

ಕೆರೆ ಶಿರಾಜಕವಿಯ

ಶುಭಮುನಿದರ್ಪಣಂ

ಮೂರನೆಯ ಸುಧಾರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಆವೃತ್ತಿ

KĒSIRĀJA'S

J MIRROR OF GRAMMAR

EDITED BY THE

REV. F. KITTEL, DR. PHIL.

THIRD EDITION, REVISED AND ENLARGED

ಯಾದ್ಯತಂ ಪುಸ್ತಕಂ ದೃಷ್ಟ್ಯಾ ಕಾದ್ಯತಂ ಲಿಖಿತಂ ಮಯಾ |
ಯದಿ ಶುದ್ಧಮಶುದ್ಧಂ ನಾ ಮಮ ದೋಷೋ ನ ವಿದ್ಯತೇ ||

PUBLISHED BY THE
KANARESE MISSION BOOK AND TRACT DEPOSITORY
MANGALORE

1920

Price: 2 Rs. 8 As.] All rights reserved. [ಕ್ರಯ: ೨ ರೂ. ೮ ಅಂ.

ex libris
H.A. Gleason, Jr.

2152

Presented to the
LIBRARY *of the*
UNIVERSITY OF TORONTO

by

PROF. A. GLEASON

ಕೇಶಿರಾಜಕವಿಯ

ಶಬ್ದಮಣಿದರ್ಪಣಂ

ಮೂರನೆಯ ಸುಧಾರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಆವೃತ್ತಿ

KĒŚIRĀJA'S

JEWEL MIRROR OF GRAMMAR

EDITED

by the late **Rev. F. KITTEL**, *Dr. Phil. Tübingen.*

RE-EDITED

BY

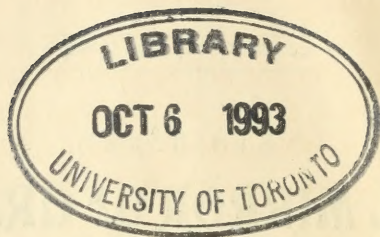
P. MANGESHA RAU, B. A., L. T.

Headmaster, Government Training School, Mangalore.

PUBLISHED BY THE
KANARESE MISSION BOOK AND TRACT DEPOSITORY
MANGALORE

1920

PRINTED AT THE KANARESE MISSION PRESS, MANGALORE.

P R E F A C E.

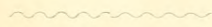
The emendations in the present edition refer principally to Kêśirâja's quotations from previous poets. They are based partly on the different readings given in the Appendix to the first edition, but chiefly on a manuscript from Mûḍabidaru near Mangalore. A loan of this manuscript on palmyra leaves was obtained through the kind endeavours of the late Dr. A. C. Burnell in the year 1872. It is on the whole, a good one; nevertheless it has been impossible to give a few of the quotations, also with its aid, in a correct form. Such doubtful quotations have been marked out with a sign of interrogation in parenthesis, thus (?).

The Commentator on Keśirâja's work in the Mûḍabidaru manuscript is not Nishṭhûrasaṅjajya (or Nishṭhûranaṅjajya); his name, however, does not appear. Though the wording of his commentary often is different from that of the first-mentioned one's (it may be called somewhat more archaic), the meaning is essentially the same.

The Editor believes that the present edition fairly represents Kêśirâja's original, and trusts that all scholars interested in the Kannada language will, therefore, gratefully welcome it.

Dr. F. Kittel.

Tübingen, 11th May, 1897.

ಉಪೋದ್ಘಾತ.

ಕನ್ನಡ ವ್ಯಾಕರಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ನೃಪತುಂಗನ ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗವೇ ಬಹಳ ಪುರಾತನ ಗ್ರಂಥವೆಂಬುದಾಗಿ ಇದುವರೆಗೆ ತಿಳಿಯ ಬಂದಿದೆ. ನೃಪತುಂಗನ ತರುವಾಯ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಪಡೆದ ವೈಯಾಕರಣ ರಲ್ಲಿ ನಾಗವರ್ಮ, ಕೇಶಿರಾಜ, ಭಟ್ಟಾಕಳಂಕದೇವ ಎಂಬವರೇ ಶ್ರೇಷ್ಠರು. ಈ ಕೇಶಿರಾಜನೇ ಶಬ್ದಮಣಿದರ್ಪಣವನ್ನು ಬರೆದನು.

ಕೇಶಿರಾಜನನ್ನು ಕುರಿತು ಕನ್ನಡ ಕವಿಚರಿತೆಯಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದೆ:—“ಈತನು ಜೈನಮತದವನು. ಸೂಕ್ತಿಸುಧಾರ್ಣವವನ್ನು ಬರೆದ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಮಗನು; ಹೊಯ್ಸಳ ನಾರಸಿಂಹನಲ್ಲಿ ಕಟಕೋಪಾಧ್ಯಾಯನಾಗಿದ್ದ ಕವಿಸುಮನೋಬಾಣನ ದೌಹಿತ್ರನು; ಜನ್ಮನ ಸೋದರಳಿಯನು. ಇವನ ತಂದೆ ೧೨೪೩ರಿಂದ ೧೨೫೪ರ ವರೆಗೆ ಹೊಯ್ಸಳ ಸೋಮೇಶ್ವರನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇದ್ದುದರಿಂದ, ಕೇಶಿರಾಜನು ಸುಮಾರು ೧೨೬೦ರಲ್ಲಿದ್ದಿರಬಹುದು.”

ಕೇಶಿರಾಜನು ನಾಗವರ್ಮನಿಗಿಂತ ಈಚಿನವನಾಗಿದ್ದು ತನ್ನ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ನಾಗವರ್ಮನ ಶಬ್ದಸ್ಮೃತಿ, ಭಾಷಾಭೂಷಣ ಎಂಬ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿ ಬರೆದನು. ಆದರೂ ಕನ್ನಡ ವ್ಯಾಕರಣಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಯಾರೊಬ್ಬರೂ ಇವನಿಗಿಂತ ಮುಂದಿನವರಾಗಲಿ ಹಿಂದಿನವರಾಗಲಿ ಇವನಷ್ಟು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿಲ್ಲ.

ಕೇಶಿರಾಜನ ಶಬ್ದಮಣಿದರ್ಪಣಕ್ಕೆ ಟೀಕೆಯನ್ನು ಬರೆದವನ ಹೆಸರು ನಿಟ್ಟುರ ನಂಜಯ್ಯ. ಮೂಲಗ್ರಂಥವನ್ನೂ ಟೀಕೆಯನ್ನೂ ಘನ ಎಫ್. ಕಿಟ್ಟೆಲ್ ಎಂಬವರು ಪರಿಷ್ಕರಿಸಿ ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸಿದರು. ಘನ ಕಿಟ್ಟೆಲರು ಪ್ರಚುರಗೊಳಿಸಿದ ಮೂಲಗ್ರಂಥದ ಮೂರನೆಯ ಆವೃತ್ತಿಯೇ ಈ ಪುಸ್ತಕವು. ಕೇಶಿರಾಜನ ಸೂತ್ರಗಳಿಗೆ ಮೂಲವಾಗಿರುವ ನಾಗವರ್ಮನ ಪದ್ಯಗಳನ್ನೂ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನೂ ಈ ಆವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತೇನೆ; ಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುವ ಪದ್ಯಭಾಗಗಳಿಗೆ ಒರಸೆಯಾಗಿ ಸಂಖ್ಯೆ ಹಾಕಿರುತ್ತೇನೆ. ಕೇಶಿರಾಜನು ತನ್ನ ಸೂತ್ರಗಳ ಉದಾಹರಣೆಗಳಿಗಾಗಿ ಗಜಗ, ಗುಣನಂದಿ, ಮನಸಿಜ, ಅಸಗ, ಚಂದ್ರಭಟ್ಟ, ಗುಣವರ್ಮ, ತ್ರೀವಿಜಯ, ರನ್ನ, ಹೊನ್ನ, ಪಂಪ, ಸುಜನೋತ್ತಂಸ, ನಾಗ

ವರ್ಮ, ನೇಮಿಚಂದ್ರ, ಜನ್ಮ, ಹಂಸರಾಜ, ಬ್ರಹ್ಮಶಿವ ಮೊದಲಾದ ಪುರಾತನ ಕನ್ನಡ ಕವಿಗಳ ಪದ್ಯಭಾಗಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ, ಶಬ್ದಮಣಿ ದರ್ಪಣವು ಕೇಶಿರಾಜನ ಕಾಲದ ಕನ್ನಡ ಶಬ್ದಶಾಸ್ತ್ರದ ಮೇಲೂ ಆತನ ಕಾಲಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲಿದ್ದ ಕನ್ನಡದ ವಾಚ್ಯದ ಮೇಲೂ ಬೆಳಕನ್ನು ಹಾಕುತ್ತದೆ. ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸಿ ಒಂದು ಉಪೋದ್ಘಾತವನ್ನು ಈ ಮೂರನೆಯ ಆವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಬೇಕೆಂದಿದ್ದೆನು. ಕಾರಣಾಂತರಗಳಿಂದ ಇದು ತಪ್ಪಿಹೋದುದಕ್ಕೂ, ಮೊದಲು ಉದ್ದೇಶಿಸಿದ ಪರಿಶಿಷ್ಟಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸದೆ ಹೋದುದಕ್ಕೂ, ಶುದ್ಧಶುದ್ಧ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಇದರಲ್ಲಿ ಕೊಡದೆ ಹೋದುದಕ್ಕೂ ಬಹಳ ವ್ಯಸನಪಡುತ್ತೇನೆ. ಈ ನ್ಯೂನಾತಿರಿಕ್ತಗಳನ್ನು ನಾಲ್ಕನೆಯ ಆವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸರಿಗೊಳಿಸಲು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿರುತ್ತೇನೆ.

ಈ ಆವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರಸಿದ್ಧಪಡಿಸಲು ನನಗೆ ಅವಕಾಶಕೊಟ್ಟುದಕ್ಕಾಗಿ ಕೆ. ಇ. ಎಂ. ಮಿಶನ್ ಪುಸ್ತಕಾಲಯದ ಮೆ. ಬಿ. ವುಯಿತ್ರಿಕ್ ದೊರೆಗಳನ್ನೂ ಇದನ್ನು ಅಂದವಾಗಿ ಮುದ್ರಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಕೆ. ಇ. ಎಂ. ಛಾಪಖಾನೆಯ ಯಜಮಾನರಾದ ಘನ ಇ. ಸಿಕಮೆಯರ್ ದೊರೆಗಳನ್ನೂ ಅವರ ನೌಕರರನ್ನೂ ನಾನು ಈ ಮೂಲಕ ವಂದಿಸುತ್ತೇನೆ.

1ನೆಯ ಸಪ್ಟೆಂಬರ್ 1920. }
ಮಂಗಳೂರು. }

ಪಂ. ಮಂಗೇಶರಾಯ.

ಅನುಕ್ರಮಣಿಕೆ.

ಖೀರಿಕೆ:— ನಾಂದಿ 1, ೧. ದರ್ಪಣಕಾರನ ನಾಮವಂಶಗಳು 2, ೨. ಲಾಕ್ಷಣಿಕರ ಆನುಚ್ಛ 3, ೨. ಗುಣನೀಕ್ಷಣ 4, ೪. ಪೂರ್ವಕವಿಗಳು 5, ೫. ದರ್ಪಣಕಾರನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ 7, ೭. ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿಯ ಸಂಧಿಗಳು 8, ೮. ಶಬ್ದವ್ಯವ ಉತ್ಪತ್ತಿ 9, ೯. ವ್ಯಾಕರಣ ಪ್ರಯೋಜನ 10, ೧೦.

೧ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ:— 1. ಅಕ್ಷರ ಸಂಜ್ಞಾವೃತ್ತರಣ 12. ಶುದ್ಧಾಕ್ಷರದ ಪರ್ಯಾಯ ನಾಮ 12, ೧೨. ಶ್ರಾವಣ ಮತ್ತು ಚಾಕ್ಷುಷಂ ೧೨, ೧೩. ವರ್ಣಗಳು. — ಆಕಾರದಿಂದ ಆಕಾರದ ವರೆಗಿನ ಅಕ್ಷರಗಳು 13, ೧೪. ಕುಳಕ್ಕಳನಿರ್ಣಯ 14, ೧೫. ಸ್ವರಗಳು. — ಸ್ವರಾಕ್ಷರಗಳು, ಸಮಾನಾಕ್ಷರಗಳು, ಅನುಲೋಮ, ವಿಲೋಮ 16, ೧೬. ಸರ್ವಸ್ವರಗಳು 17, ೧೭. ಎ ಏ ಒ ಓ ಎಂಬಿವುಗಳ ವಿಚಾರ 18, ೧೮. ಹ್ರಸ್ವಗಳು, ದೀರ್ಘಗಳು, ನಾಮಿಗಳು 20, ೧೯. ಏಕ, ದ್ವಿ, ತ್ರಿಮಾತ್ರಕಗಳು. ಸಂಧ್ಯಕ್ಷರಗಳು 21, ೨೦. ಆನುಸ್ವಾರ ವಿಸರ್ಗಗಳು 23, ೨೧. ಯೋಗವಾಹಗಳು 24, ೨೨. ವ್ಯಂಜನಗಳು. — ವರ್ಗಗಳು, ಅವರ್ಗಗಳು 25, ೨೩. ಮಹಾಪ್ರಾಣಗಳ ವಿಚಾರ 26, ೨೪. ಮಹಾಪ್ರಾಣಗಳು, ಅನುನಾಸಿಕಗಳು 28, ೨೫. ಅನುನಾಸಿಕಗಳು, ನಿರನುನಾಸಿಕಗಳು, ಕೃಷದ ವಿಚಾರ 29, ೨೬. ಜಿಪ್ರಾ ಮೂಲೀಯ ಉಪಧ್ಯಾಸೀಯ 31, ೨೭. ದೇಶೀಯಗಳು. — ಏಕಾರ ಏಕಾರಗಳ ವಿಚಾರ 32, ೨೮: 32, ೨೯. ಏಕಾರದ ಅಪಭಂಶತೆ. ಕುಳದ ವಿಚಾರ 36, ೩೦ ಟ, ತ, ಠ, ರ, ಕ್ಷಗಳ ಏಕಾರ ಇವಕ್ಕೆ ಆದೇಶವಾಗಿ ಏಕಾರ 37, ೩೧. ಟಕಾರಕ್ಕೆ ಏಕಾರಾದೇಶ 38, ೩೨ ಸಹಜ ಏಕಾರಗಳು 38, ೩೩. ದಡ್ಡಕ್ಷರದ ಏಕಾರ 44, ೩೪. ಕುಳಗಳು 45, ೩೫: 46, ೩೬: 46, ೩೭. ನಿತ್ಯ ಲಾಂತಗಳು 47, ೩೮. ಏಕಲ್ಪ ಲಾಂತಗಳು 47, ೩೯. ವರ್ಣಗಳು ಹುಟ್ಟುವ ಸ್ಥಾನಗಳು. — ವರ್ಣ ಜನ್ಮಸ್ಥಾನಗಳು 48, ೪೦. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಸ್ವರ, ವರ್ಗ, ಅವರ್ಗ, ಯೋಗವಾಹ, ವಾಣೀಯ ಎಂಬ ಬಗೆಗಳು 49, ೪೧. ಇವುಗಳು ಯಾವವು 50, ೪೨. ಅಚ್ಚಗನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಶುದ್ಧಾಕ್ಷರಗಳು 51, ೪೩. ಶಬ್ದವ ಉತ್ಪತ್ತಿ 52, ೪೪. ಪ್ರಕೃತಿ, ಲಿಂಗ, ಧಾತು, ವಿಭಕ್ತಿ 52, ೪೫. ನಿತ್ಯ ಬಿಂದುಗಳು, ಏಕಲ್ಪ ಬಿಂದುಗಳು, ದ್ವಿತ್ವಗಳು, ತಿಥಿಲ ದ್ವಿತ್ವಗಳು—ಇವುಗಳ ವಿಚಾರ 54, ೪೬. ತಿಥಿಲ ಸಂಘಟನೆಗಳು, 57, ೪೭: 57, ೪೮: 58, ೪೯: 58, 5೦: 59, ೫೧. ತಿಥಿಲ ಕುಳಾಂತಗಳು, ಲೇಖಾಂತಗಳು 59, ೫೨. ಗ, ಘ, ವ, ಜಗಳಿಗೆ ರಾಂತಕ್ಕೂ ಘಾಂತಕ್ಕೂ ತಿಥಿಲತೆ 61, ೫೩. ಅಪ್ರಾಪ್ತ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳಾದ ದ, ದಪ, ವ ವಿಧಿಯ ಗೆ ಭವಿಷ್ಯಂತಿಯ ಗುಂ ಬಂದಲ್ಲಿ ಘಾಂತಕ್ಕೆ ತಿಥಿಲತೆ 62, ೫೪. ದೀರ್ಘಾದಿಗೆ ತಿಥಿಲತ್ವವಿಲ್ಲ 62, ೫೪. ಸಹಜ ತಿಥಿಲಗಳು 63, ೫೫. ವ ಅಂತ್ಯ ವರ್ಣ ಲೋಪ 64, ೫೬. ಅಲ್ಲವೆ ಎಂಬಲ್ಲಿ. ಎ ವರ್ಣಲೋಪ; ಅಲ್ಲದು ಎಂಬಲ್ಲಿ, ದು ಏಕಲ್ಪ ಲೋಪ; ಅಲ್ಲದು ಎಂಬವಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲ ಆದೇಶ 65, ೫೭. ಅವರ್ಗೀಯಾಂತಗಳು 66, ೫೮. ಸಂಧಿ 67, ೫೯. ಪದಮಧ್ಯ ಸಂಧಿ, ಪದಾಂತ್ಯ ಸಂಧಿ 68, ೬೦.

II. ಸಂಧಿಪ್ರಕರಣ 71. ಸ್ವರಸಂಧಿ 71. ಆ, ಇ, ಎ, ಉ ಇತ್ಯಾದಿ ಸ್ವರಲೋಪಗಳು 71, ೭೨. ಆ, ಇ, ಈ, ಓ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಗೆ ಯಕಾರಾಗಮ 73, ೭೩. ಇಸು ಪ್ರತ್ಯಯದಲ್ಲಿ ಯಕಾರ 76, ೭೪. ಉ, ಊ, ಋ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ನಮುವೆ ವಕಾರ 77, ೭೫. ಸಂಧಿನಿಷೇಧ 79, ೭೬; 81, ೭೭; 82, ೭೮. ಸಂಧಿದೋಷ 84, ೭೯; 85, ೭೦. ಆಲ್ ಆವೆಗಳಲ್ಲಿ ಸದ್ಯಾರ್ಥದಲ್ಲಿ, ವಾಕ್ಯವಾಕ್ಯನದಲ್ಲಿ, ಅನುಕರಣದಲ್ಲಿ ಸಂಧಿವಿಸಂಧಿಗಳು 85, ೭೧. ಅಸಹ್ಯೋಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಧಿದೋಷ 88, ೭೨. ರ್ತುತಿಕಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಸಂಧಿದೋಷ 89, ೭೩. ಎಕಾರದಲ್ಲಿಯೂ ಆರೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಸಂಧಿ 90, ೭೪. ವ್ಯಂಜನ ಸಂಧಿ 91. ಕತಪಗಳಿಗೆ ತೃತೀಯಾಕ್ಷರಗಳು ಎಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತವೆ 91, ೭೫. ಎಲ್ಲಿ ಬರುವುವಿಲ್ಲ 93, ೭೬. ಪ, ಬ, ಮಗಳಿಗೆ ವಕಾರ 95, ೭೭. ಸಕಾರಕ್ಕೆ ಚ, ಜ, ಛಕಾರ 98, ೭೮. ನಾಂತ, ಜಾಂತ, ಲಾಂತ, ಯಾಂತ. ಫಂತಗಳಿಗೆ ದ್ವಿತ್ವ 100, ೭೯. ಅವುಗಳಿಗೆ ಎಲ್ಲಿ ದ್ವಿತ್ವವು ಏಕಲ್ಪ 103, ೮೦. ಪ್ರತಿಸೇಧವೆ ಆದ ಎಂಬಲ್ಲಿ ದ್ವಿತ್ವ 104, ೮೧.

೨ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ. — ನಾಮಪ್ರಕರಣ. ಕೃತ್ತು, ತದ್ವಿತ, ಸಮಾಸ, ನಾಮ ಎಂಬ ಲಿಂಗಚತುಷ್ಟಯ 106, ೮೨. ಕೃಲ್ಲಿಂಗಗಳು 108, ೮೩. ಇಸು ಪ್ರತ್ಯಯದಿಂದುಂಟಾದ ಕೃಲ್ಲಿಂಗಗಳು 110, ೮೪. ಕ್ರಿಯಾವಾಕ್ಯವಾಲಾಲಿಂಗಗಳು 111, ೮೫. ನಾಮಭೇದಗಳು 112, ೮೬. ಗುಣವಾಚಿಗಳು, ಅವುಗಳ ಅಂತ್ಯಗಳ ದ್ವಿತ್ವ 113, ೮೭. ಸರ್ವನಾಮಗಳು 114, ೮೮. ಏನ್ ಸರ್ವನಾಮ 115, ೮೯. ಸಮಸಂಸ್ಕೃತ ಲಿಂಗಗಳು 116, 90. ಸಂಸ್ಕೃತ ಅವ್ಯಯಗಳು ಶತ್ಪದಗಳಿಗೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಲಿಂಗಗಳಾಗುತ್ತವೆ 117, ೯೧. ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಂಖ್ಯಾವಾಚಿಗಳು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಲಿಂಗಗಳಾಗುತ್ತವೆ 119, ೯೨. ಸಂಸ್ಕೃತದಿಂದ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಲಿಂಗಗಳನ್ನು ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಆದೇಶಗಳು 120, ೯೩; 122, ೯೪; 124, ೯೫; 125, ೯೬; 127, ೯೭. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಭೇದ 128, ೯೮. ವಾಚ್ಯಲಿಂಗ. ವಿಶೇಷ್ಯಾಧಿನ ಲಿಂಗ 130, ೯೯. ಅವ್ಯಯಲಿಂಗವಿಚಾರ 131, ೧೦೦. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಲಿಂಗಗಳು 133, ೧೦೧. ಜನ, ಮಹಾದನ, ಸಜ್ಜನ, ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಲಿಂಗವಿಚಾರ 134, ೧೦೨. ಸಪ್ತವಿಭಕ್ತಿಪ್ರತ್ಯಯಗಳು 135, ೧೦೩. ಏಕವಚನ, ಬಹುವಚನ. ದ್ವಿವಚನ 136, ೧೦೪. ಬಹುವಚನಪ್ರತ್ಯಯಗಳು 137, ೧೦೫. ಬಹುವಚನದ ಅವು ಹತ್ತುವಲ್ಲಿ ವರ್ಣಲೋಪ 139, ೧೦೬. ಗುಣವಾಚಿಗಳಲ್ಲಿ ತುಕ್ತೆ ದುಕಾರಾವೇಶ ಇರ್, ಆರ್, ದಿರ್ ಎಂಬ ಬಹುವಚನಪ್ರತ್ಯಯಗಳು 141, ೧೦೭. ಬಹುವಚನದಲ್ಲಿ ಆರ್ ಎಂಬುದರ ವಿಚಾರ 142, ೧೦೮. ಪುಂಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ ಒರ್ ಎಂಬವುಗಳಿಗೆ ಆಗಮಗಳು 144, ೧೦೯. ಪುಂಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ಣಲೋಪಗಳು 144, ೧೧೦. ಕಳ್ ಗಳ್ ಇವುಗಳ ವಿಚಾರ 146, ೧೧೧. ಏಕವಚನಕ್ಕೆ ಬಹುವಚನ 148, ೧೧೨. ಬಹುವಚನದ ಗಳ್ ದಿರ್ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಬಿಂದು 149, ೧೧೩. ಆ ಬಿಂದುವಿಗೆ ನಕಾರ ಮಕಾರಗಳು 150, ೧೧೪. ಏಕತ್ವ, ಬಿಂದು, ನಗಳು 152, ೧೧೫. ದ್ವಿತೀಯೆಗೆ ನಮಕಾರಗಳು 153, ೧೧೬. ತೃತೀಯೆಯ ಇನಾಗಮಗಳು 156, ೧೧೭; 157, ೧೧೮. ಪಗಲ್ ಇರುಲ್ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಇನಾಗಮದ ವಿಚಾರ 159, ೧೧೯. ಸಷ್ಟಿಯ ಸಪ್ತಮಿಯ ಅಪಕಾರಗಳು 160, ೧೨೦. ದಿಗ್ವಾಚಿಗಳ ಅಪಕಾರಗಳು 161, ೧೨೧. ತೃತೀಯೆಗೆ ಅಪಾಗಮ ಅಪಾಗಮಗಳು 160, ೧೨೦. ಅನ್ ಪತ್ತಿದ

ದಿಗ್ವಾಚಕಕ್ಕೆ ಆಕಾರ, ಮಿಕ್ಕ ದಿಗ್ವಾಚಕದಲ್ಲಿ ದಕಾರ 162, ೧೬೧. ಏನ್, ಇದರ ವಿಭಕ್ತಿಗಳು 162, ೧೬೨. ಚತುರ್ಥಿಯ ಗೆ ಗೆ ಕೆ ಕೆ ಗಳು 164, ೧೬೩. ಚತುರ್ಥಿಯ ಕೆಗೆ ತೃತೀಯತ್ವ ನಿಲ್ಲ 166, ೧೬೪. ಚತುರ್ಥಿಯ ಗೆ ಗೆ ಗಳಿಗೆ ಶಿಥಿಲತ್ವ 167, ೧೬೫. ಪಂಚಮಿಯ ಅತ್ತಣಿ ನತ್ತಣಿಂದನತ್ತಣೆಂದೆಗಳು 168, ೧೬೬. ಸ್ವಾಮಿಯ ಆಕಾರವೂ ಅದಕ್ಕೆ ದೀರ್ಘಾದೇಶವೂ 169, ೧೬೭. ದ್ವಿತೀಯೆಯಲ್ಲಿ ದೀರ್ಘಾದೇಶ 170, ೧೬೮. ಸಪ್ತಮಿಯ ಅಲ್ ಒಳ್ 172, ೧೬೯. ಮುಂದು ಸಿಂದುಗಳಲ್ಲಿ ತುಕಾರಾದೇಶ. ಮೇಲ್ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಎತ್ತ 174, ೧೭೦. ಅಲ್ ಪ್ರತ್ಯಯ ಅಂದು, ಇಂದು, ಉಂದು 175, ೧೭೧. ಅಕ್ಕ, ಭೃಂಗ, ಹರಿಣ ಇತ್ಯಾದಿ ಸ್ತ್ರೀಸಪ್ತಮಕಗಳ ವಿಭಕ್ತಿಮಾಲೆ 176, ೧೭೨. ಸಮುಚ್ಚಯದ ಉಂ 177, ೧೭೩. ಸಂಜೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಹ್ರಸ್ವ ದೀರ್ಘಗಳು 177, ೧೭೪. ಸಂಜೋಧನೆಯ ಎ ಎಗಳು 181, ೧೭೫. ಬಹುವಚನದ ಗಳ್ ಕಳ್ ಸಂಜೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಇರ್ ಆಗಮ 182, ೧೭೬. ಬಹುವಚನ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಏಕವಚನ 182, ೧೭೬. ಸಂಜೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಧಾತುವಿನ ಅಂತ್ಯಕ್ಕೆ ಎತ್ತ 183, ೧೭೬. ಪ್ರಥಮ 184, ೧೭೭. ದ್ವಿತೀಯ 186, ೧೭೮. ತೃತೀಯ 187, ೧೭೯. ಚತುರ್ಥಿ 189, ೧೯೦ ಮತ್ತು ೧೯೧. ಪಂಚಮಿ 191, ೧೯೨. ಸ್ವಾಮಿ 192, ೧೯೩. ಸಪ್ತಮಿ 194, ೧೯೪. ವಿಭಕ್ತಿಪಲ್ಲಟಿಗಳು 196, ೧೯೫; 197, ೧೯೬; 198, ೧೯೭. ಏಕವಚನಕ್ಕೆ ಬಹುವಚನ 200, ೧೯೮. ಆ ಈ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಏಕವಚನ ಬಹುವಚನವಿಧಿ 201, ೧೯೯. ವಿಶೇಷಣಾನ್ವಯೀಕಾರಂ 202, ೧೯೦; 203, ೧೯೧. ಕ್ರಿಯಾಪದಲಿಂಗ 204, ೧೯೨; 205, ೧೯೩. ಆವನ್, ಆವಳ್, ಅದು, ಆವನ್, ಆವಳ್, ಆವುದು 206, ೧೯೪. ಯುಗಲಾರ್ಥ, ಅವಿಷ್ಟಲಿಂಗ. ಕ್ರಿಯಾವಿಶೇಷಣಗಳಲ್ಲಿ ಏಕವಚನವಿಧಿ 207, ೧೯೫. ನೇಯಾರ್ಥ, ಏಕಾರಕ್ಕೆ ಲೋಪ, 208, ೧೯೬. ಆನ್, ನೀನ್, ತಾನ್ 211, ೧೯೭. ನನ್ನದು, ಎನ್ನದು, ತನ್ನದು ಎಂಬವಕ್ಕಾದೇಶ 212, ೧೯೮. ಉತು 213, ೧೯೯. ಎತ್ತಣದು. ಎತ್ತಣ್ತು; ಆರದು, ಆರ್ತು 214, ೧೯೦. ಅದು ಇದು ಉದುಗಳಲ್ಲಿ ವಕಾರಾದೇಶ ಆಕಾರಾದೇಶ 215, ೧೯೧. ಆವುದು, ಆವಂ, ಆರ್: ಎಲ್ಲರು, ಎಲ್ಲಂ 216, ೧೯೨. ಸೇವತು, ಸೇವಂ, ಸೇವಿರ್ ಇನಿಯಂ 217, ೧೯೩. ಎಳದು, ಎಳೆಯ: ಪಂದು, ಪಂದಿಯ; ಬಂದದು, ಬಂದವ: ಸೇವತು ಸೇವಂಬ 218, ೧೯೪. ಅದು, ಇದು, ಉದುಗಳಿಂದ ಅವಳ್, ಇವಳ್, ಉವಳ್: ಅಕೆ, ಈಕೆ. ಊಕೆ 220, ೧೯೫. ಲಿಂಗಸರಿಣಾಮ 220, ೧೯೬. ವಿಶೇಷಣ ವಿಶೇಷ್ಯಬಲದಿಂದ ಲಿಂಗನಿರ್ಣಯ 221, ೧೯೭. ಪದಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ. ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಷರಸರಿಣಾಮ 223, ೧೯೮. ಣಕಾರಕ್ಕೆ ದ್ವಿತ್ವ 224, ೧೯೯. ಪಕಾರಕ್ಕೆ ಹಕಾರ 225, ೧೯೦. ಅಂತವ್ಷಂ-ಅಂತಹಂ-ಅನ್ವಂ 226, ೧೯೧. ಮ್ ನ್ ಗಳಿಗೆ ಬಿಂದು 227, ೧೯೨.

೩ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ. — ಸಮಾಸವ್ಯಕ್ತರಣ 229. ಸಮಾಸವಂದನೇನು? 229, ೧೯೩. ಲೋಪ, ಆಗಮ, ಆದೇಶ 230, ೧೯೪. ತತ್ತುರುಷ, ಕರ್ಮಧಾರಯ, ದ್ವಿಗು 232, ೧೯೫. ಬಹುವ್ರಿಹಿ. ಧ್ವಂವ್ವ. ಅವ್ಯಯಾಭಾವ 233, ೧೯೬. ಕನ್ನಡ ಅವ್ಯಯಾಭಾವದಲ್ಲಿ ಆಡಿ, ಮೇಗು, ಮುಂದು, ಸಿಂದು, ಕೆಳಗು ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಗೆ ಆದೇಶಗಳು 235, ೧೯೭. ಕ್ರಿಯಾ ಸಮಾಸ. ಅದರಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯಬಿಂದು ಅನಿತ್ಯಬಿಂದು 235, ೧೯೮. ಗಮಕಸಮಾಸ 237, ೧೯೮.

ಗಮಕಸಮಾಸದಲ್ಲಿ ಆ, ಈ, ಊ 239, ೧೮೦. ಕರ್ಮಧಾರಯದಲ್ಲಿ ಬಿಂದುವಿನ ವಿಚಾರ 240, ೧೮೧; 242, ೧೮೨; 242, ೧೮೩. ಪೆಗು, ಪೆಜ, ತಡಗಾಲ್ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಬಿಂದು 243, ೧೮೪. ವಿರುದ್ಧಸಮಾಸ, (ಅರಿಸಮಾಸ) 245, ೧೮೫. ಎಲ್ಲ, ಎಲ್ಲಾ, ಮಹತ್, ಮಾ 246, ೧೮೬. ತತ್ಪುರುಷದಲ್ಲಿ ವರ್ಣಪಲ್ಲಟ, ಕೆಳಗು, ಕಿಬ್, ಕಿನ್ 247, ೧೮೭. ಕರ್ಮಧಾರಯ, ಪ್ಪಂದ್ರ, ದ್ವಿಗು. ಕ್ರಿಯಾಸಮಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಪದಾಂತ್ಯಲೋಪ 248, ೧೮೮. ಕರ್ಮಧಾರಯದಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯದ ಅಕ್ಷ, ಮಧ್ಯಪದಲೋಪ 250, ೧೮೯. ಕರ್ಮಧಾರಯದಲ್ಲಿ ಉಪಾಂತ್ಯ ಸ್ವರಲೋಪ, ಇಕಾರಕ್ಕೆ ಎಕಾರ 251, ೧೯೦. ಕರ್ಮಧಾರಯದಲ್ಲಿ ಹ್ರಸ್ವಕ್ಕೆ ದೀರ್ಘ, ದ್ವಿಭಾವ 252, ೧೯೧. ಕಡಿದು, ನಿಡಿದು, ನದು, ಕಿವಿದು 254, ೧೯೨. ಪಚ್ಚನೆ, ಕೆಚ್ಚನೆ, ಬೆಚ್ಚನೆ, ಪಂ, ಕೆಂ, ಬೆಂ. 256, ೧೯೩. ಡಕ್ಕೆ-ಬಿ, ಪಕ್ಕೆ-ರೇಫ 258, ೧೯೪. ಕಿವಿದು-ಕುಮ, ಬೆಟ್ಟಿತು-ಬಿಮ, ಕೊಂಕು-ಕುಡು 259, ೧೯೫. ಬಹುವ್ರಿಹಿಯಲ್ಲಿ ಆಕಾರ ಇಕಾರಗಳು 260, ೧೯೬. ಬಹುವ್ರಿಹಿಯಲ್ಲಿ ವರ್ಣಪಲ್ಲಟಗಳು 261, ೧೯೭. ಒಂದು-ಒರ್, ಎರಡು-ಇರ್ 263, ೧೯೮. ಮೂನು-ಮೂ-ಮುಯ್-ಮು 265, ೧೯೯. ನಾಲ್ಕು, ಐದು. ಆಝ, ಷಬು—ಇವಕ್ಕೆ ಆದೇಶಗಳು 266, ೨೦೦. ಒಂಬತ್ತು, ಸತ್ತು, ನೂನು, ಸಾಸಿರ, ಇವಕ್ಕೆ ಆದೇಶಗಳು 268, ೨೦೧; 269, ೨೦೨. ಸತ್ತು, ಒಂದು, ಎರಡು 271, ೨೦೩. ವಿಸ್ತಾರಸಮಾಸದಲ್ಲಿ ವರ್ಣಪಲ್ಲಟ 272, ೨೦೪. ತುದಿ-ತುತ್ತ, ವೊದಲ್-ವೊತ್ತ 273, ೨೦೫. ವಿಸ್ತಾರಸಮಾಸ, ದ್ವಿರುಕ್ತರಣೆ 274, ೨೦೬.

೪ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ. - ತದ್ವಿತ್ತಪ್ರಕರಣ 277. ಇಗ 277, ೨೦೮. ವಳ, ವಳ್ಳ, ಆಯ್, ವಡಿಗ 279, ೨೦೯. ಕಾಪ, ಗಾಪ 281, ೨೧೦. ಗಾಪ ಪ್ರತ್ಯಯದಲ್ಲಿ ಬಿಂದು ವಿಚಾರ, ಇಚ್ಚತ್ರಯ 282, ೨೧೧. ಕುಟಿಗ. ಗ. ಉಳಿಗ 283, ೨೧೨. ಗುಳಿ, ಉಣಿ 284, ೨೧೩. ಉಕ, ಕುಳಿ, ಆಳಿ, ಇಕ, ಅಡಿಗ 285, ೨೧೪. ಉಗ, ಅಟಿಗ 286, ೨೧೫. ಕ, ಇಲ, 287, ೨೧೬. ಉಳ್ಳ, ಒಡೆಯ. ವಂತ, ವಣಿಗ 288, ೨೧೭. ಆನೆಯ, ಮೆ 290, ೨೧೮. ಇತಿ, ಆಳ್, ಎ 291, ೨೧೯. ತದ್ವಿತ್ತಪ್ರತ್ಯಯವು ಪರದಲ್ಲಿರೆ ಲೋಪೋಚಿತಾಕ್ಷರಗಳು 293, ೨೨೦. ಭಾವಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ವಿ, ಪು, ತ, ತೆ 294, ೨೨೧. ಇಕೆ, ತನ, ಉಮೆ, ಆಮೆ, ಗೆ, ಕೆ, ಮೆ, ಪು, ಸಿ. ಉ 295, ೨೨೨. ಸಂಪು 296, ೨೨೩. ಭಾವಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ವರ್ಣಪಲ್ಲಟಗಳು 297, ೨೨೪. ಘೋಲ್, ಘೋಲ್, ಅಂತೆ, ಅಂತಘೋಲ್ 299, ೨೨೫. ಆಯಿಲ 300, ೨೨೬.

೫ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ. - ಅಖ್ಯಾತಪ್ರಕರಣ 302. ಧಾತು, ಧಾತುವಿಭಕ್ತಿ 302, ೨೨೭. ಅಖ್ಯಾತವಿಭಕ್ತಿಗಳು 303, ೨೨೮. ಬೆಳೆ, ಬಳೆ, ಬೆಳೆ, ಬಳವಿ 305, ೨೨೯. ಗುಣನಾಚಿ. ಸರ್ವನಾಮ. ಸಂಖ್ಯೆ. ಗುಣೋಕ್ತಿ, ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಅಖ್ಯಾತವಿಭಕ್ತಿಗಳು 306, ೨೩೦. ಇರ್, ಎವು, ಆರ್, ಎನ್, ನ್, ಇವುಗಳ ವಿಚಾರ 307, ೨೩೧. ದ, ದಪ, ವಗಳು 309, ೨೩೨. ಪ್ರತಿಷೇಧಕ್ರಿಯೆ 311, ೨೩೩. ಪುರುಷತ್ರಯ ಪ್ರಯೋಗಗಳು 312, ೨೩೪. ತಾಂ, ನೀಂ. ಆಂ 314, ೨೩೫. ಉದು, ಉವು 315, ೨೩೬. ಇತು, ಇತ್ತು, ಅತ್ತು, ಆಳ್ 317, ೨೩೭. ಗುಂ, ಕುಂ 319, ೨೩೮. ಇರುವಿನ ಸುಕಾರಕ್ಕೆ ಲೋಪ. ಕುಂಮಿಂಗೆ ದ್ವಿತ್ವ 321, ೨೩೯.

ವಿಧಿಯ ಗಣಕಗಳು 322. ೨೪೦. ವಿಧಿರೂಪ, ಇರ್, ಕ್ರಿಯಾಸಮುಚ್ಚಿತಾರ 324, ೨೪೧. ಇಸು
 ಪ್ರತ್ಯಯ 327, ೨೪೨. ಲೋಪೋಚಿತಾಕ್ಷರಗಳು 329, ೨೪೩. ಆಗವೋಚಿತಾಕ್ಷರಗಳು
 330, ೨೪೪. ಅಲ್ 332, ೨೪೫; 333, ೨೪೬. ವರ್ತಮಾನ ಭೂತನ್ಯೂನಗಳು 334, ೨೪೭.
 ದ. ದಪ ಬಂದಲ್ಲಿ ಉಚಿತಾಕ್ಷರಗಳು 336, ೨೪೮; 338, ೨೪೯; 340, ೨೫೦; 342, ೨೫೧;
 344, ೨೫೨; 347, ೨೫೩. ಪೋಗು, ಆಗು. ಇವುಗಳ ವಿಧಿರೂಪ 348, ೨೫೪. ಉಳ್-ಉಂಟು
 349, ೨೫೫ ಕೊಳ್-ಕೊಣ್ 350, ೨೫೬. ಸತಿಸಪ್ತಮಿ 352, ೨೫೭. ಅನ್ನೆಗಂ, ಅನ್ನಂ,
 ಇನೆಗಂ. ಇನಂ 353, ೨೫೮; 354, ೨೫೯. ಸತಿಸಪ್ತಮಿಯಲ್ಲಿ ಅಲ್-ಎ 355, ೨೬೦. ಪಕ್ಷಾ
 ಧ್ವನಿ ಬಜೆ 357, ೨೬೧. ಧಾತುಗಳಿಗೆ ಹಲವು ಅರ್ಥಗಳಿವೆ 358, ೨೬೨. ಸಕರ್ಮಕದ ಪದು
 359, ೨೬೩.

೭ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ. — ಧಾತುಪ್ರಕರಣ 362. ಸ್ವರಧಾತು 362. ಕಾಂಶ
 ಧಾತುಗಳು, ಗಾಂಶಗಳು 365. ಜಾಂಶಗಳು 367. ಜಾಂಶಗಳು 369. ಡಾಂಶಗಳು 370.
 ಕಾಂಶಗಳು 374. ತಾಂಶಗಳು 374. ವಾಂಶಗಳು 375. ನಾಂಶಗಳು 376. ಪಾಂಶಗಳು 376.
 ಬಾಂಶಗಳು 377. ವಾಂಶಗಳು 377. ಯಾಂಶಗಳು 378. ರಾಂಶಗಳು 379. ಲಾಂಶಗಳು
 381. ವಾಂಶಗಳು 382. ಸಾಂಶಗಳು 383. ಪಾಂಶಗಳು 388. ಛಾಂಶಗಳು 391.

೭ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ. — ಅಪಭ್ರಂಶಪ್ರಕರಣ 394. ರ. ಷ-ಸ 394. ೨೬೬.
 ದಡ್ಡಕ್ಕುರಕ್ಕೆ ವಿರಳತೆ 396, ೨೬೮. ಕ-ಗ. ಚ-ಜ, ಟ-ಡ, ತ-ದ ಇತ್ಯಾದಿ 397, ೨೬೯. ಖ ಗ,
 ಛ-ಸ 399, ೨೭೦. ಠ-ಡ ಳ, ಸ್ತ-ತ, ಧ-ದ, ಟ, ಹ 400, ೨೭೧. ಪ-ವ, ಹ, ಬ-ವ, ವ-ಬ
 401, ೨೭೨. ಯ-ಗ, ನ, ಜ, ವ್ಯ-ಜ್ಞ 402, ೨೭೩; 403, ೨೭೪. ರೇಫೆಗೆ ಲೋಪ, ರೇಫೆಗೆ
 ದಡ್ಡಕ್ಕುರ 404, ೨೭೫. ಕ್ಷ-ಕ್ಷ, ಚ್ಚ, ಷ್ಷ, ಸ, ಕ; ಕ್ಷ-ಕ್ಷ 406, ೨೭೬. ಮ-ವ; ಚ-ಸ, ದ;
 ರ, ಷ, ಸ, ತ-ಚ; ಹ-ಯ, ಗ, ಣ 407, ೨೭೭. ಕ್ಷ, ಸ್ತ, ಪ್ರ-ತ್ತ; ಜ್ಯ-ಮ್ಯ; ಹ್ಯ-ನ್ಯ 408,
 ೨೭೮. ಸ್ಯ-ಮ್ಯ, ಸ್ಯ-ಕ್ಯ, ತ್ಸ-ಪ್ಸ, ತ್ಸ-ಸ್ಸ, ತ್ಸ-ನ್ಸ, ಣ್-ನ್ಯ, ನ್ಯ-ಮ್ಯ 409, ೨೭೯. ಜ್ಯ-ಜ್ಯ,
 ಲ್ಯ-ಲ್ಯ, ತ್ಸ-ತ್ಸ, ಧ್ವ-ಧ್ವ, ನ್ಯ-ನ್ಯ, ಲ್ಯ-ಲ್ಯ, ತ್ಯ-ತ್ಯ, ವ್ಯ-ವ್ಯ, ವ್ಯ-ಪ್ಸ, ಗ್ನ-ಗ್ನ 410, ೨೮೦. ದ-ವ,
 ರ, ಜ, ಯ, ತ, ಡ 411, ೨೮೧. ಋ-ೠ, ಇ, ಎ, ಆ, ಉ 412, ೨೮೨. ಅ-ಉ, ಇ, ಹ.
 ಙ್ಲ-ನ್ಲ, ಣ 414, ೨೮೩. ಉ-ಒ, ಓ; ಊ-ಓ; ಜ್-ಒ, ಓ; ಆ-ಒ, ಓ 415, ೨೮೪. ಇ,
 ಅ-ಎ, ಏ; ಐ-ಐ, ಏ 416, ೨೮೫. ಸ್ವರಂ. ಸ್ವಟಿಕ ಇತ್ಯಾದಿ 417, ೨೮೬. ಓ-ಉ: ಉ-ಇ,
 ಅ: ಅ-ಇ 418, ೨೮೭. ಸ, ಕೆ-ಅ: ಅ-ಉ: ಅ-ಎ 419, ೨೮೮. ಬ-ಭ್ಯೆ, ಅ-ಐ, ಅ-ಐ
 420, ೨೮೯. ಮ, ಳ-ಗ: ಕ-ವ: ಧ್ಯ-ದ್ಧಿ 421, ೨೯೦. ತ-ರ, ಟ, ಗ, ತ-ಡ, ಹ 422, ೨೯೧.
 ನ, ಙ್ಲ, ಕ-ಱ: ನ-ಱ; ಆ-ಎ, ಇ, ಉ 423, ೨೯೨. ಉ-ಇ: ಇ-ಉ, ಎ 425, ೨೯೩. ಆಶ್ವ
 ಯು, ಪ್ರಗ್ರಹ, ಇತ್ಯಾದಿ 426, ೨೯೪; 426, ೨೯೫; 427, ೨೯೬. ಜ-ಯ, ಸ, ಚ, ಜ; ಭ-ಹ.
 ಪ, ವ, ರ-ಲ, ಳ 428, ೨೯೭. ಧ್ವ-ಧ್ವ, ದ, ಜ್ಞ; ಧ-ಜ: ಸ್ವ-ಡ್ಡ, ಟ್ಟ, ಟ; ಪ್ಯ-ಟ್ಟ, ಟ 429,
 ೨೯೮. ದಾಡಿಮ ಇತ್ಯಾದಿ 430, ೨೯೯. ತದ್ಭವಗಳಲ್ಲಿ ಬಿಂದು 431, ೩೦೦. ಅ-ಎ, ಆ-ಎ,

ಊ-ಅ 432, 400. ಅ.ಇ. ಒ. ಉ. ಉ-ಅ 433, 401. ಅ-ಒ 434, 402. ಅಚ್ಚ
ಗನ್ನಡಸಮಾಸ 435, 403. ಏಕ, ದ್ವಿ, ತ್ರಿ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ತದ್ಭವಗಳು 437, 405. ಸಹ.
ಮಹತ್ 438, 406. ಪ, ಬ, ಮ-ವ 439, 407. ಕ. ತ, ಪಗಳು 440, 408. ಕ-ಗ,
ತ-ದ. ಪ-ಬ. ದೀರ್ಘ 440, 408. ಉತ್ತರಪದಾದಿಯ ಲೋಪ, ಪೂರ್ವಪದಾಂತ್ಯಲೋಪ 441,
409. ಆಕಾರ. ಆಗಾರ-ಆರ 442, 410. ದ್ವಾರ-ವರ, ಬಾರ 443, 410. ಇಸ್ವತೊಂದು
ತತ್ವಮಗಳು 444. 411 ಮತ್ತು 412. ಅಪಭ್ರಂಶಸಮಾಸಗಳು 446, 413.

ಲನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ. — ಅವ್ಯಯಪ್ರಕರಣ 448. ಅವ್ಯಯಗಳು 448, 414. ಇಲ್ಲ,
ಇಲ್ಲ, ಕೇಳಿದು. ನಿರ್ನಿರ 449, 415. ಸುಮ್ಮನೆ. ಉಸಿಕನೆ, ಬಿನ್ನನೆ 449, 415. ಆನುಂ,
ಆಣಂ 450, 416. ನಾಡೆ, ಎಡೆ. ಆವಗಂ ಇತ್ಯಾದಿ 451, 416. ಬೋಂಕನೆ, ಚಿಕ್ಕನೆ
ಇತ್ಯಾದಿ 451, 416. ಏಗಂ, ವಲಂ ಇತ್ಯಾದಿ 452, 417. ತಿಟ್ಟನೆ, ತಿಟ್ಟನೆ ಇತ್ಯಾದಿ 453,
418. ಅಹಹಂ. ಅಕ್ಕಟಾ ಇತ್ಯಾದಿ 453, 418. ಓಹೋ, ಹೋ, ಒಡನೆ ಇತ್ಯಾದಿ 454, 419.
ಆಃ, ಅಃ. ಉಃ 455, 420. ಎಲೆಲೆ. ಏ 455, 420. ಮತ್ತೆ, ಅರಮೆ, ಅರೆ, ಬೆಳ್ಳಳಂ
456, 421. ಸಲೆ. ಹುಂ. ಅಲೆ 457, 422. ಅಂ. ಉಂ 457, 422. ಬಟಾಕೆ, ಮೇಣ್
ಇತ್ಯಾದಿ 458, 423. ಅಂತಿರೆ, ಅಂತೆ, ಅಂತೆಪೋಲ್. ಗಳ. ಗಡ 459, 424. ಸುಮ್ಮನೆ,
ಸುಮ್ಮನೆ 459, 424. ಹೌವನೆ. ಅಂತು. ಇಂತು. ಜಿ. ಇನ್ನಿ 460, 425. ಬಲ್ಲೆ, ಬಡ್ಡಿ,
ಅಂದು, ಇಂದು, ಉಂದು. ಎಂದು 461, 426. ಅಂತು. ಇಂತು. ಉಂತು. ಎಂತು 461,
426. ಆಗಲ್. ಈಗಲ್, ನಾಳೆ, ನಾಡಿದು. ನಿನ್ನೆ 462, 427 ಮತ್ತು 428. ಸಮಾಪ್ತವಾಕ್ಯ
ಗಳು 463, 464.

೯ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ. — ಪ್ರಯೋಗಸಾರ. ಶಬ್ದಾರ್ಥನಿರ್ಣಯ 465-470.

ಶಬ್ದಮಣಿ ದರ್ಪಣಂ

ನಿಷ್ಕೂರನಂಜಯ್ಯನವರು (or ನಿಷ್ಕೂರನಂಜಯ್ಯನವರು)
ಬರೆದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಂ ಸಹಿತಮಾದುದು.

The Jewel Mirror of Grammar, with the Commentary of
Nishthûra Sanjaya (or Nanjaya).

ಪೀಠಿಕೆ Preface.

ಮೂಲಂ Original text.

The Author's
esteem for
Speech.

ಶ್ರೀವಾಗ್ಧೇವಿಗೆ ಶಬ್ದದಿ- |
ನಾವಾವಿಂತ್ರಿಯದ ವಿಷಯಮಂ ಶ್ರೋತ್ರದೊಳು- ||
ದ್ವಾವಿವ ನಿರ್ಮಲಮೂರ್ತಿಗಿ- |
ಇಳಾವಂದ್ಯೆಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರಮುಖದೊಳವನತನಪ್ಪೆಂ. || ೧ ||

ಪದಚ್ಛೇದಂ¹⁾ Separation of the words.

ಶ್ರೀವಾಗ್ಧೇವಿಗೆ ತಬ್ಬದಿಂ ಆ ಆ ಇಂತ್ರಿಯದ ವಿಷಯಮಂ ಶ್ರೋತ್ರದೊಳು ಉದ್ಭವಿಸ
ನಿರ್ಮಲಮೂರ್ತಿಗೆ ಇಳಾವಂದ್ಯೆಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರಮುಖದೊಳು ಅವನತಂ ಆಪ್ಪೆಂ.

ಅಸ್ವಯಂ¹⁾ Arrangement of the words in their prose-order,

ಆ ಆ ಇಂತ್ರಿಯದ ವಿಷಯಮಂ ಶ್ರೋತ್ರದೊಳು ಶಬ್ದದಿಂ ಉದ್ಭವಿಸ ನಿರ್ಮಲಮೂರ್ತಿಗೆ.
ಇಳಾವಂದ್ಯೆಗೆ, ಶ್ರೀವಾಗ್ಧೇವಿಗೆ, ಶಾಸ್ತ್ರಮುಖದೊಳು ಅವನತಂ ಆಪ್ಪೆಂ.

¹⁾ The ಪದಚ್ಛೇದಂ and ಅಸ್ವಯಂ are given only in two of our Manuscripts; they will be, however, a help to beginners. The ಟೀಕು too is often wanting in the Mûdabidaru Manuscript.

ಟೀಕು Meaning of each word and Remarks as given by
Nishthûra Sanjaya. (or Nanjaya).

ಅ ಆ ಇಂದ್ರಿಯದ = ಶ್ರೋತ್ರ, ತ್ವಕ್ಕು, ಸೇತ್ರ, ಜಿಹ್ವೆ, ಘ್ರಾಣಂಗಳೆಂಬ ಸರ್ವೇಂದ್ರಿಯಂ
ಗಳ; ವಿಷಯಮಂ=ಶಬ್ದ, ಸ್ಪರ್ಶ, ರೂಪ, ರಸ, ಗಂಧಂಗಳೆಂಬ ಸಮಸ್ತ ವಿಷಯಂಗಳಂ;
ಶ್ರೋತ್ರದೋಳ್ = ಶ್ರೋತ್ರೇಂದ್ರಿಯಮೊಂದಿಲ್ಲಿಯೆ; ಶಬ್ದದಿಂ = ಶಬ್ದದಿಂದೆ; ಉದ್ಭಾವಿಸ =
ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಮಾಗಿ ಅಪ್ಪೆಯಿಸುವ; ನಿರ್ಮೂಲಮೂರ್ತಗೆ = ನಿರ್ಮೂಲರೂಪಿಯಾದ; ಇಳಾ
ವಂದ್ಯೆಗೆ = ಭೂಜನದಿಂದೆ ವಂದಿಸಿಕೊಂಬಳಾದ; ತ್ರೀ = ಐಶ್ವರ್ಯೋಪಲಕ್ಷಿತೆಯಾದ; ವಾಗ್ಧಂ
ವಿಗೆ = ವಾಕ್ಯೆಂಬ ದೇವಿಗೆ; ಶಾಸ್ತ್ರಮುಖದೋಳ್ = ಶಬ್ದಶಾಸ್ತ್ರಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ; ಅವನತಂ =
ನಮಸ್ಕರಿಸುವಾತಂ; ಅಪ್ಪೆಂ = ಅಗುವೆಂ.

ವೃತ್ತಿ The author's explanatory Gloss.

ಕಾಂತಿಯೆಂಬ ಗುಣದೊಳಸ್ಥಿತೆಯಪ್ಪ ವಾಕ್ಯೆಂಬ ದೇವಿಗೆ, ಪಂಚೇಂದ್ರಿ
ಯಂಗಳ ವಿಷಯಮಪ್ಪ ಶಬ್ದ, ಸ್ಪರ್ಶ, ರೂಪ, ರಸ, ಗಂಧಂಗಳೊಳ್ಳಂ ಶ್ರೋ
ತ್ರೇಂದ್ರಿಯಮೊಂದಿಲ್ಲಿಯೆ ಶಬ್ದಮುಖದಿನಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಂ ಮಾಡ್ಪಿ ವಿಮಲಸ್ವ
ರೂಪಿಗೆ, ಭುವನಸ್ತುತ್ಯೆಗೆ ಯಾ ಶಾಸ್ತ್ರಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ನಮಸ್ಕರಿಸುವಾತನಪ್ಪೆಂ.

ಮೂಲಂ.

The Author's
name is Keśa-
va, his father is
Mallikârjuna,
and he is a
daughter's son
of the poet Sumanobhâna, who is a teacher to the Yâdavas.

ಕವಿಸುಮನೋಬಾಣನ ಯಾ- |

ದವಕಟಕಾಚಾರ್ಯಸೇವ ದೌಹಿತ್ರಸನಂ ||

ಕವಿಕೇಶವನೆಂ ಯೋಗಿ- |

ಪ್ರವರಚಿದಾನಂದಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಸುತನೆಂ¹⁾. || ೨ ||

ಪದಧ್ಯೇದಂ. — ಕವಿಸುಮನೋಬಾಣನ ಯಾದವಕಟಕಾಚಾರ್ಯನ ಎಸೆವ ದೌಹಿತ್ರನೆಂ
ಅಂ, ಕವಿಕೇಶವನೆಂ, ಯೋಗಿಪ್ರವರಚಿದಾನಂದಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಸುತನೆಂ. (See Sûtra 219.)

ಅನ್ವಯಂ. — ಯಾದವಕಟಕಾಚಾರ್ಯನ ಕವಿಸುಮನೋಬಾಣನ ಎಸೆವ ದೌಹಿತ್ರನೆಂ,
ಯೋಗಿಪ್ರವರ ಚಿದಾನಂದಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಸುತನೆಂ, ಅಂ ಕವಿಕೇಶವನೆಂ.

ಟೀಕು. — ಯಾದವಂ=ಯಾದವಕುಲದ ಕ್ಷತ್ರಿಯರ; ಕಟಕಂ=ಸಮೂಹಕ್ಕೆ; ಆಚಾ
ರ್ಯನಂ=ಗುರುವಾದ; ಕವಿಸುಮನೋಬಾಣನಂ=ಸುಮನೋಬಾಣನೆಂಬ ಕವಿಶ್ವರನ; ಎಸೆವ

1) See Introduction.

ಪಾಟ್ರನೆಂ = ಶೋಭಿಸುವ ಮಗಳ ಮಗನಾದ; ಯೋಗಿ = ಯೋಗಿಗಳಲ್ಲಿ; ಪ್ರವರ = ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ; ವಿವಾನಂದಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ = ಜ್ಞಾನಾನಂದಮುಳ್ಳ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ; ಸುತನೆಂ = ಮಗನಾದ; ಅಂ = ಶಾಸ್ತ್ರಕಾರನಾದ ನಾಂ; ಕವಿಕೇಶವನೆಂ = ಕೇಶಿರಾಜಕವೀಶ್ವರಂ.

ಪೃತ್ತಿ¹. — ಯಾದವಕಟಕೋಪಾಧ್ಯಾಯನಪ್ಪ ಕವಿಸುಪುನೋಪಾಣನ ಮಗಳ ಮಗನೆಂ, ಯೋಗಿವಲ್ಲಭನಪ್ಪ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನಂದನನೆಂ, ಕೇಶಿರಾಜ ಕವಿಯೆಂ ಆಂ.

ಮೂಲಂ.

This Grammar was composed at the request of learned men. ಗುಣಮಮರೆ ಶಬ್ದಮಣಿದ- | ಪರ್ಣನಾಮಪನಿಟ್ಟು ಸಹಾಯ ಕರ್ತಾಟಕಲ- || ಕ್ಷಣಶಬ್ದಶಾಸ್ತ್ರಮಂ ಅಂ- | ಕ್ಷಣಿಕಪೇಶಿಯೆಂದು ಬೆಸನೆ ಬಗೆವುಗೆ ಪೇಶಿಯೆಂ. || ೩ ||

ಪದಚ್ಛೇದಂ. — ಗುಣಂ ಅಮರೆ, ಶಬ್ದಮಣಿದಪರ್ಣನಾಮವಂ ಪಟ್ಟು ಸಹಾಯ, ಕರ್ತಾಟಕಲಕ್ಷಣಶಬ್ದಶಾಸ್ತ್ರಮಂ — ಲಾಕ್ಷಣಿಕರ "ಪೇಶಿ ಎಂದು" ಬೆಸನೆ — ಬಗೆವುಗೆ ಪೇಶಿಯೆಂ.

ಟೀಕು, ಯಥಾನ್ವಯಂ. — ಗುಣಂ = ಶಬ್ದಸಾಮರ್ಥ್ಯವೆಂಬ ಗುಣಂ; ಅಮರೆ = ಪೂರ್ವಗಾಯಾಗಲಾಗಿ: ಶಬ್ದಮಣಿದಪರ್ಣನಾಮವಂ = ಶಬ್ದಮಣಿದಪರ್ಣವೆಂಬ ಪೆಸರಂ;

1) "It is not clear what is meant by the term Kaṭakópādhyāya. The word Kaṭaka may mean a metropolis, an army or camp, or a bracelet of gold. It is not likely that the expression is used in the sense of a teacher in the army or a teacher adorned with bracelets of gold. It apparently means a teacher in the royal capital or metropolis; but this does not give us an idea of the nature of the post. Whatever may be the exact signification of the term, there is no doubt that the office denoted by it was one highly honoured and held in great respect, as there appears to have been only one such appointment in the whole kingdom." (Page 9 of the Introduction to Nāgavarma's Kāvyaśālokanam edited by R. Narasimhaচার, M. A.)

ಇಟ್ಟು = ಕೊಟ್ಟು; ನೆಪಿಯೆ = ಪೆಪ್ಪೆಗೆಯಾಗೆ; ಕರ್ಣಾಟಕ = ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ; ಲಕ್ಷಣ = ಲಕ್ಷಣವಾದ; ಶಬ್ದಶಾಸ್ತ್ರಮಂ = ವ್ಯಾಕರಣಶಾಸ್ತ್ರಮಂ; ಲಕ್ಷಣಿಕರ್ = ಲಕ್ಷಣಾಚಾರ್ಯರು; ಪೇಲಿಯೆದು = ಪೇಳಿದುದು; ಬೆಸನೆ = ಸಿರೂಪನೆ; ಬಗವುಗೆ = ಮನಂಬುಗುಗೆ; ಪೇಲಿಯೆಂ = ಹೇಳಿದಂ.

ವೃತ್ತಿ. — ಶಬ್ದಸಾಮರ್ಥ್ಯಮಮರೆ, ವಿಸ್ತಾರದಿಂ ಕರ್ಣಾಟಕವ್ಯಾಕರಣಮಂ, ಶಬ್ದಮಣಿದರ್ಪಣಮೆಂಬ ಪೆಪ್ಪೆಸಿಟ್ಟು—ಲಕ್ಷಣಾಚಾರ್ಯರ್ “ಪೇಲಿಯೆದು” ಬೆಸನೆ—ಮನಂಬುಗುವಂತೆ ಪೇಲಿಯೆಂ.

ಮೂಲಂ.

ಅವಧರಿವುದು ವಿಬುಧರ್ ದೋ- |

Let learned men
receive this work
kindly!

ಇದವಿಜ್ಞಾನೋಪನುಮುಳ್ಳೊಡಂ ಪ್ರಿಯದಿಂ ತಿ- ||

ದುರ್ವುದು ಗುಣಯುಕ್ತಮುಂ ದೋ- |

ಇದವಿದೂರಮುಮಾಗೆ ಮೆಚ್ಚಿ ಕೈಕೊಳ್ಳುದಿದಂ. || ೪ ||

ಪದಚ್ಛೇದಂ. — ಅವಧರಿವುದು ವಿಬುಧರ್; ದೋಪಂ ಇದವಿಜ್ಞಾನ್ ಏನಾನುಂ ಉಳ್ಳೊಡಂ ಪ್ರಿಯದಿಂ ತಿರ್ದುವುದು; ಗುಣಯುಕ್ತಮುಂ ದೋಪವಿದೂರಮುಂ ಆಗೆ, ಮೆಚ್ಚಿ ಕೈಕೊಳ್ಳುದು ಇದಂ.

ಅನ್ವಯಂ. — ಇದಂ ವಿಬುಧರ್ ಅವಧರಿವುದು; ಇದವಿಜ್ಞಾನ್ ದೋಪಂ ಏನಾನುಂ ಉಳ್ಳೊಡಂ ಪ್ರಿಯದಿಂ ತಿರ್ದುವುದು; ಗುಣಯುಕ್ತಮುಂ ದೋಪವಿದೂರಮುಂ ಆಗೆ, ಮೆಚ್ಚಿ ಕೈಕೊಳ್ಳುದು.

ಟೀಕು. — ಇದಂ = ಈ ಶಬ್ದಮಣಿದರ್ಪಣಮಂ; ವಿಬುಧರ್ = ವಿದ್ವಾಂಸರ್; ಅವಧರಿವುದು = ಕೇಳುದು; ಇದವಿಜ್ಞಾನ್ = ಈ ಶಬ್ದಮಣಿದರ್ಪಣದಲ್ಲಿ; ದೋಪಂ = ಅಷ್ಟಾದಶದೋಪಂ; ಏನಾನುಂ = ಎತ್ತಾನುಂ; ಉಳ್ಳೊಡಂ = ಉಂಟಾದೊಡೆಯುಂ; ಪ್ರಿಯದಿಂ = ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ; ತಿರ್ದುವುದು = ಸೇರಿತುಂ ಮಾಡುವುದು; ಗುಣಯುಕ್ತಮುಂ = ಶಬ್ದಸಾಮರ್ಥ್ಯವೆಂಬ ಗುಣದೊಡನೆ ಕೂಡಿದುದುಂ; ದೋಪವಿದೂರಮುಂ = ದೋಪವಿಹಿತಮಾದುದುಂ; ಆಗೆ = ಆಗಲಾಗ; ಮೆಚ್ಚಿ = ಒದಂಬಟ್ಟು; ಕೈಕೊಳ್ಳುದು = ಅಂಗೀಕರಿಸುವುದು.

ವೃತ್ತಿ. — ಶಬ್ದಮಣಿದರ್ಪಣದೊಳೇನಾನುಂ ದೋಪಮುಳ್ಳೊಡಂ, ವಿದ್ವಾಂಸರವಧರಿಸಿ ಕೇಳ್ಳು, ಕರುಣದಿಂ ಮನಪ್ರೀತಿಯೆರೆಸಿ ತಿರ್ದುವುದು; ಗುಣಾನ್ವಿತಮುಂ ನಿದೋಷಮುಮಾಗೆ, ಮೆಚ್ಚಿ ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದು.

ಮೂಲಂ.

The work is illustrated with quotations from the poets Gajaga, Gupānandī, Manasija, Asaga, Candrabhaṭṭa, Guṇavarma, Śrīvijaya, Honna, Hampa and Sujanottamsa.

ಗಜಗನ¹⁾ ಗುಣನಂದಿಯ²⁾ ಮನ³⁾ |
 ಸಿಜನ⁴⁾ ಸಗನ ಚಂದ್ರಭಟ್ಟ⁵⁾ ಗುಣವರ್ಮ⁶⁾ ಶ್ರೀ⁷⁾ |
 ವಿಜಯರ ಹೊನ್ನನ⁸⁾ ಹಂಪನ⁹⁾ |
 ಸುಜನೋತ್ತಂಪನ¹⁰⁾ ಸುಮಾರ್ಗಮಿದಹಿಲೊಳಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀಂ. || ೫ ||

1) ಗಜಗ or ಗಜಾಂಕುಶ a Kannada poet of about 1050 A. D.

2) ಗುಣನಂದಿ the eminent logician and the disciple of ಬಲಾಕಪಿಂಛ has been mentioned in the Śravaṇa Beluṛuḷa inscription of about 1115 A. D.

“ಅಭೂದುಮಾಸ್ತಾತಿಮುನೀಶ್ವರೋಸಾ-
 ವಾಚಾರ್ಯಶಬ್ದೋತ್ತರಗೃಹ್ಯಪಿಂಛಃ” ||
 -ಶ್ರೀಗೃಹ್ಯಪಿಂಛಮುನಿವಸ್ಯ ಬಲಾಕಪಿಂಛ |
 ಶ್ರೀಷ್ಯೋ ಜನಿಪ್ಪ ಭುವನತ್ರಯವರ್ತಕೀರ್ತಿಃ” ||
 “ತಚ್ಚಿಷ್ಯೋ ಗುಣನಂದಿವಂಡಿತಯತಿಶ್ಚಾರಿತ್ಯಚಕ್ರೇಶ್ವರಃ” ||
 ತರ್ಕವ್ಯಾಕರಣಾದಿ ಶಾಸ್ತ್ರಸಿಪುಣಸ್ಸಾಹಿತ್ಯವಿದ್ಯಾವತಿಃ” |

3) ಮನಸಿಜ. ಅಸಗ and ಚಂದ್ರಭಟ್ಟ have been mentioned together by ದುರ್ಗಸಿಂಹ in his ವಂಚತಂತ್ರ.

“ಎಸೆದುಮೊ ಸುಕವಿಗಳೆನೆ ನೆಗ
 ಛಿದ್ರಗನ ಮನಸಿಜನ ಚಂದ್ರಭಟ್ಟನ ನುಡಿಗಳ್” ||

ಮನಸಿಜ according to ಕವಿಚರಿತೆ lived about the year 1140 A. D.

4) ಅಸಗ according to ಕವಿಚರಿತೆ flourished about the year 945 A. D. In the Mudabidaru library is found a Samskrita work, called ಭರ್ಗಮಾನವ್ಯರಾಣ by ಅಸಗ ಕವಿ.

5) ಚಂದ್ರಭಟ್ಟ having been mentioned by ದುರ್ಗಸಿಂಹ must have lived before 1145 A. D.

6) There were two poets of the name of ಗುಣವರ್ಮ. ಗುಣವರ್ಮ I. whom the author of ಶಬ್ದಮಣಿದರ್ಪಣ quotes probably lived about the year 1050 A. D. ಗುಣವರ್ಮ II. the author of ಪುಸ್ತಕವಂತಪ್ರಕಾಶ might have been a contemporary of ಕೇಶಿರಾಜ.

ಪದವ್ಯೇದಂ.— ಗಜಗನ, ಗುಣನಂದಿಯ, ಮನಸಿಜನ, ಅಸಗನ, ಚಂದ್ರಭಟ್ಟಗುಣವ
ಮರ್ತ್ರೀವಿಜಯರ. ಹೊನ್ನನ. ಹಂಪನ, ಸುಜನೋತ್ತಂಸನ ಸುಮಾರ್ಗಂ ಇದವಿಂಗಳೆ ಲಕ್ಷ್ಯಂ.

ಟೀಕು, ಯಥಾಸ್ವಯಂ.— ಗಜಗನ = ಗಜಗನೆಯ ಕವೀಶ್ವರನ; ಗುಣನಂದಿಯ =
ಗುಣನಂದಿಯೆಯ ಕವೀಶ್ವರನ; ಮನಸಿಜನ = ಮನಸಿಜನೆಯ ಕವೀಶ್ವರನ; ಅಸಗನ = ಅಸಗ
ನೆಯ ಕವೀಶ್ವರನ; ಚಂದ್ರಭಟ್ಟಗುಣವಮರ್ತ್ರೀವಿಜಯರ = ಚಂದ್ರಭಟ್ಟನೆಯ ಗುಣವಮರ್
ನೆಯ ತ್ರೀವಿಜಯನೆಯ ಕವೀಶ್ವರರ; ಹೊನ್ನನ = ಹೊನ್ನನೆಯ ಕವೀಶ್ವರನ; ಹಂಪನ = ಹಂ
ಪನೆಯ ಕವೀಶ್ವರನ; ಸುಜನೋತ್ತಂಸನ = ಸುಜನೋತ್ತಂಸನೆಯ ಕವೀಶ್ವರನ; ಸುಮಾರ್ಗಂ =
ಲೋಕಾದ ಕಾಪ್ಯಮಾರ್ಗಂ: ಇದವಿಂಗಳೆ = ಈ ಶಬ್ದಮಂಡಿಪದಗಳಲ್ಲಿಯೆ; ಲಕ್ಷ್ಯಂ = ಉದಾ
ಹರಣೆಗಳ್ ಕುಟುಂಬಾರ್ಥವು.

ವೃತ್ತಿ.— ಈ ಕವಿಗಳಾದಿಯಾದ ಮತ್ತಂ ಪಲಂಬರ್ ಪ್ರಸಿದ್ಧಕವಿಗಳುದಾ
ಪರಣಂಗಳೆದವಿಂಗಳೆಂಗಳವು.

ಮೂಲಂ.

<p>The Author wrote an explanatory Gloss (ಆರ್ಥವೃತ್ತಿ) to each Rule (ನೂತ್ರಂ).</p>	<p>ಪ್ರಾಸಚ್ಛಂದೋನ್ವಯವಿ- ನ್ಯಾಸದಿನಂತಿಂಕು ಶಬ್ದಮಿರ್ಕುಂ ವೃತ್ತಿ- ವ್ಯಾಸಂ ತದ್ವ್ಯಾಕುಳಮೆಂ- ದಾ ಸೂತ್ರಕೃರ್ಥವೃತ್ತಿ ವರ್ತಿಸೆ ಬರೆದೆಂ. ೬ </p>
--	---

7) ತ್ರೀವಿಜಯ who is generally addressed in the plural by succeeding poets is the reputed author of the famous poem ಕವಿಂಜಮಾರ್ಗ, a work of the 5th century on Poetics.

8) ಹೊನ್ನ or ಹೊನ್ನ is the author of ಶಾಂತಿಪುರಾಣ and ಜನಾರ್ಕರಮಾಲೆ and belongs to the year 950 A. D.

9) ಹಂಪ or ಹಂಪ who wrote ಅದಿಪುರಾಣ and ವಂವಭಾರತ lived about the year 941 A. D.

10) According to ಕವಿಚರಿತೆ the real name of ಸುಜನೋತ್ತಂಸ is ಜೊಪ್ಪಣ್ಣ. He is said to have lived about the year 1180 A. D. and written ಗುಪ್ತುಟಮ್ಪತಿ and ನಕ್ಷತ್ರಮಾಲಿಕೆ.

ವದಚ್ಛೇದಂ.—ಪ್ರಾಸಚ್ಛೇದೋನ್ವಯವಿನ್ಯಾಸದಿಂ ಅಂತು ಇಂತು ಶಬ್ದಂ ಇಕುರ್ತಂ; ವೃತ್ತಿವ್ಯಾಸಂ ತದ್ವ್ಯಾಕುಳಂ ಎಂದು, ಆ ಸೂತ್ರಕ್ಕೆ ಅರ್ಥವೃತ್ತಿ ವರ್ತಿಸೆ ಬರೆದೆಂ.

ಅನ್ವಯಂ.—ಪ್ರಾಸಚ್ಛೇದೋನ್ವಯವಿನ್ಯಾಸದಿಂ ಶಬ್ದಂ ಅಂತಿಂತು ಇಕುರ್ತಂ; ವೃತ್ತಿವ್ಯಾಸಂ ತದ್ವ್ಯಾಕುಳಂ ಎಂದು, ಆ ಸೂತ್ರಕ್ಕೆ ಅರ್ಥವೃತ್ತಿ ವರ್ತಿಸೆ ಬರೆದೆಂ.

ಟೀಕು.—ಪ್ರಾಸ = ಪಟ್ಟಾಸಂಗಳ; ಛೇದಃ = ಛೇದನಃ; ಅನ್ವಯ = ಅರ್ಥದ; ವಿನ್ಯಾಸದಿಂ = ಸಿಪುಗಿಯಿಂದ; ಶಬ್ದಂ = ಶಬ್ದಂಗಳ್; ಅಂತಿಂತು = ಎಲ್ಲವನಾಗಿ; ಇಕುರ್ತಂ = ಇರ್ಪವು; ವೃತ್ತಿವ್ಯಾಸಂ = ವೃತ್ತಿವಿಸ್ತಾರಂ; ತತ್ = ಅದು; ವ್ಯಾಕುಳಮೆಂದು = ಸಂದೇಹದನ್ನದೆಂದು; ಆ ಸೂತ್ರಕ್ಕೆ = ಆಯಾ ಸೂತ್ರಂಗಳ್ಗೆ; ಅರ್ಥವೃತ್ತಿ = ಅರ್ಥದ ವೃತ್ತಿಯು; ವರ್ತಿಸೆ = ಪ್ರವರ್ತಿಸೆ; ಬರೆದೆಂ = (ಅಂತಹ) ವೃತ್ತಿಯಂ ಲಿಖಿಸಿದೆಂ.

ವೃತ್ತಿ.—ಪ್ರಾಸದ, ಛೇದದ, ಅನ್ವಯದ ನಿಮಿತ್ತಿಯಿಂ ಶಬ್ದಂಗಳ್ ವ್ಯತ್ಯಯವಾಗಿರ್ಪವು; ಅವತಿವತಿ ಬಹಿಯೊಳ್ ವೃತ್ತಿಯ ವಿಸ್ತಾರಂ ವ್ಯಾಕುಳಮಾದವುದೆಂದಾ ಸೂತ್ರಕ್ಕೆ ತಾತ್ಪರ್ಯಾರ್ಥಂ ಪ್ರವರ್ತಿಸುತ್ತಮಿರೆ ಬರೆದೆಂ.

ಮೂಲಂ.

The learned will accept this work favourably on account of its completeness.

ಜನಮಂಗೀಕರಿಪುದು ನೆ- |
 ಟ್ಟನೆ ಸಂಬಂಧಾಭಿಧೇಯಶಕ್ತ್ಯಾನುಪ್ಪಾನು- ||
 ನನಿಜೀಷ್ಟಸಿದ್ಧಿಗಳ್ ನೆಲ- |
 ಸಿ ನಿಂದ ಕಾರಣದೆ ಶಬ್ದಮಣಿದರ್ಪಣಮಂ. || ೭ ||

ವದಚ್ಛೇದಂ.—ಜನಂ ಅಂಗೀಕರಿಪುದು, ನಟ್ಟನೆ ಸಂಬಂಧಾಭಿಧೇಯಶಕ್ತ್ಯಾನುಪ್ಪಾನುನಿಜೀಷ್ಟಸಿದ್ಧಿಗಳ್ ನೆಲಸಿ ನಿಂದ ಕಾರಣದೆ, ಶಬ್ದಮಣಿದರ್ಪಣಮಂ.

ಅನ್ವಯಂ.—ಸಂಬಂಧಾಭಿಧೇಯಶಕ್ತ್ಯಾನುಪ್ಪಾನುನಿಜೀಷ್ಟಸಿದ್ಧಿಗಳ್ ನಟ್ಟನೆ ನೆಲಸಿ ನಿಂದ ಕಾರಣದೆ ಶಬ್ದಮಣಿದರ್ಪಣಮಂ ಜನಂ ಅಂಗೀಕರಿಪುದು.

ಟೀಕು.—ಸಂಬಂಧ = ಪ್ರಕೃತಿಪ್ರತ್ಯಯಸಂಬಂಧ¹⁾ ಲಕ್ಷ್ಯಲಕ್ಷಣಸಂಬಂಧ²⁾ ವಿಶೇಷ್ಯವಿಶೇಷಣಸಂಬಂಧ³⁾ ಕರ್ತೃಕರ್ಮಕ್ರಿಯಾಸಂಬಂಧಮೆಂದು⁴⁾, ವೈದರ್ಭಗೆ ನಿಮಿತ್ತಂ:

1) Relation between themes and affixes 2) Relation between definables and definitions. 3) Relation between Substantives and Adjectives. 4) Relation between Subjects, Objects and Predicates.

ಅಭಿಧೇಯಂ = ಅರ್ಥಂ; ಶಕ್ಯಾನುಷ್ಠಾನಂ = ಆ ಅರ್ಥವನ್ನು ಸಾಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಉದ್ಯೋಗಂ; ನಿಜ = ತನ್ನ; ಇಷ್ಟಸಿದ್ಧಿಗಳ್ = ಇಷ್ಟಾರ್ಥಸಿದ್ಧಿಗಳ್; ನೆಟ್ಟನೆ = ವ್ಯಕ್ತಮಾಗಿ; ನೆಲಸಿ = ನೆಲೆಗೊಂಡು; ನಿಂದ ಕಾರಣದಿ = ಇರ್ಪ ಕಾರಣದಿಂದಿ; ಶಬ್ದಮಣಿದರ್ಪಣಮಂ = ಶಬ್ದಮಣಿದರ್ಪಣವೆಂಬ ತಾಸ್ತ್ರಮಂ; ಜನಂ = ವಿದ್ವಜ್ಜನಂ; ಅಂಗೀಕರಿಸಿದುದು = ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದು.

ವೃತ್ತಿ.—ಸಂಬಂಧಮೆಂದು ಪೊರ್ದುಗೆ, ಅಭಿಧೇಯಮೆಂದರ್ಥಂ, ಶಕ್ಯಾನುಷ್ಠಾನಮೆಂದಾ ಪದಾರ್ಥಮಂ ಸಾಧಿಸಲ್ ತಕ್ಕುದ್ಯೋಗಂ, ಇಷ್ಟಸಿದ್ಧಿಯೆಂದದಲಿ ಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿ, ಇವು ಶಬ್ದಮಣಿದರ್ಪಣದೊಳ್ ನೆಲೆಗೊಂಡಿವುರ್ಪದಲಿ ಸ್ವೀಕರಿಸದ ಲೋಕಮಿಲ್ಲ.

ವ್ಯಾಕರಣಪ್ರಾರಂಭಂ Commencement of Grammar.

ಮೂಲಂ.

This work has
8 Chapters.

ಕ್ರಮದಿಂದೆ ಸಂಧಿ ನಾಮಂ |
ಸಮಾಸಮಾ ತದ್ಧಿತಂ ಪೊದಲಿಪ್ಪಾಖ್ಯಾತಂ ||
ಪ್ರಮುದಿತ ಧಾತುಮಪಭಂ- |
ಶಮವ್ಯಯಂ ಸಂಧಿ ಶಬ್ದಮಣಿದರ್ಪಣದೊಳ್. || ೮ ||

ವದಚ್ಛೇದಂ.—ಕ್ರಮದಿಂದೆ ಸಂಧಿ, ನಾಮಂ, ಸಮಾಸಂ, ಆ ತದ್ಧಿತಂ, ಪೊದಲಿಪ್ಪಾಖ್ಯಾತಂ, ಪ್ರಮುದಿತ ಧಾತುಂ, ಅಪಭ್ರಂಶಂ, ಅಪ್ಯಯಂ—ಸಂಧಿ ಶಬ್ದಮಣಿದರ್ಪಣದೊಳ್.

ಅನ್ವಯಂ.—ಶಬ್ದಮಣಿದರ್ಪಣದೊಳ್ ಕ್ರಮದಿಂದೆ ಸಂಧಿ, ನಾಮಂ, ಸಮಾಸಂ, ಆ ತದ್ಧಿತಂ, ಪೊದಲಿಪ್ಪಾಖ್ಯಾತಂ, ಪ್ರಮುದಿತಧಾತುಂ, ಅಪಭ್ರಂಶಂ, ಅಪ್ಯಯಂ—ಸಂಧಿ.

ಟೀಕು.—ಶಬ್ದಮಣಿದರ್ಪಣದೊಳ್ = ಶಬ್ದಮಣಿದರ್ಪಣದಲ್ಲಿ; ಕ್ರಮದಿಂದೆ = ತರುವಾಯಿಂದೆ; ಸಂಧಿ = ಸಂಧಿಪ್ರಕರಣಮೆಂದು; ನಾಮಂ = ನಾಮಪ್ರಕರಣಮೆಂದು; ಸಮಾಸಂ = ಸಮಾಸಪ್ರಕರಣಮೆಂದು; ಆ ತದ್ಧಿತಂ = ಆ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ತದ್ಧಿಪ್ರಕರಣಮೆಂದು; ಪೊದಲಿಪ್ಪಾ = ಪ್ರಸಿದ್ಧವೆಂದೆ; ಅಪ್ಯಯಂ = ಅಪ್ಯಯಪ್ರಕರಣಮೆಂದು; ಪ್ರಮುದಿತಧಾತುಂ = ನಿಶ್ಚೇದನಾಗಿ ಸಂತೋಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಧಾತುಪ್ರಕರಣಮೆಂದು; ಅಪಭ್ರಂಶಂ = ಅಪಭ್ರಂಶಪ್ರಕರಣಮೆಂದು; ಅಪ್ಯಯಂ = ಅಪ್ಯಯಪ್ರಕರಣಮೆಂದು; ಸಂಧಿ = ಸಂಧಿಗಳೆಂಬ.

ವೃತ್ತಿ.—ತರುವಾಯಿಂ ಸಂಧಿಯೆಂದು¹⁾, ನಾಮಮೆಂದು²⁾, ಸಮಾಸ
ಮೆಂದು³⁾, ತದ್ವಿತ್ತಮೆಂದು⁴⁾, ಆಖ್ಯಾತಮೆಂದು⁵⁾, ಧಾತುಮೆಂದು⁶⁾, ಅಪ
ಧ್ವಂಶಮೆಂದು⁷⁾, ಅಪ್ಯಯಮೆಂದು⁸⁾. ಈ ಶಬ್ದಮುಗಿದರ್ಪಣದೊಳ್ ಸಂಧಿ
ಯೆಂಬಕ್ಕುಂ.

ಮೂಲಂ.

Origin of Sound (ಶಬ್ದದ ಹುಟ್ಟು) and Speech (or words, ಶಬ್ದಂ; cf. S. 34).	ಅನುಕೂಲಪವನನಿಂ ಜೇ- ವನಿಷ್ಟದಿಂ ನಾಭಿಮೂಲದೊಳ್ ಕಹಳೆಯ ಪಾಂ- ಗಿನವೊಲ್ ಶಬ್ದದ್ರವ್ಯಂ ಜನಿಯಿಸುಗುಂ ಶ್ವೇತಮದಲಿ ಕಾರ್ಯಂ ಶಬ್ದಂ. ೯
--	--

ವದಕ್ಕೇರಂ.—ಅನುಕೂಲಪವನನಿಂ ಬೀವನ ಇಷ್ಟದಿಂ ನಾಭಿಮೂಲದೊಳ್ ಕಹಳೆಯ
ಪಾಂಗಿನ ಪೊಲ್ ಶಬ್ದದ್ರವ್ಯಂ ಜನಿಯಿಸುಗುಂ ಶ್ವೇತಂ; ಅದಲಿ ಕಾರ್ಯಂ ಶಬ್ದಂ.

ಅನ್ವಯಂ.—ಬೀವನ ಇಷ್ಟದಿಂ ಅನುಕೂಲಪವನನಿಂ ನಾಭಿಮೂಲದೊಳ್ ಕಹಳೆಯ
ಪಾಂಗಿನ ಪೊಲ್ ಶಬ್ದದ್ರವ್ಯಂ ಶ್ವೇತಂ ಜನಿಯಿಸುಗುಂ; ಅದಲಿ ಕಾರ್ಯಂ ಶಬ್ದಂ.

ಬೀಕುಂ.—ಬೀವನ=ಬೀವಾತ್ಮನ; ಇಷ್ಟದಿಂ=ಇಚ್ಛೆಯಿಂದೆ; ಅನುಕೂಲಪವನನಿಂ=ಬೀವ
ನೊಪನೆ ಅನುಕೂಲಪಾದ ಪ್ರಾಣವಾರುತನಿಂದೆ; ನಾಭಿಮೂಲದೊಳ್ = ನಾಭಿಯ ಮೊದಲಲ್ಲಿ;
ಕಹಳೆಯ ಪಾಂಗಿನ ಪೊಲ್ = ಸೆಗವಿದ ಕಹಳೆಯಾಕಾರದ ಹಾಗೆ; ಶಬ್ದದ್ರವ್ಯಂ = ಶಬ್ದವೆಂಬ
ದ್ರವ್ಯಂ; ಶ್ವೇತಂ = ಧವಳವರ್ಣವೂಗಿ; ಜನಿಯಿಸುಗುಂ = ಪ್ರಟ್ಟುವುದು; ಅದಲಿ = ಆ ಶಬ್ದ
ದ್ರವ್ಯದ; ಕಾರ್ಯಂ = ಪ್ರಯೋಜನಂ; ಶಬ್ದಂ = ಶಬ್ದಮುಕ್ಕುಂ.

ಬಿಕ್ಕಾರಂ Remark.—ಶಬ್ದದ್ರವ್ಯಮೆಂದೊವೆ ನಾಟಕ್ಕೆ ವೃತ್ತಿ ಕೆಯೆಂತಂತೆ ಅಕ್ಷರಾ
ಶಕ್ತವಾದ ಶಬ್ದಂಗಳ್ ಪ್ರಟ್ಟುವುದಕ್ಕೆ ಉಪಾದಾನಕಾರಣವಾದ ವಸ್ತುವೆಂದವೆಂದುದು; ಶಬ್ದಕ್ಕೆ
ದ್ರವ್ಯತ್ವಮಂ ಜೈನರ್ ಪೆಟ್ಟಿಪರ್.

1) Euphonic junction of letters. 2) Nominal bases. 3) Compound bases.
4) Secondary nominal bases formed by means of suffixes from Nouns and
Verbs. 5) Verbal themes with personal terminations. 6) Verbal roots.
7) Words corrupted from Samskṛita. 8) Indeclinables.

ವ್ಯಕ್ತಿ.—ಅನುಕೂಲವನನನ ಬೆಂಬಲಿಯಿಂ ಜೀವನೋಡನೆ ಸಂಬಂಧ
ಮಾಗಿಪುರದಲಿಂ, ನಾಭಿಯ ಮೊದಲಲ್ಲಿ ನೆಗಸಿದ ಕಹಳೆಯಾಕಾರದಿಂ ಶಬ್ದ
ಮೆಂಬ ದ್ರವ್ಯಂ ಧವಳವರ್ಣಮಾಗಿ ಪುಟ್ಟುಗುಂ; ಆದಲಿ ಕಾರ್ಯಮಂ ಶಬ್ದ
ಮೆಂಬರ್.

ಮೂಲಂ.

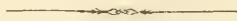
Usefulness of
Grammar.

ವ್ಯಾಕರಣದಿಂದೆ ಪದಮಾ |
ವ್ಯಾಕರಣದ ಪದದಿನರ್ಥಮರ್ಥದೆ ತತ್ವಾ- ||
ಲೋಕಂ ತತ್ವಾಲೋಕದಿ- |
ನಾಕಾಂಕ್ಷಿವ ಮುಕ್ತಿಯಕ್ಕುವದೆ ಬುಧರ್ಗಿ ಫಲಂ.
|| ೧೦ ||

ಪದಚ್ಛೇದಂ.—ವ್ಯಾಕರಣದಿಂದೆ ಪದಂ, ಆ ವ್ಯಾಕರಣದ ಪದದಿಂ ಅರ್ಥಂ, ಅರ್ಥದೆ
ತತ್ವಾಲೋಕಂ, ತತ್ವಾಲೋಕದಿಂ ಅಕಾಂಕ್ಷಿವ ಮುಕ್ತಿ ಅಕ್ಕುಂ; ಅದೆ ಬುಧರ್ಗಿ ಫಲಂ.

ಯಥಾಸ್ವಯಂ. ಟೀಕು.—ವ್ಯಾಕರಣದಿಂದೆ = ಶಬ್ದಶಾಸ್ತ್ರದಿಂದೆ; ಪದಂ = ಪದಸಿದ್ಧಿ;
ಅಕ್ಕುಂ = ಅಷ್ಟದ.; ಆ ವ್ಯಾಕರಣದ = ಆ ಶಬ್ದಶಾಸ್ತ್ರದ; ಪದದಿಂ = ಪದಸಿದ್ಧಿಯಿಂದೆ;
ಅರ್ಥಂ = ಅರ್ಥವಿಚಾರಂ ಅಷ್ಟಮು; ಅರ್ಥದೆ = ಅರ್ಥವಿಚಾರದಿಂದೆ; ತತ್ವಾಲೋಕಂ = ತತ್ತ್ವ
ಜ್ಞಾನಂ ಅಷ್ಟಮು; ತತ್ವಾಲೋಕದಿಂ = ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನದಿಂದೆ; ಅಕಾಂಕ್ಷಿವ ಮುಕ್ತಿ = ಬಯಸಲೆ ತಕ್ಕ
ಮೋಕ್ಷಂ ಅಷ್ಟಮು; ಅದೆ = ಆ ಮೋಕ್ಷವೆ; ಬುಧರ್ಗಿ = ನಿವ್ವಾಂಸರ್ಗಿ; ಫಲಂ = ಸತ್ಯಲಂ
ಅಷ್ಟಮು.

ವ್ಯಕ್ತಿ.—ವ್ಯಾಕರಣದಿಂದೆ ಪದಸಿದ್ಧಿಯಕ್ಕುಂ; ಆ ವ್ಯಾಕರಣದ ಪದಸಿದ್ಧಿ
ಯಿಂದರ್ಥಜ್ಞಾನಮುಕ್ಕುಂ; ಆ ಜ್ಞಾನದಿಂ ತತ್ತ್ವವಿಚಾರಮುಕ್ಕುಂ; ತತ್ತ್ವವಿಚಾರ
ದಿಂ, ಬಯಸುವ ಮುಕ್ತಿ ದೊರೆಕೊಳ್ಳುಂ; ಬುಧರ್ಗಿದುಕಾರಣದಿಂ ವ್ಯಾಕರಣ
ಮುಸಾದೇಯಂ.

೧ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯಂ I. CHAPTER.

ಸಂಧಿ On Letters and Euphonism.

1. ಅಕ್ಷರಸಂಜ್ಞಾಪ್ರಕರಣಂ First Section: On Letters.

ಸೂತ್ರಂ Aphorism or Rule. || ೧ ||

Letters, the first subject to be treated of.

ಆರಯೆ ತಚ್ಚಾಸ್ತ್ರವ್ಯವ- |
ಹಾರಜ್ಞಾನಾರ್ಥಮಾಗೆ ಪೇಶಿಲ್ಪಡೆಗುಂ ||
ಧೀರರಿನಕ್ಷರಸಂಜ್ಞಾ- |
ಕಾರಂ ವ್ಯಾಕರಣದಾದಿಯೊಳ್ ಪರಿವಿಡಿಯಿಂ. || ೧೧ ||

ಪದವ್ಯಕ್ತಿಯೆಂದಂ. — ಆರಯೆ ತಚ್ಚಾಸ್ತ್ರವ್ಯವಹಾರಜ್ಞಾನಾರ್ಥಂ ಅಗಿ ಪೇಟಿಲ್ಪಡೆಗುಂ ಧೀರರಿಂ ಅಕ್ಷರಸಂಜ್ಞಾಕಾರಂ ವ್ಯಾಕರಣದ ಅದಿಯೊಳ್ ಪರಿವಿಡಿಯಿಂ.

ಅನ್ವಯಂ. — ತಚ್ಚಾಸ್ತ್ರವ್ಯವಹಾರಜ್ಞಾನಾರ್ಥಂ ಅಗಿ, ಆರಯೆ. ವ್ಯಾಕರಣದ ಅದಿಯೊಳ್ ಧೀರರಿಂ ಅಕ್ಷರಸಂಜ್ಞಾಕಾರಂ ಪರಿವಿಡಿಯಿಂ ಪೇಟಿಲ್ಪಡೆಗುಂ.

ಟೀಕು. — ತಚ್ಚಾಸ್ತ್ರಂ=ಅ ಶಬ್ದಶಾಸ್ತ್ರವು; ವ್ಯವಹಾರಂ=ವ್ಯವಹಾರಮುಂ; ಜ್ಞಾನಾರ್ಥಮಾಗೆ=ತಲೆನ ಪ್ರಯೋಜನಮಾಗೆ; ಅರಯೆ=ನಿಚಾರಿಸೆ, ವ್ಯಾಕರಣದ=ವ್ಯಾಕರಣಶಾಸ್ತ್ರವು; ಅದಿಯೊಳ್=ವೊಂದಲ್ಲಿ; ಧೀರರಿಂ=ನಿವ್ವಾಂಸರಿಂದೆ; ಅಕ್ಷರಸಂಜ್ಞಾಕಾರಂ=ಅಕ್ಷರಂಗಳ ಸಂಜ್ಞಾಸ್ವರೂಪುಂ; ಪರಿವಿಡಿಯಿಂ=ತರುವಾಯುಂ; ಪೇಟಿಲ್ಪಡೆಗುಂ=ಪೇಟಿಲ್ಪಡುವುದು.

ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿ. — ಅ ಶಬ್ದಶಾಸ್ತ್ರವ್ಯವಹಾರಮುಂ ತಿಳಿಯಲೋಸ್ಕರಮಾಗಕ್ಷರ ಸಂಜ್ಞಾಸ್ವರೂಪಂ ವ್ಯಾಕರಣದ ವೊಂದಿಯೊಳ್ ಕ್ರಮದಿಂ ಪೇಶಿಲ್ಪಡೆಗುಂ.

ಸೂತ್ರಂ. || ೨ ||

The two Synonyms for "Letter" are ಅಕ್ಷರಂ and ವರ್ಣಂ.

ಅಕ್ಷರಮುಂ ವರ್ಣಮುಮೆಂ- |
 ದಕ್ಕುಂ ಶುದ್ಧಾಕ್ಷರಕ್ಕೆ ನಾಮುಂ ಬರೆವಂ ||
 ಬೊಕ್ಕುಚ್ಚರಿಸಲ್ಪಾರದು- |
 ವಕ್ಕರಮಲ್ತವು ಘನಸ್ವನಾದಿಧ್ವನಿಗಳ್. || ೧೨ ||

ವದಚ್ಛೇದಂ. — ಅಕ್ಷರಮುಂ ವರ್ಣಮುಂ ಎಂದು, ಅಕ್ಕುಂ ಶುದ್ಧಾಕ್ಷರಕ್ಕೆ ನಾಮುಂ; ಬರೆವಂ ಬೊಕ್ಕು ಉಚ್ಚರಿಸಲ್ ಬಾರದುವು ಅಕ್ಷರಂ ಅಲ್ಲ; ಅವು ಘನಸ್ವನಾದಿಧ್ವನಿಗಳ್.

ಟೀಕು, ಯಥಾಸ್ವಯಂ. — ಅಕ್ಷರಮುಂ = ಅಕ್ಷರಮೆಂದುಂ; ವರ್ಣಮುಂ = ವರ್ಣಮೆಂದುಂ; ಶುದ್ಧಾಕ್ಷರಕ್ಕೆ = ಶುದ್ಧವಾದಕ್ಷರಂಗಳ್ಗೆ; ನಾಮುಂ = ನಾಮಂ; ಅಕ್ಕುಂ = ಅಪ್ಪದು; ಬರೆವಂ ಬೊಕ್ಕು = ಬರೆವದಂ ಪೊಕ್ಕು; ಉಚ್ಚರಿಸಲ್ ಬಾರದುವು = ಉಚ್ಚಾರಣೆಗೆ ಬಾರದುವು; ಅಕ್ಷರಂಗಳ್ = ಅಕ್ಷರಂಗಳ್; ಅಲ್ಲ = ಅಲ್ಲ; ಅವು = ತಾವು; ಘನ = ಮೇಘದ; ಸ್ವನ = ಸ್ವನಿ; ಅದಿ = ಮೊದಲಾದ; ಧ್ವನಿಗಳ್ = ಎಲವು ತೆಹದ ಧ್ವನಿಗಳ್ ಅಪ್ಪವು.

ವೃತ್ತಿ. — ಅಕ್ಷರಮೆಂದುಂ, ವರ್ಣಮೆಂದುಂ, ಶುದ್ಧಾಕ್ಷರಕ್ಕೆ ವರ್ಯಾಯ ನಾಮುಂ; ಬರೆಯಲುಮುಚ್ಚರಿಸಲ್ಪಾರದುವಕ್ಕರಂಗಳಲ್ತವು — ಮೊಲಿಗು ಮೊದಲಾದ ಎಲ ತೆಹದ ಧ್ವನಿಗಳ್.

ಸೂತ್ರಂ. || ೩ ||

In each letter Sound and Form.

ವ್ಯವಹರಿಪುವೆರಡು ರೂಪಿಂ- |
 ದವಕ್ಕರಂ ಶ್ರಾವಣಂ ಸ್ವಸ್ಥಿಕಾಕಾರಂ ||
 ವಿವಿಧಾಕಾರಂ ಲಿಪಿಭೇ- |
 ದವೃತ್ತಿಯಿಂ ಚಾಕ್ಷುಷಂ ಪುರಾತನಮತದಿಂ. || ೧೩ ||

ವದಚ್ಛೇದಂ. — ವ್ಯವಹರಿಸುವು ಎರಡು ರೂಪಿಂ ಅಪ್ಪು ಅಕ್ಷರಂ; ಶ್ರಾವಣಂ ಸ್ವಸ್ಥಿಕಾಕಾರಂ, ವಿವಿಧಾಕಾರಂ ಲಿಪಿಭೇದವೃತ್ತಿಯಿಂ ಚಾಕ್ಷುಷಂ; ಪುರಾತನಮತದಿಂ.

ಅಸ್ವಯಂ. — ಪುರಾತನಮತದಿಂ ಅಕ್ಷರಂ ಅಪ್ಪು ಎರಡು ರೂಪಿಂ ವ್ಯವಹರಿಸುವು; ಸ್ವಸ್ಥಿಕಾಕಾರಂ ಶ್ರಾವಣಂ, ಲಿಪಿಭೇದವೃತ್ತಿಯಿಂ ವಿವಿಧಾಕಾರಂ ಚಾಕ್ಷುಷಂ.

ಟೀಕು. — ಪುರಾತನಮತದಿಂದೆ = ಪೂರ್ವದ ಕವಿಗಳ ಮತದಿಂದೆ; ಅಕ್ಷರಂ = ಅಕ್ಷರಂ ಗಳು; ಅವು = ಅವು ತಾಂ; ಋಷು ರೂಸಿಂದೆ = ಶ್ರಾವಣ ಚಾಕ್ಷುಷವೆಂಬೆರಡು ತಿಪಿದಾಕಾರದಿಂದೆ; ವ್ಯವಹರಿಸುವು = ವರ್ತಿಸುವು; ಸ್ವನೈಕಾಕಾರಂ = ಘನಿಯೊಂದಣಾಕಾರವನುಳ್ಳುದು; ಶ್ರಾವಣಂ = ಶ್ರಾವಣವೆನಿಸುವುದು; ಲಿಪಿ = ಲಿಪಿಗಳ; ಭೇದ = ಭೇದದ; ವೃತ್ತಿಯಿಂ = ವರ್ತನೆಯಿಂದೆ; ವಿವಿಧಾ ಕಾರಂ = ನಾನಾ ಪ್ರಕಾರವಾದ ಆಕಾರವನುಳ್ಳುದು; ಚಾಕ್ಷುಷಂ = ಚಾಕ್ಷುಷವೆನಿಸುವುದು. — ಶ್ರಾವಣಮೆಂದೊಡೆ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಕೇಳುವುದು; ಚಾಕ್ಷುಷಮೆಂದೊಡೆ ಕಣ್ಣೊಳ್ಳಾಣ್ಣುದೆಂದಪಿವುದು.

ವೃತ್ತಿ. — ಎರಡಕ್ಕಿಂತಿರಿದಾಕಾರದಿಂದಕ್ಕರಂ ವರ್ತಿಸುಗುಂ; ಶಬ್ದಾಕಾರದಿಂದೆ ಕಿವಿಗೆ ವಿಪಯಮಾದಕ್ಕರಂ ಶ್ರಾವಣಮೆಂಬುದು, ಲಿಪಿಭೇದದಿಂದೆ ವಲವಾಕಾರಮಾಂ ಕಣ್ಣೆ ತೋಯಿವಕ್ಕರಂ ಚಾಕ್ಷುಷಮೆಂಬುದು; ಇದನಾದಿಮಾರ್ಗದಿನಲಿವುದು.

I. The Alphabet.

ಸೂತ್ರಂ¹⁾. || ೪ ||

The 48 independent (for the dependent ones see Ss. 12; 17) letters of the Samskrita-Kanada Alphabet ²⁾ .	ವರ್ಣಂಗಳ ಪಾಠಕ್ರಮಂ- ವರ್ಣವವ್ಯತಧಾತ್ರಿಯೊಳ್ ಪ್ರಸಿದ್ಧಂ ನಿಜದಿಂ ವರ್ಣಂಗಳಕಾರಾದ್ಯಾ- ಪೂರ್ಣತೆಯಂ ಪಡೆವುವಾ ಳಕಾರಂಬರೆಗಂ. ೧೪
---	---

ವದಚ್ಛೇದಂ. — ವರ್ಣಂಗಳ ಪಾಠಕ್ರಮಂ ಅರ್ಣವವ್ಯತಧಾತ್ರಿಯೊಳ್ ಪ್ರಸಿದ್ಧಂ ನಿಜದಿಂ; ವರ್ಣಂಗಳ್ ಆಕಾರಾದ್ಯಾಪೂರ್ಣತೆಯಂ ಪಡೆವುವು, ಆ ಳಕಾರಂಬರೆಗಂ.

ಅನ್ವಯಂ. — ಅರ್ಣವವ್ಯತಧಾತ್ರಿಯೊಳ್ ವರ್ಣಂಗಳ ಪಾಠಕ್ರಮಂ ನಿಜದಿಂ ಪ್ರಸಿದ್ಧಂ; ವರ್ಣಂಗಳ್ ಆಕಾರಾದ್ಯಾಪೂರ್ಣತೆಯಂ ಆ ಳಕಾರಂಬರೆಗಂ ಪಡೆವುವು.

ಟೀಕು. — ಅರ್ಣವ = ಸಮುದ್ರದಿಂದೆ; ವ್ಯತ = ಸುತ್ತಲ್ಪಟ್ಟ; ಧಾತ್ರಿಯೊಳ್ = ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ; ವರ್ಣಂಗಳ = ಅಕ್ಷರಂಗಳ; ಪಾಠಕ್ರಮಂ = ಓದುವನುಕ್ರಮಂ; ನಿಜದಿಂ = ಸಹಜದಿಂದೆ;

1) ನಾಗವರ್ಮನ ಭಾಷಾಭೂಷಣ ಸೂತ್ರ 2.
“ಆಕಾರಾದಯಃ ಪ್ರಸಿದ್ಧಾ ವರ್ಣಾಃ” || ಭಾ. ಭೂ. 2. ||

2) The ೪ under this rule is the ಕ್ಷಳಂ.

ಪ್ರಸಿದ್ಧಂ = ಪ್ರಸಿದ್ಧಂ; ವರ್ಣಂಗಳ್ = ಅಕ್ಷರಂಗಳ್; ಅಕಾರ = ಅಕಾರಂ; ಅದಿ = ಮೊದಲಾಗಿ; ಅಪೂರ್ಣತೆಯಂ = ಆ ಪರಿಪೂರ್ಣತ್ವಮಂ; ಆ ಷಕಾರಂಬರೆಗಂ = ಆ ಷಕಾರಂ ವರ್ಯಂತಂ; ನದಿಸ್ತನ = ಪಡೆವನು.

ವೃತ್ತಿ. — ಅಕ್ಷರಂಗಳನೊದುವನುಕ್ರಮಂ ಕಡಲುಡಿಗಿಯಾದ ಪೊಡವಿ ಯೊಳ್ ಪ್ರಸಿದ್ಧಂ; ಅಕ್ಷರಂಗಳ್ ಅಕಾರಂ ಮೊದಲಾಗಿ ಷಕಾರ ವರ್ಯಂತಂ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿವು; ಅವಾವುಸೆಂದೊಡೆ—

ಅ ಆ, ಇ ಈ, ಉ ಊ, ಋ ೠ, ಳ ಳೆ, ಏ ಐ, ಓ ಔ;
 ಕ್ ಖ್, ಗ್ ಘ್, ಙ್; ಚ್ ಛ್, ಜ್ ಝ್, ಞ್; ಟ್ ಠ್, ಡ್ ಢ್,
 ಣ್; ತ್ ಥ್, ದ್ ಧ್, ನ್; ಪ್ ಫ್, ಬ್ ಭ್, ಮ್;
 ಯ್, ರ್, ಲ್, ವ್; ಶ್, ಷ್, ಸ್, ಹ್, ಳ್.

ಸೂತ್ರಂ. || ೫ ||

The Samskrita ಅ must take the form of ಳ್ (ಕ್ಷಳಂ) to be in Alliteration (ನಿಯಾಮಂ, ಪ್ರಾಸಂ) with the Kanarese ಳ್ (ಕುಳಂ)¹⁾

ಕುಳದ ನಿಯಾಮದೊಳೆಂದು |
 ಕ್ಷಳಕ್ಕೆ ಲಾಕ್ಷರವಿಕಲ್ಪಮಿಲ್ಲ ವಿಕಲ್ಪಂ ||
 ಕ್ಷಳನಲ್ಲದಿಲ್ಲ ಸಂಸ್ಕೃತ- |
 ದೊಳಾ ಲಕಾರಕ್ಕೆ ಪೇರಿಸಿದದಿಂ ಕ್ಷಳನಂ || ೧೫ ||

ಪದಚ್ಛೇದಂ. — ಕುಳದ ನಿಯಾಮದೊಳೆ ಎಂದಂ ಕ್ಷಳಕ್ಕೆ ಲಾಕ್ಷರವಿಕಲ್ಪಂ ಇಲ್ಲ; ವಿಕಲ್ಪಂ, ಕ್ಷಳಂ ಅಲ್ಲದೆ, ಇಲ್ಲ; ಸಂಸ್ಕೃತದೊಳೆ ಆ ಲಕಾರಕ್ಕೆ ಪೇರಿಸಿದಂ ಅದಹಿಂ ಕ್ಷಳನಂ.

ಅನ್ವಯಂ. — ಕುಳದ ನಿಯಾಮದೊಳೆ ಕ್ಷಳಕ್ಕೆ ಲಾಕ್ಷರವಿಕಲ್ಪಂ ಎಂದಂ ಇಲ್ಲ; ವಿಕಲ್ಪಂ, ಕ್ಷಳಂ ಅಲ್ಲದೆ, ಇಲ್ಲ; ಅದಹಿಂ ಸಂಸ್ಕೃತದೊಳೆ ಆ ಲಕಾರಕ್ಕೆ ಕ್ಷಳನಂ ಪೇರಿಸಿದಂ.

¹⁾ In Samskrita the letter ಳ್ is a substitute for the letter ಷ್. According to Késava this ಳ್ is not ಕ್ಷಳ. That ಳ್ which only in a few instances is optionally used for Samskrita ಅ is termed ಕ್ಷಳ by him:—ಕಮಳ or ಕಮಲ; ಜಳ or ಜಲ. The so called ಕುಳ or the Kannada ಳ್ which in its form and pronunciation is the same as Késava's ಕ್ಷಳ appears in words adduced by him. such as ಏಳಿದ, ಓಕುಳಿ, ಆಳಿಯ. See also ಸೂತ್ರ 16.

ಟೀಕು. — ಕುಳವ = ಕುಳ ಳಕಾರದ; ಸಯಾಮದೂಳ = ಪ್ರಾಸಿನಲ್ಲಿ; ಕ್ಷುಳಕ್ಕೆ = ಕ್ಷುಳ ಳಕಾರಕ್ಕೆ; ಲಕ್ಷ್ಮರವಿಕಲ್ಪಂ = ಲಕಾರದ ವಿಕಲ್ಪಂ; ಏದುಂ = ಆವಾಗಳುಂ; ಇಲ್ಲ = ಉಂಟಾಗದು; ವಿಕಲ್ಪಂ = ಕುಳಪ್ರಾಸಿಗೆ ವಿಕಲ್ಪಂ; ಕ್ಷುಳನಲ್ಲದೆ = ಕ್ಷುಳ ಳಕಾರಮಲ್ಲದೆ; ಇಲ್ಲ = ಲಕಾರದ ವಿಕಲ್ಪಮಲ್ಲ; ಅದಪಂ = ಅದು ಕಾರಣದಿಂದೆ; ಸಂಸ್ಕೃತದೂಳ = ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲ; ಆ ಲಕಾರಕ್ಕೆ = ಆ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿದ್ದ ಲಕಾರಕ್ಕೆ; ಕ್ಷುಳನಂ = ಕ್ಷುಳನಂಬ ಳಕಾರಮಂ; ಪೇಟಿಂ = ಹೇಟಿಂ.

ವಿಚಾರಂ. — ಕುಳಮೆಂದೂ ಕನ್ನದ ಶಬ್ದದಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಳಕಾರಂ; ಕ್ಷುಳಮೆಂದೂ ಸಂಸ್ಕೃತ ಶಬ್ದದಲ್ಲಿ "ಲಳಯೋರ್ ಆಭೇದಃ" ಎಂದು ಉಂಟಾಗಿ, ಲಕಾರ ಳಕಾರಂಗಳ್ಳೆ ಸೇದವಲ್ಲದ ಳಕಾರವೆಂದವುಪುದು.

ವೃತ್ತಿ. — ಕುಳಪ್ರಾಸನಾಗಿ ಪೇಟಿ ಕಬ್ಬಂ ಕ್ಷುಳನಂ ಸರೆಗೆಯ್ದುದಾಗಿ, ಲಕಾರಮಂ ವಿಕಲ್ಪಮಂ ಮಾಡಬಾರದು; ಲಕಾರಪ್ರಾಸನಾಗಿ ಪೇಟಿ ಕನ್ನಡದ ಕಬ್ಬದೂಳ ಕ್ಷುಳನಂ ವಿಕಲ್ಪವಿಸಿರಬಾರದು, ಇದುವುಮಾಗದು. ಕ್ಷುಳನೆಂಬುದಲ್ಲದೆ, ಸಂಸ್ಕೃತವದದ ಲಕಾರಕ್ಕೆ ವಿಕಲ್ಪಮಂ ಪೇಟಿಲ್ಪಾರದಾಗಿ, ಕ್ಷುಳನನಿದಲಿತೊಳೆ ಬೆರಸಿ, ಪೇಟಿಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ Application of the foregoing rule.

ಕುಳಕ್ಷುಳಪ್ರಾಸಕ್ಕೆ¹⁾ —

ಕಿಳಿಲಿ ಹಯಂಗಳ್ ಗರ್ಜಿಸೆ |
ಜಲದನಿಭಂಗಳ್ ಗಜಂಗಳ್ . . . . || 1 ||

¹⁾ ಪ್ರಾಸ in Kannada is a kind of obligatory Alliteration in which the second letter of every line in a stanza should be the same consonant. Different consonants standing as the second letters of lines in poetry spoil the ಪ್ರಾಸ and are never permissible. It thus follows that ಲ್ and ಳ್ should not be employed as letters for ಪ್ರಾಸ in the same verse. But Kēsava lays down that under certain conditions ಲ್ and ಳ್ shall be allowed as ಪ್ರಾಸ letters. The Kannada ಳ್, i. e. the ಕುಳ ಳಕಾರ and the Sāṃskṛita ಲ್ for which ಳ್ can be substituted, i. e. the ಕ್ಷುಳ ಳಕಾರ do stand to form a right ಪ್ರಾಸ. In the first instance quoted ಳ್ in ಕಿಳಿಲಿ is ಕುಳ ಳಕಾರ, while ಲ in ಜಲದ can have ಳ substituted for it. Hence the ಪ್ರಾಸ is permissible. In the second instance though the same letter ಲ occurs in each of the lines the ಪ್ರಾಸ is wrong, for ಲ್ in ಓಲಗ cannot interchange with ಳ್ and thus the combination of ಲ್, i. e. the Kannada ಲಕಾರ and the Sāṃskṛita ಲ್ in ಫಾಲಕ for which ಳ್ can be substituted is not admissible.

ಲಕಾರಕ್ಕೆ ಕ್ಷಳನನಿರಿಸಬಾರದುದರ್ಶೆ—

ಓಲಗದೊಳೊರ್ಮೆ ನತನರ- |
ಪಾಲಕಚೂಡಾಮಣಿದ್ಯುತಿವ್ವ ತಚರಣಂ

|| 2 ||

2. The Vowels.

ಸೂತ್ರಂ¹⁾. || ೬ ||

There are 14 Samskrita-Kannada Vowels; excepting ಏ, ಐ and ಓ, ಐ (which are Diphthongs, ಸಂಘೃಕ್ಷರಂಗಳ್, cf S. 10), they are Monophthongs (ಸಮಾನಂಗಳ್), and Homogens (ಸವರ್ಣಂಗಳ್).

ತರದಿನಕಾರಂ ಮೊದಲಾ- |

ಗಿರೆ ಪದಿನಾಲ್ಕುಂ ಸ್ವರಂಗಳಾದಿಯ ವತ್ತ ||

ಕ್ವರಮುಂ ಸಮಾನಮೆಸಿಸುಗು- |

ಮೆರಡೆರಡವೆರೊಳ್ ಸವರ್ಣಮೆಂತೊದಿದೊಡಂ.

|| ೧೬ ||

ಪದಚ್ಛೇದಂ. — ತರದಿಂ ಅಕಾರಂ ಮೊದಲ್ ಅಗಿ ಇರೆ, ಪದಿನಾಲ್ಕುಂ ಸ್ವರಂಗಳ್; ಆದಿಯ ವತ್ತ ಅಕ್ಷರಮುಂ ಸಮಾನಂ ಎಸಿಸುಗುಂ, ಎರಡು ಎರಡು ಅವಶೋಳ್ ಸವರ್ಣಂ. ಎಂತು ಓದಿದೊಡಂ.

ಅನ್ವಯಂ. — ತರದಿಂ ಅಕಾರಂ ಮೊದಲ್ ಅಗಿ ಇರೆ, ಪದಿನಾಲ್ಕುಂ ಸ್ವರಂಗಳ್; ಆದಿಯ ವತ್ತಕ್ಷರಮುಂ ಸಮಾನಂ ಎಸಿಸುಗುಂ, ಅವಶೋಳ್ ಎರಡೆರಡು, ಎಂತು ಓದಿದೊಡಂ, ಸವರ್ಣಂ.

ಟೀಕು. — ತರದಿಂ = ತರುವಾಯಿಂದೆ; ಅಕಾರಂ = ಅಕ್ಷರಂ; ಮೊದಲಾಗಿ = ಆದಿಯಾಗಿ; ಇರೆ = ಇರಲಾಗಿ; ಪದಿನಾಲ್ಕುಂ = ಪದಿನಾಲ್ಕುಕ್ಷರಂಗಳಂ; ಸ್ವರಂಗಳ್ = ಸ್ವರಾಕ್ಷರಂಗಳ್; ಎಸಿಸುಗುಂ = ಎಸಿಸುವುವು; ಆದಿಯ = ಮೊದಲ; ಪತ್ತಕ್ಷರಮುಂ = ಪತ್ತಕ್ಷರಂಗಳಂ; ಸಮಾನಂ = ಸಮಾನಂಗಳ್; ಎಸಿಸುಗುಂ = ಎಸಿಸುವುವು; ಅವಶೋಳ್ = ಅ ಸಮಾನಸಂಖ್ಯೆಯಂ ಪದದ ಹತ್ತಕ್ಷರಂಗಳಲ್ಲಿ; ಎರಡೆರಡು = ಎರಡೆರಡಕ್ಷರಂಗಳ್; ಎಂತೊದಿದೊಡಂ = ಅನುಶೋಮವಿಶೋಮಂಗಳಾಗಿ ಪೇಗೆ ಓದಿದೊಡೆಯುಂ; ಸವರ್ಣಂ = ಸವರ್ಣಂಗಳ್; ಎಸಿಸುಗುಂ = ಎಸಿಸುವುವು.

1) ತೇಜ್ವಾದೌ ಚತುರ್ವತ್ ಸ್ವರಾಃ || ಭಾ. ಭೂ. 3. ||

ನಾಗವನುಗನ ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನದಲ್ಲಿನ ಶಬ್ದಸ್ಮೃತಿಯ ಸೂತ್ರ.

ಸ್ವರಮೆಂದುಂ ವ್ಯಂಜನಮೆಂ- |

ವೆರಡಕ್ಕುಂ ಪರ್ಣಭೇದವಾದ್ಯಕ್ಷರದಿಂ ||

ಬರೆ ಪದಿನಾಲ್ಕುಂ ಸ್ವರಮಿಂ |

ಪರಿಶೇಷಂ ವ್ಯಂಜನಂಗಳರೆಪೂತ್ರಿಕೆಗಳ್. || ಶ. ಸ್ಮೃ. ||

ವೃತ್ತಿ.— ಕ್ರಮದಿಂದ ಅಕಾರಂ ಪೊದಲಾಗಿ ಪ್ರಕಾರ ವರ್ಯಂತಮಿದ್ ಪದಿನಾಲ್ಕು ಕ್ಕರಂ ಸ್ವರಸಂಜ್ಞೆಯಂ ಪಡೆಗುಂ; ಅಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಪತ್ತಕ್ಕರಂ ಸಮಾಸ ಸಂಜ್ಞೆಯಂ ಪಡೆಗುಂ; ಆ ಪತ್ತಕ್ಕರಂಗಳೊಳೆರಡೆರಡಕ್ಕರಂಗಳ್, ತಪ್ಪೊಳ್ ಅನುಲೋಮದೊಳೆದೊಡಂ ವಿಲೋಮದೊಳೆದೊಡಂ, ಸವರ್ಣಸಂಜ್ಞೆಯಂ ಪಡೆಗುಂ.

ಪದಿನಾಲ್ಕು ಸ್ವರಂಗಳ್ —

ಅ ಆ, ಇ ಈ, ಉ ಊ, ಋ ೠ, ಳ ಳ್, ಏ ಐ, ಓ ಔ.

ಸಮಾಸಸಂಜ್ಞಾಕ್ಕರಂಗಳ್ —

ಅ ಆ, ಇ ಈ, ಉ ಊ, ಋ ೠ, ಳ ಳ್.

ಅನುಲೋಮಕ್ಕೆ (Regular order).—ಅ ಆ; ಇ ಈ ಎಯೆ ಪ್ರಕಾರ ವಾಗಿ ಆ ಪತ್ತಕ್ಕರಂಗಳ್ ಅನುಲೋಮದೊಳೆದೊಡಂ ಸವರ್ಣಸಂಜ್ಞೆಯಂ ಪಡೆಗುಂ.

ವಿಲೋಮಕ್ಕೆ (Irregular order).—ಆ ಆ; ಈ ಇ ಎಯೆ ಪ್ರಕಾರ ವಾಗಿದೊಡಂ ಸವರ್ಣಸಂಜ್ಞೆಯಂ ಪಡೆಗುಂ.

ಸೂತ್ರಂ. || ೭ ||

ಕ್ರಮದಿಂದ ಪ್ರಸ್ತಕ್ಕಂ ಪ್ರ- |

Further remark
on the Homogeneity of
the said 10 Vowels.

ಸ್ವಮೊದವೆ ದೀರ್ಘಕ್ಕೆ ದೀರ್ಘಮೊದವೆ ತಗುಳ್ಳುಂ ||
ಸಮಸಂದಾ ಯುಗಳಂಗಳೊಳೆ- |

ಳಮಳಿನವಾಗೆಲ್ಲಿಯುಂ ಸವರ್ಣವಿಧಾನಂ. || ೧೭

ವದಕ್ಕೇದಂ.— ಕ್ರಮದಿಂದ ಪ್ರಸ್ತಕ್ಕಂ ಪ್ರಸ್ತಂ ಒವವೆ, ದೀರ್ಘಕ್ಕೆ ದೀರ್ಘಂ ಒವವೆ, ತಗುಳ್ಳುಂ ಸಮಸಂದ ಆ ಯುಗಳಂಗಳೊಳೆ, ಅಮಳಿನಂ ಆಗಿ, ಎಲ್ಲಿಯುಂ ಸವರ್ಣವಿಧಾನಂ.

ಅನ್ವಯಂ.— ಸಮಸಂದಾ ಯುಗಳಂಗಳೊಳೆ ಕ್ರಮದಿಂದ ಪ್ರಸ್ತಕ್ಕಂ ಪ್ರಸ್ತಂ ಒವವೆ, ದೀರ್ಘಕ್ಕೆ ದೀರ್ಘಂ ಒವವೆ, ಅಮಳಿನಂ ಆಗಿ ಎಲ್ಲಿಯುಂ ಸವರ್ಣವಿಧಾನಂ ತಗುಳ್ಳುಂ.

ಟೀಕು.—ಸಮಸಂದ = ಸಮಾನಮಾಗಿ ಸಂದ; ಆ ಯುಗಳಂಗಳೊಳ್ = ಆ ಎರಡರ ಡಕ್ಷರಂಗಳಲ್ಲಿ; ಕ್ರಮವಿಂ = ತರುವಾಯಿಂದ; ಪ್ರಸ್ವಕ್ತಂ = ಪ್ರಸ್ವಾಕ್ಷರಕ್ಕೆಯುಂ; ಪ್ರಸ್ವಂ = ಪ್ರಸ್ವಾಕ್ಷರಂ; ಒದವೆ = ಪ್ರಾಪ್ತಿಸೆ; ದೀರ್ಘಕ್ಕೆ = ದೀರ್ಘಾಕ್ಷರಕ್ಕೆ; ದೀರ್ಘಂ = ದೀರ್ಘಾಕ್ಷರಂ; ಒದವೆ = ಪ್ರಾಪ್ತಿಸೆ; ಆಮಳನಮಾಗಿ = ನಿರ್ದೋಷಮಾಗಿ; ಎಲ್ಲಿಯುಂ = ಆವೆಡೆಯಲ್ಲಿಯುಂ; ಸರ್ವಣವಿಧಾನಂ = ಸರ್ವಣಸಂಜ್ಞಾವಿಧಾನಂ; ತಗುಳ್ಳುಂ = ಐದುವುದು.

ವೃತ್ತಿ.—ತಮಿವಾಯಿಂದಾ ಯುಗಳಂಗಳೊಳೆ ಪ್ರಸ್ವಕ್ಕೆ ಪ್ರಸ್ವಂ ಪರಮಾ ದೊಡಂ, ದೀರ್ಘಕ್ಕೆ ದೀರ್ಘಂ ಪರಮಾದೊಡಂ, ನಿರ್ದೋಷಮಾಗಿ ಸರ್ವಣ ಸಂಜ್ಞೆ ವರ್ತಿಸುಗುಂ. ಎಂತೆಂದೊಡೆ—

ಪ್ರಸ್ವಕ್ಕೆ—ಅ ಅ; ಇ ಇ; ಉ ಉ; ಋ ಋ; ೠ ೠ.

ದೀರ್ಘಕ್ಕೆ—ಆ ಆ; ಈ ಈ; ಊ ಊ; ಋ ಋ; ೠ ೠ.

ಸೂತ್ರಂ¹⁾. || ೮ ||

The 4 Vowels ಸವನಿಸಿದೆ ಎ ಒ ಓ ಎಂ- |
 ಎ ಏ ಒ ಓ are in- ಬಿವು ಕನ್ನಡದೊಳ್ ಸ್ವಭಾವದಿಂದೊಳವು ಸವ- ||
 herent in Kannada, ಣವು ಮವು ವರ್ಣಾಂಕಂ |
 form two distinct ಸರ್ವಣಸಂಜ್ಞೆಯೊಳಮೊದವುಗುಂ ವ್ಯಾಕೃತಿಯೊಳ್.
 pairs each of homo- || ೧೮ ||
 gen character, (and
 have characteristical marks to denote their being long or short. In Sams-
 krita there is neither ಎ nor ಒ cf. s 19.)

ವದಕ್ಕೇದಂ.—ಸವನಿಸಿದ ಎ ಏ, ಒ ಓ ಎಂಬಿವು ಕನ್ನಡದೊಳ್ ಸ್ವಭಾವದಿಂದೆ ಒಳವು; ಸರ್ವಣವಂ ಅವು; ವರ್ಣಾಂಕಂ ಸರ್ವಣಸಂಜ್ಞೆಯೊಳಂ ಒದವುಗುಂ ವ್ಯಾಕೃತಿಯೊಳ್.

ಅನ್ವಯಂ.—ಕನ್ನಡದೊಳ್ ಸವನಿಸಿದ ಎ ಏ, ಒ ಓ ಎಂಬಿವು ಸ್ವಭಾವದಿಂದೆ ಒಳವು; ಸರ್ವಣವಂ ಅವು; ವ್ಯಾಕೃತಿಯೊಳ್ ಸರ್ವಣಸಂಜ್ಞೆಯೊಳಂ ವರ್ಣಾಂಕಂ ಒದವುಗುಂ.

1) ಏದೋ ತೌ ಹ್ರಸ್ವಾ ಚ || ಭಾ. ಭೂ. 5. ||

ಪೋಯ್ ಬಯ್ ಮತ್ತಾರಯ್ ಗೆಯ್ |

ಸಯ್ಯೆಂದು ವಿಕಲ್ಪದಿಂ ಯು ಸಂಯೋಗದೋಳಾ- ||

ಶ್ರಯಿಸಿಕುರ್ತು ಗುರುಲಘುಗತಿ |

ನಿಯಮಮದೇದೋದ್ವಯಕ್ಕಮಕ್ಕುಂ ಪ್ರಾಯಂ. || ಶ. ಸ್ಮೃ. 67. ||

ಟೀಕು. — ಕನ್ನಡದೊಳು = ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ; ಸವನಿಸಿದ = ಪ್ರಾಪ್ತಿಸಿದ; ಎ ಏ ಓ ಓ = ಎ ಏ ಓ ಓ ಎಂಬಿವು ಪ್ರಸ್ತ ವಿಭಿಂಗಳಾಗಿ; ಎಂಬಿವು = ಈ ಯುಗಳಾಕ್ಷರಗಳ; ಸ್ವಭಾವದಿಂದೆ = ಸಹಜದಿಂದೆ; ಒಳವು = ಉಂಟು; ಸವರ್ಣವುಂ = ಸವರ್ಣಗಳುಂ; ಅಪ್ಪವು = ಆಗುವವು; ವ್ಯಾಕೃತಿಯೊಳು = ವ್ಯಾಕರಣದಲ್ಲಿ; ಸವರ್ಣಸಂಜ್ಞೆಯೊಳುಂ = ಸವರ್ಣವೆಂಬ ಸಂಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿಯೂ; ವರ್ಣಾಂಕಂ = ವರ್ಣವೆಂಬ ಸಂಜ್ಞೆ; ಒದವುಗುಂ = ಪ್ರಾಪ್ತಿಸುವುದು.

ವಿಚಾರಂ.—ವರ್ಣಸಂಜ್ಞೆ ಎಂತೆಂದೊಡೆ, ಅವರ್ಣಂ ಇವರ್ಣಂ ಉವರ್ಣಂ ಎಂಬಂತೆ ಇವಂ ತಿಳಿವುದು.

ವೃತ್ತಿ.—ಎ ಏ, ಓ ಓ, ಎಂಬಿ ಯುಗಳಾಕ್ಷರಗಳ್ ಶಂಕಾವಧಾರಣಾ ನಿಪಾತಂಗಳಲ್ಲದೆ ನಿಜದಿನೊಳವು; ಸವರ್ಣಸಂಜ್ಞೆಯುಮವರ್ಕೆ ದೊರೆ ಕೊಳ್ಳುದು; ವ್ಯಾಕರಣದೊಳು ಸವರ್ಣಸಂಜ್ಞೆ ವರ್ಣಸಂಜ್ಞೆಯುಮುಂಟು¹⁾.

ಪ್ರಯೋಗಂ.—ಎಲೆ, ಎಲವಂ; ಏರಿ ಏತಂ; ಒಕ್ಕಲ್, ಒರೆಗಲ್; ಓತಂ, ಓರಗೆ.

- “ಎತ್ತುಂಗೋಲುಂ ಬಿರಯಿಗೆ |
ಚಿತ್ತಭವಂ . . . . .” || 3 ||
- “ಎಡಲಿದರನಟ್ಟಿ ವೋದುವ |
ಪಡಿಯಲಿಗಟ್ಟಿಗೆಗಳ . . . . .” || 4 ||
- “ಎಳಿದಂಗೆಯ್ಯಲಿಮಿಗಳ್ . . . . .” || 5 ||
- “ಎತಲಿ ಮಾತೋ ಭೂತಳದೊಳ್” || 6 ||
- “ಎಯಿಂ ಬೆಸನಮುಮಂ ನರಪಾಲನುಲಿಗೆ” || 7 ||
- “ಒತ್ತರವೊತ್ತಿದಂತೆಬೆಡಗಾಗಿ ಕೃಪಾದಿಗಳೊತ್ತಿ . . . . .” || 8 ||
- “ಓಸರಿಸಿದ ಜವನಿಕೆಯೊಡ- |
ನೋಸರಿಸಿದನಲೆ ಕಂತು . . . . .” || 9 ||

¹⁾ The letters ಎ, ಏ, ಓ ಓ are not only used as particles to express doubt and emphasis, but are also found to be inherent in Kannada words. In the latter case, they belong to one class and are ಸವರ್ಣ.

ಸೂತ್ರಂ¹⁾. || ೯ ||

As will have been observed, the Vowels are long and short. The Samskrita-Kannada vowels, except ಅ and ಆ, are called "Benders" (ನಾಮಿಗಳ್) ²⁾

ವಿದಿತಸಮಾನಗಳ ಪೂ- |

ಪರ್ವದಕ್ಷರಂ ಪ್ರಸ್ವಮದಲಿ ಪರದಕ್ಷರಮಂ- ||

ತದು ದೀರ್ಘಮವರ್ಣಂ ಪಿಂ- |

ಗಿದಾ ಸ್ವರಂ ನಾಮಿಯೆಂದು ಪೇಡಿಲ್ಪಡೆಗುಂ || ೧೯ ||

ಪದಚ್ಛೇದಂ. — ವಿದಿತಸಮಾನಗಳ ಪೂರ್ವದ ಅಕ್ಷರಂ ಪ್ರಸ್ವಂ, ಅದಲಿ ಪರದ ಅಕ್ಷರಂ ಅಂತು ಅದು ದೀರ್ಘಂ; ಅವರ್ಣಂ ಪಿಂಗಿದಾ ಸ್ವರಂ. ನಾಮಿ ಎಂದು. ಪೇಡಿಲ್ ಪಡೆಗುಂ.

ಟೀಕು, ಯಥಾಸ್ವಯಂ. — ವಿದಿತ = ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ; ಸಮಾನಗಳ = ಸಮಾನ ಸಂಜ್ಞೆಯಂ ಪಡೆದ ಪತ್ತಕ್ಷರಂಗಳ; ಪೂರ್ವದ = ಮೊದಲ; ಅಕ್ಷರಂ = ಅಕ್ಷರಂ; ಪ್ರಸ್ವಂ = ಪ್ರಸ್ವಾಕ್ಷರಂ; ಅದಲಿ = ಅ ಪ್ರಸ್ವಾಕ್ಷರದ; ಪರದ = ಮುಂದಣ; ಅಕ್ಷರಂ = ಅಕ್ಷರಂ; ಅಂತು = ಅಂತು; ಆದು = ತಾಂ; ದೀರ್ಘಂ = ದೀರ್ಘಾಕ್ಷರಂ; ಅವರ್ಣಂ = ಅ ಆ ಎಂಬ ಸವರ್ಣಂ; ಪಿಂಗಿದ = ತೋಗಿದ; ಅ ಸ್ವರಂ = ಅ ಹನ್ನೆರಡು ಸ್ವರಾಕ್ಷರಂಗಳ್; ನಾಮಿಯೆಂದು = ನಾಮಿಗಳೆಂದು; ಪೇಡಿಲ್ಪಡೆಗುಂ = ಪೇಡಿಲ್ಪಡುವವು.

ವೃತ್ತಿ. — ಸಮಾನಸಂಜ್ಞೆಯಂ ಪಡೆದ ಪತ್ತಕ್ಷರಂಗಳ ಮೊದಲಕ್ಷರಂಗಳ್ ಪ್ರಸ್ವಂಗಳ್, ಅವಾವು ವೆಂದೊಡೆ —

ಅ, ಇ, ಉ, ಋ, ಌ ಎಂಜಿವು; ಎ, ಒ ಎಂಜಿವುಮಂತೆ ಸಲ್ಪುವು.

ಅವಲಿ ಮುಂದಣಕ್ಷರಂಗಳ್ ದೀರ್ಘಂ, ಅವಾವು ವೆಂದೊಡೆ —

ಆ, ಈ, ಊ, ಋ, ಌ ಎಂಜಿವು; ಏ, ಓ ಎಂಜಿವುಮಂತೆ ಸಲ್ಪುವು.

1) ಪರಿಹರಿಸೆಯವರ್ಣಮನಾ |

ಸ್ವರಂಗಳವು ನಾಮಿಯೆಂಬುವಕ್ಕುಂ ಸಂಧ್ಯಾ- ||

ಕ್ಷರಮೆನೆ ಯಥಾರ್ಥದಿಂ ವ್ಯಸ- |

ಪರಿಸುಗುಮೇಕಾರವಾದಿಯಾಗಿರ ನಾಲ್ಕುಂ

|| ೯. ಸ್ತೂ. 3. ||

2) Nāmi means "bending," as, according to Boethlingk and Roth's Dictionary, the Nāmi vowels bend or change a Dental into a Cerebral. The author does not make use of the word again.

ಅ ಆ ಎಂಜಿ ವರ್ಣಂ ಸಿಂಗಿದಾ ಪನ್ನೆರಡು ಸ್ವರಂಗಳ್ ನಾಮಿಸಂಜ್ಞೆಯಂ ಪಡೆವುವು, ಅವಾವುವೆಂದೊಡೆ—

ಇ, ಈ; ಉ, ಊ; ಋ, ಠೂ; ಱ, ಱೆ; ಏ, ಐ; ಓ, ಔ ಎಂಜಿವು.

ಅವರ್ಣವಾದಕ್ಕೆಡೆಯಾಗದೊಳ್ಳಿಂ- |
 ದವರ್ಣಿಕಾಮರ್ ಗುಣವೃದ್ಧಿಧಾಮರ್ ||
 ದಿವಾಕರರ್ ವ್ಯಾಕೃತಿನಾಮಿಗಳ್ ವೋಲ್ |
 ದಿವಕ್ಕೆ ಪನ್ನೀರ್ವರೆ ಮುಖ್ಯರಾದರ್. || 10 ||

ಸೂತ್ರಂ¹⁾. || ೧೦ ||

ಕ್ರಮದೆ ಗುರುದೀರ್ಘಮೇಕಾ- |
 ರಮುಖ್ಯಸಂಧ್ಯಕ್ಷರಂಗಳವು ಸಿಜದಿಂ ಹ್ರ- ||
 ಸ್ವಮದೇಕಮಾತ್ರಕಂ ದೀ- |
 ಘಮುಖ್ಯಮಾತ್ರಂ ತ್ರಿಮಾತ್ರಕಂ ಪ್ಲತಮಕ್ಕುಂ.

|| ೨೦ ||

The 4 Diphthongs
 (cf. S. 6). Metrical
 quantity of the
 Vowels.

ವದಕ್ಷೇದಂ. — ಕ್ರಮದೆ ಗುರು ದೀರ್ಘಂ ಏಕಾರಮುಖ್ಯಸಂಧ್ಯಕ್ಷರಂಗಳ್ ಆಪ್ತ ಸಿಜದಿಂ: ಪ್ರಸ್ವಂ ಅದು ಏಕಮಾತ್ರಕಂ; ದೀರ್ಘಂ ಉಭಯಮಾತ್ರಂ; ತ್ರಿಮಾತ್ರಕಂ ಪ್ಲತಂ ಆಕ್ಕುಂ.

ಅಸ್ವಯಂ. — ಕ್ರಮದೆ ಏಕಾರಮುಖ್ಯಸಂಧ್ಯಕ್ಷರಂಗಳ್ ಆಪ್ತ ಸಿಜದಿಂ ಗುರು ದೀರ್ಘಂ ಆಕ್ಕುಂ : ಏಕಮಾತ್ರಕಂ ಅದು ಪ್ರಸ್ವಂ; ಉಭಯಮಾತ್ರಂ ದೀರ್ಘಂ; ತ್ರಿಮಾತ್ರಕಂ ಪ್ಲತಂ ಆಕ್ಕುಂ.

ಟೀಕು. — ಕ್ರಮದೆ = ತಱುವಾಯಿಂದೆ; ಏಕಾರ = ಏಕಾರಂ: ಮುಖ್ಯ = ಮೊದಲಾದ; ಸಂಧ್ಯಕ್ಷರಂಗಳ್ = ಏ ಐ, ಓ ಔ ಎಂಜಿ ಸಂಧ್ಯಕ್ಷರಂಗಳ್; ಆಪ್ತ = ಆಪ್ತ ತಾಂ; ಸಿಜದಿಂ =

1) ಏಕದ್ವಿತ್ರಿಮಾತ್ರಾಸ್ತೇ ಪ್ರಸ್ವ ದೀರ್ಘ ಪ್ಲತಾಃ || ಭಾ. ಭೂ. 4. ||

(ಆ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಸ್ವರಗಳು ಒಂದು, ಎರಡು, ಮೂರು ಮಾತ್ರೆಯುಳ್ಳವಾಗಿ ವರಿಸಿರುವಿಂಜಿ ಪ್ರಸ್ವ, ದೀರ್ಘ, ಪ್ಲತಗಳಾಗುವುವು.)

ಸ್ವರದೊಳಗಮೇಕ ಮಾತ್ರಾ |
 ಸಿರತಂ ಪ್ರಸ್ವಂ ದ್ವಿಮಾತ್ರಮಂತದು ದೀರ್ಘಂ ||
 ಪರಿವಿಜಿಯಿಂ ಮಾತ್ರಾತ್ರಯ |
 ಪರಿಗತಮಪ್ಪದೆ ವಲಂ ಪ್ಲತಂ ತಾನಕ್ಕುಂ || ಶ. ಸ್ಮೃ. ೨. ||

ಸ್ವಭಾವವಿದೆ; ಗುರು = ಗುರುಗಳು; ದೀರ್ಘಂ = ದೀರ್ಘಂಗಳು; ಅಕ್ಷಂ = ಅಕ್ಷವು; ಏಕಮಾತ್ರಕಂ = ಒಂದು ಮಾತ್ರೆಯನುಳ್ಳದು; ಅದು = ಅದು ತಾಂ; ಹ್ರಸ್ವಂ = ಹ್ರಸ್ವಾಕ್ಷರಂ ಅಪ್ಪದು; ಉಭಯಮಾತ್ರಂ = ಎರಡು ಮಾತ್ರೆಯನುಳ್ಳದು; ದೀರ್ಘಂ = ದೀರ್ಘಾಕ್ಷರಂ ಅಪ್ಪದು; ತ್ರಿಮಾತ್ರಕಂ = ಮೂರು ಮಾತ್ರೆಯನುಳ್ಳದು; ಪ್ಲುತಂ = ಪ್ಲುತವಾದಕ್ಷರಂ ಅಪ್ಪದು. —

ವಿಕಾರಂ. — ಸಂಧ್ಯಕ್ಷರಂಗಳೆಂದೊಡೆ ಸಂಸ್ಕೃತವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಸಂಧಿಯಾದಕ್ಷರಂಗಳೆಂದೆಹುವುದು; ಆದಂತೆಂದೊಡೆ, ಆಕಾರಮುಂ ಇಕಾರಮುಂ ಕೂಡಿ ಸಂಧಿಯಾಗೆ, ಏಕಾರಂ ಪುಟ್ಟುಗುಂ; ಆಕಾರಮುಂ ಏಕಾರಮುಂ ಕೂಡಿ ಸಂಧಿಯಾಗೆ, ಐಕಾರಂ ಪುಟ್ಟುಗುಂ; ಆಕಾರಮುಂ ಉಕಾರಮುಂ ಕೂಡಿ ಸಂಧಿಯಾಗೆ, ಓಕಾರಮುಂ ಪುಟ್ಟುಗುಂ; ಆಕಾರಮುಂ ಓಕಾರಮುಂ ಕೂಡಿ ಸಂಧಿಯಾಗೆ, ಔಕಾರಮುಂ ಪುಟ್ಟುಗುಂ. ಇದರ್ಕು ದಾಹರಣೆಗಳ್ —

- ಆಕಾರಂ ಇಕಾರಂ ಕೂಡಿ ಏಕಾರನಾದುದರ್ಕೆ— ನಿಜ ಇಷ್ಟ ಸಿದ್ಧಿಗಳ್ = ನಿಜೀಷ್ಟ ಸಿದ್ಧಿಗಳ್.
  - ಐಕಾರಕ್ಕೆ — ಜ್ಯಾವಿ ಸಮಸ್ತ ಏಕಾಕ್ಷರಂ = ಜ್ಯಾವಿ ಸಮಸ್ತೈಕಾಕ್ಷರಂ.
  - ಓಕಾರಕ್ಕೆ — ವಿದಿತ ಉಭಯ ಕರ್ತೃಕಂ = ವಿದಿತೋಭಯಕರ್ತೃಕಂ.
  - ಔಕಾರಕ್ಕೆ — ವಿದಿತ ಓಕಾರಂ = ವಿದಿತೌಕಾರಂ
- ಎಂಬಂತೆ.

ವೃತ್ತಿ. — ತಮನಾಯಿಂ ಗುರುವುಂ ದೀರ್ಘಮುಂ ಗೂಢಸಂಧಿಯು ಮಾಗಿ ಸ್ವಭಾವದಿಂದೇಕಾರಂ ಮೊದಲಾದ ಸಂಧ್ಯಕ್ಷರಂಗಳಪ್ಪುವು; ಅನಾವು ವೆಂದೊಡೆ — ಎ ಐ, ಓ ಔ.

“ವರಸಂಧ್ಯಕ್ಷರದಂತಿರೆ |
 ಗುರು ದೀರ್ಘಂ ಗೂಢಸಂಧಿಯೆನೆ ತೋಳ್ ಸಾಲ್ಕುಂ ||
 ಕರಮೆಸೆದಿರ್ಕುಂ ವದೊಡೆ- |
 ದರಂಗೆ ಚಕ್ರಾಸಿಶಂಖಶಾರ್ಙ್ಗಸಮೇತಂ.” || 11 ||

ಎರಡು ವ್ಯಂಜನಮನುಚ್ಚರಿಸುವನಿತು ಕಾಲಂ ಮಾತ್ರೆಯೆಂಬುದು, ಅದು ಹ್ರಸ್ವಮೆನಿಪುದು, ಅಘುವೆನಿಪುದು; ಸ್ವರವ್ಯಂಜನದಿನೇಕಮಾತ್ರಮಾದೊಡೆ ಹ್ರಸ್ವಂ; ದ್ವಿಮಾತ್ರಮಾದೊಡೆ ದೀರ್ಘಂ; ತ್ರಿಮಾತ್ರಮಾದೊಡೆ ಪ್ಲುತಂ¹⁾.

1) ಮಾತ್ರೆಯ or a prosodical instant is the time taken to pronounce a short vowel or two consonants. In prosody a short vowel is called ಅಕ್ಷಂ, a long vowel ಗುರು. A vowel when lengthened in pronunciation becomes ತ್ರಿಮಾತ್ರಕ or ಪ್ಲುತ.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ಹ್ರಸ್ವದೀರ್ಘಪ್ಲತಕ್ಕೆ — “ಭು ಭ್ಲೂ ಭೋ ಎಂದು ಪೂರ
ಯಿಸಿದುದು ಶಂಖಂ.” || 12 ||

“ಕು ಕ್ಕೂ ಕೋ ಎಂದು ಕೋಲಿ ಕೂಗಿದುವಾಗಳ್.” || 13 ||

ಸೂತ್ರಂ¹⁾. || ೧೧ ||

ಬಿಂದುಮನುಸ್ವಾರಂ ತಾ- |

Or Anusvāra(೧)
and Visarga(೨)

ನೆಂದಕ್ಕುಂ ಸೊನ್ನೆ ಮುತ್ತುಪೋಲ್ ವೃತ್ತತೆಯಿಂ ||

ಸಂದಿರ್ಪುದಂತದಡಕಿ- |

ಲೆನ್ನೊಂದಿರೆ ಮಣಿಗೊಪ್ಪು ಪೋಲ್ ವಿಸರ್ಗಮೆನಿಕ್ಕುಂ. || ೧೧ ||

ವದಚ್ಛೇದಂ. — ಬಿಂದುಂ ಅನುಸ್ವಾರಂ ತಾಂ ಎಂದು, ಆಕ್ಕುಂ ಸೊನ್ನೆ; ಮುತ್ತುಪೋಲ್ ವೃತ್ತತೆಯಿಂ ಸಂದಿರ್ಪುದು. ಅಂತು ಅದು ಅಡಕಿಲ್ ಪೊಂದಿ ಇರೆ, ಮಣಿಗೊಪ್ಪು ಪೋಲ್ ವಿಸರ್ಗಂ ಎನಿಕ್ಕುಂ.

ಅನ್ವಯಂ. — ಬಿಂದುಂ ಅನುಸ್ವಾರಂ ಎಂದು, ಸೊನ್ನೆ ತಾಂ ಆಕ್ಕುಂ; ವೃತ್ತತೆಯಿಂ ಮುತ್ತುಪೋಲ್ ಸಂದಿರ್ಪುದು. ಅಂತು ಅದು ಅಡಕಿಲ್ ಪೊಂದಿರೆ, ಮಣಿಗೊಪ್ಪು ಪೋಲ್ ವಿಸರ್ಗಂ ಎನಿಕ್ಕುಂ.

ಟೀಕು. — ಬಿಂದುಂ = ಬಿಂದುವೆಂದೂ; ಅನುಸ್ವಾರಂ = ಅನುಸ್ವಾರವೆಂದೂ; ಸೊನ್ನೆ = ಸೊನ್ನೆ; ತಾಂ = ತಾಂ; ಆಕ್ಕುಂ = ಅಪ್ಪುದು; ವೃತ್ತತೆಯಿಂ = ಬಟ್ಟಿತ್ತಾಗಿರ್ಪುದೆಂದೆ; ಮುತ್ತುಪೋಲ್ = ಮುತ್ತಿನ ಮಣಿಯ ಹಾಗೆ; ಸಂದಿರ್ಪುದು = ಸಲುವಳಿಯಾಗಿರ್ಪುದು; ಅಂತು = ಹಾಗೆ; ಅದು = ಆ ಸೊನ್ನೆ; ಅಡಕಿಲ್ ಪೊಂದಿರೆ = ಒಂದರಿ ಮೇಲೊಂದಿರೆ; ಮಣಿಗೊಪ್ಪು ಪೋಲ್ = ಮಣಿಗೊಪ್ಪಿನ ಹಾಗೆ; ವಿಸರ್ಗಂ = ವಿಸರ್ಗನೀಯಂ; ಎನಿಕ್ಕುಂ = ಎನಿಸುವುದು.

ವೃತ್ತಿ. — ಬಿಂದುವೆಂದುಂ ಅನುಸ್ವಾರವೆಂದುಂ ಸೊನ್ನೆಗೆ ವಿಸರ್ಗಕ್ಕುಂ; ಬಿಂದು ಮುತ್ತುಂ ಪೋಲ್ತು, ಸೊನ್ನೆಯಂತೆ ಬಟ್ಟಿತ್ತಾಗಿರ್ಪುದರಿಂ ಶೂನ್ಯಶಬ್ದಂ;

1) ಅನುಸ್ವಾರೋ ಬಿಂದುಃ || ಭಾ. ಭಾ. 14. ||

(ಅನುಸ್ವಾರವೆಂದೂ ಬಿಂದುವೆಂದೂ ಸೊನ್ನೆಯ ಹೆಸರು; ಅದನ್ನು ಸ್ಮರಾಂಗವೆಂದೂ ವ್ಯಂಜನಾಂಗವೆಂದೂ ಹೇಳುವರು.)

ಸ ಉಪಯುಕ್ತವೃತ್ತಿ ವಿಸರ್ಗಃ || ಭಾ. ಭಾ. 15. ||

(ಆ ಸೊನ್ನೆ ಮೇಲೆಯೂ ಕೆಳಗೂ ಮಣಿಗೊಪ್ಪಿನಂತಿದ್ದರೆ ವಿಸರ್ಗವಾಗುವುದು.)

ಇದಪ್ರಥಮಾಗಿಯುಂ ಕನ್ನಡದೊಳ್ ಸೊನ್ನೆಯಂದಾಯ್ತು; ಬಿಂದುವಿ ನಂತಿರ್ಪುದಹಿಂ ಬಿಂದುವೆಂದಾಯ್ತು; ಬಿಂದುಸ್ವರೂಪಂ || ೧ ||. ಮಣಿಗೊಪ್ಪವಿ ನಂತಿರೆ, ಎರಡು ಸೊನ್ನೆಯುಮಡಕಿಲಾಗಿ ನಿಲೆ, ವಿಸರ್ಗಮನಿಸುಗುಂ; ವಿಸರ್ಗ ನೀಯಮೆಂದುಂ ವಿಸರ್ಗಕ್ಕೆ ಪೆಸರ್ಪ; ವಿಸರ್ಗಸ್ವರೂಪಂ || ೧ ||.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ಬಿಂದುವಿಗೆ—ಅಂದೋಕಂ, ಅಂದುಗೆ, ಅಂಬಿಕೆ.

“ಬೆರ್ಚಿ ಬೆಳ್ಳಳಿಸೆ ಬಂದಂ. . . .” || 14 ||

“. . . ಫಲ್ಲಣನಲ್ಲಿ ಸಂದಯಮಣಂ ತಾನಿಲ್ಲ.” || 15 ||

ವಿಸರ್ಗಕ್ಕೆ—“ಅಃ ಸಂದಯಮಿಲ್ಲ ಮೆಚ್ಚಿದೆಂ.”

ಸೂತ್ರಂ. || ೧೨ ||

They are half vowels, half consonants, and called Yōgavāhas, i. e. letters which are dependent on others.

ಸ್ವರವರದೊಳಿರ್ಪ ತೆಹದಿಂ- |

ದುರು ಮುಖ್ಯೋಚ್ಚಾರಣಕ್ಕೆ ಬಾರದ ಕತದಿಂ ||

ವರಿಕಿಸೆ ಬಿಂದುವಿಸರ್ಗಂ |

ಸ್ವರಾಂಗಮುಂ ವ್ಯಂಜನಾಂಗಮುಂ ತಾವೆಂಬರ್ || ೨೨ ||

ಪದ್ಧೇಶದಂ. — ಸ್ವರವರದೊಳ್ ಇರ್ಪ ತೆಹದಿದೆ ಉರು ಮುಖ್ಯೋಚ್ಚಾರಣಕ್ಕೆ ಬಾರದ ಕತದಿಂ, ವರಿಕಿಸೆ, ಬಿಂದುವಿಸರ್ಗಂ ಸ್ವರಾಂಗಮುಂ ವ್ಯಂಜನಾಂಗಮುಂ ತಾಂ ಎಂಬರ್.

ಟೀಕು, ಯಥಾನ್ವಯಂ. — ಸ್ವರ = ಸ್ವರಾಕ್ಷರಂಗಳ; ವರದೊಳ್ = ಮುಂದುಗಡೆ ಯಲ್ಲಿ; ಇರ್ಪ ತೆಹದಿದೆ = ಇರ್ಪ ರೀತಿಯಿಂದೆ; ಉರು = ಸ್ವೀಕವನಾಗಿ; ಮುಖ್ಯೋಚ್ಚಾರಣಕ್ಕೆ = ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಉಚ್ಚರಿಸಿದಕ್ಕೆ; ಬಾರದ ಕತದಿಂ = ಬಾರದ ಕಾರಣದಿಂದೆ; ವರಿಕಿಸೆ = ವಿಚಾರಿಸೆ; ಬಿಂದು = ಸೊನ್ನೆ; ವಿಸರ್ಗಂ = ವಿಸರ್ಗನೀಯಂ; ಸ್ವರಾಂಗಮುಂ = ಸ್ವರಾಂಗಮೆಂದುಂ; ವ್ಯಂಜನಾಂಗಮುಂ = ವ್ಯಂಜನಾಂಗಮೆಂದುಂ; ತಾಂ = ಸದ್ವಾಂಸರ್ತಾಂ; ಎಂಬರ್ = ಪೇಲ್ವರ್.

ವಿಚಾರಂ. — ಸ್ವರಂಗಳ ವರದೊಳಿರ್ಪದಹಿಂ ಸ್ವರಾಂಗಮೆಂದುಂ, — ಸಂಸ್ಕೃತದೊಳ್ || ಪೋನುಸ್ವಾರಣಿ || 1) ಸ್ತ್ರೋಪಸರ್ಗಃ || ಎಂಬ ಸೂತ್ರಂಗಳಿಂದೆ— ಮಕಾರಮನುಸ್ವಾರ ಮೆಂದುಂ ರೇಫ ಸಕಾರಂಗಳ್ವಿಸರ್ಗಮೆಂದುಂ ಪೇಲ್ವಿದಹಿಂ ವ್ಯಂಜನಾಂಗಮೆಂದುಂ, ಪೇಲ್ವರ್.

1) ಪಾಣಿನಿಸೂತ್ರಂ VIII, 3, 23.

ಅದಿಂ ಕೆಲಂಬರ್ ವ್ಯಾಕರಣಕಾರಂ ಸ್ವರಸಂಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿ ಪೇಟ್ಟಿರ್; ಕೆಲಂಬರ್, ಜಿಹ್ವಾಮೂಲೇ ಯೋವಧ್ಮಾನೀಯದಿಸುಸರ್ಗಂಗಳಂ ವ್ಯಂಜನಸಂಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿ ಯೋಗವಾಹಂಗಳೆಂದು, ಪೇಟ್ಟಿರ್.

ವೃತ್ತಿ.-ಸ್ವರಗಳ ಪರದೊಳಿರ್ಪ ದೂಸದಿಂ ಸ್ವರಾಂಗಮುಮಪ್ಪುವು; ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗುಂಜ್ಜರಿಸಲ್ಪಾರದುದಿಂ ಬಿಂದು ವಿಸರ್ಗಂಗಳ್ ಸ್ವರಾಂಗಮುಂ ವ್ಯಂಜನಾಂಗಮುಮಪ್ಪುವು.

ಇದು ಸ್ವರಸಂಜ್ಞೆ.

3. The Consonants.

ಸೂತ್ರಂ¹⁾. || ೧೩ ||

The 34 Samskritā-Kannāḍa Consonants, being classified (ವರ್ಗಾಕ್ಷರಂಗಳ್) and not classified (ಅವರ್ಗಾಕ್ಷರಂಗಳ್).

ಪ್ರಕಟಿತರವ್ಯಂಜನಸಂ- |
 ಜ್ಞಿ ಕಕಾರದಿನಾ ಳಕಾರಪರ್ಯಂತಂ ಪಂ- ||
 ಚಕವಂಚಕಂಗಳಿಂ ಪಂ- |
 ಚಕಮಕ್ಕುಂ ವರ್ಗಮಂತ್ಯವರ್ಣಮವರ್ಗಂ. || ೨೩ ||

1) ಕಾದಯಸ್ವಯಸ್ತ್ರಿಂತದ್ವ್ಯಂಜನಾನಿ ಭಾ. ಭೂ. 6. || (ಕಕಾರ ಮೊದಲಾಗಿ ಮಕಾರ ಪರ್ಯಂತದ 33 ಅಕ್ಷರಗಳು ವ್ಯಂಜನಗಳು.)

ವರ್ಗಾಕ್ಷರಮಾಂತಾಃ ಸಂಚರಃ ಪಂಚ || ಭಾ. ಭೂ. 7. || (ಕಕಾರ ಮೊದಲಾಗಿ ಮಕಾರ ಪರ್ಯಂತದ ವ್ಯಂಜನಗಳು ಐದೈದುಗಳೆಂದಾಗಿ ಐದು ವರ್ಗಗಳಾಗುವುವು.)

ಸ್ವರಮೆಂದುಂ ವ್ಯಂಜನಮೆಂ- |
 ದೆರಡಕ್ಕುಂ ವರ್ಣಭೇದಮಾದ್ಯಕ್ಷರದಿಂ ||
 ಬರೆ ಪದಿನಾಲ್ಕುಂ ಸ್ವರಮಿಂ |
 ಪರಿಶೇಷಂ ವ್ಯಂಜನಂಗಳರಮಾತ್ರಿಕೆಗಳ್. || ಶ. ಸ್ಮೃ. 1. ||
 ಐವೆ ಕಕಾರದಿನಿರ್ವ- |
 ತ್ರೈದಕ್ಕರಮೈದುವನ್ನೆಗಂ ಪರಿವಿಡಿಯಿಂ- ||
 ದೈದೈದು ಗೈದು ವರ್ಣದಿ- |
 ನೈದುಂ ವರ್ಗಂಗಳಕ್ಕುಮುಯಿದುವವರ್ಗಂ || ತ. ಸ್ಮೃ. 4. ||

ಪದಚ್ಛೇದಂ. — ಪ್ರಕಟಿತರವ್ಯಂಜನಸಂಜ್ಞೆ ಕಕಾರದಿಂ ಆ ಆಕಾರಪರ್ಯಂತಂ; ಪಂಚಕ ಪಂಚಕಂಗಳಿಂ ಪಂಚಕಂ ಆಕ್ಕುಂ ವರ್ಗಂ; ಅಂತ್ಯವರ್ಣಂ ಅವರ್ಗಂ.

ಅನ್ವಯಂ. — ಕಕಾರದಿಂ ಆ ಆಕಾರಪರ್ಯಂತಂ ಪ್ರಕಟಿತರವ್ಯಂಜನಸಂಜ್ಞೆ; ಪಂಚಕ ಪಂಚಕಂಗಳಿಂ ವರ್ಗಂ ಪಂಚಕಂ ಆಕ್ಕುಂ; ಅಂತ್ಯವರ್ಣಂ ಅವರ್ಗಂ.

ಟೀಕು. — ಕಕಾರದಿಂ = ಕಕಾರದಿಂದೆ; ಆ ಆಕಾರಪರ್ಯಂತಂ = ಆ ಆಕಾರಪರ್ಯಂತ ವಾಗಿ; ಪ್ರಕಟಿತರ = ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ; ವ್ಯಂಜನಸಂಜ್ಞೆ = ವ್ಯಂಜನಾಕ್ಷರಂಗಳೆಂಬ ಸಂಜ್ಞೆ ಅಪ್ಪ ದು; ಪಂಚಕಪಂಚಕಂಗಳಿಂ = ಐದೈದಕ್ಷರಂಗಳಿಂದೆ; ವರ್ಗಂ = ವರ್ಗಸಂಜ್ಞೆ; ಪಂಚಕಂ = ಐದುವರ್ಗಂ; ಆಕ್ಕುಂ = ಅಪ್ಪುವು; ಅಂತ್ಯವರ್ಣಂ = ಕಡೆಯಣೆಯೆಂಬತ್ತಕ್ಷರಂಗಳೆ; ಅವರ್ಗಂ = ಅವರ್ಗಾಕ್ಷರಂಗಳೆ ಅಪ್ಪುವು.

ವೃತ್ತಿ. — ಕಕಾರಂ ಮೊದಲಾಗಿ ಆಕಾರ ಪರ್ಯಂತಂ ವರ್ತಿಪ ವರ್ಣಂಗಳ್ ವ್ಯಂಜನಸಂಜ್ಞೆಯಂ ಪ್ರತ್ಯೇಕಂ ಪಡೆಗುಂ. ಕ್ ಖ್ ಗ್ ಘ್ ಙ್ ಚ್ ಛ್ ಛ್ ಝ್ ಞ್ ಟ್ ಠ್ ಡ್ ಢ್ ಣ್ ತ್ ಥ್ ದ್ ಧ್ ನ್ ಪ್ ಫ್ ಬ್ ಭ್ ಮ್ ಯ್ ರ್ ಲ್ ವ್ ಶ್ ಷ್ ಸ್ ಹ್ ಳ್ ಎಂಬಿವು ಋಳ ವ್ಯಂಜ ನಂಗಳ್. ಅವೆವೆವೆಗಳ್ ಕಕಾರಂ ಮೊದಲಾಗಿ ಮಕಾರಪರ್ಯಂತರಮೈದೈದು ವರ್ಣಂಗಳೊಂದೊಂದು ವರ್ಗವಾಗಿ, ವರ್ಗಮೈದಕ್ಕುಂ; ಆ ವರ್ಗಾಕ್ಷರಂಗಳಿರ್ಪತ್ತೈದವಿ ಕಡೆಯಕ್ಷರಂಗಳ್ ಅವರ್ಗಂಗಳ್, ಯ್ ರ್ ಲ್ ವ್ ಶ್ ಷ್ ಸ್ ಹ್ ಳ್ ಎಂಬಿವು.

ಸೂತ್ರಂ.¹⁾ || ೧೪ ||

The Aspirates in Kannada. They are used in numbers (ಸಂಖ್ಯೆ) and imitative sounds (ಅನುಕೃತಿ).

ವರ್ಗದ್ವಿತೀಯವರ್ಣಂ |
 ವರ್ಗಚತುರ್ಥಾಕ್ಷರಂ ಮಹಾಪ್ರಾಣಮವಂ ||
 ಮಾರ್ಗವಿದರ್ ಸಂಖ್ಯೆಯೊಳಂ |
 ಭೋರ್ಗರೆವನುಕೃತಿಯೊಳಂ ಪ್ರಯೋಗಿಸುತಿರ್ಪರ್. |
 || ೨೪ ||

1) ನಾತ್ರ ಪ್ರಾಯೋಗ ವರ್ಗಣಾಂ ದ್ವಿತೀಯ ಚತುರ್ಥಾಃ || ಭಾ. ಭೂ. 11. ||
 (ಪ್ರಾಯಿಕವಾಗಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ವರ್ಗಗಳ ದ್ವಿತೀಯಾಕ್ಷರಗಳೂ ಚತುರ್ಥಾಕ್ಷರಗಳೂ ಇಲ್ಲ; ಅದರೂ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಅನುಕರಣದಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣುತ್ತವೆ.)
 ದೊರೆಕೊಂಡ ಸಂಖ್ಯೆಯೊಳಮನು. |
 ಕರಣದೊಳಂ ವರ್ತಿಕುಂ ಮಹಾಪ್ರಾಣಂಗಳ್ || ತ. ಸ್ಮೃ 6. ||

ಪದಚ್ಛೇದಂ. — ವರ್ಗದ್ವಿತೀಯವರ್ಣಂ ವರ್ಗಚತುರ್ಥಾಕ್ಷರಂ ಮಹಾಪ್ರಾಣಿಂ; ಆವಂ ಮಾರ್ಗವಿದರ್ ಸಂಖ್ಯೆಯೊಳಂ ಭೋಗರವ ಅನುಕ್ರಮಿಯೊಳಂ ಪ್ರಯೋಗಿಸುತೆ ಇವರ್.

ಬೀಕು, ಯಥಾಸ್ವಯಂ. — ವರ್ಗ = ವರ್ಗಂಗಳ; ದ್ವಿತೀಯವರ್ಣಂ = ಐ ಭ್ ಛ್ ಛ್ ಛ್ ಛ್ ಎಂಬಿರಡನೆಯ ಆಕ್ಷರಂಗಳಂ; ವರ್ಗ = ವರ್ಗಂಗಳ; ಚತುರ್ಥಾಕ್ಷರಂ = ಛ್ ಝ್ ಞ್ ಞ್ ಞ್ ಎಂಬ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಆಕ್ಷರಂಗಳಂ; ಮಹಾಪ್ರಾಣಿಂ = ಮಹಾಪ್ರಾಣಿರಾಕ್ಷರಂಗಳೆನಿಸುವುವು; ಆವಂ = ಆ ಮಹಾಪ್ರಾಣಿರಾಕ್ಷರಂಗಳಂ; ಮಾರ್ಗವಿದರ್ = (ಕನ್ನಡದ) ಕವಿಮಾರ್ಗಮಂ ಬಲ್ಲವರ್; ಸಂಖ್ಯೆಯೊಳಂ = ಸಂಖ್ಯಾವಾಚಗಳಲ್ಲಿಯಂ; ಭೋಗರವ = ಧ್ವನಿಗೆಯ್ಯು; ಅನುಕ್ರಮಿಯೊಳಂ = ಅನುಕ್ರಮಣಶಬ್ದಂಗಳಲ್ಲಿಯಂ; ಪ್ರಯೋಗಿಸುತೆವರ್ = ಪ್ರಯೋಗವಂ ಮಾಡುತೆವರ್.

ವಿಚಾರಂ. — ವರ್ಗವೆರಡನೆಯ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಆಕ್ಷರಂಗಳ್ ಮಹಾಪ್ರಾಣಿಂಗಳಾವಲ್ಲಿ ವರ್ಗವೊಂದನೆಯ ಮೂಟನೆಯ ಕ್, ಚ್, ಛ್, ಞ್; ಗ್ ಚ್, ಡ್, ಢ್, ಬ್ ಎಂಬಿವು ಅಲ್ಪಪ್ರಾಣಿಂಗಳೆಂದಹಿವು.

ವೃತ್ತಿ. — ವರ್ಗವೆರಡನೆಯಕ್ಷರಂಗಳುಂ ನಾಲ್ಕನೆಯಕ್ಷರಂಗಳುಂ ಮಹಾಪ್ರಾಣಿಂಗಳೆನಿಸುಗುಂ; ಇವಂ ಸಂಖ್ಯೆಯೊಳಂ ಅನುಕ್ರಮಣದೊಳಂ ಮಾರ್ಗವಿದರ್ ಪ್ರಯೋಗಿಸುವರ್.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ಸಂಖ್ಯೆಗೆ — ಇಚ್ಛಾಸಿರಂ; ಏಣ್ಣಾಸಿರಂ; ಸೂಚ್ಛಾಸಿರಂ; ಪದಿನೆಣ್ಣಾಸಿರಂ.

“... ಲೋಕವಕ್ತರೆಯ ಚಾತ್ಯಶ್ವಂಗಳಿಚ್ಛಾಸಿರಂ.” || 16 ||

ಅನುಕ್ರಮಣಕ್ಕೆ — ಖಣಿಲನೆ, ಖಿಲನೆ, ಧಮ್ಮನೆ, ಧುಮ್ಮನೆ, ಝುಲುಮ್ಮನೆ, ಪಿಲ್ಲನೆ, ಧಮ್ಮನೆ, ಫೂಪ್ಪನೆ, ಧಣಮ್ಮನೆ, ಫೊಟ್ಟನೆ, ಘಿಲನೆ, ಝುಲ್ಲನೆ, ದುಝುಮ್ಮನೆ, ಧಿಮಿಮ್ಮನೆ, ಛೋರನೆ ಎಂಬಿವಾದಿಯಾಗಹಿವುದು.
(See s. S. 23, No. 110.)

ಸೂತ್ರಂ¹⁾ || ೧೫ ||

Besides, there are some other words used by Kannada people in which the Aspirates appear. The Nasals.

ಒಳವು ಮಹಾಪ್ರಾಣಂಗಳ್ |
ವಿಳಸತ್ಕರ್ಣಾಟಭಾಷೆಯೊಳ್ ಕೆಲವು ನಿಜೋ- ||
ಜ್ಜವಳಮಾಗಿ ವರ್ಗದಂತ್ಯಂ- |
ಗಳನದಿಯನುನಾಸಿಕಾಪ್ಪಿಯಂ ತಳೆದಿಕುಂ || ೨೫ ||

ವದ್ವೇದಂ. — ಒಳವು ಮಹಾಪ್ರಾಣಂಗಳ್ ವಿಳಸತ್ಕರ್ಣಾಟಭಾಷೆಯೊಳ್ ಕೆಲವು ನಿಜೋಜ್ಜವಳಂ ಆಗಿ; ವರ್ಗದ ಅಂತ್ಯಂಗಳಂ, ಆಟಿ, ಅನುನಾಸಿಕಾಪ್ಪಿಯಂ ತಳೆದು ಇಕುಂ.

ಅಸ್ತಯಂ. — ವಿಳಸತ್ಕರ್ಣಾಟಭಾಷೆಯೊಳ್ ಮಹಾಪ್ರಾಣಂಗಳ್ ಕೆಲವು ನಿಜೋಜ್ಜವಳಂ ಆಗಿ ಒಳವು, ವರ್ಗದ ಅಂತ್ಯಂಗಳಂ, ಆಟಿ, ಅನುನಾಸಿಕಾಪ್ಪಿಯಂ ತಳೆದು ಇಕುಂ.

ಟೀಕು. — ವಿಳಸತ್ = ಒಪ್ಪಲ್ಪಟ್ಟ; ಕರ್ಣಾಟ = ಕನ್ನಡದ; ಭಾಷೆಯೊಳ್ = ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ; ಮಹಾಪ್ರಾಣಂಗಳ್ = ಮಹಾಪ್ರಾಣಂಗಳಾದ; ಕೆಲವು = ಕೆಲವು ತಬ್ಬಂಗಳ್; ನಿಜ = ನಿಜವಿದೆ; ಉಜ್ಜವಳಂ = ಪ್ರಕಾರಿಪವು; ಅಗಿ = ಆಗಿ; ಒಳವು = ಉಂಟು; ವರ್ಗದ = ವರ್ಗಂಗಳ್; ಅಂತ್ಯಂಗಳಂ = ಓ, ಊ, ಳ್, ನ್, ಮ್ ಎಂಬ ಅಂತ್ಯಾಕ್ಷರಂಗಳಂ; ಆಟಿ = ತಿಳಿ; ಅನುನಾಸಿಕಾಪ್ಪಿಯಂ = ಅನುನಾಸಿಕವೆಂಬ ವೆಸವಂ; ತಳೆದು = ಧರಿಸಿ; ಇಕುಂ = ಇಷ್ಟವ.

ವಿಚಾರಂ. — ಅನುನಾಸಿಕವೆಂದೊಡೆ ಮುಖನಾಸಿಕದೊಡನೆ ಕೂಡಿ ಉಚ್ಚರಿಸುವುದು.

ವೃತ್ತಿ. — ಒಪ್ಪುವ ಕನ್ನಡದೊಳೆ ಸ್ವಭಾವದಿಂ ಕೆಲವು ಮಹಾಪ್ರಾಣಂಗಳೊಳವು; ಅವಾವುವೆಂದೊಡೆ —

ವರ್ಗದ್ವಿತ್ತೀಯಾಕ್ಷರಂಗಳೆ — ವಕ್ರಾಣಂ, ದೆಪ್ಪಾಣಂ (ದೆಪ್ಪಾಳಂ), ವಪ್ಪಾಳಂ, ಅಪ್ಪಡಂ (ಅಪ್ಪಂಡಂ), ಪೊವ್ವರಂ, ಪಾಣಂ, ಪಾರಿಗೆ. — ಭಲ್ಲಿ ಮಾಡಿ

1) See Bhāshā Bhūṣhaṇa Sūtra 11, quoted on page 26.

ಅನುನಾಸಿಕಾಸ್ತೇಶಾಂ ಪಂಚಮಾಃ || ಭಾ. ಭಾ. 8, || (ಆ ವರ್ಗಗಳ ಐದನೆಯ ಅಕ್ಷರಗಳು ಅನುನಾಸಿಕಗಳು.)

ಅನುನಾಸಿಕಮುಕ್ತಂ ದಿ ಇ
ಣ ಸ ಮಂ ಗಳೆ . . . || ತ. ಸ್ಮೃ. 5. ||

ದಂ (ಭಲ್ಲಂ ಮಾಡಿದಂ), ಛರ್ಪಿಸಿದಂ (ಛರ್ಪಿಸಿದಂ), ಎಕ್ಕುಭಾಯಂ.—
 ತಾಪ್ತ, ತಾಣಂ, ತಕ್ಕಿಸಿದಂ (ತಕ್ಕಿಸಿದಂ), ತಾಣಿಸಿತು.— ಛಟ್ಟು, ಛಾಪನೆ,
 ಸುತ್ತಣೆ (ಸುತ್ತಣೆಯಂ, ಸುತ್ತಣೆ), ಮತ್ತವಟ್ಟಿಗೆ, ಕಥಾಯ (ಕತ್ಥಾಯಂ).—
 ಘಟೆಯಕಾರಂ, ಘಟಾವುಗಂ, ಘಟೆ, ಅಘಟಿಯಂ (ಅಘಟಿಯಂ).

ವರ್ಗಚತುರ್ಥಾಕ್ಷರಂಗಳ್ಗೆ— ಘೃತಿಯಂ, ಘೃತಿಯೆಗೆ (ಘೃತಿಯೆಗೆ), ಘೃತೀ
 ಯೆಗೆ, ಘೃತಾಸಂ, ಘೃತಾಸಿ, ಘೃತಾಸರಂ.— ಝಳಂ, ಝಳಕಂ, ಝಲ್ಲಯೆ (ಝಲ್ಲಯೆ),
 ಝಯಿಸಿತು, ಝಯಿಸಿತು, ಝಯಿಸಿತು, ಝಯಿ, ಝಯೆ.— ಞಂಕಣಿ,
 ಞಂಕಣಿ, ಅಞಾಳಂ, (ಞಾಳಂ), ವೇಞೆಯಂ, ಞಂಕೆ, ಞಂಕುರಂ.— ಧಯಿಂ,
 ಧಾಳಿ, ಧಾರಿ, ಧವಳಂ (ಧವಡಂ) ಧನಿ.— ಭಂಗಾರಂ, ಭಂಡಾರಂ, ಭರಿಕ್ಕೆ,
 ಭಲ್ಲಿಯಂ, ಭಾವಂ.—

ಕಂಭಕ್ಕಂ ಭಾಸೆಗಂ ವಿಕಲ್ಪಂ.

ವರ್ಗಂಗಳೈದನೆಯ ಅಕ್ಷರಂಗಳನುನಾಸಿಕಾಪ್ಪೆಯಂ ಪಡೆಗುಂ.—

ಬ್, ಛ್, ಞ್, ನ್, ಮ್ ಎಂಬವು; ಲವರ್ಕ ಪ್ರಯೋಗಂ—

ಬಿಜ್ಜಿವೈತ್ತೆಸೆವಣ್ಣಿಯ |

ಸಜ್ಜಿಳಮುಂ ತೊಣ್ಣುಗೆಡೆವ ಶುಕಸಾರಿಕೆಯಂ ||

ಸೊಜ್ಜಿ ಬಲವನ್ನ ತೀಡುವ |

ತೊಜ್ಜಿ ಗಾಳಿಯುಮಿದೇಂ ಮನಂಗೆಳಿಸಿದುದೋ || 17 ||

ಸೂತ್ರಂ.¹⁾ || ೧೬ ||

ಯ, ವ, ಲ are
 Nasals and non-
 Nasals. The ಕ್ಷಂ
 again

ಅನುನಾಸಿಕಮುಂ ಯ ವ ಲ ಮು- |
 ನನುನಾಸಿಕಮುಂ ದಲೆಂಬರಾ ಸಂಸ್ಕೃತಶ- ||
 ಬ್ಬನಿಯುಕ್ತ ಲಕಾರದ ಸಲೆ- |
 ಗೆ ಸಿಂದು ಸರಿಯಾಗಿ ಸಲ್ಪುದಂ ಕ್ಷಳನೆಂಬರಾ || ೧೬ ||

1) ವಿಧಾಪಯಾ ಯ ವ ಲಾಃ || ಛಾ. ಭೂ. 9. || (ಯ, ವ, ಲಕಾರಗಳು ವಿಕಲ್ಪದಿಂದ ಅನುನಾಸಿಕಗಳಾಗುವುವು.)

ಯ ವ ಲ ಮನನನಾಸಿಕಮುಂ ಮು- |
 ತ್ತನುನಾಸಿಕಮುಮವಕ್ಕುಂ
 ಜನೋಕ್ತಿಯಿಂದಲಿವುದವಹಿ ವಿಸಯಾಂತರಮಂ || ಶ. ಸ್ತೃ. 5. ||

ವದಚ್ಛೇದಂ.— ಅನುನಾಸಿಕಮುಂ ಯ ವ ಲಂ ಅನುನಾಸಿಕಮುಂ ದಲ್ ಎಂಬರ್; ಅ ಸಂಸ್ಕೃತಶಬ್ದಸಿಯುಕ್ತ ಲಕಾರದ ಸೆಲಿಗೆ ನಿಂದು ಸರಿಯಾಗಿ ಸಲ್ಪದಂ ಕ್ಷಳಂ ಎಂಬರ್.

ಅಸ್ವಯಂ.— ಯ ವ ಲಂ ಅನುನಾಸಿಕಮುಂ ಅನುನಾಸಿಕಮುಂ ದಲ್ ಎಂಬರ್; ಅ ಸಂಸ್ಕೃತಶಬ್ದಸಿಯುಕ್ತ ಲಕಾರದ ಸೆಲಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ನಿಂದು ಸಲ್ಪದಂ ಕ್ಷಳಂ ಎಂಬರ್.

ಟೀಕು.— ಯ ವ ಲಂ = ಯಕಾರ ವಕಾರ ಲಕಾರಂಗಳ್; ಅನುನಾಸಿಕಮುಂ = ಅನುನಾಸಿಕಂಗಳೆಂದುಂ; ಅನುನಾಸಿಕಮುಂ = ನಿರನುನಾಸಿಕಂಗಳೆಂದುಂ; ದಲ್ = ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ; ಎಂಬರ್ = ಪೇಳ್ವರ್; ಅ ಸಂಸ್ಕೃತ = ಅ ಸಂಸ್ಕೃತದ; ಶಬ್ದ = ಶಬ್ದದಲ್ಲಿ; ನಿಯುಕ್ತ = ಕೂಡಲ್ಪಟ್ಟ; ಲಕಾರದ = ಲತ್ತದ; ಸೆಲಿಗೆ = ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ; ಸರಿಯಾಗಿ = ಸಮಾನವಾಗಿ; ನಿಂದು = ನೆಲೆಗೊಂಡು; ಸಲ್ಪದಂ = ಸಲುವಳಿಯಾಗಿರ್ಪ ಳಕಾರಮಂ; ಕ್ಷಳಂ = ಕ್ಷಳನೆಂದು; ಎಂಬರ್ = ವೇಳ್ವರ್.

ವೃತ್ತಿ.—ಯ ವ ಲಂಗಳನುನಾಸಿಕಂಗಳುಂ ನಿರನುನಾಸಿಕಂಗಳು ಮಪ್ಪುವು; ಸಂಸ್ಕೃತ ಶಬ್ದದಲ್ಲಿ ಯುಕ್ತಮಾದ ಲಕಾರದ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ನಿಂದು ಸರಿಯಾಗಿ ಸಲ್ಪ ಳಕಾರಮಂ ಕ್ಷಳನೆಂಬರ್¹⁾.

ಪ್ರಯೋಗಂ.— ಅನುನಾಸಿಕ ಯಕಾರಕ್ಕೆ—ಮೇಯಿಸಿದಂ, ಸೋಯಿಸಿದಂ ಮಯಣಂ, ನಯಣಂ, ಮಾಯಂ.

ಅನುನಾಸಿಕ ವಕಾರಕ್ಕೆ—ಸೇವಂ, ಸೋವೆ, ಸಾವೆ, ಜಾವಂ, ಮಾವಂ, ಮಾವಂತಂ, ಕೋವಣಂ, ಕಾವಣಂ, ಸೇವಗೆ.

ಅನುನಾಸಿಕ ಲಕಾರಕ್ಕೆ—ಕೊಲ್ಲಣಿಗೆ, ಅಲ್ಲಣಿಗೆ ಎಂದು ಮೇಳಂ, ಹಲ್ಲಣಂ, ಇಲ್ಲಣಂ.

ನಿರನುನಾಸಿಕ ಯಕಾರಕ್ಕೆ—ಬಯಕೆ, ಬಿಯದಂ, ಬಿಯಳಂ, ದಯಕಾಠಿಂ, ದಾಯಿಗಂ, ವಾಯಂ, ಬಯಲ್.

ನಿರನುನಾಸಿಕ ವಕಾರಕ್ಕೆ—ಕವಳಂ, ಹವಳಂ, ತಿವಳಿ, ತವಕಂ (ಅವಕಂ).

¹⁾ The letters ಯ, ವ, ಳ, though not nasal, become so under certain circumstances. Whether they are, or are not nasal in particular words cannot be detected at present, as Kēśava gives no mark to show the difference noticed by him.

Kēśava's ಕ್ಷಳ is the letter ಳ which in Samskr̥ita is a substitute for ಳ.

ನಿರಸುನಾಸಿಕ ಲಕಾರಕ್ಕೆ—ಹಾಲಿಗೆ, ಹಲಸಿಗಂ, ಹಲಗೆ, “ಸೆಲಕಲ ನೆಂದು ಲೋಭಿ.”

ಲಕಾರಕ್ಕೆ ಕ್ಷಳಂ—ಜಲಂ = ಜಳಂ; ತಿಲಂ = ತಿಳಂ; ಫಲಂ = ಫಳಂ; ಬಲಂ = ಬಳಂ; ಖಲಂ = ಖಳಂ; ಕಮಲಂ = ಕಮಳಂ.

ಸೂತ್ರಂ. || ೧೭ ||

Besides ಬಿಂದು ಸಮ ಸಂದಿರ್ಧ Ṣ ಮುಮ |
 (೦) and ಎಸರ್ಗ (ಃ) ವಿಮುಮೊಂದಿದ ಬಿಂದುವಂ ವಿಸರ್ಗಮುಮೆಂದ- ||
 there are two other ಕ್ಯಮಿವೆಯ್ತೆ ಯೋಗವಾಹಂ |
 yōgavāhās, viz. Ṣ and ಂ!) respecti-
 vely called ಜಪ್ಪಾ ಕ್ರಮದಿಂ ಕಪಯುಗಳಮಿವಜ್ಜಿಂಗಳನುಬಂಧಂಗಳ್ || ೨೭ ||
 ಸೂಲಿಯ and ಉಪಧ್ಮಾನಿಯ. The first (Ṣ) is a tongue-root sibilant which
 can only stand before ಕ್ and ಃ. The second (ಂ) is a labial sibilant pro-
 nounced with a forcing out of breath and always standing before ಪ್ and ಫ್.
 ಬಿಂದು, ವಿಸರ್ಗ, ಜಪ್ಪಾಮೂಲಿಯ. ಉಪಧ್ಮಾನಿಯ are called ಯೋಗವಾಹಂಗಳು.

ವದಚ್ಛೇದಂ. — ಸಮ ಸಂದು ಇರ್ಧ Ṣ ಮುಂ ವಿಮುಂ ಒಂದಿದ ಬಿಂದುವಂ ವಿಸರ್ಗ
 ಮುಂ ಎಂದು ಆಕ್ಕುಂ; ಇವು ಎಯ್ತೆ ಯೋಗವಾಹಂ; ಕ್ರಮದಿಂ ಕಪಯುಗಳಂ ಇವಜ್ಜಿಂಗಳ್
 ಅನುಬಂಧಂಗಳ್.

ಟೀಕು, ಯಥಾಸ್ವಯಂ — ಸಮ ಸಂದು = ಸಮಾನವಾಗಿ ಸಂದು; ಇರ್ಧ = ಇರ್ಧ;
 Ṣ ಮುಂ = Ṣ ಮುಂ ಜಪ್ಪಾಮೂಲಿಯಮುಂ; ವಿಮುಂ = ವಿಮುಂ ಉಪಧ್ಮಾನಿಯಮುಂ;
 ಒಂದಿದ = ಕೂಡಿದ; ಬಿಂದುವಂ = ನೊನ್ನೆಯುಂ; ವಿಸರ್ಗಮುಂ = ವಿಸರ್ಗನಿಯಮುಂ;
 ಎಂದು = ಎಂದು; ಇವು = ಈ ನಾಲ್ಕುಕ್ಷರಂಗಳ್; ಎಯ್ತೆ = ಚೆನ್ನಾಗಿ; ಯೋಗವಾಹಂ =
 ಯೋಗವಾಹಂಕ್ಷರಂಗಳ್; ಆಕ್ಕುಂ = ಆಪ್ಪುವು; ಕ್ರಮದಿಂ = ತಿರುವಾಯಿಂದೆ; ಕಪಯುಗಳಂ =
 ಕಕಾರ ವಕಾರಂಗಳೆಂದೆರಡುಂ; ಇವಜ್ಜಿಂಗಳ್ = ಈ ಜಪ್ಪಾಮೂಲಿಯೋಪಧ್ಮಾನಿಯಂಗಳಲ್ಲಿ;
 ಅನುಬಂಧಂಗಳ್ = ಸಂಬಂಧಂಗಳಾಗಿರ್ಪವು.

1) These 2 sibilants correspond to the Vajrākṛiti and Gajakumbhākṛiti in the Dēvanāgarī 8. 32 includes Ṣ and ಂ among the Samskṛita-Kannada letters.

ವೃತ್ತಿ. — ಕಕಾರಮುಚ್ಚಾರಣಾರ್ಥವಾಗುಯಿದ, ವಸುಂಬಿಯ ಲಕ್ಷಣ ದಂತಿದ ವರ್ಣಂ ಜಿಹ್ವಾವೂಲೀಯಮೆಂಬುದು; (ಕಕಾರಸಂಗಡದ) ಅದಲಿ ಸ್ವರೂಪಂ || ೩೭ || .

ಪಕಾರಮುಚ್ಚಾರಣಾರ್ಥವಾಗುಯಿದ ಕುಮಾರೀಸ್ವನಯುಗಳಾಕೃತಿಯ ವರ್ಣಂ ಉಪಧ್ಮಾನೀಯಂ; (ಪಕಾರಸಂಗಡದ) ಅದಲಿ ಸ್ವರೂಪಂ || ೩೮ || .

ಕೈವಾರಮಂ ಜೀಸಿದಂತೆ ಬಟ್ಟಿತ್ತಾಗಿ ತೋರ್ಪುದು ಸೊನ್ನೆ; ಅದಲಿ ರೂಪಂ || ೩೯ || .

ಮೇಲೆಯುಂ ಕೆಳಗೆಯುಂ ಆ ತೆಕದಿಸಿರೆ, ವಿಸರ್ಗಂ ಅದಲಿ ಸ್ವರೂಪಂ || ೪೦ || .
ಈ ನಾಲ್ಕು ಯೋಗವಾಹಂಗಳ್.

4. The Kanarese Consonants ಷ, ಷ, ಷ (ಕುಳಂ).

ಸೂತ್ರಂ¹⁾. || ೧೮ ||

The three Kanna-
da consonants ಷ
(೮) ಷ (1) and ಷ (1).
They are cognates
of ರ. ಷ: and ಲ,
ಷ is often changed into ಷ in Kannada words, and sometimes in
Talbhavas.

ಅತಿಪೀಡನದಿಂ ರೇಫಾ- |

ಶ್ರಿತವಾದ ಷಿಕಾರಮುಂ ಸಮಂತು ಡಕಾರಾ- ||

ಶ್ರಿತವಾದ ಷಿಲಿಸುಮಂಗೀ- |

ಕೃತವದಲತ್ವಕೆ ಸನೇಮ ಸಲ್ಲದ ಕುಳನುಂ. || ೨೦ ||

ಷ is often changed into ಷ in Kannada words, and sometimes in Talbhavas.

ಸೂತ್ರಂ³⁾. || ೧೯ ||

ಇವು ವರ್ಣಾವೃತ್ತಿಗೆ⁴⁾ ಸ- |

ಲ್ಪವು ಸಂದುಂ ಪ್ರಾಸದೆಡೆಗೆ ಸಲ್ಲವು ಯಮಕ ||

1) ಲ ರ ಷ ಗ್ರಹಣದಿ ಷ ಷ ಷ

ಕ್ಷರನುಕ್ತಂ ಪೀಡನ ಪ್ರಯತ್ನಾಶ್ರಯದಿಂ. || ಶ. ಸ್ವ. 6. ||

2) ಈ ಆಕ್ಷರಂ ಉಚಿತೋಚ್ಚಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಷ ಎಂಬುದು ಪಿಂಡ ಇಟ್ಟರ್ಪುದು.

3) ಏದೋತೌ ಹ್ರಸ್ವ ಚ || ಭಾ. ಭಾ. 5. ||

(ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಏಕಾರ ಷಿಕಾರಗಳು ಹ್ರಸ್ವಗಳಾಗುವುವು.)

See ಶಬ್ದಸ್ಮೃತಿ ಸೂತ್ರ 67 quoted on page 18.

4) Repetition of cognate letters.

ವ್ಯವಹೃತಿಗಾಗವು ದೇಶೀ- |

ಯವೆನಿಪುವಾ ಹ್ರಸ್ವಮೆನಿಸಿದಾ ಎ ಒ ಸಹಿತಂ.

|| ೨೯ ||

ವದಚ್ಛೇದಂ. — ಅತಿಮೇಡನದಿಂ ರೇಫಾತ್ರಿತಂ ಆದ ಷಿಕಾರಮುಂ, ಸಮಂತು ಷಕಾರಾ ತ್ರಿತಂ ಆದ ಷಿನುಂ, ಅಂಗೀಕೃತಪದಲಕ್ಷಕೆ ಸನೇಮು ಸಲ್ಲದ ಕುಳನುಂ — ಇವು ವರ್ಣಾಪ್ಯತ್ತಿಗೆ ಸಲ್ಲುವು; ಸಂದುಂ ಪ್ರಾಸದ ಎದೆಗೆ ಸಲ್ಲುವು; ಯಮಕ ವ್ಯವಹೃತಿಗೆ ಆಗವು; ದೇಶೀಯಂ ಎನಿ ಪುವು, ಆ ಹ್ರಸ್ವಂ ಎನಿಸಿದ ಆ ಎ ಒ ಸಹಿತಂ.

ಟೀಕು, ಯಥಾಸ್ವಯಂ. — ಅತಿಮೇಡನದಿಂ = ರೇಫೆ ಪುಟ್ಟುವ ಸ್ಥಾನವಂ ಬಿಟ್ಟತ್ತಾಗಿ ಉಚ್ಚರಿಸುವುದೆಂದೆ; ರೇಫಾತ್ರಿತಂ = ರೇಫೆಯನಾಶ್ರೇಷ್ಠಿ ಪುಟ್ಟಿದುದು; ಆದ = ಆದ; ಷಿಕಾರಮುಂ = ಷಿಕಾರಮುಂ; ಸಮಂತು = ಹಾಗೆ; ಷಕಾರಾತ್ರಿತಂ = ಷಕಾರವನಾಶ್ರೇಷ್ಠಿ ಪುಟ್ಟಿದುದು; ಆದ = ಆದ; ಷಿನುಂ = ಷಿನೆಂಬ ಷಿಕಾರವುಂ; ಅಂಗೀಕೃತಪದಲಕ್ಷಕೆ = ಅಂಗೀಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಪದಗಳ ಲಕಾರಕ್ಕೆ; ಸನೇಮು = ಪ್ರಾಸ; ಸಲ್ಲದ = ಸಲುವಳಿಯಾಗದ; ಕುಳನುಂ = ಕುಳವೆಂಬ ಷಕಾರಮುಂ; ಇವು = ಈ ಅಕ್ಷರಂಗಳ್; ವರ್ಣಾಪ್ಯತ್ತಿಗೆ = ವರ್ಣಂಗಳಾಪ್ಯತ್ತಿಗೆ; ಸಲ್ಲುವು = ಸಲುವಳಿಯಪ್ಪುವು; ಸಂದುಂ = ವರ್ಣಾಪ್ಯತ್ತಿಗೆ ಸಂದುಂ; ಪ್ರಾಸದ = ನಿಯಾಮದ (ನಿಯಮದ); ಎದೆಗೆ = ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ; ಸಲ್ಲುವು = ಸಲುವಳಿಯಾಗವು; ಯಮಕವ್ಯವಹೃತಿಗೆ = ಯಮಕವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೆ; ಆಗವು = ಸಲುವಳಿಯಾಗವು; ಆ ಹ್ರಸ್ವಮೆನಿಸಿದ = ಆ ಹ್ರಸ್ವವಂಚ್ಚೆಯಲ್ಲಿ ಹ್ರಸ್ವಂಗಳೆನಿಸಿದ; ಆ ಎ ಒ ಸಹಿತಂ = ಆ ಎ ಒ ಎಂಬಿವು ಸಹಿತವಾಗಿ; ದೇಶೀಯಂ = ದೇಶೀಯಾಕ್ಷರಂಗಳ್; ಎನಿಪುವು = ಎನಿಸುವುವು.

ವ್ಯತ್ಯಿ. — ರೇಫೆ ಪುಟ್ಟುವ ತಾಣಮುಂ ಬಿಟ್ಟತ್ತಾಗುಚ್ಚರಿಸೆ, ಷಿಕಾರಂ ಪುಟ್ಟುಗುಂ; ಷಕಾರಂ ಪುಟ್ಟುವ ತಾಣಮುಂ ಬಿಟ್ಟತ್ತಾಗುಚ್ಚರಿಸೆ, ಷಿಂ ಪುಟ್ಟುಗುಂ; ಲಕಾರಂ ಪುಟ್ಟುವ ತಾಣಮುಂ ಬಿಟ್ಟತ್ತಾಗುಚ್ಚರಿಸೆ, ಕುಳಕಕಾರಂ ಪುಟ್ಟುಗುಂ. ರೇಫೆ ಮೂರ್ಧನ್ಯಂ, ಷಿಕಾರಮದದಿಶೋಳ್¹⁾ ಏಕಸ್ಥಾನಿ; ಷಕಾರಂ ಮೂರ್ಧನ್ಯಂ, ಷಿಂ ಅದದಿಶೋಳ್ ಏಕಸ್ಥಾನಿ; ಲಕಾರಂ ದಂತ್ಯಂ, ಕುಳಂ ಅದದಿಶೋಳ್ ಏಕಸ್ಥಾನಿ. [ಮೋರೆ—ಮೋಹಿ. ಮರೆ—ಮರಿ.]

[ಕೋಡಿ—ಕೋಡಿ. ಕಡಲ್—ಕಡಿಲ್.]

[ಮೋಲೆ, ಮೋಳಿ; ಕಲೆ, ಕಳೆ.]

1) Two consonants produced in, or by the same organs are termed ಏಕಸ್ಥಾನಿ. ರ್ and ಷ್, ಡ್ — ಡಿ, ಲ್ and ಳ್ are ಏಕಸ್ಥಾನಿ.

ಇಂತೇಕಸ್ಥಾನಿಗಳಾದ ಕಾರಣದಿಂದಿವು ¹⁾ವರ್ಣಾವೃತ್ತಿಗೆ ಸಲ್ಲುವು; ನಿಯಾಮಕ್ಕಂ ಯಮಕ ವ್ಯವಹೃತಿಗಮಾಗವು. ಲಿಕಾರಮುಂ ಲಿಲಿಸುಂ ಕುಳನುಂ ಪ್ರಸ್ತಮಾದ ಎ ಒ ಎಂಬಿವುಂ ಸಂಸ್ಕೃತದೊಳಿಲ್ಲ; ಅವು ಕೂಡಿ ದೇಶೀಯಂಗಳಾಗಿ ಕನ್ನಡದೊಳೊಳವು.

ಪ್ರಯೋಗಂ.— ರೇಫೆ ಲಿಕಾರಂಗಳ ವರ್ಣಾವೃತ್ತಿಗೆ—

ಸುರಗಿಲೊಡೊಲಿಗಿದ ಬಿರುದರೆ

ಕರುಳಂ ಕೊಲೊಕೊಲೊದು ಮರುಳಿರುಳ್ ತಿಂಬೆಡೆಯೊಳ್ || 18 ||

(In the above the ಪ್ರಾಸ letters are printed in thick type, the ವರ್ಣಾವೃತ್ತಿ letters are shown with a dot over them.)

ಡಕಾರ ಲಿಲಿಂಗಳ ವರ್ಣಾವೃತ್ತಿಗೆ —

“ಕಲಿಲೆ ನುಡಿಲಿಲೆ ಬಗ್ಗಿಸಿ |

ಘಲಿಲನೆ ನಡೆಯೆಂದು ಜಡಿದು ಸಾರಥಿಯಂ” || 19 ||

(In the above the fat letters are the ಪ್ರಾಸಾಕ್ಷರಗಳು. The letters with a dot over them are all ಏಕಸ್ಥಾನಿಗಳು and hence permissible for ವರ್ಣಾವೃತ್ತಿ.)

ಲಕಾರ ಕುಳಂಗಳ ವರ್ಣಾವೃತ್ತಿಗೆ—

“.....ದೆಸೆಗಳ- |

ನಳುದುಸಿರೊಳ್ ಕೆಳದು ಮಿಳಿದು ತಳದತ್ತಾಗಳ್” || 20 ||

¹⁾ ಪ್ರಾಸ in Kannada is a kind of alliteration in which the second letter of the first line of a stanza is set in the same place in every other line. ವರ್ಣಾವೃತ್ತಿ is an additional alliteration in which the ಪ್ರಾಸಾಕ್ಷರ is set in other places in the course of a stanza. ಯಮಕ is a kind of Paronomasia. In Kannada a ಪ್ರಾಸ is said to be correct when the second consonant of the first line is repeated in the same place in every other line, and incorrect when different consonants occur in that place. According to Kēśava the ಏಕಸ್ಥಾನಿ letters are inadmissible to be used both as ಪ್ರಾಸಾಕ್ಷರ ಗಳು and ಯಮಕಾಕ್ಷರಗಳು, but are permissible only in ವರ್ಣಾವೃತ್ತಿ.

ರೇಫ ಲಿಠಿಕಾರಂಗಳ ನಿಯಮವಾಗದುದರ್ಕೆ—

“ಧುರದೊಳ್ ಪಠಿಮಠಿಯಾಡುವ |
ತೆಠಿದಿಂದುಠಿದಿಠಿದನೆಂಬ ನಿಯಮಂ ದೂಷ್ಯಂ” || 21 ||

(In the above ರ and ಠ do not form a good ಪ್ರಾಸ, though admissible for ವರ್ಣಾವೃತ್ತಿ.)

ಡಕಾರ ಲಿಠಿಂಗಳೆ ಪ್ರಾಸವಾಗದುದರ್ಕೆ—

“ಕೋಡದಿಠಿದಿದ್ರರಾದರ್ |
ನಾಠಿಗೇಯೊಳ್ ವಿರರೇಂಬ ನಿಯಮಂ ದೂಷ್ಯಂ.” || 22 ||

(In the above ಡ and ಠ cannot form a good ಪ್ರಾಸ.)

ಲಕಾರ ಕುಳಂಗಳ ಪ್ರಾಸವಾಗದುದರ್ಕೆ—

“ನೆಲದೊಳ್ ವಗೆವುಗೆ ಫಣಿಯವೊ- |
ಲೊಳವೊಕ್ಕುಳಠಿಸಿದನೆಂಬ ನಿಯಮಂ ದೂಷ್ಯಂ.” || 23 ||

(In the above ಲ and ಕುಳ should not have been put together for ಪ್ರಾಸ.)

ಯಮಕಂಗಳಾಗದುದರ್ಕೆ—

“ಕರಿಯಂ ನೆರವಂ ವಂಶಂ |
ಕಠಿಯಂ ಪೊತ್ತಪ್ಪದೆಂದು ಸಂಗರಮುಖದೊಳ್” || 24 ||

ಇಲ್ಲಿ ಶಬ್ದಾವೃತ್ತಿ ಕಟ್ಟಿಪ್ಪದಾಗಿಯೂ, ಕಠಿಯಂ ಪೊತ್ತಪ್ಪದೆಂಬುದಂ ಕರಿಯಂ ಪೊತ್ತಪ್ಪದೆಂದೊಡರ್ಥಘಟನೆಯಿಲ್ಲಾಗಿಯೂ, ಯಮಕಲಕ್ಷಣಮಿಲ್ಲ. ಡಕಾರ ಲಿಠಿಂಗಳುಂ ಲಕಾರ ಕುಳಂಗಳುಂ ಈ ತೆಠಿದಿಂ ಯಮಕಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲವು.

ಡಕಾರಕ್ಕಾದೇಶವಾದ ಲಿಠಿಕ್ಕೆ ಪ್ರಯೋಗಂ — ಕಾಡುಕಿಷ್ಟು = ಕಾಠಿಕ್ಕೆಷ್ಟು; ಕೋಡುಕುಟ್ಟು = ಕೋಠಿಕ್ಕುಟ್ಟು; ನೀಡುಕರಿಸಿದಂ = ನೀಠಿಕ್ಕಿರಿಸಿದಂ; ಜೀಡುಕೊಂಡಂ = ಜೀಠಿಕ್ಕೊಂಡಂ; ನಾಡಕಡೆ = ನಾಠಿಕ್ಕಡೆ; ಸೆಡುವಟ್ಟಂ = ಸೆಠಿಟ್ಟಂ*
3*

ಟ್ಟಂ; ನೀರಡಿಕೆ = ನೀರಯ್ಯಿ; ಎರಡುಮೂರು = ಎರಯ್ಯಿ; ಮಾಡುವಂ = ಮಾಡ್ಪಿ; ನೋಡುವಂ = ನೋಯ್ಯಿ; ಬೇಡುವಂ = ಬೇಯ್ಯಿ; ಬೆಗಡುವಂ = ಬೆಗಯ್ಯಿ; ಪಯ್ಯಿ “ತಯ್ಯಿಸಿದನೆಂಬಲ್ಲಿ ತಡಕೈಯ್ಯಂ ಮಾಡಿದನೆಂಬರ್ಥಂ”; ನಾಡಿ = ನಾಯಿ; ನಾಡಿಕಾ = ನಾಯಿಗೆ, (ನಾಯಿಗೆಯೆಂದು ಘಯ್ಯಿಗೆ); ಎಸಡಿಗೆ = ಎಸಯ್ಯಿ¹⁾, (ಪ್ರಾವಿಸೆಸಳೊಳ್ ಕುಳಂ); ಕಿವ್ವಡು ಕೇಳ್ವನೆಂಬಲ್ಲಿ ಕಿವ್ವಯ್ಯಿ.

ಸೂತ್ರಂ. || ೨೦ ||

Sanskṛita is changed also into ಇ in some Tadbhavanouns and not ಓ (cf. S. 284).

ದಾಡಿಮಮಾ ಕೂಷ್ಮಾಂಡಂ |
ಗೌಡಂ ಗುಡಮಡಸಿ ಪೊಡೆವ ಝಗಡೆ ವಿಡಂಗಂ ||
ಕೂಡೆ ಕುಳನೇಡಕಮುಮಯಿ |
ರೂಢಿಯ ಕುಳನೆಂದು ಓಯಿದಪ್ರಶತೆಯೋಳ್ || ೨೦ ||

ಪದವೈದಂ. — ದಾಡಿಮಂ, ಆ ಕೂಷ್ಮಾಂಡಂ, ಗೌಡಂ, ಗುಡಂ, ಅಡಸಿ ಪೊಡೆವ ಝಗಡೆ, ವಿಡಂಗಂ ಕೂಡೆ ಕುಳಂ; ಏಡಕಮುಂ, ಆಯಿ, ರೂಢಿಯ ಕುಳಂ ಎಂದು, ಐದಿದ ಅವಪ್ರಶತೆಯೋಳ್!

ಅನ್ವಯಂ. — ಐದಿದ ಅವಪ್ರಶತೆಯೋಳ್ ದಾಡಿಮಂ, ಆ ಕೂಷ್ಮಾಂಡಂ, ಗೌಡಂ, ಗುಡಂ, ಅಡಸಿ ಪೊಡೆವ ಝಗಡೆ, ವಿಡಂಗಂ ಕೂಡೆ ಕುಳಂ; ಏಡಕಮುಂ ರೂಢಿಯ ಕುಳಂ ಎಂದು, ಆಯಿ!

ಟೀಕು. — ಐದಿದ = ಐದಿವೆಂಬ ಏಕಾರದ, ಅವಪ್ರಶತೆಯೋಳ್ = ತದ್ಭವದಲ್ಲಿ; ದಾಡಿಮಂ = ದಾಡಿಮವೆಂಬ ಶಬ್ದಂ; ಆ ಕೂಷ್ಮಾಂಡಂ = ಆ ಕೂಷ್ಮಾಂಡವೆಂಬ ಶಬ್ದಂ; ಗೌಡಂ = ಗೌಡವೆಂಬ ಶಬ್ದಂ; ಗುಡಂ = ಗುಡವೆಂಬ ಶಬ್ದಂ; ಅಡಸಿ = ಸಂಗಡಿಸಿ; ಪೊಡೆವ = ಹೊಡೆವ; ಝಗಡೆ = ಝಗಡೆಯೆಂಬ ಶಬ್ದಂ; ವಿಡಂಗಂ = ವಿಡಂಗವೆಂಬ ಶಬ್ದಂ; ಕೂಡೆ = ಒಡನೆ; ಕುಳಂ = ಕುಳವೆಂಬ ಏಕಾರಂ; ಏಡಕಮುಂ = ಏಡಕವೆಂಬ ಶಬ್ದಮುಂ; ರೂಢಿಯ = ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯ; ಕುಳನೆಂದು = ಕುಳವೆಂಬ ಏಕಾರವೆಂದು; ಆಯಿ = ತಿಳಿ!

ವೃತ್ತಿ. — ದಾಳಿಂಬಂ, ಕುಂಬಳಂ, ಗೌಳಂ, ಗುಳಂ, ಝಗಳೆ, ವಿಳಂಗಂ ಇವು ಕೂಡೆ ಡಕಾರಕ್ಕೆ ಪುಟ್ಟಿ ಓಯಿದಪ್ರಶತೆಯಂ ಪಡೆದುಂ ರೂಢಿಯ ಕುಳಂಗಳ್; ಏಳಗಮೆಂಬುದು ಏಡಕಕ್ಕೆ ಪುಟ್ಟಿಯುಂ ಕುಳಂ.

1) Dative of ಎಸಡಿ.

ಸೂತ್ರಂ. || ೨೦ ||

ಕೃತಿಮಾರ್ಗದೊಳುಂಟು ಟಕಾ- |

Sanskrita ಟ, ತ, ಳ, ಳ (ಕ್ಷುಳಂ changed into ಟ) in Tadbhavas.

ರ ತಕಾರ ಲಕಾರ ರೇಫದೇಗಿಂ ಬಹುಳ ||

ಸ್ಥಿತಿಯಿಂ ಕ್ಷುಳಕಮವಭ್ರಂ- |

ಶತೆಯೊಳ್ ಸುಕವೀಂದ್ರರಿಂದೆ ಪಿಲಿದಾದೇಶಂ || ೨೦ ||

ವದವ್ವೇದಂ. — ಕೃತಿಮಾರ್ಗದೊಳ್ ಉಂಟು ಟಕಾರ ತಕಾರ ರಕಾರ ರೇಫದ ಎಡೆಗಂ ಬಹುಳ ಸ್ಥಿತಿಯಿಂ ಕ್ಷುಳಕಂ ಅವಭ್ರಂಶತೆಯೊಳ್ ಸುಕವೀಂದ್ರರಿಂದೆ ಪಿಲಿದ ಅದೇಶಂ.

ಅನ್ವಯಂ. — ಕೃತಿಮಾರ್ಗದೊಳ್ ಸುಕವೀಂದ್ರರಿಂದೆ ಅವಭ್ರಂಶತೆಯೊಳ್ ಟಕಾರ ತಕಾರ ರಕಾರ ರೇಫದ ಎಡೆಗಂ ಕ್ಷುಳಕಂ ಬಹುಳ ಸ್ಥಿತಿಯಿಂ ಪಿಲಿದ ಅದೇಶಂ ಉಂಟು.

ಟೀಕು. — ಕೃತಿಮಾರ್ಗದೊಳ್ = ಕಾವ್ಯಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ; ಸುಕವೀಂದ್ರರಿಂದೆ = ಸತ್ಕವೀಂದ್ರರಿಂದೆ; ಅವಭ್ರಂಶತೆಯೊಳ್ = ಅವಭ್ರಂಶದಲ್ಲಿ; ಟಕಾರ ತಕಾರ ಲಕಾರ ರೇಫದ = ಟಕಾರ ರದ ತಕಾರದ ಲಕಾರದ ರೇಫಯ; ಎಡೆಗಂ = ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆಯುಂ; ಕ್ಷುಳಕಂ = ಕ್ಷುಳಕಾರಕ್ಕೆಯುಂ; ಬಹುಳ ಸ್ಥಿತಿಯಿಂ = ಬಹುಳ ಸ್ಥಿತಿಯಿಂದೆ; ಪಿಲಿದ = ಪಟಿವೆಂಬ ಲಕಾರದ; ಅದೇಶಂ = ಅದೇಶಂ; ಉಂಟು = ಉಂಟಾಗಿರುವುದು.

ವಿಚಾರಂ. — ಆದೇಶಮೆಂದೊಡೆ ಮೊದಲಿದುದಂ ತೊಲಗಿ. ಬರ್ಪದೆಂದಪಿವುದು.

ವೃತ್ತಿ. — ಕಾವ್ಯಮಾರ್ಗದೊಳ್ ಟಕಾರ ತಕಾರ ಲಕಾರ ರೇಫ ಕ್ಷುಳಂಗಳ್ಗೆ ಪಿಲಿದಾದೇಶಂ ಅವಭ್ರಂಶತೆಯೊಳುಂಟು.

ಪ್ರಯೋಗಂ. ಟಕಾರಕ್ಕೆ — ಘಟಿಕೆ = ಗಬ್ಬಿಗೆ; ಘೋಟಿಕೆ = ಗೋಬ್ಬಿಗೆ; ಧಾಟಿ = ದಾಬ್ಬಿ; ಲಾಟಂ = ಲಾಬ್ಬಿ; ಲಾಟಭಾಷೆಗಂ = ಲಾಬ್ಬಿಭಾಷೆಗಂ; ಘೋಟಾರೂಢಂ = ಗೋಬ್ಬಿರಾಯಿಲಂ; ಕುಕ್ಕುಟಂ = ಕೋಬ್ಬಿ.

ತಕಾರಕ್ಕೆ — ಪ್ರತಿಹಸ್ತಂ = ಪಬ್ಬಿಹಸ್ತಂ; ಪ್ರತಿಪಾದುಕೆ = ಪಬ್ಬಿಪಾವುಗೆ.

ಲಕಾರಕ್ಕೆ — ಮಲಿಕೆ = ಮಲಿಗಿ; ಪೀಲಿಕೆ = ಪೀಲಿಗಿ.

ರೇಫಕ್ಕೆ — ಕ್ರೂರಂ = ಕೂರಿಯಿ; ಝಲ್ಲರಿ = ಝಲ್ಲಿಯಿ.

ಕ್ಷುಳಕ್ಕೆ — ತಾಳಂ = ತಾಬ್ಬಿ; ಪುಳಿನಂ = ಪುಬ್ಬಿಲಿ; ಕಳಮಂ = ಕಬ್ಬಿಮೆ; ಅರ್ಗಲಂ = ಅಗುಬ್ಬಿ; ಮನ್ಯಾಳಿ = ಮನ್ಬಿಲಿ; ಅಳಿಕಾಬದ್ಧಂ = ಅಬ್ಬಿಗಿಬದ್ಧಂ.

ಸೂತ್ರಂ. || ೨೨ ||

Sanskrita ಟ
changed also into
ಳ (ಕುಳಂ) in some
Tadbhavas.

ಸ್ಫಟಿಕಂ ಪೇಟಿಕೆ ವೀಟಿಕೆ |
ಘಟಿಕೆ ವರಾಟಂ ಪೊದಬ್ಬಿ ರಘಟೆ ಕುಳಂ ತಾಂ ||
ಸ್ಫುಟಸಹಿತಂ ಸ್ಫೋಟಕಲಂ- |
ವಟಶಬ್ದಯುಗಂ ಟಿಲಿಕೈ ನೆಹಿ ಸಂದೇಹಂ || ೨೨ ||

ವದಕ್ಕೆದಂ. — ಸ್ಫಟಿಕಂ, ಪೇಟಿಕೆ, ವೀಟಿಕೆ, ಘಟಿಕೆ, ವರಾಟಂ, ಪೊದಬ್ಬಿ ರಘಟೆ ಕುಳಂ ತಾಂ ಸ್ಫುಟಸಹಿತಂ; ಸ್ಫೋಟಕಲಂವಟಶಬ್ದಯುಗಂ ಟಿಲಿಕೈ ನೆಹಿ ಸಂದೇಹಂ.

ಅನ್ವಯಂ. — ಸ್ಫಟಿಕಂ, ಪೇಟಿಕೆ, ವೀಟಿಕೆ, ಘಟಿಕೆ, ವರಾಟಂ, ಪೊದಬ್ಬಿ ರಘಟೆ ಸ್ಫುಟಸಹಿತಂ ತಾಂ ಕುಳಂ; ಸ್ಫೋಟಕಲಂವಟಶಬ್ದಯುಗಂ ಟಿಲಿಕೈ ನೆಹಿ ಸಂದೇಹಂ.

ಟೀಕು. — ಸ್ಫಟಿಕಂ=ಸ್ಫಟಿಕವೆಂಬ ಶಬ್ದಂ; ಪೇಟಿಕೆ=ವೇಟಿಕೆಯೆಂಬ ಶಬ್ದಂ; ವೀಟಿಕೆ=ವೀಟಿಕೆಯೆಂಬ ಶಬ್ದಂ; ಘಟಿಕೆ=ಘಟಿಕೆಯೆಂಬ ಶಬ್ದಂ; ವರಾಟಂ=ವರಾಟವೆಂಬ ಶಬ್ದಂ; ಪೊದಬ್ಬಿ=ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ; ರಘಟೆ=ರಘಟೆಯೆಂಬ ಶಬ್ದಂ; ಸ್ಫುಟಸಹಿತಂ=ಸ್ಫುಟವೆಂಬ ಶಬ್ದ ಸಹಿತವಾಗಿ; ತಾಂ=ಈ ಶಬ್ದಂಗಳ ತಾಂ; ಕುಳಂ=ಕುಳಾರನುಷ್ಠವು; ಸ್ಫೋಟಕಲಂವಟಶಬ್ದಯುಗಂ=ಸ್ಫೋಟಕವೆಂಬ ಲಂವಟವೆಂಬ ಶಬ್ದಂಗಳಿರಡುಂ; ಟಿಲಿಕೈ=ಟಿಲಿವೆಂಬ ಟಿಕಾರಕ್ಕೆ; ನೆಹಿ=ನೆಹಿಗಿ; ಸಂದೇಹಂ=ಸಂದೇಹನುಷ್ಠವು, ಕುಳವೇ ಅಷ್ಟವೆಂಬುದರ್ಥಂ.

ವೃತ್ತಿ. — ವಳಿಕಂ, ವೇಳಿಗೆ, ವೀಳಿಗೆ, ಗುಳಿಗೆ, ವರಾಳಂ, ರಗಳೆ, ಪುಳಂ ಇವು ಅಪಭ್ರಂಶದೊಳು ಟಿಕಾರಕ್ಕೆ ಪ್ರಟ್ಟಿಯುಂ ಕುಳಂಗಳಾದುವು; ಸ್ಫೋಟಕ ಶಬ್ದಕ್ಕಾದ ಹೋಳಿಗೆಯೆಂಬುದುಂ, ಲಂವಟಶಬ್ದಕ್ಕಾದ ಲಂಬಳಮೆಂಬುದುಂ ಟಿಲಿಕೈ ಸಂದೇಹಂ, ಕುಳಂಗಳೆಯವು.

ಸೂತ್ರಂ. || ೨೩ ||

A list of words
with the letter ಟಿ.

ಏಕದ್ವಿತ್ರಿಚತುಃಪಂ- |
ಹಾಕಲಿತಾರ್ಥಂಗಳಾಗಿ ಟಿಲಿಸೊಳವು ನಿಸ- ||
ಗಾರ್ಕೃತಿಯಿಂದವನಾದಿಸು- |
ಹಾಕನಿಕೃತಿದೃಷ್ಟಮುಂ ನಿರಾಕುಳಮುನಿವೆಂ || ೨೩ ||

ವದಕ್ಕೆ ಲದಂ. — ಏಕದ್ವಿತ್ರಿಚತುಃಪಂಚಾಕಲಿತಾರ್ಥಂಗಳ್ ಆಗಿ ಪಿಂ ಬಳವು ನಿರಗರ್ತ ಕೃತಿಯಿಂದೆ ಅವಂ ಅವಮುಪಾಕವಿಕ್ಯತಿದ್ಯಷ್ಟಮಂ ನಿರಾಕುಳಂ ಉಸಿರ್ವಂ.

ಟೀಕು, ಯಥಾಸ್ವಯಂ. — ಏಕ = ಒಂದಪಲ್ಲಿ; ದ್ವಿ = ಎರಡಪಲ್ಲಿ; ತ್ರಿ = ಮೂರು ಪಲ್ಲಿ; ಚತುಃ = ನಾಲ್ಕುಪಲ್ಲಿ; ಪಂಚ = ಐದಪಲ್ಲಿ; ಅಕಲಿತ = ಕೂಡಲ್ಪಟ್ಟ; ಅರ್ಥಂಗಳ್ = ಅರ್ಥ ವುಳ್ಳವು; ಆಗಿ = ಆಗಿ; ಪಿಂ = ಪಿಂಚುಂಗಳ್; ಬಳವು = ಉಂಟು; ನಿರಗರ್ತಕೃತಿಯಿಂದೆ = ನಿರ್ದಯಾಕಾರದಿಂದೆ. ಅವಂ = ಆ ಪಿಂಚುಂಗಳುಂ; ಅವಿ = ಪೂರ್ವದ; ಮುಪಾಕು = ಮುಪಾ ಕುಗಳ್; ಕೃತಿದ್ಯಷ್ಟಮಂ = ಕಾವ್ಯದ್ಯಷ್ಟಮಂ; ನಿರಾಕುಳಂ = ವ್ಯಾಕುಳಮಲ್ಲದ ಹಾಗೆ; ಉಸಿ ರ್ವಂ = ವೇದವೆಂ.

ವೃತ್ತಿ. — ಒಂದರ್ಥಮಂ ಎರಡರ್ಥಮಂ ಮೂರಾರ್ಥಮಂ ನಾಲ್ಕಾರ್ಥಮಂ ಐದರ್ಥಮಂ ಪೇಲ್ವಿ ಸಹಜ ಲಿಪಿಂಗಳಂ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಪುರುಷರ ಕಾವ್ಯಮಾ ಗದಿಂ ಕಂಡು, ನೆಲೆಗೆ ಪೇಲ್ವಿ ಸಂ. ಅವಾವೆಂದೊಡೆ. —

ಒಂದರ್ಥಕ್ಕೆ —

1. ಅಗಚ್ಚಿಯೆಂದು, ಖನನಂ.
2. ಅಗುಚ್ಚಿಯೆಂದು, ನಿರ್ನೇಲಿದಪ್ಪಿದಂ.
3. ಅವಮಲಿಯೆಂದು, ಮುಪುಕಂ. [ನಂ.
4. ಅವಗುಪಿಯೆಂದು, ಉರವನೆಕಾರ್ತ
5. ಅಸಕುಪಿದನೆಂದು, ಕೈನಿರಾಪಾದಂ.
6. ಅಚ್ಚುಮೆಯೆಂದು, ಆಕವೆ.
7. ಅಚ್ಚುತನೆಯೆಂದು, ಪ್ರೀತಿವಟ್ಟಿಂ.
8. ಅಚ್ಚಿಯೆಂದು, ರೋದನಂ.
9. ಅಚ್ಚಿಯೆಂದು, ಪ್ರೀತಿ; (ಅದನ್ನರ್ತಿ ಯೆಂದು ಪೇಚ್ಚಿದಬದ್ಧಂ).
10. ಅಚ್ಚಿಯೆಂದು, ಒಂದು ಸಾಮಾನ್ಯ ವಾಲಾಬಂಧಂ.
11. ಅಚ್ಚಿಯೆಂದು, ಮುಚ್ಚಿದಂ.
12. ಈ ಸೂಚಿಯೆಂದು, ವರ್ತವಾನ ವರುಷಂ.
13. ಈಚ್ಚಿಯೆಂದು, ಸೆಳೆದಂ.
14. ಉಂಬಲಿಯೆಂದು, ಕೊಡಗೆ.

15. ಉಪುಕು, ಉಪುಪು, ಕುಪುಪು ಎಂಬಿವು ಭಾವನಾಚಿಗಳ್.
16. ಉಪುಗನೆಂದು, ಶಕುನದ ಪಕ್ಕಿ.
17. ಉಪುಗಿದನೆಂದು, ಒಲ್ಲಂ.
18. ಉಪುಗಂದು, ಬೇಟೆಂ.
19. ಉಚ್ಚಿಯೆಂದು, ಉಚ್ಚಿ ಸ್ವಭಾವಂ.
20. ಎಚ್ಚಿದನೆಂದು, ನಿವಿದಂ.
21. ಎಚ್ಚಿಯೆಂದು, ಸಂಖ್ಯಾನಾಚಿ.
22. ಒಚ್ಚಿಯೆಂದು, ನವೀಪ್ರನಾಹಂ.
23. ಕಚ್ಚಿಯೆಂದು, ಬಿರುದಿನ ಬಳೆ.
24. ಕಚ್ಚಿಯೆಂದು, ಕಚ್ಚಿಯೆಂದು.
25. ಕಚ್ಚಿಯೆಂದು, ಸ್ವಾನವ್ಯಾಕುಲತೆ.
26. ಕಚ್ಚಿಯೆಂದು, ಮುಚ್ಚಿದ ಗುಪುಪು ಗೊಂಬು.
27. ಕಚ್ಚಿಯೆಂದು, ಬಿರುದ ಕುಡಿ.
28. ಕಚ್ಚಿಯೆಂದು, ಆಕಸ್ಮಿಕಂ.
29. ಕಚ್ಚಿಯೆಂದು, ಮರ್ವು.

30. ಕಟ್ಟಿಯೆಂದು, ಗರ್ಧಭಂ.
31. ಕಿಮುಟ್ಟಿದನೆಂದು, ಚಿಕ್ಕಣಮಾಗಿ ಮಾಡಿದಂ. [ಜಾ]ದಂ.
32. ಕಿಮುಟ್ಟಿದನೆಂದು, ಸಣ್ಣಮಾಗಿ ತು
33. ಕಿಟ್ಟಿದನೆಂದು, ಗುಜ್ಜಂ.
34. ಕಿಟ್ಟನೆಂದು, ನಿರ್ಮೂಲಿಸಿದಂ.
35. ಕುಟಮೆಂದು, ನೇಗಿಲ್ವಾಯ್ವ ಕರ್ಬುನಂ.
36. ಕುಟಿಯೆಂದು, ಅಗುಟಿ ಡೆ.
37. ಕೂಟನೆಂದು, ಎಗ್ಗಂ.
38. ಕೆಟವನೆಂದು, ಮುದುಕಂ.
39. ಕೇಟಿಯೆಂದು, ಪಂಕ್ತಿಯೊಳ್ ಒಟಿಂ, (ಕ್ರೀಡೆಯೊಳ್ ಕ್ಷಳಂ).
40. ಕೊಟಲೆಂದು, ವೇಣುವಾದ್ಯದೊಳ್ ಒಟಿಂ, (ಕೊಳಲೆಂಬ ಕ್ರಿಯೆಯೊಳ್ ಕುಳಂ).
41. ಕೊಂಕುಟಿಯೆಂದು, ಕಕ್ಕಮೂಲಂ.
42. ಖಟಾಲಿನೆ (or ಖಟಾಲನೆ), ಛಟಾಲಿನೆ, ಘಟಾಲಿನೆ, ಘಟಾಲಿನೆ, ಘಟಾಲಿನೆ, ಘಟಾಲಿನೆ, ಘಟಾಲಿನೆ - ಇವು ಮೊದಲಾದ ಮಹಾಪ್ರಾಣಾನುಕರಣಂಗಳ್ ನಿತ್ಯ ಒಟಿಂಗಳ್.
43. ಗಟಗಟಿಯೆಂದು, ಬೇಗಂ.
44. ಗಟವನೆಂದು, ಸೊರಕಂ.
45. ಗುಟಮೆಂದು, ಆನೆ ಕುದುರೆಗಳ ಪಕ್ಕರಕೆ.
46. "ಗುಟುಗುಟು ಗಟಗಟಿಯೆನುತಂ ಪರಿವ ಪರಿವೊನಲ್ ಸೊಗಯಿಸುಗುಂ." ಇವು ಮೊದಲಾದುವಲ್ಲಪ್ರಾಣಾನುಕರಣಂಗಳ್; ಒಟಿನಂ ಕುಳನಂ ಅಪ್ಪವು.
47. ಗೆಟನೆಂದು, ಗೆಡ್ಡೆ.
48. ಗೋಟುಟ್ಟಂ, ಗೋಟುಟ್ಟಂ, ಗಡಗಟನೆ.
49. ಚಕ್ಕಟಿಯೆಂದು, ಒತ್ತಿ ಚಪ್ಪಟೆಯಾದುದು.
50. ಚಾಟಿಯೆಂದು, ರಾಹು.
51. ಜಗುಟ್ಟನೆಂದು, ಜಾಜಾದಂ.
52. ಜಾಟಿಯೆಂದು, ಉಡುಗೆ.
53. ಜೀಕೋಟಿಯೆಂದು, ಜಲಯಂತ್ರಂ.
54. ತಲ್ಲಟಿಯೆಂದು, ಭಯಂ.
55. ತಟತಟಗುದಿ, ತಟ್ಟಟಗುದಿ ಎಂಬಿವು ಕಾಸು ವ ರಸದ್ರವ್ಯಾನುಕರಣಂಗಳ್.
56. "ತಟತಟನೆ ನೇಸಮೂಡಿದುದು."
57. ತಟಲೆಂದು, ಮುತ್ತಕಾಯ್.
58. ತಟಿಯೆಂದು, ಸ್ಥೂಲದಾರುವಿನೊಳ್ ಒಟಿಂ. (ಸತ್ರಾರ್ಥದೊಳ್ ಕುಳಂ) "ತಳಿಯ ಕೂಟಾದಿರೊಳ್ ಪಣ್ತಾರನೆ."
59. ತಟಿಯೆಂದು, ಆತಪತ್ರದೊಳ್ ಒಟಿಂ. (ತಳಿಯೆಂಬ ಕ್ರಿಯೆಯೊಳಂ ಪಶುವಿನ ತಳಿಯೊಳಂ ಕುಳಂ.)
60. ತಟ್ಟಿದನೆಂದು, ಕುಸಿದಂ.
61. ತಿಪ್ಪುಟಿಯೆಂದು, ಪಕ್ಕಿಯ ಗಜಾ.
62. ತುಪ್ಪುಟಿಯೆಂದು, ಪಕ್ಕಿಯ ರೋಮಂ.
63. ತುಟುಕಲೆಂದು, ಸೊಪ್ಪಾದುದು.
64. ತೆಗಟ್ಟನೆಂದು, ಪಜಾದಂ.
65. ತೇಟಿಯೆಂದು, ವೃಷ್ಟಿಕಂ.
66. ತೊಟಿಲ್ಲದಾಗಿ, ತೊಟಕಲ್.
67. ತೊಟ್ಟುಟಿಯೆಂದು, ಸೊಪ್ಪಾದುದು.
68. ದಂಡುಟಾಗನೆಂದು, ದಂಡದೊಳ್ ಪಡೆದವಂ.
69. ದಟದಟಮೆಂದು, ಬಲ್ಲಾಟಿ.
70. ದಟ್ಟುಟಿಯೆಂದು, ಸಂಕಲೆ.
71. ನೆಗಟಿಯೆಂದು, ನಕ್ಕಂ.
72. ನೆಟಾಲಿನೆ, "ನೆಟ್ಟಿನೆಯೆ ಮುಟಾದುದು." ಇವು ಅನುಕರಣಂಗಳ್.
73. ಪಟಗಮೆಂದು, ಒಣಗಿದೆಲೆ.
74. ಪಟದೆಂದು, ಜೀರ್ಣಂ.
75. ಪಟಪಟನೆ, ಪಟ್ಟಟನೆಯೆಂದು ವಿರಲಾರ್ಥಂ.

76. ಪಟವೆಂದು, ನರೆಗಿಕ್ಕುವ ಕರ್ಪು.
77. ಪಟಯಿಗೆಯೆಂದು, ಕೇತನಂ.
78. ಪಟವೆಂದು, ಅಡವಿ.
79. ಪಟ್ಟಿ ತಟ್ಟಿಸಿದನಂ, ತಡಕೆಯೆಂ ವಾಡಿದನೆಂಬರ್ಥಂ.
80. ಪಟ್ಟಿಯೆಂದು, ಕಾರ್ಪಾಸಂ.
81. ಪಾಟಿಯೆಂದು, ಕ್ರಮಂ.
82. ಪಾಟೆಂದು, ಶೂನ್ಯಸ್ಥಾನಂ.
83. ಪುಚ್ಚಟೆಯೆಂದು, ಕೇಡು.
84. ಪುಟುವೆಂದು, ಕೀಟಂ.
85. ಪುಟ್ಟಿಯೆಂದು, ಉರ್ದು ತೋವರಿಹೆಸರು ಮೊದಲಾದುವನಿಕ್ಕಿ ಆಟ್ಟ ಕೂಡ್.
86. ಪೆಟಿಕೆಂದು, ಜಗಳಂ.
87. ಪೆಟವನೆಂದು, ಕಾಲಿಲ್ಲದವಂ.
88. ಪೇಟ್ಟನೆಂದು, ನಿರೂಪಿಸಿದಂ.
89. ಪೊಕ್ಕುಟೆಂದು, ನಾಭಿ.
90. ಪೊಗಟ್ಟಿಯೆಂದು, ಕೀರ್ತನಂ.
91. ಪೊಂಪುಟೆಯೆಂದು, ಪೆಚುರ್ಗೆ.
92. ಪೊಟಿಕೆಂದು, ಸಾಮಾನ್ಯಾಕೃತಿ.
93. ಪೊಟವೆಂದು, ಪುರಂ.
94. ಪೊಟ್ಟಡೆಯೆಂದು, ಉದಯಕಾಲಂ.
95. ಪೋಟಲೆಂದು, ಮರದ ಪೊಟ್ಟೆ.
96. ಪೋಟೆಂದು, ಸಿಟ್ಟುಭಾಗಂ.
97. ಬಟಾಯನೆಂದು, ವಿಧೇಯಂ.
98. ಬಟಾಯಂ, ಬಟಾಕಂ, ಬಟಾಕ್ಕಂ, ಬಟಾಕೆ, ಬಟಾಕ್ಕೆ ಎಂಬಿವು ಪಶ್ಚಾತ್ತದರ್ಥಂಗಳ್.
99. ಬಟಾಲ್ಟನೆಂದು, ಜಗುಟ್ಟಂ.
100. ಬಟಾವಟೆಯೆಂದು, ಕೊಟ್ಟಿ ವಸ್ತುವಿನ ಬಟಾಯೋಳ್ ಕುಡುವುದು.
101. ಬಾಸುಟೆಂದು, ಪೊಯ್ ಬಟಾ.
102. ಬಾಟುಕಮೆಂದು, ಸೀಟ್ಲೋಣಗಿ ಬಾಟು ಶಾಕಂ.
103. ಬಾಟೆಂದು, ಜೀವನಾರ್ಥದೋಳ್ ಐದಂ (ನಾವಿದನಾಳ್, ಕೂರ್ವಾಳ್, ಹರಗುವಾಳ್, ಎಂಬಲ್ಲಿ ಕುಳಂ.)
104. ಬಾಟ್ಟಿಯೆಂದು, ಪ್ರಯೋಜನಂ.
105. ಬಿಟಲೆಂದು, ಮರದ ಜಿಡೆ.
106. ಬಿಟ್ಟಿಯೆಂದು, ಒಂದು ಮರಂ.
107. ಬೆಂಬಟಿಯೆಂದು, ಪಿಂದೆ ಬರ್ಪುದು.
108. ಬೆಟಲೆಂದು, ಒಂದು ಮರಂ.
109. ಬೋಡತರಮೆಂದು, ಮುಂಡಿ.
110. ಬೋಡೆಂದು, ಚಾಪಂ.
111. ಬೋಡೆಯೆಂದು, ಒಂದಂ ಬಿನ ಭೇದಂ.
112. ಮಣ್ಣುಟೆಯೆಂದು, ರೂಪಟದ ಸಾವು.
113. ಮುಟ್ಟುದು ಮುಟುವುಸಿತ್ತೆಂಬ ಎರಡುಂ ಕಣ್ಣುಡದಿದ ಭಾವಂ.
114. ಮುಟೆಯೆಂದು, ವೃಷ್ಟಿ.
115. ಮುಟ್ಟಿಯೆಂದು, ಒಂದು ಮರಂ.
116. ಮುಟ್ಟುಗಮೆಂದು, ಒಂದು ಮರಂ.
117. ಮೊಟಕಾಲೆಂದು, ಒಳ್ಳೊಡೆಯ ಸಂದು.
118. ಮೊಟನೆಂದು, ಆರತ್ನಿ.
119. ಮೊಟಗೆಂದು, ವಾದ್ಯಂ.
120. ಸುಟಿಯೆಂದು, ಜಲಾವರ್ತಂ.
121. ಸೂಟಾಯ್ತನೆಂದು, ಸೂಟ್ಲಿರೆವಂ.
122. ಸೂಟೆಂದು ಬಾರಿ.
123. ಹಟ್ಟಿಯೆಂದು, ದೂವೆಯೋಳ್ ತಟಲಂ ಪೂಟ್ಟುಕ್ರಿಯೆ.
124. ಹಾಟಿನೆ ಹಾಟನೆಂದು, ತುಡುಗುಣಿ ನಾಯ್.
125. ಹಿಟುದುದೆಂದು, ರಸಮಂ ಹಿಂಡುವಲ್ಲಿ ಐದಂ. (ಬಿರಿದುದೆಂಬಲ್ಲಿ ಕುಳಂ).

ಎರಡರ್ಥಕ್ಕೆ —

126. ಅಗ್ಗುಕೆಯೆಂದು, ಲಾಳವಿಂಡಿಗೆಯುಂ
ಆವುಷದ ಮುಟ್ಟುವುಕ್ಕುಂ.
127. ಅಪಾನೆಂದು, ಅಪಾವನನುಂ ಅಪಾವಿದ
ವನುಮುಕ್ಕುಂ.
128. ಅಪಾಯೆಂದು, ಬಳ್ಳದಪಾಯೊಳಂ ವಿಧಿ
ಕ್ರಿಯೆಯೊಳಂ ಒಪ್ಪಿ; (ತುಂಬಿಯು
ಪೇಪ್ಪಿಲ್ಲ ಕ್ಷುಳಂ).
129. ಅಪ್ಪನೆಂದು, ನೀರೊಳ್ ಮುಡುಂಗಿದ
ನುಂ ಕೆಟ್ಟನುಮುಕ್ಕುಂ.
130. ಅಪ್ಪಿದನೆಂದು, ಸತ್ತನುಂ ಸೊಪ್ಪಾದನು
ಮುಕ್ಕುಂ.
131. ಆಪಿಯೆಂದು, ವಂಚನೆಯುಂ ಏಕಾಗ್ರಾ
ಹಿತ್ತಮುಮುಕ್ಕುಂ; (ಸಂಸ್ಕೃತದೊಳ್
ಸಖಿಯುಂ ಸಾಲುಂ ಬರ್ಪಡೆ, ಅದು
ಕ್ಷುಳಂ).
132. ಇಕ್ಕುಪ್ಪೆಂದು, ವ್ಯಾಧಿವಿಕಾರಮುಂ
ಸಂದಂಶಮುಮುಕ್ಕುಂ.
133. ಇಪ್ಪಿದನೆಂದು, ಮೈಗುದಿದನುಂ ಕೆಳ
ಗಣ್ಣೆವಂದನುಮುಕ್ಕುಂ.
134. ಎಪ್ಪನೆಂದು, ಜೋಲ್ಪನುಂ ಬಪ್ಪನು
ಮುಕ್ಕುಂ.
135. ಎಪ್ಪಿಯೆಂದು, ನೂಲೆಪ್ಪಿಯೊಳಂ ಬರ
ಸೆಳೆವುದಪ್ಪಿಯೊಳಂ ಒಪ್ಪಿ. (ಭೂಮ್ಯರ್ಥ
ದೊಳ್ ಕುಳಂ).
136. ಎಪ್ಪಿನೆಂದು, ನೆಗೆದನುಂ ನಿದ್ರೆ ತಿಳಿದನು
ಮುಕ್ಕುಂ.
137. ಎಪ್ಪಿಸಿದನೆಂದು, ನಿವ್ರೆತಿಳಿಯಿಸಿದನುಂ
ಎತ್ತಿ ಕಳೆದನುಮುಕ್ಕುಂ.
138. ಕಪ್ಪನೆಂದು, ಮಜ್ಜೆಗೆಯುಂ ಅಂದು
ಗೆಯುಮುಕ್ಕುಂ.
139. ಕಪ್ಪನೆಂದು, ಬಡವಾದನುಂ ಮನ
ಮಿಕ್ಕನುಮುಕ್ಕುಂ.
140. ಕೊತ್ತಪ್ಪಿಯೆಂದು, ಕಾಗೆಯ ವೊತ್ತ
ಮುಂ ಬೆಸದವರ ನೆರವಿಯುಮುಕ್ಕುಂ.
141. ಗಪ್ಪಿಯಿಸಿದನೆಂದು, ದೊರೆಕೊಳಿಸಿದ
ನುಂ ದೊರೆಕೊಂಡನುಮುಕ್ಕುಂ.
142. ಗಪ್ಪಿಯೆಂದು, ಕಡೆಗೊಲುಂ ಕೊಲ್ಲಟಿ
ಗರಾಡುವುದುಮುಕ್ಕುಂ.
143. ತುಪ್ಪಿದನೆಂದು, ಬಡವಾದನುಂ ಅಗಲ್ಪ
ನುಮುಕ್ಕುಂ.
144. ತುಪ್ಪಿದನೆಂದು, ಕಾಲೊಳ್ ಮರ್ದಿಸಿದ
ನುಂ ಘಾಸಿಮಾಡಿದನುಮುಕ್ಕುಂ.
145. ತುಪ್ಪಿಲೆಂದು, ಪೊದವಡಿ ಕೆಯುಂ ವೀರ
ಮುಮುಕ್ಕುಂ.
146. ತುಪ್ಪಿಲ್ಪಸಂದನೆಂದು, ವೀರನುಂ ಪಂಚ
ಮನುಮುಕ್ಕುಂ.
147. ತೊಪ್ಪನೆಂದು, ಭ್ರಮೆಗೊಂಡನುಂ ಗರ
ವಟ್ಟಿಗೆವಂದನುಮುಕ್ಕುಂ.
148. ತೊಪ್ಪನೆಂದು, ದಾಸನುಂ ದಾಸಿಯು
ಮುಕ್ಕುಂ.
149. ದಪ್ಪನೆಂದು, ಚತುರಂಗಬಲಮುಂ ಸಾ
ವಾನ್ಯಬಲಮುಮುಕ್ಕುಂ.
150. ನಾಪ್ಪನೆಂದು, ತುಂಬಿನೊಳಂ ಕಪ್ಪಿ
ನೊಳಂ (?) ಒಪ್ಪಿ “ನಾಪ್ಪವಾಸಗೆ,
ಕಳ್ಳವಾಸಗೆ” (ನಾಳಂ ಸಂಸ್ಕೃತದೊ
ಳ್ ಕ್ಷುಳಂ).
151. ನಗಪ್ಪಿಯೆಂದು, ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯುಂ ಚರಿತ್ರ
ಮುಮುಕ್ಕುಂ.
152. ನೆಪ್ಪನೆಂದು, ಆತಪತ್ರಾದಿಭಾಯಿಯುಂ
ಜಳದರ್ಪಣಪ್ರತಿಬಿಂಬಮುಮುಕ್ಕುಂ.
153. ಪಪ್ಪನೆಂದು, ಬೇಂಟೆಯ ತೆರೆಯುಂ
ವಾದ್ಯವಿಶೇಷಮುಮುಕ್ಕುಂ.

154. ಪಚ್ಚಿಯೆಂದು, ಶಯನಮುಂ ಶಯನ
ಸ್ಥಾನಮುಮಕ್ಕುಂ.
155. ಪೊಚ್ಚಿಯೆಂದು, ಬಟ್ಟಿಯುಂ ತೊಪ್ಪಿ
ಯುಮಕ್ಕುಂ.
156. ಬಬ್ಬನೆಂದು, ಜೀವಿಸಿದನುಂ ಒಕ್ಕಲಾದ
ನುಮಕ್ಕುಂ.
157. ಬಬ್ಬುಂಕಿದನೆಂದು, ಜೀವಿಸಿದನುಂ ಬಿವ
ಲ್ಪಟ್ಟನುಮಕ್ಕುಂ; “ಪುಲಿಯ ಬಾ
ಯುಂ ಬಬ್ಬುಂಕಿದಂ” ಎಂಬಂತೆ.
158. ಬೀಪ್ಪಿಯೆಂದು, ಮಾಡದ ಕೈಯುಂ ಪತನ
ಕ್ರಿಯೆಯುಮಕ್ಕುಂ.
159. ಮಲ್ಲಪ್ಪಿಯೆಂದು, ಶರೀರವ್ಯಾಕುಲತೆ
ಯುಂ ಸುತ್ತಿಬರ್ಪುದುಮಕ್ಕುಂ.
160. ಮುಪ್ಪಿದನೆಂದು, ಬಿದ್ದನುಂ ಪೊಡವಟ್ಟಿ
ನುಮಕ್ಕುಂ.
161. ಮೂಪ್ಪಿಯೆಂದು, ಕಿವಿಯಿಲ್ಲದವಳುಂ
ಕರಗದ ಜೂಳಿಯುಮಕ್ಕುಂ.
162. ಸುಪ್ಪಿದನೆಂದು, ಸಂಚಲಿಸಿದನುಂ ಬಟ್ಟನೆ
ವಂದನುಮಕ್ಕುಂ.

ಮೂರ್ತಿರ್ಥಕ್ಕೆ —

163. ಅಪ್ಪಿದನೆಂದು, ಸತ್ತನುಂ ಕೆಟ್ಟನುಂ ಕೆಡಿ
ಸಿದನುಮಕ್ಕುಂ.
164. ಎಟ್ಟತ್ತನೆಂದು, ನಿವ್ರೆ ತಿಳಿದನುಂ ಕತ್ತ
ನೋಸರಿಸಿದನುಂ ಮಹನೆ ಪಿಂಗಿದನು
ಮಕ್ಕುಂ.
165. ಎಪ್ಪಿಯೆಂದು, ಗೂಳಿಯುಂ ಅನಡುಹುಂ
ಹೊರಸಿನ ನೆಯ್ಗೆಯ ಉಕೆಯ ನುಲಿ
ಯುಮಕ್ಕುಂ.
166. ಎಬ್ಬಿನೆಂದು, ನೆಗೆದನುಂ ನಿವ್ರೆ ತಿಳಿದನುಂ
ದೊರೆಕೊಂಡನುಮಕ್ಕುಂ.
167. ಕಪ್ಪಿಯೆಂದು, ಪಿಂತೆ ಪೇಪ್ಪುದಲ್ಲದೆ (No.
138) ತನುತ್ವಮುಮಕ್ಕುಂ.

168. ಕಪ್ಪಿದನೆಂದು, ಸತ್ತನುಂ ದೂರಂಬೋ
ದನುಂ ಕೈವಿಪಾಪದನುಮಕ್ಕುಂ.
169. ಕೊಪ್ಪಿತುದೆಂದು, ಜೀರ್ಣಿಸಿದುದುಂ.
ಆಳವಪ್ಪಿಸಿ ಮಲನೋಪಾದುದುಂ ಮ
ನವಿಕ್ಕಿದುದುಮಕ್ಕುಂ.
170. ತಾಪ್ಪಿಯೆಂದು, ಒಂದು ಮರನುಂ ಅಗು
ಪಿಯುಂ ಸೂರಣದ ದಂಟುಮಕ್ಕುಂ.
171. ನೆಪ್ಪಿಯೆಂದು, ಪಿಂತೆ ಪೇಪ್ಪುದಲ್ಲದೆ (No.
152) ಒಂದು ಮರನುಮಕ್ಕುಂ.
172. ಪೊಪ್ಪಿಯೆಂದು, ಸಾವನಾನ್ಯಕಾಲಮುಂ
ಪ್ರಸವಕಾಲಮುಂ ನೇಸಪ್ಪಿಯುಮಕ್ಕುಂ.
173. ಬಿಪ್ಪಿದೆಂದು, ಪಪ್ಪಿಸಿದುದುಂ ಸತ್ತುದುಂ
ಕೈಜೋಲ್ಲುದುಮಕ್ಕುಂ.
174. ಬೋಪ್ಪಿಯೆಂದು, ಮಿಪ್ಪಿವುಂ ಮುಂಡ
ಮುಂ ಮುಂಡಮೆಂದೊಂದೊಪ್ಪಿಯು
ಮಕ್ಕುಂ.
175. ವೊಪ್ಪಿಯೆಂದು, ಮುಗಿಲದನಿಯುಂ ಒಂದು
ಮರದ ಪೆಸಪ್ಪಿಯ ನಾವನನಿಧಿಯು
ಮಕ್ಕುಂ.

176. ಸುಪ್ಪಿಯೆಂದು, ಕೆಲಸಗಳ್ಳನುಂ ಸಸಿಯ
ಸುಪ್ಪಿಯುಂ ಸುಪ್ಪಿವ ಭಾವಮುಮ
ಕ್ಕುಂ. (ಸುಳಿಯೊಂದೀಶ್ವರನ ಪೆಸ
ರೊಳ್ ಕ್ಷಳಂ.)

ನಾಲ್ಕುರ್ಥಕ್ಕೆ —

177. ಉಪ್ಪಿದುದೆಂದು, ಬಿಟ್ಟುದುಂ ಜೀವಿಸಿ
ದುದುಂ ಲಾಭವಾದುದುಮಕ್ಕುಂ—
ಇವಪ್ಪಿಯೊಳ್ ಐವಿಂ. ಅಡಂಗಿದುದ
ಪ್ಪಿಯೊಳ್ ಬಡಿಗಿಯ ಕಳ್ಳನ ಬೇಟೆಯ
ಉಳಿಯೊಳಂ ಕುಳಂ. ಸ್ಥಾನವ್ಯಕ್ತಿ
ಯುಂ ಪೇಪ್ಪಿಯೊಡೆ ಉಪ್ಪಿ. ಪೆಪ್ಪಿಯು
ಯೆಂಬವ್ಯಯಂ ಐವಿಂ.

178. ಕೀಟಿಂದು, ದೊರೆಯಿಲ್ಲದ ಭಂಗಾರ
ಮುಂ ತುರಗಮುವಿದ ಲೋಹಮುಂ
ಕ್ಷೀಣಕುಲಸುಂ ಕೆಳಗುಮಕ್ಕುಂ.

ಐದರ್ಥಕ್ಕೆ —

179. ಪಟಿಯೆಂದು, ವಸ್ತ್ರವಿಶೇಷಮುಂ ದೂಷ
ಣಮುಂ ನಾಯಂ ಸೋಪವುದುಂ
ಲೋಹದ ಘಟ್ಟಿಯುಮಕ್ಕುಂ.

181. ಬಟಿಯೆಂದು, ಬಟ್ಟಿಯುಂ ವಂಶಮುಂ
ಕರೆವನುಂ ಲೀಸಿಸುವುದುಂ ಸಿಂಗಲಿಯು
ಬಟಿಗೊರಲುಮಕ್ಕುಂ. ಮತ್ತೆಂಬ
ಪೂರಕದ ಬಟಿ ಅವ್ಯಯವಾಗಿ ಷಷಿಂ.

180. ಸುಟಿಯೆಂದು, ಕೆಲಸಗಳ್ಯಂ ವೊದಲಾ
ದುದಲ್ಲದೆ (No. 176) ಜಲಾವರ್ತ
ಮುಮಕ್ಕುಂ.

ಇವು ಪ್ರಯೋಗದೃಷ್ಟ್ಯಂಗಳಿವಷೋಳ್ ಸಂಶ
ಯಮಿಲ್ಲ.

ಸೂತ್ರಂ. || ೨೪ ||

In Alliteration
double consonants
with c (=) harmo-
nize with ಷ when
forming a part of a
double consonant.

ಪಿರಿಯರ್ ಸಲಿವರ್ ದಡ್ಡ - |

ಕ್ಕರದ ಲಿಲಿಕ್ಕೈದೆ ರೇಫೆವೆರಸಿದ ದಡ್ಡ - ||

ಕ್ಕರಮಂ ಲಿಲಿನಾಗದನು - |

ಚ್ಚ ರಿಸಲ್ಪಾಗಿದ್ ತೆವದಿನಂತದು ಶುದ್ಧಂ. || ೨೪ ||

ಪದಚ್ಛೇದಂ. — ಪಿರಿಯರ್ ಸಲಿನಂ ದಡ್ಡಕ್ಕರದ ಷಕ್ಕೆ ಐದೆ ರೇಫೆವೆರಸಿದ ದಡ್ಡಕ್ಕರ
ಮಂ, ಷಷಿಂ ಆಗಿ; ಆದಂ ಉಚ್ಚರಿಸಲ್ಪೆ ಆಗಿದ್ ತೆವದಿಂ ಅಂತು ಆದು ಶುದ್ಧಂ.

ಅನ್ವಯಂ. — ಪಿರಿಯರ್ ದಡ್ಡಕ್ಕರದ ಷಕ್ಕೆ ಐದೆ ರೇಫೆವೆರಸಿದ ದಡ್ಡಕ್ಕರಮಂ ಸಲಿವರ್,
ಷಷಿನಾಗಿ; ಆದಂ ಉಚ್ಚರಿಸಲ್ಪೆ ಆಗಿದ್ ತೆವದಿಂ ಅಂತು ಆದು ಶುದ್ಧಂ.

ಟೀಕು. — ಪಿರಿಯರ್ = ಶ್ರೇಷ್ಠರಾದ ಪಿಡ್ವಾಂಸರ್; ದಡ್ಡಕ್ಕರದ = ಒತ್ತಿನಕ್ಕರದ; ಷ
ಕ್ಕೆ = ಷಷಿಪ್ರಾಸಕ್ಕೆ; ಎಯ್ಪ್ಪೆ = ಚಿನ್ನಾಗಿ; ರೇಫೆವೆರಸಿದ ದಡ್ಡಕ್ಕರಮಂ = ರೇಫೆಯೊಡನೆ ಕೂಡಿ
ದ ದ್ವಿತ್ವಾಕ್ಷರಮಂ; ಸಲಿವರ್ = ಪ್ರಾಸಕ್ಕೆ ಸಲಿಸುವರ್; ಷಷಿನಾಗ = ಷಷಿಪ್ರಾಸವಾಗಿ; ಆದಂ =
ಆ ರೇಫೆವೆರಸಿದ ದ್ವಿತ್ವಾಕ್ಷರಮಂ; ಉಚ್ಚರಿಸಲ್ಪೆ = ಓದುವುದರ್ಥ; ಆಗಿದ್ ತೆವದಿಂ = ಸಲುವಳಿ
ಯಾಗಿರ್ದ ರೀತಿಯಿಂದೆ; ಅಂತು = ವಾಗೆ; ಆದು = ಆದು ತಾಂ; ಶುದ್ಧಂ = ಶುದ್ಧವಸ್ತುವು.

ವೃತ್ತಿ. — ದಡ್ಡಕ್ಕರದ ಲಿಲಿಕ್ಕೈ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ರೇಫೆವೆರಸಿದ ದಡ್ಡಕ್ಕರಮಂ
ಪ್ರಾಸಕ್ಕೆ ಪಿರಿಯರ್ ಪೇಲ್ಪಿ ಪ್ರಯೋಗಮೊಳವು; ಆ ದಡ್ಡಕ್ಕರದ ರೇಫಮಂ
ಲಿಲಿನಾಗುಚ್ಚ ರಿಸಲ್ಪಾಗದು, ಸಿಸರ್ಗದಿನದು ಶುದ್ಧಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ.— “ಬಯ್ಯಿದು ಬಳ್ಳವಾಡಿ ನೆಹು ನಂ- |
 ಬಿದ್ದುದಾರುಹತಂ ಜಿನೇಂದ್ರನಂ- |
 ತಿದ್ದ ಮಹಾನುಭಾವರ್ . . . . .” || 25 ||

“ಚುರ್ಚಿದ ವೋಲ್ ಬಿಸಿಲಳುರೆ ಕಿ- |
 ಮುಲ್ಕಿದ ತಳಿರಂತೆ ನೊಂದು, ಗುಣನಂದಿ . . . . .” || 26 ||

“ಬಕ್ಕುಡಿತಿ ನೀರ್ಗೆ ಪಹು ಪ- |
 ಟ್ಟಕ್ಕೆಯ ಪಣ್ಣಲಿಯ ಮುಹುಗೆ ದೇಸಿಗರಂ ದೇ- ||
 ವಕ್ಕಳೊಡಿಯರ ಮಾಯ್ಪಿರೆ- |
 ನೀಯ್ಪಿಸದೆ ನಿಮ್ಮ ದೊರೆಗೆ ಜೋಳಿಯರೊಳರೇ” || 27 ||

ಸೂತ್ರಂ. || ೨೫ ||

ಝಳಕಂ ಝಳಿಸಿದಂ ಜೊಂ- |
 ಗುಳಿ ಬೊಂಬುಳಿಯಾಳಮಾಳಮಂತೆ ತಮಾಳಂ ||
 ವಳಿಗೆ ನೆಗಲ್ಪೊಂದುಳಿ ಜಂ- |
 ಗುಳಿ ಪುತ್ತಳಿ ಗೋಳಿ ಫೇಳಿ ಲಿಲಿಸಂದೇಹಂ || ೨೫ ||

Words in which ಳ
 is preferred to ಱ.

ಪದಚ್ಛೇದಂ.— ಝಳಕಂ ಝಳಿಸಿದಂ ಜೊಂಗುಳಿ ಬೊಂಬುಳಿ ಅಳಮಾಳಂ, ಅಂತೆ
 ತಮಾಳಂ ವಳಿಗೆ ನೆಗಲ್ಪಿ ಒಂದುಳಿ ಜಂಗುಳಿ ಪುತ್ತಳಿ ಗೋಳಿ ಫೇಳಿ ಲಿಲಿಸಂದೇಹಂ.

ಟೀಕು, ಯಥಾಸ್ಥಯಂ.— ಝಳಕಂ = ಝಳಕಮೆಂಬ ಶಬ್ದಂ; ಝಳಿಸಿದಂ =
 ಝಳಿಸಿದವನೆಂಬ ಶಬ್ದಂ; ಜೊಂಗುಳಿ = ಜೊಂಗುಳಿಯೆಂಬ ಶಬ್ದಂ; ಬೊಂಬುಳಿ = ಬೊಂಬುಳಿ
 ಯೆಂಬ ಶಬ್ದಂ; ಅಳಮಾಳಂ = ಅಳಮಾಳಮೆಂಬ ಶಬ್ದಂ; ಅಂತೆ = ಹಾಗೆ; ತಮಾಳಂ = ತಮಾ
 ಳಮೆಂಬ ಶಬ್ದಂ; ವಳಿಗೆ = ವಳಿಗೆಯೆಂಬ ಶಬ್ದಂ; ನೆಗಲ್ಪಿ = ನೆಗಲ್ಪಿವೆಡೆ; ಒಂದುಳಿ = ಒಂ
 ದುಳಿಯೆಂಬ ಶಬ್ದಂ; ಜಂಗುಳಿ = ಜಂಗುಳಿಯೆಂಬ ಶಬ್ದಂ; ಪುತ್ತಳಿ = ಪುತ್ತಳಿಯೆಂಬ ಶಬ್ದಂ;
 ಗೋಳಿ = ಗೋಳಿಯೆಂಬ ಶಬ್ದಂ; ಫೇಳಿ = ಫೇಳಿಯೆಂಬ ಶಬ್ದಂ; ಲಿಲಿಸಂದೇಹಂ = ಲಿಲಿಕ್ತೆ
 ಸಂದೇಹಂ, ಕುಳವೆ ಅಪ್ಪವೆಂಬುದರ್ಥಂ.

ವೃತ್ತಿ.— ಈ ಪೇಲ್ಪಿ ಶಬ್ದಂಗಳ್ಗೆ ಲಿಲಿಕ್ತೆ ಸಂದೇಹಂಗಳಿವಂ ಪ್ರಯೋಗ
 ಮಂ ಕಂಡು ಪೇಲ್ಪಿದು.

ಸೂತ್ರಂ. || ೨೬ ||

ಇಳಿದಳಿಯನೇಳಿದಂ ಸೂ- |

ಕುಳಿಯೋಕುಳಿ ಕಳದಿ ಪೆಳದಿ ಮಡುಕುಳಿಯಳಿಯಂ ||

ಕುಳಿಯಂ ಮಾಳಿಗೆ ಜಾಳಿಗೆ |

ತಳಿಗೆಯೊಳಿರ್ಬಳಸು ಬಳಸಿಗಂ ಮೊಳೆ ತಾಳಂ || ೨೬ ||

Kannada words
in which ಳ is re-
quired.

ಸೂತ್ರಂ. || ೨೭ ||

ಆಳಿಸಿದಂ ಪೇಳಿಸಿದಂ |

ಕೇಳಂ ಜೂದಾಳಿಯಳಿ ಕಳವಳವಾ ಮೆ- ||

ಯ್ಯೊಳಂ ಮಾಳಂ ತಾಳಿಗೆ |

ಯಾಳಿಗೆಯಿಡುಕುಳಿಯಿವಾದಿಯಾಗಲಿ ಕುಳನಂ || ೨೭ ||

ವದ್ವೇದಂ. — ಇಳಿದಳಿಯಂ, ಏಳಿದಂ, ಸೂಕುಳಿ, ಓಕುಳಿ, ಕಳದಿ, ಪೆಳದಿ, ಮಡುಕುಳಿ, ಆಳಿಯಂ, ಕುಳಿಯಂ, ಮಾಳಿಗೆ, ಜಾಳಿಗೆ, ತಳಿಗೆಯೊಳಿರ್, ಬಳಸು, ಬಳಸಿಗಂ, ಮೊಳೆ, ತಾಳಂ, ಆಳಿಸಿದಂ, ಪೇಳಿಸಿದಂ, ಕೇಳಂ, ಜೂದಾಳಿ, ಆಳಿಲೆ, ಕಳವಳಂ, ಆ ಮೆಯ್ಯೊಳಂ, ಮಾಳಂ, ತಾಳಿಗೆ, ಕಳಿಗೆ, ಇಡುಕುಳಿ, ಇವು ಆದಿ ಆಗಿ ಆಹಿ ಕುಳನಂ!

ಅನ್ವಯಂ. — ಇವಾದಿಯಾಗಿ ಕುಳನಂ ಆಹಿ! ಉಳಿದುದು ಯಥಾನ್ವಯಂ.

ಟೀಕು. — ಇಳಿದಳಿಯಂ = ಇಳಿದಳಿಯನೇದು; ಏಳಿದಂ = ಏಳಿದನೇದು; ಸೂಕುಳಿ = ಸೂಕುಳಿಯೇದು; ಓಕುಳಿ = ಓಕುಳಿಯೇದು; ಕಳದಿ = ಕಳದನೇದು; ಪೆಳದಿ = ಪೆಳದನೇದು; ಮಡುಕುಳಿ = ಮಡುಕುಳಿಯೇದು; ಆಳಿಯಂ = ಆಳಿಯನೇದು; ಕುಳಿಯಂ = ಕುಳಿಯನೇದು; ಮಾಳಿಗೆ = ಮಾಳಿಗೆಯೇದು; ಜಾಳಿಗೆ = ಜಾಳಿಗೆಯೇದು; ತಳಿಗೆಯೊಳಿ = ತಳಿಗೆಯೊಳಿ ರೇದು; ಬಳಸು = ಬಳಸೇದು, ಬಳಸಿಗಂ = ಬಳಸಿಗನೇದು; ಮೊಳೆ = ಮೊಳೆಯೇದು; ತಾಳಂ = ತಾಳಮೇದು; ಆಳಿಸಿದಂ = ಆಳಿಸಿದನೇದು; ಪೇಳಿಸಿದಂ = ಪೇಳಿಸಿದನೇದು; ಕೇಳಂ = ಕೇಳನೇದು; ಜೂದಾಳಿ = ಜೂದಾಳಿಯೇದು; ಆಳಿಲೆ = ಆಳಿಲೆಯೇದು; ಕಳವಳಂ = ಕಳವಳಮೇದು; ಆ ಮೆಯ್ಯೊಳಂ = ಆ ಮೆಯ್ಯೊಳಮೇದು; ಮಾಳಂ = ಮಾಳಮೇದು; ತಾಳಿಗೆ = ತಾಳಿಗೆಯೇದು; ಕಳಿಗೆ = ಕಳಿಗೆಯೇದು; ಇಡುಕುಳಿ = ಇಡುಕುಳಿಯೇದು; ಇವಾದಿಯಾಗಿ = ಇವು ಮೊದಲಾಗಿ; ಕುಳನಂ = ಕುಳನಕಾರವಂ; ಆಹಿ = ತಿಳಿ.

ವೃತ್ತಿ. — ಈ ಪೇರ್ದಿ ಶಬ್ದಂಗಳ್ ಕುಳಂಗಳ್.

ಸೂತ್ರಂ. || ೨೮ ||

ಬೆರಲೆರಲೊರಲ್ ಕೊರಲ್ ಸರ- |

Kannada words
in which ಳ is
wrongly used
for ಲ.

ಲರಲ್ ವರಲ್ ಮರಲುಮಂತೆ ನರಲುಂ ಮುಂಗೈ- ||

ಸರಲುಂ ಲಾಂತಮಿವಂ ಗ್ರಾ- |

ಮ್ಯರಪ್ಪಿಯದುಚ್ಚರಿಸುವರ್ ಕುಳಾಂತಪ್ರಮೆಯಿಂ

|| ೨೮ ||

ವದ್ಧೈದಂ.— ಬೆರಲ್ ಎರಲ್ ಒರಲ್ ಕೊರಲ್ ಸರಲ್ ಆರಲ್ ವರಲ್ ಮರಲುಂ, ಆಂತೆ ಸರಲುಂ ಮುಂಗೈಸರಲುಂ ಲಾಂತಂ; ಇವಂ ಗ್ರಾಮ್ಯರ್, ಆಪಿಯದೆ, ಉಚ್ಚರಿಸುವರ್ ಕುಳಾಂತಪ್ರಮೆಯಿಂ.

ಅನ್ವಯಂ.— ಇವಂ ಗ್ರಾಮ್ಯರ್, ಆಪಿಯದೆ, ಕುಳಾಂತಪ್ರಮೆಯಿಂ ಉಚ್ಚರಿಸುವರ್.

ಟೀಕು.— ಬೆರಲ್ = ಬೆರಲೆಂ ಶಬ್ದಂ; ಎರಲ್ = ಎರಲೆಂ ಶಬ್ದಂ; ಒರಲ್ = ಒರಲೆಂ ಶಬ್ದಂ; ಕೊರಲ್ = ಕೊರಲೆಂ ಶಬ್ದಂ; ಸರಲ್ = ಸರಲೆಂ ಶಬ್ದಂ; ಆರಲ್ = ಆರಲೆಂ ಶಬ್ದಂ; ವರಲ್ = ವರಲೆಂ ಶಬ್ದಂ; ಮರಲುಂ = ಮರಲೆಂ ಶಬ್ದಮುಂ; ಆಂತೆ = ಹಾಂಗೆ; ಸರಲುಂ = ಸರಲೆಂ ಶಬ್ದಮುಂ; ಮುಂಗೈಸರಲುಂ = ಮುಂಗೈಸರಲೆಂ ಶಬ್ದಮುಂ; ಲಾಂತಂ = ಲಕಾರಾಂತಂ; ಇವಂ = ಈ ಲಕಾರಾಂತಶಬ್ದಂಗಳಂ; ಗ್ರಾಮ್ಯರ್ = ಮೂಢರ್; ಆಪಿಯದೆ = ತಿಳಿಯದೆ; ಕುಳಾಂತಪ್ರಮೆಯಿಂ = ಕುಳಾಂತಪ್ರಮೆಯಿಂದೆ; ಉಚ್ಚರಿಸುವರ್ = ಓದುವರ್.

ವೃತ್ತಿ.— ಬೆರಲ್ ಮೊದಲಾದ ಈ ಶಬ್ದಂಗಳ್ ನಿತ್ಯಮಾಗಿ ಲಾಂತಂಗಳ್; ಇವಂ ಬೆರಳು ಕೊರಳು ಎಂಬಂತೆ ಕುಳನಾಗುಚ್ಚರಿಸಬಾರದು.

ಸೂತ್ರಂ. || ೨೯ ||

ಮರಲರಲೆರಲೆಂಬಿವಹಿಂ |

Transposition
and interchange of
ಲ and ರ and
change of ರ (೮)
into ಳ in some
Kannada words.

ತರಾಳರೇಫಕ್ಕೆ ಲತ್ವಮುಂ ದೊರೆಕೊಳ್ಳುಂ ||

ಪಿರಿದುಂ ಮುಲರಲರಲರಿಂ- |

ದೊರೆವುದು ಕೃತಿಯೊಳ್ ವಿಕ್ಲವ್ವಿಧಿಯಿಂದಮಿವಂ

|| ೨೯ ||

ಪದಚ್ಛೇದಂ.— ಮರಲ್ ಅರಲ್ ಎರಲ್ ಎಂಬವು ಅಂತರಾಳರೇಫಕ್ಕೆ ಲತ್ವಮುಂ ದೊರೆಕೊಳ್ಳುಂ; ಪಿರಿದುಂ, ಮಲರ್ ಅಲರ್ ಎಲರ್ ಎಂದು, ಒರೆವುದು ಕೃತಿಯೊಳ್ ವಿಕಲ್ಪವಿಧಿಯಿಂದಂ ಇವಂ.

ಅಸ್ವಯಂ.— ಮರಲ್ ಅರಲ್ ಎರಲ್ ಎಂಬವು ಅಂತರಾಳರೇಫಕ್ಕೆ ಲತ್ವಮುಂ ದೊರೆ ಕೊಳ್ಳುಂ; ಪಿರಿದುಂ ಕೃತಿಯೊಳ್ ಇವಂ, ಮಲರ್ ಅಲರ್ ಎಲರ್ ಎಂದು, ವಿಕಲ್ಪವಿಧಿಯಿಂದಂ ಒರೆವುದು.

ಟೀಕು.— ಮರಲ್ = ಮರಲೆಂದು; ಅರಲ್ = ಅರಲೆಂದು; ಎರಲ್ = ಎರಲೆಂದು; ಎಂ ಬಿವು = ಎಂಬೀ ಮೂವು ಶಬ್ದಂಗಳ; ಅಂತರಾಳ = ನಡುವಣ; ರೇಫಕ್ಕೆ = ರೇಫೆಗೆ; ಲತ್ವ ಮುಂ = ಲಕಾರವುಂ; ದೊರೆಕೊಳ್ಳುಂ = ಪ್ರಾಪ್ತಿಸುವುದು, ಉಂ ಎಂಬ ಸಮುಚ್ಚಯದಿಂದೆ ಅಂ ತ್ಯದ ಲತ್ವಕ್ಕೆ ರೇಫೆಯುಂ ದೊರೆಕೊಳ್ಳುದು; ಪಿರಿದುಂ = ಬಹುಳವಾಗಿಯುಂ; ಕೃತಿಯೊಳ್ = ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ; ಇವಂ = ಈ ಮೂವು ಶಬ್ದಂಗಳಂ; ಮಲರ್ = ಮಲರೆಂದು; ಅಲರ್ = ಅಲರೆಂದು; ಎಲರ್ = ಎಲರೆಂದು; ವಿಕಲ್ಪವಿಧಿಯಿಂದಂ = ವಿಕಲ್ಪವಿಧಾನಿಂದಂ; ಒರೆವುದು = ಪೇಜ್ಜಿದು.

ವಿಚಾರಂ.— ವಿಕಲ್ಪಮೆಂದೊಡೆ ಎರಡು ತೆಹನುಂಟೆಬರ್ಥಂ. ಪಿರಿದುಮೆಂಬ ಬಹುಳ ಗ್ರಹಣದಿಂ ಮರಲೆಂಬುದು ರೇಫೆಗೆ ಣತ್ವನುಮಾಗಿ, ಮಣಲೆಂದುಮುಂಟು.

ವ್ಯಕ್ತಿ.— ಮರಲ್ ಅರಲ್ ಎರಲ್ ಎಂಬವು ಮಧ್ಯರೇಫೆಗೆ ಲತ್ವಮುಂ ಸಮುಚ್ಚಯವಶದಿಂದಂತ್ಯೆ ಲತ್ವಕ್ಕೆ ರೇಫಮುಮಾಗಿ, ಮಲರ್ ಅಲರ್ ಎಲರ್ ಎಂದು, ವಿಕಲ್ಪದಿನಕ್ಕುಂ; ಪಿರಿದೆಂಬುದು ಮರಲೆಂಬುದು ರೇಫೆಗೆ ಣತ್ವ ಮುಮಾಗಿ, ಮಣಲೆಂದುಮುಂಟು.

ಇದು ದಿ ಕುಳ ಲಂಗಳ ಸಮಾಪ್ತಿ.

5. Words construed by the letters, and peculiarities of some letters.

ಸೂತ್ರಂ. || ೩೦ ||

The eight places where (the sounds of) the letters originate, are enumerated.

ಕೊರಲುಂ ಚಿಹ್ವಾಮೂಲಮು- |
 ಮುರಮುಂ ತಾಲುಗೆಯುಮೋಷ್ಠ ಮುಂ ನಾಸಿಕೆಯುಂ ||
 ತಿರಮುಂ ದಂತಮುಮೆಂದ- |
 ಕ್ಷರಮುದಯಿವ ತಾಣಮಾದುವೀ ಪೇಚ್ಚಿಂಟುಂ || ೪೦ ||

ಪದಚ್ಛೇದಂ. — ಕೋರಲುಂ ಜಿಹ್ವಾಮೂಲಮುಂ ಉರಮುಂ ತಾಲುಗೆಯುಂ ಓವ್ರಮುಂ ನಾಸಿಕೆಯುಂ ಶಿರಮುಂ ದಂತಮುಂ ಎಂದು, ಆಕ್ಷರಂ ಉದಯಿಸ ತಾಣಂ ಅದುವು ಈ ಪೇಟೆಂಟುಂ.

ಅನ್ವಯಂ. — ಈ ಪೇಟೆಂಟುಂ ಆಕ್ಷರಂ ಉದಯಿಸ ತಾಣಂ ಅದುವು ಎಂಬುದನ್ವಯಂ.

ಟೀಕು. — ಕೋರಲುಂ = ಕಂಠಮುಂ; ಜಿಹ್ವಾಮೂಲಮುಂ = ನಾಲಗೆಯ ಬುಡನುಂ; ಉರಮುಂ = ಎರ್ದೆಯುಂ; ತಾಲುಗೆಯುಂ = ಗಲ್ಲಮುಂ; ಓವ್ರಮುಂ = ತುಟಿಯುಂ; ನಾಸಿಕೆಯುಂ = ನಾಸಿಕೆಯುಂ; ಶಿರಮುಂ = ಮಸ್ತಕಮುಂ; ದಂತಮುಂ = ಪಲ್ಲಳುಂ; ಎಂದು = ಓಗೇಂದು; ಈ ಪೇಟೆಂಟುಂ = ಈ ಪೇಟೆಂಟು ತಾಣಂಗಳುಂ; ಆಕ್ಷರಂ = ಆಕ್ಷರಂಗಳ್; ಉದಯಿಸ ತಾಣಂ = ಹುಟ್ಟುವ ಸ್ಥಾನಂಗಳ್; ಅದುವು = ಸಲುವಳಿ ಅದುವು.

ವೃತ್ತಿ. — ಈ ಪೇಟೆಂಟುಂಗಳ್ ಅಕ್ಷರಂಗಳ್ ಪುಟ್ಟುಗುಂ; ಅವಶ್ಯೋ ಕೇಕಸ್ಯಾನ್ವಿಗಳನಪ್ಪಿದು, ವರ್ಣಾವೃತ್ತಿಯಂ ಮಾಡ್ಪಿದು.

ಸೂತ್ರಂ. || ೩೧ ||

All letters divided into 5 kinds, viz. vowels, classified letters, unclassified letters, dependent letters, letters peculiar to Kanarese (ದೇಶೀಯಂಗಳ್).	ಕವಿಗಳ್ ಸ್ವರದಿಂ ವರ್ಗದಿ- ನವರ್ಗದಿಂ ಯೋಗವಾಹದಿಂ ದೇಶಿಯೋಳು- ಧ್ವವಮಪ್ಪ ವರ್ಣದಿಂ ಪಂ- ಚವಿಧಂ ತಾನೆಂದು ತಿಳಿಪುವರ್ ಶುದ್ಧಗೆಯಂ. ೩೧
---	---

ಪದಚ್ಛೇದಂ. — ಕವಿಗಳ್ ಸ್ವರದಿಂ ವರ್ಗದಿಂ ಅವರ್ಗದಿಂ ಯೋಗವಾಹದಿಂ ದೇಶಿಯೋಳು ಉದ್ಯವಂ ಅಪ್ಪ ವರ್ಣದಿಂ ಪಂಚವಿಧಂ ತಾಂ ಎಂದು ತಿಳಿಪುವರ್ ಶುದ್ಧಗೆಯಂ.

ಅನ್ವಯಂ. — ಕವಿಗಳ್ ತಾಂ, ಸ್ವರದಿಂ ವರ್ಗದಿಂ ಅವರ್ಗದಿಂ ಯೋಗವಾಹದಿಂ ದೇಶಿಯೋಳು ಉದ್ಯವಂ ಅಪ್ಪ ವರ್ಣದಿಂ ಪಂಚವಿಧಂ ಎಂದು, ಶುದ್ಧಗೆಯಂ ತಿಳಿಪುವರ್.

ಟೀಕು. — ಕವಿಗಳ್ = ಓದ್ವಾಂಸರ್; ತಾಂ = ತಾವು; ಸ್ವರದಿಂ = (ಅ, ಆ ಇತ್ಯಾದಿ) ಸ್ವರಾಕ್ಷರಂಗಳೆಂ; ವರ್ಗದಿಂ = (ಕ, ಛ ಇತ್ಯಾದಿ) ವರ್ಣಾಕ್ಷರಂಗಳೆಂ; ಅವರ್ಗದಿಂ = (ಯ, ರ ಇತ್ಯಾದಿ) ಅವರ್ಣಾಕ್ಷರಂಗಳೆಂ; ಯೋಗವಾಹದಿಂ = (ಃ, ಃ ಇತ್ಯಾದಿ) ಯೋಗವಾ

ವಾಕ್ಯರಂಗಳಿಂ; ದೇಶಿಯೋಳ್ = ಕನ್ನಡದ ದೇಶೀಯಲ್ಲಿ; ಉದ್ಯವಮಸ್ವ ವರ್ಣದಿಂ = ಹುಟ್ಟಿದ (ಎ. ಒ ಇತ್ಯಾದಿ) ಆಕ್ಷರಂಗಳಿಂ; ಪಂಚವಿಧಂ = ಐದು ಪ್ರಕಾರವೆಂದು; ಶುದ್ಧಗೆಯಂ = ಶುದ್ಧಾಕ್ಷರಂಗಳಂ; ತಿಳಿಪುವರ್ = ತಿಳಿಸುವರ್.

ವೃತ್ತಿ.—ಸ್ವರದಿಂ ವರ್ಗದಿಂ ಅವರ್ಗದಿಂ ಯೋಗವಾಹದಿಂ, ದೇಶೀಯಂ ಗಳಿಂ, ಇಂತು ಶುದ್ಧಾಕ್ಷರಂಗಳ್ ಕನ್ನಡದೊಳ್ ಪಂಚವಿಧವೆಂದು, ಕವಿಗಳ್ ಬಾಲಶಿಕ್ಷೆಯಂ ಮಾಯ್ಪಿರ್.

ಸೂತ್ರಂ. || ೩೨ ||

There are 14 vowels, 25 classified letters, 9 unclassified ones, and 4 dependent letters in the Sanskrita-Kanada Alphabet, i. e. altogether 52.

ತರದಿಂದಂ ಪದಿನಾಲ್ಕುಂ |

ಸ್ವರಮಿರ್ಪತ್ತೈದು ವರ್ಣಮವು ವರ್ಗಂ ತ- ||

ತ್ವರದೊಂಬತ್ತುಮವರ್ಗಂ |

ಪರಿಭಾವಿಸೆ ಯೋಗವಾಹಮವು ನಾಲ್ಕೆ ವಲಂ. || ೩೨ ||

ವದಚ್ಛೇದಂ. — ತರದಿಂದಂ ಪದಿನಾಲ್ಕುಂ ಸ್ವರಂ; ಇರ್ಪತ್ತೈದು ವರ್ಣಂ, ಅವು ವರ್ಗಂ; ತ್ವರದ ಒಂಬತ್ತುಂ ಅವರ್ಗಂ; ಪರಿಭಾವಿಸೆ, ಯೋಗವಾಹಂ ಅವು ನಾಲ್ಕೆ ವಲಂ!

ಟೀಕು, ಯಥಾಸ್ವಯಂ. — ತರದಿಂದಂ = ಕ್ರಮದಿಂದ; ಪದಿನಾಲ್ಕುಂ = ಹದಿನಾಲ್ಕುಂಗಳಂ; ಸ್ವರಂ = ಸ್ವರಾಕ್ಷರಂಗಳ್; ಇರ್ಪತ್ತೈದು ವರ್ಣಂ = ಇರ್ಪತ್ತೈವಕ್ಷರಂಗಳ್; ಅವು = ಅವು; ವರ್ಗಂ = ವರ್ಗಾಕ್ಷರಂಗಳ್; ತ್ವರದ = ಆ ವರ್ಗಾಕ್ಷರಂಗಳ ಮುಂದಣ; ಒಂಬತ್ತು = ಒಂಬತ್ತಕ್ಷರಂಗಳ್; ಅವರ್ಗಂ = ಅವರ್ಗಾಕ್ಷರಂಗಳ್; ಪರಿಭಾವಿಸೆ = ವಿಚಾರಿಸೆ; ಯೋಗವಾಹಂ = ಯೋಗವಾಹಾಕ್ಷರಂಗಳ್; ಅವು = ಅವು; ನಾಲ್ಕೆ = ನಾಲ್ಕುಂಗಳ್; ವಲಂ = ಸಿಕ್ಕಯಂ.

ವೃತ್ತಿ.—ಕ್ರಮದಿಂ ಸ್ವರಂ ಪದಿನಾಲ್ಕುಂಗಳ್, ವರ್ಗಮಿರ್ಪತ್ತೈದುಂಗಳ್, ಅವರ್ಗವೊಂಬತ್ತಕ್ಷರಂಗಳ್, ಯೋಗವಾಹಂ ನಾಲ್ಕುಂಗಳ್; ಅಂತು ಸಂಸ್ಕೃತದೊಳ್ ಶುದ್ಧಗೆಯೈವತ್ತೆರಡುಂ.

ಸೂತ್ರಂ¹⁾. || ೩೩ ||

ತಿಳಿ ದೇಶೀಯಮುಮೈದಂ- |

But pure Kanarese
has only 47
letters.

ಕಳಿ ನೀಂ ಋಗುವರ್ಣ ಶ ಷ ವಿಸರ್ಗ ಽ್ಯ ಐ ||

ಕ್ಷಳನಂ ನಾಲ್ವತ್ತೇಱಿಯಾ- |

ಯ್ತಳಿ ಶುದ್ಧಗೆಯ್ಚ್ಚಗನ್ನಡಕ್ಕೀ ಕ್ರಮದಿಂ. || ೪೩ ||

ವದಚ್ಚೇದಂ.— ತಿಳಿ ದೇಶೀಯಮುಂ ಐದಂ! ಕಳಿ ನೀಂ ಋಗುವರ್ಣ, ಶ, ಷ, ವಿಸರ್ಗ, ಽ್ಯ, ಐ, ಕ್ಷಳನಂ! ನಾಲ್ವತ್ತೇಱಿಯಾಯ್ತು, ಅಳಿ, ಶುದ್ಧಗೆ ಅಚ್ಚಗನ್ನಡಕ್ಕೆ ಈ ಕ್ರಮದಿಂ.

ಅನ್ವಯಂ.— ದೇಶೀಯಮುಂ ಐದಂ ನೀಂ ತಿಳಿ! ಋಗುವರ್ಣ, ಶ, ಷ, ವಿಸರ್ಗ, ಽ್ಯ, ಐ, ಕ್ಷಳನಂ ಕಳಿ! ಈ ಕ್ರಮದಿಂ ಅಚ್ಚಗನ್ನಡಕ್ಕೆ ಶುದ್ಧಗೆ ನಾಲ್ವತ್ತೇಱಿಯಾಯ್ತು; ಅಳಿ!

ಬೇಕು.— ದೇಶೀಯಮುಂ = ದೇಶೀಯಾಕ್ಷರಂಗಳುಂ; ಐದಂ = (ಐ, ಓ, ಳ, ಏ, ಒ ಎಂಬಿವು) ಐದಂ; ನೀಂ = ನೀಂ; ತಿಳಿ = ಅಚ್ಚಿ; ಋಗುವರ್ಣ, ಶ, ಷ, ವಿಸರ್ಗ, ಽ್ಯ, ಐ, ಕ್ಷಳನಂ = ಋವರ್ಣ, ಱವರ್ಣ, ರಕಾರ, ಷಕಾರ, ವಿಸರ್ಗ, ಜಪ್ಪಾಮೂಲೀಯ ಉಪಧಾಸೀಯ, ಕ್ಷಳಂಗಳೆಂಬಕ್ಷರಂಗಳಂ; ಕಳಿ = ಕರ್ಣಾಟಭಾಷೆಯೊಳಿಲ್ಲೆಂದು, ಬಿಡು; ಈ ಕ್ರಮದಿಂ = ಈ ರೀತಿಯೆಂದು; ಅಚ್ಚಗನ್ನಡಕ್ಕೆ = ಸಂಸ್ಕೃತಂ ಬಿರೆಯದ ಬಹುಯ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ; ಶುದ್ಧಗೆ = ಶುದ್ಧಾಕ್ಷರಂಗಳ್; ನಾಲ್ವತ್ತೇಱಿಯಾಯ್ತು = ನಾಲ್ವತ್ತೇಱಿಕ್ಷರಂಗಳಾದುವೆಂದು; ಅಳಿ = ಪ್ರಮಾಣಿಸು.

ವೃತ್ತಿ.— ಕನ್ನಡದೊಳ್ ದೇಶೀಯಮೈದು ತೆಪ್ಪಂ; ಪಿಂತಣೈವತ್ತೆರಡಕ್ಕ ರಂಗಳ ಕೂಡೆ ಐವತ್ತೇಱಿಕ್ಕರಂಗಳ್; ಅವತೊಳಗೆ ಋ ಋ, ಗ ಇ, ಶ, ಷ, ವಿಸರ್ಗ, ಽ್ಯ, ಐ, ಕ್ಷಳಂಗಳೆಂಬ ಪತ್ತಂ ಕಳಿಯಲ್ ಅಚ್ಚಗನ್ನಡದೊಳ್ ಶುದ್ಧಗೆ ನಾಲ್ವತ್ತೇಱಿ ವಿಧಂ; ವಿಸರ್ಗವಾಗಿ ವಿಸರ್ಗಮಿಲ್ಲ.

¹⁾ ರ ಷೌ ಚ || ಭಾ. ಭೂ. ಸೂ. ೧೨. || (ರಕಾರ ಷಕಾರಗಳು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಲ್ಲ)

ಋಕಾರಾದಯುಕ್ತತ್ವಾರಃ ಸ್ವರಾಃ || ಭಾ. ಭೂ. ಸೂ. ೧೩. || (ಋ, ಋ, ಳ, ಐ, ಒ ಎಂಬೀ ನಾಲ್ಕು ಸ್ವರಗಳು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಲ್ಲ.)

ಸೂತ್ರಂ. || ೩೪ ||

The manner how,
in the form of
letters, articulate
sounds (ಶಬ್ದಂ), i. e.
words, originate.

ತನು ವಾದ್ಯಂ ನಾಲಗೆ ವಾ- |
ದನದಂಡಂ ಕರ್ತೃವಾತ್ಮನವನ ಮನೋವೃ- ||
ತ್ತಿನಿಮಿತ್ತಮಾಗಿ ಶಬ್ದಂ |
ಜನಿಯಿಸುಗುಂ ಧವಳವರ್ಣಮಕ್ಷರರೂಪಂ. || ೪೪ ||

ಪದವೈದಂ. — ತನು ವಾದ್ಯಂ, ನಾಲಗೆ ವಾದನದಂಡಂ, ಕರ್ತೃವು ಆತ್ಮಂ; ಅವನ ಮನೋವೃತ್ತಿನಿಮಿತ್ತಂ ಆಗಿ ಶಬ್ದಂ ಜನಿಯಿಸುಗುಂ ಧವಳವರ್ಣಂ ಆಕ್ಷರರೂಪಂ.

ಅನ್ವಯಂ. — ಧವಳವರ್ಣಂ ಆಕ್ಷರರೂಪಂ ಶಬ್ದಂ ಜನಿಯಿಸುಗುಂ ಎಂಬುದನ್ವಯಂ.

ಟೀಕು. — ತನು = ಶರೀರಂ; ವಾದ್ಯಂ = ವಾದ್ಯವು; ನಾಲಗೆ = ಬಿಟ್ಟೆಯು; ವಾದನ ದಂಡಂ = ವಾದ್ಯವಂ ನುಡಿಸುವ ಕುಡುಹು; ಆತ್ಮಂ = ಬೀವಾತ್ಮಂ; ಕರ್ತೃ = ವಾದ್ಯವಂ ನುಡಿ ಸುವ ಕರ್ತೃ; ಅವನ = ಆ ಬೀವಾತ್ಮನ; ಮನೋ = ಮನಸ್ಸಿನ; ವೃತ್ತಿ = ವರ್ತನೆಗೆ; ನಿಮಿ ತ್ತಂ = ಕಾರಣಂ; ಆಗಿ = ಆಗಿ; ಧವಳ ವರ್ಣಂ = ಶ್ವೇತ ವರ್ಣಮಾದ; ಆಕ್ಷರರೂಪಂ = ಆಕ್ಷ ರಾತ್ಮಕಮಾದ; ಶಬ್ದಂ = ಧ್ವನಿ; ಜನಿಯಿಸುಗುಂ = ಹುಟ್ಟುವುದು.

ವೈತ್ತಿ. — ಶರೀರಮೆ ವಾದ್ಯಂ, ನಾಲಗೆ ಬಾಜಿಸುವ ಕುಡುಹು, ವಾದಕ ನಾತ್ಮಂ; ಆತನ ಮನೋವೃತ್ತಿಯಿಂದೆ ಧವಳವರ್ಣಮಂತಸ್ಪಕ್ಷರರೂಪಮವು ಶಬ್ದಂ ಪುಟ್ಟುಗುಂ.

ಸೂತ್ರಂ. || ೩೫ ||

(A word as) a Base
(ಪ್ರಕೃತಿ) is either
a nominal theme
(ಲಿಂಗಂ) or a ver-
bal one (ಧಾತು).
When it is aug-
mented by suffixes

ಪದದರ್ಥಮಂ ವಿಭಾಗಿಸು- |
ವುದಾದ್ದೆಂದೆ ವಿಭಕ್ತಿಯಂತದಂ ಪ್ರತ್ಯಯಮೆ- ||
ಬುದು ತತ್ಪ್ರತ್ಯಯದಿಂ ಪೂ- |
ರ್ವದೊಳಿಕುಂ ಪ್ರಕೃತಿಯಿರಡುಮಮದೊದವೆ
ಪದಂ¹⁾. || ೪೫ ||

¹⁾ According to Késava a ಶಬ್ದ or ಪದ is a word and signifies a ನಾಮಪದ i. e. a nominal base with a case-termination (ವಿಭಕ್ತಿ) attached to it or an ಅಪ್ಯಾಯಪದ i. e. a conjugated verb ending in a personal termination.

(ಪ್ರತ್ಯಯಂ, ವಿಭಕ್ತಿ) which are either nominal (ನಾಮವಿಭಕ್ತಿ) or verbal ones (ಅಪ್ರತ್ಯಯವಿಭಕ್ತಿ) it becomes an inflected word (ಪದಂ). Also an Adverb (ಅಪ್ರತ್ಯಯಂ) and the nominal part of a compound may be inflected words.

ಪದವೈದ್ಯಂ. — ಸದರ್ಭಮಂ ವಿಭಾಗಿಸುವುದುಂ ಪದವಿಭಕ್ತಿ, ಅಂತು ಅದಂ ಪ್ರತ್ಯಯಂ ಎಂಬುದು; ತತ್ಪ್ರತ್ಯಯದಿಂ ಪೂರ್ವದೊಳ್ ಇರ್ಕುಂ ಪ್ರಕೃತಿ; ಎರಡುಂ ಅನುರೂಪದವೆ, ಪದಂ.

ಅನ್ವಯಂ. — ತತ್ಪ್ರತ್ಯಯದಿಂ ಪೂರ್ವದೊಳ್ ಪ್ರಕೃತಿ ಇರ್ಕುಂ.

ಟೀಕು. — ಪದದ = ಪದಗಳ್; ಅರ್ಭಮಂ = ಪುರುಳಂ; ವಿಭಾಗಿಸುವುದುಂ ಪದವಿಭಕ್ತಿ = ವಿಭಾಗಿಸಿ ಕೊಡುವುದುಂ ಪದವಿಭಕ್ತಿ = ವಿಭಕ್ತಿ ಎನಿಸುದು; ಅಂತು = ಹಾಗೆ; ಅದಂ = ಅ ವಿಭಕ್ತಿಯಂ; ಪ್ರತ್ಯಯಂ = ಪ್ರತ್ಯಯಮೆಂದು; ಎಂಬುದು = ಹೇಳುವುದು; ತತ್ಪ್ರತ್ಯಯದಿಂ = ಅ ವಿಭಕ್ತಿಯಿಂದ; ಪೂರ್ವದೊಳ್ = ಮೊದಲಲ್ಲಿ; ಪ್ರಕೃತಿ = ಪ್ರಕೃತಿ; ಇರ್ಕುಂ = ಇರ್ಪುದು; ಎರಡುಂ = ಪ್ರಕೃತಿ ಪ್ರತ್ಯಯಮೆಂಬೆರಡುಂ; ಅನುರೂಪ = ಪೂರ್ವದೊಳೊಳಿ; ಒದವೆ = ಪ್ರಾಪ್ತಿಸೆ; ಪದಂ = ಪದವೆನಿಸುವುದು.

ವೃತ್ತಿ. — ಶಬ್ದದೊಳಿರ್ಧರ್ಮಮಂ ತಂತಮ್ಮನುಗುಣವಾಗಿ ವಿಭಾಗಿಸಿ ಕುಡುವುದುಂ ವಿಭಕ್ತಿಯೆನಿಸುಗುಂ, ಆ ವಿಭಕ್ತಿಯಂ ಪ್ರತ್ಯಯಮೆನಲಕ್ಕುಂ; ಅನಾವೆಂದೊಡೆ—ಮ್, ಅಮ್, ಮೊದಲಾದ ನಾಮಾಖ್ಯಾತವಿಭಕ್ತಿಗಳ್. ಅವುಂ ಪಿಂದಿರ್ಪ ಲಿಂಗಮಂ ಧಾತುಮಂ ಪ್ರಕೃತಿಯೆನಲಕ್ಕುಂ; ಪ್ರಕೃತಿ ಪ್ರತ್ಯಯಂಗಳೆರಡುಂ ಕೂಡೆ, ಪದಮಕ್ಕುಂ. ಮರ ದೇವ ಎಂದು, ನಾಮ ಲಿಂಗಮನಿಸಿ, ಮ್ ಎಂಬ ವಿಭಕ್ತಿಯಂ ಕೂಡೆ, ಮರಂ ದೇವಂ ಎಂದು, (ನಾಮ)ಪದಮಕ್ಕುಂ. ನುಡಿ ನೋಡು ಎಂಬ ಧಾತುಮನಿಸಿ, ಅಮ್ ಎಂಬಾಖ್ಯಾತವಿಭಕ್ತಿಯಂ ಕೂಡೆ, ನುಡಿದಂ ನೋಡಿದಂ ಎಂಬ, (ಅಖ್ಯಾತ) ಪದಮಕ್ಕುಂ. ಅವ್ಯಯಮುಂ ಸಮಾಸದೊಳಿಗಣ ನಾಮಭಾಗಮಂ ವಿಭಕ್ತಿಯಂ ಕೊಟ್ಟುಂ ಪದಮೆಂದವುಂ ಪದವೆಂದವುಂ.

ಸೂ. || ವಿಭಕ್ತಿಯಂತಂ ಪದಂ. || ಭಾ. ಭೂ. 16. ||

(ನಾಮವಿಭಕ್ತಿಗಳಾಗಲಿ ಅಪ್ರತ್ಯಯವಿಭಕ್ತಿಗಳಾಗಲಿ ಕಡೆಯಾಗುಳ್ಳ ಶಬ್ದಗಳು ಪದಗಳು.)

ನಿರತಂ ಪ್ರಕೃತಿ ಪ್ರತ್ಯಯ-

ಮೆರಡುಮೊಡಂಬಟ್ಟು ತೋರ್ಪಿ ಪದಮೆನೆ ಪಡೆಗುಂ

|| ಶ. ಸ್ಮೃ. 7. ||

ಸೂತ್ರಂ. || ೩೬ ||

There are Kan-
nada words with
obligatory and op-
tional Anusvāra,
with true and slack
double consonants

(ಶಿಥಿಲದ್ವಿತ್ವಂಗಳ್) and with double consonants which may be treated either as true or as slack.

ಕೆಲವು ನಿಜ ಬಿಂದುಗಳ್ ಕೆಲ |

ಕೆಲವು ವಿಕಲ್ಪಾರ್ಥಬಿಂದುಗಳ್ ದ್ವಿತ್ವಂಗಳ್ ||

ಕೆಲವಾ ಶಿಥಿಲದ್ವಿತ್ವಂ |

ಕೆಲಮುಭಯಮುಮಾಗಿ ಕೆಲವು ಪದನಮ್^೧ವುದವಂ.

|| ೪೬ ||

ಪದಚ್ಛೇದಂ. — ಕೆಲವು ನಿಜ ಬಿಂದುಗಳ್, ಕೆಲಕೆಲವು ವಿಕಲ್ಪಾರ್ಥಬಿಂದುಗಳ್, ದ್ವಿತ್ವಂಗಳ್ ಕೆಲವು, ಆ ಶಿಥಿಲದ್ವಿತ್ವಂ ಕೆಲಂ, ಉಭಯಮುಂ ಆಗಿ ಕೆಲವು ಪದಂ, ಅವಂ^೧ವುದು ಅವಂ.

ಅನ್ವಯಂ. — ಕೆಲವು ನಿಜ ಬಿಂದುಗಳ್, ಕೆಲಕೆಲವು ವಿಕಲ್ಪಾರ್ಥಬಿಂದುಗಳ್, ಕೆಲವು ದ್ವಿತ್ವಂಗಳ್, ಕೆಲಂ ಆ ಶಿಥಿಲದ್ವಿತ್ವಂ, ಕೆಲವು ಪದಂ ಉಭಯಮುಂ ಆಗಿ, ಅವಂ^೧ವುದು.

ಟೀಕು. — ಕೆಲವು = ಕೆಲವು ಶಬ್ದಂಗಳ್; ನಿಜ ಬಿಂದುಗಳ್ = ನಿತ್ಯಬಿಂದುಗಳೆನಿಸುವುವು; ಕೆಲಕೆಲವು = ಹಲವು ಕೆಲವು, ಶಬ್ದಂಗಳ್; ವಿಕಲ್ಪಾರ್ಥಬಿಂದುಗಳ್ = ವಿಕಲ್ಪದಿಂ ಸಬಿಂದುಕಮುಬಿಂದುಕವಾಗಿರ್ಪವು; ಕೆಲವು = ಕೆಲವು ಶಬ್ದಂಗಳ್; ದ್ವಿತ್ವಂಗಳ್ = ಒತ್ತಕ್ಕರಂಗಳಾಗಿರ್ಪವು; ಕೆಲಂ = ಕೆಲವು ಶಬ್ದಂಗಳ್; ಆ = ಆ ಸ್ವಸಿದ್ಧಮಾದ; ಶಿಥಿಲದ್ವಿತ್ವಂ = ಶಿಥಿಲವಾದ ದ್ವಿತ್ವಂಗಳಾಗಿರ್ಪವು; ಕೆಲವು ಪದಂ = ಕೆಲವು ಪದಂಗಳ್; ಉಭಯಮುಂ = ದ್ವಿತ್ವಂ - ಶಿಥಿಲದ್ವಿತ್ವಮೆಂಬುಭಯಮುಂ; ಆಗಿ = ಆಗಿರ್ಪವು; ಅವಂ = ಆ ಪದಂಗಳಂ; ಅವಂ^೧ವುದು = ತಿಳಿವುದು.

ವೃತ್ತಿ. — ಕೆಲವು ಪದಂಗಳ್ ಸ್ವಭಾವದಿಂ ನಿತ್ಯಬಿಂದುಗಳ್, ಕೆಲವು ಪದಂಗಳ್ ವಿಕಲ್ಪದಿಂ ಸಬಿಂದುಕಂ ಅಬಿಂದುಕಂ ಆಗಿರ್ಪವು; ಕೆಲವು ಪದಂಗಳ್ ನಿಯತದಿಂ ದ್ವಿತ್ವಂಗಳ್, ಕೆಲವು ಪದಂಗಳ್ ಶಿಥಿಲದ್ವಿತ್ವಂಗಳ್, ಕೆಲವು ಪದಂಗಳ್ ಶಿಥಿಲಮುಂ ದ್ವಿತ್ವಮುಮಾಗಿರ್ಪವು.

ಪ್ರಯೋಗಂ^೧. — ನಿತ್ಯಬಿಂದುಗೆ. —

1. ಅಡಂಗು.	3. ಅಸುಂಬಿದಂ.	5. ಎಹಂಕೆ.
2. ಅವಂಕಿದಂ.	4. ಈಂಟು.	6. ಒರಂಟು.

¹) The present Editor is responsible for the alphabetical arrangement of these words.

7. ಬಲಿಂತೆ.	28. ಚೆಲಂಕು.	49. ವೊಸಂತಿಲ್.
8. ಕಡಂಗು.	29. ತಂದಲ್.	50. ಬಣಂಜಿಗಂ.
9. ಕಡಂದುಲಿ.	30. ತಲಿಂಬು.	51. ಬಣಂಬೆ.
10. ಕಡುಂಬು.	31. ತುಲಿಂಬು.	52. ಬೆಡಂಗು.
11. ಕರಂಡಗೆ.	32. ತೂಂಕಿದಂ.	53. ಬೆದಂಡೆ.
12. ಕಲುಂಬು.	33. ತೆಂಕು.	54. ಬೆಂದುಲಿ.
13. ಕವ್ವಂಕುಲಿ	34. ತೆರಂಟು.	55. ಬೆಂಟೆ.
14. ಕುಂಟಣಿ.	35. ತೊಡಂಕು.	56. ವಾಂಟಿದಂ.
15. ಕುಲಿಂಬು.	36. ತೊಡಂಬೆ.	57. ವಾಂಟು.
16. ಕುಸುಂಬೆ.	37. ತೋಂಟಂ.	58. ಮುಸುಂಬು.
17. ಕೂಂಕಿದಂ.	38. ತೋಂಟಿಗಂ.	59. ಮೇಂಟೆ.
18. ಕೂಂಟು.	39. ದಾಂಟು.	60. ಸಾಂದು.
19. ಕೊಡಂತಿ.	40. ದೂಂಟು.	61. ಸಿಡುಂಬು.
20. ಕೊಡಂಬೆ.	41. ದೋಂಟ.	62. ಸಿಂಟು.
21. ಕೊಲಿಂತೆ.	42. ನಾಂದು.	63. ಸುಂಟಿಗಿ.
22. ಗಂಟಿಗಿ.	43. ನಿಲುಂಬಿದಂ.	64. ಸೆಲಿಂಗು.
23. ಗಳಂತಿಗಿ.	44. ಪಡಂಗು.	65. ಸೇಂದು.
24. ಗೆಂಟು.	45. ಪಲುಂಬಿದಂ.	66. ಸೊರಂಟು.
25. ಗೆಂಟುಗೆ.	46. ಪಳಂಚಿದಂ.	67. ಹಸುಂಬೆ.
26. ಗೋಂಟು.	47. ಪಳುಂಕಿದಂ.	
27. ಚಲುಂಕಿದಂ.	48. ಪೇಂಕುಳಿ.	

ವಿಕಲ್ಪಬಿಂದುವಿಗೆ.—

1. ಅಲಿಂಬೆ—ಅಲಿಬೆ.	6. ಕರಿಂಕು—ಕರಿಕು.
2. ಇಲಿಂಕಿದಂ—ಇಲಿಂಕಿದಂ.	7. ಕಲಿಂಕೆ—ಕಲಿಕೆ.
3. ಇಲಿಂಪೆ—ಇಲಿಪೆ.	8. ಕದುಂಕಿದಂ—ಕದುಂಕಿದಂ.
4. ಕಣಂಜು—ಕಣಜು.	9. ಕುಲಿಂಕಿದಂ—ಕುಲಿಂಕಿದಂ.
5. ಕದಂಪು—ಕದಪು.	10. ಕೊಡಂಕೆ—ಕೊಡಕೆ.

11. ಜಿಸುಂಗು — ಜಿಸುಗು.	15. ನೊರಂಜು — ನೊರಜು.
12. ತುಳುಂಕಿದಂ — ತುಳುಕಿದಂ.	16. ಪೊಳಂಕಿದಂ — ಪೊಳಕಿದಂ.
13. ತೊಳಂಕು — ತೊಳಕು.	17. ಬೆಳಂತಿಗೆ — ಬೆಳತಿಗೆ.
14. ದುಢುಂಮಿಲೊದಂ — ದುಢುಮಿ ಲೊದಂ.	18. ಮುಸುಂಕಿದಂ — ಮುಸುಕಿದಂ.

ನಿಯತದ್ವಿತ್ವಕ್ಕೆ. —

1. ಅಗ್ಗಂ.	20. ಕೊಪ್ಪಲ್.	39. ಬಿಪ್ಪಂಡಂ.
2. ಅತ್ತಿ.	21. ಕೊಪ್ಪು.	40. ಬಿತ್ತಿಂ.
3. ಆತ್ತಿಂ.	22. ಚಪ್ಪರಂ.	41. ಮೊಕ್ಕಳಂ.
4. ಉಕ್ಕಿವಂ.	23. ಟಿಪ್ಪರಂ.	42. ಮೊಗ್ಗರಂ.
5. ಉಗ್ಗಂ.	24. ತಪ್ಪಡಿ.	43. ಮೊಗ್ಗು.
6. ಉಗ್ಗಿ.	25. ತಿಪ್ಪುಲಿ.	44. ರಕ್ಕಸಿ.
7. ಉಪ್ಪಡಂ.	26. ತೆಪ್ಪಂ.	45. ಲಿಪ್ಪಿಂ.
8. ಉಪ್ಪಂಡಂ.	27. ತೊಯಿಲ್ಲಂ.	46. ಲಗ್ಗಿಗಂ.
9. ಎಗ್ಗಂ.	28. ತೊಯಿತ್ತಿ.	47. ವೆಗ್ಗಂ.
10. ಎತ್ತಿಂ.	29. ದುಪ್ಪಡಿ.	48. ಸಕ್ಕರೆ.
11. ಒಪ್ಪಂ.	30. ನೆಪ್ಪು.	49. ಸಿಪ್ಪು.
12. ಕಕ್ಕಸಂ.	31. ಪಪ್ಪುಕಂ.	50. ಸುಗ್ಗಂ.
13. ಕಪ್ಪಡಿ.	32. ಬಕ್ಕರಸೆ.	51. ಸುಗ್ಗಿ.
14. ಕಪ್ಪಳಿ.	33. ಬಕ್ಕಸೆ.	52. ಸುರುಳ್ಳಂ.
15. ಕಯಿಲ್ಲಂ.	34. ಬಕ್ಕುಡಿದಂ.	53. ಸೊಪ್ಪುಗಳ್.
16. ಕಯಿಲೆ.	35. ಬಗ್ಗಂ.	54. ಹಪ್ಪಳಿಕೆ.
17. ಕಯಿತ್ತಿ.	36. ಬಗ್ಗಣೆ.	55. ಹಿಪ್ಪಲಿ.
18. ಕೆಕ್ಕೊರಮು.	37. ಬಯಿಲ್ಲಂ.	
19. ಕೊಪ್ಪಂ.	38. ಬಯಿಲ್ಲಂ.	

ಶಿಥಿಲದ್ವಿತ್ವಕ್ಕೆ. —

1. ಅಗುಲ್ದಿಂ.	5. ತೆಗಲ್ದಿಂ.	9. ಮಗುಲ್ದಿಂ.
2. ಜಗುಲ್ದಿಂ.	6. ನುಸುಲ್ದಿಂ.	10. ಮಸುಳ್ಳಂ.
3. ತಿಮಿದ್‌ಫಂ.	7. ನೆಗಲ್ದಿಂ.	11. ಮುಗುಳ್ಳಂ.
4. ತುಮುಲ್ದಿಂ.	8. ವೊಗಲ್ದಿಂ.	

ಇನ್ನು ದ್ವಿತ್ವಮುಂ ಶಿಥಿಲಮುಂ ಆದುವರ್ಕೆ. —
ತಗುಳ್ಳಂ. ಮೊರಳ್ಳಂ.

ಎಂಬಂತೆ. cf. Sûtras 42, 43, 44, 45.

ಸೂತ್ರಂ. || ೩೭ ||

Words having a short vowel of the penultimate with Rêpha.

ಉರ್ದುಂ ಬಿರ್ದುಂ ತರ್ದುಂ |
ಮರ್ದುಂ ಗುರ್ದುಂ ಸಮಂತು ತಿರ್ದುಂ ಪರ್ದುಂ ||
ಗರ್ದುಲಿಮುದಿದುದೆನೆಯುಂ |
ಗರ್ದೆಯುವಾ ಗುರ್ದೆಯುಂ ಸರೇಫಪದಂಗಳ್. | ೪೭ ||

ಪದಚ್ಛೇದಂ. — ಉರ್ದುಂ, ಬಿರ್ದುಂ, ತರ್ದುಂ, ಮರ್ದುಂ, ಗುರ್ದುಂ; ಸಮಂತು ತಿರ್ದುಂ, ಪರ್ದುಂ, ಗರ್ದುಲಿಂ, ಉರ್ದಿದುದು ಎನೆಯುಂ, ಗರ್ದೆಯುಂ, ಆ ಗುರ್ದೆಯುಂ ಸರೇಫಪದಂಗಳ್.

ಟೀಕು, ಯಥಾನ್ವಯಂ. — ಉರ್ದುಂ = ಉರ್ದೊಂದುಂ; ಬಿರ್ದುಂ = ಬಿರ್ದೊಂದುಂ; ತರ್ದುಂ = ತರ್ದೊಂದುಂ; ಮರ್ದುಂ = ಮರ್ದೊಂದುಂ; ಗುರ್ದುಂ = ಗುರ್ದೊಂದುಂ; ಸಮಂತು = ವಾಂಗೆ; ತಿರ್ದುಂ = ತಿರ್ದೊಂದುಂ; ಪರ್ದುಂ = ಪರ್ದೊಂದುಂ; ಗರ್ದುಲಿಂ = ಗರ್ದುಲಿಂ; ಉರ್ದಿದುದು ಎನೆಯುಂ = ಉರ್ದಿದುದು ಎಂದೊಡೆಯುಂ; ಗರ್ದೆಯುಂ = ಗರ್ದೊಂದುಂ; ಆ ಗುರ್ದೆಯುಂ = ಆ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಗುರ್ದೊಂದುಂ; ಸರೇಫಪದಂಗಳ್ = ರೇಫೆಯೊಡನೆ ಕೂಡಿದ ಪದಂಗಳೆನಿಸುವು.

ಸೂತ್ರಂ. || ೩೮ ||

Further words of the same character.

ಸುರ್ಗಿದುದೆನೆ ತರ್ಗಿದುದೆನೆ |
ಕಿರ್ಗಿದುದೆನೆ ಜರ್ಗಿವಿತ್ತಿದೆನೆ ಪೆರ್ಗತ್ತಾ ||
ವೊರ್ಗಾದರ್ ಪೆರ್ಗಳೆನೆ |
ಕುರ್ಗಿದುದೆನೆ ಮರ್ಗದೊಳ್ ಸರೇಫಪದಂಗಳ್. || ೪೮ ||

ವದಚ್ಛೇದಂ — ಸುಗ್ಗಿದುದು ಎನೆ, ತಗ್ಗಿದುದು ಎನೆ, ಕಿಗ್ಗಿದುದು ಎನೆ, ಜಗ್ಗಿದುದು ಎನೆ, ಪಗ್ಗಿದುದು ಎನೆ, ಪರ್ಗತ್ತ, ಆ ವರ್ಗಾದರ, ಪರ್ಗವು ಎನೆ, ಕುಗ್ಗಿದುದು ಎನೆ, ಮಾರ್ಗದೊಳ್ ಸರಳವದಂಗಳ್.

ಟೀಕು, ಯಥಾನ್ವಯಂ. — ಇಪ್ಪಿಂ ಮಾರ್ಗದೊಳ್ ಸರಳವದಂಗಳೆಂಬುದರ್ಥಂ.

ಸೂತ್ರಂ. || ೩೯ ||

Further words of a similar character including, however, three terms with a long penultimate.	ಇಪ್ಪುಂ ತೋಪ್ಪುಂ ಕೆಪ್ಪುಂ ನೆಪ್ಪುಂ ಪೆಪ್ಪೆಯುಮಡಪ್ಪುಮಾಪ್ಪುಂ ಕೂಪ್ಪುಂ ಪರ್ಪರಿಕೆಯುಮೆಪ್ಪುಂ ಮೈ ಯ್ಗಪ್ಪುಂ ಮೊದಲಾಗಿ ರೇಫಸಂಯೋಗಂಗಳ್. ೪೯
--	--

ವದಚ್ಛೇದಂ. — ಇಪ್ಪುಂ, ತೋಪ್ಪುಂ, ಕೆಪ್ಪುಂ, ನೆಪ್ಪುಂ, ಪೆಪ್ಪೆಯುಂ, ಆಡಪ್ಪುಂ, ಆಪ್ಪುಂ, ಕೂಪ್ಪುಂ, ಪರ್ಪರಿಕೆಯುಂ, ಎಪ್ಪುಂ, ಮೈಯ್ಯಪ್ಪುಂ ಮೊದಲ್ ಅಗಿ ರೇಫಸಂಯೋಗಂಗಳ್.

ಟೀಕು, ಯಥಾನ್ವಯಂ. — ಇವು ಮೊದಲಾದ ಶಬ್ದಂಗಳ್ ರೇಫಿಯೊಡನೆ ಕೂಡಿದ ವದಂಗಳೆಂಬುದರ್ಥಂ.

ಸೂತ್ರಂ. || ೪೦ ||

Words having a long penultimate vowel with Répha.	ಆದ್‌ದಂ ಸಾದ್‌ದಂ ಪೋದ್‌ದಂ ತೀದ್‌ದಂ ಪಾದ್‌ದಂ ಸಮಂತು ಪೀದ್‌ದಂ ಕಾದ್‌ದಂ ನೇದ್‌ದಂ ಬಾದ್‌ದಂ ಗೋದ್‌ದಂ ಸೋದ್‌ದಂ ತಾನೆಂದೊಡಂ ಗುರೂವಧೆಯಿಸಿತುಂ. ೪೦
--	--

ವದಚ್ಛೇದಂ. — ಆದ್‌ದಂ, ಸಾದ್‌ದಂ, ಪೋದ್‌ದಂ, ತೀದ್‌ದಂ, ಪಾದ್‌ದಂ, ಸಮಂತು ಪೀದ್‌ದಂ, ಕಾದ್‌ದಂ, ನೇದ್‌ದಂ, ಬಾದ್‌ದಂ, ಗೋದ್‌ದಂ, ಸೋದ್‌ದಂ ತಾಂ ಎಂದೊಡಂ ಗುರೂ ವಧೆ ಇನಿತುಂ.

ಅನ್ವಯಂ. — ಸೋದ್‌ದಂ ಎಂದೊಡಂ ತಾಂ ಇನಿತುಂ ಗುರೂವಧೆ. ಉಳಿದದ್ದು ಯಥಾನ್ವಯಂ.

ಟೀಕು. — ಸೋರ್ದಸಂಜೊಡಂ ತಾವಿಸಿತು ಶಬ್ದಂಗಳುಂ ಗುರೂಪಥೆ = ಗುರುವಾದು ಪಥೆ ಎಂಬುದರ್ಥಂ.

ವಿಕಾರಂ¹⁾. — ಉಪಥೆಯೆಂದೊಡೆ ವ್ಯಾಕರಣಂಗಳಲ್ಲಿ — “ಅಂತ್ಯಾತ್ ಪೂರ್ವಮ್ ಉಪಧಾ” ಎಂಬ ಸಂಜ್ಞಾ ಸೂತ್ರಪಿಂ¹⁾ ಅಂತ್ಯಸತ್ತಣಿಂ ಮೊದಲುಪಥೆಯು ಎಂದಪ್!

ಸೂತ್ರಂ. || ೪೦ ||

ಊರ್ಗಳ್ ಕೇರ್ಗಳ್ ಬೇರ್ಗಳ್ |

Further words
of such a
character.

ನಾರ್ಗಳ್ ತೇರ್ಗಳ್ ನೆಗ್ಗತ್ತಿಯಾರ್ಗಳ್ ಕೂರ್ಗಳ್ ||

ನೇರ್ಗಳ್ ಸೀರ್ಗಳ್ ತಾರ್ಗಳ್ |

ಸೂರ್ಗಳ್ ಕಾರ್ಗಳ್ ಗುರೂಪಧಾರ್ಥಮೆನಿಕ್ಕುಂ. || ೫೦ ||

ವದಜ್ಜೇದಂ. — ಊರ್ಗಳ್, ಕೇರ್ಗಳ್, ಬೇರ್ಗಳ್, ನಾರ್ಗಳ್, ತೇರ್ಗಳ್, ನೆಗ್ಗತ್ತಿಯಾರ್ಗಳ್, ಕೂರ್ಗಳ್, ನೇರ್ಗಳ್, ಸೀರ್ಗಳ್, ತಾರ್ಗಳ್, ಸೂರ್ಗಳ್, ಕಾರ್ಗಳ್ ಗುರೂಪಧಾರ್ಥಂ ಎನಿಕ್ಕುಂ.

ಟೀಕು. — ಇವೆಲ್ಲಂ ಗುರೂಪಧಾರ್ಥಂಗಳೆಂಬುದರ್ಥಂ.

ಸೂತ್ರಂ. || ೪೧ ||

Slack double
consonants (ಶಿಥಿಲ
ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಂಗಳ್) often
occur in the (Nom-
inative) Plural
formed with ಗ್

ಪಿಂತಮದಿರೆ ಟಿರಿಕುಳರೇ- |

ಫಾಂತಂ ಪ್ರಸ್ತಾವಿಲಿಂಗಮಂತವು ಗಳೇ- ||

ಣಂತೆ ಚರ್ತುರ್ಥಿಯ ಗೆಯೆ ಮೇ- |

ಣ್ಮಂತಮದಿರೆ ಪಿರಿದುಮೊದವುಗುಂ ಶಿಥಿಲತ್ವಂ. || ೫೧ ||

and Dative Singular formed with ಗೆ (which is also the case-affix for the Dative Plural) of nominal bases with short penultimate which end either in ಿ or ಳ or ಫ. This ಫ map be a substitute (ಆವೇಶಂ) for ಿ.

1) “ಅಂತ್ಯಾತ್ ವರ್ಣಾತ್ ಪೂರ್ವಂ ಉಪಧಾ” ಎಂತ ವಾಜಸನೇಯಿ ಪ್ರಾತಿಶಾಖ್ಯಾದಿಳಿಂಟು (1, 35), also Pāṇini I. 1, 65. The Penultimate vowel in a word is termed ಉಪಧಾ. In the words ಬಿಲ್ (Bil), ಕೆಯ್ (Kai), ಪಾಪ್ (Pāp) the ಉಪಧಾ vowels are ಇ (i), ಎ (a), and ಆ (ā) respectively.

ಪದಚ್ಛೇದಂ.— ಪಿಂತೆ ಅಮರ್ದು ಇರೆ ಪಿಂತೆಕುಳರೇಫಾಂತಂ ಪ್ರಸ್ವಾದಿಲಿಂಗಂ ಅಂತು ಅಪ್ಪ, ಗಳ್ ಮೇಣ್ ಅಂತೆ ಚತುರ್ಥಿಯ ಗೆಯೆ ಮೇಣ್ ಮುಂತೆ ಅಮರ್ದು ಇರೆ ಪಿರಿದುಂ ಒದವುಗುಂ ತಿಥಿಲತ್ವಂ.

ಅನ್ವಯಂ.— ಪ್ರಸ್ವಾದಿಲಿಂಗಂ ಪಿಂತೆ ಅಂತು ಅಪ್ಪ ಅಮರ್ದು, ಮೇಣ್ ಗಳ್ ಅಂತೆ ಮೇಣ್ ಚತುರ್ಥಿಯ ಗೆಯೆ ಮುಂತೆ ಅಮರ್ದು, ಪಿರಿದುಂ ತಿಥಿಲತ್ವಂ ಒದವುಗುಂ.

ಟೀಕು.— ಪ್ರಸ್ವಾದಿಲಿಂಗಂ=ಪ್ರಸ್ವಾದಿಲಿಂಗಂಗಳಾದ; ಪಿಂತೆಕುಳರೇಫಾಂತಂ=ಪಿಂತೆಕುಳರೇಫಾಂತಂಗಳಾದ ರೇಫಾಂತಂಗಳಾದ ಶಬ್ದಂಗಳ್; ಪಿಂತೆ=ಹಿಂದುಗಡೆಯಲ್ಲಿ; ಅಂತು=ಹಾಂಗೆ; ಅಪ್ಪ=ಅ ಶಬ್ದಂಗಳ್; ಅಮರ್ದು=ಪೂರ್ವಗಿಯಾಗಿ ಇರೆ; ಮೇಣ್=ವಿಕಲ್ಪದಿಂದ; ಗಳ್=ಬಹುವಚನದ ಗಳಾಗಮಂ; ಅಂತೆ=ಹಾಂಗೆ; ಮೇಣ್=ಅದಲ್ಲದೆ; ಚತುರ್ಥಿಯ=ಚತುರ್ಥಿವಿಭಕ್ತಿಯ; ಗೆಯೆ=ಗೆಕಾರಂ; ಮುಂತೆ=ಮುಂದುಗಡೆಯಲ್ಲಿ; ಅಮರ್ದು=ಪೂರ್ವಗಿಯಾಗಿರೆ; ಪಿರಿದುಂ=ಬಹುವಚನಿಯುಂ; ತಿಥಿಲತ್ವಂ=ತಿಥಿಲಮವೃತ್ತನಂ; ಒದವುಗುಂ=ಪ್ರಾಪ್ತಿಸುವುದು.

ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿ.— ಪಿಂತೆಗಣ ಮೈಯೊಳ್ ಲಘು ನೊದಲಾಗಿದರ್ ಪಿಂತೆಕುಳ ರೇಫಾಂತಂಗಳವುಲಿಂಗಂಗಳಿರೆ, ಮುಂದೆ ಗಳ್ ಅಕ್ಕೆ, ಮೇಣ್ ಚತುರ್ಥಿಗಾದ ಗೆಕಾರಮಕ್ಕೆ, ತಿಥಿಲಮಕ್ಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ.— ಪಿಂತೆಕುಳಕ್ಕೆ—ಅಗ್ಗಿಳ್, ಎಸಗ್ಗಿಳ್ (see s. 19), ನೆಗ್ಗಿಳ್ ಎಂದೊಡೆ ಜಲಚರಂಗಳ್, ಉಗ್ಗಿಳ್; ಅಗ್ಗಿ, ಎಸಗ್ಗಿ, ನೆಗ್ಗಿ ಉಗ್ಗಿ.

ಅವಿ ದೀರ್ಘವಾದೊಡಂ ಗುರುವಾದೊಡಂ ತಿಥಿಲಮಿಲ್ಲ—ಬಾಸುಗ್ಗಿಳ್, ಇಕ್ಕುಗ್ಗಿಳ್, ಪೊಕ್ಕುಗ್ಗಿಳ್; ಬಾಸುಗ್ಗಿ, ಇಕ್ಕುಗ್ಗಿ, ಪೊಕ್ಕುಗ್ಗಿ.

ಕುಳಾಂತಕ್ಕೆ—ಮುಗುಳ್ಳೆ, ಪುಗುಳ್ಳೆ, ಅಮುಳ್ಳೆ, ಎಸುಳ್ಳೆ ಎಂದೊಡೆ ಪೂವಿನವು; ಮುಗುಳ್ಳೆ, ಪುಗುಳ್ಳೆ, ಅಮುಳ್ಳೆ, ಎಸುಳ್ಳೆ.

ಪಿರಿದುಂ ಎಂಬುದುಂ ಕೆಲವೆಡೆಯೊಳ್ ತಿಥಿಲಮಿಲ್ಲದುದರ್ಕೆ—ಕುರುಳ್ಳೆ, ಪುರುಳ್ಳೆ, ಮರುಳ್ಳೆ; ಕುರುಳ್ಳೆ ಇತ್ಯಾದಿ.

ರೇಫಾಂತಕ್ಕೆ—ಕನರ್ಗಳ್, ಕೊನರ್ಗಳ್, ತಳಿರ್ಗಳ್, ಅರ್ಗಳ್, ಎರ್ಗಳ್, ಉಗುರ್ಗಳ್, ಪೊಗರ್ಗಳ್, ಒಗರ್ಗಳ್, ಚಿಗುರ್ಗಳ್, ಜಿದಿರ್ಗಳ್,

ಕದಿರ್ಗಳ್, ಕುದಿರ್ಗಳ್, ತಮರ್ಗಳ್, ತಿಮಿರ್ಗಳ್, ತೆಮರ್ಗಳ್, ಬೆಮರ್ಗಳ್,
 “ಜೆಮರ್ಗಳನೂದಿ ಸುಣ್ಣೊಡೆಗಳ ಪಿಡಿಕ್ಕೈಸಿ. . . .” || 28 ||

ಎಸರ್ಗಳ್, ಮೊಸರ್ಗಳ್, ಬಸರ್ಗಳ್, ಉಸಿರ್ಗಳ್, ಪಸುರ್ಗಳ್, ನವಿರ್ಗಳ್;
 ಕನರ್ಗೆ, ನವರ್ಗೆ,

“ನಡೆದುದು ತಲೆನವಿರ್ಗೊಟಂ. . . .” ಇತ್ಯಾದಿ. || 29 ||

ಁಕಾರಾದೇಶರೇಫಗಂ ಶಿಥಿಲವೃತ್ತಂ — ಅಳಿರ್ಗಳ್, ಅಳಿರ್ಗೆ

“ಪೆಂವುಂ ಅಳಿರ್ಗೆ. . . .” || 30 ||

ಕೆಸರ್ಗಳ್, ಬಸಿರ್ಗಳ್, ಪೆಸರ್ಗಳ್, ಹಗರ್ಗಳ್, ಎಡರ್ಗಳ್

“ಆವೆಡರ್ಗಳಮುಂ ತಿರುವೊಂದು ಕೋಡುಂ. . . .” || 31 || ಇತ್ಯಾದಿ.

ಪಿರಿದುಮೆಂಬುದು ಕಾದಲರ್ಗಳ್ ಎಂಬ ಪದನ ಆದಿ ದೀರ್ಘ
 ಮಾಗಿಯುಂ ಶಿಥಿಲಮಾಯ್ತುಂ.

ಸೂತ್ರಂ. || ೪೩ ||

ಗ ದ ವ ಜಕಾರಮವಿದಿರಿರೆ |

Also in Compounds
 (ಸಮಾಸಂ) slack
 double consonants
 occur when ಗ, ದ,
 ಪ, ಜ are preceded
 by words with short penultimate which terminate either in ರ್ or ಳ್.

ಪದಮಧ್ಯಂ ವಿಷಯಮಾಗನೇಕಾಕ್ಷರದೊಳ್ ||

ಪುದಿಯೆ ಲಘೂಪಧೆ ಕೆಲ ಕೆಲವು |

ವೊದವಿಕುಂ ರಾಂತಳಾಂತಮವು ಶಿಥಿಲತೆಯಂ || ೪೩ ||

ವದಜ್ಜೇದಂ. — ಗದವಜಕಾರಂ ಅವು ಇದಿರೆ ಇರೆ, ಪದಮಧ್ಯಂ ವಿಷಯಂ ಆಗೆ,
 ಅನೇಕಾಕ್ಷರದೊಳ್ ಪುದಿಯೆ, ಲಘೂಪಧೆ ಕೆಲ ಕೆಲವು ಒದವಿ ಗುಕುಂ ರಾಂತಳಾಂತಂ ಅವು
 ಶಿಥಿಲತೆಯಂ.

ಅನ್ವಯಂ. — ಪದಮಧ್ಯಂ ವಿಷಯಂ ಆಗೆ, ಗದವಜಕಾರಂ ಅವು ಇದಿರೆ. ಅನೇಕಾಕ್ಷರ
 ದೊಳ್ ಪುದಿಯೆ, ಲಘೂಪಧೆ ಕೆಲ ಕೆಲವು ರಾಂತಳಾಂತಂ ಅವು ಶಿಥಿಲತೆಯಂ ಒದವಿಕುಂ.

ಟೀಕು. — ಪದಮಧ್ಯಂ = ಸಮಾಸಮಧ್ಯಂ; ವಿಷಯಂ = ಪ್ರಯೋಜನಂ; ಆಗೆ = ಆಗೆ;
 ಗದವಜಕಾರಂ = ಗಕಾರ, ದಕಾರ, ವಕಾರ, ಜಕಾರಂಗಳ್; ಅವು = ಅವು; ಇದಿರೆ = ಮುಂದಿರೆ;
 ಅನೇಕಾಕ್ಷರದೊಳ್ = ಅನೇಕಾಕ್ಷರದಲ್ಲಿ; ಪುದಿಯೆ = ಪ್ರವೇಶಮಾಗೆ; ಲಘೂಪಧೆ = ಲಘುವೆ
 ಉಪಧೆಯಾದ; ಕೆಲ ಕೆಲವು = ಹಲವು ಕೆಲವು; ರಾಂತಳಾಂತಂ = ರೇಫಾಂತ ಳಕಾರಾಂತ
 ರಬ್ಧಂಗಳ್; ಅವು = ಅವು; ಶಿಥಿಲತೆಯಂ = ಶಿಥಿಲವೃತ್ತವಂ; ಒದವಿಕುಂ = ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗಿದರ್ಥವು.

ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿ.— ಮುಂತೆ ಗದವಜಕಾರಂಗಳಿರೆ, ಪೆಪಿಗಣ ಮೈಯೊಳ್ ರಾಂತ
 ಳಾಂತಗಳ್, ಸಮಾಸಮಧ್ಯವೆ ವಿಷಯಮಾಗಿ, ಪಲವಕ್ಕರಂಗಳೊಳ್ ಕೂಡಿ
 ಲಘೂಪಧೆಯಾಗಿ ನಿಲೆ, ಆ ರಾಂತ ಳಾಂತಂಗಳ್ಗೆ ಶಿಥಿಲತ್ವಮಕ್ಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ.— ರಾಂತಕ್ಕೆ—ಕುಳಿರ್ಗಾಳಿ; ಬೆಳರ್ಗೆಂಪು; ತಳಿದೋರಣಂ;
 ಅಲದೋರಣಂ; ಬಿದಿದರ್ಪಟ್ಟಿ; ಪೊಗರ್ವಟ್ಟಿ; ಬೆಮರ್ವನಿ; ಅಲಬೋಪಂ;
 ಕದಿಬೋಪ್ಪಂ. ಳಾಂತಕ್ಕೆ—ಮುಗುಳ್ಳಾಯ್; ಅಮಳ್ಳೊಂಗಳ್; ಎಸಳ್ವಸೆ;
 ಅಮಳ್ವಂತ್ರಂ.

ಸೂತ್ರಂ. || ೪೪ ||

Further in conju- ಪುಗೆ ದ ದ ಪ ವ ಕಾರಂ ವಿಧಿ- |
 gating verbs which ಯ ಗೆಕಾರಂ ವರ್ತಮಾನಕಾಲದ ಗುಂ ಧಾ- ||
 end in ದ್, ಳ್ or ರ್ ತುಗೆ ಲಿಲಿಕ್ಕುಳರೇಫಾಂತ- |
 and the first syl- ಕೊಗೆಗುಂ ಶಿಥಿಲತ್ವಮಗುರುಪೂರ್ವಸ್ಥಿತಿಯಿಂ. || ೪೪ ||
 labile of which is short, sleek double consonants occur, viz. before the affixes ದ, ದಪ, ವ, ಗೆ, ಗುಂ.

ಪದಚ್ಛೇದಂ.— ಪುಗೆ ದದಪವಕಾರಂ ವಿಧಿಯ ಗೆಕಾರಂ ವರ್ತಮಾನಕಾಲದ ಗುಂ
 ಧಾತುಗೆ, ಲಿಲಿಕ್ಕುಳರೇಫಾಂತಕ್ಕೆ ಒಗೆಗುಂ ಶಿಥಿಲತ್ವಂ ಅಗುರುಪೂರ್ವಸ್ಥಿತಿಯಿಂ.

ಅನ್ವಯಂ.— ಅಗುರುಪೂರ್ವಸ್ಥಿತಿಯಿಂ ಲಿಲಿಕ್ಕುಳರೇಫಾಂತಕ್ಕೆ, ಧಾತುಗೆ ದದಪ
 ಕಾರಂ ವಿಧಿಯ ಗೆಕಾರಂ ವರ್ತಮಾನಕಾಲದ ಗುಂ ಪುಗೆ, ಶಿಥಿಲತ್ವಂ ಒಗೆಗುಂ.

ಟೀಕು.— ಅಗುರುಪೂರ್ವಸ್ಥಿತಿಯಿಂ = ಲಘು ಮೊದಲಾಗಿಪ್ಪದವೆಂದೆ; ಲಿಲಿಕ್ಕುಳರೇ
 ಫಾಂತಕ್ಕೆ = ಲಿಲಿಕ್ಕುಳರೇಫಾಂತ ರೇಫಾಂತಗಳಾದ; ಧಾತುಗೆ = ಧಾತುಗಳ್ಗೆ; ದದಪವಕಾರಂ =
 ದಕಾರ ದಪಕಾರ ವಕಾರಂಗಳ್; ವಿಧಿಯು = ವಿಧಿರ್ವದ; ಗೆಕಾರಂ = ಗೆ ಎಂಬುಕ್ಕರಂ; ವರ್ತಮಾನ
 ಕಾಲದ = ವರ್ತಮಾನಕಾಲಾರ್ಥದ; ಗುಂ = ಗುಂಕಾರಂ; ಪುಗೆ = ಪ್ರಪೇಶಮಾಗಿ; ಶಿಥಿಲತ್ವಂ =
 ಶಿಥಿಲಮಸ್ವತನಂ; ಒಗೆಗುಂ = ಒಟ್ಟುಗುಂ.

ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿ.— ಪ್ರಸ್ತಾದಿಗಳಪ್ಪ ಲಿಲಿಕ್ಕುಳರೇಫಾಂತಂಗಳಪ್ಪ ಅನೇಕಾಕ್ಷರ
 ಧಾತುಗಳ್ಗೆ ಭೂತವರ್ತಮಾನಭವಿಷ್ಯಂತಿಗಾದ ದ ದಪ ವ ಎಂಬಿವು ಪರ
 ಮಾದೊಡಂ, ಪ್ರಥಮಪುರುಷದ ವಿಧ್ಯರ್ಥದೊಳಾದ ಗೆ ಎಂಬುದು ಪರಮಾ
 ದೊಡಂ, ಪ್ರಥಮಪುರುಷದ ವರ್ತಮಾನಭವಿಷ್ಯಂತಿಗಾದ ಗುಂ ಎಂಬುದು
 ಪರಮಾದೊಡಂ, ಕ್ರಿಯಾಪದದೊಳ್ ಶಿಥಿಲತೆಯನ್ನೆದುವು.

ಪ್ರಯೋಗಂ.—ಅಚ್ಚಿಂತಂಗಳ ದ ದಪ ವಂಗಳ್ಳೆ—ಜಗುಚ್ಚಿಂ, ಅಗುಚ್ಚಿಂ, ಪೊಗುಚ್ಚಿಂ, ತೆಗುಚ್ಚಿಂ, ನೆಗುಚ್ಚಿಂ, ತುಮುಚ್ಚಿಂ, ಜಗುಚ್ಚಿಂಪಂ ಇತ್ಯಾದಿ; ಜಗುಚ್ಚಿಂ ಇತ್ಯಾದಿ.

ಗಕಾರಕ್ಕೆ—ತೆಗುಚ್ಚಿ, ನೆಗುಚ್ಚಿ, ಪೊಗುಚ್ಚಿ ಎಂಬಂತೆವುದು.

ಗುಂ ಎಂಬುದರ್ಕೆ—ತೆಗುಚ್ಚಿಂ, ನೆಗುಚ್ಚಿಂ, ಪೊಗುಚ್ಚಿಂ ಎಂಬಂತೆವುದರ್ಕೆಲ್ಲಂ ಪತ್ತಿಸುಗುಂ.

ಕುಳಾಂತಕ್ಕೆ—ನುಸುಳ್ಳಂ, ಮಸುಳ್ಳಂ, ಮಗುಳ್ಳಂ, ಮಸುಳ್ಳಂಪಂ ಇತ್ಯಾದಿ; ಮಸುಳ್ಳಂ ಇತ್ಯಾದಿ.

ಗಕಾರಕ್ಕೆ—ನುಸುಳ್ಳೆ, ಮಸುಳ್ಳೆ ಎಂಬಂತೆ.

ಗುಂ ಎಂಬುದರ್ಕೆ—ನುಸುಳ್ಳಂ, ಮಸುಳ್ಳಂ ಎಂಬಂತೆ ಮಾಚ್ಚಿದು.

ತೆರಳ್ಳಂ, ಪೊರಳ್ಳಂ ಎಂಬಂತೆ ಕೆಲಕೆಲವೆಡೆಯೊಳ್ ಶಿಥಿಲವ್ಯಮಿಲ್ಲ.

ರೇಫಾಂತಕ್ಕೆ—ತೊಡರ್ದಂ, ತಳರ್ದಂ, ಕೆಳರ್ದಂ, ಎಡರ್ದಂ, ಆಳರ್ದಂ, ಅದಿರ್ದಂ, ಬಿದಿರ್ದಂ, ಅಮರ್ದಂ, ನಿಮಿರ್ದಂ; ನಿಮಿರ್ದಂಪಂ; ನಿಮಿರ್ದಂ ಸೆಂಬಂತೆಲ್ಲಕ್ಕಂ ಪತ್ತಿಸುವುದು.

ಗಕಾರಕ್ಕೆ—ತೊಡರ್ಗೆ, ಅದಿರ್ಗೆ, ಬಿದಿರ್ಗೆ, ಎಡರ್ಗೆ ಎಂಬಂತೆ.

ಗುಂ ಎಂಬುದರ್ಕೆ—ಅನುರ್ಗುಂ, ನಿಮಿರ್ಗುಂ ಎಂಬಂತೆ.

ದೀರ್ಘಾದಿಗೆ ಶಿಥಿಲವ್ಯಮಿಲ್ಲ—ಆರ್ದಂ, ಸಾರ್ದಂ, ಪಾರ್ದಂ, ಸೋರ್ದಂ, ನೇರ್ದಂಎಂಬಂತೆ.

ಸೂತ್ರಂ. || ೪೫ ||

Slack double consonants also inherent in some few words.

ಬರ್ದಿಲಂ ಸಗ್ಗಕ್ಕೆ ಪೆಸರ್ - |

ಗರ್ದುಗಿಸೆವಮರ್ದುವಳ್ಳಿ ಕಂಪಲರ್ದುದೆನ- ||

ಲೈರ್ದೆವಾಯದಿಮುತ್ತು ಪೊದ- |

ಚ್ಚಿರ್ದೆಯೆಂಬಿವು ಸಹಜಶಿಥಿಲವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿಯನಾಳ್ಳಂ. || ೫೫ ||

ವದಚ್ಚೇದಂ.— ಬರ್ದಿಲಂ ಸಗ್ಗಕ್ಕೆ ಪೆಸರ್, ಗರ್ದುಗು, ಎಸೆವ ಅಮರ್ದುವಳ್ಳಿ, ಕಂಪಲರ್ದುದು ಎನಳ್ಳಿ, ಎರ್ದವಾಯ್, ಅದಿಮುತ್ತು, ಪೊದಚ್ಚಿರ್ದೆ ಎಂಬಿವು ಸಹಜಶಿಥಿಲ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿಯಂ ಆಳ್ಳಂ.

ಟೀಕು, ಯಥಾಸ್ವಯಂ. — ಬರ್ಧಲಂ = ಬರ್ಧಲಮೆಂದು; ಸ್ಗಕ್ಕೆ = ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ; ಜೆಸಂ = ಜೆಸಂ; ಗರ್ಧಗು = ಗರ್ಧಗು ಎಂದು; ಎಸೆವ = ಒಪ್ಪವ; ಅನುದರ್ವಳ್ಳೆ = ಅನುದರ್ವಳ್ಳೆಯೆಂದು; ಕಂನಲರ್ಧದು = ಕಂನಲರ್ಧದು ಎಂದು; ಎನಲೆ = ಪೇಳಲೆ; ಎರ್ಧನಾಯ್ = ಎರ್ಧನಾಯೆಂದು; ಅದಿಮುರ್ತ್ತೆ = ಅದಿಮುರ್ತ್ತೆಯೆಂದು; ಪೊದಬ್ಬಿ = ಪ್ರಸಿದ್ಧಿವೆದ; ಎರ್ಧ = ಎರ್ಧೆಯೆಂದು; ಎಂಬಿವು = ಎಂಬೀ ಶಬ್ದಂಗಳ್; ಸಹಜತಿಥಿಲವೃತ್ತಿಯಂ = ಸಹಜವಾದ ತಿಥಿಲದ ವೃತ್ತಿಯಂ; ಆಳ್ಗಂ = ತಾಳ್ಪವು.

ವೃತ್ತಿ. — ಇದರ್ಕೆದೆ ವೃತ್ತಿ.

ಸೂತ್ರಂ. || ೪೬ ||

Elision (ಲೋಪಂ)
of the last letter
(ವು) in certain
nouns.

ನರವಂ ನೆರವಂ ಜೇವರ |

ಬರವಂ ತೆರವಂ ನೆಗಟ್ಟಿಯೆತ್ತಿರವಂ ಸಂ- ||

ಚರಿಸುವ ನೊಳವಂ ತಾವರೆ- |

ಬರ ಮತದಿಂದಂತ್ಯವರ್ಣಲೋಪಮನಾಳ್ಗಂ. || ೪೬ ||

ಪದಚ್ಛೇದಂ. — ನರವಂ, ನೆರವಂ, ಜೇವರ ಬರವಂ, ತೆರವಂ, ನೆಗಟ್ಟಿಯ ಎತ್ತಿರವಂ, ಸಂಚರಿಸುವ ನೊಳವಂ ತಾಂ ಆರೆಬರ ಮತದಿಂದೆ ಅಂತ್ಯವರ್ಣಲೋಪಮಂ ಆಳ್ಗಂ.

ಟೀಕು, ಯಥಾಸ್ವಯಂ. — ನರವಂ = ನರವು ಎಂಬ ಶಬ್ದಮುಂ; ನೆರವಂ = ನೆರವು ಎಂಬ ಶಬ್ದಮುಂ; ಜೇವರ ಬರವಂ = ಜೇವರ ಬರವು ಎಂಬ ಶಬ್ದಮುಂ; ತೆರವಂ = ತೆರವು ಎಂಬ ಶಬ್ದಮುಂ; ನೆಗಟ್ಟಿಯ = ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯು; ಎತ್ತಿರವಂ = ಎತ್ತಿರವು ಎಂಬ ಶಬ್ದಮುಂ; ಸಂಚರಿಸುವ ನೊಳವಂ = ಸಂಚಾರವ ಮಾಡ್ತಿ ನೊಳವು ಎಂಬ ಶಬ್ದಮುಂ; ತಾಂ = ತಾಂ; ಆರೆಬರ = ಕೆಲಂಬರ; ಮತದಿಂದೆ = ಮತದಿಂದೆ; ಅಂತ್ಯ = ಕಡೆಯಣ; ವರ್ಣ = ಆಕ್ಷರದ; ಲೋಪಮಂ = ಅದರ್ಶನಮಂ; ಆಳ್ಗಂ = ತಾಳ್ಪಂ.

ವೃತ್ತಿ. — ಈ ಪದಂಗಳ ಕಡೆಯ ವಕಾರಕ್ಕೆ ಎಕಲ್ಪದಿಂದೆ ಲೋಪಮುಂಟು.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ನರವಂ = ನರಂ; ನೆರಂ, ಬರಂ, ಎತ್ತಿರಂ, ನೊಳಂ ಎಂದೆ ಹೇಳುವುದು.

ಸೂತ್ರಂ. || ೪೭ ||

Elision of the last letter in ಅಲ್ಲದೆ when it is emphasizing, and its non-elision in ಅಲ್ಲದು (ಅಲ್ಲ) when it is denying (or, with ಎ, questioning).

ಪುದಿಗುಂ ನಿರ್ಧಾರಣದ- |
 ಲ್ಲದೆಯೆಂಬ ದೆಕಾರದೆಗೆಗೆ ಪಿರಿದುಂ ಲೋಪಂ ||
 ಪುದಿಯದು ಲೋಪಂ ಪ್ರತಿಷೇ- |
 ಧದೊಳಲ್ಲದುವೆಂಬ ಪದಮನಲ್ತಿನಲಕ್ಕುಂ. || ೫೭ ||

ಪದಕ್ಕೇದಂ.— ಪುದಿಗುಂ ನಿರ್ಧಾರಣದ ಅಲ್ಲದೆ ಎಂಬ ದೆಕಾರದ ಎದೆಗೆ ಪಿರಿದುಂ ಲೋಪಂ; ಪುದಿಯದು ಲೋಪಂ ಪ್ರತಿಷೇಧದೊಳ್; ಅಲ್ಲದು ಎಂಬ ಪದಮಂ ಅಲ್ಲ ಎನಲ್ ಅಕ್ಕುಂ.

ಅನ್ವಯಂ.— ನಿರ್ಧಾರಣದ ಅಲ್ಲದೆ ಎಂಬ ದೆಕಾರದ ಎದೆಗೆ ಪಿರಿದುಂ ಲೋಪಂ ಪುದಿಗುಂ; ಪ್ರತಿಷೇಧದೊಳ್ ಲೋಪಂ ಪುದಿಯದು; ಅಲ್ಲದು ಎಂಬ ಪದಮಂ ಅಲ್ಲ ಎನಲ್ ಅಕ್ಕುಂ.

ಟೀಕು.— ನಿರ್ಧಾರಣದ = ನಿರ್ಧಾರಣಾರ್ಥದ; ಅಲ್ಲದೆಯೆಂಬ ದೆಕಾರದ = ಅಲ್ಲದೆ ಎಂದು ಪೇಳುವ ದೆಕಾರದ; ಎದೆಗೆ = ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ; ಪಿರಿದುಂ = ವಿಶೇಷವಾಗಿಯುಂ; ಲೋಪಂ = ಅದರ್ಶನಂ; ಪುದಿಗುಂ = ಪ್ರವೇಶವಾಗುವುದು; ಪ್ರತಿಷೇಧದೊಳ್ = ಪ್ರತಿಷೇಧದಲ್ಲಿ; ಲೋಪಂ = ಅದರ್ಶನಂ; ಪುದಿಯದು = ಪ್ರವೇಶವಾಗದು; ಅಲ್ಲದುವೆಂಬ ಪದಮಂ = ಅಲ್ಲದು ಎಂದು ಪೇಳುವ ಪದಮಂ; ಅತ್ತಿನಲ್ = ಅಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಲ್; ಅಕ್ಕುಂ = ಅಪ್ಪದು.

ವೃತ್ತಿ.— ನಿರ್ಧಾರಣಾರ್ಥಮಂ ಪೇರಿಸ್ವಿ ಅಲ್ಲದೆ ಎಂಬ ಶಬ್ದದ ದೆಕಾರಕ್ಕೆ ಏಕಲ್ಪದಿಂ ಲೋಪಮುಂಟು; ಅಲ್ಲದು ಎಂಬ ಪ್ರತಿಷೇಧದೊಳ್ ದುಕಾರಕ್ಕೆ ಲೋಪವಾಗಲೆನಲಾಗದು. ಅಲ್ಲದು ಎಂಬುದಂ ಅಲ್ಲ ಎಂದು ಏಕಲ್ಪದಿನೆನಲಕ್ಕುಂ, ಅದರ್ಕೆ ಲಿಂಗವಚನವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿಲ್ಲ.

ಪ್ರಯೋಗಂ.— ದೆಕಾರಲೋಪಕ್ಕೆ — ಗೊರವನಲ್ಲದೆ ಪೋಗುಂನೆಂಬಲ್ಲಿ
 “ಗೊರವನಲ್ಲ ಪೋಗುಂ . . .” || 32 ||
 ಎಂದುಂಟು.

ಪ್ರತಿಷೇಧದೊಳ್ ಲಿಂಗತ್ರಯಕ್ಕೆ — ಅವನಲ್ಲ! ಅವಳಲ್ಲ! ಅದಲ್ಲ!

ವಚನತ್ರಯಕ್ಕೆ-- ". . . ಓರ್ವನೆ ಗಂಡನಲ್ಲೆ ಜಗತೀತಳದೊಳ್." || 33 ||

" . . . ಇರ್ಬರೆ ತೋಳ್ಗಳಲ್ಲೆ ನೈವತಿಗೆ ರಣದೊಳ್" || 34 ||

"ತೇಜೋನಿಧಿಕವಿನಿಳಯದೊಳೀಪಪ್ಪಭರ ಮಹಾಪ್ರಭರಲ್ಲೆ" || 35 ||

ಸೂತ್ರಂ. || ೪೮ ||

The letters ಯ, ರ, ಲ, ಣ, ನ, ಳ, ಳ, ಳ, ಳ very often occur without the vowel ಆ (as ಯ್, ರ್, etc.) at the end of words. ಯ ರ ಲ ಣ ನ ಳ ಳ ಳ ಳ ವರ್ಣೋ- | ತ್ಕರಮೆ ವಲಂ ಪದದ ಕಡೆಯೊಳ್ ಸ್ವರವಿಧಿಯಂ || ಪಿರಿದುಂ ತಾಳ್ಳುಗುಮಿವನಹಿ- | ವರೆ ಕನ್ನಡಗಬ್ಬದೊಳ್ ತೊಡಂಕದೆ ಸಲ್ವರ್. || ೪೮ ||

ವದರ್ಥೇದಂ. — ಯ ರ ಲ ಣ ನ ಳ ಳ ಳ ಳ ವರ್ಣೋತ್ಕರಮೆ ವಲಂ ಪದದ ಕಡೆಯೊಳ್ ಆಸ್ವರ ನಿಧಿಯಂ ಪಿರಿದುಂ ತಾಳ್ಳುಗುಂ; ಇವಂ ಆಪಿವರೆ ಕನ್ನಡಗಬ್ಬದೊಳ್ ತೊಡಂಕದೆ ಸಲ್ವರ್.

ಟೀಕು, ಯಥಾಸ್ವಯಂ. — ಯ ರ ಲ ಣ ನ ಳ ಳ ಳ ಳ = ಯಕಾರ, ರೇಫ, ಲಕಾರ, ಣಕಾರ, ನಕಾರ, ಳಕಾರ, ಳಕಾರ, ಳಕಾರಂಗಳೆಂಬ; ವರ್ಣ = ಆಕ್ಷರಂಗಳ; ಉತ್ತರಮೆ = ಹೆಚ್ಚಿಗೆಯೆ; ವಲಂ = ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ; ಪದದ = ಪದಂಗಳ; ಕಡೆಯೊಳ್ = ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ; ಆಸ್ವರ ನಿಧಿಯಂ = ವ್ಯಂಜನನಿಧಿಯಂ; ಪಿರಿದುಂ = ಬಹುಳವಾಗಿಯಂ; ತಾಳ್ಳುಗುಂ = ಧರಿಸುವುದು; ಇವಂ = ಈ ವ್ಯಂಜನಾಂತಶಬ್ದಂಗಳಂ; ಆಪಿವರೆ = ತಿಳಿವರೆ; ಕನ್ನಡಗಬ್ಬದೊಳ್ = ಕರ್ಣಾಟಕ ಕಾವ್ಯಂಗಳಲ್ಲಿ; ತೊಡಂಕದೆ = ತೊಡಕಿಲ್ಲದೆ; ಸಲ್ವರ್ = ಸಲುಸಳಿಯಾಗಿರ್ಪರ್.

ವೃತ್ತಿ. — ಯಕಾರ ರೇಫ ಲಕಾರ ಣಕಾರ ನಕಾರ ಳಕಾರ ಳಕಾರ ಳಕಾರಂಗಳ್ ಕನ್ನಡದೊಳ್ ಪಿರಿದುಂ ವ್ಯಂಜನಾಂತಂಗಳಾಗಿ ಪದಂಗಳಾಗಿ ಪೂರ್ವ; ಇವನಹಿದು ಪ್ರಯೋಗಿಸುವರ್ಗೆ ಕವಿತ್ವದೊಳ್ತೊಡಂಕಿಲ್ಲ.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ಯಕಾರಕ್ಕೆ — ಕೆಯ್, ಮೆಯ್, ಬೆಯ್, ನೆಯ್, ಕೊಯ್, ಪೊಯ್, ಸಾಯ್, ಸಾಯ್, ವಿಯಾಯ್, ಬಾಯ್, ಬಯ್.

ರೇಫೆಗೆ—ನಾರ್, ಬೇರ್, ತೇರ್, ಒರ್, ತೆಮರ್, ಜೆಮರ್, ಉಸಿರ್, ಮೊಸರ್, ತಳಿರ್, ಕುಳಿರ್.

ಲಕಾರಕ್ಕೆ—ಪಾಲ್, ಕೇಲ್, ಕೋಲ್, ಸಾಲ್, ನೂಲ್, ಕಲ್, ನೆಲ್, ಬಿಲ್, ಕವಲ್, ಅವಲ್, ತಂದಲ್.

ಣಕಾರಕ್ಕೆ—ಪವಣ್, ನಾಣ್, ಜಾಣ್, ಮಾಣ್, ಗೇಣ್, ಕಣ್, ಮಣ್, ಪೂಣ್, ಪುಣ್.

ನಕಾರಕ್ಕೆ—ಪೊನ್, ಬೆನ್, ಏನ್, ಬೇನ್, ಸೀನ್, ಈನ್, ಬಾನ್, ಪೇನ್.

ಳಕಾರಕ್ಕೆ—ಒಳ್, ಜೆಳ್, ತಳ್, ಕಳ್, ಮಿದುಳ್, ಕರುಳ್, ಕುರುಳ್, ತಿರುಳ್, ಮುಗುಳ್.

ಱಕಾರಕ್ಕೆ—ಁಱ್, ಁಸಿಱ್, ಕೆಱ್, ಪೆಱ್, ನೇಱ್, ಎಱ್ಱಿಱ್, ಪೊಱಿಱ್.

ಱ್ಱಕ್ಕೆ—ಱಾಱ್, ಪೋಱಿಱ್, ಬೀಱಿಱ್, ತೇಱಿಱ್, ಜಾಱಿಱ್, ಎಸಱಿಱ್, ಆಗಱಿಱ್, ನೆಗಱಿಱ್, ಪೋಗಱಿಱ್.

ಏರಿದುಮೆಂಬುದಕ್ಕೆಂ ಕೆಲವಕ್ಕೆಂಜನಮಿಲ್ಲ, ಅವಾವೆಂದೊಡೆ—
ಕರು, ತಣು, ಅನು, ಕಹು, ತುಹು, ಪುಹು—ಇವು ಮೊದಲಾದುವು.

ಸೂತ್ರಂ¹⁾. || ೪೯ ||

The joining of two or more letters to each other is called (euphonic) combination (ಸಂಧಿ). Consonants without any vowel enter the following letter.	ಎರಡುಂ ಪಲವುಂ ವರ್ಣಂ ಪರಸ್ಪರಂ ಕೂಡುವಂದಮದು ಸಂಧಿ ವಲಂ ಸ್ವರರಹಿತವ್ಯಂಜನಮವು ಪರವರ್ಣಮಸ್ಥೈರುತಿರ್ಪುವಾ ಸಂಹಿತೆಯೊಳ್. ೪೯
--	---

1) ಸೂ. ಎರಸ್ವರ ಸನ್ನಿಹವಃ ಸಂಹಿತಾ || ಭಾ. ಭೂ. 17. ||
(ವರ್ಣಾಕ್ಷರಗಳು ಒಂದರಲ್ಲಿಂದು ಕೂಡುವುದೇ ಸಂಹಿತೆ.)

ಪದಚ್ಛೇದಂ. — ಎರಡುಂ ಪಲವುಂ ವರ್ಣಂ ಪರಸ್ವರಂ ಕೂಡುವ ಅಂದಂ ಅದು ಸಂಧಿ, ವಲಂ! ಸ್ವರಹಿತ ವ್ಯಂಜನಂ ಅವು ಪರವರ್ಣಮಂ ಐದುತ ಇಪ್ಪವು ಆ ಸಂಹಿತೆಯೊಳ್.

ಆಸ್ತ್ರಯಂ. — ಎರಡುಂ ಪಲವುಂ ವರ್ಣಂ ಪರಸ್ವರಂ ಕೂಡುವಂದಂ ಅದು ಸಂಧಿ, ವಲಂ! ಆ ಸಂಹಿತೆಯೊಳ್ ಸ್ವರಹಿತವ್ಯಂಜನಂ ಅವು ಪರವರ್ಣಮಂ ಐದುತ ಇಪ್ಪವು.

ಟೀಕು. — ಎರಡುಂ = ಎರಡಕ್ಷರಂಗಳುಂ; ಪಲವುಂ = ಹಲವಕ್ಷರಂಗಳುಂ; ಪರಸ್ವರಂ = ಅಸ್ಯೋನ್ಯವಾಗಿ; ಕೂಡುವಂದಂ = ಸಂಯೋಗವಾಗುವಂದಂ; ಅದು = ಅದು; ಸಂಧಿ = ಸಂಧಿಯೆನಿಪುದು; ವಲಂ = ನಿಶ್ಚಯಂ; ಆ ಸಂಹಿತೆಯೊಳ್ = ಆ ಸಂಧಿಯಲ್ಲಿ; ಸ್ವರಹಿತ = ಸ್ವರಹೀನವಾದ; ವ್ಯಂಜನಂ = ವ್ಯಂಜನಾಕ್ಷರಂ; ಅವು = ಅವು; ಪರವರ್ಣಮಂ = ಮುಂದಣಕ್ಷರವಂ; ಆಯ್ದುತ ಇಪ್ಪವು = ಕೂಡುತ್ತಿಪ್ಪವು.

ವೃತ್ತಿ. — ಎರಡಕ್ಷರಂ ಮೇಣ್ ಪಲವಕ್ಷರಂ ತಮ್ಮೊಳಸ್ಯೋನ್ಯಮಾಗಿ ಕೂಡುವುದು ಸಂಧಿಯೆನಿಸುಗುಂ. ಆ ಸಂಧಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವರಹಿತವ್ಯಂಜನಂಗಳ್ ಮುಂದಣಕ್ಷರಮನೈದುವುವು.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ಸ್ವರಯುಕ್ತವ್ಯಂಜನಕ್ಕೆ —
 ಕೂರ್ತು + ಈವಂ = ಕೂರ್ತೀವಂ. ಎನ್ನ + ಅರಸಂ = ಎನ್ನರಸಂ. ಮುನ್ನೆ + ಇಲಿವಂ = ಮುನ್ನಿಲಿವಂ.

ಸ್ವರಹಿತವ್ಯಂಜನಕ್ಕೆ —
 ಬಾಣ್ + ಉಂಟು = ಬಾಣುಂಟು. ಕುರುಳ್ + ಕೊಂಕಾಯ್ತು = ಕುರುಳ್ಕೊಂಕಾಯ್ತು.

ಸೂತ್ರಂ. || ೫೦ ||

<p>The two kinds of euphonic combinations, viz. Internal (the joining of a Nominal base or Verbal theme and Suffixes) and Final (the joining of a word to the end of another.)</p>	<p>ಪದಮಧ್ಯಂ ಪದದಂತ್ಯಂ ವಿದಗ್ಧರಿಂ ಸಂಧಿವಿಷಯಮೆರಡಕ್ಕುಮಿಳಾ- ವಿದಿತಪ್ರಕೃತಿಪ್ರತ್ಯಯ ಮೊದವಿದ ಪದಯುಗದ ಬೆರಕೆ ಬೇಡಿರ್ಪದಂ. ೫೦ </p>
--	---

ಪದಚ್ಛೇದಂ.— ಪದಮುಕ್ಯಂ ಪದದ ಅಂತ್ಯಂ ವಿದಗ್ಧರಿಂ ಸಂಧಿವಿವರಣೆಯೆ ಎರಡು ಅಕ್ಷರಂ; ಇಳಾವಿವಿವ್ರಕೃತಿವ್ರತ್ಯಯಂ, ಒದವಿದ ಪದಯುಗದ ಬರಕೆ ಬೇಡಿ ಇರ್ಪಡಪಿಂ.

ಅನ್ವಯಂ.— ಇಳಾವಿವಿವ್ರಕೃತಿವ್ರತ್ಯಯಂ ಒದವಿದ ಪದಯುಗದ ಬರಕೆ ಬೇಡಿ ಇರ್ಪಡಪಿಂ ಪದಮುಕ್ಯಂ ಪದದಂತ್ಯಂ ವಿದಗ್ಧರಿಂ ಸಂಧಿವಿವರಣೆಯೆ ಎರಡು ಅಕ್ಷರಂ.

ಟೀಕು.— ಇಳಾವಿವಿವ್ರಕೃತಿವ್ರತ್ಯಯಂ = ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ವ್ರಕೃತಿ ವ್ರತ್ಯಯಂಗಳ್; ಒದವಿದ ಪದಯುಗದ = ಪ್ರಾಪ್ತಿಸಿದ ಪದಂಗಳರಡು; ಬರಕೆ = ಸಂಯೋಗಂ; ಬೇಡಿ ಇರ್ಪಡಪಿಂ = ಬೇಕಾಗದಿರ್ಪಡಪಿಂ; ಪದಮುಕ್ಯಂ = ಪದಮುಕ್ಯಸಂಧಿಯೆಂದು; ಪದದಂತ್ಯಂ = ಪದದಂತ್ಯಸಂಧಿಯೆಂದು; ವಿದಗ್ಧರಿಂ = ವಿದ್ವಾಂಸರಿಂದೆ; ಸಂಧಿವಿವರಣೆಯೆ = ಸಂಧಿವ್ರತ್ಯಯೋಜನೆಯೆ; ಎರಡು = ಎರಡು ತೆಪ್ಪು; ಅಕ್ಷರಂ = ಅಕ್ಷರ.

ವಿವರಣೆ.— ವ್ರಕೃತಿವ್ರತ್ಯಯಂಗಳ್ ಕೂಡುವುದು ಪದಮುಕ್ಯಸಂಧಿಯೆನಿಸುವುದು; ಪದಂಗಳರಡು ಕೂಡುವಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಪದದ ಕಡೆಯೊಳಪ್ಪದು ಪದದಂತ್ಯಸಂಧಿಯೆನಿಸುವುದು.

ವೃತ್ತಿ.— ವ್ರಕೃತಿವ್ರತ್ಯಯಂಗಳ್ ಮಧ್ಯಮುಂ ಪೂರ್ವಪದದ ಕಡೆಯುಂ ಪರಪದದ ಮೊದಲುಂ ಕೂಡಿ, ಪದಮುಕ್ಯಸಂಧಿ ಪದಾಂತ್ಯಸಂಧಿ ಎಂದು, ಸಂಧಿವಿವರಣೆಯೆನಿಸಿರ್ಪಿಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ.— ಪದಮುಕ್ಯಸಂಧಿಗೆ—

ನಾಮವಿಧಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ— ಮಾತು + ಅಮ್ = ಮಾತಂ. ಮಾತು + ಇಮ್ = ಮಾತಿಂ. ಮಾತು + ಇಂಗೆ = ಮಾತಿಗೆ. ಮಾತಿನ + ಅತ್ತಣಿಂ = ಮಾತಿನತ್ತಣಿಂ. ಮಾತು + ಇನ = ಮಾತಿನ. ಮಾತಿನ + ಒಳ್ = ಮಾತಿನೊಳ್.

ಧಾತುವಿಧಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ (ಆಖ್ಯಾತ) — ನುಡಿದ + ಅಮ್ = ನುಡಿದಂ. ನುಡಿದ + ಆರ್ = ನುಡಿದರ್. ನುಡಿದ + ಅಯ್ = ನುಡಿದಯ್. ನುಡಿದ + ಇರ್ = ನುಡಿದಿರ್. ನುಡಿದ + ಎನ್ = ನುಡಿದೆನ್. ನುಡಿದ + ಎವ್ = ನುಡಿದೆವ್.

ಪದಾಂತ್ಯಸಂಧಿಗೆ—

ನಾಮಪದಂಗಳಲ್ಲಿ — ಅವನ + ಆಳ್ತನಂ = ಅವನಾಳ್ತನಂ. ಕಾಮನ + ಅಡಲೆ = ಕಾಮನಡಲೆ.

ಕ್ರಿಯಾಪದಂ ಬೆರಕೆಯಾದಲ್ಲಿ — ನುಡಿದರ್ + ಅವರ್ = ನುಡಿದರವರ್ .
 ಬೆಸಸಿದೆವು + ಒಳ್ಳಂ = ಬೆಸಸಿದೆವೊಳ್ಳಂ.

ಇಂತಹಿವುದು.

ಸೂತ್ರಂ. || ೫೧ ||

ಇದು ಪೂರ್ವಪ್ರಕರಣಮಿಂ- |

The section on
 Letters finished.

ತಿದಹಿವೊಳ್ ಸಾಕಲ್ಯಸಂಜ್ಞೆ ಪೇರಿವೆನಲ್ಪೇ- ||

ಉದಿತಪ್ರಕರಣಗಣಸೂ- |

ತ್ರದಿಷ್ಟದಿಂ ಸಂಜ್ಞೆಯೊಡನೆ ಪೇರಿಲ್ಪಡೆಗುಂ. || ೫೧ ||

ವದಜ್ಞೇದಂ. — ಇದು ಪೂರ್ವಪ್ರಕರಣಂ. ಇಂತು ಇದಹಿವೊಳ್ ಸಾಕಲ್ಯಸಂಜ್ಞೆ ಪೇರಿವು ಎನಲ್ ಬೇಡ! ಉದಿತಪ್ರಕರಣಗಣಸೂತ್ರದ ಇಷ್ಟದಿಂ ಸಂಜ್ಞೆಯೊಡನೆ ಪೇರಿಲ್ ಪಡೆಗುಂ.

ಟೀಕು, ಯಥಾನ್ವಯಂ. — ಇದು = ಇದು; ಪೂರ್ವಪ್ರಕರಣಂ = ಮೊದಲ ಪ್ರಕರಣಂ; ಇಂತು = ಹೀಗೆ; ಇದಹಿವೊಳ್ = ಈ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ; ಸಾಕಲ್ಯಸಂಜ್ಞೆ = ಸಮಸ್ತ ಸಂಜ್ಞೆಗಳ; ಪೇರಿವೆನಲ್ಪೇಡ = ಹೇಳಿತಿಟ್ಟಿನ ಬೇಡ; ಉದಿತಪ್ರಕರಣಗಣಸೂತ್ರದ = ಉಂಟಾಗಲ್ಪಟ್ಟ ಪ್ರಕರಣದ ಸಮೂಹದ ಸೂತ್ರಂಗಳ; ಇಷ್ಟದಿಂ = ಇಷ್ಟದಿಂದ; ಸಂಜ್ಞೆಯೊಡನೆ = ಸಂಜ್ಞೆಯ ಕೂಡೆ; ಪೇರಿಲ್ಪಡೆಗುಂ = ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವು.

ವೃತ್ತಿ. — ಸಂಜ್ಞಾವ್ರಕರಣಂ ಸಂಪೂರ್ಣಂ.

ಸಂಜ್ಞಾವ್ರಕರಣಂ ಸಮಾಪ್ತಂ.

2. ಸಂಧಿಪ್ರಕರಣಂ. Second Section: Particularities of Euphonic Combination.

1. Combination of Vowels.

ಸೂತ್ರಂ.¹⁾ || ೫೨ ||

Elision of vowels (ಅ, ಇ, ಉ, ಎ) at the end of inflected and uninflected words (whether Samskrita or

ಸ್ವರಮಿದರೊಳಿರೆ ವಿಭಕ್ತಿ |
ಸ್ವರಕಂ ಪ್ರಕೃತಿಸ್ವರಕ್ಕಮಕ್ಕುಂ ಲೋಪಂ ||
ವರಸಂಸ್ಕೃತಕರ್ಣಾಟಕ- |
ಮರಡಪೊಳಂ ನಾಮರೂಢಿಯತಿಯದ ವಕ್ಷಂ. || ೬೨ ||

Kannada) before vowels is very frequent, but ought not to occur when the meaning would become uncertain.

ವದಚ್ಛೇದಂ.— ಸ್ವರಂ ಇದಿರೊಳಂ ಇರೆ, ವಿಭಕ್ತಿಸ್ವರಕಂ ಪ್ರಕೃತಿಸ್ವರಕ್ಕಂ ಅಕ್ಕುಂ ಲೋಪಂ, ವರಸಂಸ್ಕೃತ ಕರ್ಣಾಟಕಂ ಎರಡಪೊಳಂ, ನಾಮರೂಢಿ ಅಪಿಯದ ವಕ್ಷಂ.

ಅನ್ವಯಂ.— ವರಸಂಸ್ಕೃತಕರ್ಣಾಟಕಂ ಎರಡಪೊಳಂ — ನಾಮರೂಢಿ ಅಪಿಯದ ವಕ್ಷಂ — ಸ್ವರಂ ಇದಿರೊಳಂ ಇರೆ, ವಿಭಕ್ತಿಸ್ವರಕಂ ಪ್ರಕೃತಿಸ್ವರಕ್ಕಂ ಲೋಪಂ ಅಕ್ಕುಂ.

1) ಸೂ. ಸ್ವರೇ ಸ್ವರಸ್ಯ ಲೋಪಃ || ಭಾ. ಭೂ. 19. ||

(ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಸ್ವರಕ್ಕೆ ಸ್ವರ ವರವಾದರೆ ಪೂರ್ವಸ್ವರಕ್ಕೆ ಲೋಪಂ.)

ಸೂ. ಪ್ರಕೃತೇರುದೇತೋಃ || ಭಾ. ಭೂ. 20. ||

(ಪ್ರಕೃತಿಯೆಂದು ಹೆಸರುಳ್ಳ ಲಿಂಗದ ಉಕಾರ ಏಕಾರಗಳಿಗೆ ಸ್ವರ ವರವಾದರೆ ಪೂರ್ವಸ್ವರಕ್ಕೆ ಲೋಪಂ.)

ಸೂ. ನ ನಾಮಭಾಗಪ್ರಥಮೇ || ಭಾ. ಭೂ. 21. ||

(ಸಂಧಿ ಮಾಡುವಾಗ ನಾಮರೂಢಿ ಕೆಡುವ ವಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಉಕಾರ ಏಕಾರಗಳಿಗೆ ಲೋಪವಿಲ್ಲ.)

ಸ್ವರಮಿರೆ ವರದೊಳಂ ಪೂರ್ವ |
ಸ್ವರಲೋಪಂ ಕೃತವಿಭಕ್ತಿಗಕ್ಕುಂ ಪ್ರಕೃತಿ ||
ಸ್ವರದೊಳುದೇದಂತಕ್ಕಾ- |
ಚರಿಸುವರವಿಸವ್ವ ನಾಮಭಾಗಸ್ಥಿತಿಯೊಳಂ

ಟೀಕು. — ವರ=ಶ್ರೀಪ್ರವಾದ; ಸಂಸ್ಕೃತಕರ್ಣಾಟಕಂ=ಸಂಸ್ಕೃತಕರ್ಣಾಟಕಂಗಳೆಂಬ; ಎರಡನೊಳಂ=ಎರಡು ಶಬ್ದದಲ್ಲಿಯುಂ; ನಾಮರೂಢಿ=ನಾಮಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯು; ಆಜಿಯವ ವಕ್ಷಂ=ಕೆಡದ ವಕ್ಷದಲ್ಲಿ; ಸ್ವರಂ=ಸ್ವರಾಕ್ಷರಂ; ಇವಿರೊಳಂ=ಮುಂದುಗಡೆಯಲ್ಲಿ; ಇರಿ=ಇರಿ; ವಿಭಕ್ತಿ ಸ್ವರಕಂ=ವಿಭಕ್ತಿ ಸ್ವರಕ್ಕೆಯುಂ; ಪ್ರಕೃತಿ ಸ್ವರಕಂ=ಪ್ರಕೃತಿ ಸ್ವರಕ್ಕೆಯುಂ; ಲೋ ನಂ=ಆದರ್ಶನಂ; ಆಕ್ಕುಂ=ಆಪ್ತುಂ.

ಪೃತ್ತಿ. — ಸ್ವರಂ ವರಮಾಗೆ, ಸಂಸ್ಕೃತದ ಕನ್ನಡದ ವಿಭಕ್ತಿ ಸ್ವರಕಂ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸಹಜ ಸ್ವರಕಂ, ನಾಮಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಕೆಡದ ವಕ್ಷಂ, ಲೋಪಮಕ್ಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ಸಂಸ್ಕೃತಪ್ರಕೃತಿಯ ವಿಭಕ್ತಿ ಸ್ವರಲೋಪಕ್ಕೆ —

ಕ್ರಮದೆ + ಆಯ್ತು = ಕ್ರಮದಾಯ್ತು. ಇಂದ್ರಂಗೆ + ಐರಾವತಂ = ಇಂದ್ರಂ ಗೈರಾವತಂ. ಗಿರಿಯತ್ತಣಿಂದೆ + ಇಯಿಂದಂ = ಗಿರಿಯತ್ತಣಿಂದಿಯಿಂದಂ. ಗೃಹ ದಲ್ಲಿ + ಇದರ್ = ಗೃಹದಲ್ಲಿದರ್. ಈಶ್ವರನ + ಬಲವು = ಈಶ್ವರನೊಲವು.

ವಿಭಕ್ತ್ಯಾದಿ ಕೂಡುವೆಡೆ ಸಂಸ್ಕೃತಪ್ರಕೃತಿ ಸ್ವರಲೋಪಕ್ಕೆ —

ಬುಧ + ಆರ್ = ಬುಧರ್. ಉದ್ಧತ + ಆರ್ = ಉದ್ಧರ್. ದೇವ + ಎಂಬರ್ = ದೇವೆಂಬರ್. ರಾಗ + ಇಸು = ರಾಗಿಸು. ಭಂಗ + ಇಸು = ಭಂಗಿಸು. ಭಾವ + ಇಸು = ಭಾವಿಸು.

ಇಂತುಯಿದುವನೆಯವುದು.

ಕರ್ಣಾಟಕಪ್ರಕೃತಿಯ ವಿಭಕ್ತಿ ಸ್ವರಲೋಪಕ್ಕೆ —

ಸಲದಿಂದೆ + ಉಣ್ಣಂ = ಸಲದಂದುಣ್ಣಂ. ಲೇಸಿಂಗೆ + ಒಡೆಯಂ = ಲೇಸಿಂ ಗೊಡೆಯಂ. ಮರದತ್ತಣಿಂದೆ + ಇಯಿಂದಂ = ಮರದತ್ತಣಿಂದಿಯಿಂದಂ. ಚಲದ + ಆಣ್ಣಂ = ಚಲದಾಣ್ಣಂ. ಪೊಲದಲ್ಲಿ + ಇದರ್ = ಪೊಲದಲ್ಲಿದರ್. ಸೆಲದೆ + ಎಯ್ತಿಂದಂ = ಸೆಲದೆಯ್ತಿಂದಂ.

ಆಟ್ಯಾತವಿಭಕ್ತಿ ಸ್ವರಲೋಪಕ್ಕೆ —

ಮಾಡಿದವು + ಒಳ್ಳಂ = ಮಾಡಿದವೊಳ್ಳಂ: —

ಕ್ರಿಯಾವಿಭಕ್ತಿಯಾದೇಶಮಾದ ಸ್ವರದ ಲೋಪಕ್ಕೆ —

ಕೂಡಿ + ಇದರ್ = ಕೂಡಿದರ್. ವಸಿದು + ಉಣ್ಣಂ = ವಸಿದುಣ್ಣಂ.

ಕರ್ನಾಟಕಪ್ರಕೃತಿಸ್ವರಲೋಪಕ್ಕೆ—

1. ಅಕಾರಕ್ಕೆ— ಅರಸ + ಆಳ್ = ಅರಸಾಳ್. ಅಜ್ಜ + ಆನೆ = ಅಜ್ಜಾನೆ.
ಜೀಯ + ಎಂಬಂ = ಜೀಯೆಂಬಂ. ಬಡಬಡ + ಆದಂ = ಬಡಬಡಾದಂ. ಸಾ
ವಂತ + ಓಲಗಂ = ಸಾವಂತೋಲಗಂ.

2. ಇಕಾರಕ್ಕೆ— ದಾಳಿಟ್ಟಂ, ಹಂದಿಟ್ಟಂ, ಸವದಿಟ್ಟಂ.

3. ಎಕಾರಕ್ಕೆ— ಸೇಸಿಕ್ಕಿದಂ, ಮುಡಿಗಿಕ್ಕಿದಂ, ಮತ್ತಿಲ್ಲಂ, ಮುನ್ನಹಿಂವಂ.

4. ಉಕಾರಕ್ಕೆ— ಸುತ್ತೋಲೆ, ಹತ್ತಿಂಟು, ಲೇಸಲ್ಲಂ, ಸೊವಡೊಂದು.

ನಾಮಂ ಕೆಡುವೊಡೆ ಸಂಸ್ಕೃತಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರಕೃತಿಸ್ವರಕ್ಕೆ ಲೋಪ
ಮಿಲ್ಲ— ಪಟು + ಏಕವಾಕ್ಯಂ = ಪಟುವೇಕವಾಕ್ಯಂ. ವಿಧು + ಇದು = ವಿಧು
ವಿದು. ಮಡು + ಇದು = ಮಡುವಿದು. ಕುಡು + ಇಲ್ಲ = ಕುಡುವಿಲ್ಲ.

ಸೂತ್ರಂ.¹⁾ || ೫೩ ||

Insertion of ಯ
after ಆ, ಇ, ಈ, ಓ,
ಐ, ಎ, ಉ and after
ಆ when it is the
affix of the Geni-
tive and followed
by the emphasizing ಎ.

ಆತ್ವದಿನಿವರ್ಣದಿಂ ಮ- |
ತ್ತೀತ್ವದಿನೈತ್ವದಿನೆವರ್ಣದಿಂ ಮುಂದಕ್ಕುಂ ||
ಯತ್ವಮದವಧಾರಣೆ ಪರ- |
ಮತ್ವಂ ವಿಂತಾಗೆ ಷಷ್ಠಿನಿಯಮದೆ ಯತ್ವಂ. || ೬೩ ||

1) ಸೂ. ಆದಿವರ್ಣೈಕಾರೇಭ್ಯೋ ಯಃ || ಭಾ. ಭೂ. ೨೨. ||
(ಆಕಾರ, ಇಕಾರ, ಎಕಾರಗಳಿಂದ ವರವಾಗಿ ಯಕಾರವಾಗುವುದು.)

ಆಕಾರಾಂತಾಚ್ಚಾವಧಾರಣಾರ್ಥೇ ಏ || ಭಾ. ಭೂ. ೨೩. ||
(ಆಕಾರಾಂತ ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ವರವಾಗಿ ಅವಧಾರಣೆಗೆ ಆದೇಶವಾದ ಎಕಾರವು ಬಂದರೆ
ಯಕಾರವಾಗುವುದು.)

ಸವನಿಕುಮಾರಕಾರಂ ಮೇ- |
ಗನಿವರ್ಣಮೇಕಾರಮಂಜಿವರ್ಕೆ ಯಕಾರಂ ||
ವ್ಯವಧಾಯಕಂ ವ್ಯವರ್ಣ- |
ಕ್ಕೆ ವಕಾರಂ ಸ್ವರಮವಿದಿರೊಳಗೆ ಯಥೇಷ್ಟಂ || ಶ. ಸ್ತೂ. ೧. ||

ವದಚ್ಛೇದಂ.—ಆತ್ಮದಿಂ ಇವರ್ಣದಿಂ ಮತ್ತೆ ಓತ್ವದಿಂ ಐತ್ವದಿಂ ಎವರ್ಣದಿಂ ಮುಂದೆ ಆಕ್ಕುಂ ಯತ್ನಂ ಅದು: ಆವಧಾರಣೆ ವರಂ, ಅತ್ನಂ ಪಿಂತು ಆಗೆ ಷಷ್ಠನಿಯಮದೆ, ಯತ್ನಂ.

ಟೀಕು, ಯಥಾಸ್ವಯಂ.—ಆ ಸಂಹಿತಯೋಳೆಂಬುದನುವರ್ತನೆ—ಆತ್ಮದಿಂ = ಆಕಾರ ದಿಂದೆ; ಇವರ್ಣದಿಂ = ಇ ಈ ಎಂಬ ಸವರ್ಣದಿಂದೆ; ಮತ್ತೆ = ಬರೀಕಂ; ಓತ್ವದಿಂ = ಓಕಾರ ದಿಂದೆ; ಐತ್ವದಿಂ = ಐಕಾರದಿಂದೆ; ಎವರ್ಣದಿಂ = ಎ ಏ ಎಂಬ ಸವರ್ಣದಿಂ; ಮುಂದೆ = ಮುಂದುಗಡೆಯಲ್ಲಿ; ಯತ್ನಂ = ಯಕಾರಂ; ಅದು = ಅದು; ಆಕ್ಕುಂ = ಆಪ್ಪದು; ಆವ ಧಾರಣೆ = ನಿಧಾರಣೆಯ ಎಕಾರಂ; ವರಂ = ಮುಂದಣದು; ಅತ್ನಂ = ಅಕಾರಂ; ಪಿಂತು = ಹಿಂದು; ಆಗೆ = ಆಗೆ; ಷಷ್ಠ = ಷಷ್ಠಿಯೆಂಬ ವಿಭಕ್ತಿಯ; ನಿಯಮದೆ = ಕಟ್ಟಿನಿಂದೆ; ಯತ್ನಂ = ಯಕಾರಂ ಆಪ್ಪದು.

ವೃತ್ತಿ.—ಆ ಇ ಈ ಓ ಐ ಎ ಏ ಎಂಬಿವರ್ಕೆ ಸ್ವರಂ ವರಮಾಗೆ, ನಡುವೆ ಯತ್ನಮಕ್ಕುಂ; ಷಷ್ಠಿಯ ಅಕಾರಂ ವೆರಿಗಿರೆ, ಅವಧಾರಣೆಯ ಎಕಾರಂ ವರದೊಳಿರೆ, ನಿಯಮದಿಂ ಯತ್ನಮಕ್ಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ.—ಆಕಾರಕ್ಕೆ—

- “ಆಯಿದ್ ಮಾರ್ಚ್ಚಿಯಿಂ ವರ- |
ಮಾಯುಷ್ಯಾಂತಂಬರಂ . . . . .” || 36 ||
- “ಕಾಯಲುಂ ಬಲು ಗರ್ವದಿಂ ನೆಲವೆಲ್ಲಮಂ . . .” || 37 ||
- “ಸಾಯಲೆ ವೇಡಿ ತಾನೀಯನೆ ಧರೆಯಂ ಗಾಂಗೇಯ ಕೇಳ್” || 38 ||

ಇತ್ವಕ್ಕೆ—

- ಕವಿಯಾರ್. ನಿಷ್ಕಾಮಿಯಾವಳ್.
- “ಬಲಿಯಂ ಬೇಡುಗುಮೆಂದು ಕಟ್ಟಿದಲಗುಂ ಕಿತ್ತಿದೆ” || 39 ||
- “ಪಿಡಿಯೆಂದನಿತಾಳವತ್ರಮಂ ಜತಿಯಿತ್ತಂ.” || 40 ||

ಈಕಾರಕ್ಕೆ—

- “ಈಯಲ್ ಬಂದತ್ತು ಕಲ್ಪಾಂಘ್ರವಮುಘಿಮತಮಂ . . .” || 41 ||
- “ಶ್ರೀಯಂ ಪೂರ್ವಾರ್ಜಿತ ಪು- |
ಣ್ಯಾಯತ್ತದಿನದಿಸಿ ಕಾಣ್ಬವೊಲ್ ಕಂಡಂ . . . . .” || 42 ||

“ಸ್ತ್ರೀಯೆಂಬನಾಥೆಯೆಂಬ- |
 ನ್ಯಾಯದ ಕೊಲೆಯೆಂಬ . . . . .” || 43 ||

ಓಕಾರಕ್ಕೆ—

ನೋಯಿಸಿದಂ ತೋಯಲುಂ ಹಿಂಡಲುಂ
 “. . . . . ಅಮರಾಂ- |
 ಗನೆಯರ್ ಜೋಯೆಂದು ಪಾಡಿದರ್ ಜೋಗಳಮಂ.” || 44 ||
 “. . . . . ಬ್ರಹ್ಮರ್ |
 ಭೋಯೆನಲುಂ ಬಲ್ಲರ್ ಕೊಲೆ |
 ಧೋಯೆನಲುಂ ಬಲ್ಲ ರಿಪಾಯಲವರೆತ್ತಪಿವರ್” || 45 ||

ಏಕಾರಕ್ಕೆ—

ದೈಯೆಂದಂ. ರೈಯೊದವಿತ್ತು.
 “ಒದೆದದ್ರಿ ಕ್ಷಿ ತಿಸಂಧಿ ಪತ್ತು ವಿಡೆ ಭೈಭೈಯೆಂಜಿನಂ ಕಿತ್ತಿ . . .” || 46 ||

ಎಕಾರಕ್ಕೆ—

“ನಡೆನಡೆಯೆಂದೇಂ ನಡೆದುಡೊ. || 47 ||
 “ತೊಪಿಯಂ ಪಾಯ್ಪಿತ್ತಿ ಬಂದಂ ಗಡ ಮಸಗಿ ಜರಾಸಂಧ ಭೂಪಂ.”
 || 48 ||
 “ಪಸೆಯಿದಂ ಗರುಡಪೇಗನೃಪಸಂದನೆಯೊಳ್.” || 49 ||

ಏಕಾರಕ್ಕೆ—

ತೇಯಿಸಿದಂ. ಮೇಯಿಸಿದಂ. ಏಯೆಂದಂ.
 “. . . . . ಬೋಂ-
 ಕನೆ ದೇವಸ್ತ್ರೀಯರಂದಾರತಿಯನುಘೆಯುಘೆಯೆಂದು ತಂದೆತ್ತು
 ತಿದರ್” || 50 ||

ಅವಧಾರಣೆಗೆ—

ಅವಳಯೆ. ಅದಲಿಯೆ.
 “ಆತನಯೆ ತೋರದೊಡೆಗಳ್ . . . . .” || 51 ||

ಸೂತ್ರಂ. || ೫೪ ||

Further insertion
of ಯ between
Samskrita or
Kannada themes
with final ಆ and
the affix ಇಸು and
after imitative sounds with final (ಆ).

ಸದಮಳ ಸಂಸ್ಕೃತ ಕರ್ಣಾಃ |

ಬದದಂತಪ್ರಕೃತಿಗಳ್ಳಿಸುಪ್ರತ್ಯಯಮಿಂ- ||

ತಿದಿರಾಗೆ ಯತ್ವಮನುಕೃತಿ |

ಪದಕಂ ಮುಂದನುಕೃತಿಸ್ವರಂ ನಿಲೆ ಯತ್ವಂ || ೫೪ ||

ವದಚ್ಛೇದಂ. — ಸದಮಳಸಂಸ್ಕೃತಕರ್ಣಾಃಬದ ಅದಂತಪ್ರಕೃತಿಗಳ್ಳಿ ಇಸುಪ್ರತ್ಯಯಂ ಇಂತು ಇದಿರ್ ಆಗೆ. ಯತ್ವಂ; ಅನುಕೃತಿಪದಕಂ ಮುಂದೆ ಅನುಕೃತಿಸ್ವರಂ ನಿಲೆ, ಯತ್ವಂ.

ಟೀಕು, ಯಥಾಸ್ವಯಂ. — ಸತ್ = ಲೇಸಾದ; ಅಮಳ = ಸಿಮಲವಾದ; ಸಂಸ್ಕೃತ = ಸಂಸ್ಕೃತದ; ಕರ್ಣಾಃಬದ = ಕನ್ನಡದ; ಅದಂತಪ್ರಕೃತಿಗಳ್ಳಿ = ಅಕಾರಾಂತವಾದ ಪ್ರಕೃತಿಗಳ್ಳಿ; ಇಸುಪ್ರತ್ಯಯಂ = ಇಸು ಎಂಬ ಪ್ರತ್ಯಯಂ; ಇಂತು = ಹೀಗೆ; ಇದಿರಾಗೆ = ಪರಮಾಗೆ; ಯತ್ವಂ = ಯಕಾರವಸ್ವದು; ಅನುಕೃತಿಪದಕಂ = ಅನುಕರಣವದಕ್ಕೆಯುಂ; ಮುಂದೆ = ಮುಂದುಗಡೆಯಲ್ಲಿ; ಅನುಕೃತಿಸ್ವರಂ = ಅನುಕರಣವಂ ಪೇಳ್ವ ಸ್ವರಂ; ನಿಲೆ = ನೆಲೆಸ; ಯತ್ವಂ = ಯಕಾರವಸ್ವದು.

ವೃತ್ತಿ. — ಅಮಳತರಸಂಸ್ಕೃತಕರ್ಣಾಃಬದ ಅಕಾರಾಂತಪ್ರಕೃತಿಗಳ್ಳಿ ಇಸು ಪ್ರತ್ಯಯಂ ಪರಮಾಗೆ, ನಡವೆ ಯತ್ವಮನುಕೃತಿ; ಅದಂತಮನುಕೃತಿಪದಕ್ಕೆ ಅನುಕೃತಿಸ್ವರಂ ಪರಮಾಗೆ, ಯತ್ವಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ಸಂಸ್ಕೃತಶಬ್ದದಲ್ಲಿ —

ಶುದ್ಧ + ಇಸಿದಂ = ಶುದ್ಧಯಿಸಿದಂ. ತಾರ + ಇಸಿದಂ = ತಾರಯಿಸಿದಂ.

ನಿರ್ಣ + ಇಸಿದಂ = ನಿರ್ಣಯಿಸಿದಂ. ಪೂರ + ಇಸಿದಂ = ಪೂರಯಿಸಿದಂ.

ಕನ್ನಡಶಬ್ದದಲ್ಲಿ —

ಬರ + ಇಸಿದಂ = ಬರಯಿಸಿದಂ. ತೇರಯಿಸಿದಂ; ತೆಲ್ಲಯಿಸಿದಂ; ಮೇಳಯಿಸಿದಂ; ಓಲಯಿಸಿದಂ.

ಅನುಕೃತಿಸ್ವರಕ್ಕೆ —

“ಪರಿಪರಿಯೆಂದಾಲಿಕಲ್ಲು ಕುದಿದುಪ್ಪ ನಭದಿಂ.” || 52 ||

“ಗುಯಿಗುಯಿಗುಯಿ-

ಗುಯಿ.ನುತಂ ಪರಿವ ಪರಿಪ್ರೇನಲ್ ಸೊಗಯಿಸುಗುಂ.” || 53 ||

ಸೂತ್ರಂ.¹⁾ || ೫೫ ||

Insertion of ವ
after ಉ, ಊ, ಋ,
ಋ, ಓ, ಔ (ಉ, ಊ,
ಋ, ಠ).
In Kannada words
arbitrariness re-
garding the inser-
tion of ಯ or ವ may happen, but not in Samskrita words.

ಅವತರಿಸಿರ್ಕುಮುವರ್ಣದ |
ಯವರ್ಣದೋತ್ಪತ್ತದಗ್ರದೋಳ್ ಸ್ವರಮಿರೆ ವ- ||
ತ್ವವಿಧಾನಂ ಬಹುಳತೆ ಯ- |
ತ್ವವತ್ವದೋಳ್ ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೆ ತಾನಿಲ್ಲೆಂದುಂ. || ೫೫ ||

ವದಚ್ಛೇದಂ. — ಅವತರಿಸಿ ಇಕಾರಂ, ಉವರ್ಣದ ಯವರ್ಣದ ಓತ್ಪತ್ತದ ಅಗ್ರದೋಳ್ ಸ್ವರಂ ಇರೆ, ವತ್ವವಿಧಾನಂ: ಬಹುಳತೆ ಯತ್ವವತ್ವದೋಳ್ ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೆ ತಾಂ ಇಲ್ಲ ಎಂದಂ.

ಅನ್ವಯಂ. — ಉವರ್ಣದ ಯವರ್ಣದ ಓತ್ಪತ್ತದ ಅಗ್ರದೋಳ್ ಸ್ವರಂ ಇರೆ, ವತ್ವವಿಧಾನಂ ಅವತರಿಸಿ ಇಕಾರಂ: ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೆ ಯತ್ವವತ್ವದೋಳ್ ಬಹುಳತೆ ತಾಂ ಎಂದಂ ಇಲ್ಲ.

ಟೀಕು. — ಉವರ್ಣದ = ಉ ಊ ಎಂಬ ಸವರ್ಣದ; ಯವರ್ಣದ = ಯ ಋ ಋ ಓ ಎಂಬ ಸವರ್ಣದ; ಓತ್ಪತ್ತದ = ಓಕಾರ ದೀಕಾರದ; ಅಗ್ರದೋಳ್ = ಮುಂದೆ; ಸ್ವರಂ = ಸ್ವರಾಕ್ಷರಂ: ಇರೆ = ಇರೆ; ವತ್ವವಿಧಾನಂ = ವಕಾರದ ವಿಧಾನಂ: ಅವತರಿಸಿಕಾರಂ = ಹುಟ್ಟಿಪ್ಪದಂ: ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೆ = ಸಂಸ್ಕೃತಶಬ್ದಕ್ಕೆ: ಯತ್ವವತ್ವದೋಳ್ = ಯತ್ವಸಂಧಿ ವತ್ವಸಂಧಿಗಳಲ್ಲಿ: ಬಹುಳತೆ = ಬಹುಳತ್ವಂ; ತಾಂ = ತಾಂ; ಎಂದಂ = ಆನಾಗಳುಂ; ಇಲ್ಲ = ಉಂಟಾಗದು.

ವಿಚಾರಂ. — ಕನ್ನಡದ ಶಬ್ದದಲ್ಲಿ ಯತ್ವವತ್ವಸಂಧಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಹುಳಮುಂಟುಬುದರ್ಥಂ. ಅತ್ಯದಿಸವರ್ಣದಿಂ ಸುತ್ತೋತ್ಪತ್ತದಿಸವರ್ಣದಿಂ ಮುಂದಕ್ಕುಂ ಯತ್ವಂ: ಉವರ್ಣದ ಯವರ್ಣದೋತ್ಪತ್ತದಗ್ರದೋಸ್ವರಮಿರೆ ವತ್ವವಿಧಾನವೆಂಬ ಈ ಯತ್ವಸಂಧಿವತ್ವಸಂಧಿಗಳಲ್ಲಿ ಏಕಾರಮುಂಟು; ಅತ್ವಮದೆಂತೆಂದೊಡೆ — ತಬ್ಬಸುಲಾಸನದಲ್ಲಿ ಸೂತ್ರಂ (ನನೆಯ ನಾದದ ಸೀತೆಯ ಸೂತ್ರಂ) ಅತಓತ್ಪತ್ತಿ ಸ್ವರೀ ವರೀ ಅಕಾರಸ್ಯ ವಜ್ರವತಿ ಎಂದುಬಾಗಿ ಅಕಾರಕ್ಕೆ ಓತ್ಪತ್ತಿ ಸ್ವರಂ ಇರಬಾಗೆ, ವತ್ವಸಂಧಿಯಾಗುವುದು — ಅಃ ಉದಕಂ = ಅವಿದಕಂ. ಅಃ ಊಲೆ = ಅವೂಲೆ, ಅವೂಟಂ, ಅವೂಲೆ, ಅವೂಲೆ ಎಂಬಂತೆ ಓತ್ಪತ್ತಿ ಹಣದಿಂ ಕಂಠೋಪ್ಪಮುಂ ಸಂಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟದಂ²⁾.

1) ಪೂಜ್ಯ ವ್ಯಾಕರಣ್ಯಂ || ಭೃ. ಭೂ. ೨4.
(ಉಕಾರದ ಉಕಾರಗಳಿಂದ ವರವಾಗಿ ವಕಾರವಾಗುವುದು.)
(ನನೆಯ ವ್ಯಾಜದಲ್ಲಿ ತಬ್ಬ ಸ್ವರೀತಿ ನನೆಯ ಸೂತ್ರ ಸೋಡಿ.)
2) ಉ, ಊ, = ಓತ್ಪತ್ತಿಗಳೆ: ಒ, ಓ, ಔ = ಕಂಠೋಪ್ಪಂಗಳೆ.

ವೃತ್ತಿ.— ಉ ಉ ಋ ಋ ಓ ಔ ಎಂಜಿವರ್ಕ್ ಸ್ವರಂ ವರವಾಗೆ, ನಡುವೆ ವತ್ಸಂ; ಸಂಸ್ಕೃತದೊಳ್ ಯತ್ಸವತ್ಸಂಗಳೆ ಬಹುಳಮಿಲ್ಲ.

ನಿತ್ಯಕ್ರಮಪ್ರಯೋಗಂ.

ಉಕಾರಕ್ಕೆ—

“ಕುಡುವುದು ಕೂರ್ಮೆಯಲ್ಲಿ . . . . .” || 54 ||

“ಮನುವಿನ ಮಾರ್ಗಂ ಸುರಗುರು-

ವಿನಯಿವು . . . . .

. . . . .

. . . . . ನೆಗಟ್ಟಿನಾ ವಿಭುವಿಳೆಯೊಳ್” || || 55 ||

ಊಕಾರಕ್ಕೆ—

“ವೂವಿನ ಜಿಲ್ಲ ಕೊಪ್ಪನೊದೆದೇಹಿಸಿ ತಾವರೆನೂಲ ನಾರಿಯಂ |

ಜೀವೊಡೆಗೈದು . . . . .” || 56 ||

“ . . . . . ಲಲಿತ- |

ಭ್ರೂವಂಗಜನಿಕ್ಷುಚಾಪಸಹಚರಮಕ್ಕುಂ” || 57 ||

ಋಕಾರಕ್ಕೆ—

“ಹೋತೃವೆಯಾನದ್ವರಿಯೈ- |

ಭ್ರಾತೃವೆ ನೀನುಹಿದ ಋತ್ವಿಜರ್ . . . . .” || 58 ||

“ . . . . ಕರ್ತೃವಾದಂದಿಸಿತತಿಶಯಮಂ ತಾಳ್ವದೀ ಕನ್ನೆಯಂದಂ”

|| 59 ||

ಋಕಾರಕ್ಕೆ— ಋವಂದಂ. ಋವಿತ್ತಂ.

ಓಕಾರಕ್ಕೆ— ಗೋ+ ಅಂ= ಗೋವಂ. ಗೋವಿನ ಹಿಂಡು. ಗೋ+ ಇಂದಂ= ಗೋವಿಂದಂ.

ಔಕಾರಕ್ಕೆ— ನೌವನೇಹಿದಂ. ಗ್ಲೌವಂ ನೋಡಿದಂ. ಚೌವಿವಂ?

ಇ ಈ ಎಂಬಕ್ಕರಂಗಳನುಕರಿಸಿ ತೋರುವಲ್ಲಿಯುಂ ನಡುವೆ ವತ್ಸಂ— ಈವಿವು ಗ್ರಂಥಂಗಳ್. ಈವಿದು ಗ್ರಂಥಂ. ಈ+ ಇದು= ಇವಿದು.

ಕನ್ನಡದೊಳ್ ಯತ್ನವತ್ಸಂಗಳ ಬಹುಳತೆಯಿಂ ಲೋಪಮುಂಟು—

ಒತ್ತಿ + ಇಟ್ಟಂ = ಒತ್ತಿಟ್ಟಂ, ಒತ್ತಿಯಿಟ್ಟಂ. ತಗವೆ + ಅಪ್ಪೊಡೆ = ತಗವೆ
ಯಪ್ಪೊಡೆ, ತಗವಪ್ಪೊಡೆ. ಮಾತು + ಎಲ್ಲಂ = ಮಾತುವೆಲ್ಲಂ, ಮಾತೆಲ್ಲಂ.
ಸೊವಡು + ಬಂದು = ಸೊವಡುವೊಂದು, ಸೊವಡೊಂದು.

“ . . . . . ಒತ್ತಿ - |
ಟ್ಟಿರುಳಿಕೆಯ ಕೈತವಕಂಜಿ ಪೊಪಪಟ್ಟಿದಂ.” || 60 ||

ಸಂಸ್ಕೃತದ ನಿತ್ಯಕ್ಕೆ—

ನದಿಯೆಲ್ಲಂ. ಸುರಸಿಂಧುವೆ. ವಿಧುವಿಲ್ಲದಿರುಳ್.
“ವಿಧುವಿಲ್ಲದಿರುಳ್ ತನ್ನಯೆ |
ವಧುವಿಲ್ಲದ ಲಲೆ ಮಧುರಮಧುವಿಲ್ಲದ ಪೂ ||
ದಧಿಯಿಲ್ಲದುಣಿಸದೇವುದೋ |
ಬುಧರಿಲ್ಲದ ಸಭೆ ಸರಸ್ವತೀಮುಖತಿಲಕಾ” || 61 ||
ಇಂತಲಿವುದು.

ಸೂತ್ರಂ¹⁾. || ೫೬ ||

No insertion of
letters is allowed
after the ಂ, ಏ or

ಅವಿಕ್ಯತಿಗಳೆವರ್ಣಮೊವ- |
ರ್ಣವಂತ್ಯವೆನಿಸಿದ ನಿಪಾತಮವಧಾರಣೆ ತ- ||

1) ಏದೋದಂತಾ ನಿಪಾತಾಃ ಸ್ವರೇ ಪರೇ ಪ್ರಕೃತ್ಯಾ || ಭಾ. ಭೂ. 25. ||
(ಒಕಾರಾಂತ ಓಕಾರಾಂತಗಳಾದ ನಿಪಾತಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ಸ್ವರ ಪರವಾದರೆ ಸಂಧಿಯಿಲ್ಲ.)
ವಿಶಂಕಾಪಧಾರಣಯೋಃ || ಭಾ. ಭೂ. 26. ||
(ನಿಶಂಕೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಅಪಧಾರಣೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ವರ ಪರವಾದರೆ ಸಂಧಿಯಿಲ್ಲ.)
ಪ್ಲತಾಶ್ಚ || ಭಾ. ಭೂ. 27. ||
(ಪ್ಲತಕ್ಕೆ ಸ್ವರ ಪರವಾದರೆ ಸಂಧಿಯಿಲ್ಲ.)
ಆರಮೆ ಎಲೇ ಏ ಓಯೋ |
ಆರೆ ಎಂಬ ನಿಪಾತಮುಂ ವಿಶಂಕಾಪರಮುಂ ||
ದೊರೆವೆತ್ತವಧಾರಣಮುಂ |
ಸ್ವರೂಪದಿಂ ನಿಲ್ಲುಮವಿಕ್ಯತಂಗಳವೆಂದು || ಶ. ಸ್ಮೃ. 10. ||

ಓ, ಓ in certain particles, strict emphasis, or suspicious questions, and after a syllable lengthened to three moras (ಛುತಂ).
 ಛ ವಿಶಂಕೆಗಳೆಂಬಿವಹಿಷೋಳ್ |
 ವ್ಯವಹರಿಸದು ಸಂಧಿಯಾ ಪ್ಲತಕ್ಕಮಭಾವಂ. || 61 ||

ಪದಚ್ಛೇದಂ.— ಅವಿಕ್ಯತಿಗಳ್ ಎವರ್ಣಂ ಒವರ್ಣಂ ಅಂತ್ಯಂ ಎನಿಸಿದ ನಿಪಾತಂ, ಅವಧಾರಣೆ, ತಳ್ಳ ವಿಶಂಕೆಗಳ್ ಎಂಬಿವಹಿಷೋಳ್ ವ್ಯವಹರಿಸದು ಸಂಧಿ; ಆ ಪ್ಲತಕ್ಕಂ ಆಭಾವಂ.

ಅನ್ವಯಂ.— ಎಂಬಿವಹಿಷೋಳ್ ಸಂಧಿ ವ್ಯವಹರಿಸದು; ಆ ಪ್ಲತಕ್ಕಂ ಆಭಾವಂ ಎಂಬುದನ್ವಯಂ.

ಟೀಕು.— ಅವಿಕ್ಯತಿಗಳ್ = ನಿರ್ವಿಕಾರಿಗಳಾದ; ಎವರ್ಣಂ = ಎ ಏ ಎಂಬ ಸವರ್ಣಂ; ಒವರ್ಣಂ = ಒ ಓ ಎಂಬ ಸವರ್ಣಂ; ಅಂತ್ಯಂ = ಕಡೆ; ಎನಿಸಿದ ನಿಪಾತಂ = ಎನಿಸಿದವ್ಯಯಂ; ಅವಧಾರಣೆ = ನಿರ್ಧಾರಣೆಯ ಏಕಾಕರಂ; ತಳ್ಳ = ಪ್ರೋದುರ್ಗಿಯಾದ; ವಿಶಂಕೆಗಳ್ = ವಿಶಂಕೆಗಳ್; ಎಂಬಿವಹಿಷೋಳ್ = ಎಂಬಿವಹಿಷಿ; ಸಂಧಿ = ಸಂಹಿತೆ; ವ್ಯವಹರಿಸದು = ದಾರಮ; ಆ ಪ್ಲತಕ್ಕಂ = ಆ ಮೂರು ಮಾತ್ರೆಯನುಳ್ಳ ಪ್ಲತಕ್ಕಂ; ಆಭಾವಂ = ಸಂಧಿಯಿಲ್ಲ.

ವೃತ್ತಿ.— ನಿರ್ವಿಕಾರಿಗಳಪ್ಪ ಎ ಏ, ಒ ಓ ಎಂಬಿವು ಕಡೆಯಾದ ನಿಪಾತಮುಂ ಅವಧಾರಣೆಯುಂ ವಿಶಂಕೆಯುಂ ಎಂಬಿವರ್ಕೆ ಸ್ವರಂ ಪರಮಾಗೆ, ಸಂಧಿಯಿಲ್ಲ; ಪ್ಲತಕ್ಕಮಂತೆ ಸಂಧಿಯಿಲ್ಲ.

ಪ್ರಯೋಗಂ.— ನಿಪಾತಕ್ಕೆ—

“ಅರಮೆ ಅರಲ್ಲ ಬಯಲ್ದಾ - |
 ವರೆಗಳ ಪೊದರುಗಳೊಳರಮೆ ಎಳದಕಿರ ಲತಾಂ- ||
 ತರದೊಳುಲೊಡುಲೊಡು ಕಾಡುಗು- |
 ಮಿರುಳಪ್ಪಿನಮಹಿಸುವಿನಿಯಳಂ ಚಕ್ರಾಹ್ವಂ || 62 ||
 “..... ಎಲೇ ಇದಲ್ಲೆ ತುಹಿಸಕ್ಕೋಣೀಧ್ರದುತ್ತುಂಗಸಾ- |
 ನುಗಳೊಳ್.....” || 63 ||
 “ಅರೆ ಎಡೆ ಹಸ್ತಿಶಿಕ್ಷಣ ವಿಚಕ್ಷಣರಿಂದರೆ ಅಶ್ವಶಿಕ್ಷೆಯಿಂ” || 64 ||
 “ಓಹೋ ಇರಲಿಂ ಪೆದಿವದಿ |
 ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಮುಂ .....” || 65 ||

ಅವಧಾರಣೆಗೆ—

“ನುಡಿದನೆ ಕಾವುದನೇ ಎದೆ- |
 ಗಿಡದಿರೆ ಜವಸಿಟ್ಟುರಕ್ಕೆ ಸಿನಗೀವುದನೇಂ ||
 ನುಡಿದನೆ ಅದು ಕಯ್ಯದು ಮೇ- |
 ಣ್ಣುಡಿದುದು ತಪ್ಪುಗುಮು ಗಂಗಚೂಡಾಮಣಿಯಾ” || 66 ||
 “ಅತನೆ ಇಂದ್ರನಾತನೆ ಗುಣೋನ್ನತನಾತನೆ ಅಂಬುಚೋದರಂ”
 || 67 ||

ವಿಶಂಕೆಗೆ—

“ಇನಿಯನೆ ಬಿಲ್ಲದಿಂದಿಸಿಯನೀವ ಅ ಸಿರಿವೀವಸಿತ್ತುದಂ |
 ನೆನೆವನೆ ಚಿಃ ಅದಂ ನೆನೆಯಂ . . . . .” || 68 ||
 “ಆನೆಯೊ ಅದ್ರಿಯೊ” || 69 ||
 “ಗುರುವಿಲ್ಲ ಕರ್ಣನಿಲ್ಲ ಗುರುವಿನ ಮಗನಿಲ್ಲ. . . . .
 . . . . . ಎನ್ನಿರೆ ಎನ್ನಿನಿಯಂ ಕವಿರಾಜಕುಂಜರಂ.” || 70 ||

ಪ್ಲತಕ್ಕೆ—

“ಹಾ ರಾವಾರಾ ಎಂದು ಸೀತೆ ಬಾಯಿಬಿಡುತ್ತಿಳಾ.” || 71 ||
 “ಕು ಕ್ಕೂ ಕೂ ಎಂದು ಕೋಬಿ ಕೂಗಿತ್ತಾಗಳಾ.” || 72 ||

ಸೂತ್ರಂ. || ೫೭ ||

Further, insertion of letters is not allowed after the ಓ in approvals or reproaches, after ಎಮ in consent, after the ಆ in surprise, and after particles of lamentation.

ಮೆಚ್ಚಿನೊಳಾಕ್ಷೇವಕದೊ- |
 ಳೈಚ್ಚೋವಭ್ಯುವಗಮಾರ್ಥದೆಮಶಬ್ದಂ ಕ- ||
 ಟ್ಟಚ್ಚರಿಯ ಗಡಾರ್ಥತ್ವಂ |
 ಬಿಚ್ಚಿ ಕುಂ ಸ್ವರನುಮಿದಿರೊಳಿರೆ ಖೇದದೊಳಂ. || ೬೨ ||

ಪದಚ್ಛೇದಂ. — ಮೆಚ್ಚಿನೊಳಾ ಅಕ್ಷೇವಕದೊಳಾ ಬಿಚ್ಚಿ ಓ, ಅಭ್ಯುವಗಮಾರ್ಥದ ಎಮ ಶಬ್ದಂ, ಕಟ್ಟಚ್ಚರಿಯ ಗಡಾರ್ಥತ್ವಂ ಬಿಚ್ಚಿ ಕುಂ, ಸ್ವರಂ ಅವ ಇದಿರೊಳಾ ಇರೆ; ಖೇದದೊಳಂ.

ಅಸ್ವಯಂ. — ಮೆಚ್ಚಿನೊಳಾ ಅಕ್ಷೇವಕದೊಳಾ ಬಿಚ್ಚಿ ಓ, ಅಭ್ಯುವಗಮಾರ್ಥದ ಎಮ ಶಬ್ದಂ, ಕಟ್ಟಚ್ಚರಿಯ ಗಡಾರ್ಥತ್ವಂ — ಸ್ವರಂ ಅವ ಇದಿರೊಳಾ ಇರೆ — ಖೇದದೊಳಂ ಬಿಚ್ಚಿ ಕುಂ.

ಬೀಕು. — ಮೆಚ್ಚನೂಳ್ = ಮೆಚ್ಚನಲ್ಲಿ; ಆಕ್ಷೇಪಕದೊಳ್ = ಆಕ್ಷೇಪಕದಲ್ಲಿ; ಬೆಚ್ಚೋ = ಬೆಸುಗೆಯಾದ ಓಕಾರಂ; ಆಭ್ಯವಗಮಾರ್ಥದ = ಅಂಗೀಕಾರಾರ್ಥದ; ಎಮಶಬ್ದಂ = ಎಮ ಎಂಬ ಶಬ್ದಂ; ಕಟ್ಟಿಚ್ಚರಿಯ = ಕಡಿಡಾದಾಶ್ಚರ್ಯದ; ಗಡಾರ್ಥತ್ವಂ = ಗಡಾರ್ಥದ ಆಕಾರಂ; ಸ್ವರಂ = ಸ್ವರಾಕ್ಷರಂ; ಆವು = ಆವು; ಇದಿರೊಳ್ = ಮುಂದೆ; ಇರೆ = ಇರೆ; ಪೇದದೊಳಂ = ದುಃಖದಲ್ಲಿಯುಂ; ಬಿಚ್ಚಿಕ್ಕುಂ = ಸಂಧಿ ಬಿಚ್ಚಿ ಪುರ್ವು.

ವೃತ್ತಿ. — ಮೆಚ್ಚಿನೊಳ್ ಆಕ್ಷೇಪಕದೊಳ್ ನೆಲಸಿದ್ ಓಕಾರಕ್ಕಂ, ಅಂಗೀಕಾರಾರ್ಥದ ಎಮಶಬ್ದಕ್ಕಂ, ಗಡಾರ್ಥಕ್ಕಾದೇಶಮಾದ ಆಕಾರಕ್ಕಂ—ಸ್ವರಂ ಪರಮಾಗೆ—ಸಂಧಿಯಿಲ್ಲ; ಪೇದದೊಳಮಂತೆ ಸಂಧಿಯಿಲ್ಲ.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ಮೆಚ್ಚಿಗೆ — “ಎಂತೆಂತೋ ಅ ಕಬ್ಬವೊಳ್ಳಿತಾಯ್ತು.”
 “ಎನೇನೋ ಓದಿನ ಪರಿ ಲೇಸು ಲೇಸು.”

ಆಕ್ಷೇಪಕ್ಕೆ — “. . . . ಎಡದಿಂದನೋ ಅವನ ನೊಸಲಕ್ಕರವಂ
 . . . . . ತೊಡೆದುದಕ್ಕುಂ.” || 73 ||

“ಮುತ್ತಿದನೋ ಇಂದೆ ಕೋಂಟೆ ಧೂಳಿವಟಂ.” || 74 ||

ಎಮ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ — “ನಿಮಗಕ್ಕೆಮ ಅಬ್ಬಗರ್ಭನಾಯುಂ ಶ್ರೀಯುಂ.” || 75 ||

“ಸಿಂಗಮಕ್ಕೆಮ ಅಂಜೆಂ . . . .” || 76 ||

ಗಡಾರ್ಥದ ಆಕಾರಕ್ಕೆ — “ಪಾಲಾ ಅಮದಾರ್ ಇನಿದು ಗಡಾ. . .” || 77 ||

“ಆನಾ ಇಮ್ಮಡಿಯಾ ಎರಯ್ಕಿದುರೆಯಾ ಇರ್ಬಗೆರ್ಬಿಕ್ಕಿದುವಾ”
 || 78 ||

ಪೇದಕ್ಕೆ — “ಅಯ್ಯೋ ಅಕ್ಕಟಾ ಇಂದ್ರಂಗೆ ಕೇಡಾಯ್ತೆ” || 79 ||

ಸೂತ್ರಂ¹⁾. || ೫೮ ||

It is also not used after ಪೊದ, ಒಳ, ಪೊಸ, ಪಡಿ and ಎಳ
 ಪ್ರೊದಗೊಳಗು ಪ್ರೊಸತು ಪಯಿದೆಳ- |
 ದದಿಂಕೆಯದಂತತೆಯನಾ ಸಮಾಸಾಂತರದೊಳ್ ||

1) ಪೂಸತ್ತಾದೀನಾವಾದಂತತ್ವಂ ನಿವಾತ್ಯತೇ || ಭಾ. ಭೂ. 144. ||

(ಪೂಸತು ಮೊದಲಾದ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ಉಪಾಂತಸ್ವರಾಕ್ಷರವು ಲೋಪವಾಗಿ ಆಕಾರಾಂತತೆ ನಿವಾರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.)

which have drop-
ped their final
letters.

ನೆಜ್ಜಿ ತಾಳ್ಳು ಸಂಧಿಯಾಗವು |
ತಜ್ಜಿ ಸಂದಿದಿರೋಳ್ ಸ್ವರಂಗಳಾವುವು ನಿಲೆಯುಂ. || ೬೮ ||

ಪದಚ್ಛೇದಂ. — ಪೊಜಗು ಬಳಗು ಪೊಸತು ಪಯಿದು ಎಳದು ಆಜ್ಜಿಕೆಯ ಆದಂತೆಯಂ
ಆ ಸಮಾಸಾಂತರದೋಳ್ ನೆಜ್ಜಿ ತಾಳ್ಳು, ತಜ್ಜಿ ಸಂದು ಇದಿರೋಳ್ ಸ್ವರಂಗಳ್ ಆವುವು ನಿಲೆಯುಂ,
ಸಂಧಿ ಆಗವು.

ಅನ್ವಯಂ. — ಪೊಜಗು ಬಳಗು ಪೊಸತು ಪಯಿದು ಎಳದು ಆಜ್ಜಿಕೆಯ ಆದಂತೆಯಂ
ಆ ಸಮಾಸಾಂತರದೋಳ್ ನೆಜ್ಜಿ ತಾಳ್ಳು, ಇದಿರೋಳ್ ತಜ್ಜಿ ಸಂದು ಸ್ವರಂಗಳ್ ಆವುವು ನಿಲೆಯುಂ,
ಸಂಧಿ ಆಗವು.

ಟೀಕು. — ಪೊಜಗು = ಪೊಜಗೇಂಬ ತಬ್ಬಂ; ಬಳಗು = ಬಳಗೇಂಬ ತಬ್ಬಂ; ಪೊಸತು =
ಪೊಸತೇಂಬ ತಬ್ಬಂ; ಪಯಿದು = ಪಯಿದೇಂಬ ತಬ್ಬಂ; ಎಳದು = ಎಳದೇಂಬ ತಬ್ಬಂ; ಆಜ್ಜಿಕೆಯ =
ಉಪಾಂತದ ಅಕ್ಷರಕ್ಕೆ ಲೋಪಮಾಗಿ ಅಕಾರವಂ ನಡವುದೇಂಬ ಆಜ್ಜಿಕೆಯ; ಆದಂತೆಯಂ =
ಆಕಾರಾಂತತ್ವವಂ; ಆ ಸಮಾಸಾಂತರದೋಳ್ = ಆ ಸಮಾಸಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ; ನೆಜ್ಜಿ = ಚೆನ್ನಾಗಿ;
ತಾಳ್ಳು = ಛಂದಃ; ಇದಿರೋಳ್ = ಮುಂದುಗಡೆಯಲ್ಲಿ; ತಜ್ಜಿ ಸಂದು = ಚೆನ್ನಾಗಿ ಸಂದು; ಸ್ವರಂ
ಗಳ್ = ಸ್ವರಾಕ್ಷರಂಗಳ್; ಆವುವು = ಆವುವು; ನಿಲೆಯುಂ = ನೆಲೆಗೊಂಡಿರೆಯುಂ; ಸಂಧಿ =
ಸಂಧಿ; ಆಗವು = ಆಗವು.

ವೃತ್ತಿ. — ಪೊಜಿಗು ಬಳಗು ಪೊಸತು ಪಯಿದು ಎಳದು ಎಂಬಿವರ್ಕೆ
ಸಮಾಸವಿಷಯದೋಳ್ ಉಪಾಂತಾಕ್ಷರಕ್ಕೆ ಲೋಪಮಾಗಿ, ಅಕಾರಾಂತತೆಯ
ಸ್ಥಿತಿ. ನಿಸ್ಸಾತದಂತೆ, ಪರದೋಳ್ ಸ್ವರಮಾವುವಿದೋಡಂ, ಸಂಧಿಯಿಲ್ಲ.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ಪೊಜ್ಜಿ ಅಡಿ, ಬಳ ಅಟ್ಟಂ, ಪೊಸ ಅಡಕೆ, ಪಯಿ ಅಲಗು,
ಎಳ ಅಂಕೆ.

ಪೊಸತು ಪಯಿದೆಳದು ಪೊಜಿಗೋಳ್-

ಗು ಸಮಮಿಸ್ಪಿವಪೋಳತ್ವಮಂತಕ್ಕೆ ನಿವಾ- ||

ತಿಸ್ ವಜಗುಮವಪೋಳೋಗಿಂ- |

ಗಸಂಕದಿಂ ಸಮನಿಸ್ಕರ್ಮಮುಳ್ಯದೇಶಂ || ೮. ಸ್ತ. 53. ||

ಸೂತ್ರಂ. || ೫೯ ||

In writing Kanna-
da, combinations
of letters cannot
occur when the
final letter of the
first word is short

ಪರಪದಪೂರ್ವಂ ದ್ವಿತ್ವಾ- |
ಕ್ಷರಮಾಗಿರೆ ಪೂರ್ವಪದದ ಚರಮಂ ಹ್ರಸ್ವಾ- ||
ಕ್ಷರಮಾಗೆ ಸಂಧಿದೋಷಂ |
ಸರೇಫಮಿದಿರಾಗೆ ತಿಥಿಲಮೆಂದನುಕರಿಸರ್. || ೬೯ ||

and the initial letter of the second word is a double consonant — This double consonant, when a compound with Rêpha, is, sometimes, considered as slack.

ಪದಚ್ಛೇದಂ. — ಪರಪದಪೂರ್ವಂ ದ್ವಿತ್ವಾಕ್ಷರಂ ಆಗಿ ಇರೆ, ಪೂರ್ವಪದದ ಚರಮಂ ಹ್ರಸ್ವಾಕ್ಷರಂ ಆಗಿ, ಸಂಧಿದೋಷಂ. ಸರೇಫಂ ಇದಿರ್ ಆಗಿ, ತಿಥಿಲಂ ಎಂದು, ಅನುಕರಿಸರ್.

ಟೀಕು, ಯಥಾಸ್ವಯಂ. — ಪರಪದ = ಮುಂದಣ ಪದದ; ಪೂರ್ವಂ = ಮೊದಲಕ್ಷರಂ; ದ್ವಿತ್ವಾಕ್ಷರಂ = ಒತ್ತಿಸ್ಪರ್ಶಂ; ಆಗಿ = ಆಗಿ; ಇರೆ = ಇರೆ; ಪೂರ್ವಪದದ = ಮೊದಲ ಪದದ; ಚರಮಂ = ಅಂತ್ಯಂ; ಹ್ರಸ್ವಾಕ್ಷರಂ = ಹ್ರಸ್ವವಾದಕ್ಷರಂ; ಆಗಿ = ಆಗಿ; ಸಂಧಿದೋಷಂ = ಸಂಧಿದೋಷವನಪ್ಪದು; ಸರೇಫಂ = ರೇಫೆಯೊಡನೆ ಕೂಡಿದಕ್ಷರಂ; ಇದಿರಾಗೆ = ಮುಂದಾಗೆ; ತಿಥಿಲಮೆಂದು = ತಿಥಿಲವಾಗುವುದೆಂದು; ಅನುಕರಿಸರ್ = ಅಂಗೀಕರಿಸುವರ್.

ವೃತ್ತಿ. — ಪರಪದದ ಮೊದಲಕ್ಷರಂ ದ್ವಿತ್ವಮಾಗಿರೆ, ಪೂರ್ವಪದದ ಕಡೆಯಕ್ಷರಂ ಲಘುವಾಗಿರೆ, ಸಂಧಿದೋಷಮುಕ್ತಂ. ಭಂದೋವಿಷಯದೊಳ್ ಪರಪದದ ಪೂರ್ವಾಕ್ಷರಂ ರೇಫವೆರಸಿದೊಡಂ, ತಿಥಿಲಮಾಗಲಾರ್ಪದೆಂದು ಕೆಲಂಬರದನಂಗೀಕರಿಸುವರ್.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ಸಂಧಿದೋಷಕ್ಕೆ —
“ಬರಿಸಿಪ್ರಧಾನರಂ ಕು- |
ಳ್ಳಿರಿಸಿಪ್ರಿಯಕುಶಲವಾರ್ತೆಯಂ ನೆಜಿ ಕೇಳ್ವು ||
ಸ್ಥಿರಮಿದುಪ್ರಭು ನುಡಿಯೆ |
ಪ್ರರೂಢಮುದನಾದನಾತನೆಂಬುದಮಾರ್ಗಂ.” || 80 ||

ಸರೇಫಸಂಯೋಗಕ್ಕೆ —
“ಮಿಯುಗುತ್ತಿರ್ವ ತ್ರಿಶೂಲದಿಂ . . . . .” || 81 ||

ಪ್ರಣಯದೆ ತ್ರಿವಧಿಗೆ ನಡೆದಂ |
 ತ್ರಿಣೇತ್ರಸೊಲವಿದೆ ತಾಳಿದಂ ಮಸ್ತಕದೊಳ್. || 82 ||

ಸೂತ್ರಂ. || ೮೦ ||

ಬಗೆಯದೆ ಸತ್ಯಣಾಭ್ಯವಹಾ- |

ರಿಗಳುಸಿರ್ವರ್ ಗದ್ಯಕಾವ್ಯದೊಳ್ ನಿರ್ಬಂಧಂ |

ಪುಗದೆಂದರೋಚಿಗಳದಂ |

ತೆಗಲಿಪಿಂದಾ ಗದ್ಯವದ್ಯಕಾವ್ಯದೊಳರ್ಕರ್ || ೮೦ ||

But it ought not
 to be considered
 as slack.

ವದ್ಯಕ್ಕೆದಂ. — ಬಗೆಯದೆ, ಸತ್ಯಣಾಭ್ಯವಹಾರಿಗಳ್ ಉಸಿರ್ವರ್, ಗದ್ಯಕಾವ್ಯದೊಳ್ ನಿರ್ಬಂಧಂ ಪುಗದು ಎಂದು; ಅರೋಚಿಗಳ್ ಆದಂ, ತೆಗಲಿಪಿ ಎಂದು, ಆ ಗದ್ಯವದ್ಯಕಾವ್ಯದೊಳ್ ಇರ್ಕರ್.

ಅನ್ವಯಂ. — ಸತ್ಯಣಾಭ್ಯವಹಾರಿಗಳ್, ಗದ್ಯಕಾವ್ಯದೊಳ್ ನಿರ್ಬಂಧಂ ಪುಗದೆಂದು, ಬಗೆಯದೆ, ಉಸಿರ್ವರ್; ಅರೋಚಿಗಳ್ ಆದಂ, ತೆಗಲಿಪಿ ಎಂದು, ಆ ಗದ್ಯವದ್ಯಕಾವ್ಯದೊಳ್ ಇರ್ಕರ್.

ಟೀಕೆ. — ಸತ್ಯಣ = ತೃಣದೊಡನೆ ಕೂಡಿದ; ಅಭ್ಯವಹಾರಿಗಳ್ = ವ್ಯಾಪಾರವನುಳ್ಳ ಕವಿಗಳ್; ಗದ್ಯಕಾವ್ಯದೊಳ್ = ಗದ್ಯಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ; ನಿರ್ಬಂಧಂ = ಬಲಾತ್ಕಾರಂ; ಪುಗದೆಂದು = ಪ್ರಸೇಕನಾಗದೆಂದು; ಬಗೆಯದೆ = ವಿಚಾರಿಸದೆ; ಆದಂ = ಆ ಸರೇವಮಿದಿರಾಗಿ ತಿಳಿಲಮಷ್ಟ ದೆಂಬ ಸಂಧಿಯಂ; ಉಸಿರ್ವರ್ = ಪೇಳ್ವರ್; ಅರೋಚಿಗಳ್ = ಹೇಯವಳ್ಳವರ್; ಆದಂ = ಆ ಸಂಧಿಯಂ; ತೆಗಲಿಪಿ = ಸಿದೆ ಬರ್ಪುದೆಂದು; ಆ ಗದ್ಯವದ್ಯಕಾವ್ಯದೊಳ್ = ಆ ಗದ್ಯ ಕಾವ್ಯ ವದ್ಯಕಾವ್ಯಂಗಳಲ್ಲಿ; ಇರ್ಕರ್ = ಪೇಳರ್.

ಸೂತ್ರಂ. || ೮೧ ||

ಕರೆಗತ್ತದಿರ್ಗಿಯಲ್ಲದೆ |

ವರಮಿರೆ ವದ್ಯಾರ್ಥವಾಕ್ಯವೇಷ್ಟನದೆಡೆಗಂ ||

ಸ್ಥರದನುಕ್ರಮತಿಗಂ ಸ್ವರಮವ್ವ |

ವರಮಿರೆ ಋತ್ವಕ್ರಮಂತೆ ಸಂಧಿವಿಕಲ್ಪಂ. || ೮೧ ||

When ಅರ್ is
 joined to ಕರೆ, and
 ಆದೆ to ಇರ, or at
 the end of a half
 verse or when the
 meaning requires
 it or after quotations
 from Samskrita, or
 also after imitative
 sounds or before
 ಯು combination
 of letters is optional.

ಪದಜ್ಞೇದಂ. — ಕರೆಗೆ ಅತ್ವದ ಇರ್ಗ ಅಲ್ ಅದೆ ವರಂ ಇರೆ, ವದ್ಯಾರ್ಥವಾಕ್ಯವೇಷ್ಪನದ ಏಡೆಗಂ ಸ್ಫುರದನುಕ್ಯತಿಗಂ ಸ್ವರಂ ಅವು ವರಂ ಇರೆ, ಋತ್ವಕ್ಕಂ ಅಂತೆ ಸಂಧಿವಿಕ್ಯಲ್ಪಂ.

ಟೀಕು, ಯಥಾಸ್ವಯಂ. — ಕರೆಗೆ = ಕರೆಯೆಂಬ ಧಾತುವಿಗೆ; ಅತ್ವದ = ಅಕಾರದ; ಇರ್ಗ = ಇರೆಯ ಧಾತುವಿಗೆ; ಅಲ್ = ಅಲ್ ಎಂದು; ಅದೆ = ಅದೆ ಎಂಬುದು; ವರಮಿರೆ = ವರನಾಗಿರೆ; ವದ್ಯ = ವದ್ಯಂಗಳ; ಅರ್ಧ = ಅರ್ಧದ; ವಾಕ್ಯವೇಷ್ಪನದ = ಸಂಸ್ಕೃತದ ವಾಕ್ಯವೇಷ್ಪನದ; ಏಡೆಗಂ = ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆಯುಂ; ಸ್ಫುರತ = ಪ್ರಕಾಶಿಸುವ; ಅನುಕ್ಯತಿಗಂ = ಅನುಕರಣಶಬ್ದಕ್ಕೆಯುಂ; ಸ್ವರಂ = ಸ್ವರಾಕ್ಷರಂಗಳ; ಅವು = ಅವು; ವರಮಿರೆ = ವರದಲ್ಲಿರೆ; ಋತ್ವಕ್ಕಂ = ಋಕಾರಂ ವರನಾದುದರ್ಕೆಯುಂ; ಅಂತೆ = ಶಾಂತೆ; ಸಂಧಿ = ಸಂಹಿತೆ; ವಿಕ್ಯಲ್ಪಂ = ವಿಕ್ಯಲ್ಪವಪ್ಪುದು.

ವೃತ್ತಿ. — ಕರೆಯೆಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಅಲ್ ವರಮಾದೊಡಂ, ಅದಂತಮಾದ ಇರ್ಗ ಅದೆ ವರಮಾದೊಡಂ, ವದ್ಯಾರ್ಥಕ್ಕಂ ವಾಕ್ಯವೇಷ್ಪನಕ್ಕಂ ಅನುಕರಣೆಗಂ ಸ್ವರಂ ವರಮಾದೊಡಂ, ಸಂಧಿವಿಕ್ಯಲ್ಪಂ; ಋಕಾರಂ ವರಮಾದೊಡಮಂತೆ ಕ್ರಮಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ಅಲ್ ಅದೆಗಳ ವಿಸಂಧಿಗೆ —

ಕರೆ + ಅಲ್ = ಕರೆಅಲ್. ಇರ + ಅದೆ = ಇರಅದೆ.

“ಬಗೆವೊಡಯಿನಿಸಿರ ಅದೆ”

|| 83 ||

ಅವಹಿ ಸಂಧಿಗೆ —

“ಮೈಗರೆಯಲ್ ಪಾಂಡವಗೆ ನೆಹಿದುವು ಬರಿಸಂ”

|| 84 ||

“ಇರದೆ ಗರ್ಜಿಸಿ ಬೊಪ್ಪಲಂ ತಳರ್ಧಂ ಜವಂ ತಳರ್ವಂದದಿಂ” || 85 ||

ಪದ್ಯಾರ್ಥಕ್ಕೆ ವಿಸಂಧಿಯಾದುದರ್ಕೆ —

“ಅಲ್ಲಿ ಯಿದುಂಟೆಂಬರ್ಧದೊ - |

ಳಿಲ್ಲಿಯುಮುಳ್ಳೊಡೆಯವಂತೆ ಶಬ್ದಮುಮುಕ್ಕುಂ ||

ಎಲ್ಲಂದದೊಳಂ ಪೋಲಿಸು - |

ವಲ್ಲಿ ಗುಣಾಧಿಕರೊಳಂತೆಪೋಲೆನಲಕ್ಕುಂ”

|| 86 ||

ಪದ್ಯಾರ್ಥಸಂಧಿಗೆ —

ಬನದೊಳಗೆ ಪೋಗಿ ಪೋಸಪೂ - |

ವಿನ ಗೊಂಜಲನಕ್ಕೆ ನಿನಗೆ ತಂದಪ್ಪೆಂ ನೀ - |

ನಿನಿತೊಂದು ಬೇಗದಿಂ ನಿ- |

ನ್ನಿನಿಯನ ಪಠಿಕ್ಕಿಯೊಳಿರೆಂದು ಸಖಿತೊಲಗುವುದುಂ || 87 ||

ವಾಕ್ಯವೇಷ್ಟನ ವಿಸಂಧಿಗೆ —

“ . . . . . ‘ಕಃ

ಕೇನಾರ್ಥಿಕೋ ದಂದ್ರಃ’ ಎನಿತುಮನಿತುಮಂ ಧರ್ಮಜಂ ಸೂಯತಿ
ಗೊಟ್ಟಂ” || 88 ||

ವಾಕ್ಯವೇಷ್ಟನ ಸಂಧಿಗೆ—

“ನ ದೇವ ಚರಿತಂ ಚರನೆನಿಸಿದ್ಯೈ ತ್ರಿಲೋಕೇಶ್ವರಾ” || 89 ||

ಅನುಕರಣ ವಿಸಂಧಿಗೆ —

“ಕವಕ್ಕವ ಎಲೆ ಎಲೆ” || 90 ||

“ . . . . . ಊ ಊ ಪುಗಲ್ |

ಪುಗಲೆಂದೊಚ್ಚತ ಊಳ್ಳ ಕೋಗಿಲೆಯುಂ . . . . .” || 91 ||

ಅನುಕರಣ ಸಂಧಿಗೆ—

“ . . . . . ಛಮ್ರೊಬ ಛಟಚ್ಚಟೆಂಬ . . . . .” || 92 ||

ಋಕಾರ ವಿಸಂಧಿಗೆ —

“ಎಸೆಗುಂ ಋಜ್ಜಾಗತಂ ಕಣ್ಣೊಳಿಸುಗುಮಳವಟ್ಟಿದ್ ಋಜ್ಜಾಗತಂ
. . . . .” || 93 ||

ಋಕಾರ ಸಂಧಿಗೆ —

“ಸರಸಮೃಜುವೀರನೆಂದಾ |

ತರುಣಿಯನೊಸದಿತ್ತಂ . . . . .” || 94 ||

ವಾಕ್ಯವೇಷ್ಟನಶಬ್ದಮುಂ ಅನುಕರಣಶಬ್ದಮುಮಿದರ್ಶಿಪುಷ್ಪವು, ಕನ್ನಡ ವಿಭಕ್ತಿಯುಂ ಮಾಡಬೇಡ. “ನವೋ ನವೋ ಭವತಿ ಜಾಯಮಾನೋಹ್ವಾ” ಎಂಬ ಸಂಸ್ಕೃತವಾಕ್ಯಾಂತಮುಂ, ಜಾಯಮಾನೋಹ್ವಮೆಂದು, ಉಪಸಂಹರಿಸಲಾಗದು. “ಧಗಧಗ” ಎಂಬುದುಂ “ಧಗಧಗಂ” ಎನಲಾಗದು.

ಸೂತ್ರಂ. || ೬೨ ||

Combinations of letters are to be used with much discretion, and obscenities are to be avoided by all means.

ಪದಯುಗದ ಸಂಧಿಯಂ ಬೇ- |
 ಒಡೊಂದಸಹ್ಯೋಕ್ತಿ ಪುಟ್ಟಿ ಮಾಡುವುದುಂ ಮಾ- ||
 ಗದೊಳುಳ್ಳ ಸಂಧಿಯಂ ಕೆಡಿ- |
 ಪುದುನಾಗದು ತಾಂ ಯಥೇಷ್ಟಮೆಂದಪ್ಪಿವಳ್ಳರ್. || ೬೨ ||

ಪದಚ್ಛೇದಂ.— ಪದಯುಗದ ಸಂಧಿಯಂ ಬೇಪ್ಪಿ ಅದು ಒಂದು ಅಸಹ್ಯೋಕ್ತಿ ಪುಟ್ಟಿ ಮಾಡುವುದುಂ ಮಾರ್ಗದೊಳ್ ಉಳ್ಳ ಸಂಧಿಯಂ ಕೆಡಿಪುದುಂ ಆಗದು ತಾಂ, ಯಥೇಷ್ಟಂ ಎಂದು, ಅಪ್ಪಿವಳ್ಳರ್.

ಅನ್ವಯಂ.— ಅಪ್ಪಿವಳ್ಳರ್ ತಾಂ, ಯಥೇಷ್ಟಮೆಂದು, ಪದಯುಗದ ಸಂಧಿಯಂ ಬೇಪ್ಪಿ ಅದೊಂದು ಅಸಹ್ಯೋಕ್ತಿ ಪುಟ್ಟಿ ಮಾಡುವುದುಂ ಮಾರ್ಗದೊಳುಳ್ಳ ಸಂಧಿಯಂ ಕೆಡಿಪುದುಂ ಆಗದು.

ಟೀಕು.— ಅಪ್ಪಿವಳ್ಳರ್ = ವಿಚಾರವಳ್ಳ ಕವಿಗಳ್; ತಾಂ = ತಾಂ; ಯಥೇಷ್ಟಮೆಂದು = ಸಂಧಿ ಯಥೇಷ್ಟಮೆಂದು, (ಇಡ್ಡೆ ಬಂದ ಹಾಂಗೆ ಎಂಬರ್ಥಂ); ಪದಯುಗದ = ಪದವೆರಡು; ಸಂಧಿಯಂ = ಸಂಹಿತೆಯಂ; ಬೇಪ್ಪಿ = ಅನ್ಯವಾಗಿ; ಅದೊಂದು = ಅದು ತಾನೊಂದು; ಅಸಹ್ಯೋಕ್ತಿ = ಅಸಹ್ಯವಾದ ವಾಕ್ಯಂ; ಪುಟ್ಟಿ = ಹುಟ್ಟಿ; ಮಾಡುವುದುಂ = ಸಂಧಿ ಮಾಡುವುದುಂ; ಮಾರ್ಗದೊಳ್ = ಕವಿಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ; ಉಳ್ಳ ಸಂಧಿಯಂ = ರೂಢಮಾಗಿ ಉಳ್ಳ ಸಂಧಿಯಂ; ಕೆಡಿಪುದುಂ = ಸ್ವರಲೋಪಸಂಧಿಯಂ ಮಾಡಿ ಕೆಡಿಸುವುದುಂ; ಆಗದು = ಸಲುವಳಿಯಾಗದು.

ವೃತ್ತಿ.— ಎರಡು ಪದಗಳ ನಡುವೆ, ಬೇರೊಂದು ದುಃಪ್ರತಿತಿ ಪುಟ್ಟು ವೊಡೆ, ಸಂಧಿಯಂ ಮಾಡಲಾಗದು; ಸಂಧಿ ಯಥೇಷ್ಟಮೆಂದು, ರೂಢಮವ್ವ ಸಂಧಿಯಂ ಕೆಡಿಸಿ, ಸ್ವರಲೋಪಸಂಧಿಯಂ ಮಾಡಲಾಗದು.

ಪ್ರಯೋಗಂ.-- ಸಂಧಿದೋಷಪರಿಹಾರದ ಲಕ್ಷ್ಯಂ—

“ಬನ್ನಿಯ ತರು ಡಕ್ಕಿಗೆ ಸುರ- |
 ಹೊನ್ನೆಯ ತರು ಡಮರುಗಕ್ಕೆ ಕರುವಿಡಿವರ್ಪಾ ||
 ಚೆನ್ನಂಗಿಯ ತರು ಡಾಣಿಗೆ |
 ಹೊನ್ನಂ ಕುಡುವೆಡೆಗೆ ಕಲ್ಪತರು ಡಾಕರಸಾ. || 95 ||

ಸಂಧಿದೋಷದ ಅಸಹ್ಯೋಕ್ತಿಗೆ—

ಆಸೆಗಣಿತಾ; ಪೂಸಲೆಸೊಗಸು; ಪೊಸತುಲ್ಲಾರಂ; ಮೆಚ್ಚುತುಣ್ಣಿ.

“..... ಹೇಲತಾಕೋಮಲಾಂಗೀ” || 96 ||

“..... ಪೂಲಿವಕೆಯಂ ತರವೇಲಿನೇ....” || 97 ||

ವಿಸಂಧಿದೋಷಕ್ಕೆ—

ಅಸಿಯ ಒಲಿತಿ ಬೆಸೆದ ಪಟ್ಟಿಗೆ |

ಮಿಸುಗುವ ಅರನ್ನೆದೆ ತೊಳಪ ಕನ್ನವುರಂ ಚಿ- ||

ಲೈಸೆದಿರೆ ಬಲವರ್ಪ ಜನರ್ |

ಕುಸುಮೇಷುವಮೇಳದವರ್ಗಳಿನಿಸಿದರವಲಿಲಿೞ್ || 98 ||

“ಪೊನ್ನ ಅಂದಳಂ” ಎಂದಿಂತು ಸಂಧಿಯಂ ಕೆಡಿಸಲಾಗದು.

ಸೂತ್ರಂ || ೬೩ ||

Also sounds disagreeable to the ear (for instance the joining of two Rêphas) are to be avoided.

ಎರಡುಂ ರೇಫೆಗಳಂ ತಂ- |

ದುರವಣೆಯಿಂ ಕೂಡಿದಂತೆವೋಲ್ ಶ್ರುತಿಕಷ್ಟಂ ||

ಬರೆ ಸಂಧಿ ಮಾಡಲಾಗದು |

ಕರಡೆಯ ಗಿರ್ಗಟದ ದನಿವೊಲಮರವನೆಂದುಂ. || ೬೩ ||

ವದಕ್ಕೆದಂ. — ಎರಡುಂ ರೇಫೆಗಳಂ ತಂದು ಉರವಣೆಯಿಂ ಕೂಡಿದಂತೆವೋಲ್ ಶ್ರುತಿಕಷ್ಟಂ ಬರೆ, ಸಂಧಿ ಮಾಡಲ್ ಆಗದು; ಕರಡೆಯ ಗಿರ್ಗಟದ ದನಿವೊಲ್ ಆಮರವು ಅವು ಎಂದಂ.

ಅನ್ವಯಂ. — ಅವು ಎಂದಂ ಕರಡೆಯ ಗಿರ್ಗಟದ ದನಿವೊಲ್ ಆಮರವು. ಉಳಿದುದು ಯಥಾನ್ವಯಂ.

ಟೀಕು. — ಎರಡುಂ ರೇಫೆಗಳಂ = ಪೂರ್ವಪದದ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಪರಪದದ ಮೊದಲಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಎರಡು ರೇಫೆಗಳಂ; ತಂದು = ತಂದುಕೊಂಡು; ಉರವಣೆಯಿಂ = ತೀಳುದಿಂದೆ; ಕೂಡಿದಂತೆವೋಲ್ = ಕೂಡಿದ ಹಾಂಗೆ; ಶ್ರುತಿಕಷ್ಟಂ = ಶ್ರುತಿಕಷ್ಟವೆಂಬ ಕರ್ಣಕಶೋಕಂ; ಬರೆ = ಬರೆ. ಸಂಧಿ ಮಾಡಲ್ = ಸಂಧಿಯಂ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟೆ; ಆಗದು = ಸಲುವಳಿಯಾಗದು; ಅವು = ಅವು; ಎಂದಂ = ಆವಾಗಳುಂ; ಕರಡೆಯ = ಕರಡೆಯೆಂಬ ವಾದ್ಯದ; ಗಿರ್ಗಟದ = ಗಿರ್ಗಟಿಯೆಂಬ ವಾದ್ಯದ; ದನಿವೊಲ್ = ಧ್ವನಿಯ ಹಾಂಗೆ; ಆಮರವು = ಪೊದ್ದುಗೆಯಾಗವು.

ವೃತ್ತಿ. — ಪದಂಗಳೆರಡದಿ ಅಂತರಾಳರೇಫಗಳಂ, ಕೂಡಿದಂತೆ ಶ್ರುತಿಕಷ್ಟಮಾಗೆ, ಸಂಧಿಯಂ ಮಾಡಲಾಗದು; ಕರಡೆಯ ಗಿರ್ಗಟದ ಧ್ವನಿಯಂತಿರವು, ನೇರ್ಪಡವು.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ರೇಫದ್ವಿತೀಯಸಂಧಿದೋಷಕ್ಕೆ —

ಬಂದರ್ಥಮರ್; ದೇವರ್ಥಕ್ಕಿಸುಗೆ;

“ಮೂರ್ವಾರಯರನೆ ವಾಯುವಂತೆಸೆದಿಕುಂ”. || 99 ||

ಶ್ರುತಿಕಷ್ಟಕ್ಕೆ — ‘ವಿದ್ವಿಷ್ಟೀಯರ್’, ಎಂದು ಮಾಡಲಾಗದು.

ಸೂತ್ರಂ. || ೬೪ ||

Combination of letters regarding the ಎ of strict emphasis and ಆರೆ when their meaning is modified.

ಅವಧಾರಣೆಯನಿಯೋಗ- |

ವ್ಯವಹೃತಿಯಿಂದಿರೆ ನಿಪಾತವಿಷಯದೊಳಲ್ಪಾ- ||

ರ್ಥವನಾಳ್ವರೆ ವಸ್ತುವಿನ- |

ರ್ಥವನುಸಿರುತ್ತಿರೆ ತಗುಳ್ಳುವುದು ಸಂಹಿತೆಯಂ. || ೬೪ ||

ವದಚ್ಛೇದಂ. — ಅವಧಾರಣೆ ಎ ಅನಿಯೋಗವ್ಯವಹೃತಿಯಿಂದ ಇರೆ, ನಿಪಾತವಿಷಯದೊಳೆ ಅಲ್ಪಾರ್ಥವಂ ಅಲ್ಪ ಆರೆ ವಸ್ತುವಿನ ಅರ್ಥವಂ ಉಸಿರುತ್ತೆ ಇರೆ, ತಗುಳ್ಳುವುದು ಸಂಹಿತೆಯಂ.

ಅನ್ವಯಂ. — ಸಂಹಿತೆಯಂ ತಗುಳ್ಳುವುದು.

ಟೀಕು. — ಅವಧಾರಣೆ = ಅವಧಾರಣೆಯ ಎಕಾರಂ; ಅನಿಯೋಗವ್ಯವಹೃತಿಯಿಂದೆ = ತನ್ನ ನಿಯತಾರ್ಥವಂ ಬಿಟ್ಟು ಅನಿಯೋಗವ್ಯವಹಾರದಿಂದೆ; ಇರೆ = ಇರೆ; ನಿಪಾತವಿಷಯದೊಳೆ = ಅವ್ಯಯವಿಷಯದಲ್ಲಿ; ಅಲ್ಪಾರ್ಥವಂ = ಕವಿದಂಬಲ್ಪಾರ್ಥವಂ; ಅಲ್ಪ = ತಾಲ್ಪ; ಆರೆ = ಆರೆಯೆಂಬ ಶಬ್ದಂ; ವಸ್ತುವಿನ = ಒಂದು ವಸ್ತುವಿನ; ಅರ್ಥವಂ = ಸರಿ ಭಾಗವಂ; ಉಸಿರುತ್ತಿರೆ = ಹೇಳುತ್ತಿರೆ; ಸಂಹಿತೆಯಂ = ಸಂಧಿಯಂ; ತಗುಳ್ಳುವುದು = ಎಯ್ದುವುದು.

ವೃತ್ತಿ. — ಅವಧಾರಣೆಯ ಎಕಾರಂ ತನ್ನ ನಿಯತಾರ್ಥವಂ ಬಿಟ್ಟು ಅನಿಯೋಗಮಾದಲ್ಲಿಯುಂ ಕಿಹಿದೆಯಂ ಪೇಲ್ವಿ ನಿಪಾತಾರ್ಥದ ಅರೆಯೆಂಬ ಶಬ್ದಮೊಂದು ವಸ್ತುವಿನ ಭಾಗವುಂ ಪೇಲ್ವಿಲ್ಲಿಯುಂ ಸಂಧಿಯುಂಟು.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ಅನಿಯೋಗಸಂಧಿಗೆ —

“ಮಾಮರನಲ್ಲದಿಲ್ಲ ತನಿಗಂಪಿನ ಮಲ್ಲಿಗೆಯಲ್ಲದಿಲ್ಲ. . .” || 100 ||

ಆರೆಯ ಸಂಧಿಗೆ —

“ಕುರುಸತಿಯಂ ವಿಷ್ಣು ಬೇಡಿದಂ ಧರೆಯರೆಯಂ” || 101 ||

2. Combination of Consonants.

ಸೂತ್ರಂ.¹⁾ || ೨೫ ||

In combination ಕ, ತ, ಪ, when initials of the second word, are often changed into ಗ, ವ, ಬ.

ಇರೆ ವರ್ಗಪ್ರಥಮಂಗಳ್ |
 ಪರದೊಳ್ ಚಟವರ್ಗಮುಝಿಯೆ ತಮ್ಮ ತೃತೀಯಾ- ||
 ಕ್ಷರಮಕ್ಕುಂ ಪದವಿಧಿಯೊಳ್ |
 ಪರಿಹರಿಸಲ್ಪಾರದಲ್ಲ ಬಹುಳಸ್ಥಿತಿಯಂ. || ೨೫ ||

ಪದಚ್ಛೇದಂ. — ಇರೆ ವರ್ಗಪ್ರಥಮಂಗಳ್ ಪರದೊಳ್ — ಚಟವರ್ಗಂ ಉಝಿಯೆ — ತಮ್ಮ ತೃತೀಯಾಕ್ಷರಂ ಅಕ್ಕುಂ ಪದವಿಧಿಯೊಳ್; ಪರಿಹರಿಸಲ್ ಬಾರದು ಅಲ್ಲಿ ಬಹುಳಸ್ಥಿತಿಯಂ.

ಅನ್ವಯಂ. — ಪದವಿಧಿಯೊಳ್ — ಚಟವರ್ಗಂ ಉಝಿಯೆ — ವರ್ಗಪ್ರಥಮಂಗಳ್ ಪರದೊಳ್ ಇರೆ, ತಮ್ಮ ತೃತೀಯಾಕ್ಷರಂ ಅಕ್ಕುಂ; ಅಲ್ಲಿ ಬಹುಳಸ್ಥಿತಿಯಂ ಪರಿಹರಿಸಲ್ ಬಾರದು.

1) ವರ್ಗಪ್ರಥಮಾನಾಂ ತೃತೀಯಾಃ ಸಮಾಸೋತ್ತರಪದಾದೌ || ಭಾ. ಭೂ. 28. ||
 (ಸಮಾಸದ ಮುಂದಣ ಪದದ ಪ್ರಥಮಾಕ್ಷರಗಳಾಗಿದ್ದ ವರ್ಗದ ಮೊದಲನೆಯ ಅಕ್ಷರಗಳು ತಂತಮ್ಮ ಮೂರನೆಯ ಅಕ್ಷರಗಳಾಗುತ್ತವೆ.)

ಚಟವರ್ಗಯೋಶ್ಚ || ಭಾ. ಭೂ. 30. ||
 (ಚಟವರ್ಗವರ್ಗಗಳ ಪ್ರಥಮಾಕ್ಷರಗಳಿಗೆ ಸಮಾಸದಲ್ಲಿ ತೃತೀಯಾಕ್ಷರಗಳು ಬರುವುದಿಲ್ಲ.)

ಪದವಿಧಿಯಿಂ ನೆಹಿದುತ್ತರ |
 ಪದದಾದಿಯೊಳೊಂದಿ ನಿಂದ ವರ್ಗಪ್ರಥಮಂ- ||
 ಕ್ಷದಹಿ ತೃತೀಯಾಕ್ಷರಮಂ- |
 ಪ್ಪದರಕ್ಕುಂ ಬಹುಳಮುಝಿಯೆ ಚಟವರ್ಗಂಗಳ್ || ತ. ಸ್ತೃ. 11 ||

ಟೀಕು.—ಪದವಿಧಿಯೊಳ್ = ಸಮಾಸವಿಧಿಯಲ್ಲಿ; ಚಟವರ್ಗಂ = ಚವರ್ಗ ಟವರ್ಗಂ
 ಗಳ್; ಉಪಿಯ = ಹೊರತಾಗೆ; ವರ್ಗ = ವರ್ಗಂಗಳ; ಪ್ರಥಮಂಗಳ್ = ಕ ತ ನ ಎಂಬ
 ಮೊದಲಕ್ಷರಂಗಳ್; ಪರದೊಳ್ = ಪರಪದದಾದಿಯಲ್ಲಿ; ಇರೆ = ಇರೆ; ತಮ್ಮ = ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ;
 ತೃತೀಯಾಕ್ಷರಂ = ಗ ದ ಬ ಎಂಬ ಮೂಕನೆಯಕ್ಷರಂಗಳ್; ಅಕ್ಕುಂ = ಅಪ್ಪವ; ಅಲ್ಲಿ =
 ಆ ತೃತೀಯಾಕ್ಷರವಾಗುವಲ್ಲಿ; ಬಹುಳಸ್ಥಿತಿಯಂ = ಬಹುಳದ ಸ್ಥಿತಿಯಂ; ಪರಿಹಂಸಲ್ಬಾರದು =
 ಬಿಡಬಾರದು.

ವೃತ್ತಿ.—ಚಟವರ್ಗದಿಂ ಪಿಂಗಿದ ಕ ತ ಪಂಗಳ್ ಪರಪದದಾದಿಯೊ
 ಳಿದರ್, ಸಮಾಸವಿಷಯದೊಳ್ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ತೃತೀಯಾಕ್ಷರಂಗಳಂ ಬಹುಳತೆ
 ಯಿನೆಯ್ಯುಗುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ.—ಕಕಾರದ ತೃತೀಯತ್ವಕ್ಕೆ—

“ಪಲಿಗನ್ನಡದ ವುದುಂಗೆೊಳೆ |
 ಕೊಪ್ಪಿಸಕ್ಕದಮಂ ತಗುಳ್ಳಿ ಜಾಣ್ಣಿಡೆ ಮುತ್ತಂ ||
 ಮೆಪಿಸುಂಗೆೊಲದಂತಿರೆ ಪೇ- |
 ಽ್ಪಿಲಿಗವಿಗಳ ಕವಿತೆ ಬುಧರನೆದೆಗೊಳಿಸುಗುಮೇ” || 102 ||
 “ಗಪ್ಪಿಗೂಸಾಡುವರಿಂದ್ರನಂ ಗಿರಿಶನಂ ಸರ್ವಸ್ವಮಂ ಕೊಂಡು
 ಮುನ್ನುಲಿವರ್.....” || 103 ||

ತಕಾರದ ತೃತೀಯತ್ವಕ್ಕೆ—

‘ಕಣ್ಣಿವು’ ‘ಮೇಲ್ಪಡುಗೆ’
 “.....ಮಣಿಯುಡಿದೊವಲುಂ ಪಿರಿಯ ವಣೆಗಟ್ಟುಂ” || 104 ||
 “ನಿಪುದಲೆ ನೀಳ್ಳುವೆತ್ತ ನಗೆಗಣ್ ಬೆಳಗೆಂಪಿನ ಸೊಂಪನಾಳ್ ಬಾ-
 ಯ್ಪಿಪ್ಪಿ.....” || 105 ||

ವಕಾರದ ತೃತೀಯತ್ವಕ್ಕೆ—

‘ಕಣ್ಣಿನಿ’
 “.....ತ- |
 ಣ್ಣಿಪ್ಪಿಲ ತಳದೊಳ್ ರುದ್ರಂ ಕಂಡಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣೊಲನಾಗಿ .” || 106 ||

ಬಮುಳಮೆಂಬುದುಂದೆ ಕಿಹಿದೆಡೆಯೊಳ್ಳಿಲ್ಲ — 'ತಲೆಕಟ್ಟು' 'ಜೆಸೆಕೋಲ್' 'ವಿದುಪಂಡಿ'.

“ಒಳಕ್ಕೆಯೊಳಿದು ಪಲ್ಲಿರಿ- |

ದೊಳವಾಲಂಗೊಂಡು . . . . .”

|| 107 ||

ಜಟವರ್ಗಕ್ಕೆ ತೃತೀಯತ್ವಮೆಂದುಮಿಲ್ಲದುದರ್ಕೆ —

ಕಡುಚಾಗಿ; ಕಣ್ಣಿಲ್ಲಂ; ಕಡುಟಕ್ಕು; ವೊಸಟೊಪ್ಪಿಗೆ; ಕಳ್ಳಟಿಪ್ಪಣಂ.

ಸೂತ್ರಂ.¹⁾ || ೬೬ ||

The foregoing rule is, for instance, not made use of when ಕ, ತ, ಷ occur after ಒಂ and ಾಂ after ಂ when substitute of ಷಾ, and after ಷಾ when substitute of ಡ್.

ಒಂದೆರಡರ್ಕೆ ಲಿಕಾರ- |

ಕ್ಕಂದಾದಾದೇಶರೇಫೆಗಂ ಡತ್ವಕ್ಕಂ ||

ಬಂದಾದೇಶರೀಟಿಕ್ಕಂ |

ಸಂಧಿಸದು ತೃತೀಯವೃತ್ತಿ ಕತವಕ್ಕೆಂದುಂ. || ೬೬ ||

ವದಚ್ಛೇದಂ. — ಒಂದೆರಡರ್ಕೆ, ಲಿಕಾರಕ್ಕೆ ಅಂದು ಅದ ಅದೇಶರೇಫೆಗಂ, ಡತ್ವಕ್ಕಂ ಬಂದ ಅದೇಶರೀಟಿಕ್ಕಂ ಸಂಧಿಸದು ತೃತೀಯವೃತ್ತಿ ಕತವಕ್ಕೆ ಎಂದಂ.

ಅನ್ವಯಂ. — ಒಂದೆರಡರ್ಕೆ, ಲಿಕಾರಕ್ಕೆ ಅಂದಾದಾದೇಶರೇಫೆಗಂ, ಡತ್ವಕ್ಕಂ ಬಂದಾದೇಶರೀಟಿಕ್ಕಂ ಕತವಕ್ಕೆ ತೃತೀಯವೃತ್ತಿ ಎಂದಂ ಸಂಧಿಸದು.

ಟೀಕು. — ಇಲ್ಲಿ ಅನುವರ್ತನೆ—ಪದವಿಧಿಯೊಳ್ ವರ್ಗಪ್ರಭಮಂಗಳ್ ಪರದೊಳರೆ ಒಂದೆರಡರ್ಕೆ = ಒಂದೆರಡೆಂಬಿವರ್ಕೆ; ಲಿಕಾರಕ್ಕೆ = ಡತ್ವಕ್ಕೆ; ಅಂದು = ಆ ರಮಾಸ ಮಾಡು ವಂದು; ಅದಾದೇಶರೇಫೆಗಂ = ಅದ ಅದೇಶದ ರೇಫೆಗೆಯುಂ; ಡತ್ವಕ್ಕಂ = ಡಕಾರಕ್ಕೆಯುಂ;

1) ನಾವಿಷ್ಟರೇಫಾತ್ || ಭಾ. ಭಾ. ೨೨. ||

(ವರ್ಗಪ್ರಭಮಾಕ್ಷರಗಳು ಅದೇಶವಾಗಿ ಬಂದ ರೇಫೆಯಿಂದ ವದನಾದರೆ ಅವಕ್ಕೆ ತಂತಮ್ಮ ತೃತೀಯಾಕ್ಷರಗಳಿಲ್ಲ.)

“ಪದವಿಧಿಯಿಂ ನೆಹಿದುತ್ತರ”

ಇತ್ಯಾದಿ ಶಬ್ದಸ್ಮೃತಿ ಸೂತ್ರ 11 ಪುಟ ನೋಡಿರಿ.

ಒಂದ ಅದೇಶದಿಕ್ಕಂ = ಒಂದ ಅದೇಶದ ದಿಕ್ಕಿಯುಂ; ಕತಸಕ್ಕೆ = ಪರಮಾದ ಕತಸಂಗಳ್ಗೆ;
 ತೃತೀಯವೃತ್ತಿ = ಮೂವನೆಯಕ್ಷರದ ವೃತ್ತಿ; ಎದುಂ = ಆವಾಗಳುಂ; ಸಂಧಿಸಮು = ಸಂಘ
 ಟನೆಯಾಗದು, ದಾರದೆಂಬುದರ್ಥಂ.

ವೃತ್ತಿ. — ಒಂದೆರಡೆಂಬಿವರ್ಕಂ, ಲಿಕಾರಕ್ಕಾದೇಶಮಾದ ರೇಫಗಂ,
 ಡಕಾರಕ್ಕಾದೇಶಮಾದ ಲಿಲಿಕ್ಕಂ ಪರಮಾದ ಕತ ಪಂಗಳ್ಗೆಂದುಂ ತೃತೀ
 ಯತ್ತಮಿಲ್ಲ.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ಒಂದರ್ಕೆ —

“ಒರ್ಕೆಸಿ ಬಿಲ್ಲನಂಬುಮು-” |

ನುರ್ಕಾಳ್ಳಳ್ ಸುರಿಗೆಗಿಲ್ಪಿ ಮಾಣ್ಣಿರದಾ ಗೋ- || (— ನಿಲ್ಪಿ)

ವರ್ಕಳಿದಿಚ್ಚಿದ ಘೋಲಿತಿ- |

ಯ್ಕರ್ಕಳೊಳೆಕ್ಕತುಳಮಿಹಿದು ಕುಹಿದಿಯಾದರ್” || 108 ||

“ . . . . . ಒರ್ತುತ್ತೆಂಬಿನಂ ತುತ್ತಿ ದೇ- |

ವಗಣಕ್ಕಚ್ಚರಿಯಾಗೆ ಪಾಹಿ . . . . . ” || 109 ||

“ಒರ್ಪಿಡಿಗೂಲಿಯಿಂ ಸಿತಗನ |

ಕವ್ವಡಮುಂ . . . . . ” || 110 ||

ಎರಡರ್ಕೆ —

“ . . . . . ಇರ್ಕೋಡಿಯಿಂ ತೀವಿ ನಾ

ಲೈಸಗಂ ಸೂಸಿ . . . . . ” || 111 ||

“ . . . . . ಇರ್ತಲೆಗೋಜಂ” || 112 ||

“ಪೇಹಿದ್ಧಿರ್ಪ್ಪತ್ತು ತೋಳುಂ ದಶಮುಖಕುಹರಾಟೋಪಮುಂ

. . . . . ” || 113 ||

ಲಿಕಾರಕ್ಕಾದೇಶಮಾದ ರೇಫಗೆ —

ಮಾರ್ತಲೆ, ಮಾರ್ಕಟ್ಟಿ, ಮಾರ್ಕೋರಲ ಭೈರವಂ.

“ಮಾರ್ತಪ್ಪ ತೆರೆಗಳಿಂ ತರ- |

ಲಾರ್ತುದು ತನ್ನದಿಗೆ ಸುರನದೀ ವಿಭ್ರಮಮಂ.” || 114 ||

ಬೇರ್ಪಟ್ಟಂ.

“ . . . . . ಏರ್ಪತ್ತರೇರ್ಪತ್ತರಂ |
ಪದುಳಂ ಮಾಯ್ಪಿದುಚಿತಂ . . . . . ” || 115 ||

ಡಕಾರಕ್ಕಾದೇಶಮಾದ ಲಿಲಿಕ್ಕೆ —

ನಾಲ್ಪಿಗರಣಂ; ನಾಲ್ಪಿಡುಗುಣಿ.
“ಕಾಲ್ಪಿಚ್ಚು ತಗುಳೆ ತಮ್ಮೊಳ್ |
ಕೋಲ್ಪಿಟ್ಟಿ . . . . . ” || 116 ||

“ಕಾಲ್ಪಿಲು ಮಸಗಿದ ಮೊಲೊಡ್ಡಿ ದುದು ಕುರುಸೈಸ್ಯಂ.” || 117 ||

“ಕಾಲ್ಪಿರವಾಗೆ ಕಾವ್ಯರಸಮರ್ಥಮುಮಕ್ಕರಮುಂ ಪ್ರತೀತಿಯಂ
ಮಾಯ್ಪಿನೆಗಂ . . . . . ” || 118 ||

ಸಮುಚ್ಚಯವಶದಿಂದೆ ಕೆಳಗಣ್ಣಾದೇಶಮಾದ ಲಿಲಿಕ್ಕಂ ತೃತೀಯತ್ವ
ಮಿಲ್ಲ — ಕಿಲಿಕ್ಕರೆ ಎಂಬಂತೆ.

ಸೂತ್ರಂ.¹⁾ || ೨೭ ||

After vowels and radical (half) consonants the letters ವ, ಬ, ಮ are, also in metrical and nonmetrical prose, often changed into ಪ.

ವಿದಿತಸ್ವರದಿನನಾದೇ- |
ಶದ ಸಹಜವ್ಯಂಜನಂಗಳಿಂ ಪರದ ಪವ- ||
ಗದ ನೆಲೆಗಕ್ಕುಂ ವತ್ವಂ |
ಪದವಿಧಿಯೊಳ್ ಬಹುಳವೃತ್ತಿಯಿಂ ವಾಕ್ಯದೊಳಂ.
|| ೨೭ ||

1) ಸ್ವರಯರಲೇಘೋ ಬಹುಲಂ ವಃ ಪವರ್ಗಸ್ಯ || ಭಾ. ಭೂ. 31. ||

(ಸ್ವರಗಳಿಂದಲೂ ಯರಲಕಾರಗಳಿಂದಲೂ ಪರವಾದ ಪವರ್ಗಕ್ಕರಗಳಿಗೆ ವಿಕಲ್ಪದಿಂದ ವಕಾರವಾಗುವುದು.)

ಸ್ವರದಿಂ ಯಲದಿನನಾದಿ- |
ಪ್ಪರೇಫದಿಂ ಪರದೊಳಮದು ತೋಡೆ ವವರ್ಗಂ ||
ದೊರೆಕೊಳ್ಳುಂ ವಾದೇಶಮು- |
ದರೆ ಉಡು ವಾಕ್ಯದೊಳಮನ್ವಿತಾರ್ಥದೊಳಕ್ಕುಂ. || ಶ. ಸ್ಮೃ. 12. ||

ಪದಚ್ಛೇದಂ. — ವಿಧಿತ್ವಸ್ವರದಿಂ ಅನಾದೇಶದ ಸಹಜವ್ಯಂಜನಂಗಳಿಂ ಪರದ ಪವರ್ಗದ ನೆಲೆಗೆ ಅಕ್ಕುಂ ವತ್ಸಂ ಪದವಿಧಿಯೊಳ್ ಬಹುಳವೃತ್ತಿಯಿಂ ವಾಕ್ಯದೊಳಂ.

ಅನ್ವಯಂ. — ಪದವಿಧಿಯೊಳ್ ಬಹುಳವೃತ್ತಿಯಿಂ, ವಾಕ್ಯದೊಳಂ, ವಿಧಿತ್ವಸ್ವರದಿಂ ಅನಾದೇಶದ ಸಹಜವ್ಯಂಜನಂಗಳಿಂ ಪರದ ಪವರ್ಗದ ನೆಲೆಗೆ ವತ್ಸಂ ಅಕ್ಕುಂ.

ಟೀಕು. — ಪದವಿಧಿಯೊಳ್ = ಸಮಾಸದ ವಿಧಿಯಲ್ಲಿ; ಬಹುಳವೃತ್ತಿಯಿಂ = ಬಹುಳದ ವರ್ತನೆಯಿಂದೆ; ವಾಕ್ಯದೊಳಂ = ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿಯುಂ; ವಿಧಿತ್ವಸ್ವರದಿಂ = ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಸ್ವರಾಕ್ಷರಂಗಳಿಂದೆ; ಅನಾದೇಶದ = ಅದೇಶವಲ್ಲದ; ಸಹಜವ್ಯಂಜನಂಗಳಿಂ = ಸಹಜವಾದ ವ್ಯಂಜನಾಕ್ಷರಂಗಳಿಂದೆ; ಪರದ = ಮುಂದಣ; ಪವರ್ಗದ = "ಪ ಬ ಮ" ಎಂಬ ಪವರ್ಗದ; ನೆಲೆಗೆ = ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ; ವತ್ಸಂ = ವಕಾರಂ; ಅಕ್ಕುಂ = ಅಪ್ಪದು.

ವೃತ್ತಿ. — ಸ್ವರಂಗಳಿಂದನಾದೇಶದ ಸಹಜವಾದ ವ್ಯಂಜನಂಗಳಿಂ ಪರದೊಳಿರ್ಗ ಪವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸಮಾಸವಿಷಯದೊಳ್ ವತ್ಸಮಕ್ಕುಂ; ಬಹುಳಮೆಂಬುದು ಕೆಲವದೊಳಿಲ್ಲ; ವಾಕ್ಯದೊಳಂ ವತ್ಸಮುಂಟು.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ಸ್ವರಂಗಳೆ — ಪಕಾರಕ್ಕೆ —

“ಎಳವೆಜ್ಜಿ ದಾಡೆ ಕೆಂದಳಿರೆ ನಾಲಗೆ ಮಾಮರದಳ್ಳೆಗೊಂಬಿನೊಳ್ |
ಮಿಳಿವೆಳವಳ್ಳಿ ಬಾಲಮಲದೊಂಗಳೆ ಕೇಸರಮೆಂಬಿನಂ ಮನಂ ||
ಗೊಳೆ ಮಧುಮಾಸಕೇಸರಿ ವಿಯೋಗಿಗಳೆಂಬ ಮೃಗಂಗಳಂ ಭಯಂ- |
ಗೊಳಿಸಿದುದುಧ್ವಕ್ವೀರಮದಕೋಕಿಲಗರ್ಜಿತತರ್ಜಿತಂಗಳಿಂ” || 119 ||
“ಬೆಳೆವೊಲನೆತ್ತಲ್ ಕಿಕ್ಕಿಲಿದ ಪರ್ಜಿದ ಪೆರ್ಬಾಳೆ . . .” || 120 ||

ಬಕಾರಕ್ಕೆ —

“ನಡುವಣ ಕರ್ಪುಂ ಕಡೆಯಣ |
ಕಡುವೆಳ್ಳುಂ ತುದಿಯ ಕೂರ್ಪುಮೆಸೆದಿರೆ ಜನರಂ ||
ಬಿಡದಿಸಲೆ ತೆಗೆದ ಮದನನ |
ನಿಡಿಯಲರ್ಗಣೆಗಳನೆ ಪೋಲ್ತುವಾಕೆಯ ಕಣ್ಣಿಳ್” || 121 ||

ಮಕಾರಕ್ಕೆ —

“ಮರವಣೆಗಂ ಬೀಣೆಗಮಂ- |
ತರಮಾವುದು ದೋಷರಹಿತಮೃದುಲಲಿತವದ ||

ಸ್ಫುರಿತಸರಸೋಕ್ತಿಗಂ ನಿ- |
ಷ್ಠು ರಕುಕವಿಕಟೂಕ್ತಿಗಳ್ಲ ಮೇನಂತರವೋ || 122 ||

“ . . . . . ಕಳೆಯಲ್ಕಾ- |
ಗದು ನರಪತಿಕುಳವನಹಿವ ಪತಿವಾಸಿನಂ.” || 123 ||

ಸಹಜವ್ಯಂಜನಕ್ಕೆ—

ಪ— “ಬೇರ್ವೆರಸು ಕಾಯ್ತು ಪಲಸೆಳ |
ನೀರ್ವೊನಲಂ ಕಹಿವೆದು ತೆಂಗು. . . . .” || 124 ||

“ . . . . . ಬೇಟಮಂ
ಹಡೆದನೆ ಬಾಪ್ಪಿ ಬಾಪ್ಪಿ ಡಿಡಿ ನಿತ್ತಿಲ್ಲದ ಬಾಪ್ಪಿ ಣನೇಕೆ ಬಪ್ಪಿ ಪಂ.” || 125 ||

ಬ— ಆಳ್ವಲೈ; ತೋಳ್ವಲೈ. “ . . . . . ಗೇಣ್ಪಾಯ್ಲೆ ವಿಲಿವೆದೆ” || 126 ||

“ಮೆಯ್ವು ಸವೊಂದೆ ಪೂವಿನೊಳೆ ಪೋಗಿ ಮೊಗಂ ಮುರಿದಳೆ ಗೊಂಬೆ |
ನೊಳ್ ಪಾಯ್ವುದು . . . . .” || 127 ||

ಮ— “ಸಾತಿಶಯಾರ್ಥಮುಮಂ ಮೆ- |
ಲ್ಲಾತುಮನೊಸದಿತ್ತರೊಲಿದು ತವಗಿಲ್ಲದುವಂ.” || 128 ||

ಆದೇಶವ್ಯಂಜನಕ್ಕೆ ವತ್ಸಮಿಲ್ಲ—

ಪ— “ . . . . . ಕೆ- |
ಪ್ಪಿಡೆ ರಸಭಾವಮಿಪೊಡೆ ಮುಖಂ ಸುರತೋತ್ಸವಗೋಮಿಸೀ
ಮುಖಂ.” || 129 ||

ಬ— “ಇರ್ವಾಳ್ ಮೂವಾಳಿಕ್ಕಿ- |
ದುರ್ವರೆಯೊಳ್ . . . . .” || 130 ||

ಮ— ಇರ್ಮಡಿ.

“ಧರೆಯೋಳ್ವೀರದ ಪೆಂಸಿನ |
ನರನಿಂದಿರ್ಮಡಿ ಬಕಾರಿಯಿಂ ಮೂವಡಿ ಭಾ- |
ಸ್ಕರಸುತನಿಂ ನಾಲ್ವಡಿ ಮುರ- |
ಹರಸಿದೈವಡಿ ನೆಗಪ್ಪಿತ್ತಿಯಧಟರ ಭೀಮಂ” || 131 ||

ಬಹುಳಮೆಂಬುದಕ್ಕಿಂ ಕೆಲವಕ್ಕೊಳ್ ವತ್ಸಮಿಲ್ಲ.

ವ—ಕೆಯ್ಪುಟ್ಟಿಗುಟ್ಟಿಯಾಡಿದರ್. ಪೂವುಣುಂಬು. ಪಲ್ಪುಟ್ಟಿಗುಟ್ಟಿದಂ.

ಬ—ಕಣ್ಣೀಟಂ. ಕರ್ಬೀಡರೆ. ಸುಡುಬಾಡು. ಆ ನಾಡು ಪಿರಿಯ ಕಣ್ಣೀಡು.

ಮ—ಬಾಳೊನೆ. ಪಾಲ್ಮಿನೆ. ಕತ್ತುರಿಮಿಗಂ.

ಪಾಕ್ಯಕ್ಕೆ ವತ್ಸಂ—ಬೆಗೆವಂದಂ. ತರವೇರ್ಪ್ಪಿಂ. ನೆಲೆಗೆವಂದಂ.

“ದಿವದಿಂ ಕೆಲಸಕ್ಕೆವರ್ಪ ದಿವಿಜಾಂಗನೆಯರ್” || 132 ||

“ತಮರೂರ್ಗವೋಪ ಕುಲಜಾಂಗನೆಯರ್ |

ಕಮಲೋದರಂಗೆ ಪಡೆದರ್ ಮುದಮಂ” || 133 ||

“ಕಾಮನ ಗರವಟೆಗೆವರ್ಪಂತೆ ಸುತ್ತಿ ಬರ್ಪುವು ಗಿಳಿಗಳ್” || 134 ||

ಸೂತ್ರಂ.¹⁾ || ೬೮ ||

ಸ is often changed into ಚ, ಜ and ಘ after consonants, with the exception of ಯ and ಲ.

ಇರೆ ಯಲರಹಿತವ್ಯಂಜನ |

ವರವಾಗಿ ಸಕಾರಮಲ್ಲಿ ಬಹುಳಂ ಚತ್ವಂ ||

ಆರೆ ಎಡೆಯೊಳ್ ಜತ್ವಂ ಮೇ- |

ಊರೆ ಎಡೆಯೊಳ್ ಸಂಖ್ಯೆಯಾಗೆ ನಿಯತಂ ಭತ್ವಂ. || ೬೮ ||

ಪದಚ್ಛೇದಂ.— ಇರೆ ಯಲರಹಿತವ್ಯಂಜನವರಂ ಆಗಿ ಸಕಾರಂ, ಅಲ್ಲಿ ಬಹುಳಂ ಚತ್ವಂ; ಅರೆ ಎಡೆಯೊಳ್ ಜತ್ವಂ; ಮೇಣ್ ಆರೆ ಎಡೆಯೊಳ್, ಸಂಖ್ಯೆ ಆಗಿ, ನಿಯತಂ ಭತ್ವಂ.

ವ್ಯಂಜನಾದಲಯಾತ್ಸಸ್ಯ ಚಃ ಕ್ವಚಿಜ್ಜತ್ವಂ || ಭಾ. ಭೂ. 32. ||

(ಲಕಾರ ಯಕಾರಗಳಲ್ಲದ ವ್ಯಂಜನಗಳಿಂದ ವರವಾದ ಸಕಾರಕ್ಕೆ ಚಕಾರಾದೇಶವಾಗುವುದು; ಕೆಲವೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಜಕಾರವಾಗುವುದು.)

ಸಂಖ್ಯಾಯಾಂ ಭತ್ವಂ || ಭಾ. ಭೂ. 33. ||

(ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಆ ಸಕಾರಕ್ಕೆ ಭಕಾರವಾಗುವುದು; ಯಲಕಾರಗಳ ಮುಂದಣ ಸಕಾರಕ್ಕೆ ಫಕಾರವಾಗದು.)

ಯಲರಹಿತವ್ಯಂಜನದಿಂ |

ನಿಲೆ ಮುಂದೆ ಸಕಾರಮಲ್ಲಿ ಬಹುಳಂ ಚತ್ವಂ ||

ಕೆಲಕಲವೆಡೆಯೊಳ್ ಜತ್ವಂ |

ನೆಲೆಗೊಳ್ಳಂ ಸಂಖ್ಯೆಯಾದೊಡಕ್ಕುಂ ಭತ್ವಂ || ಶ. ಸ್ತೃ. 13. ||

ಅನ್ವಯಂ. — ಯಲರಹಿತವ್ಯಂಜನವರಂ ಆಗಿ ಸಕಾರಂ ಇರೆ, ಅಲ್ಲಿ ಬಹುಳಂ ಚತ್ವಂ; ಅರೆ ಎಡೆಯೊಳ್ ಚತ್ವಂ; ಮೋಣ್ ಅರೆ ಎಡೆಯೊಳ್, ಸಂಪ್ಪೆ ಆಗೆ, ನಿಯತಂ ಛತ್ವಂ.

ಟೀಕು. — ಯಲರಹಿತ = ಯಕಾರ ಲಕಾರಂಗಳಿಂ ವಿರಹಿತಂಗಳಾದ; ವ್ಯಂಜನ = ವ್ಯಂಜನಂಗಳ್ಗೆ; ವರಂ = ಮುಂದಣ್ಕರಂ; ಆಗಿ = ಆಗಿ; ಸಕಾರಂ = ಸತ್ವಂ; ಇರೆ = ಇರೆ; ಅಲ್ಲಿ = ಅ ನ್ನಾನದಲ್ಲ; ಬಹುಳಂ = ಬಹುಳವಾಗಿ; ಚತ್ವಂ = ಚಕಾರವಪ್ಪದು; ಅರೆ ಎಡೆಯೊಳ್ = ಕೆಲವೆಡೆಯಲ್ಲ; ಜತ್ವಂ = ಜಕಾರವಪ್ಪದು; ಮೋಣ್ = ಅದಲ್ಲದೆ; ಅರೆ ಎಡೆಯೊಳ್ = ಕೆಲವೆಡೆಯಲ್ಲ; ಸಂಪ್ಪೆ = ಸಂಪ್ಪಾವಾಚಿ; ಆಗೆ = ಆಗೆ; ನಿಯತಂ = ಕಟ್ಟಾಗಿ; ಛತ್ವಂ = ಛಕಾರವಪ್ಪದು.

ವ್ಯಾಪ್ತಿ. — ಯಕಾರ ಲಕಾರಂಗಳಂ ಕಳೆದುಹೋದ ವ್ಯಂಜನಂಗಳ್ಗೆ ವರನಾಗಿ ಸಂದ ಸಕಾರಂ ಬಹುಳತೆಯಿಂ ಚತ್ವಮುಕ್ಯಂ; ಕೆಲವೆಡೆಯೊಳ್ ಚತ್ವಮುಕ್ಯಂ; ಕೆಲವೆಡೆಯೊಳ್ ಸಂಪ್ಪಿಯಾಗೆ ಛತ್ವಮುಕ್ಯಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ಚತ್ವಕ್ಕೆ —

“ . . . . . ನು- |

ಣ್ಣರದ ತಿಣ್ಣು ಘನಘೋಷಗಭೀರಂ” || 135 ||

“ . . . . . ಈಂಚರದಿನಾಣತಿ ಮಾಡಿದುದುನ್ಮದಾಳಿ . . . . .”

|| 136 ||

ಚತ್ವಕ್ಕೆ — ಮುಂಜೂರ್. ಮುಂಜೆಹಿಂಗು. ತಣ್ಣೊಡರ್.

“ . . . . . ಕಟ್ಟಿದ ಮೊಂ- |

ಬುರಿಗೆಯೊಳಂ ಜನಮನೇಂ ಮನಂಗೆೊಳಿಸಿದುದೋ” || 137 ||

ಛತ್ವಕ್ಕೆ —

“ಪದಿನೆಣ್ಣಾಸಿರ ಲೋಹವಕ್ಕರೆಯ ಜಾತ್ಯಶ್ಚಂಗಳಿರ್ಘಾಸಿರಂ |

ಮದಮಂ ಮುಕ್ಯುಳಿಸಿದ್ ದಂತಿಘಟೆಗಳ್ ನೂರ್ಘಾಸಿರಂ.” || 138 ||

ಬಹುಳಮೆಂಬುದಿಂ ಕೆಲವೆಡೆಯೊಳಿಲ್ಲ.

“ಕಣ್ಣೊಲಮನೆಯಂ ಪರ- |

ವೆಣ್ಣುರವಧುಗೆಣೆಯೆನಿಪ್ಪೊಡಂ ತೊಡದಾರ್ತಂ ||

ಮೇಣ್ಣುರನಕ್ಕುಮೆ ಅಚಲವ- |

ವಣ್ಣರಿ ಕೀರ್ತಿಗೆ ವಾರಸಹಿತಕೃತಾಂತಂ”

|| 139 ||

“ಸೋನೆಯ ಕೆಸರ್ಗಳಲರ್ಧಲರ ಬೆಳ್ಳರಿ . . . .” || 140 ||

“ಕಳ್ಳವಿಗೆ ಕುಡಿದು ಧನಮಂ” || 141 ||

ಯಲರಹಿತಕ್ಕೆ—ಕೆಯ್ಸರಿಗೆ.

“ . . . . ಬಾಯ್ಸವಿಗೆ ಮೆಯ್ಸವಿ ಕಣ್ಣವಿಯಪ್ಪ ರೂಪು . . .” || 142 ||

ಕಲ್ಲೆರೆ. ಮೆಲ್ಲರಂ.

“ . . . . . ಮಾವಿನೊಳ್ |
ಮಸಗುತಮಿರ್ಪ ಬಲ್ಲೊನೆಯ ಸೋನೆಗೆ ಕಾಂಚನಕೇತಕೀವನ- |
ಪ್ರಸರದಲರ್ಗಳೋಲೆಗುಡೆ . . . . .” || 143 ||

ಬಹುಳಮೆಂಬುದು ಸ್ವರಗಳ ಪರದಲ್ಲಿದ್ದ ಸಕಾರಕ್ಕಂ ಕಿಡಿದೆಡೆಗೆ
ಳಲ್ಲಿ ಚಕಾರ ಚಕಾರಂಗಳಪ್ಪುವು—

ಮುಚ್ಚೆರೆ. ಮುಚ್ಚಾಲ್. ತಡುಜೊಡರ್.

ಸೂತ್ರಂ¹⁾. || ೬೯ ||

When the vowel of monosyllabic Nominal bases ending in ನ್, ಣ್, ಲ್, ಯ್, ಳ್ is short, and such bases

ಮೊದಲೊಳ್ ಹ್ರಸ್ವೈಕಸ್ವರ- |
ಮೊದವೆ ಪರಂ ಸ್ವರಮದಾಗೆ ನಣಲಯಳಂಗ- ||
ಳ್ಳದಯಿಸುಗುಂ ದ್ವಿತ್ವಂ ಪೂ- |
ವರ್ಧೀರ್ಘಕವ್ಯಯಕೆ ವರ್ಣತತಿಗದ್ವಿತ್ವಂ. || ೬೯ ||

meet with an initial vowel, their end-consonant must be doubled. Particles (Adverbs) of such a description are excepted from this rule.

1) ನಣಲಯಳಾ ದ್ವಿತಿ ಸ್ವರೇ ಹ್ರಸ್ವಪೂರ್ವಾಃ || ಭಾ. ಭೂ. 34. ||

(ಹ್ರಸ್ವಾಕ್ಷರಗಳು ಮೊದಲುಳ್ಳ ನ, ಣ, ಲ, ಯ, ಳಕಾರಗಳು ಸ್ವರ ಪರವಾದರೆ ದ್ವಿತ್ವ ಗಳಾಗುತ್ತವೆ.)

ನಾನೇಕಾಕ್ಷರ ಪದೇ || ಭಾ. ಭೂ. 35. ||

(ಹ್ರಸ್ವಾಕ್ಷರವು ಪೂರ್ವವಾಗಿಯೂ ಅನೇಕಾಕ್ಷರಗಳುಳ್ಳ ಪದವು ಮೊದಲೊಳಿದ್ದರೂ ಸ್ವರ ಪರವಾದರೆ ನ, ಣ, ಲ, ಯ, ಳಕಾರಗಳಿಗೆ ದ್ವಿತ್ವವಿಲ್ಲ.)

ಅವ್ಯಯೇಷು || ಭಾ. ಭೂ. 36. ||

ವದಕ್ಕೇದಂ.— ಮೊದಲೊಳ್ ಹ್ರಸ್ವೈಕಸ್ವರಂ ಒದವೆ, ವರಂ ಸ್ವರಂ ಆದು ಅಗೆ, ನಣ
ಲಯ ಳಂಗಳ್ಗೆ ಉದಯಿಸುಗುಂ ದ್ವಿತ್ವಂ; ಪೂರ್ವದೀರ್ಘಕ್ಕೆ, ಅಪ್ಯಯಕ್ಕೆ, ವರ್ಣತತಿಗೆ
ಅದ್ವಿತ್ವಂ.

ಅಸ್ವಯಂ.— ಮೊದಲೊಳ್ ಹ್ರಸ್ವೈಕಸ್ವರಂ ಒದವೆ, ಸ್ವರಂ ಆದು ವರಂ ಅಗೆ, ನಣ
ಲಯ ಳಂಗಳ್ಗೆ ದ್ವಿತ್ವಂ ಉದಯಿಸುಗುಂ; ಪೂರ್ವದೀರ್ಘಕ್ಕೆ, ಅಪ್ಯಯಕ್ಕೆ, ವರ್ಣತತಿಗೆ ಅದ್ವಿತ್ವಂ.

ಟೀಕು.— ಮೊದಲೊಳ್ = ಆದಿಯಲ್ಲಿ; ಹ್ರಸ್ವ = ಹ್ರಸ್ವವಾದ; ಏಕ = ಒಂದು; ಸ್ವರಂ =
ಸ್ವರಾಕ್ಷರಂ; ಒದವೆ = ಪ್ರಾಪ್ತಿಸೆ; ಸ್ವರಂ = ಸ್ವರಾಕ್ಷರಂ; ಆದು = ಅದು; ವರಂ = ಮುಂದು;
ಅಗೆ = ಅಗೆ; ನಣಲಯ ಳಂಗಳ್ಗೆ = ನಕಾರ ಣಕಾರ ಲಕಾರ ಯಕಾರ ಳಕಾರಂಗಳ್ಗೆ; ದ್ವಿತ್ವಂ =
ದ್ವಿಭಾವಂ; ಉದಯಿಸುಗುಂ = ಹುಟ್ಟುವುದು; ಪೂರ್ವದೀರ್ಘಕ್ಕೆ = ಅದಿದೀರ್ಘಕ್ಕೆ; ಅಪ್ಯ
ಯಕ್ಕೆ = ಅಪ್ಯಯರಬ್ಧಂಗಳ್ಗೆ; ವರ್ಣತತಿಗೆ = ಅನೇಕಾಕ್ಷರಕ್ಕೆ; ಅದ್ವಿತ್ವಂ = ದ್ವಿತ್ವಮಿಲ್ಲ.

ವೃತ್ತಿ.— ಹ್ರಸ್ವಮಪ್ಪೇಕಸ್ವರಂ ಪೂರ್ವಮಾಗೆ, ಸ್ವರಂ ವರಮಾಗೆ, ನಣ
ಲಯ ಳಕಾರಂಗಳ್ಗೆ ದ್ವಿತ್ವಮುಂಟು; ಪೂರ್ವದೀರ್ಘಮಾದೊಡಂ, ಅಪ್ಯಯ
ಮಾದೊಡಂ, ಅನೇಕಾಕ್ಷರಮಾದೊಡಂ, ದ್ವಿತ್ವಮಿಲ್ಲ.

ಪ್ರಯೋಗಂ.— ನಕಾರದ್ವಿಭಾವವಕ್ಕೆ—“ . . . ಜಿಡುಮುಡಿ
ಬೆನ್ನಪ್ಪಳಿಸೆ” || 144 ||

ಣಕಾರಕ್ಕೆ—“ಕಣ್ಣಿಂ ಕಾಣಳ್ ಚಿತ್ರದ
ಪೆಣ್ಣಂತೆವೊಲುಣ್ಣಳಾ . . . . .” || 145 ||

“ಮನದೊಳ್ ದಯಮಿಲ್ಲದವನ ಕಣ್ಣಿಂ ಪುಣ್ಣಿಂ” || 146 ||

“ಎಣ್ಣೆಯೊಳರನೇವಿಲ ತನಿ- |
ವಣ್ಣನ್ನುಣ್ಣಿಸಿದನಬ್ಬಭವಂ . . . . .” || 147 ||

(ಅಪ್ಯಯವವಪ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿದ್ದು ಸ್ವರವು ವರವಾದರೆ ಆ ನಣಲಯಳಕಾರಗಳಿಗೆ ದ್ವಿತ್ವ
ಮಿಲ್ಲ.)

ಸ್ವರಮುದಿರೆ ಮುಂದೇಕ- |
ಸ್ವರದೊಳ್ ನಣಲಯಳಕಾರಮನಿತುಂ ಹ್ರಸ್ವಾ- ||
ಕ್ಷರಪೂರ್ವಮಾಗೆ ಪೀನಂ |
ಸ್ವರಾಪದಿಂ ದ್ವಿತ್ವವೃತ್ತಿಯಂ ತಾಳಿಕುಂ || ೩. ಸ್ತೃ. 14. ||

“ಪೊನ್ನಳ್ಳವನೆ ಕುಲೀನಂ- |
 ಜೆನ್ನಂ ಕಲಿ ಸತ್ಯವಾದಿಯನಿಸುಗುಮದಹಿಂ- ||
 ದಿನ್ನುಂ ಪೊನ್ನನೆ ಪಡೆವುದು |
 ಪೊನ್ನಿಂ ಸಮನಿಸುಗುಮಲ್ತೆ ಪೆಣ್ಣಂ ಮುಣ್ಣಂ.” || 148 ||

ಲಕಾರಕ್ಕೆ — “ಕಲ್ಲೆಲ್ಲಂ ಕಿಸುಗಲ್ ಮರ- |
 ನೆಲ್ಲಂ. . . . ಮಾವಿಮ್ಮಾವು . . . . .” || 149 ||
 “ನೆಲ್ಲಂ ಕೌಂಗುಂ ಮಾವುಂ |
 ಮಲ್ಲಿಗೆಯುಂ . . . . . |
 ಹುಲ್ಲುಂ ಹುಟ್ಟಿಗೆಯುಂ . . . . .” || 150 ||

ಯಕಾರಕ್ಕೆ — “ಮೆಯ್ಯು ಮಸಿ ಕೊರಲ ಬಕ್ಕಳೆ |
 ಪೊಯ್ಯು ಪುಗಿಲ್ಲರೆಪ ಕೆಯ್ಯು ಕಂಕರಿಕೆ . . . . .” || 151 ||

ಳಕಾರಕ್ಕೆ — ಮುಳ್ಳಾಗಿ. ಕಳ್ಳಾಟಂ.
 “ಒಳ್ಳಾಳೆಡೆಗೋದನೊದಹಿ ಭಟ್ಟನೊಳೊಪಜಂ.” || 152 ||
 “. . . . ಬೇಲ್ಪಿರೆಳ್ಳಂ ಕೊದಳಿವೆರಸು ತಿಂಬಂ ನಾಗ
 ದೇವಂ” || 153 ||

ಪೂರ್ವದೀರ್ಘಮಾಗೆ —
 ನಕಾರಕ್ಕೆ — ತಾನೆಲ್ಲಂ. ಬಾಸುದ್ಧಂ. ಏನಾಯ್ತು.
 “ವಿನಾನಾಗಿಯು ಮೆಸಡಿಯಾಗಿಯು ಮೇನಾಗಿಯುಂ” || 154 ||

ಣಕಾರಕ್ಕೆ — ಏಣುಂಟು.
 “ನಾಣಂ ಪಿಂಗಿಸಿ ಮುಗ್ಧೆಗೆ |
 ಜಾಣಂ ಕೈಕೊಳಿಸುವಂತೆ . . . . .” || 155 ||

ಲಕಾರಕ್ಕೆ — “ಕೇಲಂ ಮಾಡುವ ತಿಗುರಿಯ |
 ಕೋಲಂತೆಪೊಲಿದುರ್ . . . . .” || 156 ||

ಯಕಾರಕ್ಕೆ — ಬಾಯಾರ್ವಳ್.
 “ಈಯಲಿಪ್ಪಿಯಲ್ ಶರಣ್ಣಿಗೆ |
 ಕಾಯಲ್ . . . . .” || 157 ||
 “ತಾಯೋರ್ವಳ್ ತಂದೆ ಬೇಲ್ಪಿ . . . . .” || 158 ||

ಮುಂದು; ಆದೊಷೆ = ಆದರೆ; ದ್ವಿತ್ವಂ = ದ್ವಿಭಾವಂ; ಅಜಾತಂ = ಹುಟ್ಟದು; ಯಕಾರದಲ್ಲಿ = ಯಕಾರಾಂತಧಾತುವಿನಲ್ಲಿ; ವಿಕಲ್ಪಂ = ವಿಕಲ್ಪವಾಗಿ ಬರ್ಪುದು; ಮಾತೇಂ = ಹೇಳುವೆಂ; ಉಯ್ಞುಯ್ಞುಯ್ಞುತುಗಳೊಳ್ = ಉಯ್. ನೆಯ್, ಸುಯ್, ಬಯ್, ಎಂಬ ಧಾತುಗಳಲ್ಲಿ; ದ್ವಿತ್ವಮಲ್ಲದೆ = ದ್ವಿಭಾವವಮಲ್ಲದೆ; ವಿಕಲ್ಪಂ = ವಿಕಲ್ಪಂ; ಇಲ್ಲ = ಉಂಟಾಗದು.

ವೃತ್ತಿ.— ಸ ಣ ಲ ಯ ಳಕಾರಂಗಳಂತ್ಯನಾದ ಧಾತುಗೆ ಆಲ್ ಪರಮಾದೊಡಂ ದ್ವಿತ್ವಮಿಲ್ಲ; ಯಕಾರಾಂತದಲ್ಲಿ ವಿಕಲ್ಪಂ; ಉಯ್ ನೆಯ್ ಸುಯ್ ಬಯ್ ಎಂಬವರ್ಕೆ ಆಲ್ ಪರಮಾದೊಡಂ ವಿಭಕ್ತಿಸ್ವರಂ ಪರಮಾದೊಡಂ ದ್ವಿತ್ವಂ ನಿತ್ಯಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ.— ಅದ್ವಿತ್ವಕ್ಕೆ—

ಎಸುತ್ತಕ್ಕುಂ; ತಿನಲೊಂಡಂ; ಉಣ್ಣಂದಂ; ಮೆಲಲೊದಂ; ಕೊಲ್ಲುಗೆನಂ; ಕೊಲ್ಲಾದಂ; ಕಳಲೊಡಿದಂ.

ಯತ್ವಕ್ಕೆ— ಪೊಯಲುಂ, ಪೊಯ್ಯಲುಂ. ಕೊಯಲುಂ, ಕೊಯ್ಯಲುಂ.

ಆದಿ ದೀರ್ಘಮಾದೊಡಂ ಅನೇಕಾಕ್ಷರಮಾದೊಡಂ ವಿಭಕ್ತಿಸ್ವರಮುಂ ಪರಮಾದೊಡಂ ಆರಯ್ ಎಂಬ ಧಾತುಗೆ ದ್ವಿತ್ವವಿಕಲ್ಪಂ—

ಆರಯಲುಂ, ಆರಯ್ಯಲುಂ. ಆರಯಿಂ, ಆರಯ್ಯಿಂ. ಆರಯೆ, ಆರಯ್ಯೆ ಎಂಬಂತೆ.

ಉಯ್ಯಾದಿನಿತ್ಯದ್ವಿತ್ವಕ್ಕೆ— ಉಯ್ಯಂ, ನೆಯ್ಯರ್, ಸುಯ್ಯಯ್, ಬಯ್ಯವ್; ಉಯ್ಯಲುಂ, ನೆಯ್ಯಲುಂ ಎಂಬಂತೆ.

ಸಮುಚ್ಚಯವಶದಿಂದೆಕಾರಾದಿಸ್ವರಂ ಪರಮಾದೊಡಂ ದ್ವಿತ್ವಮಿಲ್ಲ— ಎನೆ; ಕೊಲೆ; ಉಣೆ ಎಂಬಂತೆ.

ಸೂತ್ರಂ. || ೭೧ ||

The final ಸ್, ಷ್, ಳ್, ಯ್, ಳ್ of all monosyllabic Verbal themes (only excepting ಕಳ್) however, must be doubled in the Negative.

ಪ್ರತಿಷೇಧದ ಧಾತುಗೆ ಮುಂ- |
 ದೆ ತಯುಂಬಿ ವಿಭಕ್ತಿ ಪೂರ್ವಕಾಲಕ್ರಿಯೆಯೊಳ್ ||
 ಪ್ರತಿಷೇಧದದೆಂಬುದು ಮುಂ- |
 ದೆ ತೋರಿಸಿ ಮೇಣ್ ದ್ವಿತ್ವವೃತ್ತಿ ನಿತ್ಯಮೆನಿಕ್ಕುಂ. || ೭೧ ||

ಪದಚ್ಛೇದಂ.— ಪ್ರತಿಷೇಧದ ಧಾತುಗೆ ಮುಂದೆ ತಪುಂದೆ ವಿಭಕ್ತಿ, ಪೂರ್ವಕಾಲಕ್ರಿಯೆ ಯೋಳ್ ಪ್ರತಿಷೇಧದ ಅದೆ ಎಂಬುದು ಮುಂದೆ ತೋಪಿ ಪೋಣ್, ದ್ವಿತ್ವವೃತ್ತಿ ನಿತ್ಯಂ ಎನಿಕ್ಕುಂ.

ಅನ್ವಯಂ.— ಪ್ರತಿಷೇಧದ ಧಾತುಗೆ ಮುಂದೆ ವಿಭಕ್ತಿ ತಪುಂದೆ, ಪೋಣ್ ಪೂರ್ವಕಾಲ ಕ್ರಿಯೆಯೋಳ್ ಪ್ರತಿಷೇಧದ ಅದೆ ಎಂಬುದು ಮುಂದೆ ತೋಪಿ, ದ್ವಿತ್ವವೃತ್ತಿ ನಿತ್ಯಂ ಎನಿಕ್ಕುಂ.

ಟೀಕು.— ಅನುವರ್ತನೆ— ನಣಲಯಳಕಾರಂಗಳಂತ್ಯವಾದ ಪ್ರತಿಷೇಧದ = ಪ್ರತಿಷೇಧಾ ಥದ; ಧಾತುಗೆ = ಧಾತುಗಳ್ಗೆ; ಮುಂದೆ = ಮುಂದುಗಡೆಯಲ್ಲಿ; ವಿಭಕ್ತಿ = ಪ್ರತ್ಯಯಂ; ತಪುಂದೆ = ನಿಂದಿರೆ; ಪೋಣ್ = ಅದಲ್ಲದೆ; ಪೂರ್ವಕಾಲಕ್ರಿಯೆಯೋಳ್ = ಭೂತಕಾಲಕ್ರಿಯೆ ಯಲ್ಲಿ; ಪ್ರತಿಷೇಧದ = ಪ್ರತಿಷೇಧಾರ್ಥದ; ಅದೆ ಎಂಬುದು = ಅದೆ ಎಂಬುದು; ಮುಂದೆ = ಮುಂದುಗಡೆಯಲ್ಲಿ; ತೋಪಿ = ಕಾಣಿಸೆ; ದ್ವಿತ್ವವೃತ್ತಿ = ದ್ವಿಭಾವದ ವೃತ್ತಿ; ನಿತ್ಯಂ = ನಿತ್ಯಂ; ಎನಿಕ್ಕುಂ = ಎನಿಸುವುದು.

ವೃತ್ತಿ.— ಪ್ರತಿಷೇಧದರ್ಥದೋಳೆ ಧಾತುವಿಗೆ ವಿಭಕ್ತಿ ಪರಮಾದೊಡಂ, ಭೂತಕಾಲಕ್ರಿಯೆಯೋಳ್ ಪ್ರತಿಷೇಧಮನುಸಿರ್ವ ಅದೆ ಎಂಬುದು ಪರಮಾ ದೊಡಂ, ನಣಲಯ ಳಂಗಳೆ ದ್ವಿತ್ವವೃತ್ತಿ ನಿತ್ಯಂ.

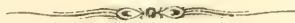
ಪ್ರಯೋಗಂ.— ವಿಭಕ್ತಿಗೆ— ಎನ್ನಂ, ಎನ್ನರ್. ಉಣ್ಣಂ, ಉಣ್ಣರ್. ಮೆಲ್ಲ ಯ್, ಮೆಲ್ಲರ್. ಬಯ್ಯೆನ್, ಬಯ್ಯೆವು. ಕೊಳ್ಳೆನ್, ಕೊಳ್ಳೆವು.

ಅದೆಗೆ— ಎನ್ನದೆ, ತಿನ್ನದೆ, ಉಣ್ಣದೆ, ಒಲ್ಲದೆ, ಬಯ್ಯದೆ, ಕೊಳ್ಳದೆ.

ಮೇಣಿಯುದತೆಂ ಕಳ್ ಎಂಬ ಧಾತುವಿಗೆಲ್ಲಿಯುಂ ದ್ವಿತ್ವಮಿಲ್ಲ— ಕಳಲ್ಪೊದಂ, ಕಳಲ್ಪಂದಂ, ಕಳದೆ ಬಂದಂ— ಇಂತತೆವುದು.

ಗದ್ಯಂ.— ಇದು ಸಮಸ್ತಶಾಸ್ತ್ರೀಕಜನಮನೋಜನಿತಶಬ್ದಸಂದೇಹಶಲ್ಯಚಾರುಚುಂಬಕಾ ಯಸೂನಾನೂನಕರ್ಣಾಟಿಕಲ್ಪಣಶಿಕ್ಷಾಚಾರ್ಯಸುಕವಿಕೇಶಿರಾಜವಿರಚಿತಮುಪ್ಪ ಶಬ್ದಮುಣಿದ ವರ್ಣದೋಳೆ ಸಂಧಿಕಾರ್ಯಮೆಂಬ ಪ್ರಥಮಸಂಧಿ ಸಂಪೂರ್ಣಂ.

೧ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯಂ ಸಮಾಪ್ತಂ.

೨ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯಂ. II. CHAPTER.

ನಾಮಪ್ರಕರಣಂ.

ON NOUNS.

ಸೂತ್ರಂ¹⁾. || ೭೨ ||

Nominal bases
are either Verbal
forms (ಕೃತ್), or
with certain
suffixes (ತದ್ಧಿತಂ),
or Compound forms (ಸಮಾಸಂ), or Ready nouns (ನಾಮಂ). Their Declension.

ಕ್ರಿಯೆಯಂ ಸುಡಿಯದುದು ವಿಭ-

ಕ್ರಿಯೆನಿಲ್ಲದುದರ್ಥಮುಳ್ಳುದಂತದು ಲಿಂಗಂ ||

ನಿಯತಚತುರ್ಭೇದಮದಾ-

ರಯೆ ಕೃತ್ತದ್ಧಿತಸಮಾಸನಾಮಸ್ಥಿತಿಯಿಂ. || ೭೨ ||

ವದಚ್ಛೇದಂ.— ಕ್ರಿಯೆಯಂ ಸುಡಿಯದುದು, ವಿಭಕ್ತಿಯಂ ಇಲ್ಲದುದು, ಅರ್ಥಂ ಉಳ್ಳುದು, ಅಂತು ಆದು ಲಿಂಗಂ; ನಿಯತಚತುರ್ಭೇದಂ, ಅದು ಆರಯೆ, ಕೃತ್ತದ್ಧಿತಸಮಾಸ ನಾಮಸ್ಥಿತಿಯಿಂ.

ಅನ್ವಯಂ.— ಕ್ರಿಯೆಯಂ ಸುಡಿಯದುದು, ವಿಭಕ್ತಿಯಂ ಇಲ್ಲದುದು, ಅರ್ಥಂ ಉಳ್ಳುದು, ಅಂತು ಆದು ಲಿಂಗಂ; ಅದು ಆರಯೆ, ಕೃತ್ತದ್ಧಿತಸಮಾಸನಾಮಸ್ಥಿತಿಯಿಂ ನಿಯತ ಚತುರ್ಭೇದಂ.

ಟೀಕು.— ಕ್ರಿಯೆಯಂ = ಕ್ರಿಯಾರ್ಥವಂ; ಸುಡಿಯದುದು = ಹೇಳಿದುದು; ವಿಭಕ್ತಿಯಂ = ಸಪ್ತವಿಭಕ್ತಿಗಳಂ; ಇಲ್ಲದುದು = ಇಲ್ಲದೆ ಇರ್ಪುದು; ಅರ್ಥಂ = ಪ್ರಾರ್ಥೆ; ಉಳ್ಳುದು = ಉಂಟಾದುದು; ಅಂತು = ಹಾಗೆ; ಆದು = ಅದು; ಲಿಂಗಂ = ಲಿಂಗವೆನಿಸುವುದು;

1) ಅರ್ಥವದಕ್ರಿಯಾನಾಚಿ ಕೃದಂತಂ ಚ ಲಿಂಗಂ || ಭಾ. ಭಾ. 37. ||

(ಕ್ರಿಯಾನಾಚಕವಲ್ಲದ ಕೃತ್ ಪ್ರತ್ಯಯಾಂತವಾದ ಅರ್ಥವುಳ್ಳ ಶಬ್ದವೇ ಲಿಂಗ.)

ಧಾತುವಿವರ್ಣತಮುರ್ಭೇದ- |

ಪೇತಂ ಲಿಂಗಂ . . . . . || ೩. ಸ್ಮೃ. 15. ||

ಆದು = ಆ ಲಿಂಗಂ; ಆರಯಿ = ವಿಚಾರಿಸ; ಕೃತ್ವದ್ಧಿ ತಸಮಾಸನಾಮಂ = ಕೃತ್ವಿಂಗಮುಂಟು, ತದ್ಧಿ ತಲಿಂಗಮುಂಟು, ಸಮಾಸಲಿಂಗಮುಂಟು, ನಾಮಲಿಂಗಮುಂಟು; ಸ್ಥಿತಿಯಿಂ = ಇರ್ಕೆಯಿಂದ. ನಿಯತ = ನಿಶ್ಚಿತವಾದ; ಚತುರ್ಥೇದಂ = ನಾಲ್ಕು ಛೇದವಾಗಿರ್ಪುದು.

ವೃತ್ತಿ. — ಕ್ರಿಯಾವಾಚಕವಾಗಿ ಸಲ್ಲದುದು, ಸಪ್ತವಿಭಕ್ತಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲದುದು, ನಿರರ್ಥವಾಗಿ ಸಲ್ಲದುದು ಲಿಂಗಮನಿಸುಗುಂ; ಆ ಲಿಂಗಂ, ಕೃತ್ತೆಂದು, ತದ್ಧಿ ತಮೆಂದು, ಸಮಾಸಮೆಂದು, ನಾಮಮೆಂದು, ನಾಲ್ಕು ತೆಜನಕ್ಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ನಾಮವಿಭಕ್ತಿ ಪತ್ತಿಸುವುದು.

ಕೃತ್ತಿಗೆ — ಮಾಡಿದ, ಬೇಡಿದ, ನೋಡಿದ, ಕೂಡಿದ ಎಂದಿರಿಸಿ, ಕೃತ್ತನ ಹಿಂವುದು; ತರುವಾಯಿಂ — ಮಾಡಿದಂ, ಮಾಡಿದನಂ, ಮಾಡಿದನಿಂ, ಮಾಡಿದಂಗೆ, ಮಾಡಿದನತ್ತಣಿಂ, ಮಾಡಿದನ, ಮಾಡಿದನೊಳ್ ಎಂದೀ ಪರಿ ವಿಭಕ್ತಿ ಮಾಲೆಯಕ್ಕುಂ.

“ . . . . . ತನ್ನ ನೀಳ್ ಜಸದಿಂ ಬೆಳ್ಳಿಂಗಳಂ ಮಾಡಿದಂ” || 164 ||

“ . . . ಬೇಡಿದನಿಷ್ಟಮಂ ಸಲಿವುದುಂ ಕರ್ಣಂಗೆ ಜನ್ನವ್ರತಂ” || 165 ||

“ . . . . . ಕೂಡಿದಂ- |

ಗೆರಡಂ ತಾ ಬಗೆವಾತನುಂ ನರಕದೊಳ್ ಬಿಲ್ವಿಲ್ಲೆಲ್ಲಿಗೆಂ ಸಂದೆಯಂ” || 166 ||

ತದ್ಧಿ ತಕ್ಕೆ — ಅಡಪವಳ, ಮಡಿವಳ ಎಂದಿರಿಸಿ, ತದ್ಧಿ ತಮನಹಿಂವುದು; ತರುವಾಯಿಂ — ಅಡಪವಳಂ, ಅಡಪವಳನಂ, ಅಡಪವಳನಿಂ, ಅಡಪವಳಂಗೆ, ಅಡಪವಳನತ್ತಣಿಂ, ಅಡಪವಳನ, ಅಡಪವಳನೊಳ್ ಇಂತಕ್ಕುಂ.

ಷಟ್ಸಮಾಸಂಗಳ್ಲಂ ಸಪ್ತವಿಭಕ್ತಿಯಂ ಪತ್ತಿಸುವುದು.

ಕನ್ನಡಸಮಾಸಕ್ಕೆ — ತೆಂಗಾಳಿ, ತೆಂಗಾಳಿಯಂ, ತೆಂಗಾಳಿಯಿಂ, ತೆಂಗಾಳಿಗೆ, ತೆಂಗಾಳಿಯತ್ತಣಿಂ, ತೆಂಗಾಳಿಯ, ತೆಂಗಾಳಿಯೊಳ್. — ಇಮ್ಮಾವು; ಈರೈದು; ಕುಡುವಿಲ್ಲಂ; ಮುರಗಿಡುಬಳ್ಳಿಪುಲೆದ್ದಿರಹಿಂ ಪಕ್ಕಿಮಿಂಗಳ್ಳಂ; ಮುಂಗಯ್.

ಸಂಸ್ಕೃತಸಮಾಸದಲ್ಲಿ — ಪುರವನ, ನೀಲೋತ್ಪಲ, ತ್ರಿಶೂಲ, ಸದಯ, ತರುಲತೆ, ಜಿತಸುದನ ಎಂಬವು ಮಹಿಂತೆ ಸಮಾಸಲಿಂಗಂಗಳಪ್ಪುವು; ಇವರ್ಕಂ ವಿಭಕ್ತಿ ಪತ್ತಿಸುವುದು — ಪುರವನಂ, ಪುರವನಮಂ, ಪುರವನದಿಂ, ಪುರವನಕೆ, ಪುರವನದತ್ತಣಿಂ, ಪುರವನದ, ಪುರವನದೊಳ್.

ಆದವಿಷ್ಟು ಎಂಬ (ಕನ್ನಡದ) ಗಮಕಸಮಾಸಮುಂ ಪಿರಿದೀವ ಎಂಬ (ಕನ್ನಡದ) ಕ್ರಿಯಾಸಮಾಸಮುಂ ಕೃತ್ವವಿಷ್ಟಲಿಂಗಂಗಳ್; ಇವುಮವಲಿಂತೆ ಸಲ್ಪುವು—

“ . . . . . ಜಲದನಿ- |
ಭೋರಸ್ಥಲನಾದವಿಷ್ಟುವಿಜಯಾದಿತ್ಯಂ.” || 167 ||

“ಪಿರಿದೀವಂ ನಿಲೆ ನುಡಿವಂ |
ಸೆರಗಂ ಬೆರಗಂ ಪ್ರತಾಪಿ. . . . .” || 168 ||

ನಾಮಲಿಂಗಕ್ಕೆ— ಆರಸ, ಇಂದ್ರ, ಮೊಲ, ವರಾಹ, ಹರಿಣ, ಮೂಷಿಕ ಎಂದಿರಿಸಿ, ಸಪ್ತವಿಭಕ್ತಿಯಂ ಪತ್ತಿಸುವುದು— ಆರಸಂ, ಆರಸನಂ, ಆರಸನಿಂ, ಆರಸಂಗೆ, ಆರಸನತ್ತಣಿಂ, ಆರಸನ, ಆರಸನೊಳ್— ಈ ಪರಿಯಿನಲಿವುದು. ಇಂದುಬಿಂಬದ ಮೊಲಂ. ಕಲಿಮೂಕವರಾಹಂ. ಅಗ್ನಿಮಿತ್ರನ ಹರಿಣಂ. ವಿನಾಯಕನ ಮೂಷಿಕಂ.

“ಆರಸಂ ಮೂರ್ಖಂ ಸಚಿವರ್ |
ಸರಸ್ವತೀದ್ರೋಹರ್ . . . . .” || 169 ||

“ . . . . . ಆಡಿದನಿಂದ್ರನಿಂದ್ರರಸಿತುಂ ಕೈವಾರಮಂ ಮಾಡಿ
ದರ್” || 170 ||

ಆರಸನೆಂಬುದರ್ಕೆ ಆರಸು ಎಂದುಮುಂಟು. ಕ್ರಿಯಾರ್ಥಮಂ ನುಡಿವ ಧಾತು ಲಿಂಗಮಲ್ಲದು— ನೋಡು, ಬೇಡು, ಇಸು, ಪಸು ಎಂಬಿವು ಮೊದಲಾದುವು.

ಸೂತ್ರಂ. || ೭೩ ||

As a nominal base of a Kanna-
da Verbal theme is used the 3rd Person Singular of the Past and Future tenses with their Augment (ಅಗಮಂ), but without their Suffixes (ವಿಭಕ್ತಿ).

ಭೂತಭವಿಷ್ಯತ್ಪ್ರಿಯೆಗಳು- |
ಪೇತವಿಭಕ್ತಿಗಳನುಲಿಯೆ ಕೃತ್ವಪ್ಪವಸಂ- ||
ಭೂತಂ ಸಂಪ್ರತಿವಿಧಿಗಳೊ- |
ಳಾ ತೆಲಿದಿಂ ಮಧ್ಯಮೋತ್ತಮಕ್ರಿಯೆಗಳೊಳಂ. || ೮೩ ||

ಪದವಿಚ್ಛೇದಂ.— ಭೂತಭವಿಷ್ಯತ್ಪ್ರಿಯೆಗಳ್ ಉಪೇತವಿಭಕ್ತಿಗಳಂ ಉಲಿಯೆ, ಕೃತ್ವ ಆಪ್ತವು; ಅಸಂಭೂತಂ ಸಂಪ್ರತಿ ವಿಧಿಗಳೊಳ್, ಅ ತೆಲಿದಿಂ ಮಧ್ಯಮೋತ್ತಮಕ್ರಿಯೆಗಳೊಳಂ.

ಅನ್ವಯಂ. — ಸಂಪ್ರತಿ ವಿಧಿಗಳೋಳ್, ಆ ತೆಪವಿಂ ಮಧ್ಯಮೋತ್ತಮಕ್ರಿಯೆಗಳೋಳಂ ಆಸಂಭೂತಂ. (ಉಳಿದುದು ಯಥಾನ್ವಯಂ).

ಟೀಕು. — ಭೂತ = ಭೂತಕಾಲದ; ಭವಿಷ್ಯತ್ = ಭವಿಷ್ಯತ್ಕಾಲದ; ಕ್ರಿಯೆಗಳ್ = ಕ್ರಿಯಾವದಂಗಳ್; ಉಪೇತ = ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಕೂಡಿರ್ಪ; ವಿಭಕ್ತಿಗಳಂ = ಕ್ರಿಯಾವಿಭಕ್ತಿಗಳಂ; ಉಯೆ = ಕಳೆಯೆ; ಕೃತ್ಯು = ಕೃತ್ಯುಂಗಂ; ಆಪ್ತವ = ಅಗುವು; ಸಂಪ್ರತಿ = ವರ್ತಮಾನ ಕಾಲಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲಿ; ವಿಧಿಗಳೋಳ್ = ವಿಧಿಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲಿ; ಆ ತೆಪವಿಂ = ಆ ರೀತಿಯಿಂದೆ; ಮಧ್ಯಮ = ಮಧ್ಯಮಪುರುಷದ; ಉತ್ತಮ = ಉತ್ತಮಪುರುಷದ; ಕ್ರಿಯೆಗಳೋಳಂ = ಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲಿಯುಂ; ಆಸಂಭೂತಂ = ಕೃತ್ಯು ಹುಟ್ಟಿದು.

ವೃತ್ತಿ. — ಭೂತಕಾಲಕ್ರಿಯೆಯುಂ ಭವಿಷ್ಯಂತಿಯ ಕ್ರಿಯೆಯುಂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮತರ್ಗತಾಗಮಂಗಳಂ ಬೆರಸಿದುರ್, ವಿಭಕ್ತಿಮಾತ್ರಮಂ ಕಳೆಯೆ, ಕೃತ್ಯುಂಗ ಮಪ್ಪು; ವರ್ತಮಾನಕ್ರಿಯೆಯುಂ ವಿಧಿಕ್ರಿಯೆಯುಂ ಮಧ್ಯಮಪುರುಷ ಕ್ರಿಯೆಯುಂ ಉತ್ತಮಪುರುಷಕ್ರಿಯೆಯುಂ ಕೃತ್ಯುಂಗಮಾಗವರ್ಕೆ (ನಾಮ) ವಿಭಕ್ತಿಯಂ ಪತ್ತಿಸಲಾಗದು.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ಭೂತವತಿಯ ಕೃತ್ತಿಗೆ — ನಲಿದಂ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಆಮಾ ಎಂಬ ವಿಭಕ್ತಿಯಂ ಕಳೆದು, ನಲಿದ ಎಂಬ ಕೃತ್ತನಿರಿಸಿ, ನಾಮವಿಭಕ್ತಿಯಂ ಪತ್ತಿಸಿ, ನಲಿದಂ, ನಲಿದನಂ, ನಲಿದನಿಂ ಎಂದು ಮಾಯ್ಪಿದು. ನಲಿದಂ; ಬಂದಂ ಇತ್ಯಾದಿ.

“ . . . . . ಬಾಪ್ಪಿನೆಂದು ಮದನಂ ನಲಿದಂ ನಡೆ ನೋಡಿ
ಜೂತಮಂ” || 171 ||

“ಮದಗಜವೆರಡಲಿ ಬಾಲದ |

ನೊದಲಂ ಪಿಡಿದೆತ್ತಿಯೊತ್ತಿ ನುರ್ಗುತ್ತಿರೆಯಾ- ||

ಸ್ವದಿನೊಗುವ ರಕ್ತಮುರಿಯೆನೆ |

ತಿದಿಯೊತ್ತುವ ಕಮ್ಮುಂಜೊಲಿದಂ ಭೀಮಂ || 172 ||

“ . . . . . ಬಂದನೀಗಲ್ |

ನುನಲ್ಲಂ ದುರ್ಬಯಂ ಕಾರವಕುಳನಳಿನೀಕುಂಜರಂ ಭೀಮಂ

ನೀನಂ” || 173 ||

ಭವಿಷ್ಯಂತಿಯ ಕೃತ್ತಿಗೆ — ಬೇಡುವಂ, ಪೋಯ್ವಂ.

ಕೃತ್ತಾಗದವರ್ಕೆ — ನೋಡಿದವಂ, ಮಾಡಿದವಂ¹⁾ ಕುಡು, ತುಡು²⁾ ಬೇಡಿ
ದಯ, ಬೇಡಿದಿ³⁾ ಪಾಡುವೆನ್, ಪಾಡುವೆನ್⁴⁾ ಎಂಬಂತೆ.

ಸೂತ್ರಂ. || ೭೪ ||

S. 73 concerns ವಿನುತಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕಂಗಳು- |
also verbal ಮೆನಿಸುವ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಭಾವವಚನಂಗಳನಾ- ||
nominal bases ಯ್ದನಿತರ್ಕಮಿಸುಪ್ರತ್ಯಯ- |
formed from ವನೆ ಪತ್ತಿಸಿ ನಿಜಿಸೆ ಬರ್ಕುಮಾ ಕೃಲ್ಲಿಂಗಂ. || ೭೪ ||
Samskṛita abstract
Verbal nouns
(ಭಾವವಚನಂ) by means of ಇಸು.

ಪದಚ್ಛೇದಂ. — ವಿನುತಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕಂಗಳುಂ ಎನಿಸುವ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಭಾವವಚನಂಗಳಂ
ಆಯ್ದು, ಅನಿತರ್ಕಂ ಇಸುಪ್ರತ್ಯಯವನೆ ಪತ್ತಿಸಿ, ನಿಜಿಸೆ, ಬರ್ಕುಂ ಆ ಕೃಲ್ಲಿಂಗಂ.

ಅನ್ವಯಂ. — ಆ ಕೃಲ್ಲಿಂಗಂ ಬರ್ಪುದು. — (ಉಳಿದುದು ಯಥಾಸ್ವಯಂ).

ಟೀಕು. — ವಿನುತ = ಕೊಂಡಾಡಲ್ಪಟ್ಟ; ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕಂಗಳುಂ = ಕ್ರಿಯಾಸ್ವರೂಪಂಗಳ
ಳುಂ; ಎನಿಸುವ = ಎನಿಸುವ, ಸಂಸ್ಕೃತದ = ಸಕ್ಕದದ; ಭಾವವಚನಂಗಳಂ = ಭಾವವಾಚಿ
ಗಳಂ; ಆಯ್ದು = ಆಯ್ದುಕೊಂಡು; ಅನಿತರ್ಕಂ = ಅಪ್ಪರ್ಕೆಯಂ; ಇಸುಪ್ರತ್ಯಯವನೆ =
ಇಸು ಎಂಬ ಪ್ರತ್ಯಯವನೆ; ಪತ್ತಿಸಿ = ಪೂರ್ವಗೆಯಂ ಮಾಡಿ; ನಿಜಿಸೆ = ನಿಜಿಗೆ ಮಾಡೆ;
ಆ ಕೃಲ್ಲಿಂಗಂ = ಆ ಹಿಂದೆ ಹೇಳ್ದ ಕೃಲ್ಲಿಂಗಂ; ಬರ್ಕುಂ = ಬರ್ಪುದು. — ಅದೆಂತೆಂದೊಡೆ —

ವಿಹಾರಂ. — ಭಾವ ಭಂಗ ಭಾಗ ಭೋಗ ಧ್ಯಾನವೆಂಬವಾದಿಯಾದ ಭಾವವಾಚಿಗಳ
ಮೇಲೆ ಇಸುಪ್ರತ್ಯಯಂ ಪತ್ತೆ, ಧಾವಿಸು ಭಂಗಿಸು ಭಾಗಿಸು ಭೋಗಿಸು ಧ್ಯಾನಿಸು ಎಂದು,
ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಧಾತುವಾದಲ್ಲಿ ಅಪ್ರಾಕೃತದಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಯಾಪದಂಗಳಾಗಿ, ಭೂತಭವಿಸ್ಪೃತ್ತಿಯೆಗಳುವೇತ
ವಿಭಕ್ತಿಗಳನುಯಿ, ಕೃತ್ತಪ್ಪವೆಂದೆವುದು.

ವೃತ್ತಿ. — ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕಂಗಳವ್ವ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಭಾವವಚನಂಗಳ
ನಾಯ್ದುಕೊಂಡು, ಇಸುಪ್ರತ್ಯಯಮಂ ಪತ್ತಿಸಿ, ಕೃಲ್ಲಿಂಗಮಂ ಮಾರ್ಪಿದು.

1) Present tense; 2) Imperative; 3) 2nd Persons of the Past; 4) 1st
Persons of the Future.

ವ್ರಯೋಗಂ. — ಭಾವಿಸಿದಂ, ಭಂಗಿಸಿದಂ, ಭಾಗಿಸಿದಂ, ರಂಗಿಸಿದಂ, ರಾಗಿ
ಸಿದಂ, ಭೋಗಿಸಿದಂ, ಪ್ರೇರಿಸಿದಂ, ವರ್ಣಿಸಿದಂ, ವರ್ತಿಸಿದಂ, ತರ್ಪಿಸಿದಂ;
ಚರಿಸಿದಂ, ಚರಯಿಸಿದಂ; ಧರಿಸಿದಂ, ಧರಯಿಸಿದಂ.

“ . . . . . ಜಳನಿಧಿ ಜಳ- |

ಚರಚಯಮಂ ರತ್ನಚಯಮುಮಂ ಧರಿಸುವ ವೋಲ್.” || 174 ||

ಸೂತ್ರಂ. || ೭೫ ||

Also Sentences ಸಮುಪಾತ್ತಕ್ರಿಯೆಯುಂ ವಾ- |
have been consi- ಕೃಮಾಲೆಯುಂ ಸುಕವಿರಚಿತನಾಮಮದಾದಂ- ||
dered as nominal ದಮರ್ಗಂ ಲಿಂಗಂ ಮಾರ್ಗ- |
bases. ಕ್ರಮಮಂ ಕಾಣಲ್ಕೆ ಬರ್ಪುದಾದ್ಯರ ಕೃತಿಯೋಳ್. || ೮೫ ||

ವದ್ಯೋದಂ. — ಸಮುಪಾತ್ತಕ್ರಿಯೆಯುಂ ವಾಕ್ಯಮಾಲೆಯುಂ ಸುಕವಿರಚಿತನಾಮಂ
ಅಮು ಅದ ಅಂದು ಅಮರ್ಗಂ ಲಿಂಗಂ; ಮಾರ್ಗಕ್ರಮಮಂ ಕಾಣಲ್ಕೆ ಬರ್ಪುದು ಅದ್ಯರ
ಕೃತಿಯೋಳ್.

ಅಸ್ತಿಯಂ. — ಸಮುಪಾತ್ತಕ್ರಿಯೆಯುಂ ವಾಕ್ಯಮಾಲೆಯುಂ ಸುಕವಿರಚಿತನಾಮಂ
ಅಮು ಅದಂದು ಲಿಂಗಂ ಅಮರ್ಗಂ; ಮಾರ್ಗಕ್ರಮಮಂ ಅದ್ಯರ ಕೃತಿಯೋಳ್ ಕಾಣಲ್ಕೆ ಬರ್ಪುದು.

ಟೀಕು. — ಸಂ = ಲೇಸಾಗಿ; ಉಪಾತ್ತ = ಎಯ್ದಲ್ಪಟ್ಟ; ಕ್ರಿಯೆಯುಂ = ಕ್ರಿಯೆಯುಂ;
ವಾಕ್ಯಮಾಲೆಯುಂ = ವಾಕ್ಯಗಳ ಸಮೂಹಮುಂ; ಸುಕವಿ = ಸತ್ಕವೀಶ್ವರರಿಂದೆ; ರಚಿತ —
ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟ; ನಾಮಂ = ವೆಸರ್; ಅದು = ಅದು; ಅದಂದು = ಅದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ; ಲಿಂಗಂ = ಲಿಂಗ
ವೆಂಬ ಸಂಜ್ಞೆ; ಅಮರ್ಗಂ = ಪೂರ್ವಗಯಪ್ಪದು; ಮಾರ್ಗಕ್ರಮಮಂ = ಅವಳಿ ಮಾರ್ಗದ
ವೀತಿಯುಂ; ಅದ್ಯರ = ಪೂರ್ವಕವಿಗಳ; ಕೃತಿಯೋಳ್ = ಕಾವ್ಯಂಗಳಲ್ಲಿ; ಕಾಣಲ್ಕೆ = ಕುಪು
ಬವಲ್ಕೆ; ಬರ್ಪುದು = ಬರ್ಪುದು.

ವೃತ್ತಿ. — ಎಯ್ದಲ್ಪಟ್ಟ ಕ್ರಿಯೆಯುಂ ವಾಕ್ಯಮಾಲೆಯುಂ ಕವೀಶ್ವರರಿಂ
ರಚಿತನಾಗಿ ನಾಮನಾದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗನುಪ್ಪವು; ಅವಳಿ ತೆಪ್ಪಮುಂ ಪುರಾತನ
ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬರ್ಪುದು.

ವ್ರಯೋಗಂ. — ಕ್ರಿಯೆಗೆ — ನಮೋಸ್ತುಗಳಿಪಂದದಿನಿದಂ. (ನಮೋ
ಸ್ತುಗಳೆಂದು ಸವರ್ಣಗೆ ಪೆಸರಾಯ್ತು.)

వాక్యమాలిగి. — గుణక్మే నల్లగణేశం. సోకానగళంకం.

“.....అహింసాపరమో ధర్మమేం- |

బుదని తత్సవితుర్వరేణ్యరసిదర్ త్రేలోక్యచూడామణీ”

|| 175 ||

“తొలొళ్ళొప్ప వనాళ్దర క్కేదువొత్తర దేవం.”

|| 176 ||

సూత్రం. || 2౬ ||

Ready nouns are:
1. such of which
the meaning is
everywhere well
known (but the
etymological ana-

క్ష్మిత్యోళి రూఢాన్వధాం- |

కితమేందా నామమహిగి మూదేహి నసమా- ||

సత్యోళ్ నేలసిపుదు ని- |

త్తి తనామం పంచవణకృతపరిమాణం || ౨౬ ||

lysis of which is not apparent at first sight, రూఢనామం, నిష్ఠితనామం, విటిద నామం); 2. such the meaning of which is self-evident (అన్వధానామం); 3. such as are of mark, i. e. proper-names (అంకితనామం). Those of self-evident meaning are of two kinds: a., such as refer to properties (గుణానామ రూపం); b., such as refer to condition (అధానామరూపం).

వదజ్జేదం. — క్ష్మిత్యోళి, రూఢాన్వధాంకితం ఎందు ఆ నామం, అహిం, మూదేహి; అసమానతేయోళ్ నేలసి. అన్వధానామం నిష్ఠితనామం పంచవణకృతపరిమాణం.

అన్వయం. — క్ష్మిత్యోళి, రూఢాన్వధాంకితం ఎందు, ఆ నామం మూదేహి, అహిం; నిష్ఠితనామం పంచవణకృతపరిమాణం అసమానతేయోళ్ నేలసిపుదు.

టేరికం. — క్ష్మిత్యోళి = ధూలోకదల్లి; రూఢ = రూఢనామమేందు; అన్వధాన్ = అన్వధానామమేందు; అంకితం = అంకితనామమేందు; ఆ నామం = ఆ హిందే నేలొళ్ల నామలింగం; మూదేహి = మూదు తేహిసేందు; అహిం = తిళిగి; నిష్ఠితనామం = రూఢ నామం; పంచవణ = ఐదుక రుదే; కృత = మాడల్లిట్టి; పరిమాణం = ప్రమాణ వసుళ్ళువొగి; అసమానతేయోళ్ = సమానసల్లదుదహిల్లి; నేలసిపుదు = నేలొగొం దిపుదు.

వృత్తి. — రూఢనామమేందుం, అన్వధానామమేందుం, అంకిత నామమేందుం, నామం మూదేహి నాగిపుదు. రూఢనామం ప్రసిద్ధ

ತೆರಿನಾಗಿವುದು. ಅಸ್ವರ್ಧನಾಮಂ ಗುಣಾನುರೂಪಮೆಂದುಂ ಅರ್ಥಾನುರೂಪಮೆಂದುವಿಾರ್ತೆಲಿಮಾಗಿವುದು. ಅಂಕಿತನಾಮಂ ಪೆಸರನ್ನಿಡುವನಿಷ್ಟದಿ ಸೆಂತಾದೊಡಮಿವುದು. ದಿಟದ ನಾಮಂ ಸಮಾಸಮಿಲ್ಲದೊಂದಕ್ಕರಂ ಮೊದಲಾಗಿ ಎಯ್ಲಕ್ಕರಂಬರಮುಂಟು.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ರೂಢನಾಮಕ್ಕೆ — ಸೆಲಂ, ಪೊಲಂ, ಚಲಂ, ಜಲಂ ಎಂಬಂತೆ.

ಗುಣಾನುರೂಪಾಸ್ವರ್ಧಕ್ಕೆ —

ದಾನಿ ದಯಾಪರನತ್ಯಭಿ- |

ಮಾನಿ ಪರಾಕ್ರಮಿ ಯಶೋರ್ಥಿ ನೀತಿಜ್ಞಂ ವಿ- ||

ದ್ಯಾನಿಲಯನೆನಿಪ ನೃಪಂ

|| 177 ||

ಅರ್ಥಾನುರೂಪಾಸ್ವರ್ಧಕ್ಕೆ — ಹೆಚ್ಚಿಗಾಲಂ, ನಿಡುಮೂಗಂ, ಕುಸಿಗೊರಲಂ, ಸವಟಿವಾಯಂ, ಗುಳ್ಳಿಗಣ್ಣಂ, ಹಪ್ಪಿಡಲೆಯಂ ಎಂಬಂತೆ.

ಅಂಕಿತನಾಮಕ್ಕೆ — ಕಾಟಂ, ಕಸವಂ, ದೂಡಿಗಂ, ಮಾಚಂ, ಮಾರಂ ಎಂಬಿವು ಮೊದಲಾದುವು. ಸಾರ್ಥಕಮಲ್ಲದವೆಲ್ಲಾ ಭಾಷೆಗವಿಾರ್ತೆಲಿದೆ ಸಲ್ಲದು.

ದಿಟದ ನಾಮಂಗಳ ಅಕ್ಷರವೃತ್ತಿಗೆ — ಪೂ, ಮರಂ, ಹೊತ್ತಿಗೆ, ಕವಳಿಗೆ, ಕಟ್ಟವತ್ತಿಗೆ.

ಸೂತ್ರಂ. || ೨೨ ||

Adjectives (ಗುಣವಚನಂ), among which several terminate in ತು and ದು. Those with final ತು may double the ತ of this syllable.

ಒಳ್ಳಿತು ಮೆಲ್ಲಿತು ಬೆಟ್ಟಿತು |

ತೆಳ್ಳಿತು ಬಸಿದಸಿದು ಕಡಿದು ನಿಡಿದಿನಿದೆಂಬಂ- ||

ತುಳ್ಳುವು ತು ದು ಕಡೆಯೆನೆ ಕೈ- |

ಕೊಳ್ಳಿಂ ಗುಣವಾಚಿ ಮೇಣ್ ತುಕಾರಂ ದ್ವಿತ್ವಂ. || ೨೨ ||

ಪದಚ್ಛೇದಂ. — ಒಳ್ಳಿತು ಮೆಲ್ಲಿತು ಬೆಟ್ಟಿತು ತೆಳ್ಳಿತು ಬಸಿದು ಅಸಿದು ಕಡಿದು ನಿಡಿದು ಇನಿದು ಎಂಬಂತೆ ಉಳ್ಳುವು. “ತು, ದು” ಕಡೆ ಎಸೆ. ಕೈಕೊಳ್ಳಿಂ ಗುಣವಾಚಿ; ಮೇಣ್ ತುಕಾರಂ ದ್ವಿತ್ವಂ.

ಅನ್ವಯಂ.— ಗುಣವಾಚಿ ಕೈಕೋಳ್ಳಿಂ; ಮೇಣ್ ತುಕಾರಂ ದ್ವಿತ್ವಂ. (ಉಳಿದುದು ಯಥಾಸ್ವಯಂ.)

ಬೀಕು.— ಒಳ್ಳಿತು = ಒಳ್ಳಿತೆಂದು; ಮೆಲ್ಲಿತು = ಮೆಲ್ಲಿತೆಂದು; ಬೆಟ್ಟಿತು = ಬೆಟ್ಟಿತೆಂದು; ತೆಳ್ಳಿತು = ತೆಳ್ಳಿತೆಂದು; ಬಸಿದು = ಬಸಿದೆಂದು; ಅಸಿದು = ಅಸಿದೆಂದು; ಕಡಿದು = ಕಡಿದೆಂದು; ನಿಡಿದು = ನಿಡಿದೆಂದು; ಇನಿದು = ಇನಿದೆಂದು; ಎಂಬಂತೆ = ಎಂಬ ಹಾಂಗೆ; ಉಳ್ಳುವು = ಉಂಟಾದ ಶಬ್ದಂಗಳ್; ತುದುಕಡೆಯನೆ = ತುಕಾರಾಂತ ದುಕಾರಾಂತವೆನೆ; ಗುಣವಾಚಿ = ಗುಣವಚನಂಗಳೆಂದು; ಕೈಕೋಳ್ಳಿಂ = ಒಡಂಬಡಿಂ; ಮೇಣ್ = ವಿಕಲ್ಪವಿಂದ; ತುಕಾರಂ = ತುಕಾರಾಂತಂ; ದ್ವಿತ್ವಂ = ದ್ವಿಭಾವಂ.

ವೃತ್ತಿ.— ತುಕಾರ ದುಕಾರಂಗಳೆ ಕಡೆಯಾಗಿ ವಲವು ಗುಣವಚನಂಗಳೊಳವು; ಅನಿಪುಂಸು ತುಕಾರಾಂತಕ್ಕೆ ವಿಕಲ್ಪದಿಂ ದ್ವಿತ್ವಮುಂಟು.

ಪ್ರಯೋಗಂ.— ಬೆಟ್ಟಿತು, ಬೆಟ್ಟಿತ್ತು; ದಟ್ಟಿತು, ದಟ್ಟಿತ್ತು; ಒಳ್ಳಿತು, ಒಳ್ಳಿತ್ತು; ಮೆಲ್ಲಿತು, ಮೆಲ್ಲಿತ್ತು; ತೆಳ್ಳಿತು, ತೆಳ್ಳಿತ್ತು; ತೋಯಿತ್ತು; ನೇರಿತ್ತು; ಕೂರಿತ್ತು; ಉದ್ದಿತ್ತು; ನುಣ್ಣಿತ್ತು; ತಣ್ಣಿತ್ತು; ಬಿಣ್ಣಿತ್ತು; ಗುಂಡಿತ್ತು; ಅಗಲಿತ್ತು; ದೊಡ್ಡಿತ್ತು; ಬಲ್ಲಿತ್ತು ಎಂಬಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುದು.

ದುಕಾರಾಂತಕ್ಕೆ— ಬಸಿದು, ಅಸಿದು, ಕಡಿದು, ನಿಡಿದು, ಕರಿದು, ಬಿಳಿದು ಎಂಬಂತಹವು.

ಸೂತ್ರಂ. || ೨೮ ||

The ready nouns ಆದು, ಇದು, ಉದು, ಅವುದು, ಎಲ್ಲದು, ಪವತು, ಏನ್, ಪೆಪಿದು are called Pronouns (ಸರ್ವನಾಮಂ), and (except ಏನ್) conform to the 3 (principal) genders. ಆದುವಿದುವುವುವುವುವು- | ಲ್ಲದು ಪೆಪಿತೇನ್ನೆಪಿದೆನಿವ್ವ ಶಬ್ದಂಗಳ್ ತ- || ವ್ವದೆ ಸರ್ವನಾಮಮಕ್ಕುಂ | ವಿದಗ್ಧರಿವನಪಿದು ನಿಪಿಕೆ ಲಿಂಗಸ್ಥಿತಿಯೊಳ್. || ೨೮ ||

ವದಚ್ಛೇದಂ.— ಆದು ಇದು ಉದು ಅವುದು ಎಲ್ಲದು ಪವತು ಏನ್ ಪೆಪಿದು ಎನಿವ್ವ ಶಬ್ದಂಗಳ್ ತವ್ವದೆ ಸರ್ವನಾಮಂ ಆಕ್ಕುಂ; ವಿದಗ್ಧರ್ ಇವಂ ಆಪಿದು, ನಿಪಿಕೆ ಲಿಂಗಸ್ಥಿತಿಯೊಳ್.

ಅನ್ವಯಂ.— ವಿದಗ್ಧರ್ ಇವಂ ಆಪಿದು, ಲಿಂಗಸ್ಥಿತಿಯೊಳ್ ನಿಪಿಕೆ ಎಂಬುವಸ್ವಯಂ.

ಟೀಕು. — ಆದು = ಆದೆಂದು; ಇದು = ಇದೆಂದು; ಉದು = ಉದೆಂದು; ಆವುದು = ಆವುದೆಂದು; ಎಲ್ಲದು = ಎಲ್ಲದೆಂದು; ಪೆಜತು = ಪೆಜತೆಂದು; ಏನ್ = ಏನ್ ಎಂದು; ಪೆಜಿದು = ಪೆಜಿದೆಂದು; ಎನಿಸ್ವ ಶಬ್ದಂಗಳ್ = ಎನಿಸುವ ಶಬ್ದಂಗಳ್; ತಪ್ಪದು = ತಪ್ಪಲಾಗದೆ; ಸರ್ವನಾಮಂ = ಸರ್ವನಾಮಂಗಳ್; ಆಕ್ಕುಂ = ಆಪ್ಪುವು; ವಿದ್ಗೂರ್ = ವಿದ್ವಾಂಸರ್; ಇವಂ = ಈ ಸರ್ವನಾಮಂಗಳಂ; ಆಪಿದು = ತಿಳಿದು; ಲಿಂಗಸ್ಥಿತಿಯೊಳ್ = ತ್ರಿವಿಧಲಿಂಗಸ್ಥಿತಿಯೊಳ್; ನಿಜಿಕೆ = ನಿಜಿಗೆ ಮಾಡುಗೆ.

ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿ. — ಅದು, ಇದು, ಉದು, ಆವುದು, ಎಲ್ಲದು, ಪೆಜತು, ಏನ್, ಪೆಜಿದು ಎಂಬವಾದಿಯಾದುವು ಸರ್ವನಾಮಂಗಳ್.

ಸೂತ್ರಂ. || ೭೯ ||

ಏನ್, however, is used, as it stands, for all the genders as well in the Singular as in the Plural.

ಏನೆಂಬ ಸರ್ವನಾಮಂ |
ತಾನದು ದಲ್ ಲಿಂಗದೇಕವಚನಂ ನಿಜದಿಂ ||
ಸೀನಂ ಬಹುವಚನಾರ್ಥಮ- |
ನಾನಲ್ ಸಾಲ್ಪತ್ತು ಮತ್ತೆ ಕೃತಿಸ್ವದ್ಧತಿಯೊಳ್. || ೮೦ ||

ಪದಕ್ಷೇಪಂ. — ಏನ್ ಎಂಬ ಸರ್ವನಾಮಂ ತಾಂ ಆದು ದಲ್ ಲಿಂಗದ ಏಕವಚನಂ ನಿಜದಿಂ; ಸೀನಂ ಬಹುವಚನಾರ್ಥಮಂ ಆನಲ್ ಸಾಲ್ಪತ್ತು ಮತ್ತೆ ಕೃತಿಸ್ವದ್ಧತಿಯೊಳ್.

ಅನ್ವಯಂ. — ಏನ್ ಎಂಬ ಸರ್ವನಾಮಂ ತಾಂ ಆದು ದಲ್ ನಿಜದಿಂ ಲಿಂಗದ ಏಕವಚನಂ; ಮತ್ತೆ ಕೃತಿಸ್ವದ್ಧತಿಯೊಳ್ ಸೀನಂ ಬಹುವಚನಾರ್ಥಮಂ ಆನಲ್ ಸಾಲ್ಪತ್ತು.

ಟೀಕು. — ಏನ್ = ಏನೆಂದು; ಎಂಬ ಸರ್ವನಾಮಂ = ಎಂಬ ಸರ್ವನಾಮಶಬ್ದಂ; ತಾನದು . ಅದು ತಾಂ; ದಲ್ = ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ; ನಿಜದಿಂ = ಸ್ವಭಾವದಿಂದ; ಲಿಂಗದ = ಲಿಂಗತ್ರಯದ; ಏಕವಚನಂ = ಏಕವಚನಮನಿಪ್ಪದು; ಮತ್ತೆ = ಬಳಿಕಂ; ಕೃತಿಸ್ವದ್ಧತಿಯೊಳ್ = ಕಾವ್ಯಸ್ವದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ; ಸೀನಂ = ಸೀರೇಪವಾಗಿ; ಬಹುವಚನಾರ್ಥಮಂ = ಬಹುವಚನಾರ್ಥಮಂ; ಆನಲ್ = ಧರಿಸರ್; ಸಾಲ್ಪತ್ತು = ಸಲುವಳಿಯಾಯಿತು.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ಏಕವಚನಕ್ಕೆ — ಅವನೇನ್, ಅವಳೇನ್, ಆದೇನ್.

ಬಹುವಚನಾರ್ಥಕ್ಕೆ —

“ . . . . . ತತ್ಪರಿಚನಾಲಾಪಂಗಳೇನ್ . . . . . ” || 178 ||

ಸೂತ್ರಂ. || ಲಂ ||

Pure Samskr̥ita crude nouns (ಪ್ರಕೃತಿ) are used in an unaltered form as nominal bases in Kannada, and are then called ಸಮಸಂಸ್ಕೃತಂ. They (generally) cannot form compounds with pure Kannada words.

ಸಮುದಿತಸಂಖ್ಯಾವ್ಯಯರಹಿ- |

ತಮೆನಿಸಿ ವರ್ತಿಪ ನಿಘಂಟುವಿನ ನಾಮಪದೋ- ||

ತ್ತಮವರ್ಣಪ್ರಕೃತಿಗಳಂ |

ಸಮಸಂಸ್ಕೃತವೆಸರನಿಟ್ಟು ಲಿಂಗಂ ಮಾಪ್ಪಿರ್. || ೯೦ ||

ಪದಚ್ಛೇದಂ. — ಸಮುದಿತಸಂಖ್ಯಾವ್ಯಯರಹಿತಂ ಎನಿಸಿ ವರ್ತಿಪ ನಿಘಂಟುವಿನ ನಾಮಪದೋತ್ತಮವರ್ಣಪ್ರಕೃತಿಗಳಂ ಸಮಸಂಸ್ಕೃತವೆಸರಂ ಇಟ್ಟು, ಲಿಂಗಂ ಮಾಪ್ಪಿರ್.

ಟೀಕು, ಯಥಾಸ್ವಯಂ. — ಸಂ = ಲೇಸಾಗಿ; ಉದಿತ = ಉಂಟಾದ; ಸಂಖ್ಯಾ = ಸಂಖ್ಯಾವಾಚಿಗಳಿಂದ; ಆವ್ಯಯ = ಆವ್ಯಯಶಬ್ದಗಳಿಂದ; ರಹಿತಂ = ವಿರಹಿತಂ; ಎನಿಸಿ = ಎನಿಸಿ; ವರ್ತಿಪ = ವರ್ತಿಸುವ; ನಿಘಂಟುವಿನ = ಅಮರಸಿಂಹಮೊದಲಾದ ಸಂಸ್ಕೃತನಿಘಂಟುಗಳ; ನಾಮಪದ = ಅಭಿಧಾನಪದಂಗಳಾದ; ಉತ್ತಮವರ್ಣ = ಸುಲಲಿತಾಕ್ಷರಂಗಳಾದ; ಪ್ರಕೃತಿಗಳಂ = ವಿಭಕ್ತಿರಹಿತವಾದ ಶಬ್ದಂಗಳಂ; ಸಮಸಂಸ್ಕೃತವೆಸರನಿಟ್ಟು = ಸಮಸಂಸ್ಕೃತವೆಂಬ ಹೆಸರಿಟ್ಟು; ಲಿಂಗಂ ಮಾಪ್ಪಿರ್ = ಶಬ್ದಜ್ಞರ್ ಲಿಂಗವಂ ಮಾಡುವಂ.

ವೃತ್ತಿ. — ಸಂಖ್ಯಾವ್ಯಯಂಗಳಂ ಕಳೆದುಹೋದ ನಿಘಂಟುವಿನ ಸುಲಲಿತಾಕ್ಷರಂಗಳಪ್ಪ ನಾಮಪ್ರಕೃತಿಗಳಂ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಸರಿ ಮಾಡಿ, ಸಮಸಂಸ್ಕೃತವೆಂಬ ಹೆಸರನಿಟ್ಟು, ಶಬ್ದಜ್ಞರ್ ಲಿಂಗಮಂ ಮಾಪ್ಪಿರ್.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — (ಕಾಮ) ಕಾಮಂ, (ಭೀಮ) ಭೀಮಂ, (ರಾಮ) ರಾಮಂ, (ಸೋಮ) ಸೋಮಂ, (ನಾರದ) ನಾರದಂ, (ನಾರಾಯಣ) ನಾರಾಯಣಂ ಎಂಬಂತೆ.

ಆ ಸಮಸಂಸ್ಕೃತಂಗಳನಚ್ಚಗನ್ನಡದೊಳ್ ಬೆರಸಿ ಸಮಾಸಂ ಮಾಡಲಾಗದು; ಅದಕ್ಕರ್ಥದಾಹರಣೆ —

“ಅರಸುಕುಮಾರನನಾಯತ |

ತರಗಡೆಗಣ್ಣಿಂದೆ ನೋಡಿ ಕೆಳದಿಸಮೇತಂ ||

ಪರಿಗತನಗೆಯಿಂದಿರ್ದಂ |
 ಗುರುನಾಣಾಭರದಿನೆಗೆ ಮುಖತಾವರೆಯಂ" || 179 ||
 ಕಣ್ಣಮಲಮೆಂಬಂತೆ.

ಸೂತ್ರಂ. || ೮೧ ||

Sanskrita Adverbs, ವಿದಿತಮೆನಿಪ್ಪವ್ಯಯಮುಂ- |
 Pronouns and Par- ತ್ಯದಾದಿಯುಂ ಶತ್ಪ್ರಣಂತಮುಂ ಸಂಸ್ಕೃತದೊಳ್ ||
 ticiples with final ಅತ್, when not ಪದವಿಧಿಯಂ ನೆಹಿ ತಳೆದು- |
 being parts of ಲ್ಲದೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಮಾಗವು ನಿಜದಿಂ. || ೯೧ ||
 compounds, cannot
 form declinable bases in Kannada.

ಪದಚ್ಛೇದಂ.— ವಿದಿತಂ ಎನಿಪ್ಪ ಅವ್ಯಯಮುಂ ತ್ಯದಾದಿಯುಂ ಶತ್ಪ್ರಣಂತಮುಂ ಸಂಸ್ಕೃತದೊಳ್ ಪದವಿಧಿಯಂ ನೆಹಿ ತಳೆದು, ಅಲ್ಲದೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಂ ಆಗವು ನಿಜದಿಂ.

ಅನ್ವಯಂ.— ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ನಿಜದಿಂ ಲಿಂಗಂ ಆಗವು. ಉಳಿದುದು ಯಥಾಸ್ವಯಂ.

ಟೀಕು.— ವಿದಿತಂ = ಪ್ರಸಿದ್ಧಂ; ಎನಿಪ್ಪ = ಎನಿಸುವ; ಅವ್ಯಯಮುಂ = ಅವ್ಯಯ ಶಬ್ದಂಗಳುಂ; ತ್ಯದಾದಿಯುಂ = ತ್ಯತ್ ಎಂಬುದಾದಿಯಾದ ಸರ್ವನಾಮಶಬ್ದಂಗಳುಂ; ಶತ್ಪ್ರಣಂತಮುಂ = ಶತ್ಪ್ರಣಂತಶಬ್ದಮುಂ; ಸಂಸ್ಕೃತದೊಳ್ = ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ; ಪದವಿಧಿಯಂ = ಸಮಾಸವಿಧಿಯಂ; ನೆಹಿ = ಚಿನ್ನಾಗಿ; ತಳೆದಲ್ಲದೆ = ಧರಿಸಿದಲ್ಲದೆ; ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ - ಕರ್ಣಾಟಕದಲ್ಲಿ; ನಿಜದಿಂ = ಸ್ವಭಾವದಿಂದೆ; ಲಿಂಗಂ = ಲಿಂಗಂಗಳ್; ಆಗವು = ಸಲುವಳಿಯಾಗವು.

ವೃತ್ತಿ.— ಪ್ರಸಿದ್ಧಮವ್ಯಯಂಗಳುಂ ತ್ಯದಾದಿಯುಂ ಶತ್ಪ್ರಣಂತಮುಂ ಸಂಸ್ಕೃತದೊಳ್ ಸಮಾಸಮಂ ಪಡೆದಲ್ಲದೆ ಕನ್ನಡದೊಳ್ ಸ್ವಭಾವದಿಂ ಲಿಂಗಮಾಗವು.

ಪ್ರಯೋಗಂ.— ಅವ್ಯಯಕ್ಕೆ— ಅಂತರ್, ಬಹಿರ್, ಉಚ್ಚೈಸ್, ನೀಚೈಸ್, ಮುಹುರ್, ಪುನರ್, ಅಹಸ್, ಈಷತ್, ಯುಗವತ್, ವ್ಯಥಕ್ ಇವು ಮೊದಲಾದ ಸಹಚಾವ್ಯಯಂಗಳನಿಹಿಸಿ, ವಿಭಕ್ತಿಯಂ ಪತ್ತಿಸಲಾಗದು.

ಅವ್ಯಯಸಮಾಸಕ್ಕೆ— ಅಂತರ್ಮುಖ, ಬಹಿರಂಗ, ಉಚ್ಚೈರ್ಧ್ವಾಸ, ನೀಚೈರ್ಗತ, ಮುಹುರ್ನಿರೀಕ್ಷಣ, ಪುನಃಪಾಕ, ಪ್ರಾತಃಕಾಲ, ಅಹರ್ನಿಶ, ಈಷದ್ಭೇದ, ಯುಗಪತ್ಸಂಭ್ರಮ, ಪೃಥಕ್ಕ್ರಿತ್ರ, ಎಂದು ಸಮಾಸಂ ಮಾಡಿ—

ಅಂತರ್ಮುಖಂ, ಅಂತರ್ಮುಖನಂ, ಅಂತರ್ಮುಖಸಿಂ, ಅಂತರ್ಮುಖಿಂ, ಅಂತರ್ಮುಖನತ್ತಣಿಂ, ಅಂತರ್ಮುಖನ, ಅಂತರ್ಮುಖನೋಕ್ ಎಂಬಂತೆಲ್ಲಕ್ಕಂ ವಿಭಕ್ತಿಯಂ ಪತ್ತಿಸುವುದು.

ತೃದಾದಿಯಾದ ಸರ್ವನಾಮಂಗಳೆ— ತೃದ್, ತದ್, ಯದ್, ಏತದ್, ಇದಮ್, ಆದಸ್. ಯುಷ್ಮದ್, ಅಸ್ಮದ್, ಭವತ್, ಕಿಂ ಎಂಬೀ ತೃದಾದಿಶಬ್ದಂಗಳನಿಹಿಸಿ, ವಿಭಕ್ತಿಯಂ ಕುಡದೆ,

ಇವಱಿ ಸಮಾಸಕ್ಕೆ— ತೃತ್ಯಥನ; ತದ್ವಚನ; ಯತ್ಸುಖ; ಏತತ್ಸೌಖ್ಯ; ಇದಸ್ವಿಮಿತ್ತ; ಅದಃಪುತ್ರ, (ಅದಃಪುತ್ರನಂದೀತನ ಪುತ್ರನೆಂಬುದರ್ಥಂ); ಇದಂದೇವ, (ಇದಂದೇವನಂದೀತನೇ ದೇವನೆಂಬರ್ಥಂ); ಯುಷ್ಮದ್ಗುಣ; ಅಸ್ಮದ್ಗೃಹಿತ್ರ; ಭವದ್ರಾಚ್ಯ; ಕಿಂವಾರ್ತೆ (ಕಿಂವಾರ್ತೆಯೆಂದಾರ ವಾರ್ತೆಯೆಂಬರ್ಥಂ); ಈ ತೆಱಿದಿಂ ಸಮಾಸಮಂ ಮಾಡಿ, ವಿಭಕ್ತಿಯಂ ಪತ್ತಿಸುವುದು—

ತೃತ್ಯಥನಂ, ತೃತ್ಯಥನಮಂ, ತೃತ್ಯಥನದಿಂ ಎಂಬಂತೆಱಿವುದು.

ಶತ್ತ್ವಜಾಂತಕ್ಕೆ¹⁾— ಕ್ವಣತ್, ಝಣತ್, ಭ್ರಮತ್, ರಟತ್, ಚಳತ್, ದಳತ್, ಮಿಳತ್, ಲಸತ್ ಮುಂಚತ್, ಚಂಚತ್, ಘೋಷ್ಯತ್ ಎಂಬೀ ಶತ್ತ್ವಜಾಂತಗಳೆ ವಿಭಕ್ತಿಯಂ ಪತ್ತಿಸದೆ,

ಇವಱಿ ಸಮಾಸಕ್ಕೆ— ಕ್ವಣತ್ಕಂಕಣ, ಝಣನ್ನೂಪುರ, ಭ್ರಮದ್ಭ್ರಮರ, ರಟತ್ಕೋಕಿಲ, ಚಳತ್ಕುಂತಳ, ದಳತ್ಕೈರವ, ಮಿಳದ್ವಿಷ್ಟರ, ಲಸದ್ವಚನ, ಮುಂಚತ್ಕಂಚುಕ, ಚಂಚದ್ರೂಪ, ಗರ್ಜನ್ಮೇಘ, ಘೋಷ್ಯದರ್ಣವ ಎಂದಿಹಿಸಿ ಸಮಾಸಮಂ ಮಾಡಿ, ಎಲ್ಲಕ್ಕಂ ವಿಭಕ್ತಿಯಂ ಪತ್ತಿಸುವುದು—

ಕ್ವಣತ್ಕಂಕಣಂ, ಕ್ವಣತ್ಕಂಕಣಮಂ, ಕ್ವಣತ್ಕಂಕಣದಿಂ, ಕ್ವಣತ್ಕಂಕಣಕ್ಕೆ, ಕ್ವಣತ್ಕಂಕಣದತ್ತಣಿಂ, ಕ್ವಣತ್ಕಂಕಣದ, ಕ್ವಣತ್ಕಂಕಣದೋಕ್.

1) ಶತ್ತ್ವ or ಶತ್ತ್ವಜಾ denotes, according to Pānini, the Kṛt or Affix ಅತ್.

ಸೂತ್ರಂ. || ೮೨ ||

Further the Samskrita Numbers up to ten are Indeclinables in Kannada, unless they form parts

ಏಕದ್ವಿತ್ರಯಾದಿ ಸಮಾ- |
ಸಾಕೃತಿಯಿಂ ಪ್ರತ್ಯಯಾಂತದಿಂದಿರೆ ಲಘು- ||
ವೈಕಾರಮನತ್ವಮನಿರ- |
ದಾಕಾರಂ ಬಹುಳದಿಂದೆ ತಳೆದಿರೆ ಲಿಂಗಂ. || ೮೨ ||

of compounds or are in conjunction with affixes (ಪ್ರತ್ಯಯಂ), here ತಯ, ಕ, ಸು. — To form Kannada declinable bases of Feminine Samskrita nouns ending in ಆ, this ಆ is changed mostly into ಎ, seldom into ಓ.

ವದಚ್ಛೇದಂ. — ಏಕದ್ವಿತ್ರಯಾದಿ ಸಮಸಾಕೃತಿಯಿಂ ಪ್ರತ್ಯಯಾಂತದಿಂದೆ ಇರೆ, ಲಘುವಸ್ವ ಏಕಾರಮಂ ಅತ್ವಮಂ, ಇರದೆ ಆಕಾರಂ, ಬಹುಳದಿಂದೆ ತಳೆದು ಇರೆ, ಲಿಂಗಂ.

ಅಸ್ವಯಂ. — ಆಕಾರಂ ಲಘುವಸ್ವವೈಕಾರಮಂ ಅತ್ವಮಂ, ಇರದೆ, ಬಹುಳದಿಂದೆ ತಳೆದಿರೆ, ಲಿಂಗಂ ಎಂಬುದನ್ವಯಂ.

ಟೀಕು. — ಏಕದ್ವಿತ್ರಯಾದಿ = ಏಕ, ದ್ವಿ, ತ್ರಿ ಎಂಬಿನಾದಿಯಾದ ಸಂಖ್ಯಾವಾಚಿಶಬ್ದಂ; ಸಮಸಾಕೃತಿಯಿಂ = ಸಮಾಸಾಕಾರದಿಂದೆ; ಪ್ರತ್ಯಯಾಂತದಿಂದೆ = ತಯಪ್ರತ್ಯಯಂ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರತ್ಯಯಾಂತದಿಂದೆ; ಇರೆ = ಇರೆ ಲಿಂಗಮಪ್ಪವು; ಆಕಾರಂ = ಆಕಾರಾಂತಶಬ್ದಂ; ಲಘುವಸ್ವವೈಕಾರಮಂ = ಲಘುವಾದವೈಕಾರಮಂ; ಅತ್ವಮಂ = ಅಕಾರಮಂ; ಇರದೆ = ನಿಲ್ಲದೆ; ಬಹುಳದಿಂದೆ = ಬಹುಳದಿಂದೆ; ತಳೆದು = ಧರಿಸಿ, ಇರೆ = ಇರೆ; ಲಿಂಗಂ = ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಲಿಂಗಮಪ್ಪವು.

ವೃತ್ತಿ. — ಏಕ, ದ್ವಿ, ತ್ರಿ, ಚತುರ್, ಪಂಚ, ಷಟ್, ಸಪ್ತ, ಅಷ್ಟ, ನವ, ದಶ ಎಂಬಿವು ಸಹಜದಿಂದೆ ಲಿಂಗವಾಗವು; ಸಮಾಸಮಂ ಮೇಲ್ಪ್ರತ್ಯಯಾಂತಮಂ ಮಾಡಿ, ಲಿಂಗಮಕ್ಕುಂ. ಆಕಾರಾಂತಂ ಹ್ರಸ್ವಮಪ್ಪವೈತ್ಯಮಂ ಪಡೆದೊಡಂ ಆಕಾರಾಂತತೆಯಂ ಪಡೆದೊಡಂ ಲಿಂಗಮಕ್ಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ಸಂಖ್ಯಾವಾಚಿಸಮಾಸಕ್ಕೆ — ಏಕಾಂಗ, ದ್ವಿಮುಖ, ತ್ರಿಲೋಕ, ಚತುರ್ವೇದ, ಪಂಚಭೂತ, ಷಟ್ಕರ್ಮ, ಸಪ್ತದ್ವೀಪ, ಅಷ್ಟಭುಜ, ನವನಿಧಿ, ದಶವ್ಯಾಕರಣ ಎಂದು ಸಮಾಸವಾಗಲೊಡಂ —

ಸಂಖ್ಯಾವಾಚಿಪ್ರತ್ಯಯಾಂತಕ್ಕೆ — ದ್ವಿತಯ, ತ್ರಿತಯ, ಚತುಷ್ಟ, ಪಂಚಕ, ಷಟ್ಕ, ಸಪ್ತಕ, ಅಷ್ಟಕ, ನವಮ, ದಶಮ ಎಂದು ಪ್ರತ್ಯಯಂ ಪತ್ತಲೊಡಂ — ಎಲ್ಲಕ್ಕುಂ ನಿಧಕ್ತಿಯಂ ಪತ್ತಿಸುವುದು.

ಆಕಾರಮೆಕಾರಮಾದುದರ್ಕೆ — ಮಾಲಾ, ಬಾಲಾ, ಶಾಲಾ, ಏಲಾ, ಲೀಲಾ, ಜ್ವಾಲಾ, ಅಳಕಾ, ಕಳಿಕಾ, ತ್ರೇತಾ, ಸೀತಾ, ಯಾತ್ರಾ, ಮಾತ್ರಾ, ನಿದ್ರಾ, ಮುದ್ರಾ, ಕಶಾ, ಶಾಖಾ, ವೇಳಾ, ರೇಖಾ, ಮೂಷಾ, ಭಾಷಾ, ದ್ರಾಕ್ಷಾ, ಲಾಕ್ಷಾ ಎಂಬಿವು ಮೊದಲಾದುವು ಎಕಾರಾಂತಮಂ ಪಡೆಯಲೊಡೆ ವಿಭಕ್ತಿ ಪತ್ತುಗುಂ; ಮಾಲೆ, ಬಾಲೆ, ಲೀಲೆ, ಭಾಷೆ, ಯಾತ್ರೇ ಎಂಬಂತೆ.

ಆಕಾರಮೆಕಾರಮುಮ್ ಆಕಾರಮುಮಾದುದರ್ಕೆ — ಗ್ರೀವಾ ಭಿಕ್ಷಾ ಎಂಬೆರಡು ಶಬ್ದಂಗಳೆ ಗ್ರೀವ, ಗ್ರೀವೆ; ಭಿಕ್ಷ, ಭಿಕ್ಷೆ ಎಂದು ನಿಜಿಸುವುದು.

ಆಕಾರಮ್ ಆಕಾರಮಾದುದರ್ಕೆ — ಕಂಧರಾ, ಉಪತ್ಯಕಾ, ಕರುಣಾ, ಆದಿತ್ಯಕಾ, ದಂಷ್ಟ್ರಕಾ, ವಾಲುಕಾ ಎಂಬಿವು ಮೊದಲಾದುವು — ಕಂಧರ, ಉಪತ್ಯಕ, ಕರುಣ ಎಂದು ಅಕಾರಾಂತಂ ಪಡೆಯಲೊಡಂ ಲಿಂಗಮಾಗಿ ವಿಭಕ್ತಿ ಪತ್ತುಗುಂ.

ಸೂತ್ರಂ.¹⁾ || ೮೩ ||

Further in forming ಆದಂ ಪ್ರಸ್ಥೈದಂತಮ- |
Kannada nominal ದಾದತ್ತಂ ಪ್ರಸ್ಥ ಮೆನಿಸಿದೀದೂದಂತಂ ||
bases of Samskr̥ta ದಾದತ್ತಂ ಪ್ರಸ್ಥ ಮೆನಿಸಿದೀದೂದಂತಂ ||
nouns ending in ಆ, ಜ್ಯಾದಿಸಮಸ್ತೈಕಾಕ್ಷರ- |
this ಆ also is some- ಮಾದವಿಕ್ಯತಿಶಬ್ದಮುಕ್ತವಿದರಿಂ ಲಿಂಗಂ. || ೮೩ ||
times changed into ಎ; Samskr̥ta final ಆ and ಊ become short; monosyllables remain as they
are.

1) ಆತೋ ಲಘುರೇತ್ || ಭಾ. ಭೂ. 100. ||

(ಲಿಂಗಾಂತದ ಆಕಾರಕ್ಕೆ ವಿಭಕ್ತಿಪ್ರತ್ಯಯವು ಪರವಾಗುವಾಗ ಎಕಾರವಾಗುವುದು.)

ಈದೂತೋರ್ಪಸ್ವ || ಭಾ. ಭೂ. 101. ||

(ಲಿಂಗಾಂತದ ಆಕಾರ ಊಕಾರಗಳು ಪ್ರಸ್ವಕ್ಷರಗಳಾಗುವುವು.)

ಸೈಕಾಕ್ಷರವದೇ || ಭಾ. ಭೂ. 102. ||

(ಏಕಾಕ್ಷರವದಗಳಲ್ಲಿ ಆಕಾರ ಊಕಾರಗಳಿಗೆ ಪ್ರಸ್ವವು ಬರಲಾರದು.)

ಆಕಾರಕ್ಕೆ ಲಘುಕೃತ- |

ಮೇಕಾರಂ ಬಹುಳಮುಕ್ತವಿದೂದಂತಂ- ||

ಕ್ಷೇಕಾಕ್ಷರವದಮುಯಿ ನಿ- |

ರಾಕುಳವಿಂ ಪ್ರಸ್ವಮುಕ್ತಮೆಲ್ಲೆಡೆಗಳೊಳಂ || ಉ. ಸ್ಮೃ. 39. ||

ವದಚ್ಛೇದಂ. — ಆದಂ ಪ್ರಸ್ತೈದಂತಂ ಆದಂ ಆದ ಅತ್ವಂ, ಪ್ರಸ್ತಂ ಎನಿಸಿದ ಈದೂ ದಂತಂ, ಜ್ಯಾಯಿಸಮಸ್ತೈಕಾಕ್ಷರಂ ಆದ ಅವಿಕೃತಿಶಬ್ದಂ ಉಕ್ತವಿದರಿಂ ಲಿಂಗಂ.

ಟೀಕು, ಯಥಾನ್ವಯಂ. — ಆದಂ = ಪೀನ ಗ್ರಹಣದಿಂದೆ; ಪ್ರಸ್ತೈದಂತಂ = ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಪ್ರಸ್ತವಾದ ಏಕಾರಾಂತಮುಂ; ಆದಂ = ಆದು; ಆದತ್ವಂ = ಆದಕಾರಾಂತ ಶಬ್ದಮುಂ; ಪ್ರಸ್ತಂ = ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಪ್ರಸ್ತಂ; ಎನಿಸಿದೇದೂದಂತಂ = ಎನಿಸಿದ ಈಕಾರಾಂತ ಉಕಾರಾಂತಂ; ಜ್ಯಾಯಿ = ಜ್ಯಾಯಿ ಎಂಬ ಶಬ್ದವಾದಿಯಾದ; ಸಮಸ್ತ = ಬಹುಳವಾದ; ಏಕಾಕ್ಷರಮಾದ = ಏಕಾಕ್ಷರವಾದ; ಅವಿಕೃತಿಶಬ್ದಂ = ಏಕಾರವಿಲ್ಲದ ಶಬ್ದಂಗಳ್; ಉಕ್ತವಿದರಿಂ = ವಾಕ್ಯವಿದರಿಂದೆ; ಲಿಂಗಂ = ಲಿಂಗಮವು.

ವೃತ್ತಿ. — ಆದಮೆಂಬ ಬಹುಳಗ್ರಹಣದಿಂದಾಕಾರಾಂತಮಲ್ಲದಕಾರಾಂತಮುಂ ಪ್ರಸ್ತಮಪ್ಪೇತ್ತಮಂ ಪಡೆದೊಡಂ ಲಿಂಗಮಕ್ಕುಂ; ಈಕಾರಾಂತ ಉಕಾರಾಂತಂಗಳ್ ಪ್ರಸ್ತಮಾದೊಡಂ ಲಿಂಗಮಕ್ಕುಂ; ಜ್ಯಾಯಿಶಬ್ದಂ ಮೊದಲಾದೇಕಾಕ್ಷರಶಬ್ದಂಗಳಿದರ್ ತೆಲಿದಿಂ ಲಿಂಗಮವು.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ಅಕಾರಾಂತಕ್ಕೆ — ವಧ, ಅಭಿಲಾಷ, ಉದಾಹರಣ, ದರ್ಭ, ಪ್ರಶ್ನ, ಊಹ, ಅಳಕ ಎಂಬಿವು ವಧೆ, ಅಭಿಲಾಷೆ ಎಂಬಂತೆ ಎತ್ತಮಂ ಪಡೆದೊಡಂ ಲಿಂಗಮವು.

ಈಕಾರಾಂತಕ್ಕೆ — ಲಕ್ಷ್ಮಿ, ಗಾರೀ, ಸರಸ್ವತೀ, ಶಚೀ, ಭಾಮಿನೀ, ಗೋಮಿನೀ, ಕಾಮಿನೀ, ನಾರೀ, ಕುಮಾರೀ, ಕಾಪೇರೀ, ಗೋದಾವರೀ, ಗಾಂಧಾರೀ ಎಂಬೀಕಾರಾಂತಕ್ಕೆ ಲಕ್ಷ್ಮಿ, ಗಾರಿ, ಸರಸ್ವತಿ ಎಂಬಂತೆ ಪ್ರಸ್ತಮಾದೊಡಂ,

ಊಕಾರಾಂತಕ್ಕೆ — ಸರಯೂ, ಕಂಡೂ, ಖರ್ಜೂ, ಕುಹೂ, ಜಂಬೂ, ಸ್ವಯಂಭೂ, ಖಲಪೂ, ಅಲಾಬೂ, ಅಭ್ರಮೂ, ಚಮೂ ಎಂಬೂಕಾರಾಂತಂಗಳ್ ಸರಯು, ಕಂಡು ಎಂಬಂತೆ ಪ್ರಸ್ತಮಾದೊಡಂ, ಲಿಂಗಮಕ್ಕುಂ.

ಏಕಾಕ್ಷರಕ್ಕೆ — ಜ್ಯಾಯಿ, ಮಾ, ಶ್ರೀ, ಸ್ತ್ರೀ, ಭೀ, ಭ್ರೂ, ಕೂ ಎಂಬಿವು ಮೊದಲಾದ ಏಕಾಕ್ಷರಶಬ್ದಂಗಳಿದರ್ ತೆಲಿದಿಂ ವಿಭಕ್ತಿಯಂ ಪಡೆವು.

ಸೂತ್ರಂ¹⁾. || ೮೪ ||

Sanskṛita nouns with final ಆ, ಇ, ಉ and ಋ (generally) remain as they are in Kannada; but final ಋ is sometimes changed.

ಆತ್ವಾಂತಮುಮಿತ್ವಾಂತಮು- |
 ಮುತ್ವಾಂತಮುಮಾ ಋದಂತಮುಂ ನಿಜಲಿಂಗಂ ||
 ಋತ್ವಕ್ಕಾರಾದೇಶಂ |
 ತತ್ವಂ ಪೀನಂ ವಿಧಾತ್ಯಶಬ್ದಂ ರಾಂತಂ. || ೮೪ ||

ವದಚ್ಛೇದಂ. — ಆತ್ವಾಂತಮುಂ ಇತ್ವಾಂತಮುಂ ಉತ್ವಾಂತಮುಂ ಆ ಋದಂತಮುಂ ನಿಜಲಿಂಗಂ; ಋತ್ವಕ್ಕೆ ಆರಾದೇಶಂ, ತತ್ವಂ ಪೀನಂ; ವಿಧಾತ್ಯಶಬ್ದಂ ರಾಂತಂ.

ಟೀಕು, ಯಥಾಸ್ವಯಂ. — ಆತ್ವಾಂತಮುಂ=ಅಕಾರಾಂತಶಬ್ದಮುಂ; ಇತ್ವಾಂತಮುಂ=ಇಕಾರಾಂತಶಬ್ದಮುಂ; ಉತ್ವಾಂತಮುಂ=ಉಕಾರಾಂತಶಬ್ದಮುಂ; ಆ ಋದಂತಮುಂ=ಆ ಋಕಾರಾಂತಶಬ್ದಮುಂ; ನಿಜಲಿಂಗಂ=ನಿಜವಿ ಲಿಂಗಮಷ್ಟಮ್, (ಇದ್ ಥಾಂಗೆ ಲಿಂಗವಷ್ಟಮ್ ಧ್ವಂ); ಋತ್ವಕ್ಕೆ=ಋಕಾರಾಂತಕ್ಕೆ; ಆರಾದೇಶಂ=ಆರ ಎಂದಾದೇಶವಷ್ಟಮ್; ತತ್ವಂ=ತಕಾರಾಂತವಷ್ಟಮ್; ಪೀನಂ=ಪಿತೇಷವಾಗಿ; ವಿಧಾತ್ಯಶಬ್ದಂ=ವಿಧಾತ್ಯವೇಬ ಶಬ್ದಂ; ರಾಂತಂ=ಲೇಫಾಂತವಷ್ಟಮ್.

1) ಧಾತೋಸ್ತೌಶಬ್ದಸ್ಯ ವಾರಃ || ಧಾ. ಭೂ. ೧೦೩. ||

(ಧಾತುವಿನ ತೃಶಬ್ದಕ್ಕೆ ವಿಕಲ್ಪದಿಂದ ಆರಾದೇಶಮುಂಟು.)

ರಾಂತೋ ವೇಧಸಿ ವಿಧಾತುಃ || ಧಾ. ಭೂ. 104. ||

(ಬ್ರಹ್ಮ ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ವಿಧಾತ್ಯ ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ರಕಾರಾಂತತೆ ಬಂದು ವಿಧಾತ್ಯ ಎಂದಾಗುವುದುಂಟು.)

ಧಾತುಪಿಟಿತಃ ತೃಶಬ್ದಂ |
 ಪ್ಯಾತವಿಭಕ್ತ್ಯಂತರಂಗದೋಃ ನಿಲ್ಕುಂ ತಾ- ||
 ನಾ ತಪಿದೆ ನಿಲ್ಲದಂದುವ- |
 ಜಾತಾರಾದೇಶಮಾಗಿ ನಿಯತಂ ನೆಗಯ್ಗಿಂ || ಶ. ಸ್ಮೃ. 40. ||
 ಬಿವಿಗಭಿಧಾನಂ ತಾನಂ- |
 ತದಾದೋಡಕ್ಕುಂ ವಿಧಾತ್ಯಶಬ್ದಂ ರಾಂತಂ ||
 ತ್ರಿವಿವಸ್ಥಿತರೋಳರಾದೇ- |
 ಶದಿಂದನೋಡಗೂಡಿ ವರ್ತಕುಂ ಪಿತ್ಯಶಬ್ದಂ || ಶ. ಸ್ಮೃ. 41. ||

ವ್ಯಕ್ತಿ.— ಅಕಾರಾಂತಮುಮಿಕಾರಾಂತಮುಮುಕಾರಾಂತಮುಂ ಋಕಾ
ರಾಂತಮುಂ ಸ್ವಭಾವದಿಂ ಲಿಂಗಮಷ್ಟವು; ಪೀನಗ್ರಹಣದಿಂ ಋಕಾರಾಂತಕ್ಕೆ
ಆರಾದೇಶವೊಮೆಯುಂಟು; ಧಾತೃಶಬ್ದಕ್ಕೆ ತಕಾರಮುಂ ವಿಧಾತೃಶಬ್ದಕ್ಕೆ
ರೇಫಮುಮಕ್ಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ.— ಅಕಾರಾಂತಕ್ಕೆ—ಭುವನ, ಭವನ, ನಳಿನ, ಶಯನ,
ನಯನ, ಕುಲಶ, ಕಲಶ, ಕರಣ, ಚರಣ, ದೇಶ, ಕೋಶ, ಧ್ಯಾನ, ಮೌನ.

ಇಕಾರಾಂತಕ್ಕೆ—ಶ್ರುತಿ, ಸ್ಮೃತಿ, ಧೃತಿ, ಕೃತಿ, ಗತಿ, ಪತಿ, ಯತಿ, ಮತಿ,
ಶುದ್ಧಿ, ಸಿದ್ಧಿ, ಬುದ್ಧಿ, ವೃದ್ಧಿ, ಕವಿ, ರವಿ, ಪವಿ, ಅರಿ, ಗಿರಿ, ಹರಿ, ಲಿಪಿ, ಕಪಿ,
ಧ್ವನಿ, ಮುನಿ.

ಉಕಾರಾಂತಕ್ಕೆ—ವಶು, ಶಿಶು, ರಿಪು, ಭಾನು, ಧೇನು, ನಾನು, ಸೇತು,
ಕೇತು, ಬಂಧು, ಸಿಂಧು, ದಾರು, ಭೀರು.

ಋಕಾರಾಂತಕ್ಕೆ—ಪಿತೃ, ಸವಿತೃ, ನಪ್ತೃ, ಕರ್ತೃ, ನೇತೃ, ಹೋತೃ,
ಜಾಮಾತೃ, ದುಹಿತೃ, ಭರ್ತೃ, ನನಾಂದೃ, ಯಾತೃ, ಮಾತೃ, ಧಾತೃ.

ಆರಾದೇಶಕ್ಕೆ—ಸವಿತಾರ, ಕರ್ತಾರ, ನೇತಾರ, ಹೋತಾರ, ದುಹಿತಾರ,
ಭರ್ತಾರ.

ಧಾತೃಶಬ್ದದ ತಕಾರಕ್ಕೆ—ಧಾತ, ಮಾಂಧಾತ.—

“ಛೇತನ ಧಾತನ ಸತ್ಯೋ- |

ಪೇತನ . . . . . ||

. . . . . ಮಾಂ- |

ಧಾತನ ದೊರೆಯವ್ವ ಛೇರರುಂ ಚಾಗಿಗಳುಂ.” || 180 ||

ವಿಧಾತೃಶಬ್ದದ ರಾಂತಕ್ಕೆ—ವಿಧಾತ್ರ.

“ . . . . . ಛೇ- |

ತಸಿಕಾಯಕ್ಕೆ ವಿಧಾತ್ರನುಂಡಿಗೆ ಜವಂ ಕೊಟ್ಟೋಲೆ . . || 181 ||

ಸೂತ್ರಂ¹⁾. || ೮೫ ||

ಪಿತೃಶಬ್ದದೇಗರಾದೇ- |

For ಪಿತೃ and ಸಖಿ
are substituted
ಪಿತರ and ಸಖ.

ಶತೆ ಸಖಿಶಬ್ದಕ್ಕೆ ನೆಟ್ಟನತ್ವಾದೇಶ- ||

ಸ್ಥಿತಿಯಾಗಿ ಲಿಂಗಮಕ್ಕುಂ |

ವಿತರ್ಕಮೇಂ ಪೇಱಿನ್ ಸ್ವರಾಂತಮಿವು ಲಿಂಗಂಗಳ್.

|| ೯೫ ||

ಪದಚ್ಛೇದಂ. — ಪಿತೃಶಬ್ದದ ಎಡೆಗೆ ಆರಾದೇಶತೆ, ಸಖಿಶಬ್ದಕ್ಕೆ ನೆಟ್ಟನೆ ಆತ್ವಾದೇಶ ಸ್ಥಿತಿ ಆಗೆ, ಲಿಂಗಂ ಆಕ್ಕುಂ. ವಿತರ್ಕಂ ಎಂ? ಪೇಱಿನ್! ಸ್ವರಾಂತಂ ಇವು ಲಿಂಗಂಗಳ್.

ಅನ್ವಯಂ. — ಲಿಂಗಂಗಳಿವು ಸ್ವರಾಂತಂ. ಉಳಿದುದು ಯಥಾನ್ವಯಂ.

ಟೀಕು. — ಪಿತೃಶಬ್ದದ = ಪಿತೃ ಎಂಬ ಶಬ್ದದ; ಎಡೆಗೆ = ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ; ಆರಾದೇಶತೆ = ಆರ ಎಂಬಾದೇಶತ್ವಂ; ಸಖಿಶಬ್ದಕ್ಕೆ = ಸಖಿಯೆಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ; ನೆಟ್ಟನೆ = ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿ; ಆತ್ವಾದೇಶ ಸ್ಥಿತಿ = ಆಕಾರಾದೇಶಸ್ಥಿತಿ; ಆಗೆ = ಆಗೆ; ಲಿಂಗಂ = ಲಿಂಗಂ; ಆಕ್ಕುಂ = ಆಪ್ತುದು; ವಿತರ್ಕ ಮೇಂ = ವಿವಾದವೇಂ; ಪೇಱಿನ್ = ಹೇಳಿ; ಲಿಂಗಂಗಳ್ = ಲಿಂಗಂಗಳ್; ಇವು = ಈ ಪೇಳ್ತುವು; ಸ್ವರಾಂತಂ = ಸ್ವರಾಂತಲಿಂಗಂಗಳ್ ಆಪ್ತುವು.

ವೃತ್ತಿ. — ಸ್ವರ್ಗಸ್ಥರವು ಪಿತೃಗಳರಾದೇಶಮುಂ ಸಖಿಶಬ್ದದಿಕಾರಕ್ಕುಕಾರಮುಮಾಗಿ, ಲಿಂಗಮಕ್ಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ಪಿತೃಶಬ್ದಕ್ಕೆ — ಪಿತರ.

“ . . . . . ಬಡವರ ಪಿತರಂತೆ ಮಯಿಗುತ್ತಿರ್ಕುಂ.” || 182 ||

ಸಖಿಶಬ್ದಕ್ಕೆ — ಸಖಿ.

“ನಿಮಗೆ ಸಖಂ ಕಮಲಸಖಂ.”

|| 183 ||

ಇವು ಸಂಸ್ಕೃತಸ್ವರಾಂತಲಿಂಗಂಗಳ್.

1) ಅರೋ ೧ ನ್ಯತ್ರ || ಭಾ. ಭೂ. 105 ||

(ಧಾತುವಿನದು ಅಲ್ಲದಿರುವ ತೃ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಆರಾದೇಶವಾಗುವುದು.)

ಸಖ್ಯುರಾಯಃ || ಭಾ. ಭೂ. 107. ||

ಸಖಿಶಬ್ದಕ್ಕೆ ವಿಭಕ್ತಿಗಣಂ ಪರವಾಗುವಾಗ ಆಯಪ್ರತ್ಯಯವಾಗುವುದು.)

ಸೂತ್ರಂ¹⁾. || ಲ೬ ||

Sanskṛita nominal bases ending in consonants are in Kannada, made to end in ಅ, or in ಉ with doubling of the final consonant; or their final consonant is dropped.

ಜನಮುಲಿವ ಸಂಸ್ಕೃತವ್ಯಂ- |
 ಜನಾಂತಲಿಂಗಂಗಳತ್ಯಮಂ ದ್ವಿತ್ವದಿನು- ||
 ತ್ವನಿಯೋಗಮನಂತ್ಯಾದ- |
 ಶ್ಫನಮಂ ಮೇಣ್ತಾಳ್ತು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆವು ಲಿಂಗಂ. || ೯೬ ||

ಪದಚ್ಛೇದಂ. — ಜನಂ ಉಲಿವ ಸಂಸ್ಕೃತವ್ಯಂಜನಾಂತಲಿಂಗಂಗಳ್ ಅತ್ಯಮಂ ದ್ವಿತ್ವದಿಂ ಉತ್ಪನಿಯೋಗಮಂ ಅಂತ್ಯಾದಶ್ಫನಮಂ ಮೇಣ್ ತಾಳ್ತು, ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಇವು ಲಿಂಗಂ.

ಟೀಕು, ಯಥಾನ್ವಯಂ. — ಜನಂ = ಎದ್ದಜನಂ; ಉಲಿವ = ಪೇಳು; ಸಂಸ್ಕೃತ = ಸಂಸ್ಕೃತದ; ವ್ಯಂಜನಾಂತ = ವ್ಯಂಜನಾಂತಂಗಳಾದ; ಲಿಂಗಂಗಳ್ = ಪ್ರಕೃತಿಸಂಕ್ಷಿಯುಳ್ಳ ಲಿಂಗಂಗಳ್; ಅತ್ಯಮಂ = ಅಕಾರಮಂ; ದ್ವಿತ್ವದಿಂ = ದ್ವಿಭಾವಮೂಡನೆ; ಉತ್ಪನಿಯೋಗಮಂ = ಉಕಾರದ ನಿಯೋಗಮಂ; ಅಂತ್ಯ = ಕಡೆಯಕ್ಕರದ; ಅದಶ್ಫನಮಂ = ಲೋಪಮಂ; ಮೇಣ್ = ವಿಕಲ್ಪದಿಂದೆ; ತಾಳ್ತು = ಧರಿಸಿ; ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ = ಕರ್ಣಾಟಕ್ಕೆ; ಇವು = ಈ ಪೇಳುವು; ಲಿಂಗಂ = ಲಿಂಗಮಪ್ಪುವು.

ವಿವರಣೆ. — ಇಲ್ಲಿ ವಿಚಾರಮುಂಟು - ಸಕಾರಾಂತಪ್ರಕೃತಿಗಳ್ ದ್ವಿತ್ವದಿಂ ಉತ್ಪಮು ಮಂತ್ಯಲೋಪಮುಂ ವಿಕಲ್ಪದಿಂದಕ್ಕುಂ. ಶಬ್ದಾನುಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಸೂತ್ರಂ (2, 34) || ಉಗಾದೀನಾಂ || ವೃತ್ತಿ || ಅಬಾದೀನಾಂ ಶಬ್ದಾನಾಂ ಉಗಾಗಮೋ ಭವತಿ || ಎಂದದಾಗಿ. ಅಬಾದಿಗಳ್ (ಅಪ್ ಮುಂತಾದ ಶಬ್ದಂಗಳ್) ಉಗಾಗಮಂ ಬರ್ಪುದು; ಉಗಾಗಮಂ ಬಂದಲ್ಲಿ ದ್ವಿತ್ವಮುಂಟು. ಅಪ್, ನಿಯತ್ ಸಂಯತ್, ವಿದ್ಯುತ್, ಜಗತ್, ದ್ಯುತ್, ಪರಿತತ್, ಅಗ್ನಿಚಿತ್, ಯಜುಸ್, ಸವನ್, ತಟತ್ ಇವಾದಿಯಾದುವು ಅದಾಖ್ಯಾಕೃತಿಗಣಂ; ಇವಳೆಗ್ ದ್ವಿತ್ವದಿಂ ಉತ್ಪಮುಂಟು. ಸೂತ್ರಂ (2, 35) || ವಾಗಾದೀನಾಂ ಸ್ವಂತವಚ್ಚ || ವೃತ್ತಿ || ವಾಚ್ ಇತ್.

1) ವಿರಾಮೇ ವ್ಯಂಜನಸ್ಯ || ಭಾ. ಭೂ. 110. ||
 (ವಿರಾಮದಲ್ಲಿ ವರ್ತಿಸುವ ವ್ಯಂಜನಕ್ಕೆ ಅಕಾರಾಂತತೆ ಬರುವುದು.)
 ಲೋಪೋ ವಿಧಾಪಯಾ || ಭಾ. ಭೂ. 111. ||
 (ಅಂಥಾ ವ್ಯಂಜನಗಳಿಗೆ ವಿಕಲ್ಪದಿಂದೆ ಲೋಪ ಬರುವುದುಂಟು.)
 ಪಡೆಗುಂ ವಿಧಾಪಯಿಂದಂ |
 ಕಡೆಯೊಳದಂತೆಯನಸ್ವರಂ ವೃದ್ಧನಪೋಲಿ ||
 ಪಡೆಗುಮದಶ್ಫನಮಂ ಮೇಣ್ |
 ಪಡೆಗುಂ ದ್ವಿಭಾವವೃತ್ತಿಯಂ ಮೇಣ್ ಶ್ರುತಿಪೋಲಿ || ಶ. ಸ್ಮೃ. 43. ||

ಏವಮ್ ಅದೀನಾಂ ಶಬ್ದಾನಾಂ ಸ್ವಂತವತ್ ಪ್ರಥಮೈಕವಚನವದ್ ರೂಪಮ್ ಆತಿವಿಶ್ವತೇ ಉಗಾಗಮಶ್ ಚ ಭವತಿ || ಎಂದುಬಾಗಿ, ವಾಗಾದಿಗಳಕ್ಕೆ ಸಂಸ್ಕೃತಪ್ರಥಮೈಕವಚನದ ಮೇಲೆ ದ್ವಿತ್ವದಿಸುತ್ತಮಕ್ಕುಂ; ವಾಕ್ಯ, ದಿಕ್ಯ, ತ್ವಕ್ಯ, ಬುಕ್ಯ, ಉಷ್ಟಿಕ್ಯ, ಕ್ಷುತ್ತು, ಪ್ರತಿವತ್ತು, ವರಿವತ್ತು ಎಂಬಂತೆ. ವಾಚ್, ತ್ವಚ್, ಕ್ಷುಧ್, ಏರುಧ್, ಸಮಿಧ್, ಸಂಪದ್, ಪ್ರತಿಪದ್, ವರಿಪದ್, ಏವದ್, ಉಷ್ಟಿದ್. ಬುಚ್, ಸ್ರಜ್, ದಿಶ್, ಏಶ್ ಇವಾದಿಯಾದುವು ವಾಗಾದ್ಯಾಕೃತಿ ಗಣಂ. ಸೂತ್ರಂ (2, 36) || ಮಹದಾದೀನಾಮ್ ಆತಿ || ವೃತ್ತಿ || ಮಹದಾದೀನಾಂ ಶಬ್ದಾನಾಂ ಸ್ವಂತವದ್ ರೂಪಮ್ ಆತಿವಿಶ್ವತೇ ಉಗಾಗಮಶ್ ಚ ಭವತಿ ನಪುಂಸಕಲಿಂಗವಿವಯೇ || ಎಂದುಬಾಗಿ, ಮಹದಾದಿಗಳಕ್ಕೆ ನಪುಂಸಕಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮೈಕವಚನದ ಮೇಲೆ ದ್ವಿತ್ವದಿಂ ಉತ್ಪಮಕ್ಕುಂ. ಮಹತ್ತು, ಬೃಹತ್ತು, ಪ್ರಾಕ್ಯ, ಅವಾಕ್ಯ, ಸಮ್ಯಕ್ಯ ಎಂಬಂತೆ; ಪಲ್ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಮಹಂತಂ, ಬೃಹಂತಂ, ಪ್ರಾಂಚಂ, ಸಮ್ಯಂಚಂ, ಪ್ರತ್ಯಂಚಂ ಎಂದಕ್ಕುಂ. ಮಹತ್, ಬೃಹತ್, ಪ್ರಾಚ್ ಆವಾಚ್, ಪ್ರತ್ಯಚ್, ಉದಚ್, ತೀರ್ಯಚ್, ಏಪ್ಪಚ್, ಸ್ಯಚ್, ಅಮುದ್ರ್ಯಚ್, ಅದದ್ರ್ಯಚ್, ಆಮುಮುಯಚ್, ಆದಮುಯಚ್, ಸಧ್ಯಚ್ ಸಮ್ಯಚ್ ಇವಾದಿಯಾದುವು ಮಹದಾ ದ್ಯಾಕೃತಿಗಣಂ.

ವೃತ್ತಿ.— ಸಂಸ್ಕೃತವ್ಯಂಜನಾಂತಲಿಂಗಂಗಳತ್ತಮಂ ಪಡೆದುಂ, ದ್ವಿತ್ವಂ ಬೆರಸಿದುತ್ತಮಂ ಪಡೆದುಂ, ಅಂತ್ಯಲೋಪಮಂ ಮೇಣ್ವಡೆದುಂ, ಲಿಂಗಮಕ್ಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ.— ದಿವ್, ಸ್ರಜ್, ಚತುರ್, ಮರುತ್, ಬುಧ್, ಕಕುಭ್, ಏದವಿದ್, ಪುಶ್, ಮುದ್, ಸಮವಯಸ್, ಗುಣಭಾಚ್, ವಿಹಾಯಸ್, ಸಂಪದ್ ಇವು ನೊದಲಾದ ವ್ಯಂಜನಾಂತಕ್ಕೆ ದಿವ, ಸ್ರಜ, ಚತುರ ಎಂಬಂತತ್ತಮಾದೊಡಂ—

ರಜ್, ಅಪ್, ಕ್ಷುತ್, ಪ್ರತಿವತ್, ಋಕ್, ಯಜುಸ್, ವಿದ್ಯುತ್, ದ್ವಿಟ್, ಪ್ರಾವೃಟ್, ವಾಕ್ ಇವು ನೊದಲಾದುವರ್ಕೆ ಉತ್ವಂ ಬೆರಸಿ ದ್ವಿಭಾವವಾಗಿ ರಜ್ಜು, ಅಪ್ಪು, ಕ್ಷುತ್ತು ಎಂಬಂತಾದೊಡಂ—

ರಾಜನ್, ಮೂರ್ಧನ್, ಪೂಷನ್, ಅರ್ಯಮನ್, ಮಘವನ್, ಕರಿನ್, ಷಂಡನ್, ಧಾಮನ್, ಸೀಮನ್, ಊಷ್ಮನ್, ಕರ್ಮನ್, ಚರ್ಮನ್, ಬ್ರಹ್ಮನ್, ಪುರೂರವನ್, ಆಧ್ವನ್, ಯುವನ್ ಇವು ನೊದಲಾದ ಶಬ್ದಂಗಳಂತ್ಯಲೋಪ ವಾಗಿ ರಾಜ, ಪೂಷ, ಮೂರ್ಧ ಎಂಬಂತಾದೊಡಂ ಲಿಂಗಮಪ್ಪವು; ಸೀಮೋ ಷ್ಮಂಗಳದಂತೆಗೆ, ಸೀಮೆ ಊಷ್ಮೆ ಎಂದು, ಎತ್ತಮುಮುಂಟು.

ಮೇಣೆಂಬ ವಿಕಲ್ಪಾರ್ಥದಿಂ ಸಕಾರಾಂತದಲ್ಲಿ—ಯಶ, ಯಶಸ್ಸು; ತೇಜ,

ತೇಜಸ್ಸು; ವಯ, ವಯಸ್ಸು; ಪಯ, ಪಯಸ್ಸು; ಮನ, ಮನಸ್ಸು; ಶ್ರೀಯ, ಶ್ರೀಯಸ್ಸು ಎಂದು ಸಲ್ಪುದು.

ಮೇಣೆಂಬುದು ಸಹ ವ್ಯಂಜನಮಾಗೆಯೆ ಕೆಲವಿರ್ಪುವು—ವಾಕ್; ಗೀರ್; ಏಕಕಾಲಂ ಯುಗಪದ್.

“ಶ್ರುತದೇವಿ ವಾಣಿ ವಾಗ್ ಭಾ- |

ರತಿ ವಚನಂ ಭಾಷೆ . . . . .” || 184 ||

ಮೇಣೆಂಬುದು ಗೀರ್ ಎಂಬುದರ್ಕೆ ಗಿರೆ ಎಂದೆತ್ತಮುಮುಂಟು.

ಸೂತ್ರಂ¹⁾. || ೮೭ ||

The Nominative Plural of certain Samskrita words, after having dropped its Visarga, is used as a nominal theme in Kannada.

ಪ್ರಚುರತೆಯಿಂ ಪ್ರಥಮಾಬಹು- |

ವಚನಂಗಳವೇಕವಚನಕೃತಲಿಂಗಂಗಳ್ ||

ನಿಚಿತವಿಸರ್ಗಮನುಹಿದಂ- |

ದುಚಿತಜ್ಞರ್ ತಿಳಿವುದಿವನುದಾಹೃತಿಮುಖದಿಂ. || ೯೭ ||

ಪದದ್ವೇದಂ. — ಪ್ರಚುರತೆಯಿಂ ಪ್ರಥಮಾಬಹುವಚನಂಗಳ್, ಅವು ಏಕವಚನಕೃತಲಿಂಗಂಗಳ್. ನಿಚಿತವಿಸರ್ಗಮಂ ಉಹಿದ ಅಂದು; ಉಚಿತಜ್ಞರ್ ತಿಳಿವುದು ಇವಂ ಉದಾಹೃತಿಮುಖದಿಂ.

1) ತ್ವಯುವಾಧ್ಯನಾಮಾನಃ || ಛಾ. ಭೂ. 106. ||

(ಶ್ವನ್, ಯುವನ್, ಅಧ್ಯನ್ ಎಂಬಿವುಗಳ ಅಂತ್ಯಕ್ಕೆ ಆನ ಪ್ರತ್ಯಯ ಬರುವುದು.)

ಸಖ್ಯುರಾಯಃ || ಛಾ. ಭೂ. 107. ||

(ಸಖಿಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಆಯ ಪ್ರತ್ಯಯ ಬರುವುದು.)

ವನ್ಯಯಸ್ತೀರಪಾಂತ್ಯಸ್ಯ ದೀರ್ಘೋ ವಾ || ಛಾ. ಭೂ. 108. ||

(ವನ್ಯ, ಯನ್ ಪ್ರತ್ಯಯಾಂತಗಳ ಉಪಾಂತ್ಯಕ್ಕೆ ವಿಕಲ್ಪದಿಂದ ದೀರ್ಘವಾಗುವುದು.)

ಆದಂತತಾ ಚ || ಛಾ. ಭೂ. 109. ||

(ಆ ವನ್ಯ ಯನ್ಗಳ ಉಪಾಂತ್ಯಕ್ಕೆ ದೀರ್ಘವಾದರೆ ಅವುಗಳಿಗೆ ಅಕಾರಾಂತತೆ ಬರುವುದು.)

ತ್ವಯುವಾಧ್ಯನ್ ಸಖಿಯನ್ತ್ವ- |

ತ್ವಯಮನ್ಯಂತಂ ಬಹುತ್ವವಿಷಯಕೃತಾದೇ- ||

ತಯುತಂ ವಿಕಲ್ಪದಿಂದಂ |

ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಡಗುಮೆನೆನಂ ಕನ್ನಡದೋಳ್

|| ಶ್ಲೋ. 42. ||

ಅನ್ವಯಂ.— ಪ್ರಚುರತೆಯಿಂ ಪ್ರಥಮಾಬಹುವಚನಂಗಳ್, ಅವು ನಿಚಿತವಿಸರ್ಗಮಂ ಉದೊಂದು, ಏಕವಚನಕೃತಲಿಂಗಂಗಳ್; ಉಚಿತಕ್ಷರ ಇವಂ ಉದಾಹೃತಿಮುಖದಿಂ ತಿಳಿವುದು.

ಟೀಕು.— ಪ್ರಚುರತೆಯಿಂ = ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯಿಂದೆ; ಪ್ರಥಮಾಬಹುವಚನಂಗಳ್ = ಸಂಸ್ಕೃತದ ಪ್ರಥಮಾವಿಭಕ್ತಿಯ ಬಹುವಚನಂಗಳ್; ಅವು = ಅವು; ನಿಚಿತವಿಸರ್ಗಮಂ = ನಿಶ್ಚಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ವಿಸರ್ಜನೀಯವಂ; ಉದೊಂದು = ಬಿಟ್ಟೆಂದು; ಏಕವಚನ = ಏಕವಚನವಾಗಿ; ಕೃತ = ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ; ಲಿಂಗಂಗಳ್ = ಲಿಂಗಂಗಳೆನಿಸುವುವು; ಉಚಿತಕ್ಷರ = ಇಂಗಿತಕ್ಷರ; ಇವಂ = ಈ ತಬ್ಬಂಗಳಂ; ಉದಾಹೃತಿಮುಖದಿಂ = ಉದಾಹರಣೆಯ ಮುಖದಿಂದೆ; ತಿಳಿವುದು = ಅರಿವುದು.

ವೃತ್ತಿ.— ಸಂಸ್ಕೃತದ ಪ್ರಥಮಾಬಹುವಚನಂಗಳ್ ತಮ್ಮ ವಿಸರ್ಗಮಂ ಕಳೆಯೆ, ಕನ್ನಡದೊಳೇಕವಚನವಾಗಿ, ಲಿಂಗಮಪ್ಪುವು.

ಪ್ರಯೋಗಂ.— ಶ್ವಾನ, ಯುವಾನ, ಅಧ್ವಾನ, ಸಖಾಯ, ಚ್ಯಾಯಾಂಸ, ಕನೀಯಾಂಸ, ವಿದ್ವಾಂಸ, ಭಾಸ್ವಂತ, ಶ್ರೀಮಂತ, ಹನುಮಂತ, ಇವು ಮೊದಲಾದುವು.

ಸೂತ್ರಂ. || ೮೮ ||

One may say
that there are 9
different genders
in Kannada.

ನೀನದಿ ಕರ್ಣಾಟಕದೊ- |
ಶ್ರೀನಂ ಸ್ತ್ರೀಪುಂಸಪುಂಸಕೋಭಯಪುಂತ್ರೀ ||
ಸ್ತ್ರೀನಸ್ಸಮಸ್ತವಾಚ್ಯಾ- |
ನೂನಾವ್ಯಯಮೆಂದು ಲಿಂಗಮೊಂಬತ್ತು ತೆಪಿಂ. || ೯೮ ||

ವದಚ್ಛೇದಂ.— ನೀಂ ಅಪಿ ಕರ್ಣಾಟಕದೊಳ್ ನೀನಂ, ಸ್ತ್ರೀಪುಂಸಪುಂಸಕೋಭಯ ಪುಂತ್ರೀಸ್ತ್ರೀನಸ್ಸಮಸ್ತವಾಚ್ಯಾನೂನಾವ್ಯಯಂ ಎಂದು, ಲಿಂಗಂ ಒಂಬತ್ತು ತೆಪಿಂ!

ಅನ್ವಯಂ.— ಲಿಂಗಂ ಒಂಬತ್ತು ತೆಪಿಂ ನೀಂ ಅಪಿ! (ಉಳಿದುದು ಯಥಾಸ್ವಯಂ.)

ಟೀಕು.— ಕರ್ಣಾಟಕದೊಳ್ = ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ; ನೀನಂ = ನೆನ್ನೆಗೆನಾಗಿ; ಸ್ತ್ರೀ = ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗವೆಂದು; ಪುಂ = ಪುಲ್ಲಿಂಗವೆಂದು; ಸಪುಂಸಕ = ನಪುಂಸಕಲಿಂಗವೆಂದು; ಉಭಯ = ಪುಂಸಪುಂಸಕಲಿಂಗವೆಂದು; ಪುಂತ್ರೀ = ಪುಂತ್ರೀಲಿಂಗವೆಂದು; ಸ್ತ್ರೀನಪ್ = ಸ್ತ್ರೀನಪುಂಸಕಲಿಂಗವೆಂದು; ಸಮಸ್ತ = ತ್ರಿವಿಧಲಿಂಗವೆಂದು; ವಾಚ್ಯಾ = ವಿಶೇಷ್ಯಾಧೀನಲಿಂಗವೆಂದು; ಅನೂನ = ಕೂರತೆಯಿಲ್ಲದ; ಅನ್ವಯಂ = ಅವ್ಯಯಲಿಂಗವೆಂದು; ಲಿಂಗಂ = ಲಿಂಗಂಗಳ್; ಒಂಬತ್ತು ತೆಪಿಂ = ಒಂಬತ್ತು ಪ್ರಕಾರವೆಂದು; ನೀಂ = ನೀಂ; ಅಪಿ = ತಿಳಿ.

ವೃತ್ತಿ. — ಕನ್ನಡದೊಳ್ ಪಿರಿದುಂ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗಮೆಂದುಂ, ಪುಲ್ಲಿಂಗಮೆಂದುಂ, ನಪುಂಸಕಲಿಂಗಮೆಂದುಂ, ಪುಂಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗಮೆಂದುಂ, ಸ್ತ್ರೀನಪುಂಸಕಲಿಂಗಮೆಂದುಂ, ಪುಂನಪುಂಸಕಲಿಂಗಮೆಂದುಂ, ತ್ರಿವಿಧಲಿಂಗಮೆಂದುಂ, ವಿಶೇಷಾಭ್ಯಾಧೀನಲಿಂಗ ಮೆಂದುಂ, ಅವ್ಯಯಲಿಂಗಮೆಂದುಂ, ಲಿಂಗವೊಂಬತ್ತು ತೆರುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ.—ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗಕ್ಕೆ—ಆರಸಿ, ದೇವಿ.

ಪುಲ್ಲಿಂಗಕ್ಕೆ—ಆರಸಂ, ದೇವಂ, ನರಂ, ಸುರಂ.

ನಪುಂಸಕಲಿಂಗಕ್ಕೆ—ಕನ್ನಡಿ, ಕಳಸಂ, ಜಿಡೆ, ಕೊಡೆ.

ಪುಂನಪುಂಸಕಲಿಂಗಕ್ಕೆ—ರವಿ ಮೂಡಿದಂ, ರವಿ ಮೂಡಿದುದು. ವಿಧು ವಿವಂ, ವಿಧುವಿದು. ಇವಂತೆ ಮಂಗಳಬುಧಬೃಹಸ್ಪತ್ಯಾದಿ ನವಗ್ರಹಗಳೆಲ್ಲಂ ಪುಂನಪುಂಸಕಲಿಂಗಂಗಳ್.

ಆಳಿವಂ, ಆಳಿದು. ಬಸಂತಂ ಬಂದಂ, ಬಸಂತಂ ಬಂದುದು. ಮಲಯಾ ನಿಲಂ ತೀಡಿದಂ, ಮಲಯಾನಿಲಂ ತೀಡಿದುದು.

ಕಾಮಂಗೆಯುಂ ಕಾಮಕ್ಕಮೇಕತ್ವಮುಳ್ಳುದುಂ ಕಾಮನೇಜ್ಜಂ, ಕಾಮಂ ಪೆರ್ಚಿದುದು. ಇವೆಲ್ಲಂ ಪುಂನಪುಂಸಕಂ.

ಪುಂಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗಕ್ಕೆ—ಇವರ್ ಪುರುಷರ್, ಇವರ್ ಸ್ತ್ರೀಯರ್. ಅವರ್ ಗಂಡರ್, ಅವರ್ ಪೆಂಡಿರ್. ಉವರ್ ದೇವರ್, ಉವರ್ ದೇವಿಯರ್. ತೊತ್ತಿಂಬುದುಮಂತೆ—ಇವಂ ದೇವರ ತೊತ್ತಿ, ಇವಳ್ಳೇವರ ತೊತ್ತಿ.

ಸ್ತ್ರೀನಪುಂಸಕಕ್ಕೆ—ಆ ಪೆಣ್ಣಾಣೆ, ಆ ಪೆಣ್ಣೆಂದುದು; ಆ ಕನ್ನಿಕೆ ಸಲಕ್ಷಣೆ, ಆ ಕನ್ನಿಕೆ ಪೊಲ್ಲದು. ಅವಳ್ ಸಜ್ಜನವೆಣ್, ಅದು ಸಜ್ಜನವೆಣ್. ಸಿರಿ, ಸರಸ್ವತಿ, ದೇವತೆ ಎಂಬಿವುಮಂತೆ—

“ಸಿರಿಯೊಳ್ಳಳೆ ಹೃದ್ಯವಿದ್ಯರಂ . . . . .” || 185 ||

“ಸಿರಿಯೊಂದಾಗದೊಡಮೇನೊ ಸುಜನೋತ್ತಂಸಾ” || 186 ||

“ಪರಮಜಿನೇಂದ್ರವಾಣಿಯೆ ಸರಸ್ವತಿ ಕೆಯ್ದಿರವಾಗೆ ಪೆಟ್ಟಿವಳ್” || 187 ||

“ಸರಸ್ವತಿ ಬೆತ್ತಿದು ಪೊಣ್ಣಪಮಂ ಧರಿಯಿಸಿ ನಿಂದುದಲ್ತದುವೆ” || 188 ||

“ದೇವತೆಯರ್ ಮೆಚ್ಚಿ ವರಮನರಸಂಗತ್ತರ್” || 189 ||

“ಬಾರಸಿದುವು ಜಿಡದೆ ಜಡದು ವನದೇವತೆಗಳ್” || 190 ||

ತ್ರಿಲಿಂಗಕ್ಕೆ—ನೀನರಸಂ, ನೀನರಸಿ, ನೀಂ ಪಶು. ತಾನ್, ಆನ್, ಏತರ್ಕೆ, ಆದರ್ಕೆ, ಶಿಶು, ಹಸುಳೆ, ಮಗುವು, ಕೂಸು, ಸೊಂದಿ, ಪಗೆ, ಕೆಳೆ, ಅರಸು, ತರುವಲಿ ಎಂಬಿವೆಲ್ಲಮಂತೆ.

ವಾಚ್ಯಲಿಂಗಮೆಂದು ವಿಶೇಷ್ಯಾಧೀನಲಿಂಗಕ್ಕೆ—ನೇರಿದನಿವಂ, ನೇರಿದಳಿವಳ್, ನೇರಿತ್ತಿದು; ಅಭಿವಾನಿ, ದಾನಿ, ಸಾಧು, ಪಟು, ಹಡಣ, ಚಂಡಿ, ರಾಗಿ, ಭೋಗಿ, ಸುಪಿ, ಹೇಡಿ, ಕಲಿ, ಗುರು, ಲಘು ಇವುವಾ ತೆಪಿಡೆ ಸಲ್ಪುವು.

ಅವ್ಯಯಲಿಂಗಕ್ಕೆ—ಕಮ್ಮಿದಂ, ಕಮ್ಮಿದಳ್, ಕಮ್ಮಿತು. ಭೋಂಕನೆ ಬಂದಂ, ಭೋಂಕನೆ ಬಂದಳ್, ಭೋಂಕನೆ ಬಂದುದು. ತೊಟ್ಟನೆ, ಮೆಲ್ಲನೆ, ಕಮ್ಮನೆ, ಇಮ್ಮನೆ, ಸುಮ್ಮನೆ, ಸಿಯ್ಯನೆ, ಕೆಚ್ಚನೆ, ಪಚ್ಚನೆ, ತೆಳ್ಳನೆ, ಬಿಲ್ವಳಂ, ಚೆಚ್ಚರಂ, ನಿರ್ನರಂ, ಸೋಡಂಬಾಡಂ (ಸೋಡಂಬಾಡಮೆಂದು ಬದ್ಧೆಂಬರ್ಥಂ), ಆಂತೆ ವೋಲೆ, ಮಿಗೆ, ದಲ್, ವಲಂ, ತೆಪ್ಪಂ, ಕೆನ್ನಂ, ಮತ್ತೆ, ಬಲ್ಲೆ — ಇವಾದಿಯಾಗ ಲ್ಲಿವುದು.

ಸೂತ್ರಂ. || ೮೯ ||

The 6 classes of words of dependent gender (ವಾಚ್ಯಲಿಂಗಂ, ವಿಶೇಷ್ಯಾಧೀನಲಿಂಗಂ): Pronouns, Adjectives, Relative Compounds (ಬಹುಪ್ರೀಟಿ) nominal bases of Verbal themes, Taddhita nouns, and Numerals.

ಬಗೆ ನೀನಾನ್ತಾನೆಂಬು- |

ಕ್ರಿಗಳುಂ ಗುಣವಚನಸರ್ವನಾಮಬಹುವ್ರೀ- ||

ಹಿಗಳುಂ ಕೃತ್ತದ್ಧಿತಸಂ- |

ಪ್ರೀಗಳುಂ ಸಲೆ ವಾಚ್ಯಲಿಂಗಮೆಂದೀ ಕ್ರಮದಿಂ. || ೯೯ ||

ಪದಚ್ಛೇದಂ.— ಬಗೆ, ನೀನ್ ಆನ್ ತಾನ್ ಎಂಬ ಉಕ್ತಿಗಳುಂ ಗುಣವಚನ ಸರ್ವನಾಮ ಬಹುವ್ರೀಟಿಗಳುಂ ಕೃತ್ ತದ್ಧಿತ ಸಂಖ್ಯೆಗಳುಂ ಸಲೆ ವಾಚ್ಯಲಿಂಗಂ ಎಂದು, ಈ ಕ್ರಮದಿಂ!

ಅನ್ವಯಂ.— ವಾಚ್ಯಲಿಂಗಂ ಎಂದು. ಈ ಕ್ರಮದಿಂ ಬಗೆ ಎಂಬುದನ್ವಯಂ.

ಟೀಕು.— ನೀಂ = ನೀನೆಂದು; ಆಂ = ಆನೆಂದು; ತಾಂ = ತಾನೆಂದು; ಎಂಬುಕ್ತಿಗಳುಂ = ಎಂಬ ವಾಕ್ಯಗಳುಂ; ಗುಣವಚನ = ಗುಣವಚನಂಗಳುಂ; ಸರ್ವನಾಮ = ಸರ್ವನಾಮಂಗಳುಂ; ಬಹುಪ್ರೀಟಿಗಳುಂ = ಬಹುಪ್ರೀಟಿಶಬ್ದಂಗಳುಂ; ಕೃತ್ = ಕೃತ್ಯುಗಳುಂ; ತದ್ಧಿತ = ತದ್ಧಿತಂಗಳುಂ; ಸಂಖ್ಯೆಗಳುಂ = ಸಂಖ್ಯಾವಾಚಿಗಳುಂ; ಸಲೆ = ಚೆನ್ನಾಗಿ; ವಾಚ್ಯಲಿಂಗಂ = ವಿಶೇಷ್ಯಾಧೀನಲಿಂಗಮೆಂದು; ಈ ಕ್ರಮದಿಂ = ಈ ರೀತಿಯಿಂದ; ಬಗೆ = ಛಾಂಸು.

ವೃತ್ತಿ. — ನೀನ್, ಆನ್, ತಾನ್ ಎಂಬಿವುಂ ಗುಣವಚನಮುಂ ಸರ್ವನಾ ಮಮುಂ ಬಹುವ್ರಿಹಿಯುಂ ಕೃತ್ತುಂ ತದ್ಧಿತಮುಂ ಸಂಖ್ಯೆಯುಂ ವಿಶೇಷ್ಯಾ ಧೀನಲಿಂಗಮೆಂದಹಿವುದು.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ನೀನ್ ಆನ್ ತಾನ್ ಎಂಬಿವರ್ಕೆ — ನೀಂ ಕಾಮಂ, ನೀಂ ರತಿ, ನೀಂ ಗಿಳಿ. ಆಂ ಶಿವಂ, ಆಂ ಗೌರಿ, ಆಂ ನಂದಿ. ತಾನವಂ ತಾನವಳ್, ತಾನದು.

ಗುಣವಚನಕ್ಕೆ — ಇನಿಯಂ, ಇನಿಯಳ್, ಇನಿದು.

ಸರ್ವನಾಮಕ್ಕೆ — ಪೆಲಿಂ, ಪೆಲಿಳ್, ಪೆಲಿತು.

ಬಹುವ್ರಿಹಿಗೆ — ಅವಂ ವಿಮಲಮತಿ, ಅವಳ್ ವಿಮಲಮತಿ, ಅದು ವಿಮಲಮತಿ. ಅವಂ ಕುಸಿಗೊರಲಂ, ಅವಳ್ ಕುಸಿಗೊರಲೆ, ಅದು ಕುಸಿ ಗೊರಲ್.

ಕೃತ್ತಿಗೆ — ಪಾಡಿದಂ. ಪಾಡಿದಳ್, ಪಾಡಿದುದು.

ತದ್ಧಿತಕ್ಕೆ — ಓದಾಳಿ ಇವಂ, ಓದಾಳಿ ಇವಳ್, ಓದಾಳಿ ಇದು.

ಸಂಖ್ಯೆಗೆ — ಸಾಯಿರ ಗಂಡರಾ, ಸಾಯಿರ ಪೆಂಡಿರ್, ಸಾಯಿರ ಮನೆಗಳ್.

ಸೂತ್ರಂ. || ೯೦ ||

Particles (Indeclinables), though mostly unchangeable, adjust themselves, as it were, to cases, number and gender.

ದೊರೆವಡೆದವ್ಯಯಲಿಂಗಂ |

ಸರಿ ಸರ್ವವಿಭಕ್ತಿಗಂ ತ್ರಿಲಿಂಗಕ್ಕಂ ತಾಂ ||

ಸರಿ ವಚನತ್ರಿತಯಕ್ಕಂ |

ಸರಿಯೆನಿಸಿ ವಿಕಾರಮಿಲ್ಲದರ್ಥಮನೀಗುಂ. || ೧೦೦ ||

ಪದಚ್ಛೇದಂ. — ದೊರೆವಡೆದ ಆವ್ಯಯಲಿಂಗಂ ಸರಿ ಸರ್ವವಿಭಕ್ತಿಗಂ, ತ್ರಿಲಿಂಗಕ್ಕಂ ತಾಂ ಸರಿ, ವಚನತ್ರಿತಯಕ್ಕಂ ಸರಿ ಎನಿಸಿ, ವಿಕಾರಂ ಇಲ್ಲದೆ, ಅರ್ಥಮಂ ಈಗುಂ.

ಅನ್ವಯಂ. — ದೊರೆವಡೆದವ್ಯಯಲಿಂಗಂ ಸರ್ವವಿಭಕ್ತಿಗಂ ಸರಿ, ತ್ರಿಲಿಂಗಕ್ಕಂ ತಾಂ ಸರಿ, ವಚನತ್ರಿತಯಕ್ಕಂ ಸರಿ ಎನಿಸಿ, ವಿಕಾರಂ ಇಲ್ಲದೆ, ಅರ್ಥಮಂ ಈಗುಂ.

ಟೀಕು. — ಯೇರವವದ = ಪ್ರಸಿದ್ಧವವದ: ಅಪ್ಯಯಲಿಂಗಂ = ಅಪ್ಯಯಲಿಂಗಂಗಳ್; ಸರ್ವವಿಭಕ್ತಗಂ = ಸಪ್ತವಿಭಕ್ತಗೆಯುಂ; ಸರಿ = ಸಮಾನಂ; ತ್ರಿಲಿಂಗಕ್ಕಂ = ಮೂಳು ಲಿಂಗಕ್ಕೆಯುಂ; ತಾಂ = ತಾಂ; ಸರಿ = ಸಮಾನಂ; ವಚನತ್ರಿಯಕ್ಕಂ = ಏಕವಚನ ವ್ಯವಚನ ಬಹುವಚನಂಗಳ್ಳಿಯುಂ; ಸರಿಯಿಸಿ = ಸಮಾನವಿಸಿ; ವಿಕಾರಮಲ್ಲದೆ = ರೂಪಾಂತರವನಯ್ದದೆ; ಅರ್ಥಮಂ = ಅರ್ಥವಂ; ಈಗುಂ = ಕೊಡುವು.

ವ್ಯಕ್ತಿ. — ಅಪ್ಯಯಲಿಂಗಂ ಸಪ್ತವಿಭಕ್ತಿಗಂ ಲಿಂಗತ್ರಯಕ್ಕಂ ವಚನತ್ರಯಕ್ಕಂ ಸರಿಯಾಗಿರ್ದ ತೆರಿದಿಸರ್ಥಮಂ ಕುಡುಗುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ಪ್ರಥಮಾವಿಭಕ್ತಿಗೆ — 'ನಿಸೆರಂ ಬಂದಂ' ಎಂಬಲ್ಲಿ ನಿಸೆರಿ ಮಿತ್ತಂ ಬಂದನೆಂಬ ಪ್ರಥಮೆಯನಹಿವುದು.

ಸುರತರುನಂದನಂಗಳಿರ ರತ್ನಪಿನದ್ಧವಿಮಾನಕುಟ್ಟಿವಾಂ- |
 ತರಸುರಸಾಲಯಂಗಳಿರ ಚಾರುವಿಲೋಲಕಟಾಕ್ಷಪಾತಮಂ- ||
 ದರಪರಿವಾರದೇವಿಯಿರರಾಕಡುಕೈದು ಕೃತಾಂತಸಿಂತು ನಿ- |
 ನೆರಮೆಪ್ಪಿದುಯ್ಯೆ ಬಾರಿಸದೆ ಕೆಮ್ಮನುಪೇಕ್ಷಿಸಿ ಸೋಡುತಿರ್ಪಿರೇ
 || 191 ||

ದ್ವಿತೀಯಾವಿಭಕ್ತಿಗೆ — 'ಚೆಚ್ಚರಂ ನುಡಿದಂ' ಎಂಬಲ್ಲಿ ಚೆಚ್ಚರಮಂ ನುಡಿದನೆಂಬ ದ್ವಿತೀಯೆಯನಹಿವುದು.

ತೃತೀಯಾವಿಭಕ್ತಿಗೆ — 'ಅವರ್ಕೆ ಅಂತಹಿಂ' ಎಂಬಲ್ಲಿ ಪರಿವಿಡಿಯಿಂ ಅದಹಿಂದೆ ಎಂಬ ತೃತೀಯೆಯನಹಿವುದು.

“ . . ಅಂತಹಿಂದವರನಾ ಪೊಪಿಲೊಳ್ ಕಾಣಲ್ಪಂದತ್ತು . . . ”
 || 192 ||

ಚತುರ್ಥಿಗೆ — 'ಪಚ್ಚನೆ ಕೆಚ್ಚನೆ ಬಗೆಯಂ' ಎಂಬಲ್ಲಿ ಚತುರ್ಥಿಯನಹಿವುದು.

“ಅವರ್ಕೆಯ್ಲೆ ಕವಲ್ಕವಲ್ತು ಪಲವಂ ಕೊಂಬಾದವೊಳ್ಳೊಂಬು
 ಮಂ” || 193 ||

ಷಷ್ಠಿಗೆ — ಮತ್ತಿನ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಷಷ್ಠಿ.
 “ಮತ್ತಿನ ಮತ್ತಿನ ಬೀರ್ಗಳ |
 ಲತ್ತುಗಳಾವೆಡೆಯೊಳೇನೊ ಸುಜನೋತ್ತಂಸಾ”
 || 194 ||

ತ್ರಿಲಿಂಗಕ್ಕೆ—ಮಿಗೆ ಬಹಿಲ್ಲಂ, ಮಿಗೆ ಬಹಿಲ್ಲಳ್, ಮಿಗೆ ಬಹಿಲ್ಲದು; ಮತ್ತೆ ನೋಡಿದಂ, ಮತ್ತೆ ನೋಡಿದಳ್, ಮತ್ತೆ ನೋಡಿದುದು.

ವಚನತ್ರಯಕ್ಕೆ—ಭೋಂಕನೋರ್ವಂ ಬಂದಂ, ಮಲ್ಲನಿರ್ವರ್ ನುಟಿದರ್, ನೆಟ್ಟನೆಲ್ಲರುಂ ಪೋದರ್.

ಸೂತ್ರಂ. || ೯೧ ||

Only 3 genders
are used in
Kannada.

ಪುರುಷರೆ ಪುಲ್ಲಿಂಗಂ ಸ್ತ್ರೀ- |
ಯರೆ ತಾಂ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗಮುಹಿದುವೆಲ್ಲಂ ನಪ್ಪಾ- ||
ಗಿರೆ ಸಲ್ಲಂ ಕನ್ನಡದೊಳ್ |
ಪರಿವರ್ತಿಸವುದು ಲಿಂಗಮೊಳವಾಗಿದುಂ. || ೧೦೧ ||

ವದಕ್ಕೇದಂ.— ಪುರುಷರೆ ಪುಲ್ಲಿಂಗಂ, ಸ್ತ್ರೀಯರೆ ತಾಂ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗಂ, ಉಹಿದುವು ಎಲ್ಲಂ ನಪ್ಪಾ ಆಗಿ ಇರೆ, ಸಲ್ಲಂ ಕನ್ನಡದೊಳ್; ಪರಿವರ್ತಿಸವು ಉಹಿದ ಲಿಂಗಂ, ಒಳವು ಆಗಿ ಇರ್ದುಂ.

ಅನ್ವಯಂ.— ಉಹಿದ ಲಿಂಗಂ ಒಳವಾಗಿ ಇರ್ದುಂ, ಪರಿವರ್ತಿಸವು. (ಉಳಿದುದು ಯಥಾನ್ವಯಂ.)

ಟೀಕು.— ಪುರುಷರೆ=ಪುರುಷರಂ ಪೇಳ್ವ ಶಬ್ದಂಗಳ್; ಪುಲ್ಲಿಂಗಂ=ಪುಲ್ಲಿಂಗವೆನಿಪುವು; ಸ್ತ್ರೀಯರೆ— ಸ್ತ್ರೀಯರಂ ಪೇಳ್ವ ಶಬ್ದಂಗಳ್; ತಾಂ=ತಾಂ; ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗಂ=ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗವೆನಿಪುವು; ಉಹಿದುವು=ಪುರುಷರಂ ಸ್ತ್ರೀಯರಂ ಪೇಳದೆ ಉಹಿದ ಶಬ್ದಂಗಳ್; ಎಲ್ಲಂ=ಎಲ್ಲವು; ನಪ್ಪಾ ಗಿರೆ=ನಪುಂಸಕಲಿಂಗವಾಗಿರೆ; ಸಲ್ಲಂ=ಸಲ್ಲವು; ಕನ್ನಡದೊಳ್=ಕರ್ನಾಟಕ ಶಬ್ದದಲ್ಲಿ; ಉಹಿದ ಲಿಂಗಂ=ಮಿಕ್ಕ ಲಿಂಗಂಗಳ್; ಒಳವಾಗಿದುಂ=ಉಂಟಾಗಿದುಂ; ಪರಿವರ್ತಿಸವು=ಪರಿವರ್ತಿಸವು.

ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿ.— ಪುರುಷರಂ ಪೇಳ್ವ ಶಬ್ದಂಗಳ್ ಪುಲ್ಲಿಂಗಂಗಳ್; ಸ್ತ್ರೀಯರಂ ಪೇಳ್ವ ಶಬ್ದಂಗಳ್ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗಂಗಳ್; ಉಹಿದುವೆಲ್ಲಂ ಸಪುಂಸಕಲಿಂಗಂಗಳ್.

ಪ್ರಯೋಗಂ.— ಪುಲ್ಲಿಂಗಕ್ಕೆ—ಶಿವ, ಶಂಕರ, ಭೀಮ, ರಾಮ, ಆರಸ ಇವು ಮೊದಲಾದುವು.

ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗಕ್ಕೆ—ಗೌರಿ, ಪಾರ್ವತಿ, ಲಕ್ಷ್ಮಿ, ಸರಸ್ವತಿ, ಶಚಿ, ರೋಹಿಣಿ, ಕಾಮಿನಿ, ಭಾಮಿನಿ, ರಮಣಿ ಇವು ಮೊದಲಾದುವು.

ನಪುಂಸಕಲಿಂಗಕ್ಕೆ—ಮರ, ಗಿಡು, ಬಳ್ಳಿ, ಪುಲ್, ಪೊದಲಿ, ಪುಲಿ, ಕರಡಿ, ಗಟ್ಟಿ, ಬಿಟ್ಟಿ, ಜಿಡಿ, ಕೊಡಿ, ಕನ್ನಡಿ, ಕಳಸ.—ಚೇತನಾಚೇತನವಸ್ತುಗಳೆಲ್ಲಂ ನಪುಂಸಕಮೆ.

ಇಂತು ಲಿಂಗತ್ರಯಂ ಕನ್ನಡದೊಳ್ ಪಿರಿದುಂ ಪ್ರಸಿದ್ಧಂ, ಮಿಕ್ಕ ಲಿಂಗಂಗಳೆಲ್ಲ ಕ್ವಚಿತ್ಯಯೋಗಂಗಳೆ.

ಸೂತ್ರಂ. || ೯೨ ||

ಜನ and ಮಹಾಜನ are Neuters; ದು ರ್ಜನ. ಸಜ್ಜನ and ಸುಜನ Masculines.	ಜನಶಬ್ದಮದು ನಪುಂಸಕ- ಮೆನಿಕುಂ ದುಸ್ಸತ್ನುಕಾರಮವು ಪೆರಿಗಿರೆ ನೆ- ಟ್ಟನೆ ಪುಲ್ಲಿಂಗಂ ಮತ್ತಾ ಜನಂ ಮಹಾಚ್ಛಬ್ದಮಿರೆ ನಪುಂಸಕಮಕ್ಕುಂ. ೧೦೨
--	---

ವದಚ್ಛೇದಂ. — ಜನಶಬ್ದಂ ಅದು ನಪುಂಸಕಂ ಎನಿಕುಂ; ದುಸ್ಸತ್ನುಕಾರಂ ಅವು ಪೆರಿಗಿರೆ, ನೆಟ್ಟನೆ ಪುಲ್ಲಿಂಗಂ; ಮತ್ತೆ ಆ ಜನಂ, ಮಹಚ್ಛಬ್ದಂ ಇರೆ, ನಪುಂಸಕಂ ಆಕ್ಕುಂ.

ಬೀಕು, ಯಥಾನ್ವಯಂ. — ಜನಶಬ್ದಂ = ಜನಮುಲು ಶಬ್ದಂ; ಅದು = ಅದು; ನಪುಂಸಕಂ = ನಪುಂಸಕಲಿಂಗಂ; ಎನಿಕುಂ = ಎನಿಸುವುದು; ದುಸ್ ಸತ್ ಸುಕಾರಂ = ದುಃ ಎಂಬುದುಂ, ಸತ್ ಎಂಬುದುಂ, ಸು ಎಂಬುದುಂ; ಅವು = ಅವು; ಪೆರಿಗೆ = ಪಿಂದೆ; ಇರೆ = ಇರೆ; ನೆಟ್ಟನೆ = ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿ; ಪುಲ್ಲಿಂಗಂ = ಪುಲ್ಲಿಂಗಂ ಎನಿಸುವುದು; ಮತ್ತೆ = ಅದಲ್ಲದೆ; ಆ ಜನಂ = ಆ ಜನಶಬ್ದಂ; ಮಹಚ್ಛಬ್ದಂ = ಮಹತ್ ಎಂಬ ಶಬ್ದಂ; ಇರೆ = ಪಿಂಪಿರೆ; ನಪುಂಸಕಂ = ನಪುಂಸಕಲಿಂಗಂ; ಆಕ್ಕುಂ = ಆಪ್ಪುದು.

ವೃತ್ತಿ. — ಜನಶಬ್ದಂ ನಿಜದಿಂ ನಪುಂಸಕಂ; ದುಸ್ ಎಂಬುದುಂ ಸತ್ ಎಂಬುದುಂ ಸು ಎಂಬುದುಂ ಪೆರಿಗಿರೆ, ಪುಲ್ಲಿಂಗಮಕ್ಕುಂ; ಮಹಚ್ಛಬ್ದಂ ಪೆರಿಗಿರ್ದೊಡಂ, ಮಹಾಜನಮೆಂದು, ನಪುಂಸಕಮಕ್ಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ಪುಲ್ಲಿಂಗಕ್ಕೆ—ದುರ್ಜನಂ, ಸಜ್ಜನಂ, ಸುಜನಂ.
ನಪುಂಸಕಕ್ಕೆ—ಜನಂ, ಮಹಾಜನಂ.

ಸೂತ್ರಂ¹⁾. || ೯೩ ||

The 7 Cases. ಸಂದಿಸಿ ಮಮಿಂಕೆಯದದೊಳೆ |
 Declension of the ಯಂದಿರ್ಪುವು ಸಪ್ತವಿಧವಿಭಕ್ತಿಗಳವು ಮಾ- ||
 Singular of a ಗಂದವ್ವದರ್ಥವಶದಿಂ |
 Neuter ending in ಅ. ಪಿಂದೆಣಿಸಿದ ವಿವಿಧವಿಧದ ಲಿಂಗಳೆಲ್ಲಂ. || ೧೦೩ ||

ಪದಚ್ಛೇದಂ. — ಸಂದಿಸಿ “ಮ್, ಅಂ, ಇಂ, ಕೆ, ಆದ್, ಆದ್, ಒಳ್” ಎಂದು, ಇರ್ಪುವು ಸಪ್ತವಿಧವಿಭಕ್ತಿಗಳ್: ಅವು, ಮಾಗಂದವ್ವದೆ, ಅರ್ಥವಶದಿಂ ಪಿಂದೆ ಎಣಿಸಿದ ವಿವಿಧವಿಧದ ಲಿಂಗಳೆ ಎಲ್ಲಂ.

ಅನ್ವಯಂ. — ಪಿಂದೆ ಎಣಿಸಿದ ವಿವಿಧವಿಧದ ಲಿಂಗಳೆ ಸಪ್ತವಿಧವಿಭಕ್ತಿಗಳ್; ಅವು ಎಲ್ಲಂ, ಮಾಗಂದವ್ವದೆ, ಅರ್ಥವಶದಿಂ ಸಂದಿಸಿ, ಮಮಿಂ ಕೆ ಆದದೊಳೆ ಎಂದು, ಇರ್ಪುವು.

ಟೀಕು. — ಪಿಂದೆ = ಹಿಂದೆ; ಎಣಿಸಿದ ವಿವಿಧವಿಧದ = ಹೇಳು ನಾನಾ ಪ್ರಕಾರದ; ಲಿಂಗಳೆ = ಲಿಂಗಂಗಳೆ; ಸಪ್ತವಿಧ = ಎಳು ತೆರನಾದ; ವಿಭಕ್ತಿಗಳ್ = ವ್ರತ್ಯಯಂಗಳ್; ಅವು = ಅವು; ಎಲ್ಲಂ = ಎಲ್ಲವು; ಮಾಗಂದವ್ವದೆ = ಕವಿಮಾಗಂ ತಪ್ಪದೆ; ಅರ್ಥವಶದಿಂ = ಅರ್ಥ ವಶದಿಂದ; ಸಂದಿಸಿ = ಪೂರ್ವಗೆಯಾಗಿ; ಮಮಿಂಕೆಯದದೊಳೆ = ಮ್, ಆಮ್, ಇಮ್, ಕೆ. ಆತ್, ಆತ್, ಒಳ್ ಎಂಬಿವೆ; ಎಂದು = ಹೀಗೆಂದು; ಇರ್ಪುವು = ಇರ್ಪುವು.

ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿ. — ಪಿಂತೆ ಪೇಲ್ಪಿ ನಾನಾ ತೆರದ ಲಿಂಗಂಗಳೆ ಪರಮಾಗಿ ನಾನು ವಿಭಕ್ತಿಗಳ್, ಮ್, ಆಮ್, ಇಮ್, ಕೆ, ಆತ್, ಆತ್, ಒಳ್ ಎಂದು, ಪ್ರಥಮೆಗಂ

1) ತತೋ ವಿಭಕ್ತಯಃ || ಭಾ. ಭೂ. 38. ||
 (ಲಿಂಗದತ್ತಣಿಂದ ಪರವಾಗಿ ವಿಭಕ್ತಿಗಳಾಗುವುವು.)
 ತಾಸು ಮಮಿಂಕೆ ಆದದೊಳ್ || ಭಾ. ಭೂ. 39. ||
 (ಆ ವಿಭಕ್ತಿಗಳು ಮ್, ಆಮ್, ಇಮ್, ಕೆ, ಆತ್, ಆತ್, ಒಳ್ ಎಂದು ಕ್ರಮವಾಗಿವೆ.)
 ಧಾತುವಿವರ್ಜಿತಮುಧೋರ್ಥ- |
 ಪೇತಂ ಲಿಂಗಂ ಮಮಿಂಕೆಯದದೊಳ್ ಎಂದಿಂ- ||
 ತೀ ತೆದಿಂದೇಡುಕ್ಕುಂ |
 ಖ್ಯಾತ ವಿಭಕ್ತಿಗಳದರ್ಥ ಕಾರಕವಶದಿಂ || ಶ. ಸ್ಮೃ. 15. ||

ದ್ವಿತೀಯೆಗಂ ತೃತೀಯೆಗಂ ಚತುರ್ಥಿಗಂ ಪಂಚಮಿಗಂ ಷಷ್ಠಿಗಂ ಸಪ್ತಮಿಗಂ
ಏವಿತಿಗಿ, ಕಾರಕವಶದಿಂ¹⁾ ಪತ್ತುಗುಂ. ಆ ಕಾರಕಮೆಂಬುದು ಕ್ರಿಯಾ
ನಿಮಿತ್ತಂ; ಅದು ಕರ್ತೃವೆಂದುಂ, ಕರ್ಮವೆಂದುಂ, ಕರಣವೆಂದುಂ, ಸಂಪ್ರದಾನ
ವೆಂದುಂ, ಅಪಾದಾನವೆಂದುಂ, ಅಧಿಕರಣವೆಂದುಂ ಷಡ್ವಿಧಮಾಗಿರ್ಪುದು;
ಷಷ್ಠಿಯೆಂದು, ಸಂಬಂಧಾರ್ಥಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ.— ಮರಂ, ಮರನಂ, ಮರದಿಂ, ಮರಕ್ಕೆ, ಮರದತ್ತಣಿಂ,
ಮರದ, ಮರದೊಳ್, ಮರನೆ ಇಂತರ್ಥವಶದಿಂ ವಿಭಕ್ತಿ ಪರಿಣಾಮಿಪುವು.
ವಿಭಕ್ತಿವಿಕಾರಮನೆಯ್ದುವದಿಂ ಪದಂ ನಾನಾರೂಪಮಪ್ಪದು.

ಮರನಿದುದು ಮರನಂ ಕಡಿ |
ಮರದಿಂ ಮಾಡಾನೆಯಂ ಮರಕ್ಕೆ²⁾ ನೀರಂ ||
ಮರದತ್ತಣಿನೆಲೆಯುದಿದುದು |
ಮರದದು ಪಣ್ ಮರದೊಳಿರು ತಳಿತಿರು ಮರನೇ! || 195 ||

ಸೂತ್ರಂ. || ೯೪ ||

There are 2 Num-
bers in Kannada
Singular and Plu-
ral. The thought of
a Dual is allowed.

ಏಕದ್ವಿತ್ವಬಹುತ್ವಮ- |
ನೇಕದ್ವಿಬಹುತ್ವವಸ್ತುಗಳೊಳಾಚರಿವರ್ ||
ಸ್ವೀಕಾರಂ ಕನ್ನಡದೊಳ- |
ಗೇಕಬಹುತ್ವಂ ದ್ವಿವಚನಮುಚಿತದೆ ಬರ್ಕುಂ. || ೧೦೪ ||

¹⁾ ಕಾರಕ is the relation which, in a sentence, a noun bears to the verb,
Ss. 137 seq. ಕರ್ತೃ agent, ಕರ್ಮ object, ಕರಣ instrument, ಸಂಪ್ರದಾನ
bestowing, ಅಪಾದಾನ taking away, ಅಧಿಕರಣ relation to site, ಸಂಬಂಧ connection.

ವರಿವಿಡಿಯೆ ಕರ್ತೃಕರ್ಮಂ |
ಕರಣಾಖ್ಯಂ ಸಂಪ್ರದಾನಮವನಯನಾಖ್ಯಾ- ||
ನಿರತಮಪಾದಾನಮುಮಧಿ- |
ಕರಣಮುಮೆನೆ ಕಾರಕಾಂಗಗಳಾಕುಂ ನೆಗದ್ಗುಂ! || ಶ. ಸ್ಮೃ. 16. ||

ಪದಚ್ಛೇದಂ. — ಏಕದ್ವಿತ್ವಬಹುತ್ವಮಂ ಏಕದ್ವಿಬಹುತ್ವವಸ್ತುಗಳೋಳ್ ಆಚರಿವರ್; ಸ್ವೀಕಾರಂ ಕನ್ನಡದೊಳಗೆ ಏಕಬಹುತ್ವಂ, ದ್ವಿವಚನಂ ಉಚಿತವೆ ಬರ್ಕುಂ.

ಅನ್ವಯಂ. — ಏಕದ್ವಿಬಹುತ್ವವಸ್ತುಗಳೋಳ್ ಏಕದ್ವಿತ್ವಬಹುತ್ವಮಂ ಅಚರಿವರ್; ಕನ್ನಡದೊಳಗೆ ಏಕಬಹುತ್ವಂ ಸ್ವೀಕಾರಂ, ದ್ವಿವಚನಂ ಉಚಿತವೆ ಬರ್ಕುಂ.

ಟೀಕುಂ. — ಏಕದ್ವಿಬಹುತ್ವವಸ್ತುಗಳೋಳ್ = ಏಕವಸ್ತು ದ್ವಿವಸ್ತು ಬಹುವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ; ಏಕದ್ವಿತ್ವಬಹುತ್ವಮಂ = ಏಕವಚನ ದ್ವಿವಚನ ಬಹುವಚನಮಂ; ಆಚರಿವರ್ = ಪೇಳ್ವಂ; ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ = ಕರ್ನಾಟಕಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ; ಏಕಬಹುತ್ವಂ = ಏಕವಚನಬಹುವಚನಂಗಳ್; ಸ್ವೀಕಾರಂ = ಅಂಗೀಕಾರಂ; ದ್ವಿವಚನಂ = ದ್ವಿವಚನಂ; ಉಚಿತವೆ = ಉಚಿತವೆಂದೆ; ಬರ್ಕುಂ = ಬರ್ಪುದು.

ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿ. — ಒಂದೆರಡು ಮೂರೈದು, ಪದಾರ್ಥಮನೆಣಿಸುವೆಡೆಯೊಳಾ ಏಕವಚನ ದ್ವಿವಚನ ಬಹುವಚನಂಗಳಂ ಸ್ವೀಕರಿಸುವರ್; ಏಕವಚನ ಬಹುವಚನಂಗಳ್ ಕನ್ನಡದೊಳತಿವ್ಯಕ್ತಂಗಳ್; ದ್ವಿವಚನಮನೊಜಿತ್ಯದಿಸಿವೆವುದು.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ಏಕದ್ವಿಬಹುತ್ವಂಗಳ್ — ಮೇರುವಿದು; ಕಣ್ಣಿವು; ಕುರುಳ್ಳಿವು; ಕವಿಯಿವಂ; ಕವಿಗಳಿವರ್.

ಪ್ರತಿಷೇಧ ದ್ವಿವಚನಕ್ಕೆ -- ಭೀಮಾರ್ಜುನರ್, ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರ್, ನಕುಲಸಹದೇವರ್ ಎಂಬಂತೆವುದು.

ಸೂತ್ರಂ¹⁾. || ೯೫ ||

Formation of the Nominative Dual and Plural with ಸಮನಿಸುಗುವಾ ವಿಭಕ್ತಿಗ- |
 ಕ ಮೊದಲೊಳಾದಂ ಗಳಾಗಮಂ ದ್ವಿತ್ವಬಹು- ||

1) ದ್ವಿತ್ವಬಹುತ್ವಯೋರ್ಗಗಳಾದೌ || ಭಾ. ಭೂ. 40. ||
 (ದ್ವಿವಚನಬಹುವಚನಗಳಲ್ಲಿ ವಿಭಕ್ತಿಯ ಮೊದಲಲ್ಲಿ ಗಳಾಗಮಂ ಬರುವುದು.
 ಸರ್ವನಾಮ ಗುಣವಚನಾನಾಮವು ತದಂತೇ || ಭಾ. ಭೂ. 41. ||

(ಸರ್ವನಾಮ ಗುಣವಚನಗಳಿಗೆ ದ್ವಿತ್ವಬಹುತ್ವಗಳನ್ನು ಹತ್ತಿಸುವಾಗ ಅವುಗಳ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ -ಆವೌ ನ್ನತ್ವಯವು ಬರುವುದು.)

ಆವಪೋಳ್ ದ್ವಿತ್ವಬಹುತ್ವಂ |
 ಬವರಿಸೆ ತಳ್ಳಿರ್ಕುಮಲ್ಲಿ ಗಳೆ ಶಬ್ದಂ ಮು- ||
 ತ್ವವು ಸರ್ವನಾಮ ಗುಣವಚ- |
 ನವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿಯಂ ತಾಳ್ವೆ ನೆಗಟ್ಟುಮವು ಬಹುಳತೆಯಿಂ || ಟಿ. ಸ್ತೃ. 17. ||

· ಗಳ್ in (here   ತ್ವಮದಾಗೆ ಗಳಾಗಮಕವು |
 Neuter) bases.   ಸಮನಿಸುಗುಂ ಸರ್ವನಾಮಗುಣವಚನದೊಳಂ-|| ೧೦೫ ||
 excepting (Neuter)
 Pronouns and Adjectives in which ಅವು is substituted for ಗಳ್.

ವದಚ್ಛೇದಂ. — ಸಮನಿಸುಗುಂ ಆ ವಿಭಕ್ತಿಗಳ ಮೊದಲೊಳ್ ಅದಂ ಗಳಾಗಮಂ.
 ದ್ವಿತ್ವಬಹುತ್ವಂ ಅದು ಆಗೆ; ಗಳಾಗಮಕೆ ಅವು ಸಮನಿಸುಗುಂ ಸರ್ವನಾಮಗುಣವಚನದೊಳಂ.

ಅನ್ವಯಂ. — ದ್ವಿತ್ವಬಹುತ್ವಂ ಅದು ಆಗೆ, ಆ ವಿಭಕ್ತಿಗಳ ಮೊದಲೊಳ್ ಅದಂ
 ಗಳಾಗಮಂ ಸಮನಿಸುಗುಂ; ಸರ್ವನಾಮಗುಣವಚನದೊಳಂ ಗಳಾಗಮಕೆ ಅವು ಸಮನಿಸುಗುಂ.

ಟೀಕು. — ದ್ವಿತ್ವಬಹುತ್ವಂ = ದ್ವಿವಚನ ಬಹುವಚನಂ; ಅದು = ಅದು; ಆಗೆ = ಅಗೆ;
 ಆ ವಿಭಕ್ತಿಗಳ = ಆ ಸಪ್ತವಿಭಕ್ತಿಗಳ; ಮೊದಲೊಳ್ = ಅದಿಯಲ್ಲಿ; ಅದಂ = ಅದಮೆಂಬ
 ವಿಶೇಷವೆಂದೆ; ಗಳಾಗಮಂ = ಗಳ್ ಎಂಬಾಗಮಂ; ಸಮನಿಸುಗುಂ = ಪ್ರಾಪ್ತಿಸುವುದು;
 ಸರ್ವನಾಮಗುಣವಚನದೊಳಂ = ಸರ್ವನಾಮ ಗುಣವಚನಂಗಳಲ್ಲಿ; ಗಳಾಗಮಕೆ = ಗಳ್
 ಎಂಬಾಗಮಕ್ಕೆ; ಅವು = ಅವು (ಇವು, ಉವು) ಎಂಬಾಗಮಂ; ಸಮನಿಸುಗುಂ = ಪ್ರಾಪ್ತಿಸುವುದು.

ವೃತ್ತಿ. — ದ್ವಿವಚನಬಹುವಚನವಿವಕ್ಷೆಯಾದೊಡೆ ವಿಭಕ್ತಿಗಳ ಮೊದ
 ಲೊಳ್ ಗಳಾಗಮಮಕ್ಕುಂ; ಸರ್ವನಾಮ ಗುಣವಚನಂಗಳೊಳ್ ಗಳಾಗಮ
 ಕ್ಕಾದೇಶವಾಗವಮಕ್ಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ದ್ವಿವಚನಕ್ಕೆ — ತೊಡೆಗಳ್, ಕಣ್ಣಳ್, ತೋಳ್ಗಳ್.
 “ತೊಡೆಗಳ್ ರಂಭಾಸ್ತಂಭ- |
 ಕ್ಕೆಡೆಗಳ್ ಕಣ್ಣಳ್ ಮನೋಜವೀರನ ಗೆಣ್ಣಳ್ ||
 ನಿಡಿದೋಳ್ಗಳ್ ದಿಕ್ಕುರಿಕರ- |
 ದೊಡನಾಡಿಗಳೆನಿಸಿ ಮೆಲೆವುದಾತನ ರೂಪಂ.” || 196 ||

ಬಹುವಚನಕ್ಕೆ —
 “ಕೊಳಗಳ್ ದಳಿತಾಬ್ಜಂಗಳ್ |
 ದಳಿತಾಬ್ಜಂಗಳ್ ಸಮೃದ್ಧಮಧುಗಳ್ ಮಧುಗಳ್ ||
 ಚಳದಳಿಕುಳಾಕುಳಂಗಳ್ |
 . . . . .” || 197 ||

ಸರ್ವನಾಮದ ಅವ್ಯವಿಂಗಿ — ಅವು, ಇವು, ಉವು.

“ಅವು ಪಿರಿಯವು ಭಾವಿವೊಡಿಂ- |

ತಿವು ಕಿಱಿಯವೆನಿವ್ವುದಿದುವೆ ಭೇದಂ ನಿಮಗಾ- ||

ವುವು ಮನಕೇಱಿವುವುಮಕ್ಕಿಱಿಂ- |

ನವನಾಯ್ಕುಳಿಗೊಳ್ಳಿಮೆಂದು ನವರತ್ನಮುಮಂ.” || 198 ||

ಗುಣವಚನಂಗಳ್ಳಿ — ಇನಿಯವು, ಮೆಲ್ಲಿದುವು, ಬೆಟ್ಟಿದುವು.

“ಇನಿಯವು ವಿಷಯಸುಖಂ ನಂ- |

ಜಿನ ಸವಿವೊಲ್ . . . . .” || 199 ||

“ಮೆಲ್ಲಿದುವವ್ವು ಕಾಲತಳಮುಂ ಕಡುವೆಟ್ಟಿದುವವ್ವು ಹಸ್ತಮುಂ”

|| 200 ||

ಸೂತ್ರಂ.¹⁾ || ೯೬ ||

In joining the ಅವು (S. 95) to the bases of the *Pro-nouns* mentioned in S. 78, the last syllable of them and the first of

ಸಂಗಡಿಸಿ ಸರ್ವನಾಮದ |

ಲಿಂಗಾಂತ್ಯಾಕ್ಷರಕಮವ್ರವಿನಾದ್ಯಕ್ಷರಕಂ ||

ಪಿಂಗದೆ ಲೋಪಂ ಗುಣವಚ- |

ನಂಗಳೊಳಂತ್ಯಂ ದುಕಾರವಾದೊಡೆ ಲೋಪಂ.

|| ೧೦೬ ||

ಅವು suffer elision (ಲೋಪಂ). (The instances presuppose S. 110). The *Adjectives* with final ದು (S. 77) drop this syllable.

ಗುಣೋಕ್ತಿರವಾವುಪಾಂತ್ಯಾವಧೇಃ || ಭಾ. ಭೂ. 47. ||

(ಗುಣವಚನಕ್ಕೆ ದ್ವಿತ್ವಬಹುತ್ವಗಳ “ಅವು” ಎಂದಾಗುವವು ಪರವಾಗಲು ಆ ಗುಣವಚನದ ಕಡೆಯಕ್ಷರಕ್ಕೆ ಲೋಪವಂಟು.)

ಸರ್ವನಾಮ್ನಸ್ತದಾದೇರಪಿ || ಭಾ. ಭೂ. 48. ||

(ಸರ್ವನಾಮಕ್ಕೆ “ಅವು” ಪರವಾಗಲು “ಅವು” ಎಂಬುದರ ಅದಿಗೆ ಲೋಪವಂಟು.)

ಅವು ಪರಮಾಗಿರೆ ಲಿಂಗಾಂ- |

ತವರ್ಣಲೋಪಂ ಗುಣೋಕ್ತಿಗಕ್ಕುಂ ಪ್ರಾಯಂ ||

ಸ್ವವಿಭಕ್ತ್ಯಾದ್ಯಕ್ಷರಮಾ- |

ಗಿ ವರ್ತಿಕುಂ ಸರ್ವನಾಮದೊಳ ಮುತ್ತದವಂ

|| ಶ. ಸ್ಮೃ. 21. ||

ವದಚ್ಛೇದಂ. — ಸಂಗಡಿಸಿ ಸರ್ವನಾಮದ ಲಿಂಗಾಂತ್ಯಾಕ್ಷರಕಂ ಅವುವಿನ ಅದ್ಯಕ್ಷರಕಂ ಪಿಂಗದೆ ಲೋಪಂ; ಗುಣವಚನಂಗಳೊಳ್ ಅಂತ್ಯಂ ದುಕಾರಂ ಆದೊಡೆ ಲೋಪಂ.

ಅನ್ವಯಂ. — ಸರ್ವನಾಮದ ಲಿಂಗಾಂತ್ಯಾಕ್ಷರಕಂ ಅವುವಿನ ಅದ್ಯಕ್ಷರಕಂ ಸಂಗಡಿಸಿ ಪಿಂಗದೆ ಲೋಪಂ; ಗುಣವಚನಂಗಳೊಳ್ ಅಂತ್ಯಂ ದುಕಾರಂ ಆದೊಡೆ ಲೋಪಂ.

ಟೀಕು. — ಸರ್ವನಾಮದ = ಸರ್ವನಾಮಶಬ್ದದ; ಲಿಂಗ = ಲಿಂಗದ; ಅಂತ್ಯ = ಕಡೆಯಣ; ಅಕ್ಷರಕಂ = ಅಕ್ಷರಕ್ಕೆಯುಂ; ಅವುವಿನ = ಅವು ಎಂಬಾಗಮದ; ಅದಿ = ಮೊದಲ; ಅಕ್ಷರಕಂ = ಅಕ್ಷರಕ್ಕೆಯುಂ; ಸಂಗಡಿಸಿ = ಒಂದಾಗಿ; ಪಿಂಗದೆ = ತೊಲಗದೆ; ಲೋಪಂ = ಅದರ್ಶನಮಪ್ಪದು; ಗುಣವಚನಂಗಳೊಳ್ = ಗುಣವಚನಂಗಳಲ್ಲಿ; ಅಂತ್ಯಂ = ಕಡೆಯಕ್ಷರಂ; ದುಕಾರ = ದುತ್ವಂ; ಆದೊಡೆ = ಆದೊಡೆ; ಲೋಪಂ ಅದರ್ಶನಮಪ್ಪದು.

ವೃತ್ತಿ. — ಸರ್ವನಾಮಶಬ್ದದ ಲಿಂಗದ ಕಡೆಯಕ್ಷರಕ್ಕಂ, ಪರದ ಅವುವಿನ ಮೊದಲಕ್ಷರಕ್ಕಂ, ಸಂಗಡದಿಂ ಲೋಪಮಕ್ಕುಂ; ದುಕಾರಾಂತಮಾದ ಗುಣವಚನದ ಕಡೆಗೆ ಲೋಪಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ಸರ್ವನಾಮಕ್ಕೆ — ಪೆಪಿವರಿ, ಪೆಪಿವರಿತೊಳ್, ಎಲ್ಲವರಿ.

“ಪೆಪಿವರಿ ಧರ್ಮಗಳನೇ |

ತೆಪದಿಂದಂ ತಂದು ಪೆಪಿವರಿತೊಳ್ ಪತ್ತಿಸಿ ಕ- ||

ಣ್ಣೆಪಿದು ಚತುರೋಕ್ತಿ ಕೃತಿಯೊಳ್ |

ನೆಪಿದಿರೆ ಪೇಪ್ಪಿದು ಸಮಾಧಿಯೆನೆ ಪೆಸರ್ವಡೆಗುಂ” || 201 ||

ಗುಣವಚನಕ್ಕೆ — ಕರಿಯವು, ಪಿರಿಯವು, ಅಸಿಯವು, ಜಿಳಿಯವು.

“ಬಿರಯಿಗಳ ಸುಯ್ಯಳೊಡನೆಯೆ |

ಪಿರಿಯವು ದಿವಸಂಗಳಾದುವವರವರೆಲೆ ವಿ- ||

ಸ್ಪುರಿತಂಗಳೊಡನೆ ಕುಂದಿದು- |

ವಿರುಳ್ಳಳುಮಂ ಮುಂಚಿ ಬಂದ ಜಲದಾಗಮದೊಳ್” || 202 ||

ಸೂತ್ರಂ¹⁾. || ೯೭ ||

Further in joining the ಆವು to Adjectives ending in ತು this ತು becomes ದು, and partial elision takes place.

Formation of the Nominative Plural of Feminines and Masculines with ಇರ್, ಆರ್, ದಿರ್, ವಿರ್, these being substitutes of ಗಳ್.

ವದಧ್ವೇದಂ. — ಆಕ್ಕುಂ ಕೂಡೆ ತುಕಾರಾಂತಕ್ಕೆ ತೃತೀಯತ್ವಂ, ಅವುನ ಆದಿಗೆ ಲೋಪಂ; ಮಿಕ್ಕ ಆ ಸ್ತ್ರೀಪುಲ್ಲಿಂಗದೊಳ್ ಆಕ್ಕುಂ, ಇರ್, ಆರ್, ದಿರ್, ವಿರ್ ಎಂದು. ಲೋಕೋಕ್ತಿಗಳೊಳ್.

ಅನ್ವಯಂ. — ತುಕಾರಾಂತಕ್ಕೆ ತೃತೀಯತ್ವಂ, ಅವುನ ಆದಿಗೆ ಲೋಪಂ ಕೂಡೆ: ಮಿಕ್ಕ ಸ್ತ್ರೀಪುಲ್ಲಿಂಗದೊಳ್ ಲೋಕೋಕ್ತಿಗಳೊಳ್. ಇರದರ್ವಿರಂ ಎಂದು, ಆಕ್ಕುಂ.

ಟೀಕು. — ತುಕಾರಾಂತಕ್ಕೆ = ಗುಣವಚನಗಳಲ್ಲಿ ತುಕಾರಾಂತಕ್ಕೆ; ತೃತೀಯತ್ವಂ = ಮೂರನೆಯಕ್ಷರದ ಭಾವಂ; ಅವುನ = ಅವಾಗಮದ; ಆದಿಗೆ = ಮೊದಲಕ್ಷರಕ್ಕೆ; ಲೋಪಂ = ಅದರ್ಶನಂ; ಕೂಡೆ = ಒಡನೆ ಆಗುವುದು; ಮಿಕ್ಕ = (ನಪುಂಸಕಲಿಂಗದ) ಸರ್ವನಾಮಗುಣವಚನಗಳಲ್ಲದುದುಳ್ ಆ; ಸ್ತ್ರೀಪುಲ್ಲಿಂಗದೊಳ್ = ಸ್ತ್ರೀಪುಲ್ಲಿಂಗಗಳಲ್ಲಿ; ಇರದರ್ವಿರಂದು = ಇರ್, ಆರ್, ದಿರ್, ವಿರ್ ಎಂದು; ಲೋಕೋಕ್ತಿಗಳೊಳ್ = ಜನವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ; ಆಕ್ಕುಂ = ಅಪ್ಪುದು.

1) ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷವಾಚಕೋಷ್ಟರಂ ದಿರ್ ವಿರ್ ಕ್ವಚಿತ್ || ಭಾ. ಭೂ. 42. ||

(ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷವಾಚಕಗಳಲ್ಲಿ ವಿಭಕ್ತಿಯ ಮೊದಲಲ್ಲಿ ಕೆಲವೆಡೆ ಗಳ್ ಪ್ರತ್ಯಯವೂ ಕೆಲವೆಡೆ ಇರ್, ಆರ್, ದಿರ್, ವಿರ್ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳೂ ಬರುತ್ತವೆ.)

ಗುಣೋಕ್ತೇ ಎಂಬಾದಿಯಾದ ಭಾ. ಭೂ. ಸೂತ್ರ 40 ನೋಡಿರಿ (ಪುಟ 139).

ಪುರುಷಸ್ತ್ರೀವಾಚಕಮಾ- |

ಗಿರಿಯುಂ ಮತ್ತಲ್ಲಿ ಸರ್ವನಾಮಂ ಸಯ್ಯಂ- ||

ದಿರಿಯುಮಿರರ್ ದಿರ್ ವಿರ್ ಕಳ್ |

ಮೊರೆಕೊಂಡನುಸರಿಸುಗುಂ ಜನೋಕ್ತಿಕ್ರಮದಿಂ. || ಶ. ಸ್ಮೃ. 18. ||

ಅವು ಪರಮಾಗಿರಿ ಲಿಂಗಾಂತ ಎಂಬಾದಿಯಾದ ಶ. ಸ್ಮೃ. ಸೂತ್ರ 21

ನೋಡಿರಿ (ಪುಟ 139).

ವೃತ್ತಿ.— ಗುಣವಚನದ ತುಕಾರಾಂತಕ್ಕೆ (ವರ್ಗದ) ತೃತೀಯತ್ವಮುಮು ವುನಾದಿಗೆ ಲೋಪಮುಮುಕ್ಕುಂ; (ಪಿಂತೆ ಸೂಚಿಸಿರ್ಪ ನಪುಂಸಕಲಿಂಗದ) ಸರ್ವನಾಮ ಗುಣವಚನಗಳಲ್ಲದ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗಪುಲ್ಲಿಂಗದೊಳ್ ಗಳ್ ಎಂಬುದರ್ಕಾದೇಶಮಾಗಿ ಇರ್ ಆರ್ ದಿರ್ ವಿರ್ ಎಂದಕ್ಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ.— ತೃತೀಯತ್ವಕ್ಕುಂ ಅವನಿ ಸ ಲೋಪಕ್ಕುಂ—ಒಳ್ಳಿದುವು, ತೆಳ್ಳಿದುವು, ದಟ್ಟಿದುವು, ಬೆಟ್ಟಿದುವು.

“ಬೆಟ್ಟಿದುವುಮೆನ್ನಿಪ್ಪ ಲೋಹಮುರವಳೆಯಂಗಳ್.” || 203 ||

ಇರ್ಗೆ—ಪೆಂಡಿರ್, ತೊಯ್ತಿರ್.

“ತುಯಿಗಳ ಪೆಂಡಿರ ಪಾರ್ವರ ಮುಜಿವೊಕ್ಕರ. . . . .” || 204 ||

“. . . . . ತದ್ಧಾರಾಪುರಸ್ತ್ರೀಯರಂ | ತೊಯ್ತಿರ್ವಾರ್ಡಿದ . . . . . ” || 205 ||

ಅರ್ಗೆ—ದೇವರ್, ನಂಟರ್, ನಲ್ಲರ್.

“. . . ಪುಸಿಯಾದೊಡೆ ದೇವರ ಪಾದದಾಣೆ. . . ” || 206 ||

“. . . . . ನಂಟರ ನಲ್ಲರ ಮಾತುಗಳದೊಪನೇ ಪರಮಾತ್ಮಾ” || 207 ||

ದಿರ್ಗೆ—ಇವಳ್ಳಿರ್, ಇವಂದಿರ್, ಅವಂದಿರ್.

“ಇವಳ್ಳಿರೊಳಿವಂದಿರಂ. . . . .” || 208 ||

ವಿರ್ಗೆ—ತಂದೆವಿರ್, ತಾಯ್ವಿರ್, ಸೊಸೆವಿರ್.

“ಅವನತನಾಗಿ ತಂದೆವಿರ ತಾಯ್ವಿರ ಕಲ್ಪಿಸಿದುಕ್ತಿ. . . ” || 209 ||

ಸೂತ್ರಂ. || ೯೮ ||

ಆರ್ is suffixed to all Feminine and Masculine bases in the Plural, with the necessary elision.

ಬರೆ ಪುಂಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗಮುಮು- |
 ದಿರೆ ಸಂಖ್ಯಾಸರ್ವನಾಮಕ್ಕುದ್ಗುಣವಚನ- ||
 ಸ್ಫುರದುರುತದ್ಧಿತಮುಂ ಮುಂ- |
 ದರುವಕ್ಕುಮದಂತಲಿಂಗದೊಳ್ ವಿಧಿಲೋಪಂ. || ೧೦೮ ||

ವದಕ್ಷೇದಂ.— ಬರೆ ಪುಂಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗಮುಂ, ಅಮರ್ದು ಇರೆ ಸಂಖ್ಯಾಸರ್ವನಾಮು ಕೃದ್ಗುಣವಚನಸ್ಥರದುರುತ್ಥಿತಮುಂ, ಮುಂದೆ ಆರು ಅಕ್ಕುಂ; ಆದಂತಲಿಂಗದೊಳ್ ವಿಧಿ ಲೋಪಂ.

ಅನ್ವಯಂ.— ಪುಂಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗಮುಂ ಬರೆ, ಸಂಖ್ಯಾಸರ್ವನಾಮುಕೃದ್ಗುಣವಚನಸ್ಥರ ದುರುತ್ಥಿತಮುಂ ಅಮರ್ದು ಇರೆ, ಮುಂದೆ ಆರು ಅಕ್ಕುಂ; ಆದಂತಲಿಂಗದೊಳ್ ವಿಧಿಲೋಪಂ.

ಟೀಕು.— ಪುಂಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗಮುಂ=ಪುಲ್ಲಿಂಗ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗಂಗಳುಂ; ಬರೆ=ಬರೆ; ಸಂಖ್ಯಾ= ಸಂಖ್ಯಾವಾಚಿಗಳುಂ; ಸರ್ವನಾಮು= ಸರ್ವನಾಮಂಗಳುಂ; ಕೃತ್=ಕೃತ್ತುಗಳುಂ; ಗುಣ ವಚನ= ಗುಣವಚನಂಗಳುಂ; ಸ್ಥರತ್= ಪ್ರಕಾಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟ; ಉರು= ಉನ್ನತವಾದ; ತದ್ಧಿತ ಮುಂ= ತದ್ಧಿತಂಗಳುಂ; ಅಮರ್ದುರೆ= ಆ ಪುಂಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗಂಗಳಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಗಯಾಗಿರೆ; ಮುಂದೆ= ಅಗ್ರದಲ್ಲಿ; ಆರು= ಗಳಾಗಮುಕ್ತಾದೇಶವಾಗ ಆರ್ ಎಂಬಾಗಮುಂ; ಅಕ್ಕುಂ= ಆಗು ವುದು; ಆದಂತಲಿಂಗದೊಳ್= ಆಕಾರಾಂತಲಿಂಗಂಗಳಲ್ಲಿ; ವಿಧಿಲೋಪಂ= ಹಿಂದೆ ಪೇಳ್ವ ವಿಧಿಗೆ ಲೋಪಂ ಅಕ್ಕುಂ.—(ಮುಂದರಕ್ಕುಮತ್ತಾಂತಲಿಂಗದೊಳ್ವಿಧಿಲೋಪಂ ಎಂದು, ಪಾರಾಂತರಂ). ಆರ್= ಆರಾಗಮುಂ; ಅಕ್ಕುಂ= ಆಗುವುದು; ಅತ್ತಾಂತಲಿಂಗದೊಳ್= ಆಕಾರಾಂತಲಿಂಗದಲ್ಲಿ; ವಿಧಿಲೋಪಂ= ಹಿಂದೆ ಪೇಳ್ವ ವಿಧಿಗೆ ಲೋಪಂ ಅಕ್ಕುಂ.

ವೃತ್ತಿ.— ಪುಲ್ಲಿಂಗಮುಂ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗಮುಂ ಪೆರುಗಿವರೆ, ಆರುವಕ್ಕುಂ; ಆ ಪುಂಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗದೊಳಮರ್ದು ಸಂಖ್ಯೆಯುಂ ಸರ್ವನಾಮಮುಂ ಕೃತ್ತಂ ಗುಣ ವಚನಮುಂ ತದ್ಧಿತಮುಮಿದೋಡಂ ಪರದೊಳರುವಕ್ಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ.— ಪುಲ್ಲಿಂಗಕ್ಕೆ— ಅರಸರ್, ಸಾಮಂತರ್, ಕೋವಿದರ್, ನಂದನರ್.

ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗಕ್ಕೆ— ದೇವಿಯರ್, ಕಾಂತೆಯರ್.

ಸಂಖ್ಯೆಗೆ—

“ಒರ್ವ ಬಿನ್ನಣಿಯವ್ವ ಒಡಗಿಯ ಪಾಂಗಿಸಿಂದೆಲ್ಲಮಂ ಮಾಳ್ವ . . .”
|| 210 ||

“ . . . . . ತಾಮಿರ್ವರುಂ ಕೆಯ್ದುವಂ ಬಿಸುಟರ್
 . . . . . ” || 211 ||

“ . . . . . ಪಯಿಂಱಾರ್ಸಿರ್ವರುಂ ಯುದ್ಧದೊಳ್ ” || 212 ||

ಸರ್ವನಾಮಕ್ಕೆ — ಉವರ್.

“ಪೆಹಿರುಮನ್ನರಿನ್ನಿನ್ನೂರಯಿಸಿಂ ವಿದಗ್ಧರಿನೊಯ್ಯನೆ” || 213 ||

“ಅವರಿವರಳವೆ ಕಾವ್ಯವಿದ್ದೆಯೊಳ್” || 214 ||

ಕೃತ್ತಿಗೆ — ನುಡಿದರ್, ಬೇಡಿದರ್.

“ಕೊಂದರ್ ಖೇಚರರಂ ಸುರ- |

ರೆಂದಲಿಯದೆ . . . . .” || 215 ||

“ನುಡಿಗೆಲ್ಲಂ ಸಲ್ಲದ ಕ- |

ನ್ನಡದೊಳ್ ಚತ್ತಾಣಮುಂ ಬೆದಂಡೆಯುಮಂದೀ- ||

ಗಡಿನ ನೆಗಲಿತ್ತಿಯ ಕಬ್ಬದೊ- |

ಳೊಡಂಬಡಂ ಮಾಡಿದರ್ ಪುರಾತನಕವಿಗಳ್” || 216 ||

ಗುಣವಚನಕ್ಕೆ — ಒಳ್ಳಿದರ್, ಬಲ್ಲಿದರ್.

“ಆದ್ಯರುಮಕ್ಕುಮವಂದಿರೊಳ್ಳಿದರಪ್ಪವರೆಂದು” || 217 ||

“ಎನಗೆ ಬಲ್ಲಿದರಾಗಲಾರ್ಪರೆ ಗಾವಿಲರ್ . . . . .” || 218 ||

ತದ್ಧಿತಕ್ಕೆ — ಮಣಿಗಾಯಿರ್, ಕಂಚುಗಾಯಿರ್, ಬಹುಗಾಯಿರ್.

ಪುಲ್ಲಿಂಗಮಪ್ಪದಂತಕ್ಕೆಲ್ಲಿಯುಂ ವಿಧಿಲೋಪಂ — ಸುರರ್, ನರರ್, ಚದುರರ್, ಪಾರ್ವರ್ ಎಂಬಂತೆ.

ಸೂತ್ರಂ. || ೯೯ ||

In Masculine and
Feminine bases
denoting quantity
(ಪವಣ್) and in
numerals ವರ್,
ಬರ್, ಎಬರ್, or,
with elision of ಷ್. ಅರ್ occur in the Nominative Plural. Also ಒವರ್ or ಒಬರ್.

ಪವಣೊಳಮಾ ಸಂಖ್ಯೆಯೊಳಂ |

ವ್ಯವಹರಿಕುಂ ವತ್ಸಮಲ್ಲಿ ಬಶ್ರುತಿಯುಂ ಸಂ- ||

ಭವಿಕುಮದಂತಂ ನಿಲೆ ಬಿಂ- |

ದುವಿಕಲ್ಪಂ ಬತ್ಪವೊರ್ಮೆ ಲೋಪಮನಾಳ್ಕಂ. || ೧೦೯ ||

ಪದಚ್ಛೇದಂ. — ಪವಣೊಳಂ ಆ ಸಂಖ್ಯೆಯೊಳಂ ವ್ಯವಹರಿಕುಂ ವತ್ಸಂ; ಅಲ್ಲಿ ಬಶ್ರುತಿಯುಂ ಸಂಭವಿಕುಂ; ಅದಂತಂ ನಿಲೆ. ಬಿಂದುವಿಕಲ್ಪಂ; ಬತ್ಪಂ ಒರ್ಮೆ ಲೋಪಮಂ ಆಳ್ಕಂ.

ಅನ್ವಯಂ.— ನವಣೊಳಂ ಆ ಸಂಖ್ಯೆಯೊಳಂ ವತ್ಸಂ ಸ್ಯವಹರಿಕುಂ. ಉಳಿದುದು ಯಥಾನ್ವಯಂ.

ಟೀಕು.— ನವಣೊಳಂ = ಆ ಪುಂಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗದೊಳಮರ್ಪ ಸ್ತನೂಣವಾಚಿಗಳಲ್ಲಿಯುಂ; ಆ ಸಂಖ್ಯೆಯೊಳಂ = ಆ ಸಂಖ್ಯಾವಾಚಿಗಳಲ್ಲಿಯುಂ; ವತ್ಸಂ = ವಕಾರಂ; ಸ್ಯವಹರಿಕುಂ = ಸ್ಯವಹರಿಪುದು, ಒರ್ಪದೊರ್ಪಂ; ಅಲ್ಲಿ - ಆ ಪುಂಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗವಿಷಯವಾಗಿ ಬಂದ ವಕಾರದಲ್ಲಿ: ಬತ್ತುತಿಯುಂ = ಬಕಾರದ ಶ್ರವಣಮುಂ; ಸಂಘನಿಕುಂ = ಹುಟ್ಟುವುದು; ಆದಂತಂ = ಆಕಾರಾಂತಂ; ನಿಲೆ = ನೆಲನೆ; ಬಿಂದು = ಸೊನ್ನೆ; ವಿಕಲ್ಪಂ = ವಿಕಲ್ಪವಾಗಿ ಬರ್ಪುದು; ಬತ್ಸಂ = ಬಕಾರಂ; ಒರ್ಪಂ = ಒಂದು ದಾರಿ; ಲೋಪಮಂ = ಅದರ್ಶನಮಂ; ಅಕ್ಕುಂ = ತಾಳ್ಪುದು.

ವೃತ್ತಿ.— ಆ ಪುಂಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗವಿಷಯವಾದ ನವಣೊಳಂ ಸಂಖ್ಯೆಯೊಳಂ ವತ್ಸಮಕ್ಕುಂ; ಆ ವತ್ಸಕ್ಕೊರ್ಮೆ ಬಕಾರಮಕ್ಕುಂ; ಅಕಾರಾಂತವಾದೆಡೆಯೊಳೆ ಬಿಂದು ವಿಕಲ್ಪದಿಂದಕ್ಕುಂ; ಬಕಾರಕ್ಕೊರ್ಮೆ ಲೋಪಮಕ್ಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ.— ನವಣೊಳ್ ವಕಾರಕ್ಕೆ— ಎಲ್ಲವರ್. || 219 ||
 “ಎಲ್ಲವರಂತೆವೊಲ್ ನುಡಿವರ್”

ಸಂಖ್ಯೆಗೆ— ಮೂವತ್ತುಮೂವರ್, ಈರ್ವರ್, ನೂರ್ವರ್.
 “. . . . ಮೂವತ್ತುಮೂವರಾದರ್ ದೇವರ್.” || 220 ||

ಬಕಾರಕ್ಕೆ— ಅನಿಬರ್, ಇನಿಬರ್, ಎನಿಬರ್, ಒರ್ಪಂ, ಅರ್ಪಂ.
 “. . . . . ನೆರೆದರಸುಗ-

ಇನಿಬರುಮಂ ಕಾದಿ ಗೆಲ್ಲನೆಂಬನೆ ಪಾರ್ಥಂ.” || 221 ||

“ಒರ್ಪಂ ಬಂದೊಂದೆ ತೇರೊಳ್ ನೆರೆದ ಕುರುಬಲವ್ಯೂಹಮಂ . . .” || 222 ||

ಅಕಾರಾಂತವೆಂದುಗೆ ವಿಕಲ್ಪಂ— ಪಲಂಬರ್, ಪಲಬರ್; ಕೆಲಂಬರ್, ಕೆಲಬರ್.

ಬಕಾರಲೋಪಕ್ಕೆ— ಪಲರ್, ಕೆಲರ್, (ಎಲ್ಲರ್).

ಸೂತ್ರಂ. || ೧೦೦ ||

When in the classes of words mentioned in S. 99 ನವಣಂ ಸೂಚಿವ ಸಂಖ್ಯೆಯು- |
 ನವಿಶೇಷದಿನುಸಿರ್ವ ರೂಢಿಯನಿತಿನಿತನಿತೆ- ||

the ವರ್ (ಬರ್) is put to ಅನಿತು, ಇನಿತು, ಎನಿತು, ಎಲ್ಲವು which express an indefinite quantity (ವವಣ್), or to ಪಲವು, ಕೆಲವು which express a number (ಸಂಖ್ಯೆ), their last syllable is elided.

ವದಕ್ಕೆದಂ. — ವವಣಂ ಸೂಚಿಸಿ ಸಂಖ್ಯೆಯಂ ಅವಿಶೇಷದಿಂ ಉಸಿರ್ವ ರೂಢಿಯ ಅನಿತು ಇನಿತು ಎನಿತು ಎಲ್ಲವು ಕೆಲವು ಪಲವು ತಾಂ ಅಂತ್ಯವರ್ಣಲೋಪಮನೆ, ವತ್ವಂ ಒದವಿರೆ ಪಡೆಗುಂ.

ಅನ್ವಯಂ. — ವತ್ವಂ ಒದವಿ ಇರೆ, ವವಣಂ ಸೂಚಿಸಿ ಸಂಖ್ಯೆಯಂ ಅವಿಶೇಷದಿಂ ಉಸಿರ್ವ ರೂಢಿಯ ಅನಿತು ಇನಿತು ಎನಿತು ಎಲ್ಲವು ಕೆಲವು ಪಲವು ತಾಂ ಅಂತ್ಯವರ್ಣಲೋಪಮನೆ ಪಡೆಗುಂ.

ಬೀಕುಂ. — ವತ್ವಂ = ವಕಾರಂ; ಒದವಿರೆ = ಪ್ರಾಲ್ಪಸಿರೆ; ವವಣಂ = ವ್ರಮಾಣಂ; ಸೂಚಿಸಿ ಸಂಖ್ಯೆಯಂ = ಸೂಚಿಸುವ ಲೆಕ್ಕವಂ; ಅವಿಶೇಷದಿಂ = ವಿಶೇಷವಲ್ಲದುದರಿಂದ; ಉಸಿರ್ವ = ಪೇಳ್ವು; ರೂಢಿಯ = ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯ; ಅನಿತು = ಅನಿತೆಂಬುದು; ಇನಿತು = ಇನಿತೆಂಬುದು; ಎನಿತು = ಎನಿತೆಂಬುದು; ಎಲ್ಲವು = ಎಲ್ಲವೆಂಬುದು; ಕೆಲವು = ಕೆಲವೆಂಬುದು; ಪಲವು = ಪಲವೆಂಬುದು; ತಾಂ = ತಾಂ; ಅಂತ್ಯ = ಕಡೆಯಣ; ವರ್ಣ = ಅಕ್ಷರವ; ಲೋಪಮನೆ = ಅದರ್ಶನವನೆ; ಪಡೆಗುಂ = ಪಡೆವುದು.

ವೃತ್ತಿ. — ಅನಿತು, ಇನಿತು, ಎನಿತು, ಎಲ್ಲವು, ಎಂದು ವವಣಂ ಪೇಲ್ವಿ ಸಿರ್ವಶೇಷಶಬ್ದಂಗಳ್, ಸಂಖ್ಯೆಯಂ ಪೇಲ್ವಿ ಪಲವು ಕೆಲವು ಎಂಬ ಶಬ್ದಂಗಳ್, ವತ್ವಮಿದಿರೊಳೆದೊಡಮಂತ್ಯಲೋಪಮಂ ಪಡೆವುವು.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ಅನಿಬರ್, ಇನಿಬರ್, ಎನಿಬರ್, ಎಲ್ಲವರ್, ಪಲವರ್, ಕೆಲಬರ್.

ಸೂತ್ರಂ. || ೧೦೧ ||

Sometimes the augments (ಆಗಮಂ) ಕಳ್ and ಗಳ್ are suffixed to ಅರ್; ಕಳ್ alone is used too; and in the place of the ವಿರ್ and ವಿರ್, ಗಳ್ appears.

ವಿಕಲಂ ಪೆಲಿವಲೊಳರುವಿಂ- |
 ಗೆ ಕಳಾಗಮಮಂತೆ ಸರ್ವನಾಮದೊಳಂ ತಾಂ ||
 ಪ್ರಕಟಂ ಗಳಾಗಮಂ ತಿಳಿ |
 ವಿಕಲ್ಪದಿಂದವ್ವುದಲೆ ಗಳಿರ್ವಿರ್ಗಂ. || ೧೦೧ ||

ಸದಚ್ಛೇದಂ.— ಎಕಲಂ ಪೆಜವಪೊಳ ಆರುವಿಗೆ ಕಳಾಗಮಂ; ಅಂತೆ ಸರ್ವನಾಮ ದೊಳಂ ತಾಂ ಪ್ರಕಟಂ ಗಳಾಗಮಂ; ತಿಳಿ! ಎಕಲ್ವವಿಂದೆ ಅಪ್ಪದು ಅಲ್ಲೆ ಗಳಂ ದಿರ್ವಿರ್ಗಂ!

ಅನ್ವಯಂ.— ಪೆಜವಪೊಳ ಆರುವಿಗೆ ಕಳಾಗಮಂ ಎಕಲಂ; ಅಂತೆ ಸರ್ವನಾಮ ನೊಳಂ ಪ್ರಕಟಂ ಗಳಾಗಮಂ ತಾಂ; ದಿರ್ವಿರ್ಗಂ ಗಳಂ ಎಕಲ್ವವಿಂದೆ ಅಪ್ಪದು. ಅಲ್ಲೆ? ತಿಳಿ!

ಟೀಕು. ಪೆಜವಪೊಳ = ಕೆಲವರಲ್ಲಿ; ಆರುವಿಗೆ = ಆರಾಗಮಕ್ಕೆ; ಕಳಾಗಮಂ = ಕಳಂ ಎಂಬಾಗಮಂ; ಎಕಲಂ = ಎಕಲ್ವವಾಗಿ ಬರ್ಪುದು; ಅಂತೆ = ಹಾಗೆ; ಸರ್ವನಾಮ ದೊಳಂ = ಪುಸ್ತಿಕೆಯಲ್ಲಿರುವುದಾದ ಸರ್ವನಾಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ; ಪ್ರಕಟಂ = ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ; ಗಳಾಗಮಂ = ಗಳಂ ಎಂಬಾಗಮಂ; ತಾಂ = ತಾಂ ಎಕಲ್ವವಾಗಿ ಬರ್ಪುದು; ದಿರ್ವಿರ್ಗಂ = ದಿರಾಗಮ ಎರಾಗಮಂಗಳ್ಗೆ; ಗಳಂ = ಗಳಾಗಮಂ; ಎಕಲ್ವವಿಂದೆ = ಎಕಲ್ವವಿಂದೆ; ಅಪ್ಪದು = ಆಗುವುದು; ಅಲ್ಲೆ = ಅಲ್ಲವೆ; ತಿಳಿ = ಅರಿ.

ವೃತ್ತಿ.— ಮತ್ತೆ ಕೆಲವಪೊಳರುಪಿನ ಮೇಲೆ ಕಳಾಗಮಮಕ್ಕುಂ; ಪೆಜವ ಪೊಳರುಪಿಲ್ಲದೆಯುಂ ಕಳಾಗಮಮಕ್ಕುಂ; ಸರ್ವನಾಮದೊಳರುಪಿನ ಮೇಲೆ ಗಳಾಗಮಮಕ್ಕುಂ; ದಿರ್ವಿರ್ಗೆ ಎಕಲ್ವದಿಂ ಗಳಾಗಮಮಕ್ಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ.— ಅರುವಿನ ಮೇಲೆ ಕಳಾಗಮಕ್ಕೆ— ಬುಧರ್ಕಳ, ಗೋ ವರ್ಕಳ, ಘೋರಿಯಿಲರ್ಕಳ (ಘೋರಿಯುರ್ಕಳ).

ಅರುವಿಲ್ಲದಲ್ಲಿ ಕಳಾ— ಮಕ್ಕಳ, ನಾಲ್ಕಿಳ, ಕೋಲ್ಕಿಳ.

ಅರುವಿನ ಮೇಲೆ ಸರ್ವನಾಮದೊಳ ಗಳಾಗಮಕ್ಕೆ— ಅವರ್ಗಳ, ಇವರ್ಗಳ, ಉವರ್ಗಳ.

ದಿರ್ಗೆ— ಅಣ್ಣಂದಿರ್, ಅಣ್ಣಂಗಳ; ಭಾವಂದಿರ್, ಭಾವಂಗಳ; ಮಾವಂದಿರ್, ಮಾವಂಗಳ; ಅಯ್ಯಂದಿರ್, ಅಯ್ಯಂಗಳ; ಅಕ್ಕಂದಿರ್, ಅಕ್ಕಂಗಳ.

ವಿರ್ಗೆ— ಅತ್ತೆವಿರ್, ಅತ್ತೆಗಳ; ತಾಯ್ವಿರ್, ತಾಯ್ಗಳ; ತಂದೆವಿರ್, ತಂದೆಗಳ.

ಸೂತ್ರಂ. || ೧೦೨ ||

The Plural is used instead of the Singular in honour of beloved and respectable persons, or in ridicule.

ಸವನಿಪುದಯತ್ನಕೃತಗೌ- |
 ರವಮುಖದೊಕ್ಕುರುಮುನೀಶ್ವರಾದಿವಿಶಿಷ್ಟೋ- ||
 ದ್ಭವನಿಯದೊಳೊಂದಿದಸ- |
 ಹ್ಯವೃತ್ತಿಯೊಳ್ ತಾಂ ಬಹುತ್ವಮೇಕತ್ವದೊಳಂ.

|| ೧೦೨ ||

ಪದಾರ್ಥೋದಂ. — ಸವನಿಪುದು ಅಯತ್ನಕೃತಗೌರವಮುಖದೊಳ್, ಗುರುಮುನೀಶ್ವರಾದಿ ವಿಶಿಷ್ಟೋದ್ಭವನಿಯದೊಳ್, ಒಂದಿದ ಅಸಹ್ಯವೃತ್ತಿಯೊಳ್ ತಾಂ ಬಹುತ್ವಂ ಏಕತ್ವದೊಳಂ.

ಅನ್ವಯಂ. — ಅಯತ್ನಕೃತಗೌರವಮುಖದೊಳ್, ಗುರುಮುನೀಶ್ವರಾದಿವಿಶಿಷ್ಟೋದ್ಭವನಿಯದೊಳ್, ಒಂದಿದ ಸಹ್ಯವೃತ್ತಿಯೊಳ್ ಏಕತ್ವದೊಳಂ ಬಹುತ್ವಂ ತಾಂ ಸವನಿಪುದು.

ಟೀಕು. — ಅಯತ್ನ = ಪ್ರಯತ್ನವಿಲ್ಲದೆ; ಕೃತ = ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ; ಗೌರವಮುಖದೊಳಂ = ಗುರುತ್ವದ ಮುಖವಲ್ಲ; ಗುರು = ಗುರುಗಳು; ಮುನೀಶ್ವರ = ಮುನೀಶ್ವರರು; ಅದಿ = ವೊದಲಾದ; ವಿಶಿಷ್ಟ = ವಿಶಿಷ್ಟರಲ್ಲ; ಉದ್ಭವ = ಹುಟ್ಟುವ; ವಿನಯದೊಳ್ = ವಿನಯವಲ್ಲ; ಒಂದಿದ ಸಹ್ಯವೃತ್ತಿಯೊಳ್ = ಕೂಡಿದ ಅಸಹ್ಯವಾದ ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ; ಏಕತ್ವದೊಳಂ = ಏಕವಚನದಲ್ಲಿಯುಂ; ಬಹುತ್ವಂ = ಬಹುವಚನಂ; ತಾಂ = ತಾಂ; ಸವನಿಪುದು = ಪ್ರಾಪ್ತಿಸುವುದು.

ವೃತ್ತಿ. — ಪಾತ್ರವಿಶೇಷಮಿಲ್ಲದೆಡೆಯೊಳ್ ಪ್ರಯತ್ನಮಲ್ಲದಿವರ್ ಗುರುತ್ವದೊಳಂ. ಗುರುಮುನೀಶ್ವರಾದಿವಿಶೇಷತ್ವದೊಳಂ, ಅಸಹ್ಯವೃತ್ತಿಯೊಳಂ, ಏಕವಚನಕ್ಕೆ ಬಹುವಚನಮಪ್ಪುದು.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ಪ್ರಯತ್ನಮಲ್ಲದ ಗುರುತ್ವಕ್ಕೆ ಎಮ್ಮ ತಂದೆಗಳು. ಎಮ್ಮಯ್ಯಂಗಳು, ಎಮ್ಮತಾಯ್ಗಳು.

ಗುರುಮುನಿಜನಂಗಳೆ—ಗುರುಗಳು.

“ಶ್ರೀಮತ್ತಮಂತಭದ್ರ |
 ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಜಗತ್ತೆಸಿದ್ಧಕವಿಪರಮೇಷ್ಠಿ ||
 ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಪೂಜ್ಯಪಾದ |
 ಸ್ವಾಮಿಗಳ ವದಂಗಳಿಗೆ ಶಾಶ್ವತವದನುಂ”

ಅಸಹ್ಯವೃತ್ತಿಗೆ—

“ಬಡವಾದಿರಸ ಕಾಲೋಳ್ |

ನಡದಸಿರೊಡನಾರುಮಿಲ್ಲ ಕುಲಿಗಳೇಂ ನಿ- ||

ಮೃಡಿಯೊಳಗೆ ಪಡುವ ದೇಗುಲ- |

ನೆಡೆಯಾವುದು ಕುಡದ ನಿಮಗವಿಯಡಹುಂಯ್ಯೇ.” | 224 |.

ಸೂತ್ರಂ¹⁾. || ೧೦೩ ||

When to words ending in ಅ of the Masculine and Feminine gender ಗಳ or ದಿಂ is suffixed, the Bindu is put between; when

ಉದಯಿಸುಗುಂ ಗಳ್ಳಿಗಳ |

ಮೊದಲೊಳದಂತಕ್ಕೆ ಬಿಂದು ವುಂಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ- ||

ಕ್ಕದು ಸಪ್ತನೋಳ್ವಿಕಲ್ಪಂ |

ಪುದಿದರೆ ಗಳ್ಳಿಂದು ನಿಯತಮದು ಸಂಸ್ಕೃತದೊಳ್

|| ೧೦೩ ||

such words are Neuters, its insertion before ಗಳ is optional; but when they are Samskṛita Neuters, it is obligatory.

ಪದವಿಚ್ಛೇದಂ. — ಉದಯಿಸುಗುಂ ಗಳವಿಗಳ ಮೊದಲೊಳ್ ಅದಂತಕ್ಕೆ ಬಿಂದು ವುಂಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗಕ್ಕೆ; ಅದು ಸಪ್ತನೋಳ್ ವಿಕಲ್ಪಂ; ಪುದಿದು ಇರೆ ಗಳ. ಬಿಂದು ನಿಯತಂ ಅದು ಸಂಸ್ಕೃತದೊಳ್.

ಅನ್ವಯಂ. — ವುಂಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಅದಂತಕ್ಕೆ ಗಳ್ಳಿಗಳ ಮೊದಲೊಳ್ ಬಿಂದು ಉದಯಿಸುಗುಂ; ಅದು ಸಪ್ತನೋಳ್ ವಿಕಲ್ಪಂ; ಸಂಸ್ಕೃತದೊಳ್, ಗಳ ಪುದಿದು ಇರೆ. ಬಿಂದು ಅದು ನಿಯತಂ.

1) ಅದಂತಾನಾ ಗಮಃ ಪೂರ್ವಸ್ಮಿನ್ ಗಳಃ || ಭಾ. ಭೂ. 49. ||

(ಆಕಾರಾಂತವಾದ ಶಬ್ದದತ್ತರಿಂದ ಪರವಾಗಿ ದ್ವಿತ್ವಹುತ್ವಕ್ಕೆ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಗಳ ಪ್ರತ್ಯಯದ ಮೊದಲಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಪರದಲ್ಲಿ ನಕಾರಾಗಮವಾಗುವುದು.)

ಕೇವಲಮದಂತಲಿಂಗದೊ. |

ಳಾವರ್ಜಿತಮಪ್ಪ ಮೂರ್ಗಮಂ ಗಳಕ್ಕುಂ ||

ಶಾವೊಂದಿ ಬಿಂದುಗಳ್ಳು- |

ದ್ವಾವಿಸಿ ನೆಗಟ್ಟುಂ ಮನಂ ಸ್ವರಂ ನಿಲೆ ಪರದೊಳ್. || ಶ. ಸ್ಮೃ. 20. ||

ಬೀಕು. — ಪುಂಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗಕ್ಕೆ = ಪುಲ್ಲಿಂಗ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗಗಳಾದ; ಅದಂತಕ್ಕೆ = ಅಕಾರಾಂತಗಳಿಗೆ; ಗಲ್ಬಿರ್ಗಲ್ಬ = ಗಳಾಗಮ ವಿರಾಗಮಗಳ; ಮೊವಲೊಳ್ = ಅಮಿಯಲ್ಲಿ; ಬಿಂದು = ಸೊನ್ನೆ; ಉದಯಿಸುಗುಂ = ಸ್ವಟ್ಟುವುದು; ಆದು = ಆ ಬಿಂದು; ನಸ್ಸಿನೊಳ್ = ಅಕಾರಾಂತನಪುಂಸಕಲಿಂಗದಲ್ಲಿ; ನಿಕಲ್ವಂ = ನಿಕಲ್ಪವಾಗಿ ಜನಿಯಿಸುವುದು; ಸಂಸ್ಕೃತದೊಳ್ = ಸಂಸ್ಕೃತಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ; ಗಳ್ = ಗಳಾಗಮಂ; ಪುವಿರೆ = ಪ್ರವೇಶವಾಗಿರೆ; ಬಿಂದು = ಸೊನ್ನೆ; ಆದು = ಆಮು; ನಿಯತಂ = ನಿತ್ಯವಾಗಿ ಬರ್ಪುದು.

ವೃತ್ತಿ. — ಪುಲ್ಲಿಂಗಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗದದಂತಕ್ಕೆ ಗಳ್‌ದಿರ್ಗಲ್ ಪರಮಾಗೆ ನಡುವೆ ಬಿಂದುವಕ್ಕುಂ; ಅಕಾರಾಂತನಪುಂಸಕಲಿಂಗದೊಳ್ ಗಳ್ ಬರೆ, ಆ ಬಿಂದು ನಿಕಲ್ವಂ; ಸಂಸ್ಕೃತದೊಳ್ ಬಿಂದು ನಿತ್ಯಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ಪುಲ್ಲಿಂಗಕ್ಕೆ—ಅಣ್ಣಂಗಳ್, ಅಣ್ಣಂದಿರ್; ಭಾವಂಗಳ್, ಭಾವಂದಿರ್; ಮಾವಂಗಳ್, ಮಾವಂದಿರ್; ಅಯ್ಯಂಗಳ್, ಅಯ್ಯಂದಿರ್.

ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗಕ್ಕೆ—ಅಕ್ಕಂಗಳ್, ಅಕ್ಕಂದಿರ್.

ನಪುಂಸಕಲಿಂಗಕ್ಕೆ—ಮರಂಗಳ್, ಮರಗಳ್; ಪೊಲಂಗಳ್, ಪೊಲಗಳ್; ಪಯಂಗಳ್. ಪಯಗಳ್; ಕೆಲಂಗಳ್, ಕೆಲಗಳ್.

ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೆ—ಗುಣಂಗಳ್; ಮದಂಗಳ್; ದೇಶಂಗಳ್; ಕೋಶಂಗಳ್; ಪಾಶಂಗಳ್ ಎಂಬಂತೆ.

ದೋಷಕ್ಕೆ—ದೇಶಗಳ್.

ಸೂತ್ರಂ. || ೧೦೪ ||

When the Bindu is followed by a Vowel, it is changed either into ನ್ or ಮ್; such a ಮ್ again may take the form of ವ್. Also a radical ಮ್ frequently appears as ವ್.

ಪರದೊಳ್ ಸ್ವರಮಿರೆ ಬಿಂದುಗೆ |
 ದೊರೆಕೊಳ್ಳುಂ ನತ್ತಮತ್ತಮಾ ಮತ್ತಕ್ಕು- ||
 ಚ್ಚರಿಪರ್ ವತ್ತಮನರೆಬರ್ |
 ನಿರವದ್ಯಂ ನಿಜಮಕಾರದೆಡಿಗಂ ವತ್ತಂ. || ೧೦೪ ||

ಪದಚ್ಛೇದಂ. — ಪರದೊಳ್ ಸ್ವರಂ ಇರೆ, ಬಿಂದುಗೆ ದೊರೆಕೊಳ್ಳುಂ ನತ್ತ-ಮತ್ತಂ ಆ ಮತ್ತಕ್ಕೆ ಉಚ್ಚರಿಪರ್ ವತ್ತಮಂ ಅರೆಬರ್; ನಿರವದ್ಯಂ ನಿಜಮಕಾರದ ಎದೆಗಂ ವತ್ತಂ.

ಅನ್ವಯಂ. — ಪರಮೋಕ್ತಾ ಸ್ವರಂ ಇರೆ. ಬಿಂದುಗೆ ನತ್ವಮುತ್ವಂ ಮೂರಕೊಳ್ಳುಂ; ಆ ಮುತ್ವಕ್ಕೆ ಅರೆಬರ್ ವತ್ವಮುಂ ಉಚ್ಚರಿಸರ್; ಸಿರವದ್ಯಂ ನಿಜಮುಕಾರದ ಎಜೆಗಂ ವತ್ವಂ.

ಟೀಕು. — ಪರಮೋಕ್ತಾ = ಮುಂದೆ; ಸ್ವರಂ = ಸ್ವರಾಕ್ಷರಂ; ಇರೆ = ಇರೆ; ಬಿಂದುಗೆ = ನೋನೆಗೆ; ನತ್ವಮುತ್ವಂ = ನಕಾರ ಮುಕಾರಂ; ಮೂರಕೊಳ್ಳುಂ = ಪ್ರಾಪ್ತಿಸುವುದು; ಆ ಮುತ್ವಕ್ಕೆ = ಆ ಬಿಂದುವಿಗೆ ಬಂದ ಮುಕಾರಕ್ಕೆ; ಅರೆಬರ್ = ಕೆಲಂಬರ್; ವತ್ವಮಂ = ವಕಾರಮಂ; ಉಚ್ಚರಿಸರ್ = ಉಚ್ಚರಿಸುವರ್; ಸಿರವದ್ಯಂ = ಆವಧಿಯಿಲ್ಲದೆ; ನಿಜಮುಕಾರದ = ಬಿಂದುವಿಗೆ ಬಂದು ಬಲ್ಲದ ನಿಜಮುಕಾರದ; ಎಜೆಗಂ = ಸ್ವಾನುಕ್ತಿಯುಂ; ವತ್ವಂ = ವಕಾರಮುಪ್ಪಮು.

ವೃತ್ತಿ. — ಸ್ವರಂ ಪರಮಾಗೆ, ಬಿಂದುವಿಗೆ ನಕಾರ ಮುಕಾರಂಗಳಕ್ಕುಂ; ಆ ಮುಕಾರಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ವಕಾರಮುಕ್ಕುಂ. ಸಹಜ ಮುಕಾರಕ್ಕುಂ ವಕಾರಮುಕ್ಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ನಕಾರಕ್ಕೆ —

“ಪೊಲನಲಿಯದ ನೆಲನಲಿಯದ |

ಕೆಲನಲಿಯದ ಮಿಗದ ಮೂಲಿ ವಿಧವರಿಯದ . . .” || 225 ||

“ಇವಳಾಶ್ಯಂಗಾರಸಾರಂ ಕುಸುಮಶರನೆ ಮೇಣ್ ಮಾಟಿದಂ ಪ್ರೋಲ್ಲಸತ್ವ- |
 ಲ್ಲವಪುಷ್ಪಂ ಮೇಣ್ ಬಸಂತಂ ಬಯಸೆ ಪಡೆದನೆತ್ತಂ ಸುಧಾಸೌಧಮಂ ಸೂ- ||
 ಸುವ ಚಂದ್ರಂ ತಾನೆ ಮೇಣ್ ಪುಟ್ಟಿಸಿದನತಿಜಡಂ ಛಾಂದಸಂ ಪದ್ಮಜಿಸ್ತಿ- |
 ಕ್ಕುವಮುಲ್ಲಂ ಕರ್ತೃತಾನಂದದಿನಿತತಿಶಯಂ ತಾಳ್ಳುದೀ ಕಸ್ತೆಯಂದಂ” || 226 ||

ಮುಕಾರಕ್ಕೆ —

“ಕುಲಮಂ ಚಲಮಂ ವಿದ್ಯಾ- |

ಬಲಮಂ ಶೌರ್ಯವಲೇವಮಂ ಪೊಗಲಿ ನೆಲಂ . . .” || 227 ||

“ಆಯಿದ್ ಮಾರಿಕ್ಕಿಯೊಳೆ ಪರ- |

ಮಾಯುಷ್ಯಾಂತಂಬರನಿರಾಕುಳಮಾಗಿ- ||

ಪರ್ಯಾರವಿನ ಜೈನಾಭಿ- |

ಪ್ರಾಯಂಪ್ರಾಯೋಪಗಮನದಿಂ ತೊಡುತುಸಿದಂ” || 228 ||

ವಕಾರಕ್ಕೆ —

“ . . . . . ಕಣ್ಣಿಂ ಕಾಣೆಂ |

ಕಿವಿಯೊಳ್ ಕೇಳೆಂ ಕಾಣ್ಬಂ- ||

ದನೆಂತು ಕೇಳ್ವಂದವೆಂತು ತಲೆಯಿಲ್ಲದ ನಾಂ” || 229 ||

“ . . . . . ಶೌಚಮಣ್ಮು ಪ- |

ಮಾರ್ತು ಕುಲಂ . . . . . ” || 230 ||

“ . . . ನಾಸಿಕವಡ್ಡಂ ಬಂದಂದಮನೀಕ್ಲಿಸಿ . . . ” || 231 ||

ನಿಜಮಕಾರದ ವಕಾರಕ್ಕೆ—

ತಾಮರೆ, ತಾವರೆ; ಸಾಮಂತಂ, ಸಾವಂತಂ; ತಿಮಿರೆ, ತಿವಿರೆ; ತೆಮರೆ, ತೆವರೆ; ಸಾಮಿ, ಸಾವಿ.

ಸೂತ್ರಂ¹⁾. || ೧೦೫ ||

In the Nominative Singular nominal bases terminating in ಅ receive the Bindu, but all others do not.

ಬಿಂದುವದಂತಕ್ಕುಹಿದೆಡೆ- |
ಗೆಂದುಂ ಪ್ರಥಮೈಕವಚನದೊಳ್ ಲೋಪಮದಂ- ||
ತಂ ದೊರೆವಡೆದಿರೊಳ್ ಸ್ವರ- |
ಮೊಂದಿರೆ ಪುಲ್ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ನಾಗಮಮಕ್ಕುಂ. || ೧೦೫ ||

When words with final ಅ are Masculine they insert the augment ನ (ನ್) before a vowel of the (other) terminations of the Singular.

ಪದಚ್ಛೇದಂ.— ಬಿಂದು ಅದಂತಕ್ಕೆ. ಉದಿ ಎಚಗೆ ಎದುಂ— ಪ್ರಥಮೈಕವಚನದೊಳ್— ಲೋಪಂ; ಅದಂತಂ ದೊರೆವಡೆದು, ಇವಿರೊಳ್ ಸ್ವರಂ ಒಂದಿ ಇರೆ, ಪುಲ್ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ನಾಗಮಂ ಅಕ್ಕುಂ.

1) ಅತೋಽನುಸ್ವಾರಃ ಪ್ರಥಮೈಕವಚನಸ್ಯ. || ಭಾ. ಭೂ. 45. ||

(ಆಕಾರಾಂತಮಪ್ಪ ಲಿಂಗದತ್ತಣಿಂ ಪರಮಾದ ಪ್ರಥಮೈಕವಚನದ ವಿಭಕ್ತಿಯ ಮಕಾರಕ್ಕೆ ಬಿಂದುವಾಗುವುದು.)

ಅನ್ಯಸ್ಮಾಲ್ಲೋಪಃ || ಭಾ. ಭೂ. 46. ||

(ಆಕಾರಾಂತವಲ್ಲದುದಿವೆಡೆಗೆ ಸ್ವರಾಂತವ್ಯಂಜನಾಂತಂಗಳತ್ತಣಿಂ ಪರಮಾದ ಪ್ರಥಮೈಕವಚನದ ಮಕಾರಕ್ಕೆ ಲೋಪವಾಗುವುದು.)

ಅಕ್ಕುಮನುಸ್ವಾರಮದಂ- |
ತಕ್ಕೆ ಸಮಂತೆಲ್ಲಿಯಾದೊಡಂ ಮತ್ತದಪ್ ||
ಮಿಕ್ಕು ವಹೊಳ್ ಲೋಪಂ ತಾ- |
ನಕ್ಕುಂ ಪ್ರಥಮೈಕವಚನಮಂತೊಂದಕ್ಕುಂ || ತ. ಸ್ಮೃ. 19. ||
“ ಸ್ವರಮಿದಿರೊಳಕಾರಾಂತ- |
ಕ್ಕಿರೆ ನಾಗಮಮಕ್ಕುಮಲ್ಲಿ ಪುಲ್ಲಿಂಗದೊಳ್ || ಶ. ಸ್ಮೃ. 22. ||

ಅನ್ವಯಂ. — ಪ್ರಥಮೈಕವಚನದೋಳ್ ಆದಂತಕ್ಕೆ ಬಿಂದು, ಉಳಿದೆಡೆಗೆ ಏಂದುಂ ಲೋಪಂ; ಆದಂತಂ ದೂರವಡೆದು. ಇದಿರೋಳ್ ಸ್ವರಂ ಒಂದಿರೆ, ಪುಲ್ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ನಾಗಮಂ ಆಕ್ಕುಂ.

ಬೀಕು. — ಪ್ರಥಮೈಕವಚನದೋಳ್ = ಪ್ರಥಮಾವಿಭಕ್ತಿಯ ಏಕವಚನದಲ್ಲಿ; ಅದಂತಕ್ಕೆ = ಅಕಾರಾಂತ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ; ಬಿಂದು = ಸುಕಾರದ ಸೊನ್ನೆ ಆಪ್ಪುದು; ಉಳಿದೆಡೆಗೆ = ಅಕಾರಾಂತವಲ್ಲ ದುದಿದೆಡೆಗೆ; ಏಂದುಂ = ಆವಾಗಲುಂ; ಲೋಪಂ = ಅದರ್ಶನಂ ಆಪ್ಪುದು; ಆದಂತಂ = ಅಕಾರಾಂತಂ; ದೂರವಡೆದು = ಪ್ರಸಿದ್ಧಿವಡೆದು; ಇದಿರೋಳ್ = ಮುಂದೆ; ಸ್ವರಂ = ವಿಭಕ್ತಿಸ್ವರಂ; ಒಂದಿರೆ = ಕೂಡಿರೆ; ಪುಲ್ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ = ಪುಲ್ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ; ನಾಗಮಂ = ನಕಾರಾಗಮಂ; ಆಕ್ಕುಂ = ಆಪ್ಪುದು.

ವೃತ್ತಿ. — ಪ್ರಥಮೈಕವಚನದೋಳಕಾರಾಂತಕ್ಕೆ ಬಿಂದುವಕ್ಕುಂ; ಅಕಾರಾಂತಮಲ್ಲದೆಡೆಯೊಳ್ಲಂ ಲೋಪಮಕ್ಕುಂ; ಅಕಾರಾಂತಪುಲ್ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಸ್ವರಾದಿ ವಿಭಕ್ತಿ ಪರಮಾಗೆ, ನಕಾರಾಗಮಮಕ್ಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ಬಿಂದುಗೆ —

“ವೇದವಿದಂ ಕಾಲತ್ರಯ |
 ವೇದಿ ಬಹುಶ್ರುತನಥರ್ವಕುಶಲಂ ಶುಭವಂ- ||
 ಶೋದಯಸುತ್ತಮನಾಶೀ- |
 ವಾರ್ಧಪರಂ ಪರಹಿತಂ ಪುರೋಹಿತನಕ್ಕುಂ. || 232 ||

ಬಿಂದುಲೋಪಕ್ಕೆ — ಪುಲ್, ಪೊದಡಿ, ಗಿಡು, ಬಳ್ಳೆ; ಪುಲಿ, ಕರಡಿ, ಎರಲೆ ಇವು ಮೊದಲಾದುವು.

ಅಕಾರಾಂತಪುಲ್ಲಿಂಗದೋಳ್ ನಕಾರಾಗಮಕ್ಕೆ — ಅವನಂ, ಅವಸಿಂ, ಅವ ಸತ್ತಣಿಂ, ಅವನ, ಅವನೋಳ್.
 “ಅವನೊಳ್ಳಿದಂ. . . . .” || 233 ||

ಸೂತ್ರಂ¹⁾. || ೧೦೬ ||

In the Accusative
 Singular
 Kanarese bases
 ವಿತತನವುಂಸಕಲಿಂಗ |
 ದ್ವಿತೀಯೆಯೋಳ್ ಸತ್ತಮತ್ತವಿಧಿ ಮತ್ತಮೆ ಸಂ- ||

1) ಸಪುಂಸಕಲಿಂಗೇ ದಃ || || ಫಾ. ಭೂ. 51. ||

(ಅಕಾರಾಂತವಾಗಿರುವ ಸಪುಂಸಕಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ತೃತೀಯಾವಿಭಕ್ತಿ ಮೊದಲಾದುವುಗಳ ಸ್ವರದ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ದಕಾರಾಗಮವಾಗುವುದು.)

with final ಅ, when Neuters, affix either ಸ್+ಅಂ (ಸಂ) or ಮ್+ಅಂ (ಮಂ); but when Samskṛita Neuters, only ಮ್+ಅಂ (ಮಂ). — In the Instrumental, Ablative, Genitive and Locative Singular their augment is ದ (ದ್).

ಪದಚ್ಛೇದಂ. — ವಿತತನಪುಂಸಕಲಿಂಗದ್ವಿತ್ವೀಯೇಯೋಃ ನತ್ವ-ಮತ್ವ-ವಿಧಿ; ಮತ್ವಮೇ ಸಂಗತಿವಡೆಗುಂ ಸಂಸ್ಕೃತದೋಃ; ತೃತೀಯೇ ಮೊದಲಾದುವರ್ಕೆ ದಾಗಮಮುಂ ಅಕ್ಕುಂ.

ಅಸ್ತ್ರಯಂ. — ವಿತತನಪುಂಸಕಲಿಂಗದ್ವಿತ್ವೀಯೇಯೋಃ ನತ್ವಮತ್ವವಿಧಿ; ಸಂಸ್ಕೃತದೋಃ ಮತ್ವಮೇ ಸಂಗತಿವಡೆಗುಂ; ತೃತೀಯೇ ಮೊದಲಾದುವರ್ಕೆ ದಾಗಮಂ ಅಕ್ಕುಂ.

ಬೀಕು. — ಅದಂತಕ್ಕೆಂಬುದನುವರ್ತನೆ -- ವಿತತ = ನಾನಾ ಪ್ರಕಾರವಾದ; ನಪುಂಸಕಲಿಂಗ = ನಪುಂಸಕಲಿಂಗದ; ದ್ವಿತ್ವೀಯೇಯೋಃ = ದ್ವಿತ್ವೀಯಾವಿಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ; ನತ್ವಮತ್ವವಿಧಿ = ನಕಾರ ಮಕಾರಂಗಳ ವಿಧಿ ಅಪ್ಪದು; ಸಂಸ್ಕೃತದೋಃ = ಸಂಸ್ಕೃತಶಬ್ದದಲ್ಲಿ; ಮತ್ವಮೇ = ಮಕಾರವೆ; ಸಂಗತಿವಡೆಗುಂ = ಸಂಬಂಧವಾಗುವುದು; ತೃತೀಯೇ ಮೊದಲಾದುವರ್ಕೆ = ತೃತೀಯಾವಿಭಕ್ತಿ ಮೊದಲಾದ ಸ್ವರಾದಿವಿಭಕ್ತಿಗೆ; ದಾಗಮಂ = ದಕಾರಾಗಮಂ; ಅಕ್ಕುಂ = ಅಪ್ಪದು.

ವೃತ್ತಿ. — ಕನ್ನಡದೊಳಕಾರಾಂತನಪುಂಸಕಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಪರಮಾದ ದ್ವಿತ್ವೀಯೆಗೆ ನಕಾರ ಮಕಾರಂಗಳವ್ಯವೃ; ಸಂಸ್ಕೃತದೋಃ ಮಕಾರಮೇ ಅಕ್ಕುಂ; ತೃತೀಯೇ ಮೊದಲಾದ ವಿಭಕ್ತಿಪರಮಾಗೆ, ದಕಾರಾಗಮಮುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ನಕಾರಕ್ಕೆ — ಪೊಲನಂ, ನೆಲನಂ, ಬಿಲನಂ, ಕೆಲನಂ.

ಮತ್ವಕ್ಕೆ — ಬೆಟ್ಟಮಂ, ಘಟ್ಟಮಂ. ಹಳ್ಳಮಂ, ಕೊಳ್ಳಮಂ, ಬಳ್ಳಮಂ. ಕೊಳಗಮಂ.

ವಿಭಾಷಯಾಮಿ ಮನ್ವಾ || || ಭಾ. ಭೂ. 52. ||

(ಅಕಾರಾಂತದ ನಪುಂಸಕಲಿಂಗದ ಮುಂದೆ ದ್ವಿತ್ವೀಯೈಕವಚನದ 'ಅಮ್' ಬರಲು ಆ ಅಮ್ ಎಂಬುದರ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಮಕಾರವು ಏಕಲ್ಪದಿಂದ ಬರುವುದು.)

“ಎರಡನೆಯ ವಿಭಕ್ತಿಯ ನ- |

ತ್ತಿರಲಿತ್ತು ನಪುಂಸಕಕ್ಕೆ ದಾಗಮಮುಕ್ಕುಂ” || ತ. ಸ್ಮೃ. 22. ||

ಮತ್ತಾ ದ್ವಿತ್ವೀಯೆಗಂ ಮನ- |

ಮೊತ್ತರಿಸಿಕುಂ ವಿಭಾಷೆಯಿಂ ನಿಧನದೊಳಂ.” || ತ. ಸ್ಮೃ. 23. ||

ಸಂಸ್ಕೃತ ಮತ್ತಕ್ಕೆ—

“ಕುಲಮಂ ಚಲಮಂ ವಿದ್ಯಾ- |

ಬಲಮಂ ಶೌರ್ಯವಲೇಪಮಂ ಪೋಗಪಿಃ ನಲ- |

ನೈಲಕಲ್ಲಂನೆಗಪ್ಪಿಂಧ್ವಿ- |

ಟ್ಟುಲಕುಲನಗದನಪಟುಪವಿಪ್ರತಿಮಭುಜಂ” || 234 ||

“ಸೂಂಕಿದನಂಬೊಂದರ್ಥದೊಳರ್ಥಚಂದ್ರನನಿತ್ತನೆಂದು,” ನಕಾರಮುಪಚಾರಮಾಯ್ತು.

ದಕಾರಾಗಮಕ್ಕೆ— ಮನದಿಂ, ಮನದತ್ತಣಿಂ, ಮನದ, ಮನದೊಳ್.

“ಮನದಿಂ ಬೇಗಂ ಪುಟ್ಟಿದ- |

ನನೂನಫಲಕುಸುಮಪಲ್ಲವಭ್ರಾಜಿತಮಂ ||

ಬನದೊಳಗೆ ಪವನನಂದನ- |

ನಸಿಂದ್ಯಗುಣಸೆವಶೋಕಧಾತ್ರೀರುಹಮಂ” || 235 ||

ಸೂತ್ರಂ¹⁾. || ೧೦೭ ||

For the Instrumental (here Singular) the terminations are: ಇಮ್, ಇಂದಮ್ and ಇಂದ. When a word ends in ಅ and is Neuter, the termination ಎ may be used (after the said augment).

ಸಮನಿಸಿ ತೋರಿಸುಗುಮಿಮಿಂ- |

ದಮಿಂದೆಯೆಂಬಿವು ತೃತೀಯೆಯೊಳ್ ಮತ್ತಮೆಕಾ- ||

ರಮದೊಂದೆ ಮೇಣ್ ತೃತೀಯೆಗೆ |

ಸಮುಚಿತಮಾದೇಶಮೊಂದು ಕೊಳ್ಳೀ ಕ್ರಮದಿಂ.

|| ೧೦೭ ||

¹⁾ ಅಂತೇ ದಂ ತೃತೀಯಾಯಾಃ || ಭಾ. ಭೂ. 60. ||

(ತೃತೀಯಾ ವಿಭಕ್ತಿಯ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಪದದ ಮುಂದೆ ದಂ ಬರುವುದು.)

ಇದಂತತಾ ಚ || ಭಾ. ಭೂ. 61. ||

(ಕೆಲವೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಏಕಾರವು ಬರುವುದು.)

ಪತ್ತಿ ನಿಮರ್ದಮರ್ದ ನಿಲ್ಪಮು- |

ಪಾತ್ತತ ಮಿಗೆ ದಂ ತೃತೀಯೆಗೆದಂತಂ ಮೇಣ್ || ತ. ಸ್ತೃ. 23. ||

ಪದಚ್ಛೇದಂ. — ಸಮನಿಸಿ ತೋಜಿಸುಗುಂ ಇಮ್ ಇಂದಮ್ ಇಂದೆ ಎಂಬ ಇವು ತೃತೀಯೆಯೊಳ್; ಮತ್ತಂ ಏಕಾರಂ ಆದು ಒಂದೆ ಮೇಣ್ ತೃತೀಯೆಗೆ ಸಮುಚಿತಂ ಆದೇಶಂ; ಆಜಿದುಕೊಳ್ಳೆ ಈ ಕ್ರಮದಿಂ.

ಅನ್ವಯಂ. — ತೃತೀಯೆಯೊಳ್ ಇಮ್ ಇಂದಮ್ ಇಂದೆ ಎಂಬಿವು ಸಮನಿಸಿ ತೋಜಿಸುಗುಂ; ಮತ್ತಂ ಏಕಾರಂ ಆದು ಒಂದೆ ಮೇಣ್ ತೃತೀಯೆಗೆ ಸಮುಚಿತಂ ಆದೇಶಂ; ಈ ಕ್ರಮದಿಂ ಆಜಿದುಕೊಳ್ಳೆ.

ಟೀಕು. — ತೃತೀಯೆಯೊಳ್ = ತೃತೀಯಾವಿಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ; ಇಮ್ = ಇಮ್ ಎಂದು; ಇಂದಮ್ = ಇಂದಮ್ ಎಂದು; ಇಂದೆ = ಇಂದೆ ಎಂದು; ಎಂಬಿವು = ಎಂಬೀ ಮೂರು ರೂಪಗಳು; ಸಮನಿಸಿ = ಪ್ರಾಪ್ತಿಸಿ; ತೋಜಿಸುಗುಂ = ಕಾಣಿಸುವುವು; ಮತ್ತಂ = ಬಳಿಕಂ; ಏಕಾರಂ = ಎತ್ತಂ; ಆದೊಂದೆ = ಆದು ತಾನೊಂದೆ; ಮೇಣ್ = ವಿಕ್ಲಬದಿಂದೆ; ತೃತೀಯೆಗೆ = ತೃತೀಯಾವಿಭಕ್ತಿಗೆ; ಸಮುಚಿತಂ = ಉಚಿತವಾದ; ಆದೇಶಂ = ಆದೇಶವೆಂದು; ಈ ಕ್ರಮದಿಂ = ಈ ರೀತಿಯಿಂದೆ; ಆಜಿದುಕೊಳ್ಳೆ = ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳೆ.

ವಿಹಾರಂ. — ಅಕಾರಾಂತನಪುಂಸಕಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ತೃತೀಯಾವಿಭಕ್ತಿಯ ಮೂವು ರೂಪಿಂಗೆ ಏಕಲ್ಪದಿಂದೆ ಏಕಾರಾದೇಶವಾಗುವುದೆಂದಹೆವುದು.

ವೃತ್ತಿ. — ಇಮ್, ಇಂದಮ್, ಇಂದೆ, ಎಂದು ತೃತೀಯೆ ಮೂದೆಲಿ ನಾಗಿರ್ಪುದು; ಇವರ್ಕಾದೇಶಮಾಗಿ ಬೇರಿಸೊಂದೆಕಾರಮವ್ವುದು.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ಇಮಾದಿಗಳ್ಳೆ —

- “ಗರುಡಿಯ ಬಳಸಿಂ ಬಿಜ್ಜೋ- |
- ದರಗಳದಿಂದಾನೆ ಹೋರಲಿಕ್ಕಿದ ತಲಿಯಿಂ || 236 ||
- “ತುರಗದ ವಾಹಳಿಯಿಂ . . . . .” || 237 ||
- “ಭಯದಿಂದಂ ಮುಳಿಸಿಂದಂ
- ಸ್ಮಯದಿಂದಂ ರಾಗದಿಂದಂ . . . . .” || 238 ||

ಭಯದಿಂದೆ, ರಾಗದಿಂದೆ

- “ತೊಡೆ ಸಂಕಲೆಯಿಕ್ಕಿದವೋಲ್ |
- ಕುಡಿಯಳ್ಳೆಗಳಿಂದೆ ಸುರಿದುವಿರ್ಕೆಲಕ ಕರುಳ್” || 239 ||

ಆದೇಶದೇಕಾರಕ್ಕೆ — ಕ್ರಮದೆ, ನಯದೆ, ಭಯದೆ.

- “ಬಗೆದಂತಾಗೆ ಸುರೇಂದ್ರರಿಂ ಕ್ರಮದೆ ಕಲ್ಯಾಣದ್ವಯಂ ಜೈನದೀ- |
- ಕ್ಷೆಗೆ ಪೂಣ್ಣ . . . . .” || 240 ||

ಸೂತ್ರಂ.¹⁾ || ೧೦೮ ||

In the Instru-
mental (and Dative,
Ablative, Genitive,
Locative) Singular
nouns ending in
ಉ, ಊ, ಋ, ೠ,
ಓ, ಔ, some (Ad-

ವಿದಿತಮುರ್ವಣಋವರ್ಣೌ - |
ತ್ವದೊಳಂ ಹ್ರಸ್ವೈತ್ವದೊಳಮಿನಾಗಮನಿಧಿ ತ- |
ವ್ವದು ವತ್ವಸಂಧಿಯಡೆಯೊಳ- |
ಮುದಿತತ್ಪ್ರತೀಯೆಯೊಳಮರಿಸಿ ವಿಕಲ್ಪಸ್ಥಿತಿಯೆಂ.

|| ೧೦೮ ||

verbs) ending in - insert the augment ಇನ್ before the terminations. Nouns, however, that receive a euphonic ಐ (ಐ), use the augment ಇನ್ optionally, as do also Kanarese Nouns ending in consonants or final ಉ.

ಪದವೈದಿಕಂ. — ವಿದಿತಂ ಉರ್ವಣಋವರ್ಣೌತ್ವದೊಳಂ ಹ್ರಸ್ವೈತ್ವದೊಳಂ ಇನಾಗಮನಿಧಿ ತನ್ವದು. ವತ್ವಸಂಧಿಯ ಎಡೆಯೊಳಂ ಉದಿತತ್ಪ್ರತೀಯೆಯೊಳಂ. ಆಐ. ವಿಕಲ್ಪಸ್ಥಿತಿಯೆಂ.

ಅನ್ವಯಂ. — ಉದಿತತ್ಪ್ರತೀಯೆಯೊಳಂ ಉರ್ವಣಋವರ್ಣೌತ್ವದೊಳಂ ಹ್ರಸ್ವೈತ್ವದೊಳಂ ವಿದಿತಂ ಇನಾಗಮನಿಧಿ ತನ್ವದು; ವತ್ವಸಂಧಿಯ ಎಡೆಯೊಳಂ ವಿಕಲ್ಪಸ್ಥಿತಿಯೆಂ. ಆಐ!

ಬೀರಿಕಂ. — ಉದಿತ = ಹುಟ್ಟುಟ್ಟು; ತ್ವತೀಯೆಯೊಳಂ = ತ್ವತೀಯಾವಿಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ; ಉರ್ವಣ = ಉ ಊ ಋ ೠ ಸರ್ವಣದಲ್ಲಿ; ಋವರ್ಣ = ಋ ೠ ಎಂಬ ಸರ್ವಣದಲ್ಲಿ; ಔತ್ವದೊಳಂ = ಔಕಾರ ಓಕಾರಗಳಲ್ಲಿಯುಂ; ಹ್ರಸ್ವ = ಹ್ರಸ್ವದು; ಏತ್ವದೊಳಂ = ಏಕಾರದಲ್ಲಿಯುಂ; ವಿದಿತಂ = ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ; ಇನಾಗಮನಿಧಿ = ಇನಾಗಮನ ನಿಧಿ; ತನ್ವದು = ತೊಲಗದು; ವತ್ವಸಂಧಿಯೆಡೆಯೊಳಂ = ವತ್ವಸಂಧಿಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿಯುಂ; ವಿಕಲ್ಪಸ್ಥಿತಿಯೆಂ = ವಿಕಲ್ಪದ ಸ್ಥಿತಿಯೆಂ; ಆಐ = ತಿಳಿ.

ಉದಂತಾತ್ಪ್ರತೀಯಾದಿಷ್ಟಿನಾಗಮೋ ಬಮುಳಂ || ಭಾ. ಭೂ. 54. ||

(ಉಕಾರಾಂತದ ಲಿಂಗವತ್ತೀಂ ತ್ವತೀಯೆ ಮೊದಲಾದ ವಿಭಕ್ತಿಗಳ ಪರವಾಗಲು ವಿಕಲ್ಪವಿಂದ ಇನಾಗಮವು ಬರುವುದು.)

ಅಕ್ಕಂ ಬಹುಳಮುಕಾರಾಂ - |

ತಕ್ಕೆ ತ್ವತೀಯಾದಿಗಳೊಳಿನಾಗಮಮಜುವೆಂ. ||

ವಕ್ಕಮವು ಸರ್ವನಾಮದ |

ವಕ್ವದೊಳೆ ಮೊದಲೊಳಿದ್ದುಕಾರದ ನೆಲೆಯೊಳೆ || ತ. ಸ್ತೃ. 24. ||

ವೃತ್ತಿ. — ಪ್ರಸಿದ್ಧಮಪ್ಪು ವರ್ಣದೊಳಂ ಋವರ್ಣದೊಳಂ ಔಕಾರಮೋ
ಕಾರದೊಳಂ ಹ್ರಸ್ವಮಪ್ಪೆಕಾರದೊಳಂ ತೃತೀಯೆ ಮೊದಲಾದುವೆಂಗಳೊಳಿ
ಗಮಮಕ್ಕುಂ; ತೃತೀಯೆಯೊಳಂ ವತ್ಸಸಂಧಿಯೆಡೆಯೊಳಮಿನಾಗಮಂ ವಿಕಲ್ಪ
ದಿಂದಕ್ಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ಉವಾದಿಗಳ್ಗೆ —

“ತಳಿವಾಸಿನಿಂದೆ ಸೆಜ್ಜೆಗೆತರ್ಕೆ ಕೊಂಡುಪೋದರಾ ವಿರಹಾಕುಲೆ
ಯಂ” || 241 ||

“ಪೂವಿನ ಬಿಲ್ಲಕೊಪ್ಪನೊದೆದೇರಿಸಿ ತಾವರೆ ನೂಲ ನಾರಿಯಂ
ಜೀವೊಡೆಗೆಯ್ದು . . . . .” || 242 ||

ಪಿತ್ಯವಿನ, ಋವಿನ, ಗ್ಲಾವಿನ, ಗೋವಿನ, ನಿಸ್ಸಿನ. ಮೊನ್ನಿನ.

“ಮತ್ತಿನ ಮತ್ತಿನ ಬೇರ್ಗಳ |

ಬಿತ್ತುಗಳಾವೆಡೆಯೊಳೇನೊ ಸುಜನೋತ್ತಂಸಾ” || 243 ||

ವ್ಯಂಜನದೊಳುಂಟು — ಈ ಸೂಚಿಸ.

ತೃತೀಯೆಯೊಳ್ ವಿಕಲ್ಪಕ್ಕೆ—ಮಾತಿಂ, ಮಾತಿನಿಂ; ಕಡುಪಿಂ, ಕಡುಪಿನಿಂ.

ವತ್ಸಸಂಧಿಯೊಳ್ ವಿಕಲ್ಪಕ್ಕೆ—ಮಡುವಿಂ, ಮಡುವಿನಿಂ; ಮಡುಗೆ,
ಮಡುವಿಂಗೆ; ಮಡುವ, ಮಡುವಿನ; ಗುರುವಿಂ, ಗುರುವಿನಿಂ; ಗುರುಗೆ,
ಗುರುವಿಂಗೆ; ಮನುವಿಂ, ಮನುವಿನಿಂ; ಗುರುವ, ಗುರುವಿನ; ಗುರುವೊಳ್.
ಗುರುವಿನೊಳ್.

“ಮನುವಿನ ಮಾರ್ಗಂ ಸುರಗುರು- |

ವಿನವಿವು ಪವಮಾನಸೂನುವೊಂದಾಯತಿ ಪೆಂ- ||

ಪಿನೊಳೆಸೆವ ಕರ್ಣನೊಳ್ಳುಡಿ |

ತನಗದು ನಿಜವಾಗೆ ನೆಗಪ್ಪಿನಾ ಏಭುವಿಳೆಯೊಳ್” || 244 ||

ಸೂತ್ರಂ. || ೧೦೯ ||

But the insertion
of ಇನ್ takes place
only in a very few

ವಗಲಿರುಳೆಂಬಲ್ಲಿ ವಿಕ- |

ಲ್ಪಗತಿಯಿನಾ ವ್ಯಂಜನಾಂತದೊಳೆ ಪೇರ್ಪಿರಾ ಸೂ- ||

instances with words ending in consonants; it is optional with ಪಗಲ್ and ಇರುಳ್, necessary with ಈಗಲ್ and ಆಗಲ್.

ರಿಗಳಾಗಿಗಳೆಂಬೆಡೆ- |

ಗೆಗಲ್ಪ ರುಯಿದೆಡೆಗಿನಾಗಮಂ ದೋಷಕರಂ. || ೧೧೯ ||

ಪದಚ್ಛೇದಂ.— ಪಗಲ್ ಇರುಳ್ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಏಕಲ್ಪಗತಿಯಿಂ ಆ ವ್ಯಂಜನಾಂತದೊಳೆ ಪೇಪ್ಪಿರ್ ಸೂರಿಗಳ್; ಆಗಲ್ ಈಗಲ್ ಎಂಬ ಎಡೆಗೆ ಆಗಲ್ಪರ್. ಉಯಿದ ಎಡೆಗೆ ಇನಾಗಮಂ ದೋಷಕರಂ.

ಅನ್ವಯಂ.— ಸೂರಿಗಳ್ ಆ ವ್ಯಂಜನಾಂತದೊಳೆ ಪಗಲ್ ಇರುಳ್ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಏಕಲ್ಪ ಗತಿಯಿಂ ಪೇಪ್ಪಿರ್; ಆಗಲ್ ಈಗಲ್ ಎಂಬೆಡೆಗೆ ಆಗಲ್ಪರ್; ಉಯಿದೆಡೆಗೆ ಇನಾಗಮಂ ದೋಷಕರಂ.

ಟೀಕು.— ಸೂರಿಗಳ್ = ಎದ್ದಾಂಸರ್; ಆ ವ್ಯಂಜನಾಂತದೊಳೆ = ಆ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ವ್ಯಂಜನಾಂತಶಬ್ದಂಗಳಲ್ಲಿಯೆ; ಪಗಲ್ = ಪಗಲೆಂದು; ಇರುಳ್ = ಇರುಳೆಂದು; ಎಂಬಲ್ಲಿ = ಎಂಬ ಶಬ್ದಂಗಳಲ್ಲಿ; ಏಕಲ್ಪಗತಿಯಿಂ = ಏಕಲ್ಪದ ಗತಿಯಿಂದೆ; ಪೇಪ್ಪಿರ್ = ಇನಾಗಮವಂ ಪೇಪ್ಪರ್; ಆಗಲ್ = ಆಗಳೆಂದು; ಈಗಲ್ = ಈಗಳೆಂದು; ಎಂಬೆಡೆಗೆ = ಎಂಬ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ; ಆಗಲ್ಪರ್ = ಇನಾಗಮವಂ ತೊಲಗಿಸರ್; ಉಯಿದೆಡೆಗೆ = ಮಿಕ್ಕ ವ್ಯಂಜನಾಂತಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ; ಇನಾಗಮಂ = ಇನ್ ಎಂಬಾಗಮಂ; ದೋಷಕರಂ = ದೋಷಕರವಪ್ಪುದು.

ವೃತ್ತಿ.— ಪಗಲಿರುಳೆಂಬ ವ್ಯಂಜನಾಂತಶಬ್ದಂಗಳೊಳಿನಾಗಮಂ ಏಕಲ್ಪ ದಿನವ್ಪುದು; ಆಗಳೆಗಳೆಂಬ ವ್ಯಂಜನಾಂತದೊಳಿನಾಗಮಂ ನಿತ್ಯಂ. ಮಿಕ್ಕೆಡೆ ಯೊಳೆಲ್ಲಂ ದೋಷಂ.

- ಪ್ರಯೋಗಂ.— ಏಕಲ್ಪಕ್ಕೆ— ಪಗಲ, ಪಗಲಿನ; ಇರುಳ, ಇರುಳಿನ.
- “ಪಗಲಂತಿದ೯ಜ್ಜ ವೆಳ್ಳಿಂಗಳನಿನಕಿರಣಶ್ರೇಣಿಗೆತ್ತಾಗಳ . . . . .”
|| 245 ||
- “ಪಗಲಿನ ರವಿಕಿರಣಂಗಳ್ |
ಮಗುಯ್ಡಿಗಳ್ . . . . .” || 246 ||
- “ಇರುಳ ಸರೋಜವಾದುದರಿರಾಯರ ಸಂಸಾರಂ” || 247 ||
- “ಇರುಳಿನ ಚಕ್ರಾಪ್ಪಯದ ವೋಲಿದ೯ವಂ ಸುಖಂಬಡೆದವನೆ”
|| 248 ||

నిత్యకే—

“ఆగళిన కజ్జ మసగమే గేయ్యపుదేదు. . . ” || 249 ||

“ఆవ రితి శ్లోకసిందోడి బయ్యురెగళిన దేసేగేవిచ్చి మహా
కవిత్వరం” || 250 ||

దోషకే— బీమరిస, మణలిస, ముగిలిస; ఇవహంతే మిక్కువం నోడికొళ్ళుదు.

సూత్రం. || ౧౧౦ ||

In the Instrumental, Genitive and Locative (Singular and Plural, Neuter Gender) Verbal nominal bases,

జనియిపుదుదంతకృత్ - |

వనామగుణవచనసంఖ్యేగళ్ళి పవణ్ణి- ||

వినమహిత్కారం దిగ్వా-

జి నీలీ తృతియోదిగణ్ణయ్యోగిసవడేగుం || ౧౨౦ ||

Pronouns, Adjectives, Numerals and words denoting Quantity (పవణ్ణ). when ending in లు insert అహి. Words denoting Direction (దిగ్వా) insert అణ్ in the Instrumental Singular, etc.

పదచ్ఛేదం. — జనియిపుదు లుదంతకృత్ — నవనామ — గుణవచన — సంఖ్య గళ్ళి పవణ్ణి అహివినం అహిత్కారం; దిగ్వాజి నీలీ, తృతియోదిగి అణ్ ప్రయోగిసవడేగుం.

అస్వయం. — లుదంతకృత్ నవనామగుణవచనసంఖ్యేగళ్ళి పవణ్ణి అహివినం తృతియోదిగి అహిత్కారం జనియిపుదు: దిగ్వాజి నీలీ, అణ్ ప్రయోగిసవడేగుం.

టీక. — లుదంతకృత్ = లుకారాంతకృత్తగళ్ళి: నవనామ = నవనామం గళ్ళి; గుణవచన = గుణవచనం గళ్ళి; సంఖ్యగళ్ళి = సంఖ్యవాచకగళ్ళి; పవణ్ణి = ప్రసాణ వాచకగళ్ళి; అహివినం = తిళివత్తిరి. తృతియోదిగి = తృతియోదిగి వేదలదాదువకే: అహిత్కారం = అహి అందాగమం; జనియిపుదు = జుట్టుపుదు: దిగ్వాజి = దిక్కుం వేళ్ళి తబ్బం గళ్ళి: నీలీ = ఇర: అణ్ = అణ్ణంబాగమం: ప్రయోగిసవడేగుం = ప్రయోగిస వ్లదువుదు.

వృత్తి. — లుకారంతమప్ప కృత్తింగం నవనామకృత్ గుణవచన కృత్ సంఖ్యేగం పవణ్ణం తృతియే వేదలదాదుదహిత్కారం పుట్టుగుం: దిగ్వాజికదోకంతే అణ్ణాగమమకృత్.

ಪ್ರಯೋಗಂ.— ಕೃತ್ತಿಗೆ— ಮಾಡಿದುದಪಿಂ, ಕೂಡಿದುದಪಿಂ, ನೋಡಿದುದಪಿಂ, ಉಣ್ಣುದರ್ಕೆ.

ಸರ್ವನಾಮಕ್ಕೆ— ಅದಪಿಲ್ಲಿ, “ಪಿಪಿವರ ಧರ್ಮಗಳಂ,” “ಪಿಪಿವ ಪಿಪಿಂ.” ಅದಪಿಂಸಂಬರ್ಧದೊಳ್ ಅಸ್ತಪಿಂಸಂದೊಂದು ಶಬ್ದಮುಂಟು.

ಗುಣವಚನಕ್ಕೆ—

“ಕಿಪಿಂಪಿಪಿಂಗಳೆ ಪಿರಿದುವರ್ಧಮ- |

ನಪಿಂಪಲ್ ನೆಪಿಂವಾತನಾತನಿಂ ಚಾಣಂ.” || 251 ||

ಗುಣವಚನಮಲ್ಲದಲ್ಲಿಯುಂ ಆಪಿಂತ್ಕಾರಂ ಒರ್ಮೆ ಉಂಟು |

“ಮೇಳುದಪಿ ಸೆರಂಗನೋಸರಿಸುವಂತಿರೆ” || 252 ||

ಸಂಖ್ಯೆಗೆ— ಮೂಪಿಪಿಂ, ನಾಲ್ಕುಪಿಂ, ಎಯ್ದಪಿಂ.

ಪವಣಿಗೆ— ಅನಿತಪಿಂ, ಇನಿತಪಿಂ, ಎನಿತಪಿಂ, ಎಲ್ಲವಪಿಂ.

ದಿಗ್ವಾಚಿಯ ಅಣ್ಗೆ— ಮೂಡಣ, ತೆಂಕಣ, ಪಡುವಣ ಇತ್ಯಾದಿ. ಮೂಡಣಿಂ, ತೆಂಕಣಿಂ, ಪಡುವಣಿಂ, ಬಡಗಣಿಂ, ಮೇಗಣಿಂ, ಕೆಳಗಣಿಂ, ನಡುವಣಿಂ, ಕಡೆಯಣಿಂ, ಆತ್ತಣಿಂ, ಇತ್ತಣಿಂ. ಎತ್ತಣಿಂ, ಮುಂದಣಿಂ. ಪಿಂದಣಿಂ, ಮುಂತಣಿಂ, ಪಿಂತಣಿಂ, ಒಳಗಣಿಂ, ಪೊಲಿಗಣಿಂ, ಕಡೆಯಣಿಂ.

ನಡುವೆಂಬುದು ಶರೀರಮಂ ಕುಪಿತ್ತು ದಿಗ್ವಾಚಕಮಲ್ಲು; ಮಧ್ಯಮಂ ಕುಪಿತ್ತು ದಿಗ್ವಾಚಕಂ. ಎಡೆಯೆಂಬುದು ತೆಪ್ಪಂ ಪೇಪ್ಪಿಲ್ಲಿ ದಿಗ್ವಾಚಕಂ; ಆವೆಡೆಯಣಿನೆಂದಣ್ಣತ್ತುವುದು.

ಸೂತ್ರಂ. || ೧೧೧ ||

In forming a Masculine base from words of Direction which have inserted ಅಣ್ the augment ಆ

ಪುರುಷವರಮಾದೊಡತ್ತಂ |

ದೊರೆಕೊಳ್ಳುಮದಣ್ಣುಗುಳ್ಳ ದಿಗ್ವಾಚಕದೊಳ್ ||

ಪರದಿಗ್ವಾಚಕದೊಳ್ಳಂ- |

ಚರಿಸುವುದಾ ತೆಪ್ಪೆ ದತ್ತವಿಧಿ ಶಾಬ್ದಕರಿಂ. || ೧೨೧ ||

(Nom. ಆಂ) is joined; in the others the augment is ದ (Nom. ದಂ.)

ವದಕ್ಕೇದಂ.— ಪುರುಷವರಂ ಆದೊಡೆ, ಅತ್ತಂ ದೊರೆಕೊಳ್ಳುಂ ಆದು. ಅಣ್ ತಗ್ವಾಚ ದಿಗ್ವಾಚಕದೊಳ್. ಪರದಿಗ್ವಾಚಕದೊಳ್ ಸಂಚರಿಸುವುದು ಆ ತೆಪ್ಪೆ ದತ್ತವಿಧಿ ಶಾಬ್ದಕರಿಂ.

ಅನ್ವಯಂ. — ಅಣ್ತುಗುಳ್ಳ ದಿಗ್ವಾಚಕದೊಳ್ ಪುರುಷವರಂ ಆದೊಡೆ, ಅತ್ವಂ ಆಮ ದೊರಕೊಳ್ಳಂ. ವರದಿಗ್ವಾಚಕದೊಳ್ ಆ ತೆವೆದೆ ದತ್ವನಿಧಿ ಶಾಬ್ದಿಕರಿಂ ಸಂಚುಸುವುದು.

ಬೀಕು. — ಅಣ್ತುಗುಳ್ಳ ದಿಗ್ವಾಚಕದೊಳ್ = ಅಣಾಗಮಂ ಪತ್ತಿದ ದಿಗ್ವಾಚಕಂಗಳಲ್ಲಿ; ಪುರುಷವರಂ = ಪುಲ್ಲಿಂಗವರಂ; ಆದೊಡೆ = ಆಗೇ; ಅತ್ವಂ = ಆಕಾರಂ; ಆದು = ಅದು; ದೊರೆ ಕೊಳ್ಳಂ = ಪ್ರಾಪ್ತಿಸುವುದು; ವರದಿಗ್ವಾಚಕದೊಳ್ = ಅಣ್ತುತದ ಮಿಕ್ಕ ದಿಗ್ವಾಚಕಂಗಳಲ್ಲಿ; ಆ ತೆವೆದೆ = ಆ ರೀತಿಯಿಂದೆ; ದತ್ವನಿಧಿ = ದಕಾರದ ನಿಧಿ; ಶಾಬ್ದಿಕರಿಂ = ಶಬ್ದಜ್ಞರಿಂದೆ; ಸಂಚು ಸುವುದು = ವರ್ತಿಸುವುದು.

ವೃತ್ತಿ. — ಅಣ್ಪತ್ತಿದ ದಿಗ್ವಾಚಕಂ ಪುಲ್ಲಿಂಗಮಪ್ಪಡೆಯೊಳಕಾರಮಂ ಕೈಕೊಳ್ಳಂ; ಅಣ್ಪತ್ತದೆ ಮಿಕ್ಕ ದಿಗ್ವಾಚಕದೊಳ್ ದಕಾರಾಗಮಮಕ್ಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ಅಕಾರಕ್ಕೆ — ಮೂಡಣಂ, ತೆಂಕಣಂ, ಬಡಗಣಂ, ಪಡು ವಣಂ, ಮೇಗಣಂ, ಕೆಳಗಣಂ, ನಡುವಣಂ, ಕಡೆಯಣಂ, ಎಡೆಯಣಂ, ಒಳಗಣಂ, ಪೊರುಗಣಂ, ಮುಂತಣಂ, ಪಿನ್ನಣಂ, ಅತ್ತಣನಿತ್ತಣಂ.

ದಕಾರಕ್ಕೆ — ಕೆಲದಂ, ಬಲದಂ, ಅಲ್ಲಿದಂ, ಇಲ್ಲಿದಂ, ಎಲ್ಲಿದಂ.

“ . . . . . ಕೆಲದನಲ್ಲಿದನಿಲ್ಲಿದನೀಗಳೆಂಬಿನಂ |

ಮುತ್ತಿದನೊಂದೆ ತೇರೊಳಮರೇಂದ್ರಸುತಂ ಕುರುವ್ಯಂದ

ವೆಲ್ಲವಂ” || 253 ||

“ . . . . . ವಿನೋ- |

ದದ ಮೊದಲೆಲ್ಲಿದಂ ಸೊಬಗಿನಾಗರಮೆಲ್ಲಿದನಿಚ್ಚಿಯಾಣ್ಣನೆ- ||

ಲ್ಲಿದನೆರ್ವೆಗಾಣ್ಣನೆನ್ನರಸನೆಲ್ಲಿದನೋ ಲಲಿತಾಂಗವಲ್ಲಭಂ” || 254 ||

ಸೂತ್ರಂ. || ೧೧೨ ||

The Nominative of the Pronoun ಏನ್ (S. 79) is either ಏನ್ or ಏತಃ; its Dative is ಏತರ್ಕೆ or ಏಕೆ (cf. S. 114); for the other cases its theme is ಏತಃ.

ಏನೇತಃಪ್ರಿನಿಕುಮಾದಿಯೊ- |

ಏನೇಗಟ್ಟಿ ಚತುರ್ಥಿಗಕ್ಕುಮೇತರ್ಕೆಕೆಂ- ||

ಬೀ ಸುಡಿಯೇತರ್ಪ್ರಕೃತಿಯೆ |

ತಾನಕ್ಕುಂ ತತ್ತೃತೀಯೆ ಮೊದಲಾದುವುತೊಳ್.

|| ೧೨೨ ||

ಪದಚ್ಛೇದಂ. — ಏನ್ ಏತಪ್ ಏನಿಕುಂ ಅಮಿಯೊಳ್; ಆ ನೆಗದ್ಡಿ ಚತುರ್ಥಿಗೆ ಅಕ್ಕುಂ ಏತರ್ಕೆ ಏಕೆ ಎಂಬಿ ನುಡಿ; ಏತರ್ಪ್ರಕೃತಿಯೆ ತಾಂ ಅಕ್ಕುಂ ತತ್ಪ್ರತಿರೆಯೆ ಮೊದಲಾದುವಪ್ಪೊಳ್.

ಅನ್ವಯಂ. — ಅಮಿಯೊಳ್ ಏನ್ ಏತಪ್ ಏನಿಕುಂ; ಆ ನೆಗದ್ಡಿ ಚತುರ್ಥಿಗೆ ಏತರ್ಕೆ ಏಕೆ ಎಂಬಿ ನುಡಿ ಅಕ್ಕುಂ; ತತ್ಪ್ರತಿರೆಯೆ ಮೊದಲಾದುವಪ್ಪೊಳ್ ಏತರ್ಪ್ರಕೃತಿಯೆ ತಾಂ ಅಕ್ಕುಂ.

ಟೀಕುಂ. — ಅಮಿಯೊಳ್ = ಪ್ರಥಮಾವಿಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ; ಏನ್ = ಏನೆಂದು; ಏತಪ್ = ಏತ ಹಿಂದೆ; ಏನಿಕುಂ = ಏನಿಸುವುದು; ಆ ನೆಗದ್ಡಿ ಚತುರ್ಥಿಗೆ = ಆ ಪ್ರಸಿದ್ಧವೆನಿಸಿದ ಚತುರ್ಥಿವಿಭಕ್ತಿಯೆ; ಏತರ್ಕೆ = ಏತರ್ಕೆ ಎಂದು; ಏಕೆ = ಏಕೆ ಎಂದು; ಎಂಬಿ ನುಡಿ = ಎಂಬಿ ವಾಕ್ಯಂ; ಅಕ್ಕುಂ = ಅಪ್ಪುದು; ತತ್ಪ್ರತಿರೆಯೆ = ಆ ತೃತೀಯೆ; ಮೊದಲಾದುವಪ್ಪೊಳ್ = ಮೊದಲಾದ ವಿಭಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ; ಏತರ್ಪ್ರಕೃತಿಯೆ = ಏತಪ್ ಎಂಬ ಪ್ರಕೃತಿಯೆ; ತಾಂ = ತಾಂ; ಅಕ್ಕುಂ = ಅಗುವುದು.

ವೃತ್ತಿ. — ಏನೆಂಬ ಸರ್ವನಾಮದ ಪ್ರಥಮೆಗೆ ಏನೆಂದು ಏತಪ್ಪೆಂದು ಮುಕ್ತುಂ; ಚತುರ್ಥಿಯೊಳೇತರ್ಕೆಂದುಮೇಕೆಂದುಮುಕ್ತುಂ; ತೃತೀಯೆ ಮೊದಲಾದುವರ್ಕೆ ಏತಪ್ಪೆಂದೆ ಪ್ರಕೃತಿಯುಕ್ತುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ಪ್ರಥಮೆಗೆ—

- “ಅಂದಿನ ಸಿಜಭುಜ ವಿಕ್ರಾಂತಮೇನಾದುದು” || 255 ||
- “ಏನಾಗಿಯುಮೇನೊ ತಿರ್ದವುದೆ ತೀರದೊಡಂ” || 256 ||
- “ . . . . ಮಹಿಯೆಂಬಿಯಾಗಿ ಮೇಣ್ ಗತಿಯಂ ಪಡೆದೇತಪ್ಪಾತನೇ ಗತಿಯೆಂದಳ್.” || 257 ||

ಚತುರ್ಥಿಗೆ—ಏತರ್ಕೆ, ಏಕೆ.

- “ಏತರ್ಕೆ ಮುನಿಸೆಂದು ನೊಂದು ನುಡಿದಂ” || 258 ||
- “ಏಕೆಂದೆಯೆಂ ದಶಧ- |
- ಮಾಕಲಿತಕರಾಗ್ರನಾದನೆನಗಿದು ಚೋದ್ಯಂ” || 259 ||

ತೃತೀಯಾದಿಗೆ—ಏತಪ್ಪೆಂ, ಏತಪ್ಪತ್ತಣಿಂ, ಏತಪ್ಪಿ, ಏತಪ್ಪೊಳ್.
 “ಏತಪ್ಪಿ ಮಾತು ಭೂತಳದೊಳರ್ಥವಿಮೀಸನ ಶೌಚಮಣ್ಣು . . .”

ಸೂತ್ರಂ¹⁾. || ೧೧೩ ||

The Dative Singular of Masculines ending in ಅ is ಅಂ + ಗೆ; that of Neuters ending in ಅ is ಕೆ or ಕ್ಕೆ; the Dative of all other bases

ಒದವುವುದದಂತಪುಲ್ಲಿಂ- |
 ಗದೋಳ್ ಗೆಯೆಂದಾದಿಬಿಂದುವಿಂ ದ್ವಿತ್ವಂ ಮೇ- ||
 ನೊದವುವುದು ನಪುಂಸಕಲಿಂ- |
 ಗದೋಳ್ ಚತುರ್ಥಿಗೆ ಗೆಯಕ್ಕುಮುಲಿಂ ದೆಡೆಗೆಲ್ಲಂ.

|| ೧೧೩ ||

whether Singular or Plural, Masculine or Feminine, is ಗೆ.

ಪದಚ್ಛೇದಂ.— ಒದವುವುದು ಅದಂತಪುಲ್ಲಿಂಗದೋಳ್ ಗೆ ಎಂದು ಅದಿಬಿಂದುವಿಂ; ದ್ವಿತ್ವಂ ಮೇಣ್ ಒದವುವುದು ನಪುಂಸಕಲಿಂಗದೋಳ್ ಚತುರ್ಥಿಗೆ ಗೆ ಅಕ್ಕುಂ ಉದಿವ ಎವೆಗೆ ಎಲ್ಲಂ.

ಅನ್ವಯಂ.— ಚತುರ್ಥಿಗೆ ಅದಂತಪುಲ್ಲಿಂಗದೋಳ್ ಅದಿಬಿಂದುವಿಂ, ಗೆ ಎಂದು, ಒದವುವುದು; ನಪುಂಸಕಲಿಂಗದೋಳ್ ದ್ವಿತ್ವಂ ಮೇಣ್ ಒದವುವುದು; ಉದಿವೆವೆಗೆ ಎಲ್ಲಂ ಗೆ ಅಕ್ಕುಂ.

ಟೀಕು.— ಚತುರ್ಥಿಗೆ = ಕೆ ಎಂಬ ಚತುರ್ಥಿವಿಭಕ್ತಿಗೆ; ಅದಂತ = ಆಕಾರಾಂತವಾದ; ಪುಲ್ಲಿಂಗದೋಳ್ = ಪುಲ್ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ; ಅದಿಬಿಂದುವಿಂ = ಅದಿಯಲ್ಲಿ ಬಿಂದುವಿಸೇಡನೆ; ಗೆ ಎಂದು = ಗೆಯೆಂದು; ಒದವುವುದು = ಪ್ರಾಪ್ತಿಸುವುದು; ನಪುಂಸಕಲಿಂಗದೋಳ್ = ಆಕಾರಾಂತವಾದ

1) ಆತಶ್ಚತುರ್ಥ್ಯಾಸ್ತೃತೀಯೋನುಸ್ವಾರಪೂರ್ವಃ ಪುಂಸಿ. || ಭಾ. ಭೂ. 62. ||

(ಆಕಾರಾಂತ ಲಿಂಗಗಳಿಂ ಪರವಾದ ಚತುರ್ಥಿವಿಭಕ್ತಿಗೆ ಪುಲ್ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ನೊನ್ನೆಯೊಡನೆ ತನ್ನ ತೃತೀಯಾಕ್ಷರವು ಬರುವುದು.)

ವಾ ನಪುಂಸಕೇ ದ್ವಿತ್ವಂ. || ಭಾ. ಭೂ. 63. ||

(ಅದಕ್ಕೆ ನಪುಂಸಕಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ದ್ವಿತ್ವವು ಬರುವುದು.)

ಶೇಷಾತ್ಪ್ರತೀಯತ್ವಂ. || ಭಾ. ಭೂ. 64. ||

(ಆಕಾರಾಂತವಲ್ಲದೆ ಉದಿವೆವೆಗಳಲ್ಲಿ ಆ ಕೆಕಾರಕ್ಕೆ ಗೆಕಾರವು ಬರುವುದು.)

ವೊದಲೋಳನುಸ್ವಾರಂ ಚರ- |

ನದಂತ ಪುಲ್ಲಿಂಗದೋಳ್ ಗೆಯಕ್ಕುಂ ದ್ವಿತ್ವಂ ||

ಎವಿವ ನಪುಂಸಕಲಿಂಗದೋಳ್ ನ- |

ಕ್ಷಪಿಂ ತೃತೀಯಂ ಚತುರ್ಥಿಗಂತುಣಿಂನುವಣಿಂ || ಲ. ಸ್ತೃ. 25. ||

ನಪುಂಸಕಲಿಂಗದಲ್ಲಿ; ದ್ವಿತ್ವಂ = ದ್ವಿಭಾವಂ; ಪೋಣಾ = ಏಕಲ್ಪದಿಂದೆ; ಒದವುವುದು = ಪ್ರಾಪ್ತಿಸುವುದು; ಉದಿದೆಜೆಗೆ = ಅಕಾರಾಂತಮಲ್ಲದುದಿದೆಜೆಗೆ; ಎಲ್ಲಂ = ಸ್ತ್ರೀವ್ಯಂನಪುಂಸಕಲಿಂಗಂಗಳೆಲ್ಲಯೆಲ್ಲಂ; ಗೆ = ಗೆಯೆಂದು; ಆಕ್ಕುಂ = ಆಗುವುದು.

ವೃತ್ತಿ. — ಅಕಾರಾಂತಪುಲ್ಲಿಂಗದೊಳ್ ಪರಮಾದ ಚತುರ್ಥಿ ಬಿಂದುವೆರಸುಗೆಯೆಂದಕ್ಕುಂ; ಅಕಾರಾಂತನಪುಂಸಕಲಿಂಗದೊಳ್ ಪರಮಾದ ಚತುರ್ಥಿಗೆ ಏಕಲ್ಪದಿಂ ದ್ವಿತ್ವಮಕ್ಕುಂ; ಅಕಾರಾಂತಮಲ್ಲದುದಿದೆಜೆ ಸ್ವರವ್ಯಂಜನಾಂತಂಗಳೆ ಪರಮಾದ ಚತುರ್ಥಿಗೆ, ಲಿಂಗವಚನವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿಲ್ಲದೆ, ಗೆಯೆಂದಕ್ಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ಪುಲ್ಲಿಂಗಕ್ಕೆ—ಅರಸಂಗೆ; ಆತಂಗೆ.

“ಅರಸಂಗೆಮರಸಿಗಂ ಪುಟ್ಟಿ ರಾಜಸುತನೆಸಿಸಿ.” || 261 ||

“ಆತಂಗೆಮಾಕೆಗಂ ವಿ- |

ಖ್ಯಾತಯಶಂ ಪುಟ್ಟಿದಂ ಕುಲಕಂ ಚಲಕ್ಕಂ ||

ಭೂತಳದೊಳಾಗಮಧಿಕಂ |

ನೀತಿಪರಂ ಪರಬಲಾಬ್ಧಿಗೌರ್ವಪ್ರತಿಮಂ.” || 262 ||

ನಪುಂಸಕಲಿಂಗದ್ವಿತ್ವವಿಕ್ಕಲ್ಪಕ್ಕೆ— ಬನಕ್ಕೆ, ಬನಕೆ; ಪೊಲಕ್ಕೆ, ಪೊಲಕೆ. ಸ್ವರವ್ಯಂಜನಾಂತಂಗಳೆ— ಆಕೆಗೆ ಕಡಿಲೆಂದು ಆತಂ ನುಡಿದಂ; ಪೆಣ್ಣೆ; ಕಣ್ಣೆ; ಕುರುಳ್ಳೆ; ಬೆರಲ್ಲೆ; ಅರಲ್ಲೆ; ಬೆಂಗೆ; ಆಕಳೆ; ಮುಳ್ಳೆ; ಬಿಲ್ಲೆ; ಅವಲ್ಲೆ; ನೆಗುಲ್ಲೆ; ಪೊಲಿವಾರ್ಗೆ.

“ . . . . ಕವಿಗೆ ಕೇಡಿಲ್ಲೆಂತುಂ . . . . ” || 263 ||

“ . . . . ತಮಗೆ ಭೂಷಣಂ ಪೊಡೆಯಲ್ಲೇ ” || 264 ||

“ಆಕೆಗೆ ಕಡಿಲೆಂದಾತಂ ನುಡಿದಂ . . . . ” || 265 ||

ವಚನತ್ರಯಕ್ಕೆ—

“ . . ಆವುದು ಸಂಕಟಂ ನಿನಗೆ ನಿಲ್ಲಜ ನಿಲ್ಲಬಾ . . . ” || 266 ||

“ಸೈತಿರು ಕಿವಿಗಳ್ಗೆ ಕರ್ಣಪೂರಮನಿಡುವೆಂ” || 267 ||

“ಅವಳ ಕುರುಳ್ಳೆ ಮಾಲೆದುಂಬಿಗಳೆಣೆಯೆ” || 268 ||

ಸೂತ್ರಂ. || ೧೧೪ ||

The formation of the Dative Singular with ಕೆ occasionally occurs also where its appearance, so to say, suggests the idea of a Compound (see s. S. 19).

ಅಮದಿರದು ತೃತೀಯತ್ವಂ |
 ಸಮಾಸವದ್ಭಾವಮಾದ ತಾಣದೊಳಿಲ್ಲಂ ||
 ಸಮ ಸಂದ ಚತುರ್ಥಿಗೆ ಕಾ- |
 ವ್ಯಮಾರ್ಗದೊಳ್ ಲಕ್ಷ್ಯಮುಂಟು ತಾನೀ ತೆಂದಿಂ. || ೧೧೪ ||

ವದ್ಭೇದಂ.—ಅಮದು ಇರದು ತೃತೀಯತ್ವಂ ಸಮಾಸವದ್ಭಾವಂ ಆದ ತಾಣದೊಳ್ ಎಲ್ಲಂ ಸಮ ಸಂದ ಚತುರ್ಥಿಗೆ; ಕಾವ್ಯಮಾರ್ಗದೊಳ್ ಲಕ್ಷ್ಯಂ ಉಂಟು ತಾಂ ಈ ತೆಂದಿಂ.

ಅನ್ವಯಂ.—ಸಮಾಸವದ್ಭಾವಂ ಆದ ತಾಣದೊಳ್ ಎಲ್ಲಂ ಸಮ ಸಂದ ಚತುರ್ಥಿಗೆ ತೃತೀಯತ್ವಂ; ಅಮದು ಇರದು; ಕಾವ್ಯಮಾರ್ಗದೊಳ್ ಈ ತೆಂದಿಂ ಲಕ್ಷ್ಯಂ ತಾಂ ಉಂಟು.

ಟೀಕು.—ಸಮಾಸವದ್ಭಾವಂ = ಸಮಾಸದಂತವು ಭಾವಂ; ಆದ ತಾಣದೊಳ್ = ಆದ ತಾವಿನಲ್ಲಿ; ಎಲ್ಲಂ = ಸರ್ವಂ; ಸಮ ಸಂದ ಚತುರ್ಥಿಗೆ = ಸಮಾನವಾಗಿ ಸಂದ ಚತುರ್ಥಿ ವಿಭಕ್ತಿಗೆ; ತೃತೀಯತ್ವಂ = ಮೂರನೆಯಕ್ಷರದ ಭಾವಂ; ಅಮದಿರದು = ಪೂರ್ಮಗೆಯಾಗಿ ರದು; ಕಾವ್ಯಮಾರ್ಗದೊಳ್ = ಕಾವ್ಯಂಗಳ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ; ಈ ತೆಂದಿಂ = ಈ ರೀತಿಯಿಂದೆ; ಲಕ್ಷ್ಯಂ = ಉದಾಹರಣೆ; ತಾಂ = ತಾಂ; ಉಂಟು = ಉಂಟಾಗಿರ್ಪದು.

ವೃತ್ತಿ.—ಸಮಾಸಮಿಲ್ಲದೆಯುಂ ಸಮಾಸಲಕ್ಷಣಮಂ ಪೊಕ್ಕ ಚತುರ್ಥಿಗೆ ತೃತೀಯತ್ವಮಿಲ್ಲ.

ಪ್ರಯೋಗಂ.—ಕಾಯ್ಕಿ, ಕೋಯ್ಕಿ, ನಾಯ್ಕಿ, ಏತರ್ಕೆ, ಆದರ್ಕೆ, ಅನಿತರ್ಕೆ; ಏತಕೆಂದುಮುಂಟು.

“ಬಯಲೆ ಬಂದವರೊ ಪೇರಿನಿತರ್ಕವೊಳಂ ಪುರಾಂತಕಂ” || 269 ||
 “ಶರೀರದ ಭೋಗಮಂ ತೊಲಿವನಿತರ್ಕೆ . . . .” || 270 ||

ಸೂತ್ರಂ || ೧೧೫ ||

The ಗೆ with the augment ಆಂ of the Dative Plural

ಪಿರಿದುಂ ಚತುರ್ಥಿ ಸಂಸ್ಕೃತ |
 ಪುರುಷಸ್ತ್ರೀವಿಷಯಸಹಿತಬಹುವಚನದೊಳೊಂ- ||

of Samskṛita and Kanarese Masculines and Feminines may be treated as a Slack double consonant (S. 42), or ಗೆ may also be doubled.

ವದಚ್ಛೇದಂ. — ಪಿರಿದುಂ ಚತುರ್ಥ ಸಂಸ್ಕೃತಪುರುಷಸ್ತ್ರೀವಿಷಯವಿಹಿತಬಹುವಚನದೊಳೊ ಒಂದಿ ಇರೆ, ತಿಫಲವೃತ್ತಿ ತಾಂ ಉಚ್ಚರಿಸರ್ಗ ಯಥೇಷ್ಟಂ ಎಂದು, ತಿಳಿಗೆ ಈ ಕ್ರಮದಿಂ.

ಅನ್ವಯಂ. — ಪಿರಿದುಂ ಸಂಸ್ಕೃತಪುರುಷಸ್ತ್ರೀವಿಷಯವಿಹಿತಬಹುವಚನದೊಳೊ ಚತುರ್ಥ ಒಂದಿ ಇರೆ, ತಿಫಲವೃತ್ತಿ ತಾಂ ಉಚ್ಚರಿಸರ್ಗ ಯಥೇಷ್ಟಂ ಎಂದು, ತಿಳಿಗೆ ಈ ಕ್ರಮದಿಂ.

ಟೀಕು. — ಪಿರಿದುಂ = ಎರೇಷವಾಗಿ; ಸಂಸ್ಕೃತ = ಸಂಸ್ಕೃತದ; ಪುರುಷಸ್ತ್ರೀ = ಪುಲ್ಲಿಂಗ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗಗಳ; ವಿಷಯ = ವಿಷಯದಲ್ಲ; ವಿಹಿತ = ಕೂಡಲ್ಪಟ್ಟ; ಬಹುವಚನದೊಳೊ = ಬಹುವಚನದಲ್ಲ; ಚತುರ್ಥ = ಚತುರ್ಥವಿಧಕ್ಕೆ; ಒಂದಿರೆ = ಕೂಡಿರೆ; ತಿಫಲವೃತ್ತಿ = ತಿಫಲದ ವರ್ತನೆ; ತಾಂ = ತಾಂ; ಉಚ್ಚರಿಸರ್ಗ = ಓದುವರ್ಗ; ಯಥೇಷ್ಟಮೆಂದು = ಚ್ಚೆ ಬಂದ ಹಾಗೆ ಎಂದು; ಈ ಕ್ರಮದಿಂ = ಈ ರೀತಿಯಿಂದೆ; ತಿಳಿಗೆ = ಅರ್ಥಿಗೆ.

ವೃತ್ತಿ. — ಸಂಸ್ಕೃತಪುಲ್ಲಿಂಗಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗದ ಬಹುವಚನದೊಳೊಂ ಪಿರಿದುಮೆಂ ಬುದುಡಿಂ ಕನ್ನಡದ ಪುಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗದೊಳೊಂ ಚತುರ್ಥಿಗೆ ದ್ವಿತ್ವವಿಕ್ಕೊಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೆ -- ಬುಧರ್ಗಿ, ಬುಧರ್ಗಿ; ಬಾಂಧರ್ಗಿ, ಬಾಂಧರ್ಗಿ; ಕಾಂತೆಯರ್ಗಿ, ಕಾಂತೆಯರ್ಗಿ; ಸ್ತ್ರೀಯರ್ಗಿ, ಸ್ತ್ರೀಯರ್ಗಿ. ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ -- ಎರೆವರ್ಗಿ, ಎರೆವರ್ಗಿ; ಸೂಳೆಯರ್ಗಿ, ಸೂಳೆಯರ್ಗಿ.

ಸೂತ್ರಂ¹. || ೧೧೬ ||

The Ablative, ಅತ್ತಣಿನೆಂದು ನಿಮಿರ್ಚುವ- |
the termination of ರತ್ತೆಂದಾಗಿರ್ದ ಪಂಚಮಿಯನಲ್ಲಿ ಕೆಲರ್ ||
which has been

¹) ಅತ್ತಣಿಂ ತ್ವನುಸಂಘೇಯಃ ಪಂಚಮ್ಯಾಃ || ಭಾ. ಭೂ. 66. ||

(ಪಂಚಮಾವಿಭಕ್ತಿಗೆ ಅತ್ತಣಿಂ ಎಂಬುದನ್ನು ಹತ್ತಿಸುವರು.)

ಅತ್ತಣಿಮೆಂದನುಸಂಧಿಸಿ- |
ಯೊತ್ತಂಬರದಿಂ ತಗುಳ್ಳುವರ್ ಪಂಚಮಿಯೊಳೊ ||
ಬಿತ್ತರಿಸುವರ್ ತೃತೀಯಾ |
ವೃತ್ತಿಯುಮಂ ಪಂಚಮಾವಿಭಕ್ತಿಗೊಳೊಳೆಬರ್ || ಶ. ಸ್ಮೃ. 26. ||

given as ಆತ್ (S. 93), is fully formed, however, by the termination ಆತ್ತಣಿಂ. This form may also become ಆತ್ತಣಿಂದಂ or ಆತ್ತಣಿಂದೆ; the form ಆತ್ತಣೆ is wrong.

ಪದಚ್ಛೇದಂ.— ಆತ್ತಣಿಂ ಎಂದು ನಿಮಿರ್ಚುವರ್, ಅತ್ತು ಎಂದು ಆಗಿ ಇರ್ದ ಪಂಚಮಿಯಂ; ಅಲ್ಲಿ ಕೆಲರ್ ಪತ್ತಿಸುವರ್ ಮೂಡೆಪನಂ ಪೆತ್ತ ತೃತೀಯೆಯಂ, ಏಕಾರಮಂ ಪರಿಹರವರ್.

ಅನ್ವಯಂ.— ಅತ್ತು ಎಂದು ಆಗಿ ಇರ್ದ ಪಂಚಮಿಯಂ, ಆತ್ತಣಿಂ ಎಂದು, ನಿಮಿರ್ಚುವರ್; ಅಲ್ಲಿ ಕೆಲರ್ ಮೂಡೆಪನಂ ಪೆತ್ತ ತೃತೀಯೆಯಂ ಪತ್ತಿಸುವರ್, ಏಕಾರಮಂ ಪರಿಹರವರ್.

ಟೀಕು.— ಆತ್ತೆಂದು = ಆತ್ ಎಂದು; ಆಗಿರ್ದ ಪಂಚಮಿಯಂ = ಆಗಿರ್ದ ಪಂಚಮಿ ವಿಭಕ್ತಿಯಂ; ಆತ್ತಣಿಂ = ಆತ್ತಣಿಂ ಎಂದು; ನಿಮಿರ್ಚುವರ್ = ನಿಮಿರ್ಚುವರ್; ಅಲ್ಲಿ = ಆತ್ ಎಂಬ ರೂಪಿನಲ್ಲಿ; ಕೆಲರ್ = ಕೆಲಂಬರ್ ಮೂಡೆಪನಂ = ಇಮ್ ಇಂದಮ್ ಇಂದೆ ಎಂಬ ಮೂವು ಸ್ವಕಾರಪಂ; ಪೆತ್ತ = ಪಡೆಪ; ತೃತೀಯೆಯಂ = ತೃತೀಯಾವಿಭಕ್ತಿಯ ರೂಪಂ; ಪತ್ತಿಸುವರ್ ಪೂರ್ವಗಿಯಂ ಮಾಡುವರ್; ಏಕಾರಮಂ = ಉಚಿತವಾಗಿ ಬಂದ ಏಕಾರಮಂ; ಪರಿಹರವರ್ = ಬಿಡುವರ್.

ವೃತ್ತಿ.— ಆತ್ ಎಂಬ ಪಂಚಮಿಯನತ್ತಣಿನೆಂದು ಪೇರಿಯಕ್ಕುಂ; ಆ ಪಂಚಮಿಯೊಳ್ ಇಂ ಇಂದಂ ಇಂದೆ ಎಂಬ ತೃತೀಯೆಯ ಮೂವು ರೂಪಮಂ ಕೆಲಂಬರ್ ಪತ್ತಿಸುವರ್, ಆ ಮೂಡೆಪಕ್ಕಾದೇಶವಾದೆಕಾರಮಂ ಬಿಡುವರ್.

ಪ್ರಯೋಗಂ.— ಪಂಚಮಿಯ ನಿಜರೂಪಕ್ಕೆ — ಆತನತ್ತಣಿಂ.
 “.....ಆಳ್ವನ ನಂಟರತ್ತಣಿಂ |
 ದನದಳವಾಯ್ತು ಪೋಯ್ತುರವಣಂ . . . . .” || 271 ||

ತೃತೀಯಾರೂಪಕ್ಕೆ — ಕೆಪ್ಪಿಯತ್ತಣಿಂ, ಕೆಪ್ಪಿಯತ್ತಣಿಂದಂ, ಕೆಪ್ಪಿಯತ್ತಣಿಂದೆ. — ಕೆಪ್ಪಿಯತ್ತಣೆ ಎನಲಾಗದು.

ಪಂಚಮ್ಯರ್ಥದ ತೃತೀಯೆಗೆ —
 “.....ತಿಳಿಗೊಳದಿಂದೆ ಪಾಲಿದುವು ಹಂಸಕುಳಂ” || 272 ||

“ಮತ್ತಪಸ್ತಿಗಳ ಮಸ್ತಕದಿಂ ಬಿದಿರಿಂ ಘನೀಂ- |
 ದ್ರೋತ್ತಮಾಂಗದಿನಗುವಿಪ ಪಂದಿಯ ಕೋಶ್ವಿಳಿಂ” || 273 ||
 “ಅಲಿವರಲ್ಕುಮಿಂದ್ರಗೋಪಮುಂ ಸೂಸಿದವಭದಿಂ” || 274 ||

ಸೂತ್ರಂ¹⁾. || ೧೧೭ ||

The simple sign ಆದರಿವರ್ ಕೆಲಬರ್ ದೀ- |
 of the Genitive is ಘಾರ್ದೇಶಮನಗ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ಷಿಯಕಾರ- ||
 ಅ; sometimes the ಆ is lengthened, ಕ್ಷಾ ದೀರ್ಘಮನಿರದರೆಬರ್ |
 a lengthening ಖೇದದ ಸಂಭ್ರಮದ ಮೈಯೊಳುತ್ತಾದಿಸುವರ್. || ೧೧೭ ||
 which is also used
 in Particles, when grief, agitation or command is expressed.

ವದಕ್ಕೆದಿಂ. — ಅದರಿವರ್ ಕೆಲಬರ್ ದೀರ್ಘಾರ್ದೇಶಮಂ ಅಗ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ಷಿಯ ಅಕಾರಕ್ಕೆ; ಆ ದೀರ್ಘಮಂ, ಇರದೆ, ಅರೆಬರ್ ಖೇದದ ಸಂಭ್ರಮದ ಮೈಯೊಳ ಉತ್ಪಾದಿಸುವರ್.

ಅನ್ವಯಂ. — ಕೆಲಬರ್ ಪ್ಷಿಯ ಅಕಾರಕ್ಕೆ ಅಗ್ರದಲ್ಲಿ ದೀರ್ಘಾರ್ದೇಶಮಂ ಅದರಿವರ್. ಆ ದೀರ್ಘಮಂ ಇರದೆ, ಅರೆಬರ್ ಖೇದದ ಸಂಭ್ರಮದ ಮೈಯೊಳ ಉತ್ಪಾದಿಸುವರ್.

ಟೀಕು. — ಕೆಲಬರ್ = ಕೆಲಬರ್; ಪ್ಷಿಯ = ಪ್ಷೀನಿಭಕ್ತಿಯು; ಅಕಾರಕ್ಕೆ = ಅಕ್ಷಕ್ಕೆ; ಅಗ್ರದಲ್ಲಿ = ತುದಿಯಲ್ಲಿ; ದೀರ್ಘಾರ್ದೇಶಮಂ = ದೀರ್ಘದ ಅದೇಶಮಂ; ಅದರಿವರ್ = ಪೇಳ್ವರ್; ಆ ದೀರ್ಘಮಂ = ಆ ದೀರ್ಘಮಂ; ಇರದೆ = ನಿಲ್ಲದೆ; ಅರೆಬರ್ = ಕೆಲಬರ್; ಖೇದದ = ದುಃಖದ; ಸಂಭ್ರಮದ = ಸಂಭ್ರಮದ; ಮೈಯೊಳ = ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ; ಉತ್ಪಾದಿಸುವರ್ = ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವರ್.

1) ದೀರ್ಘಾರ್ದೇಶಃ ಪ್ಷಿಯಧೇಷ್ವಂ. || ಭಾ. ಭೂ. 67. ||

(ಪ್ಷೀನಿಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ದೀರ್ಘಾರ್ದೇಶವು ಯಥೇಷ್ಟವಾಗಿ ಬರುವುದು.)

ತುದಿಯೊಳ ದೀರ್ಘಾರ್ದೇಶಂ |
 ಪೊದಬ್ಬಿ ಪ್ಷೀನಿಭಕ್ತಗರೆಬರ ಮತದಿಂ ||
 ಪುದಿದಿಕುಂ ಕೆಲಬರ್ ಬೇ- |
 ದದೊಳಂ ಸಂಭ್ರಮದೊಳಂ ಪ್ರಯೋಗಿಸುವರದಂ || ತ. ಸ್ಯು. 32. ||

ವೃತ್ತಿ. — ಅ ಎಂಬ ಷಷ್ಠಿಯಕಾರಕ್ಕೆ ಕೆಲಬರ್ ದೀರ್ಘಾದೇಶಮನೊಡಂ ಬಡುವರ್. ಆ ದೀರ್ಘಮಂ ಕೆಲರ್ ಖೇದದೊಳಂ ಸಂಭ್ರಮದೊಳಂ ಪ್ರಯೋಗಿವರ್.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ಷಷ್ಠಿಯ ದೀರ್ಘಾದೇಶಕ್ಕೆ—

“ಮೃಡನಾ ಗಂಗಾಂಬುಧಾರಾಜಬಿಲಿತ ಜಟನಾ . .” || 275 ||

“ಕಾಲಾಗ್ನಿ ರುದ್ರಸೆನಿಸಿದುದು ತೋಳ ಬಾಯಿ ತೈಲಪನಾ” || 276 ||

“ದೊರೆಯೆನಿಸಿತ್ತು ಭಾರತಕೆ ಗೆಲ್ಲ ರಣಂ ಕುವರಾಂಕರಾಮನಾ”

|| 277 ||

ಖೇದಕ್ಕೆ—

“ . . . . . ಅಕ್ಕಟಾ ಮರು- |

ಳ್ಳಂಬಿಗಳೇಕೆ ಸಂವಗೆಗಳೊಳ್ ವಗೆಗೊಂಡುವೊ ನಿರ್ನಿಮಿತ್ತದಿಂ.”

|| 278 ||

ಸಂಭ್ರಮಕ್ಕೆ—

“ಬೇಡ ಗಡಾ ಬೇಡ ಗಡಾ ನಿನಗಾತನೊಳ್ ಚಲಂ.” || 279 ||

ವಿಧಿಯೊಳುಮುಂಟು—

“ಸತ್ಯಮಂ ನುಡಿ ಗಡಾ ನೀನಾತನೊಳ್.”

|| 280 ||

ಸೂತ್ರಂ¹⁾. || ೧೧೮ ||

Such a lengthening of a vowel is optionally used in the midst of words, and when an Accusative is

ಅವಿಶೇಷದಿನಾ ದೀರ್ಘ |

ವ್ಯವಹೃತಿ ಶಬ್ದಾಂತರಾಳದೊಳ್ ಪಕ್ಷದಿನು- ||

ಧ್ವವಿಕುಂ ದ್ವಿತೀಯೆಗಂ ಮುಂ- |

ದವತರಿಸಲೊಡಂ ಸ್ವರಪ್ರವೂರ್ವವದಂಗಳ್. || ೧೨೮ ||

followed by a Vowel, and also before ಷೋ-೯.

1) ದ್ವಿತೀಯಾಂತಸ್ಯ ವಾ ಸ್ವರೇ || ಭಾ. ಭಾ. 68. ||

(ದ್ವಿತೀಯಾವಿಭಕ್ತ್ಯಂತವಾದ ವದಕ್ಕೆ ಸ್ವರ ಪರವಾದರೆ ವಿಕಲ್ಪವಾಗಿ ದೀರ್ಘವಾಗುವುದು.)

ಸ್ವರಸಂಜ್ಞಕಂಗಳಮದೊಂ- |

ದಿರೆ ಮುಂದೆ ವಿಕಲ್ಪದಿಂ ದ್ವಿತೀಯೆಗೆ ದೀರ್ಘಂ ||

ದೊರೆಕೊಳ್ಳು ಮೆಲ್ಲಿಯಾನುಂ ||

ಪುರಾತನೋಕ್ತಿಗಳೊಳಂತದಲ್ಲಿ ಯಥೇಷ್ಟಂ || ಶ. ಸ್ತೃ. 31. ||

ವದ್ಧೈದಂ. — ಅವಶೇಷವಿಂ ಆ ವೀರ್ಣವ್ಯವಹಾರಿ ಶಬ್ದಾಂತರಾಳದೊಳ್ ಸಕ್ಷವಿಂ ಉದ್ಧನಿಕುಂ; ದ್ವಿತೀಯೆಗಂ ಮುಂದೆ ಅವತರಿಸಲೊಡಂ ಸ್ವರಪ್ರಪೂರ್ಣಪದಂಗಳ್.

ಟೀಕು, ಯಥಾಸ್ವಯಂ. — ಅವಶೇಷವಿಂ = ವಿಶೇಷವಲ್ಲದುದರಿಂದೆ; ಆ ವೀರ್ಣವ್ಯವಹಾರಿ = ಆ ವೀರ್ಣವ್ಯವಹಾರಂ; ಶಬ್ದ = ಶಬ್ದದ; ಅಂತರಾಳದೊಳ್ = ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ; ಸಕ್ಷವಿಂ = ಕೆಲಂಬರ ಸಕ್ಷವಿಂದೆ; ಉದ್ಧನಿಕುಂ = ಹುಟ್ಟುವುದು; ದ್ವಿತೀಯೆಗಂ = ದ್ವಿತೀಯಾವಿಭಕ್ತಿಗೆಯುಂ; ಮುಂದೆ = ಮುಂದುಗಡೆಯಲ್ಲಿ; ಸ್ವರ = ಸ್ವರಂಗಳ್; ಪ್ರಪೂರ್ಣ = ಅವಿಯಾದ; ಪದಂಗಳ್ = ಪದಂಗಳ್; ಅವತರಿಸಲೊಡಂ = ಹುಟ್ಟಲೊಡನೆ ಆ ವೀರ್ಣವ್ಯವಹಾರಿ ಹುಟ್ಟುವುದು.

ವೃತ್ತಿ. — ಆ ವೀರ್ಣಂ ಶಬ್ದಾಂತರಾಳದೊಳಂ ದ್ವಿತೀಯಾವಿಭಕ್ತಿಗೆ ಸ್ವರಂ ಪರಮಾಗೆಯುಂ ವಿಕಲ್ಪದಿನಕ್ಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ಶಬ್ದಾಂತರಾಳಕ್ಕೆ—ಇಂದೊಳಂ, ಇಂದೊಳಂ; ಆರೊಗಿಸಿದಂ, ಆರೊಗಿಸಿದಂ; ಎಣೆಗೊಣಂ (ಎಣಗೊಣಂ), ಎಣೆಗೊಣಂ (ಎಣಗೊಣಂ); ಗೆಯಂಗೆಂ, ಗೆಯಾಂಗೆಂ.

“ಗೆಯಂಗೆಕ್ಕೆ ತಾನೆ ಸೋಲ್ವ ಪೆಳೆಯೊಜಂಗೆಂ” || 281 ||

ದ್ವಿತೀಯೆಗೆ—ಕಲ್ಲನೇಲಿದಂ, ಕಲ್ಲನೇಲಿದಂ; ಬಿಲ್ಲನದಂ, ಬಿಲ್ಲಾನದಂ.

“ಎನಿತ್ತೆನಿತ್ತಂಬುಜಪತ್ರನೇತ್ರೆಯಾ |
ಘನಸ್ತನಂಗಳ್ ಬಳೆಗುಂ ಕಿರಾತೆಯಾ ||
ಅನಿತ್ತನಿತ್ತಂ ವನದೊಳ್ ವನೇಚರಂ |
ತನತ್ತು ಬಿಲ್ಲಾನದನಂತೆ ಕೀಸುವಂ” || 282 ||

ವೋಲ್ ಪರಮಾದಲ್ಲಿಯುಂ ವೀರ್ಣಮುಂಟು—

“ಈದ ಪುಲಿಯಾ ವೋಲಿದರ್ಗಳ್” || 283 ||

ಎಂದು ಗುಣವರ್ಮನ ಹರಿವಂಶಪ್ರಯೋಗಂ.

ಸೂತ್ರಂ¹⁾. || ೧೧೯ ||

The terminations for the Locative are ಅಲ್ಲಿ and ಒಳ್. Bases denoting Direction and ending in ಅ may remain in the Locative as they are, or receive ಅಲ್; such bases with final ಉ may also remain unchanged, or receive ಎ.

ಅಲ್ಲಿಯೊಳೆಂಬಿವು ಮಿಕ್ಕೈಡೆ- |
 ಗೆಲ್ಲಂ ದಿಗ್ವಾಚಿಯಪ್ಪದಂತಕ್ಕಲ್ತು ||
 ತ್ತಲ್ಲಿಯುದಂತಕ್ಕೈತ್ತಂ |
 ಬಲ್ಲರ ಮತದಿಂ ನಿಕಲ್ಪವಿಧಿ ಸಪ್ತಮಿಯೊಳ್. || ೧೨೯ ||

ಪದವ್ಯೇದಂ. — ಅಲ್ಲಿ ಒಳ್ ಎಂಬಿವು ಮಿಕ್ಕೈಡೆಗೆ ಎಲ್ಲಂ; ದಿಗ್ವಾಚಿ ಅಪ್ಪ ಅಪಂತಕ್ಕೆ ಅಲ್, ಮತ್ತೆ ಅಲ್ಲಿ ಉದಂತಕ್ಕೆ ಎತ್ತಂ ಬಲ್ಲರ ಮತದಿಂ ನಿಕಲ್ಪವಿಧಿ ಸಪ್ತಮಿಯೊಳ್.

ಅಸ್ವಯಂ. — ಸಪ್ತಮಿಯೊಳ್ ದಿಗ್ವಾಚಿ ಅಪ್ಪದಂತಕ್ಕೆ ಅಲ್, ಮತ್ತೆ ಅಲ್ಲಿ ಉದಂತಕ್ಕೆ ಎತ್ತಂ ಬಲ್ಲರ ಮತದಿಂ ನಿಕಲ್ಪವಿಧಿ; ಮಿಕ್ಕೈಡೆಗೆ ಎಲ್ಲಂ ಅಲ್ಲಿ ಒಳ್ ಎಂಬಿವು.

ಟೀಕು. — ಸಪ್ತಮಿಯೊಳ್ = ಒಳ್ ಎಂದಾಗಿದರ್ ಸಪ್ತಮಾವಿಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ; ದಿಗ್ವಾಚಿ ಯಪ್ಪದಂತಕ್ಕೆ = ದಿಗ್ವಾಚಿಗಳಾದ ಅಕಾರಾಂತಕ್ಕೆ; ಅಲ್ = ಅಲ್ ಎಂದಾಗುವುದು; ಮತ್ತೆ = ಬಳಿಕಂ; ಅಲ್ಲಿ = ಅ ದಿಗ್ವಾಚಿಗಳಲ್ಲಿ; ಉದಂತಕ್ಕೆ = ಉಕಾರಾಂತಕ್ಕೆ; ಎತ್ತಂ = ಪ್ರಸ್ತದ ಏಕಾರ ವಾಗುವುದು; ಬಲ್ಲರ ಮತದಿಂ = ಬಲ್ಲವರ ಮತದಿಂದೆ; ನಿಕಲ್ಪವಿಧಿ = ನಿಕಲ್ಪವಿಧಿಯಾಗುವುದು; ಮಿಕ್ಕೈಡೆಗೆ = ದಿಗ್ವಾಚಿಗಳಲ್ಲದವೆಡೆಗೆ; ಎಲ್ಲಂ = ಎಲ್ಲವುಂ; ಅಲ್ಲಿ = ಅಲ್ಲಿ ಎಂದು; ಒಳ್ = ಒಳೆಂದು; ಎಂಬಿವು = ಎಂಬೀ ಎರಡು ರೂಪಗಳ್ ಸಾಮಾನ್ಯದಿಂದೆಯಾಗುವುವು.

¹⁾ ಸಪ್ತಮ್ಯಾ ಅಲ್ಲಿ ನಾ || ಭಾ. ಭೂ. 69. ||

(ಲಿಂಗದತ್ತಣಿಂದ ಪರನಾದ ಸಪ್ತಮಾವಿಭಕ್ತಿಯ ಒಳ್ ಎಂಬಲ್ಲಿ ನಿಕಲ್ಪದಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ಎಂಬುದು ಬರುವುದು.)

ಸಪ್ತಮ್ಯಾಂ ಚ || ಭಾ. ಭೂ. 58. ||

(ಅಕಾರಾಂತವಾದ ದಿಗ್ವಾಚಿಗಳತ್ತಣಿಂ ಪರನಾದ ಸಪ್ತಮಾವಿಭಕ್ತಿಗೆ ನಿಕಲ್ಪದಿಂದೆ ಅಲ್ ಪ್ರತ್ಯಯ ಬರುವುದು.)

ಉತ್ ಎತ್ || ಭಾ. ಭೂ. 59. ||

(ಸಪ್ತಮಾವಿಭಕ್ತಿ ಪರನಾದರೆ ದಿಗ್ವಾಚಿಗಳ ಕಡೆಯ ಉಕಾರಕ್ಕೆ ಏಕಾರ ಬರುವುದು.)

ವೃತ್ತಿ. — ಅಲ್ಲಿ ಎಂದು ಒಳ್ ಎಂದು ಸಪ್ತಮಿಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯದಿನಕ್ಕುಂ; ದಿಗ್ವಾಚಿಯಪ್ಪಕಾರಾಂತದ ಮೇಲೆ ವಿಕಲ್ಪದಿಂದಲೆ ಅಕ್ಕುಂ, ಉಕಾರಾಂತ ದಿಗ್ವಾಚಿಕಂಗಳೆತ್ತಮಕ್ಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ಒಳ್ ಅಲ್ಲಿ ಎಂಬವರ್ಕೆ — ಕೊಳದೊಳ್, ಬನದೊಳ್; ಕೊಳದಲ್ಲಿ, ಬನದಲ್ಲಿ; ಸಭೆಯೊಳ್, ಸಭೆಯಲ್ಲಿ.

“ಸಭೆಯೊಳ್ ನುಡಿದಂ ನವಮೇಘನಾದದಿಂ” || 284 ||

ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲಿ ಎಂದು, ಸ್ಥಳವಿಶೇಷದೊಳವಿಾ ಶಬ್ದವೊಳವು.

“ಸಿರಿನೆಲೆಗೊಂಡುದಲ್ಲಿ ಮದನಂ ಮನೆಗಟ್ಟಿದನಲ್ಲಿ. . .” || 285 ||

“ . . . . . ಅಲ್ಲಿಯ ಪೆಂಡಿರನಗ್ನಿ ಸುತ್ತಿದಂ” || 286 ||

ಪ್ರಥಮೆಗಂ ಸಪ್ತಮಿಗಮಲ್ ಎಂದೇಕರೂಪಮಕ್ಕುಂ.

ಅದಂತದ ವಿಕಲ್ಪದಲ್ಲೆ — ಪಡುವ, ಮೂಡ, ತೆಂಕ, ಬಡಗ, ಅತ್ತ, ಇತ್ತ, ಉತ್ತ, ಎತ್ತ; ಮೂಡಲ್, ಪಡುವಲ್, ತೆಂಕಲ್ ಬಡಗಲ್, ಅತ್ತಲ್, ಇತ್ತಲ್, ಉತ್ತಲ್, ಎತ್ತಲ್.

“ಪಡುವ ಮೂಡ ತೆಂಕ ಬಡಗ ಪೊಡವಿಪತಿಗಳಿಲ್ಲೆನಲ್ |
ನಡೆದು ಗೆಲ್ಲು . . . . .” || 287 ||

“ಎತ್ತಿದ ಕೆಯ್ಯೊಳ್ ಮುತ್ತಿದ- |
ನತ್ತಿತ್ತುತ್ತೆತ್ತ ಸಾರ್ವರಿನ್ನತ್ತಿತರ್ಕಳ್” || 288 ||

“ . . . . . ಮೂಡಲಿದ್ ಪದದೊಳ್ ತಾರಾಮನೋವಲ್ಲಭಂ” || 289 ||

“ಅತ್ತಲ್ ದೇವೇಂದ್ರಂ ಮ- |
ತ್ತಿತ್ತಲ್ ಭುಜಗೇಂದ್ರಸುತ್ತಲಾಶಾಧಿವರೊಳ್ ||
ಮುತ್ತಿರೆ ಭೇರಿಧ್ವನಿ ಪ- |
ವಿತ್ತೆತ್ತಲ್ ಮಸಗಿ ಘೋಷಶಿಕ್ಪಾದಕ್ಷಂ” || 290 ||

ಉದಂತಕೆತ್ತಕ್ಕೆ ವಿಕಲ್ಪಂ — ಒಳಗು, ಒಳಗೆ; ಪೊಲಗು, ಪೊಲಗೆ; ಪೆಲಗು, ಪೆಲಗೆ; ಮೇಗು, ಮೇಗೆ; ಕೆಳಗು, ಕೆಳಗೆ.

“ಕವಿ ಪೊಲಿಗಿರೆ ಕೀಳೊಳಗಿರೆ- |

ಯವಿರಳವೋ ತುರಗಬಲವೋ ಸೃಪಮಂದಿರವೋ” || 291 ||

ನಡುವೆಯೆಂಬಲ್ಲಿ ನಾಮಸುಪ್ಪಿದವು ದಾಗಿ ವತ್ತಂ ಪೊಕ್ಕುದು.

ಸೂತ್ರಂ. || ೧೨೦ ||

When Locative
bases ಮುಂದು,
ಸಿಂದು may become
ಮುಂತೆ, ಸಿಂತೆ; ಮೇ
ಲ್ becomes ಮೇಲೆ.

ಸವನಿಪುದು ಮುಂದು ಪಿಂದೆ- |

ಬಿವಲಿಂತ್ಯಕ್ಕದಿ ವಿಕಲ್ಪದಿಂದೆ ತುಕಾರಂ ||

ವ್ಯವಹರಿಪುದೆತ್ತವಿಧಿ ಬ- |

ಲ್ಲವರಿಂ ಮೇಲೆಂದು ಪೇಲ್ವಿ ಬೀಲ್ವಿಕ್ಕರಕಂ. || ೧೨೦ ||

ಪದಚ್ಛೇದಂ. — ಸವನಿಪುದು ಮುಂದು ಪಿಂದು ಎಂಬ ಇವನು ಅಂತ್ಯಕ್ಕೆ, ಅಪ್ಪಿ ವಿಕಲ್ಪದಿಂದೆ ತುಕಾರಂ; ವ್ಯವಹರಿಪುದು ಎತ್ತವಿಧಿ ಬಲ್ಲವರಿಂ, ಮೇಲ್ ಎಂದು, ಪೇಲ್ವಿ ಬೀಲ್ವಿಕ್ಕರಕಂ.

ಅನ್ವಯಂ. — ಮುಂದು ಪಿಂದು ಎಂಬಿವನು ಅಂತ್ಯಕ್ಕೆ ವಿಕಲ್ಪದಿಂದೆ ತುಕಾರಂ ಸವನಿಪುದು, ಅಪ್ಪಿ ಮೇಲ್ ಎಂದು, ಪೇಲ್ವಿ ಬೀಲ್ವಿಕ್ಕರಕಂ ಎತ್ತವಿಧಿ ಬಲ್ಲವರಿಂ ವ್ಯವಹರಿಪುದು.

ಟೀಕು. — ಮುಂದು = ಮುಂದು ಎಂದು; ಪಿಂದು = ಪಿಂದು ಎಂದು; ಎಂಬಿವನು = ಎಂಬಿ ಶಬ್ದಂಗಳ; ಅಂತ್ಯಕ್ಕೆ = ತುಕಾರಂ ದುಕಾರಕ್ಕೆ; ವಿಕಲ್ಪದಿಂದೆ = ವಿಕಲ್ಪದಿಂದೆ; ತುಕಾರಂ = ತುತ್ವಂ; ಸವನಿಪುದು = ಪ್ರಾಪ್ತಿಸುವುದು; ಅಪ್ಪಿ = ಅಳಿ; ಮೇಲೆಂದು ಪೇಲ್ವಿ ಬೀಲ್ವಿಕ್ಕರಕಂ = ಮೇಲ್ ಎಂದು ಪೇಲ್ವಿ ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೆಯುಂ; ಎತ್ತವಿಧಿ = ಎಕಾರನ ವಿಧಿ; ಬಲ್ಲವರಿಂ = ಬಲ್ಲ ವಿಧ್ವಾಂಸರಿಂದೆ; ವ್ಯವಹರಿಪುದು = ವ್ಯವಹರಿಸುವುದು.

ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿ. — ಮುಂದು ಪಿಂದೆಂಬಿವಲಿಂತ್ಯಕ್ಕೆ ವಿಕಲ್ಪದಿಂ ತುಕಾರಾದೇಶವಾಗಿ, ಪಿಂದಣಂತೆತ್ತಮಕ್ಕುಂ. ಮೇಲ್ ಎಂಬ ವ್ಯಂಜನಾಂತಕ್ಕಮೆತ್ತಮಕ್ಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ತುಕಾರಕ್ಕೆ — ಮುಂದು, ಮುಂತು; ಪಿಂದು, ಪಿಂತು. ಮುಂದೆ, ಮುಂತೆ; ಪಿಂದೆ ಪಿಂತೆ.

ಮೇಲೆಂಬುದರ್ಕ —

“ . . . ಆನೆಯ ಮೇಲೆಯುವಾಳ ಮೇಲೆಯುಂ |

ಕುದುರೆಯ ಮೇಲೆಯುಂ ಪರಿಮದೊಂದೆ ಗಜಂ ಭುವನೈಕ

ರಾಮನಾ” || 292 ||

ಸೂತ್ರಂ¹⁾. || ೧೨೧ ||

The ಅಲ್ of the Locative appears also in the Nominative and Accusative Singular. Likewise the bases of time ಅಂದು, ಇಂದು, ಉಂದು, ಎಂದು are the same in those three cases.

ನೊದಲೆರಡು ವಿಭಕ್ತಿಯೊಳಂ |
 ಪೊದಬ್ಬಿ ಮಲ್ಕಾಲವಾಚಿಯಂದಿಂದುದೆಂ- ||
 ಬುದುಮೇಕರೂಪವಾಗಿ- |
 ಪುಫದು ನೊದಲೆರಡುಂ ವಿಭಕ್ತಿಗಂ ಸಪ್ತಮಿಗಂ. || ೧೨೧ ||

ಪದಚ್ಛೇದಂ. — ನೊದಲ ಎರಡು ವಿಭಕ್ತಿಯೊಳಂ ಪೊದಬ್ಬಿಂ ಅಲ್; ಕಾಲವಾಚಿಯು ಅಂದು ಇಂದು ಉಂದು ಎಂಬುದು ಏಕರೂಪಂ ಆಗಿಪುದು ನೊದಲ ಎರಡುಂ ವಿಭಕ್ತಿಗಂ ಸಪ್ತಮಿಗಂ.

ಅನ್ವಯಂ. — ಅಲ್ ನೊದಲ ಎರಡು ವಿಭಕ್ತಿಯೊಳಂ ಪೊದಬ್ಬಿಂ; ಕಾಲವಾಚಿಯು ಅಂದು ಇಂದು ಉಂದು ಎಂಬುದು ನೊದಲ ಎರಡುಂ ವಿಭಕ್ತಿಗಂ ಸಪ್ತಮಿಗಂ ಏಕರೂಪಂ ಆಗಿಪುದು!

ಟೀಕೆ. — ಅಲ್ = ಸಪ್ತಮಿಗೆ ಬಂದ ಅಲ್ ಎಂಬುದು; ನೊದಲ = ಆವಿಯು; ಎರಡು ವಿಭಕ್ತಿಯೊಳಂ = ಪ್ರಥಮೆ ದ್ವಿತೀಯೆ ಎಂಟೆರಡು ವಿಭಕ್ತಿಯೊಳಂ; ಪೊದಬ್ಬಿಂ = ಪೊದಬ್ಬಿಯು; ಕಾಲವಾಚಿಯು = ಕಾಲವಾಚಿಯು; ಅಂದು = ಅಂದೆಂದು; ಇಂದು = ಇಂದೆಂದು; ಉಂದು = ಉಂದೆಂದು; ಎಂಬುದು = ಎಂಬ ರೂಪಂ; ನೊದಲೆರಡುಂ ವಿಭಕ್ತಿಗಂ = ಆವಿಯು ಎರಡು ವಿಭಕ್ತಿಗೆಯುಂ; ಸಪ್ತಮಿಗಂ = ಸಪ್ತಮಿವಿಭಕ್ತಿಗೆಯುಂ; ಏಕರೂಪಂ = ಒಂದೆ ರೂಪಂ; ಆಗಿಪುದು = ಆಗಿಪುದು.

ಪ್ರತಿ. — ಸಪ್ತಮಿಗೆ ಬಂದ ಅಲ್ ಎಂಬುದು ಪ್ರಥಮೆಗಂ ದ್ವಿತೀಯೆಗಂ ವತ್ಸುಗಂ; ಕಾಲವಾಚಕಂಗಳಪ್ಪ ಅಂದು ಇಂದು ಉಂದು ಎಂಬುದು ಎಂಬ ಶಬ್ದಂಗಳಲುವಿನಂತೆ ಪ್ರಥಮೆಗಂ ದ್ವಿತೀಯೆಗಂ ಸಪ್ತಮಿಗಂ ಸರಿ.

1) ವಾಲತಃ ಪ್ರಥಮಾ ದ್ವಿತೀಯಯೋಃ || ಛಾ. ಭೂ. 57. ||

(ಅಕಾರಾಂತ ಬಗ್ಗುಚಿಕಗಳತ್ತಣಿಂ ಪರವಾದ ಪ್ರಥಮಾ ದ್ವಿತೀಯಾ ವಿಭಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಅಲ್ ವ್ಯಯ ಬರುವುದು.)

ಪ್ರಯೋಗಂ.— ಪ್ರಥಮೆ ದ್ವಿತೀಯೆ ಸಪ್ತಮಿಗಳಲು ವಿಂಗೆ— ಮೂಡಲ್, ಮೂಡಲ್, ಮೂಡಣಿಂ, ಮೂಡಣ್ಣಿ, ಮೂಡಣತ್ತಣಿಂ, ಮೂಡಣ, ಮೂಡಲ್.

ಅಂದು ಮೊದಲಾದುವರ್ಕೆ— ಅಂದು, ಅಂದು, ಅಂದಿಂ, ಅಂದಿಂಗೆ, ಅಂದಿನತ್ತಣಿಂ, ಅಂದಿನ, ಅಂದು. ಉಪ್ಪಿದುವರ್ಕೆ ಈ ಸರಿ.

ಸೂತ್ರಂ. || ೧೨೨೩ ||

There are Feminine and Neuter bases (these when used as Masculine or Feminine) with final ಆ which are declined, also in the Singular, like Masculines ending in ಆ.

ಪುದಿಗುಮದಂತಕೆ ಪುಲ್ಲಿಂ- |

ಗದ ಮೋಲ್ ಕಿಪ್ಪಿದೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಯೆಲ್ಲಂ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂ- ||

ಗದೊಳಂ ಪುಂನಪ್ಪಿನೊಳಂ |

ಪುದಿಗುಂ ತಿಳಿ ಬಹುಳಮಾದುದಾಹರಣೆಗಳಿಂ. || ೧೨೨ ||

ಪದಚ್ಛೇದಂ.— ಪುದಿಗುಂ ಆದಂತಕೆ ಪುಲ್ಲಿಂಗದ ಮೋಲ್ ಕಿಪ್ಪಿದು ಎಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಂ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗದೊಳಂ; ಪುಂನಪ್ಪಿನೊಳಂ ಪುದಿಗುಂ; ತಿಳಿ ಬಹುಳಂ ಆದ ಉದಾಹರಣೆಗಳಿಂ!

ಅನ್ವಯಂ.— ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗದೊಳಂ ಕಿಪ್ಪಿದೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಆದಂತಕೆ ಪುಲ್ಲಿಂಗದ ಮೋಲ್ ಎಲ್ಲಂ ಪುದಿಗುಂ; ಪುಂನಪ್ಪಿನೊಳಂ ಪುದಿಗುಂ; ಬಹುಳಂ ಅದುದಾಹರಣೆಗಳಿಂ; ತಿಳಿ!

ಟೀಕು.— ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗದೊಳಂ = ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗದಲ್ಲಿಯುಂ; ಕಿಪ್ಪಿದೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ = ಕಿಪ್ಪಿದು ತಾಣಂಗಳಲ್ಲಿ; ಆದಂತಕೆ = ಅಕಾರಾಂತಕ್ಕೆ; ಪುಲ್ಲಿಂಗದ ಮೋಲ್ = ಅಕಾರಾಂತ ಪುಲ್ಲಿಂಗದ ಹಾಂಗೆ; ಎಲ್ಲಂ = ಸಪ್ತವಿಭಕ್ತಿಗಳಾಗಮಂಗಳೆಲ್ಲಂ; ಪುದಿಗುಂ = ಪ್ರವೇಶವಾಗುವುದು; ಪುಂನಪ್ಪಿನೊಳಂ = ಗಂಡಾದ ನಪುಂಸಕಲಿಂಗದಲ್ಲಿಯುಂ ಕಿಪ್ಪಿದು ತಾಣಂಗಳಲ್ಲಿ ಅಕಾರಾಂತಕ್ಕೆ, ಅಕಾರಾಂತಪುಲ್ಲಿಂಗದ ಹಾಂಗೆ, ಸಪ್ತವಿಭಕ್ತಿಗಳೆಲ್ಲಂ; ಪುದಿಗುಂ = ಪ್ರಾರ್ಥನೆಗೇಯಾಗುವುದು; ಬಹುಳಂ = ಬಹುಳಂ; ಅದುದಾಹರಣೆಗಳಿಂ = ಅದುದಾಹರಣೆಗಳಿಂದೆ; ತಿಳಿ; = ಅರಿ.

ವೃತ್ತಿ.— ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗದೊಳಂ ಕಿಪ್ಪಿದೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಕಾರಾಂತಕ್ಕೆ, ಪುಲ್ಲಿಂಗದ ಹಾಂಗೆ, ಸಪ್ತವಿಭಕ್ತಿಗಳೆಲ್ಲಂ ಪತ್ತುಗುಂ; ಗಂಡಾದ ನಪುಂಸಕಲಿಂಗದಲ್ಲಿಯುಂ ಕಿಪ್ಪಿದು ಶಬ್ದಂಗಳಲ್ಲಿ, ಅಕಾರಾಂತಪುಲ್ಲಿಂಗದಂತಿರೆ, ಸಪ್ತವಿಭಕ್ತಿಗಳೆಲ್ಲಂ ಪುದಿಗುಂ. ಇವಂ ಬಹುಳಮಾದುದಾಹರಣೆಗಳಿಂ ತಿಳಿವುದು.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ಅದಂತಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗಕ್ಕೆ — ಅಕ್ಕಂ, ಅಕ್ಕನಂ, ಅಕ್ಕನಿಂ, ಅಕ್ಕಂಗೆ, ಅಕ್ಕನತ್ತಣಿಂ, ಅಕ್ಕನ, ಅಕ್ಕನೊಳ್. ಅವ್ವಂ, ಅಮ್ಮಂ ಎಂಬಿವರ್ಕಮಂತಹಿವುದು.

ಗಂಡಾದ ಅಕಾರಾಂತನವುಂಸಕಕ್ಕೆ — ಹರಿಣಂ, ಹರಿಣನಂ, ಹರಿಣನಿಂ, ಹರಿಣಂಗೆ, ಹರಿಣನತ್ತಣಿಂ, ಹರಿಣನ, ಹರಿಣನೊಳ್. ಕೋಣಂ, ಹಂಗಂ, ಹಸುಬಂ, ಸರ್ಪಂ, ಗರುಡಂ, ಕೂರ್ಮಂ, ಕಮತಂ, ವೃಷಭಂ, ಬಸವಂ ಎಂಬಿವಾದಿಯಾದುವರ್ಕಮಿಂತಹಿವುದು.

ಕಿಹಿಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಎಂಬುದಹಿಂ ಭೃಂಗ, ತುರಂಗ, ಹಯ, ಗಜ ಮೊದಲಾದ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ನವುಂಸಕರೂಪಮೆ ಪತ್ತುಗುಂ — ಭೃಂಗದಿಂ, ತುರಂಗಕ್ಕೆ, ಹಯದತ್ತಣಿಂ, ಗಜದ.

ವರಾಹಶಬ್ದದೊಳ್ಳಿ ಕಲ್ಪಂ — ವರಾಹದಿಂ, ವರಾಹನಿಂ. ವರಾಹಂಗೆ, ವರಾಹಕ್ಕೆ ಎಂಬಂತೆ.

ಹೆಣ್ಣಾದೊಡಂ ಗಂಡಾದೊಡಂ ಹಂಗಂ ಹಸುಬಂ ಸರ್ಪನೆಂಬಿವಾದಿಯಾದುವರ್ಕೆ ಪುಲ್ಲಿಂಗದಂತೆ ರೂಪು ಪತ್ತುಗುಂ — ಹಂಗನಂ, ಹಸುಬನಿಂ, ಸರ್ಪಂಗೆ, ಗರುಡನತ್ತಣಿಂ ಎಂಬಂತಹಿವುದು.

ಸೂತ್ರಂ. || ೧೨೨^ಬ ||

A Kannada Con- junction (ಉಮು ವಿಘ) which is suffixed (also) to the terminations, is ಉಂ or ಅಂ. In the Accusative it is inserted, exceptionally, between the augment and the termination. For the Genitive it is not used.

ಅಮುಮೆಂದುಸಿರ್ವ ಸಮುಚ್ಚಯ- |
 ದುಮುವಿಧಿ ನಿರುತಂ ದ್ವಿತೀಯೆಯೊಳ್ ಪೊಕ್ಕಿರ್ಕುಂ ||
 ಸಮುಸಿಸವೆಂದುಂ ಪ್ಪಿಯೊ- |
 ಳಮುಮವು ಮಿಕ್ಕಿನ ವಿಭಕ್ತಿಗಳ ಮೇಲಿರ್ಕುಂ. || ೧೨೨ ||

ವದಚ್ಛೇದಂ. — ಅಂ ಉಂ ಎಂಜು ಉಸಿರ್ವ ಸಮುಚ್ಚಯದ ಉಮುವಿಧಿ ನಿರುತಂ ದ್ವಿತೀಯೆಯೆಂಬ ಒಳ ಪೊಕ್ಕು ಇರ್ಕುಂ; ಸಮುನಿಸವು ಎಂಜುಂ ಪ್ಪಿಯೊಳ್ ಅಂ ಉಂ ಅವು; ಮಿಕ್ಕಿನ ವಿಭಕ್ತಿಗಳ ಮೇಲಿ ಇರ್ಕುಂ.

ಅನ್ವಯಂ. — ಅಂ ಉಂ ಎಂದು ಉಸಿರ್ವ ಸಮುಚ್ಚಯದ ಉಮುವಿಧಿ ನಿರುತಂ ದ್ವಿತೀಯಯ ಒಳ ಪೊಕ್ಕು ಇರ್ಕುಂ; ಪಪ್ಪಿಯೋಳ್ ಎಂದುಂ ಅಂ ಉಂ ಅವು ಸಮನಿಸವು; ಮಿಕ್ಕನ ವಿಭಕ್ತಿಗಳ ಮೇಲೆ ಇರ್ಕುಂ.

ಟೀಕು. — ಅಂ = ಅಂ ಎಂದು; ಉಂ = ಉಂ ಎಂದು; ಉಸಿರ್ವ = ಪೇಳ್ವ; ಸಮುಚ್ಚಯವ = ಸಮುಚ್ಚಯಾರ್ಥವ; ಉಮುವಿಧಿ = ಉಂಕಾರವಿಧಿ; ನಿರುತಂ = ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ; ದ್ವಿತೀಯಯ = ದ್ವಿತೀಯಾವಿಭಕ್ತಿಯ; ಒಳ ಪೊಕ್ಕು = ಒಳಗಂ ಪೊಕ್ಕು; ಇರ್ಕುಂ = ಇರ್ಪುದು; ಪಪ್ಪಿಯೋಳ್ = ಪಪ್ಪಿವಿಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ; ಎಂದುಂ = ಆವಾಗಳುಂ; ಅಂ = ಅಂ ಎಂಬ; ಉಂ = ಉಂ ಎಂಬ; ಅವು = ಅವು; ಸಮನಿಸವು = ಪ್ರಾಪ್ತಿಸವು; ಮಿಕ್ಕನ = ಉಳಿದ; ವಿಭಕ್ತಿಗಳ = ಪ್ರತ್ಯಯಂಗಳ; ಮೇಲೆ = ಅಗ್ರದಲ್ಲಿ; ಇರ್ಕುಂ = ಇರ್ಪುವ.

ವೃತ್ತಿ. — ಅವು ಉಮು ಎಂದು ಪೇರ್ಪ್ಪಿ ಸಮುಚ್ಚಯದ ಉಂ ಎಂಬುದು ದ್ವಿತೀಯಯ ನಡುವೆ ಪೋಕ್ಕಿರ್ಕುಂ; ಪಪ್ಪಿಯೋಳ್ ಸಮುಚ್ಚಯಂ ಪತ್ತದು; ಅವು ಉಂಗಳ್ಳಿಕ್ಕು ವಿಭಕ್ತಿಗಳ ಮೇಲೆಯನುರೂಪವಾಗಿ ಪತ್ತುಗುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ದ್ವಿತೀಯಯೊಳಗಣ ಅಮುವಿಗೆ—

“ಅವರುಮನಂತಕನೊರ್ಮೆಯೆ ಸವಿನೋಡಲ್” || 293 ||

“ಬಂದೆಡೆಯೋಳ್ ಕಟ್ಟುವುದೆ ಪುಲಿಯುಮಂ ಕವಿಲೆಯುಮಂ.” || 294 ||

ಮಿಕ್ಕು ವಿಭಕ್ತಿಗಳ ಮೇಲಣ ಸಮುಚ್ಚಯಕ್ಕೆ—

“ನರನುಂ ನರನಂದನನುಂ ಗುರುವುಂ” || 295 ||

“ಕಾಲಿಂದೆಯುಂ ಕೆಯ್ಯಿಂದೆಯುಂ ಘಟ್ಟಿಸಿದಂ” || 296 ||

ಚತುರ್ಥಿಯೊಳೆರಡುಂ ಪತ್ತುಗುಂ—

“ದ್ರೋಣಂಗೆಂ ನಿನಗೆಂ ಬಿಲ್ |

ಜಾಣಿಕೆಯದು ಸಕ್ಕಸಮನೆ . . . . .” || 297 ||

“ವಂಚಿಸಿದವಂಗೆಯುಂ ನಿನಗೆಯುಂ ಸಹಜಂ ಬಿಡಿಸಲ್ಕೆ ಬರ್ಕುಮೆ” || 298 ||

“ಚಾದಿಯತ್ತಣಿಂದೆಯುಂ ಕೇದಗೆಯತ್ತಣಿಂದೆಯುಂ ಕಂಪು ಬಂದು ದು.” || 299 ||

ಸವ್ಯಮಿಗೆ ಅಮ್ ಪತ್ತುವುದು—

“ಚಲದೊಳಮಾಚಾರದೊಳಂ |

ಕಲಿತನದೊಳಂ. . . . .” || 300 ||

ಅಲ್ಲಿಯೆಂಬುದಲಿ ಮೇಲೆ ಉಂ ಪತ್ತುಗುಂ—

“ಅಲ್ಲಿಯುಮಿಲ್ಲಿಯುಮೆಲ್ಲಿಯುಂ ನರಂ” || 301 ||

ಸೂತ್ರ.¹⁾ || ೧೨೩ ||

Regarding the Vocative (ಅಮಂತ್ರಣಂ, ಸಂಬುಧ್ಧಿ) the termination of the Nominative Singular is merely dropped, or lengthening may be used too.

ಎಲ್ಲಿಯುಮಾಮಂತ್ರಣದೊಳ್ |

ಬಲ್ಲರ್ ಪ್ರಥಮೈಕವಚನಮಂ ಲೋಪಿಸುವರ್ ||

ನಿಲ್ಲದೆ ವಿಕಲ್ಪಮುಖದಿಂ |

ಸೊಲ್ಲಿಸುವರ್ ಹ್ರಸ್ವದೀರ್ಘಕಾಕುಗಳೆರಡಂ. || ೧೨೪ ||

ಪದಚ್ಛೇದಂ. — ಎಲ್ಲಿಯುಂ ಅಮಂತ್ರಣದೊಳ್ ಬಲ್ಲರ್ ಪ್ರಥಮೈಕವಚನಮಂ ಲೋಪಿಸುವರ್; ನಿಲ್ಲದೆ, ವಿಕಲ್ಪಮುಖದಿಂ ಸೊಲ್ಲಿಸುವರ್ ಹ್ರಸ್ವದೀರ್ಘಕಾಕುಗಳ್ ಎರಡಂ.

ಅನ್ವಯಂ. — ಅಮಂತ್ರಣದೊಳ್ ಎಲ್ಲಿಯುಂ ಬಲ್ಲರ್ ಪ್ರಥಮೈಕವಚನಮಂ ಲೋಪಿಸುವರ್; ನಿಲ್ಲದೆ, ವಿಕಲ್ಪಮುಖದಿಂ ಹ್ರಸ್ವದೀರ್ಘಕಾಕುಗಳ್ ಎರಡಂ ಸೊಲ್ಲಿಸುವರ್.

ಟೀಕು. — ಅಮಂತ್ರಣದೊಳ್ = ಸಂಬುಧ್ಧಿಯಲ್ಲಿ; ಎಲ್ಲಿಯುಂ = ಅವೆವೆಯಲ್ಲಿಯುಂ; ಬಲ್ಲರ್ = ಬಲ್ಲ ವಿಧ್ವಾಂಸರ್; ಪ್ರಥಮೈಕವಚನಮಂ = ಪ್ರಥಮಾವಿಭಕ್ತಿಯ ಏಕವಚನಮಂ;

1) ಅಮಂತ್ರಣೇ ಪ್ರಥಮೈಕವಚನಸ್ಯ ಲೋಪಃ || ಭಾ. ಭೂ. 70. || (ಸಂಬೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮೈಕವಚನವ ಸುಕಾರಕ್ಕೆ ಲೋಪವಾಗುವುದು.)
ದೀರ್ಘೋಕ್ತಿಸ್ತಯಸೇನಸ್ಯ || ಭಾ. ಭೂ. 73. ||
(ನಯಸೇನನ ಸುತಾನುಸಾರವಾಗಿ ದೀರ್ಘಾದೇಶವಾಗುವುದೂ ಉಂಟು.)

ಗುಣದಿಂ ಕ್ರಿಯೆಯಿಂ ನಿರ್ಧಾರ- |
ರಣೆಯೊಳ್ ಸವ್ಯಮಿಯುಮಕ್ಕುಮಾದಿಯದಾವಂ- ||
ತ್ರಣದೊಳ್ ನೆಗಟ್ಟಿಂ ಸಾಧಾ- |
ರಣದೊಳ್ ಲೋಪಂ ತದೇಕವಚನಕ್ಕಕ್ಕುಂ. || ಶ. ಸ್ಮೃ. 28. ||
ಎಸದಿರೆ ನಿಲ್ಲುಂ ಸಂಬೋಧ- |
ಧಿಸುವೆಡೆಗಳೊಳಮುರ್ದುಂ ದೇಸೆಯಿಂ ಮಾರ್ಗದೊಳಂ ||
ನಿಸದಂ ಕ್ರಮಗತಿಯೊಳತಿ |
ಪ್ರಶಸ್ತಿಯಿಂ ಹ್ರಸ್ವದೀರ್ಘಕಾಕುಗಳೆರಡಂ || ಶ. ಸ್ಮೃ. 30. ||

ಲೋಪಿಸುವರ್ = ಲೋಪನುಂ ಮಾಡುವರ್; ನಿಲ್ಲದೆ = ತಡೆಯದೆ; ಎಕಲ್ವಮುಖದಿಂ = ಎಕಲ್ವ ಮುಖದಿದೆ; ಹ್ರಸ್ವದೀರ್ಘಕಾಕುಗಳ್ = ಹ್ರಸ್ವದೀರ್ಘಕಾಕುಗಳ್; ಎರಡಂ = ಎರಡಂ; ಸೊಲ್ಲಿಸುವರ್ = ಪೇರ್ಚರ್.

ವೃತ್ತಿ. — ಆಮಂತ್ರಣದೊಳ್ ಸ್ವರಾಂತಂಗಳ ಪ್ರಥಮೈಕವಚನಕ್ಕೆಲ್ಲಿಯುಂ ಲೋಪಂ; ಆ ಸಂಬುದ್ಧಿಯೊಳ್ ಹ್ರಸ್ವದೀರ್ಘಮೆಂಬೆರಡು ಕಾಕುಗಳಂ ಎಕಲ್ವ ದಿಂ ಪೇರ್ಚಿರ್.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ಆಮಂತ್ರಣಕ್ಕೆ —

“ದೇವ ಬಿನ್ನಪಂ” || 302 ||

“ಬೆಸೆಯದಿರ್ ಕುಸುಮಾಯುಧ ನಿನ್ನ ಬಲ್ಲು ಪೆಣ್ಣುಕ್ಕಳೊಳಲ್ಲದಿಲ್ಲ” || 303 ||

“ಕೇಳ ಮಾಧವ. . . . .” || 304 ||

ಹ್ರಸ್ವಕಾಕುವಿಗೆ —

“ಎಲೆ ಗಣಪ ಎಂಬ ಮಾತು ಬಂದವುದೀಗಳ್” || 305 ||

“ಎಲೆ ಎಲೆ ರಂಭಿ ಊರ್ವಶಿ ತಿಲೋತ್ತಮೆ ಮೇನಕಿ ಮಂಜು ಘೋಷಿ. . . . .” || 306 ||

ದೀರ್ಘಕಾಕುವಿಗೆ —

“ಸುಖಸಂಪದಮಂ ಮಾರ್ಪ್ಪಿದನೆಗೆ ಪರಮಜಿನೇಂದ್ರಾ” || 307 ||

“ . . . . . ತಡೆವಂತೇಂ |

ಕಾರಣಂ ಕುರುಪತೀ ಎಮಗೀಗಳ್” || 308 ||

ಸೂತ್ರಂ.¹⁾ || ೧೨೪ ||

Further ಎ, ಏ may be joined to denote the Voca-

ಅವಿಶೇಷದಿಂದದಂತ- |
ಕೈವರ್ಣಮೊದವುವುದೆವರ್ಣಮೊದದಿಂದದಂತ- ||

1) ಏತ್ಯಂ ನಾ ತದಂತಸ್ಯ || ಭಾ. ಭೂ. 71. ||
(ಆಮಂತ್ರಣದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಪ್ರಥಮಾಂಭಕ್ತಿಯ ಏಕವಚನದ ನುಕಾರಕ್ಕೆ ಏಕಾರವುಂಟು.)

ಭಾಷೆಯೊಳೇಕತ್ವಕ್ಕೆ ಎ- |
ತೇಷದಿನೇದಂತಮಲ್ಲಿ ವರ್ತಿಸುಗುಮಿರಾ- ||
ಶ್ಲೇಷಂ ತಾನಕ್ಕುಂ ಪರಿ- |
ತೇಷದ್ವಿಬಹುತ್ವವಿಷಯಮನಿತನಿಕ್ಕುಂ || ತ. ಸ್ಮೃ. 29. |

tive; such being the case, in the Singular of bases with final ಆ the Bindu (S. 104) occurs between, and in the Vocative Plural the ಆರ್ (S. 98).

ಕ್ವವತರಿಕುಂ ಬಿಂದುವಬಿಂ- |
 ದುನಾಗ್ ಬಹುವಚನದರ್ವನಡರ್ವದಿವರ್ಣಂ. || ೧೩೫ ||

ವದಚ್ಛೇದಂ.— ಅವಶೇಷದಿಂದೆ ಅದಂತಕ್ಕೆ ಎವರ್ಣಂ ಒದವುವುದು; ಎವರ್ಣಂ ಒದವಿದ ಅದಂತಕ್ಕೆ ಅವತರಿಕುಂ ಬಿಂದು; ಅಬಿಂದುವಾಗಿ ಬಹುವಚನದ ಆವರ್ಣಂ ಆಡರ್ವದ ಎವರ್ಣಂ.

ಅನ್ವಯಂ.— ಅವಶೇಷದಿಂದೆ ಅದಂತಕ್ಕೆ ಎವರ್ಣಂ ಒದವುವುದು; ಎವರ್ಣಂ ಒದವಿದ ದಂತಕ್ಕೆ ಬಿಂದು ಅವತರಿಕುಂ; ಅಬಿಂದುವಾಗಿ ಎವರ್ಣಂ ಬಹುವಚನದ ಆವರ್ಣಂ ಆಡರ್ವದ.

ಬೀರಿಕುಂ.— ಇಲ್ಲಿ ಆಮಂತ್ರಣದೊಳ್ ಎಂಬುದಸುವರ್ತನೆ— ಆಮಂತ್ರಣದೊಳ್ = ಸಂಬುಧಿಯಲ್ಲಿ; ಅವಶೇಷದಿಂ = ವಿಶೇಷವಲ್ಲದುದರಿಂದೆ; ಅದಂತಕ್ಕೆ = ಆಕಾರಾಂತಬ್ದಕ್ಕೆ; ಎವರ್ಣಂ = ಎ ಎ ಎಂಬ ಸವರ್ಣಂ; ಒದವುವುದು = ಪ್ರಾಪ್ತಿಸುವುದು; ಎವರ್ಣಂ = ಎ ಎ ಎಂಬ ಸವರ್ಣಂ; ಒದವಿದ = ಪ್ರಾಪ್ತಿಸಿದ; ಅದಂತಕ್ಕೆ = ಆಕಾರಾಂತಕ್ಕೆ; ಬಿಂದು = ಸೂನೆ; ಅವತರಿಕುಂ = ಹುಟ್ಟುವುದು; ಅಬಿಂದುವಾಗಿ = ಬಿಂದುವಿಲ್ಲದುದಾಗಿ; ಎವರ್ಣಂ = ಎ ಎ ಎಂಬ ಸವರ್ಣಂ; ಬಹುವಚನದ = ಬಹುವಚನದ; ಆವರ್ಣಂ = ಆರಾಗಮವಂ; ಆಡರ್ವದ = ವತ್ತುವುದು.

ವೃತ್ತಿ.— ಲಿಂಗತ್ರಯಮೆನ್ನದೆ, ವಚನತ್ರಯಮೆನ್ನದೆ, ಸ್ವರಾಂತ ವ್ಯಂಜನಾಂತಂಗಳೆನ್ನದೆ, ಸಾಮಾನ್ಯದಿಂ ಸಂಬೋಧನೆಯ ಕಡೆಯೊಳ್ವಿಕಲ್ಪದಿಂ ಎ ಎ ಎಂಬಿವಕ್ಕುಂ; ಆಕಾರಾಂತದ ಮೇಲೆ ಎ ಎ ಎಂಬಿವು ಪರಮಾಗೆ, ನಡುವೆ ಬಿಂದುವಕ್ಕುಂ; ಬಿಂದುವಿಲ್ಲದೆ, ಬಹುವಚನದರ್ವಿನ ಮೇಲೆ ಎ ಎ ಎಂಬಿವಕ್ಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ.— ಸ್ವರಾಂತ ವ್ಯಂಜನಾಂತಂಗಳೆ—

“ಎಳ ಮಾವೇ ತಳಿರುಯ್ಯಲೇ . . . . .” || 309 ||

“ಅಳಿಕುಳ ನೀಲಕುಂತಳೆಯೆ ಕೋಕಿಲನಾದೆಯೆ ಹಂಸಯಾ-
 ನೆಯೆ . . . . .” | 310 ||

“ಮನುವೇ ನಿನ್ನಯ ಮಾರ್ಗಂ |
 ಜನಕ್ಕಂ ಸೂತ್ರಮಾಯ್ತು . . . . .” || 311 ||
 . . . . . ಚಂದ್ರನೇ |
 ಕೊಳನೇ ಸಂದನಮೇ ಲತಾಭವನಮೇ . . . . .” || 312 ||

ಬಿಂದುವಿಗೆ—ಅರುವಿನಮೇಲಣಿವರ್ಣಕ್ಕೆ—
 “ಭಟ್ಟರೆ ಬಂದಿರೇಂ ಮಂದೆಗೆ” || 313 ||
 “ದೇವರೇ ಕರುಣಿಸಿರೆ . . . . .” || 314 ||

ಏಕವಚನದೊಳಿತ್ತಂ ಏಕಲ್ಪಂ— ಎಲೆ, ಅಭಿಮನ್ಯು! ಎಲೆ. ಅಭಿಮನ್ಯುವೆ!
 ಅಭಿಮನ್ಯೂ ಎಂದುಮುಂಟು. ಎಲೆ, ತುಂಬಿ! ಎಲೆ, ತುಂಬಿಯೆ!

ಸೂತ್ರಂ.¹⁾ || ೧೨೫ ||

Further to express the Vocative Dual or Plural ಇರ is joined to ಗಳ or ಕಳ (S. 101), and also to ಅರ. In addressing a person the verb may be put in the Plural, and to the Verbal theme used for the 2nd person Singular of the imperative ಅ may be joined.

ಪಿರಿದುಂ ದ್ವಿತ್ವಬಹುತ್ವಂ |
 ಬರೆ ಗಳುಳ್ಳಂಟಿರಾಗಮಂ ಬಹುವಚನ ||
 ಸ್ಫುರಿತಕ್ರಿಯೆಗೆಕತೆ ನಿಜ |
 ಪರಿಣತೆ ಮೇಣಾತ್ಥತುಗೆಕವಚನದೊಳಿತ್ತಂ. || ೧೨೬ ||

ಪದಧ್ವೇದಂ. — ಪಿರಿದುಂ ದ್ವಿತ್ವಬಹುತ್ವಂ ಬರೆ, ಗಳುಳ್ಳ ಉಂಟು ಇರಾಗಮಂ; ಬಹುವಚನಸ್ಫುರಿತಕ್ರಿಯೆಗೆ ಏಕತೆ; ನಿಜ ಪರಿಣತೆ, ಮೇಣ್ ಧಾತುಗೆ ಏಕವಚನದೊಳಿತ್ತಂ.

ಅನ್ವಯಂ. — ಪಿರಿದುಂ ದ್ವಿತ್ವಬಹುತ್ವಂ ಬರೆ, ಗಳುಳ್ಳ ಇರಾಗಮಂ ಉಂಟು; ಬಹುವಚನಸ್ಫುರಿತಕ್ರಿಯೆಗೆ ಏಕತೆ; ಧಾತುಗೆ ಏಕವಚನದೊಳಿತ್ತಂ ನಿಜಪರಿಣತೆ. ಮೇಣ್ ಅತ್ವಂ.

1) ಇರಾಶ್ಲೇಷೋ ಗಳಃ ಸಂಜೋಧನ ವಿಷಯೇ || ಭಾ. ಭೂ. 72. ||
 (ಸಂಜೋಧನದಲ್ಲಿ ಗಳಾಗಮದ ಮುಂದೆ ಇರಾಗಮವು ಬರುವುದು.)
 180ನೇ ಪುಟದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟ ಶ. ಸ್ತೃ. 29ನೆಯ ಸೂತ್ರ ನೋಡಿರಿ.

ಟೀಕು. --- ಇಲ್ಲಿ ಅನುವರ್ತನೆ - ಅನುಂತ್ರಣದೊಳಗೆ ಸಿರಿದುಂ = ವಿಶೇಷವಾಗಿ; ಬೃಹತ್ಪ್ರ
 ಬಹುತ್ವಂ = ಬೃಹತ್ಪ್ರವಚನ ಬಹುವಚನಂಗಳೆ; ಬರೆ = ಬರೆ; ಗಳ್ಳೆ = ಗಳಾಗಮ ಕಳಾಗಮಂಗಳೆ;
 ಇರಾಗಮಂ = ಇರ ಂಟಾಗಮಂ; ಉಂಟು = ಉಂಟಾಗಿರ್ಪುದು; ಬಹುವಚನ = ಬಹುವಚನ
 ದಲ್ಲಿ; ಸ್ವರೀತ = ಪ್ರಕಾಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟ; ಕ್ರಿಯೆಗೆ = ಕ್ರಿಯೆಗೆ; ಏಕತೆ = ಏಕವಚನಂ ಉಂಟಾಗಿರ್ಪುದು;
 ಧಾತುಗೆ = ಧಾತುಗಳೆ; ಏಕವಚನದೊಳಗೆ = ಏಕವಚನದಲ್ಲಿ; ನಿಜ ಪರಿಣತೆ = ಇದೇ ತಾನೆ
 ಪರಿಣಮಿಸುವುದು, ಉಂಟಾಗಿರ್ಪುದು; ಮೇಣ್ = ವಿಕಲ್ಪವಿದೆ; ಆತ್ಮಂ = ಆಕಾರಂ ಉಂಟಾಗಿ
 ರ್ಪುದು.

ವ್ಯಾಪ್ತಿ. --- ಅನುಂತ್ರಣದೊಳಗೆ ದ್ವಿವಚನ ಬಹುವಚನಗಳಾದ ಗಳ್ಳಂ ಕಳ್ಳಂ
 ಇರಾಗಮಮುಂಟು; ಪಿರಿದುಮೆಂಬುದೆಂದಿರುವಿನ ಮೇಲೆಯುಮುಂಟು.
 ಪಿರಿದುಮೆಂಬ ಪ್ರಚುರಗ್ರಹಣದಿಂದ ಗಳೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಮೇಲೆ ಆ ಇರಾಗಮಂ
 ಕೆಲೆಡೆಡೆಯೊಳಗಾಣ್ಣುದು. ಬಹುವಚನಕ್ರಿಯೆಯೊಳೆ ಏಕವಚನಮುಂಟು.
 ನಿಜ ಧಾತುವೇಕವಚನದೊಳಿರ್ದಂತೆ ಸಲ್ಕುಂ. ವಿಕಲ್ಪದಿನಾ ಧಾತುವತ್ವಮಂ
 ಪಡೆಗುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ. --- ಗಳ್ಳೆ ಇರಾಗಮಂ - ದೆಸೆಗಳಿರ! ಮುಗಿಲ್ಗಳಿರ! "ಸುರತರು
 ನಂದನಂಗಳಿರ!"

ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷವಾಚಕದೊಳಮದುವೆ.
 ಕಳ್ಳೆ - ದೇವಿಯರ್ಕಳಿರ! ಬುಧರ್ಕಳಿರ!
 ಆರ್ಗೆ - ನಂಟರಿರ! ನಲ್ಲರಿರ! ದೇವಿಯಿರಿರ!
 ಕೆಲೆಡೆಡೆಯೊಳಿಲ್ಲ -

"ಏಕಧಿಧ್ವೀಪಾಂತರಾಳಂಗಳಸಿರದೆ ಪುಗಿಂ ಪೋಗಿಮುಗ್ರಾಱಿಗಳೆ"
 || 315 ||

ಬಹುವಚನಕ್ರಿಯೆಯೊಳೀಕವಚನಕ್ಕೆ -
 ". . . . . ಏಕಂಗಳಮಮಿದೆಂದೇ ಕಬ್ಬು ನೀಮೇಲೆಸಿರ" || 316 ||

"ದೇವಾಸುರಮಂ ಕೇಳಿರೆ
 ದೇವ. . . . ."
 || 317 ||

"ಅಲೆಯಿರೆ ನೀಮುನಾಮುನೊಡನೊಡಿದೆನೆಂಬುದನಣ್ಣ . . . ."
 || 318 ||

ನಿಜಧಾತುಗೆ -
 "ಪಾಡೆಲೆ ತುಂಬ ಬಗ್ಗಿಸಲೆ ಕೋಗಿಲೆ ತೀಡೆಲೆ ಗಂಧವಾಹ" || 319 ||

ಧಾತುವಿನತ್ತಕ್ಕೆ—

“ಬಾರ ಮರಾಳಿಕಾಗಮನೆ ನೋಡ ಚಕೋರವಿಲೋಲನೇತ್ರೈ ನಿಂ- |
ದಾರಯ ಪೀವರಸ್ತನನಿತಂಬಭರಾಲಸೆ ಕೇಳ ಕಾಮಕಾ- ||
ಳೋರಗಕೇಶಪಾಶೆ ಎನಗುತ್ತರಮಂ ಕುಡ ಚಾರುವೇಣುವೀ |
ಣಾರವೆ ನೀನಾರ ಮಗಳೆಲ್ಲಿಗೆ ಪೋದಪಯಾವುದಾಶ್ರಯಂ” || 320 ||

ಸೂತ್ರಂ.¹⁾ || ೧೨೬ ||

By the Nominative are expressed the specification of things (ಲಿಂಗಂ), their property (ಆರ್ಥಂ), number (ವಚನಂ) and accosting (ಸಂಬೋಧನೆ, cf. note on page 86.) In a sentence it forms the agent or Subject (ಕರ್ತೃ), whereas the Accusative forms the object (ಕರ್ಮಂ).

ಅಭಿರೂಪದಿನಾ ಪ್ರಥಮಾ |
ವಿಭಕ್ತಿ ಲಿಂಗಾರ್ಥವಚನಸಂಬೋಧನದೊಳ್ ||
ಪ್ರಥವಿರ್ಪದಾ ದ್ವಿತೀಯಾ |
ವಿಭಕ್ತಿ ಕರ್ಮದೊಳನಾಕುಳಂ ವರ್ತಿಸುಗುಂ. || ೧೨೬ ||

ಪದಚ್ಛೇದಂ.— ಅಭಿರೂಪದಿಂ ಆ ಪ್ರಥಮಾವಿಭಕ್ತಿ ಲಿಂಗಾರ್ಥವಚನಸಂಬೋಧನದೊಳ್ ಪ್ರಥವಿರ್ಪದು; ಆ ದ್ವಿತೀಯಾವಿಭಕ್ತಿ ಕರ್ಮದೊಳ್ ಆನಾಕುಳಂ ವರ್ತಿಸುಗುಂ.

ಟೀಕು, ಯಥಾಸ್ವಯಂ.— ಅಭಿರೂಪದಿಂ = ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾದ ರೂಪದಿಂದೆ; ಆ ಪ್ರಥಮಾವಿಭಕ್ತಿ = ಆ ಪ್ರಥಮೆಯೆಂಬ ವಿಭಕ್ತಿ; ಲಿಂಗ = ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ; ಅರ್ಥ = ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ; ವಚನ = ವಚನದಲ್ಲಿ; ಸಂಬೋಧನದೊಳ್ = ಸಂಬಂಧಿಯಲ್ಲಿ; ಪ್ರಥವಿರ್ಪದು = ಹುಟ್ಟಿರ್ಪದು; ಆ ದ್ವಿತೀಯಾವಿಭಕ್ತಿ = ಆ ದ್ವಿತೀಯೆಯೆಂಬ ವಿಭಕ್ತಿ; ಕರ್ಮದೊಳ್ = ಕರ್ಮದಲ್ಲಿ; ಆನಾಕುಳಂ = ವ್ಯಾಕುಳವಿಲ್ಲದುದಾಗಿ; ವರ್ತಿಸುಗುಂ = ವರ್ತಿಸುವುದು.

1) ಲಿಂಗಾರ್ಥವಚನಮಾತ್ರೇ ಪ್ರಥಮಾ || ಭಾ. ಭೂ. 74. ||

(ಲಿಂಗಾರ್ಥ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮೆಯಷ್ಟುದು.)

ಸಂಬೋಧನೇ ಚ || ಭಾ. ಭೂ. 75. ||

(ಆ ವಿಭಕ್ತಿಯೇ ಸಂಬೋಧನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಬರುವುದು.)

179ನೇ ಪುಟದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟ ಶ. ಸ್ಮೃ. 28ನೆಯ ಸೂತ್ರ ನೋಡಿರಿ.

ವೃತ್ತಿ.— ಲಿಂಗದೊಳಂ ಅರ್ಥದೊಳಂ ವಚನಮಾತ್ರದೊಳಂ ಸಂಬೋಧನೆಯೊಳಂ ಪ್ರಥಮಾವಿಭಕ್ತಿಯಕ್ಕುಂ. ಲಿಂಗಮೆಂಬುದು ವಸ್ತುವಿನ ಕುರುಪಂ ಪೇರಿಬ್ಬಿದು; ಅರ್ಥಮೆಂಬುದು ಭಾವವಿಶೇಷಮಂ ಪೇರಿಬ್ಬಿದು; ವಚನಮಾತ್ರಮೆಂಬುದು ಗಣನಯಂ ಪೇರಿಬ್ಬಿದು; ಸಂಬೋಧನೆಯೆಂಬುದು ಅಭಿಮುಖೀಕರಣಮಂ ಪೇರಿಬ್ಬಿದು.

ಪ್ರಯೋಗಂ.— ಲಿಂಗಕ್ಕೆ—ಇಂದ್ರಂ, ಚಂದ್ರಂ, ಮನುಷ್ಯಂ; ಗೋಮಿಸಿ, ಕಾಮಿಸಿ; ಆನೆ, ಕುದುರೆ, ಮರಂ, ಗಿಡು, ಪಕ್ಕಿ, ಮಿಗಂ.

ಅರ್ಥಕ್ಕೆ—ನಿಡಿಯಂ, ಗುಜ್ಜಂ, ಕೆಂಚಂ, ಕರಿಯಂ, ಅಸಿಯಂ, ಇನಿಯಂ. ವಚನಕ್ಕೆ—ಒಂದು, ಎರಡು, ಮೂರು; ಓರ್ವಂ, ಇರ್ವರ್, ಮೂವರ್.

ತೃತೀಯಾರ್ಥದ ಕರ್ತೃವಿನೊಳಂ ಪ್ರಥಮೆಯಕ್ಕುಂ—ಅವಂ ಮಾಡಿದಂ, ಅವನಿಂ ಮಾಡೆ ಪಟ್ಟುದು.

ಸಂಬೋಧನೆಗೆ—ಎಲೆ ದೇವ ರಕ್ಷಿಸು.

“ನೀನುಳ್ಳೊಡುಂಟು ರಾಜ್ಯಂ |
 ನೀನುಳ್ಳೊಡೆ ಪಟ್ಟಮುಂಟು ಪೀಠಿಗೈಯುಂಟು ||
 ನೀನುಳ್ಳೊಡುಂಟು ಬೆಳ್ಳೊಡೆ |
 ನೀನಿಲ್ಲದಿವೆಲ್ಲವೊಳವೆ ಭಾಸುತನೂಜಾ” || 321 ||
 “ನಲ್ಲಳೆ ನಿನ್ನ ಕಾಲ್ಪಿಡಿದಪೆಂ ತಿಳಿ ಮೌನಮಿದೇಕೆ” || 322 ||

ಸ್ತಂಭಕುಂಭಾದಿಜಡವಸ್ತುಗಳೊಳಂ ದೇವತಾಪ್ರತೀಮೆಯೊಳಂ ಲೋಕಾಂತರದೊಳಂ ಆತ್ಮೀಯಚಿತ್ತದೊಳಂ ಅಭಿಮುಖೀಕರಣಮುಪಚಾರಂ—

“ಎಲೆ ಕನ್ನಡಿಕಳಸಮೆ ಕಥೆಯ ಕೇಳೆ” || 323 ||
 “ತಳಿರೇ ತಾವರೆಯೇ ಮದಾಳಿಕುಳಮೇ ಕನ್ನೆಯ್ವಿಲೇ ಮತ್ತೆ ಕೋ-
 ಕಿಲಮೇ ಸೀತೆಯ ಕಂಡಿರೇ . . . . .” || 324 ||
 “ಸೈರಿಸು ಹೃದಯಮೆ ಸೈರಿಸು” || 325 ||
 “ಎಲೆ ಸರ್ವೇಶ ನಿನ್ನ ನಿಜಮಂ ತೋರು. . . . .” || 326 ||
 “ . . . . . ಅವ ಜಗಮಂ ಸಾಧಿಸಲ್ಪೋದಯೆ ಪೇ-
 ಝಿಲೆ ವಿಧ್ಯಾಧರಚಕ್ರವರ್ತಿ . . . . .” || 327 ||

ಆವುದು ಮಾಡಬೇಡಿಡುದುದುವೆ ಕರ್ಮಂ; ಅದರೊಳ್ಳಿತ್ತೀಯಾ ವಿಧಕ್ಕೆ ವರ್ತಿಸುಗುಂ. ಕರ್ತೃಕರ್ಮಕ್ಕುದಾಹರಣೆ —

“ಪಡೆದಂ ಪದ್ಮಜನೀ ಜಗತ್ರಯಮಂ . . . . .” || 328 ||

ಸೂತ್ರಂ.¹⁾ || ೧೨೭ ||

The Objects in the Accu-ative are of 4 different sorts: a thing to be produced as something new (ನಿರ್ವತ್ಯಂ), one that undergoes change (ವಿಕಾರ್ಯಂ), one that is to be reached (ಪ್ರಾಪ್ಯಂ), and one that is to be observed by the senses (ವೈಷಯಿಕಂ).

ಪ್ರವಿದಿತತತ್ಕರ್ಮಂ ಕ- |
 ತೃವಿನೀಸ್ವಿತತಮಪದಾರ್ಥಮದು ನಾಲ್ಕುಂ ಭೇ- ||
 ದವನಾಲ್ಕುಕುಂ ನಿರ್ವ- |
 ತೃವಿ ಕಾರ್ಯಂ ಪ್ರಾಪ್ಯಮತ್ತಲುಂ ವೈಷಯಿಕಂ.
 || ೧೨೭ ||

ಪದಚ್ಛೇದಂ. — ಪ್ರವಿದಿತತತ್ಕರ್ಮಂ ಕರ್ತೃವಿನ ಈಸ್ವಿತತಮಪದಾರ್ಥಂ; ಅದು ನಾಲ್ಕುಂ ಭೇದವಂ ಆಳ್ವು ಇಕುಂ, ನಿರ್ವತ್ಯಂ, ವಿಕಾರ್ಯಂ, ಪ್ರಾಪ್ಯಂ, ಎತ್ತಲುಂ ವೈಷಯಿಕಂ.

ಅನ್ವಯಂ. — ಪ್ರವಿದಿತತತ್ಕರ್ಮಂ ಕರ್ತೃವಿನ ಈಸ್ವಿತತಮಪದಾರ್ಥಂ; ಅದು ನಿರ್ವತ್ಯಂ, ವಿಕಾರ್ಯಂ, ಪ್ರಾಪ್ಯಂ, ಎತ್ತಲುಂ ವೈಷಯಿಕಂ ನಾಲ್ಕುಂ ಭೇದವಂ ಆಳ್ವು ಇಕುಂ.

ಟೀಕು. — ಪ್ರ = ವಿಶೇಷವಾಗಿ; ವಿದಿತ = ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ; ತತ್ಕರ್ಮಂ = ಆ ಕರ್ಮಂ; ಕರ್ತೃವಿನ = ಮಾಡುವಾತನ; ಈಸ್ವಿತತಮಪದಾರ್ಥಂ = (ಅತಿ) ಇಚ್ಛಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಪದಾರ್ಥಂ; ಅದು = ಆ ಕರ್ಮಂ; ನಿರ್ವತ್ಯಂ = ನಿರ್ವತ್ಯಂ ಎಂದು; ವಿಕಾರ್ಯಂ = ವಿಕಾರ್ಯಮೆಂದು; ಪ್ರಾಪ್ಯಂ = ಪ್ರಾಪ್ಯಮೆಂದು; ಎತ್ತಲುಂ = ಎಲ್ಲಿಯುಂ; ವೈಷಯಿಕಂ = ವೈಷಯಿಕಮೆಂದು; ನಾಲ್ಕುಂ ಭೇದವಂ = ನಾಲ್ಕು ಭೇದವಂ; ಆಳ್ವು = ತಾಳ್ವು; ಇಕುಂ = ಇವುದು.

ವೃತ್ತಿ. — ಆ ಕರ್ಮಂ ಮಾಡುವನ ಇಷ್ಟಮಷ್ಟ ವಸ್ತು ಅದು ನಿರ್ವತ್ಯಂ ಮೆಂದು, ವಿಕಾರ್ಯಮೆಂದು, ಪ್ರಾಪ್ಯಮೆಂದು, ವೈಷಯಿಕಮೆಂದು,

1) ಕರ್ಮಣಿ ದ್ವಿತೀಯಾ || ಭಾ. ಭೂ. 76. ||
 (ಕರ್ಮಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ದ್ವಿತೀಯಾವಿಧಕ್ಕಿಯಾಗುವುದು; ಆ ಕರ್ಮವು ನಾಲ್ಕು ತರನಾಗಿದೆ.)

ನಾಲ್ಕು ತೆರಿಸವು ದು. ನಿರ್ವರ್ತನೆಯೆಂದು ನಿರ್ವಾಹಮನೆಯೆಂದು; ವಿಕಾರ್ಯಮೆಂದು ರೂಪಾಂತರಮನೆಯೆಂದು; ಪ್ರಾಪ್ತಿಯೆಂದು ಎಯ್ಯಲ ಪಡೆವುದು; ವೈಷಯಿಕಮೆಂದು ನಯನಾದಿಗೆ ವಿಷಯಮವು ದು.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ಕರ್ಮಕ್ಕೆ — ತುಡಗಿಯಂ ತೊಟ್ಟಂ; ಪೂವಂ ಮುಡಿದಂ.

ನಿರ್ವರ್ತನಕ್ಕೆ — ಮನೆಯಂ ಮಾಡಿದಂ; ಕಾವ್ಯಮಂ ಪೇಟ್ಟಿಂ.

ವಿಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ — ಪರಿವಂ ಕಡಿದಂ; ಕಾಯಂ ಪೋಟ್ಟಿಂ.

ಪ್ರಾಪ್ತಿಯೆ — ಊರನೆಯಿದಂ; ಮರನಂ ಸಾರ್ದಂ.

ವೈಷಯಿಕಕ್ಕೆ — ನೇಸರಿಂ ನೋಡಿದಂ; ಗೀತಮಂ ಕೇಳಂ; ನಲ್ಲಳನವ್ವಿದಂ; ರಸಮಂ ಪೀರ್ದಂ; ಪೂವಂ ಮೂಸಿದಂ.

ಸೂತ್ರಂ.¹⁾ || ೧೨೮ ||

Further the Objects in the Accusative are things wished for (ಇಷ್ಟಂ) and not wished for (ಅನಿಷ್ಟಂ), time (ಕಾಲಂ), and space (ಅಷ್ಟಂ). A double Accusative (ದ್ವಿಕರ್ಮಂ) occurs when taking or desiring something from somebody. — The Instrumental denotes either the agent, or the instrument (ಕರಣಂ), or the cause (ಹೇತು), or also association (ಸಂಯೋಗಂ).

ತೊಡದಿವ್ವಾನಿಷ್ಟದೊಳೆಡೆ |
ಯುಡುಗದೆ ಕಾಲಾಧ್ಯದೊಳ್ಳೆ ತೀಯೆಯೆ ಮತ್ತಂ ||
ನುಡಿಗುಂ ತೃತೀಯೆ ಪೇಟ್ಟಿ- |
ಲ್ಲಡೆಗುಂ ಸಲೆ ಕರ್ತೃಕರಣಹೇತುಸ್ಥಿ ತಿಯೊಳ್. || ೧೨೯ ||

ಪದವಿಚ್ಛೇದಂ. — ತೊಡದು ಇಷ್ಟಾನಿಷ್ಟದೊಳೆ ಎದೆ ಉಡುಗದೆ ಕಾಲಾಧ್ಯದೊಳೆ ದ್ವಿತೀಯೆಯೆ ಮತ್ತಂ ನುಡಿಗುಂ; ತೃತೀಯೆ ಪೇಟ್ಟಿ ಜೆಗುಂ ಸಲೆ ಕರ್ತೃಕರಣಹೇತುಸ್ಥಿ ತಿಯೊಳ್.

1) ಕಾಲಾಧ್ಯನೋರವಿಚ್ಛೇದೇ || ಭಾ. ಭೂ. 77. ||

(ದ್ವಿತೀಯೆಯನ್ನು ಕಾಲಾಧ್ಯದಲ್ಲಿ ನುಡಿವರು.)

ಕರ್ತೃಕರಣಯೋಸ್ತೃತೀಯಾ || ಭಾ. ಭೂ. 78. ||

ತೃತೀಯೆಯನ್ನು ಕರ್ತೃಕರಣಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳುವರು.)

ಹೇತಾವಸಿ || ಭಾ. ಭೂ. 79. ||

(ಆದನ್ನು ಕಾರಣಾರ್ಥದಲ್ಲಿಯೂ ಇಡುವರು)

ಅಸ್ವಯಂ. — ಮತ್ತಂ ದ್ವಿತೀಯಯ ಇಷ್ಟಾನಿಷ್ಟದೂಳ ತೋಡರ್ಪ, ಎಡೆ ಉಡುಗದೆ, ಕಾಲಾಷ್ಟದೂಳ ನುಡಿಗುಂ; ತೃತೀಯ ಸಲೆ ಕರ್ತೃಕರಣಹೇತುಸ್ಥಿತಿಯೊಳ ಪೇಟಿಲ್ಲಡೆಗುಂ.

ಟೀಕು. — ಮತ್ತಂ = ಮತ್ತೆಯುಂ; ದ್ವಿತೀಯಯ = ದ್ವಿತೀಯಾವಿಭಕ್ತಿಯೆ; ಇಷ್ಟ = ಇಷ್ಟದಲ್ಲಿ; ಅನಿಷ್ಟ = ಅನಿಷ್ಟದಲ್ಲಿ; ತೋಡರ್ಪ = ಪೂರ್ವಗಯಾಗಿ; ಎಡೆಯುಡುಗದೆ = ಎಡೆ ಎಡೆ; ಕಾಲ = ಕಾಲದಲ್ಲಿ; ಅಷ್ಟದೂಳ = ಎಷ್ಟದಲ್ಲಿ; ನುಡಿಗುಂ = ನುಡಿವುದು; ತೃತೀಯ = ತೃತೀಯಾವಿಭಕ್ತೆ; ಸಲೆ = ಚೆನ್ನಾಗಿ; ಕರ್ತೃ = ಕರ್ತೃವಿನಲ್ಲಿ; ಕರಣ = ಕರಣದಲ್ಲಿ; ಹೇತು ಸ್ಥಿತಿಯೊಳ = ಹೇತುವಿನ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ; ಪೇಟಿಲ್ಲಡೆಗುಂ = ಪೇಟಿಲ್ಲಡೆವುದು.

ವೃತ್ತಿ. — ಇಷ್ಟದೊಳಂ ಅನಿಷ್ಟದೊಳಂ ಕಾಲದೊಳಂ ಅಧ್ಯದೊಳಂ ಎಡವ ಲಿಯದೆ ದ್ವಿತೀಯಯಕ್ಕುಂ; ಕರ್ತೃವಿನೊಳಂ ಕರಣದೊಳಂ ಹೇತುವಿನೊಳಂ ತೃತೀಯಯಕ್ಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ಇಷ್ಟಕ್ಕೆ — ನೇವಕಮಂ ತೆಗೆದಂ.

ಅನಿಷ್ಟಕ್ಕೆ — ಪಾವಂ ದಾಂಟಿದಂ.

ಕಾಲಕ್ಕೆ — ಅಯುದಿಂಗಳಂ ತಳ್ಳಿದಂ; ಉಪವಾಸದಿಂ ತ್ರಿರಾತ್ರಮನಿದಂ; ಚಾವಮಂ ತೊಯಿಲ್ಲಂ.

ಅಧ್ಯಕ್ಕೆ — ಅರೆ ಗಾವುದಮಂ ಪರಿದಂ; ಮೂಗಾವುದಮಂ ನಡೆದಂ.

ದೋಹನಾದಿಗಳೊಳ್ಳಿಕ್ಕರ್ಮಕಮುಂಟು — ಗುರುವಂ ಜ್ಞಾನಮಂ ಬೆಸ ಗೊಂಡಂ; ದಾಸಿಯಂ ದಾಸಮಂ ಬೇಡಿದಂ; ಪಶುವಂ ಪಾಲಂ ಕಲೆದಂ.

ತೃತೀಯಯ ಕರ್ತೃವಿಗೆ — ಪದಕಮಕ್ಕುಸಾಲೆಯಿಂ ಮಾಡಲ್ ಪಟ್ಟುದು; ಕಾವ್ಯಮೆನ್ನಿಂ ಪೇರಿಸಿ ಪಟ್ಟುದು.

ಕರಣಕ್ಕೆ — ಕೊಡಲಿಯಿಂ ಕಡಿದಂ; ಗದೆಯಿಂ ಮೋದಿದಂ; ಕಣ್ಣಿಂ ನೋಡಿದಂ.

ಹೇತುವಿಗೆ — ಓಲಗದಿಂ ಪಡೆದಂ; ತಗಹಿಂ ಸಿಲ್ಕಿದಂ; ದೈವದಿಂ ಬಯ್ತಿದಂ.

ಸಂಯೋಗದೊಳಮುಂಟು — ಸಂಗಡದಿಂ ಬಂದಂ.

ಸೂತ್ರಂ¹⁾. || ೧೨೯ ಮತ್ತು ೧೩೦ ||

The Dative takes place in bestowing to (ಸಂಪ್ರದಾನಂ), in having a taste for (ರೂಚಿ), in being angry with (ಈರ್ಷ್ಯೆ), in envying somebody (ಮುಚ್ಛರಂ), in being beneficial to (ಹಿತಂ), in fearing something (ಭೀತಿ), in excelling something (ಉತ್ಕೃತಿ), in giving a blessing to (ಪ್ರಸತ್ತಿ), in ascribing natural property to (ಸ್ವಭಾವಂ), in accounting for or being the reason for (ಹೇತು), in making obeisance to (ನಮಸ್ಕಾರಂ), in being unkind to (ಅನಾದರಂ), in showing hostility to (ಅಸಿವ್ವಂ), in comparing with (ಸಾದ್ಯರ್ಥಂ), in substituting for (ಪ್ರತಿಸಿಧಿ), and in showing love to (ಪ್ರಪ್ಪಂ).

ನುತಸಂಪ್ರದಾನರೂಢಂ |
 ಚತುರ್ಥಿಯದು ರುಚಿಯೋಳೀರ್ಷೆಯೊಳ್ಳೆಚ್ಚ ರದೊಳ್ ||
 ಹಿತದೊಳ್ಳಂಭೀತಿಯೊಳು- |
 ನ್ನತಿಯೊಳ್ಳ ಸ್ವಾದಿಯೊಳ್ಳ ಭಾವಸ್ಥಿತಿಯೊಳ್ || ೧೨೯ ||
 ಪ್ರವಿದಿತಹೇತುವಿನೊಳ್ಳಂ- |
 ದವನತೆಯೊಳ್ಳಾಣ್ಯನಾದರಸ್ಮರಣದೊಳು- ||
 ದ್ಧವಿಸಿವನೀಪ್ಪಿತದೊಳ್ಳದ್ದು- |
 ಶಸ್ಯತ್ತಿಯೊಳ್ಳ ತಿನಿಧಾನದೊಳಮಿಷ್ಟದೊಳಂ. || ೧೩೦ ||

ಪದಚ್ಛೇದಂ. — ನುತಸಂಪ್ರದಾನರೂಢಂ ಚತುರ್ಥಿ; ಅದು ರುಚಿಯೊಳ್. ಈರ್ಷಿಯೊಳ್, ಮುಚ್ಛರದೊಳ್, ಹಿತದೊಳ್, ಸಂಭೀತಿಯೊಳ್, ಉತ್ಕೃತಿಯೊಳ್, ಸ್ವಸ್ವಾದಿಯೊಳ್, ಸ್ವಭಾವಸ್ಥಿತಿಯೊಳ್, — ಪ್ರವಿದಿತಹೇತುವಿನೊಳ್, ಸಂದ ಅನನತೆಯೊಳ್, ಪ್ರಾಣ್ಯನಾದರಸ್ಮರಣದೊಳ್, ಉದ್ಧವಿಸಿದ ಅಸಿವ್ವಿತದೊಳ್, ಸದ್ಯಶಸ್ಯತ್ತಿಯೊಳ್, ಪ್ರತಿನಿಧಾನದೊಳಂ ಇಷ್ಟದೊಳಂ.

ಟೀಕು, ಯಥಾನ್ವಯಂ. — ನುತ = ಕೊಂಡಾಡಲ್ಪಟ್ಟ; ಸಂಪ್ರದಾನ = ಸಂಪ್ರದಾನ ಕಾರಕದಲ್ಲಿ; ರೂಢಂ = ರೂಢಿಯುಳ್ಳದು; ಚತುರ್ಥಿ = ಚತುರ್ಥಿ ವಿಭಕ್ತಿಯೆನಿಸುವುದು; ಅದು =

1) ಸಂಪ್ರದಾನೇ ಚತುರ್ಥಿ || ಭಾ. ಭೂ. 80. ||
 (ಸಂಪ್ರದಾನಕಾರಕದಲ್ಲಿ ಚತುರ್ಥಿಯಾಗುವುದು.)
 ರುಚಿಹಿತೇರ್ಷ್ಯಾಭಯೇಷು ಚ |
 ಮನ್ಯಕರ್ಮಣಿ ಚಾನಾದರೇ |
 ಸಮಸ್ತಿಯಾಯಾಂ ಸ್ವಸ್ವಾದಿಷು ಚ || ಭಾ. ಭೂ. 81. 82. 83. ||
 (ಅದು ರುಚಿ, ಹಿತ, ಈರ್ಷ್ಯೆ, ಭಯ, ಮಗ್ನಕಾರ್ಯವಿನ ಕರ್ಮ, ಅನಾದರ. ನಮಸ್ಕಾರ, ಸ್ವಸ್ವಾದಿ ಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವುದು.)

ಆ ಚತುರ್ಥಿ; ರುಚಿಯೋಳ್ = ರುಚಿಯಲ್ಲಿ; ಈರ್ಷ್ಯೆಯೋಳ್ = ಕೋಪದಲ್ಲಿ; ಮುಚ್ಚರದೋಳ್ = ಮುಚ್ಚರದಲ್ಲಿ; ಹಿತದೋಳ್ = ಹಿತದಲ್ಲಿ; ಸಂಭೀತಿಯೋಳ್ = ಲೇಸಾದ ಭೀತಿಯಲ್ಲಿ; ಉನ್ನತಿಯೋಳ್ = ಏರ್ಚುಗಳೆಯಲ್ಲಿ; ಸ್ವಸ್ವಾಮಿಯೋಳ್ = ಸ್ವಸ್ತಿಯೆಂಬುದು ಪೊದಲಾದುದವರಲ್ಲಿ; ಸ್ವಭಾವಸ್ಥಿತಿಯೋಳ್ = ಸ್ವಭಾವದ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ; -ಪ್ರ = ವಿಶೇಷವಾಗಿ; ವಿಹಿತ = ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ; ಹೇತುವಿನೋಳ್ = ಕಾರಣದಲ್ಲಿ; ಸಂದವನತೆಯೋಳ್ = ಸಲುವಳಿಯಾದ ನಮಸ್ಕಾರದಲ್ಲಿ; ಪ್ರಾಣಿ = ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ; ಅನಾದರ = ಉದಾಸೀನದ; ಸ್ಮರಣದೋಳ್ = ನೆನಪಿನಲ್ಲಿ; ಉದ್ಭವಿಸಿದ = ಹುಟ್ಟಿದ; ಅನೀಷ್ಟತದೋಳ್ = ಅನೀಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ; ಸದ್ಮತವೃತ್ತಿಯೋಳ್ = ಸಮಾನವರ್ತನೆಯಲ್ಲಿ; ಪ್ರತಿಸ್ಥಾನದೋಳ್ = ಪ್ರತಿಸ್ಥಿಯಲ್ಲಿಯೂ; ಇಷ್ಟದೋಳ್ = ಇಷ್ಟದಲ್ಲಿಯೂ ಬರ್ಪುದು.

ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿ. — ಸಂಪ್ರದಾನವೆಂದಾವುದಾನೊಂದು ವಸ್ತುವೆಸಿಸಿಕೊಂಬ ಪಾತ್ರಂ; ಅಲ್ಲ ಚತುರ್ಥಿಯಕ್ಕುಂ. ಅದು ರುಚಿ, ಈರ್ಷ್ಯೆ, ಮುಚ್ಚರ, ಹಿತ, ಭೀತಿ, ಉನ್ನತಿ, ಸ್ವಸ್ವಾಮಿ, ಸ್ವಭಾವ, ಕಾರಣ, ನಮಸ್ಕಾರ, ಪ್ರಾಣ್ಯನಾದರಸ್ಮರಣ, ಅನೀಷ್ಟ, ಸಾದೃಶ್ಯ, ವ್ರತಿಸಿದಿ, ಇಷ್ಟಮೆಂಬಿನಿತವೆಡೆಕೂಳಾ ವರ್ತಿಸುಗುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ಸಂಪ್ರದಾನಕ್ಕೆ — ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂಗೆ ಗೋವಂ ಕೊಟ್ಟಂ.
 ರುಚಿಗೆ — ಕೂಸಿಗೆ ಲಡ್ಡುಗೆಯಿತ್ತಿ.

ಈರ್ಷ್ಯೆಗೆ — ಕವಿಗೆ ಕವಿ ಮುನಿವಂ.

ಮುಚ್ಚರಕ್ಕೆ — ಸವತಿಗೆ ಸವತಿ ಪುರುಡಿವಳಾ; ಬಿರುದರ್ಗೆ ಬಿರುದರ್ ಸೇನಸುರಾ.

ಹಿತಕ್ಕೆ — ಪಶುವಿಗೆ ತೃಣಂ ಹಿತಂ; ರೋಗಿಗೊಷಧಂ ಹಿತಂ.

ಭೀತಿಗೆ — ಪಾಪಕ್ಕಂಜುಗುಂ ತಕ್ಕಂ.

“ಪುಲಿಗಂಜಿ ಪುತ್ತಮಂ ಪೊಕ್ಕಡರೇ ಪಾವು ಕೊಂದು” || 329 ||

ಉನ್ನತಿಗೆ — ಲೋಕಕ್ಕೀತನಧಿಕಂ; ಮೇರುವಿಗೆ ಈತನಗ್ಗಂ.

ಸ್ವಸ್ವಾಮಿಗೆ — ಸಮಸಿಸುಗೆ ಜಗಕ್ಕೆಲ್ಲೆಯುಮಭೀಷ್ಟಂ, ಕ್ಷೇಮವೃತ್ತಿ, ಕುಶಲಂ, ಭದ್ರಂ, ಭಾವುಕಂ, ಭವಿತವ್ಯಂ, ಶ್ರೇಯಂ, ಶಿವಂ, ಶುಭಂ, ಸ್ವಸ್ತಿ, ಮಂಗಳಂ, ಕಲ್ಯಾಣಂ!

ಸ್ವಭಾವಕ್ಕೆ — ಸಿಂಹಕ್ಕೆ ಶೌರ್ಯಂ; ಕವಿಗೆ ಚವಲತೆ.

ಹೇತುವಿಗೆ — ಸಿರಿಗುದ್ಯೋಗಂ; ಮುಚ್ಚಿಗೆ ಮುಗಿಲಾ.

ನಮಸ್ಕಾರಕ್ಕೆ — ದೇವರ್ಗೆ ಪೊಡಮಟ್ಟಂ; ಗುರುವಿಗೆಯಿಗಿದಂ.

ಪ್ರಾಣ್ಯನಾದರಸ್ಮರಣಕ್ಕೆ — ಮಾನಿಸರಂ ಪುಲೈ ಕಷ್ಟಮಾಗೆ ನೆನಿವಂ.

ಅನಿಷ್ಟಕ್ಕೆ — ಆತಂಗೆ ಎಷಮನಿಕ್ಕಿದಂ; ಆತಂಗೆ ಕತ್ತಿಯಂ ಮಸೆದಂ.

ಸಾಧ್ಯಶ್ಯಕ್ಕೆ — ಆತಂಗೀತಂ ತಕ್ಕಂ; ಐರಾವತಕ್ಕೆ ಸುಪ್ರತೀಕಮೋರಗೆ.

ಪ್ರತಿಸಿಧಿಗೆ — ಜೇನ ತುಪ್ಪಕ್ಕೆ ಸಕ್ಕರಿ ಸಲ್ಪುದು; ಆ ಕಬ್ಬಕ್ಕೆ ಕಬ್ಬು ಮಾಯ್ತು.

ಇಷ್ಟಕ್ಕೆ — ಭಕ್ತಂಗೆ ವರಮನಿತ್ತಂ; ಕೆಳೆಯಂಗೆ ಸಂತಸವಂ ಮಾಡಿದಂ.

ಸೂತ್ರಂ¹⁾. || ೧೩೧ ||

The Ablative occurs in separating from (ಆಪಾದಾನಂ), in the proceeding of fearful events from (ಭಯಂ), in being adopted by (ಸ್ವೀಕಾರಂ), in the proceeding of desired objects from (ಇಷ್ಟಂ), in the proceeding of undesired objects from (ಅನಿಷ್ಟಂ), in being the reason for (ಹೇತು), in arising from (ಉದಯಂ), and in excelling somebody (ಗೌರವಂ).

ಆದಂ ಪಂಚಮಿಯಪ್ಪದ- |

ಪಾದಾನಸ್ಥಲದೊಳದೆ ದಲೊದವ್ಯಗುಮಾತಂ- ||

ಕಾದಾನೇಷ್ಟಾನಿಷ್ಟಾ- |

ಪಾದಿತಹೇತುವಿನೊಳುದಯದೊಳ್ಗೌರವದೊಳೆ.

|| ೧೪೨ ||

ಆದಂ ಪಂಚಮಿಯಪ್ಪದ- |
ಪಾದಾನಸ್ಥಲದೊಳದೆ ದಲೊದವ್ಯಗುಮಾತಂ- ||
ಕಾದಾನೇಷ್ಟಾನಿಷ್ಟಾ- |
ಪಾದಿತಹೇತುವಿನೊಳುದಯದೊಳ್ಗೌರವದೊಳೆ.

ವದಚ್ಛೇದಂ. — ಆದಂ ಪಂಚಮಿ ಆಪ್ಪದು ಆಪಾದಾನಸ್ಥಲದೊಳೆ; ಅದೆ ದಲೆ ಒದವ್ಯಗುಂ ಆತಂಕಾದಾನೇಷ್ಟಾನಿಷ್ಟಾಪಾದಿತಹೇತುವಿನೊಳೆ, ಉದಯದೊಳೆ, ಗೌರವದೊಳೆ.

ಅನ್ವಯಂ. — ಆಪಾದಾನಸ್ಥಲದೊಳೆ ಆದಂ ಪಂಚಮಿ ಆಪ್ಪದು; ಅದೆ ದಲೆ ಆತಂಕಾದಾನೇಷ್ಟಾನಿಷ್ಟಾಪಾದಿತಹೇತುವಿನೊಳೆ, ಉದಯದೊಳೆ, ಗೌರವದೊಳೆ ಒದವ್ಯಗುಂ.

ಟೀಕೆಂ. — ಆಪಾದಾನಸ್ಥಲದೊಳೆ = ಆಪಾದಾನಕಾರಕಸ್ಥಲದಲ್ಲಿ; ಆದಂ = ಆದಮೆಯ ನೀನಗ್ರಹಣದಿಂದೆ; ಪಂಚಮಿ = ಪಂಚಮಿವಿಭಕ್ತಿ; ಅಪ್ಪದು = ಆಗುತ್ತದು; ಅದೆ = ಆ ಪಂಚಮಿಯೆ; ದಲೆ = ಸ್ವಲ್ಪಯವಾಗಿ; ಆತಂಕ = ಭಯದಲ್ಲಿ; ಆದಾನ = ಸ್ವೀಕಾರದಲ್ಲಿ; ಇಷ್ಟ = ಇಷ್ಟದಲ್ಲಿ; ಅನಿಷ್ಟ = ಅನಿಷ್ಟವಲ್ಲದುದರಲ್ಲಿ; ಆಪಾದಿತ = ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟ; ಹೇತುವಿನೊಳೆ = ಕಾರಣದಲ್ಲಿ; ಉದಯದೊಳೆ = ಜನನದಲ್ಲಿ; ಗೌರವದೊಳೆ = ಗುರುತ್ವದಲ್ಲಿ; ಒದವ್ಯಗುಂ = ಪ್ರಾಪ್ತಿಸುವುದು.

1) ಆಪಾದಾನಂ ಪಂಚಮಿ. ಭಾ. ಭೂ. ೫4.

(ಆಪಾದಾನಕಾರಕದಲ್ಲಿ ಪಂಚಮಿಯಾಗುವುದು.)

ವೃತ್ತಿ. — ಅಸಾದಾನಮಂದಾವದಾನೊಂದಲಿಂ ತೊಲಗುವುದು; ಅಲ್ಲಿ ಪಂಚಮಿಯಕ್ಕುಂ. ಆ ಪಂಚಮಿ ಭಯ, ಸ್ವೀಕಾರ, ಇಷ್ಟ, ಅನಿಷ್ಟ, ಹೇತು, ಉದಯ, ಗುರುತ್ವವೆಂಜಿಸಿತಲೊಳಂ ವರ್ತಿಸುಗುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ಅಸಾದಾನಕ್ಕೆ — ಮರದತ್ತಣಿಂ ಪಣ್ಣದಿದುರ್ದು; ಕೆಲಿ ಯತ್ತಣಿಂ ಬಂದಂ.

ಆತನಿಂ ಪಿರಿಯನೆಂಬಂತಪ್ಪ ವಲೊಳಪಾದಾನಮಂ ಮಲಿ ಮಾಡಿ, ವಿಕಲ್ಪಿಸುವರ್.

ಕೃಷ್ಣನಿಂ ಪಿರಿಯಂ ಬಲಭದ್ರಂ; ದುರ್ಯೋಧನನಿಂ ಕಿಲಿಯಳ್ ದುಶ್ಯಳೆ ಯೆಂಬಂತೆ.

ಭಯಕ್ಕೆ — ಆರಸನತ್ತಣಿಂ ದಾಲಿ ಬಂದುದು ಹುಲಿಯತ್ತಣಿಂದಂಜಿದೆಂ.

ಸ್ವೀಕಾರಕ್ಕೆ — ಸ್ವಾಮಿಯತ್ತಣಿಂ ನಿರ್ವಾಹಮಾದುದು.

ಇಷ್ಟಕ್ಕೆ — ರಂಭಿಯತ್ತಣಿಂ ಸುಖಂ ಪ್ರಾಪ್ತಿಸಿದುದು.

ಅನಿಷ್ಟಕ್ಕೆ — ಪಗೆಯತ್ತಣಿಂ ಬಂಧನಂ ಬಂದುದು.

ಹೇತುವಿಗೆ — ಉದ್ಯೋಗದತ್ತಣಿಂ ಸಿರಿ ಬಂದುದು.

ಉದಯಕ್ಕೆ — ಸದ್ವಂಶದತ್ತಣಿಂ ಪುಟ್ಟಿದಂ.

ಸರ್ವೆಗೆ — ಕೃಷ್ಣನತ್ತಣಿಂ ಬಲಭದ್ರಂ ಪಿರಿಯಂ.

ಸೂತ್ರಂ¹⁾. || ೧೩೨ ||

The Genitive is used to denote connection (relation) of ownership (ಪತಿಸಂಬಂಧಂ), of family (ಕುಲ-),

ಪತಿಕುಲಚಾತ್ಯವಯವನಿ- |

ಶ್ರುತಲಕ್ಷಣಸನ್ನಿಧಾನಸಂಸ್ಪರ್ಶಸಮಾ ||

ಗತಸಂಬಂಧದೊಳಂ ತ- |

ಧ್ವತಸಂಬಂಧದೊಳಮುಂಟು ಷಷ್ಠಿಗೆ ಯೋಗಂ. || ೧೪೩ ||

1) ಸಂಬಂಧೇ ಷಷ್ಠೀ || ಭಾ. ಭೂ. 85. ||

(ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಷಷ್ಠೀವಿಭಕ್ತಿಯಾಗುವುದು.)

ಆವಿವಿಭಕ್ತಿಯೊಳಂ ಸ್ವಾ- |

ಮ್ಯಾದಿಯೊಳಂ ಷಷ್ಠಿತಾನದಕ್ಕುಂ. . . . || ತ. ಸ್ಮೃ. 27. ||

of race (ಜಾತಿ—), of membership (ಆವಯವ—), of marking off (ಲಕ್ಷಣ—), of being near (ಸನ್ನಿಧಾನ—), of touching (ಸಂಸ್ಪರ್ಶ—), of connection (ಸಂಬಂಧ—), of being the remainder (ಶೇಷ—), and of being made of (ವಸ್ತುವಿಕಾರ—).

ಪದಚ್ಛೇದಂ. — ಸತಿಕುಲಜಾತ್ಯವಯವವಿಶ್ರುತಲಕ್ಷಣಸನ್ನಿಧಾನಸಂಸ್ಪರ್ಶಸಮಾಗತ ಸಂಬಂಧದೇಶಂ ತದ್ಗತಸಂಬಂಧದೇಶಂ ಉಂಟು ಷಷ್ಠಿಗೆ ಯೋಗಂ.

ಅನ್ವಯಂ. — ಷಷ್ಠಿಗೆ ಯೋಗಂ ಉಂಟು. ಉಳಿದುದು ಯಥಾನ್ವಯಂ.

ಟೀಕು. — ಸತಿ = ಸ್ವಾಮಿಯಲ್ಲಿ; ಕುಲ = ಕುಲದಲ್ಲಿ; ಜಾತಿ = ಜಾತಿಯಲ್ಲಿ; ಆವಯವ = ಆವಯವದಲ್ಲಿ; ವಿಶ್ರುತ = ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ; ಲಕ್ಷಣ = ಲಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ; ಸನ್ನಿಧಾನ = ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ; ಸಂ = ಲೇಸಾದ; ಸ್ಪರ್ಶ = ಸ್ಪರ್ಶದಲ್ಲಿ; ಸಂ = ಲೇಸಾಗ; ಆಗತ = ಬಂದುದಾದ; ಸಂಬಂಧದೇಶಂ = ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿಯುಂ; ತತ್ = ಆ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ; ಗತ = ಎಯ್ದಲ್ಲದ್ದೆ; ಸಂಬಂಧದೇಶಂ = ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿಯುಂ; ಷಷ್ಠಿಗೆ = ಷಷ್ಠೀಸಿಧಕ್ಕೆ; ಯೋಗಂ = ಕೂಟಂ; ಉಂಟು = ಉಂಟಾಗಿರ್ಪುದು.

ವೃತ್ತಿ. - ಸಂಬಂಧದೇಶಂ ಷಷ್ಠಿಯಕ್ಕುಂ. ಅದು ಸ್ವಾಮಿಸಂಬಂಧ, ಕುಲ ಸಂಬಂಧ, ಜಾತಿಸಂಬಂಧ, ಅವಯವಸಂಬಂಧ, ಲಕ್ಷಣಸಂಬಂಧ, ಸನ್ನಿಧಾನ ಸಂಬಂಧ, ಸಂಸ್ಪರ್ಶಸಂಬಂಧ, ಸಂಬಂಧದ ಸಂಬಂಧವೆಂಬಿನಿತೆಕೊಳವುಕ್ಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ಸ್ವಾಮಿಸಂಬಂಧಕ್ಕೆ—ಊರೊಡೆಯಂ; ನಾಡೆಪಿಯಂ. ಕುಲಸಂಬಂಧಕ್ಕೆ—ಎಮ್ಮೆ ಸೊಮ್ಮು; ಎಮ್ಮೆ ಮೋಲೆ; ಎಮ್ಮೆಳಿಯಂ; ಎಮ್ಮೆತಮ್ಮಂ.

ಜಾತಿಗೆ—ಆನೆಯ ಘಟೆ; ಕುದುರೆಯ ಧಟ್ಟು; ಗಿಳಿಯ ಸಿಂಡು. ಅವಯವಕ್ಕೆ—ಮರದ ಕೊಂಬು; ಪೂವಿನೆಸೆ; ಕೊಡೆಯ ಕಾವು.

ಕುರುಪಿಂಗೆ—ಟೊಪ್ಪಿಗೆಯ ಮಾನಿಸಂ; ತತ್ತಳದ ರಾವುತಂ; ಸಿಂಧು ದೇಶದ ಕುದುರೆ.

ಸನ್ನಿಧಾನಕ್ಕೆ—ಕೆಪಿಯ ಕೋಡಿ; ಊರ ಮುಂದು; ಅದಪ ಕೆಲಂ. ಸಂಸ್ಪರ್ಶಕ್ಕೆ—ಕಳಸದ ತಳಿರ; ನೀರ ಹಾವನೆ; ತೋಳ ಬಂದಿ.

ಸಂಬಂಧದ ಸಂಬಂಧಕ್ಕೆ—ನೊಸಲ ಕಣ್ಣು ದೇವಂ; ತೋಳ ಬಾಳ ಕಾಂತಿ; ಪರಿಯ ಪೊಕ್ಕುಲಿ ತಾವರೆ.

ಮತ್ತಂ ಶೇಷದೊಳಂ ವಸ್ತುವಿಕಾರದೊಳಮುಂಟು —
 ಶೇಷಕ್ಕೆ — ಬಳ್ಳದಪಿ; ಆದಲಿ ಮಲಿ.
 ವಸ್ತುವಿಕಾರಕ್ಕೆ — ಪೊನ್ನ ಕೋಲ್.
 ಎಲ್ಲಾ ವಿಭಕ್ತಿಗಳ್ ಷಷ್ಠಿಗತಮಾದುವಾಗಿ ಸಂಬಂಧಮೆಂಬರ್.

ಸೂತ್ರಂ¹⁾. || ೧೩೩ ||

The Locative
 relates to site
 (ಅಧಿಕರಣಂ), and
 takes place in
 making conspicu-
 ous among (ನಿರ್ಧಾರಣಂ),

ಧೀರರಿನಾವುದು ತಾನಾ- |
 ಧಾರಮದಧಿಕರಣಮಲ್ಲಿ ಸಪ್ತಮಿ ತಿಳಿ ನಿ- ||
 ಧಾರಣವಿಷಯವ್ಯಾಪಕ |
 ಸಾರವ್ಯವಹಾರಕಾಲಸತ್ಯರ್ಥಗತಂ. || ೧೪೪ ||

ರಣಂ), in showing the object (of sense) wherewith (ವಿಷಯಂ), the inherent property or substance in (ವ್ಯಾಪಕಂ), and the action of beings in (ವ್ಯವಹಾರಂ), in denoting the time wherein (ಕಾಲಂ), and in expressing the meaning of the Locative-Infinitive with final ಎ (ಸತಿಸಪ್ತಮಿ).

ಪದಚ್ಛೇದಂ. — ಧೀರಂ ಅವುದು ತಾಂ ಅಧಾರಂ, ಅದು ಅಧಿಕರಣಂ; ಅಲ್ಲಿ ಸಪ್ತಮಿ, ತಿಳಿ; ನಿರ್ಧಾರಣವಿಷಯವ್ಯಾಪಕಸಾರವ್ಯವಹಾರಕಾಲಸತ್ಯರ್ಥಗತಂ.

ಅನ್ವಯಂ. — ಧೀರಂ ಅಧಾರಂ ತಾಂ ಅವುದು, ಅದು ಅಧಿಕರಣಂ; ಅಲ್ಲಿ ಸಪ್ತಮಿ, ತಿಳಿ; ನಿರ್ಧಾರಣವಿಷಯವ್ಯಾಪಕಸಾರವ್ಯವಹಾರಕಾಲಸತ್ಯರ್ಥಗತಂ.

ಟೀಕು. — ಧೀರಂ = ವಿದ್ವಾಂಸರಿಂದೆ; ಅಧಾರಂ = ಅಧಾರಂ; ತಾಂ = ತಾಂ; ಅವುದು = ಅವುದು; ಅದು = ಅದು; ಅಧಿಕರಣಂ = ಅಧಿಕರಣಕಾರಕವೆನಿಸುವುದು; ಅಲ್ಲಿ = ಅಧಿಕರಣಕಾರಕದಲ್ಲಿ; ಸಪ್ತಮಿ = ಸಪ್ತಮಿವಿಭಕ್ತಿ ಒಪ್ಪುದು; ತಿಳಿ = ಅರಿ; ನಿರ್ಧಾರಣ =

1) ಅಧಿಕರಣೇ ಸಪ್ತಮಿಾ || ಭಾ. ಭೂ. 86. ||
 (ಅಧಿಕರಣವೆಂದರೆ ಅಧಾರ; ಅಧಿಕರಣದಲ್ಲಿ ಸಪ್ತಮಿವಿಭಕ್ತಿಯಾಗುವುದು.)
 ನಿರ್ಧಾರಣೇ ಚ || ಭಾ. ಭೂ. 87. ||
 (ಅದನ್ನು ನಿರ್ಧಾರಣದಲ್ಲಿಯೂ ನುಡಿವರು.)
 ಗುಣದಿಂ ಕ್ರಿಯೆಯಿಂ ನಿರ್ಧಾರ- |
 ರಣೆಯೊಳ ಸಪ್ತಮಿಯುವಕ್ಕುಂ. . . . . || ಶ. ಸ್ಮೃ. 28. ||

ನಿರ್ಧಾರಣದಲ್ಲ; ವಿಷಯ = ವಿಷಯದಲ್ಲ; ವ್ಯಾಪಕ = ವ್ಯಾಪಕದಲ್ಲ; ಸಾರ = ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ; ವ್ಯವಹಾರ = ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲ; ಕಾಲ = ಕಾಲದಲ್ಲ; ಸತ್ಯರ್ಥ = ಸತ್ಸಪ್ತಮಿಯರ್ಥದಲ್ಲ; ಗತಂ = ಎಯ್ದಲ್ಲದುವುದು.

ವೃತ್ತಿ. — ಅವದಾಧಾರಮದು ಅಧಿಕರಣಂ; ಅಲ್ಲಿ ಸಪ್ತಮಿಯಕ್ಕುಂ. ಅದು ನಿರ್ಧಾರಣದೊಳಂ ವಿಷಯದೊಳಂ ವ್ಯಾಪಕದೊಳಂ ವ್ಯವಹಾರದೊಳಂ ಕಾಲದೊಳಂ ಸತ್ಯರ್ಥದೊಳಂ ವರ್ತಿಸುಗುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ಅಧಿಕರಣಕ್ಕೆ — ಪಾಸಿಸೊಳ್ಳಿದ್ರೆ ಗೆಯ್ಯಂ; ವಹುಗೋಲೊಳ್ಳುಳ್ಳಿದರ್ಲಂ.

ನಿರ್ಧಾರಣಮೆಂಬುದು ಗುಣಮೆಂಬ ಕ್ರಿಯೆಯೆಂಬ ಎರಡಕ್ಕಿಂ ಚಾತಿಯತ್ತಣಿಂ ವಸ್ತುವಂ ಬೇರ್ಕೆಯ್ವುದು.

ಗುಣಕ್ಕೆ — ದೇವರೊಳ್ಳಿದೋಷಿಯಾಪ್ತಂ; ರತ್ನಂಗಳೊಳ್ಳಾಣಿಕ್ಕುಮುತ್ತಮಂ.

ಕ್ರಿಯೆಗೆ — ಸರಿಕಾಟಿರೊಳೀತಂ ಕಾಲ್ವಲ್ಲಿದಂ; ಕಾದುವರೊಳೀತಂ ಮೆಯ್ಯಲಿ.

ವಿಷಯಕ್ಕೆ — ಕಿವಿಯೊಳ್ಳಚ್ಚಿದಂ; ಮೊಗದೊಳ್ಳೆಲ್ಲಂ.

ವ್ಯಾಪಕಕ್ಕೆ — ಪೂವಿಸೊಳ್ಳಂಪು; ಕರ್ವಿನೊಳ್ ರಸಂ; ಎಳ್ಳೊಳ್ ಎಣ್ಣೆ.

ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೆ — ತಪದೊಳ್ಳೆಗಲ್ದಿಂ; ವೀರದೊಳೆಸೆದಂ.

ಕಾಲಕ್ಕೆ — ವಸಂತದೊಳ್ ಮಾವು ಬಂದುದು; ಶರದೊಳ್ಳಿಗ್ವಿಜಯ ಮುಚಿತಂ.

ಸತ್ಯರ್ಥಕ್ಕೆ — ಬರೆ ಕಂಡಂ = ಬರ್ಪೆಡೆಯೊಳ್ಳಂಡಂ.

ಸೂತ್ರಂ¹⁾. || ೧೩೪ ||

It happens that cases are, as it were, interchang-

ಇಂತೀ ಪೇರ್ಪಿ ವಿಭಕ್ತಿಗ-

ಳೆಂತುಂ ಪಲ್ಲಟಿಸುಗುಂ ಯಥೇಷ್ಟಂ ಪ್ರಥಮಾ- ||

1) ಆಸಾಂ ವ್ಯಕ್ತಿಯೋ ಬಹುಳಂ || ಭಾ. ಭಾ. 88. ||

(ಈ ವಿಭಕ್ತಿಗಳು ಎಕಲ್ಪವಿಂದ ಪಲ್ಲಟಿಸುವುವು.)

೩. ಸ್ಮೃ. 26, 27 ಸೂತ್ರಗಳನ್ನು 167, 192ನೇ ಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡಿ.

ed; for instance the ಧ್ವಂ ತೋಪಿಯುಂ ದ್ವಿತೀಯಾ- |
Genitive has been ಧ್ವಂ ತೋಪಿಯುಮಲ್ಲಿ ಷಷ್ಠಿ ದೊರೆಕೊಂಡಿಕ್ಕುಂ.
 used where the ಧ್ವಂ ತೋಪಿಯುಂ ಅಲ್ಲಿ ಷಷ್ಠಿ ದೊರೆಕೊಂಡು
 sense seems to require the Nominative or the Accusative. || ೧೪೫ ||

ಪದಚ್ಛೇದಂ. — ಇಂತು ಈ ಪೇಞ್ಡಿ ವಿಭಕ್ತಿಗಳ್ ಎಂತುಂ ಪಲ್ಲಟಿಸುಗುಂ, ಯಥೇಷ್ಟಂ:
 ಪ್ರಥಮಾರ್ಥಂ ತೋಪಿಯುಂ ದ್ವಿತೀಯಾರ್ಥಂ ತೋಪಿಯುಂ ಅಲ್ಲಿ ಷಷ್ಠಿ ದೊರೆಕೊಂಡು
 ಇಕ್ಕುಂ.

ಅನ್ವಯಂ. — ಇಂತು ಈ ಪೇಞ್ಡಿ ವಿಭಕ್ತಿಗಳ್ ಯಥೇಷ್ಟಂ ಎಂತುಂ ಪಲ್ಲಟಿಸುಗುಂ;
 ಪ್ರಥಮಾರ್ಥಂ ತೋಪಿಯುಂ ದ್ವಿತೀಯಾರ್ಥಂ ತೋಪಿಯುಂ ಅಲ್ಲಿ ಷಷ್ಠಿ ದೊರೆಕೊಂಡು
 ಇಕ್ಕುಂ.

ಟೀಕು. — ಇಂತು = ಹೀಗೆ; ಈ ಪೇಞ್ಡಿ ವಿಭಕ್ತಿಗಳ್ = ಈ ಪೇಞ್ಡಿ ಸಪ್ತ ವಿಭಕ್ತಿಗಳ್;
 ಯಥೇಷ್ಟಂ = ಇಚ್ಛೆ ಬಂದ ದಾಗೆ; ಎಂತುಂ = ಹೇಗೆಯಾದೊಡಂ; ಪಲ್ಲಟಿಸುಗುಂ = ಪಲ್ಲಟಿ
 ವಾಗುವು; ಪ್ರಥಮಾರ್ಥಂ = ಪ್ರಥಮಾವಿಭಕ್ತಿಯರ್ಥಂ; ತೋಪಿಯುಂ = ಕಾಣಿಸಯುಂ;
 ದ್ವಿತೀಯಾರ್ಥಂ = ದ್ವಿತೀಯಾವಿಭಕ್ತಿಯರ್ಥಂ; ತೋಪಿಯುಂ = ಕಾಣಿಸಯುಂ; ಅಲ್ಲಿ = ಆ
 ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ; ಷಷ್ಠಿ = ಷಷ್ಠಿವಿಭಕ್ತಿ; ದೊರೆಕೊಂಡಿಕ್ಕುಂ = ಪ್ರಾಪ್ತಿಸಿರ್ಪುದು.

ವೃತ್ತಿ. — ಈ ಪೇಞ್ಡಿ ವಿಭಕ್ತಿಗಳ್ ಯಥಾಸಂಭವದಿನೆಂತಾದೊಡಂ ಪಲ್ಲಟಿ
 ಪುವು; ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮಾರ್ಥದೊಳಂ ದ್ವಿತೀಯಾರ್ಥದೊಳಂ ಷಷ್ಠಿಯಕ್ಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ಪ್ರಥಮಾರ್ಥದ ಷಷ್ಠಿಗೆ —

“ . . . . . ನಿ-
 ಶೃಂಕೆಯಿಂ ನೃಪನ ಪೇಞ್ಡಿ . . . . . ” || 330 ||

“ಚಿತ್ತಭವಗ್ರಹದ ಸೋಂಕೆ ಸುಜನೋತ್ತಂಸಾ” || 331 ||

ನೃಪಂ ಪೇಞ್ಡಿ, ಗ್ರಹಂ ಸೋಂಕೆಯೆಂದಿವರ್ಕರ್ಥಂ.

ದ್ವಿತೀಯಾರ್ಥದ ಷಷ್ಠಿಗೆ —

“ . . . ಎಲವೊ ನೀನೆನ್ನ ಕೊಂದಯ್ ಕಾಲ್ಪಿಡಿದವಯೊ . . . . . ”
 || 332 ||

“ . . . . . ತೆಂಕ ನಾಡ ಮಹಿಯೆಲೈಂದುಂ ಮನಂ ಬರ್ಕುಮೇ ”
 || 333 ||

ಎನ್ನಂ ಕೊಂದಯ್, ನಾಡಂ ಮಹಿಯೆಲೈಂದಿವರ್ಕರ್ಥಂ.

ಸೂತ್ರಂ. || ೧೩೫ ||

Thus, instead of the Nominative, the Instrumental, the Dative and the Ablative, the Accusative is used; instead of the Instrumental the *Locative*; and instead of the Ablative the *Instrumental*.

ಪದವ್ಯೇದಂ. — ಸ್ವಾರ್ಥಂ ಪ್ರಥಮಾರ್ಥತ್ವತೀಯಾರ್ಥಚತುರ್ಥಾರ್ಥದೋಷ್ ವ್ಯತೀಯೆ; ತೃತೀಯೋಕ್ತಾರ್ಥದೋಷ್ ಆ ಸಪ್ತಮಿಯ ಸಮರ್ಥಂ; ಪಂಚಮಿಯೊಳಂ ತೃತೀಯೆ ಸಮರ್ಥಂ.

ಅನ್ವಯಂ. — ಪ್ರಥಮಾರ್ಥತ್ವತೀಯಾರ್ಥಚತುರ್ಥಾರ್ಥದೋಷ್ ವ್ಯತೀಯೆ ಸ್ವಾರ್ಥಂ; ತೃತೀಯೋಕ್ತಾರ್ಥದೋಷ್ ಆ ಸಪ್ತಮಿಯ ಸಮರ್ಥಂ; ಪಂಚಮಿಯೊಳಂ ತೃತೀಯೆ ಸಮರ್ಥಂ.

ಟೀಕು. — ಪ್ರಥಮಾರ್ಥ = ಪ್ರಥಮಾವಿಭಕ್ತಿಯರ್ಥದಲ್ಲಿ; ತೃತೀಯಾರ್ಥ = ತೃತೀಯಾವಿಭಕ್ತಿಯರ್ಥದಲ್ಲಿ; ಚತುರ್ಥಾರ್ಥದೋಷ್ = ಚತುರ್ಥವಿಭಕ್ತಿಯರ್ಥದಲ್ಲಿ; ವ್ಯತೀಯೆ = ವ್ಯತೀಯಾವಿಭಕ್ತಿ; ಸ್ವಾರ್ಥಂ = ತನ್ನರ್ಥವುಳ್ಳವಾಗಿರ್ಪುದು; ತೃತೀಯಾ = ತೃತೀಯಾವಿಭಕ್ತಿಯೆಂದೆ; ಉಕ್ತ = ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ; ಅರ್ಥದೋಷ್ = ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ; ಆ ಸಪ್ತಮಿಯ = ಆ ಸಪ್ತಮಾವಿಭಕ್ತಿಯೆ; ಸಮರ್ಥಂ = ಸಮರ್ಥವಾಗಿರ್ಪುದು; ಪಂಚಮಿಯೊಳಂ = ಪಂಚಮಾವಿಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿಯುಂ; ತೃತೀಯೆ = ತೃತೀಯಾವಿಭಕ್ತಿ; ಸಮರ್ಥಂ = ಸಮರ್ಥವಾಗಿರ್ಪುದು.

ವೃತ್ತಿ. — ಪ್ರಥಮಾರ್ಥದೊಳಂ ತೃತೀಯಾರ್ಥದೊಳಂ ಚತುರ್ಥಾರ್ಥದೊಳಂ ಸಮುಚ್ಚಯದಿಂ ಪಂಚಮ್ಯರ್ಥದೊಳಂ ದ್ವಿತೀಯೆಯಕ್ಕುಂ; ತೃತೀಯಾರ್ಥದೊಳಂ ಸಪ್ತಮಿಯಕ್ಕುಂ; ಪಂಚಮ್ಯರ್ಥದೊಳಂ ತೃತೀಯೆಯಕ್ಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ಪ್ರಥಮಾರ್ಥದ ದ್ವಿತೀಯೆಗೆ — ನುಣ್ಣುಳ್ಳನೆಂಬಲ್ಲಿ, ನುಣ್ಣುನುಳ್ಳಂ ಎಂದಾಯ್ತು.

ತೃತೀಯಾರ್ಥದ ದ್ವಿತೀಯೆಗೆ — ದೇವರಂ ಪೂವಿಂದರ್ಚಿಸಿದನೆಂಬಲ್ಲಿ, ಪೂವನರ್ಚಿಸಿದಂ ಎಂದಾಯ್ತು.

ಚತುರ್ಥಾರ್ಥದ ದ್ವಿತೀಯೆಗೆ — ಪೂಸ್ತಂ ಬಡ್ಡಿಗೆ ಕೊಟ್ಟನೆಂಬಲ್ಲಿ, ಪೂಸ್ತಂ ಬಡ್ಡಿಯಂ ಕೊಟ್ಟನೆಂದಾಯ್ತು.

ಪಂಚಮ್ಯರ್ಥದ ದ್ವಿತೀಯೆಗೆ— ಮಾಣವಕನತ್ತಣಿಂ ಕಾರ್ಯಮಂ ಬೆಸ ಗೊಂಡನೆಂಬಲ್ಲಿ, ಮಾಣವಕನಂ ಕಾರ್ಯಮಂ ಬೆಸಗೊಂಡನೆಂದಾಯ್ತು.

ತೃತೀಯಾರ್ಥದ ಸಪ್ತಮಿಗೆ— ಕೊಡಲಿಯಿಂ ಕಡಿದನೆಂಬಲ್ಲಿ, ಕೊಡಲಿಯೊಳ್ಳಡಿದನೆಂದಾಯ್ತು; ಗದೆಯಿಂ ಪೊಯ್ದನೆಂಬಲ್ಲಿ ಗದೆಯೊಳ್ ಪೊಯ್ದನೆಂದಾಯ್ತು; ಕಿವಿಯಿಂ ಕೇಳ್ದನೆಂಬಲ್ಲಿ ಕಿವಿಯೊಳ್ ಕೇಳ್ದನೆಂದಾಯ್ತು.

ಪಂಚಮ್ಯರ್ಥದ ತೃತೀಯೆಗೆ— ಕೆಡಿಯತ್ತಣಿಂ ಬಂದನೆಂಬಲ್ಲಿ, ಕೆಡಿಯಿಂ ಬಂದನೆಂದಾಯ್ತು; ಕರಿಶಿರದತ್ತಣಿಂ ಮುತ್ತೊಕ್ಕುಮೆಂಬಲ್ಲಿ, ಕರಿಶಿರದಿಂ ಮುತ್ತೊಕ್ಕುಮೆಂದಾಯ್ತು.

“ಮತ್ತಹಸ್ತಿಗಳ ಮಸ್ತಕದಿಂ ಬಿದಿರಿಂ ಫಣೀಂ- |
 ದ್ರೋತ್ತವಾಂಗದಿನಗುವಿಪ ಪಂದಿಯ ಕೋಲ್ಪಿಳಿಂ ||
 ವತ್ತುವಿಟ್ಟಗನಿಕುಂಜದೊಳೊಕ್ಕೆಳಮುತ್ತನಾ- |
 ಯ್ವತ್ತುಮಿರ್ಪ ಶಬರಪ್ರಿಯಕಾಮಿನಿಯರ್ಕಳಿಂ” || 334 ||
 “ಅಲಿವರಲ್ಲಳುಮಿಂದ್ರಗೋಪಮುಂ ಸೂಸಿದುವಭದಿಂ” |
 “ತಿಳಿಗೊಳದಿಂದೆ ಪಾಡಿದುವು ಹಂಸಕುಳಂ” || 335 ||

ಸೂತ್ರಂ. || ೧೩೬ ||

Further, instead of the Genitive and the Accusative, the Dative is put; instead of the Locative the Nominative, Genitive and Dative appear; and instead of the Accusative, the Nominative.

ಕೃತಿಯುಕ್ತಂ ಷಷ್ಠಿಯೊಳಂ |
 ದ್ವಿತೀಯೆಯೊಳವಾ ಚತುರ್ಥಿ ಸಪ್ತಮಿಯೊಳೆ ಸಂ- |
 ಗತಮಾ ಪ್ರಥಮಾಷ್ಠೀ |
 ಚತುರ್ಥಿಗಳ್ ಪ್ರಥಮೆಯುಂ ದ್ವಿತೀಯೆಯೊಳಕ್ಕುಂ. || ೧೪೨ ||

ಪದಚ್ಛೇದಂ.— ಕೃತಿಯುಕ್ತಂ ಷಷ್ಠಿಯೊಳಂ ದ್ವಿತೀಯೆಯೊಳಂ ಆ ಚತುರ್ಥಿ; ಸಪ್ತಮಿಯೊಳೆ ಸಂಗತಂ ಆ ಪ್ರಥಮಾಷ್ಠೀಚತುರ್ಥಿಗಳ್; ಪ್ರಥಮೆಯುಂ ದ್ವಿತೀಯೆಯೊಳ್ ಆಕ್ಕುಂ.

ಅನ್ವಯಂ.— ಷಷ್ಠಿಯೊಳಂ ದ್ವಿತೀಯೆಯೊಳಂ ಆ ಚತುರ್ಥಿ ಕೃತಿಯುಕ್ತಂ; ಸಪ್ತಮಿಯೊಳೆ ಆ ಪ್ರಥಮಾಷ್ಠೀಚತುರ್ಥಿಗಳ್ ಸಂಗತಂ; ದ್ವಿತೀಯೆಯೊಳ್ ಪ್ರಥಮೆಯುಂ ಆಕ್ಕುಂ.

ಟೀಕು. — ಸ್ವಯೋಳಂ = ಸ್ವಯೋಳವಿಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿಯುಂ; ದ್ವಿತೀಯೋಳಂ = ದ್ವಿತೀಯಾ ವಿಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿಯುಂ; ಆ ಚತುರ್ಥಿ = ಆ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಚತುರ್ಥಿವಿಭಕ್ತಿ; ಕೃತಿಯುಕ್ತಂ = ಕಾವ್ಯಯುಕ್ತಂ ಆಪ್ಪದು; ಸಪ್ತಮಿಯೋಳಿ = ಸಪ್ತಮಾವಿಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿಯೆ; ಆ ಪ್ರಥಮಾಪ್ಪೋ ಚತುರ್ಥಿಗಳ್ = ಆ ಪ್ರಥಮಾವಿಭಕ್ತಿ ಸ್ವಯೋಳವಿಭಕ್ತಿ ಚತುರ್ಥಿವಿಭಕ್ತಿಗಳ್; ಸಂಗತಂ = ಸಂಗ ತಂಗಳ್ ಆಪ್ಪವು; ದ್ವಿತೀಯೋಳಿ = ದ್ವಿತೀಯಾವಿಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ; ಪ್ರಥಮಿಯುಂ = ಪ್ರಥಮಾ ವಿಭಕ್ತಿಯುಂ; ಆಕ್ಕುಂ = ಆಪ್ಪದು.

ಪೃತ್ತಿ. — ಸ್ವಯೋಳಂ ದ್ವಿತೀಯೋಳಂ ಚತುರ್ಥಿಯಕ್ಕುಂ; ಸಪ್ತಮಿಯೋಳಿಪ್ರಥಮೆ ಸ್ವಯೋಳ ಚತುರ್ಥಿಯಕ್ಕುಂ; ದ್ವಿತೀಯೋಳಿಪ್ರಥಮೆಯಕ್ಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ಸ್ವಯೋಳ ಚತುರ್ಥಿಗೆ—ನಾಡೊಡೆಯಂ ನಾಡೊಡೆಯಂ; ಕೊಡೆಯೊಡೆಯಂ ಕೊಡೆಯೊಡೆಯಂ; ಎರ್ದೆಯಾಣ್ಯಂ ಎರ್ದೆಗಾಣ್ಯಂ.

“ . . . ಎರ್ದೆಗಾಣ್ಯನೆನ್ನರಸನೆಲ್ಲದನೋ ಲಲಿತಾಂಗವಲ್ಲಭಂ.”

|| 336 ||

ದ್ವಿತೀಯೆಯ ಚತುರ್ಥಿಗೆ—ಶಿಷ್ಯನಂ ಕಲ್ಪಿಸಿದನೆಂಬಲ್ಲಿ, ಶಿಷ್ಯಂಗೆ ಕಲ್ಪಿಸಿದಂ; ಆಕೆಯಂ ತಿಳಿಸಿದನೆಂಬಲ್ಲಿ ಆಕೆಗೆ ತಿಳಿಸಿದಂ.

ಸಪ್ತಮಿಯ ಪ್ರಥಮೆಗೆ—ಒಂದು ದಿವಸದೊಳ್ಳಂದನೆಂಬಲ್ಲಿ, ಒಂದು ದಿವಸಂ ಬಂದಂ.

ಸಪ್ತಮಿಯ ಸ್ವಯೋಳಿಗೆ—ಚಾಗಿಗಳೊಳ್ ಬಲ್ಲಹಂ, ಚಾಗಿಗಳ ಬಲ್ಲಹಂ; ಈವರೊಳ್ಲೇವಂ, ಈವರ ದೇವಂ; ರಸಿಕರೊಳ್ ಚಕ್ರವರ್ತಿ, ರಸಿಕರ ಚಕ್ರವರ್ತಿ.

ಸಪ್ತಮಿಯ ಚತುರ್ಥಿಗೆ—ತಾವರೆಯೊಳ್ ಪುಟ್ಟಿದನೆಂಬಲ್ಲಿ, ತಾವರೆಗೆ ಪುಟ್ಟಿದಂ; ಅಲರೊಳ್ ಬೆಳ್ಳೆಂಬಲ್ಲಿ ಅಲಗೆ ಬೆಳ್ಳು. ಬಿಂಬದೊಳ್ ತೇಜಂ, ಬಿಂಬಕ್ಕೆ ತೇಜಂ.

ದ್ವಿತೀಯೆಯ ಪ್ರಥಮೆಗೆ—ಒಂದು ವರ್ಷಮನಿರ್ದಂ, ಒಂದು ವರ್ಷಮಿರ್ದಂ.

ಇಂತು ನುಡಿವ ಬಿನ್ನೂದಿಂ ಕಾರಕಮಂ ನಿಯತಾರ್ಥಮೆಂದಲಿವುದು.

ಸೂತ್ರಂ. || ೧೩೨ ||

Nouns of class or race (ಜಾತಿ) and others are often put in the Singular with their Verb in the Plural, and the Subject (being Neuter) in the Plural is frequently followed by its Adjective (ವಿಶೇಷಣಂ) in the Singular.

ಅಕ್ಕುಂ ಜಾತಿಯೊಳೇಕ- |
 ತ್ವಕ್ಕೆ ಬಹುತ್ವಂ ಬಹುತ್ವದೆಡೆಗೆೇಕತ್ವಂ ||
 ಪೊಕ್ಕು ವಿಶೇಷಣಮಕ್ಕುಂ |
 ಮೊಕ್ಕುಳಮಾ ಜಾತಿಯಲ್ಲ ದಲ್ಲಿಯುಮೆಂಬರ್. || ೧೪೮ ||

ವದಚ್ಛೇದಂ. — ಅಕ್ಕುಂ ಜಾತಿಯೊಳ್ ಏಕತ್ವಕ್ಕೆ ಬಹುತ್ವಂ; ಬಹುತ್ವದ ಎಡೆಗೆ ಏಕತ್ವಂ ಪೊಕ್ಕು, ವಿಶೇಷಣಂ ಅಕ್ಕುಂ, ಮೊಕ್ಕುಳಂ ಆ ಜಾತಿ ಅಲ್ಲ ದಲ್ಲಿಯುಂ ಎಂಬರ್.

ಅನ್ವಯಂ. — ಜಾತಿಯೊಳ್ ಏಕತ್ವಕ್ಕೆ ಬಹುತ್ವಂ ಅಕ್ಕುಂ; ಮೊಕ್ಕುಳಂ ಆ ಜಾತಿ ಅಲ್ಲ ದಲ್ಲಿಯುಂ ಬಹುತ್ವದ ಎಡೆಗೆ ಏಕತ್ವಂ ಪೊಕ್ಕು, ವಿಶೇಷಣಂ ಅಕ್ಕುಂ ಎಂಬರ್.

ಟೀಕು. — ಜಾತಿಯೊಳ್ = ಜಾತಿಯಲ್ಲಿ; ಏಕತ್ವಕ್ಕೆ = ಏಕವಚನಕ್ಕೆ; ಬಹುತ್ವಂ = ಕ್ರಿಯಾ ವದದ ಬಹುವಚನಂ; ಅಕ್ಕುಂ = ಅಷ್ಟದು; ಮೊಕ್ಕುಳಂ = ವೆಗ್ಗಳವಾಗಿ; ಆ ಜಾತಿಯಲ್ಲ ದಲ್ಲಿ ಯುಂ = ಆ ಜಾತಿಯಲ್ಲ ದ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿಯುಂ; ಬಹುತ್ವದ = ಬಹುವಚನದ; ಎಡೆಗೆ = ಸ್ಥಾನ ಕ್ಕೆ; ಏಕತ್ವಂ = ಏಕವಚನಂ; ಪೊಕ್ಕು = ಪ್ರವೇಶವಾಗಿ; ವಿಶೇಷಣಂ = ವಿಶೇಷಣಂ; ಅಕ್ಕುಂ = ಅಷ್ಟದು; ಎಂಬರ್ = ಪೇಳ್ವರ್.

ವೃತ್ತಿ. — ಜಾತಿಯೊಳೇಕವಚನಮಿದುಂ ಬಹುವಚನಮಂ ಸೇರಿಸ್ಸಿದು; ಅದುಕಾರಣಂ ಕ್ರಿಯಾಪದಂ ಬಹುವಚನಮಾಗಲಾರ್ಪದು. ಜಾತಿಯಲ್ಲ ದಲ್ಲಿ ಯುಂ ಬಹುವಚನಕ್ಕೇಕವಚನಂ ವಿಶೇಷಣವಾಗಿ ಪೊಕ್ಕು, ಬಹುವಚನಮಂ ಸೇರಿಸ್ಸಿದು.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ಜಾತಿಗೆ — ಆನೆ ನೂಂಕಿದುವು, ಆನೆಗಳ್ನೂಂಕಿದುವು; ಕುದುರೆ ಏಹಿದುವು, ಕುದುರೆಗಳೇಹಿದುವು; ಕಾಲಾಳ್ಕುವಿದುವು, ಕಾಲಾಳ್ಗಳ್ ಕವಿದುವು.

ಜಾತಿಯಲ್ಲ ದಲ್ಲಿಗೆ — “ಮಹೇಂದ್ರ ಮಹದೈಶ್ವರ್ಯಂಗಳಿವೆಲ್ಲ ಮಧ್ರುವಂ,” ಇವೆಲ್ಲ ಮಧ್ರುವಂಗಳ್; ಮನಂ ಸಂಚಲಮಾದುವು, ಮನಂಗಳ್ ಸಂಚಲಂಗಳಾದುವು.

ತ್ರಿಭುವನಮಂ ಸೇರಿಸ್ಸಿಡಂ, ಕನ್ನಡದೊಳ್ ತ್ರಿಭುವನಂಗಳೆನಲಕ್ಕುಂ.

ಸೂತ್ರಂ.¹⁾ || ೧೩೮ ||

But whenever a Kāraka-noun (ಕಾರಕಂ), belonging to class or race and an accompanying Adjective stand in the Singular, and also whenever such a noun and its Predicate (ಕ್ರಿಯಾವದಂ) stand in the Singular, the Substantive (ವಿಶೇಷ್ಯಂ) always conveys the meaning of the Singular. — For the two Pronouns ಅದು and ಇದು the forms “ಅ” and “ಇ” are often substituted, and these can be put also before nouns of class or race which stand in the Plural or express the sense of the Plural.

ಏಕತೆಯೆ ತನಗೆ ಬಹುತೆಯೆ
ನಾಕರಿಸದು ಜಾತಿ ತಾಂ ವಿಶೇಷಣಮುಖದಿಂ- |
ದಾ ಕಾರಕಮೇಕತ್ವಮು- |
ನೇಕತ್ವಮನಾ ಕ್ರಿಯಾವದಂ ಪಡೆಯಲೊಡಂ. || ೧೪೯ ||

ವದಚ್ಛೇದಂ. — ಏಕತೆಯೆ, ತನಗೆ ಬಹುತೆಯಂ ಅಕರಿಸದು, ಜಾತಿ ತಾಂ — ವಿಶೇಷಣ ಮುಖದಿಂದೆ ಆ ಕಾರಕಂ ಏಕತ್ವಮಂ, ಏಕತ್ವಮಂ ಆ ಕ್ರಿಯಾವದಂ ಪಡೆಯಲೊಡಂ.

ಅನ್ವಯಂ. — ವಿಶೇಷಣಮುಖದಿಂದೆ ಆ ಕಾರಕಂ ಏಕತ್ವಮಂ ಆ ಕ್ರಿಯಾವದಂ ಏಕತ್ವ ಮಂ ಪಡೆಯಲೊಡಂ ಜಾತಿ ತಾಂ ಏಕತೆಯೆ; ತನಗೆ ಬಹುತೆಯಂ ಅಕರಿಸದು.

ಟೀಕು. — ವಿಶೇಷಣಮುಖದಿಂದೆ = ವಿಶೇಷಣದ ಮುಖದಿಂದೆ; ಆ ಕಾರಕಂ = ಆ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಕಾರಕವದಂ; ಏಕತ್ವಮಂ = ಏಕವಚನಮಂ ಪಡೆಯಲೊಡನೆ; ಆ ಕ್ರಿಯಾವದಂ = ಆ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಕ್ರಿಯಾವದಂ; ಏಕತ್ವಮಂ = ಏಕವಚನಮಂ; ಪಡೆಯಲೊಡಂ = ಪಡೆಯ ಲೊಡನೆ; ಜಾತಿ = ವಿಶೇಷ್ಯವಾದ ಜಾತಿ; ತಾಂ = ತಾಂ; ಏಕತೆಯೆ = ಏಕವಚನವೆ ಅಪ್ಪದು; ತನಗೆ = ವಿಶೇಷ್ಯವಾದ ಜಾತಿ ತನಗೆ; ಬಹುತೆಯಂ = ಬಹುವಚನಮಂ; ಅಕರಿಸದು = ಅಂಗೀ ಕರಿಸದು.

ವ್ಯಕ್ತಿ. — ವಿಶೇಷಣವಾಗಿ ಕಾರಕಮೇಕವಚನದೊಳಿದೊಡಂ ಕ್ರಿಯಾ ವದಮೇಕವಚನದೊಳಿದೊಡಂ ವಿಶೇಷ್ಯಮಪ್ಪ ಜಾತಿಗೇಕತ್ವಮಲ್ಲದೆ ಬಹುತ್ವ ಮಿಲ್ಲ.

¹⁾ ಜಾತಿವೇಕವದ್ವದ್ವಾಖ್ಯಾಯಾಂ ಬಹುಳಂ || ಭಾ. ಭೂ. 89. ||

(ಜಾತಿಯನ್ನು ಪೇಳ್ವ ಶಬ್ದವು ಬಹುತ್ವವನ್ನು ತೋರಿಸುವಲ್ಲಿ ಏಕತ್ವದಿಂದ ಏಕವಚನವೇ ಆಗುವುದು.)

“ಜಾತಿಯೊಳಂ . . . . ಏಕವಚನವೆ ಅಕ್ಕುಂ.” ಶ. ಸ್ಮೃ. 35. ಪುಟ 202 ನೋಡಿರಿ.

ಪ್ರಯೋಗಂ.— ಕಾರಕಕ್ಕೆ— ಇಂತುಟಾನೆ; ಇಂತುಟು ಕುದುರೆ.

ಕ್ರಿಯೆಗೆ— ನಡೆದುದು ಹಂಸೆ; ಕೇಗಿದುದು ಸೋಗೆ; ಉಲಿದುದು ಕೋಗಿಲೆ; ಪಾಡಿದುದು ತುಂಬಿ.

ಆದು ಇದು ಎಂಬೇಕವಚನಕ್ಕೆ ಆ ಈ ಎಂಬಾದೇಶಮಾಗಿ, ಜಾತಿಯ ಏಕವಚನಕ್ಕೆ ಬಹುಳತೆಯಿಂ ಬಹುವಚನಮುಂಟು — ಆಯೆರಳೆ ಪೋದುವು; ಈ ಪುಲೆ ಬಂದುವು.

ಸೂತ್ರಂ¹⁾. || ೧೩೯ ||

When, however, nouns of a Numerical character (ಸಂಖ್ಯೇಯಂ), Numerals (ಸಂಖ್ಯಾನಂ), and nouns expressing the natural condition of objects (ಭಾವಂ) are in the Singular, they always have the sense of the Plural. Such Substantives in the Singular may be accompanied by Adjectives in the Plural.

ನೀನಡಿ^೨ ಸಂಖ್ಯೇಯದ ಸಂ- |
ಖ್ಯಾನದ ದೊರೆವೆತ್ತ ಭಾವದೇಕತೆ ಬಹುತಾ- ||
ಧೀನಂ ವಿಶೇಷಣಂ ಬಹು- |
ತಾನತಮೆ ವಿಶೇಷ್ಯಮೇಕವಚನಮೆಯಕ್ಕುಂ. || ೧೪೦ ||

ವದಚ್ಛೇದಂ.— ನೀಂ ಆಹಿ! ಸಂಖ್ಯೇಯದ ಸಂಖ್ಯಾನದ ದೊರೆವೆತ್ತ ಭಾವದ ಏಕತೆ ಬಹುತಾಧೀನಂ; ವಿಶೇಷಣಂ ಬಹುತಾನತಮೆ, ವಿಶೇಷ್ಯಂ ಏಕವಚನಮೆ ಆಕ್ಕುಂ.

ಅನ್ವಯಂ.— ಸಂಖ್ಯೇಯದ ಸಂಖ್ಯಾನದ ದೊರೆವೆತ್ತ ಭಾವದ ಏಕತೆ ಬಹುತಾಧೀನಂ, ನೀಂ ಆಹಿ! ವಿಶೇಷಣಂ ಬಹುತಾನತಮೆ, ವಿಶೇಷ್ಯಂ ಏಕವಚನಮೆ ಆಕ್ಕುಂ.

¹⁾ ಸಂಖ್ಯೇಯೇ ಸಂಖ್ಯಾಸು ಚ || ಭಾ. ಭೂ. 90. ||

(ಸಂಖ್ಯಾವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿಯೂ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಬಹುವಚನವು ಏಕಲ್ಪವಿಂದ ಏಕವಚನವಾಗುವುದು.)

ಭಾವವಚನೇಽಪಿ. || ಭಾ. ಭೂ. 91. ||

(ಭಾವವಚನದಲ್ಲಿಯೂ ಬಹುವಚನಕ್ಕೆ ಏಕವಚನವುಂಟು.)

ಜಾತಿಯೇಳಂ ಸಂಖ್ಯಾನಾ- |

ಖ್ಯಾತಿಯೇಳಂ ಕೂಡಿ ನೆಗದ್ಗು ಮೇಕಬಹುತ್ವೋ- ||

ದ್ಯೋತನಪರಮೇಕತ್ವಂ |

ಮಾತೇಂ ಭಾವದೊಳಮೇಕವಚನಮೆ ಆಕ್ಕುಂ || ಠ. ಸ್ತೃ. 35. ||

ಟೀಕು. — ಸಂಖ್ಯೆಯದ = ಸಂಖ್ಯಾವಸ್ತುಗಳ; ಸಂಖ್ಯಾನದ = ಸಂಖ್ಯಾವಾಚಿಗಳ; ದೊರೆವೆತ್ತ ಛಾವದ = ಪ್ರಸಿದ್ಧಿವಡದ ಛಾವದ; ಏಕತೆ = ಏಕವಚನಂ; ಬಹುತಾಫೀನಂ = ಬಹುವಚನದಫೀನಂ ಅಪ್ಪದು; ನೀಂ = ನೀಂ; ಅದಿ = ತಿಳಿ; ವಿಶೇಷಣಂ = ವಿಶೇಷಣಪದಂ; ಬಹುತಾಸತಮೆ = ಬಹುವಚನದಫೀನವೆ; ವಿಶೇಷ್ಯಂ = ವಿಶೇಷ್ಯಪದಂ; ಏಕವಚನಮೆ = ಏಕವಚನವೆ; ಅಕ್ಕುಂ = ಅಪ್ಪದು.

ವೃತ್ತಿ. — ಸಂಖ್ಯಾವಸ್ತುವಿನೊಳಂ ಸಂಖ್ಯೆಯೊಳಂ ಭಾವದೊಳಂ ನೆಲಸಿ ದೇಕವಚನಂ ಬಹುವಚನಮಂ ಪೇಚ್ಚಿದು; ವಿಶೇಷಣಂ ಬಹುವಚನಮಾಗಲೊಡಂ ವಿಶೇಷ್ಯವೇಕವಚನಮಾಗಲಕ್ಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ಸಂಖ್ಯೆಯಕ್ಕೆ — ಪತ್ತು ದೆಸೆ, ಪತ್ತು ದೆಸೆಗಳ್; ಮೂಲೋಕಂ, ಮೂಲೋಕಂಗಳ್; ನಾಲ್ಕು ಯುಗಂ, ನಾಲ್ಕು ಯುಗಂಗಳ್.

ಸಂಖ್ಯೆಗೆ — ಒಂದು ನಾಲ್ಕು, ಒಂದು ನಾಲ್ಕುಗಳ್; ಎರಡೈದು, ಎರಡೈದುಗಳ್; ಪತ್ತು ನೂರು, ಪತ್ತು ನೂರುಗಳ್.

ಭಾವಕ್ಕೆ — ಕಣ್ಣಳ ಕೂರ್ಪು, ಕಣ್ಣಳ ಕೂರ್ಪುಗಳ್; ಪೂಗಳ ಬೆಳ್ಳು, ಪೂಗಳ ಬೆಳ್ಳುಗಳ್; ಕುರುಳ್ಳಳ ಕರ್ಪು, ಕುರುಳ್ಳಳ ಕರ್ಪುಗಳ್.

ವಿಶೇಷ್ಯದೇಕವಚನಕ್ಕೆ — ನೇರಿದುವು ಬೆರಲ್; ತೋರಿದುವು ಜಘನಂ; ಬಟ್ಟಿದುವು ನೊಲೆ.

ಸೂತ್ರಂ. || ೧೪೦ ||

<p>Adjectives which have the form of the Nominative, whereas their respective Substantives appear in other cases, reative, in parsing (ಅನ್ವಯೀಕಾರಂ), the case of their Substantives.</p>	<p>ವಿದಿತವಿಶೇಷಣಪದಮವು ಮೊದಲ ವಿಭಕ್ತಿಗಳನಾಂತು ವಾಕ್ಯದ ಮೊದಲೋಳ್ ಪದವೆತ್ತುವಗ್ರಕಾರಕ ಪದದ ವಿಭಕ್ತಿಯನೆ ತಳೆವುವನ್ವಯಮುಖದೋಳ್. ೧೪೧ </p>
---	--

ಪದಚ್ಛೇದಂ. — ವಿದಿತವಿಶೇಷಣಪದಂ ಅವು ಮೊದಲ ವಿಭಕ್ತಿಗಳಂ ಆಂತು, ವಾಕ್ಯದ ಮೊದಲೋಳ್ ಪದವೆತ್ತು, ಉವು ಆಗ್ರಕಾರಕಪದದ ವಿಭಕ್ತಿಯನೆ ತಳೆವುವು ಅನ್ವಯಮುಖದೋಳ್.

ಅನ್ವಯಂ.— ಉಪ್ಪ ಅನ್ವಯಮುಖದೊಳ್ ಆಗ್ರಕಾರಕವದದ ವಿಭಕ್ತಿಯನೆ ತಳಿವುಪ್ಪ. ಉಳಿದುದು ಯಥಾನ್ವಯಂ.

ಟೀಕು.— ವಿವಿತ = ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ; ವಿಶೇಷಣವದಂ = ವಿಶೇಷಣವದಂಗಳ್; ಪೊದಲ ವಿಭಕ್ತಿಗಳಂ = ಪ್ರಥಮಾವಿಭಕ್ತಿಗಳಂ; ಆಂತು = ತಾಳ್ಪು; ವಾಕ್ಯದ = ವಾಕ್ಯಂಗಳ್; ಪೊದಲೊಳ್ = ಆದಿಯಲ್ಲಿ; ವದವೆತ್ತು = ವದವಾಗಿ; ಉಪ್ಪ = ಆ ಪ್ರಥಮಾಂತವಾದ ವದಂಗಳ್; ಅನ್ವಯಮುಖದೊಳ್ = ಅರ್ಥದ ಮುಖದಲ್ಲಿ; ಆಗ್ರ = ತುದಿಯ; ಕಾರಕವದದ = ಕಾರಕವಾದ ವದದ; ವಿಭಕ್ತಿಯನೆ = ವಿಭಕ್ತಿಯರ್ಥವನೆ; ತಳಿವುಪ್ಪ = ಧರಿಸುವುಪ್ಪ.

ವೃತ್ತಿ.— ವಿಶೇಷಣವದಂಗಳ್ ಪ್ರಥಮಾವಿಭಕ್ತಿಯಂ ಪಡೆದು, ವಾಕ್ಯದ ಪೊದಲೊಳಿದುರ್, ಅನ್ವಯಿಸುವಲ್ಲಿ ತುದಿಯ ಕಾರಕವದದ ವಿಭಕ್ತಿಯನೆ ತಳಿವುಪ್ಪ.

ಪ್ರಯೋಗಂ.— “ವೀರನುದಾರಂ ಶುಚಿಗಂ
 ಭೀರಂ ನಯಶಾಲಿ ಕೈದುಮೈತ್ತರದೇವಂ |
 ಗಾರೆಲಿಗರ್ನೃಪತುಂಗಂಗೆ . . . .” || 337 ||

ವೀರಂಗೆ ಉದಾರಂಗೆ ಶುಚಿಗಂಗೆ ಗಂಭೀರಂಗೆ ನಯಶಾಲಿಗಂಗೆ ಕೈದುಮೈತ್ತರದೇವಂಗೆ ನೃಪತುಂಗಂಗೆ ಆರೆಲಿಗರೆಂಬುದನ್ವಯಂ.

“ಸಂಗತಸತ್ತ್ವಂ ಕುರುರಾ- |
 ಜಂಗಂ ಕರ್ಣಂಗಂ . . . . .” || 338 ||

ಎಂಬಲ್ಲಿ ಸಂಗತಸತ್ತ್ವಂಗೆ ಕುರುರಾಜಂಗೆ ಕರ್ಣಂಗೆಂಬುದನ್ವಯಂ.

ಸೂತ್ರಂ. || ೧೪೧ ||

When Subjects of different genders have one Predicate (which must be in the Plural, S. 142), it cannot be said

that one gender is domineering over the other; in such a case the Predicate simply conforms itself to the gender of the Subject last in place.

ಕೂಡಿ ನುಡಿವೆಡೆಯೊಳೆಂದು |
 ಕೂಡದು ಲಿಂಗತ್ರಯಕ್ಕೆ ತರತಮಭಾವಂ ||
 ನೀಡುಂ ವಾಕ್ಯದ ಕಡೆಯೊಳ್ |
 ಕೂಡಿದುದದಾವುದುದುವೆ ಮುಖ್ಯಮೆನಿಕ್ಕುಂ. || ೧೪೧ ||

ಪದಚ್ಛೇದಂ.— ಕೂಡಿ ನುಡಿವ ಎಡೆಯೊಳ್ ಎಂದುಂ ಕೂಡದು ಲಿಂಗತ್ರಯಕ್ಕೆ ತರತಮಭಾವಂ; ನೀಡುಂ ವಾಕ್ಯದ ಕಡೆಯೊಳ್ ಕೂಡಿ ಇದ್ದುದು ಅದು ಅವುದು, ಅದುವೆ ಮುಖ್ಯಂ ಎನಿಸ್ಕುಂ.

ಅನ್ವಯಂ.— ಕೂಡಿ ನುಡಿವೆಡೆಯೊಳ್ ಎಂದುಂ ಲಿಂಗತ್ರಯಕ್ಕೆ ತರತಮಭಾವಂ ಕೂಡದು; ನೀಡುಂ ವಾಕ್ಯದ ಕಡೆಯೊಳ್ ಕೂಡಿದ್ದುದು ಅದು ಅವುದು, ಅದುವೆ ಮುಖ್ಯಂ ಎನಿಸ್ಕುಂ.

ಟೀಕುಂ.— ಕೂಡಿ = ಒಂದಾಗಿ; ನುಡಿವೆಡೆಯೊಳ್ = ಪೇಳಿ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ; ಎಂದುಂ = ಆವಾಗಳುಂ; ಲಿಂಗತ್ರಯಕ್ಕೆ = ಸ್ತ್ರೀಪುಂಸಪುಂಸಕಂಗಳೆಂಬ ಲಿಂಗತ್ರಯಕ್ಕೆ; ತರತಮಭಾವಂ = ತಾರತಮ್ಯಭಾವಂ; ಕೂಡದು = ಪೂರ್ವಗಿಯಾಗದು; ನೀಡುಂ = ವಿಶೇಷವಾಗಿ; ವಾಕ್ಯದ = ವಾಕ್ಯಗಳ; ಕಡೆಯೊಳ್ = ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ; ಕೂಡಿದ್ದುದು = ಪೂರ್ವಗಿಯಾಗಿದ್ದುದು; ಅದು = ಅದು; ಅವುದು = ಅವುದು; ಅದುವೆ = ಆ ಲಿಂಗವೆ; ಮುಖ್ಯಂ = ವಿಶೇಷಂ. ಎನಿಸ್ಕುಂ = ಎನಿಸುವುದು.

ವೃತ್ತಿ.— ಕೂಡಿ ನುಡಿವ ಲಿಂಗತ್ರಯಕ್ಕೆ ತಮ್ಮೊಳ್ ಮುಖ್ಯತೆಯಮುಖ್ಯತೆಯುಮಿಲ್ಲ; ವಾಕ್ಯದ ಕಡೆಯೊಳಾವ ಲಿಂಗಮಿದೊಡುದುವೆ ಮುಖ್ಯಮುಕ್ತಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ.— ಸೇನೆಯುಮರಸಿಯುಮರಸನುಂ ಬಂದರ್; ಆನೆಯುಮರಸನುಮರಸಿಯುಂ ಬಂದರ್; ಅರಸನುಮರಸಿಯುಂ ಬಂದರ್; ಅರಸನುಂ ಅರಸಿಯುಂ ಚತುರಂಗಬಲಮುಂ ಬಂದುವು.

ಸೂತ್ರಂ. || ೧೪೨ ||

The Verb at the end of a sentence (ವಾಕ್ಯನಿರ್ವಾಹಂ) preceded by several subjects in the Singular, takes the form of the Plural by way of supplying (or inference, ಆಧ್ಯಾಹಾರಂ).

ವ್ಯವಹರಿಸುವಿನಂ ಪ್ರಥಮೈಕವಚನಮಂ ಪಲವಂ ಓದಿ ವಾಕ್ಯದ ಕವಚನಮಂ ಪಲವನೋದಿ ವಾಕ್ಯದ ನಿರ್ವಾಹಂ ||
ಹವನಳವಡಿವೆಡೆಯೊಳ್ಳುಗಿ- |
ಸುವಕ್ರಿಯಾನೇಕವಚನಮಂ ಮಾರ್ಗವಿದರ್. ||೧೪೨||

ಪದಚ್ಛೇದಂ.— ವ್ಯವಹರಿಸುವಿನಂ ಪ್ರಥಮೈಕವಚನಮಂ ಪಲವಂ ಓದಿ ವಾಕ್ಯದ ನಿರ್ವಾಹಂ ಅಳವಡಿಸಿ ಎಡೆಯೊಳ್ ಪುಗಿಸುವರ್ ಕ್ರಿಯಾನೇಕವಚನಮಂ ಮಾರ್ಗವಿದರ್.

ಅನ್ವಯಂ.— ಪ್ರಥಮೈಕವಚನಮಂ ಪಲವಂ ಓದಿ ವ್ಯವಹರಿಸುವಿನಂ ವಾಕ್ಯದ ನಿರ್ವಾಹನಂ ಅಳವಡಿಸಿ ಎಡೆಯೊಳ್ ಕ್ರಿಯಾನೇಕವಚನಮಂ ಮಾರ್ಗವಿದರ್ ಪುಗಿಸುವರ್.

ಟೀಕು. — ಪ್ರಥಮೈಕವಚನಮಂ = ಪ್ರಥಮಾವಿಭಕ್ತಿಯು ಏಕವಚನಮಂ; ಪಲವಂ = ಹಲವಂ; ಓದಿ = ಹೇಳಿ; ವ್ಯವಹರಿಸುನಂ = ವ್ಯವಹರಿಸುತ್ತಿರೆ; ವಾಕ್ಯದ = ವಾಕ್ಯಂಗಳ; ನಿರ್ವಾಹವಂ = ನಿರ್ವಾಹಮಂ; ಅಳವಡಿಪಡೆಯೋಳ್ = ಅಳವಡಿಸುವ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ; ಕ್ರಿಯಾ = ಕ್ರಿಯಾವದದ; ಅನೇಕವಚನಮಂ = ಬಹುವಚನಮಂ; ಮಾರ್ಗವಿದರ್ = ವೈಯಾಕರಣಮಾರ್ಗವಿದರ್; ಪುಗಿಸುವರ್ = ವ್ರವೇಶವಂ ಮಾಡುವರ್.

ವೃತ್ತಿ. — ಪ್ರಥಮೈಕವಚನಮಂ ಮೊದಲೊಳ್ಪಲವಂ ಪೇರಿಯ್ಪಿ, ವಾಕ್ಯ ನಿರ್ವಾಹದೊಳ್ ಕ್ರಿಯಾಬಹುವಚನಮಂ ಪುಗಿಸುವರ್.

ಪ್ರಯೋಗಂ. —

“ಅವತಂಸೋತ್ಪಲತಾಡನಂ ಕನಕಕಾಂಚೀಬಂಧನಂ ನೂವುರಾ |
 ರವಯುಂಕಾರಿತಚಾರುವಾಮಚರಣಾಘಾತಂ ಚಲದ್ವೈಲತಾ- ||
 ಗ್ರವಿಭಾಗೋತ್ಕಟರ್ಜನಂ ತರಳತಾತಾಮ್ರಾಧರಂ ಚಕ್ರಗಿ- |
 ತ್ತುವಲಂಪಂ ಪ್ರಣಯಪ್ರಕೋಪಸಮಯಪ್ರಾರಂಭದೊಳ್ಕಾಂತೆಯಾ

|| 339 ||

ಚಕ್ರಗಿತ್ತುವು ಅಲಂಪಂ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಇವೆಲ್ಲಮೆಂಬುದಧ್ಯಾಹಾರವಾಗಿ ಬಹುವಚನಂ ಸಲ್ಪುದು.

ಸೂತ್ರಂ. || ೧೪೩ ||

ಅವಂ, ಅವಳ್, ಅದು
 may, in the con-
 nexion of words
 (ಅನ್ವಯಂ), stand
 by themselves (at
 the end of a

ಅವನವಳದೆಂಬಿವಿದರ್- |
 ತೆವೊಲಿದರ್ಪುವಾವನಾವಳಾವುದು ತಾನೆ- ||
 ಬಿವವಂ ಪಾರದೆ ನಿಲಲಿ |
 ಯವನ್ವಯಂ ತಾಗುವಲ್ಲಿ ವಾಕ್ಯೋವಿದರಿಂ. || ೧೪೪ ||

relative-demonstrative compound or where such a compound might be construed, cf. S. 73); but ಅವಂ, ಅವಳ್, ಅವುದು where they occur in such a connexion, require a following ಅವಂ, ಅವಳ್, ಅದು. This last rule holds good also, in its way, regarding ತಾಂ.

ಪದಚ್ಛೇದಂ. — ಅವಂ ಅವಳ್ ಅದು ಎಂಬ ಇವು ಇದರ್ ಅಂತೆವೊಲ್ ಇದರ್ಪುವು; ಅವಂ ಅವಳ್ ಅವುದು ತಾಂ ಎಂಬ ಇವು ಅವಂ ಪಾರದೆ, ನಿಲಲ್ ಆಱಿಯವು, ಅನ್ವಯಂ ತಾಗುವಲ್ಲಿ ವಾಕ್ಯೋವಿದರಿಂ.

ಅನ್ವಯಂ.— ವಾಕ್ಯೋವಿದರಿಂ ಅನ್ವಯಂ ತಾಗುವಲ್ಲಿ. ಉಳಿದುದು ಯಥಾನ್ವಯಂ.

ಟೀಕು.— ವಾಕ್ಯೋವಿದರಿಂ = ವಾಕ್ಯಾಧರಿಂದೆ; ಅನ್ವಯಂ ತಾಗುವಲ್ಲಿ = ಸಂಘಟನೆ ಯಾಗುವಲ್ಲಿ; ಇವಂ = ಅವನೆಂದು; ಅವಳ್ = ಅವಳೆಂದು; ಅದು = ಅದೆಂದು; ಎಂಬಿವು = ಎಂಬೀ ಪದಂಗಳ್; ಇದರ್ಥಪೂಜ್ = ಇದರ್ಥ ದಾಗಿ; ಇದರ್ಥಪ್ರವು = ಇರುತಿಪ್ಪುವು; ಅವಂ = ಅವನೆಂದು; ಅವಳ್ = ಅವಳೆಂದು; ಅವದು = ಅವದೆಂದು; ತಾಂ = ತಾನೆಂದು; ಎಂಬಿವು = ಎಂಬೀ ಪದಂಗಳ್; ಅವಂ = ಆ ಪದಂಗಳಂ; ಪಾರದೆ = ಬಯಸದೆ; ನಿಲಲಪ್ಪ ಯವು = ಇರಲರಿಯವು.

ವ್ಯಕ್ತಿ.— ಅವಂ ಅವಳ್ ಅದು ಎಂಬಿವನ್ನಯಸ್ವತಂತ್ರಂಗಳ್; ಅವಂ ಅವಳ್ ಅವುದು ತಾನೆಂಬಿವು ಅವಂ ಅವಳ್ ಅದು ಎಂಬಿವಂ ಪಾರದೆ ಅನ್ವಯಿಸಿ ಕೊಳಲಪ್ಪಿಯವಾಗಿ, ಪರತಂತ್ರಂಗಳ್.

ಪ್ರಯೋಗಂ.— ಸ್ವತಂತ್ರಾನ್ವಯಕ್ಕೆ — ಪೊನ್ನುಳ್ಳವನೆ ಕುಲೀನನೆಂದೊಡೆ, ಅವಂ ಪೊನ್ನುಳ್ಳವನೆ ಕುಲೀನನೆನವೇಡ; ಸೊಬಗುಳ್ಳವಳೆ ಪೆಣ್ಣೆಂದೊಡೆ, ಅವಳ್ ಸೊಬಗುಳ್ಳವಳೆ ಪೆಣ್ಣೆನವೇಡ; ಅದೆ ರೂಢಿಯೆಂದೊಡೆ, ಅವುದು ರೂಢಿಯನುಳ್ಳ ದುವೆ ಲೇಸೆನವೇಡ.

ಪರತಂತ್ರಾನ್ವಯಕ್ಕೆ — ಅವನಧಿಕಪುಣ್ಯನವನೆ ಸೇವ್ಯಂ; ಅವಳ್ ಪತಿವ್ರತೆ ಯವಳೆ ಮಾಸ್ಯೆ; ಅವುದು ಚೆಲ್ವಾದುದದು ದರ್ಶನೀಯಂ; — ತಾನವಂ ಚದುರಂ; ತಾನವಳ್ ಚದುರೆ; ತಾನದು ಪಿರಿದು. ಇದು ವಾಕ್ಯಾನ್ವಯಂ.

ಸೂತ್ರಂ. || ೧೪೪ ||

In words denoting a Pair (ಯುಗ ಳಾರ್ಥಂ) and in comprising nominal bases (ಅವಿಷ್ಟ ಲಿಂಗಂ) the Singular may be used instead of the Plural. ಕ್ರಿಯಾವಿಶೇಷಣಂಗಳ್ stand in the Singular.

ಯುಗಳಾರ್ಥದ ಬಹುವಚನ- |
 ಕ್ಕೊಗೆತಂದಾವಿಷ್ಟಲಿಂಗದೆಗೆಕತ್ತಂ ||
 ನೆಗೆಯ್ಕಿಂ ಕ್ರಿಯಾವಿಶೇಷಣ- |
 ಮಗಲದೆ ನಿಂದೆಗೆಮಪ್ಪಿವರಿದೇಕತ್ತಂ. || ೧೪೫ ||

ಪದಚ್ಛೇದಂ.— ಯುಗಳಾರ್ಥದ ಬಹುವಚನಕ್ಕೆ ಒಗೆತಂದ ಅವಿಷ್ಟಲಿಂಗದ ಎಡಗೆ ಏಕತ್ವಂ ನೆಗೆಯ್ಕಿಂ; ಕ್ರಿಯಾವಿಶೇಷಣಂ ಅಗಲದೆ ನಿಂದೆಗೆಂ ಅಪ್ಪಿವರಿದೆ ಏಕತ್ವಂ.

ಟೀಕು, ಯಥಾನ್ವಯಂ. — ಯುಗಳಾರ್ಥದ = ಎರಡು ವಸ್ತುವಿನರ್ಥದ; ಬಹುವಚನಕ್ಕೆ = ಬಹುವಚನಕ್ಕೆ; ಒಗೆತಂದ = ಹುಟ್ಟಿ ಬಂದ; ಅವಿಷ್ಟಲಿಂಗದ = ಅವಿಷ್ಟವೆಂಬ ಲಿಂಗದ; ಎಡಗೆ = ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ; ಏಕತ್ವಂ = ಏಕವಚನಂ; ನೆಗಟ್ಟಿಂ = ಪ್ರಾಪ್ತಿಸುವುದು; ಕ್ರಿಯಾವಿಶೇಷಣಂ = ಕ್ರಿಯಾವಿಶೇಷಣಂ; ಆಗಲದೆ = ತೊಲಗದೆ; ನಂದೆಡೆಗಂ = ನೆಲೆಗೊಂಡ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆಯುಂ; ಆವರಿಂದೆ = ಬಲ್ಲವರಿಂದೆ; ಏಕತ್ವಂ = ಏಕವಚನಂ ಪ್ರಾಪ್ತಿಸುವುದು.

ವೃತ್ತಿ.—ಯುಗಳಾರ್ಥದೊಳ್ ವರ್ತಿಸುವ ಬಹುವಚನಕ್ಕೆಮಾವಿಷ್ಟಲಿಂಗಕ್ಕೆಂ ಕ್ರಿಯಾವಿಶೇಷಣಕ್ಕೆಂ ಬಲ್ಲರಿಂದೇಕವಚನಮಕ್ಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ—ಪದಯುಗಳಂಗಳೆ—ಪದಯುಗಂ.

ಅವಿಷ್ಟಲಿಂಗಕ್ಕೆ—ವೇದಂಗಳ್ಳ ಮಾಣಂ.

“ . . . ಪ್ರತಿಭೆಯುಮಭ್ಯಾಸಮುಂ ವಿದ್ವತ್ತೇವೆಯುಂ ಕಾವ್ಯವರಿ
ಚಯಮುಂ ಕವಿತೆಗೆ ಕಾರಣಂ. . . . ” || 340 ||

ಕ್ರಿಯಾವಿಶೇಷಣಕ್ಕೆ—‘ಎನೆಂಬ ಪೆಂಪೊ’ ‘ಎಂತಹವರ್ಗಳೆಂಬ ಪೇರ್ಮೆಯೊ’ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಏನ್ ಎಂಬೀ ಕ್ರಿಯೆಗೆ ಏನ್ ಎಂಬ ಕಾರಕಂ ವಿಶೇಷಣಮಾಗಿ, ಬಹುವಚನಮಾಯ್ತು.

ಎನೆಂಬ ಪೆಂಪೊ ಮನುವುಂ |

ತಾನುಂ ಸಚ್ಚರಿತರಮರಕುಜಮುಂ ತಾನುಂ ||

ದಾನಿಗಳಂಭೋನಿಧಿಯುಂ |

ತಾನುಂ ಗಂಭೀರನೆನಿಪನುದಯಾದಿತ್ಯಂ

|| 341 ||

ತಿಬ್ಬಂ ಮಾಡಿದಂ = ತಿಬ್ಬವೆಹಗಹುದಹಗೆ ಮಾಡಿದಂ; ದೋಷರಹಿತಂ ಪೇಲ್ದಿಂ = ದೋಷರಹಿತವೆಹಗಹುದಹಗೆ ಪೇಲ್ದಿಂ. ಇದೀಗ ಕ್ರಿಯಾವಿಶೇಷಣಂ.

ಸೂತ್ರಂ. || ೧೪೫ ||

In each sentence there must be a proper Conclusion (ನೇಯಂ; s. S. 281). Thus the Kāraka noun, the

ಸಾರಮದಧ್ಯಾರೋಪಂ |

ಕಾರಕಕಂ ಕ್ರಿಯೆಗಮಗಲೆ ನೇಯದ ದೋಷಂ ||

ಧೀರರ್ಕಳಿಂ ವಿಶಂಕೆಯೆ |

ಕಾರಕ್ಕೆಂ ಪೇಲ್ವಿದಾ ಸಮುಚ್ಚಯದುಮುಗಂ. || ೧೪೬ ||

meaning of the verb (ಕ್ರಿಯೆ), whether to be inferred or whether expressed, the ಎ which expresses suspicion or uncertainty (ವಿಶಂಕೆ), and the different ಉಂ which express conjunction (ಸಮುಚ್ಚಯಂ), and the proper cases must be rightly assigned (ಅಧ್ಯಾರೋಪಂ).

ವದಚ್ಛೇದಂ. — ಸಾರಂ ಅದು ಅಧ್ಯಾರೋಪಂ ಕಾರಕಕಂ ಕ್ರಿಯೆಗಂ, ಅಗಲಿ ನೇಯದ ದೋಪಂ; ಛೇರರ್ಕಳಿಂ ವಿಶಂಕೆಯು ಎಕಾರಕ್ಕಂ ಪೇಟ್ಟುಮು ಅ ಸಮುಚ್ಚಯದ ಉಮುಗಂ.

ಅನ್ವಯಂ. — ಕಾರಕಕಂ ಕ್ರಿಯೆಗಂ ಅಧ್ಯಾರೋಪಂ ಅದು ಸಾರಂ, ಅಗಲಿ ನೇಯದ ದೋಪಂ; ಛೇರರ್ಕಳಿಂ ವಿಶಂಕೆಯು ಎಕಾರಕ್ಕಂ ಅ ಸಮುಚ್ಚಯದ ಉಮುಗಂ ಪೇಟ್ಟುಮು.

ಟೀಕು. — ಕಾರಕಕಂ = ಕಾರಕಕ್ಕೆಯುಂ; ಕ್ರಿಯೆಗಂ = ಕ್ರಿಯೆಗೆಯುಂ; ಅಧ್ಯಾರೋಪಂ = ಅಧ್ಯಾಪಾರಂ; ಅದು = ಅದು; ಸಾರಂ = ಶ್ರೇಷ್ಠವಾಗಿರ್ಪುದು; ಅಗಲಿ = ಹೊಂದುಗೆ ಯಾಗದಿರೆ; ನೇಯದ ದೋಪಂ = ನೇಯದ ದೋಪಂ ಬರ್ಪುದು; ಛೇರರ್ಕಳಿಂ = ವಿಧ್ವಾಂಸ ರಿಂದೆ; ವಿಶಂಕೆಯು = ವಿಶಂಕಾರ್ಥದ; ಎಕಾರಕ್ಕಂ = ಎತ್ತಕ್ಕೆಯುಂ; ಅ ಸಮುಚ್ಚಯದ = ಅ ಸಮುಚ್ಚಯಾರ್ಥದ; ಉಮುಗಂ = ಉಂಕಾರಕ್ಕೆಯುಂ; ಪೇಟ್ಟುಮು = ಅಧ್ಯಾಪಾರಮಂ ಪೇಳ್ವುಮು.

ವೃತ್ತಿ. — ಕಾರಕಕ್ಕಂ ಕ್ರಿಯೆಗಂ ನೇಯದ ದೋಪವಿಲ್ಲದಂತಧ್ಯಾರೋಪಮಂ ಮಾಡ್ಪುದು; ವಿಶಂಕೆಯು ಎತ್ತಕ್ಕೆಯುಂ ಸಮುಚ್ಚಯದುಮುವಿಗಂ ಅಧ್ಯಾರೋಪಮುಂಟು. ತಾಂ ಮಾಡಿದಧ್ಯಾರೋಪಮಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರ್ಕೆ ಪತ್ತವೊಡದು ನೇಯದ ದೋಪಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ನೇಯಕ್ಕೆ —

“ಆರಕ್ತವಾಗಿ ನೇಯಿಲ |

ದೋರೆಯನನುಕಲಿಪುವಾದುದಾಗಸಮೆನೆ ಸಂ- |

ಧ್ಯಾರುಚಿಯಿನಕ್ಕುಮೆಂದವ- |

ಧಾರಿಸಿ ನೆಪಿಯೆದುಕೊಳ್ಳುವಿದು ನೇಯಾರ್ಥಂ.” || 342 ||

ಸಂಧ್ಯಾರುಚಿಯಿನೆಂದು ಬಗೆವುದನೇಯಂ, ಕೆಂಧೂಳಿಯಿಂದಾಗಸಂ ಕೆಂಪಾದುದಾಗಿ.

ಕಾರಕಕ್ಕೆ —

“ಏಕೆ ನಿರ್ವಹಣಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲಮೊ ಪೂಣ್ಣೊಡಂ ಕೃತಿಬಂಧಮಂ”

|| 343 ||

ಎಂಬಲ್ಲಿ ಕೃತಿಬಂಧಮೆಂಬುದಧ್ಯಾಪಾರ್ಯಂ.

“ಕರ್ಣನುಂ ದಾನಿ ಮೇಣೀತನುಂ. . .” || 344 ||

ಎಂಬಲ್ಲಿ ದಾನಿಯೆಂಬುದಧ್ಯಾರೋಪಂ.

ಕ್ರಿಯೆಗೆ— ಪುರುಷೋತ್ತಮಂ ಮನುಷ್ಯವಾತ್ರಮೇ ಎನೆ ಅಲ್ಲಮೆಂಬುದಧ್ಯಾಹಾರ್ಯಂ.

“ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಂ ಸುಡಿದಾರ್ತನೇ ಹರಿಬವಂ ಗೃದಾರ್ತನೇ. . . .” || 345 ||

ಎಂದೊಡೆ ಆಲಿನೆಂಬುದಧ್ಯಾಹಾರ್ಯಂ.

ವಿಶಂಕೆಯ ಎತ್ತಕ್ಕೆ—

“ಉಪ್ಪಿಮಂಜಿಮೆ ಬೆರ್ಚಿಮೆ ಬಿಸ- |

ಕೆಲಿಗೆಮೆ ದೇವ. . . . .” || 346 ||

ಎಂಬಲ್ಲಿ ಉಪ್ಪಿಮೆ ಎಂಬೆತ್ತಮಧ್ಯಾಹಾರ್ಯಂ.

ಸಮುಚ್ಚಯದುಮುವಿಗೆ—

“ . . . . . ಆಯುಂ

ಸಿರಿ ತಾಯುಂ ತಂದೆ ಕಣ್ಣುಂ ಸುಗತಿಯೆನಿಸಿದವಂ ಸಿಂಹಸೇನಕ್ವಿ
ತೀಶಂ” || 347 ||

ಎಂಬಲ್ಲಿ ಕಡೆಯ ಸಮುಚ್ಚಯದುಮ್ ಅಧ್ಯಾಹಾರ್ಯಂ.

ವಾಕ್ಯದೀಪಕಂ ಪ್ರತ್ಯೇಕಸಂಬಂಧಂ— ಆತನುಮವನುಂ ಬಂದನೆಂಬಲ್ಲಿ ಆತನುಂ ಬಂದಂ, ಅವನುಂ ಬಂದನೆಂದು ಮಾಯ್ದು.

ಕಾರಕಮುಖದಿಂ ವಿಭಕ್ತಿಪರಿಣಾಮಿಸುವುದಾಗಿ, ವಿಭಕ್ತಿಪರಿಣಾಮಕ್ಕೆ—

“ಕಡುಗಲಿ ಸೇನಸುವ ಭಟರಾರ್ |

ಒಡೆಯಂಗತಿಹಿತವರಾರ್ ಧುರಕ್ಕೊದಗುವರಾರ್ ||

ತೊಡದೊಡೆ ಭಂಗಂ ಬರ್ಕುಂ |

ಸಡಗರಮಿದು ಜಯಮೆ ಮೆಪ್ಪಿದವೆ ಬೊಪ್ಪಲನಂ” || 348 ||

ಕಡುಗಲಿಯೆಂಬಲ್ಲಿ ಆತನೆಂಬ ಪ್ರಥಮೆಯಂ, ಸೇನಸುವ ಭಟರಾರ್ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಆತನನೆಂಬ ದ್ವಿತೀಯೆಯಂ, ಒಡೆಯಂಗತಿಹಿತವರಾರ್ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಆತನಿಂ ಎಂಬ ತೃತೀಯೆಯಂ, ಧುರಕ್ಕೊದಗುವರಾರ್ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಆತನೆಂಬ ಚತುರ್ಥಿ

ಯಂ, ತೊಡದೊಡೆ ಭಂಗಂ ಬರ್ಕುಮೆಂಬಲ್ಲಿ ಆತನತ್ತಣೆಂದೆಂಬ ವಂಚಮಿ
ಯಂ, ಸಡಗರಮಿದೆಂಬಲ್ಲಿ ಆತನ ಎಂಬ ಷಷ್ಠಿಯಂ, ಜಯಮೆ ಮೆಜ್ಜಿವು
ದೆಂಬಲ್ಲಿ ಆತನೊಳೆಂಬ ಸಪ್ತಮಿಯಂ; ಈ ತೆಪಿದಿನಧ್ಯಾರೋಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುದು.

ಸೂತ್ರಂ¹⁾. || ೧೪೬ ||

ಪೀನಂ ಪ್ರಥಮೆಗೆ ನೀನಾ- |

The Declension
of the Pronouns
ಅಂ, ನೀಂ, ತಾಂ in the
Singular.

ನಾನೆಂದಪ್ಪಿ ನಿನಗೆಯೆನಗೆ ತನಗೆಂದು ಚತು- ||

ರ್ಥೀನಿದೇರ್ಶಕ್ಕಿತರ |

ಸ್ಥಾನಕ್ಕಸ್ವರದಿನಿರ್ಪ ನಿನ್ ಎನ್ ತಂಗಳ್. || ೧೪೭ ||

ಪದಚ್ಛೇದಂ.— ಪೀನಂ, ಪ್ರಥಮೆಗೆ ನೀಂ ಅಂ ತಾಂ ಎಂದು, ಅಪ್ಪಿ! ನಿನಗೆ ಎನಗೆ
ತನಗೆ ಎಂದು, ಚತುರ್ಥಿ ನಿರ್ದೇಶಕ್ಕೆ; ಇತರ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಅಸ್ವರದಿಂ ಇರ್ಪ ನಿನ್ ಎನ್ ತಂಗಳ್.

ಅನ್ವಯಂ.— ಇತರ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಅಸ್ವರದಿಂ ಇರ್ಪ ನಿನ್ನೆಂತಂಗಳ್ ಪೀನಂ ಪ್ರಥಮೆಗೆ. ನೀಂ
ಅಂ ತಾಂ ಎಂದು, ಅಪ್ಪಿ! ಚತುರ್ಥಿನಿರ್ದೇಶಕ್ಕೆ ನಿನಗೆ ಎನಗೆ ತನಗೆ ಎಂದು.

ಟೀಕು.— ಇತರ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ = ಪ್ರಥಮೆ ಚತುರ್ಥಿಯಲ್ಲದುದು ವಿಭಕ್ತಿಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ; ಅಸ್ವರ
ದಿಂ = ವ್ಯಂಜನರೂಪದಿಂದೆ; ಇರ್ಪ ನಿನ್ನೆಂತಂಗಳ್ = ಇರ್ಪ ನಿನಾ ಎನ್ ತನಾ ಎಂಬವು;
ಪೀನಂ = ವಿಶೇಷವಾಗ; ಪ್ರಥಮೆಗೆ = ಪ್ರಥಮಾವಿಭಕ್ತಿಗೆ; ನೀಂ = ನೀನೆಂದು; ಅಂ = ಅನೆಂದು;
ತಾಂ = ತಾನೆಂದು; ಅಪ್ಪಿ = ತಿಳಿ; ಚತುರ್ಥಿನಿರ್ದೇಶಕ್ಕೆ = ಚತುರ್ಥಿವಿಭಕ್ತಿಯ ನಿರ್ದೇಶಕ್ಕೆ;
ನಿನಗೆ = ನಿನಗೆ ಎಂದು; ಎನಗೆ = ಎನಗೆ ಎಂದು; ತನಗೆ = ತನಗೆ ಎಂದು ತಿಳಿ.

1) ನೀನಾನ್ತಾನಾ ಪ್ರಥಮಾವಿಭಕ್ತೌ ನಿನನ್ತಾನಾಂ || ಭಾ. ಭೂ. ೧೨. ||

(ನಿನಾ ಎನ್ ತನಾ ಎಂಬವಕ್ಕೆ ಪ್ರಥಮಾವಿಭಕ್ತಿ ವರವಾಗಲು ನೀಂ ಅಂ ತಾಂ ಎಂದು
ಆದೇಶಗಳಾಗುವುವು.)

ನಿನ ಎನ ತನಾರ್ಥತುರ್ಥ್ಯಾಂ ತೃತೀಯತ್ವಂ ಚಾನ್ಯಾಃ || ಭಾ. ಭೂ. ೧೩. ||

(ನಿನಾ ಎನ್ ತನಾ ಎಂಬವಕ್ಕೆ ಚತುರ್ಥಿವಿಭಕ್ತಿ ವರವಾಗಲು ನಿನ ಎನ ತನ ಎಂಬಾದೇಶ
ಗಳಾಗಿ, ಆ ಚತುರ್ಥಿಗೆ ಗತ್ಯವು ಬರುವುದು.)

ನೀನಾಂತಾನೆನಿಕುಂ ಪ್ರಥ- |

ಮಾನಿರ್ದೇಶಕ್ಕೆ ನಿನಗೆಯೆನಗೆತನಗೆಯೆಂ- ||

ಜೀ ನುಡಿ ಚತುರ್ಥಿಯೊಳ್ ಸಲೆ |

ತಾನಕ್ಕುಂ ಯುಪ್ಪದಸ್ತದನ್ನೊಕ್ಕಿಗಳೊಳ್ || ಶ. ಸ್ತೃ. ೩೦. ||

ವೃತ್ತಿ.— ಪಿರಿದುಂ ಪ್ರಥಮೆಗೆ ನೀನ್ ಆನ್ ತಾನ್ ಎಂದಾಯ್ವದು; ಹತುರ್ಥಿಗೆ ನಿನಗೆ ಎನಗೆ ತನಗೆ ಎಂದಾಯ್ವದು. ಮಿಕ್ಕೈಡೆಯೊಳ್ ಸ್ವರಹಿತ ಪೂಗಿ, ನಿನ್ ಎನ್ ತನ್ ಎಂದು, ಪ್ರಕೃತಿಯಪ್ಪುವು.

ಪ್ರಯೋಗಂ.— ವಿಭಕ್ತಿಯೋಗಕ್ಕೆ— ನಿನ್ನಂ, ನಿನ್ನಿಂ, ನಿನ್ನತ್ತಣಿಂ, ನಿನ್ನ, ನಿನ್ನೊಳ್.

“ನೀನಾರ್ಗನಾರ್ಗೆ ತಾನಾರ್ಗನೆನಗುಸಿರಲ್ಲೇಡ” || 349 ||

“ನಿನಗೆನಗೆ ತನಗೆ ತೀರ್ಗುಮೆ |

ಹನುಮಂತನ ಶಕ್ತಿಸಾಹಸಂ ರಿಪುವಿಜಯಂ” || 350 ||

ಸೂತ್ರಂ¹⁾. || ೧೪೭ ||

For ನಿನ್ನದು (ನಿನ್ನ+ ಅಮು), ಎನ್ನದು. ತನ್ನದು may be substituted ನಿನತು, ಎನತು, ತನತು, or ನಿನತ್ತು, ಎನತ್ತು, ತನತ್ತು. Their Plural is ನಿಮತು, ಎಮತು, ತಮತು, or ನಿಮತ್ತು, ಎಮತ್ತು, ತಮತ್ತು.	ನಿನತೆನತು ತನತೆನಿತ್ತಿವು ಜನಿಯಿಸುಗುಂ ನಿನ್ನದೆನ್ನದುಂ ತನ್ನದೆನಿ- ಪ್ಪಿನಿತಹೊಳಂ ಮೇಣ್ ದ್ವಿತ್ವದಿ- ನನೇಕದೊಳ್ಳತ್ತದೆಡೆಗೆ ಮತ್ವಂ ಬರೆಯುಂ. ೧೪೮
--	--

ವದರ್ಥೈರಿದುಂ.— ನಿನತು ಎನತು ತನತು ಎನಿವ್ವ ಇವ್ವ ಜನಿಯಿಸುಗುಂ ನಿನ್ನದು ಎನ್ನದುಂ ತನ್ನದು ಎನಿವ್ವ ಇನಿತಹೊಳಂ ಮೇಣ್ ದ್ವಿತ್ವದಿಂ, ಅನೇಕದೊಳ್ ನತ್ತದ ಎಡೆಗೆ ಮತ್ವಂ ಬರೆಯುಂ.

ಅನ್ವಯಂ.— ನಿನ್ನದು ಎನ್ನದು ತನ್ನದು ಎನಿವ್ವಿನಿತಹೊಳಂ ನಿನತು ಎನತು ತನತು ಎನಿವ್ವ ಮೇಣ್ ದ್ವಿತ್ವದಿಂ ಜನಿಯಿಸುಗುಂ, ಅನೇಕದೊಳ್ ನತ್ತದ ಎಡೆಗೆ ಮತ್ವಂ ಬರೆಯುಂ.

ಟೀಕು.— ನಿನ್ನದು = ನಿನ್ನದೆಂದು; ಎನ್ನದು = ಎನ್ನದೆಂದು; ತನ್ನದು = ತನ್ನದೆಂದು; ಎನಿವ್ವ = ಎನಿಸುವ; ಇನಿತಹೊಳಂ = ಇವ್ವರಲ್ಲಿಯುಂ; ನಿನತು = ನಿನತೆಂದು; ಎನತು = ಎನತೆಂದು; ತನತು = ತನತೆಂದು; ಎನಿವ್ವ = ಎನಿಸುವ; ಇವ್ವ = ಈ ಶಬ್ದಂಗಳ್; ಮೇಣ್ =

1) ದ್ವಿಬಹ್ವೀರ್ನಸ್ಯ ಮಃ || ಛಾ. ಭೂ. 94. ||
(ಈ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ದ್ವಿತ್ವಬಹುತ್ವಗಳನ್ನು ನುಡಿದಲ್ಲಿ ನಕಾರಕ್ಕೆ ಮಕಾರಮುಂಟು.)

ವಿಕಲ್ಪದಿಂದೆ; ದ್ವಿತ್ವದಿಂ = ಒತ್ತಿಸೂಚನೆ; ಜನಿಯಿಸುಗುಂ = ಹುಟ್ಟುವುದು; ಅನೇಕದೊಳ್ = ಬಹುವಚನದಲ್ಲಿ; ನತ್ರದ = ನಿನ್ನದನ್ನದು ತನ್ನದೆಂಬ ನಕಾರದ; ಎದೆಗೆ = ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ; ದುತ್ತಂ = ನಿಮ್ಮದೆಮ್ಮದು ತಮ್ಮದೆಂದು ವಚಾರಂ; ಬರೆಯುಂ = ಬಂದೂಡಂ, ವಿಕಲ್ಪದಿಂದೆ, ನಿಮತ್ತು ಎಮತ್ತು ತಮತ್ತು ಎಂದು, ದ್ವಿತ್ವದಿಂ ಹುಟ್ಟುವುದು.

ಪೃತ್ತಿ. — ನಿನ್ನದು ಎನ್ನದು ತನ್ನದು ಎಂಬಿವರ್ಕೆ ನಿನತು ಎನತು ತನತು ಎಂದಾದೇಶಮಕ್ಕುಂ; ಮೇಣೆಂಬ ವಿಕಲ್ಪದಿಂದವರ್ಕೆ ದ್ವಿತ್ವಮುಂಟು — ನಿನತ್ತು ಎನತ್ತು ತನತ್ತು ಎಂದು. ನಿನತು ಎನತು ತನತು ಎಂಬ ನಕಾರಕ್ಕೆ ಬಹು ವಚನದೊಳ್ ಮತ್ತಮುಂಟು — ನಿಮತು ಎಮತು ತಮತು. ವಿಕಲ್ಪದಿಂದವರ್ಕೆ ದ್ವಿಭಾವಮುಂಟು — ನಿಮತ್ತು ಎಮತ್ತು ತಮತ್ತು ಎಂದು.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ನಿನತಾದಿಗೆ —

ನಿನತು ಬಲವೆನತು ಶೌರ್ಯಂ |

ತನತು ಮಹಾಧೈರ್ಯಮವಸಿಪತಿಗೆ”

|| 351 ||

ಇವಟಿ ದ್ವಿಭಾವಕ್ಕೆ —

“ಮುನಿಸಿದು ನಿನತ್ತು ಸೈರಣೆ |

ಯೆನತ್ತು ಕೆಳದಿಗೆ ತನತ್ತು ಸಂದಿನುವೆಸಕಂ”

|| 352 ||

ಸೂತ್ರಂ || ೧೪೮ ||

Insertion of ಉತು
between ನಿಮ್ಮ,
ಎಮ್ಮ, ತಮ್ಮ and
Numerals with an
initial Vowel,
excepting ಒಂದು
(ಒಂಬತ್ತು).

ಇದಿರೊಳ್ ಸ್ವರಾದಿಸಂಖ್ಯೆಗಳ್- |

ಳೊದವಿರೆ ನಿಮ್ಮೆಮ್ಮ ತಮ್ಮೆನ್ನಿವು ಪಿಂತ- ||

ಣೊದವಿರೆ ನಡುವಣ್ಣತುವ- |

ಪ್ಪದಿವಟಿ ಬಹುವಚನದಲ್ಲಿ ಪುಗಿಸದಿರೊಂದಂ.

|| ೧೪೯ ||

ಪದಚ್ಛೇದಂ. — ಇದಿರೊಳ್ ಸ್ವರಾದಿಸಂಖ್ಯೆಗಳ್ ಒದವಿ ಇರೆ, ನಿಮ್ಮ ಎಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಎನ್ನಿವು ಇವು ಪಿಂತಣ್ಣ ಒದವಿ ಇರೆ, ನಡುವಣ್ಣ ಉತು ಅಷ್ಟದು. ಇವಟಿ ಬಹುವಚನದಲ್ಲಿ ಪುಗಿಸದಿರ್ ಒಂದಂ.

ಅನ್ವಯಂ. — ಇವಟಿ ಬಹುವಚನದಲ್ಲಿ ಒಂದಂ ಪುಗಿಸದಿರ್. ಉಳಿದುದು ಯಥಾಸ್ವಯಂ.

ಟೀಕು. — ಇದಿರೋಳ್ = ಪರದಲ್ಲಿ; ಸ್ವರಾದಿಸಂಖ್ಯೆಗಳ್ = ಸ್ವರಾಕ್ಷರಂಗಳಾದಿಯಾದ ಸಂಖ್ಯಾನಾಚಗಳ್; ಒವವಿರೆ = ಪ್ರಾಪ್ತಿಸಿರೆ; ನಿಮ್ಮ = ನಿಮ್ಮ ಎಂದು; ಎಮ್ಮ = ಎಮ್ಮ ಎಂದು; ತಮ್ಮ = ತಮ್ಮ ಎಂದು; ಎನಿವ್ವ = ಎನಿಸುವ; ಇವ್ವ = ಈ ಪದಂಗಳ್; ಪಿಂತಣ್ಣೆ = ಹಿಂದು ಗಡೆಗೆ; ಒವವಿರೆ = ಪ್ರಾಪ್ತಿಸಿರೆ; ನಡುವಣ್ಣೆ = ವ.ಧ್ಯಕ್ಕೆ; ಉತು = ಉತು ಎಂದು; ಅಷ್ಟದು = ಅಕ್ಕುಂ; ಇವವಿ = ಈ ಪದಂಗಳ; ಬಹುವಚನದಲ್ಲಿ = ಬಹುತ್ವದಲ್ಲಿ; ಒಂದಂ = ಒಂದೆಂಬುದಂ; ಪುಗಿವದಿರ್ = ಪ್ರವೇಶನಂ ಮಾಡದಿರ್.

ವೃತ್ತಿ. — ಸ್ವರಾದಿಸಂಖ್ಯೆಗಳ್ ಪರಮಾಗೆ, ವೊದಲೊಳ್ ನಿಮ್ಮ ಎಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಎಂಬಿವು ಬರೆ, ಮಧ್ಯದೊಳುತುವಕ್ಕುಂ. ಒಂದೆಂಬುದೇಕವಚನ ಮಾಗದು.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ನಿಮ್ಮತಿರ್ವರುಂ, ಎಮ್ಮತ್ತೈವರುಂ, ತಮ್ಮತಲುವರುಂ; ಎಮ್ಮಿರುಂ ಎಣ್ಣರುಂ ಎಂಬಿವರ್ಕಮಂತೆ. ಒಂಬತ್ತೆಂಬುದರ್ಕೆ ಲಕ್ಷಣ ಸುಂಟಾದೊಡಮುಚ್ಚಾರಣಶುಭಗಮಲ್ತಾಗಿ, ಮಾಣ್ಣದು.

ಸೂತ್ರಂ. || ೧೪೯ ||

<p>For ಎತ್ತಣದು and ಆರದು maybe substituted ಎತ್ತಣ್ಣ and ಆರ್ತು.</p>	<p>ಎತ್ತಣದೆಂಬೀ ಶಬ್ದಮು- ನೆತ್ತಣ್ಣೆಂದಿಂತು ಕೂಡಿ ನುಡಿಯಲ್ಕಕ್ಕುಂ ಮತ್ತಾರದೆಂಬುದಂ ವಿಬು- ಧೋತ್ತಮರಾರ್ತೆಂದು ಕೂಡಿ ನುಡಿಯಲ್ಕಕ್ಕುಂ. ೧೫೦ </p>
--	---

ವದಚ್ಚೇದಂ. — ಎತ್ತಣದು ಎಂಬ ಈ ಶಬ್ದಮಂ, ಎತ್ತಣ್ಣ ಎಂದು, ಇಂತು ಕೂಡಿ ನುಡಿಯಲ್ಕೆ ಅಕ್ಕುಂ; ಮತ್ತೆ ಆರದು ಎಂಬುದಂ ವಿಬುಧೋತ್ತಮರ್, ಆರ್ತು ಎಂದು, ಕೂಡಿ ನುಡಿಯಲ್ಕೆ ಅಕ್ಕುಂ.

ಟೀಕು, ಯಥಾಸ್ವಯಂ. — ಎತ್ತಣದು = ಎತ್ತಣದು; ಎಂಬೀ ಶಬ್ದಮಂ = ಎಂಬೀ ಶಬ್ದಮಂ; ಎತ್ತಣ್ಣ = ಎತ್ತಣ್ಣೆಂದು; ಇಂತು = ಹೀಗೆ; ಕೂಡಿ ನುಡಿಯಲ್ಕೆ = ಕೂಡಿ ನುಡಿ ವ್ಯವರ್ಕ; ಅಕ್ಕುಂ = ಅಷ್ಟದು; ಮತ್ತೆ = ಬಳಿಕಂ; ಆರದೆಂಬುದಂ = ಆರದೆಂಬ ಶಬ್ದಮಂ; ವಿಬುಧೋತ್ತಮರ್ = ವಿದ್ವಚ್ಚೈಷ್ಠರ್; ಆರ್ತೆಂದು = ಆರ್ತು ಎಂದು; ಕೂಡಿ ನುಡಿಯಲ್ಕೆ = ಕೂಡಿ ನುಡಿವ್ಯವರ್ಕ; ಅಕ್ಕುಂ = ಅಷ್ಟದು.

ವೃತ್ತಿ. — ಎತ್ತಣದೆಂಬೀ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಎತ್ತಣ್ಣೆಂದು ಆರದೆಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಆರ್ತೆಂದುನಾದೇಶಮಕ್ಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ. —

“ದೆಸೆಯೆತ್ತಣ್ಣಾಗಸಮೆತ್ತಣ್ಣೆತ್ತಣ್ಣುವಿವಿಯೆನಿಸಿ ಪರ್ಜಿದುದು ತಮಂ.” || 353 ||

“ಆರ್ತೀತುರಂಗಮಿಂತಿದ- |

ನಾರ್ತಂದರ್ ದಿವ್ಯವಸ್ತುಮಂ . . . . .” || 354 ||

ಸೂತ್ರಂ¹⁾. || ೧೫೦ ||

Derivation of the Masculines ಅಂ, ಇಂ, ಉಂ and ಆತಂ, ಈತಂ, ಊತಂ from the Neuters ಅದು, ಇದು, ಉದು. Their Plural with ಅರ್ and ಂಗಳ್.

ಅದುವಿದುವುದುವೆಂಬಿವಲಿಂ- |

ತ್ಯದುಕಾರಕ್ಕೊದವುಗುಂ ವಕಾರಂ ಪುಲ್ಲಿಂ- ||

ಗದೊಳಲ್ಲಿ ತಕಾರಂ ಮೇ- |

ಣೊದವಿರೆ ಚಿಚ್ಚ ರದೆ ಬರ್ಪುದಾದಿಗೆ ದೀರ್ಘಂ. || ೧೫೧ ||

ವದಚ್ಚೇದಂ. — ಅದು ಇದು ಉದು ಎಂಬ ಇವಳಿ ಅಂತ್ಯದುಕಾರಕ್ಕೆ ಒದವುಗುಂ ವಕಾರಂ ಪುಲ್ಲಿಂಗದೊಳ್; ಅಲ್ಲಿ ತಕಾರಂ ಮೇರ್ ಒದವಿ ಇರೆ, ಚಿಚ್ಚರದೆ ಬರ್ಪುದು ಅವಿಗೆ ದೀರ್ಘಂ.

ಅನ್ವಯಂ. — ಪುಲ್ಲಿಂಗದೊಳ್ ಅದು ಇದು ಉದು ಎಂಬಿವಳಿ ಅಂತ್ಯದುಕಾರಕ್ಕೆ ವಕಾರಂ ಒದವುಗುಂ; ಅಲ್ಲಿ ಮೇರ್ ತಕಾರಂ ಒದವಿ ಇರೆ, ಚಿಚ್ಚರದೆ ಅವಿಗೆ ದೀರ್ಘಂ ಬರ್ಪುದು.

ಟೀಕೆ. — ಪುಲ್ಲಿಂಗದೊಳ್ = ಪುಲ್ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ; ಅದು = ಆದೆಂದು; ಇದು = ಇದೆಂದು; ಉದು = ಉದೆಂದು; ಎಂಬಿವಳಿ = ಎಂಬೀ ಶಬ್ದಂಗಳ್; ಅಂತ್ಯದುಕಾರಕ್ಕೆ = ಕವಿಯ ದುಕಾರಕ್ಕೆ;

1) ಅದು ಇದು ಉದೂನಾನುಂತೇ ವತೌ ಪುಂಸಿ || ಭಾ. ಭೂ. 95. ||

(ಪುಲ್ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಅದು, ಇದು, ಉದುಎಂಬೀ ಶಬ್ದಗಳ ಅಂತ್ಯಕ್ಕೆ ವಕಾರವೂ ವಿಕಲ್ಪದಿಂದ ತಕಾರವೂ ಬರುವುದು.)

ದೀರ್ಘಸ್ವರಯೋಃ || ಭಾ. ಭೂ. 97. ||

(ಆ ದುಕಾರಕ್ಕಾದೇಶವಾದ ತಕಾರಕ್ಕೆ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ದೀರ್ಘ ಬರುವುದುಂಟು.)

ವಕಾರಂ = ವತ್ಸಂ; ಬದವಗುಂ = ಪ್ರಾಪ್ತಿಸುವುದು; ಅಲ್ಲಿ = ಈ ಶಬ್ದಗಳ್ಳುಲ್ಲಿಂಗವಾಗುವಲ್ಲಿ; ಮೀರ್ಣ್ = ವಿಕಲ್ಪವಿದೆ; ತಕಾರಂ = ತತ್ವಂ ಬಂವ.; ಬದವಿರೆ = ಪ್ರಾಪ್ತಿಸಿರೆ; ಚಿಚ್ಚರದೆ = ತೀಪ್ತವಿದೆ; ಅದಿಗೆ = ಮೊದಲಕ್ಷರಕ್ಕೆ; ವೀರ್ಣಂ = ವೀರ್ಣಂ; ಬರ್ಪುದು = ಬರ್ಪುದು.

ವೃತ್ತಿ. — ಅದು ಇದು ಉದು ಎಂಬವೆಲಿ ಕಡೆಯ ದುಕಾರಕ್ಕೆ ವಕಾರಾ ದೇಶಮಕ್ಕುಂ; ಆ ದುಕಾರಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ದೀರ್ಘಂ ಬೆರಸುತಕಾರಾ ದೇಶಮಕ್ಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ವಕಾರಾದೇಶಕ್ಕೆ — ಅವಂ, ಇವಂ, ಉವಂ.

ಬಹುವಚನಕ್ಕೆ — ಅವರ್, ಇವರ್, ಉವರ್.

ತಕಾರಾದೇಶಕ್ಕೆ — ಆತಂ, ಈತಂ, ಊತಂ.

“ಆತಂ ದ್ರೋಣಂ ನೆಗಪ್ಪಿಂ- |

ತೀತಂ ರವಿಜಾತನೂತನಶ್ಚತ್ಥಾಮಂ”

|| 355 ||

ಬಹುವಚನಕ್ಕೆ — ಆತಂಗಳ್, ಈತಂಗಳ್, ಊತಂಗಳ್.

ಸೂತ್ರಂ. || ೧೫೧ ||

Derivation of the Masculines ಅವಂ and its Plural ಆರ್ from ಆಪ್ತದು. From ಎಲ್ಲದು comes ಎಲ್ಲಂ for all the three genders in the Singular.

ಆವುದೆನಿಪ್ಪೀ ಶಬ್ದ - |

ಕ್ವಾವಂ ಬಹುವಚನದೆಯೊಳಾರೆಲ್ಲದೆನಿ- ||

ಪ್ಪಾವ ವಚನಮದೇಕತ್ವಮ- |

ನಾವರಿಸಿದೊಡೆಲ್ಲಮೆಂದೆ ಆಯ್ತಾದೇಶಂ. || ೧೬೨ ||

ವದಚ್ಚೇದಂ. — ಆವುಪು ಎನಿಸ್ತು ಈ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಅವಂ, ಬಹುವಚನದ ಎದೆಯೊಳ್ ಆರ್. ಎಲ್ಲದು ಎನಿಸ್ತು ಆ ವಚನಂ ಅದು ಏಕತ್ವಮಂ ಅವರಿಸಿದೊಡೆ, ಎಲ್ಲಂ ಎಂದೆ, ಆಯ್ತು ಅದೇಶಂ.

ಅನ್ವಯಂ. — ಆದೇಶಂ ಆಯ್ತೆಂಬುದನ್ವಯಂ.

ಟೀಕು. — ಅನುವರ್ತನೆ — ಪಲ್ಲಿಂಗದೊಳ್ = ಪಲ್ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ; ಅವುದು = ಆವುದೆಂದು; ಎನಿಸ್ತು = ಎನಿಸುವ; ಈ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ = ಈ ಸರ್ವನಾಮತಬ್ದಕ್ಕೆ; ಅವಂ = ಅವಂ ಎಂದಾಗುವುದು; ಬಹುವಚನದ = ಬಹುವಚನದ; ಎದೆಯೊಳ್ = ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ; ಆರ್ = ಆರೆಂದಾಗುವುದು; ಎಲ್ಲ

ಝ = ಎಲ್ಲವೆಂದು; ಎಸಿವ್ವ = ಎಸಿವು; ಆ ವಚನಂ = ಆ ಬಹುವಚನಂ; ಅದು = ಅದು; ಏಕತ್ವಂ = ಏಕವಚನಮಂ; ಆವರಿಸಿದೊಡೆ = ಅವಗ್ರಹಿಸಿದೊಡೆ; ಎಲ್ಲವೆಂದೆ = ಎಲ್ಲಂ ಎಂದೆ; ಆದೇಶಂ = ಆದೇಶಂ; ಆಯ್ತು = ಆಯ್ತು.

ವೃತ್ತಿ — ಅವದೆಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಪುಲ್ಲಿಂಗದೇಶವಚನದೊಳಾವನೆಂದು ಬಹುವಚನದೊಳಾರೆಂದುನಾದೇಶಂ; ಎಲ್ಲದೆಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಲಿಂಗತ್ರಯದಲ್ಲಿಯುಂ ಎಲ್ಲಮೆಂದಾದೇಶಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ಅವದೆಂಬುದರ್ಕೆ —

“ಆವಂ ಮುರನಂ ಕೊಂದನ- |

ದಾವಂ ಬಕಕಂಸಕೇಶಿಗಳನದಟಲೆದಂ” || 356 ||

“ಆವ್ಯೋಯ್ದೋರ್ವರಾಮಲೆವರಾವೋರ್ವರಾರ್ ತೂಳ್ಳುವರ್”

|| 357 ||

“ಆರವಂ ಜನಮೇನೆಂದರ್”

|| 358 ||

ಎಲ್ಲದೆಂಬುದರ್ಕೆ —

“ಎಲ್ಲಂಗಮೆಲ್ಲ ಧನಮುಮ- |

ನೆಲ್ಲೆಡೆಯೊಳಮೆಲ್ಲ ತೆಲಿದೊಳಂ ಕುಡುಗುಮೆ. . . .” || 359 ||

“ಎಲ್ಲರುವಾ ಕರ್ಣನಂತಿರೇಂ ಚಾಗಿಗಳೇ” || 360 ||

ಸೂತ್ರಂ. || ೧೫೨ ||

Derivation of the Masculines ಪವಿ, ಪವಿರ್ from ಪವಿತು of the Masculines ಇನಿಯಂ, etc. from ಇನಿದು, etc., and of the Masculines ಒಳ್ಳಿದಂ etc. from ಒಳ್ಳಿತು, etc.

ಪವಿತೆಂಬಿವಹಿಂತ್ಯಾಕ್ಷರ- |

ಮಹಿಗುಂ ಗುಣವಚನದಂತ್ಯದುತ್ತಕ್ಕತ್ವಂ ||

ನೆಹಿಗುಂ ತುಕಾರಮಿರೆ ಬಂ- |

ದೆಹಿಗುಗುಮಾ ತಾಣದೊಳ್ಳಕಾರಾದೇಶಂ. || ೧೫೩ ||

ಪದಚ್ಛೇದಂ. — ಪವಿತು ಎಂಬ ಇವಹಿ ಅಂತ್ಯಾಕ್ಷರಂ ಆಹಿಗುಂ; ಗುಣವಚನದ ಅಂತ್ಯದುತ್ತಕ್ಕೆ ಅತ್ತಂ ನೆಹಿಗುಂ; ತುಕಾರಂ ಇರೆ, ಬಂದು ಎಹಿಗುಗುಂ ಆ ತಾಣದೊಳ್ ದಕಾರದೇಶಂ.

ಅನ್ವಯಂ. — ತುಕಾರಂ ಇರೆ ಆ ತಾಣದೊಳ್ ದಕಾರಾದೇಶಂ ಬಂದು ಎಹಿಗುಗುಂ ಎಂಬುದನ್ವಯಂ.

ಬೀಕು. — ಅನುವರ್ತನೆ -- ಪುಲ್ಲಿಂಗದೊಳ್ ಪೆಪತೆಂಬವು = ಪೆಪತು ಪೆಪದು ಎಂಬೀ ಶಬ್ದಗಳ; ಅಂತ್ಯಾಕ್ಷರಂ = ಕಡೆಯಣ್ಣಕ್ಷರಂ; ಅಪಿಗುಂ = ಲೋಪವಾಗುವುದು; ಗುಣವಚನದ = ಗುಣವಚನಂಗಳ; ಅಂತ್ಯದ್ವೈತ್ಯಂ = ಅಂತ್ಯದ ದುಕಾರಕ್ಕೆ; ಅತ್ವಂ = ಅಕಾರಂ; ನಪಿಗುಂ = ಬರ್ಪುದು; ತುಕಾರಂ = ತುತ್ವಂ; ಇರೆ = ಇರೆ; ಆ ತಾಣದೊಳ್ = ಆ ತಾವಿನಲ್ಲಿ; ದಕಾರಾದೇಶಂ = ದಕಾರಾದೇಶಂ; ಬಂವು = ಬಂದು; ಎಪಿಗುಗುಂ = ಪೊರ್ಪುಗುಯಾಗುವುದು.

ವೃತ್ತಿ. — ಪೆಪಿತು ಪೆಪಿದು ಎಂಬ ಶಬ್ದಗಳ ಕಡೆಯಕ್ಷರಕ್ಕೆ ಲೋಪಂ; ಗುಣವಚನದ ಕಡೆಯ ದುಕಾರಕ್ಕಕಾರಾದೇಶಂ; ಆ ಗುಣವಚನಂ ತುಕಾರಾಂತವಾಗಿರೆ, ದಕಾರಾದೇಶಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ಅಂತಾಕ್ಷರಲೋಪಕ್ಕೆ —

“ನರನೆಂಬಾತಂ ಪೆಪಿನಲ್ಲಿತನಾಗಲೆವೇಯ್ಪಿಂ” || 361 ||

ಬಹುವಚನಕ್ಕೆ — “ಪೆಪಿರುಮೆಂದರ್” || 362 ||

ಅಕಾರಾದೇಶಕ್ಕೆ — ಕಿಪಿಯಂ, ಬಪಿಯಂ, ಅಸಿಯಂ, ಬಸಿಯಂ, ಕಡಿಯಂ, ನಿಡಿಯಂ.

“ಇನಿಯನೆ ಬೆಲ್ಲದಿಂದಿನಿಯನೀವನೆ ಆ ಪಿರಿದೀವನಿತ್ತುದಂ |
ನೆನೆವನೆ ಚಿ ಅದಂ ನೆನೆಯಂ. . . . .” || 363 ||

ದಕಾರಾದೇಶಕ್ಕೆ — ಒಳ್ಳಿದಂ, ತೆಳ್ಳಿದಂ, ಮೆಲ್ಲಿದಂ, ಬೆಟ್ಟಿದಂ, ತೋರಿದಂ, ನೇರಿದಂ, ಕೂರಿದಂ.

“ . . . ಕೂರಿದನು |
ಕೂರಸಿಯಂತೆನಿಸಿ ಮೆಲಿವನಾ ನರನಾಥಂ” || 364 ||

ಸೂತ್ರಂ. || ೧೫೩ ||

Derivation of the Masculines ಎಳೆಯಂ, ವಪಿಯಂ and of the Feminines ಎಳೆಯಳ್, ವಪಿಯಳ್ from ಎಳದು, ಪಪಿದು of ಬಪುವಂ from ಬಪಿದು, and of ಪೊಸಂಬಂ from ಪೊಸತು.

ಎಳದು ಪಪಿದೆಂಬ ಶಬ್ದಂ - |
ಗಳ ಮಧ್ಯಕ್ಕುಂಟೆಕಾರಮುತ್ತಂ ಬಪಿದೆಂ ||
ದೊಳೆಯವ ಲೆಕಾರದೊಳ್ಳೀಂ |
ತಿಳಿ ಪೊಸತಲಿ ಕಡೆಗೆ ಬಿಂದುವೆರಸುಬಕಾರಂ. || ೧೫೪ ||

ಪದ್ಧೇದಂ. — ಎಳದು ಪಡಿದು ಎಂಬ ಶಬ್ದಗಳ ಮಧ್ಯಕ್ಕೆ ಉಂಟು ಎಕಾರಂ; ಉತ್ತಂ ಬಹಿದು ಎಂದು ಒಳಪುವ ಪಿಪಾರದೊಳ್; ನೀಂ ತಿಳಿ, ಪೊಸತತಿ ಕಡೆಗೆ ಬಿಂದುವೆರಸುಬಕಾರಂ.

ಅಸ್ವಯಂ. — ಎಳದು ಪಡಿದು ಎಂಬ ಶಬ್ದಗಳ ಮಧ್ಯಕ್ಕೆ ಎಕಾರಂ ಉಂಟು; ಬಹಿದು ಎಂದು ಒಳಪುವ ಪಿಪಾರದೊಳ್ ಉತ್ತಂ; ಪೊಸತತಿ ಕಡೆಗೆ ಬಿಂದುವೆರಸುಬಕಾರಂ ನೀಂ ತಿಳಿ!

ಟೀಕು. — ಅನುವರ್ತನೆ — ಪುಲ್ಲಿಂಗದೊಳ್ = ಗುಣವಚನಪುಲ್ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ; ಎಳದು = ಎಳದೆಂದು; ಪಡಿದು = ಪಡಿದೆಂದು; ಎಂಬ ಶಬ್ದಗಳ = ಎಂಬ ಶಬ್ದಗಳ; ಮಧ್ಯಕ್ಕೆ = ನಡುವಣ್ಣರಕ್ಕೆ; ಎಕಾರಂ = ಎತ್ತಂ; ಉಂಟು = ಉಂಟಾಗುವುದು; ಬಹಿದೆಂದು = ಬಹಿದು ಎಂದು; ಒಳಪುವ = ವ್ಯಸಿಗೆಯ್ಯು; ಪಿಪಾರದೊಳ್ = ಪಿಪಾರದಲ್ಲಿ; ಉತ್ತಂ = ಉತ್ತರಂ ಉಂಟಾಗುವುದು; ಪೊಸತತಿ = ಪೊಸತೆಂಬ ಶಬ್ದದ; ಕಡೆಗೆ = ಅಂತ್ಯಕ್ಷರಕ್ಕೆ; ಬಿಂದುವೆರಸುಬಕಾರಂ = ಅದಿಯಲ್ಲಿ ಬಿಂದುಗೂಡಿದ ಬಕಾರಂ ಉಂಟಾಗುವುದು; ನೀಂ = ನೀಂ; ತಿಳಿ = ಅರಿ.

ವೃತ್ತಿ. — ಎಳದು ಪಡಿದು ಎಂಬ ಶಬ್ದಗಳ್ಗೆ ಪುಲ್ಲಿಂಗದಕಾರಂ ಬರೆ, ಮಧ್ಯಕ್ಕೆ ಹ್ರಸ್ವಮಪೈತ್ವಮಕ್ಕುಂ; ಬಹಿದೆಂಬ ಶಬ್ದದ ಪಿಪಾರಕ್ಕೆ ಉಕಾರಾ ದೇಶಂ; ಪೊಸತೆಂಬುದು ತುಕಾರಕ್ಕೆ ಬಿಂದುವೆರಸುಬಕಾರಾದೇಶಮಕ್ಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ಎಳದು ಪಡಿದೆಂಬುವರ್ಕೆ — ಎಳೆಯಂ, ಪಡಿಯಂ; ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗದಳ್ ಪರಮಾಗೆಯಮಂತೆ — ಎಳೆಯಳ್, ಪಡಿಯಳ್.

ಬಹಿದೆಂಬುದರ್ಕೆ — ಬಹಿವಂ.

ಪೊಸತರ್ಕೆ — ಪೊಸಂಬಂ.

“ವಿಚಾರಿಸದುಂತೆ ಪೊಸಂಬರೊತ್ತೆಯಂ ಕೊಳ್ಳುದು ತಕ್ಕುದಲ್ಲ”.

|| 365 ||

ಸೂತ್ರಂ¹⁾. || ೧೫೪ ||

Derivation of the Feminines ಅವಳ್, ಇವಳ್, ಉವಳ್ and ಆಕೆ, ಈಕೆ, ಊಕೆ from ಅದು, ಇದು, ಉದು.

ಅದುವಿದುವುವೆಂಬವಲಿಂ- |
 ತ್ಯದೊಳ್ಳಳಾದೇಶವಿಧಿ ಕೆಕಾರಂ ಮೇಣ್ವಂ- ||
 ದೊದವಿರೆ ಬರ್ಕುಂ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂ- |
 ಗದೊಳಂ ಪುಲ್ಲಿಂಗದಂತಿರಾದಿಗೆ ದೀರ್ಘಂ || ೧೬೫ ||

1) ವಳ್ ಕೇಚ್ಚಿಯಾಂ || ಭಾ. ಭಾ. 96. ||

(ಅದು ಇದು ಉದು ಎಂಬವಕ್ಕೆ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ವಳ್ ಕೆ ಎಂಬಾಡೇಶಗಳು ಬರುವುವು.)

ವದಚ್ಛೇದಂ. — ಆದು ಇದು ಉದು ಎಂಬ ಇವು ಅಂತ್ಯದೊಳ್ ವಳ್ ಆದೇಶವಿಧಿ; ಕೆಕಾರಂ ಮೇಣ್ ಬಂದು ಒದವಿ ಇರೆ, ಬರ್ಕುಂ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗದೊಳಂ — ಪುಲ್ಲಿಂಗದಂತೆ ಇರೆ — ಆದಿಗೆ ದೀರ್ಘಂ.

ಅನ್ವಯಂ. — ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗದೊಳಂ ಆದು ಇದು ಉದು ಎಂಬಿವು ಅಂತ್ಯದೊಳ್ ವಳಾದೇಶವಿಧಿ; ಮೇಣ್ ಕೆಕಾರಂ ಬಂದು ಒದವಿರೆ, ಪುಲ್ಲಿಂಗದಂತಿರೆ ಆದಿಗೆ ದೀರ್ಘಂ ಬರ್ಕುಂ.

ಟೀಕು. — ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗದೊಳಂ = ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗದಲ್ಲಿಯುಂ; ಆದು = ಆದಂದು; ಇದು = ಇದಂದು; ಉದು = ಉದಂದು; ಎಂಬಿವು = ಎಂಬೀ ಶಬ್ದಂಗಳ; ಅಂತ್ಯದೊಳ್ = ಕಡೆಯಕ್ಷರದಲ್ಲಿ; ವಳಾದೇಶವಿಧಿ = ವಳ್ ಎಂಬಾದೇಶದ ವಿಧಿ ಬರ್ಪುದು; ಮೇಣ್ = ವಿಕಲ್ಪವಿದೆ; ಕೆಕಾರಂ = ಕೆಕಾರಂ; ಬಂದು = ಆದೇಶವಾಗಿ ಬಂದು; ಒದವಿರೆ = ಪ್ರಾಪ್ತಿಸಿರೆ; ಪುಲ್ಲಿಂಗದಂತಿರೆ = ಪುಲ್ಲಿಂಗದ ಹಾಗೆ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗದಲ್ಲಿಯುಂ; ಆದಿಗೆ = ವೊದಲಕ್ಷರಕ್ಕೆ; ದೀರ್ಘಂ = ದೀರ್ಘಂ; ಬರ್ಕುಂ = ಬರ್ಪುದು.

ವೃತ್ತಿ. — ಆದು ಇದು ಉದು ಎಂಬಿವು ದುಕಾರಕ್ಕೆ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗದೊಳ್ ವಳಾದೇಶಂ; ಆ ದುಕಾರಕ್ಕೆ ಮೇಣ್ಕೆಕಾರಮುಮಾದಿಗೆ ಪುಲ್ಲಿಂಗದಂತಿರೆ ದೀರ್ಘಮುಮಕ್ಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ವಳ್ಗೆ — ಅವಳ್, ಇವಳ್, ಉವಳ್.
ಕೆಕಾರಕ್ಕೆ — ಆಕೆ, ಈಕೆ, ಊಕೆ.

ಸೂತ್ರಂ. || ೧೫೫ ||

Many words which are either Masculines or Feminines in Samskr̥ita are Neuters in	ಕೆಲ ಕೆಲವು ಸಕ್ಕದದ ಮೂ- ಲು ಲಿಂಗಮುಂ ರೂಢಿವೆತ್ತ ಕರ್ಣಾಟಕದೊಳ್ ನಿಲೆ ನವ್ವಿಲಿ ಸಜ್ಜನವಧು ಕುಲವಧುವೆಂಬಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡಂ ನವ್ವದುವುಂ. ೧೫೬
--	---

Kannāḍa; for instance also ಸಜ್ಜನಂ becomes such a neuter when denoting a woman of good family.

ವದಚ್ಛೇದಂ. — ಕೆಲ ಕೆಲವು ಸಕ್ಕದದ ಮೂಲು ಲಿಂಗಮುಂ ರೂಢಿವೆತ್ತ ಕರ್ಣಾಟಕದೊಳ್ ನಿಲೆ ನವ್ವು, ಆಱಿ! ಸಜ್ಜನವಧು ಕುಲವಧು ಎಂಬ ಅಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡಂ ನವ್ವು ಆದುವುಂ.

ಅನ್ವಯಂ. — ಕನ್ನಡಂ ಆದುವುಂ ನವ್ವು ಎಂಬುದನ್ವಯಂ.

ಟೀಕು.— ಕೆಲ ಕೆಲವು = ಹಲವು ಕೆಲವು; ಸಕ್ಕದದ = ಸಂಸ್ಕೃತದ; ಮೂರು ಲಿಂಗ ಮುಂ = ಸ್ತ್ರೀಪುಂಸಪುಂಸಕಂಗಳೆಂಬ ಮೂರು ಲಿಂಗಮುಂ; ರೂಢಿವೆತ್ತ ಕರ್ತೃಕರೋಕ್ = ರೂಢಿಯಾದ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ; ನೀ = ನೆಲಸೆ; ನಪ್ಪ = ನಪುಂಸಕಲಿಂಗವಾಗುವವು; ಆದ = ತಿಳಿ; ಸಜ್ಜನವಧು = ಸಜ್ಜನವಧುವೆಂದು; ಕುಲವಧು = ಕುಲವಧುವೆಂದು; ಎಂಬಲ್ಲಿ = ಎಂಬೆಡೆಯಲ್ಲಿ; ಕನ್ನವಂ = ಕನ್ನಡವಾಗಿ; ಅಮುವಂ = ಆ ತಪ್ಪುವಂ; ನಪ್ಪ = ನಪುಂಸಕಲಿಂಗ ವಾಗುವುದು, ತಿಳಿ!

ವೃತ್ತಿ.— ಕೆಲ ಕೆಲವು ಸಕ್ಕದದ ಮೂರು ಲಿಂಗಮುಂ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಬಂದಲ್ಲಿ ನಪುಂಸಕಮಕ್ಕುಂ; ಸಜ್ಜನಶಬ್ದಂ ಕುಲಸ್ತ್ರೀಯಂ ಪೇಶ್ಚಿಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದೊಳೆಂದು ನಪುಂಸಕಮೆಯಕ್ಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ.— ಸಂಸ್ಕೃತಲಿಂಗತ್ರಯಂಗಳೊಳ್ ಪುಲ್ಲಿಂಗಕ್ಕೆ— ಪೃಕ್ಷಂ ತಳಿರ್ತುಡು; ವಾಯು ತೀಡಿದುದು.

ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗಕ್ಕೆ— ಪ್ರೀತಿಯಾದುದು, ಧರೆ ಬೆಳೆದುದು, ನದಿ ಬಂದುದು, ಮತಿ ಪೆರ್ಚಿದುದು.

ನಪುಂಸಕಕ್ಕೆ— ಕುಲಂ ಮೇಲೆನಿಸಿದುದು.

ಸಜ್ಜನಶಬ್ದಕ್ಕೆ— ಆ ಸತಿ ಸಜ್ಜನಮಾಚ್ಚಿಯೆನೆಂದುಂಟು.

ಸಮುಚ್ಚಯದಿಂ ಅವತ್ಯ ಕಳತ್ರ (ಎಂಬ) ಶಬ್ದಂಗಳ್ ಸ್ತ್ರೀವಾಚಕವಾಗಿಯುಂ ಜನಶಬ್ದ ಲೋಕಶಬ್ದಂಗಳ್ ಪುರುಷವಾಚಕಂಗಳಾಗಿಯುಂ ನಪುಂ ಸಕಂ— ಇದು ಕಳತ್ರಂ; ಇದವತ್ಯಂ. ಇದು ಜನಂ; ಇದು ಲೋಕಂ.

ಸೂತ್ರಂ. || ೧೫೬ ||

In Metaphorical language (ರೂಪ ಕಂ) the gender of a Substantive (ನಿಶೇಷ್ಯಂ) may be altered according to its being shown by the Attribute (ನಿಶೇಷಣಂ), and vice versa.

ನೆಲಸಿದ್ ವಿಶೇಷಣದಿ- |
 ಷ್ವಲಿಂಗಮೆನಿವುದು ವಿಶೇಷ್ಯಮದಪಿಷ್ಟದಿನ- ||
 ಗ್ಗಲಿಕುಂ ವಿಶೇಷಣದ ಲಿಂ- |
 ಗಲಕ್ಷಣಂ ದೋಷರಹಿತಮಿದು ರೂಪಕದೊಳ್. || ೧೫೬ ||

ಪದಚ್ಛೇದಂ.— ನೆಲಸಿ ಇದ್ವಿ ವಿಶೇಷಣದ ಇಷ್ಟಲಿಂಗಂ ಎನಿಪುದು ವಿಶೇಷ್ಯಂ; ಆದಪಿ ಇಷ್ಟದಿಂ ಆಗ್ಗಲಿಕುಂ ವಿಶೇಷಣದ ಲಿಂಗಲಕ್ಷಣಂ. ದೋಷರಹಿತಂ ಇದು ರೂಪಕದೊಳ್.

ಅನ್ವಯಂ.— ನೆಲಸಿ ಇದ್ವಿ ವಿಶೇಷಣದ ಇಷ್ಟಲಿಂಗಂ ಎನಿಪುದು ವಿಶೇಷ್ಯಂ; ಆದಪಿ ಇಷ್ಟದಿಂ ವಿಶೇಷಣದ ಲಿಂಗಲಕ್ಷಣಂ ಆಗ್ಗಲಿಕುಂ. ಇದು ರೂಪಕದೊಳ್ ದೋಷರಹಿತಂ.

ಟೀಕು.— ನೆಲಸಿ ಇದ್ವಿ = ನೆಲೆಗೊಂಡು ಇದ್ವಿ; ವಿಶೇಷಣದ = ವಿಶೇಷಣಶಬ್ದದ; ಇಷ್ಟ ಲಿಂಗಂ = ಇಷ್ಟವಾದ ಲಿಂಗಂ; ಎನಿಪುದು = ಎನಿಸುವುದು; ವಿಶೇಷ್ಯಂ = ವಿಶೇಷ್ಯಲಿಂಗಂ; ಆದಪಿ = ಆ ವಿಶೇಷ್ಯದ; ಇಷ್ಟದಿಂ = ಇಷ್ಟದಿಂದೆ; ವಿಶೇಷಣದ = ವಿಶೇಷಣಶಬ್ದದ; ಲಿಂಗ ಲಕ್ಷಣಂ = ಲಿಂಗದ ಲಕ್ಷಣಂ; ಆಗ್ಗಲಿಕುಂ = ಪರ್ಚುಗವಡೆವುದು; ಇದು = ಈ ಪ್ರಯೋಗಂ; ರೂಪಕದೊಳ್ = ರೂಪಕದಲ್ಲಿ; ದೋಷರಹಿತಂ = ನಿರ್ದೋಷವಪ್ಪುದು.

ವ್ಯಕ್ತಿ.— ವಿಶೇಷಣದ ಲಿಂಗದಿಷ್ಟದಿಂ ವಿಶೇಷ್ಯಮುಮನಾಲಿಂಗವಾಗಿ ಯೋಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುದು; ವಿಶೇಷ್ಯಲಿಂಗದಿಷ್ಟದಿಂ ವಿಶೇಷಮುಮನಾಲಿಂಗವಾಗಿ ಯೋಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುದು. ರೂಪಕದೊಳಿದು ನಿರ್ದೋಷಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ.— ವಿಶೇಷಣಬಲಕ್ಕೆ—

“ಉದಯಾಸ್ತೋನ್ನತ ಶೈಲ ಸೇತು ಹಿಮವತ್ಕುತ್ಕಿಲ ಪರ್ಯಂತ ಸಂ- |
 ಪದೇಯಂ ವಾರ್ಧಿತರಂಗ-ರಕ್ತ ನಿನದತ್ ಕಾಂಚೀ ಕಲಾಪಾಂಚಿತಾ- ||
 ಸ್ವದೇಯಂ ಸಾಧಿಸಿ ಕಬ್ಬಿಗಂಗೆ ನೆಲಸಂ ನಿವ್ಯಾಜದಿಂದಂ ನಿಮಿ- |
 ಚಿದಗಿಲ್ಲಂ ಭುವನೈಕರಾಮಮಹಿವಂಗಕ್ಕುಂ ಪೆರ್ಚುಗಕ್ಕುಮೇ”

|| 366 ||

ಎಂಬಲ್ಲಿ ನೆಲನೆಂಬ ಸಪುಂಸಕಲಿಂಗಮಂ ಜಿಟ್ಟು, ಧರಾಂವನಿತೆಯೆಂದು, ಯೋಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುದು.

ವಿಶೇಷ್ಯಬಲಕ್ಕೆ— ಆತಂ ಜಗದ್ಧರ್ಪಣಂ; ಆ ಪೆರ್ಚುಗದ್ಧರ್ಪಣಂ; ಅದು ಜಗದ್ಧರ್ಪಣಂ.

ಸೂತ್ರಂ¹⁾. || ೧೫೭ ||

In the midst of
Kannada words
a ಎ (ಅವು) may be-
come an ಔ, and
a ಯ (ಅಯಿ) an ಐ;
final ಅ (ಅಂ) may
become ಒ (ಒಂ).

ಪದಮಧ್ಯವತ್ಪಯತ್ವ- |
ಕೊದವುಗುಮೌತ್ಪೈತ್ವವಿಧಿಯದಂತಕ್ಕೊತ್ವಂ ||
ಪುದಿದಿಕುಂ ಪ್ರಸ್ವತೆಯಿಂ |
ವಿವಿತವಿಕಲ್ಪಂ ತಗುಳ್ಳಂ ವಿಯಾ ಮೂಜಿಜಿಜಿಂಗಳಂ. || ೧೫೭ ||

ಪದಚ್ಛೇದಂ. — ಪದಮಧ್ಯವತ್ಪಯತ್ವಕ್ಕೆ ಒದವುಗುಂ ಔತ್ಪೈತ್ವವಿಧಿ; ಅದಂತಕ್ಕೆ ಒತ್ವಂ ಪುದಿದು ಇಕುಂ ಪ್ರಸ್ವತೆಯಿಂ; ವಿವಿತವಿಕಲ್ಪಂ ತಗುಳ್ಳಂ ಈ ಮೂಜಿಜಿಂಗಳಂ.

ಅಸ್ವಯಂ. — ಪದಮಧ್ಯವತ್ಪಯತ್ವಕ್ಕೆ ಔತ್ಪೈತ್ವವಿಧಿ ಒದವುಗುಂ; ಅದಂತಕ್ಕೆ ಪ್ರಸ್ವತೆಯಿಂ ಒತ್ವಂ ಪುದಿದು ಇಕುಂ; ಈ ಮೂಜಿಜಿಂಗಳಂ ವಿವಿತವಿಕಲ್ಪಂ ತಗುಳ್ಳಂ.

ಟೀಕು. — ಪದ = ಪದಂಗಳ; ಮಧ್ಯ = ಸಮವಣ; ವತ್ಪಯತ್ವಕ್ಕೆ = ವಕಾರ ಯಕಾರ ರಂಗಳೆ; ಔತ್ಪೈತ್ವವಿಧಿ = ಔಕಾರದ ಐಕಾರದ ವಿಧಿ; ಒದವುಗುಂ = ಪ್ರಾಪ್ತಿಸುವುದು; ಅದಂತಕ್ಕೆ = ಅಕಾರಾಂತಕ್ಕೆ; ಪ್ರಸ್ವತೆಯಿಂ = ಪ್ರಸ್ವತ್ವವಿಂದೆ; ಒತ್ವಂ = ಒಕಾರಂ; ಪುದಿದಿಕುಂ = ಪ್ರವೇಶನಾಗಪುದು; ಈ ಮೂಜಿಜಿಂಗಳಂ = ಈ ಮೂಜಿಜಿಲ್ಲಿಯುಂ; ವಿವಿತ = ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ; ವಿಕಲ್ಪಂ = ವಿಕಲ್ಪಂ; ತಗುಳ್ಳಂ = ಎಯ್ದುವುದು.

ವೃತ್ತಿ. — ಪದಮಧ್ಯವಕಾರ ಯಕಾರಂಗಳೆ ಔಕಾರಮುಂ ಐಕಾರಮುಂ ಮಕ್ಕುಂ; ಪದಾಂತ್ಯದ ಅಕಾರಕ್ಕೆ ಪ್ರಸ್ವೋತ್ಪಮಕ್ಕುಂ; ಇವಜಿಜಿಂಗಳೆ ಕಲ್ಪಮುಂಟು.

1) ಯವಯೋರನಾದಿಸ್ವಯೋರೈ ಔ ಸ್ವರೇಣ ವಾ || ಭಾ. ಭೂ. 123. ||
(ಆವಿಯಲ್ಲದಿರುವ ಯಕಾರಂವಕಾರಗಳಿಗೆ ಸ್ವರವೊಂದಿಗೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಐ ಔ ಎಂದಾಗುವುದು.)

ಕೆಲಬರುವಾಂತ್ಯದಕಾರದ |
ನೆಲೆಯೊಳೊಕಾರಂ ವಯದ್ವಯಕ್ಕೊದೈತ್ವಂ ||
ಸಲೆ ಕೂಡೆ ಐಕಾರಂ ಕೇ. |
ವಲಂ ನಕಾರಕ್ಕೆ ಣತ್ವವುಕ್ಕುಮದೆಂಬರ್ || ಶ. ಸ್ಮೃ. 66. ||

ಪ್ರಯೋಗಂ.— ಔಕಾರಕ್ಕೆ— ಕವಂಗು, ಕೌಂಗು; ಕವುಂಕುಯಿ, ಕೌಂಕುಯಿ; ಅವುಂಕಿದಂ, ಔಂಕಿದಂ; ಅವುಂಡು, ಔಂಡು; ಕವುಂಡೆ, ಕೌಂಡೆ; ತವುಂಕಲ್, ತೌಂಕಲ್.

ಏಕಾರಕ್ಕೆ— ತೇರಯಿಸಿದಂ, ತೇರೈಸಿದಂ; ಕೋರಯಿಸಿದಂ, ಕೋರೈಸಿದಂ; ತೆಲ್ಲಯಿಸಿದಂ, ತೆಲ್ಲೈಸಿದಂ; ಹೊಲ್ಲಯಿಸಿದಂ, ಹೊಲ್ಲೈಸಿದಂ; ಕಯ್ಯಾರಂ, ಕೈವಾರಂ.

ಒತ್ತಕ್ಕೆ— ಆವಂ, ಆವೊಂ; ನುಡಿದಂ, ನುಡಿದೊಂ; ಪಾಡಿದಂ, ಪಾಡಿದೊಂ.

ಸೂತ್ರಂ¹⁾. || ೧೫೮ ||

ಅಸಮಾಸದೊಳಂ ದೊರೆವೆ- |

In the course of a sentence or in compounds ನ preceded by ಣ್ may be changed into ಣ.

ತ್ತ ಸಮಾಸದೊಳಂ ಣಕಾರದಿಂ ಪರದೊಳ್ಳಂ- ||

ದಿಸಿದ ನಕಾರಂ ಣತ್ತಂ |

ಪ್ರಸಿದ್ಧಮುಚ್ಚರಿಸುವರ್ಗೆ ದುಷ್ಕರಮದುವಂ. || ೧೬೯ ||

ಪದಚ್ಛೇದಂ— ಅಸಮಾಸದೊಳಂ ದೊರೆವೆತ್ತ ಸಮಾಸದೊಳಂ ಣಕಾರದಿಂ ಪರದೊಳ್ ಸಂವಿಸಿದ ನಕಾರಂ ಣತ್ತಂ ಪ್ರಸಿದ್ಧಂ; ಉಚ್ಚರಿಸುವರ್ಗೆ ದುಷ್ಕರಂ ಅದುವಂ.

ಅನ್ವಯಂ.— ಅದುವಂ ಉಚ್ಚರಿಸುವರ್ಗೆ ದುಷ್ಕರಂ.

ಟೀಕು.— ಅಸಮಾಸದೊಳಂ = ಸಮಾಸವಲ್ಲದಲ್ಲಿಯುಂ; ದೊರೆವೆತ್ತ = ಪ್ರಸಿದ್ಧಿವಡೆದ; ಸಮಾಸದೊಳಂ = ಸಮಾಸದಲ್ಲಿಯುಂ; ಣಕಾರದಿಂ = ಣತ್ವದಿಂದ; ಪರದೊಳಂ = ಪರದಲ್ಲಿ; ಸಂವಿಸಿದ ನಕಾರಂ = ಸಂವಿಸಿದ ಸತ್ತಂ; ಣತ್ತಂ = ಣಕಾರವಪ್ಪದು; ಪ್ರಸಿದ್ಧಂ = ಪ್ರಸಿದ್ಧಂ; ಅದುವಂ = ಆ ಪ್ರಯೋಗವುಂ; ಉಚ್ಚರಿಸುವರ್ಗೆ = ಓದುವರ್ಗೆ; ದುಷ್ಕರಂ = ದುಷ್ಕರಮಾಗಿ ಪರ್ವದು.

ವೃತ್ತಿ.— ಛಿನ್ನಪದದೊಳಂ ಸಮಾಸಪದದೊಳಂ ಣಕಾರಕ್ಕೆ ಪರಮಾದ ನಕಾರಂ ಣಕಾರಮನೆಯ್ದುಗುಂ; ಪ್ರಯೋಗಮುಂಟಾದೊಡವಿಯು ಚ್ಚಾರಣಂ ಸುಭಗಮಿಲ್ಲ.

1) ಣೋ ನಸ್ಯ ಣೇನ. || ಭಾ. ಭೂ. 114. ||

(ಣಕಾರದೊಂವಿಗೆ ಕೂಡಿದ ನಕಾರಕ್ಕೆ ಣಕಾರ ಬರುವುದು)

(ಶ. ಸ್ಮೃ. 66ನೆಯ ಸೂತ್ರ 223ನೆಯ ಪುಟ ನೋಡಿರಿ.)

ಪ್ರಯೋಗಂ.— ಛಿನ್ನಪದಕ್ಕೆ— ಕಣ್ ಸೊಂದವುದು, ಕಣ್ಣೊಂದವುದು; ಪುಣ್ ನಾಳಿವೋದವುದು, ಪುಣ್ಣಾಳಿವೋದವುದು; ಬಾಣ್ ಸೆರೆದವುದು, ಬಾಣ್ಣೆರೆದವುದು.

ಸಮಾಸಕ್ಕೆ— ತಣ್+ನಿಳಲ, ತಣ್ಣೆಳಲ; ಕಣ್+ನೀರ, ಕಣ್ಣೀರ; ಕಣ್+ನೋಟಂ, ಕಣ್ಣೋಟಂ.

ಸೂತ್ರಂ¹⁾. || ೧೫೯ ||

The single ಪ
of pure Kannada
words (ದೇಶಿ) is
often changed into
ಪ.

ಸಂದ ಪಕಾರಕ್ಕೆ ಹಕಾ- |
ರಂ ದೊರೆಕೊಳ್ಳುಂ ವಿಕಲ್ಪವಿಂ ಸಂಯೋಗಂ ||
ಸಂದಿಸಿದೊಡೆ ದುಷ್ಕರಮದು |
ಸುಂದರಮಾ ದೇಶಿಯಿಂದಮೆಂಬವಿಬುಧರ್. || ೧೬೦ ||

ಪದವಿಚ್ಛೇದಂ.— ಸಂದ ಪಕಾರಕ್ಕೆ ಹಕಾರಂ ದೊರೆಕೊಳ್ಳುಂ ವಿಕಲ್ಪವಿಂ; ಸಂಯೋಗಂ ಸಂದಿಸಿದೊಡೆ ದುಷ್ಕರಂ ಅದು. ಸುಂದರಂ ಆ ದೇಶಿಯಿಂದಂ ಮೆಂಬರ್ ವಿಬುಧರ್.

ಅನ್ವಯಂ.— ಸಂದ ಪಕಾರಕ್ಕೆ ಹಕಾರಂ ವಿಕಲ್ಪವಿಂ ದೊರೆಕೊಳ್ಳುಂ; ಸಂಯೋಗಂ ಸಂದಿಸಿದೊಡೆ ಅದು ದುಷ್ಕರಂ. ಆ ದೇಶಿಯಿಂದಂ ಸುಂದರಂ ವಿಬುಧರ್ ಮೆಂಬರ್.

ಟೀಕು.— ಸಂದ ಪಕಾರಕ್ಕೆ = ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಸಂದ ಪತ್ಯಕ್ಕೆ; ಹಕಾರಂ = ಹತ್ತಂ; ವಿಕಲ್ಪವಿಂ = ವಿಕಲ್ಪವಿಂದೆ; ದೊರೆಕೊಳ್ಳುಂ = ಪ್ರಾಪ್ತಿಸುವುದು; ಸಂಯೋಗಂ = ವ್ಯತ್ಯಾಸರಂ; ಸಂದಿಸಿದೊಡೆ = ಬಂದೊಡೆ; ಅದು = ಅದು; ದುಷ್ಕರಂ = ಮಾಡಬಾರದು; ಆ ದೇಶಿಯಿಂದಂ = ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ದೇಶೀಯ ಘನೆಯಿಂದಂ; ಸುಂದರಂ = ಸೌಂದರ್ಯವೆಂದು; ವಿಬುಧರ್ = ವಿದ್ವಾಂಸರ್; ಮೆಂಬರ್ = ಪೇಳ್ವರ್.

ವೃತ್ತಿ.— ಕರ್ಣಾಟಕಶಬ್ದದ ಪಕಾರಕ್ಕೆ ವಿಕಲ್ಪವಿಂ ಹಕಾರಮುಕ್ಯಂ; ದ್ವಿತ್ವದೊಳ್ಳಿರಿದುಂ ಪಕಾರಕ್ಕೆ ಹಕಾರಮಿಲ್ಲ.

ಪ್ರಯೋಗಂ.— ಹಕಾರಕ್ಕೆ— ಪಲಗೆ, ಹಲಗೆ; ಪಂದರ, ಹಂದರ್; ಪಾಸು, ಹಾಸು; ಪಂದಿ, ಹಂದಿ; ಪುಲಿ, ಹುಲಿ; ಪಲಸು, ಹಲಸು; ಇದು ದೇಶಿಯೋಳ್ ಚೆಲ್ವು.

¹⁾ ಪೇ ಹೋ ವಾ. || ಧಾ. ಭೂ. 114. ||

(ಪಕಾರಕ್ಕೆ ವಿಕಲ್ಪವಿಂದ ಹಕಾರಮುಂಟು).

ದ್ವಿತ್ವಕ್ಕಿಲ್ಲದುದರ್ಕೆ — ತಪ್ಪು; ಸೊಪ್ಪು; ಮುಪ್ಪು; ಹೆಪ್ಪು; ಟಿಪ್ಪರಂ; ಉಪ್ಪರಂ; ಟಿಪ್ಪಣಂ; ಮುಪ್ಪರಿ; ಬಿಪ್ಪಂಡಂ; ಕಪ್ಪುರಮೆಂಬಂತೆ.

ಸೂತ್ರಂ. || ೧೬೦ ||

But also a double
ವ is changed into
(a single) ಁ in
ಆಂತಪ್ಪಂ. ಇಂತಪ್ಪಂ.
ಉಂತಪ್ಪಂ. ಏಂತಪ್ಪಂ.
when they are

ಅಂತಹನಿಂತಹನುಂತಹ- |
ಸೆಂತಹನೆಂದಿತ್ತು ಪದ್ವಿರುಕ್ತಿಗೆ ಹತ್ವಂ ||
ಭ್ರಾಂತೆಂ ಗಡಾರ್ಥದೊಳ್ಳೆ- |
ಇಂತವದಿಡೆಗಂನನಿಸನುಂನಮುಮೆಂನಂ. || ೧೬೧ ||

thought to stand before the Particle ಗಡ, which, besides, take the forms: ಆಂನಂ. ಇಂನಂ, ಉಂನಂ, ಏಂನಂ.

ಪದಕ್ಷೇಪಂ. — ಆಂತಹಂ ಇಂತಹಂ ಉಂತಹಂ ಏಂತಹಂ ಎಂದು. ಇಂತು ಪದ್ವಿರುಕ್ತಿಗೆ ಹತ್ವಂ. ಭ್ರಾಂತೆಂ. ಗಡಾರ್ಥದೊಳ್ಳೆ: ಮೇಣ್ಗೆ ಅಂತು ಅವವಿ ಎದೆಗೆ ಆಂನಂ ಇಂನಂ ಉಂನಮುಂ ಏಂನಂ.

ಅನ್ವಯಂ. — ಪದ್ವಿರುಕ್ತಿಗೆ ಆಂತಹಂ ಇಂತಹಂ ಉಂತಹಂ ಏಂತಹಂ ಎಂದು. ಇಂತು ಹತ್ವಂ. ಉಳಿದುದು ಯಥಾನ್ವಯಂ.

ಟೀಕು. — ಪದ್ವಿರುಕ್ತಿಗೆ = ಆಂತಪ್ಪನಿಂತಪ್ಪನುಂತಪ್ಪನೆಂತಪ್ಪನೆಂಬ ಏಕಾರದ ದ್ವಿಭಾವ ನಕ್ಕೆ; ಆಂತಹಂ = ಅಂತಹನೆಂದು; ಇಂತಹಂ = ಇಂತಹನೆಂದು; ಉಂತಹಂ = ಉಂತಹನೆಂದು; ಏಂತಹಂ = ಏಂತಹನೆಂದು; ಇಂತು = ಹೀಗೆ; ಹತ್ವಂ = ಹಕಾರಮಪ್ಪದು; ಭ್ರಾಂತೆಂ = ಭ್ರಮೆಯೆಂ; ಗಡಾರ್ಥದೊಳ್ಳೆ = ಗಡಶಬ್ದದರ್ಥದಲ್ಲಿ; ಮೇಣ್ಗೆ = ಎಕ್ಕಲ್ಪದಿಂದ; ಅಂತು = ಹಾಗೆ; ಅವವಿ = ಅಂತಹಂ ಗಡ, ಇಂತಹಂ ಗಡ, ಉಂತಹಂ ಗಡ, ಏಂತಹಂ ಗಡ ಎಂಬಾ ಶಬ್ದಗಳ; ಎದೆಗೆ = ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ; ಆಂನಂ = ಆಂನಂ ಎಂದು; ಇಂನಂ = ಇಂನಂ ಎಂದು; ಉಂನಮುಂ = ಉಂನಂ ಎಂದು; ಏಂನಂ = ಏಂನಂ ಎಂದು, ಆಗುವುದು.

ವೃತ್ತಿ. — ಪ್ರಕಾರಕಾರಾರ್ಥದ ಗಡಶಬ್ದಮಪ್ಪಲ್ಲಿ ಅಂತಪ್ಪಂ ಇಂತಪ್ಪಂ ಉಂತಪ್ಪಂ ಏಂತಪ್ಪಂ ಎಂಬಿವರ್ಕೆ ಹಕಾರಮುಕ್ತಂ; ಮೇಣೆಂಬುದಿಂದುವರ್ಕೆ ಆಂನಂ ಇಂನಂ ಉಂನಂ ಎಂನಂ ಎಂದುಮುಕ್ತಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ಅಂತಸ್ವಂ ಮೊದಲಾದುವು ಹಕಾರಕ್ಕೆ—ಅಂತಹಂ, ಇಂತಹಂ, ಉಂತಹಂ, ಎಂತಹಂ.

ಅನಮಾದಿವಿಕಲ್ಪಕ್ಕೆ—

“ಸಿಡಿಲಸ್ವಂ ಸಿಂಗದಸ್ವಂ ಪುರಹರನುರಿಗಣ್ಣಸ್ವನೀ ನಾರಸಿಂಹಂ” || 367 ||

“ಮನಸಿಜನೆನ್ನನಿನ್ನನರುಣಪ್ರಿಯನಂದನನೆನ್ನನಿನ್ನನಾ |

ದಿನಕರನೆನ್ನನಿನ್ನಂ . . . . .” || 368 ||

ಸೂತ್ರಂ¹⁾. || ೧೬೧ ||

Final ಮ್ and ನ್ are usually changed into the Bindu; but they may also be changed into the Nasal of the class to which a following consonant belongs.

ಮನಕಾರದ ಪರದೊಳ್ಳೈಂ- |

ಜನಮಿದೊಡಮಿಲ್ಲದೊಡಮನುಸ್ತಾರಂ ಸಂ- ||

ಜನಿಯಿಪುದು ವರ್ಗಮಿದಿರೆ

ತನಗೆ ವಿಕಲ್ಪದೆ ತದೀಯವಂಚಮಮಕ್ಕುಂ. || ೧೬೨ ||

ಪದಚ್ಛೇದಂ. — ಮನಕಾರದ ಪರದೊಳ್ ವ್ಯಂಜನಂ ಇದೊಡಂ ಇಲ್ಲದೊಡಂ ಅನುಸ್ತಾರಂ ವ್ಯಂಜನಿಯಿಪುದು; ವರ್ಗಂ ಇದಿರೆ ಇರೆ ತನಗೆ ವಿಕಲ್ಪದೆ ತದೀಯವಂಚಮಂ ಅಕ್ಕುಂ.

ಅನ್ವಯಂ. — ತನಗೆ ವರ್ಗಂ ಇದಿರೆ, ತದೀಯವಂಚಮಂ ಅಕ್ಕುಂ ಎಂಬುದನ್ವಯಂ.

ಟೀಕು. — ಮನಕಾರದ = ಮಕಾರ ಸಕಾರಂಗಳ; ಪರದೊಳ್ = ಮುಂದೆ; ವ್ಯಂಜನಂ = ವ್ಯಂಜನಾಕ್ಷರಂ; ಇದೊಡಂ = ಇದೊಡೆಯುಂ; ಇಲ್ಲದೊಡಂ = ಇಲ್ಲದಿದೊಡಂ; ಅನು

1) ಮನಯೋರ್ಬಿಂದುಃ || ಭಾ. ಭಾ. 112. ||

(ಮಕಾರಸಕಾರಗಳಿಗೆ ಬಿಂದುವಾಗುವುದು.)

ವರ್ಗೇ ತದ್ವರ್ಗಾತ್ಯುಕ್ತಿಃ | ಭಾ. ಭಾ. 113. ||

(ಅ ಮಕಾರಸಕಾರಗಳಿಗೆ ವರ್ಗಾಕ್ಷರವ ಪರವಾದರೆ ಅ ವರ್ಗದ ವಂಚಮಾಕ್ಷರವು ಬರುವುದು.)

ಅನುಸಂಧಿಸಿ ಕೃತ್ಸಪ್ತಂ- |

ಜನಂಗಳಿರೆ ಮುಂದೆ ಬಿಂದು ಪರಿವರ್ತಿಸುಗುಂ ||

ಮನದೊಳ್ ವರ್ಗಂ ಪರಮಾ- |

ಗಿ ನಿಲೆ ವಿಕಲ್ಪದೆ ತದೀಯ ವಂಚಮಮಕ್ಕುಂ || ತ. ಸ್ತೃ. 44. ||

ಸ್ವಾರಂ = ಸೋನ್ನ; ಸಂಜನಿಯಿಷ್ಟದು = ಪುಟ್ಟುಷ್ಠದು; ತನಗೆ = ಆ ಸೋನ್ನಿಯಾದ ತನಗೆ; ವರ್ಗಂ = ವರ್ಗಾಕ್ಷರಂ; ಇವಿರೆ = ಇವಿರಲ್ಲಿರೆ; ವಿಕಲ್ಪದ = ವಿಕಲ್ಪದಿದೆ; ತವೀಯಪಂಚಮಂ = ಆ ವರ್ಗದೈದನೆಯಕ್ಷರಂ; ಅಕ್ಷಂ = ಅಷ್ಟದು.

ವೃತ್ತಿ. — ಮನಕಾರಂಗಳಿಗೆ ಪರವಾಗಿ ವ್ಯಂಜನಮಿರ್ದೊಡಮಿಲ್ಲದೊಡಂ ಬಿಂದುವಕ್ಕುಂ. ಆ ಬಿಂದುವಿಂಗಿದಿರಾಗಿ ವರ್ಗಮಿರೆ ವಿಕಲ್ಪದಿನಾ ವರ್ಗದ ಪಂಚಮಮಕ್ಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ಮಕಾರಕ್ಕೆ — ನೀಮ್ ಯೋಗ್ಯರ್, ಸೀಂ ಯೋಗ್ಯರ್; ಆಮ್ ಸುಪಿಗಳ್, ಅಂ ಸುಪಿಗಳ್; ತಾಮ್ ಸೇವ್ಯರ್, ತಾಂ ಸೇವ್ಯರ್.

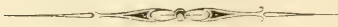
ನಕಾರಕ್ಕೆ — ಅನ್ ವಾದಿ, ಅಂ ವಾದಿ; ನೀನ್ ಶುಚಿ, ಸೀಂ ಶುಚಿ; ತಾನ್ ಸುಜನಂ, ತಾಂ ಸುಜನಂ.

ಪರವ್ಯಂಜನಶೂನ್ಯಕ್ಕೆ — ಸೀನ್, ಅನ್, ತಾನ್; ನೀಮ್, ಆಮ್, ತಾಮ್; ನೀಂ, ಅಂ, ತಾಂ.

ವರ್ಗಪಂಚಮಕ್ಕೆ — ಅವಜ್ಜಡುಗಲಿ, ಅವಂ ಕಡುಗಲಿ; ಅವಜ್ಜಲವಾದಿ, ಅವಂ ಜಲವಾದಿ; ಕರಣ್ಣಕ್ಕುಂ, ಕರಂ ಟಕ್ಕುಂ; ಕೆಸ್ತಳಿರ್, ಕೆಂದಳಿರ್; ಕೆಮ್ಮಣ್, ಕೆಂಮಣ್; ಹೊಮ್ಮಣ್ಣಂ, ಹೊಂಬಣ್ಣಂ; ಪೊಮ್ಮದಿರ್, ಪೊಂಮದಿರ್.

ಗದ್ಯಂ. — ಇದು ಸಮಸ್ತಶಾಸ್ತ್ರೀಕಜನಮನೋಜನಿತಶಬ್ದಸಂವೇಶಶಲ್ಯಚಾರುಚುಂಬ ಕಾಯಮಾನಾನಾನಿಕರ್ಣಾಟಕಲಕ್ಷಣತಿಕ್ತಾಚಾಯ ಸುಕವಿಕೇತಿರಾಜನಿರಚಿತಮಸ್ತ ಶಬ್ದಮಣಿ ವರ್ವಣದೊಳ ನಾಮನಿಯಾಮಲಕ್ಷಣಮೆಂಬ ದ್ವಿತೀಯಸಂಧಿ ಸಂಪೂರ್ಣಂ.

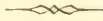
ಏನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯಂ ಸಮಾಪ್ತಂ.

ಶಿಸೆಯ ಅಧ್ಯಾಯಂ. III. CHAPTER.

ಸಮಾಸಪ್ರಕರಣಂ.

ON COMPOUNDS.

ಸೂತ್ರಂ¹⁾. || ೧೬೨ ||

Regarding
Compounds (ಸಮಾ
ಸಂ) it is first to be
stated that Nouns
with Suffixes,
when forming the
first word, drop
their Suffixes.

ಕಪಿ ತಾಯ ಬಹಿಯನುಹಿಯದ |
ತೆಹಿದಿಂದಂ ನಾಮಪದಮದರ್ಥಾನುಗಮಾ- ||
ಗೆಹಿಗೆ ಸಮಾಸಂ ನೆಗಟ್ಟಿಂ |
ನೆಹಿ ಪೋಕುಂ ಮಧ್ಯಗತವಿಭಕ್ತಿಗಳವಹಿಂಕಾಂ. || ೧೬೩ ||

ವದಚ್ಛೇದಂ.— ಕಪಿ ತಾಯ ಬಹಿಯಂ ಉಹಿಯದ ತೆಹಿದಿಂದಂ ನಾಮಪದಂ ಅದು
ಅರ್ಥಾನುಗಂ ಆಗಿ ಎಹಗೆ. ಸಮಾಸಂ ನೆಗಟ್ಟಿಂ; ನೆಹಿ ಪೋಕುಂ ಮಧ್ಯಗತವಿಭಕ್ತಿಗಳ
ಅವಹಿಂಕಾಂ.

ಅನ್ವಯಂ.— ಅವಹಿಂಕಾಂ ಮಧ್ಯಗತವಿಭಕ್ತಿಗಳ ನೆಹಿ ಪೋಕುಂ ಎಂಬುದನ್ವಯಂ.

ಟೀಕು.— ಕಪಿ = ಕಪಿ; ತಾಯ ಬಹಿಯಂ = ತಾಯ ಬೆಹಿಯಂ; ಉಹಿಯದ
ತೆಹಿದಿಂದಂ = ಹಿದದ ರೀತಿಯಿಂದ; ನಾಮಪದಂ = ನಾಮಪದಂ; ಅದು = ಅದು; ಅರ್ಥಾ

1) ನಾಮ್ನಾಂ ಸಮಾಸಃ ಸಂಗತಾರ್ಥಃ || ಭಾ. ಭೂ. 124. ||

(ನಾಮಪದಗಳನ್ನು ಕೂಡಿ ನುಡಿವ ಅರ್ಥವೇ ಸಮಾಸಂ.)

ತತ್ರಾಂತರ್ವರ್ತಿಸ್ತೋ ವಿಭಕ್ತಿಯೋ ಲೋಪ್ಯಾಃ || ಭಾ. ಭೂ. 125. ||

(ಆ ಸಮಾಸಗಳಲ್ಲಿ ನಡುವಣ ವಿಭಕ್ತಿಪ್ರತ್ಯಯಗಳು ಲೋಪವಾಗುವುವು.)

ಸಂಗತಿಯಿಂದಂ ನಾಮನ- |

ದಂಗಳವೇಕಾರ್ಥಗತಿಯೋಳಿಗೆ ಸಮಾಸಂ ||

ಸಂಗಳಿಸುಗುಂ ವಿಭಕ್ತಿಗು- |

ಸಂಗಳಂತರದೊಳಲ್ಲಿ ಲೋಪಮದಕ್ಕುಂ. || ತ. ಸ್ಮೃ. 45. ||

ಸುಗಂ = ಅರ್ಥದ ಬೆಂಬಲವಿಡಿದೆಯ್ದುವುದು; ಆಗಿ = ಆಗಿ; ಏಜಿಗೆ = ಪೊರ್ದುಗೆಯಾಗೆ; ಸಮಾಸಂ = ಸಮಾಸಪದಂ; ನೆಗಟ್ಟಿಂ = ಪ್ರಸಿದ್ಧಿವಡೆವುದು; ಆವಜಿಂ = ಆ ಸಮಾಸಂಗಳಲ್ಲಿ; ಮುಘ್ಯತವಿಭಕ್ತಿಗಳ್ = ಸಮವಿದ್ ಪ್ರತ್ಯಯಂಗಳ್; ಸೆಜಿ = ಚೆನ್ನಾಗಿ; ಪೋಕುಂ = ಲೋಪವಾಗಿ ಹೋಗುವುವು.

ವೃತ್ತಿ.—ತಾಯ ಬಲಿಯ ಕಯಿನಂತೆ ನಾಮಪದಂಗಳರ್ಥಾನುಗತಂಗಳಾಗಿ, ಸಮಾಸಂ ಘಟಿಸುಗುಂ; ಅಂತರಾಳದೊಳಿದ್ ವಿಭಕ್ತಿಯೆಲ್ಲಂ ಪೋಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ.—ತೊಡಿಯ ಮಾವು = ತೊಡಿಯೆಮಾವು; ತೊಡಿಯ ಸೆಕ್ಕೆ = ತೊಡಿಸೆಕ್ಕೆ; ಎಡೆಯ ನುಡಿ = ಎಡೆನುಡಿ; ನೀರಂ ಕುಡಿದಂ = ನೀರ್ಗುಡಿದಂ; ಮರನಂ ಪಾಯ್ದಂ = ಮರವಾಯ್ದಂ; ಪುಯಲೆ ಪೋದಂ = ಪುಯಲೆಪೋದಂ; ಮೆಲ್ಲತ್ತು ಅಡಿ = ಮೆಲ್ಲಡಿ.

ಸೂತ್ರಂ. || ೧೬೩ ||

Definition of Augment (ಆಗಮಂ) and Substitute (ಆದೇಶಂ). In Compounds the Augment together with the Suffixes (ವಿಭಕ್ತಿ) suffers elision; a Substitute is supplied.

ಇದುದನಲಿಯದೆ ನಯದಿಂ |
 ಪೊರ್ದುವುವಾಗಮವವೆಯ್ಗೆ ಪೋಪುವು ಲೋಪಂ ||
 ಬೊರ್ದಿ ವಿಭಕ್ತಿಯ ಬಲಿವಿಡಿ- |
 ದಿದುದನಲಿದಿವುರಿಯ ವೋಲಾದೇಶಂ. || ೧೬೪ ||

ಪದವಿಚ್ಛೇದಂ.—ಇದುದಂ ಆಲಿಯದೆ ನಯದಿಂ ಪೊರ್ದುವುವು ಆಗಮಂ; ಅವು ಎಯ್ಗೆ ಪೋಪುವು ಲೋಪಂ ಬೊರ್ದಿ, ವಿಭಕ್ತಿಯ ಬಲಿವಿಡಿಮ, ಇದುದಂ ಆಲಿದು ಇವುದು ಆರಿಯ ಪೋಲ್ ಆದೇಶಂ.

ಅನ್ವಯಂ.—ಇದುದಂ ಆಲಿಯದೆ ನಯದಿಂ ಪೊರ್ದುವುವು ಆಗಮಂ; ಅವು ಎಯ್ಗೆ, ವಿಭಕ್ತಿಯ ಬಲಿವಿಡಿಮ, ಲೋಪಂ ಬೊರ್ದಿ ಪೋಪುವು. ಇದುದಂ ಆಲಿದು ಇವುದು ಆರಿಯ ಪೋಲ್ ಆದೇಶಂ.

ಟೀಕು.—ಇದುದಂ = ಶಬ್ದಂಗಳಲ್ಲಿದುದಂ; ಆಲಿಯದೆ = ಲೋಪವಂ ಮಾಡದೆ; ನಯದಿಂ = ಹಿತದಿಂ; ಪೊರ್ದುವುವು = ಪೊರ್ದುಗೆಯಾಗುವುವು; ಆಗಮಂ = ಆಗಮವೆನಿಸುವುವು; ಅವು = ಆ ಆಗಮಂಗಳ್; ಎಯ್ಗೆ = ಚೆನ್ನಾಗಿ; ವಿಭಕ್ತಿಯ ಬಲಿವಿಡಿಮ = ವಿಭಕ್ತಿಗಳ

ಬೆಂಬಳವಿಡಿದು; ಲೋಪಂಜೀರ್ಘ = ಲೋಪವಂ ಪೂರ್ಘ; ಪೋಪುವು = ಪೋಗುವುವು; ಇದುವಂ = ವೊದಲಿದುವದಂ; ಆದಿದು = ಲೋಪಿಸಿ; ಇರ್ಪುದು = ಇರ್ಪುದು; ಅರಿಯ ಪೋಲಾ = ಪಗೆಯ ಪಾಗೆ; ಆದೇಶಂ = ಆದೇಶವೆನಿಸುವುದು.

ವೃತ್ತಿ.— ಇದುವದಂ ಕೆಡಿಸದೆ ಪತ್ತುವುವಾಗಮಂ; ಅವು ವಿಭಕ್ತಿಯೊಡನೆ ಲೋಪವು ಪು. ಪಗೆಯಂತಿರ್ಪುದಂ ಕೆಡಿಸಿ ಬರ್ಪುದಾದೇಶಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ.— ಆಗಮಕ್ಕೆ— ಮಾತಿನ (=ಮಾತು+ಇನ್+ಅ) ಬಲ್ಲಹಂ; ಸೂತಿಯ ಪತ್ತು; ತೆಂಕಣ ವಂಕಂ.

ಆಗಮವಿಭಕ್ತಿಗಳ ಲೋಪಕ್ಕೆ—ಮಾತುವಲ್ಲಹಂ; ಸೂತುವತ್ತು; ತೆಂಕ ವಂಕಂ.

“ತೆಂಕವಂಕದೊಳಸಂಖ್ಯೆ ಬಲಂ. . . . .” || 369 ||

ಆದೇಶಕ್ಕೆ — ಕಿಚ್ಚಿಕ್ಕೊಂಬು; ಒರ್ಪೊದಲ್; ಇರ್ಪೆಯ್; ಕುತ್ತಡಿ.

“ಕುತ್ತಡಿ ಸಿಲ್ಕುತ್ತಿರ್ಕೆ. . . . .” || 370 ||

ಸೂತ್ರಂ¹⁾. || ೧೬೪ ||

First 3 Samskrita ಪರವದದೊಳರ್ಥವರ್ತನ- |
Compounds: ತತ್ತು ಮಿರೆ ತತ್ತುರುಷಂ ಸಮಂತದೇಕಾಶ್ರಯಮಾ- ||

1) ಉತ್ತರ ಪದಾರ್ಥ ವೃತ್ತಿಸ್ತತ್ಪುರುಷಃ || ಭಾ. ಭೂ. 126. ||

(ಮುಂದಣ ಪದದಲ್ಲಿ ಅರ್ಥವಿದ್ದರೆ ತತ್ತುರುಷವನೂಸಂ.)

ಸ ಏವೈಕಾಶ್ರಯಃ ಕರ್ಮಧಾರಯಃ || ಭಾ. ಭೂ. 127. ||

(ಆ ತತ್ತುರುಷ ಸಮಾಸವು ಏಕಾಶ್ರಯನಾದರೆ ಕರ್ಮಧಾರಯವೆನಿಸುವುದು.)

ಸಂಖ್ಯಾವಿಶ್ಲೇಷ್ಠತ್ ದ್ವಿಗುಃ || ಭಾ. ಭೂ. 128. ||

(ಕರ್ಮಧಾರಯದಲ್ಲಿ ಸಂಖ್ಯಾವದವು ಪೊದಲಲ್ಲಿ ಪ್ಪರೆ ದ್ವಿಗುಸಮಾಸನಾಗುವುದು.)

ಉತ್ತರ ಪದದರ್ಥಂ ಸ್ಯೇ |

ಪಿತ್ತಿರೆ ತತ್ತುರುಷಮಂತದೇಕಾಶ್ರಯಮಾ- ||

ಗುತ್ತಮಿರೆ ಕರ್ಮಧಾರಯ |

ಮುತ್ತಂ ದ್ವಿಗುಸಂಖ್ಯಮದುವೆ ಸಂಖ್ಯಾವಿದವಂ || ಉ. ಸ್ಮೃ. 46. ||

ರುಪಂ, ಕರ್ಮಧಾರ ಗಿರೆ ಕರ್ಮಧಾರಯಂ ನೆಲ- |
ಯಂ, ದ್ವಿಗು. ಸಿರೆ ಮೊದಲೊಳ್ ಸಂಖ್ಯೆಯದೆ ವಲಂ ದ್ವಿಗುವಕ್ಕುಂ. || ೧೭೫ ||

ಪದಚ್ಛೇದಂ.— ಪರಪದದೊಳ್ ಅರ್ಥವರ್ತನಂ ಇರೆ, ತತ್ಪುರುಪಂ; ಸಮಂತು ಅದು ಏಕಾಶ್ರಯಂ ಆಗಿ ಇರೆ, ಕರ್ಮಧಾರಯಂ; ನೆಲಸಿ ಇರೆ ಮೊದಲೊಳ್ ಸಂಖ್ಯೆ, ಅದೆ ವಲಂ ದ್ವಿಗು ಅಕ್ಕುಂ.

ಅನ್ವಯಂ.— ಮೊದಲೊಳ್ ಸಂಖ್ಯೆ ನೆಲಸಿ ಇರೆ, ಅದೆ ವಲಂ ದ್ವಿಗು ಅಕ್ಕುಂ ಎಂಬುದನ್ವಯಂ.

ಟೀಕು.— ಪರಪದದೊಳ್ = ಮುಂದಣ ಪದದಲ್ಲಿ; ಅರ್ಥವರ್ತನಂ = ಅರ್ಥದ ವರ್ತನೆ; ಇರೆ = ಇರೆ; ತತ್ಪುರುಪಂ = ತತ್ಪುರುಪಸಮಾಸಂ ಅಪ್ಪದು; ಸಮಂತು = ಹಾಗೆ; ಅದು = ಆ ಸಮಾಸಂ; ಏಕಾಶ್ರಯಂ = ಅನೇಕಾಶ್ರಯಂ; ಆಗಿ = ಆಗಿ; ಇರೆ = ಇರೆ; ಕರ್ಮಧಾರಯಂ = ಕರ್ಮಧಾರಯಸಮಾಸಂ ಅಪ್ಪದು; ಮೊದಲೊಳ್ = ಮೊದಲ ಪದದಲ್ಲಿ; ಸಂಖ್ಯೆ = ಸಂಖ್ಯಾವಾಚಿಗಳ್; ನೆಲಸಿರೆ = ನೆಲೆಗೊಂಡಿರೆ; ಅದೆ = ಅದು ತಾನೆ; ವಲಂ = ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ; ದ್ವಿಗು = ದ್ವಿಗುಸಮಾಸಂ; ಅಕ್ಕುಂ = ಅಪ್ಪದು.

ಪೃತ್ತಿ.— ಮುಂದಣ ಪದದೊಳರ್ಥಂ ಪ್ರವರ್ತಿಸೆ, ತತ್ಪುರುಪಸಮಾಸಂ; ಆ ತತ್ಪುರುಪಮೇಕಾಶ್ರಯಮಾಗೆ, ಕರ್ಮಧಾರಯಮಕ್ಕುಂ; ಅದು ಸಂಖ್ಯಾ ಪೂರ್ವಕಮಾಗೆ, ದ್ವಿಗುವಕ್ಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ.— ತತ್ಪುರುಪಕ್ಕೆ— ಮಲ್ಲಿಗೆನನೆ; ಮಾಣಿಕಗೆಂಪು; ಅಲರ್ವಕ್ಕೆ; ಕನ್ನಡವಕ್ಕೆ; ಕಡೆಸೆಯಿಂಗು; ಉಡೆನೂಲ್.

ಕರ್ಮಧಾರಯಕ್ಕೆ — ತೆಳ್ಳದಂಪು; ಒಳ್ಳನ್ನಡಂ; ಮೆಲ್ಲುಡಿ; ಬಲ್ಲುಗುಳ್; ಕಿಲಿಯಗೂಸು.

“ಕಿಲಿಯಗೂಸಾಗಿಯುಪಾಯಮಮ್ಮಹಿದನೆ . . . .” || 371 ||

ದ್ವಿಗುವಿಗೆ — ಎರತ್ತಿಮಾತು, ಎರತ್ತಿರಂ; ಇರ್ವಾಳ್, ಇರ್ಪೆಂಡಿರ್; ಮೂವಾಳ್.

“ಇರ್ವಾಳ್ ಮೂವಾಳಿಕ್ಕಿದುರ್ವರೆಯೊಳ್ . . . .” || 372 ||

ಸೂತ್ರಂ¹⁾. || ೧೬೫ ||

The other 3 Sams-
krita Compounds:
ಬಹುವ್ರೀಹಿ, ದ್ವಂದ್ವಂ.
ಆವ್ಯಯಿಭಾವಂ.

ವದನರಡುಂ ಮೇಣ್ಣಲವುಂ |
ಪದಾರ್ಥಮಂ ಬಯಸುತಿರೆ ಬಹುವ್ರೀಹಿ ಪದಾ- ||
ರ್ಥದ ಗಡಣಂ ದ್ವಂದ್ವಮನಿ- |
ಪ್ಪದವ್ಯಯಿಭಾವಮಾದಿಪದಮುಖ್ಯತೆಯಿಂ. || ೧೬೬ ||

ಪದಚ್ಛೇದಂ. — ಪದಂ ಎರಡುಂ ಮೇಣ್ ಪಲವುಂ ಪದಾರ್ಥಮಂ ಬಯಸುತಿರೆ. ಬಹುವ್ರೀಹಿ; ಪದಾರ್ಥದ ಗಡಣಂ ದ್ವಂದ್ವಂ ಎನಿಪ್ಪದು; ಆವ್ಯಯಿಭಾವಂ ಆಪಿಪದ ಮುಖ್ಯತೆಯಿಂ.

ಅನ್ವಯಂ. — ಆಪಿಪದಮುಖ್ಯತೆಯಿಂ ಆವ್ಯಯಿಭಾವಂ ಎಂಬುದನ್ವಯಂ.

ಟೀಕು. — ಪದನರಡುಂ = ಎರಡು ಪದಂಗಳಂ; ಮೇಣ್ = ಅಡಲ್ದ; ಪಲವುಂ = ಎಲವಾದ ಪದಂಗಳುಂ; ಪದಾರ್ಥಮಂ = ಮತ್ತೊಂದನ್ನಪದಾರ್ಥವಂ; ಬಯಸುತಿರೆ = ಬಯಸುತಿರೆ; ಗರಿ = ಗರಿ; ಬಹುವ್ರೀಹಿ = ಬಹುವ್ರೀಹಿಸಮಾಸಂ ಎನಿಸುವುದು; ಪದಾರ್ಥದ = ಪದಾರ್ಥಂಗಳ; ಗಡಣಂ = ಸಮೂಹಂ; ದ್ವಂದ್ವಂ = ದ್ವಂದ್ವಸಮಾಸಂ; ಎನಿಪ್ಪದು = ಎನಿಸುವುದು; ಆಪಿಪದ = ಪೊದಲ ಪದದ; ಮುಖ್ಯತೆಯಿಂ = ಮುಖ್ಯತ್ವವಿಂದೆ; ಆವ್ಯಯಿಭಾವಂ = ಆವ್ಯಯಿಭಾವಸಮಾಸಂ ಎನಿಸುವುದು.

ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿ. — ಎರಡು ಪದಂ ಪಲವು ಪದಂ ಮೇಣ್ ಸ್ಯ ಪದಾರ್ಥಮಂ ಬಯಸು ತ್ತಿರೆ, ಬಹುವ್ರೀಹಿಯುಕ್ತಂ; ಪದಾರ್ಥಂಗಳ ಸಮುದಾಯಂ ದ್ವಂದ್ವಮುಕ್ತಂ; ಪೂರ್ವಪದಂ ಪ್ರಧಾನಮಾದೋಷ ಆವ್ಯಯಿಭಾವಮುಕ್ತಂ.

1) ಪೂರ್ವಪದಾರ್ಥಪ್ರಧಾನೋಽವ್ಯಯಿಭಾವಃ || ಭಾ. ಭೂ. 129. ||

(ಪೊದಲ ಪದದ ಅರ್ಥವನ್ನೇ ಮುಖ್ಯವಾಗುಳ್ಳುದು ಆವ್ಯಯಿಭಾವಸಮಾಸವು.)

ಸರ್ವ ಪದಾರ್ಥಪ್ರಧಾನೋ ದ್ವಂದ್ವಃ || ಭಾ. ಭೂ. 130. ||

(ಎಲ್ಲಾ ಪದಗಳ ಅರ್ಥವನ್ನೇ ಮುಖ್ಯವಾಗುಳ್ಳುದು ದ್ವಂದ್ವಸಮಾಸವು.)

ಆಸ್ಯ ಪದಾರ್ಥವ್ರಧಾನೋ ಬಹುವ್ರೀಹಿಃ || ಭಾ. ಭೂ. 131. ||

(ಮತ್ತೊಂದು ಪದದ ಅರ್ಥವನ್ನೇ ಮುಖ್ಯವಾಗುಳ್ಳುದು ಬಹುವ್ರೀಹಿಸಮಾಸವು.)

ದ್ವಿಪದಂ ಮೇಣ್ ಬಹುಪದಮು- |

ಸ್ಯಪದಾರ್ಥದೋಳೊಂದಿ ನಿರೆ ಬಹುವ್ರೀಹಿ ಸಮು- ||

ಸ್ತ ಪದಾರ್ಥಂ ದ್ವಂದ್ವಂ ಪೂ-

ರ್ವಪದಪ್ರಧಾನಸ್ಯ ಮುಖ್ಯಯಿಭಾವವಾಪ್ಯಂ. || ಪ. ಸ್ಮೃ. 47. ||

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ಬಹುವ್ರೀಹಿಗೆ — ಕಡುಚಾಗಿ; ಚಲವಾದಿ; ಮೆಲ್ವಿಸ್ಸಣಿ; ಕಡುಗೆಡಿ; ನಿಡುಮೂಗಿ; ಹೆಚ್ಚಿಗಾಲಿ.

ದ್ವಂದ್ವಕ್ಕೆ — ಮರಗಿಡುಬಳ್ಳಿ ಪುಲ್ಪೊದಕುವಕ್ಕಿಮಿಗಂಗಳ್; ಆಟಪಾಟ ಕೂಟಂಗಳ್.

“ಆಟಪಾಟಕೂಟಂಗಳ ಕೇಳಿಗೈದಿಸದು ತೊಯ್ತಿ.” || 373 ||

ಅವ್ಯಯಿಾಭಾವಕ್ಕೆ — ಅಂಗಯ್; ಮೇಂಗಾಲ್; ಮೇಂಗಯ್; ಪಿಂತಿಲ್; ಪಿಂತೊಲೆ; ಕಿಚ್ಚಿಡ್; ಕಿಚ್ಚಿಕ್ಕಿಚ್ಚಿ; ಕಿಚ್ಚಿರೆ; ಬೆಂಬಿಸಲ್; ಬೆಂಗಾಲ್; ಬಯ್ಪಿರುಳ್.

ಸೂತ್ರಂ¹⁾. || ೧೬೬ ||

In Adverbial compounds ಅಂ =
 ಅಡಿ. ಮೇಂ = ಮೇಗು,
 ಮುಂ = ಮುಂದು,
 ಪಿಂ = ಪಿಂದು, ಕಿಚ್ಚಿ =
 ಕೆಳಗು, ಪಿಂತು =
 ಪೆಪಿಗು.

ಅಡಿ ಮೇಗುಗಳಂತ್ಯಾಕ್ಷರ- |
 ದೆಡೆಗೆಕ್ಕುಂ ಬಿಂದು ಮುಂದು ಪಿಂದುಗಳಂತ್ಯ- ||
 ಕೊಡರಿಸುಗುಂ ಲೋಪಂ ನೋ- |
 ರಿಚ್ಚಿಡವ್ಯಯಿಾಭಾವದೊಳ್ಳೆಳಗು ಕಿಚ್ಚಿನಿಕ್ಕುಂ.

|| ೧೬೭ ||

ಪದಚ್ಛೇದಂ. — ಅಡಿ ಮೇಗುಗಳ ಅಂತ್ಯಾಕ್ಷರದ ಎವೆಗೆ ಅಕ್ಕುಂ ಬಿಂದು; ಮುಂದು ಪಿಂದುಗಳ ಅಂತ್ಯಕ್ಕೆ ಒಡರಿಸುಗುಂ ಲೋಪಂ; ನೋಚಿಡ್ ಅವ್ಯಯಿಾಭಾವದೊಳ್ ಕೆಳಗು ಕಿಚ್ಚಿ ಎನಿಕ್ಕುಂ.

ಅನ್ವಯಂ. — ಅವ್ಯಯಿಾಭಾವದೊಳ್ ನೋಚಿಡ್ ಅಡಿ ಮೇಗುಗಳ ಅಂತ್ಯಾಕ್ಷರದ ಎವೆಗೆ ಬಿಂದು ಅಕ್ಕುಂ; ಮುಂದು ಪಿಂದುಗಳ ಅಂತ್ಯಕ್ಕೆ ಲೋಪಂ ಒಡರಿಸುಗುಂ; ಕೆಳಗು ಕಿಚ್ಚಿ ಎನಿಕ್ಕುಂ.

ಟೀಕು. — ಅವ್ಯಯಿಾಭಾವದೊಳ್ = ಅವ್ಯಯಿಾಭಾವಸಮಾಸದಲ್ಲಿ; ನೋಚಿಡ್ = ನೋಡುವೊಡೆ; ಅಡಿಮೇಗುಗಳ = ಅಡಿ ಮೇಗು ಎಂಬ ಶಬ್ದಂಗಳ; ಅಂತ್ಯಾಕ್ಷರದ = ಕಡೆಯಣ ಕ್ಷರದ; ಎದೆಗೆ = ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ; ಬಿಂದು = ನೊನ್ನೆ; ಅಕ್ಕುಂ = ಅಪ್ಪದು; ಮುಂದು ಪಿಂದುಗಳ = ಮುಂದು ಪಿಂದು ಎಂಬ ಶಬ್ದಂಗಳ; ಅಂತ್ಯಕ್ಕೆ = ಕಡೆಯಣಕ್ಷರಕ್ಕೆ; ಲೋಪಂ = ಲೋಪಂ; ಒಡರಿಸುಗುಂ = ಬರ್ಪುದು; ಕೆಳಗು = ಕೆಳಗು ಎಂಬ ಶಬ್ದಂ; ಕಿಚ್ಚಿ = ಕಿಚ್ಚಿಂದು; ಎನಿಕ್ಕುಂ = ಎನಿಸುವುದು.

ವ್ಯತ್ಯಿ.—ಅವ್ಯಯಿಭಾವದೊಳಡಿ ಮೇಗೆಂಬ ಶಬ್ದಗಳ ಕಡೆಯಕ್ಕರಕ್ಕೆ ಬಿಂದುವಕ್ಕುಂ; ಮುಂದು ಪಿಂದೆಂಬಿನಲಿ ಕಡೆಯಕ್ಕರಕ್ಕೆ ಲೋಪಮಕ್ಕುಂ; ಕೆಳಗೆಂಬುದರ್ಕ್ಕ ಕಿಚ್ಚು ಎಂದಾದೇಶಮಕ್ಕುಂ; ಪೆಚ್ಚಿಗೆಂಬುದುಮಾ ತೆಚ್ಚಿದಿಂ ಪಿಂತೆಂದಕ್ಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ.—ಅಂಗಯ್, ಅಂಗಾಲ್; ಮೇಂಗಯ್, ಮೇಂಗಾಲ್; ಮುಂಗಯ್, ಮುಂಗಾಲ್, ಮುಂಜೂರ್, ಮುಂಬಗಲ್, ಮುಂಮಾಗಿ; ಪಿಂಗಾಲ್, ಪಿಂಜೆದೆ, ಪಿಂಜೊಲಿತ್ತಿ; ಕಿಚ್ಚಿಚ್ಚಿಚ್ಚಿ, ಕಿಚ್ಚಿಚ್ಚಿಚ್ಚಿ, ಕಿಚ್ಚಿರೆ; ಪಿಂತಿಲ್, ಪಿಂತೊಲೆ.

“ಉದ್ಧಮಾಗಿ ಬಿಗಿದ ಮೇಂಗಾಲ್ . . . . .” || 374 ||

ಸೂತ್ರಂ¹⁾. || ೧೬೭ ||

Kannada Verbal Compounds (ಕ್ರಿಯಾ ಸಮಾಸಂ) are a 7th class of compounds. They occur when a kāraka-noun and a verb are joined together. In forming them the Bindu must be added to Sanskrit words ending in ಅ; with such Kannada words this is optional, also when they end in ಉ. In Verbal compositions incongruous Compositions (ಅಸಮಾಸಂ, S. 174) are allowed.

ವಿದಿತಂ ಕ್ರಿಯಾಸಮಾಸಂ |
 ನೊದಲೊಳ್ ಕಾರಕಮುಮಗ್ರದೊಳ್ ಕ್ರಿಯೆಯುಂ ಸಂ- ||
 ನಿದಮಾಗೆ ಬಿಂದು ಸಕ್ಕದ- |
 ದದಂತದೊಳ್ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಮೇಣುತ್ಪದೊಳಂ. || ೧೬೭ ||

1) ಕಾರಕಂ ಪರೇಣ ಸಮರ್ಥ ಕ್ರಿಯಾಪದೇನ. || ಭಾ. ಭೂ. 133. ||

(ನೊದಲವದದಲ್ಲಿ ಕಾರಕವೂ ಮುಂದಣ ಪದದಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಯಾಪದವೂ ಇರೆ ಕ್ರಿಯಾ ಸಮಾಸವು.)

ಅಕಾರಾಂತಾನ್ಯಃ || ಭಾ. ಭೂ. 134.

(ಅಕಾರಾಂತ ಕಾರಕದಿಂದ ಪರವಾದರೆ ಮಕಾರಾಗಮವು ಬರುವುದು.)

ವತ್ತಿರೆ ಕಾರಕದೊಳ್ ಮುಂ- |
 ದೊತ್ತಿ ಸಮರ್ಥ ಕ್ರಿಯಾಪದಂ ಪದವಿಧಿ ತಾ- ||
 ನೊತ್ತರಿಸುಗುಮದಪಿಂಚಿ ತ- |
 ಛಿತ್ತಮದಂತಕ್ಕೆ ಬಿಂದು ಸಂವಿಸಿ ನಿಲ್ಕುಂ. || ಶ. ಸ್ಮೃ. 48. ||

ಪದಚ್ಛೇದಂ. — ವಿವಿಧಂ ಕ್ರಿಯಾಸಮಾಸಂ, ಮೊದಲೊಳ್ ಕಾರಕಮುಂ ಅಗ್ರದೊಳ್ ಕ್ರಿಯೆಯುಂ ಸನ್ನಿದಂ ಆಗೆ, ಬಿಂದು ಸಕ್ಕದದ ಅದಂತದೊಳ್, ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಮೇಣ್ ಉತ್ಪದೊಳಂ.

ಅನ್ವಯಂ. — ಮೊದಲೊಳ್ ಕಾರಕಮುಂ ಅಗ್ರದೊಳ್ ಕ್ರಿಯೆಯುಂ ಸನ್ನಿದಂ ಆಗೆ, ವಿವಿಧಂ ಕ್ರಿಯಾಸಮಾಸಂ. ಸಕ್ಕದದ ಅದಂತದೊಳ್ ಬಿಂದು: ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಮೇಣ್ ಉತ್ಪದೊಳಂ.

ಟೀಕು. — ಮೊದಲೊಳ್ = ಆದಿಯಲ್ಲಿ; ಕಾರಕಮುಂ = ಕಾರಕವದಮುಂ; ಅಗ್ರದೊಳ್ = ಪರದಲ್ಲಿ; ಕ್ರಿಯೆಯುಂ = ಕ್ರಿಯಾವದಮುಂ; ಸನ್ನಿದಂ = ಸಂಬಂಧಂ; ಆಗೆ = ಆಗೆ; ವಿವಿಧಂ = ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ; ಕ್ರಿಯಾಸಮಾಸಂ = ಕ್ರಿಯಾಸಮಾಸವಪ್ಪದು; ಸಕ್ಕದದ = ಸಂಸ್ಕೃತದ; ಅದಂತದೊಳ್ = ಅಕಾರಾಂತದಲ್ಲಿ; ಬಿಂದು = ಸೊನ್ನೆ ಬರ್ಪದು; ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ = ಕರ್ನಾಟಕಶಬ್ದಕ್ಕೆ; ಮೇಣ್ = ಎಕಲ್ಪವಿಂದ; ಉತ್ಪದೊಳಂ = ಉಕಾರಾಂತದಲ್ಲಿಯುಂ; ಬಿಂದು = ಸೊನ್ನೆ ಬರ್ಪದು. ಅಂ ಎಂಬ ಸಮುಚ್ಚಯವಿಂವೆ ಅಕಾರಾಂತದಲ್ಲಿಯುಂ ಬಿಂದು ಬರ್ಪದು.

ವ್ಯಕ್ತಿ. — ಮೊದಲೊಳ್ ಕಾರಕಮುಂ ಪರದೊಳ್ ಕ್ರಿಯೆಯುಂ ಅರ್ಥ ವ್ಯಕ್ತಿಯುಂ ಕೂಡೆ, ಕ್ರಿಯಾಸಮಾಸಂ; ಅಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತದಕಾರಾಂತಕ್ಕೆ ಬಿಂದು ನಿತ್ಯಂ; ಕನ್ನಡದದಂತಕ್ಕಮುದಂತಕ್ಕಂ ಬಿಂದುವಿಕಲ್ಪಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ಕ್ರಿಯಾಸಮಾಸಕ್ಕೆ — ಬಳೆದೊಟ್ಟಂ; ಕೆಳೆಗೊಟ್ಟಂ; ತೆಲೆದಿತ್ತಂ; ಮುಲೆವೊಕ್ಕಂ.

ಸಂಸ್ಕೃತದ ನಿತ್ಯಬಿಂದುಗೆ — ಗುಣಂಗೆಂಡಂ; ಕಾಲಂಗೆಂಡಂ; ಪ್ರಿಯಂ ಸುಡಿಂ; ಧನಂಬಡೆಂ; ರಂಗೆಂಬೊಕ್ಕಂ.

ಕನ್ನಡತ್ಪದೊಳ್ ವಿಕಲ್ಪಬಿಂದುವಿಗೆ — ಮೊಗಂನೋಡೆಂ, ಮೊಗನೋಡೆಂ; ಪದಂಗೆಂಡಂ, ಪದಗೆಂಡಂ; ಬೆಸಂಬಡೆಂ, ಬೆಸವಡೆಂ; ಕೆಯ್ಲೊಲಂಗಾದಂ, ಕೆಯ್ಲೊಲಗಾದಂ; ಮನಂಸಂದಂ, ಮನಸಂದಂ; ಕಡಂಗೆಂಡಂ, ಕಡಗೆಂಡಂ.

“ . . . . ಕಡಗೆಂಡನೊ ಬಡ್ಡಿಗೊಂಡನೊ” || 375 ||

ಉತ್ಪಕ್ಕೆ — ಪುದುಂಗೆಳಿಸಿದಂ, ಪುದುಂಗೆಳಿಸಿದಂ; ಮಾತುಂಗೆಟ್ಟಿದಂ, ಮಾತುಂಗೆಟ್ಟಿದಂ; ಅಸುಂಗೆಂಡಂ, ಅಸುಂಗೆಂಡಂ.

“ಬಲಿಮಾತುಂಗೆಟ್ಟಿ ಪೋಪರೆ ಗಂಡರುಂ . . . .” || 376 ||

“ಮೂಗುವಟ್ಟಿರೆ ಕೃಷ್ಣಂ ಮಾತುಂಗೆಟ್ಟಿದಂ” || 377 ||

“ನಿನ್ನಸುಂಗೆಂಡಡೆ ದೋಷಮಾದುದೆ” || 378 ||

ಅರ್ಥವ್ಯಕ್ತಿ ಕೆಡುವೊಡೆ ಬಿಂದುವಂ ಕಳೆಯಲಾಗದು — ಪಯಣಂಬೋದಂ; ವಸರಂಬಡೆದಂ; ಗಡಣಂಗೊಂಡಂ; ಬಿಜಯಂಗೈದಂ; ಕೆಲಸಂಬೊಕ್ಕಂ; ಕರಗಂಬೊತ್ತಂ.

“ಕರಗಂಬೊತ್ತಂ ಜವಂ ಮೃಡನೊಳ್” || 379 ||

“ಕಾದುವ ಕಾಲಮಾನೆ ಕರಗಂಬೊತ್ತೆಂ” || 380 ||

ಇದಜಿಞಿಗಳಿಪದಂ (= ಅರಿಸಮಾಸಂ) ನಿರ್ದೋಷಂ —

ಸವಣಂ ಬಳಪಂಗೊಳೆ ಗಾಂ- |

ಡಿವಿ ಬಿಲೊಳೆ ಬಲವಿರೋಧಿ ವಜ್ರಂಗೊಳೆ ದಾ- ||

ನವರಿವು ಚಕ್ರಂಗೊಳೆ ಕೌ- |

ರವಾರಿ ಗದೆಗೊಳೆ ಪೊಣಕೆಗಾವಂ ನಿಲ್ಲಂ || 381 ||

ಸೂತ್ರಂ. || ೧೬೮ ||

The 8th class of Compounds: Kanna-
da Consecutive
Compounds (ಗಮಕ
ಸಮಾಸಂ). They
occur when a

ಜನಿಯಿಸುಗುಂ ಸಂಖ್ಯಾಸ- |
ವರ್ನಾಮಗುಣವಚನಕೃತ್ ಪ್ರೂರ್ವಂ ಗಮಕಂ ||
ತನಗತ್ವಂ ಪೆಡಿಗಿತ್ವಂ |
ತನಗರಿಪದನಿಲ್ಲ ಕರ್ಮಧಾರಯಮದುವಂ. || ೧೬೮ ||

Kāraka-Noun is preceded by a Numeral, Pronoun, Adjective or a Verbal Noun-base (ಕೃತ್). In them also incongruous composition is allowed (S. 167); Adjectives with final ಇ insert an ಅ before the noun.

ವದಚ್ಚೇದಂ. — ಜನಿಯಿಸುಗುಂ ಸಂಖ್ಯಾ ಸರ್ವನಾಮಗುಣವಚನಕೃತ್ ಪ್ರೂರ್ವಂ ಗಮಕಂ; ತನಗೆ ಅತ್ವಂ ಪೆಡಿಗೆ ಇತ್ವಂ; ತನಗೆ ಅರಿಪದಂ ಇಲ್ಲ; ಕರ್ಮಧಾರಯಂ ಅದುವಂ.

ಅನ್ವಯಂ. — ಸಂಖ್ಯಾ ಸರ್ವನಾಮಗುಣವಚನಕೃತ್ ಪ್ರೂರ್ವಂ ಗಮಕಂ ಜನಿಯಿಸುಗುಂ; ತನಗೆ ಅತ್ವಂ ಪೆಡಿಗೆ ಇತ್ವಂ; ತನಗೆ ಅರಿಪದಂ ಇಲ್ಲ; ಅದುವಂ ಕರ್ಮಧಾರಯಂ.

ಟೀಕು. — ಸಂಖ್ಯಾ = ಸಂಖ್ಯಾವಾಚಿಗಳ್; ಸರ್ವನಾಮ = ಸರ್ವನಾಮಂಗಳ್; ಗುಣವಚನ = ಗುಣವಚನಂಗಳ್; ಕೃತ್ = ಕೃತ್ಯುಗಳ್; ಪ್ರಪೂರ್ವಂ = ಅದಿಯಾಗೆ; ಗಮಕಂ = ಗಮಕಸಮಾಸಂ; ಜನಿಯಿಸುಗುಂ = ಹುಟ್ಟುವುದು; ತನಗೆ = ಗಮಕಸಮಾಸವಾದ ತನಗೆ;

ಅತ್ವಂ = ಮಧ್ಯಕ್ಕೆ ಆಕಾರಂ; ಪೆಜಿಗೆ = ಆತ್ವದ ಸಿಂದುಗಡೆಯಲ್ಲಿ; ಇತ್ವಂ = ಇಕಾರಂ ಹುಟ್ಟು
ವುದು; ತನಗೆ = ಗಮಕಸಮಾಸವಾದ ತನಗೆ; ಅರಿಪದಂ = ಅರಿಸಮಾಸಂ; ಇಲ್ಲ = ಉಂಟಾ
ಗದು; ಅದುವಂ = ಆ ಗಮಕಸಮಾಸವಂ; ಕರ್ಮಧಾರಯಂ = ಕರ್ಮಧಾರಯಸಮಾಸ
ವೆಸಿಸುವುದು. — ಉಂ ಎಂಬ ಸಮುಚ್ಚಯವಿದೆ ಎತ್ತಾನುಂ ತತ್ಪುರುಷಮುಂವುಪ್ಪದು.

ವೃತ್ತಿ- — ಪರಪದದೊಳ್ ಕಾರಕಮಂ ಪೂರ್ವಪದದೊಳ್ ಸಂಖ್ಯಾಸರ್ವ
ನಾಮಗುಣವಚನಕೃತ್ವದಂಗಳಾವುವಿದೋಡಂ ಗಮಕಸಮಾಸಮಕ್ಕುಂ; ಗುಣ
ವಚನದೊಳಂತರಾಳಕ್ಕೆ ಬಂದಕಾರಂ ಸಿಂತಣ ಮೆಯ್ಯೊಳ್ ಇಕಾರಮಕ್ಕುಂ.
ಇದಲಿಕ್ಕೊಳ್ ಅರಿಸಮಾಸದೋಷಮಿಲ್ಲ; ಅದು ಕರ್ಮಧಾರಯದ ಭೇದಂ;
ಎತ್ತಾನುಂ ತತ್ಪುರುಷಮವುಪ್ಪದು.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ಸಂಖ್ಯೆಗೆ — ಇರ್ವತ್ತೈದು; ನೂಲಿವತ್ತು; ಮೂವ
ತ್ತಾಯಿ.

“ಮೂವತ್ತಾಯಿಂ ಗುಣಂಗಳ್ ತಮಗಮದಿರ್” || 382 ||

ಸರ್ವನಾಮಕ್ಕೆ — ಅವಮಾತು; ಅವಕಾರ್ಯಂ; ಅವನಾಯಕಂ; ಅವ
ಕಾಂತೆ.

“ಅವರಾವ್ರತರಾವವಾಜಿಗಳಾವವಾನೆಗಳಾವನಾ- |
ಳಾವನಾಯಕ . . . ನಿಮ್ಮ . . . ವ್ಯೂಹದೊಳ್.” || 383 ||

ಗುಣವಚನದತ್ತಮಿತ್ತಕ್ಕೆ — (ಅಸಿ+ಅ+ನಡು =) ಅಸಿಯನಡು; ಪಸಿಯ
ಬಣ್ಣಂ; ಬಿಳಿಯಕರ್ಪು; ಸಿಡಿಯನಾಲಗೆ; ಪಿರಿಯಮಗಂ, ಕಿಪಿಯಮಗಂ.

ಕೃತ್ತಿಗೆ —

“ಪಾಡುವ ತುಂಬಿ ಕೋಡುವ ಪುಲಿ” . . . .” || 384 ||

“ಆಡಿದಪೊಲನುಂಡಮರ್ದು ಕಂಡವಿಚಾರಂ” || 385 ||

ಅರಿಸಮಾಸದ ಸಿದೋಷಕ್ಕೆ — ಬೀಸುವಚಾಮರಂ; ಪೊಡವಭೇರಿ;
ಪೂರೈಸುವಶಂಖಂ; ಪಿಡಿವಕಹಳೆ; ಪೂಸಿದಭಸ್ಮಪರಾಗಂ.

“ಆದವಿಷ್ಟು ವಿಜಯಾದಿತ್ಯಂ” || 386 ||

“ಪೊಣ್ಣುವ ಘರ್ಮಜಲಂಗಳಾ ಪಾಂಗುಂ” || 387 ||

ಸೂತ್ರಂ. || ೧೬೯ ||

In Consecutive Compounds ಆ, ಕ, ಊ are used instead of ಅದು, ಇದು, ಉದು. ಅದುವಿದುವುದುಗಾಯಿಯೂ | ವೊದವುಗುಮಾದೇಶಮಾಗಿ ಗಮಕದೊಳಾಯೆಂ- || ಬುದು ಪೂರ್ವಪರಾಮರ್ಶಿಗ- | ಮೊದವುಗುಮಾ ರೂಢಿಗಂ ಕವೀಶ್ವರಮತದಿಂ. || ೧೮೦ ||

ವದಚ್ಛೇದಂ.— ಅದುವಿದುವುದುಗೆ ಆಯಿಯೂ ಒದವುಗುಂ ಆದೇಶಂ ಆಗಿ ಗಮಕ ನೊಳೆ; ಆಯೆಂಬುದು ಪೂರ್ವ ಪರಾಮರ್ಶಿಗಂ ಒದವುಗುಂ ಆ ರೂಢಿಗಂ ಕವೀಶ್ವರಮತದಿಂ.

ಅಸ್ವಯಂ.— ಗಮಕದೊಳೆ ಅದುವಿದುವುದುಗೆ ಆಯಿಯೂ ಆದೇಶಂ ಆಗಿ ಒದ ವುಗುಂ; ಕವೀಶ್ವರಮತದಿಂ ಆಯೆಂಬುದು ಪೂರ್ವಪರಾಮರ್ಶಿಗಂ ಆ ರೂಢಿಗಂ ಒದವುಗುಂ.

ಟೀಕು.— ಗಮಕದೊಳೆ = ಗಮಕಸಮಾಸದಲ್ಲಿ; ಅದುವಿದುವುದುಗೆ — ಅದು ಇದು ಉದು ಎಂಬ ಶಬ್ದಂಗಳ್ಗೆ; ಆಯಿಯೂ = ಆ ಎಂಬುದು ಈ ಎಂಬುದು ಊ ಎಂಬುದು; ಆದೇಶಮಾಗಿ = ಆದೇಶವಾಗಿ; ಒದವುಗುಂ = ಪ್ರಾಪ್ತಿಸುವುದು; ಕವೀಶ್ವರಮತದಿಂ = ಕವೀ ಶ್ವರಮತದಿಂದೆ; ಆಯೆಂಬುದು = ಆ ಎಂಬ ಶಬ್ದಂ; ಪೂರ್ವಪರಾಮರ್ಶಿಗಂ = ಪೂರ್ವ ಸ್ಮರಣಕ್ಕೆಯುಂ; ಆ ರೂಢಿಗಂ = ಆ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗೆಯುಂ; ಒದವುಗುಂ = ಪ್ರಾಪ್ತಿಸುವುದು.

ವೃತ್ತಿ.— ಗಮಕಸಮಾಸದೊಳೆ ಅದು ಇದು ಉದು ಎಂಬ ಸರ್ವ ನಾಮಕ್ಕೆ ಆ ಈ ಊ ಎಂಬಿವಾದೇಶಮಕ್ಕುಂ; ಆ ಎಂಬುದು ಪೂರ್ವಸ್ಮರಣ ದೊಳೆಂ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯೊಳಮುಂಟು.

ಪ್ರಯೋಗಂ.— ಆ ಈ ಊ ಎಂಬ ಆದೇಶಕ್ಕೆ—

- “ಆ ಮನೆ ಸಿರಿಯ ತವರ್ಮನೆ ವಲದೆವಸಕ್ಕೆ ಕಂಡೆವಣ್ಣ” || 388 ||
- “ಈ ಮನೆಯತ್ತಲೆ ಬಾರೀಕೆಗೆನ್ನಲಸದಿರಕ್ಕೆ” || 389 ||
- “ಕಳು ತಡೆದತ್ತು ಕಂದನುಣಲೂಮನೆಯೊಕೆಗಳುಯ್ಯರ್” || 390 ||
- “ . . . . . ಆಬನವೀಬನ ವೂಬನವೆನ್ನದೆ ತೊಟಿಲ್ಲ ಪೂಗೊಯ್ಯರವರ್” || 391 ||

ಸ್ಮರಣಕ್ಕೆ — “ನೆನದನಾಹಿರಣ್ಯಕನಂದು ಬಿತ್ತಿಂದಮಂ” || 392 ||

“ಬಿದ್ದಿ ಗಾಪೋಹಿಲಚರ್ ಮಾಸ್ಯದೊಕ್ಕಲ್.” || 393 ||

ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗೆ — “ಗಜಹಯರೂಢಿಯೊಳ್ ಭಗದತ್ತನಿನಾನಳನಿಂ
ಮಿಗಿಲಾದಂ.” || 394 ||

ಸೂತ್ರಂ. || ೧೭೦ ||

In ಕರ್ಮಧಾರಯ
compounds, before
nouns with initial
ಗ, ದ, ಬ, ಜ, the
final ಉ of Verbal
noun-bases (ಕೃತ್);
which are formed
of roots ending in ಉ or ಳ, uses to get the Bindu.

ಗದಬಜಕಾರಮವಿದಿರಿ |
ವೊದಲ ಪದಂ ತಾಂ ಕೃದಂತಮಾಗಿರೆ ದೊರಕೊ- ||
ಳ್ವದನುಸ್ವಾರಮುದಂತದೊ- |
ಳಿದಂತದೊಳ್ ಕರ್ಮಧಾರಯಂ ಬರೆ ಬಹುಳಂ.
|| ೧೮೧ ||

ಪದವ್ಯಕ್ತಿಯಂ. — ಗದಬಜಕಾರಂ ಆವು ಇದಿರೆ ಇರೆ, ವೊದಲ ಪದಂ ತಾಂ ಕೃದಂತಂ ಆಗಿ ಇರೆ, ದೊರಕೊಳ್ಳುದು ಅನುಸ್ವಾರಂ ಉದಂತದೊಳ್ ಇದಂತದೊಳ್, ಕರ್ಮಧಾರಯಂ ಬರೆ ಬಹುಳಂ.

ಅನ್ವಯಂ. — ಕರ್ಮಧಾರಯಂ ಬರೆ, ಗದಬಜಕಾರಂ ಆವು ಇದಿರಿರೆ, ವೊದಲ ಪದಂ ತಾಂ ಕೃದಂತಂ ಆಗಿ ಇರೆ, ಉದಂತದೊಳ್ ಇದಂತದೊಳ್ ಬಹುಳಂ ಅನುಸ್ವಾರಂ ದೊರೆ ಕೊಳ್ಳುದು.

ಟೀಕು. — ಕರ್ಮಧಾರಯಂ = ಕರ್ಮಧಾರಯಸಮಾಸಂ; ಬರೆ = ಬರೆ; ಗದಬಜಕಾರಂ = ಗಕಾರ ದಕಾರ ಬಕಾರ ಜಕಾರಂಗಳ್; ಆವು = ಆವು; ಇದಿರಿರೆ = ಇದಿರಾಗಿರೆ; ವೊದಲ ಪದಂ = ಆದಿಯ ಪದಂ; ತಾಂ = ತಾಂ; ಕೃದಂತಂ = ಕೃಲ್ಲಿಂಗಂ; ಅಗಿರೆ = ಅಗಿರೆ; ಉದಂತದೊಳ್ = ಉಕಾರಾಂತದಲ್ಲಿ; ಇದಂತದೊಳ್ = ಇಕಾರಾಂತದಲ್ಲಿ; ಬಹುಳಂ = ಬಹುಳವಾಗಿ; ಅನುಸ್ವಾರಂ = ನೊನ್ನೆ; ದೊರಕೊಳ್ಳುದು = ಪ್ರಾಪ್ತಿಸುವುದು.

ವೃತ್ತಿ. — ಕರ್ಮಧಾರಯದೊಳ್ ಗದಬಜಕಾರಾದಿಪದಂಗಳ್ ಪರದೊಳಿರೆ, ಪೂರ್ವಪದಂ ಕೃತ್ತಾಗಿ, ಉಕಾರಾಂತಮಿಕಾರಾಂತಮಾಗಿರೆ, ಬಿಂದುವಕ್ಕುಂ; ಬಹುಳದಿಂ, ಕೆಲದಿಂಗಳಿಲ್ಲ.

ಪ್ರಯೋಗಂ.— ಉಕಾರಾಂತದೊಳ್ ಗಕಾರಂ ಪರಮಾದುದರ್ಕೆ—
 ಎತ್ತುಂಗೋಲ್; ಕುತ್ತಂಗಲಿ; ಪೊತ್ತುಂಗೊಲಿಡು; ಪುಟ್ಟುಂಗುರುಡಂ;
 ಸುರ್ಕುಂಗುರುಳ್; ಕರ್ಜುಂಗಲ್ಲಂ; ಚುರ್ಜುಂಗೊಳ್ಳಿ; ಇರ್ಕುಂಗಾಯಿ;
 ಇಡುಕುಂಗಬ್ಬಂ.

“ಇಡುಕುಂಗಬ್ಬಂ ಮುಕ್ತಕ- |

ಮೊಡಂಬಡೆ . . . . .” || 395 ||

ದಕಾರಕ್ಕ.— ಕಡುಕುಂದಲಿ; ಉರ್ಕುಂದೊಲಿ; ತೂಗುಂದೊಟ್ಟಿಲ;
 ಆಡುಂದೊಲಿ; ತೂಗುಂದಲಿ.

“ . . . . . ಎತ್ತುವೇತದಾಡುಂದೊಲಿಯಂತೆ ಕಣ್ಣಿಸೆದುದಿಭಂ
 ಕದನತ್ರಿನೇತ್ರನಾ || 396 ||

“ತೂವ ತೂಗುಂದಲಿ ಬಾಪ್ಪಿಣಂ ಪೊಡರೆ ಬಳ್ಳುವ ಸಮ್ಮನ
 ಶೂಲವಾಲದೊಳ್” || 397 ||

ಬಕಾರಕ್ಕ.— ಬತ್ತುಂಬಯಂ; ಬತ್ತುಂಬಲಿ; ಅಟ್ಟುಂಬರಿ; ಆಡುಂ
 ಬೊಲಂ; ಮಿಂಚುಂಬುಲಿ; ಪೆರ್ಚುಂಬುರುಳ್; ತೋಲಿಂಬೊಣೆ; ಹೆಲಿಂ
 ಬಳೆ; ಪಾಲಿಂಬಳೆ.

“ಪಾಲಿಂಬಳೆ ನಾರಾಚಂ |

ತೂಲಿವ ಸರಲ್ . . . . .” || 398 ||

ಬಕಾರಕ್ಕ.— ತೂಗುಂಬೊಡರ್; ಅಟ್ಟುಂಬಗಳಂ; ಕಟ್ಟುಂಬುರಿಗೆ; ಕಟ್ಟುಂ
 ಬೊಳಂ; ಎಲಿಂಬವ್ವನಂ.

“ಎಲಿಂಬವ್ವನದೊಳ್ ಸೊ- |

ಕ್ಕೊಲಿದ ನೀಲಿಯರ . . . . .” || 399 ||

ಉಕಾರಾಂತದೊಳ್ — ಸಿಟಿಯುಂದಲಿ; ಇಪ್ಪಿಯುಂಬೊಲಿ. ಇಲ್ಲ ಉ
 ಕಾರಂ ಪೊಕ್ಕುದು.

ಬಹುಳದಿಂ ಕೃತ್ರಿಲ್ಲದಲ್ಲಯುಂ ಬಿಂದುಮುಂಟು--ಬೆಟ್ಟುಂಬೊಲಿ ಎಂದು.

ಸೂತ್ರಂ. || ೧೭೧ ||

But there are a few exceptions, such as ಸುಡುಗಾಡು, ಇಡುಗಿಚ್ಚು, etc. ಸುಡುಗಾಡಿಡುಗಿಚ್ಚು ಡುಗೂ- | [ಯ್ || ಲ್ಲಿಡುಗೊಪ್ಪಿಯುಂ ವಾಱ್ಪಿದಾಂಟು ಬಿಡುಗಣ್ ಬಿಡುವಾ ತುಡುಜೊಡರಲಿಂಗೆಪ್ಪಿಯೆಂಬಿವು | ಪಡೆಯವು ಬಿಂದುವನುದಂತವೃತ್ತಿಯನಾಳ್ಳಂ. || ೧೭೧ ||

ಪದಚ್ಛೇದಂ.— ಸುಡುಗಾಡು, ಇಡುಗಿಚ್ಚು, ಅಡುಗೂಪ್ಪಿ, ಉಡುಗೊಪ್ಪಿಯುಂ, ವಾಱ್ಪಿದಾಂಟು, ಬಿಡುಗಣ್, ಬಿಡುವಾಯ್, ತುಡುಜೊಡರ್, ಅಪುಗಪ್ಪಿ ಎಂಬ ಇವು ಪಡೆಯವು ಬಿಂದುವಂ, ಉದಂತವೃತ್ತಿಯಂ ಆಳ್ಳಂ.

ಅನ್ವಯಂ.— ಉದಂತವೃತ್ತಿಯಂ ಆಳ್ಳಂ, ಬಿಂದುವಂ ಪಡೆಯವು ಎಂಬುದನ್ವಯಂ.

ಟೀಕು.— ಸುಡುಗಾಡು = ಸುಡುಗಾಡೆಂದು; ಇಡುಗಿಚ್ಚು = ಇಡುಗಿಚ್ಚೆಂದು; ಅಡುಗೂಪ್ಪಿ = ಅಡುಗೂಪ್ಪಿಯೆಂದು; ಉಡುಗೊಪ್ಪಿಯುಂ = ಉಡುಗೊಪ್ಪಿಯೆಂದು; ವಾಱ್ಪಿದಾಂಟು = ವಾಱ್ಪಿದಾಂಟೆಂದು; ಬಿಡುಗಣ್ = ಬಿಡುಗಣ್ಣೆಂದು; ಬಿಡುವಾಯ್ = ಬಿಡುವಾಯ್ಕೆಂದು; ತುಡುಜೊಡರ್ = ತುಡುಜೊಡರೆಂದು; ಅಪುಗಪ್ಪಿ = ಅಪುಗಪ್ಪಿಯೆಂದು; ಎಂಬಿವು = ಎಂಬಿವರ ಸವಾಸಪದಂಗಳ್; ಉದಂತವೃತ್ತಿಯಂ = ಉಕಾರಾಂತದ ವರ್ತನೆಯಂ; ಆಳ್ಳಂ = ತಾಳ್ಳಂ; ಬಿಂದುವಂ = ಸೊನ್ನೆಯಂ; ಪಡೆಯವು = ಪಡೆಯವು.

ವೃತ್ತಿ.— ಇದರ್ಕೆದೆ ವೃತ್ತಿ.

ಸೂತ್ರಂ. || ೧೭೨ ||

Also Nouns which are no Verbal noun-bases and terminate in ಉ or ಆ. receive the Bindu (cf. S. 167); ಕೃತ್ತಿರದೆಯುಮುತ್ಪಾತ್ಪಾ- | ಯತ್ತಮನುಸ್ವಾರಮಸ್ವರದ ನಣಕತ್ತಂ || ಮತ್ತೆ ಳಕಾರಕ್ಕುತ್ಪಂ | ಪತ್ತಲೊಡಂ ಬಿಂದು ಬಂದು ನೆಲೆಗೊಂಡಿರ್ಕುಂ. || ೧೭೨ ||

likewise words with final ನ್ and ಣ್ when getting the augment ಅ, and those with final ಳ್ when getting the augment ಉ, receive the Bindu.

ಪದಚ್ಛೇದಂ.— ಕೃತ್ತು ಇರದೆಯುಂ ಉತ್ಪಾತ್ಪಾಯತ್ತಂ ಅನುಸ್ವಾರಂ; ಅಸ್ವರದ ನಣಕೆ ಅತ್ತಂ ಮತ್ತೆ ಳಕಾರಕ್ಕೆ ಉತ್ತಂ ಪತ್ತಲೊಡಂ, ಬಿಂದು ಬಂದು, ನೆಲೆಗೊಂಡು ಇರ್ಕುಂ.

ಅನ್ವಯಂ.— ಕೃತ್ತು ಇರದೆಯುಂ ಅನುಸ್ವಾರಂ ಉತ್ಪಾತ್ಪಾಯತ್ತಂ; ಅಸ್ವರದ ನಣಕೆ ಅತ್ತಂ ಮತ್ತೆ ಳಕಾರಕ್ಕೆ ಉತ್ತಂ ಪತ್ತಲೊಡಂ, ಬಿಂದು ಬಂದು, ನೆಲೆಗೊಂಡು ಇರ್ಕುಂ.

ಟೀಕು. — ಕೃತ್ತ = ಕೃತ್ತದಂ; ಇರದಯಂ = ಇಲ್ಲದಯಂ; ಅನುಸ್ವಾರಂ = ಸೊನ್ನೆ; ಉತ್ಪ = ಉಕಾರದಲ್ಲಿ; ಅತ್ಪ = ಆಕಾರದಲ್ಲಿ; ಆಯತ್ತಂ = ಸಂಬಂಧವಪ್ಪದು; ಅಸ್ವರದ = ವ್ಯಂಜನದ; ಸಣಕೆ = ಸಕಾರ ಣಕಾರಂಗಳೆ; ಅತ್ವಂ = ಆಕಾರಂ; ಮುತ್ತೆ = ಬಳಕ; ಆಕಾರಕ್ಕೆ = ವ್ಯಂಜನದ ಆಕಾರಕ್ಕೆ; ಉತ್ವಂ = ಉಕಾರಂ; ಸತ್ತಲೊಡಂ = ಸತ್ತಲೊಡನೆ; ಬಿಂದು = ಸೊನ್ನೆ; ಬಂದು = ಬಂದು; ಸೆಲೆಗೊಂಡು = ಸೆಲನೆ; ಇಕುಂ = ಇರ್ಪುದು.

ವೃತ್ತಿ. — ಕೃತ್ತಿಲ್ಲದುದಂತಕ್ಕಂ ಅದಂತಕ್ಕಂ ಬಿಂದು ಸಂದಿಸುಗುಂ; ವ್ಯಂಜನದ ಸಕಾರ ಣಕಾರಂಗಳೆ ಅತ್ವಮುಂ ಆಕಾರಕ್ಕುಕಾರಮುಂ ಸತ್ತಲೊಡಂ, ಸೊನ್ನೆಯವತರಿಸುಗುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ಉದಂತಕ್ಕೆ — ಕುಕ್ಕುಂದದಿ, ದಕ್ಕುಂದಲೆ, ತಾಯಿಂಬಲಿ.
 “ತಾಯಿಂಬಲಿಯೆದಿ ಹುಂಜು ಬೆಸುರಿಂ ಕಡೆಗೆನ್ನೆಯ ಬಾನಲಾದ ಬೊಟ್ಟು” || 400 ||

ಅದಂತಕ್ಕೆ — ಒಕ್ಕಂಬಯಲ್, ಕಳಂಗಡಲೆ, ಜಕ್ಕಂದೊಲಿಲಿ.
 “ಜವನೊಂದೊಂದು ಒಕ್ಕಂದೊಲಿಯಂತೆ ಕಣ್ಗೆ ಸದುದೊಲಿವಿಭಂ ಚಲದಂಕರಾಮನಾ” || 401 ||

ಸಕಾರಕ್ಕೆ — ಮೀನಂಬುಯಿ, ಬಾನಂಗುಳಿಗೆ.
 ಣತ್ವಕ್ಕೆ — ಕಣ್ಣಂದೊಲಿಲಿ.
 ಆಕಾರಕ್ಕೆ — ಬೆಳ್ಳಂಬಟ್ಟಿ.

ಸೂತ್ರಂ. || ೧೭೩ ||

ಪೆಡವೆಂಬಾದೇಶಂ ಬಂ- |
 ದೆಡೆಗೊಳ್ಳುಂ ಪೆಡೆಗೆನಿವ್ವ ಶಬ್ದದೊಳದು ತಾಂ ||
 ಪೆಡೆಗುಂ ಬಿಂದುಮನರೆಬರ್ |
 ತಡಗಾಲೆಂಬಂತಬಿಂದುವುಮನಾಚರಿವರ್. || ೧೭೪ ||

ಪೆಜಗು becomes ಪೆಡಂ or ಪೆಡ.

ಪದಕ್ಕೇದಂ. — ಪೆಡಂ ಎಂಬ ಅದೇಶಂ ಬಂದು ಎಡೆಗೊಳ್ಳುಂ ಪೆಜಗು ಎನಿವ್ವ ಶಬ್ದದೊಳ; ಅದು ತಾಂ ಪೆಜಗುಂ ಬಿಂದುಮಂ; ಆರಿಬರ್ ತಡಗಾಲ್ ಎಂಬ ಅಂತೆ ಆಬಿಂದುವುಮಂ ಆಚರಿವರ್.

ಅನ್ವಯಂ. — ಪೆಪಿಗೇನಿಷ್ಟ ಶಬ್ದದೊಳ್ ಪೆಡವೆಂಬಾದೇಶಂ ಬಂದು ಎವೆಗೊಳ್ಳುಂ; ಆದು ತಾಂ ಬಿಂದುಮಂ ಪಡೆಗುಂ; ಆರೆಬರ್ ತಡಗಾಲೆ ಎಂಬಂತೆ ಅಬಿಂದುವ್ರಮಂ ಆಚರಿವರ್.

ಟೀಕು. — ಪೆಪಿಗು = ಪೆಪಿಗಂದು; ಎನಿಷ್ಟ ಶಬ್ದದೊಳ್ = ಎನಿಸುವ ಶಬ್ದದಲ್ಲಿ; ಪೆಡಂ = ಪೆಡಂ ಎಂದು; ಎಂಬಾದೇಶಂ = ಎಂಬಾದೇಶಂ; ಬಂದು = ಬಂದು; ಎವೆಗೊಳ್ಳುಂ = ಎವೆಗೊಂಬುದು; ಆದು ತಾಂ = ತಾನದು; ಬಿಂದುಮಂ = ಸೂಕ್ಷ್ಮಯಂ; ಪಡೆಗುಂ = ಪಡೆವುದು; ಆರೆಬರ್ = ಕೆಲಂಬರ್; ತಡಗಾಲೆಂಬಂತೆ = ತಡಗಾಲೆಂಬ ಪಾಗೆ; ಅಬಿಂದುವ್ರಮಂ = ಬಿಂದುವಿಲ್ಲದುದನಾಗಿಯುಂ; ಆಚರಿವರ್ = ಪೇಳ್ವರ್.

ವೃತ್ತಿ. — ಪೆಪಿಗೇಂಬುದರ್ಕೆ ಪೆಡವೆಂಬಾದೇಶಮಾದುದರ್ಕೆ ಬಿಂದುವಕ್ಕುಂ; ಕೆಲರ್ ತಡಗಾಲೆಂಬವೊಲ್ ಅದರ್ಕೆ ಬಿಂದುವಿಲ್ಲದೆಯುಂ ಬಲ್ವರ್.

ವ್ರಯೋಗಂ. — ಪೆಡಮಾದೇಶಕ್ಕೆ — ಪೆಡಂಗಯ್; ಪೆಡಂದಲೆ; ಪೆಡಂ ಮೆಟ್ಟು; — ತಡಂಗಾಲೆ ಎಂಬಂತೆ.

“ಪೆಡಂಮೆಟ್ಟದೆ ಸೂಕ್ತಿರವಂದಿಹಿದುದೇಹಿಂಧಿ ಭುವನೈಕ
ರಾಮನಾ” || 402 ||

ಅಬಿಂದುವಿಗೆ — ಪೆಡಗಯಾ; ಪೆಡದಲೆ; ಪೆಡಮೆಟ್ಟು; — ತಡಗಾಲೆ ಎಂಬಂತೆ.

“ . . . ಪೆಡಮೆಟ್ಟಿ ಬರ್ವ ದುರ್ಯೋಧನನನಿಭಘಟಿಯುಂ” || 403 ||

ಸೂತ್ರಂ¹⁾. || ೧೭೪ ||

Compounds of
incongruous words
(ಅನಿರಸಮಾಸಂ. ಏರು)

ಪದವಿಧಿ ಕನ್ನಡಕಂ ಸ-

ಕ್ರದಕ್ರಮಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದೆ ಸಂದುವನಹಿಂದಿ-

1) ಸಮಸಂಸ್ಕೃತಂ ದೇಶೀಯ ಪದೇನ ಸಮಂ ಸಮಸ್ಕೃತೇ || ಭಾ. ಭೂ. 132. ||

(ಸಮಸಂಸ್ಕೃತ ಪದಗಳು ಕನ್ನಡ ಪದಗಳೊಡನೆ ಸಮಾಸವಾಗುವವು.)

ಚರಿಸಿ ಸಮಸಂಸ್ಕೃತಂಗಳ್ |

ಬರೆ ಕನ್ನಡದೊಳಗೆ ಸಮತೆಯಿಂದಂ ಸಲ್ಲುಂ ||

ನಿರವಧ್ಯವಾಗಿ ವದವಿಧಿ |

ವಿರುದ್ಧವುಕ್ಕುಂ ತದಸ್ಯುಧಾವೃತ್ತಿಗಳೊಳ್. || ತ. ಸ್ಮ. 63. ||

ಧ್ವನಿಸಮಾಸಂ. 88.

167; 168) are allowed in the

6 Compounds of

Sanskrita character only when sanctioned by poets of old, as they are, for instance, in honorary language (ಬಿರುದು).

ಪುಷ್ಪದು ಬಿರುದಾವಳಿಯೊಳ್ಳೆ- |

ಝಿಪ್ಪಿದು ಪೆಪಿವಪಿೊಳಾಗದಿದು ವಿರುದ್ಧಸಮಾಸಂ.

|| ೧೮೫ ||

ಪದಚ್ಛೇದಂ. — ಪದವಿಧಿ ಕನ್ನಡಕಂ ಸಕ್ತದಕ್ಕಂ ಇಲ್ಲ. ಆದ್ಯಾದಿಂದೆ ಸಂದುವಂ ಆಪಿಂದು ಉಪದೇಶ; ಬಿರುದಾವಳಿಯೊಳ್ ಪೇಟ್ಟಿದು; ಪೆಪಿವಪಿೊಳ ಅಗದು. ಇದು ವಿರುದ್ಧ ಸಮಾಸಂ.

ಅನ್ವಯಂ. — ಕನ್ನಡಕಂ ಸಕ್ತದಕ್ಕಂ ಪದವಿಧಿ ಇಲ್ಲ ಎಂಬುವನ್ವಯಂ.

ಟೀಕು. — ಕನ್ನಡಕಂ = ಕರ್ಣಾಟಕಶಬ್ದಕ್ಕೆಯುಂ; ಸಕ್ತದಕ್ಕಂ = ಸಂಸ್ಕೃತಶಬ್ದಕ್ಕೆಯುಂ; ಪದವಿಧಿ = ಸಮಾಸವಿಧಿ; ಇಲ್ಲ = ಉಂಟಾಗದು; ಆದ್ಯಾದಿಂದ = ಪುರಾತನಕವಿಗಳಿಂದ; ಸಂದುವಂ = ಸಲುವಳಿಯಾದುವಂ; ಆಪಿಂದುಪದೇಶ = ತಿಳಿವಿಪುರದ; ಬಿರುದಾವಳಿಯೊಳ್ = ಬಿರುದಾವಳಿಯಲ್ಲಿ; ಪೇಟ್ಟಿದು = ಹೇಳುವುದು; ಪೆಪಿವಪಿೊಳ = ಅನ್ಯವಾದುವಲ್ಲಿ; ಅಗದು = ಆಗದು; ಇದು = ಇದು; ವಿರುದ್ಧ ಸಮಾಸಂ = ಅರಿಸಮಾಸವೆನಿಸುವುದು.

ವೃತ್ತಿ. — ಕನ್ನಡಕ್ಕಂ ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕಂ ಸಮಾಸಮಿಲ್ಲ. ಆದಿಮಾರ್ಗ ದಿನೇಂತ್ರಕೆ ಕೆಲವಂ ಸಂದುವನದಿವಿವು; ಬಿರುದಾವಳಿಯೊಳ್ಳೆಚ್ಚಿದಂತೆ ಪೇಟ್ಟಿದು; ಮಿಕ್ಕೆಯೊಳ್ಳಾಣ್ಣಿದು.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ಅರಿಸಮಾಸಕ್ಕೆ — ಮುಖತಾವರೆ; ಅರಸುಕುಮಾರಂ; ಕೆಳದಿಸಮೇತಂ. ಇವು ಅರಿಸಮಾಸಂ.

ಮಾರ್ಗದೊಳುಳ್ಳ ವರ್ಕೆ — ಕಡುರಾಗಂ; ಮೊಗರಾಗಂ; ಅಹಿಂಕನಾಯಕಂ; ಗುಣಕರುಗೊಂಡಂ; ಕಟ್ಟೀಕಾಂತಂ; ಕೂರನಿ; ಮಾರ್ಬಲಂ; ಇಬ್ಬಲಂ; ಪರ್ಬಲಂ; ಆಹಿಂಜನಂ; ತುರಗದವಿಂ; ಮಂಗಳಾರತಿ; ಮಂಗಳವಸದನಂ; ಮಂಗಳವಪಿ; ಅರಸುಗುಣಂ; ಕಡುರಪಂ. — ಪೆಪಿವುಮನೀ ತೆಪಿದಿನಪಿವುದು. ಇವವಿಂತೆ ಬೇಪಿ ವಾಡಲಾಗದು.

ಬಿರುದಿಗೆ — ಗಜದುಳಿ; ಗಜಪಾಹು; ನರಲೋಕದಲ್ಲಣಂ; ಮಾಸವಳ ಮದನಮಹೇಶಂ; ಅಂಕತ್ರೀಶಂ; ಗುಣಕೈನಲ್ಲಗಣೇಶಂ; ದಿವಿಮುಖಧವಳಂ; ದಿವಿಮುಖಾದಿತ್ಯಂ; ರಾಯಕೋರಾಹಳಂ. ಈ ತೆಪಿದೆ ಬಿರುದಿನೊಳ್ ಎತ್ತಾ ನುಂ ಸಲ್ಲಿದು.

ಸೂತ್ರಂ.¹⁾ || ೧೭೫ ||

In Compounds,
ಎಲ್ಲ retains its
form or becomes
ಎಲ್ಲಾ; ಮಹತ್
becomes ಮಾ
These forms may

ಸವನಿಸುವುದೆಲ್ಲ ಶಬ್ದ - |
ಕ್ಕೆ ವಿಕಲ್ಪದೇ ದೀರ್ಘವಿಧಿ ಮಹಚ್ಛಬ್ದಕ್ಕು - |
ದ್ಭವಿಕುಂ ಮಾದೇಶಂ ದೋ - |
ಷವಿಲ್ಲ ಸಂಸ್ಕೃತವದಂ ಪರಕ್ಕೊದವಲೊಡಂ. || ೧೭೬ ||

freely enter into compounds with Kanarese and Samskrīta bases.

ವದ್ಭೇದಂ. — ಸವನಿಸುವುದು ಎಲ್ಲ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ವಿಕಲ್ಪದೇ ದೀರ್ಘವಿಧಿ; ಮಹಚ್ಛಬ್ದಕ್ಕೆ ಉದ್ಭವಿಕುಂ ಮಾದೇಶಂ. ದೋಷಂ ಇಲ್ಲ, ಸಂಸ್ಕೃತವದಂ ಪರಕ್ಕೆ ಒದವಲೊಡಂ.

ಅನ್ವಯಂ. — ಎಲ್ಲ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ವಿಕಲ್ಪದೇ ದೀರ್ಘವಿಧಿ ಸವನಿಸುವುದು; ಮಹಚ್ಛಬ್ದಕ್ಕೆ ಮಾದೇಶಂ ಉದ್ಭವಿಕುಂ. ಸಂಸ್ಕೃತವದಂ ಪರಕ್ಕೆ ಒದವಲೊಡಂ, ದೋಷಂ ಇಲ್ಲ.

ಟೀಕು. — ಎಲ್ಲ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ = ಎಲ್ಲ ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ; ವಿಕಲ್ಪದೇ = ವಿಕಲ್ಪದಿಂದೆ; ದೀರ್ಘವಿಧಿ = ದೀರ್ಘದ ವಿಧಿ; ಸವನಿಸುವುದು = ಬಪ್ಪುದು; ಮಹಚ್ಛಬ್ದಕ್ಕೆ = ಮಹತ್ ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ; ಮಾದೇಶಂ = ಮಾ ಎಂಬಾದೇಶಂ; ಉದ್ಭವಿಕುಂ = ಹುಟ್ಟುವುದು; ಸಂಸ್ಕೃತವದಂ = ಸಂಸ್ಕೃತದ ವದಂ; ಪರಕ್ಕೆ = ಮುಂದುಗಡೆಗೆ; ಒದವಲೊಡಂ = ಪ್ರಾಪ್ತಿಸಲೊಡನೆ; ದೋಷಂ = ಅಸಮಾಸದ ದೋಷಂ; ಇಲ್ಲ = ಉಂಟಾಗದು.

ವೃತ್ತಿ. — ಎಲ್ಲ ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ವಿಕಲ್ಪದಿಂದ ದೀರ್ಘಮಕ್ಕುಂ; ಮಹಚ್ಛಬ್ದಕ್ಕೆ ಮಾ ಎಂಬಾದೇಶಮಕ್ಕುಂ. ಇವರ್ಕೆ ಸಂಸ್ಕೃತವದಂ ಪರಮಾದೊಡಂ ದೋಷವಿಲ್ಲ.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ದೀರ್ಘವಿಕಲ್ಪಕ್ಕೆ — ಎಲ್ಲಕಾರ್ಯಂ, ಎಲ್ಲಾಕಾರ್ಯಂ; ಎಲ್ಲರತ್ನಂ, ಎಲ್ಲಾರತ್ನಂ; ಎಲ್ಲಧನಂ, ಎಲ್ಲಾಧನಂ; ಎಲ್ಲಾಪುರುಷರ್; ಎಲ್ಲಾಕಾಂತೆಯರ್.

1) ಅತ್ವಮೆಲ್ಲಸ್ಯ || ಭಾ. ಭೂ. 149. ||
(ಸಮಾಸದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಪದವಾಗಿರುವ ಎಲ್ಲ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಆಕಾರಾದೇಶವುಂಟು.)
ಪ್ರಾಯಿಕಮುಕ್ಕುಂ ದೀರ್ಘಾಫ - |
ಮ್ನಾಯಮದಂತೆಲ್ಲ ಶಬ್ದದೊಳ್ ವೃತ್ತಿಗತಂ ||
ಮಾಯೆಂಬುದು ಮಹಿಮಾಫಿ - |
ಪ್ರಾಯದೊಳೊಂದಿರ್ಕುಮೊಂದಿ ಮಹತೆಂಬುದುಫೋಳ್ || ಶ. ಸ್ಮೃ. 55. ||

“ಎಲ್ಲಂಗಮೆಲ್ಲ ಧನಮುಮ- |

ನೆಲ್ಲೆಡೆಯೊಳಮೆಲ್ಲ ತೆಲಿದೊಳುಂ ಕುಡುಗೆಮಗೆ . . .” || 404 ||

“ಎಲ್ಲಾ ರತ್ನಂಗಳುಮನೊಳಕೊಂಡೊಳ್ಳನಂಭೋಧಿ ಲೋಕ |

ಕೈಲ್ಲಂ ಬೀಲಿಲ್ . . . . .” || 405 ||

ಮಹಚ್ಚಬ್ಬಕ್ಕೆ — ಮಾದೇವಂ; ಮಾಕಾಳಿ; ಮಾದಾನ್ರಿ; ಮಾಶೌಯಂ.

ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ — ಮಾಸಾವಂತಂ; ಮಾಲಕುಮಿ; ಮಾನಾಮಿ.

ಸೂತ್ರಂ¹⁾. || ೧೭೬ ||

In ತತ್ಪುರುಷ Com-
pounds the final
letter of the first
word is often
elided, and also a
homogeneous

ನೆಲೆಗೊಳ್ಳಂ ಪೂರ್ವಪದಾಂ- |

ತ್ಯಲೋಪಮದು ಬಹುಳದಿಂದೆ ತತ್ಪುರುಷಕ್ಕೆ- ||

ಗ್ಗಲಿಪುದುಚಿತಾಕ್ಷರಾಗಮ- |

ಮೊಲೆಗುಂ ಕೆಳಗಣ್ಣೆ ಕಿಪ್ಪಿಂಸಂಬಾದೇಶಂ. || ೧೭೭ ||

(ಉಚಿತ) letter is often supplied with or without Elision. ಕೆಳಗು becomes ಕಿಪ್ಪಿ and (before ನ) ಕಿನ್.

ವದಚ್ಚೇದಂ. — ನೆಲೆಗೊಳ್ಳಂ ಪೂರ್ವಪದಾಂತ್ಯಲೋಪಂ ಅದು ಬಹುಳದಿಂದೆ ತತ್ಪುರುಷಕ್ಕೆ: ಅಗ್ಗಲಿಪುದು ಉಚಿತಾಕ್ಷರಾಗಮಂ; ಒಲೆಗುಂ ಕೆಳಗಣ್ಣೆ ಕಿಪ್ಪಿ ಕಿನ್ ಎಂಬ ಅದೇಶಂ.

ಅನ್ವಯಂ. — ತತ್ಪುರುಷಕ್ಕೆ ಪೂರ್ವಪದಾಂತ್ಯಲೋಪಂ ಅದು ಬಹುಳದಿಂದೆ ನೆಲೆಗೊಳ್ಳಂ; ಉಚಿತಾಕ್ಷರಾಗಮಂ ಅಗ್ಗಲಿಪುದು; ಕೆಳಗಣ್ಣೆ ಕಿಪ್ಪಿ ಕಿನ್ ಎಂಬಾದೇಶಂ ಒಲೆಗುಂ.

1) ತತ್ಪುರುಷೇ ಪೂರ್ವಪದಾಂತ್ಯಲೋಪಃ ಪ್ರಾಯೋ ಯಥೋಚಿತಾಗಮುತ್ಥ

|| ಭಾ. ಭೂ. 148. ||

(ತತ್ಪುರುಷಸಮಾಸದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಪದದ ಅಂತ್ಯಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಯಿಕವಾಗಿ ಲೋಪವುಂಟು; ಉಚಿತಾಗಮವು ಬರುವುದುಂಟು.)

ತತ್ಪುರುಷಸಮಾಸದೊಳು- |

ದ್ಯತ್ಪೂರ್ವಪದಾಂತ್ಯಲೋಪಮಕ್ಕುಂ ಪ್ರಚುರಂ ||

ವೃತ್ತಾದಿಶ್ಚಿ ವಡೆಗುಂ |

ತತ್ಪರದೊಳ ಬಹಿಯಮುಚಿತ ವರ್ಣಾಗಮಮುಂ || ಶ. ಸ್ಮೃ. 54. ||

ಟೀಕು.— ತತ್ಪುರುಷಕ್ಕೆ = ತತ್ಪುರುಷಸಮಾಸಕ್ಕೆ; ಪೂರ್ವಪದ = ಮೊದಲ ಪದದ; ಅಂತ್ಯ = ಕಡೆಯಣ್ಣಕ್ಕರದ; ಲೋಪಂ = ಅದರ್ಶನಂ; ಅದು = ಅದು; ಬಹುಳದಿಂದೆ = ಬಹುಳದಿಂದೆ; ಸಲಿಗೊಳ್ಳುಂ = ಸಲಿಗೊಂಬುದು; ಉಚಿತ = ಉಚಿತವಾದ; ಅಕ್ಷರ = ಅಕ್ಷರದ; ಅಗಮಂ = ಅಗಮಂ; ಅಗ್ಗಲಿಪ್ಪದು = ಬರ್ಪುದು; ಕೆಳಗಣ್ಣೆ = ಕೆಳಗಿಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ; ಕಿಪ್ಪಿ = ಕಿಪ್ಪಿದು; ಕಿನ್ = ಕಿನ್ನಿದು; ಎಂಬಾದೇಶಂ = ಎಂಬಾದೇಶಂ; ಒಲಿಗುಂ = ಬರ್ಪುದು.— ಅಗ್ಗಲಿಪ್ಪದಂದೊಡೆ ವೆಗ್ಗಲಿಪ್ಪದು; ಒಲಿಗುಂ ಎಂದೊಡೆ ಒಲಿಪ್ಪದಂಬುದರ್ಥಂ = ಬಿಚಿತ್ಯದಿಂ ಬರ್ಪುದೆಂಬುದರ್ಥಂ.

ವೃತ್ತಿ.— ತತ್ಪುರುಷಕ್ಕೆ ಬಹುಳದಿಂ ಕೆಲವೆಡೆಯೊಳ್ಳೊಡಲ ಪದದ ಕಡೆ ಯಕ್ಕರಕ್ಕೆ ಲೋಪಂ; ಕೆಲವೆಡೆಯೊಳ್ ಲೋಪಂವಿರಸುಚಿತಾಕ್ಷರಾಗಮಂ; ಕೆಳಗಿಂಬುದರ್ಕ್ಕೆ ಕಿಪ್ಪಿದುಂ ಕಿನ್ ಎಂದುಮಾದೇಶಮಕ್ಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ.— ಪದಾಂತ್ಯಲೋಪಕ್ಕೆ — ಒಳಕೋಟೆ; ಹೊಲಿವೇಲಿ; ಜೇನೆಯ್; ತೆಂಗಾಳಿ; ಅರಮನೆ.

ಉಚಿತಾಕ್ಷರಾಗಮಕ್ಕೆ — ತೆಂಬೆಲರ್; ದಾಂಗುಡಿ; ಮಾಂಗಾಯ್; ಅಂಗೊಳಗು; ಅಂಗೊಳಂ; ಕಮ್ಮಂಗಣೆ; ಕಡಲಾನೊಂಗೆಂಗಳಿರಂ.

“ಕಮ್ಮಂಗಣಿಯಿಂದೆಚ್ಚವ- |
ನಿಮ್ಮಾವಿನ ಪೊದಲಿಕ್ಕೊಳಿದು . . . . .” || 406 ||

ಲೋಪಮಿಲ್ಲ ದುಚಿತಾಕ್ಷರಾಗಮಕ್ಕೆ — ನಟ್ಟಿವಾನ್; ನಟ್ಟಿವನೆ; ನಟ್ಟಿಗೊಂಬು; ನಟ್ಟಿವನಿ. ಇಲ್ಲಿ ಎಕಾರಮುಚಿತವರ್ಣಾಗಮಂ.

ಕಿಪ್ಪಿದೇಶಕ್ಕೆ — ಕಿಪ್ಪೊಂಬು; ಕಿಪ್ಪಿವಲ್; ಕಿಪ್ಪಿಣೆ; ಕಿಪ್ಪಿಟ್ಟು; ಕಿಪ್ಪಿಡಲ್.

ಕಿನಾದೇಶಕ್ಕೆ — ಕಿನ್ನೀರ್; ಕಿನ್ನೆಲಂ.

ಸೂತ್ರಂ. || ೧೭೭ ||

Also in ಕರ್ಮಧಾರಯ and other Compounds such Elision takes place.	ಅಕ್ಕುಂ ಪದಾಂತ್ಯಲೋಪಂ ತಕ್ಕಂತಿರೆ ಕರ್ಮಧಾರಯಕ್ಕುಂ ದ್ವಿಗುಗಂ ಮಿಕ್ಕಾ ದ್ವಂದ್ವಕ್ಕುಂ ಮೇ- ಲಕ್ಕರಿಗಿನಾ ಕ್ರಿಯಾಸಮಾಸೋಪೇತಂ. ೧೮೮
--	---

ವದರ್ಕ್ಕೇದಂ. — ಆಕ್ಕಂ ನದಾಂತ್ಯಲೋವಂ ತಕ್ಕ ಆಂತೆ ಇರೆ ಕರ್ಮಧಾರಯಕ್ಕಂ
ವ್ವಿಗುಗಂ ಮಿಕ್ಕ ಆ ದ್ವಂದ್ವಕ್ಕಂ; ಮೇಲೆ ಆಕ್ಕರಿಗರಿಂ ಆ ಕ್ರಿಯಾಸಮಾಸೋಪೇತಂ.

ಅಸ್ವಯಂ. — ಕರ್ಮಧಾರಯಕ್ಕಂ ವ್ವಿಗುಗಂ ಮಿಕ್ಕಾ ದ್ವಂದ್ವಕ್ಕಂ ತಕ್ಕಂತಿರೆ ನದಾಂತ್ಯ
ಲೋವಂ ಆಕ್ಕಂ; ಮೇಲೆ ಆಕ್ಕರಿಗರಿಂ ಆ ಕ್ರಿಯಾಸಮಾಸೋಪೇತಂ.

ಟೀಕು. — ಕರ್ಮಧಾರಯಕ್ಕಂ = ಕರ್ಮಧಾರಯಸಮಾಸಕ್ಕೆಯುಂ; ವ್ವಿಗುಗಂ =
ವ್ವಿಗುಸಮಾಸಕ್ಕೆಯುಂ; ಮಿಕ್ಕಾ = ಉಳಿದ ಆ; ದ್ವಂದ್ವಕ್ಕಂ = ದ್ವಂದ್ವಸಮಾಸಕ್ಕೆಯುಂ;
ತಕ್ಕಂತಿರೆ = ತಕ್ಕ ಹಾಗೆ; ನದಾಂತ್ಯಲೋವಂ = ಪೂರ್ವ ಪದದ ಕವಯಕ್ಷರದ ಲೋವಂ;
ಆಕ್ಕಂ = ಆಪ್ಪದು; ಮೇಲೆ = ಆ ಮೇಲೆ; ಆಕ್ಕರಿಗರಿಂ = ಆಕ್ಷರಜ್ಞರಿಂದೆ; ಆ ಕ್ರಿಯಾಸಮಾ
ಸೋಪೇತಂ = ಆ ಕ್ರಿಯಾಸಮಾಸದಲ್ಲಿಯುಂ ಕೂಡಿರ್ಪದು.

ವೃತ್ತಿ. — ಕರ್ಮಧಾರಯಕ್ಕಂ ವ್ವಿಗುವಿಂಗೆಂ ದ್ವಂದ್ವಕ್ಕಂ ಕ್ರಿಯಾಸಮಾ
ಸಕ್ಕಂ ಪೂರ್ವಪದಾಂತ್ಯಲೋವಂ ಕೆಲವೆಡೆಗಳಕ್ಕಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ಕರ್ಮಧಾರಯಕ್ಕೆ — ಬಡವುನಡು, ಬಡನಡು; ಅರಸು
ನೇಹಿಲ್, ಅರನೇಹಿಲ್; ಪೊಲ್ಲದುಮೊಗಂ, ಪೊಲ್ಲಮೊಗಂ.

“ಪೊಲ್ಲವಾನಿಸರ ಪೊಲ್ಲಮೊಗಂಗಳಂ . . . . .” || 407 ||

ವ್ವಿಗುವಿಂಗೆ — ಪಲವುದೆವಸಂ, ಪಲದೆವಸಂ; ಪಲವುಕಣ್, ಪಲಗಣ್;
ಪಲವುಪಣ್, ಪಲವಣ್.

ದ್ವಂದ್ವಕ್ಕೆ — ತಮ್ಮತಮ್ಮರಾಜ್ಯಂ, ತಂತಮ್ಮ ರಾಜ್ಯಂ; ತಂತಮ ಮಹಾ
ವಿಭೂತಿ; ತಂತಮ ಬಲಂ.

“ಸಾದರಿಗಂ ಪಲವಣ್ಣನದೇನಸೀವಂ . . . . .” || 408 ||

ಕ್ರಿಯಾಸಮಾಸಕ್ಕೆ — ಪೋಗುತಂದಂ, ಪೋತಂದಂ; ಕೆಳಗುಸಾರ್ದಂ, ಕೆಳ
ಸಾರ್ದಂ; ಎಯ್ಪುತಂದಂ, ಎಯ್ಪಂದಂ; ಕೆಳವಸುತ್ತಿದಂ, ಕೆಳಸುತ್ತಿದಂ; ಎನ
ಪೇಲ್ಪಿತ್ತಿಂ,

“ಎವೇಲ್ಪಿತ್ತಿನವನ ಚಾಗದ ಪೆಂಪಂ;”

ಏತರ್ಕೆ ಬಂದಂ. ಏವಂದಂ; ಏತರ್ಕೆ ಪೋದಂ, ಏಪೋದಂ.

“ಏವಂದರೇಪೋದರೆನ್ನದೆ ಕಾಲ್ತರಿಸಲ್ಪಮೆಂದು.” || 409 ||

ಸೂತ್ರಂ. || ೧೭೮ ||

In the midst of ಕರ್ಮಧಾರಯು ದೊರೆಕೊಳ್ಳದತ್ತವಿಧಿಯಂ- |
 Compounds ತರಾಳದೊಳ್ಳಹುಳಮಾಗಿ ಮಧ್ಯಪದಕ್ಕಂ ||
 an ಅ will appear ದೊರೆಕೊಳ್ಳದದರ್ಶನವಿಧಿ |
 and so to say ವಿರಳತೆಯಿಂ ಕರ್ಮಧಾರಯಕ್ಕಪ್ಪಿವವರಿಂ. || ೧೭೯ ||
 an Elision of ಅಂತಸ್ಪ occurs.

ವದಚ್ಛೇದಂ. — ದೊರೆಕೊಳ್ಳುವು ಅತ್ಯವಿಧಿ ಅಂತರಾಳದೊಳ್ ಬಹುಳಂ ಆಗಿ, ಮಧ್ಯ ಪದಕ್ಕಂ ದೊರೆಕೊಳ್ಳುದು ಅದರ್ಶನವಿಧಿ ವಿರಳತೆಯಿಂ ಕರ್ಮಧಾರಯಕ್ಕೆ ಅಪ್ಪಿವವರಿಂ.

ಅಸ್ವಯಂ. — ಕರ್ಮಧಾರಯಕ್ಕೆ ಅಂತರಾಳದೊಳ್ ಅತ್ಯವಿಧಿ ಬಹುಳಂ ಆಗಿ ದೊರೆ ಕೊಳ್ಳುದು, ಅಪ್ಪಿವವರಿಂ ಮಧ್ಯಪದಕ್ಕಂ ವಿರಳತೆಯಿಂ ಅದರ್ಶನವಿಧಿ ದೊರೆಕೊಳ್ಳುದು.

ಟೀಕು. — ಕರ್ಮಧಾರಯಕ್ಕೆ = ಕರ್ಮಧಾರಯಸಮಾಸಕ್ಕೆ; ಅಂತರಾಳದೊಳ್ = ಮಧ್ಯಪದಕ್ಕಂ; ಅತ್ಯವಿಧಿ = ಅಕಾರದ ವಿಧಿ; ಬಹುಳಮಾಗಿ = ಬಹುಳವಾಗಿ; ದೊರೆಕೊಳ್ಳುದು = ಪ್ರಾಪ್ತಿಸುವುದು; ಅಪ್ಪಿವವರಿಂ = ಬಲ್ಲವರಿಂದೆ; ಮಧ್ಯಪದಕ್ಕಂ = ನಡುವಣ ಪದಕ್ಕಿಯುಂ; ವಿರಳತೆಯಿಂ = ವಿರಳತ್ವದಿಂದೆ; ಅದರ್ಶನವಿಧಿ = ಲೋಪದ ವಿಧಿ; ದೊರೆಕೊಳ್ಳುದು = ಬರ್ಪುದು.

ವೃತ್ತಿ. — ಕರ್ಮಧಾರಯದೊಳೆತ್ತಾನುಂ ಮಧ್ಯದೊಳೊಂದಕಾರಮಕ್ಕುಂ; ಕೆಲವೆಡೆಯೊಳ್ ಮಧ್ಯಪದಕ್ಕೆ ಲೋಪಮಕ್ಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ಅತ್ಯಕ್ಕೆ — ಬಟ್ಟಿತ್ತುತೊಡೆ, ಬಟ್ಟದೊಡೆ; ಬೆಟ್ಟವೆಸಗೆ. ದಟ್ಟವಳ್ಳಿ ಇವುಮಂತೆ.

ಮಧ್ಯಪದಲೋಪಕ್ಕೆ — ಅಲರಂತಸ್ಪ ಕಣ್ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಅಂತಸ್ಪ ಎಂಬು ದರ್ಕೆ ಲೋಪವಾಗಿ ಅಲರ್ಗಣ್ ಎಂದಾಯ್ತು; ಪೆಪ್ಪಿನೊಸಲ್, ತೊಂಗಲ್ಲು ರುಳ್, ತುಂಬಿಗುರುಳ್; ಇವುಮಂತೆ.

ಸೂತ್ರಂ¹⁾. || ೧೭೯ ||

Further the final syllable together with the penultimate vowel of the first word (Adjective) is elided, and the vowel of the first syllable of this word, when ಇ, often changed into ಎ.

ಮುಂದಣ ಪದಂ ವಿಶೇಷ್ಯದೋ- |
 ಳೊಂದಿರೆ ಪಿಂದಿರ್ದ ಪದದುಪಾಂತ್ಯಸ್ವರದಿಂ ||
 ಸಂದಿಪುದು ಲೋಪಮಾದಿಯೊ- |
 ಳೊಂದಿದಿಕಾರಕ್ಕೆಕಾರವಿಧಿ ಬಹುಳತೆಯಿಂ. || ೧೮೦ ||

ಪದಕ್ಕೆರ್ದಂ. — ಮುಂದಣ ಪದಂ ವಿಶೇಷ್ಯದೋಳ್ ಒಂದಿ ಇರೆ, ಪಿಂದೆ ಇರ್ದ ಪದದ ಉಪಾಂತ್ಯಸ್ವರದಿಂ ಸಂದಿಪುದು ಲೋಪಂ; ಆದಿಯೋಳ್ ಒಂದಿದ ಇಕಾರಕ್ಕೆ ಎಕಾರವಿಧಿ ಬಹುಳತೆಯಿಂ.

ಅನ್ವಯಂ. — ಉಪಾಂತ್ಯಸ್ವರದಿಂ ಲೋಪಂ ಸಂದಿಪುದು; ಆದಿಯೋಳ್ ಒಂದಿದಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬಹುಳತೆಯಿಂ ಎಕಾರವಿಧಿ ಎಂಬುದನ್ವಯಂ.

ಟೀಕು. — ಮುಂದಣ = ಅಗ್ರದ; ಪದಂ = ಪದಂ; ವಿಶೇಷ್ಯದೋಳ್ = ವಿಶೇಷ್ಯದಲ್ಲಿ; ಒಂದಿರೆ = ಕೂಡಿರೆ; ಪಿಂದೆ = ಹಿಂದೆ; ಇರ್ದ ಪದದ = ಇರ್ದ ಪದದ; ಉಪಾಂತ್ಯಸ್ವರದಿಂ = ಉಪಾಂತ್ಯಸ್ವರದೊಡನೆ; ಲೋಪಂ = ಅದರ್ಶನಂ; ಸಂದಿಪುದು = ಸಂದಿಸುವುದು; ಆದಿಯೋಳ್ = ಮೊದಲಲ್ಲಿ; ಒಂದಿದಿಕಾರಕ್ಕೆ = ಕೂಡಿದ ಇಕಾರಕ್ಕೆ; ಬಹುಳತೆಯಿಂ = ಬಹುಳತ್ವದಿಂದೆ; ಎಕಾರವಿಧಿ = ಎಕಾರದ ವಿಧಿ ಸಂದಿಪುದು.

1) ವಿಶೇಷ್ಯೋತ್ತರಪದ ಪೂರ್ವಪದಸ್ಯೋಪಾಂತಸ್ವರಾದೇರ್ಲೋಪಃ || ಭಾ. ಭೂ. 135. ||

(ನರನವನು ವಿಶೇಷವಾಗಿರೆ ಪೂರ್ವಪದದ ಉಪಾಂತ್ಯಸ್ವರವನ್ನು ಆದಿಯಾಗುಳ್ಳ ಅವಯವಕ್ಕೆ ಲೋಪವು.)

ಇಕಾರಸ್ಯೊತ್ತರಸ್ವಃ || ಭಾ. ಭೂ. 136. ||
 (ಅಂತದ ಸಮಾಸದಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಇಕಾರಕ್ಕೆ ಎಕಾರಮುಂಟು.)
 ನ ಚ ಕ್ವಚನ || ಭಾ. ಭೂ. 137. ||

(ಕೆಲವೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಆ ಇಕಾರವು ಎಕಾರವಾಗದು.)
 ಉತ್ತರಪದಂ ವಿಶೇಷ್ಯದೋ- |
 ಳೊತ್ತರಿಸಿರೆ ಪೂರ್ವಪದದುಪಾಂತ್ಯಸ್ವರದಿಂ- ||
 ದತ್ತಿದುರ್ವರ್ತೆ ಲೋಪಂ |
 ಮತ್ತಮಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬಹುಳಮುಕ್ಕುಮೆಕಾರಂ. || ಶ. ಸ್ಮೃ. 49. ||

ವೃತ್ತಿ.— ಪರಪದಂ ವಿಶೇಷ್ಯವಾಗಿರೆ, ಪೂರ್ವಪದದುಪಾಂತ್ಯಸ್ವರದಿಂ ಲೋಪಂ; ಪದದಾದಿಯಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬಹುಳದಿಂದೆಕಾರಮಕ್ಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ.— ಉಪಾಂತ್ಯಸ್ವರಲೋಪಕ್ಕೆ — (ತೆಳಿತ್ತು + ಬಸಿಹ್) = ತೆಳ್ಳ ಸಿಹ್; (ಬಳಿತ್ತು + ನುಡಿ) = ಬಳ್ಳುಡಿ; (ಬಲಿತು + ಮುಗುಳ್) = ಬಲ್ಮುಗುಳ್; (ಮೆಲ್ಲಿತು + ಅಡಿ) = ಮೆಲ್ಲಡಿ.

ಎತ್ತಕ್ಕೆ — (ಪಿರಿದು + ಮೊಲೆ) = ಪೆಮೊಲೆ; ಪೆಮರಂ; ಪೆಮಾರತು; (ಜಳಿದು + ತಿಂಗಳ್) = ಬೆಳ್ಳಿಂಗಳ್; ಬೆಳ್ಳುಗಿಲ್; ಬೆಳ್ಳಲ್; ಬೆಳ್ಳಯಲ್.

ಬಹುಳಕ್ಕೆ — (ಜಿಣಿತು + ಕೊನೆ) = ಜಿಣ್ಣೊನೆ; ಜಿಣ್ಣೊಹಿ; (ಇನಿದು + ಮಾವು) = ಇಮ್ಮಾವು.

ಸೂತ್ರಂ.¹⁾ || ೧೮೦ ||

Further chiefly when, after the Elision, the final consonant of the first word (Adjective, Numeral) meets a vowel,

ಆಗುರುಪದಾದಿಗೆ ದೀರ್ಘಂ |
ನೆಗಪ್ಪಿಂ ಮತ್ತಲ್ಲಿ ಬಂದು ಣಟಳನತಂಗಳ್ ||
ಪುಗೆ ಪೆಟಿತೆಂ ದ್ವಿಭಾವಂ |
ನೆಗಪ್ಪಿಂ ಸ್ವರಮಿದಿರೊಳೊದವೆ ಬಹುಳತೆಯಿಂದಂ.

|| ೧೯೧ ||

its own vowel is lengthened; and when its final consonant has become ಣ್, ಟ್, ಳ್, ನ್, or ತ್, it is doubled (cf. S. 69).

1) ಸ್ವರಾದೌ ದೀರ್ಘಸ್ವಗುರೋಃ || ಭಾ. ಭೂ. 138. ||

(ಸ್ವರವು ಪರವಾಗಲು ಗುರ್ವಕ್ಷರವಿಲ್ಲದ ಪೂರ್ವಪದಕ್ಕೆ ದೀರ್ಘವಾಗುವುದು.)

ಣಟಳನತಾನಾಂ ದ್ವಿಭಾವಃ || ಭಾ. ಭೂ. 139. ||

(ಣ ಟ ಳ ನ ತ ಎಂಬಿವಕ್ಕೆ ದ್ವಿತ್ವವುಂಟು.)

ಸ್ವರಪೂದಿಯಪ್ಪುವವು ಮುಂ- |

ತಿರೆ ದೀರ್ಘಂ ಮೊದಲೊಳಗುರುಗಕ್ಕುಂತದವಾಂ- ||

ತರದೊಳ ಣಟಳನತಂಗಳ್ |

ಮೊರೆಕೊಳಿ ತಳಿಗುಂ ದ್ವಿರುಕ್ತಯಂ ಬಹುಳತೆಯಿಂ. || ಶ. ಸ್ಮೃ. 50. ||

ವದಕ್ಷೇದಂ. — ಅಗುರುವದಾವಿಗೆ ದೀರ್ಘಂ ನೆಗಬ್ಬಿಂ, ಮತ್ತೆ ಅಲ್ಲಿ ಬಂದು ಐಟಳ ನ ತಂಗಳ್ ಪುಗ, ಪೆಪಿತೆಂ, ದ್ವಿಭಾವಂ ನೆಗಬ್ಬಿಂ, ಸ್ವರಂ ಇವಿರೊಳ್ ಒದವೆ, ಬಹುಳತೆಯಿಂದಂ.

ಅನ್ವಯಂ. — ಸ್ವರಂ ಇದಿರೊಳ್ ಒದವೆ, ಬಹುಳತೆಯಿಂದಂ ಅಗುರುವದಾವಿಗೆ ದೀರ್ಘಂ ನೆಗಬ್ಬಿಂ; ಮತ್ತೆ ಅಲ್ಲಿ ಐಟಳ ನ ತಂಗಳ್ ಬಂದು ಪುಗ, ಪೆಪಿತೆಂ, ದ್ವಿಭಾವಂ ನೆಗಬ್ಬಿಂ.

ಟೀಕು. — ಸ್ವರಂ = ಸ್ವರಾಕ್ಷರಂ; ಇದಿರೊಳ್ = ವರದಲ್ಲಿ; ಒದವೆ = ಪ್ರಾಪ್ತಿಸೆ; ಬಹುಳತೆಯಿಂದಂ = ಬಹುಳವಿದೆ; ಅಗುರು = ಲಘುವಾದ; ವದ = ವದಂಗಳ; ಅದಿಗೆ = ವೊಪಲ್ಲಿ; ದೀರ್ಘಂ = ದೀರ್ಘಂ; ನೆಗಬ್ಬಿಂ = ಪ್ರಸಿದ್ಧಿವಡವುದು; ಮತ್ತೆ = ಆ ಮೇಲೆ; ಅಲ್ಲಿ = ಆ ಸ್ವರಾಕ್ಷರಂಗಳಿರಾದಲ್ಲಿ; ಐಟಳ ನ ತಂಗಳ್ = ಣಕಾರ ಟಕಾರ ಳಕಾರ ನಕಾರ ತಕಾರಂಗಳ್; ಬಂದು = ಬಂದು; ಪುಗ = ಪ್ರವೇಶವಾಗೆ; ಪೆಪಿತೆಂ = ಅಸ್ಯವೆಂ; ದ್ವಿಭಾವಂ = ದ್ವಿತ್ವಂ; ನೆಗಬ್ಬಿಂ = ಪ್ರಸಿದ್ಧಿವಡವುದು.

ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿ. — ಸ್ವರಂ ವರವಾಗೆ, ವದದಾದಿಯು ಹ್ರಸ್ವಕ್ಕೆ ದೀರ್ಘಮಕ್ಕುಂ; ಪೂರ್ವವದಾಂತ್ಯದೊಳ್ ಐಟಳ ನ ತಂಗಳಿರೆ, ದ್ವಿಭಾವಮಕ್ಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ದೀರ್ಘಕ್ಕೆ — (ಪಿವಿದು + ಆನೆ = ಪೆರಾನೆ) = ಪೇರಾನೆ. ಪೇರಡವಿ. ಪೇರೊಕ್ಕಲ್. ಪೇರಡಿ. ಪೇರೊಡಲ್; ಓರೆಂಜಲ್ ಈರೈದು, ಈರೊತ್ತೆ.

ಬಹುಳದಿಂ ವ್ಯಂಜನವರಮಾದಲ್ಲಿಯುಂ ದೀರ್ಘವಾಯ್ತು — (ಇನಿದು + ಸ್ವರಂ = ಇಂಚರಂ) = ಈಂಚರಂ. ಈಂಬುಳಿ. ಈಂಗಡಲ್. ಈಂದುಟಿ, ಈಂದೋಳ್.

“ಈಂಗಡಲೊಳ್ಳುವೆತ್ತ ವನಿಕನ್ನಡಿ ಚಂದ್ರಮು...” || 410 ||

ದ್ವಿತ್ವಕ್ಕೆ — (ಪೆಣ್ + ಉಡೆ) = ಪೆಣ್ಣುಡೆ, (ನುಣಿತು + ಅರಿಸಿನಂ) = ನುಣ್ಣು ರಿಸಿನಂ, ತಣ್ಣೆಲರ; — ಕಟ್ಟಾಯಂ, ಕಟ್ಟೇಲಿಂ, ಕಟ್ಟಳೆ; — ನಿಟ್ಟಯ್ಡಿ, ನಿಟ್ಟ ಸಳ್, ಕಟ್ಟುಬ್ಬಟ್ಟೆ; — ಬೆಳ್ಳಾನೆ, ಬಳ್ಳಣಿಸು, ಅಳ್ಳೇಯು, ಬೆಳ್ಳಾಳಾ; — ಇನ್ನುಣಿಸು; — ಕಿತ್ತಡಿ, ಕುತ್ತಡಿ, ಕಿತ್ತಿಳೆ, ಕಿತ್ತಾಯಂ, ಕುತ್ತಳೆ, ಕುತ್ತಿವಂ, ಕುತ್ತಿಸಳ್.

“ಬಳ್ಳಾಳೆಡೆಗೊದನೊದಲ್ ಚಟ್ಟನೊಳೊವುಂ.” || 411 ||

ಸೂತ್ರಂ¹⁾. || ೧೮೧ ||

Remark on S.
180; ಕಡಿದು, ನಿಡಿದು,
ನಡುವು, before
Vowels, become
ಕಟ್ಟು, ನಿಟ್ಟು, ನಟ್ಟು;
but, before

ಕಡಿದು ನಿಡಿದೆಂಬ ನಡುವೆ- |
ಬ ಡಕಾರಂ ಟತ್ವಮಾಯ್ತು ಕಿಠಿದರ್ಕ ಕುಠಿಠಿಂ- ||
ಬೆಡೆಯಲ್ಲಿ ತಕಾರಂ ಸ್ವರ- |
ಮಡಸೆ ಪರಕ್ಕುತ್ವಮಸ್ವರಂ ನಿಲೆ ಪರದೊಳ್. || ೧೯೨ ||

Consonants, ಕಡು, ನಿಡು, ನಡು. — ಕಿಠು and ಕುಠು (from ಕಿಠಿದು), before Vowels, become ಕತ್ತು, ಕುತ್ತು; before Consonants they do not change.

ಪದಚ್ಛೇದಂ.—ಕಡಿದು ನಿಡಿದು ಎಂಬ ನಡುವು ಎಂಬ ಡಕಾರಂ ಟತ್ವಂ ಆಯ್ತು, ಕಿಠಿದರ್ಕ ಕುಠು ಎಂಬ ಎಡೆಯಲ್ಲಿ ತಕಾರಂ, ಸ್ವರಂ ಅಡನೆ ಪರಕ್ಕೆ; ಉತ್ಪಂ, ಅಸ್ವರಂ ನಿಲೆ ಪರದೊಳ್.

ಅನ್ವಯಂ.—ಪರಕ್ಕೆ ಸ್ವರಂ ಅಡನೆ, ಕಡಿದು ನಿಡಿದೆಂಬ ನಡುವೆಂಬ ಡಕಾರಂ ಟತ್ವಂ ಆಯ್ತು; ಕಿಠಿದರ್ಕ ಕುಠು ಎಂಬೆಡೆಯಲ್ಲಿ ತಕಾರಂ; ಪರದೊಳ್ ಅಸ್ವರಂ ನಿಲೆ, ಉತ್ಪಂ.

ಟೀಕು.— ಪರಕ್ಕೆ = ಮುಂಗಡೆಗೆ; ಸ್ವರಂ = ಸ್ವರಾಕ್ಷರಂ; ಅಡನೆ = ಪೂರ್ವಗಿಯಾಗೆ; ಕಡಿದು ನಿಡಿದೆಂಬ ನಡುವೆಂಬ ಡಕಾರಂ = ಕಡಿದು ನಿಡಿದು ನಡುವೆಂಬ ಶಬ್ದಗಳ ಡಕಾರಂ; ಟತ್ವಂ = ಟಕಾರಂ; ಆಯ್ತು = ಆಯಿತು; ಕಿಠಿದರ್ಕ = ಕಿಠಿದೆಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ; ಕುಠಿಠಿಂ ಬೆಡೆಯಲ್ಲಿ = ಕುಠು ಎಂಬಾದೇಶಂ ಬಂದಲ್ಲಿ; ತಕಾರಂ = ತತ್ವಂ ಆಯ್ತು; ಪರದೊಳ್ = ಮುಂದೆ; ಅಸ್ವರಂ = ವ್ಯಂಜನಂ; ನಿಲೆ = ನೆಲೆಗೊಳೆ; ಉತ್ಪಂ = ಈ ಪೇಳ್ವ ಶಬ್ದಂಗಳ ಕಡೆಯಣ್ಣು ರಕ್ಕೆ ಉಕಾರಂ ಆಯ್ತು.

1) ಕಡಿದು ನಿಡಿದು ದ್ವಯಸ್ಯಾಧ್ಯೈಕ ಸ್ವರಾಕ್ಷರಸ್ಯ ಟಃ || ಭಾ. ಭೂ. 140. ||
(ಸ್ವರ ಪರವಾಗಲು, ಕಡಿದು ನಿಡಿದು ಎಂಬಿವುಗಳಲ್ಲಿನ ಡಕಾರಕ್ಕೆ ಟಕಾರವುಂಟು.)
ನಡೋಶ್ಚ. || ಭಾ. ಭೂ. 141. ||
(ನಡು ಎಂಬುದರಲ್ಲಿನ ಡಕಾರಕ್ಕೂ ಟಕಾರವುಂಟು.)
ಕಿಠಿದೋಶ್ಚಃ || ಭಾ. ಭೂ. 142. ||
(ಕಿಠಿದು ಎಂಬುದರಲ್ಲಿನ ಅಂತ್ಯಾಕ್ಷರಕ್ಕೆ ಲೋಪವುಂಟು.)
ತೇಪಾಮುದಂತತ್ವಂ ವ್ಯಂಜನೇಷು. || ಭಾ. ಭೂ. 143. ||
(ವ್ಯಂಜನವು ಪರವಾದರೆ ಕಡಿದು ಮೊದಲಾದ ಶಬ್ದಗಳ ಅಂತ್ಯಕ್ಕೆ ಉಕಾರವು ಬರುವುದು.)
ಕಡಿದು ನಿಡಿದೆಂಬಿವೆರಡು |
ಕಡೆಯೊಳ್ ಟತ್ವಂ ತಕಾರಮಕ್ಕುಂ ಕಿಠಿದೆಂ- ||
ಬೆಡೆಯೊಳ್ ಸ್ವರಮಿರೆ ತಾಮವು |
ಪಡೆಗುಮುಕಾರಾಂತ ಭಾವಮಂ ವ್ಯಂಜನದೊಳ್ || ಶ. ಸ್ಮೃ. 51. ||

ವೃತ್ತಿ.—ಸ್ವರಂ ಪರಮಾಗೆ, ಕಡಿದು ನಿಡಿದು ನಡುವೆಂಬ ಡಕಾರಕ್ಕೆ
 ಟಕಾರಮಕ್ಕುಂ; ಕಿಲಿಂಬೆಂಬ ಲಿಕಾರಕ್ಕುಂ ಕುಲಿಂ ಬಂಬ ಲಿಕಾರಕ್ಕುಂ
 ವ್ಯಂಜನದ ತಕಾರಮಕ್ಕುಂ; ವ್ಯಂಜನ ಪರಮಾದೆಡೆಯೊಳಿವರ್ಕೆ ಉಕಾರ
 ಮಕ್ಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ.—ಟಕಾರಕ್ಕೆ—ಕಟ್ಟಾಳ್, ಕಟ್ಟುಬ್ಬಸಂ;—ನಿಟ್ಟಡಕಿಲ್.
 ನಿಟ್ಟಿರ್ಕೆ—ನಟ್ಟಡಿವಿ, ನಟ್ಟಾಳಂ, ನಟ್ಟಿರುಳ್.

ತಕಾರಕ್ಕೆ—ಕಿತ್ತಡಿ, ಕಿತ್ತಿಳಿ, ಕಿತ್ತಿಸಳ್;—ಕುತ್ತಡಿ, ಕುತ್ತಿಸಳ್.

ಉಕಾರಕ್ಕೆ—ಕಡುಗುದುರೆ, ಕಡುಗಾಳಿ;—ನಿಡುದೋಳ್, ನಿಡುವಯ
 ಣಂ;—ನಡುಸೆಲಿಂಗು.

“ನಿಡುಮಾಳಂ ಮುಂದೆ ನೀರಿಲ್ಲ ಣಮೆಮಗುಳ್ಳಡಂ ಪಿಂತಣೂರ್ಗೆಂಟು”
 || 412 ||

ಕಿಲಿಂಗೂಸು, ಕಿಲಿಂನಿಲ್ಲಿ ಕಿಲಿಂವಿದಿರ್, ಕಿಲಿಂವಲೆ, ಕಿಲಿಂನಾಯ್;—
 ಕುಲಿಂವಡಿ, ಕುಲಿಂವಿಡಿ.

ಸೂತ್ರಂ¹⁾. || ೧೮೨ ||

Further, before
 Consonants, ಪಚ್ಚನೆ,
 ಕೆಚ್ಚನೆ, ಬಿಚ್ಚನೆ be-
 ಜನಿಯಿಸುಗುಂ ಪಚ್ಚನೆ ಕೆ- |
 ಚ್ಚನೆ ಬಿಚ್ಚನೆಗಳ ಚಕಾರದೊಳ್ಪತ್ತಂ ಕೆ- ||

¹⁾ ಕೆಚ್ಚನೆ ಬಿಚ್ಚನೆ ಪಚ್ಚನೆ ತದ್ವಾದಾನಂ ಚಾರ್ವೇಮುತ್ತುಂ || ಭಾ. ಭೂ. 145. ||

(ಕೆಚ್ಚನೆ ಬಿಚ್ಚನೆ ಪಚ್ಚನೆ ಎಂಬಿವುಗಳಲ್ಲಿ ಚಕಾರಕ್ಕೆ ವ್ಯಂಜನವು ಪರವಾಗುವಲ್ಲಿ ಸುಕಾರ
 ವುಂಟು.)

ಸ್ವಂತತಾ ಚ || ಭಾ. ಭೂ. 146. ||

(ಆ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ವ್ಯಂಜನವು ಪರವಾಗಲು ಸುಕಾರಾಂತತೆಯುಂಟು.)

ಉಕಾರೋ ವಿಭಾಷಯಾ ಚೈತಃ || ಭಾ. ಭೂ. 147. ||

(ಆ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ಸುಕಾರಾಂತವಾದಲ್ಲಿ ಉಕಾರಕ್ಕೆ ವಿಕಲ್ಪವಿಂದ ಉಕಾರವುಂಟು.)

ಪಚ್ಚನೆಯುಂ ಕೆಚ್ಚನೆಯುಂ |
 ಬಿಚ್ಚನೆಯುಮೆನಿಪ್ಪ ಶಬ್ದದಂತಕ್ಕಕ್ಕುಂ ||
 ಬಿಚ್ಚಂತಿರೆ ಮುತ್ತುಂ ಕೆಲ- |
 ಲಿಚ್ಚಯಿಪಂ ಸ್ವಂತಮುಮನಿಕಾರೈತ್ತಮುಮಂ || ಶ. ಸ್ಮೃ. 52. ||

come ಪಂ, ಕೆಂ, ಬೆಂ; ಚ್ಚ ನೆಯಾದಿಗೆ ಚತ್ವಂ ಮೇ- |
 ಕೆಚ್ಚನೆ becomes also ಣನಿತಲಿ ಮತ್ವಂ ಸುಕಾರಮತ್ವಕ್ಕಿತ್ವಂ. || ೧೯೩ ||
 ಚೆಂ; and ಕೆಚ್ಚನೆ, ಬೆಚ್ಚನೆ, ವಚ್ಚನೆ, appear also as ಕಸು (or ಕೆಸು), ಜಿಸು and ವಸು. Before Vowels
 ವಚ್ಚನೆ becomes ವಚ್ಚು.

ಪದ್ವೀದಂ. — ಜನಿಯಿಸುಗುಂ ವಚ್ಚನೆ ಕೆಚ್ಚನೆ ಬೆಚ್ಚನೆಗಳ ಚಕಾರದೊಳ ಮತ್ವಂ:
 ಕೆಚ್ಚನೆಯ ಅದಿಗೆ ಚತ್ವಂ; ಮೇಣ್ ಅನಿತಲಿ ಮತ್ವಂ ಸುಕಾರಂ, ಎತ್ತಕ್ಕೆ ಇತ್ವಂ.

ಅಸ್ತಯಂ. — ವಚ್ಚನೆ ಕೆಚ್ಚನೆ ಬೆಚ್ಚನೆಗಳ ಚಕಾರದೊಳ ಮತ್ವಂ ಜನಿಯಿಸುಗುಂ
 ಎಂಬುದಸ್ತಯಂ.

ಟೀಕು. — ಅಸ್ವರಂ ನಿಲೆ, ವರದೊಳೆಂಬುದನು ವರ್ತನೆ — ವಚ್ಚನೆ ಕೆಚ್ಚನೆ ಬೆಚ್ಚನೆಗಳ =
 ವಚ್ಚನೆ ಕೆಚ್ಚನೆ ಬೆಚ್ಚನೆ ಎಂಬ ಶಬ್ದಂಗಳ; ಚಕಾರದೊಳ = ಚಕಾರದಲ್ಲಿ; ಮತ್ವಂ = ಮಕಾರಂ:
 ಜನಿಯಿಸುಗುಂ = ಹುಟ್ಟುವುದು; ಕೆಚ್ಚನೆಯ = ಕೆಚ್ಚನೆ ಎಂಬ ಶಬ್ದದ; ಅದಿಗೆ = ಮೊದಲೆ;
 ಚತ್ವಂ = ಚಕಾರಂ ಜನಿಯಿಸುಗುಂ; ಮೇಣ್ = ವಿಕಲ್ಪದಿಂದ; ಅನಿತಲಿ = ಅಷ್ಟು ಶಬ್ದಂಗಳ;
 ಮತ್ವಂ = ಮಕಾರಂ; ಸುಕಾರಂ = ಸುಕಾರಮಷ್ಟದ; ಎತ್ತಕ್ಕೆ = ಅದಿಯ ಎಕಾರಕ್ಕೆ; ಇತ್ವಂ =
 ಇಕಾರ ಬರ್ಪದ.

ವೃತ್ತಿ. — ವಚ್ಚನೆ ಕೆಚ್ಚನೆ ಬೆಚ್ಚನೆಯೆಂಬವು ಚಕಾರಕ್ಕೆ ಮ್ ಎಂಬು
 ದಕ್ಕುಂ; ಕೆಚ್ಚನೆಯಾದಿಯ ಕಕಾರಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಚಕಾರಮಕ್ಕುಂ; ಈ ಶಬ್ದಂಗಳ
 ಕಡೆಯ ಮಕಾರಕ್ಕೆ ಸುಕಾರಮುವಾದಿಯ ಎತ್ತಕ್ಕಿತ್ತಮುಮಕ್ಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ಮಕಾರಕ್ಕೆ — ಪಂದೋಲ್, ಪಂದೊವಲ್. ಪಂದಲೆ,
 ಪಂದಳಿಲ್.

“ಪಂದಳಿರ ತೋರಣಂ ತ- |
 ಳ್ತೊಂದಿದ ಕೆಂಗುಡಿಯ ಪುಡಿಯ ಮುತ್ತಿನ ಕೊಡೆ ಚೆ- |
 ಲ್ತಿಂದೆನೆವ ಮಂಗಳಾನಕ- |
 ದೊಂದುರವಂಬಗೆಗೆವಂದುದಂದರಮನೆಯೊಳ” || 413 ||

ಕೆಂಗಾಯಿ (ಕೆಂಗಾಯಿ), ಕೆಂಗಾಯಿ, ಕೆಂಜಿಡೆ, ಕೆಂಗೊಡೆ, ಕೆಂದಳಿಲ್,
 ಕೆಂಜಿಸಿಲ್, ಕೆಂಬಟ್ಟಿ; — ಬೆಂಗಲ್, ಬೆಂಗದಿಲ್, ಬೆಂಜೊಳಲೆ, ಬೆನ್ನೀರ್.

“ಎನಿತುಂ ಕಾಯ್ದುಂ ಬೆನ್ನೀರ್ |
 ಮನೆ ಸುಡದೆಂಬಂತೆ ನಿನಗವರ್ ನಿಲೆ ಕಾಯ್ದುಂ ||

ಮನದೊಳ್ಪೊಲ್ಲಮನೆಂದುಂ |

ನೆನೆಯರದಂ ನಂಬು ಕುರುಕುಲಾಸ್ವಯಭಾಸೂ" || 414 ||

ಚಕಾರಕ್ಕೆ - ಚಿಂಗಣಿಗಿಲೆ, ಚೆಂದೆಂಗು, ಚೆನ್ನೆಯ್ವಿಲ್, ಚೆಂಬೊನ್, ಚೆಂಬೊತಂ, ಚೆಂಗೊರಲ್, ಚೆಂದುಟಿ, ಚೆಂಗೊಲ್.

"ಅಲದಂಭೋರುಹಷಂಡಮುಳ್ಳಲದಂ ಚೆನ್ನೈದಿಲೊಳಂ. . . ."

|| 415 ||

ಆದಿಯಿತ್ತಂ ಬೆರಸುಸುಕಾರಕ್ಕೆ - ಕಿಸುಗಣಿಗಿಲೆ, ಕಿಸುಗಲ್, ಕಿಸುಗಟ್ಟು, ಕಿಸುವೊನಲ್, ಕಿಸುವೊನ್, ಕಿಸುಸಂಜೆ; - ಬಿಸುಗದಿರ್, ಬಿಸುನೆತ್ತರ್, ಬಿಸುನೀರಾ. ಬಿಸುಗಾಳಿ.

"ಪೋತ್ತಂ ಕಿಸುಸಂಜೆ ಕವಿದ ನೀಲಾಚಲಮಂ" || 416 ||

"ಬಿಸುನೆತ್ತರ ಧಾಲೆಗೆ ಬಾಯನೊಡ್ಡಿಮುಯ್ಯೆಣದೆ" || 417 ||

ಪಚ್ಚನೆ ಎಂಬುದರ್ಕೆ ಆದಿಯಿತ್ತಮಿಲ್ಲಾಗಿ - ಪಸುಂಗಪ್ಪಿ ಪಸುವಂದ ರಿಂದಾಯ್ತು.

ಸ್ವರಂ ಪರಮಾಗೆ - ಪಚ್ಚೊಲೆ, ಪಚ್ಚಡಕೆ, ಪಚ್ಚಿಲೆ.

"ಪಚ್ಚೊಲೆ ಪಚ್ಚದೊಳೊಡಂಬಡೆ ಬಂದುವಿದಗ್ಗೆ. . . ." || 418 ||

ಕೆಚ್ಚನೆ ಎಂಬುದರ್ಕೆ, ಮೇಣೆಂಬುದಪ್ಪಿಂ - ಕೆಸಡಿ, ಕೆಸುರಿ, ಕೆಸಕ್ಕಿ.

ಸೂತ್ರಂ¹⁾. || ೧೮೩ ||

When, in (or without) compounds, ಚ್ is followed by

ಪದದ ಕಡೆಯಣ ಡಕಾರ-

ಕ್ಕುದಯಿಪ್ಪುದು ಏಕಾರಮಾ ಏಕಾರಕ್ಕೊದವಿ- |

1) ಏಕಾರಃ ಪದವಿಧೌ ಡಸ್ಯ ವ್ಯಂಜನೇನು || ಭಾ. ಭೂ. 119. ||

(ವ್ಯಂಜನವು ಪರವಾದರೆ ಸಮಾಸವಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಡಕಾರಕ್ಕೆ ಏಕಾರವುಂಟು.)

ಏಕಾರಸ್ಯ ರೇಫಃ || ಭಾ. ಭೂ. 121. ||

(ಏಕಾರಕ್ಕೆ ಸಮಾಸವಿಧಿಯಲ್ಲಿ ರಕಾರವುಂಟು.)

ಪಲ್ಲಟಿಸಿ ಡಕಾರದ ನೆಲೆ- |

ಯಲ್ಲಿ ಏಕಾರಂ ಏಕಾರದೊಳ್ ರೇಫಂ ತಾ- ||

ನೆಲ್ಲಿಯುಂನುಕ್ಕುಂ ಪದವಿಧಿ- |

ಯಲ್ಲಿ ವರಂ ವ್ಯಂಜನಾದಿಯಾಗರೆ ಬಹುಳಂ || ಶ. ಸ್ತೃ. 65. ||

a Consonant, it often becomes ಷ; under the same circumstances ಷ often becomes F.

ಪುಫದು ರೇಫಂ ವ್ಯಂಜನವದ- |
 ಮಿದಿರೊಳ್ಳಂದಿಸೆ ಸಮಾಸದೊಳ್ಳ ಹುಳತೆಯಿಂ. || ೧೯೪ ||

ಪದಚ್ಛೇದಂ.— ಪದದ ಕಡೆಯಣ ಡಕಾರಕ್ಕೆ ಉದಯಿಪ್ಪದು ಏಕಾರಂ, ಆ ಏಕಾರಕ್ಕೆ ಒದವಿ ಇರ್ಪುದು ರೇಫಂ, ವ್ಯಂಜನವದಂ ಇದಿರೊಳ್ ಸಂದಿಸೆ, ಸಮಾಸದೊಳ್ ಬಹುಳತೆಯಿಂ.

ಅನ್ವಯಂ.— ಸಮಾಸದೊಳ್ ಬಹುಳತೆಯಿಂ, ವ್ಯಂಜನವದಂ ಇದಿರೊಳ್ ಸಂದಿಸೆ, ಪದದ ಕಡೆಯಣ ಡಕಾರಕ್ಕೆ ಏಕಾರಂ ಉದಯಿಪ್ಪದು; ಆ ಏಕಾರಕ್ಕೆ ರೇಫಂ ಒದವಿ ಇರ್ಪುದು.

ಟೀಕು.— ಸಮಾಸದೊಳ್ = ಸಮಾಸದಲ್ಲಿ; ಬಹುಳತೆಯಿಂ = ಬಹುಳದಿಂದೆ ಸಮಾಸವಲ್ಲದಲ್ಲಿಯುಂ; ವ್ಯಂಜನವದಂ = ವ್ಯಂಜನಾದಿಯ ಪದಂ; ಇದಿರೊಳ್ = ಪರದಲ್ಲಿ; ಸಂದಿಸೆ = ಇದಿರಾಗೆ; ಪದದ = ಪದಂಗಳ; ಕಡೆಯಣ = ಅಂತ್ಯದ; ಡಕಾರಕ್ಕೆ = ಡತ್ವಕ್ಕೆ; ಏಕಾರಂ = ಏಕವಿಂ ಬ ಏಕಾರಂ; ಉದಯಿಪ್ಪದು = ಹುಟ್ಟುವುದು; ಆ ಏಕಾರಕ್ಕೆ = ಆ ಪದದ ಕಡೆಯಣ ಏಕಾರಕ್ಕೆ; ರೇಫಂ = ರೇಫೆ; ಒದವಿಪ್ಪುದು = ಪ್ರಾಪ್ತಿಸಿರ್ಪುದು.

ವೃತ್ತಿ.— ವ್ಯಂಜನಂ ಪರದೊಳಿರೆ, ಸಮಾಸದೊಳ್ ಮೊದಲ ಪದದ ಕಡೆಯಣ ಡಕಾರಕ್ಕೆ ಏಕಾರಮಕ್ಕುಂ; ಏಕಾರಕ್ಕೆ ರೇಫೆಯಕ್ಕುಂ; ಬಹುಳದಿಂದೆ ಅಸಮಾಸದೊಳಮಂತೆ.

ಪ್ರಯೋಗಂ.— ಏಕಾರಕ್ಕೆ— ಕಾಯ್ಕಿಚ್ಚು; ಕೋಯ್ಕಿಟ್ಟು; ನಾಯ್ಕಿಡಿ; ನೋಯ್ಕಿಸಿದಂ; ಎರಯ್ಕಿಡಿ; ಎರಯ್ಕಿರಂ; ಎರಯ್ಕಾರು; ಎರಯ್ಕಾತು.

“ . . . . . ಎರಯ್ಕಾತಾಡಿ ಬಯ್ಪಿಂ ಜಗ- |
 ದ್ವಳಯಕ್ಕೊಳ್ಳುಡಿಕಾಯಿನಾದ . . . . . ” || 419 ||

ರೇಫಕ್ಕೆ-- ಕೆನರ್ಮಲ್ಲಿಗೆ; ನೇಸರ್ಮಯಣಂ; ಬೇಸರ್ಮಡಿ.
 “ . . . . . ಏರ್ಪೆತ್ತರೇರ್ಪೆತ್ತರಂ |

ಪದುಳಂ ಮಾಯ್ಪಿದುಚಿತಂ . . . . . ” || 420 ||

ಅಸಮಾಸದ ಏಕಾರಕ್ಕೆ— ನೋಯ್ಪಿಂ; ಮಾಯ್ಪಿಂ; ಬೇಯ್ಪಿಂ; ಬಿಸುಯ್ಪಿಂ ಬೆಗಯ್ಪಿಂ.

“ . . . ನಿನ್ನ ಬಗೆಗಳ ಭಂಗಿ ಕರಮುಕ್ಕೆವವಾಗಿ ಮನಕೆ ತೋಯಿಗುಂ” || 421 ||

ರೇಫಗೆ — ಕಸರ್ಮನಗಿದುದು; ಏರ್ಮಾಣ್ನುದು; ಏಪೂತುದು; ನೇಸರ್ಮೂಡಿದುದು.

“ನೇಸರ್ಮೂಡಿದುದು ಮಿಕ್ಕಿ ಮೂಡುವ ತೆಲಿದಿಂ.” || 422 ||

ಸೂತ್ರಂ || ೧೮೪ ||

In Compounds ಕುಟು
ದು becomes ಕುಟು,
ಬಿಟ್ಟುತು becomes
ಬಿಟ್ಟು, ಕೊಂಕು be-
comes ಕುಕು. In
(and without)

ಕಿಲಿದಕರ್ಕ್ಕಾದೇಶಂ ಕುಟು |

ಬಿಟ್ಟುನೆಂಬುದು ಬಿಟ್ಟಿತಕ್ಕೇ ಕೊಂಕಿಗೆ ಕುಡೆಂ- ||

ದಲಿ ರೇಫ ತಳ್ತ ವರ್ಣ- |

ಕೈಲಿಗಿಕುಂ ದ್ವಿತ್ವವೃತ್ತಿಯಸಮಾಸದೊಳಂ. || ೧೮೪ ||

Compounds the Consonant before an F may be doubled.

ವದಜ್ಜೇದಂ. — ಕಿಲಿದಕರ್ಕ್ಕ ಆದೇಶಂ ಕುಟು; ಬಿಟ್ಟುನೆಂಬುದು ಬಿಟ್ಟಿತಕ್ಕೇ; ಕೊಂಕಿಗೆ ಕುಡು ಎಂದು, ಆಪು! ರೇಫ ತಳ್ತ ವರ್ಣಕ್ಕೆ ಏಲಿಗಿ ಏಕುಂ ದ್ವಿತ್ವವೃತ್ತಿ ಆಸಮಾಸದೊಳಂ.

ಅಸ್ವಯಂ. — ಕಿಲಿದಕರ್ಕ್ಕ ಕುಕು (ಎಂದು) ಆದೇಶಂ; ಬಿಟ್ಟಿತಕ್ಕೇ ಬಿಟ್ಟುನೆಂಬುದು; ಕೊಂಕಿಗೆ ಕುಡು ಎಂದು, ಆಪು! ಆಸಮಾಸದೊಳಂ ರೇಫ ತಳ್ತ ವರ್ಣಕ್ಕೆ ದ್ವಿತ್ವವೃತ್ತಿ ಏಲಿಗಿ ಏಕುಂ.

ಟೀಕು. — ಕಿಲಿದಕರ್ಕ್ಕ = ಕಿಲಿದೇಬ ತಬ್ಬಕ್ಕೆ; ಕುಕು = ಕುಕು ಎಂದು; ಆದೇಶಂ = ಆದೇಶಂ ಬರ್ಪುದು; ಬಿಟ್ಟಿತಕ್ಕೇ = ಬಿಟ್ಟಿತೇಬ ತಬ್ಬಕ್ಕೆ; ಬಿಟ್ಟು = ಬಿಟ್ಟು ಎಂದು; ಎಂಬುದು = ಎಂಬುದೇಶಂ ಬರ್ಪುದು; ಕೊಂಕಿಗೆ = ಕೊಂಕೇಬ ತಬ್ಬಕ್ಕೆ; ಕುಡು = ಕುಡು ಎಂದು; ಆಪು = ತಳ; ಆಸಮಾಸದೊಳಂ = ಸಮಾಸವಲ್ಲದಲ್ಲಿಯುಂ; ರೇಫ ತಳ್ತ ವರ್ಣಕ್ಕೆ = ರೇಫೆ ಗೂಡಿದಕ್ಷರಕ್ಕೆ; ದ್ವಿತ್ವವೃತ್ತಿ = ದ್ವಿತ್ವದ ವರ್ತನೆ; ಏಲಿಗಿಕುಂ = ಬರ್ಪುದು.

ವೃತ್ತಿ. — ಕಿಲಿದಕರ್ಕ್ಕ ಕುಕು ಎಂದು, ಬಿಟ್ಟಿತಕ್ಕೇ ಬಿಟ್ಟು ಎಂದು, ಕೊಂಕಿಗೆ ಕುಡು ಎಂದು, ಆದೇಶಮಕ್ಕುಂ; ಸಮಾಸದೊಳಮಸಮಾಸದೊಳಂ ರೇಫೆಯಡರ್ದಕ್ಕರಕ್ಕೆ ದ್ವಿತ್ವಮಕ್ಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ಕುಕು, ಬಿಟ್ಟು, ಕುಡು ಎಂಬವರ್ಕ್ಕೇ -- ಕುಕುಗಿಡಂ, ಕುಕುದಡಿ, ಕುಕುಗಡ್ಡಂ, ಕುಕುಗಂಟು, ಕುಕುದಲಿ ಕುಕುಗಯಾ;

ಬಿಲುವೊಯಲ್, ಬಿಲುವಿದ್ದಂ, ಬಿಲುವಡೆ, ಬಿಲುಗಾಳಿ; ಕುಡುವುರ್ವ, ಕುಡುಗೋಲ್, ಕುಡುವೆಹಿ, ಕುಡುದಾಡೆ, ಕುಡುಮಿಂಚು.

“ಬೀಸುವ ಬಿಲುಗಾಳಿ ಕೊಳ್ಳ ಮುಹಿ ಪೊಯ್ವು ಸಿಡಿಲ್ ಚಿಳಿಲೆಂಬ ಮಿಂಚು . . . . .” || 423 ||

“ಕುಡುವೆಹಿ ತೋರ್ಪ ಕುಡುದಾಡೆ . . . . .” || 424 ||

“ಕುಡುಮಿಂಚಂ ಮಸೆದನ್ನರವ್ವ ಪಲರೊಳ್ ಪೆಂಡಿರ್ . . . . .” || 425 ||

ದ್ವಿತ್ವಕ್ಕೆ— ನೀರ್ಗಿಷ್ಟು; ಊರ್ವ್ವೇಲಿ; ನೀರ್ಪ್ಪಾನಸೆ; ಕಾಗಾರ್ಲ್.

“ನೀರ್ಪ್ಪಾನಸೆಯಂತೆ ವಿಜಯವಧು ನೆಲಸಿರ್ಪಳ್” || 426 ||

“ಕಾಗಾರ್ಲದಂತೆ ಮಿಂಚಿ ಪೊಳಿದುವೊ ಬಾಳ್ಳ್” || 427 ||

ಅಸಮಾಸಕ್ಕೆ— ಬೇರ್ಪ್ಪೆದುದು ತೇರ್ಪ್ಪೆದುದು; ನೀರ್ತ್ತಿಳಿದುದು; ಕೇರ್ಕ್ಕೆಡೆದುದು.

“ಬೆಳಗುದುದೆಂಟು ದೆಸೆ ನೀರ್ತ್ತಿಳಿದುದು” || 428 ||

ಸೂತ್ರಂ. || ೧೮೫ ||

Words denoting “Battle” are formed by a sort of ಬಹುವ್ರೀಹಿ in which one and the same word occurs twice, the first ending in ಅ, the second in ಇ.

ಇತರೇತರಕ್ರಿಯಾಸಂ- |
 ಹತಮದು ತಾನಾವುದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಬಹುವ್ರೀ- ||
 ಹಿ ತಗುಳ್ಳು ಮಾತ್ವವಿಧಿಸಂ- |
 ಗತಮಾದಿಪದಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಚರಮುಕ್ತಿತ್ವಂ. || ೧೮೬ ||

ವದಚ್ಛೇದಂ. — ಇತರೇತರಕ್ರಿಯಾಸಂಹತಂ ಆದು ತಾಂ ಅವುದು, ಅಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಬಹುವ್ರೀಹಿ ತಗುಳ್ಳಂ; ಅತ್ವವಿಧಿಸಂಗತಂ ಅದಿಪದಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ, ಚರಮುಕ್ತಿ ಇತ್ಯಂ.

ಅನ್ವಯಂ. — ಇತರೇತರಕ್ರಿಯಾಸಂಹತಂ ಆದು ತಾಂ ಅವುದು, ಅಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಬಹುವ್ರೀಹಿ ತಗುಳ್ಳಂ; ಅದಿಪದಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅತ್ವವಿಧಿ ಸಂಗತಂ, ಚರಮುಕ್ತಿ ಇತ್ಯಂ.

ಟೀಕು. — ಇತರೇತರ = ಅನ್ಯೋನ್ಯನಾದ; ಕ್ರಿಯಾ = ಕ್ರಿಯೆಯಿಂದೆ; ಸಂಹತಂ = ಕಾದುವುದು; ಆದು ತಾಂ = ತಾನದು; ಅವುದು = ಅವುದುಂಟು; ಅಲ್ಲಿ = ಅ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ; ಮತ್ತೆ = ಬಹಿಷಂ; ಬಹುವ್ರೀಹಿ = ಬಹುವ್ರೀಹಿಸಮಾಸಂ; ತಗುಳ್ಳಂ = ನಯ್ದುವುದು; ಅದಿ

ಪದಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ = ಮೊದಲ ಪದದ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ; ಅತ್ಯನಿಧಿ = ಅಕಾರದ ನಿಧಿ; ಸಂಗತಂ = ಎಯ್ನು ಲ್ಲಪ್ಪುವುದು; ಚರಮಕ್ಕೆ = ಕಡೆಯ ಪದದಂತ್ಯಕ್ಕೆ; ಇತ್ಯಂ = ಇಕಾರಂ ಎಯ್ನು ಲ್ಲಪ್ಪುವುದು.

ವೃತ್ತಿ.— ಓರೊಂದರಿ ಕ್ರಿಯೆಯನೋರೊಂದು ಕೈಕೊಂಡು ಮಾಡುವೆಡೆ ಯೊಳ್ ನೆಲೆಕವಣಿಗೆಯಂ ಪಡೆವುದದುವಂ ಮತ್ತೆ ಬಹುವ್ರೀಹಿಯಕ್ಕುಂ; ಅದರಿ ಮೊದಲ ಪದದ ಕಡೆಗಾತ್ಮಮುಂ ಪರಪದದ ಕಡೆಗಿತ್ತಮುಮಕ್ಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ.— ಖಡ್ಗದಿಂ ಖಡ್ಗದಿಂ ಮಾಡುವ ಯುದ್ಧಮಾವುದದು — ಖಡ್ಗಖಡ್ಗಿ.

ಮುಷ್ಟಿಯಿಂ ಮುಷ್ಟಿಯಿಂ ಮೈಯೊಡ್ಡಿ ಮಾಡುವ ಯುದ್ಧಮಾವುದದು — ಮುಷ್ಟಾಮುಷ್ಟಿ. ಹೆಲ್ಲಾಹೆಲ್ಲಿ; ದಾರಿದ್ರಾದಾರಿ; ದೆಬ್ಬದೆಬ್ಬಿ; ಹಾಣಾ ಹಾಣೆ. — ಇಲ್ಲಿ ಘಟ್ಟಾಘಟ್ಟಿ ಎಂಬ ಯುದ್ಧಮುಂ ಮಲ್ಲಾಮಲ್ಲಿ ಎಂಬ ಯುದ್ಧಮುಂ ತತ್ಸಮಂಗಳ್.

ಸೂತ್ರಂ¹⁾. || ೧೮೬ ||

ಬಹುವ್ರೀಹಿ compounds terminate either in ಅ or ಇ.	ಅಡಸುವುದು ಬಹುವ್ರೀಹಿಯ
ಇಲ್ಲ at the end of the first word becomes ಇಲಿ;	ಕಡೆಗತ್ತಂ ಬಹುಳಮಗ್ರಮಿಲ್ಲೆಂದಿರೆ ತಾಂ
ಕೊಲ್ಪ at the end of a compound becomes ಕುಲಿ.	ಕಡೆಗಕ್ಕುಂ ಲಿತ್ತಂ ಕೊ-
	ಲೈಡೆಯೊಕ್ಕುಲಿಯೆಂಬುದಕ್ಕುಮಂತ್ಯಾದೇಶಂ. ೧೮೭

1) ಬಹುವ್ರೀಹಾವದಂತೇ || ಭಾ. ಭೂ. 150. ||
 (ಬಹುವ್ರೀಹಿಯಲ್ಲಿ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಅಕಾರವುಂಟು; ಕೆಲವೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ.)
 ಇಲ್ಲಸ್ಯೇಲಿಃ || ಭಾ. ಭೂ. 151. ||
 (ಅ ಸಮಾಸದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಇಲಿ ಎಂಬಾದೇಶವು ಬರುವುದು.)

ಪರಿಗದಿತ ಬಹುವ್ರೀಹಿಗೆ |
 ಚರಮದೊಳಕ್ಕುಂ ಯಥಾವ್ರಯೋಗಮಕಾರಂ ||
 ಪರಪವಮಿಲ್ಲೆಂಜೊಂದಿದು |
 ಮೊರೆಕೊಂದಿರೆ ಲಿತ್ತಮಂತ್ಯವಣ್ಣಕ್ಕಕ್ಕುಂ || ಶ. ಸ್ಮೃ. 53. ||

ವದ್ವೈದಂ. — ಆಡಸುವುದು ಬಹುವ್ರೀಹಿಯ ಕಡೆಗೆ ಅತ್ವಂ ಬಹುಳಂ; ಆಗ್ರಂ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಇರೆ, ತಾಂ ಕಡೆಗೆ ಅಕ್ಕುಂ ಲಿತ್ವಂ; ಕೊಲ್ವ ಎಡೆಯೊಳ್ ಕುಲಿ ಎಂಬುದು ಅಕ್ಕುಂ ಅಂತ್ಯಾದೇಶಂ.

ಅನ್ವಯಂ. — ಬಹುವ್ರೀಹಿಯ ಕಡೆಗೆ ಬಹುಳಂ ಅತ್ವಂ ಆಡಸುವುದು; ಆಗ್ರಂ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಇರೆ, ಕಡೆಗೆ ಲಿತ್ವಂ ತಾಂ ಅಕ್ಕುಂ; ಕೊಲ್ವ ಎಡೆಯೊಳ್ ಕುಲಿ ಎಂಬುದು ಅಂತ್ಯಾದೇಶಂ ಅಕ್ಕುಂ.

ಟೀಕು. — ಬಹುವ್ರೀಹಿಯ = ಬಹುವ್ರೀಹಿಯ ಸಮಾನವದ; ಕಡೆಗೆ = ಅಂತ್ಯಕ್ಕೆ; ಬಹುಳಂ = ಬಹುಳವಾಗಿ; ಅತ್ವಂ = ಆಕಾರಂ; ಆಡಸುವುದು = ಪೊರ್ಡುಗೆಯಪ್ಪುದು, ಬಹುಳವೆಂಬು ಸರಿಂದೆ ಇಕಾರವಂ ಬರ್ಪುದೆಂಬುದರ್ಥಂ; ಆಗ್ರಂ = ಸದಾಂತ್ಯಂ; ಇಲ್ಲೆಂದು = ಇಲ್ಲವೆಂದು; ಇರೆ = ಇರೆ; ಕಡೆಗೆ = ಅಂತ್ಯಕ್ಕೆ; ಲಿತ್ವಂ = ಲಿಕಾರಂ; ತಾಂ = ತಾಂ; ಅಕ್ಕುಂ = ಅಗುವುದು; ಕೊಲ್ವೆಡೆಯೊಳ್ = ಕೊಲ್ವನೆಂದೆಯಲ್ಲಿ; ಕುಲಿಯೆಂಬುದು = ಕುಲಿ ಎಂಬುದು; ಅಂತ್ಯಾದೇಶಂ = ಕಡೆಯಣ ಪದಕ್ಕಾದೇಶಂ; ಅಕ್ಕುಂ = ಅಪ್ಪುದು.

ವೃತ್ತಿ. — ಬಹುವ್ರೀಹಿಯ ಕಡೆಯೊಳಕಾರಮುಂ ಬಹುಳದಿನಿಕಾರಮುಂ ಮಕ್ಕುಂ; ಪರದೊಳಿಲ್ಲವೆಂದಿರೆ, ಕಡೆಯಕ್ಕರಕ್ಕೆ ಲಿತ್ವಮಕ್ಕುಂ; ಪರದೊಳ್ ಕೊಲ್ ಎಂದಿರೆ, ಕುಲಿ ಎಂದಾದೇಶಮಕ್ಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ಅತ್ಯಕ್ಕೆ — ಅಲರ್ಗಣ್ಣಂ; ಬಟ್ಟದೊಡೆಯಂ; ಕೇಸಡಿಯಂ. ಕುಡುವಿಲ್ಲಂ; ಬಲ್ಲಲೆಯಂ; ಅಗಲ್ಲರದಂ.

“ಕುಡುವಿಲ್ಲನೆಚ್ಚ ಕೋಲು- |
 ನ್ನಡೆದು ದಲನೊವ್ವನೈದೆಯನೊಳ್ಳಬ್ಬಮುಮೊ- ||
 ಳ್ವಡಿಯುಂಗೆಯಮುಮುರ್ಚ್ಚದ |
 ಕಡುಗಲ್ಲಿದೆಯದೆಯನಮ್ಮ ಮೇಣುರ್ಚುಗುಮೇ” || 429 ||

ಇತ್ಯಕ್ಕೆ — ಕಡುಗಲಿಸಿ; ನಿಡುಮೂಗಿ; ಚಲವಾದಿ; ಕಿತನಾಸಿ [ಕ್ರುತ್ತ ನಾಸಿ?]; ಕಡುಚಾಗಿ.

ಲಿಕಾರಕ್ಕೆ — ಪಲ್ಲಿಲಿವಾಯ್; ಅಗಿಲಿಲಿಗಂಧಂ; ಕೂರಿಲಿಕುಡುಗೋಲ್; ಬೆಳಗಿಲಿಗಣ್; ನಾಣಿಲಿವೆಣ್.

“ಸೋಗಯಿಸುಗುಮೆ ಪಲ್ಲಿಲಿವಾ- |
 ಯಗಿಲಿಲಿಗಂಧಂ ಸಮಂತು ಕೂರಿಲಿಕುಡುಗೋಲ್ ||

ಮಿಗೆ ನಾಣಿಲಿಯೆನಿಸುವ ವಧು- |

ನಗೆಗೆಡೆಯಕ್ಕುಂ ಸಮಸ್ತಜಗತೀತಳದೊಳ್.”

|| 430 ||

ಕುಲಿ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ—ವಿಾಂಗುಲಿ; ಅಲಿಗುಲಿ.

ಸೂತ್ರಂ¹⁾. || ೧೮೭ ||

For ಒಂದು the form ಒರ್ is substituted, for ಎರಡು the form ಇರ್ (regarding ಒರ್ and ಈರ್ see S.

ದೊರೆಕೊಳ್ಳುದಲಿಳ ವೈಯಾ- |

ಕರಣನೊಂದೆಂಬುದಕ್ಕೊರೆಂಬಾದೇಶಂ ||

ಎರಡರ್ಕಮಿರಾದೇಶಂ |

ದೊರೆಕೊಳ್ಳುಮದಲ್ಲದಂದುಕಾರಾಭಾವಂ. || ೧೮೮ ||

180); the change of ಎರಡ್ into ಎರಡ್, etc. is taught by s. 183.

ಪದಚ್ಛೇದಂ. — ದೊರೆಕೊಳ್ಳುದು ಅಲಿಳ ವೈಯಾಕರಣರಿಂ ಒಂದು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಒರ್ ಎಂಬ ಅದೇಶಂ; ಎರಡರ್ಕಂ ಇರಾದೇಶಂ ದೊರೆಕೊಳ್ಳುಂ, ಅದು ಅಲ್ಲದ ಅಂದು ಉಕಾರಾಭಾವಂ.

ಅನ್ವಯಂ. — ಅಲಿಳ ವೈಯಾಕರಣರಿಂ ಒಂದು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಒರ್ ಎಂಬಾದೇಶಂ ದೊರೆಕೊಳ್ಳುದು; ಎರಡರ್ಕಂ ಇರಾದೇಶಂ ದೊರೆಕೊಳ್ಳುಂ, ಅದಲ್ಲದಂದು ಉಕಾರಾಭಾವಂ.

ಟೀಕು. — ಅಲಿಳ ವೈಯಾಕರಣರಿಂ = ಸಮಸ್ತ ವ್ಯಾಕರಣಜ್ಞರಿಂದೆ; ಒಂದೆಂಬುದಕ್ಕೆ = ಒಂದೆಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ; ಒರೆಂಬಾದೇಶಂ = ಒರ್ ಎಂಬಾದೇಶಂ; ದೊರೆಕೊಳ್ಳುದು = ಬಹುಪದವು; ಎರಡರ್ಕಂ = ಎರಡೆಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕೆಯುಂ; ಇರಾದೇಶಂ = ಇರ್ ಎಂಬಾದೇಶಂ;

1) ಏಕಾರ್ಥವಾಚಕಸ್ಯ ರೋಪಂತೇ || ಭಾ. ಭೂ. 153. ||

(ಒಂದು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ರಕಾರವು ಬರುವುದು.)

ಇರಾದೇಶೋ ದ್ವೈರ್ಥಸ್ಯ || ಭಾ. ಭೂ. 154. ||

(ಪೂರ್ವಪದವಾಗಿ ಬರುವ ಎರಡು ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಇರಾದೇಶವುಂಟು.)

ಒಂದೆಂಬುದಕ್ಕೆ ರೇಫಂ |

ಸಂದಿಸುಗುಂ ಕಡೆಯೊಳೆರಡೆನಿಪ್ಪದಪ್ಪಿಂಪ್ಪಾ - ||

ನೊಂದಿ ನೆಲಸುಗುಮಿರಾದೇ. |

ಶಂ ದರ್ ಮೇಣ್ವೀಣುಕಾರ ಲೋಪಮದಕ್ಕುಂ || ಶ. ಸ್ತೃ. 57. ||

ದೊರೆಕೊಳ್ಳಂ = ಪ್ರಾಪ್ತಿಸುವುದು; ಅದಲ್ಲದಂದು = ಆ ಇರಾದೇಶಂ ಬಾರದಂದು; ಉಕಾರ = ಉಕಾರದ; ಆಭಾವಂ = ಅದರ್ಶನಂ ಪ್ರಾಪ್ತಿಸುವುದು. ಉಕಾರಾಭಾವವೆಂಬುದು ಉಕಾರಂ ಪೋಗಿ, ಪೂರ್ವಸೂತ್ರದಿಂ ಜಿಹ್ವಾದೇಶಂ ಬರ್ಪುದೆಂಬುದರ್ಥಂ.

ವೃತ್ತಿ.— ಒಂದೆಂಬುದಕೋರಾದೇಶಂ; ಎರಡೆಂಬುದರ್ಕೆ ಇರಾದೇಶಂ; ಅದಲ್ಲದಂದುಕಾರಂ ಲೋಪವಾಗಿ, ಲಿಲಿಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ.— ಒರ್ನುಡಿ, ಒರ್ಪೆಸರ್, ಒರ್ಪೊದಲ್, ಒರ್ಪಿಡಿಗೂಳ್;—

“ಒರ್ಪಿಡಿಗೂಯಿಂ ಸಿತಗನ |

ಕಪ್ಪಡಮುಂ ರಾಜಸೇವೆಯಿಲ್ಲದೆ. . . .” || 431 ||

ಇರ್ಬೇನೆ, ಇರ್ತೆಲಿ, ಇರ್ಕಟ್ಟು, ಇರ್ತಡಿ.

“ಇರ್ತಡಿಯ ಪೂಮರಂಗಳ |

ಪೂರ್ತಂ ಕಪಿಕುಲದೊಳಾದೊಡಮೊಕ್ಕಲರಿಂ. . .” || 432 ||

ಉಕಾರಲೋಪಕ್ಕೆ — ಎರಯ್ತಿದುರೆ, ಎರಯ್ತಾತು.

ಉಕಾರಾಭಾವವೆಂಬುದು ಸಲಕ್ಷಣವಾಗಿ ವ್ಯಂಜನಡಕಾರಕ್ಕೆ ಲಿಕಾರಾ ದೇಶವೆಲ್ಲಕ್ಕೆಯಂ ಬರ್ಪುದು — ಮಾಯ್ತಿದು, ಜಿಸುಯ್ತಿದು ಎಂಬಂತೆ.

ಸೂತ್ರಂ.¹⁾ || ೧೮೮ ||

ಮೂಱು becomes
ಮೂ before Conso-
nants, ಮುಯ್ಯಾ be-

ಚರಮಕ್ಕದರ್ಶನಂ ಮೂ- |

ಲಾರೆ ಬರೆ ಕವರ್ವಗಮಗ್ರದೊಳ್ ದ್ವಿಭರ್ವಂ ||

1) ಕವರ್ವಗಯೋಸ್ತ್ಯಾಪ್ಯಸ್ಯತಾವಾಗಮೌ ಬಹುಳಂ ಹ್ರಸ್ವಪೂರ್ವಾ ಚ || ಭಾ. ಭಾ. 155. ||

(ದ್ವಿಗುವಿನಲ್ಲಿ ಕವರ್ವಗಗಳು ಪರವಾದರೆ ಮೂಱು ಎಂಬುದರ ಪ್ರಥಮಕ್ಕೆ ವಿಕಲ್ಪವಾಗಿ ಹ್ರಸ್ವವು ಬರುವುದು.)

ತ್ರಾದೀನಾಂ ವ್ಯಂಜನೇಷ್ಟೇವ || ಭಾ. ಭಾ. 156 ||

(ವ್ಯಂಜನವು ಪರವಾದರೆ ಮೂಱು ಎಂಬ ಶಬ್ದದ ಕಡೆಯಕ್ಷರಕ್ಕೆ ಲೋಪವುಂಟು; ಆದರೆ ಸ್ವರಾದಿ ಶಬ್ದವು ಪರದೊಳೆರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಲೋಪವಿಲ್ಲ.)

ಅದಿನ್ನದೆ ಮೂಱಿಯೇ |

ಪದದಂತಂ ಲೋಪಮಯ್ದುಗುಂ ಕವರ್ವಗಂ ||

ತುದಿಯೊಳ್ ತಗುಳ್ಳು ಪುದಿದರೆ |

ತದಾಗಮಂ ಹ್ರಸ್ವಪೂರ್ವಮಕ್ಕುಂ ಬಹುಳಂ || ಶ. ಸ್ಮೃ. 58. ||

fore Vowels. Before ಪಿರಿದುಂ ಹ್ರಸ್ವಂ ಮೊದಲೊಳ್ |

Consonants ಮೂ
appears also as

ಸ್ವರಮಿದಿರೆ ಮೂಹಿಹಿಲ್ಲಿ ಮುಯ್ಯಾದೇಶಂ. || ೧೯೯ ||

ಮು in which case the consonant is doubled.

ಪದಚ್ಛೇದಂ. — ಚರಮಕ್ಕೆ ಅದರ್ಶನಂ, ಮೂಱು ಇರೆ; ಬರೆ ಕವವರ್ಗಂ ಆಗ್ರದೊಳ್ ದ್ವಿಭಾವಂ; ಪಿರಿದುಂ ಹ್ರಸ್ವಂ ಮೊದಲೊಳ್; ಸ್ವರಂ ಇದಿರೆ ಇರೆ, ಮೂಱುಹಿಲ್ಲಿ ಮುಯ್ಯಾದೇಶಂ.

ಅನ್ವಯಂ. — ಮೂಱು ಇರೆ, ಚರಮಕ್ಕೆ ಅದರ್ಶನಂ; ಕವವರ್ಗಂ ಆಗ್ರದೊಳ್ ಬರೆ, ದ್ವಿಭಾವಂ; ಪಿರಿದುಂ ಮೊದಲೊಳ್ ಹ್ರಸ್ವಂ; ಸ್ವರಂ ಇದಿರೆ, ಮೂಱುಹಿಲ್ಲಿ ಮುಯ್ಯಾದೇಶಂ.

ಟೀಕು. — ಮೂಱು = ಮೂಱಿಂಬ ಶಬ್ದಂ; ಇರೆ = ಇರೆ; ಚರಮಕ್ಕೆ = ಅಂತ್ಯಕ್ಕೆ; ಅದರ್ಶನಂ = ತಿಳಿಸುವುದು; ಕವವರ್ಗಂ = ಕವರ್ಗ ಪವರ್ಗಂಗಳ್; ಆಗ್ರದೊಳ್ = ಮುಂದುಗಡೆಯಲ್ಲಿ; ಬರೆ = ಬರೆ; ದ್ವಿಭಾವಂ = ದ್ವಿತ್ವವಪ್ಪುದು; ಪಿರಿದುಂ = ನಿಲೇಶವಾಗಿ; ಮೊದಲೊಳ್ = ಆದಿಯಲ್ಲಿ; ಹ್ರಸ್ವಂ = ಹ್ರಸ್ವಂ ಬರ್ಪುದು; ಸ್ವರಂ = ಸ್ವರಾಕ್ಷರಂ; ಇದಿರೆ = ಮುಂದಿರೆ; ಮೂಱುಹಿಲ್ಲಿ = ಮೂಱಿಂಬ ಸಂಖ್ಯಾನಾಚಯಲ್ಲಿ; ಮುಯ್ಯಾದೇಶಂ = ಮುಯ್ಯೆಂಬಾ ದೇಶಂ ಬರ್ಪುದು.

ವೃತ್ತಿ. — ವ್ಯಂಜನಂ ಪರಮಾಗಿ, ಮೂಹಿಂಬುದಿ ಕಡೆಯಕ್ಕರಕ್ಕೆ ಲೋಪಂ; ಕವರ್ಗಪವರ್ಗಂಗಳ್ ಪರಮಾಗಿ, ತಮಗೆ ದ್ವಿತ್ವಮುಂ ಮೊದಲೆ ಹ್ರಸ್ವಮುಮಕ್ಕುಂ; ಸ್ವರಂ ಪರಮಾಗಿ, ಮೂಹಿಂಬುದರ್ಕೆ ಮುಯ್ಯಾದೇಶಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ಅಂತ್ಯಲೋಪಕ್ಕೆ — ಮೂಗೊಂಕು, ಮೂವಿಟ್ಟಿ, ಮೂವೆಳಸು, ಮೂನೂತಿ, ಮೂಲೋಕ, ಮೂದಲೆ.

“ . . . . ಮೂಲೋಕಕ್ಕೆ ಪೆಂಪಿಂದಗುಂ - |

ದಲೆಯಾಗಿದುಡು . . . . . ” || 433 ||

“ಮೂದಲೆವಾರದೆ ಮಾಣ್ಣುದೆ ದೇವ” || 434 ||

ಹ್ರಸ್ವದ್ವಿತ್ವಂಗಳ್ — ಮುಕ್ಕುಪ್ಪೆ, ಮುಕ್ಕೊಡೆ, ಮುಗ್ಗುಡೆ, ಮುಪ್ಪೊಲಿಲ್, ಮುಪ್ಪುರಿ, ಮುಮ್ಮಾತಿ.

“ಮುಕ್ಕೊಡೆ ಪುಷ್ಪವೃಷ್ಟಿ ಸುರದುಂದುಭಿ . . . ” || 435 ||

ಪಿರಿದೆಂಬುದಿಂ ಕವರ್ಗಪವರ್ಗಮಲ್ಲದಲ್ಲಿಯುವಿಾ ಲಕ್ಷಣವಾಯ್ತು — ಮುಜ್ಜೋಟು, ಮುಜ್ಜವಡಿ, ಮುಜ್ಜೆರೆ, ಮುಜ್ಜಲ್.

ಪಿರಿದೆಂಬುದರಿಂ ಕವವರ್ಗಮಿದುರ್ಗಂ ಕೆಲವರಿಗೋಳಿ ಮಾರ್ಗಮಿಲ್ಲ —
ಮೂಗೇಣ್, ಮೂಗಾವುದಂ, ಮೂಗೋಲಿ, ಮೂಗಯ್.

“ಕಿಡೆ ಮೂಗೋಲಿಂ ಬೋಲಿಸಿ |
ನಡುದಲೆಯೊಳ್ ಮೆಲಿಸನೊಡೆದು. . . .” || 436 ||

“ . . . ಪಣಿಯುಂ ಮೂಗಯ್ಯ ಮೂಗಯ್ಯನಿ- |
ತ್ತಾವಕ್ಕೆಯ್ಲೆ ಕವಲ್ಕವಲ್ತು ವಲವುಂ. . . .” || 437 ||

ಮುಯ್ಯೆಂಬುದರ್ಕೆ — ಮುಯ್ಯೆಂದಂ, ಮುಯ್ಯಡಿ; ಮುಯ್ಯಾರಡಿ.
“ಚಲದಿಂ ಮುಯ್ಯೆಲಿಕ್ ಸೂಲಿಕ್ ಕ್ಷತ್ರಿಯರನಪಿಸಿ ಕೊಂದಿಕ್ಕಿ
ದಂ ಜಾಮದಗ್ನಂ.” || 438 ||

ಸೂತ್ರಂ.¹⁾ || ೧೮೯ ||

ನಾಲ್ಕು, ಐದು and
ಎಂಟು lose their
last syllable; ಆಹು
becomes ಆಹು, ಏಡಿ
becomes ಏಡಿ.

ಅಕ್ಕುಂ ಲೋಪಂ ನಾಲ್ಕೈ- |
ದಕ್ಕುಂತ್ಯಕಾರಿದಿಯೊಳ್ ಹ್ರಸ್ವಂ ತಾ- ||
ನಕ್ಕುಮದೆಲಿಕ್ಕೇಲಿಂ- |
ದಕ್ಕುಂ ಚರಮಕ್ಕೆ ಲೋಪಮೆಣ್ಣಕ್ಕುಕ್ಕುಂ. || ೨೦೦ ||

ವದಚ್ಛೇದಂ. — ಅಕ್ಕುಂ ಲೋಪಂ ನಾಲ್ಕು ಐದಕ್ಕೇ ಆಂತ್ಯಕ್ಕೆ; ಆಹು ಆಹಿಯೊಳ್
ಹ್ರಸ್ವಂ ತಾಂ ಅಕ್ಕುಂ ಆದು; ಏಡಿಕ್ ಏಡಿ ಎಂದು ಅಕ್ಕುಂ; ಚರಮಕ್ಕೆ ಲೋಪಂ ಎಂಟಕ್ಕೇ
ಅಕ್ಕುಂ.

1) ನ ಸವರ್ಧವಾಚಕಸ್ಯಾಪಿ ತು ಹ್ರಸ್ವಸ್ತದಾದೇಃ || ಭಾ. ಭೂ. 157. ||

(ಆರು ಎಂಬ ತಬ್ಬದ ಆದಿಯ ಆಕಾರಕ್ಕೆ ಹ್ರಸ್ವವು ಬರುವುದು.)

ಸಪ್ರಾರ್ಥಾಭಿಧಾಯಿನತ್ || ಭಾ. ಭೂ. 158. ||

(ಏಳು ಎಂಬ ತಬ್ಬದ ಉಪಾಂತ್ಯವ್ಯಂಜನಕ್ಕೆ ಲೋಪವಿಲ್ಲ.)

ಉಪಹತಿ ನಾಲ್ಕಯ್ದೆಂಬಿವ- |
ಉಪಹತಿಯೊಳಪಿಂಬಿದರ್ಕೆ ವೊದಲೊಳ್ ಹ್ರಸ್ವಂ ||
ಸ್ವಪರಸ್ಪರ ಲೋಪಂ ವ- |
ತಿವೃದ್ಧಿವೊಳಂತ್ಯಲೋಪಮೆಂಟಕ್ಕುಕ್ಕುಂ || ಶ. ಸ್ತೃ. 59. ||

ಅನ್ವಯಂ. — ನಾಲ್ಕೈದಕ್ಕೇ ಅಂತ್ಯಕ್ಕೆ ಲೋಪಂ ಆಕ್ಕುಂ; ಅಱಿಱ ಅದಿಯೋಳ್ ಪ್ರಸ್ತಂ ತಾಂ ಆದು ಆಕ್ಕುಂ; ಏದಿಕ್ಕೇ ಏದಿ ಎಂದು ಆಕ್ಕುಂ; ಎಂಟಕ್ಕೇ ಚರಮಕ್ಕೆ ಲೋಪಂ ಆಕ್ಕುಂ

ಬೀಕು. — ನಾಲ್ಕೈದಕ್ಕೇ = ನಾಲ್ಕೈದು ಎಂದಾ ಸಂಖ್ಯಾವಾಚಿಗ್ಗೆ; ಅಂತ್ಯಕ್ಕೆ = ಕಡೆ ಯಣ್ಣಕ್ಕ ರಕ್ಕೆ; ಲೋಪಂ = ಆದರ್ಶನಂ; ಆಕ್ಕುಂ = ಆಪ್ಪದು; ಅಱಿಱ = ಅಱಿಱೆಂದಾ ಸಂಖ್ಯಾವಾಚಿಯ; ಅದಿಯೋಳ್ = ವೊದಲಲ್ಲಿ; ಪ್ರಸ್ತಂ = ಪ್ರಸ್ತಂ; ತಾನದು = ಆದು ತಾಂ; ಆಕ್ಕುಂ = ಆಪ್ಪದು; ಏದಿಕ್ಕೇ = ಏದಿಱೆಂಬ ಸಂಖ್ಯಾವಾಚಿಗ್ಗೆ; ಏದಿಱೆಂದು = ಏದಿ ಎಂದು; ಆಕ್ಕುಂ = ಆಪ್ಪದು; ಎಂಟಕ್ಕೇ = ಎಂಟೆಂಬ ಸಂಖ್ಯಾವಾಚಿಗ್ಗೆ; ಚರಮಕ್ಕೆ = ಅಂತ್ಯಾಕ್ಷರಕ್ಕೆ; ಲೋಪಂ = ಆದರ್ಶನಂ; ಆಕ್ಕುಂ = ಆಗುವುದು.

ವೃತ್ತಿ. — ನಾಲ್ಕೈದೆಂಬಿವರ ಕಡೆಯಕ್ಕರಕ್ಕೆ ಸ್ವರಂಬೆರಸುಲೋಪಮಕ್ಕುಂ; ಆಱಿಱೆಂಬುದು ಆದಿಗೆ ಪ್ರಸ್ತಂ; ಏದಿ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಏದಿ ಎಂದಾದೇಶಂ; ಎಂಟೆ ಕಡೆಗೆ ಲೋಪಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ನಾಲ್ಕೈ — ನಾಲ್ಪಡಿ, ನಾಲ್ಪತ್ತು, ನಾಲ್ಪೆರಲೆ;

“ಉರಗಂ ಕೊಂಡಲ್ಲಿಂ ನಾ- |
 ಲೈರಲನಿತಂ ಕಳೆದು ಕಟ್ಟಿ ಮೇಗಂ ಬೇಗಂ ||
 ಸೆರೆವಿಡುಗೆ ಸುಡುಗೆ ಕಡಿಡಿರ- |
 ದರಿವಿಕ್ಕುಗೆ ನೀವಿ ಕಳೆಗೆ ನಿವಿಷಮಕ್ಕುಂ” || 439 ||

ಐದಕ್ಕೆ — ಐವಡಿ, ಐಯ್ಗಂಡುಗಂ, ಐಸಾಸಿರಂ;
 “ಕೀಡಿ ಪುಗಲೆನೆಯುಮೆಂತುಂ |
 ವೀದಿದನಂ ಪೊಕ್ಕು ಸಾಲೆಯಂ ಶಾರ್ಙ್ಗಮನಂ- ||
 ದೇದಿಸಿದಪನಹಿಶಯ್ಯೆಯ |
 ನೇದಿಸಿದನೈಯ್ಯಾಯಶಂಖಮಂ ಪೂರಿಸಿದಂ” || 440 ||

ಆಱಿಕ್ಕೆ — ಅಱಿವಡಿ; ಅಱಿವತ್ತು; ಅಱಿನೂಱಿ; ಅಱಿದಿಂಗಳ್;
 “ಅಱಿದಿಂಗಳಾಯುಮುಂಟೆನೆ |
 ಮಱಿಗುವುದುಂ ನಲ್ಲರಲ್ಲಿ ತಮ್ಮಿ ಮುನ್ನಂ ||
 ವಱಿವಟ್ಟು ಬರೆ ಕನಲ್ವದು
 ಮಱಿಪದೆ ನಾಲ್ಪಗೆ ನರಕದುಖದ ತೆಲಿನಂ || 441 ||

ಎಬ್ಬಿಕೆ — ಎಬ್ಬಿತ್ತು, ಎಬ್ಬಿಡಲ್, ಎಬ್ಬಿಡ್ಲೆಬೆ, ಎಳೆಬ್ಬರೆ, ಎಬ್ಬಿರಿ.

ಪರಿಮರ್ದಿಸುವುದು ದುತ್ತೂ-

ರರಸಮನಿಂಬಾಗಿ ಪಿರಿದು ನೆಲದೊಳ್ ಅವಣಂ

ಬೆರಸೊರಸಿ ಕೊಂಡು ಪೂಸುಗೆ

ಕರಗುಗುಮೇಬ್ಬಿತ್ತಿರೆಯೆನಿಪ್ಪ ಕುರುವಂ ಬೇಗಂ. || 442 ||

ಎಂಟೆಕೆ — ಎಣ್ಣೆಸೆ; ಎಣ್ಣಿತ್ತು; ಎಣ್ಣಾಸಿರಂ.

“... ನಿಜಸೈನ್ಯಭಾರದಿಂದೆಣ್ಣೆಸೆಯಾನೆಗಳ್ ಕುಸಿದು ಕುರ್ಗಿ
ದುವು...” || 443 ||

ಸೂತ್ರಂ¹⁾. || ೧೯೦ ||

ಒಂಬತ್ತು before
ಪತ್ತು becomes ತೊಂ;
before ನೂರು and
ಸಾಸಿರ it becomes
ಒಂಬಯ.

ಪತ್ತು ಪರಮಾಗಲೊಡಮೊಂ- |

ಬತ್ತು ತೊಮೆಂದಕ್ಕುಮಗ್ರದೊಳೊಪ್ಪಿರೆ ಮೇಣ್ ||

ಮತ್ತಂ ಸಾಸಿರಮಿರೆ ನೆಲ- |

ಸಿತ್ತೊಂಬಯ್ಯೆಂದು ವಿಬುಧರಿಂದಾದೇಶಂ. || ೨೦೧ ||

ಪದಚ್ಛೇದಂ. — ಪತ್ತು ಪರಂ ಆಗಲೊಡಂ ಒಂಬತ್ತು, ತೊಮ್ ಎಂದು, ಅಕ್ಕುಂ; ಆಗ್ರ
ದೊಳ್ ನೂರು ಇರೆ ಮೇಣ್, ಮತ್ತಂ ಸಾಸಿರಂ ಇರೆ. ನೆಲಸಿತ್ತು, ಒಂಬಯ್ ಎಂದು, ವಿಬುಧ
ರಿಂದೆ ಆದೇಶಂ.

1) ನವಾವ್ಯಾಯಾಸ್ತೋನಾದೇಶಃ ಪದ್ಧಿಹತೌ || ಭಾ. ಭೂ. 159. ||

(ಒಂಬತ್ತು ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಪತ್ತು ಎಂಬುದು ಪರವಾದರೆ ತೊಂ ಎಂದಾದೇಶವಾಗುವುದು).

ಒಂಬಯ್ ಶತೇ || ಭಾ. ಭೂ. 160. ||

(ಒಂಬತ್ತು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ನೂರು ಎಂಬುದು ಪರವಾದರೆ ಒಂಬಯ್ ಎಂದಾದೇಶವಾಗುವುದು).

ಸಹಸ್ರೇ ಚ || ಭಾ. ಭೂ. 161. ||

(ಸಾಸಿರ ಎಂಬ ಶಬ್ದವು ಪರವಾದರೆ ಒಂಬತ್ತಕ್ಕೆ ಒಂಬಯ್ ಎಂದಾಗುವುದು).

ಒಂಬತ್ತು ದಶಾಹತಿಯಿಂ |

ತೊಂಬತ್ತೆನೆ ಸಲ್ಲುಮಗ್ರಮೊಳ್ ನೂಪಿರೆ ಮು- ||

ತ್ತೊಂಬಯ್ಯಾದೇಶಮನವ- ||

ಲಂಬಿಸುಗುಮದಂತೆ ಮುಂತೆ ಸಾಸಿರಮಿರೆಯುಂ || ಶ. ಸ್ಮೃ. 60. ||

ಅನ್ವಯಂ.— ಪತ್ತು ಪರಂ ಆಗಲೊಡಂ ಒಂಬತ್ತು, ತೊಮ್ ಎಂದು, ಆಕ್ಕುಂ; ಮೇಣ್ ಆಗ್ರದೊಳ್ ನೂಪು ಇರೆ, ಮುತ್ತಂ ಸಾಸಿರಂ ಇರೆ, ವಿಬುಧರಿಂದೆ, ಒಂಬಯ್ ಎಂದು, ಅದೇಶಂ ನೆಲಸಿತ್ತು.

ಟೀಕು.— ಪತ್ತು = ಪತ್ತೆಂಬ ಸಂಖ್ಯಾವಾಚಿ; ಪರಂ = ಮುಂದಣಿ ಪದಂ; ಆಗ ಲೊಡಂ = ಆಗಲೊಡನೆ; ಒಂಬತ್ತು = ಒಂಬತ್ತೆಂಬುದು; ತೊಮೆಂದು = ತೊಮ್ ಎಂದು; ಆಕ್ಕುಂ = ಆಗುವುದು; ಮೇಣ್ = ಅನಲ್ಲದೆ; ಆಗ್ರದೊಳ್ = ಮುಂದೆ; ನೂಪು = ನೂಪುಂಟು ಸಂಖ್ಯಾವಾಚಿ; ಇರೆ = ಇರೆ; ಮುತ್ತಂ = ಅದಲ್ಲದೆ; ಸಾಸಿರಂ = ಸಾಸಿರವೆಂಬುದು; ಇರೆ = ನರದಲ್ಲಿರೆ; ವಿಬುಧರಿಂದೆ = ವಿವಿಧಾಂಸರಿಂದೆ; ಒಂಬಯ್ಯೆಂದು = ಒಂಬಯ್ ಎಂಬುದು; ಅದೇಶಂ = ಅದೇಶಂ; ನೆಲಸಿತ್ತು = ನೆಲೆಗೊಂಡಿತ್ತು.

ವ್ಯಕ್ತಿ.— ಪತ್ತೆಂಬುದು ಪರವಾದೊಡೆ ಒಂಬತ್ತರ್ಕೆ ತೊಮ್ ಎಂದಾ ದೇಶಮಕ್ಕುಂ; ಪರದೊಳ್ಪೂರ್ವದೊಡಂ ಮೇಣ್ಸಾಸಿರಮಿದೊಡಂ ಒಂಬ ತ್ತರ್ಕೆ ಒಂಬಯ್ ಎಂದಾದೇಶಮಕ್ಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ.— ತೊಂಬತ್ತು; ಒಂಬಯ್ಯೆನು, ಒಂಬಯ್ಸಾಸಿರಂ.

“ . . . . . ತೊಂಬತ್ತೊಂಬ-

ಯ್ಸಾಸಿರ ಯೋಜನಮಂ ನೆಗೆ- |

ದೀ ಸುರಗಿರಿ . . . . . ” || 444 ||

ಸೂತ್ರಂ¹⁾. || ೧೯೧ ||

ಪತ್ತು before ಸಾಸಿರ ಪತ್ತರ್ಕೆ ಪಯಿಂನೆಂದಾ- |
 becomes ಪಯಿನ್; ದತ್ತಾದೇಶಂ ಸಮಂತು ಸಾಸಿರಮಿದಿರೊಳ್ |
 (before Vowels and Consonants) ನೂಪು ವತ್ತುಗೆಗೊಳಿ ನೂಪುರ್ಕಂ |
 and ಸಾಸಿರ may be- ಮುತ್ತಂ ಸಾಸಿರಕಮಂತ್ಯಲೋಪಂ ವಿರಳಂ. || ೨೦೨ ||
 come ನೂಪು, ಸಾಸಿರ್.

1) ದಶಾಖ್ಯಾಯಾಃ ಪಯಿನ್ || ಭಾ. ಭಾ. 162. ||

(ಪತ್ತು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಸಾಸಿರ ಎಂಬ ಶಬ್ದವು ನರವಾದರೆ ಪಯಿನ್ ಎಂಬಾದೇಶವಾಗುವುದು.)
 ಸಾಸಿರಮರೆ ಮುಂದೊತ್ತಿ ಸ- |
 ಮೂಸದೊಳಕ್ಕುಂ ಪಯಿನ್ನದರ್ಕೆ ಯಥೋಕ್ತಂ ||
 ಶಾಸಿಸುವರ್ ನೂಪುರ್ಕಂ |
 ಸಾಸಿರಕಂ ಪ್ರಾಂತಲೋಪಮಂ ಕೆಲವೆದೆಯೊಳ್ | ಶ. ಸ್ತ. 62. ||

ವದಚ್ಛೇದಂ.— ಪತ್ರಕೆಗ್, ಪಯಿನ್ ಎಂದು, ಆದತ್ತು ಆದೇಶಂ ಸಮಂತು, ಸಾಸಿರಂ ಇದಿರೊಳ್ ವತ್ತುಗೆಗೊಳೆ; ನೂಜಿಕರ್ಗಂ ಮುತ್ತಂ ಸಾಸಿರಕಂ ಅಂತ್ಯಲೋಪಂ ವಿರಳಂ.

ಅನ್ವಯಂ.— ಸಾಸಿರಂ ಇದಿರೊಳ್ ವತ್ತುಗೆಗೊಳೆ, ಪತ್ರಕೆಗ್, ಪಯಿನ್ನೆಂದು. ಸಮಂತು ಆದೇಶಂ ಆದತ್ತು; ನೂಜಿಕರ್ಗಂ ಮುತ್ತಂ ಸಾಸಿರಕಂ ವಿರಳಂ ಅಂತ್ಯಲೋಪಂ.

ಟೀಕು.— ಸಾಸಿರಂ = ಸಾಸಿರವೆಂಬ ಶಬ್ದಂ; ಇದಿರೊಳ್ = ಮುಂತೆ; ವತ್ತುಗೆಗೊಳೆ = ಪೂರ್ವಗೊಳೆ; ಪತ್ರಕೆಗ್ = ಪತ್ತೆಂಬುದಕ್ಕೆ; ಪಯಿನ್ನೆಂದು = ಪಯಿನ್ ಎಂದು; ಸಮಂತು = ಪಾಗೆ; ಆದೇಶಂ = ಆದೇಶಂ; ಆದತ್ತು = ಆಯಿತ್ತು; ನೂಜಿಕರ್ಗಂ = ನೂಜಿಂಬುದಕ್ಕರ್ಗಂ; ಮುತ್ತಂ = ಒಡಿಕೆ; ಸಾಸಿರಕಂ = ಸಾಸಿರವೆಂಬುದಕ್ಕರ್ಗಂ, ಸ್ವರವ್ಯಂಜನಂಗಳಾವುವು ಪರಮಾ ಜೊಡಂ; ವಿರಳಂ = ನೂಜು ಎಂಬುದು ಉಕಾರಂ ಸಾಸಿರವೆಂಬುದು ಅಕಾರಂ ವಿರಳವಾಗಿ; ಅಂತ್ಯಲೋಪಂ = ಅಂತ್ಯದ ಲೋಪಂ ಆಯಿತ್ತು.

ವೃತ್ತಿ.— ಸಾಸಿರಂ ಪರದೊಳಿರೆ, ಪತ್ರಕೆಗ್ ಪಯಿನ್ನೆಂದು, ಆದೇಶಂ; ನೂಜಿಕರ್ಗಂ ಮುತ್ತಂ ಸಾಸಿರಕ್ಕಂ ಕಿಲೊಡೆಯೊಳ್ ಅಂತ್ಯಲೋಪಮಕ್ಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ.— ಪತ್ರಕೆಗ್ — ಪಯಿಂಭಾಸಿರಂ.

“ಪಡಲಿಟ್ಟಂತಿರೆ ಮಾಂತ್ಯನೋವದೆ ಪಯಿಂಭಾಸಿರ್ವರಂ ಯುದ್ಧ ದೊಳ್” || 445 ||

ಅಂತ್ಯಲೋಪಕ್ಕೆ— ನೂರ್ಮಡಿ, ನೂರ್ಮಾತು, ನೂರ್ಭಾಸಿರಂ; ಸಾಸಿ ಮ್ಡಿ, ಸಾಸಿರ್ವರ್, ಸಾಸಿರ್ವನಿತೆಯರ್.

“ . . . . . ಅಯ್ಸಾಸಿರ್ವರ್ ಪ್ರಿಯತನೂಭವರ್” || 446 ||

ಸೂತ್ರಂ¹⁾. || ೧೯೨ ||

ಪತ್ತು before ಒಂದು and ಎರಡು becomes ಪನ್, be- ಪತ್ರಕೆಗ್ ಪನ್ನೆನಿಕ್ಕುಮ- | ದುತ್ತರಕೊಂದೆರಡು ನೆಲಸೆ ಪದಿಯೆಂದಕ್ಕುಂ ||

1) ಪನ್ನೇಕದ್ವ್ಯರ್ಥಯೋಃ || ಭಾ. ಭಾ. 163. || (ಪತ್ತು ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಒಂದು, ಎರಡು ಎಂಬಿವು ಪರವಾದರೆ ಪನ್ ಎಂದಾದೇಶವಾಗುವುದು).

fore ಮೂಕು and
ನಾಲ್ಕು it is ಪದಿ,
before all other

ಮತ್ತೊದವಿ ಮೂಕು ನಾಲ್ಕರೆ |
ಸುತ್ತೆಂ ಸ್ವರನಿರೆ ನಕಾರವಿಧಿ ಮುಂದೆಲ್ಲಂ. || ೨೦೩ ||

numbers with an initial Vowel (excepting ಒಂಟುತ್ತು) ಪದಿನ್.

ಪದಚ್ಛೇದಂ. — ಪತ್ತರ್ಕೆ ಪನ್ ಎನಿಕ್ಕುಂ ಅದು, ಉತ್ತರಕೆ ಒಂದು ಎರಡು ನೆಲಸೆ;
ಪದಿ ಎಂದು ಆಕ್ಕುಂ, ಮತ್ತೆ ಒದವಿ ಮೂಕು ನಾಲ್ಕು ಇರೆ; ಸುತ್ತೆಂ, ಸ್ವರಂ ಇರೆ, ನಕಾರವಿಧಿ
ಮುಂದೆ ಎಲ್ಲಂ.

ಅನ್ವಯಂ. — ಉತ್ತರಕೆ ಒಂದು ಎರಡು ನೆಲಸೆ, ಪತ್ತರ್ಕೆ ಪನ್ ಅದು ಎನಿಕ್ಕುಂ; ಮತ್ತೆ
ಮೂಕು ನಾಲ್ಕು ಒದವಿ ಇರೆ, ಪದಿ ಎಂದು, ಆಕ್ಕುಂ; ಸುತ್ತೆಂ, ಸ್ವರಂ ಮುಂದೆ ಇರೆ, ಎಲ್ಲಂ
ನಕಾರವಿಧಿ.

ಟೀಕು; — ಉತ್ತರಕೆ = ಮುಂದಣೆ; ಒಂದು = ಒಂದೆಂಬ ಶಬ್ದಂ; ಎರಡು = ಎರಡೆಂಬ
ಶಬ್ದಂ; ನೆಲಸೆ = ನೆಲೆಗೊಳೆ; ಪತ್ತರ್ಕೆ = ಪತ್ತೆಂಬುದರ್ಕೆ; ಪನ್ = ಪನ್ ಎಂದು; ಅದು =
ಅದು; ಎನಿಕ್ಕುಂ = ಎನಿಸುವುದು; ಮತ್ತೆ = ಬಳಿಕಂ; ಮೂಕು = ಮೂಡೆಂಬ ಶಬ್ದಂ;
ನಾಲ್ಕು = ನಾಲ್ಕೆಂಬ ಶಬ್ದಂ ಮುಂದಣೆ; ಒದವಿರೆ = ಪ್ರಾಪ್ತಿಸಿರೆ; ಪದಿಯೆಂದು = ಪದಿ ಎಂದು;
ಆಕ್ಕುಂ = ಆಪ್ಪುದು; ಸುತ್ತೆಂ = ಭ್ರಮೆಯೆಂ; ಸ್ವರಂ = ಸ್ವರಾದಿಸಂವೈಗಳ್; ಇರೆ = ಮುಂದಿರೆ;
ಮುಂದೆ = ಮುಂತೆ; ಎಲ್ಲಂ = ಎಲ್ಲಂ; ನಕಾರವಿಧಿ = ಪದಿ ಎಂಬುದರ ಮೇಲೆ ನಕಾರವಿಧಿ
ಆಪ್ಪುದು.

ಆನ್ಯತ್ರ ಪದಿ || ಭಾ. ಭೂ. 164. ||

(ನಿಕ್ಕು ಸಂಖ್ಯಾವಾಚಿಗಳು ಪರವಾದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಪದಿ ಎಂಬಾದೇಶವಾಗುವುದು.)

ಸ್ವರಾದೌ ನಾಗಮಃ || ಭಾ. ಭೂ. 165. ||

(ಆ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಸ್ವರಾದಿಯಾದ ಸಂಖ್ಯಾವಾಚಿಯು ಪರವಾದರೆ ಪದಿ ಎಂಬಾದೇಶವಾಗುವುದು;
ಮತ್ತು ಮುಂದೆ ನಕಾರಾಗಮ ಬರುವುದು).

ಒಂದೆರಡೆಂಬಿವು ಪರದೊಳೆ |

ಸಂದಿಸೆ ಪತ್ತರ್ಕೆ ಪನ್ನೆನಿಕ್ಕುಂ ರೂಪಂ ||

ಮುಂದೆ ಪದಿವೊಂದಿ ನಿಲೆ ಪದಿ |

ಯೆಂದಕ್ಕುಂ ಪರದೊಳಮದರ್ ನಾಗಮಮಕ್ಕುಂ || ೨. ಸ್ತೃ. 61. ||

ವೃತ್ತಿ.— ಒಂದೆಂಬುದುಮೆರಡೆಂಬುದುಂ ಪರಮಾಗೆ, ಪತ್ತರ್ಕೆ ಪನ್ ಎಂದಾದೇಶಮಕ್ಕುಂ; ಮತ್ತೆ ಮೂಯಿ ಮೇಣ್ ನಾಲ್ಕು ಪರಮಾಗೆ, ಪತ್ತರ್ಕೆ, ಪದಿ ಎಂದು. ಆದೇಶಂ; ಸ್ವರಪರಮಾಗೆ, ಮುಂದೆಲ್ಲಂ ನಕಾರಾಗಮಮಕ್ಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ.— ಪನ್ ಎಂಬುದರ್ಕೆ — ಪನ್ನೊಂದು, ಪನ್ನೆರಡು.

ಪದಿ ಎಂಬುದರ್ಕೆ — ಪದಿಮೂಯಿ, ಪದಿನಾಲ್ಕು.

“ಸಾರಲ್ ಸಲ್ಲದು ಪನ್ನೆರಚ್ಚಿರಿಸಮಂ ನಾಡಂ” || 447 ||

“ಪದಿನಾಲ್ಕು ಬಾಯಂ ತೆಪ್ಪಿದೊಡೆ ಪದಿನಾಲ್ಕು ಲೋಕದಂತಿ ಪುರ್ದು” || 448 ||

ನಕಾರಕ್ಕೆ — ಪದಿಸೈದು, ಪದಿನಾಯಿ, ಪದಿನೇಯಿ, ಪದಿನೆಂಟು. ಎಲ್ಲ ವೆಂಬುದಲಿಂದೊಂಬತ್ತರ್ಕೆಲ್ಲ.

ಸೂತ್ರ. || ೧೯೩ ||

A 9th class of Compounds appears in Repetition-compounds (ವೀಪ್ಸಾ ಸಮಾಸಂ). In forming them of Adverbs

(ಆವ್ಯಯಂ) and imitative sounds (ಅನುಕೃತಿ) ending in ನೆ, the ನೆ of the first word is dropped so that it ends in ಆ. Such a final ಆ originates also in Non-adverbs, ನಡು and ಕಡೆ receiving the forms ನಟ್ಟ, ಕಟ್ಟ.

ಆತಿಶಯತರಾರ್ಥವೀಪ್ಸಾ- |

ಸ್ವಿತನಾಂತಾವ್ಯಯಪದಕ್ಕಮನುಕೃತಿಪದಕಂ ||

ಕೃತಮಂತ್ಯಲೋಪಮಿತರಾ- |

ಗತಮತ್ವಂ ನಡುವಿನಂತೆ ಕಡೆಗಂ ಟತ್ವಂ. || ೨೦೪ ||

ಪದಚ್ಛೇದಂ.— ಆತಿಶಯತರಾರ್ಥವೀಪ್ಸಾಸ್ವಿತನಾಂತಾವ್ಯಯಪದಕ್ಕಂ ಅನುಕೃತಿಪದಕಂ ಕೃತಂ ಅಂತ್ಯಲೋಪಂ; ಇತರಾಗತಂ ಆತ್ವಂ, ನಡುವಿನಂತೆ ಕಡೆಗಂ ಟತ್ವಂ.

ಅನ್ವಯಂ.— ಆತಿಶಯತರಾರ್ಥವೀಪ್ಸಾಸ್ವಿತನಾಂತಾವ್ಯಯಪದಕ್ಕಂ ಅನುಕೃತಿಪದಕಂ ಅಂತ್ಯಲೋಪಂ ಕೃತಂ; ಆತ್ವಂ ಇತರಾಗತಂ, ನಡುವಿನಂತೆ ಕಡೆಗಂ ಟತ್ವಂ.

ಬೀಕು.— ಆತಿಶಯತರ = ಆತ್ಯಂತಾತಿಶಯವಾದ; ಅರ್ಥ = ಅರ್ಥವನುಳ್ಳ; ವೀಪ್ಸಾ = ಇಚ್ಛೆಯೊಡನೆ; ಅನ್ವಿತ = ಕೂಡಲ್ಪಟ್ಟ; ನಾಂತ = ನಕಾರಾಂತವಾದ; ಆವ್ಯಯಪದಕ್ಕಂ = ಆವ್ಯಯ

ಪದಂಗಳ್ಳಿಯುಂ; ಅನುಕೃತಿಸದಂ = ಅನುಕರಣವದಂಗಳ್ಳಿಯುಂ; ಅಂತ್ಯಲೋಪಂ = ಕಡೆಯ ಣಕ್ಷರದ ಲೋಪಂ; ಕೃತಂ = ಮಾಡಲ್ಪಡುವುದು; ಆತ್ಮಂ = ಛಿರುಕ್ತಿಯಾದ ನಮು ಕಡಿ ಎಂಬ (ಎರಡು) ಪುಂಗಳ ಪೊದಲ ಪದದ ಕಡೆಗೆ ಅಕಾರಂ; ಉತರಂ = ಅನ್ಯವಾಗಿ; ಅಗತಂ = ಬರ್ಪುದು; ನಮುನಿಸಂತೆ = ನಮುವೆಂಬ ರಬ್ಬದ ಹಾಗೆ; ಕಡೆಗಂ = ಕಡೆಯೆಂಬ ರಬ್ಬದ ಡಕಾರಕ್ಕಂ; ಟತ್ವಂ = ಟಕಾರಂ ಬರ್ಪುದು.

ಪೃತ್ತಿ. — ಅತಿಶಯತರಾರ್ಥಮಂ ನುಡಿವ ವೀಷ್ಣೆಯ ನಾಂತಂಗಳವ್ವ ವ್ಯಯಂಗಳ್ಳಂ ಅನುಕೃತಿಸದಂಗಳ್ಳಂ ಮೊದಲ ಪದದ ಕಡೆಯಕ್ಕರಕ್ಕೆ ಲೋಪಂ; ಅವ್ಯಯಮನುಕರಣಮಲ್ಲದ ಕೆಲವು ಪದಂಗಳೊಳಕಾರಮುಂ ಮುಂತೆ ಪೇರ್ಚಿ ನಡುವೆಂಬುದಂತೆ ಕಡೆಯೆಂಬುದಂತೆ ಡಕಾರಕ್ಕೆ ಟಕಾರಮುಮಕ್ಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ಅವ್ಯಯವದಾಂತಲೋಪಕ್ಕೆ — ಕಮ್ಮಕಮ್ಮನೆ; ತಣ್ಣತಣ್ಣನೆ; ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ; ಸಪ್ಪಸಪ್ಪನೆ; ತೊಪ್ಪತೊಪ್ಪನೆ; ನೊಪ್ಪನೊಪ್ಪನೆ.

“ತೆಪ್ಪತೆಪ್ಪನೆ ವುರುಳ್ . . . . .” || 449 ||

“ನೊಪ್ಪನೊಪ್ಪನೆ ಪೇರ್ಚಿಂದು . . . . .” || 450 ||

ಅನುಕರಣಾಂತಲೋಪಕ್ಕೆ —

“ . . . . . ತುತಿತುತಿನೆ |

ನೇಸಮೂಡಿದುದು ಮಿಚ್ಚಿ ಮೂಡುವ ತೆಕದಿಂ.” || 451 ||

“ಗುರಿಗುತಿನೆ ಕಣ್ಣೀರಾ ಸುರಿಯೆ ಚಿಂತಿಪ ಪಾರ್ವನ . . .” || 452 ||

“ . . . . . ಚ- |

“ಚಳನೆ ಮಿಂಚಿತ್ತು ಸಿಡಿಲ ಕೈದೀವಿಗೈವೊಲ್” || 453 ||

ಆತ್ಮಂ ಬಿರಸುಟಕಾರಕ್ಕೆ — ನಟ್ಟನಡು; ಕಟ್ಟಕಡೆ.

“ . . . ಕಟ್ಟಕಡೆ ಪೆರ್ವಟ್ಟಿಯಂ ಕರಂಗೊಂಡು . . . ” || 454 ||

ಸೂತ್ರಂ. || ೧೯೪ ||

ತುದಿ ಮೊದಲೆಂಬ ದಕಾರ- |

ಕ್ಕುದಯಿಸುಗುಂ ದ್ವಿತ್ವವೃತ್ತಿಯಿಂದೆ ತಕಾರಂ |

ಮೊದಲೆಂಬ ಲಕಾರಕ್ಕೆ- |

ವ್ವುದದರ್ಶನವಿಧಿ ವಿಶೇಷಮಂ ನುಡಿವೆಡೆಯೊಳ್. || ೨೦೫ ||

In the same
manner ತುದಿ and
ಮೊದಲೆ become
ತುತ್ವ. ಮೊತ್ವ.

ವದಕ್ಕೆದಂ.— ತುಮಿ ನೊದಲ್ ಎಂಬ ದಕಾರಕ್ಕೆ ಉದಯಿಸುಗುಂ ದ್ವಿತ್ವವೃತ್ತಿಯಿಂದೆ ತಕಾರಂ; ನೊದಲ್ ಎಂಬ ಲಕಾರಕ್ಕೆ ಆಪ್ಪದು ಅದರ್ಶನವಿಧಿ ವಿಶೇಷಮಂ ನುಡಿವ ಎಡೆಯೊಳ್.

ಅನ್ವಯಂ.— ವಿಶೇಷಮಂ ನುಡಿವೆಯೊಳ್ ತುಮಿ ನೊದಲೆಂಬ ದಕಾರಕ್ಕೆ ದ್ವಿತ್ವವೃತ್ತಿಯಿಂದೆ ತಕಾರಂ ಉದಯಿಸುಗುಂ; ನೊದಲ್ ಎಂಬ ಲಕಾರಕ್ಕೆ ಅದರ್ಶನವಿಧಿ ಆಪ್ಪದು.

ಟೀಕು.— ವಿಶೇಷಮಂ ನುಡಿವೆಯೊಳ್ = ವಿಶೇಷವಂ ಪೇಳ್ದೆಯಲ್ಲಿ; ತುಮಿ ನೊದಲೆಂಬ ದಕಾರಕ್ಕೆ = ತುಮಿ ನೊದಲ್ ಎಂಬ ದತ್ತಕ್ಕೆ; ದ್ವಿತ್ವವೃತ್ತಿಯಿಂದೆ = ದ್ವಿಭಾವದ ವರ್ತನೆಯಿಂದೆ; ತಕಾರಂ = ತತ್ವಂ; ಉದಯಿಸುಗುಂ = ಹುಟ್ಟುವುದು; ನೊದಲೆಂಬ ಲಕಾರಕ್ಕೆ = ನೊದಲ್ ಎಂಬ ಶಬ್ದದ ಅತ್ಯಕ್ಕೆ; ಅದರ್ಶನವಿಧಿ = ಲೋಪದ ವಿಧಿ; ಆಪ್ಪದು = ಆಗುವುದು.

ವೃತ್ತಿ.— ವಿಶೇಷಿಸಿ ನುಡಿವೆಯೊಳ್ ತುಮಿ ನೊದಲೆಂಬದರಿ ದಕಾರಕ್ಕೆ ದ್ವಿತ್ವಮುಪ್ಪ ತಕಾರಾದೇಶಮುಂ ನೊದಲೆಂಬುದರಿ ಲಕಾರಕ್ಕೆ ಲೋಪಮು ಮಕ್ಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ.— ತುತ್ತತುದಿ; ನೊತ್ತನೊದಲಾ.

ಸೂತ್ರಂ¹⁾. || ೧೯೫ ||

Regarding S.	ದೂರಾಭಿಕ್ಷಣವೀಪ್ಲೋ-
193. also in	ದಾರಾಸುಕೃತಿಕ್ರಿಯಾಸಮುಭಿಹಾರಸಮಾ-
pointing at a	ಪೋರುತರಚಾವಳಾದಿಗೆ
distant object (ದೂರಂ), in looking at	ಸಾರಂ ಬುಧರಿಂ ಪದಕ್ಕೆ ಯುಗಳೋಚ್ಚರಣಂ. ೨೦೬
(ಅಭಿಕ್ಷಣಂ), in	
successive order (ವೀಪ್ಲೆ), in imitative sounds (ಅನುಕೃತಿ, ಅನುಕರಣಂ), in repeating	

1) ವೀಪ್ಲಾನುಕರಣಾಭಿಕ್ಷಣಂ ಕ್ರಿಯಾಸಮುಭಿಹಾರ ಸಾಮಾನ್ಯಚಾವಳಾವೌ ವದಸ್ಯ ದ್ವಿವರ್ತನಂ || ಭಾ. ಭೂ. 192. ||

(ವೀಪ್ಲೆ, ಅನುಕರಣಂ, ಅಭಿಕ್ಷಣಂ, ಕ್ರಿಯಾಸಮುಭಿಹಾರ, ಸಾಮಾನ್ಯ, ಚಾವಳ ನೊದಲಾದ ಅರ್ಥವಿರುವ ಪದಗಳಿಗೆ ದ್ವಿರಾವೃತ್ತಿಯುಂಟು.)

ಚಾವಳ ವೀಪ್ಲಾಭಿಕ್ಷಣಂ ಸ- |
 ವಾಪಾನುಕೃತಿಕ್ರಿಯಾಸಮುಭಿಹಾರಾದಿ ||
 ಖ್ಯಾನನೆಯೊಳ್ ವದಕಕ್ಕುಂ |
 ರೂಪದ್ವಿತ್ವಂ ಯಥಾಪ್ರಯೋಗಾನುಗತಂ

an action (ಕ್ರಿಯಾಸಮುಚ್ಚಾರಂ cf. S. 230), in pointing at a near object (ಸಮೀಪಂ), in agitation (fickleness, ಚವಚಂ), Repetition of words (ಪದಯುಗಲೋಚ್ಚರಣಂ) is used.

ಪದಚ್ಛೇದಂ.— ದೂರಾಭಿಕ್ಷಣವೀಪ್ಲವದಾರಾನುಕ್ಯತಿಕ್ರಿಯಾಸಮುಚ್ಚಾರಸಮೀಪೋ ದುತರಚಾವಳಾದಿಗೆ ಸಾರಂ ಬುಧಂ ಪದಕ್ಕೆ ಯುಗಲೋಚ್ಚರಣಂ.

ಅನ್ವಯಂ.— ಬುಧಂ ಪದಕ್ಕೆ ಯುಗಲೋಚ್ಚರಣಂ ಸಾರಂ ಎಂಬುದನ್ವಯಂ.

ಟೀಕು.— ದೂರ = ದೂರಕ್ಕೆ; ಅಭಿಕ್ಷಣ = ಅಭಿಮುಖವಾಗಿ ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ; ವೀಪ್ಲವ = ಅಚ್ಚಗೆ; ಉದಾರ = ಉದಾರವಾದ; ಅನುಕ್ಯತಿ = ಅನುಕರಣಕ್ಕೆ; ಕ್ರಿಯಾಸಮುಚ್ಚಾರ = ಕ್ರಿಯೆಯನಭಿಮುಖವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡುದಕ್ಕೆ; ಸಮೀಪ = ಸಮೀಪಕ್ಕೆ; ಉರುತರಚಾವಳಾದಿಗೆ = ಮೊದಲಿಗಾದ ಚವಲತ್ತಂ ನೂದಲಾದುದಕ್ಕೆ; ಬುಧಂ = ವಿದ್ವಾಂಸರಿಂದೆ; ಪದಕ್ಕೆ = ಪದಂಗಳಿಗೆ; ಯುಗಲೋಚ್ಚರಣಂ = ಎರಡು ವೇಳೆಯುಚ್ಚರಿಸುವುದು; ಸಾರಂ = ಪ್ರೀತ್ಯಪಪ್ಪದು.

ವೃತ್ತಿ.— ದೂರದೊಳಂ ಪ್ರತಿಮುಖವಲೋಕನದೊಳಂ ವೀಪ್ಲವದೊಳಂ ಅನುಕರಣದೊಳಂ ಕ್ರಿಯೆಯನಭಿಮುಖವಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳೆಡೆಯೊಳಂ ಸಮೀಪದೊಳಂ ಚವಳತೆಯೊಳಂ ಪದನಿರತು ಸೂಚ್ಯಂವಿವೃದ್ಧಿ.

ವ್ರಯೋಗಂ.— ದೂರಕ್ಕೆ—“ಆತೋರ್ಪುದಾತೋರ್ಪುದೆ ಬಾನೊಳ್ ಧ್ವಜವಟಂ.” || 455 ||

ಅಭಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ—

“ಗಿಳಿಯೊಡನೊಡಿಯೊಡಿ ನುಡಿಗಲ್ಲು ಮದಾಲಸರಾಜಹಂಸಮಂ- |
ಡಳಿಯೊಡನಾಡಿಯಾಡಿ ನಡೆಗಲ್ಲು ಕಳಾವಿಗಳಾಟಮಂ ಮನಂ- ||
ಗೊಳೆ ನಡೆನೊಡಿನೊಡಿ ಕುಣಿಯಲ ನೆಲೆ ಕಲ್ಲು ಕಳಾಗುಣಂ ಪೊದ- |
ಬಿಳವಡೆ ಬಾಲಭಾವದೊಳೆ ಬಾಲಕಿಯರ್ ಬಳೆವರಾ ನಿರಂತರಂ.” || 456 ||

ವೀಪ್ಲವೆಗೆ — “ಊರೂರೊಳ್ಕೆಲಿಕೆಲಿಯೊಳ್ಕೆಲೆಮನೆಯೊಳ್.” || 457 ||

ಅನುಕರಣಕ್ಕೆ — ಫಲ್ಪುಲ್ಲೆನೆ; ಭೋರ್ಭೋರೆನೆ.

“ . . . . ಭೋರ್ಭೋರ್- |

ರೆನೆ ಪಾಯ್ದುದು ಹಿಮನಗಕ್ಕೆ ಗಂಗಾಸ್ತ್ರೋತಂ.” || 458 ||

ಕ್ರಿಯಾಸಮುಚ್ಚಿಹಾರಕ್ಕೆ — “ನಡೆನಡೆಯೆಂದು ನಡೆದರ್” || 459 ||

“ಇದಿರ್ಚಿದಿರ್ಚನೆ ಜಟಾಯು. . .” || 460 ||

ಸವಿಾಪಕ್ಕೆ — “ಇದೆಯಿದೆ ಸಾರ್ಕೆಸಾರ್ಕೆ ಗಣಕಾವಳಿ ಪೇಚ್ಚಿ
ಮುಹೂರ್ತಂ || 461 ||

ಚಪಳತೆಗೆ — ಬಪ್ಪಿಸೊಪ್ಪಿಸು; ಅಣ್ಣಾಣ್ಣು. —

ಇವರ್ಕೆಲ್ಲಂ ತ್ರಿಪ್ರಯೋಗಮೊಳವು —

“ಬೆಳೆಗೆಯ್ಗೆಳೊಳಿದ್ವೆತ್ತಂ |

ಕಳರವದಿಂ ಕಯ್ಯನೆತ್ತಿಲ್ಲಲಲೆ ಎನುತುಂ ||

ಬಳೆಗಳ್ ಫುಲ್ಲುಲ್ಲುಲೆನೆ |

ಗಿಳಿಸೋವಾಕೆಗಳಿನೊಪ್ಪುಗುಂ ಕೆಲವೆಡೆಯೊಳ್” || 462 ||

“ಬಡ್ಡೊಡ್ಡೊಡ್ಡೆ ಸುತೊಡ್ಡೆ ಮೇಳದವಳ್ಳುಂಕುಮವಾರಿ ಕುಪ್ಪಳಿಸಿ
ಪೊಯ್ಗಳ್” || 463 ||

The Author says that he has done his best to elucidate the Compounds as they occur in the works of poets.

ಕವಿಮಾರ್ಗಗತಸಮಾಸಮ- |

ನವನೆನ್ನಲಿವನಿತನೆಯ್ ಪೇಚ್ಚಿಂ ಲೋಕ- ||

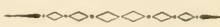
ವ್ಯವಹಾರದಿಂದಮಿನ್ನುಲಿ- |

ದುನನಲಿವುದು ಶಬ್ದಪಾರಮಾರ್ಗಮಶಕ್ಯಂ. || ೨೦೭ ||

ಟೀಕು. — ಕವಿ = ಕವಿಗಳ; ಮಾರ್ಗ = ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ; ಗತ = ಎಯ್ತಲ್ಲಟ್ಟ; ಸಮಾಸಮಂ = ಸಮಾಸಸಮವಂ; ಅವಂ = ಅವಂ; ಎನ್ನದಿವನಿತಂ = ಎನಗೆ ತಿಳಿವಪ್ಪಂ; ಎಯ್ಡಿ = ಚೆನ್ನಾಗಿ; ಪೇಚ್ಚಿಂ = ಪೇಚ್ಚಿಂ; ಲೋಕವ್ಯವಹಾರದಿಂದಂ = ವೈಯಾಕರಣಲೋಕವ್ಯವಹಾರದಿಂದೆ; ಇನ್ನಲಿದುವಂ = ಇನ್ನಲಿದ ಸಮಾಸಂಗಳಂ; ಅವೆವುದು = ತಿಳಿವುದು; ಶಬ್ದ = ಶಬ್ದಂಗಳ; ಪಾರಮಾರ್ಗಂ = ಕಡೆಯನೆಯ್ತುದು; ಅಶಕ್ಯಂ = ಶಕ್ಯಮಲ್ಲ.

ಗದ್ಯಂ. — ಇದು ಸಮಸ್ತಶಾಸ್ತ್ರಕವನಮನೋಜನಿತಶಬ್ದಸಂವೇದತತ್ವಚಾರುಚುಂಬಕಾಯನಾನಾನಾನಕರ್ನಾಟಕಲಕ್ಷಣಶಿಕ್ಷಾಚಾರ್ಯಸುಕುಮೇಶ್ವರರಾಜನಿರಚಿತಮಸ್ತಶಬ್ದಮಣಿದರ್ಶನದೊಳ್ ಸಮಾಸಪ್ರಕರಣವೆಂಬ ತೃತೀಯಸಂಧಿ ಸಂಪೂರ್ಣಂ.

ಶ್ರೀನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯಂ ಸಮಾಪ್ತಂ.

ಛನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯಂ. IV. CHAPTER.

ತದ್ಧಿತಪ್ರಕರಣಂ.

ON SECONDARY NOMINAL BASES.

ಸೂತ್ರಂ¹⁾. || ೧೯೬ ||

By the Suffix (ಪ್ರತ್ಯಯಂ) ಇಗ Nouns are formed denoting makers, changers (dealers), persons

ಪರಿನಿರ್ಮಿಪ ಮಾಹಿಾಡುವ |
ದೊರೆವಡೆದ ನಿಯೋಗದನ್ಯತದಹಿತದ ಋಣದಾ- ||
ಚರಣದ ಶಿಲ್ಪದ ಮೂಲದ |
ಸರಸಂ ಪೇಶ್ವಿಲ್ಲಿ ಮಾಚ್ಚಿಗಪ್ರತ್ಯಯಮಂ. || ೨೦೮ ||

in employment, persons of untruth, of knowledge, of debt, of a certain profession and of manual art, and men of ancient times.

ಪದಚ್ಛೇದಂ. — ಪರಿನಿರ್ಮಿಪ ಮಾಹಿಾಡುವ ದೊರೆವಡೆದ ನಿಯೋಗದ ಅನ್ಯತದ ಚರಣದ ಋಣದ ಆಚರಣದ ಶಿಲ್ಪದ ಮೂಲದ ಸರಸಂ ಪೇಶ್ವಿಲ್ಲಿ ಮಾಚ್ಚಿ ಇಗಪ್ರತ್ಯಯಮಂ.

ಅನ್ವಯಂ. — ಇಗಪ್ರತ್ಯಯಮಂ ಮಾಚ್ಚಿ ಎಂಬುದನ್ವಯಂ.

¹⁾ ತದನ್ಯ ಪಣ್ಯಂ ಶಿಲ್ಪಂ ನಿಯೋಗಶ್ಚೇತ್ಯಸ್ಮಿನ್ನಿಗಃ || ಭಾ. ಭೂ. 166. ||

(ತಮು ಕತಶಿಗೆ ವ್ಯವಹಾರ, ಕೆಲಸ, ನಿಯೋಗ ಎಂಬೀ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಇಗಪ್ರತ್ಯಯ ವಾಗುವುದು.)

ತದ್ವೇತ್ಯಧೀತೇ ವಾ || ಭಾ. ಭೂ. 167. ||

(ಇಗಪ್ರತ್ಯಯವನ್ನು ಆರಿತವ ಓದುವ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿಯೂ ಇಡುವರು.)

ತದಾಚರತಿ || ಭಾ. ಭೂ. 168. ||

(ಆಚರಿಸುವ ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಇಗಪ್ರತ್ಯಯವು ಬರುವುದು.)

ಇವು ಪಣ್ಯಮಿವರ್ಗೇ ಮೇಣಿಂ- |

ತಿವು ಶಿಲ್ಪಂ ಮೇಣಿಂ ನಿಯೋಗಮಿವನಕವಂ ಮೇ- ||

ಣಿವನಾಚರಿಸುವನೆಂಬಂ- |

ತವಮೇಳಿಗಪ್ರತ್ಯಯಂ ಯಮೇಳಿಕ್ತಿಯನಕ್ಕಂ || ವ. ಸ್ತೂ. 68. ||

ಟೀಕು. — ಪರಿನಿಮಿತ್ತವ = ಅವುದನಾದೊಡಂ ಮಾಡುವ; ವಾಚಾದುವ = ಅವುದನಾದೊಡಂ ಮಾರಿಯಾದುವ; ದೋರವವದ ನಿಯೋಗದ = ಪ್ರಸಿದ್ಧಿವವದ ನಿಯೋಗದ; ಅನ್ಯತದ = ಸಜೆಯ; ಅಪಿತದ = ತಿಲವಲೆಯ; ಋಣದ = ಸಾಲದ; ಅಚರಣದ = ಅಚರಣೆಯ; ಶಿಲ್ಪದ = ಶಿಲ್ಪದ ಕೆಲಸ; ಮೂಲದ = ಮೂಲದ; ನರನಂ = ಮನುಷ್ಯನಂ; ಪೆಟ್ಟಿಲ್ಲಿ = ಪೆಟ್ಟಿದೆಯಲ್ಲಿ; ಇಗಪ್ರತ್ಯಯಮಂ = ಇಗ ಎಂಬ ಪ್ರತ್ಯಯಮಂ; ಮಾಚ್ಚಿ = ಮಾದುಗೆ.

ವೃತ್ತಿ. — ಮಾಡುವನೊಳಂ ಮಾಡುವನೊಳಂ ನಿಯೋಗಿಯೊಳಂ ಅನ್ಯತದಲ್ಲಿಯುಂ ಅಪಿತದಲ್ಲಿಯುಂ ಋಣಿಯೊಳಂ ಪರ್ತಕನೊಳಂ (ಅಚರಣದಲ್ಲಿಯುಂ) ಶಿಲ್ಪಕನಲ್ಲಿಯುಂ ಮೂಲದಲ್ಲಿಯುಂ ಇಗಪ್ರತ್ಯಯಮಕ್ಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ಮಾಡುವಗೆ — ಕಜ್ಜಿಗಂ; ಸರವಂದಿಗಂ; ಸಿಂಗರಿಗಂ; ತೋರಿಗೆಂ.

“ಕಜ್ಜಿಗಗಳ್ಳಂದು ಕೂಸಾಡಿಸಾರದಕ್ಕರದ ರಾಜ್ಯದೊಳೇ ಕವಿ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಾ” || 464 ||

ಮಾಡುವಗೆ — ಗಂದಿಗಂ; ದೂಸಿಗಂ; ತಂಬುಲಿಗಂ.

“ಗಂದಿಗನರವಣಿಗಂ ಸರ- |
 ವಂದಿಗನಾ ಪಟ್ಟಸಾಲಿಗಂ ಬಾಣಿಸಿಗಂ ||
 ಮಾಂದುರಿಗಂ ಜೋಯಿಸಿಗಂ |
 ಸಂದಹಿಕೆಯ ಕಜ್ಜಿಗಂ ಸಮಂಜಸನೊಳನೇ” || 465 ||

ನಿಯೋಗಕ್ಕೆ — ಅಡಪಿಗಂ; ಚಾಮರಿಗಂ; ಕರಹಟ್ಟಿಗಂ (ಕರಹಟಿಗಂ).
 ಅನ್ಯತಕ್ಕೆ — ಅಟವಟಿಗಂ; ವಾಳಿಗಂ; ಪುಸಿಗಂ.
 ಅಪಿತಕ್ಕೆ — ಜೋಯಿಸಿಗಂ; ಲೆಕ್ಕಿಗಂ; ಪೊಲಂಬಿಗಂ.
 ಋಣಕ್ಕೆ — ಸಾಲಿಗಂ; ಹಂಗಿಗಂ.
 ಅಚರಣಕ್ಕೆ — ದೇಗುಲಿಗಂ; ಅಕ್ಕರಿಗಂ; ಛಾಂದಸಿಗಂ.
 ಶಿಲ್ಪಕ್ಕೆ — ಚಿಪ್ಪಿಗಂ
 ಮೂಲಕ್ಕೆ — ಮೂಲಿಗಂ.

ಸೂತ್ರಂ.¹⁾ || ೧೯೭ ||

By the Suffixes
ವಳ, ವಳ್ಯ and
ಆಯ್ತು Nouns are
formed denoting
people in their
employment; by
ವಡಿಗ Nouns denoting people who put (for sale).

ನಡೆಯಿಸುವನೀತನಿದನೆಂ-

ಬಿಡೆಯೊಟ್ಟಳವಳ್ಯಮುಕ್ಕುಮಾಯ್ತು ಮುಮುಕ್ಕುಂ ||

ವಡಿಗಪ್ರತ್ಯಯಮುಕ್ಕುಂ |

ಬಿಡದಿಕ್ಕುವನೀತನಿದನೆಂಪೊಂದೆಡೆಯೊಳ್. || ೨೦೮ ||

ಪದಚ್ಛೇದಂ. — ನಡೆಯಿಸುವಂ ಈತಂ ಇದಂ ಎಂಬ ಎಡೆಯೊಳ್ ವಳವಳ್ಯಂ ಆಕ್ಕುಂ, ಆಯ್ತುಮುಂ ಆಕ್ಕುಂ; ವಡಿಗಪ್ರತ್ಯಯಂ ಆಕ್ಕುಂ ಬಿಡದೆ ಇಕ್ಕುವಂ ಈತಂ ಇದಂ ಎನಿಸ್ಪೆ ಒಂದು ಎಡೆಯೊಳ್.

ಅನ್ವಯಂ. — ಈತಂ ಇದಂ ನಡೆಯಿಸುವಂ ಎಂಬೆಡೆಯೊಳ್ ವಳ ವಳ್ಯಂ ಆಕ್ಕುಂ ಆಯ್ತುಮುಂ ಆಕ್ಕುಂ; ಈತಂ ಇದಂ ಬಿಡದೆ ಇಕ್ಕುವಂ ಎನಿಸ್ಪೆ ಎಡೆಯೊಳ್ ವಡಿಗಪ್ರತ್ಯಯಂ ಆಕ್ಕುಂ.

ಟೀಕು. — ಈತಂ = ಇವಂ; ಇದಂ = ಈ ಪ್ರಯೋಜನವಂ; ನಡೆಯಿಸುವಂ = ನಡೆಯಿಸುವಾತಂ; ಎಂಬೆಡೆಯೊಳ್ = ಎಂಬ ತಾವಿನಲ್ಲಿ; ವಳವಳ್ಯಂ = ವಳಪ್ರತ್ಯಯ ವಳ್ಯಪ್ರತ್ಯಯಂಗಳ್; ಆಕ್ಕುಂ = ಆಪ್ಪವು; ಆಯ್ತುಮುಂ = ಆಯ್ತು ಪ್ರತ್ಯಯಮುಂ; ಆಕ್ಕುಂ = ಆಪ್ಪದು; ಈತಂ = ಇವಂ; ಇದಂ = ಇದಂ; ಬಿಡದಿಕ್ಕುವಂ = ಬಿಡದೆ ಇಕ್ಕುವಂ; ಎನಿಸ್ಪೆ = ಎನಿಸುವ; ಒಂದೆಡೆಯೊಳ್ = ಒಂದು ತಾವಿನಲ್ಲಿ; ವಡಿಗಪ್ರತ್ಯಯಂ = ವಡಿಗ ಎಂಬ ಪ್ರತ್ಯಯಂ; ಆಕ್ಕುಂ = ಆಪ್ಪದು.

ವೃತ್ತಿ. — ಈ ನಿಯೋಗಮನೀತಂ ನಡೆಯಿಸುವನೆಂಬಲ್ಲಿ ವಳ ವಳ್ಯಂ ಆಯ್ತು ಪ್ರತ್ಯಯಂಗಳಕ್ಕುಂ; ಇದನಿವನಿಕ್ಕುವನೆಂಬೆಡೆಯೊಳ್ ವಡಿಗಪ್ರತ್ಯಯಂ ಮುಕ್ಕುಂ.

1) ವಳವಳ್ಯ ತತ್ರಾಧಿಕೃತೇ || ಭಾ. ಭಾ. 170. ||

(ಇವನಿಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರಂ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ವಳ ವಳ್ಯ ಎಂಬೆರಡು ಪ್ರತ್ಯಯಗಳು ಬರುವುವು.)

ಇದಪೊಳವಂ ವ್ಯಾಪ್ಯತನೆ |

ತದಗ್ರದೊಳ್ ಕಾತಿಶಬ್ದ ಮುಕ್ಕುಂ ಕೈಕೊಂ- ||

ಡಿಡನೀತಂ ನಡೆಯಿಸನೆ |

ತೊದಳೀಂ ವಳಮೆಂದು ವಳ್ಯಮೆಂದಿವು ನೆಗ್ಗುಂ || ೨. ಸ್ಮೃ. 69. ||

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ವಳಕ್ಕೆ — ಅಡಪವಳಂ; ಮಾಸವಳಂ; ಮಡಿವಳಂ; ಪಡೆ
ವಳಂ; ಸೆಜ್ಜಿವಳಂ; ಅಡುವಳಂ.

ವಳ್ಳಕ್ಕೆ — ಅಡಪವಳ್ಳಂ; ಮಾಸವಳ್ಳಂ; ಮಡಿವಳ್ಳಂ; ಪಡೆವಳ್ಳಂ; ಸೆಜ್ಜಿ
ವಳ್ಳಂ; ಅಡುವಳ್ಳಂ.

ಆಯ್ತಕ್ಕೆ — ಝಳಂಚಾಯ್ತರ್; ಸೂರ್ತಾಯ್ತರ್; ಕಲ್ಲಾಯ್ತರ್;
ಕಡಂಗಾಯ್ತರ್; ಅಚ್ಚುಳಾಯ್ತರ್.

“ಮಡಿವಳ್ಳಮಡಪವಳ್ಳಂ |

ಪಡೆವಳ್ಳಂ ಸೆಜ್ಜಿವಳ್ಳನಜ್ಜಂ ಬೆಜ್ಜಂ ||

ಅಡುವಳನೆಂದಿಂತಿವರಂ |

ಕಡಂಗಿ ಬಿಡೆ ಬಡಿಯದಿಕೆನಯವಹಿವರಸಂ” || 466 ||

“ಆಯ್ತಬ್ಬಿಯೆ ಘೂರ್ಣಿಸುವಂ- |

ತಾಯ್ತರಮನೆಯೊಳಗೆ ಪುಗುವ ಪೊಹಿಮಡುವ ಝಳಂ- ||

ಬಾಯ್ತರ ಸೂರ್ತಾಯ್ತರ ಕ- |

ಲ್ಲಾಯ್ತರ ಕಡಂಗಾಯ್ತರಚ್ಚುಳಾಯ್ತರ ರಭಸಂ.” || 467 ||

ವಡಿಗಕ್ಕೆ — ಕುಂಚವಡಿಗಂ; ಪುಲ್ಲವಡಿಗಂ (ಕಳ್ಳಡಿಗಂ).

ಸೂತ್ರಂ.¹⁾ || ೧೯೮ ||

By the Suffix
ಕಾಪಿ Nouns are
formed denoting

ಇವಹಿಕ್ಕೊಳ್ ವ್ಯವಹರಿಸಂ ಮಾ- |

ಡುವನಿವನೆಂಬಲ್ಲಿ ಕಾಪಿ ಗಾಹಿಂಗಳ್ಳಂ- ||

1) ವ್ಯಾವೃತ್ತೇ ಪ್ರವಣೇ ಚಕಾಪಿಃ || ಭಾ. ಭೂ. 171. ||

(ಇದರಲ್ಲಿ ಈತನು ಅಸಕ್ತನೆಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಕಾರ ಪ್ರತ್ಯಯ.)

ತತ್ಕರೋತಿತ್ಯಸ್ಮಾದ್ಗುಣಿಃ || ಭಾ. ಭೂ. 185. ||

(ಅದನ್ನು ಮಾಪುವನೆಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಗಾರ ಪ್ರತ್ಯಯ.)

ಅಪಭ್ರಂಶೇನೈವಂ ಕಾರಸ್ಯ || ಭಾ. ಭೂ. 187. ||

(ಅಪಭ್ರಂಶವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕಾರ ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಗಾಹಿಂಗದೇಶವಾಗುವುದು.)

ಇದನೀತಂ ಮಾಪ್ಪಿನಿನಿ- |

ಪ್ಪುದಹಿಕ್ಕೊಳ್ ಗಾಹಿಪ್ರಯೋಗಮುಕ್ತುಮಪಭ್ರಂ- ||

ಶಹೂಳಮದೆ ವರ್ತಿಕುಂ ಮು- |

ತೃದರ್ಕೆ ಕರ್ಮಾದಿಯಾದೊಡಾದಿಗೆ ಲೋಪಂ || ಶ. ಸ್ಮೃ. 70. ||

people who
practise anything
or observe a certain
conduct; by ಗಾಠಿ
ಭವಿಕುಂ ಗಾಠಿಂಗೆ ಲೋ- |
ಪವಾದಿಯೊಳ್ ಕಮ್ಮಕುಂಬಯುಗನೊದವಲೊಡಂ.

|| ೨೧೦ ||

Nouns denoting people who fabricate. After ಕಮ್ಮ and ಕುಂಬ the ಗಾ of ಗಾಠಿ disappears.

ಪದಚ್ಛೇದಂ.— ಇವಜೊಳ್ ವ್ಯವಹರಿಸಂ ಮಾಡುವಂ ಇವಂ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಕಾಠಿ ಗಾಠಿಂಗಳ್ ಸಂಭವಿಕುಂ; ಗಾಠಿಂಗೆ ಲೋಪಂ, ಅದಿಯೊಳ್ ಕಮ್ಮಕುಂಬಯುಗಂ ಒದವಲೊಡಂ.

ಅನ್ವಯಂ.— ಇವಜೊಳ್ ವ್ಯವಹರಿಸಂ ಇವಂ ಮಾಡುವಂ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಕಾಠಿ ಗಾಠಿಂಗಳ್ ಸಂಭವಿಕುಂ; ಅದಿಯೊಳ್ ಕಮ್ಮಕುಂಬಯುಗಂ ಒದವಲೊಡಂ ಗಾಠಿಂಗೆ ಲೋಪಂ.

ಟೀಕು.— ಇವಜೊಳ್ = ಇವಜಲ್ಲಿ; ವ್ಯವಹರಿಸಂ = ವ್ಯವಹರಿಸುವಂ; ಇವಂ = ಈ ಜಿಬಿಂಗಳಂ; ಮಾಡುವಂ = ಮಾಡ್ಪಿಂ; ಎಂಬಲ್ಲಿ = ಎಂಬ ತಾವಿನಲ್ಲಿ; ಕಾಠಿ ಗಾಠಿಂಗಳ್ = ಕಾಠಿಪ್ರತ್ಯಯ ಗಾಠಿಪ್ರತ್ಯಯಂಗಳ್; ಸಂಭವಿಕುಂ = ಹುಟ್ಟುಪ್ಪವ; ಅದಿಯೊಳ್ = ನೊಡಲಲ್ಲಿ; ಕಮ್ಮಕುಂಬಯುಗಂ = ಕಮ್ಮಕುಂಬವೆಂದಿರದು ಶಬ್ದಂಗಳ್; ಒದವಲೊಡಂ = ಪ್ರಾಪ್ತಿಸಲೊಡನೆ; ಗಾಠಿಂಗೆ = ಗಾಠಿ ಎಂಬ ಪ್ರತ್ಯಯದ ನೊಡಲಕ್ಷರಕ್ಕೆ; ಲೋಪಂ = ಅದರ್ಥನಂ ಬರ್ಪುದು.

ವೃತ್ತಿ.— ಇವಜೊಳಿವಂ ವ್ಯವಹರಿಸನೆಂಬಲ್ಲಿ ಕಾಠಿಪ್ರತ್ಯಯಮಕ್ಕುಂ; ಇದನೀತಂ ಮಾಡುವನೆಂಬಲ್ಲಿ ಗಾಠಿಪ್ರತ್ಯಯಮಕ್ಕುಂ; ಕಮ್ಮಕುಂಬಶಬ್ದಂಗಳ್ಗೆ ಗಾಠಿಪ್ರತ್ಯಯದ ಗಕಾರಕ್ಕೆ ಲೋಪಮಕ್ಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ.— ಕಾಠಿಕ್ಕೆ— ನಡವಳಿಕಾಠಿಂ; ನುಡಿವಳಿಕಾಠಿಂ; ಇಚ್ಛೆ ಕಾಠಿಂ; ಕೈದುಕಾಠಿಂ; ಬಂದಿಕಾಠಿಂ; ಗುಣಿಕಾಠಿಂ; ಬೇಡುಕಾಠಿಂ; ನಗೆ ವಡಿಕಾಠಿಂ; ನೀಲಿಂಬಗೆಕಾಠಿಂ; ಪಾಠಿಕಾಠಿಂ; ಒಳ್ಳುಡಿಕಾಠಿಂ; ಪಗೆ ಕಾಠಿಂ; ಬಗೆಕಾಠಿಂ.

ಗಾಠಿಕ್ಕೆ— ಮಾಲೆಗಾಠಿಂ; ಕಂಚಗಾಠಿಂ; ಬಳೆಗಾಠಿಂ; ಗೆಜ್ಜೆಗಾಠಿಂ; ಮಣಿಗಾಠಿಂ; ಬಹಿಗಾಠಿಂ.

“ಅಣಿಯರಮೆನೆದೊಪ್ಪಿರ್ಪುವು |

ಮಣಿಗಾಠಿರ ಕಂಚಗಾಠಿರೊಪ್ಪಿಗಾಠಿರ ತಿಂ- ||

ತಿನಿಯನಿವ ಮಾಲೆಗಾರಿರ |

ಗಣನಾತೀತಂಗಳಾವಣಂಗಳೆ ಪೊಲಿಲೊಳ್.”

|| 468 ||

ಗಕಾರಲೋಪಕ್ಕೆ — ಕಮ್ಮದಿಂ; ಕುಂಬದಿಂ.

ಸೂತ್ರಂ¹⁾. || ೧೯೯ ||

When a word with final ಉ precedes ಗಾಽ, the ಉ may receive the Bindu or be elided. — The

Suffix ಇಚ is used to denote persons born of or in; the penultimate of the word to which it is added may be shortened.

ವರದೊಳ್ಳಾಲಿಪ್ರತ್ಯಯ- |

ಮಿರೆ ಸಲ್ಲಂ ಬಿಂದು ಮೇಣಕಾರಮುದಂತ- ||

ಕ್ಕೊರೆವರಿಚಪ್ರತ್ಯಯಮಂ |

ಸಿರಿದುಂ ತದ್ಧ ವನೊಳುಪಧೆಗಕ್ಕುಂ ಪ್ರಸ್ವಂ. || ೨೧೧ ||

ವದಚ್ಚೇದಂ. — ವರದೊಳ್ ಗಾಽಪ್ರತ್ಯಯಂ ಇರೆ, ಸಲ್ಲಂ ಬಿಂದು, ಮೇಣ್ ಆಕಾರಂ ಉದಂತಕ್ಕೆ. ಒರೆವರ್ ಇಚಪ್ರತ್ಯಯಮಂ ಸಿರಿದುಂ ತದ್ಧ ವನೊಳ್; ಉಪಧೆಗೆ ಅಕ್ಕುಂ ಪ್ರಸ್ವಂ.

ಅಸ್ವಯಂ. — ವರದೊಳ್ ಗಾಽಪ್ರತ್ಯಯಂ ಇರೆ, ಉದಂತಕ್ಕೆ ಬಿಂದು ಸಲ್ಲಂ, ಮೇಣ್ ಆಕಾರಂ. ಸಿರಿದುಂ ತದ್ಧ ವನೊಳ್ ಇಚಪ್ರತ್ಯಯಮಂ ಒರೆವರ್; ಉಪಧೆಗೆ ಪ್ರಸ್ವಂ ಆಕ್ಕುಂ.

ಟೀಕು. — ವರದೊಳ್ = ಮುದೆ; ಗಾಽಪ್ರತ್ಯಯಂ = ಗಾಽಪ್ರತ್ಯಯಂ; ಇರೆ = ಇರೆ; ಉದಂತಕ್ಕೆ = ಉಕಾರಾಂತಕ್ಕೆ; ಬಿಂದು = ನೊನ್ನೆ; ಸಲ್ಲಂ = ಸಲ್ಲದು; ಮೇಣ್ = ಅದಲ್ಲದೆ; ಆಕಾರಂ = ಆತ್ಮಂ ಸಲ್ಲದು; ತದ್ಧ ವನೊಳ್ = ಅದನೊಳ್ಳುಟ್ಟಿದವನಲ್ಲಿ; ಇಚಪ್ರತ್ಯಯಮಂ =

1) ಉದಂತಾನ್ಮಾಗಮೋ ಬಹುಳಂ || ಭಾ. ಭೂ. 186. ||

(ಉಕಾರಾಂತ ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ವರವಾಗಿ ಗಾಽ ಪ್ರತ್ಯಯವು ಬಂದರೆ ವಿಕಲ್ಪದಿಂದ ಮಕಾರಾ ಗಮ ಬರುವುದು.)

ಇಚಸ್ತ್ರ ಜಾತೇ ಭವೇ ವಾ || ಭಾ. ಭೂ. 169. ||

(ಇದರಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವನು. ವರ್ತಿಸುವನು ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಇಚಪ್ರತ್ಯಯವು ಬರುವುದು.)

ಆಲ್ಲಿದ ಪುಟ್ಟದನಂತಿವ- |

ನಲ್ಲಿಯೆ ತಾಂ ಬಳಿದನೆಂದು ಪೇಟ್ಟಿರ್ಥದೊಳಂ- ||

ತೆಲ್ಲಮಿಚಪ್ರತ್ಯಯಮಿಂ- |

ತಲ್ಲಿ ಯಥಾಲಕ್ಷ್ಯವಾದಿಗಕ್ಕುಂ ಪ್ರಸ್ವಂ || ಶ. ಸ್ತೃ. 73. ||

ಇಚ ಎಂಬ ಪ್ರತ್ಯಯಮಂ; ಒರೆವರ್ = ಪೇವರ್; ಪಿದುಂ = ವಿಶೇಷವಾಗಿ; ಉಪಧಿಗೆ = ಅಂತ್ಯದ ಮೊದಲಿಗೆ; ಪ್ರಸ್ವಂ = ಪ್ರಸ್ವಂ; ಆಕ್ಕುಂ = ಆಪ್ಪುದು.

ವೃತ್ತಿ.— ಗಾಹಿಪ್ರತ್ಯಯಂ ಪರದೊಳಿರೆ, ಪೂರ್ವದುದಂತಕ್ಕೆ ಬಿಂದುವಂ ಆಕಾರಮುಮಕ್ಕುಂ. ಅದರೊಳವಂ ಪುಟ್ಟಿದನೆಂಬಲ್ಲಿ ಇಚಪ್ರತ್ಯಯಮಕ್ಕುಂ; ಕಿಲವಿಡಿಯೊಳುಪಧಿಗೆ ಪ್ರಸ್ವಮಕ್ಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ.— ಬಿಂದುಗೆ— ಪಾಡುಂಗಾಹಿಂ; ಅಲಸುಂಗಾಹಿಂ; ಓದುಂ ಗಾಹಿಂ; ಜೂದುಂಗಾಹಿಂ.

ಆತ್ವಕ್ಕೆ— ಕಂಚಗಾಹಿಂ.

ಇಚಪ್ರತ್ಯಯಕ್ಕೆ— ಆಲರಿಚಂ; ಪೊಲಿಲಿಚಂ.

ಕೆಲವರೊಳುಪಧಿಗೆ ಪ್ರಸ್ವಂ— (ಕಾಲೂರು + ಇಚಂ) ಕಾಲೂರಿಚಂ.

ಸೂತ್ರಂ. || ೨೦೦ ||

By the Suffixes ಕುಟಿಗ and ಗ people are introduced who are occupied in; by ಉಳಿಗ beings who live on or by.

ಘನವಾಗಿ ವರ್ತಿಸುವನೀ- |
ತನಿವರೊಳೆಂಬಲ್ಲಿ ಕುಟಿಗಗ-ಪ್ರತ್ಯಯಮುಂ- ||
ಟಿನಿಸುಗುಮುಳಿಗಪ್ರತ್ಯಯ- |
ಮನುಕೂಲಂ ಬಾಲ್ಪಿನಿದರೊಳಿವನೆಂಬಿಡಿಯೊಳ್.

|| ೨೦೨ ||

ಪದಜ್ಞೇದಂ.— ಘನಂ ಆಗಿ ವರ್ತಿಸುವಂ ಈತಂ ಇವರೊಳ್ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಕುಟಿಗ-ಗಪ್ರತ್ಯಯಂ ಉಂಟು ಎನಿಸುಗುಂ; ಉಳಿಗಪ್ರತ್ಯಯಂ ಅನುಕೂಲಂ ಬಾಲ್ಪಿಂ ಇವರೊಳ್ ಇವಂ ಎಂಬ ಎಡೆಯೊಳ್.

ಅಸ್ವಯಂ.— ಈತಂ ಇವರೊಳ್ ಘನಂ ಆಗಿ ವರ್ತಿಸುವಂ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಕುಟಿಗಗಪ್ರತ್ಯಯಂ ಉಂಟು ಎನಿಸುಗುಂ; ಇವಂ ಇವರೊಳ್ ತನುಕೂಲಂ ಬಾಲ್ಪಿಂ ಎಂಬಿಡಿಯೊಳ್ ಉಳಿಗ ಪ್ರತ್ಯಯಂ.

ಟೀಕು.— ಈತಂ = ಇವಂ; ಇವರೊಳ್ = ಇವರಲ್ಲಿ; ಘನವಾಗಿ = ವೆಗ್ಗಳವಾಗಿ; ವರ್ತಿಸುವಂ = ಪ್ರವರ್ತಿಸುವಂ; ಎಂಬಲ್ಲಿ = ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ; ಕುಟಿಗಗಪ್ರತ್ಯಯಂ = ಕುಟಿಗ ಪ್ರತ್ಯಯ ಗಪ್ರತ್ಯಯಂಗಳ್; ಉಂಟಿನಿಸುಗುಂ = ಉಂಟಾಗುವವು; ಇವಂ = ಈತಂ; ಇದ

ಹಿಂಚ್ = ಇದರಲ್ಲಿ; ಅನುಕೂಲಂ = ಅನುಕೂಲವಾಗಿ; ಬಾಬ್ಬಿಂ = ಬದುಕುವಂ; ಎಂಚೆ ಯೊಳ್ = ಎಂಬ ತಾವಿನಲ್ಲಿ; ಉಳಿಗಪ್ರತ್ಯಯಂ = ಉಳಿಗ ಎಂಬ ಪ್ರತ್ಯಯಂ ಉಂಟೆನಿಸುವುದು.

ವೃತ್ತಿ.— ಇವನಿದಹಿಂಚ್ ಪಿರಿದು ವರ್ತಿಸುವನೆಂಬಲ್ಲಿ ಕುಟಿಗಪ್ರತ್ಯಯಮಕ್ಕುಂ; ಇದಹಿಂಚಿವಂ ಬಾಬ್ಬಿನೆಂಬಲ್ಲಿ ಉಳಿಗಪ್ರತ್ಯಯಮಕ್ಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ.— ಕುಟಿಗಪ್ರತ್ಯಯಕ್ಕೆ— ಕಲ್ಕುಟಿಗಂ; ನೀರ್ಕುಟಿಗಂ; ಮರ ಕುಟಿಗಂ; ಕಪುಕುಟಿಗಂ; ಕಪ್ಪಿ ಕುಟಿಗಂ.

ಗಪ್ರತ್ಯಯಕ್ಕೆ— ಮಾತುಗಂ; ಬೂತುಗಂ; ಕಂತೆಗಂ; ಬೊಂತೆಗಂ; ಜಿದಿ ಗಂ; ಸಟೆಗಂ; ನವಸಿಗಂ; ಎಡಗಂ.

ಉಳಿಗಪ್ರತ್ಯಯಕ್ಕೆ— ದೇವಳಿಗಂ; ಮಣ್ಣಳಿಗಂ, (ಮಣ್ಣೊಳ್ಳಿವಿಸುವ ಪಾವು ಮಣ್ಣಳಿಗಂ).

ಸೂತ್ರಂ. || ೨೦೧ ||

By the Suffix ಗುಳಿ with the Bindu before it people are marked who have an inclination for; by ಉಣಿ people who feed on.

ಒದವುವುದು ಗುಳಿಪ್ರತ್ಯಯ- |

ಮದು ಪೂರ್ವದ ಬಿಂದುವೆರಸು ತೀಲಗ್ರಹಣಾ- ||

ಛದೊಳೆತ್ತಮುಣಿಪ್ರತ್ಯಯ- |

ಮೊದವುಗುಮಸ್ತಿತದಿಸುಣ್ಣು ನಿದನೆಂಬೆಡೆಯೊಳ್. ||೨೦೧||

ಪದಚ್ಛೇದಂ.— ಒದವುವುದು ಗುಳಿಪ್ರತ್ಯಯಂ ಅದು ಪೂರ್ವದ ಬಿಂದುವೆರಸುತೀಲ ಗ್ರಹಣಾರ್ಥದೊಳ್; ಎತ್ತಂ ಉಣಿಪ್ರತ್ಯಯಂ ಒದವುಗುಂ ಅಸ್ತಿತದಿಂ ಉಣ್ಣುಂ ಇದಂ ಎಂಬ ಎಡೆಯೊಳ್.

ಅನ್ವಯಂ.— ತೀಲಗ್ರಹಣಾರ್ಥದೊಳ್ ಪೂರ್ವದ ಬಿಂದುವೆರಸುಗುಳಿಪ್ರತ್ಯಯಂ ಅದು ಒದವುವುದು; ಇದಂ ಅಸ್ತಿತದಿಂ ಉಣ್ಣುಂ ಎಂಬೆಡೆಯೊಳ್ ಎತ್ತಂ ಉಣಿಪ್ರತ್ಯಯಂ ಒದವುಗುಂ.

ಟೀಕು.— ತೀಲಗ್ರಹಣಾರ್ಥದೊಳ್ = ಅನ್ವದಾನೊಂದು ತೀಲಗ್ರಹಣಾರ್ಥದಲ್ಲಿ; ಪೂರ್ವದ = ಅದಿಯು; ಬಿಂದುವೆರಸು = ಬಿಂದುಗೂಡಿದ; ಗುಳಿಪ್ರತ್ಯಯಂ = ಗುಳಿ ಎಂಬ ಪ್ರತ್ಯಯಂ; ಒದವುವುದು = ಪ್ರಾಪ್ತಿಸುವುದು; ಇದಂ = ಇದಂ; ಅಸ್ತಿತದಿಂ = ಹಿತದಿಂದೆ; ಉಣ್ಣುಂ = ಊಟವಂ ಮಾಡುವಂ; ಎಂಬೆಡೆಯೊಳ್ = ಎಂಬ ತಾವಿನಲ್ಲಿ; ಎತ್ತಂ = ಅವ ದೆಸೆಯಲ್ಲಿಯುಂ; ಉಣಿಪ್ರತ್ಯಯಂ = ಉಣಿ ಎಂಬ ಪ್ರತ್ಯಯಂ; ಒದವುಗುಂ = ಒಪ್ಪುದು.

ವೃತ್ತಿ.— ಶೀಲಗ್ರಹಣಾರ್ಥಗಳೊಳ್ ಬಿಂದುವೆರಸುಗುಳಿಪ್ರತ್ಯಯಮು
ಕ್ಕುಂ; ಈ ವಸ್ತುವನೀತನುಜ್ಞನೆಂಬಲ್ಲಿ ಉಣಿಪ್ರತ್ಯಯಮುಕ್ಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ.— ಗುಳಿಪ್ರತ್ಯಯಕ್ಕೆ— ಆಟಂಗುಳಿ; ಸಾಲಂಗುಳಿ; ಲಂಚಂ
ಗುಳಿ; ಕುತ್ತಂಗುಳಿ.

ಉಣಿಪ್ರತ್ಯಯಕ್ಕೆ— ಅಮರ್ದುಣಿ; ಕಳ್ಳುಣಿ; ತುಡುಗುಣಿ.

ಸೂತ್ರಂ¹⁾. || ೨೦೨ ||

In many of the
mentioned instan-
ces the Suffixes
ಉಕ, ಕುಳಿ, ಆಳಿ, ಇಕ
and ಆಡಿಗ may
also be used.

ಉಕಕುಳಿಯಾಳಿಪ್ರತ್ಯಯ- |
ಮಿಕಮುಂ ಶೀಲಾದಿವಿಶ್ರುತಾರ್ಥದೊಳಡಿಗ ||
ಪ್ರಕಟಪ್ರತ್ಯಯಮುಕ್ಕುಂ |
ಸುಕವಿಗಳಿಂ ತದನುಕೂಲವರ್ತನವಿಧಿಯೊಳ್. || ೨೦೪ ||

ಪದವೈದಿಂ.— ಉಕ-ಕುಳಿ-ಆಳಿಪ್ರತ್ಯಯಂ ಇಕಮುಂ ಶೀಲಾದಿವಿಶ್ರುತಾರ್ಥದೊಳ್;
ಆಡಿಗಪ್ರಕಟಪ್ರತ್ಯಯಂ ಆಕ್ಕುಂ ಸುಕವಿಗಳಿಂ ತದನುಕೂಲವರ್ತನವಿಧಿಯೊಳ್.

ಅನ್ವಯಂ.— ಶೀಲಾದಿವಿಶ್ರುತಾರ್ಥದೊಳ್ ಉಕಕುಳಿಯಾಳಿಪ್ರತ್ಯಯಂ ಇಕಮುಂ;
ಸುಕವಿಗಳಿಂ ತದನುಕೂಲವರ್ತನವಿಧಿಯೊಳ್ ಆಡಿಗಪ್ರಕಟಪ್ರತ್ಯಯಂ ಆಕ್ಕುಂ.

ಟೀಕು.— ಶೀಲಾದಿ = ಶೀಲ ಸೊದಲಾಡ; ವಿಶ್ರುತಾರ್ಥದೊಳ್ = ವ್ರಸಿಧ್ಧವಾದರ್ಥ
ದಲ್ಲಿ; ಉಕಕುಳಿಯಾಳಿಪ್ರತ್ಯಯಂ = ಉಕಪ್ರತ್ಯಯ ಕುಳಿಪ್ರತ್ಯಯ ಆಳಿಪ್ರತ್ಯಯಂಗಳ್; ಇಕ
ಮುಂ = ಇಕ ಎಂಬ ಪ್ರತ್ಯಯಮುಂ ಅನ್ವಯ; ಸುಕವಿಗಳಿಂ = ಸತ್ಯವೀಶ್ವರರಿಂದೆ; ತದನು

1) ಅಳಿಸ್ತಾಚ್ಛೇತ್ಯೇ || ಭಾ. ಭೂ. 183. ||
(ಆದು ಈತನಿಗೆ ಶೀಲ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಅಳಿಪ್ರತ್ಯಯ.)
ಕುಳಿಶ್ಚ || ಭಾ. ಭೂ. 184. ||
(ಆದೇ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಕುಳಿ ಎಂಬ ಪ್ರತ್ಯಯವೂ ಬರುವುದು.)

ಅಳಿಪ್ರತ್ಯಯಮುಕ್ಕುಂ |
ಶೀಲಾದ್ಯರ್ಥಗಳಂ ವಿವಕ್ಷಿಸೆ ಪೆಪಿತೋಂ- ||
ದಾಳಾಪನುಂ ತದೇಸೊ ಯ- |
ಛಾಳೋಕವಿರೂಪಿತೋಕ್ತಿಗ್ಗ್ನುಸಾರಂ | ಶ. ಸ್ಮೃ. 78. |

ಕೂಲ = ಆ ಶೀಲಾದಿವಿಶ್ರುತಾರ್ಥದೊಳನುಕೂಲವಾದ; ವರ್ತನವಿಧಿಯೊಳ್ = ವರ್ತನವ ವಿಧಿಯಲ್ಲಿ; ಅಡಿಗ = ಅಡಿಗ ಎಂಬ; ಪ್ರಕಟ = ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ; ಪ್ರತ್ಯಯಂ = ಪ್ರತ್ಯಯಂ; ಅಕ್ಕುಂ = ಆಗುವುದು.

ವ್ಯತ್ರಿ. — ಶೀಲಾದಿನಿಪಿಲಾರ್ಥಗಳೊಳ್ ಉಕಪ್ರತ್ಯಯಮುಂ ಕುಳಿ ಪ್ರತ್ಯಯಮುಂ ಅಳಿಪ್ರತ್ಯಯಮುಂ ಇಕಪ್ರತ್ಯಯಮುಂ ಅಕ್ಕುಂ; ತದನುಕೂಲವರ್ತನದೊಳ್ ಅಡಿಗಪ್ರತ್ಯಯಮಕ್ಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ಉಕಪ್ರತ್ಯಯಕ್ಕೆ — ಕಟ್ಟುಕಂ; ತಟ್ಟುಕಂ; ಅಂಬುಕಂ; ಕಾರುಕಂ; ಸಣ್ಣುಕಂ; ಬಂದುಕಂ (ಬೊಂದುಕಂ); ದಿಂಡುಕಂ.

ಕುಳಿಪ್ರತ್ಯಯಕ್ಕೆ — ಪೋರ್ಕುಳಿ; ಓಡುಕುಳಿ; ಹುಡುಕುಳಿ; ಮಯಿ ಕುಳಿ; (ಕುಯಿ ಕುಳಿ); ಪೇಂಕುಳಿ; ಇಯಿ ಕುಳಿ; ಆಯ್ಕುಳಿ.

ಅಳಿಪ್ರತ್ಯಯಕ್ಕೆ — ಓದಾಳಿ; ಜೂದಾಳಿ; ಮಾಹಾಳಿ; ಎಹಾಳಿ; ವಡಸಾಳಿ; ಮಾತಾಳಿ; ಕೇಡಾಳಿ; ಸಿಗ್ಗಾಳಿ.

“ಮಾಹಾಳಿಯುಮೋದಾಳಿಯು- |

ಮೇಹಾಳಿಯುಮಪ್ಪನಾಗಿ ಪಡೆಪಾಳಿಯ ಕೇಳ್ ||

ನೀಹಂ ಜೂದಾಳಿ ಕರಂ |

ನೀಹಂ ಮಾತಾಳಿ ಕರೆಯೆ ಸಿಗ್ಗಾಳಿಯಿವಳ್” || 469 ||

ಇಕಪ್ರತ್ಯಯಕ್ಕೆ — ಕರಿಕಂ; ಅಸಿಕಂ; ದಸಿಕಂ; ಹಿಸಿಕಂ; ಬಾರಿಕಂ.

ಅಡಿಗಪ್ರತ್ಯಯಕ್ಕೆ — ದೇವಡಿಗಂ; ಪಾವಡಿಗಂ; ಪೂವಡಿಗಂ.

ಸೂತ್ರಂ. || ೨೦೩ ||

By the Suffix ಉಗ Nouns are formed which denote people who deal in, or are engaged in or meddle with; by ಅಟಗ Nouns for rope-dancers, light-bearers, and blade-dealers.

ವ್ಯವಹರಣತದಾಚರಣ |

ಪ್ರವಣನೊಳಕ್ಕುಂ ಸಮಂತುಗಪ್ರತ್ಯಯಮೊಂ- ||

ದುವುದಟಿಗಪ್ರತ್ಯಯಮಾ- |

ಡುವ ದೀವಿಗೆವಿಡಿವ ಹರದುಗೆಯ್ವ ನಿಬರೊಳಂ. || ೨೦೫ ||

ಪದಚ್ಛೇದಂ. — ವ್ಯವಹರಣತದಾಚರಣಪ್ರವಣನೊಳ್ ಅಕ್ಕುಂ ಸಮಂತು ಉಗಪ್ರತ್ಯಯಂ; ಬಂದುವುದು ಅಟಗಪ್ರತ್ಯಯಂ ಅಪುವ ದೀವಿಗೆವಿಡಿವ ಹರದುಗೆಯ್ವ ನಿಬರೊಳಂ.

ಅನ್ವಯಂ. — ವ್ಯವಹರಣತಮಾಚರಣಪ್ರವಣನೋಕ್ ಸಮಂತು ಉಗಪ್ರತ್ಯಯಂ ಅಕ್ಕುಂ; ಅಮಸ ಒಲಿಗಿವಿಡಿವ ಹರಮಗೆಯ್ವುಸಿಬರೊಳಂ ಅಟಿಗಪ್ರತ್ಯಯಂ ಒಂನುವುಮ.

ಟೀಕು. — ವ್ಯವಹರಣ = ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ; ತಮಾಚರಣ = ಅದರಾಚರಣೆಯಲ್ಲಿ; ಪ್ರವಣನೋಕ್ = ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದವನಲ್ಲಿ; ಸಮಂತು = ವಾಗೆ; ಉಗಪ್ರತ್ಯಯಂ = ಉಗ ಎಂಬ ಪ್ರತ್ಯಯಂ; ಅಕ್ಕುಂ = ಆಗುವುದು; ಅಮಸ = ಗಳಿಸಿದುದಾದವು; ಒಲಿವಿಗಿವಿಡಿವ = ಒಲಿವಿಗಿರುವಂ ವಿಡಿವ; ಹರಮಗೆಯ್ವು = ಬೇವಾರವಂ ಮಾಡುವ; ಅಸಿಬರೊಳಂ = ಅಸಿಬರಲ್ಲಿಯುಂ; ಅಟಿಗಪ್ರತ್ಯಯಂ = ಅಟಿಗ ಎಂಬ ಪ್ರತ್ಯಯಂ; ಒಂದುವುದು = ಪೂರ್ವಗಯಾಗುವುದು.

ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿ. — ವ್ಯವಹರಿಸುವನೋಕಂ ಅಲ್ಲಿ ವರ್ತಿಸುವನೋಕಂ ಉಗಪ್ರತ್ಯಯಮಕ್ಕುಂ; ಗುಣವಿಡಿದಾದುವ ದೀವಿಗಿವಿಡಿವ ಲಿವಿವರಿದಾದುವನೋಕಂ ಅಟಿಗಪ್ರತ್ಯಯಮಕ್ಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ಉಗಪ್ರತ್ಯಯಕ್ಕೆ — ನಾರುಗಂ; ಬೇರುಗಂ; ಊರುಗಂ; ಕಾಯಿಗಂ; ನೇಣುಗಂ; ಹೆಣ್ಣುಗಂ; ಮಣ್ಣುಗಂ.

ಅಟಿಗಪ್ರತ್ಯಯಕ್ಕೆ — ಕೊಲ್ಲಟಿಗಂ; ದೀವಟಿಗಂ; ಮಾವಟಿಗಂ.

ಸೂತ್ರಂ. || ೨೦೪ ||

The Suffix ಕ is used for denoting persons of a certain condition; ಇಲ for denoting persons occupied with or following a profession, or abiding in.

ಏನಾನುವೊಂದು ಭಾವಮ- |
 ನಾನಲ್ ಸಲ್ವವನೊಳಲಿಗೆ ಕಪ್ರತ್ಯಯಮಂ ||
 ಪೀನಂ ತದ್ವರ್ತನಗತ |
 ಮಾನವನೊಳ್ ತಿಳಿಗೆ ಮತ್ತಿಲಪ್ರತ್ಯಯಮಂ. || ೨೦೪ ||

ವದಚ್ಛೇದಂ. — ಏನಾನುಂ ಒಂದು ಭಾವಮಂ ಅನಲ್ ಸಲ್ವವನೊಳ ಅಲಿಗೆ ಕಪ್ರತ್ಯಯಮಂ; ಪೀನಂ ತದ್ವರ್ತನಗತಮಾನವನೊಳ ತಿಳಿಗೆ ಮತ್ತೆ ಇಲಪ್ರತ್ಯಯಮಂ.

ಅನ್ವಯಂ. — ಏನಾನುಂ ಒಂದು ಭಾವಮಂ ಅನಲ್ ಸಲ್ವವನೊಳ ಕಪ್ರತ್ಯಯಮಂ ಅಲಿಗೆ; ಪೀನಂ ತದ್ವರ್ತನಗತಮಾನವನೊಳ ಮತ್ತೆ ಇಲಪ್ರತ್ಯಯಮಂ ತಿಳಿಗೆ.

ಟೀಕು. — ಏನಾನುವೊಂದು = ಅವ್ಯವಾಸಿಯೆಂದು; ಭಾವಮಂ = ಭಾವಮಂ; ಅನಲ್ = ಫಲಿಸಲ್; ಸಲ್ವವನೊಳ = ಸಲ್ವವನಲ್ಲಿ; ಕಪ್ರತ್ಯಯಮಂ = ಕ ಎಂಬ ಪ್ರತ್ಯಯಮಂ; ಅಲಿಗೆ =

ತಿಳಿಗೆ; ವೀನಂ = ವಿಶೇಷವಾಗಿ; ತಪ್ಪತನ = ಆ ಪರ್ತನೆಯಲ್ಲಿ; ಗತ = ಎಷ್ಟು ಬಟ್ಟೆ; ವಾಸವನೊಳ್ = ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿ; ಮತ್ತೆ = ಬಳಿಕಂ; ಇಲಪ್ರತ್ಯಯಮಂ = ಇಲ ಎಂಬ ಪ್ರತ್ಯಯಮಂ; ತಿಳಿಗೆ = ಆರಿಗೆ.

ವೃತ್ತಿ. — ಅವದಾನೊಂದು ಭಾವಮಂ ತಳೆದಿರ್ಪವನೊಳ್ ಕಪ್ರತ್ಯಯ ಮಕ್ಕುಂ; ಆದಪೊಳೀತಂ ವರ್ತಿಸನೆಂಬಲ್ಲಿ ಇಲಪ್ರತ್ಯಯಮಕ್ಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ಕಪ್ರತ್ಯಯಕ್ಕೆ — ಬಡಕಂ; ನಿಡುಕಂ; ಬಣಕಂ; ಕಿಡು ಕಂ; ಬಣುಕಂ; ಅಯಿಂಕಂ; ಬೆಳುಕಂ; ತೊಳಕಂ.

ಇಲಪ್ರತ್ಯಯಕ್ಕೆ — ಪಚ್ಚಯಿಲಂ (ಪಚ್ಚಾಯಿಲಂ), ಪಡೆಯಿಲಂ; ಗಾವಿ ಲಂ; ಘಳಯಿಲಂ.

ಸೂತ್ರಂ¹⁾. || ೨೦೫ ||

By the Suffixes ಉಳ್ಳ, ಒಡೆಯ and ಪಂತ persons are denoted who possess; by ಪಣಿಗ persons whose delight is eating (or taking).

ಇದಪೊಳಿದುಂಟೆಂಬರ್ಥದೊ- |
 ಉದಯಿಪುದುಳ್ಳೊಡೆಯವಂತಶಬ್ದಂ ಕೈಕೊ- ||
 ಳ್ವದು ಪಣಿಗಪ್ರತ್ಯಯಮು- |
 ಣ್ವದು ಬೀವಿತವಾಗಿ ಬರಿದೆ ತಿಸುತಿರ್ಪವನೊಳ್.

|| ೨೦೬ ||

ವದಕ್ಕೇರಿದಂ. — ಇದಪೊಳ್ ಇದು ಉಂಟು ಎಂಬ ಅರ್ಥದೊಳ್ ಉದಯಿಪುದು ಉಳ್ಳ ಒಡೆಯ ಪಂತ ಶಬ್ದಂ; ಕೈಕೊಳ್ವದು ಪಣಿಗಪ್ರತ್ಯಯಂ, ಉಣ್ವದು ಬೀವಿತಂ ಆಗಿ, ಬರಿದೆ ತಿಸುತಿರ್ಪವನೊಳ್.

ಆಸ್ವಯಂ. — ಉಣ್ವದು ಬೀವಿತಂ ಆಗಿ, ಬರಿದೆ ತಿಸುತಿರ್ಪವನೊಳ್ ಪಣಿಗ ಪ್ರತ್ಯಯಂ ಕೈಕೊಳ್ವದು.

ಟೀಕು. — ಇದಪೊಳ್ = ಇದರಲ್ಲಿ; ಇದು = ಇದು; ಉಂಟೆಂಬರ್ಥದೊಳ್ = ಉಂಟೆಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ; ಉಳ್ಳೊಡೆಯವಂತಶಬ್ದಂ = ಉಳ್ಳ ಎಂಬ, ಒಡೆಯ ಎಂಬ, ಪಂತ ಎಂಬ ಶಬ್ದಂ;

1) ತಪ್ಪಾಸ್ತ್ರೀತಿ ಪಂತ || ಭಾ. ಭೂ. 172. ||
 (ಇದು ಇವನಿಗುಂಟು ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ವಂತಪ್ರತ್ಯಯವು ಬರುವುದು.)
 ಅಲ್ಲಿ ಇದುಂಟೆಂಬರ್ಥದೊ- |
 ಳ್ವಯಮುಳ್ಳೊಡೆಯ ಪಂತ ಶಬ್ದಮುಂ || ಶ. ಸ್ಮೃ. 74. ||

ಉದಯಸ್ವದು = ಹುಟ್ಟುಸ್ವದು; ಉಣ್ಣುದು = ತಿಂಬುದು; ಬೀವಿತವಾಗಿ = ಬಾಳ್ವೆಯಾಗಿ; ಬಹು = ಸುದ್ದನೆ; ತಿಸುತಿರ್ಪವನೊಳ್ = ತಿಸುತಿರ್ಪವನಲ್ಲಿ; ಪಣಿಗಪ್ರತ್ಯಯಂ = ಪಣಿಗಂಬ ಪ್ರತ್ಯಯಂ; ಕೈಕೊಳ್ಳುದು = ಸ್ವೀಕಾರವಪ್ಪುದು.

ವೃತ್ತಿ. — ಉಳ್ಳ ಈ ವಸ್ತುವಂಚೆಂಬರ್ಥದೊಳ್ ಉಳ್ಳವೊಡೆಯವಂತ ಪ್ರತ್ಯಯಮಕ್ಕುಂ; ಉಚ್ಚಮೇ ದೀವಿತವಾಗಿ ಬಾಲ್ಪಿನೊಳ್ ಪಣಿಗಪ್ರತ್ಯಯ ಮಕ್ಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ಉಳ್ಳ ಪ್ರತ್ಯಯಕ್ಕೆ — ಧನಮುಳ್ಳಂ; ಧಾನ್ಯಮುಳ್ಳಂ; ಗುಣ ಮುಳ್ಳಂ; ಓದುಳ್ಳಂ; ತೇಜಮುಳ್ಳಂ.

ಬಡೆಯ ಪ್ರತ್ಯಯಕ್ಕೆ — ಪೆರ್ಪೆಯೊಡೆಯಂ; ಜಗದೊಡೆಯಂ; ನೆಲನೊಡೆಯಂ; ಕೊಡೆಯೊಡೆಯಂ; ಚಾಣೊಡೆಯಂ.

ವಂತ ಪ್ರತ್ಯಯಕ್ಕೆ — ಸಿರಿವಂತಂ; ಜಯವಂತಂ; ಜಸವಂತಂ; ಹೂನ್ಯ ವಂತಂ.

ಪಣಿಗ ಪ್ರತ್ಯಯಕ್ಕೆ — ಕೊಪ್ಪಿಣಿಗಂ.

ವೃತ್ತಿ ಕೆಲವುಪದಗಳೆಂಬೆ — ಲಂಚವಣಿಗಂ; ಸಾಲವಣಿಗಂ.

ಸೂತ್ರಂ¹⁾. || ೨೦೬ ||

The Suffix
ಆಸೆಯ is used for
denoting grades

ಆಸೆಯಪ್ರತ್ಯಯಮನಿತ್ತಿನಿ- |

ತೆನಿತೆಂಬ ಲಸತ್ತಮಾಣಪೂರಣದೊಳ್ಳೆ- ||

1) ಸಂವ್ಯಾಯಾತಿ ಪೂರಣೇನ ಸೆಯಃ || ಭಾ. ಭೂ. 176. ||

(ಸಂವ್ಯಾಯ ಪೂರಣಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಆಸೆಯ ಪ್ರತ್ಯಯಂ.)

ವಾರ್ತಾರ್ಥ ಮೇವಾ || ಭಾ. ಭೂ. 177. ||

(ಸಂವ್ಯಾಯ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ವಿಕಲ್ಪವಾಗಿ ಮೆ ಪ್ರತ್ಯಯಂ.)

ಒಂದೆರವು ಮೂವು ನಾಲ್ಕು- |

ಯ್ತೆಂದಿಂತರ್ಕಂ ಬಹುತ್ವವಾಚಿಗಳ ಮರ್ಪಂ ||

ತೆನಿಂಬ ಸೆಗಮ್ಬಂ ವಿಕಲ್ಪಂ |

ಸಂದಿಸಿ ನಲಿಸಿರೆ ಮೆಯೆಂಬುದಕ್ಕುಂ ಸೂಚಿಂಗಳ್ || ತ. ಸ್ಮೃ. 77. ||

ಗಣನಾ ವಿಶೇಷವರಿಪ್ಪಾ- |

ರಣದೊಳಮನಿತಿನಿತೆನಿತ್ತು ಶಬ್ದಂಗಳ ಪ್ಪಾ- ||

ರಣದೊಳಮನೆಯ ಪ್ರತ್ಯಯ |

ಮೊಣರ್ದು ಸಮಂತೊಂದಿ ತೋಪುಗುಂ ತದ್ಧಿ ತದೊಳ್ || ತ. ಸ್ಮೃ. 81. ||

in quantity and number; ಮೆ for denoting so and so many times.

ಟ್ಟನೆ ಸಂಖ್ಯಾಪೂರಣದೊಳ್ |
ಜನಿಯಿಪುದು ಮೆಯೆಂಬುದಕ್ಕುಮೆಣಿಸುವ ಸೂಚಿಯೊಳ್.
|| ೨೧೧ ||

ಪದಚ್ಛೇದಂ. — ಅನೆಯಪ್ರತ್ಯಯಂ ಅನಿತು ಇನಿತು ಎನಿತು ಎಂಬ ಅಸತ್ತಮಾಣ ಪೂರಣದೊಳ್ ನೆಟ್ಟನೆ ಸಂಖ್ಯಾಪೂರಣದೊಳ್ ಜನಿಯಿಪುದು; ಮೆ ಎಂಬುದು ಅಕ್ಕುಂ ಎಣಿಸುವ ಸೂಚಿಯೊಳ್.

ಅನ್ವಯಂ. — ಅನಿತನಿತನಿತೆಂಬ ಅಸತ್ತಮಾಣಪೂರಣದೊಳ್ ನೆಟ್ಟನೆ ಸಂಖ್ಯಾಪೂರಣದೊಳ್ ಅನೆಯಪ್ರತ್ಯಯಂ ಜನಿಯಿಪುದು; ಎಣಿಸುವ ಸೂಚಿಯೊಳ್ ಮೆಯೆಂಬುದಕ್ಕುಂ.

ಟೀಕು. — ಅನಿತು = ಅನಿತೆಂದು; ಇನಿತು = ಇನಿತೆಂದು; ಎನಿತು = ಎನಿತೆಂದು; ಎಂಬ = ಎಂಬ; ಅಸತ್ = ಒಪ್ಪಲ್ಪಟ್ಟ; ಪ್ರಮಾಣಪೂರಣದೊಳ್ = ಪ್ರಮಾಣಪೂರಣದಲ್ಲಿ; ನೆಟ್ಟನೆ = ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿ; ಸಂಖ್ಯಾ = ಅಕ್ಕುದ; ಪೂರಣದೊಳ್ = ಪೂರಣದಲ್ಲಿ; ಅನೆಯಪ್ರತ್ಯಯಂ = ಅನೆಯ ಎಂಬ ಪ್ರತ್ಯಯಂ; ಜನಿಯಿಪುದು = ಹುಟ್ಟುವುದು; ಎಣಿಸುವ ಸೂಚಿಯೊಳ್ = ಎಣಿಸುವ ಸೂಚಿ; ಮೆ ಎಂಬುದು = ಮೆ ಎಂಬ ಪ್ರತ್ಯಯಂ; ಅಕ್ಕುಂ = ಅಗುವುದು.

ವ್ಯತ್ಯಿ. — ಅನಿತನಿತನಿತೆಂಬ ಪ್ರಮಾಣಪೂರಣದೊಳ್ ಸಂಖ್ಯಾಪೂರಣದೊಳ್ ಅನೆಯಪ್ರತ್ಯಯಮಕ್ಕುಂ; ಎಣಿಸುವ ಸೂಚಿಯೊಳ್ ಮೆಯೆಂಬುದಕ್ಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ಅನೆಯಪ್ರತ್ಯಯಕ್ಕೆ — ಅನಿತನೆಯಂ; ಇನಿತನೆಯಂ; ಎನಿತನೆಯಂ; ಒಂದನೆಯಂ; ಎರಡನೆಯಂ; ಮೂರನೆಯಂ; ಪದಿನಾರನೆಯಂ; ನೂರನೆಯಂ; ಐನೂರನೆಯಂ.

ಮೆ ಪ್ರತ್ಯಯಕ್ಕೆ — ಒರ್ಮೆ; ಇರ್ಮೆ; ಮೂರ್ಮೆ; ಸಾರ್ಮೆ; ಪಲರ್ಮೆ.

ಸೂತ್ರಂ¹⁾. || ೨೦೨ ||

In forming Feminines chiefly from bases with

ಕಾಂತಾವಿಷಯದೊಳಾದಮು- |
ದಂತಕ್ಕಿತ್ತಿಯುಂ ತದಾಬಿಲೋಪಮುಮಕ್ಕುಂ ||

1) ಸ್ತ್ರೀಯಾಮಿತಿ ಚ || ಭಾ. ಭಾ. 188. ||
(ಸ್ತ್ರೀವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವೋದಲೊಳಿಟ್ಟ ಪದದ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಇತಿಪ್ರತ್ಯಯಂ.)

final ಅ, the Suffixes
ಇತಿ, ತಿ, ಆಳ್
or ಎ are added.

ಭ್ರಾಂತೆನಳಂತಮುಂ ನೆಗ- |
ಝಿಂ ತೋಲಿದದರ್ಕದಂತದಲ್ಲಿ ಎಕಲ್ಪಂ. || ೨೧೯ ||

ವದಕ್ಕೆದಂ. — ಕಾಂತಾವಿಷಯದೊಳ್ ಅದಂ ಅದಂತಕ್ಕೆ ಇತಿಯಂ ತದಾದಿಲೋಪ
ಮುಂ ಆಕ್ಕುಂ: ಭ್ರಾಂತೆಂ, ಅಳಂತಮುಂ ನೆಗಝಿಂ, ತೋಲಿದು ಅದರ್ಕೆ ಅದಂತದಲ್ಲಿ ಎಕಲ್ಪಂ.

ಅಸ್ತಯಂ. — ಅದರ್ಕೆ ಅದಂತದಲ್ಲಿ ಎಕಲ್ಪಂ ತೋಲಿದು ಎಂಬುದಸ್ತಯಂ.

ಬೀಕು. — ಕಾಂತಾವಿಷಯದೊಳ್ = ಸ್ತ್ರೀವಿಷಯದಲ್ಲಿ; ಆದಂ = ಅದಂ ಎಂಬ ಸೀನ
ಗ್ರಹಣದಿಂದ; ಆದಂತಕ್ಕೆ = ಆಕಾರಾಂತಕ್ಕೆ; ಇತಿಯಂ = ಇತಿಯೆಂಬ ಪ್ರತ್ಯಯಮುಂ;
ತದಾದಿಲೋಪಮುಂ = ಆ ಇತಿಪ್ರತ್ಯಯದಾದಿಗೆ ಲೋಪಮುಂ; ಆಕ್ಕುಂ = ಆಪ್ಪದು; ಭ್ರಾಂತೆಂ =
ಭ್ರಮೆಯೆಂ; ಅಳಂತಮುಂ = ಅಳಂ ಎಂಬ ಪ್ರತ್ಯಯಾಂತಮುಂ; ನೆಗಝಿಂ = ಪ್ರಸಿಂಧಿವಡವದು;
ಅದರ್ಕೆ = ಆ ಆಳಂ ಎಂಬ ಪ್ರತ್ಯಯಕ್ಕೆ; ಅದಂತದಲ್ಲಿ = ಆಕಾರಾಂತದಲ್ಲಿ; ಎಕಲ್ಪಂ = ಎಕಲ್ಪಂ;
ತೋಲಿದು = ಬಾರದು.

ವೃತ್ತಿ. — ಸ್ತ್ರೀವಿಷಯದೊಳದಂತಕ್ಕೆ ಇತಿಪ್ರತ್ಯಯಮುಂ ಅದಿಯಿತ್ತಕ್ಕೆ
ಲೋಪಮುಮ್ ಅದಮೆಂಬುದದಿಂ ಕಿತ್ತಿದೆಡೆಯೊಳಂ ಅದಂತಮಲ್ಲದ
ಲ್ಲಿಯುಂ ಅದಂತಕ್ಕೆ ಎಕಲ್ಪಮಿಲ್ಲದಪ್ರತ್ಯಯಮುಂ ಅದಮೆಂಬುದದಿಂ
ದಂತಕ್ಕೆತ್ತಮುಮಕ್ಕುಂ.

ಇಲೋಪಃ ಪರಿಣಾಮಿನಃ || ಭಾ. ಭೂ. 189. ||
(ಅನೇಕ ಪಡೆದ ಶಬ್ದದಿಂದ ಏರವಾದ ಇತಿಪ್ರತ್ಯಯದಲ್ಲಿ ಇಕಾರಕ್ಕೆ ಲೋಪಮುಂ.)
ಆಳ್ ಚ ಗುಣವಚನೇಭ್ಯಃ || ಭಾ. ಭೂ. 190. ||
(ಗುಣವಚನಶಬ್ದಗಳಿಂದ ಏರವಾದ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಆಳ್ ಎ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳಂಟುಂ.)
ಈ ಪೇಟ್ಟಿಸಿತುಂ ಶಬ್ದಕ-
ಳಾಪಂ ಸ್ತ್ರೀವಿಷಯಮಾದೊಡಿತವದಮಕ್ಕುಂ ||
ರೂಪಾನ್ಯತ್ವದೊಳಾದಿಗೆ |
ಲೋಪಂ ತತ್ಪ್ರತ್ಯಯಕ್ಕೆ ಸಂಭವಿಸಿಕುಂ || ಶ. ಸ್ಮೃ. 71. ||
ಇಂತಿದು ವಿಭಾಷೆಯಿಂ ಎ- |
ಣಾಂತರದೊಳಮಕ್ಕು ಮುಟ್ಟಿದ ಗುಣವಚನಮುಕಾ- ||
ರಾಂತಮುಂತಂ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗದೊಳ್ |
ಳಂತವದಿಂ ಪೆತ್ತಿತ್ತು ಪುಂಸ್ತ್ವದೊಳ್ ಸಮೂಹಂ || ಶ. ಸ್ಮೃ. 72. ||

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ಇತಿಗೆ — ಚಾಮರಿಗತಿ; ಮದ್ದಳಿಗತಿ; ಆವ್ರಜಿಗತಿ; ಕನ್ನಡಿ
ಗತಿ; ಲೇಪಾಳಿಗತಿ; ಪಂಚಮಿಗತಿ; ಪೇರಡಿಗತಿ; ಕುಪುಂಜತಿ; ತೆಲುಂಗತಿ;
ಚಿಪ್ಪಿಗತಿ; ಬಕ್ಕಲಿಗತಿ (ಬಕ್ಕಲಿತಿಯೆಂದುಮುಂಟು).

“ಬಕ್ಕಲಿತಿ ಜೋಡೆಯಾದಂ |

ತಕ್ಕುನುವಳ್ ಸಿತಗೆ ಪತಿಗೆ ಮಿಗೆ ಕಾಯ್ವಳ್ ನೋ-

ಟಕ್ಕೆ ಕಡುಸೊಂದಿ ನಾಣಿಲಿ

ಬಕ್ಕುಂಬಯಲೊಳಮದಾರುಮಂ ಭಂಜಿಸುವಳ್”

|| 470 ||

ಅದಂತಮಲ್ಲದಲ್ಲಿಯುಂ — ಅಕ್ಕಸಾಲಿತಿ; ಬಕ್ಕಲಿತಿ.

ಇತ್ಯಲೋಪಕ್ಕೆ — ಮಣಿಗಾರ್ತಿ; ಕಂಚಗಾರ್ತಿ; ಗಾಡಿಗಾರ್ತಿ; ಗಾಡಿ
ಕಾರ್ತಿ; ಬೇಟಕಾರ್ತಿ; ಸೆಜ್ಜಿವಕ್ಕಿ; ಘಟ್ಟಿವಕ್ಕಿ. ಪೊಲತಿ, ನರತಿ, ಎಡತಿ ಎಂಬ
ಮೂರು ಶಬ್ದದಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಸಮಾಸದಂತಿರತ್ವಂ.

ವಿಕಲ್ಪಮಿಲ್ಲದ ಅಲ್ಪತ್ಯಯಕ್ಕೆ — ಅವಳ್, ಇವಳ್, ಉವಳ್; ಆವಳ್;
ಏವಳ್; ಕಿವಾಯಳ್; ಪಿರಿಯಳ್; ಅಸಿಯಳ್; ಇಸಿಯಳ್; ಇಮ್ಮಿದಳ್;
ಕಮ್ಮಿದಳ್.

ಕೃತ್ತಿಸೊಳಮಪ್ಪದರ್ಕೆ — ಓಸರಿಸಿದಳ್; ರಾಗಿಸಿದಳ್; ಭೋಗಿಸಿದಳ್;
ಪಾಡಿಸಿದಳ್; ನೋಡಿದಳ್; ಬಸದಳ್; ಬೆಸದಳ್.

ಎತ್ತಕ್ಕೆ — ಜೋಡೆ; ಸಿತಗೆ; ಚದುರೆ; ಪಾಣೈ.

ಸೂತ್ರಂ¹⁾. || ೨೦೮ ||

In the formation
of Secondary
nominal bases

ಚರಮಸ್ವರಕ್ಕೆ ಚರಮಾ- |

ಕ್ಷರಕಕ್ಕುಂ ಲೋಪಮಗ್ರದೊಳ್ ತದ್ವಿತಪೊಂ- ||

¹⁾ ಅತ್ರಾಪಿ ಲೋಪಾದಿಕಾರ್ಯಂ ಸಮಾಸವತ್ || ಭಾ. ಭೂ. 193. ||

(ತದ್ವಿ ತಪ್ರತ್ಯಯಗಳು ಪರದಲ್ಲಿಲಿ ಲೋಪಾದಿಕಾರ್ಯಗಳು ಸಮಾಸದಂತೆ ಆಗುವುವು.)

ಇತಿ ತದ್ವಿತಪ್ರಯೋಗಂ |

ಪರದೊಳ್ ಚರಮಸ್ವರಕ್ಕೆ ಲೋಪಮದಕ್ಕುಂ ||

ನಿರವಿಸಿ ಮುನ್ನ ಸಮಾಸಾಂ- |

ತರದೊಳ್ ಪೇಟಿಂ ದು ಕಾರ್ಯಮುಂ ಬಂದಿಕುಂ || ಶ. ಸ್ಮೃ. 82. ||

there appears also an Elision of vowels and consonants, and a Changing of consonants similar to what we see in the chapters Compounds (III) and Verbs (V).

ದಿರೆ ತನ್ನೊಳಾ ಸಮಾಸಾಂ- ||
 ತರದಾಖ್ಯಾತಕದ ಲಕ್ಷಣಂ ವ್ಯವಹರಿಕುಂ. || ೨೨೦ ||

ವದಚ್ಛೇದಂ. — ಚರಮಸ್ವರಕ್ಕೆ ಚರಮಾಕ್ಷರಕ್ಕೆ ಆಕ್ಷುಂ ಲೋಪಂ, ಆಗ್ರದೋಳ ತದ್ಧಿತಂ ಒಂದಿರೆ; ತನ್ನೊಳ ಆ ಸಮಾಸಾಂತರದ ಆಖ್ಯಾತಕದ ಲಕ್ಷಣಂ ವ್ಯವಹರಿಕುಂ.

ಆಸ್ವಯಂ. — ಆಗ್ರದೋಳ ತದ್ಧಿತಂ ಒಂದಿರೆ, ಚರಮಸ್ವರಕ್ಕೆ ಚರಮಾಕ್ಷರಕ್ಕೆ ಲೋಪಂ ಆಕ್ಷುಂ; ತನ್ನೊಳ ಆ ಸಮಾಸಾಂತರದ ಆಖ್ಯಾತಕದ ಲಕ್ಷಣಂ ವ್ಯವಹರಿಕುಂ.

ಟೀಕುಂ. — ಆಗ್ರದೋಳ = ಮುಂದೆ; ತದ್ಧಿತಂ = ತದ್ಧಿತಪ್ರತ್ಯಯಂ; ಒಂದಿರೆ = ಕೂಡಿರೆ; ಚರಮಸ್ವರಕ್ಕೆ = ಅಂತ್ಯದ ಸ್ವರಕ್ಕೆ; ಚರಮಾಕ್ಷರಕ್ಕೆ = ಅಂತ್ಯದಕ್ಷರಕ್ಕೆ; ಲೋಪಂ = ಅದರ್ಶನಂ; ಆಕ್ಷುಂ = ಅಷ್ಟದು; ತನ್ನೊಳ = ತದ್ಧಿತಮೊಂದಿದ ನದಂ ತನ್ನಲ್ಲಿ; ಆ ಸಮಾಸಾಂತರದ = ಆ ಸಮಾಸಸ್ವರಣಮುಘ್ನದ; ಆಖ್ಯಾತಕದ = ಅಖ್ಯಾತಪ್ರಕರಣದ; ಲಕ್ಷಣಂ = ಲಕ್ಷಣವಾದ ಸೂತ್ರಂ; ವ್ಯವಹರಿಕುಂ = ವ್ಯವಹರಿಸುವುದು.

ವೃತ್ತಿ. — ತದ್ಧಿತಪ್ರತ್ಯಯಂ ಪರದೊಳಿರೆ, ಅಂತ್ಯಸ್ವರಕ್ಕೆ ಮಂತ್ಯಾಕ್ಷರಕ್ಕೆ ಲೋಪಂ; ಸಮಾಸಾಂತರಾಳಲಕ್ಷಣಮುಂ ಆಖ್ಯಾತಲಕ್ಷಣಮುಂ ತದ್ಧಿತದೊಳೆ ವ್ಯವಹರಿಸುಗುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ಸ್ವರಲೋಪಕ್ಕೆ — ಘಟ್ಟಿವಳ್ಳಿ; ಸೆಜ್ಜಿವಳ್ಳಿ; ತೆಲುಂಗಿತಿ; ಜೋಸರಗಿತಿ; ದೇಸಿಗಿತಿ; ಕಮ್ಮತ್ತಿ; ನಾವಿತಿ; ಹಾದರಗಿತಿ.

(ಉ, ದು ಎಂಬ) ಅಕ್ಷರಂಗಳ ಲೋಪಕ್ಕೆ — ಏತುತಕ್ಕೆ ಏತಂ; ಓದಿಂಗೆ ಓತಂ.

ಸಮಾಸಲಕ್ಷಣಕ್ಕೆ — ಮಾಲೆಗಾತಿನೆಂಬುದು ಏಕಾರಕ್ಕೆ ರೇಫಮಾದುದಾಗಿ ಮಾಲೆಗಾರ್ತಿ; ಕಂಚಗಾರ್ತಿ; ಜಾಲಗಾರ್ತಿ; ಬಳೆಗಾರ್ತಿ; ಪಂಚಗಾರ್ತಿ, ಒಲಗಾರ್ತಿ.

ಆಖ್ಯಾತಲಕ್ಷಣಕ್ಕೆ — ಆಟಂ; ಪಾಟಂ; ಸೋಟಂ; ಕೂಟಂ.

ಸೂತ್ರಂ. || ೨೦೯ ||

One class of Abstract nouns (ಭಾವಾರ್ಥಂಗಳ್) is formed by adding ಎ, ವು or ವೆ to (Verbal) themes,

ಇತ್ಯದೊಳುತ್ತದೊಳಾ ಹ್ರ- |
 ಸ್ವೈತ್ಯದೊಳೊಂದಿದ ವಕಾರಮಕ್ಕುಂ ಭಾವ- ||
 ಕ್ಕತ್ತಂ ಪಿರಿದುಂ ಪೆಪಿಗುಂ- |
 ಟತ್ತಂ ಹ್ರಸ್ವೈತ್ಯತತ್ತ್ವಮದು ಕೆಲವೆಡೆಯೊಳ್. || ೨೨೧ ||

in which case ಅ frequently generates before the Suffixes (cf. S. 218);— another class by adding ತ or ತೆ.

ವದಚ್ಚೇದಂ. — ಇತ್ಯದೊಳ ಉತ್ಪದೊಳ್ ಆ ಹ್ರಸ್ವೈತ್ಯದೊಳ್ ಒಂದಿದ ವಕಾರಂ ಆಕ್ಕುಂ ಭಾವಕ್ಕೆ; ಆತ್ಯಂ ಪಿರಿದುಂ ಪೆಪಿಗೇ ಉಂಟು. ಆತ್ಯಂ ಹ್ರಸ್ವೈತ್ಯತತ್ತ್ವಂ ಆದು ಕೆಲವೆಡೆಯೊಳ್.

ಅಸ್ವಯಂ. — ಭಾವಕ್ಕೆ ಇತ್ಯದೊಳ ಉತ್ಪದೊಳ್ ಆ ಹ್ರಸ್ವೈತ್ಯದೊಳ್ ಒಂದಿದ ವಕಾರಂ ಆಕ್ಕುಂ; ಆತ್ಯಂ ಪಿರಿದುಂ ಪೆಪಿಗೇ ಉಂಟು. ಕೆಲವೆಡೆಯೊಳ್ ಆತ್ಯಂ ಹ್ರಸ್ವೈತ್ಯತತ್ತ್ವಂ ಆದು.

ಟೀಕು. — ಭಾವಕ್ಕೆ = ಭಾವಾರ್ಥಕ್ಕೆ; ಇತ್ಯದೊಳ = ಇಕಾರದಲ್ಲಿ; ಉತ್ಪದೊಳ = ಉಕಾರದಲ್ಲಿ; ಆ ಹ್ರಸ್ವೈತ್ಯದೊಳ = ಆ ಹ್ರಸ್ವವಾದೆಕಾರದಲ್ಲಿ; ಒಂದಿದ ವಕಾರಂ = ಕೂಡಿದ ವಕಾರಂ; ಆಕ್ಕುಂ = ಆಗುವುದು; ಆತ್ಯಂ = ಆಕಾರಂ; ಪಿರಿದುಂ = ವಿಶೇಷವಾಗಿ; ಪೆಪಿಗೇ = ಸಿಂಹ; ಉಂಟು = ಉಂಟಾಗುವುದು; ಕೆಲವೆಡೆಯೊಳ್ = ಕೆಲವು ತಾವನಲ್ಲಿ; ಆತ್ಯಂ ಹ್ರಸ್ವೈತ್ಯ ತತ್ತ್ವಂ = ಆಕಾರಮುಂ ಹ್ರಸ್ವದಕಾರಮುಂ ಕೂಡಿದ ತಕಾರಂ; ಆದು = ಆದು ಆಗುವುದು.

ವೃತ್ತಿ. — ಇಕಾರದೊಳಂ ಉಕಾರದೊಳಂ ಎಕಾರದೊಳಂ ಕೂಡಿದ ಭಾವಾರ್ಥದ ವಕಾರಮಿದೊಡೆ ಅದರಿ ಪಿಂದೆ ಆಕಾರಮಕ್ಕುಂ; ಅತ್ಯಮೆತ್ತ್ವ ಮುಂ ತಳೆದ ತಕಾರಂ ಕೆಲವೆಡೆಯೊಳಕ್ಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ವಕಾರಕ್ಕೆ — ತೊಲಿವಿ, ಆಳವಿ, ಬಳವಿ; ಉಲಿವು, ಪಳವು (ಪೆಲಿವು), ಕೆಳವು, ತೆರವು, ಎರವು; ಮಲಿವೆ, ತೆಲಿವೆ, ಪಳವೆ, ಎಳವೆ.

ವ್ಯಂಜನದ ಮೇಲಣತ್ವಕ್ಕೆ — ನಿಲವು; ಬಲವು; ಬಲವು; ಸಲವು; ಗೆಲವು; ಇರವು; ಬರವು; ಕಳವು.

ಸಿರಿವೆಂಬುದರಿಂದತ್ವಮಿಲ್ಲದಲ್ಲಿಯುಂ ಇವಾದುವು — ಉಲಿವು; ಕಳವು; ತಿಳಿವು; ಅಲಿವು; ಪಲಿವು.

ತಕಾರಕ್ಕೆ — ಅಲಿತಿಂ, ಕಡಿತಿಂ, ಉಲಿತಿಂ; ಏತಿಂ, ಓತಿಂ, ಎರ್ತಂ, ಪೊರ್ತಂ. ತೆಕಾರಕ್ಕೆ — ಅಗಲಿತ್ತಿ, ಪೊಗಲಿತ್ತಿ, ನೆಗಲಿತ್ತಿ, ಪುಗುತೆ.

ಸೂತ್ರಂ¹⁾. || ೨೦೦ ||

Further, Abstract nouns denoting distinction (ಚೇತನಂ) are formed by the Suffixes ಇಕೈ, ಉಕ್ತೈ (being added to bases with a final vowel), and ತನ (not to be added to Sanskrit bases). Others are formed by means of ಉಮೆ, ಆಮೆ, ಗೆ, ಕೆ, ಮೆ, ಸ್ತ, ಪಿ and ಉ.

ಪ್ರಕಟಂ ಚೇತನಭಾವದೋ - |
 ಇಕೈ ತನಮುಮೈಯಕ್ಕುಮುಮಿಿದ ಭಾವದೋಳಮೆಯುಂ ||
 ಗೆ ಕೆ ಮೆಗಳುಮುತ್ತದಿತ್ತದ |
 ಪಕಾರಮುಂ ಮತ್ತು ಕಾರಮುಂ ಸಮನಿಸುಗುಂ. || ೨೨೨ ||

ಪದಚ್ಛೇದಂ.— ಪ್ರಕಟಂ ಚೇತನಭಾವದೋ ಇಕೈ ತನಂ ಉಮೆ ಆಕ್ಕುಂ; ಉಮಿದ ಭಾವದೋ ಆಮೆಯುಂ ಗೆ ಕೆ ಮೆಗಳುಂ ಉತ್ತದ ಇತ್ತದ ಪಕಾರಮುಂ ಮತ್ತೆ ಉಕಾರಮುಂ ಸಮನಿಸುಗುಂ.

ಅನ್ವಯಂ.— ಚೇತನಭಾವದೋ ಇಕೈ ತನಂ ಉಮೆ ಪ್ರಕಟಂ ಆಕ್ಕುಂ. ಉಳಿದುದು ಯಥಾನ್ವಯಂ.

ಟೀಕು.— ಚೇತನಭಾವದೋ = ಚೈತನ್ಯಭಾವದಲ್ಲಿ; ಇಕೈ = ಇಕೈ ಎಂಬ ಪ್ರತ್ಯಯಂ; ತನಂ = ತನಂ ಎಂಬ ಪ್ರತ್ಯಯಂ; ಉಮೆ = ಉಮೆ ಎಂಬ ಪ್ರತ್ಯಯಂ; ಪ್ರಕಟಂ = ಪ್ರಸಿದ್ಧಂ; ಆಕ್ಕುಂ = ಆಗುಸ್ತು; ಉಮಿದ ಭಾವದೋ = ಚೈತನ್ಯಭಾವವಲ್ಲದುದೆಂದ ಭಾವದಲ್ಲಿ; ಆಮೆಯುಂ = ಆಮೆ ಎಂಬ ಪ್ರತ್ಯಯನುಂ; ಗೆ ಕೆ ಮೆಗಳುಂ = ಗೆ ಪ್ರತ್ಯಯ, ಕೆ ಪ್ರತ್ಯಯ, ಮೆ ಪ್ರತ್ಯಯಂಗಳುಂ; ಉತ್ತದ = ಉಕಾರದ; ಇತ್ತದ = ಇಕಾರದ; ಪಕಾರಮುಂ = ಪತ್ಯಮುಂ; ಮತ್ತೆ = ಬಳಿಕಂ; ಉಕಾರಮುಂ = ಉ ಪ್ರತ್ಯಯನುಂ; ಸಮನಿಸುಗುಂ = ಬರ್ಪುಸ್ತ.

1) ಭಾವೇ ಕಿಪ್ತಾ || ಭಾ. ಭೂ. 178. ||

(ಭಾವಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಕೆ, ಪು ಎಂಬ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳುಂಟು.)

ಚೇತನೇಷ್ಟಕೆ ಉಮೆತನಾನಿ || ಭಾ. ಭೂ. 179. ||

(ಚೇತನವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಭಾವಾರ್ಥಕ್ಕೆ ಇಕೈ, ಉ, ಮೆ, ತನ ಎಂಬ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳುಂಟು.)

ತನನಿಕೆಯುಮೆಂಬಿವುಂ ಚೇ- |

ತನಭಾವದೋಳಕ್ಕುಮುಮಿಿದ ಭಾವಾರ್ಥದೋಳಂ ||

ತನಿತಪ್ಪಿಂ ಪುಕೆಯೆಂಬಿವು |

ಜನಿಯಿಕುಮಂತಲ್ಲಿ ಕದ್ವಿರುಕ್ತಿ ವಿಕಲ್ಪಂ || ಶ. ಸ್ಮೃ. 76. ||

ವ್ಯಕ್ತಿ.— ಹೇತನಭಾವದೊಳಿಕೆಯೆಂಬುದುಂ ತನಮೆಂಬುದುಂ ಉಮೆಯೆಂಬುದುಂ ಅಕ್ಕುಂ; ಉಯಿದ ಭಾವದೊಳ್ ಅಮೆ ಎಂದುಂ, ಗೆ ಎಂದುಂ, ಕೆ ಎಂದುಂ, ಮೆ ಎಂದುಂ, ಪು ಎಂದುಂ. ಪಿ ಎಂದುಂ, ಉ ಎಂದುಂ ಅಕ್ಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ.— ಇಕೆಗೆ — ಉನ್ನತಿಕೆ; ಉದ್ಧತಿಕೆ; ಪನ್ನತಿಕೆ; ಆಯತಿಕೆ; ಬಲ್ಲಂಡಿಕೆ; ಮಾನಸಿಕೆ.

ಇಕೆಗೆ ದ್ವಿತ್ವಮುಂಟು — ಉನ್ನತಿಕ್ಕೆ; ಉದ್ಧತಿಕ್ಕೆ.

ವ್ಯಂಜನಾಂತದ ಮೇಲೆ ಇಕೆಯಂ ಪತ್ತಿಸಲಾಗದು — ಕಾಣಿಕೆ, ಪ್ರಾಣಿಕೆ, ಜಾಣಿಕೆ, ತೆರಳಿಕೆ ಎಂದೊಡೆ ದೋಷಂ.

ತನಕ್ಕೆ — ಕಲಿತನಂ ಚದುರತನಂ, ಆಕ್ತನಂ, ಎಗ್ಗತನಂ, ಮರುಕ್ತನಂ, ಪೆಣ್ಣನಂ. ಸಂಸ್ಕೃತದೊಳಿದು ಸಲ್ಲದು; ಆರೋಹಕತನಮೆಂಬುದಬದ್ಧಂ.

ಉಮೆಗೆ — ತಕ್ಕುಮೆ.

ಅಮೆಗೆ — ತೀರಮೆ; ಅಲ್ಪಿಮೆ.

ಗೆಕಾರಕ್ಕೆ — ಉಡುಗೆ; ಪಸುಗೆ; ಪೊಳ್ಗೆ; ಜಿಸುಗೆ; ಪಣ್ಣುಗೆ; ಪತ್ತುಗೆ.

ಕೆಕಾರಕ್ಕೆ — ಮಡಿಕೆ; ಹಡಿಕೆ; ಕಾಣ್ಕೆ; ಪ್ರಾಣ್ಕೆ; ತೆರಳೆ; ನಿರ್ಮಿಕೆ; ತೋರ್ಕೆ.

ಮೆಕಾರಕ್ಕೆ — ಬಲ್ಕೆ; ಬಲ್ಕೆ; ಜಾಣ್ಕೆ; ಕಡುಮೆ; ಮೈಮೆ; ಕೂರ್ಮೆ; ಪೆರ್ಮೆ.

ಪುಕಾರಕ್ಕೆ — ಪಡೆಪು; ಕಡುಪು; ಪರೆಪು; ಬಲ್ಲು; ಮೆಲ್ಲು; ತಣ್ಣು; ನುಣ್ಣು; ಕರ್ಪು; ಪಸುರ್ಪು; ಕೆಂಪು; ಪೆಂಪು; ಬಿಸುಪು.

ಪಿಕಾರಕ್ಕೆ — ಕಲ್ಪಿ.

ಉಕಾರಕ್ಕೆ — ಉಗ್ಗು; ಸಿಗ್ಗು; ಎಗ್ಗು; ಕಿವುಡು; ಕೆಂಚು; ಗುಬ್ಬು; (ಬೆಜ್ಜು).

ಸೂತ್ರಂ || ೨೧೧ ||

ಪಿರಿದೆಂಬೀ ರೇಫಕ್ಕಾ- |

The Noun ಪೆಂಪು mentioned under S. 211, is formed from ಪಿರಿಮು.

ಚರಿಪರ್ ಭಾವಾರ್ಥಮಪ್ಪದೊಂದು ಪುಕಾರಂ ||

ಪರಮಾಗೆ ಬಿಂದುವಂ ವಾ- |

ಕೃರಿಣತರಿಂ ಸಿದ್ಧಮಾಯ್ತು ಪೆಂಪೆಂಬ ಪದಂ. || ೨೨೩ ||

ಪದಚ್ಛೇದಂ. — ಸಿರಿನು ಎಂಬ ಈ ರೇಫಕ್ಕೆ ಆಚರಿಸರ್, ಭಾವಾರ್ಥಂ ಅಪ್ಪದು ಒಂದು ಪ್ರಕಾರಂ ಪರಂ ಆಗೆ, ಬಿಂದುವಂ; ವಾಕ್ಪರಿಣತರಿಂ ಸಿದ್ಧಂ ಆಯ್ತು ಪೆಂಪು ಎಂಬ ಪದಂ.

ಅನ್ವಯಂ. — ಭಾವಾರ್ಥಂ ಅಪ್ಪದು ಒಂದು ಪ್ರಕಾರಂ ಪರಂ ಆಗೆ, ಸಿರಿದು ಎಂಬೀ ರೇಫಕ್ಕೆ ಬಿಂದುವಂ ಆಚರಿಸರ್; ವಾಕ್ಪರಿಣತರಿಂ ಪೆಂಪು ಎಂಬ ಪದಂ ಸಿದ್ಧಂ ಆಯ್ತು.

ಟೀಕು. — ಭಾವಾರ್ಥಂ = ಭಾವಾರ್ಥಂ; ಅಪ್ಪದು = ಅಗುವುದು; ಒಂದು ಪ್ರಕಾರಂ = ಒಂದು ಪ್ರಪ್ರತ್ಯಯಂ; ಪರಮಾಗೆ = ಪರವಾಗೆ; ಸಿರಿದೆಂಬೀ ರೇಫಕ್ಕೆ = ಸಿರಿದು ಎಂಬ ಶಬ್ದದ ರೇಫೆಗೆ; ಬಿಂದುವಂ = ಸೂಕ್ಷ್ಮಯಂ; ಆಚರಿಸರ್ = ಪೇಳ್ವರ್; ವಾಕ್ಪರಿಣತರಿಂ = ವಾಕ್ಪರಿಣತರಿಂದ; ಪೆಂಪು ಪದಂ = ಪೆಂಪು ಎಂಬ ಪದಂ; ಸಿದ್ಧಂ = ಪ್ರಸಿದ್ಧಂ; ಆಯ್ತು = ಆಯಿತು.

ವೃತ್ತಿ. — ಭಾವಾರ್ಥದ ಪ್ರಕಾರಂ ಪರಮಾಗೆ, ಸಿರಿದೆಂಬ ರೇಫಕ್ಕೆ ಬಿಂದುವಂ ಸಹಿಗಣಿತ್ತಕ್ಕೈತ್ತಮುಮಕ್ಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ಪೆಂಪು. — ಭಾವದೊಳ್ ಕಪ್ರತ್ಯಯಮುಂಟು, ಉಡುಕಂ ನಡುಕಮೆಂಬಂತೆ.

ಸೂತ್ರಂ¹⁾. || ೨೧೨ ||

Besides, Abstract nouns are formed by changing the Verbal theme, viz. its penultimate; when ಇ, it may become ಎ; when ಉ, ಒ; when short, long; when ಡು, ಟೆ. — Also the Verbal theme itself may form an Abstract noun.

ಮೊದಲಿತ್ತಕ್ಕೈತ್ತಮುಮು- |
 ತ್ವದೊಳೊತ್ತಮುಮೆಸೆವ ದೀರ್ಘಮುಂ ಚರಮಕ್ಕು- ||
 ತ್ವದ ವಿಧಿಯುಂ ಧಾತುಗೆ ಭಾ- |
 ವದೊಳಕ್ಕುಂ ಧಾತು ನಿಜದೆ ಭಾವಮದಕ್ಕುಂ. ||೨೧೨||

ಪದಚ್ಛೇದಂ. — ಮೊದಲ ಇತ್ತಕ್ಕೆ ಎತ್ತಮುಂ, ಉತ್ತರೊಳ್ ಓತ್ತಮುಂ, ಎಸೆವ ದೀರ್ಘಮುಂ, ಚರಮಕ್ಕೆ ಅತ್ತದ ವಿಧಿಯುಂ ಧಾತುಗೆ ಭಾವದೊಳ್ ಆಕ್ಕುಂ; ಧಾತು ನಿಜದೆ ಭಾವಂ ಅದು ಆಕ್ಕುಂ.

1) ಅತಿ ಟೆ || ಭಾ. ಭೂ. 120. ||
 (ಪಕಾರಕ್ಕೆ ಆ ಪ್ರತ್ಯಯವು ಪರವಾದರೆ ಟೆಕಾರವಾಗುವುದು.)

అస్వయం. — ధాతుగే భావదోఱో మోదల ఇత్తకే ఏత్తముం, లుత్తదోఱో ఓత్తముం, ఎసవ దిఱ్ఱముం, ఱరమక్కి అత్తద విధియుం ఆక్కుం; ధాతు అదు నిజదే భావం ఆక్కుం.

టీకం. — ధాతుగే = ధాతుగళ్ళి; భావదోఱో = భావాభదల్లి; మోదల = ఆదియ; ఇత్తకే = ఇకారకే; ఏత్తముం = ఏకారముం; లుత్తదోఱో = లుకారదల్లి; ఓత్తముం = ఓకారముం; ఎసవ = అస్వవ; దిఱ్ఱముం = దిఱ్ఱముం; ఱరమక్కి = అంత్తకే; అత్తద విధియుం = అకారద విధియుం; ఆక్కుం = ఆస్వదు; ధాతు = ధాతు; నిజదే = నిజదెదే; భావం = భావాభదం; ఆక్కుం = ఆగువుదు.

వృత్తి. — భావదోఱోత్థాతువిన మోదలికారకేకారముం లుత్తదోఱోళోత్తముం ఘ్రస్త్తకే దిఱ్ఱముం మక్కుం; ధాతువిన కడేయోళత్తముం; సహజధాతువుం భావముం.

ప్రయోగం. — ఏత్తకే — (కిడు ఇసు ధాతుగళ్ళి) కేడు, ఏసు. ఓత్తకే — తోడు; కేడు. తోడెంబుదు జిట్టియోళమేణేయోళముంటు.

దిఱ్ఱకే — ఈడు; బిడు; సూడు.
కడేయోళకే — ఆటం; పాటం; తిటం; నోటం.

నిజధాతుగే — తడే; నడే; బిసు; పేర్కు; మర్కు; లుర్కు; నోర్కు; దాంటు; కూంటు.

సూత్రం¹⁾. || ౨౧౩ ||

షోల may form   వోలెంబంటెంబేరడుం |
a Compound with   వోలెసువేడెగాదువంవోలెనలక్కుం ||
అంకే (అంకషోల),

1) లుపమానే షోల || భా. భూ. 173. ||
(లుపమానాభదల్లి షోల ప్రత్యయం.)
ఘ్రస్థోలీపి వా || భా. భూ. 174. ||
(ఆ ప్రత్యయకే ఏకల్పదెద ఘ్రస్వవుంటు.)
అకారాంతాన్మాగమో బర్తుత్త || భా. భూ. 175. ||

or may become
ಪೋಲ್; following
a word with final
ಅ (and forming a kind of Compound) the Bindu is inserted and
becomes ಪೋಲ್.

ಪೋಲೋಕ್ ಪ್ರಸ್ವಮುಮಕ್ಕುಂ |
ಮೇಲತ್ತಕ್ಕುಂಟು ಬಿಂದು ಪತ್ತಂ ಬತ್ತಂ. || ೨೨೫ ||

ಪದ್ಧೇದಂ.— ಪೋಲ್ ಎಂಬ ಅಂತೆ ಎಂಬ ಎರಡು ಪೋಲಿಸುವ ಎಡೆಗೆ ಆದುವು ;
ಅಂತೆಪೋಲ್ ಎನರ್, ಅಕ್ಕುಂ; ಪೋಲೋಕ್ ಪ್ರಸ್ವಮುಂ ಅಕ್ಕುಂ; ಮೇಲೆ ಅತ್ತಕ್ಕೆ ಉಂಟು
ಬಿಂದು. ಪತ್ತಂ ಬತ್ತಂ.

ಅಸ್ತಯಂ.— ಪೋಲಿಸುವೆಡೆಗೆ ಪೋಲೆಂಬಂತೆಬೆರಡುಂ ಆದುವು; ಅಂತೆಪೋಲೆನರ್.
ಅಕ್ಕುಂ; ಪೋಲೋಕ್ ಪ್ರಸ್ವಮುಂ ಅಕ್ಕುಂ; ಮೇಲೆ ಅತ್ತಕ್ಕೆ ಬಿಂದು ಉಂಟು, ಪತ್ತಂ ಬತ್ತಂ.

ಟೀಕು.— ಪೋಲಿಸುವೆಡೆಗೆ = ಪೋಲಿಸುವ ತಾನಿಂಗೆ; ಪೋಲೆಂಬಂತೆಬೆರಡುಂ =
ಪೋಲ್ ಎಂಬ ಅಂತೆ ಎಂಬ ಎರಡುಂ; ಆದುವು = ಸಲುವಳಿಯಾದುವು; ಅಂತೆಪೋಲೆನಲ್ =
ಅಂತೆಪೋಲ್ ಎಂದು, ಪೇಳರ್; ಅಕ್ಕುಂ = ಆಗುವುದು; ಪೋಲೋಕ್ = ಪೋಲ್ ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ;
ಪ್ರಸ್ವಮುಂ = ಪ್ರಸ್ವಮುಂ; ಅಕ್ಕುಂ = ಆಗುವುದು; ಮೇಲೆ = ಆ ಮೇಲೆ; ಅತ್ತಕ್ಕೆ = ಅಕಾ
ರಾಂತಶಬ್ದಕ್ಕೆ; ಬಿಂದು = ಸೂಕ್ಷ್ಮ; ಉಂಟು = ಉಂಟಾಗುವುದು; ಪತ್ತಂ = ವಕಾರಂ; ಬತ್ತಂ =
ಬಕಾರಂ ಆಗುವುದು.

ಸ್ಯತ್ತಿ.— ಪೋಲೆಂಬುದುಂ ಅಂತೆ ಎಂಬುದುಂ ಉಪಮೆಯೋಕ್ ಪ್ರತ್ಯೇಕಂ
ವತ್ತುಗುಂ; ಅಂತೆಪೋಲೆಂಬೆರಡುಮನೊಂದು ಮಾಡಿ ಪೇರತ್ತೊಡಂ ಪುನರುಕ್ತ
ದೋಷಮಿಲ್ಲ; ಪೋಲೆಂಬುದು ವಿಕಲ್ಪದಿಂ ಪ್ರಸ್ವಮುಮಕ್ಕುಂ; ಅದಂತಕ್ಕೆ
ಮುಂದೆ ವಕಾರಂ ಬಿಂದುವೆರಸುಬಕಾರಮಕ್ಕುಂ.

(ತಕಾರಾಂತಶಬ್ದದಿಂದ ಪೋಲ್ ಪರವಾದರೆ ಆ ಶಬ್ದದ ಮುಂದೆ ಮಕಾರಾಗಮವೂ
ಪೋಲ್ ಎಂಬ ಶಬ್ದದ ವಕಾರಕ್ಕೆ ಬಕಾರವೂ ಬರುವುದು.)

ಎಲ್ಲಂದದೊಳಂ ಪೋಲಿಸು- |
ವಲ್ಲಿ ಗುಣಾಧಿಕರೊಳಂತೆಪೋಲ್ ತಾನಕ್ಕುಂ || ೨. ಸ್ತೃ. 74. ||
ಆವಪೋಕ್ ಪೋಲ್ಗಕ್ಕುಂ ಪ್ರ |
ಸ್ವವಿಧಾನಂ ಪಾಕ್ಷಕಂ ಮಕಾರಾಗಮದಿಂ ||
ವ್ಯವಧಾನಮವರ್ಣಕ್ಕ- |
ಕ್ಕುವಲ್ಲಿ ಬಶ್ರುತಿ ವಕಾರದೊಳ ಸೆಲೆಗೊಳ್ಳುಂ || ೨. ಸ್ತೃ. 75. ||

ಪ್ರಯೋಗಂ. —

- “ಜಲನಿಧಿಯ ವೋಲ್ ಗಭೀರಂ |
 ಬಲವೈರಿಯ ವೋಲ್ ಸಮಗ್ರವಿಭವಸನಾಥಂ ||
 ಕುಲಗಿರಿವೋಲ್ ನಿಷ್ಕಂಪಂ |
 ಬಲಿಯಂತೆವೊಲಧಿಕದಾನಿ ದಾನವಿನೋದಂ” || 471 ||
- “ಗಿರಿಯಂತೆ ಬಿಣ್ಣಿದಂ ಸುರ- |
 ಕರಿಯಂತೆ ಬಲಾಢ್ಯನಬ್ಧಿಯಂತೆ ಗಭೀರಂ” || 472 ||
- “ . . . ರವಿಸುತನಂತೆವೊಲಧಿಕದಾನಿ ಪರಾಕ್ರಮಿ ಸಿಂಹದಂತೆವೋಲ್” || 473 ||
- “ಆ ಮುನೀಶ್ವರಂ ಶಾಂತರಸದ ಕಡಲ ವೋಲಿದರ್ಪಂ” || 474 ||
- “ನಿಜತೇಜಂ ನೀಳ್ಳ ಕರ್ನೆಯಿಲ್ಲ ವೊಲಿರೆ ತನುಚ್ಚಾಯೆಯಿಂ . . . .” || 475 ||
- “ಇಂದ್ರಂಬೋಲ್ ವಿಭವಯುತಂ |
 ಚಂದ್ರಂಬೋಲ್ ಕಾಂತಿವಂತನಾದಿತ್ಯಂಬೋಲ್ ||
 ಸಾಂದ್ರಪರಿಪೂರ್ಣತೇಜನು |
 ಪೇಂದ್ರಂಬೋಲ್ ನೀತಿನಿಪುಣನಾ ನರನಾಥಂ” || 476 ||

ಸೂತ್ರಂ. || ೨೧೪ ||

<p>The Author mentions two other Suffixes: ಆಯಿಲ (put as well to Samskr̥ita as Kanarese bases) and ಪಳಿ; and for further ones refers his readers to the writings of other grammarians.</p>	<p>ಒದವಿಕುಂ ಸಂಸ್ಕೃತವೆ- ಸ್ತದೇ ಕನ್ನಡವೆನ್ನದಾಯಿಲಪ್ರತ್ಯಯಮಂ- ತದು ತಾವಿವು ವೊದಲಾಗಲಿ- ವುದನ್ನಿತರ್ ಮಿಕ್ಕ ತದ್ಧಿತಪ್ಪತ್ಯಯಮಂ. ೨೧೬ </p>
--	--

ಪದಚ್ಛೇದಂ. — ಒದವಿ ಇಕುಂ — ಸಂಸ್ಕೃತಂ ಎನ್ನದೆ ಕನ್ನಡಂ ಎನ್ನದೆ — ಆಯಿಲ ಪ್ರತ್ಯಯಂ ಆಂತು ಆದು ತಾಂ. ಇವು ವೊದರ್ ಆಗಿ ಆವಿವುದು ಅನ್ನಿತರ್ ಮಿಕ್ಕ ತದ್ಧಿತ ಪ್ರತ್ಯಯಮಂ.

ಅನ್ವಯಂ. — ಸಂಸ್ಕೃತಂ ಎನ್ನದೆ ಕನ್ನಡಂ ಎನ್ನದೆ, ಆಯಿಲಪ್ರತ್ಯಯಂ ಅಂತು ಆದು ತಾಂ ಒದವಿಕುರ್ತುಂ. ಇವು ನೊದಲೆ ಆಗಿ ಅನ್ವಿತರ್ ಮಿಕ್ಕ ತದ್ಧಿ ತಪ್ರತ್ಯಯಮಂ ಆಱಿವುದು.

ಟೀಕು. — ಸಂಸ್ಕೃತವೆನ್ನದೆ = ಸಂಸ್ಕೃತಶಬ್ದವೆನ್ನದೆ; ಕನ್ನಡವೆನ್ನದೆ = ಕರ್ಣಾಟಕ ಶಬ್ದವೆನ್ನದೆ; ಆಯಿಲಪ್ರತ್ಯಯಂ = ಆಯಿಲ ಎಂಬ ಪ್ರತ್ಯಯಂ; ಅಂತು = ದಾಗೆ; ಆದು ತಾಂ = ತಾನದು; ಒದವಿಕುರ್ತುಂ = ಪ್ರಾಪ್ತಿಸಿರ್ಪುದು; ಇವು ನೊದಲಾಗಿ = ಇವಾದಿಯಾಗಿ; ಅನ್ವಿತರ್ = ವಿಧ್ಯಾಂಸರ್; ಮಿಕ್ಕ ತದ್ಧಿ ತಪ್ರತ್ಯಯಮಂ = ಉಳಿದ ತದ್ಧಿ ತಪ್ರತ್ಯಯಂಗಳಂ; ಆಱಿವುದು = ತಿಳಿವುದು.

ವ್ಯತ್ತಿ. — ಸಂಸ್ಕೃತವೆಂಬ ಕರ್ಣಾಟಕವೆಂಬ ವಿವರಣೆಯಿಲ್ಲದೆ ಆಯಿಲ ಪ್ರತ್ಯಯಮೆಲ್ಲಿಯುಂ ಪತ್ತುಗುಂ.

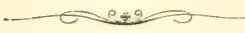
ಪ್ರಯೋಗಂ. — ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೆ, ಆಯಿಲಪ್ರತ್ಯಯಕ್ಕೆ — ಗಾಢಾಯಿಲಂ; ರೇಖಾಯಿಲಂ.

ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ — ಹಿಜಾಯಿಲಂ; ಅಡ್ಡಾಯಿಲಂ; ಗೋಚರಾಯಿಲಂ; ಪುಗ್ನಾಯಿಲಂ.

ಈ ಪೇರ್ಡ್ಡಿಪ್ಪ ನೊದಲಾಗಿ, ನಡೆವಳಿ ನುಡಿವಳಿ ಸಲ್ಪಳಿ ಎಂಬಂತೆ, ವಳಿ ಪ್ರತ್ಯಯ ಮುಂತಾದುದೆಂದ ಪ್ರತ್ಯಯಂಗಳಂ ಶಾಬ್ದಕರಿಸನ್ನಿತರಪ್ಪಿವುದು.

ಗವ್ಯಂ. — ಇದು ಸಮಸ್ತಶಾಬ್ದಕಜನಮನೋಜನಿತಶಬ್ದ ಸಂದೇಹತಲ್ಯಚಾರುಚುಂಬ ಕಾಯನಾನಾನೂನಕರ್ಣಾಟಕಲಕ್ಷಣಶಿಕ್ಷಾ ಚಾರ್ಯ ಸುಕನಿಕೇಶಿರಾಜವಿರಚಿತಮ್ಪ ಶಬ್ದಮುಣಿ ವನ-ಇವೊಳ ತದ್ಧಿ ತಪ್ರತ್ಯಯಸೂತ್ರಮೆಂಬ ಚತುರ್ಥ ಸಂಧಿ ಸಂಪೂರ್ಣಂ.

ಕನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯಂ ಸಮಾಪ್ತಂ.

೫ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯಂ. V. CHAPTER.

ಆಖ್ಯಾತಪ್ರಕರಣಂ.

ON THE CONJUGATION OF VERBS.

ಸೂತ್ರಂ¹⁾. || ೨೧೫ ||

The basis (ಮೂಲಂ) of a verb's meaning (ಕ್ರಿಯಾರ್ಥಂ) is that form of the verb (ಆಖ್ಯಾತಂ) which has no Suffixes (ಪ್ರತ್ಯಯಂ, ವಿಭಕ್ತಿ); it is called the Root (ಧಾತು). This is found when the Suffix ಆಂ of the 3rd Person Masculine Singular of the Negative mood (ಪ್ರತಿಷೇಧಂ) is removed and an elided ಉ restituted.—There are 6 Personal Suffixes (ಪ್ರಸಂಗವಿಭಕ್ತಿ) excepting the specific feminine and neuter ones).

ವದಚ್ಛೇದಂ. — ಕ್ರಿಯೆಯ ಅರ್ಥದ ಮೂಲಂ ಪ್ರತ್ಯಯರಹಿತಂ ಧಾತು; ಆದಂ ಆಧಾವ ಕ್ರಿಯೆಯೊಳ್ ನಿಯತಂ ನಿಶ್ಚಯಿಸ್ವದು ಬುಧಚಯಂ; ಆ ಧಾತುಗೆ ವಿಭಕ್ತಿ ಆಗು ಆಗಿ ಇಕುಂ.

ಆಸ್ವಯಂ. — ನಿಯತಂ ಬುಧಚಯಂ ನಿಶ್ಚಯಿಸ್ವದು ಎಂಬುದಸ್ವಯಂ.

ಟೀಕು. — ಕ್ರಿಯೆಯು = ಕ್ರಿಯೆಯು; ಅರ್ಥದ = ಅರ್ಥಕ್ಕೆ; ಮೂಲಂ = ಮೊದಲಾದುದು; ಪ್ರತ್ಯಯ = ವಿಭಕ್ತಿಯಿಂದ; ರಹಿತಂ = ಎರಹಿತವಾದುದು; ಧಾತು = ಧಾತುವೆನಿಸುವುದು; ಆದಂ = ಆ ಧಾತುವಂ; ಆಧಾವಕ್ರಿಯೆಯೊಳ್ = ಪ್ರತಿಷೇಧದ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ; ನಿಯತಂ = ಕಟ್ಟಾಗಿ; ಬುಧಚಯಂ = ಎದ್ದತ್ತಮೂಹಂ; ನಿಶ್ಚಯಿಸ್ವದು = ನಿಶ್ಚಯಿಸುವುದು; ಆ ಧಾತುಗೆ = ಆ ಧಾತುಗಳಿಗೆ; ವಿಭಕ್ತಿ = ಪ್ರತ್ಯಯಂ; ಆಹಾಗಿ = ಆರು ತೆರನಾಗಿ; ಇಕುಂ = ಇರ್ಪುದು.

1) ಕ್ರಿಯಾರ್ಥೋ ಧಾತುಃ || ಭಾ. ಭಾ. 194. ||

(ಕ್ರಿಯಾರ್ಥವುಳ್ಳುದೇ ಧಾತು.)

ವ್ಯಕ್ತಿ.— ಕ್ರಿಯಾರ್ಥದ ಮೂಲಂ ವಿಭಕ್ತಿರಹಿತಮುಂ ಧಾತುವೆಂಬುದು; ಆ ಧಾತುವಂ, ಪ್ರತಿಷೇಧಕ್ರಿಯೆಯಂ ಕಳೆಯೆ, ಕಾಣಲಕ್ಕುಂ; ಆ ಧಾತುಗಳ್ಳೆ ವಿಭಕ್ತಿಗಳಾಟಾಗಿರ್ಪುವು.

ಪ್ರಯೋಗಂ.— ಧಾತು ನಿಶ್ಚಯಕ್ಕೆ--ಮಾಡಿದಂ ಎಂಬ ಕ್ರಿಯೆಗೆ ಪ್ರತಿಷೇಧಮಾಗೆ, ಮಾಡಂ ಎಂದಿರ್ಪುದು; ಅಲ್ಲ ಅಮ್ ಎಂಬ ವಿಭಕ್ತಿಯಂ ಕಳೆಯೆ, ಮಾಡು ಎಂದೆ ನಿಲ್ಪುದು. ಈ ತೆರದಿಂ—ಕೂಡು, ನೋಡು, ತೀಡು, ಕಾಡು, ಸೂಡು ಎಂಬಿವಾದಿಯಾಗಲಿವುದು¹⁾.

ಸೂತ್ರಂ²⁾. || ೨೧೬ ||

The 6 Suffixes for the 3 Persons (ಪುರುಷಂ) are: a., for the 2 first persons (ಉತ್ತಮ ಪುರುಷಂ): ಏನ್, ಎನ್; b., for the 2 second persons (ಮಧ್ಯಮಪುರುಷಂ): ಆಯ್, ಇರ್; c., for the 2 third persons (ಪ್ರಥಮಪುರುಷಂ): ಆಮ್, ಆರ್.

ಆಮರಯಿರೆನೆವುಗಳಕ್ಕುಂ |
 ಕ್ರಮದೇಕಾನೇಕವಚನದೋಳ್ ಪ್ರತ್ಯೇಕಂ ||
 ಸಮನಿಸೆ ಯುಗಳತೆಯಾಖ್ಯಾ- |
 ತಮಾರ್ಗದೋಳ್ ನೆಲಸಿ ನಿಂದ ಪುರುಷತ್ರಯಕಂ || ೨೧೬ ||

ಪದಚ್ಛೇದಂ.— ಆಮ್ ಆರ್, ಆಯ್, ಇರ್, ಏನ್ ಎವುಗಳ್ ಆಕ್ಕುಂ ಕ್ರಮದೇಕಾನೇಕವಚನದೋಳ್, ಪ್ರತ್ಯೇಕಂ ಸಮನಿಸೆ ಯುಗಳತೆ, ಆಖ್ಯಾತಮಾರ್ಗದೋಳ್ ನೆಲಸಿ ನಿಂದ ಪುರುಷತ್ರಯಕಂ.

1) This does not put in question the existence of original verbal-themes (ಪ್ರಕೃತಿ) ending in half-consonants, for which see the list of verbs in chapter VI, and their being called roots (ಧಾತು; see S. 230).

2) ತಸ್ಮಾದಮರಯಿರೆನೇವೋ ವಿಭಕ್ತಯಃ || ಧಾ. ಭಾ. 195. ||
 (ಆ ಧಾತುವಿನಿಂದ ಪರವಾಗಿ ಆಮ್, ಆರ್, ಆಯ್, ಇರ್, ಏನ್, ಎನ್ ಎಂಬ ವಿಭಕ್ತಿಗಳಾಗುವುವು).

ಕವದಿನಮರಯಿರೆನೆವನಿ |
 ಪ್ಪುವು ನರ್ತಿಕುಮುನ್ಯಯುಷ್ಮದಸ್ಮದ್ವಿಷಯ ||
 ವ್ಯವದ್ಯತಿಗಳ್ಳೇಕಾನೇ- |
 ಕವಚನದಿಂ ಪ್ರತಿವಿಭಕ್ತಿಪುರುಷಾಖ್ಯಂಗಳ್ || ಠ. ಸ್ಮೃ. 84. ||

ಅನ್ವಯಂ.— ಆಖ್ಯಾತಮೂರ್ಗದೊಳ್ ನೆಲಸಿ ನಿಂದ ಪುರುಷತ್ರಯಕಂ ಕ್ರಮದೆ ಏಕಾ ಸೇಕವಚನದೊಳ್, ಪ್ರತ್ಯೇಕಂ ಯುಗಗಳತ ಸಮನಿಸೆ, ಅಮರಯಿರೆಸೆವುಗಳ್ ಆಕ್ಕುಂ.

ಟೀಕು.— ಆಖ್ಯಾತಮೂರ್ಗದೊಳ್ = ಕ್ರಿಯಾಪದಸಿದ್ಧಿಯಂ ಮಾಡುವಾಖ್ಯಾತಮೂರ್ಗದಲ್ಲಿ; ನೆಲಸಿ = ನೆಲೆಗೊಂಡು; ನಿಂದ ಪುರುಷತ್ರಯಕಂ = ನಿಂದ ಪ್ರಥಮಪುರುಷ ಮಧ್ಯಮ ಪುರುಷ ಉತ್ತಮಪುರುಷಂಗಳೆಂಬ ಪುರುಷತ್ರಯಕ್ಕಿಯುಂ; ಕ್ರಮದೆ = ತರುವಾಯಿಯೆ; ಏಕಾ ಸೇಕವಚನದೊಳ್ = ಏಕವಚನ ಬಹುವಚನಂಗಳಲ್ಲಿ; ಪ್ರತ್ಯೇಕಂ = ಬೇರೆ ಬೇರೆ; ಯುಗಗಳತೆ = ಎರವೆರಡಾಗಿ; ಸಮನಿಸೆ = ಪ್ರಾಸ್ತಿಸೆ; ಅಮರಯಿರೆಸೆವುಗಳ್ = ಅಮ್ ಆರ್, ಆಯ್ ಇರ್, ಎನ್ ಎವು ಎಂಬಾರು ವಿಭಕ್ತಿಗಳ್; ಆಕ್ಕುಂ = ಆಪ್ಪುವು.

ವ್ಯಕ್ತಿ.— ಆಖ್ಯಾತದೊಳ್ವರ್ತಿಪ ಪ್ರಥಮಮಧ್ಯಮೋತ್ತಮಪುರುಷಂಗಳ್ಗೆ ಅಮ್ ಆರ್, ಆಯ್ ಇರ್, ಎನ್ ಎವು ಎಂಬಾಯಿ ವಿಭಕ್ತಿಗಳ್ ಪರಿವಿಡಿಯಿಂದೇಕವಚನ ಬಹುವಚನಂಗಳೊಳ್ ಪ್ರತ್ಯೇಕಸುರಚೆರಡೊಂದಾಗಿ ಸತ್ತು ವ್ರವು.

ಪ್ರಯೋಗಂ.— ಅಗೆ— ಎಸೆದಂ, ಬೆಸೆದಂ, ಬಸೆದಂ, ಎತ್ತಿ ನಡೆದಂ, ನುಡಿದಂ, ಬಗೆದಂ, ಬಗೆದಂ.

“ . . . ಶೀಘ್ರಂ ಚಕ್ರಾಯುಧಮೆತ್ತಿ ನಡೆದಂ ವೈರಿಭಕಂತೀರವಂ” || 477 ||

ಅಗೆ— ಅಡಿದರ್, ಪಾಡಿದರ್, ಕಟ್ಟಿದರ್, ಮುಟ್ಟಿದರ್, ಮೆಟ್ಟಿದರ್.

“ . . . . . ಕವಿಗಳ್ ಕೃತಿಬಂಧದೊಳಲೆ ಕಟ್ಟಿದರ್ |
ಮುಟ್ಟಿದರಿಕ್ಕಿಮೆಟ್ಟಿದರ್ . . . . . ” || 478 ||

ಅಯ್ಗು— ತೆಗೆದಯ್, ಬಗೆದಯ್, ಪೊರ್ದಿದಯ್, ನೋಡಿದಯ್, ಪಾಡಿದಯ್, ಆಡಿದಯ್.

“ತೆಗೆದಯ್ ಪೋಕ್ಷದ ಬಟ್ಟೆಯಂ. . . . .” || 479 ||

“ . . . ಭೀಮ ಭೀಮಗದೆಯಿಂ ಪಂಚತ್ವಮಂ ಪೊರ್ದಿದಯ್” || 480 ||

ಇಗೆ— ಪೊರ್ದುವಿರ್, ತಿರ್ದುವಿರ್.

“ . . . . . ವಿಹಂಗಮಮಿಂದಿದೆ ಕಬ್ಬಿನಿಸೇಲಿಪಿರ್” || 481 ||

ಎನ್ನೆ — ಅಮರ್ಚಿದೆಂ; ನಿಮಿರ್ಚಿದೆಂ.

“... ಜನೋದಯಂಗಿದಂ ಪೇರಿಲೊಡರ್ಚಿದೆಂ...” || 482 ||

“... ಬಣ್ಣಿ ಪೆನಾಂ ಜಯದಂಕಕಾಯಿನಂ” || 483 ||

ಎವ್ವಗೆ — ಕೆಳ್ಳೆವ್ವ; ಕಂಡೆವ್ವ; ಉಸಿರ್ವೆವ್ವ.

“... ಕೃಪನಂ ಸಂಗ್ರಾಮದೊಳಾಂಪವರಾತಿಯಂ...” || 484 ||

ಸೂತ್ರಂ. || ೨೧೭ ||

The Root ಬೆಳೆ is used only literally; when speaking figuratively, ಬಳೆ is used instead. (Shown by their respective abstract nouns.)

ಬೆಳೆಯೆಂಬ ಧಾತು ಸನ್ಯಾ-	ಬೆಳೆಯೆಂಬ ಧಾತು ಸನ್ಯಾ-
ವಳಿಯೊಳ್ ಬಳೆಯೆಂಬ ಧಾತು ಮಿಕ್ಕೈಡೆಯೊಳ್ಳಂ-	ವಳಿಯೊಳ್ ಬಳೆಯೆಂಬ ಧಾತು ಮಿಕ್ಕೈಡೆಯೊಳ್ಳಂ-
ಗಳಿಕುಂ ತಿಳಿಯಲ್ಪರ್ಪುದು	ಗಳಿಕುಂ ತಿಳಿಯಲ್ಪರ್ಪುದು
ಬೆಳೆಬಳವಿಗಳೆಂಬ ಭಾವವಚನದ್ವಯದೊಳ್.	ಬೆಳೆಬಳವಿಗಳೆಂಬ ಭಾವವಚನದ್ವಯದೊಳ್. ೨೧೯

ಪದಚ್ಛೇದಂ. — ಬೆಳೆ ಎಂಬ ಧಾತು ಸನ್ಯಾವಳಿಯೊಳ್, ಬಳೆ ಎಂಬ ಧಾತು ಮಿಕ್ಕ ವಡೆಯೊಳ್ ಸಂಗಳಿಕುಂ; ತಿಳಿಯಲ್ ಬರ್ಪುದು ಬೆಳೆ ಬಳವಿಗಳ್ ಎಂಬ ಭಾವವಚನದ್ವಯದೊಳ್.

ಅನ್ವಯಂ. — ಸನ್ಯಾವಳಿಯೊಳ್ ಬೆಳೆ ಎಂಬ ಧಾತು, ಮಿಕ್ಕೈಡೆಯೊಳ್ ಬಳೆ ಎಂಬ ಧಾತು ಸಂಗಳಿಕುಂ; ಬೆಳೆ ಬಳವಿಗಳ್ ಎಂಬ ಭಾವವಚನದ್ವಯದೊಳ್ ತಿಳಿಯಲ್ ಬರ್ಪುದು.

ಬೀಕು. — ಸನ್ಯಾವಳಿಯೊಳ್ = ಸಸಿಗಳ ಸಮೂಹದಲ್ಲಿ; ಬೆಳೆಯೆಂಬ ಧಾತು = ಬೆಳೆ ಎಂಬ ಧಾತು; ಸಂಗಳಿಕುಂ = ಬರ್ಪುದು; ಮಿಕ್ಕೈಡೆಯೊಳ್ = ಸನ್ಯಾವಳಿಯಲ್ಲದುದು ತಾವಿ ಸಲ್ಲಿ; ಬಳೆಯೆಂಬ ಧಾತು = ಬಳೆ ಎಂಬ ಧಾತು ಬರ್ಪುದು; ಬೆಳೆ ಬಳವಿಗಳ್ = ಬೆಳೆ ಬಳವಿಗಳೆಂದು; ಎಂಬ ಭಾವವಚನದ್ವಯದೊಳ್ = ಎಂಬ ಭಾವವಚನಂಗಳೆರವರಲ್ಲಿ; ತಿಳಿಯಲ್ಪರ್ಪುದು = ಅರಿಯಲ್ಪರ್ಪುದು.

ವೃತ್ತಿ. — ಸನ್ಯಾದಿತರುಲತಾವಳಿಯ ಪೆರ್ಚುಗೆಯಂ ಪೇಲ್ವಿ ಧಾತುವಿನೊಳ್ ಬೆಳೆಯೆಂದಪ್ಪೇಲ್ವುಂ; ಉತ್ತಿದ ವಸ್ತುವಿನ ಪೆರ್ಚುಗೆಯಂ ಪೇಲ್ವಿ ಧಾತುವಿನೊಳ್ ಬಳೆಯೆಂದಕ್ಕುಂ. ಬೆಳೆಯೆಂಬ ಧಾತುವಿನ ಭಾವವಚನಂ ಬೆಳೆಯೆಂದುಂ ಬೆಳಸೆಂದುಮಿರ್ಪುದು; ಬಳೆಯೆಂಬ ಧಾತುವಿನ ಭಾವವಚನಂ ಬಳವಿಯೆಂದಿರ್ಪುದು.

ಪ್ರಯೋಗಂ. —

“ನೆಲ್ಲಂ ಕಾಂಗುಂ ಮಾವುಂ |
 ಮಲ್ಲಿಗೆಯುಂ ಬೆಳೆಪ್ರವಲ್ಲಿ ಕಜ್ಜಿನ ರಸದಿಂ” || 485 ||
 “ಬೆಳೆಗಳ್ ಕಳನಂ ಮೊಕ್ಕುವು |
 ಬೆಳಸುಂ ಕುಂದದು. . . . ಪಾಪಿನೊಳೆಂಮುಂ” || 486 ||

ಬಳೆಯೆಂಬುದರ್ಕೆ —

“ . . . . ಮೃದುಮುಗ್ಧಾ- |
 ಲಾಪಂ ಬಳೆದಂ ಸರಸ್ವತೀಮಣಿಹಾರಂ” || 487 ||

ಭಾವಕ್ಕೆ —

“ತನುಜನ ಬಳವಿಯನೆ ನೋಡಿ ಜನಕಂ ನಲಿದಂ” || 488 ||

ಸೂತ್ರಂ. || ೨೧೮ ||

Also Adjectives,
 Pronouns, Numer-
 als and other
 Nouns are conjuga-
 ted by adding the
 Personal Suffixes.

ವಿನುತಗುಣವಚನದೊಳ್ ಸ- |
 ವರ್ನಾಮದೊಳ್ ಸಂಖ್ಯೆಯೊಳ್ ಪ್ರವರ್ತಿಪುನಾಖ್ಯಾ- ||
 ತನಿಯುಕ್ತವಿಭಕ್ತಿಗಳವು |
 ಘನತರಸಂಸ್ಕೃತಗುಣೋಕ್ತಿಯೊಳಮಮರ್ವಿರ್ಕುಂ. || ೨೨೦ ||

ಪದಚ್ಛೇದಂ. — ವಿನುತಗುಣವಚನದೊಳ್ ಸರ್ವನಾಮದೊಳ್ ಸಂಖ್ಯೆಯೊಳ್ ಪ್ರವರ್ತಿಪುನಾಖ್ಯಾತನಿಯುಕ್ತವಿಭಕ್ತಿಗಳ್ ಆವು; ಘನತರಸಂಸ್ಕೃತಗುಣೋಕ್ತಿಯೊಳಂ ಅಮರ್ವಿರ್ಕುಂ.

ಅಸ್ತಯಂ. — ವಿನುತಗುಣವಚನದೊಳ್ ಸರ್ವನಾಮದೊಳ್ ಸಂಖ್ಯೆಯೊಳ್ ಅಭ್ಯಾತನಿಯುಕ್ತವಿಭಕ್ತಿಗಳ್ ಆವು ಪ್ರವರ್ತಿಪುನು; ಘನತರಸಂಸ್ಕೃತಗುಣೋಕ್ತಿಯೊಳಂ ಅಮರ್ವಿರ್ಕುಂ.

ಟೀಕು. — ವಿನುತ=ಕೊಂಡಾಡಲ್ಪಟ್ಟ; ಗುಣವಚನದೊಳ್=ಗುಣವಚನಂಗಳಲ್ಲಿ; ಸರ್ವನಾಮದೊಳ್ = ಸರ್ವನಾಮಂಗಳಲ್ಲಿ; ಸಂಖ್ಯೆಯೊಳ್ = ಸಂಖ್ಯಾವಾಚಿಗಳಲ್ಲಿ; ಅಭ್ಯಾತ = ಅಭ್ಯಾತದಲ್ಲಿ; ನಿಯುಕ್ತ = ಕೂಡಲ್ಪಟ್ಟ; ವಿಭಕ್ತಿಗಳ್ = ಪ್ರತ್ಯಯಂಗಳ್; ಆವು = ಆವು; ಪ್ರವ

ತೀಪುವು = ವ್ರವರ್ತಿಸುವವು; ಘನತರ = ದೊಡ್ಡತ್ತಾದ; ಸಂಸ್ಕೃತ = ಸಂಸ್ಕೃತದ; ಗುಣೋಕ್ತಿ
ಯೊಳಂ = ಗುಣವಚನಂಗಳಲ್ಲಿಯುಂ; ಅಮರ್ಮ = ಪೊರ್ಮಗೆಯಾಗಿ; ಉರ್ತುಂ = ಉರ್ತುವು.

ವೃತ್ತಿ.— ಗುಣವಚನದೊಳಂ ಸರ್ವನಾಮದೊಳಂ ಸಂಖ್ಯೆಯೊಳಂ
ಸಂಸ್ಕೃತ ಗುಣೋಕ್ತಿಯೊಳಂ ಆಖ್ಯಾತವಿಭಕ್ತಿಗಳ್ ವರ್ತಿಸುಗುಂ.

ವ್ರಯೋಗಂ.— ಕನ್ನಡಗುಣವಚನಕ್ಕೆ—ಒಳ್ಳಿದಂ, ಒಳ್ಳಿದರ್; ಒಳ್ಳಿದಯ್,
ಒಳ್ಳಿದಿರಾ, ಒಳ್ಳಿದಿರರ್; ಒಳ್ಳಿದೆನ್, ಒಳ್ಳಿದೆವು, ಒಳ್ಳಿದರೆವು.

ಸರ್ವನಾಮಕ್ಕೆ— ಪೆಪಿಂ, ಪೆಪಿರ್; ಪೆಪಿಯಾ, ಪೆಪಿರ್, ಪೆಪಿರಿರ್;
ಪೆಪಿನೆನ್, ಪೆಪಿನೆನ್, ಪೆಪಿವು, ಪೆಪಿರೆವು.

ಸಂಖ್ಯೆಗೆ— ಒರ್ವಂ, ಒರ್ವರ್; ಒರ್ವಯ್, ಒರ್ವಿರ್, ಒರ್ವಿರಿರ್;
ಒರ್ವೆನ್, ಒರ್ವೆನೆನ್; ಒರ್ವೆವು, ಒರ್ವೆರೆವು.

ಸಂಸ್ಕೃತಗುಣವಚನಕ್ಕೆ— ಉದ್ಧತಂ, ಉದ್ಧತರ್; ಉದ್ಧತಯ್, ಉದ್ಧತ
ಪಿರ್; ಉದ್ಧತನೆನ್, ಉದ್ಧತರೆವು.

ಸಮುಚ್ಚಯದಿಂ ಗುಣವಚನಮಲ್ಲದಲ್ಲಿಯುಮುಂಟು — ಕವಿಕೇಶವನೆಂ;
ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಸುತನೆಂ; ದೌಹಿತ್ರನೆಂ; ಸೆಂಡತಿಯೆಂ.

ಸೂತ್ರಂ. || ೨೧೯ ||

Regarding S. 218
it is to be remark-
ed that before the
Suffixes ಇರ್ and ಎ
ವು the syllable ಆಂ
may be inserted

ಆದೇಶಮಾಗಿ ಮುಂಗ- |
ಕ್ಲಾದರುವದು ನಿಲ್ಕುಮಿರ್ಗಮೆವುಗಂ ಪೂರ್ವ- ||
ಕ್ಯಾದಿಗೆ ನತ್ತಮದೆನ್ನರ- |
ಮಾದೊಡೆ ಕೆಲರಿದೆ ಬಿಂದುವೆವುವಿನ ವತ್ತಂ. || ೨೨೦ ||

in Kannada words; when Sanskrita Adjectives (or Nouns) are conjugated,
this must be done. Further, before ಎನ್ the letter ನ (ನ್) may be inserted.—
The ಎವು (1st Person Plural) may become ಎಂ (i. e. like the 1st Person
Singular).

ವದಚ್ಛೇದಂ.— ಆದೇಶಂ ಆಗಿ ಮುಂಗಳ್ ಅವ ಆರು ಆದು ನಿಲ್ಕುಂ ಉರ್ತುಂ ಎವುಗಂ
ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ; ಅದಿಗೆ ನತ್ತಂ ಆದು ಎನ್ ವರಂ ಆದೊಡೆ; ಕೆಲರಿದೆ ಬಿಂದು ಎವುವಿನ ವತ್ತಂ.

ಅನ್ವಯಂ. — ಮುಂಗಳ್ಳಿ ಆದೇಶಂ ಅಗಿ ಅದ ಆರು ಆದು ಉರ್ಗಂ ಎವುಗಂ ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ನಿಲ್ವುಂ; ಎನ್ ಆದು ವರಂ ಆದೊಡೆ ಆದಿಗೆ ನತ್ತಂ; ಕೆಲರಿದೆ ಎವುವಿನ ವತ್ತಂ ಬಿಂದು.

ಟೀಕು. — ಮುಂಗಳ್ಳಿ = ಮುನ್ನಿನ ಗಳಾಗಮಕ್ಕೆ; ಆದೇಶಮಾಗಿ = ಆದೇಶವಾಗಿ; ಆವರು = ಆದ ಆರು (ಆರ್) ಆಗಮಂ; ಆದು = ಆದು; ಉರ್ಗಂ = ಉರಂಜಾಖ್ಯಾತವಿಭಕ್ತಿಗಂ; ಎವುಗಂ = ಎವು ಎಂಜಾಖ್ಯಾತವಿಭಕ್ತಿಗಂ; ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ = ಮೊದಲೆ; ನಿಲ್ವುಂ = ಆಗಮವಾಗಿ ನಿಲ್ವುದು; ಎನ್ = ಎನ್ ಎಂಬುದು; ಅದು = ಅದು; ವರಮಾದೊಡೆ = ವರವಾದೊಡೆ; ಆದಿಗೆ = ಮೊದಲೆ; ನತ್ತಂ = ನಕಾರವಪ್ಪುದು; ಕೆಲರಿದೆ = ಕೆಲಂಬರಿದೆ; ಎವುವಿನ = ಎವು ಎಂಬ ವಿಭಕ್ತಿಯ; ವತ್ತಂ = ವಕಾರಂ; ಬಿಂದು = ಸೊನ್ನೆಯಾಗುವುದು.

ವೃತ್ತಿ. — ಪುರುಷಸ್ತ್ರೀವಿಷಯದೊಳ್ ಬಹುವಚನದ ಗಳಾದೇಶಮಾಗಿ ಬಂದ ಆರ್ ಎಂಬುದು ಮಧ್ಯಮಪುರುಷದ ಇರ್ ಎಂಬುದರಾದಿಯೊಳಂ ಉತ್ತಮಪುರುಷದವಿನಾದಿಯೊಳಂ ಕನ್ನಡದೊಳ್ಳಿ ಕಲ್ಪದಿಂ ಪತ್ತುಗುಂ; ಸಂಸ್ಕೃತಗುಣವಚನದೊಳ್ಳಿತ್ತಂ; ಉತ್ತಮಪುರುಷದನ್ ಎಂಬುದರಾದಿಗೆ ನತ್ತಮಕ್ಕುಂ. — ಎವುವಿನ ಉಕಾರಂ ಕೆಲರಿಂ ಬಿಂದುವಕ್ಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ಕನ್ನಡದೊಳ್ ವಿಕಲ್ಪದ ಅರ್ಗಿ — ಕೂರಿದರಿರ್, ಕೂರಿದಿರ್; ನೇರಿದರಿರ್; ನೇರಿದಿರ್.

“ಕೂರಿದರಿರ್ ಕಾಳೆಗದೊಳ್” || 489 ||

“ನೇರಿದರಿರ್ ಕೂಡಿದವರೊಳೇನ್ . . . . .” || 490 ||

ಪಿರಿಯರೆವು, ಪಿರಿಯೆವು.

“ . . . ಪಿರಿಯರೆವೆಂದು ಧಿಕ್ಕುರಿಸಿ ಬಯ್ಯುದು ತಕ್ಕುದೆ” || 491 ||

ಸಂಸ್ಕೃತದೊಳ್ ನಿತ್ಯದ ಅರ್ಗಿ — ಕುಲವೃದ್ಧರಿರ್, ಆಪ್ತರಿರ್, ಅತಿಬಲರಿರ್; ನಯವಿದರೆವು.

“ಸಹೋದರರೆವೆಂದೊಸೆವಾಳ್ವುದು ಭೃತ್ಯವಿತಾನಮಂ” || 492 ||

ನಕಾರಕ್ಕೆ — ಪಿರಿಯನೆನ್, ಅಸಿಯನೆನ್.

“ಅಸಿಯಂತೆವೊಲಸಿಯನೆನ್ . . . . .” || 493 ||

“ಅಂ ಪೆರೆನೆಂದು ಬಗೆಯಲಿವಿರಾಗಳ್” || 494 ||

“ಅನೋರ್ವನೆನೋರ್ವನೆಂ ಸಮರಕೇಳಿಯೊಳ್” || 495 ||

“ಅತಿಚದುರನೆಂ ಕಳಾಪಂದಿತನೆಂ ಕೃತಿಲಕ್ಷಣಾವಧಾನನೆಂ” || 496 ||

ಎವುವಿನೊಳ್ ಬಿಂದುವಿನ ವಿಕಲ್ಪಕ್ಕೆ—ನೋಡುವೆವು, ನೋಡುವೆಂ; ಪಾಡುವೆವು, ಪಾಡುವೆಂ.

“ಅವರಾರುಮೆಮ್ಮಾಳ್ಗೆನೆಡಕುನಾಮೆ ತಿದುರ್ವೆಂ” || 497 ||

ಏಕವಚನದೇಗಾದ ಬಿಂದುವುಂ ಆ ಬಹುವಚನದೇವುಗಾದ ಬಿಂದುವುಂ ತನ್ನೊಳ್ಳೇಕರೂಪವಾಗಿರ್ಪುವು; ಅವಂ ಕ್ರಮಣದಿನಹಿವುದು.

ಕೋಂಟಿಯಂ ಪತ್ತುವೆಂ; ವ್ಯಾಕರಣಮನಲ್ಲರುಂ ಕೇಳ್ವೆಂ ತಿಳಿವಿನಂ ಎಂಬಂತೆ.

ಸೂತ್ರಂ¹⁾. || ೨೨೦ ||

Of the 3 Tense-
augment (ಕಾಲಾಗ
ಮಂ) ದ is used for
the Past (Imper-
fect), ದವ for the
Present, and ವ for
the Future. — Verbs ending in ಉ insert ಁತ (ಃ) before ದ and ದವ.

ದದವವಕಾರಂಗಳ್- |

ವ್ವದೆ ಕಾಲತ್ರಯವಿಭಕ್ತಿಮೂಲದೊಳಕ್ಕುಂ ||

ದದಪಾದಿಗಿದಾಗಮಮ- |

ವ್ವದು ವತ್ವಕ್ಕೆಲ್ಲದುಂ ತ್ರಿವಚನಾನುಗತಂ. || ೨೨೨ ||

ಪದಕ್ಕೆದಂ. — ದ || ದವ || ವಕಾರಂಗಳ್, ತವ್ವದೆ, ಕಾಲತ್ರಯವಿಭಕ್ತಿಮೂಲದೊಳ
ಆಕ್ಕುಂ; ದದಪಾದಿಗೆ ಁವಾಗಮಂ ಅಪ್ಪದು; ವತ್ವಕ್ಕೆ ಁಲ್ಲ; ಅದುಂ ತ್ರಿವಚನಾನುಗತಂ.

1) ದದವವಕಾರಾದ್ಯಾಸ್ತಾ ಭೂತವರ್ತಮಾನಾಭವಿಷ್ಯಂತ್ಯಃ || ಭಾ. ಭೂ. 196. ||
(ಆ ವಿಭಕ್ತಿಗಳು ದ ದವ ವ ಎಂಬವು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಭೂತವತಿ, ವರ್ತಮಾನ, ಭವಿಷ್ಯಂತಿ
ಎಂಬ ಸಂಜ್ಞೆಗಳನ್ನು ಪಡೆವುವು.)

ದಾದಾವಿದಾಗಮೋ ಬಹುಳಂ. || ಭಾ. ಭೂ. 210. ||

(ದಕಾರವನ್ನು ಆದಿಯಾಗಳ್ಳ ವಿಭಕ್ತಿ ಪಠವಾದರೆ ಬಹುಳವಾಗಿ ಁಕಾರಾಗಮವು ಬರು
ವುದು.)

ದದವವಕಾರಂಗಳ್ ಮೂ- |

ಲದೊಳಕ್ಕುಂ ಭೂತವರ್ತಮಾನ ಭವಿಷ್ಯ- ||

ದ್ವಿವಿತ ವಿಭಕ್ತಿತ್ರಯ- |

ಕೃಡೆಲ್ಲ ವಚನಂಗಳೊಳಮಿದಾಗಮಕ್ಕುಂ. || ತ. ಸ್ತೃ. 86. ||

ಅನ್ವಯಂ. — ಕಾಲತ್ರಯವಿಭಕ್ತಿಮೂಲದೊಳ, ತಪ್ಪದೆ, ದ || ದಪ || ವಕಾರಂಗಳ್ ಆಕ್ಕುಂ; ದದವಾಪಿಗೆ ಇದಾಗಮಂ ಆಪ್ಪದು; ವತ್ಸಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲ; ಅದುಂ ತ್ರಿವಚನಾನುಗತಂ.

ಟೀಕು. — ಕಾಲತ್ರಯವಿಭಕ್ತಿಮೂಲದೊಳ = ಭೂತಕಾಲ ವರ್ತಮಾನಕಾಲ ಭವಿಷ್ಯತ್ಕಾಲಂಗಳೆಂಬ ಕಾಲತ್ರಯದ ವಿಭಕ್ತಿಗಳ ವೊದಲಲ್ಲಿ; ತಪ್ಪದೆ = ತೊಲಗದೆ; ದದವವಕಾರಂಗಳ್ = ದಕಾರ ದವಕಾರ ವಕಾರಂಗಳ್; ಆಕ್ಕುಂ = ಆಪ್ಪುವ; ದದವಾಪಿಗೆ = ದಕಾರ ದವಕಾರಂಗಳ ವೊದಲಿ; ಇದಾಗಮಂ = ಇತ್ ಎಂಬಾಗಮಂ; ಆಪ್ಪದು = ಉಕಾರಾಂತಧಾತು ವಿಂಗೆ ಆಗುವುದು; ವತ್ಸಕ್ಕೆ = ಭವಿಷ್ಯಂತಿಯ ವಕಾರಕ್ಕೆ; ಇಲ್ಲ = ಇದಾಗಮಂ ದಾರದು; ಅದುಂ = ಆ ಇದಾಗಮವಂ; ತ್ರಿವಚನ = ಏಕವಚನ ದ್ವಿವಚನ ಬಹುವಚನಂಗಳೆಂಬ ತ್ರಿವಚನಂಗಳಲ್ಲಿ; ಅನುಗತಂ = ಎಯ್ಬಲ್ಲು ಪುವುದು.

ವಿಚಾರಂ. — ಉಕಾರಾಂತಧಾತುಗಳ್ಗೆ ಇದಾಗಮಂ ಬರ್ಪದು.

ವೃತ್ತಿ. — ದ ದಪ ವ ಎಂಬಾಗಮಂಗಳ್ ಪೋದ ಪರ್ತಿಪ ಒರ್ಪ ಕಾಲತ್ರಯಂಗಳ್ಗೆ ಸೂಚಕಂಗಳಾಗಿ, ಪುರುಷತ್ರಯಂಗಳ ವಿಭಕ್ತಿಗಳ ವೊದಲೊಳ ಪ್ಪುವ; ದ ದಪಂಗಳ ವೆರಿಗೆ, ವಚನತ್ರಯದ ಮೇರೆಯಿಲ್ಲದೆ, ಉಕಾರಾಂತಕ್ಕೆ ಇದಾಗಮಮಕ್ಕುಂ; ಭವಿಷ್ಯಂತಿಯ ವಕಾರಕ್ಕೆಯುಂ ಎಕಾರಾಂತ ಇಕಾರಾಂತ ವ್ಯಂಜನಾಂತಂಗಳ್ಗೆ ವರಮಾದ ದ ದಪಂಗಳ್ಳೆಯುಂ ಇದಾಗಮಮಿಲ್ಲ.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ದಕಾರಕ್ಕೆ — ಪಡೆದಂ, ಗೆಲ್ಲಂ, ಇದಿದಂ, ಕೇಳ್ಲಂ.

- “ಪಡೆದಂ ರಜೋಧಿಕಂ ಬಿದಿ- |
- ಪೆಡೆವಣಿಯಂ ಫಣಿಯ . . . . .” || 498 ||
- “ . . . . . ಒರ್ಬನೆ ಗೆಲ್ಲಂ.” || 499 ||

ದಪಕ್ಕೆ — ಎತ್ತಿದಪಂ, ಒತ್ತಿದಪಂ, ತಂದಪಂ, ಮಾಡಿದಪಂ.

“ವಸಂತರಾಜನೆತ್ತಿದಪನಿಂದು ನಾಳೆ ಬರ್ದುಕಿಲ್ಲ ವಿಯೋಗಿಗೆ” || 500 ||

“ಮಾಡಿದಪಂ ಖಳಸಮಿತಿಗೆ |

ಕೇಡಂ . . . . .” || 501 ||

ವಕಾರಕ್ಕೆ — ಕುಡುವಂ, ಉಡುವಂ, ಪಿಡಿವಂ.

- “ . . . . . ಬಿಡುವಂತೆ ಕೈದುವಿಡಿವಂ.” || 502 ||
- “ . . . . . ವಿಷ್ಣುಪಡೆದಂ ಮತ್ಸ್ಯಾವತಾರಕ್ಕೆ . . . . .” || 503 ||

ಉಕಾರಾಂತಕ್ಕೆ ಇದಾಗಮಮುಪ್ಪದರ್ಕೆ — ನೋಡಿದಂ, ಬೇಡಿದಂ, ಸಾರಿಸಿದಂ, ತೂಗಿದಂ, ಬಾಗಿದಂ, ಮಾಟದವಂ, ಎತ್ತಿದವಂ.

“ಒರ್ಬನೆ ಮುತ್ಸ್ಯನಂತುಳರೆ ತಾಗಿದನಾಜಿಯೊಳ್” || 504 ||

“ . . . . . ನೃಪತಿ ಕೆಡಿಸಿದನಾ ನಾಡಂ” || 505 ||

“ . . . . . ಅಂಜಿಸಿದವಂ ಮೂಲೋಕಮಂ ತಾರಕಂ” || 506 ||

“ಸಾಧಿಸಿದವನಿಂತು ಕಂತು ವಿರಹಿಪ್ರಜಮಂ” || 507 ||

ಭವಿಷ್ಯಂತಿಯ ವಕಾರಕ್ಕೆಯುಂ ಎಕಾರಾಂತ ಇಕಾರಾಂತ ವ್ಯಂಜಿ ನಾಂತಂಗಳ್ಗೆ ಇದಾಗಮಮಿಲ್ಲದುದರ್ಕೆ — ಒರಿವಂ, ಮುಚ್ಚುವಂ, ನಡೆವಂ, ಮಾಡುವಂ; — ಪಡೆದಂ, ಪಡೆದವಂ; ಸಿಡಿದಂ, ಸಿಡಿದವಂ; ಕಬಿಲ್ವಂ; ಕಬಿಲ್ವವಂ.

“ . . . . . ಇನಂ- |
ತುಹಿನಾದ್ರೀಂದ್ರಮನೊತ್ತುಗೊಂಡು ನಡೆವಂ. . . . .
. . . . . ಮರುತ್ತರಂಗಿಣಿಯನಂದಾಲಿಂಗನಂ ಮಾಡುವಂ”
|| 508 ||

ಸೂತ್ರಂ. || ೨೨೦ ||

The Negative with the Personal Suffixes is used for all tenses, also for the Past.

ಪರಿಭಾವಿಸೆ ಕಾಲತ್ರಯ |
ಪರಿಣಾಮಿಗಳೆನಿಸಿ ನೆಗಟ್ಟಿ ಮೂಕುಂ ಕ್ರಿಯೆಯೊಳ್ ||
ನಿರುತಂ ಪ್ರತಿಷೇಧಕ್ರಿಯೆ |
ಬರೆ ಭೂತಾರ್ಥದೊಳೆ ಸಲ್ವದಂ ಬರೆಯರ್. || ೨೨೦ ||

ಪದವಿಳಿದಂ. — ಪರಿಭಾವಿಸೆ. ಕಾಲತ್ರಯಪರಿಣಾಮಿಗಳ್ ಎನಿಸಿ ನೆಗಟ್ಟಿ ಮೂಕುಂ ಕ್ರಿಯೆಯೊಳ್ ನಿರುತಂ ಪ್ರತಿಷೇಧಕ್ರಿಯೆ ಬರೆ. ಭೂತಾರ್ಥದೊಳೆ ಸಲ್ವದಂ ಬರೆಯರ್.

ಅನ್ವಯಂ. — ಪ್ರತಿಷೇಧಕ್ರಿಯೆ ಬರೆ, ನಿಯರ್ ಭೂತಾರ್ಥದೊಳೆ ಸಲ್ವದಂ ಬರೆಯರ್. ಉಳಿದುದು ಯಥಾನ್ವಯಂ.

ಟೀಕು. — ಪರಿಭಾವಿಸೆ = ವಿಚಾರಿಸೆ; ಕಾಲತ್ರಯದ = ಕಾಲತ್ರಯದಲ್ಲಿ; ಪರಿಣಾಮಿಗಳ್ = ಪರಿಣಾಮವುಳ್ಳವು; ಎನಿಸಿ = ಎನಿಸಿ; ನೆಗಟ್ಟಿ ಮೂಕುಂ ಕ್ರಿಯೆಯೊಳ್ = ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಮೂರೂ ಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲಿ; ನಿರುತಂ = ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ; ಪ್ರತಿಷೇಧಕ್ರಿಯೆ = ಪ್ರತಿಷೇಧಕ್ರಿಯೆ;

ಬರೆ = ಬಂದೊಡೆ; ಸಿರಿಯರ್ = ವಿಧ್ವಾಂಸರ್; ಭೂತಾರ್ಥದೊಳೆ = ಭೂತಕಾಲವರ್ಧದಲ್ಲಿಯೆ; ಸಲ್ವದು = ಸಲ್ವದೆಂದು; ಎಂಬರ್ = ಪೇಳ್ವರ್.

ವೃತ್ತಿ. — ಕಾಲತ್ರಯಂಗಳಂ ಪೇರ್ಚಿ ಮೂಯಿ ಕ್ರಿಯಾಪದಂಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ಷೇಧಕ್ರಿಯೆ ಬರೆ, ಭೂತವತಿಯಾಗಿಯೇ ಸಲ್ವದು.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ಮಾಡಿದನೆಂಬುದರ್ಕೆ ಮಾಡಂ, ಮಾಡಿದವನೆಂಬುದರ್ಕಂ ಮಾಡಂ, ಮಾಡುವನೆಂಬುದರ್ಕಂ ಮಾಡಂ.

ಸೂತ್ರಂ¹⁾. || ೨೨೨ ||

Each of the 3 Persons, when by itself with its respective Pronoun, is quite independent. When, in a sentence, all the 3 Persons (as personal pronouns) are made the Subject, the Predicate stands in the 1st Person Plural; when the 2nd and 3rd Persons only form the Subject, the Predicate is put in the 2nd Person Plural.

ಪುರುಷತ್ರಯಮುಂ ಸ್ವಾರ್ಥೋಚ್ಚರಿತಂಗಳ್ |
 ಚ್ಚರಿತಂಗಳ್ ಯುಗವದುಕ್ತಿಗುತ್ತಮಪುರುಷಂ ||
 ವರಮದನುಲಿಿದಿರೆ ಮಧ್ಯಮ |
 ಪುರುಷಂ ಕ್ರಮಗಣನಮಿರೆಯುಮೊಬ್ಬಂತಿರೆಯುಂ.

ವದಚ್ಚೇದಂ. — ಪುರುಷತ್ರಯಮುಂ ಸ್ವಾರ್ಥೋಚ್ಚರಿತಂಗಳ್; ಯುಗವದುಕ್ತಿಗೆ ಉತ್ತಮಪುರುಷಂ ವರಂ; ಅದಂ ಉದಿದು ಇರೆ, ಮಧ್ಯಮಪುರುಷಂ; ಕ್ರಮಗಣನಂ ಇರೆಯುಂ ಒಲ್ಲ ಅಂತೆ ಇರೆಯುಂ.

1) ಯುಗವತ್ರಯೋಗೇ ವರಸ್ತೇಷಾಂ. || ಭಾ. ಭೂ. 201. ||

(ಪುರುಷತ್ರಯಗಳ ಏಕಕಾಲಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿ ಅವು ಮುಂದೆ ಯೋ ಅದೇ ಪುರುಷವಾಗುವುದು.)

ಸ್ವಾರ್ಥೇ ಕಾಲೇ. || ಭಾ. ಭೂ. 202. ||

(ಅವು ತಂತಮ್ಮ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿಯೂ ತಂತಮ್ಮ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಬರುವುವು; ಭೂತಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭೂತವತಿ, ವರ್ತಮಾನದಲ್ಲಿ ವರ್ತಮಾನ, ಭವಿಷ್ಯತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭವಿಷ್ಯಂತಿ ವಿಭಕ್ತಿಗಳಾಗುವುವು.)

ಮಿಗದಾಸ್ವಾರ್ಥದೊಳಂತವು |
 ನೆಗಯ್ಗಿಂ ತಂತಮ್ಮ ಸಾಧನಂಗಳೊಳನಿತುಂ ||
 ಯುಗವತ್ರಯೋಗವಾದಂ |
 ದು ಗಣನೆಯೊಳ್ ಮುಂದೆ ನಿಂದುದಾವುದದಕ್ಕುಂ || ಶ. ಸ್ಮೃ. 85. ||

ಅನ್ವಯಂ.— ಪುರುಷತ್ರಯಮುಂ ಸ್ವಾಧೋಕ್ಷರಿತಂಗಳ್; ಕ್ರಮಗಣನಂ ಇರಿಯುಂ
ಒಲ್ಲಂತೆ ಇರಿಯುಂ, ಯುಗಪದುತ್ತಿಗೆ ಉತ್ತಮಪುರುಷಂ ಪರಂ; ಆದಂ ಉಪಿದು ಇರೆ,
ಮಧ್ಯಮಪುರುಷಂ.

ಟೀಕು.— ಪುರುಷತ್ರಯಮುಂ = ಪ್ರಥಮಮಧ್ಯಮೋತ್ತಮಂಗಳೆಂಬ ಪುರುಷತ್ರಯ
ಮುಂ; ಸ್ವಾಧೋಕ್ಷರಿತಂಗಳ್ = ಸ್ವತಂತ್ರಂಗಳಾಗಿ ತಮ್ಮರ್ಥದಲ್ಲಿ ಉಚ್ಚರಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು; ಕ್ರಮ
ಗಣನಂ = ಕ್ರಮದಿಂ ಗಣನೆಯಾಗಿ; ಇರಿಯುಂ = ಇದೊಡೆಯುಂ; ಒಲ್ಲಂತೆ = ಪಲ್ಲಟವಾಗಿ,
ಇಷ್ಟೆ ಬಂದಂತೆ; ಇರಿಯುಂ = ಇದೊಡೆಯುಂ; ಯುಗಪದುತ್ತಿಗೆ = ಒಂದಾಗಿ ನುಡಿಯುವುದ
ಕ್ಕೆ; ಉತ್ತಮಪುರುಷಂ = ಉತ್ತಮಪುರುಷಂ; ಪರಂ = ಮುಖ್ಯಂ; ಆದಂ = ಆ ಉತ್ತಮ
ಪುರುಷಮಂ; ಉಪಿದು = ಬಿಟ್ಟರೆ; ಮಧ್ಯಮಪುರುಷಂ = ಮಧ್ಯಮಪುರುಷಂ ಮುಖ್ಯ
ವಾಗುವದು.

ವ್ಯಾಪ್ತಿ.— ಪುರುಷತ್ರಯಂಗಳ್ ತಮ್ಮರ್ಥಂಗಳೊಳ್ ಸ್ವತಂತ್ರಂಗಳ್;
ಪುರುಷತ್ರಯಂ ಕ್ರಮದಿನಿದೊಡಂ ವ್ಯತ್ಯಯಮಾಗಿದೊಡಂ ಕೂಡಿ ನುಡಿ
ವೆಡೆಯೊಳ್ ಉತ್ತಮಪುರುಷಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯತ್ವಂ; ಉತ್ತಮಪುರುಷಂ ಕಳೆದುಹಿಡಿದ
ಪ್ರಥಮಮಧ್ಯಮಪುರುಷಂಗಳನುಕ್ರಮದಿನಿದೊಡಂ ವ್ಯತ್ಯಯದಿನಿದೊಡಂ
ಮಧ್ಯಮಪುರುಷಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯತ್ವಂ; ಯುಗಪದುತ್ತಿಯೊಳ್ ಪ್ರಥಮಪುರುಷಕ್ಕೆ
ಮುಖ್ಯತ್ವಮಿಲ್ಲ.

ಪ್ರಯೋಗಂ.— ಸ್ವತಂತ್ರಾರ್ಥಕ್ಕೆ—ತಾನಿದರ್ಠಂ, ತಾಮಿದರ್ಠಂ; ನೀನ್
ಕಂಡಯ್, ನೀಂ ಕಂಡಿರ್; ಆನ್ ಕೇಳ್ವೆಂ, ಆಂ ಕೇಳಿವು.

ಉತ್ತಮಪುರುಷಮುಖ್ಯತ್ವಕ್ಕೆ—
“ಆತನುಂ ನೀನುಂ ಆನುಂ ಪೊಲಿಗಾರ್ಗಿದರ್ಪೆವ್ವರ್ವಿಪತಿಗೆ ಪಿಸು
ಣರಿಂ.” || 509 ||
ವ್ಯತ್ಯಯಕ್ಕೆ — “ನೀನುಮಾತನುಮಾನುಂ ಮಣಿಕೂಟನಗರಕ್ಕೆ ಪೋ
ಪೆವ್ವು.” || 510 ||
“ಆತನುಮಾನುಂ ನೀನುಂ ಕಜ್ಜದ ತೆವನನಹಿದುಪೇ ರ್ಪಿವ್ವು.” || 511 ||
“ಆನುಂ ನೀನು ಮಾತನುಂ ಬೆಸಕೆಯ್ವು.” || 512 ||
ಮಧ್ಯಮಪುರುಷಮುಖ್ಯತ್ವಕ್ಕೆ — “ಆತನುಂ ನೀನುಂ ಕೂಡಿದಿರಪ್ಪೊಡೆ
ಆಹವಕ್ಕೆ ಕಿಷ್ಟಂ ಗಾಳಿಯುಂ ಕೂಡಿದಂತೆ.” || 513 ||
ವ್ಯತ್ಯಯಕ್ಕೆ — “ನಾಳಿನ ದಿನದೊಳ್ಳೀನುಮಾತನುಂ ಕೂಡಿದಪಿರ್.” || 514 ||

ಸೂತ್ರಂ¹⁾. || ೨೨೩ |

ತಾ, ನೀಂ, ಆಂ
are the forms
of the 3 Personal
Pronouns, for the
Singular and Plu-
ral, on which the
3 Personal Suffixes depend.

ತಿಳಿ ತಾಂ ನೀನಾನೆಂಬ- |
ಛೇದಕವಚನಮೋತ್ತಮಪುರುಷಂ- ||
ಗಳವೇಕವಚನಮೋವನ |
ಬಳಕೆಗೆ ಬಹುವಚನಮೆಲ್ಲರಂ ಪೇರಿಪ್ಪಿಡೆಯೊಳ್.
|| ೨೨೩ ||

ಪದಚ್ಛೇದಂ. — ತಿಳಿ, ತಾಂ ನೀಂ ಆಂ ಎಂಬ ಅರ್ಥಾಂಜಿಗಳ್ ಪ್ರಥಮಮಧ್ಯಮೋತ್ತಮಪುರುಷಂಗಳ್; ಅಪ್ಪ ಏಕವಚನಂ ಒರ್ವನ ಬಳಕೆಗೆ, ಬಹುವಚನಂ ಎಲ್ಲರಂ ಪೇರಿಪ್ಪಿಡೆಯೊಳ್.

ಅನ್ವಯಂ. — ತಾಂ ನೀಂ ಆಂ ಎಂಬರ್ಥಾಂಜಿಗಳ್ ಪ್ರಥಮಮಧ್ಯಮೋತ್ತಮಪುರುಷಂಗಳ್. ತಿಳಿ! ಅಪ್ಪ ಒರ್ವನ ಬಳಕೆಗೆ ಏಕವಚನಂ, ಎಲ್ಲರಂ ಪೇರಿಪ್ಪಿಡೆಯೊಳ್ ಬಹುವಚನಂ.

ಟೀಕು. — ತಾಂ = ತಾನೆಂದು; ನೀಂ = ನೀನೆಂದು; ಆಂ = ಆನೆಂದು; ಎಂಬ = ಎಂಬ; ಅರ್ಥ = ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ; ಅಂಜಿಗಳ್ = ಅಲಂಬಮುಳ್ಳ ಶಬ್ದಂಗಳ್; ಪ್ರಥಮಮಧ್ಯಮೋತ್ತಮಪುರುಷಂಗಳ್ = ಪ್ರಥಮಪುರುಷ ಮಧ್ಯಮಪುರುಷ ಉತ್ತಮಪುರುಷಂಗಳೆಂದು; ತಿಳಿ = ಅರಿ; ಅಪ್ಪ = ಆ ಪುರುಷತ್ರಯಂಗಳ್; ಒರ್ವನ = ಒರ್ವನ; ಬಳಕೆಗೆ = ಹೇಳುವದಕ್ಕೆ; ಏಕವಚನಂ = ಏಕವಚನಂ ಬರ್ಪುದು; ಎಲ್ಲರಂ = ಸರ್ವರಂ; ಪೇರಿಪ್ಪಿಡೆಯೊಳ್ = ಪೇಳಿ ತಾವಿ ನಲ್ಲಿ; ಬಹುವಚನಂ = ಬಹುವಚನಂ ಬರ್ಪುದು.

ವೃತ್ತಿ. — ತಾನ್ ನೀನ್ ಆನ್ ಎಂಬರ್ಥಮನಾಶ್ರಯಿಸಿ, ಪುರುಷತ್ರಯಂಗಳಿರ್ಪುವು; ಅಲ್ಲಿಯೊರ್ವನಂ ಪೇರಿಪ್ಪಿಡೆಯೊಳೇಕವಚನಮಕ್ಕುಂ, ಪಲಂಬರಂ ಪೇರಿಪ್ಪಿಡೆಯೊಳ್ಳಬಹುವಚನಮಕ್ಕುಂ.

೧) ಅನ್ಯಾರ್ಥೇ ಪ್ರಥಮಃ || ಭಾ. ಭೂ. 199. ||
(ತಾಂ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮಪುರುಷಂ.)
ಯುಷ್ಮದಸ್ಮದೋರ್ಮಧ್ಯಮೋತ್ತಮೌ || ಭಾ. ಭೂ. 200. ||
(ನೀಂ ಆಂ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಮೋತ್ತಮಪುರುಷಂಗಳು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಬರುವುವು.)
ಏಕಸ್ಮಿನ್ನೇಕವಚನಂ || ಭಾ. ಭೂ. 203. ||
(ಏಕಾರ್ಥವನ್ನು ನುಡಿಯುವಲ್ಲಿ ಏಕವಚನಂ.)
ದ್ವಿತ್ವಬಹುತ್ವಯೋರನ್ಯತ್ || ಭಾ. ಭೂ. 204. ||
(ದ್ವಿತ್ವಬಹುತ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಬಹುವಚನವು.)

ಪ್ರಯೋಗಂ.— ತಾಂ ಎಂಬುದರ್ಕೆ—

“ತಾನೇಚ್ಚಂ ಪೊಚ್ಚ ಮಲ್ಲದರಿಪಾಪಿನಿಯಂ” || 515 ||

“ . . . . ತಾಂ ಸವ್ಯಸಾಚಿಯೊಳೆ ತೊಡದಿಡಿಯರ್” || 516 ||

ನೀಂ ಎಂಬುದರ್ಕೆ — ನೀಂ ಪೇಪ್ಪಿರ್.

“ . . . . ಮರಣಕ್ಕೆನ್ನಿದೆ ನೀಂ ಮುಂಚಿದಯ್” || 517 ||

“ನೀಂ ಬಂದಿರ್ ಪೊನೆಯೊಳ್ ಸೂತ್ತಿಡವಾಯ್ತು” || 518 ||

“ನೀಮಿರೆ ಮತ್ತವಾರಣಮುಂ ತಾರಕಚಕ್ರವರ್ತಿಗೆ . . .” || 519 ||

“ದೇವಾಸುರಮಂ ಕೇಳಿರೆ ದೇವಾ . . . . .” || 520 ||

ಆಂ ಎಂಬುದರ್ಕೆ —

“ಆನದಿವೆಂ ಪೃಥಿಯದಿವಳ್ |

ದಾನವರಿಪುವದಿವನರ್ಕನದಿವಂ ದಿವ್ಯ ||

ಚ್ಚಾನಿಸಹದೇವನದಿವಂ |

ನೀನಾಗೆಂದಾರುಮದಿಯರಂಗಾಧಿಪತೀ” || 521 ||

“ಆಮದಿವೊಡಮುಸಿರಲಮ್ಮೆಪಾಳ್ಳನ ಗತಿಯಂ” || 522 ||

ಸೂತ್ರಂ¹⁾. || ೨೨೪ ||

For the 3rd Person ಉದುವ್ರವವೆಂಬಾದೇಶಂ |

Singular and
Plural the Neuter

ಪುದಿದಿಕುಂ ಪ್ರಥಮಪುರುಷದೇಕಬಹುತ್ವ - ||

1) ಉದು ಉವು ನಪಿ ಪ್ರಥಮಸ್ಯ || ಭಾ. ಭೂ. 205. ||

(ನಪುಂಸಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮಪುರುಷಕ್ಕೆ ಏಕವಚನಬಹುವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಉದು, ಉವು ಎಂಬಾ ದೇಶಗಳು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಬರುವುವು.)

ಭಾವೇ ಚ || ಭಾ. ಭೂ. 206. ||

(ಭಾವಾರ್ಥದಲ್ಲಿಯೂ ಅದು, ಉವು ಎಂಬಾದೇಶಗಳುಂಟು.)

ಅವಪೋಳಗೆ ನಪುಂಸಕಲಿಂ - |

ಗವಿಷಯವೂದಲ್ಲಿ ಮೊದಲಪುರುಷಂಗುದುವೆಂ. ||

ಬುವೆ ದಲ್ ಸಮನಿಸುಗುಂ ಸ್ತ್ರೀ |

ವಿವಕ್ಷೆಯೊಳ್ ನಗುಂ ಮೋಕವಚನಮುಳಂತಂ || ಶ. ಸ್ಮೃ. 88. ||

personal Suffixes ಕ್ರೋದವಿಧ್ ನಪುಂಸಕಲಿಂ |

are: ಉದು, ಉವು.—

The form with

ಗದೋಳುದು ಭಾವಾರ್ಥದಲ್ಲಿಯುಂ ಸಂಗಳಿಕುಂ. || ೨೩೬ ||

ಉದು is used also as an Abstract noun, and in the sense of the Imperative.

ವದಚ್ಛೇದಂ. — ಉದು ಉವು ಎಂಬ ಅಪೇಶಂ ಪದವಿ ಉಕ್ತುಂ ಪ್ರಥಮಪುರುಷದ ಏಕಬಹುತ್ವಕ್ಕೆ ಒದವಿ ಉದ್ ನಪುಂಸಕಲಿಂಗದೊಳ್; ಉದು ಭಾವಾರ್ಥದಲ್ಲಿಯುಂ ಸಂಗಳಿಕುಂ.

ಅಸ್ತಯಂ. — ಒದವಿ ಉದ್ ನಪುಂಸಕಲಿಂಗದೊಳ್ ಪ್ರಥಮಪುರುಷದ ಏಕಬಹುತ್ವಕ್ಕೆ ಉದು ಉವು ಎಂದಾದೇಶಂ ಪದವಿ ಉಕ್ತುಂ; ಉದು ಭಾವಾರ್ಥದಲ್ಲಿಯುಂ ಸಂಗಳಿಕುಂ.

ಟೀಕು. — ಒದವಿಧ್ = ಪ್ರಾಪ್ತಿಸಿ ಉದ್; ನಪುಂಸಕಲಿಂಗದೊಳ್ = ನಪುಂಸಕಲಿಂಗದಲ್ಲಿ; ಪ್ರಥಮಪುರುಷದ = ಅನ್ಯಪುರುಷದ; ಏಕಬಹುತ್ವಕ್ಕೆ = ಏಕವಚನ ಬಹುವಚನಗಳ್ಳಿ; ಉದು = ಉದು ಎಂದು; ಉವು = ಉವು ಎಂದು; ಎಂದಾದೇಶಂ = ಎಂದಾದೇಶಂ; ಪದವಿ = ಪ್ರದೇಶವಾಗಿ; ಉಕ್ತುಂ = ಉಕ್ತವು; ಭಾವಾರ್ಥದಲ್ಲಿಯುಂ = ಭಾವಾರ್ಥದೊಳ್; ಉದು = ಉದು ಎಂಬುದು; ಸಂಗಳಿಕುಂ = ಸಂಬಂಧವಾಗುವುದು. ಉಂ ಎಂಬ ಸಮುಚ್ಚಯದಿಂ ವಿಧ್ಯರ್ಥದಲ್ಲಿಯುಂ ಬರ್ಪುದೆಂಬರ್ಥಂ.

ವೃತ್ತಿ. — ಪ್ರಥಮಪುರುಷದೇಕವಚನಬಹುವಚನಕ್ಕಾದೇಶಮಾಗಿ ನಪುಂಸಕಲಿಂಗದೊಳುದುವೆಂಬುದುಂ ಉವುವೆಂಬುದುಮವು ವು. ಭಾವಾರ್ಥದೊಳುದುವುಂಟು.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ಏಕವಚನಕ್ಕೆ — ಬರೆದುದು; ನೆರೆದುದು; ಕರೆದುದು.

“ಜಲಗಂ ಪರೆದುದು”. || 523 ||

“ಮುತ್ತುದು ನೇಸರಿ ತೇಜಂ |

ಸತ್ತುದು ದಾವಾಗ್ನಿ. . . . .” || 524 ||

ಬಹುವಚನಕ್ಕೆ —

“ನಿಮಿದುವು ಪೊಳೆದುವಳುಂಕಿದು |

ವಮದುವು ಚುಂಬಿಸಿದುವರ್ಪಿದುವು ಸಂಭ್ರಮದಿಂ ||

ಎಸೆಗುಂ ಭಾವದೊಳಮದೇರ್ಪ - |
ಕಸಂಜ್ಞ ವಚನಂ ಕ್ರಿಯಾಸಮುಘಿಪಾರಂ ವ- ||
ತಿಫಸುತಿರೆ ತಾನಕ್ಕುಂ ಸ- |
ವರ್ಸಾಧನೀಮುಘ್ಯವೈಕವಚನಮವೆಂದುಂ || ತ. ಸ್ಮೃ. 95. ||

ಸಮದೃಷ್ಟಿಯಾಗಿ ಸಿಲ್ಕಿದು |

ವೆನೆಯಿಕ್ಕಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂದುವಳಧವಳಕಟಾಕ್ಷಂ.” || 525 ||

ಭಾವಕ್ಕೆ — “ಈವುದು ಕರ್ಣಿಗೆ ಸಹಜಮಾರೋಪಿತಮೇ” || 526 ||

ಕೂರ್ಪುದು; ಇರ್ಪುದು; ಮಾಯ್ಪಿದು.

ಸಮುಚ್ಚಯವಶದಿಂ ವಿಧ್ಯರ್ಥದೊಳುದುವಂಟು — ರಕ್ಷಿವುದೆನ್ನಂ; ಅವ
ಧರಿವುದು ಬಿನ್ನವಮಂ ಎಂಬಂತೆ.

ಸೂತ್ರಂ¹⁾. || ೨೨೫ ||

Instead of the
ಉದು for the
3rd Person

ನೆಗಯ್ಪಿ ನವುಂಸಕೈಕೋ- |

ಕ್ರಿಗೆ ಕೆಲರಿತುವಿತ್ತುವತ್ತುವೆಂದುಸಿರ್ವರ್ ನೆ- ||

Neuter Singular
also ಇತು, ಇತ್ತು,
ಆತ್ತು are in use.

ಟ್ಟಿಗೆ ಪುಗಿಸುವರಂತೇಕೋ- |

ಕ್ರಿಗೆ ತಾಂ ಸ್ತ್ರೀವಿಷಯಮಾಗಳಂತಸ್ಥಿತಿಯಂ. || ೨೨೬ ||

The Feminine Personal suffix for the 3rd Person Singular is ಆಳ್.

ಪದಚ್ಛೇದಂ. — ನೆಗಯ್ಪಿ ನವುಂಸಕೈಕೋಕ್ರಿಗೆ ಕೆಲರ್, ಇತು ಇತ್ತು ಆತ್ತು ಎಂದು,
ಉಸಿರ್ವರ್; ನೆಟ್ಟಿಗೆ ಪುಗಿಸುವರ್ ಆಂತು ಏಕೋಕ್ರಿಗೆ ತಾಂ, ಸ್ತ್ರೀವಿಷಯಂ ಆಗೆ, ಆಳಂತ
ಸ್ಥಿತಿಯಂ.

ಅನ್ವಯಂ. — ಸ್ತ್ರೀವಿಷಯಂ ಆಗೆ, ಆಂತು ಏಕೋಕ್ರಿಗೆ ಆಳಂತಸ್ಥಿತಿಯಂ ತಾಂ ನೆಟ್ಟಿಗೆ
ಪುಗಿಸುವರ್ ಎಂಬುದನ್ವಯಂ.

1) ತದೇಕವಚನಸ್ಯತುತ್ವಾ ವಾಸ್ತೇಷಾಂ || ಭಾ. ಭೂ. 207. ||

(ನವುಂಸಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮಪುರುಷದ ಏಕವಚನಕ್ಕೆ ಕೆಲಬರ ವ. ತದಿಂದ ತು ತ್ತು ಎಂಬಾದೇಶ
ಗಳು ವಿಕಲ್ಪವಾಗಿ ಬರುವುವು.)

ಸ್ತ್ರೀಯಾಮಳಂತೇ || ಭಾ. ಭೂ. 208. ||

(ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮಪುರುಷದ ಕೊನೆಗೆ ಆಳ್ ಪ್ರತ್ಯಯವು ಬರುವುದು.)

315ನೆಯ ಪುಟದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟ ಶ. ಸ್ಮೃ. 88ನೆಯ ಸೂತ್ರ ನೋಡಿರಿ.

ಆರೆಬರ್ ತದೇಕವಚನಾಂ- |

ತರಂ ನವುಂಸಕದೊಳಗೆ ತುತ್ತವನ್ನೆತರಂ ||

ದೊರೆಕೊಳ್ಳು ಮೆಂಬರವು ಮುಂ- |

ತಿರೆ ಪೊರ್ದುಗುಮುಮರ್ದಿ ಕಾರಮಕ್ಕೆಯಕಾರಂ. || ಶ. ಸ್ಮೃ. 89. ||

ಟೀಕು.— ನೆಗಟ್ಟು = ಪ್ರಸಿದ್ಧವಡೆದ; ಆ ನಪುಂಸಕೈಕೋಕ್ತಿಗೆ = ಆ ಉದುವೆಂಬ ನಪುಂಸಕಲಿಂಗದ ಏಕವಚನಕ್ಕೆ; ಕೆಲರ್ = ಕೆಲಂಬರ್; ಇತು = ಇತು ಎಂದು; ಇತ್ತು = ಇತ್ತು ಎಂದು; ಆತ್ತು = ಆತ್ತು ಎಂದು; ಉಸಿರ್ = ಬಹುಳದಿಂದ ಪೇಳ್ವರ್; ಸ್ತ್ರೀವಿವಯಂ = ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗದ ವಿವಯಂ; ಆಗೆ = ಆಗೆ; ಆತು = ಹಾಗೆ; ಏಕೋಕ್ತಿಗೆ = ಏಕವಚನಕ್ಕೆ; ಅಳಂತಸ್ಥಿತಿಯಂ = ಅಳಂ ಎಂಬ ಪ್ರತ್ಯಯಾಂತದ ಸ್ಥಿತಿಯಂ; ತಾಂ = ಎದ್ದಾಂಸರ್ ತಾಂ; ನೆಟ್ಟಗೆ = ನೈಕ್ಯವಾಗಿ; ಪುಗಿಸುನರ್ = ಪ್ರವೇಶವಂ ಮಾಡುವರ್.

ವಿಚಾರಂ. (not found in the Mdb. Ms.)—ನಪುಂಸಕಲಿಂಗದ ಭೂತಕಾಲದ ಪ್ರಥಮಪುರುಷದೇಕವಚನಕ್ಕೆ ಇತು ಇತ್ತು ಆತ್ತು ಎಂಬಿವರ್ಕೆ ಆ ಭೂತಕಾಲದ ದಕಾರಂ ಬಹುಳವಾಗಿ ಬರ್ಪುದು; ಆದಂತೆಂದೊಡೆ—ಈ, ಓ, ಕಾ, ಕೀ, ಕೇ, ಪೂ, ಬೇ, ವಾ, ಮೇ ಎಂಬೀಕಾಕ್ಷರಧಾತುಗಳ್ಗೆ ಪರದಲ್ಲಿ ದಕಾರಂ ಸಿಕ್ಕುಂ; ಏಕಾರಾಂತಂಗಳಲ್ಲಿ ಇತು ಇತ್ತು ಎಂಬಿರವರ್ಕೆ ದತ್ತಮಿಲ್ಲ; ವರ್ಗಪ್ರತ್ಯಯಾಂತದ ವರ್ಗಪ್ರಥಮಂಗಳಾಗುವಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕುಂ; ಇಕಾರಾಂತಂಗಳಲ್ಲಿ ಏಕಲ್ಪಂ; ವ್ಯಂಜನಾಂತಂಗಳಲ್ಲಿ ಬಹುಳಂ; ಸರ್ವಧಾತುಗಳಲ್ಲಿಯುಂ ಆತ್ತು ಎಂಬುದರ್ಕೆ ದತ್ತಂ ಸಿಕ್ಕುವಾಗಿ ಬರ್ಪುದು. ಇವನುದಾಹರಣಿಯ ಮುಖಂದಿದಿವುದು.

ವೃತ್ತಿ.— ನಪುಂಸಕಲಿಂಗದೇಕವಚನಕ್ಕೆ ಇತುವೆಂದುಂ ಇತ್ತುವೆಂದುಂ ಆತ್ತುವೆಂದುಂ ಆಕ್ಕುಂ; ಪ್ರಥಮಪುರುಷದೇಕವಚನಕ್ಕೆ. ಸ್ತ್ರೀವಿವಕ್ಷೆಯಾಗೆ, ಅಳಂ ಎಂದಕ್ಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ.— ಇತುಗೆ — ಮುಟ್ಟಿತು; ಮೆಟ್ಟಿತು.

“ಮುಟ್ಟಿತು ಮುಟ್ಟಿದು ದಿವಮಂ |
 ಮೆಟ್ಟಿತು ಮೆಟ್ಟಿದು ರಸಾತಳಾಗ್ರಮನೆಪ್ಪೊ- ||
 ಳ್ಳಿಟ್ಟಳವಾಗಿರೆ ದಿವಿಜರ |
 ದಿಟ್ಟಿಗೆ ಸೊಗಯಿಪುದು ಮುಂದೆ ಮಂದರಶೈಲಂ” || 527 ||

ಇತ್ತುಗೆ — ಅಲ್ಲಾಡಿತ್ತು; ಓಡಿತ್ತು.

“ . . . ಈಶ್ವರನ ಮನಮಲ್ಲಾಡಿತ್ತೊಡಿತ್ತು ಕಿನ್ನರ ಸೈನ್ಯಂ” || 528 ||

ಆತ್ತುಗೆ — ಇರ್ದತ್ತು; ಪಸರಿಸಿದತ್ತು.

“ . . . ಶಿರಃ ಕರೋಟಿ ನಗುವಂತಿರ್ದತ್ತು ರಾಗಾ- |
 ಧರನಂ . . . . .” || 529 ||
 “ಪಸರಿಸಿದಳ್ ಮೂಡದೆಸೆಯೊಳ್ ಬೆಳಗೆಂಪು . . .” || 530 ||

ಅಳಿ — ಕಡೆದಳ್; ಪಡೆದಳ್;

“ಅಯಿದಳ್ ಪಾಂಡುತನೂಜರ |

ತೆರಿನೆಲ್ಲ ಮನೀಕೆ . . . . .”

|| 531 ||

ಸೂತ್ರಂ¹⁾. || ೨೨೬ ||

There are two other Affixes for the 3rd Person: ಗುಂ and ಕುಂ. The forms created by them (are, like

the forms with ಉದು of S. 225, a sort of verbal noun, and) may be used for all tenses, even also the Past, for all numbers and all genders.

ಸವನಾಗಿ ಭೂತದೊಳ್ ಲಿಂ- |

ಗವಚನದೊಳ್ತಟ್ಟು ವರ್ತಮಾನಭವಿಷ್ಯ- ||

ದ್ವೈವಹೃತಿಗಳ ಗುಂ ಕುಂ ಸ-

ಲ್ಪವೃ ತಾವಸ್ಥೈಕವಚನದೊಳ್ಳೆಲಸಿದುಂ. || ೨೨೮ ||

ವದಿಚ್ಛೇದಂ. — ಸವಂ ಆಗಿ ಭೂತದೊಳ್ ಲಿಂಗವಚನದೊಳ್ ತಳ್ಳು, ವರ್ತಮಾನ ಭವಿಷ್ಯದ್ವೈವಹೃತಿಗಳ ಗುಂ ಕುಂ ಸಲ್ಪವೃ, ತಾಂ ಆಸ್ಥೈಕವಚನದೊಳ್ ಸೆಲಸಿ ಇದುಂ.

ಅನ್ವಯಂ. — ವರ್ತಮಾನಭವಿಷ್ಯದ್ವೈವಹೃತಿಗಳ ಗುಂ ಕುಂ, ತಾಂ ಆಸ್ಥೈಕವಚನದೊಳ್ ಸೆಲಸಿ ಇದುಂ, ಭೂತದೊಳ್ ಲಿಂಗವಚನದೊಳ್ ತಳ್ಳು, ಸವಂ ಆಗಿ ಸಲ್ಪವೃ.

ಟೀಕುಂ. — ವರ್ತಮಾನ = ವರ್ತಮಾನಕಾಲದ; ಭವಿಷ್ಯತ್ = ಭವಿಷ್ಯತ್ಕಾಲದ; ವ್ಯವಹೃತಿಗಳ = ವ್ಯವಹಾರಂಗಳ; ಗುಂ = ಗುಂಕಾರಂ; ಕುಂ = ಕುಂಕಾರಂ; ತಾಂ = ತಾಂ; ಆನ್ಯ = ಪ್ರಭಮುಪ್ಪರೂಪದ; ಏಕವಚನದೊಳ್ = ಏಕವಚನದಲ್ಲಿ; ಸೆಲಸಿದುಂ = ಸೆಲೆಗೊಂಡುಂ; ಭೂತದೊಳ್ = ಭೂತಕಾಲದಲ್ಲಿ; ಲಿಂಗವಚನದೊಳ್ = ಲಿಂಗತ್ರಯ ವಚನತ್ರಯಂಗಳಲ್ಲಿ; ಸವನಾಗಿ = ಸಮಾನವಾಗಿ; ತಳ್ಳು = ಪೂರ್ವಗೆಯಾಗಿ; ಸಲ್ಪವೃ = ಸಲ್ಪವಳಿಯಪ್ಪವು.

1) ಗುಂ ಕುಮೌ ಭವಿಷ್ಯಂತ್ಯಾಃ ಸರ್ವತ್ರ || ಭಾ. ಭಾ. 209. ||
 (ಪ್ರಭಮುಪ್ಪರೂಪದ ಭವಿಷ್ಯಂತಿಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಲಿಂಗವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಗುಂ ಕುಂ ಎಂಬಾದೇಶಗಳು.)
 ಆವಿತಿಪ್ಪಲಿಂಗವಚನ |
 ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿಂಮೊಂದಿ ಗುಂ ಕುಮಾದೇಶಂಗಳ್ ||
 ಬವರಿಸುಗುಂ ಸಂಪ್ರತಿಗಂ |
 ಭವಿಷ್ಯದರ್ಥದೊಳಮನ್ಯವಚನೋಕ್ತಿಗಳೊಳ್. || ತ. ಸ್ಮೃ. 90 ||

ವೃತ್ತಿ.— ಭೂತಕಾಲವೆನ್ನದೆ, ಲಿಂಗತ್ರಯಪಚನತ್ರಯವೆನ್ನದೆ, ವರ್ತಮಾನಭವಿಸ್ವಾತ್ಮಾಲಂಗಳೊಳ್ ವರ್ತಿಸುವ ಗುಂ ಕುಂ ಎಂಬಿವು ಪ್ರಥಮದೇಕ ಪಚನಕ್ಕೆಮಾದೇಶಮಪ್ಪುವು.

ಪ್ರಯೋಗಂ.— ಗುಮೆಂಬುದರಿ ಭೂತಕಾಲಕ್ಕೆ— ಅಂದು ಮಾಡುಗುಂ, ಅಂದು ಮಾಡುಕ್ಕುಂ.

ಲಿಂಗತ್ರಯಕ್ಕೆ—

“ಅಸವಸದಿಂ ಪಳಗೆಯ್ವಂ |

ಕಸವಂ ಸೋದಿಸದೆ ಜಿತ್ತಿದೊಕ್ಕಲಿಗನ ವೋಲ್ ||

ಸಸಿಯಂ ನೋಡಿ ತಳೋದರಿ |

ಜಿಸುಸುಯ್ಗುಂ ಬಯ್ಗುಮಂತೆ ಮಾಡಿದ ಜಿದಿಯಂ” || 532 ||

“ಭೂವಳಯಾಧಿಸಂ ಸುಡಿಗುಮಾ ದೂತಂಗೆ ಸ್ವಜಿತ್ತಗತಾರ್ಥಮಂ” || 533 ||

“ಕೋಗಿಲೆಯುಲಿಗುಂ ಜೀಸುಗುಂ ಗಂಧವಾಹಂ” || 534 ||

ಪಚನತ್ರಯಕ್ಕೆ— “ಬರ್ವನೆ ಗೆಲ್ಲುಂ ಕಿರೀಟೆ ಕೌರವಬಲಮಂ” || 535 ||

“ಬಲನಾರಾಯಣಾರ್ಪರುಂ ಸುಡಿಗುಮಾ ದೂತಂಗೆ. . . .” || 536 ||

“. . . . . ಮೂ- |

ದೇವರುಮಂ ಮೂಯಿಕೋಣೆವುಗಿಸುಗುಮಸುರರ್” || 537 ||

“. . . . . ಎಮಗೀಗಳೆ ಸೂಚಿಸುಗುಮವರ್ ನಾಳೆ ಕಾಣ್ಣುಂ” || 538 ||

ಕುಮಿಂಗೆ— “ಕೇಳ್ವಾತನ ಕಿವಿಯುಂ ಕನಲ್ ಕರಿಮುರಿವೋಕುಂ” || 539 ||

“ಅರ್ಕೇಂದುಗಳಂ ತವೆ ನುಂ- |

ಗಿರ್ಕುಂ ಕರಿತ್ತಿಲೆ ಸಿಡಿಲ್ಗಳೆಲಿಗುಗುಮತ್ತಂ ||

ಬರ್ಕುಂ ನಿನ್ನೋಪಳ ಭಯ- |

ಮಿರ್ಕುಮೆ ನೀನಿರ್ವ ಮನದೊಳುಗ್ರತುಳಾರ್ಕಾ” || 540 ||

ಇದುಮದರಿಂತೆ ಸಲ್ವುದು. ಶ್ರಾವ್ಯಮಾದೋಜೀಕಪದದೊಳೆರಡುಂ ಪತ್ತುಗುಂ — ಸೂಚಿಸುಗುಂ, ಸೂಚಿಕುಂ; ಮಾಡುಕ್ಕುಂ. ಮಾಡುಗುಂ.

ಸೂತ್ರಂ. || ೨೨೭ ||

When the ಕುಂ (S. 226) is joined to ಇಸು, the suffix of causation (ಪೋಸುತು), the ಸು is dropped. The ಕ in ಕುಂ may be doubled.

ಇಸುವಿನ ಸುಕಾರಮಂ ಲೋ- |
 ಪಿಸುವರ್ ಕುಂ ಪರದೊಳಾಗಿ ಕುಂಮಿಂಗೆ ಕೆಲ- ||
 ಪೊಸಯಿಸುವರ್ ದ್ವಿಭಾವಮು- |
 ನೆಸಗಲದಂ ಬೇಡ ಕಿವಿಗೆ ಸೊಗಯಿಸದೆಡೆಯೊಳ್.
 || ೨೨೯ ||

ವದಕ್ಕೇದಂ.— ಇಸುವಿನ ಸುಕಾರಮಂ ಲೋಪಿಸುವರ್, ಕುಂ ಪರದೊಳ ಆಗೆ; ಕುಂಮಿಂಗೆ ಕೆಲರ್ ಪೊಸಯಿಸುವರ್ ದ್ವಿಭಾವಮುಂ; ಎಸಗಲ್ ಆದಂ ಬೇಡ ಕಿವಿಗೆ ಸೊಗಯಿಸದ ಎಡೆಯೊಳ್.

ಅನ್ವಯಂ.— ಕುಂ ಪರದೊಳ ಆಗೆ, ಇಸುವಿನ ಸುಕಾರಮಂ ಲೋಪಿಸುವರ್; ಕೆಲರ್ ಕುಂಮಿಂಗೆ ದ್ವಿಭಾವಮುಂ ಪೊಸಯಿಸುವರ್; ಕಿವಿಗೆ ಸೊಗಯಿಸದೆಡೆಯೊಳ್ ಆದಂ ಎಸಗಲ್ ಬೇಡ.

ಟೀಕು.— ಕುಂ = ಕುಂಕಾರಂ: ಪರದಲ್ಲಿ = ಧಾತುಗಳ ಪರದಲ್ಲಿ; ಆಗೆ = ಪೊರ್ದುಗೆ ಯಾಗೆ: ಇಸುವಿನ = ಇಸುಪ್ರತ್ಯಯದ; ಸುಕಾರಮಂ = ಸುತ್ತವಂ; ಲೋಪಿಸುವರ್ = ಲೋಪವಂ ಮಾಡುವರ್; ಕೆಲರ್ = ಕೆಲಂಬರ್: ಕುಂಮಿಂಗೆ = ಕುಂಕಾರಕ್ಕೆ; ದ್ವಿಭಾವಮುಂ = ದ್ವಿತ್ವವಂ; ಪೊಸಯಿಸುವರ್ = ಪೊರ್ದುಗೆಯಂ ಮಾಡುವರ್; ಕಿವಿಗೆ = ಕಣಕ್ಕೆ; ಸೊಗಯಿಸದೆಡೆಯೊಳ್ = ಹಿತವಾಗದ ತಾವಿನಲ್ಲಿ: ಆದಂ = ಆ ಕುಂಕಾರದ ದ್ವಿತ್ವವಂ; ಎಸಗಲ್ ಬೇಡ = ಮಾಡ ಬೇಡ.

ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿ.— ಹೇತುವಿನೊಳಾದ ಇಸುವಿನ ಸುಕಾರಕ್ಕೆ ಕುಂ ಪರವಾಗೆ. ಆ ಸುತ್ತಂ ಲೋಪಮಕ್ಕುಂ; ಕೆಲರಾ ಕುಂಮಿಂಗೆ ದ್ವಿತ್ವಮಂ ಪೇರ್ಚಿರ್; ಆದಂ ಶ್ರವಣಕ್ಕೆ ಶೋಭನವಾಗದ ತಾಣದೊಳ್ ಪೇರಿಲಾಗದು.

ಪ್ರಯೋಗಂ.— ಸುಕಾರಲೋಪಕ್ಕೆ—ಭಾವಿಕುಂ; ಮಾಣಿಕುಂ.

“ಈ ಯೋಗದೊಳಾವ ರೋಗಮಂ ಪರಿಹರಿಕುಂ.” || 541 ||

“... ಸಮನಿಕುಮಾಕಾರಂ ಮೇಣಿವಣ್ಣ... ” || 542 ||

“ಇಂದಿನ ದಿನದೊಳ್ ರಂಭೆ ಕೇಳಿಕುಂ ಪೆಕ್ಕಣಮಂ” || 543 ||

ದ್ವಿತ್ವಕ್ಕೆ— ಪುರುತಿಕ್ಕುಂ; ಪೊಗತಿಕ್ಕುಂ; ರಂಚಿಕ್ಕುಂ;

“ಪಾಲಿಕ್ಕುಂ ಜಗವೆಲ್ಲಮಂ ಕಮಲಭವಂ” || 544 ||

ಶ್ರಾವ್ಯಮಲ್ಲದುರ್ದರ್ಕ — ಜಿಡಿಕ್ಕುಂ, ಕೆಡಿಕ್ಕುಂ, ಸೊಪಿಕ್ಕುಮೆನ ಬೇಡ.
ಸಂಸ್ಕೃತದೊಳಿಂತಿದು ಮನೋಹರಂ.

ಸೂತ್ರಂ¹⁾. || ೨೨೮ ||

Regarding the Imperative (ಏಧಿ) there are the Suffixes ಗೆ and ಕೆ (ಕೈ, cf. S. 227) for the Singular and Plural of the 3rd Person (the Elision regarding ಇಸು also occurring here); ಇಂ for the 2nd Person Plural; and ಆಂ for the 1st Person Plural.

ಸೊಗಯಿಪುವು ಗೆ ಕೆಗಳನ್ನೋ- |
ಕ್ತಿಗೆ ವಿಧ್ಯರ್ಥಕ್ಕೆ ಮಧ್ಯಮೋತ್ತಮಪುರುಷ ||
ಪ್ರಗತಬಹೂಕ್ತಿಯೊಳಿಮಮೆಂ- |
ದೊಗೆತರ್ಕುಂ ಯುಗಪದುಕ್ತಿಯೊಳ್ ಕ್ರಮದಿಂದಂ.
|| ೨೪೦ ||

ವದಚ್ಛೇದಂ. — ಸೊಗಯಿಪುವು ಗೆ ಕೆಗಳ್ ಆನ್ಯೋಕ್ತಿಗೆ ವಿಧ್ಯರ್ಥಕ್ಕೆ; ಮಧ್ಯಮೋತ್ತಮಪುರುಷಪ್ರಗತಬಹೂಕ್ತಿಯೊಳ್, ಇಂ ಆಂ ಎಂದು, ಒಗೆತರ್ಕುಂ, ಯುಗಪದುಕ್ತಿಯೊಳ್ ಕ್ರಮದಿಂದಂ.

ಅನ್ವಯಂ. — ವಿಧ್ಯರ್ಥಕ್ಕೆ ಆನ್ಯೋಕ್ತಿಗೆ ಗೆ ಕೆಗಳ್ ಸೊಗಯಿಪುವು; ಯುಗಪದುಕ್ತಿಯೊಳ್ ಮಧ್ಯಮೋತ್ತಮಪುರುಷಪ್ರಗತಬಹೂಕ್ತಿಯೊಳ್ ಕ್ರಮದಿಂದಂ, ಇಂ ಆಂ ಎಂದು, ಒಗೆತರ್ಕುಂ.

1) ಗೆ ಕೆ ವಾ ಪ್ರಥಮಸ್ಯಾತಿಪಿ ವಿಧ್ಯಾಧಿಪು ಚ || ಭಾ. ಭೂ. 215. ||

(ಪ್ರಥಮಪುರುಷಕ್ಕೆ ಅತಿವಾದದಲ್ಲಿಯೂ ವಿಧ್ಯರ್ಥದಲ್ಲಿಯೂ ಏಕಲ್ಪವಾಗಿ ಗೆ ಕೆ ಎಂದಾ ವೇಶಗಳು ಬರುವುವು.)

ದ್ವಿತ್ವಬಹುತ್ವಯೋರಿಂ || ಭಾ. ಭೂ. 218. ||

(ಮಧ್ಯಮಪುರುಷಕ್ಕೆ ದ್ವಿತ್ವಬಹುತ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಇಂ ಎಂದಂಟು.)

ಹೇತಾವಿಸುಃ || ಭಾ. ಭೂ. 220. ||

(ಹೇತುವಿನಲ್ಲಿ ಧಾತುವಿಂದ ಪರವಾಗಿ ಇಸು ಎಂಬಾಗಮವು ಬರುವುದು.)

ಉಗೆಕೆ ಏಕಲ್ಪಿತಮನ್ಯಾ- |

ರ್ಥಗತಿಯೊಳುತ್ಪೇಕ್ಷಯುಕ್ತಿಯುಪ್ಪತ್ನಂಚ್ಛೋ- ||

ಕ್ತಿಗಳೊಳಮಸ್ಮದ್ಬಹುವಚ- |

ನಗತಿಯೊಳಂ ನೆಗಟ್ಟಿ ಸರ್ವಸಾಧನಿಗಕ್ಕುಂ. || ಶ. ಸ್ಮೃ. 91. ||

ಟೀಕು. — ವಿಧ್ಯರ್ಥಕ್ಕೆ = ವಿಧಯರ್ಥಕ್ಕೆ; ಅನ್ಯ = ಪ್ರಥಮಪುರುಷದ; ಉತ್ತಿಗೆ = ಆಂ
ಆದಾ ಎಂಬೀಕವಚನಬಹುವಚನಕ್ಕೆ; ಗೆ ಕೆಗಳ್ = ಗೆಕಾರ ಕೆಕಾರಂಗಳ್; ಸೋಗಯಿಪುವು = ಹಿತ
ಪಾಗುವುವು; ಯುಗಪದುತ್ತಿಯೋಳ್ = ಒಂದಾಗಿ ನುಡಿವುದಾದ; ಮಧ್ಯಮ ಮಧ್ಯಮಪುರುಷ
ದಲ್ಲಿ: ಉತ್ತಮ = ಉತ್ತಮಪುರುಷದಲ್ಲಿ; ಪ್ರಗತ = ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಎಯ್ದಲ್ಲಟ್ಟ; ಬಹುಕ್ತಿ
ಯೋಳ್ = ಇಂ. ಎಪು ಎಂಬ ಬಹುವಚನದಲ್ಲಿ; ಕ್ರಮದಿಂದ = ತರುವಾಯಿಂದ; ಇಂ = ಇಂ
ಎಂದು; ಆಂ = ಆಂ ಎಂದು; ಒಗೆತರ್ಕುಂ = ಬರ್ಪುವು.

ವ್ಯತ್ಯಿ. — ಪ್ರಥಮಪುರುಷದೇಕವಚನಕ್ಕಂ ಬಹುವಚನಕ್ಕಂ ವಿಧ್ಯರ್ಥ
ದೋಳ್ ಗೆ ಎಂದು ಕೆ ಎಂದುಮಕ್ಕುಂ; ಕೆಕಾರಕ್ಕೆ ಕುಂಮಿಸಂತೆ ದ್ವಿತ್ವವಿಕಲ್ಪಂ.
ಮಧ್ಯಮೋತ್ತಮಪುರುಷಂಗಳ ಬಹುವಚನಕ್ಕೆ ಯುಗಪದುತ್ತಿಯೊಳ್ಳರಿವಿಡಿ
ಯಿಂ ಇಮ್ ಅಮ್ ಎಂಬಿವಕ್ಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ಗೆಕಾರಕ್ಕೆ — ಅವಂ ಕುಡುಗೆ; ಅವಂ ಪಡೆಗೆ; ಅವಂ
ತರ್ಕೆ; ಅವಂ ಬರ್ಕೆ.

“ಸಾಲಿಸುತಿರ್ಕೆ ವಿಷ್ಣು ಪರಿಪಾಳಿಕೆ ಜಿಷ್ಣು ವಲಂಕರಿಷ್ಣು” || 545 ||

ಬಹುವಚನಕ್ಕೆ — ಅವಮಾರ್ಪಿಕ್ಕಿ; ಅವತೋರ್ಕೆ.

ಕೆಕಾರಕ್ಕೆ ದ್ವಿತ್ವವಿಕಲ್ಪಂ — ರಕ್ಷಿಕೆ, ರಕ್ಷಿಕ್ಕೆ; ಪ್ರಾಜಿಕೆ, ಪ್ರಾಜಿಕ್ಕೆ; ಪೆರ್ಚಿಕೆ,
ಪೆರ್ಚಿಕ್ಕೆ.

“ನರನಾಥನಾ ತೆಂದಿ . . . ಪೆರ್ಚಿಕ್ಕೆ ದೇಶಂಗಳಂ.” || 546 ||

ಇಂಗಿ — ಸಮಕಟ್ಟಿಂ; ಇರಿಸಿಂ; ತರಿಸಿಂ;

“ವ್ಯಾಳದಂತಿಕುಲಮಂ ಸಮಕಟ್ಟಿಂ” || 547 ||

ಅಂಗಿ —

“ನೆನೆಯದ ಕಜ್ಜದ ಬಿಣ್ಣಂ |

ಮುನಿವಯ್ ನೀನೊಬನೆಂಬ ಹರಿಗಮಸಾಧ್ಯಂ ||

ಮನುಜಪ್ರಾಕಾರಾಂಕನೊ- |

ಳನಿಬರುಮೊಂದಾಗಿ ತಾಗುವಂ ಫಲ್ಲುಣನೊಳ್” || 548 ||

“ಏಗೈವಂ ಪೇಲಿಮೆಂದೊಡೆಂದರ್ಭಿಷ್ಠರ್.” || 549 ||

ಸೂತ್ರಂ¹⁾. || ೨೨೯ ||

Further, the form of the 2nd Person Singular Imperative is the Verbal theme or root; the root ಇರ್ may become ಇರು.—

ಪರಿಣಮಿಸಿಕುಂ ಪ್ರಕೃತಿ |
 ಸ್ವರೂಪದಿಂ ಮಧ್ಯಮೈಕವಚನಂ ವಿಧಿಯೋಳ್ ||
 ದೊರೆಕೊಳ್ಳು ಮುತ್ತಮಿರ್ಗಂ- |
 ಕುರಿಪುದು ವಿಧಿಯಾ ಕ್ರಿಯಾಸಮುಚ್ಚಿಹಾರದೊಳಂ.

|| ೨೪೧ ||

Remark: ಷಂ is the suffix for the 1st Person Singular Imperative, ವಂ for the 1st Person Plural.—The Imperative may be put twice (cf. S. 195).

ಪದಚ್ಛೇದಂ.—ಪರಿಣಮಿಸಿ ಇಕುಂ ಪ್ರಕೃತಿ ಸ್ವರೂಪದಿಂ ಮಧ್ಯಮೈಕವಚನಂ ವಿಧಿಯೋಳ್: ದೊರೆಕೊಳ್ಳುಂ ಉತ್ತಂ ಇರ್ಗಂ; ಅಂಕುರಿಸುದು ವಿಧಿ ಅ ಕ್ರಿಯಾಸಮುಚ್ಚಿಹಾರದೊಳಂ.

ಅನ್ವಯಂ.—ವಿಧಿಯೋಳ್ ಮಧ್ಯಮೈಕವಚನಂ ಪ್ರಕೃತಿ ಸ್ವರೂಪದಿಂ ಪರಿಣಮಿಸಿ ಇಕುಂ; ಇರ್ಗಂ ಉತ್ತಂ ದೊರೆಕೊಳ್ಳುಂ; ಅ ಕ್ರಿಯಾಸಮುಚ್ಚಿಹಾರದೊಳಂ ವಿಧಿ ಅಂಕುರಿಸುದು.

ಟೀಕು.—ವಿಧಿಯೋಳ್ = ವಿಧ್ಯರ್ಥದಲ್ಲಿ: ಮಧ್ಯಮೈಕವಚನಂ = ಅಯ್ ಎಂಬ ಮಧ್ಯಮಪುರುಷದೇಕವಚನಂ; ಪ್ರಕೃತಿ ಸ್ವರೂಪದಿಂ = ಧಾತುಸ್ವರೂಪದಿಂದೆ; ಪರಿಣಮಿಸಿ ಕುಂ = ಪರಿಣಮಿಸಿಪುದು; ಇರ್ಗಂ = ಇರ್ ಎಂಬ ಧಾತುವಿಗೆ; ಉತ್ತಂ = ಉಕಾರಂ; ದೊರೆಕೊಳ್ಳುಂ = ಪ್ರಾಪ್ತಿಸುವುದು; ಅ ಕ್ರಿಯಾಸಮುಚ್ಚಿಹಾರದೊಳಂ = ಅ ಕ್ರಿಯೆಯನುಚ್ಚಿಮುಖವಾಗಿ ಮಾಡಿ ಕೊಂಬಲ್ಲಿಯುಂ; ವಿಧಿ = ವಿಧ್ಯರ್ಥಂ; ಅಂಕುರಿಸುದು = ಅಂಕುರವಾಗುವುದು, ಬರ್ಪುದೆಂಬುದರ್ಥಂ.

ವಿಚಾರಂ.—(it is not in the Mdb. Ms.)—ಇಲ್ಲಿ, ಮಾಡು, ಕರಣೇ ಎಂದು ಧಾತುವಿರೆ. ಪ್ರಪುನುಪುರುಷದೇಕವಚನ ಬಹುವಚನಂಗಳ್ಗೆ —ಆವಂ ಮಾಡುಗೆ, ಅವರ್ ಮಾಡುಗೆ; ಆವಂ ಮಾಡುಕ್ಕೆ, ಅವರ್ ಮಾಡುಕ್ಕೆ ಎಂದಾಯ್ತು. ಮಧ್ಯಮಪುರುಷದೇಕಬಹುವಚನಕ್ಕೆ — ನೀಂ ಮಾಡು! ನೀವೆಲ್ಲರ್ ಮಾಡಿಂ! ಎಂದಾಯ್ತು.

1) ಕ್ರಿಯಾಸಮುಚ್ಚಿಹಾರೇ ಚ || ಭಾ. ಭಾ. 217. ||

(ಕ್ರಿಯಾಸಮುಚ್ಚಿಹಾರದಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಮಪುರುಷೈಕವಚನಕ್ಕೆ ಇ, ಉ, ಎ ಎಂದಾದೇಶಗಳು ಬರುವುವು.)

ಉತ್ತಮಪುರುಷವೇಕವಚನಕ್ಕೆ ವೇಳಲಿಲ್ಲಾಗಿ, ಬಹುವಚನಕ್ಕೆ ಭವಿಷ್ಯಂತಿಗೆ ಒಬ್ಬ ವಕಾರದ ಮೇಲೆ ಆಂ ಎಂಬುದು ಪತ್ತಿ— ಆವೆಲ್ಲರೂ ಮಾಡುವಂ! ಎಂದು, ಆಯ್ತು. ಏಕವಚನಕ್ಕೆ ಹ್ಯಾಂಗೊಂದು — ಭವಿಷ್ಯಂತಿಯ ವಕಾರದ ಮೇಲೆ ಎನ್ ಎಂಬುದು ಪತ್ತಿದಂತೆ ಆನ್ ಮಾಡುವಂ ಎಂದಪ್ಪದಾಗಿ ವೇಳಲಿಲ್ಲೆಂದರಿವುದು.

ಶಬ್ದಾನುಶಾನದಲ್ಲಿ — || ಅತೀರ್ವಧಿಸಮಂತ್ರಣಾಸಂತ್ರಣಾಧ್ಯೇಷಣಸಂಪ್ರಶ್ನಪ್ರೇಷಣಸಿಂಹಾಪನಾಪ್ನಾನಪ್ರಾಧನೇ ಗೇತಾ || 4, 24 || ಅತೀರಾದಿವಿವಕ್ಷಾಯಾಂ ಧಾತೋಃ ಸರಯೋರಾ ಆಮ್ ಆರಾ ಇತ್ಯೇತಯೋರ್ ಗೇಹ್ ಇತ್ಯಾದೇಶೋ ಭವತಿ || ಎಂದುದಾಗಿ ಅತೀರಾದಿವಿವಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಧಾತುವಿನತ್ತಣಿಂ ಸರಂಗಳಾದ ಆಮ್ ಆರಾ ಎಂಬಿವರ್ಕೆ ಗೇತಾ (ಗೆ) ಎಂಬಾದೇಶಂ ಬರ್ಪುದು. ತಕಾರಂ ಇತ್ತು, ಗೆ ಎಂದು ಉಳಿವುದು — ಅವಂ ಮಾಡುಗೆ; ಅವಮಾರ್ಥದುಗೆ.

|| ಆಯೋಶೋದೋ || 4, 25 || ಎಂದುದಾಗಿ ಧಾತುವಿನತ್ತಣಿಂ ಸರಂಗಳಾದ ಆಮ್ ಆರಾ ಎಂಬವರ್ಕಂ ಆಯ್ ಇರಾ ಎಂಬಿವರ್ಕಂ ಉದು ಎಂಬಾದೇಶಂ ಬರ್ಪುದು, ಅತೀರಾದಿವಿವಕ್ಷಯದಲ್ಲಿ — ಅವಂ ಮಾಡ್ಪುದು, ಅವಮಾರ್ಥುದು; ನೀಂ ಮಾಡ್ಪುದು, ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಮಾಡ್ಪುದು. ಮಾಡುವುದು ಎಂದುಂ ವಿಕಲ್ಪಂ.

|| ಆಯೋಶೋಪೌ || 4, 27 || ಧಾತೋಃ ಸರಸ್ಯ ಆಯಃ | ಆಕಾಶೋ ಲೋಕಶ್ಚಾದ್ಯೇಶೌ ಭವತಿ ಅತೀರಾದಿವಿವಕ್ಷಯೇ || ಎಂದುದಾಗಿ ಧಾತುವಿನತ್ತಣಿಂ ಸರದ ಆಯ್ ಎಂಬುದರ್ಕೆ ಆಕಾರಾದೇಶಮುಂ ಲೋಕಮುಮುಕ್ತುಂ— ನೀ ಮಾಡ! ನೀಂ ಮಾಡು!

|| ಇರ ಇಮ್ || 4, 26 || ಧಾತೋಃ ಸರಸ್ಯ ಇರ ಇಮ್ ಇತ್ಯಾದೇಶೋ ಭವತ್ಯಾತೀರಾದಿವಿವಕ್ಷಯೇ || ಎಂದುದಾಗಿ ಧಾತುವಿನತ್ತಣಿಂ ಸರದ ಇರಂ ಎಂಬುದರ್ಕೆ ಇಮ್ ಎಂಬಾದೇಶಮುಕ್ತುಂ ಅತೀರಾದಿವಿವಕ್ಷಯದಲ್ಲಿ — ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಮಾಡಿಂ! ಗುರುಗಳಿರಾ, ಮುಮುನಿಸುಗೆ ವಿಸಮಿಮಾ ಕಥೆಯಂ! ಶಿವ ಸುವಮಂ ಮಾಡಿಸುಮಗೆ!

|| ಎನೋ ವೆನ್ || 4, 30 || ಧಾತೋಃ ಸರಸ್ಯ ಎನಪ್ರತ್ಯಯಸ್ಯ ವೆನ್ ಇತ್ಯಾದೇಶೋ ಭವತಿ || ಎಂದುದಾಗಿ ಧಾತುವಿನತ್ತಣಿಂ ಸರ ಎನ್ ಎಂಬುದರ್ಕೆ ವೆನ್ ಎಂಬಾದೇಶಂ ಬರ್ಪುದು. ಅತೀರಾದಿವಿವಕ್ಷಯದಲ್ಲಿ — ಆನಿದಂ ಮಾಡ್ಪಿಂ! ಆಂ ಶಿವನಂ ಪೂಜಿಸುಮಂ!

|| ಎಪೋರಾವಂ || 4, 29 || ಧಾತೋಃ ಸರಸ್ಯ ಎವಪ್ರತ್ಯಯಸ್ಯ ವಮ್ ಇತ್ಯಾದೇಶೋ ಭವತಿ ಅತೀರಾದಿವಿವಕ್ಷಯೇ || ಎಂದುದಾಗಿ ಧಾತುವಿನತ್ತಣಿಂ ಸರದ ಎವ್ ಎಂಬುದರ್ಕೆ ವಮ್ ಎಂಬಾದೇಶಂ ಬರ್ಪುದು ಅತೀರಾದಿವಿವಕ್ಷಯದಲ್ಲಿ — ಆವೆಲ್ಲರಿಗಳಶ್ಚಮೇಧವಂ ಮಾಡುವಂ!

ಇಂತು ವೇದ್ಯದಾಗಿ ಅತೀರ್ವಧಿಗಳಾದಿಯಾದುವರಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮೈಕವಚನಂ—ಅತಂ ಮಾಡುಗೆ, ಅತಂ ಮಾಡ್ಪಿ; ಅತಂ ಮಾಡುವುದು, ಅತಂ ಮಾಡ್ಪುದು.

ಬಹುವಚನಂ — ಅವರ್ ಮಾಡುಗೆ, ಮಾಡ್ಪಿ; ಅವರಾ ಮಾಡುವುದು, ಮಾಡ್ಪುದು.

ಮಧ್ಯಮೈಕವಚನಂ — ನೀಂ ಮಾಡಾ! ನೀಂ ಮಾಡು! ಮಾಡುವುದು! ಮಾಡಿದ್ದು!

ಬಹುವಚನಂ — ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಮಾಡುವುದು! ಮಾಡಿದ್ದು! ಮಾಡಿಂ!

ಉತ್ತಮಪುರುಷೈಕವಚನಂ — ಆಂ ಮಾಡುವೆಂ! ಮಾಡ್ವೆಂ!

ಬಹುವಚನಂ — ಅವೆಲ್ಲರೂ ಮಾಡುವಂ! ಮಾಡ್ವಂ! ಎಂದಿಂತಹವು.

ವೃತ್ತಿ.— ಧಾತುಸ್ವರೂಪದಿಂ ಮಧ್ಯಮಪುರುಷದೇಕವಚನಂ ವಿಧ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುಗುಂ; ಇರ್ ಎಂಬ ಧಾತುವೊಂದರ್ಕಮುತ್ತಮಕ್ಕುಂ; ವಿಧ್ಯರ್ಥಂ ಕ್ರಿಯಾಸಮಭಿಹಾರದೊಳಮಕ್ಕುಂ..

ಪ್ರಯೋಗಂ.— ಧಾತುಸ್ವರೂಪಕ್ಕೆ—

“... ಸುಡಿಯೆ ಚಲಂ ಮಗುಚ್ಚಿ ಬೇಲ್ಪುದೆ ಬೇಲ್ಪುದು” || 550 ||

“ಸಾಡೆಲೆ ತುಂಬಿ ಬಗ್ಗಿಸೆಲೆ ಕೋಗಿಲೆ ತೀಡೆಲೆ ಗಂಧವಾಹ .” || 551 ||

“ಹರಿ ಕೇಳ್ ಧೂಮವತಾಕ ಕೇಳ್ ನಿರುತಿ ಕೇಳ್ . . . .” || 552 ||

“ವಾಯಸದಂತೆ ನೋಡು ಬಕದಂತಿರೆ ಮೆಲ್ಲನೆ ಮೆಟ್ಟು ಕಚ್ಚವೋ |

ಸಾಯದಡಂಗಿ ನಿಲ್ ಭ್ರಮರಿವೊಲ್ ಭ್ರಮಿಯಂತಿರೆ ಬೆಚ್ಚರಾಗು ಖ ||

ಡ್ನಾಯುಧಚಾಮರಂ ಪೊಳೆವ ಮಿಂಚನೆ ಪೊಲ್ತೆರೆ ಬೀಸು ನೀಂ ಖಳ |

ನ್ಯಾಯದಿನೆಲ್ಲಮಂ ನೆಚ್ಚೆಯೆ ಕಲ್ತುವದೇಶಕನಾಗು ಲೋಕದೊಳ್”

|| 553 ||

ಇರ್ಗ —

“ಇರು ಮರುಳೆ ಶುಷ್ಕವೈಯಾಕರಣಂಗಂ” || 554 ||

ಕ್ರಿಯಾಸಮಭಿಹಾರದ ವಿಧಿಗೆ —

“ಬಿಡಬಿಡೆಂದು, ಬಿಡಿಸಿದಂ.” || 555 ||

“ಕೊಳ್ಳೊಳ್ಳೆಂದೊಡನೊಡನೆಯೆ |

ತುಕ್ಕುವ ಯುವತಿಯರ ಕರವರಿಚ್ಚುತ ಸಲಿಲಂ ||

ಗಳ್ಳೊಳೆ ಬಿಡಿ ಕೆದರುವ ಕಿಂ- |

ಜಳ್ಳದಿನಾದುದು ಸರೋವರಂ ಕಪಿಶಜಳಂ” || 556 ||

“ . . . . . ನಡೆ

ನಡೆಯೆಂದೇಂ ನಡೆದುದೊ ಪಡೆ ಪಡೆದಜ್ಜರಿಯಂ” || 557 ||

ಸೂತ್ರಂ.¹⁾ || ೨೩೦ ||

By the Suffix ಇಸು such verbs are formed from Kanarese verbal themes, etc. as denote 1, that the agent causes

ಧಾತುಗಿಸು ಕನ್ನಡಕ್ಕಾ- |
ಹೇತುವಿನೊಳ್ ಸ್ವಪರಕರ್ತೃವೊಳ್ ಸಂಸ್ಕೃತದಾ ||
ಧಾತುಗನೇಕಾಕ್ಷರಕಿಸು |
ಬಾತಂ ನಿಜಕರ್ತೃವೊಳ್ ಪ್ರಯೋಜನದೆಯೊಳ್

|| ೨೪೨ ||

another to do something or causes something to be done or happen (ಎರ ಕರ್ತೃ, ಅನ್ಯ - , ಭಿನ್ನ - , ಹೇತು -), or 2, that the agent does that which the word expresses (ಸ್ವಕರ್ತೃ, ಸ್ವಯಂಕರ್ತೃ, ನಿಜಕರ್ತೃ) also when a special aim or purpose of the agent is meant. Samskrita polysyllables also serve for the formation of verbs with ಇಸು that are like the Kanarese ones under No. 2

ಪದಚ್ಛೇದಂ. — ಧಾತುಗೆ ಇಸು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಆ ಹೇತುವಿನೊಳ್ ಸ್ವಪರಕರ್ತೃವೊಳ್, ಸಂಸ್ಕೃತದ ಆ ಧಾತುಗೆ ಅನೇಕಾಕ್ಷರಕೆ ಇಸು ಬಾತಂ ನಿಜಕರ್ತೃವೊಳ್ ಪ್ರಯೋಜನದ ಎಡೆಯೊಳ್.

ಅನ್ವಯಂ. — ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಧಾತುಗೆ ಆ ಹೇತುವಿನೊಳ್ ಸ್ವಪರಕರ್ತೃವೊಳ್ ಇಸು ಬಾತಂ, ಸಂಸ್ಕೃತದ ಆ ಧಾತುಗೆ ಅನೇಕಾಕ್ಷರಕೆ ನಿಜಕರ್ತೃವೊಳ್ ಪ್ರಯೋಜನದ ಎಡೆಯೊಳ್ ಇಸು.

ಟೀಕು. — ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ = ಕನ್ನಡವಾದ; ಧಾತುಗೆ = ಧಾತುಗಳಿಗೆ; ಆ ಹೇತುವಿನೊಳ್ = ಆ ಕಾರಣದಲ್ಲಿ; ಸ್ವಪರಕರ್ತೃವೊಳ್ = ಸ್ವಕರ್ತೃಪರಕರ್ತೃವಿನಲ್ಲಿ; ಇಸು = ಇಸುಪ್ರತ್ಯಯಂ; ಬಾತಂ = ಹುಟ್ಟುವುದು; ಸಂಸ್ಕೃತದ = ಸಕ್ಕದದ; ಆ ಧಾತುಗೆ = ಆ ಧಾತುಗಳಿಗೆ; ಅನೇಕಾಕ್ಷ

1) ಧಾತೋರನೇಕಾಕ್ಷರಾದಿಸುಃ || ಭಾ. ಭೂ. 213. ||

(ಅನೇಕಾಕ್ಷರಗಳುಳ್ಳ ಧಾತುವಿನ ಎಡೆಯಿಂದ ವಿಭಕ್ತಿಗಣಂ ಪರವಾಗಲು ನಡುವೆ ಇಸು ಬರುವುದು.)

ಹೇತಾವಿಸುಃ || ಭಾ. ಭೂ. 220. ||

(ಹೇತುವಿನಲ್ಲಿ ಧಾತುವಿನಿಂದ ಪರವಾಗಲು ಇಸು ಬರುವುದು.)

ಧಾತುಗನೇಕಾಕ್ಷರಕಾ- |

ಪ್ರಾತವಿಭಕ್ತಿಗಳ ಮೊದಲೊಳಿಸು ತಾನಕ್ಕುಂ ||

ಹೇತುಪ್ರಯೋಗದೊಳ್ ತ- |

ಜ್ಞಾತಿಯೆ ಕರ್ಣಾಟಧಾತುಗಳ್ಳು ಮರ್ವಿಕ್ಕುಂ || ಶ. ಸ್ಮೃ. 96. ||

ರಕೆ = ಒಹುವರ್ಣಕ್ಕೆ; ನಿಜಕರ್ತೃಪೋಳ್ = ಸ್ವಕರ್ತೃವಿನಲ್ಲಿ; ಪ್ರಯೋಜನದೆಯೋಳ್ = ಪ್ರಯೋಜನದ ತಾವಿನಲ್ಲಿ; ಇಸು = ಇಸುವೆಂಬ ಪ್ರತ್ಯಯಂ ಹುಟ್ಟುವುದು.

ವೃತ್ತಿ.— ಕನ್ನಡದ ಧಾತುವಿಗೆ ಹೇತುವಿನೊಳಂ ಸ್ವಯಂಕರ್ತೃಕಪರ ಕರ್ತೃಕದೊಳಂ ಇಸುವಕ್ಕುಂ; ಸಂಸ್ಕೃತದನೇಕಾಕ್ಷರಧಾತುಗೆ ಸ್ವಯಂಕರ್ತೃವಿ ನೊಳಿಸುವಕ್ಕುಂ; ಪ್ರಯೋಜನವಸ್ತುವಿನೊಳ್ ಕರ್ತೃವಿವಕ್ಷೆಯಾಗೆ, ಇಸು ವಕ್ಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ.— ಹೇತುಗೆ— ಮಾತಿಂ ನಗಿಸಿದಂ.

“ಮೃಗಗಣಮಂ ಪೋದ ಪೆಜ್ಜಿಯಿಂ ಕಾಣಿಸಿದಂ.” || 558 ||

ಸ್ವಯಂಕರ್ತೃವಿವಕ್ಷೆಯಾಗೆ— ನಿಟ್ಟಿಸಿದಂ; ಕಂಟಿಸಿದಂ; ತುಟ್ಟಿಸಿದಂ.

“ಘೃತಾಹುತಿವಡೆದನಲನಂತೆ ಮಿಗೆ ದಳ್ಳಿಸಿದಂ.” || 559 ||

ಅನ್ಯಕರ್ತೃಗೆ— ನುಡಿಯಿಸಿದಂ; ಮುಡಿಯಿಸಿದಂ; ಕಡಯಿಸಿದಂ.

“ಕಡಯಿಸಿದಂ ಸುರರಿನಸುರರಿಂ ಪಾಲ್ಗಡಲಂ” || 560 ||

ಏಕಾಕ್ಷರದೊಳ್ ಅನ್ಯಕರ್ತೃಗೆ— ಈಯಿಸಿದಂ; ಕೇಯಿಸಿದಂ; ನೋಯಿ ಸಿದಂ.

“ಜಗುನೆಯ ತಡಿಯಲ್ಲ ತುಡುಗಳಂ ಮೋಯಿಸಿದಂ.” || 561 ||

ಸಂಸ್ಕೃತಧಾತುವಿನ ಸ್ವಯಂಕರ್ತೃಗೆ— ಖಂಡಿಸಿದಂ, ಖಂಡಿಸಿದವಂ.

“ಬರ್ಪಂಬಂ ನಿಶಿತವಿಶಿಖರಿಂ ಖಂಡಿಸಿದಂ” || 562 ||

ಭಿನ್ನಕರ್ತೃವಿನೊಳಿಸುವಿಲ್ಲ.

ಪ್ರಯೋಜನವಸ್ತುವಿಗೆ ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೆ— ಚಿತ್ರಿಸಿದಂ; ಮುದ್ರಿಸಿದಂ.

ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ— ಪೊಂಗಿಸಿದಂ; ಸೊಪ್ಪಿಸಿದಂ.

ಸೂತ್ರಂ¹⁾. || ೨೩೦ ||

The ವ of the Fu-
ture tense
when pre-

ನೆಗಲ್ದರ್ ರೇಫಠಿಲಿನಾಂ- |

ತಗಾಂತಸಾಂತೋತ್ಪದಿದಿರ ವತ್ವಂ ಪತ್ವಂ ||

1) ರಬಾಛಾಂ ವಸ್ತು ವಃ || ಭಾ. ಭೂ. 212. ||

(ರಬಿಕಾರಗಳತ್ತಣಿಂದ ಪರವಾದ ವಕಾರಕ್ಕೆ ವಕಾರಾದೇಶವಾಗುವುದು.)

ceded by ರ್ (F), ಪುಗುಗುಂ ದ್ವಿತ್ವಂ ಮೇಣ್ ಸುಗು
 ಷ್ (F), ಡ್, ನ್,
 ಗ್, ಸ್ and ಓ, ಯುಗಕ್ಕೆ ಲೋಪೋಕ್ತಿ ನಾಂತಣಾಂತಂ ಬತ್ವಂ. || 549 ||

becomes ಪ, and this ಪ may be doubled. In such circumstances ಗ್ and ಸ್ must be elided. The ವ preceded by ನ್ (as an exception) and ಷ್ becomes ಓ.

ಪದಚ್ಛೇದಂ. — ನೆಗಪ್ಪಿ ಡ್ ರೇಫವಜಿಸಾಂತಗಾಂತಸಾಂತೋತ್ಪದ ಇದಿರ ವತ್ವಂ
 ವತ್ವಂ; ಪುಗುಗುಂ ದ್ವಿತ್ವಂ ಮೇಣಾ; ಸುಗುಯುಗಕ್ಕೆ ಲೋಪೋಕ್ತಿ; ನಾಂತಣಾಂತಂ ಬತ್ವಂ.

ಅನ್ವಯಂ. — ನೆಗಪ್ಪಿ ಡ್ ರೇಫವಜಿಸಾಂತಗಾಂತಸಾಂತೋತ್ಪದ ಇದಿರ ವತ್ವಂ ವತ್ವಂ;
 ಮೇಣ್ ದ್ವಿತ್ವಂ ಪುಗುಗುಂ; ಸುಗುಯುಗಕ್ಕೆ ಲೋಪೋಕ್ತಿ; ನಾಂತಣಾಂತಂ ಬತ್ವಂ.

ಟೀಕು. — ನೆಗಪ್ಪಿ ಡ್ = ಪ್ರಸಿದ್ಧಿವಿಡಿವಿಡ್; ರೇಫ = ರೇಫಯ; ಐ = ಐಕಾರದ;
 ಷಿ = ಷಿಕಾರದ; ನಾಂತ = ನಕಾರಾಂತದ; ಗಾಂತ = ಗಕಾರಾಂತದ; ಸಾಂತ = ಸಕಾರಾಂತದ;
 ಓತ್ವದ = ಓಕಾರದ; ಇದಿರ = ಮುಂದಣ; ವತ್ವಂ = ಭವಿಷ್ಯಂತಿಯ ವಕಾರಂ; ವತ್ವಂ = ವಕಾರ
 ವಪ್ಪುದು; ಮೇಣ್ = ವಿಕಲ್ಪವಿದೆ; ದ್ವಿತ್ವಂ = ದ್ವಿಭಾವಂ; ಪುಗುಗುಂ = ಪ್ರವೇಶವಾಗುವುದು;
 ಸುಗುಯುಗಕ್ಕೆ = ಸುಕಾರ ಗುಕಾರಂಗಳ್; ಲೋಪೋಕ್ತಿ = ಲೋಪವ ವಾಕ್ಯಂ ಒಪ್ಪುದು;
 ನಾಂತಣಾಂತಂ = ನಕಾರಾಂತ ಣಕಾರಾಂತವಾಗಿ; ಬತ್ವಂ = ವಕಾರಂ ಬಕಾರವುಪ್ಪುದು.

ವೃತ್ತಿ. — ರೇಫವಜಿಕಾರವಿಕಾರನಕಾರಗಕಾರಸಕಾರಓಕಾರಾಂತದ ಧಾತು
 ವಿನ ಪರದ ಭವಿಷ್ಯಂತಿಯ ವಕಾರಕ್ಕೆ ವಕಾರಮಕ್ಕುಂ; ಅದರ್ಕೆ ವಿಕಲ್ಪದಿಂ
 ದ್ವಿತ್ವಮುಮಕ್ಕುಂ; ಗಾಂತಸಾಂತಧಾತುವಿನ ಕಡೆಗೆಲ್ಲೆಯುಂ ಲೋಪಮಕ್ಕುಂ.
 ನಾಂತಣಾಂತಂಗಳ ಪರದ ಪತ್ತಕ್ಕೆ ಒತ್ತಮಕ್ಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ರೇಫಕ್ಕೆ — ಕೂರ್ಪಂ. ಬರ್ಪಂ, ತರ್ಪಂ, ಇರ್ಪಂ;
 “ಆ ಪುರದೊಳಿರ್ಪನಿಸಕುಲದೀಪಂ ವಿಪುಲಪ್ರತಾಪಂ” || 563 ||
 ಐಕಾರಕ್ಕೆ — ಆರ್ಪಂ, ತೋರ್ಪಂ, ಮಾರ್ಪಂ.
 “ಮಾರ್ಪಡೆಗೆ ತೋಳ ಬಾಳ ಕೂರ್ಪಂ ತೋರ್ಪಂ” || 564 ||
 ಊಕಾರಕ್ಕೆ — ಅಱ್ಪಿಂ, ಅಗಱ್ಪಿಂ, ಕೀಱ್ಪಿಂ.
 ಷಕಾರಕ್ಕಾದೇಶಮಾದ ಷಿಕಾರಕ್ಕೆ — ಬೆಗಱ್ಪಿಂ, ಜನಱ್ಪಿಂ. ನೋಱ್ಪಿಂ.
 ಬೇಱ್ಪಿಂ, ಮಾಱ್ಪಿಂ.
 ನಕಾರಕ್ಕೆ — ಅಂಪಂ, ನೋಂಪಂ, ಸೀಂಪಂ.
 “ಮಲೆದು ನರನೊಳಾಂಪಂ ಗಾಂಪಂ” || 565 ||

ಗಾಂತಕ್ಕೆ — ಪೋಪಂ, ತಾವಂ, ತೂಪಂ.

“ತೋಳಪ ದಂತಮುರೀಚಿಸಂತತಿ ವರ್ವೆ ಬಳ್ಳಳಂ. . . . ನೀಳ್ವು”
|| 566 ||

“ . . . . ಲಲಾಟದೊಳ್ ಮಿಲುಪ ಕಣ್ಣುರಿಯಂತೆ” || 567 ||

ಸಾಂತಕ್ಕೆ — ತರಿಪಂ, ಬರಿಪಂ, ಇರಿಪಂ, ಬೆಸಪಂ, ಕಾಪಂ.

“ನಿನ್ನೊಡನೊಂದು ಭಾಗಮಂ ಬರಿವುದು.” || 568 ||

ಓಕಾರಕ್ಕೆ — ಓಪಂ.

ದ್ವಿತ್ವಕ್ಕೆ — ತೋಳಪ್ಪಂ; ಬೆಳಪ್ಪಂ; ಉದಯಿಪ್ಪಂ.

“ಉದಯಿಪ್ಪ ಗಂಡಮಾರ್ತಾಂಡನಲರ್ಚುಗೆಮ್ಮಂ ಗೆಲ್ಲು ಬೆಳಪ್ಪನೀಗೆ
ಬೀರಂಗಳಂ” || 569 ||

ಗಕಾರ ಸಕಾರಂಗಳ ಲೋಪಕ್ಕೆ — ಪೋಪಂ, ತಾವಂ, ಮಿಲುಪಂ; —
ತರಿಪಂ, ಬರಿಪಂ, ಇರಿಪಂ.

ಬಕಾರಕ್ಕೆ — ನಾಂಬಂ, ಎಂಬಂ, ತಿಂಬಂ.

“ಅದು ಪಣ್ಣದು ಪೋಗು ನೀನುಮಾನುಂ ತಿಂಬಂ” || 570 ||

ಉಣ್ಣಂ, ಕಾಣ್ಣಂ, ಪೂಣ್ಣಂ.

“ತಿರಿದುಣ್ಣಂ ಹರನನ್ನಿ ಕಾಡಕಸವಂ ತಿಂದಿದರ್ . . . .” || 571 ||

ಸೂತ್ರಂ. || ೨೩೨ ||

Also the ಪ in ದಪ (the suffix for the Present, may be doubled. — The tworoots ಸೋ and ಜೀ, when followed by ದ (the suffix for the Past) or ದಪ, insert ನ್. and becomes short.

ದಪದ ವಕಾರಕ್ಕೆಂ ಸಂ- |
ದಿವುದು ವಿಕಲ್ಪದೆ ಬುಧರ್ಕಳಿಂ ದ್ವಿತ್ವಂ ಸಂ- ||
ದಿವುದು ನಕಾರಂ ನೋಧಾ- |
ತುಸರದೊಳಾ ದದಪಮೊದವೆ ನೋಗಂ ಪ್ರಸ್ತಂ. || ೨೪೪ ||

ವದಕ್ಕೆದಂ. — ದಪನ ವಕಾರಕ್ಕೆಂ ಸಂವಿಪುದು ವಿಕಲ್ಪದೆ ಬುಧರ್ಕಳಿಂ ದ್ವಿತ್ವಂ. ಸಂವಿಪುದು ಸಕಾರಂ, ನೋಧಾತುಸರಮೊಳ್ ಆ ದದಪಂ ಒದವೆ; ನೋಗಂ ಪ್ರಸ್ತಂ.

ಅನ್ವಯಂ. — ದಪದ ವಕಾರಕ್ಕೆಂ ಬುಧರ್ಕಳಿಂ ದ್ವಿತ್ವಂ ವಿಕಲ್ಪದೆ ಸಂವಿಪುದು. ನೋಧಾತುಸರಮೊಳ್ ಆ ದದಪಂ ಒದವೆ, ಸಕಾರಂ ಸಂವಿಪುದು; ನೋಗಂ ಪ್ರಸ್ತಂ.

ಬೀಕು. — ದಪದ = ದಪಕಾರದ; ಪಕಾರಕ್ಕಂ = ವತ್ಸಕ್ಕಂ; ಬುಧರ್ಕ್ಕಂ = ವಿದ್ಯಾಂಸ-
ರಿಂದೆ; ವ್ವಿತ್ತಂ = ವ್ವಿರ್ಭಾವಂ; ವಿಕಲ್ಪದ = ವಿಕಲ್ಪವಿಂದೆ; ಸಂವಿಪ್ರಮಂ = ಸಂವಿಸುವಮಂ;
ನೋಧಾತುವರಮೋ = ನೋ ಎಂಬ ಧಾತುವಿನ ಪರದಲ್ಲ; ಆ ದಪದಂ = ಆ ದಕಾರ ದಪ
ಕಾರಂಗಳ್; ಒದಪೆ = ಪ್ರಾಪ್ತಿಸೆ; ಸಕಾರಂ = ಸಕಾರಾಗಮಂ; ಸಂವಿಪ್ರಮಂ = ಬಪ್ರಮದಂ;
ನೋಗಂ = ನೋ ಎಂಬುದರ್ಕ್ಕಂ; ಪ್ರಸ್ವಂ = ಪ್ರಸ್ವಂ ಬಪ್ರಮದಂ.

ವೃತ್ತಿ. — ವಿಕಲ್ಪದಿಂದ ದಪದ ಪಕಾರಕ್ಕಂ ವ್ವಿತ್ತಮಕ್ಕಂ. ದ ದಪಂಗಳೊದವೆ ನೋಧಾತುವಿನ ಪರದೊಳ್ ಸಕಾರಮುಂ ನೋಗೆ ಹ್ರಸ್ವಮುಂ ಅಕ್ಕಂ. ಸಮುಚ್ಚಯದಿಂದ ಬೇ ಎಂಬ ಧಾತುಗಮಂತೆ.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ದ್ವಿತ್ವವಿಕಲ್ಪಕ್ಕೆ — ಬರೆದಪಂ, ಬರೆದವ್ವಂ; ಕರೆದಪಂ, ಕರೆದವ್ವಂ, ನಿಲಿಸಿದಪಂ, ನಿಲಿಸಿದವ್ವಂ; ಇಲಿದಪಂ, ಇಲಿದವ್ವಂ.

“ . . . . ಮಗಧೇಶನಂ ನಿಲಿಸಿದವ್ವಂ ಜೋಳನಂ ಭಾಷೆಯಂ |
ಹರಿ ಕೇಳ್ . . . . . ” || 572 ||

ನೋಬೇಧಾತುಗಳ್ಳಿ — ನೊಂದಂ. ನೊಂದಪಂ; ಬಿಂದಂ, ಬಿಂದಪಂ.

ಸೂತ್ರಂ.¹⁾ || ೨೩೩ ||

When the action of the second person of a prohi- ಸತತಂ ಮಧ್ಯಮಪುರುಷ |
ಪ್ರತಿಷೇಧದ ವಿಧಿಯೊಳಂ ಪ್ರಯೋಜನವಸ್ತಾ ||

1) ಕ್ರಿಯಾಯಾಂ ಕ್ರಿಯಾರ್ಥಾಯಾಮಲ್ || ಭಾ. ಭೂ. ೨೨೧. ||
(ಕ್ರಿಯೆ ಕ್ರಿಯಾರ್ಥವನ್ನು ಸುಷಿವರೆ ಧಾತುವಿನತ್ತಣಿಂದ ಆಲ್ ಎಂದಾಗುವುದು.)

ಪ್ರತಿಷೇಧೇ ಚ || ಭಾ. ಭೂ. ೨೨೨. ||

(ಪ್ರತಿಷೇಧಾರ್ಥದಲ್ಲಿಯೂ ಆಲ್ ಎಂದಾಗುವುದು.)

ಕ್ರಿಯೆ ತಾಂ ಕ್ರಿಯಾರ್ಥಮವ್ವ |

ಲ್ಲಿಯಲಕ್ಕಂ . . . . . || ಶ. ಸ್ಮೃ. ೧೩. ||

ಪ್ರತಿಷೇಧದೊಳಂ ಕೆಲಬರ |

ಮತದಿಂದಲಾ ವರ್ತಿಕುಂ . . . . . || ಶ. ಸ್ಮೃ. ೧೪. ||

hibition (ಪ್ರತಿಷೇಧಂ) ಶ್ರಿತಹೇತುಕ್ರಿಯೆಯೊಳಮು- |
 is changed into ನ್ವಿತಮಲ್ಪ್ರಿಯೆ ತಾಂ ಕ್ರಿಯಾರ್ಥಮಪ್ಪಡೆಗಳೊಳಂ.
 an order (ವಿಧಿ), ಅಲಿಂ (ಅಲ್ + ಇಂ) || ೨೪೫ ||
 ಅಲಿಂ (ಅಲ್ + ಇಂ) is used¹⁾. ಅಲ್ denotes a) prohibition, is used b) to express usefulness or fitness for, and c) to make an action the object of an action.

ವದಕ್ಕೆ ಲಿದಂ. — ಸತತಂ ಮಧ್ಯಮಪುರುಷಪ್ರತಿಷೇಧದ ವಿಧಿಯೊಳಂ ಪ್ರಯೋಜನವಸ್ತುವ್ರಿತಹೇತುಕ್ರಿಯೆಯೊಳಂ ಅಸ್ವಿತಂ ಅಲ್ ಕ್ರಿಯೆ ತಾಂ ಕ್ರಿಯಾರ್ಥಂ ಅಪ್ಪ ಎಡೆಗಳೊಳಂ.

ಅಸ್ವಿಯಂ. — ಸತತಂ ಮಧ್ಯಮಪುರುಷಪ್ರತಿಷೇಧದ ವಿಧಿಯೊಳಂ ಪ್ರಯೋಜನವಸ್ತುವ್ರಿತಹೇತುಕ್ರಿಯೆಯೊಳಂ ಕ್ರಿಯೆ ತಾಂ ಕ್ರಿಯಾರ್ಥಂ ಅಪ್ಪಡೆಗಳೊಳಂ ಅಲ್ ಅಸ್ವಿತಂ.

ಟೀಕು. — ಸತತಂ = ಅವಾಗಳುಂ; ಮಧ್ಯಮಪುರುಷ = ಮಧ್ಯಮಪುರುಷದ; ಪ್ರತಿಷೇಧದ = ಪ್ರತಿಷೇಧಾರ್ಥದ; ವಿಧಿಯೊಳಂ = ವಿಧಿಯಲ್ಲಿಯುಂ; ಪ್ರಯೋಜನವಸ್ತು = ಪ್ರಯೋಜನವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ; ಅಪ್ರಿತ = ಅಪ್ರಿಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟ; ಹೇತುಕ್ರಿಯೆಯೊಳಂ = ಕಾರಣಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿಯುಂ; ಕ್ರಿಯೆ = ಕ್ರಿಯೆ; ತಾಂ = ತಾಂ; ಕ್ರಿಯಾರ್ಥಂ = ಕ್ರಿಯಾಪ್ರಯೋಜನಂ; ಅಪ್ಪಡೆಗಳೊಳಂ = ಅಗುನೆಡೆಗಳಲ್ಲಿಯುಂ; ಅಲ್ = ಅಲ್ಲೆಂಬುದು; ಅಸ್ವಿತಂ = ಕೂಡಲ್ಪಡುವುದು.

ವೃತ್ತಿ. — ಮಧ್ಯಮಪುರುಷಪ್ರತಿಷೇಧದ ಕ್ರಿಯೆ ವಿಧ್ಯಾರ್ಥಮಾದಲ್ಲಿಯುಂ ಪ್ರಯೋಜನವಸ್ತುವಿಂಗೆ ನಿಮಿತ್ತಮಪ್ಪ ಕ್ರಿಯೆಯೊಳಂ ಕ್ರಿಯೆ ತಾಂ ಕ್ರಿಯಾರ್ಥಮಂ ಪೇರಿಪ್ಪಡೆಯೊಳಂ ಅಲ್ ಅಕ್ಕುಂ.

- ಪ್ರಯೋಗಂ. — ವಿಧ್ಯಾರ್ಥಮಾದಲ್ಲಿ — ಉಸಿರಲಿಂ; ನಿರಾಲಿಂ.
 “ಸಾರಲಿಂ ಬಲ್ಲೆನಿರಿಯನೆಂದುದೆ ಮಾತು” || 573 ||
 “ಎಳಿದಂ ಗೆಯ್ಯಲಿವಿಾಗಳೆಮ್ಮೊಳ್;” || 574 ||
 “ಆರಯ್ದಾರುಂ ಸಾರಲಿಂ.” || 575 ||

The 88th Sūtra of the 4th Pāda of the ಅಭ್ಯಾಸನುಶಾಸನಂ says: || ಪ್ರಾಕ್ರಿಯೋಗೇ ಚಾವಿಕ್ಯತಾತ್ || ಅವಿಕ್ಯತಾದಿನುಃ ಪ್ರಾಗ್ ಅಲ್ ಭವತಿ ಬೇದಂ ಬೇದ ಇತ್ಯನಯೋಃ ಪ್ರಯೋಗೇ ಅಪ್ರಯೋಗೇ ಚ ಸಮಯೇ || Examples: ಸಂಚಿರಂ ನಂಬಲಿಂ ಬೇದಂ | ನಂಬಲಿಂ ಬೇದ | ನಂಬಲಿಂ | ಅಕಾರ್ಯಮಂ ಮಾಡಲಿಂ ಬೇದಂ | ಮಾಡಲಿಂ ಬೇದ | ಮಾಡಲಿಂ | ಅವಿಕ್ಯತಾದಿತಿ ಕಿಂ || ನೋಡಲ್ ಬೇದ | etc.

ವಿಧ್ಯರ್ಥಮಲ್ಲದ ಪ್ರತಿಷೇಧಕ್ರಿಯೆಯೊಳ್ ಅಲ್ ಅಕ್ಕುಂ.

“ಪೆಱಿತೊಂದನಣಂಬಗೆಯಲ್ ಗಡ ನಿನಗೆ ಸುಮತಿ ಬೇರಾಂ
ಬೇರಾಂ” || 576 ||

“ಬನದಲ್ಲಿ ಪುಗಲ್ ಪುಗಲೆಂಬ ಗಂಡುಗೋಗಿಲೆ” || 577 ||

ಪ್ರಯೋಜನವಸ್ತುಕ್ರಿಯೆಗೆ—

“ತಲಿಯಲ್ತಕ್ಕಳವರ್ತಿಗಳೆ” || 578 ||

ಜಡದೀಯಲ್ತಕ್ಕ ಸಂಪತ್ತಿ; ಮಾತಲಿಯಲ್ತಕ್ಕ ವಿವೇಕಂ.

ಕ್ರಿಯೆಗೆ — ಗೆಲಲ್ಬಗೆದಂ; ಪುಗಲ್ಬಂದಂ, ಮುತ್ತಲ್ಬೆತ್ತಿಂ.

ಈಯಲ್ಬಂದತ್ತು ಕಲ್ಪಾಂಘ್ರಪಮಛಮತಮಂ” || 579 ||

ಸೂತ್ರಂ.¹⁾ || ೨೩೪ ||

ಸಂದಿಪುದಲ್ವಿನ ವರದೊಳ್ |

ಬಂದು ಕೆಕಾರಮುಮದೊರ್ಮೆ ವೈಕಲ್ಪಿಕದಿಂ ||

ಸಂದಿಪುದಲ್ಲಂ ಲೋಪಂ |

ಬಂದಾ ಪ್ರತಿಷೇಧವಿಧಿಯನೆೊದವದ ಪಕ್ಷಂ. || ೨೪೬ ||

In the last two cases the Dative of ಅಲ್ (ಅಲಕ್ಷ್ಯ) may be used, or the ಲ್ be dropped.

ವದಚ್ಛೇದಂ. — ಸಂದಿಪುದು ಅಲ್ವಿನ ವರದೊಳ್ ಬಂದು ಕೆಕಾರಮುಂ ಅದು ಒರ್ಮೆ, ವೈಕಲ್ಪಿಕದಿಂ ಸಂದಿಪುದು ಅಲ್ಲಂ (ಅಲ್ಲಂ) ಲೋಪಂ ಬಂದು. ಆ ಪ್ರತಿಷೇಧವಿಧಿಯಂ ಒದವದ ಪಕ್ಷಂ.

ಅಸ್ವಯಂ. — ಆ ಪ್ರತಿಷೇಧವಿಧಿಯಂ ಒದವದ ಪಕ್ಷಂ ಅಲ್ವಿನ ವರದೊಳ್ ಕೆಕಾರಮುಂ ಅದು ಒರ್ಮೆ ಬಂದು ಸಂದಿಪುದು, ವೈಕಲ್ಪಿಕದಿಂ ಅಲ್ಲಂ ಲೋಪಂ ಬಂದು ಸಂದಿಪುದು.

ಬೀಕುಂ. — ಆ ಪ್ರತಿಷೇಧವಿಧಿಯಂ = ಆ ಮಧ್ಯಮಪುರುಷದ ಪ್ರತಿಷೇಧದ ವಿಧಿಯಂ; ಒದವದ ಪಕ್ಷಂ = ಪ್ರಾಪ್ತಿಸದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ; ಅಲ್ವಿನ = ಅಲ್ ಎಂಬುದು; ವರದೊಳ್ = ಮುಂದು

1) ಸಂಗತಾಂತರೇ ಬಹುಳ ಮಲ್ಲೋಪಃ || ಭಾ. ಭೂ. ೨೨೩. ||

(ಪದಾಂತರ ಸಂಗತಿಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ ಎಂಬುದು ವಿಕಲ್ಪದಿಂದ ಲೋಪವಾಗುವುದು.)

. . . . ಪದಾಂತರದಿಂ ಸಂ- |

ಗತಿಯಾಗಲ್ಲೋಪಂ ಮೇಣ್ |

ಚತುರ್ಥಿ ಸಮಸಲ್ಲ ಮೆಂಬದಹೋಳ್ ಕೆಲಬರ್

|| ಶ. ಸ್ಮೃ. ೧೪. ||

ಗಡೆಯಲ್ಲಿ; ಕೆಕಾರಮುಂ = ಕೆಕಾರಮುಂ; ಅದು = ಅದು; ಬಂದು = ಬಂದು ಬಾರೆ; ಬಂದು = ಬಂದು; ಸಂದಿಪುದು = ಸಂದಿಸುವುದು; ವೈಕಲ್ಪಿಕದಿಂ = ವಿಕಲ್ಪದಿಂದೆ; ಅಲ್ಲಂ = ಆಲ್ ಎಂಬುದು ಲಕಾರಕ್ಕಂ; ಲೋಪಂ = ಅದರ್ಶನಂ; ಬಂದು ಸಂದಿಪುದು = ಬರ್ಪುದು.

ವೃತ್ತಿ. — ಪ್ರತಿಷೇಧದ ನಿಧಿ ಪೂರ್ವದೊಡಲುವಿನ ಮುಂದೊರ್ಮೆ ಕೆಕಾರ ಮಕ್ಕುಂ; ಆ ಅಲ್ಲೆ ವಿಕಲ್ಪದಿಂ ಲೋಪಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ಕೆಕಾರಕ್ಕೆ — ನುಡಿಯಲ್ವೆ ಬಂದಂ; ಪೊಯಿಲ್ವೆ ಕೇಳ್ವಂ; ಬೇಡಲ್ವೆ ಬಂದಂ.

“ಬಿತ್ತರಿಸಲ್ವೆವೇಯಿಂ ಸುವರ್ಣೋತ್ಕರಮಂ” || 580 ||

ಅಲುವಿನ ಲೋಪಕ್ಕೆ — ಉಡಲ್ವೇಯಿಂ, ಉಡವೇಯಿಂ; ತರಲ್ವೇಯಿಂ, ತರವೇಯಿಂ.

“ತರವೇಯಿಂ ಸನ್ನದ್ಧವಾಚಿಸಾಧನಮಂ” || 581 ||

ಸೂತ್ರಂ¹⁾. || ೨೫೫ ||

The Terminations for the Past Participle (ಭೂತಕಾಲ ಕ್ರಿಯೆ) are ಉ and ಇ; those for the Present Participle (ವರ್ತಮಾನಕ್ರಿಯೆ) are ಉತುಂ, ಉತ್ತುಂ, ಉತ್ತೆ, ಉತೆ.

ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯಮುತ್ಪಮಿತ್ತಂ |
ಮತಿವಂತರಿಸೆಯ್ಲೆ ಪೂರ್ವಕಾಲಕ್ರಿಯೆಗಾ- ||
ಯುತುಮುತ್ತುಮುತ್ತೆಯತೆಯೆಂ- |
ದುತಗುಳ್ಳಂ ವರ್ತಮಾನವಿಹಿತಕ್ರಿಯೆಯೊಳ್. || ೨೫೫ ||

ವದಚ್ಛೇದಂ. — ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯಂ ಉತ್ತಂ ಇತ್ತಂ ಮತಿವಂತರಿಂ ಎಯ್ಲೆ ಪೂರ್ವಕಾಲ ಕ್ರಿಯೆಗೆ: ಆ, ಉತುಂ ಉತ್ತುಂ ಉತ್ತೆ ಉತೆ ಎಂದು. ತಗುಳ್ಳಂ ವರ್ತಮಾನವಿಹಿತಕ್ರಿಯೆಯೊಳ್.

ಅನ್ವಯಂ. — ಮತಿವಂತರಿಂ ಎಯ್ಲೆ ಪೂರ್ವಕಾಲಕ್ರಿಯೆಗೆ ಉತ್ತಂ ಇತ್ತಂ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯಂ; ವರ್ತಮಾನವಿಹಿತಕ್ರಿಯೆಯೊಳ್ ಆ, ಉತುಂ ಉತ್ತುಂ ಉತ್ತೆ ಉತೆ ಎಂದು. ತಗುಳ್ಳಂ.

1) ಉತುಮುತ್ತುಮಂತೇ ತದಾತ್ವೇ || ಭಾ. ಭೂ. 224. ||
(ವರ್ತಮಾನದಲ್ಲಿ ಉತು, ಉತುಂ, ಉತ್ತುಂ ಎಂಬಿವು ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಹತ್ತುವುವು.)
. . . ವರ್ತಮಾನಗತಿಗುತ್ತುಮುತುಂ
ದ್ವಯಮಕ್ಕುಂ ಪೂರ್ವಭವ- |
ಕ್ರಿಯೆಯೊಳಿದುತ್ತಯಂಗಳಕ್ಕುಂ ಪೀನಂ || ಶ. ಸ್ಮೃ. 93. ||

ಬೀಕು. — ಸುತಿವಂತರಿಂ = ಬುಧ್ಧಿವಂತರಿಂದೆ; ಎಯ್ತು = ಚೆನ್ನಾಗಿ; ಪೂರ್ವಕಾಲ
 ಕ್ರಿಯೆಗೆ = ಮೊದಲ ಕಾಲದ ಕ್ರಿಯೆಗೆ; ಉತ್ಪಂ = ಉಕಾರಂ; ಇತ್ಯಂ = ಇಕಾರಂ; ಪ್ರತಿ
 ಪಾದ್ಯಂ = ಸ್ವತಿಸಾಧಿಸಲ್ಪದುವುದು; ವರ್ತಮಾನ = ವರ್ತಮಾನಕಾಲದಲ್ಲಿ; ವಿತಿ = ಕೂಡ
 ಲ್ಪಟ್ಟ; ಕ್ರಿಯೆಯೆಳ್ಳ = ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ; ಆಯುತುಂ = ಆ ಉತುಂ ಎಂದು; ಉತ್ತುಂ = ಉತ್ತುಂ
 ಬಂದು; ಉತ್ತೆ = ಉತ್ತೆ ಎಂದು; ಉತೆ = ಉತೆ ಎಂದು; ತಗುಳ್ಳಂ = ಎಯ್ದುವುದು.

ವಿಕಾರಂ (not in Mdb. Ms.). — ಈ, ಓ, ಕಾ, ಕೇ, ಕೇ, ನೋ, ಪೂ, ಬೇ, ದಾ
 ಎಂಬೀಕಾಕ್ಷರ ಧಾತುಗಳ್ಳಂ ಇಕಾರಾಂತಂಗಳ್ಳಂ ಉಕಾರಾಂತಂಗಳ್ಳಂ ಉಕಾರಂ ಪತ್ತುವುದು.
 ಉಕಾರಾಂತಂಗಳ್ಳಂ ಇಕಾರಂ ಪತ್ತುವುದು. ವ್ಯಂಜನಾಂತಂಗಳ್ಳಂ ಎರಡುಂ ಪತ್ತುಗುಂ. ತಲ್ಲಿ
 ಉತ್ಪಂ ಪತ್ತಿದಲ್ಲಿ ಭೂತಕಾಲದ ದಕಾರಂ ಪತ್ತುವುದು, ಇತ್ಯಂ ಪತ್ತಿದಲ್ಲಿ ದತ್ಯಂ ದಾರಮ; ಆವಂ
 ಪ್ರಯೋಗಂಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡಿ ತಿಳಿವುದು. ಬಂದಂ ಪೋದಂ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಬಂದು ಪೋದಂ; ಪೋದಂ
 ಬಂದನೆಂಬಲ್ಲಿ ಪೋಗಿ ಬಂದಂ ಎಂಬಂತೆ.

ವ್ಯಕ್ತಿ. — ಭೂತಕಾಲಕ್ರಿಯೆಯೊಳುಕಾರಮುಮಿಕಾರಮುಮಕ್ಕುಂ; ವರ್ತ
 ಮಾನಕ್ರಿಯೆಯೊಳುತುಂ ಉತ್ತುಂ ಉತ್ತೆ ಉತೆ ಎಂದು ನಾಲ್ಕು ರೂಪಮಕ್ಕುಂ.

ಭೂತಕಾಲದುಕಾರಕ್ಕೆ — ಕುಸಿದು ನಡೆದಂ; ಒಸೆದು ಕೊಟ್ಟಂ; ನೆನೆದು
 ಪೇರ್ಪಿಂ; ಮಿದುಂಡಂ.

“ಮಿದುಂಡು ಕುಡಿದು ಮಗುಟ್ಟಿಂ |
 ಬಂದಿಪೋದಮಿರ್ಪ . . . . .” || 582 ||

ಇಕಾರಕ್ಕೆ — ನಜ್ಜಿ ಬಂದಂ; ಮಜ್ಜಿ ಪೋಗಿಟ್ಟಿಂ; ಎತ್ತಿ ನಡೆದಂ; ಮುತ್ತಿ
 ಬಿಟ್ಟಂ.

“ . . . . ತಿರ್ದಿ ನರನುದ್ಧಮಿಸೆ ಬೇರ್ಪಿಟ್ಟಿಂ” || 583 ||

ವರ್ತಮಾನದೊಳ್ ಉತುಗೆ — ನಗುತುಂ ಬಂದಂ; ಪುಗುತುಮಿರ್ದಂ;
 ಕರೆಯುತುಂ ಪೋದಂ.

“ . . . . ಸೂಸುತುಂ ನದನದ್ಯಜ್ಞಜಲಂಗಳಂ” || 584 ||

ಉತ್ತುಗೆ — ಕಾದುತ್ತುಂ ಬಂದಂ; ಜಟಿಯುತ್ತುಂ ಪೋಡೆದಂ.
 “ . . . . ಕಪಿಧ್ವಜಂ ನಿಳ್ಳಿ ಸಿವರ್ತಿಸುತ್ತುಮಿರೆ” || 585 ||

“ಕೆಬಲಿತ್ತುಂ ಮಣಲಂ . . . . .” || 586 ||

ಉತ್ತಿಗೆ—ಕೆತ್ತುತ್ತೆ ಕಡಿದಂ; ಪರಸುತ್ತೆ ಬಂದಂ.

“ಪೋಗು ಪೋಗು ಕಾದುತ್ತೆ ಬಂದಪೆಂ ಸಲ್ಲವೆಮ್ಮೊಳಿವು” || 587 ||

ಉತೆಗೆ—ಮಿರುಗುತೆ ಪೋದಂ; ಎಸುತೆ ನಿದಂ; ಇಸುತಿರ್ದಂ.

“ತನ್ನಾಚ್ಚಿಗೆ ಪೇಯುತಿರ್ಪರ್ . . . .” || 588 ||

ಸೂತ್ರಂ¹⁾. || ೨೩೬ ||

When the roots ಎನ್, ತರ್, ಬರ್, ಕೊಲ್ and ಸಲ್ are followed by ದ and ದಪ, they be- come ಮನ್, ತನ್, ಬನ್, ಕೊನ್ and ಸನ್; ನಿಲ್ may keep its form.	ದ ದಪಂಗಳ್ಳರದೊಳ್ತಾ- ಮೊದವಿರೆ ಮಿಯೆಂಬುದರ್ಕೆ ತರ್ಬರ್ಗಳೊಂ- ದಿದ ಕೊಲ್ಲಲ್ಲಗಳ್ಳಮದಿ- ಪುರ್ದು ನತ್ತಂ ನಿಲೆ ಬಲ್ಲರಿಂದೆ ವಿಕಲ್ಪಂ. ೨೪೮
---	---

ಪದಚ್ಛೇದಂ.— ದ ದಪಂಗಳ್ ಪರದೊಳ್ ತಾಂ ಒದವಿ ಆರೆ, ಮೊ ಎಂಬುದರ್ಕೆ ತರ್ ಬರ್ಗಳ್ ಒಂದಿದ ಕೊಲ್ ಸಲ್ಗಳ್ ಅಮರ್ದು ಇರ್ಪುದು ನತ್ತಂ; ನಿಲೆ ಬಲ್ಲರಿಂದೆ ವಿಕಲ್ಪಂ.

ಅನ್ವಯಂ.— ಪರದೊಳ್ ದ ದಪಂಗಳ್ ತಾಂ ಒದವಿರೆ, ಮೊ ಎಂಬುದರ್ಕೆ ತರ್ ಬರ್ಗಳ್ ಒಂದಿದ ಕೊಲ್ ಸಲ್ಗಳ್ ನತ್ತಂ ಅಮರ್ದು ಇರ್ಪುದು; ನಿಲೆ ಬಲ್ಲರಿಂದೆ ವಿಕಲ್ಪಂ.

ಟೀಕು.— ಪರದೊಳ್ = ಧಾತುವಿನ ಪರದಲ್ಲಿ; ದ ದಪಂಗಳ್ = ದಕಾರ ದಪಕಾರಂಗಳ್; ತಾಂ = ತಾಂ; ಒದವಿರೆ = ಪ್ರಾಪ್ತಿಸಿರೆ; ಮೊ ಎಂಬುದರ್ಕೆ = ಮೊ—ನೂಪನೇ— ಎಂಬ ಧಾತುವಿಗೆ; ತರ್ಬರ್ಗಳ್ = ತರ್ ಬರ್ ಎಂಬ ಧಾತುಗಳ್; ಒಂದಿದ ಕೊಲ್ಲಲ್ಗಳ್ =

1) ಹಿಂಸಾರ್ಥಗತ್ಯರ್ಥಯೋಲೋಕನಃ || ಭಾ. ಭೂ. 232. ||
 (ಹಿಂಸಾರ್ಥ ಗತ್ಯರ್ಥಗಳನ್ನು ಸುಡಿಯುವ ಧಾತುಗಳ ಲಕಾರಕ್ಕೆ ವ್ಯಂಜನವು ಪರವಾದರೆ ಸಕಾರಾವೇಶವುಂಟು.)
 ವಾ ಸ್ಥಿತ್ಯರ್ಥಕಸ್ಯ || ಭಾ. ಭೂ. 233. ||
 (ಸ್ಥಿತ್ಯರ್ಥವನ್ನು ಸುಡಿಯುವ ಧಾತುವಿನ ಲಕಾರಕ್ಕೆ ವಿಕಲ್ಪದಿಂದ ನಕಾರ.)
 ಆನಯನಾಗಮನಾರ್ಥವರ್ತಿನೋ ರೇಫಸ್ಯ || ಭಾ. ಭೂ. 234. ||
 (ಆನಯನ ಆಗಮನಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಸುಡಿಯುವ ಧಾತುಗಳ ರೇಫಕ್ಕೆ ಸಕಾರಾಗಮವುಂಟು.)

ಕೂಡಿದ ಕೊಲ್ ಸಲ್ ಎಂಬ ಧಾತುಗಳ್ಳಿ; ನತ್ತಂ = ನಕಾರಂ; ಅಮರ್ದಿಪ್ಪದು = ಪೊರ್ದುಗೆ ಯಾಗಿಪ್ಪದು; ನಿಲ್ಗೆ = ನಿಲ್ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ; ಬಲ್ಲರಿಂದೆ = ಬಲ್ಲ ವಿಧ್ವಾಂಸರಿಂದೆ; ವಿಕಲ್ಪಂ = ವಿಕಲ್ಪವಾಗಿ ಬಪ್ಪದು.

ವಿಚಾರಂ. — (not in Mdb. Ms.) — ಶಬ್ದಾನುಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಸೂತ್ರಂ — || ಕೊಲ್ಪ ಲೋರ್ ನೆ || 4, 50 || ಕೊಲ್ಪಲ್ ಇತ್ಯೇತಯೋರ್ಧಾರ್ತೋರ್ ನಕಾರಾದೇಶೋ ಭವತಿ ದಕಾರಾದೌ ಪ್ರತ್ಯಯೇ ವರೇ || ಎಂದುವಾಗಿ ಕೊಲ್ ಸಲ್ ಎಂಬ ಧಾತುಗಳ್ಳಿ ನಕಾರಾದೇಶಮುಕ್ಯಂ, ದಕಾರಾದೌ ಪ್ರತ್ಯಯಂ ವರವಾಗಿ. || ತರ್ಪರೋರ್ ಇಮಿ ಚ || 4, 51 || ತರ್ಪರ್ ಇತ್ಯೇತ ಯೋರ್ಧಾರ್ತೋರ್ ನಕಾರಾದೇಶೋ ಭವತಿ ದಕಾರಾದೌ ಪ್ರತ್ಯಯೇ ಇಮಿ ಚ ವರೇ || ಎಂದು ವಾಗಿ ತರ್ ಬರ್ ಎಂಬ ಧಾತುಗಳ್ಳಿ ನಕಾರಾದೇಶಮುಕ್ಯಂ, ದಕಾರಾದೌ ಪ್ರತ್ಯಯಂ ವರವಾಗಿಯುಂ ಮುಕ್ಯಮಪ್ಪರೂಪದ ವಿಧ್ಯರ್ಥದ ಬಹುವಚನವಾದ ಇಮ್ ಎಂಬುದು ವರವಾಗಿಯುಂ; ಅದಂತೆಂದೊಡೆ — ತಂದಂ, ತಂದವಂ, ತಂದು, ತನ್ನಿಂ; ಬಂದಂ, ಬಂದವಂ, ಬಂದು, ಬನ್ನಿಂ ಎಂದರಿವುದು.

ವೃತ್ತಿ.—ದ ದಪಂಗಳ್ ವರವಾಗೆ, ಮಿ ಎಂಬುದರ್ಕಂ ತರ್ ಬರ್ಗಳ ರೇಫ ಗಂ ಕೊಲ್ ಸಲ್ಗಳ ಲತ್ತಕ್ಕಂ ನಕಾರಾದೇಶಂ; ನಿಲ್ ಎಂಬುದರ್ಕೆ ವಿಕಲ್ಪಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ.— ಕ್ರಮಪ್ರಯೋಗಕ್ಕೆ—

- “ಅಲರ ಮುಚಿಯೊಳ್ ಮಿಂದಂ ಭೂಪಾಳಮನ್ಮಥನಾಚಿಯೊಳ್” || 589 ||
- “ನಡೆತಂದಂ ಮೇರೆದಪ್ಪಿ ಕವಿವಂಬುಧರಂ ಬೊಲ್” || 590 ||
- “ಆವನ ಬೀಡಿನಭಿರಮತಿರೋಜವಾರ್ತಂದರಿಂದಂ” || 591 ||
- “ಬಂದಂ ಫಲ್ಲಣನಿಲ್ಲ ಸಂದಯಮಣಂ ತಾನಿಲ್ಲ . . .” || 592 ||
- “ಕೊಂದನಿನ್ನೆಗೊಂಡೆಗಳನೆಯ್ದುವು” || 593 ||
- “ತಂತಮನೆ ಕೊಂದರೆಂದು ಪಡೆಯಾ ಸಕಳಂ” || 594 ||
- “ಕೊಂದಂ ಕೊಳ್ವಂತೆ ರಸಮನಂಜನಸಿದ್ಧಂ” || 595 ||
- “ಬೀಡರ ವೋಲ್ ಮಸಗಿ ತುರುಗೊಳಲ್ ಬಚ್ಚಿ ಸಂದಂ” || 596 ||

ಮಿಂದಪಂ, ತಂದಪಂ, ಬಂದಪಂ, ಕೊಂದಪಂ, ಸಂದಪಂ.

ನಿಲ್ಗೆ — ನಿಂದಂ, ನಿಲ್ಲಂ; ನಿಂದಪಂ, ನಿಲ್ಲಪಂ.

- “ಮಂಡಲವ್ಯೂಹಮನೊಟ್ಟಿ ನಿಂದಂ ನಿಚಿಯಲ್ . . .” || 597 ||
- “ಬೆನ್ನೊಳ್ ನಿಲ್ಲಂ ಗಾಂಡೀವಿ” || 598 ||

ಸೂತ್ರಂ¹⁾. || ೨೩೭ ||

Further, before the affixes ದ and ವಪ. the roots ಇಸು, ಬಿಸು, ಗಿಣು, ಕಿಣು, ತಿಪು, and ಕಿಡು changing their ಾ into ಂ, become

ಪ್ರಕೃತಿಯ ಪೂರ್ವದಿಹಾರದೊ - |
 ಉಕಾರದೊಳ್ ಪ್ರಸ್ವದಿತ್ವಮೊತ್ತಂ ಬಹುಳಂ ||
 ಪ್ರಕಟಂ ತರ್ಬರ್ಗಳ ಮೊದ - |
 ಲಕಾರದೊಳ್ವೀರ್ಘವಿಧಿ ವಿಲೋಮಕ್ರಿಯೆಯೊಳ್.

|| ೨೪೯ ||

ಎಚ್, ಬಿಚ್, ಗಚ್, ಕಿಚ್, ತೆಚ್, ಕಿಟ್; and the roots ಉಗು, ಪುಗು, ಕುಡು, ತುಡು, changing their ಉ into ಂ, become ಒಕ್, ಪೊಕ್, ಕೊಟ್. ತೊಟು. - The ಆ in ತರ and ಬರ್ lengthened in the Negative (ವಿಲೋಮಕ್ರಿಯೆ).

ವದಚ್ಚೇದಂ. - ಪ್ರಕೃತಿಯ ಪೂರ್ವದ ಇಕಾರದೊಳ್ ಉಕಾರದೊಳ್ ಪ್ರಸ್ವದ ಎತ್ತಂ ಒತ್ತಂ ಬಹುಳಂ; ಪ್ರಕಟಂ ತರ್ ಬರ್ಗಳ ಮೊದಲ ಆಕಾರದೊಳ್ ವೀರ್ಘವಿಧಿ ವಿಲೋಮಕ್ರಿಯೆಯೊಳ್.

ಅನ್ವಯಂ. - ವಿಲೋಮಕ್ರಿಯೆಯೊಳ್ ತರ್ಬರ್ಗಳ ಮೊದಲ ಆಕಾರದೊಳ್ ವೀರ್ಘವಿಧಿ ಪ್ರಕಟಂ ಎಂಬುದನ್ವಯಂ.

ಟೀಕು. - ದ ದವಂಗಳ್ವರಮಾದ ಎಂಬುದನುವರ್ತನೆ - ಪ್ರಕೃತಿಯ = ದ ದವಂಗಳ್ವರಮಾದ ಧಾತುವಿನ; ಪೂರ್ವದ = ಮೊದಲ; ಇಕಾರದೊಳ್ = ಇಕಾರದಲ್ಲಿ; ಉಕಾರದೊಳ್ = ಉಕಾರದಲ್ಲಿ; ಪ್ರಸ್ವದ = ಪ್ರಸ್ವದ; ಎತ್ತಂ = ಎಕಾರಂ; ಒತ್ತಂ = ಒಕಾರಂ; ಬಹುಳಂ = ಬಹುಳವಾಗಿ ಒಷ್ಟವದು; ವಿಲೋಮಕ್ರಿಯೆಯೊಳ್ = ಪ್ರತಿಷೇಧದ ಕ್ರಿಯೆಯೊಳ್; ತರ್ ಬರ್ಗಳ = ತರ್ ಬರ್ ಎಂಬ ಧಾತುಗಳ; ಮೊದಲ = ಆದಿಯ; ಆಕಾರದೊಳ್ = ಆತ್ಮದಲ್ಲಿ; ವೀರ್ಘವಿಧಿ = ವೀರ್ಘದ ವಿಧಿ; ಪ್ರಕಟಂ = ಸಿದ್ಧವಾಗುವುದು.

ವಿಹಾರಂ. - ಇಸು, ಬಿಸು, ಗಿಣು, ಕಿಣು, ತಿಪು, ಕಿಡು, ಉಗು, ಪುಗು, ಕುಡು, ತುಡು ಎಂಬಿ ಪ್ರಸ್ವಾದಿಪ್ರಸ್ವರಂಗಳಾದುಕಾರಾಂತಧಾತುಗಳ್ಗೆ ಕ್ರಮವಿದೆ ಆದಿಯ ಇಕಾರಕ್ಕೆಕಾರಂ ಉಕಾರಕ್ಕೆಕಾರಂ ಬರ್ಪವೆಂದರಿವುದು.

1) ಧಾತೋರಿದುತೋರುಪಾಂತ್ಯಯೋರೇದೋತೌ ಪ್ರಾಯಃ || ಭಾ. ಭೂ. 226. ||

(ಧಾತುವಿನ ಉಪಾಂತ್ಯದ ಇಕಾರ ಉಕಾರಗಳಿಗೆ ಎಕಾರ ಒಕಾರಗಳು ಪ್ರಾಯಿಕವಾಗಿ ಬರುವುವು.)

ಆತೋ ವೀರ್ಘೋಽನಾಗಮೇಷು || ಭಾ. ಭೂ. 227. ||

(ಧಾತುವಿನ ಅಕಾರಕ್ಕೆ ಅಗಮರಹಿತವಾದ ವಿಭಕ್ತಿಗಳು ಪರವಾದರೆ ವೀರ್ಘಾದೇಶವುಂಟು.)

ಪೃತ್ತಿ. — ದ ದವಂಗಳ್ವರನಾದ ಧಾತುವಿನ ಮೊದಲಿಕಾರದೊಳಮುಕಾರ
ದೊಳಂ ಪ್ರಸ್ವಮಪ್ಪೆತ್ತಮುಮತ್ತಮುಮಕ್ಕಂ; ತರಾ ಬರಾ ಎಂಬ ಧಾತುಗಳ
ಮೊದಲಕಾರಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಷೇಧಕ್ರಿಯೆಯೊಳು ದೀರ್ಘಮಕ್ಕಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ಇತ್ತದೆತ್ತಕ್ಕೆ — ಬಿಸು. ಬಿಜ್ಜಂ; ತಿರು, ತೆತ್ತಂ; ಗರು.
ಗೆತ್ತಂ; ಕಿಡು, ಕೆಟ್ಟಂ.

“ಮುರುಗುವಿಸಿಂ ಮಾಣದೆಜ್ಜನಲಿವಾಹಿಸಿಯಂ” || 599 ||

“ಮುಗಿಲಂ ಮಾರಿನೆ ಗೆತ್ತಂ . . . . .” || 600 ||

ಉತ್ತದೊತ್ತಕ್ಕೆ — ಉಗು. ಒಕ್ಕಂ; ಪುಗು. ಪೊಕ್ಕಂ; ಕುಡು, ಕೊಟ್ಟಂ.
ತುಡು, ತೊಟ್ಟಂ.

“ಎಸಿತುಮನಿತುಮಂ ಧರ್ಮಂಬಂ ಸೂಪುಗೊಟ್ಟಂ” || 601 ||

“ತೊಟ್ಟಂ ಸಮೋಹನಮಂ” || 602 ||

ದವದೊಳಂ — ಎಜ್ಜವಂ. ಬಿಜ್ಜವಂ. ತೊಟ್ಟವಂ, ಕೊಟ್ಟವಂ ಎಂಬಂತ
ವರ್ಕಂ ವತ್ತುಗುಂ.

ಬಹುಳದಿಂ ಕೆಲವದೊಳೆತ್ತಮೊತ್ತಮಿಲ್ಲ — ಇತ್ತಂ; ಇದಂ.

“ವಸೆಯಿದಂ ಗರುಡವೇಗಸ್ಯವನಂದನೆಯೊಳು” 603 ||

ಇಟ್ಟಂ —

“ . . . . . ಬೆಲ್ವಿರಿದಿರೂಳ್ ಚಕ್ರಾವಿಜ್ಞಾನಂಗಳಂ

ತರಿಸಿಟ್ಟಂ . . . . .” || 604 ||

ಉಟ್ಟಂ, ಸುಟ್ಟಂ —

“ಜವದಿಂದಗಮಲೆಯಂ ಸುಟ್ಟಂ” || 605 ||

ಉರ್ಕಿದಂ; ಸುರ್ಕಿದಂ; ಕರಿತ್ತಿಯಿಂದುತ್ತಿಂ.

“ಆಗಳೆ ಗಂಡುಡಿಗಯುಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟು ಹಿಣೆಲಂ . . . . .” || 606 ||

ದವಕ್ಕಮಂತೆ.

ದೀರ್ಘಕ್ಕೆ —

“ವತಿಗೆಂದು ಯುದ್ಧದೊಳು ಬಸ್ಮಮಂ ತಾರಂ.” || 607 ||

“ಸ್ಯವಂ ಜಿಂಬಿಟ್ಟಿಂ ದೂದಟ್ಟಿಯಂ ಬಾರಂ.” || 608 ||

“ಬಹುಳದಿಂ ಪ್ರತಿಷೇಧಮಲ್ಲದಲ್ಲಿಯಂ (ವಿಧಿಯೊಳು) ದೀರ್ಘಮುಂಟು—

“ಬಾರ ಮರಾಳಿಕಾಗಮನೇ!” || 609 ||

ಸೂತ್ರಂ.¹⁾ || ೨೩೮ ||

Further, as partly seen by S. 237, before the affixes ದ and ದಪ, the roots ಪುಗು, ನಗು, ಉಗು, ಮಿಗು, ಅಡು ಸುಡು, ಕುಡು, ತುಡು, ಬಿಡು, ಉಡು, ನಡು, ಪಡು, ಇಡು, ಕಿಡು, ಮಡು, compound-verbs formed with them, and ಮುದು change their final soft consonant into the corresponding hard one; and ಇಸು, ಬಿಸು, ವಸು their ಸ್ into ಚ್.

ಧಾತುವಿನಂತ್ಯದ ವರ್ಗೋ- |
 ಪೇತತ್ಯತೀಯಾಕ್ಷರಕ್ಕೆ ತಾಂ ಪ್ರಥಮತ್ವಂ ||
 ಮಾತೇಂ ವ್ಯಂಜನರೂಪದಿ- |
 ನೇ ತೆಪಿದಿಂ ಸ್ವಂತಧಾತುಗಕ್ಯಂ ಚತ್ವಂ. || ೨೫೦ ||

ಪದಚ್ಛೇದಂ. — ಧಾತುವಿನ ಅಂತ್ಯದ ವರ್ಗೋಪೇತತ್ಯತೀಯಾಕ್ಷರಕ್ಕೆ ತಾಂ ಪ್ರಥಮತ್ವಂ, ಮಾತೇಂ, ವ್ಯಂಜನರೂಪದಿಂ; ಏ ತೆಪಿದಿಂ ಸ್ವಂತಧಾತುಗೆ ಅಕ್ಯಂ ಚತ್ವಂ.

ಅನ್ವಯಂ. — ಧಾತುವಿನ ಅಂತ್ಯದ ವರ್ಗೋಪೇತತ್ಯತೀಯಾಕ್ಷರಕ್ಕೆ ಪ್ರಥಮತ್ವಂ ತಾಂ, ಮಾತೇಂ, ವ್ಯಂಜನರೂಪದಿಂ ಅಕ್ಯಂ; ಏ ತೆಪಿದಿಂ ಸ್ವಂತ ಧಾತುಗೆ ಚತ್ವಂ.

ಟೀಕು. — ದ ದವಂಗಲ್ಪರದೊಳೊದವಿರೆ ಎಂಬುದನುವರ್ತನೆ—ಧಾತುವಿನ = ದ ದವಂಗಲ್ಪರವಾದ ಪ್ರಸ್ತಾವಿವ್ವಿಸ್ವರಂಗಳಾದುಕಾರಾಂತಧಾತುವಿನ; ಅಂತ್ಯದ = ಕಡೆಯಣ; ವರ್ಗ = ವರ್ಗಂಗಳಲ್ಲಿ; ಅಪೇತ = ಕೂಡಲ್ಪಟ್ಟ; ತ್ಯತೀಯಾಕ್ಷರಕ್ಕೆ = ಮೂರನೆಯಕ್ಷರಂಗಳಿಗೆ; ಪ್ರಥಮತ್ವಂ = ಮೊದಲಕ್ಷರದ ಧಾವಂ; ತಾಂ = ತಾಂ; ಮಾತೇಂ = ಹೇಳ್ವುದೇಂ; ವ್ಯಂಜನರೂಪದಿಂ = ವ್ಯಂಜನದ ರೂಪಿನಿಂದೆ; ಅಕ್ಯಂ = ಅಗುವುದು; ಏ ತೆಪಿದಿಂ = ಅವ ರೀತಿ ಯಿಂದೆಯುಂ; ಸ್ವಂತಧಾತುಗೆ = ಸುಕಾರಾಂತಧಾತುಗೆ; ಚತ್ವಂ = ಚಕಾರಂ ಅಗುವುದು.

ವಿಹಾರಂ. (not in Mlb. Ms.) ಪುಗು, ನಗು, ಉಗು, ಮಿಗು ಎಂಬ ಗಾಂತಕ್ಕಂ— ಅಡು, ಸುಡು, ಕುಡು, ತುಡು, ಬಿಡು, ಉಡು, ನಡು, ಪಡು, ಇಡು, ಕಿಡು, ಮಡು ಎಂಬ

1) ತ್ಯತೀಯಾನಾಂ ವ್ಯಂಜನಾದೌ ಪ್ರಥಮತ್ವಂ || ಭಾ. ಭೂ. 228. ||
 (ಧಾತುವಿನ ಸಂಬಂಧಿಯಾದ ತ್ಯತೀಯಾಕ್ಷರಗಳಿಗೆ ವ್ಯಂಜನಮನಾದಿಯಾಗುಳ್ಳ ವಿಭಕ್ತಿಯು ವರವಾದರೆ ತಂತಮ್ಮ ಪ್ರಥಮಾಕ್ಷರಗಳು ಬರುವುವು.)
 ಸಸ್ಯ ಚಃ || ಭಾ. ಭೂ. 235. ||
 (ಧಾತುವಿನ ಸಕಾರಕ್ಕೆ ಚಕಾರವು ಬರುವುದು.)

ಶಾಂತಕ್ಕಂ— ಆನವಡು, ಪಡಲಡು, ಮುಂಬಿಡು, ಹೊಲಬುಗಿಡು, ಬಡಂಬಡು. ಮೂಗುವಡು, ಅಳ್ಳಜಂಬಡು, ಕರುನಡು, ತಿಟ್ಟವಿಡು, ತುಟ್ಟನಂಬಡು ಎಂಬಂತೆ ಬಹುಸ್ವರಯುಕ್ತಂಗಳಾದೊಡಂ ಇಡು, ಪಡು, ಮಡು, ಬಿಡು, ಕುಡು ಎಂಬ ಪ್ರಸ್ಥಾದಿವಿವಿಧಂಗಳಾದುಕಾರಾಂತಧಾತುಗಳಂತೆನಾಗಿಪ್ಪದರಿಂದ ಈ ಕ್ರಿಯಾನಮಾನರೂಪಧಾತುಗಳ್ಲಂ— ಶಾಂತದಲ್ಲಿ “ಮುದು ವೃದ್ಧಾ” ಎಂಬುದಕ್ಕಂ ಪ್ರಥಮಾಕ್ಷರಂ ಬರ್ಕುಂ. ಇಸು ಬಿಸು ಪಸು ಎಂಬ ಸುಕಾರಾಂತಕ್ಕೆ ಚಿತ್ತಂ ಬರ್ಕುಂ.

ವೃತ್ತಿ.— ದ ದಸಂಗಳ್ಳರಮಾದ ಧಾತುವಿನ ಕಡೆಯ ವರ್ಗತ್ಯತೀಯಾಕ್ಷರಕ್ಕೆ ವ್ಯಂಜನರೂಪದಿಂ ಮೊದಲಕ್ಕರಮಕ್ಕುಂ; ಸುಕಾರಾಂತ ಧಾತುವಿನ ಕಡೆಯ ಸುಕಾರಕ್ಕೆ ವ್ಯಂಜನಚಕಾರಮಕ್ಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ.— ಗಕಾರಕ್ಕೆ— ಉಗು, ಒಕ್ಕಂ; ಪುಗು, ಪೊಕ್ಕಂ; ನಗು, ನಕ್ಕಂ; ಮಿಗು, ಮಿಕ್ಕಂ.

- “ತಕ್ಕಿಂದಲಿವೆಡೆಯೊಳ್ . . . . .” || 610 ||
- “ಮಿಕ್ಕಂ ಕರ್ಣಾರ್ಜುನರ್ಕಳಂ . . . . .” || 611 ||
- “ಪೊಕ್ಕನಂದು ನಿಜಮಂದಿರಮಂ ಪರಸೈನ್ಯಜೈರಪಂ” || 612 ||

ಡಕಾರಕ್ಕೆ— ನಡು, ನಟ್ಟಂ; ಮಡು, ಮಟ್ಟಂ; ಕಿಡು, ಕೆಟ್ಟಂ; ಕುಡು, ಕೊಟ್ಟಂ; ಸುಡು, ಸುಟ್ಟಂ; ಬಿಡು, ಬಿಟ್ಟಂ.

- “ನಿಡಿಯಿಂದಸಿತಾಳವತ್ತಮಂ ಯತಿ ಕೊಟ್ಟಂ” || 613 ||
- “ನೆಡಿಲೊಳೆ ಪೋರ್ವಂತೆವೊಲ್ ದೆಸೆಗೆಟ್ಟಂ” || 614 ||

ದಕಾರಕ್ಕೆ— ಮುದು, ಮುತ್ತಂ.

- “ಮುತ್ತುದು ನೇಸಲಿ ತೇಜಂ |
- ಸತ್ತುದು ದಾವಾಗ್ನಿ . . . . .” || 615 ||

ಸುಕಾರದ ಚಿತ್ತಕ್ಕೆ— ಪಸು, ಪಚ್ಚಂ; ಬಿಸು, ಬಿಚ್ಚಂ; ಇಸು, ಎಚ್ಚಂ.

- “ಕಳ್ಳವೆಳ್ಳಿವಟ್ಟಲ್ ಬಾಯೊಳ್ ಬಿಚ್ಚಂತಿರೆ . . . . .” || 616 ||
- “ . . . ಮಾಲಾಂತೆಚ್ಚಂ ಮಹಾರಥಂ ನರಂ” || 617 ||

ದವಕ್ಕಮಂತೆ.

ಸೂತ್ರಂ¹⁾. || ೨೩೯ ||

Further, before the affixes ದ and ದಸ, the final ಷ becomes ತ್; occasionally also ಿ ಸಾಯ್ and ಕ

ಜಾಂತದೊಳಂ ಮೃತ್ತಿದಾನಾ- |
 ಛಾಂತದೊಳಂ ವ್ಯಂಜನದ ತಕಾರಂ ದೀರ್ಘಂ ||
 ಪಿಂತಿರೆ ಬಕುಂ ಹ್ರಸ್ವತೆ |
 ಜಾಂತಕ್ಕಂ ರೇಫಮೊರ್ವೆ ತವುಗೆ ವಕಾರಂ. || ೨೩೯ ||

shortening their Vowel, also get final ತ್. This shortening of the Vowel before ದ and ದಸ appears, for instance, also in ಕಾಣ್, ಏರ್, ಒರ್, ಆರ್. — The ವ್ of ತವು becomes ವ್.

ವದಚ್ಚೇದಂ. — ಜಾಂತದೊಳಂ ಮೃತ್ತಿದಾನಾಛಾಂತದೊಳಂ ವ್ಯಂಜನದ ತಕಾರಂ: ದೀರ್ಘಂ ಪಿಂತಿ ಇರೆ, ಬಕುಂ ಹ್ರಸ್ವತೆ: ಜಾಂತಕ್ಕಂ ರೇಫಂ ಒರ್ವೆ; ತವುಗೆ ವಕಾರಂ.

ಅಸ್ತಯಂ. — ಪಿಂತಿ ದೀರ್ಘಮಿರೆ, ಹ್ರಸ್ವತೆ ಬಕುಂ; ಜಾಂತಕ್ಕಂ ಒರ್ವೆ ರೇಫಂ; ತವುಗೆ ವಕಾರಂ ಎಂಬುದನ್ವಯಂ

ಟೀಕು. — ದ ದಸಂಗಳ್ವರದೊಳೆರೆ ಎಂಬುದನುವರ್ತನೆ — ಜಾಂತದೊಳಂ = ರೇಫಾಂತ ಛಾತುಗಳಲ್ಲಿಯೂ; ಮೃತ್ತಿದಾನಾಛಾಂತದೊಳಂ = ಸಾಯ್ ಕಿ ಎಂಬ ಪುರಣಾರ್ಥದಾನಾರ್ಥದ ಛಾತುಗಳಂತೆವಲ್ಲಿಯೂ; ವ್ಯಂಜನದ = ವ್ಯಂಜನದ; ತಕಾರಂ = ತತ್ವಂ ಬಕುಂ, ಜಾಂತಕ್ಕಂ ಸಾಯ್ ಎಂಬುದರ್ಕಂ ಆದೇಶವಾಗಿ, ಕಿ ಎಂಬುದರ್ಕಾಗಮವಾಗಿ ಬರ್ಪುದು; ಪಿಂತೆ = ಹಿಂತೆ; ದೀರ್ಘಂ = ದೀರ್ಘಾಕ್ಷರಂ; ಇರೆ = ಇರೆ; ಹ್ರಸ್ವತೆ = ಹ್ರಸ್ವತ್ವಂ; ಬಕುಂ = ಬರ್ಪುದು; ಜಾಂತಕ್ಕಂ = ರೇಫಾಂತಕ್ಕಿಯಂ; ಒರ್ವೆ = ಒಂದು ಬಾರಿ; ರೇಫಂ = ರೇಫೆ ಬರ್ಪುದು; ತವುಗೆ = "ತವು ಕ್ಷಯೇ" ಎಂಬ ಛಾತುಗೆ; ವಕಾರಂ = ವತ್ವಂ ಬರ್ಪುದು.

1) ಐದಯೋಸ್ತವಾ || ಭಾ. ಭೂ. 229. ||
 (ಧಾತುವಿನ ವಕಾರ ಡಕಾರಗಳಿಗೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ತಕಾರ ಟಕಾರಗಳು ಬರುವುವು.)

ವಕಾರಸ್ಯ ವಃ || ಭಾ. ಭೂ. 230. ||
 (ಧಾತುವಿನ ವಕಾರಕ್ಕೆ ವಕಾರವು ಬರುವುದು.)

ಮೃತ್ತಿದಾನಾರ್ಥಯೋಸ್ತೋಂತೇ ಹ್ರಸ್ವತ್ವ || ಭಾ. ಭೂ. 236. ||
 (ಮೃತ್ಯುರ್ಥ ದಾನಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಸುಡಿಯುವ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ತಕಾರವೂ ಪೂರ್ವ ಸ್ವರಕ್ಕೆ ಹ್ರಸ್ವವೂ ಬರುವುವು.)

ವಿಚಾರಂ. — ಸಜ್ಜು, ತವ್ವಜ್ಜು, ಕಜ್ಜು, ತಿಜ್ಜು, ಗಿಜ್ಜು, ಪೊಜ್ಜು, ಎಬ್ಬಿಜ್ಜು, ಅಸಜ್ಜು, ಬೇಸಜ್ಜು ಎಂಬೀ ಜ್ಜುತಕ್ಕೇ ತಕಾರಂ ಬರ್ಪುದು; ಉಳಿದ ಜ್ಜುತಕ್ಕೆ ಬರ್ಪು ಎಂಬುದಜ್ಜುಂ ವಿಕಲ್ಪದಿಂ ರೇಫೆಯಕ್ಕುಂ.

ವೃತ್ತಿ. — ದ ದಸಂಗಳ್ಳರಮಾದ ಧಾತುವಿನ ಕಡೆಯ ಲಿಕಾರಕ್ಕೆಯುಂ ಸಾಯಿಯೆಂಬ ಧಾತುಗಳ ಕಡೆಯೊಳಂ ವ್ಯಂಜನತಕಾರಮಕ್ಕುಂ; ಸಾಯಿಯೆಂಬವಹಿಯಾದೀರ್ಘಕ್ಕೆ ಹ್ರಸ್ವಮಕ್ಕುಂ; ಲಿಕಾರಕ್ಕೊರ್ಮೆ ರೇಫಮಕ್ಕುಂ; ತವ್ವ ಎಂಬ ಧಾತುವಿನ ವಕಾರಕ್ಕೆ ವಕಾರಮಕ್ಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ಲಿಕಾರದ ತಕಾರಕ್ಕೆ — ಕಿಜ್ಜು, ಕೆತ್ತಂ; ತಿಜ್ಜು, ತೆತ್ತಂ; ಗಿಜ್ಜು, ಗೆತ್ತಂ; ಪೆಜ್ಜು, ಪೆತ್ತಂ.

“ಚಾತವೇದಂ ಪಟುಕಪಟಮಯವ್ಯಾಜದಿಂ ಬೇಡಿ ಪೆತ್ತಂ” || 618 ||

“ಶಾಲಧಂಜಿಕೆವೆತ್ತರಸಂ ನೋಡಿದಂ ಲಲಾಟಕೋಮಲೆಯಂ” || 619 ||

ಸಾಯ್ ಈ ಎಂಬಿವರ್ಕೆ — ಸತ್ತಂ; ಇತ್ತಂ.

“ಕಾದಿ ನಿನ್ನುಳ್ಳರುಂ ಬೆನ್ನಿತ್ತರ್ ಕೆಲರ್” || 620 ||

“ . . . . . ನಗೆಮೊ-

ಗದೂಳುಗಿದು ಕವಚಮನಿಂದ್ರಂಗಿತ್ತಂ ಕರ್ಣಂ” || 621 ||

ಸಾಯಿಯೆಂಬವಹಿಂತೆ ಸಮುಚ್ಚಯವಶದಿಂ ಮತ್ತೆ ಕೆಲವಹಿಯಾದೀರ್ಘಕ್ಕೆ ಹ್ರಸ್ವಮುಂಟು — (ಕಾಣ್) ಕಂಡಂ; (ಎಪ್ಪಿ) ಎಪ್ಪಿಂ; (ಬೀಪ್ಪಿ) ಬೀಪ್ಪಿಂ; (ಅಪ್ಪಿ) ಅಪ್ಪಿಂ. ಇವು ಮೊದಲಾದುವು.

ಲಿಕಾರದ ರೇಫಗೆ — ಅಜ್ಜು ಎಂಬುದರ್ಕೆ ಅರ್ತಂ; ವಿಕಲ್ಪದಿಂ ಅಜ್ಜಿತ ನೆಂದುಮುಂಟು —

“ಆರ್ತ ಕದಂಪು ಬತ್ತಿದ ಕಾಲುಂ ಹುರಿಯುಪ್ಪಿದಲಿಮಿಳಿಯೆಸದ ಸೆರೆಯುಂ” || 622 ||

“ಮಾರ್ತವ್ವ ತೆರೆಗಳಿಂ ತರ-

ಲಾರ್ತುದು ತನ್ನದಿಗೆ ಸುರನದಿವಿಭ್ರಮಮಂ” || 623 ||

ತವುಗೆ — ತವ್ವಂ, ತವ್ವವಂ.

“ತವ್ವಂ ತನ್ನೊಳ್ ಪಳಂಜಿ ಕಿಡುಗುಟ್ಟಿ ತವ್ವು ವಂಬುಗಳರವಂ” || 624 ||

ಸೂತ್ರಂ.¹⁾ || ೨೪೦ ||

Further, when the
finals of verbal
themes have
undergone the
changes into ಕ್,
ಚ್, ಛ್, ತ್ or ಪ್,

ನಿರುತಂ ಕ ಚ ಟ ತ ಸಂಗಳ |

ಪರದ ದಕಾರಕ್ಕೆ ಪೂರ್ವರೂಪಮದಕ್ಕುಂ ||

ಪರವರ್ಣಂ ಧಾತ್ವಂತ್ಯದೊ- |

ಳಿರೆ ಡತ್ವಂ ಮೇಣ್ ತಕಾರಮೊಮೆಯಕಾರಂ. || ೨೪೧ ||

the following ದ assumes the same respective shape: — after ಉಣ್, ಕಾಣ್ and ಕೊಳ್ the ದ becomes ಡ; — after the roots ಕವಲ್, ಮುಡಲ್, ಬಲ್, ಕಲ್, ಪೋಲ್, ಸಾಲಲ್, ಸೋಲ್, ಪೇಲ್, ನೂಲ್, ಕೂಲ್, ಕಸರ್, ಕನರ್, ಕೊನರ್, ತಳಿರ್, ಬೆಳರ್, ಚಿಗುರ್, ಬೆಮುರ್, ಆದಿಕ್, ಉದಿಕ್, ಕೇದಿಕ್, ಚಳಿ, ಮೊಳಿ, ಆಪಿ, ಆಪಿ, ಮಪಿ, ಕುಪಿ, ಬಾ, ಕೇ, ಪೂ, ಬೀ, ಓ, ಕೂನ್, ಸೀನ್, ಪೇನ್, ಅನ್, ಸೋನ್, ಈನ್, the ದ generally appears as ತ: — in ಬೆರಂಟಂ the ದ has disappeared.

ಪದಚ್ಛೇದಂ. — ನಿರುತಂ ಕ ಚ ಟ ತ ಸಂಗಳ ಪರದ ದಕಾರಕ್ಕೆ ಪೂರ್ವರೂಪಂ ಅದು ಆಕ್ಕುಂ; ಪರವರ್ಣಂ ಧಾತ್ವಂತ್ಯದೊಳ್ ಇರೆ, ಡತ್ವಂ; ಮೇಣ್ ತಕಾರಂ; ಒಮೆ ಆಕಾರಂ.

ಟೀಕು, ಯಥಾನ್ವಯಂ. — ನಿರುತಂ = ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ; ಕ ಚ ಟ ತ ಸಂಗಳ = ಕಕಾರ ಚಕಾರ ಟಕಾರ ತಕಾರ ಪಕಾರಂಗಳ; ಪರದ = ಮುಂದಣ; ದಕಾರಕ್ಕೆ = ದತ್ತಕ್ಕೆ; ಪೂರ್ವ ರೂಪಂ = ಮೊದಲಕ್ಷರದ ರೂಪು; ಅದು = ಅದು; ಆಕ್ಕುಂ = ಆಗುವುದು; ಪರವರ್ಣಂ = ಕ ಚ ಟ ತ ಸಂಗಳಲ್ಲದ ಅನ್ಯವರ್ಣಂ; ಧಾತ್ವಂತ್ಯದೊಳ್ = ಧಾತುಗಳ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ; ಇರೆ = ಇದೊಡೆ; ಡತ್ವಂ = ಡಕಾರಂ; ಮೇಣ್ = ಅದಲ್ಲದೆ; ತಕಾರಂ = ತತ್ವಂ; ಒಮೆ = ಒಂದು ಬಾರಿ; ಆಕಾರಂ = ಆತ್ವಂ ಆಗುವುದು.

ವಿಚಾರಂ. — ಉಣ್ ಕಾಣ್ ಎಂಬ ಣಕಾರದ ಕೊಳ್ ಧಾತುವಿನ ಣಕಾರದ ಮುಂದೆ ದತ್ವಂ ಡಕಾರವಾಗುವುದು.

¹⁾ ತೋಪ್ಪನಾ ಟುಃ || ಭಾ. ಭೂ. 237. ||

(ತವರ್ಗಕ್ಕೆ ಟವರ್ಗವು ಕೂಡಿದರೆ ಟವರ್ಗವಾಗುವುದು.)

ಕ ಚ ಟ ತ ವೇಭ್ಯೋ ದಸ್ಯ ಪೂರ್ವರೂಪಂ || ಭಾ. ಭೂ. 238. ||

(ಕ ಚ ಟ ತ ಸ ಎಂಬ ವರ್ಗಪ್ರಕರಣಗಳಿಂದ ಪರವಾದ ದಕಾರಕ್ಕೆ ಪೂರ್ವರೂಪವು ಬರುವುದು.)

ಲ ಳಕಾರಾಭ್ಯಾಂ ದಸ್ಯ ತೋ ವಾ || ಭಾ. ಭೂ. 239. ||

(ಲಳಕಾರಗಳತ್ತಣಿಂದ ಪರವಾದ ದಕಾರಕ್ಕೆ ವಿಕಲ್ಪದಿಂದ ತಕಾರವು ಬರುವುದು.)

ರಬ್ಬಾ ನುಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಸೂತ್ರಂ— || ಕವಲಾದಿಭ್ಯಸ್ ತಃ || 4. 66 || ಕವಲಾದಿಭ್ಯೋಃ
 ಧಾತುಭ್ಯಃ ಪರಸ್ಯ ದಕಾರಸ್ಯ ತಕಾರಾದೇರೋ ಭವತಿ || ಎಂದುಬಾಗಿ ಕವಲಾದಿಧಾತುಗಳತ್ತಣಿಂ
 ಪರದ ದಕಾರಕ್ಕೆ ತಕಾರಾದೇರವಷ್ಟುದು; ಕವಲ್, ಮದಲ್. ಬಲ್. ಕಲ್. ಪೋಲ್, ಸಾಲ್,
 ನೂಲ್, ಕೂರ್, ಕನರ್, ಕೊನರ್, ತಳಿರ್, ಚಿಗುರ್, ಜಿಮುರ್, ಆಪಿ, ಉಪಿ, ಕೀಪಿ, ಚಳಿ,
 ಪೊಳಿ, ಆಪಿ, ಆಪಿ, ಮಪಿ, ಕುಪಿ, ಬಾ, ಕೀ. ಪೂ. ಬೀ. ಓ. ಕೂನ್. ಸೀನ್, ಪೇನ್, ಅನ್.
 ನೋನ್ ಎಂಬಿವು ಕವಲಾದಿಭ್ಯಾಕೃತಿಗಣಂ. ಇವುಳ್ಳ ಆಪಿ, ಮಪಿ, ಜಿಮುರ್, ಚಳಿರ್, ಕೀಪಿ
 ಎಂಬಿನಾದಿಯಾದುವರ್ತೆ ವಿಕಲ್ಪವಿಂ ತಕಾರಮಷ್ಟುದಾಗಿ. ಇವು ಪ್ರಯೋಗವ್ಯುಂಗಳೆಂದಹಿ
 ವುದು.

ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿ.—ಧಾತುವಿನ ಕಡೆಯ ಕ ಚ ಟ ತ ಪಂಗಳ ರೂಪಮಂ ಪರದ
 ದಕಾರಂ ಪಡೆಗುಂ; ಕ ಚ ಟ ತ ಪಂಗಳಲ್ಲದ ಸಂವತ್ಸರಂಗಳ್ ಧಾತುವಿನ
 ಕಡೆಯೊಳಿರೆ, ಪರದ ದಕಾರಕ್ಕೆ ಡಕಾರಮುಂ ತಕಾರಮಕಾರಮುಮಕ್ಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ.— ಕಕಾರಕ್ಕೆ— ಒಕ್ಕು, ಒಕ್ಕರ್; ಮಿಕ್ಕುಂ, ಮಿಕ್ಕರ್;
 ಪೊಕ್ಕುಂ, ಪೊಕ್ಕರ್; ನಕ್ಕುಂ, ನಕ್ಕರ್; ತಕ್ಕುಂ.

“ಮಿಕ್ಕರನೇಕೆ ಮನ್ನಿಸುವ- |
 ರಕ್ಕರವೋದದ ಕಲ್ಲಪಾಪಿಗಳ್ ||
 ರಕ್ಕಸಿಯ ಮಾಡಮದಿಕ್ಕಿಗಳ್ |
 ಪೊಕ್ಕವರುಂದಿವರೆ ಸರಸ್ವತಿಮಣಿಹಾರಾ” || 625 ||

ಚಕಾರಕ್ಕೆ— ಎಚ್ಚಂ, ಎಚ್ಚರ್; ಬೆಚ್ಚಂ, ಬೆಚ್ಚರ್; ಪಚ್ಚಂ, ಪಚ್ಚರ್.
 “ . . . . . ಮಣಿ- |
 ಯದೆ ಕುಣಿದೀ ಧೀರನದಿರೆ ಕೂಕಿಲಿಡೆಚ್ಚರ್” || 626 ||

“ . . . . . ಮಿತ್ತಿಗೆ ಮಾರಿಗೆ |
 ಪಚ್ಚರ್ ದುಟ್ಟೋಡೆ ಗಾಯದಿಂ ಹಯಬಲಮಂ” || 627 ||

ಟಕಾರಕ್ಕೆ— ತೊಟ್ಟಂ, ತೊಟ್ಟರ್; ಕೊಟ್ಟಂ, ಕೊಟ್ಟರ್; ಜಿಟ್ಟಂ, ಜಿಟ್ಟರ್;
 ನಟ್ಟಂ, ನಟ್ಟರ್.

“ಬೆಕ್ಕುಸಂಬಟ್ಟು ಬಾಯಂ ಜಿಟ್ಟರ್ ಧೀಷ್ವರ್” || 628 ||
 “ಕೊಟ್ಟಂ ಸಮೋಹನಮನಭಯಮಂ ಪಾಂಡವಂ” || 629 ||

ತಕಾರಕ್ಕೆ—ವೆತ್ತಂ, ಪೆತ್ತರ್; ಕೆತ್ತಂ, ಕೆತ್ತರ್; ತೆಟ್ಟಂ, ತೆಟ್ಟರ್; ಗೆತ್ತಂ, ಗೆತ್ತರ್; ಪೊತ್ತಂ, ಪೊತ್ತರ್.

“ಮುಗಿಲಂ ಮಾಹಿಾನೆಗೆತ್ತರ್” || 630 ||

ಪಕಾರಕ್ಕೆ—ತಪ್ಪಂ, ತಪ್ಪರ್.

“ತಪ್ಪಂ ತನ್ನೊಳ್ ಪಳಂಜಿ ಕಿಡಿಗುಟ್ಟಿ ತಪ್ಪು ವಂಬುಗಳರವಂ” || 631 ||

ಡಕಾರಕ್ಕೆ—ಉಣ್ಣಂ; ಕಣ್ಣಂ; ಕೊಣ್ಣಂ.

“ . . . . . ಮರದ ಹರಿಯಣದೊಳುಂಡಂ” || 632 ||

“ಮರದೊಳ್ ಸಮೆದಂಕವಣಿಯನೇಪುದಂ” || 633 ||

“ . . . . . ಕುರು |

ಪ್ರಭು ಕಂಡಂ ಶರಜಾಲ ಜರ್ಝರಿತ ಗಾತ್ರತ್ರಾಣಸಂ ದ್ರೋಣನಂ” || 634 ||

“ಭುವನತ್ರೀಣೇತ್ರರುಚಿಯಂ ಕೈಕೊಂಡನಾ ಪಾಂಡವಂ” || 635 ||

ದಕಾರಕ್ಕಾದ ತಕಾರಕ್ಕೆ—ಸೋತ್ತಂ; ಪೋತ್ತಂ; ನಿತ್ತಂ; ಕಿತ್ತಂ; ಉತ್ತಂ.

“ . . . . . ಮಾಲವದೇಶಮಂ ಕಿಡಿಸಿ ತದ್ಧಾರಾಪುರಸ್ತ್ರೀಯರಂ |

ತೊತ್ತಿಮಾರ್ಡಿದ . . . . .” || 636 ||

“ಕಾದದಿದ್ವಂದು ಸೋತ್ತಂ ಕಾಂತೇಯಂ ಕಾರವಂಗೆಂದುಲಿಗುಂ” || 637 ||

“ಮಹಿಸುಂದಿದ ಪುಲಿಯನಾಗಳಿಸಿಸಂ ಪೋತ್ತಂ” || 638 ||

“ನೋಳ್ಳಿ ಕೊಂಡಂತೆ ಬೆನ್ನೊಳ್ ನಿತ್ತಂ ಗಾಂಡೀವಿ” || 639 ||

ಆಕಾರಕ್ಕೆ (ಒಂದು ಸೂತ್ರಿಯ ದಕಾರಕ್ಕೆ ಟಕಾರಂ ಎಂದು ಪಾಠಾಂತರಂ)—ಬೆರಂಟಂ.

“ಬೆರಂಟುವು ಪೋಕ್ಕುತಿಗುರಿಸಿದುವು ತುಯಿಂಬ” || 640 ||

ಮೇಣೆಂಬುದು ಕೆಲವುಪೊಳಿದಂತೆ ದಕಾರಮೆ—ಪೂಣ್ಣಂ; ಮಾಣ್ಣಂ; ಜೋಣ್ಣಂ; ಎಪ್ಪಿಂ; ನೇಪ್ಪಿಂ; ಅಪ್ಪಿಂ; (ಆಪ್ಪಿಂ); ಬಿಪ್ಪಿಂ; ಆದ್ವಂ; ನೇದ್ವಂ.

“ಬಾದುಂಟೆಂದು ಹತ್ತನೆಯ ತಲೆಯುಮಂ ನೇದರ್ವಗಳ್” || 641 ||

ಸೂತ್ರಂ.¹⁾ || ೨೪೧ ||

Further, the roots
ಪೋಗು and ಆಗು
lose their ಗ
before ದ and ದವ;
and also before
ಯ್ತು, their com-
mon substitute in
the Imperfect for ಉದು (or ಇತು).

ನೆಗಟ್ಟಿಂ ಲೋಪಂ ಪೋಗಾ- |
ಗುಗಳ ಗಕಾರಕ್ಕೆ ದದವಮಿರೆಯುಂ ದತ್ತ- ..
ಕ್ಕೊಗೆದಸ್ವರಯತ್ವಂ ವ- |
ತ್ತುಗೆಗೊಂಡುದುಗಾದ ತುತ್ತದೊಳ್ ನೆಲಸಿರೆಯುಂ.
|| ೨೪೧ ||

ವದ್ವೇದಂ. — ನೆಗಟ್ಟಿಂ ಲೋಪಂ ಪೋಗು ಆಗುಗಳ ಗಕಾರಕ್ಕೆ, ದದವಂ ಇರೆಯುಂ. ದತ್ತಕ್ಕೆ ಒಗೆದು ಅಸ್ವರಯತ್ವಂ ವತ್ತುಗೆಗೊಂಡು ಉದುಗೆ ಆದ ತುತ್ತದೊಳ್ ನೆಲಸಿ ಇರೆಯುಂ.

ಅಸ್ವಯಂ. — ದದವಂ ಇರೆಯುಂ— ದತ್ತಕ್ಕೆ ಅಸ್ವರಯತ್ವಂ ಒಗೆದು. ಉದುಗೆ ಆದ ತುತ್ತದೊಳ್ ವತ್ತುಗೆಗೊಂಡು, ನೆಲಸಿರೆಯುಂ— ಪೋಗಾಗುಗಳ ಗಕಾರಕ್ಕೆ ಲೋಪಂ ನೆಗಟ್ಟಿಂ.

ಟೀಕು. — ದದವಂ = ದಕಾರ ದವಕಾರಂ; ಇರೆಯುಂ = ಪರದಲ್ಲಿ ಇರ್ಪಡೆಯುಂ; ದತ್ತಕ್ಕೆ = ಭೂತಕಾಲದ ದಕಾರಕ್ಕೆ; ಅಸ್ವರಯತ್ವಂ = ವ್ಯಂಜನದ ಯಕಾರಂ; ಒಗೆದು = ಹುಟ್ಟಿ; ಉದುಗೆ ನಪುಂಸಕಲಿಂಗದ ಉದು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ; ಆದ ತುತ್ತದೊಳ್ = ಅದೇಶವಾದ ತುಕಾರದಲ್ಲಿ; ವತ್ತುಗೆಗೊಂಡು = ಪೋಡುಗೆಯಾಗಿ; ನೆಲಸಿರೆಯುಂ = ನೆಲೆಗೊಂಡಿರ್ಪಡೆಯುಂ; ಪೋಗಾಗುಗಳ = ಪೋಗು ಆಗು ಎಂಬ ಧಾತುಗಳ; ಗಕಾರಕ್ಕೆ = ಗತ್ತಕ್ಕೆ; ಲೋಪಂ = ಆದ ರ್ಪನಂ; ನೆಗಟ್ಟಿಂ = ಬರ್ಪಡು.

ವೃತ್ತಿ. — ದ ದವಂಗಳ್ಳರಮಾಗೆಯುಂ, ಪೋಗು ಆಗು ಎಂಬವು ಗಕಾರಕ್ಕೆ ಲೋಪಂ; ಭೂತವತಿಯ ದಕಾರಕ್ಕೆ ವ್ಯಂಜನಯಕಾರಂ ಬಂದು. ಉದು ಗಾದ ತುಕಾರದೊಳ್ಳೊಡೆಯುಂ. ಗಕಾರಕ್ಕೆ ಲೋಪಮಕ್ಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ಪೋದಂ, ಪೋದವಂ; ಆದಂ, ಆದವಂ; ಪೋದುದು, ಆದುದು; ಪೋಯ್ತು, ಆಯ್ತು.

1) ಆಪೋಭ್ಯಾಂ ದಸ್ಯ ತೇ ಯಃ || ಭಾ. ಭೂ. 231. ||

(ಆ, ಪೋ, ಎಂಬ ಧಾತುಗಳತ್ತಣಿಂದ ಪರವಾದ ದಕಾರಕ್ಕೆ ತಕಾರವು ಪರವಾಗುತ್ತಿರೆಯಕಾರವಾಗುವುದು.)

- “ಪೂಮ್ಹೋವೋಲ್ ಪೂಳೆದು ಪಾಹೋದಂ ಶ್ವೇತಂ” || 642 ||
- “ . . . ಕೊಂಬಿತ್ತಿಪಿದ ಮರದಿಂದಗಳಂ ತಿಣ್ಣೆಮಾದಂ” || 643 ||
- “ಕೆಂದಳಿಮಿಸುಪ ಕೆಂಗಡಿಯಾದುದು ಪ್ರಾದೊಡಂಬೆ ಪಿಳ್ಳಾ
ದುದು” || 644 ||
- “ಅಬ್ಬನಿಪೋದಂದು ನುಣ್ಣನಿ ನವಿಲ್ಲೆ ಸರದದ ಪುಗಿಲೊಳ್” || 645 ||
- “ಸೈಸ್ಯಂ ಮಹಾರ್ಣವದಂತಾಯ್ದಬ್ಬಿಯೆ ಘೂರ್ಣಿಸುವಂತಾಯ್ತುರ
ಮನೆಯೊಳಗೆ” || 646 ||
- “ಬಗೆ ಪೋಯ್ತಾಗಳೆಲೇ ಇದಲ್ಲೆ ತುಹಿನಕ್ಕೋಣೀಧ್ರುದುತ್ತುಂಗ ಸಾ
ನುಗಳೊಳ್ . . . . .” || 647 ||
- “ . . . ಪುಂಸೋಕಿಲ ಧ್ವನಿತಾಸಿರೆಲೆವೋಯ್ತು” || 648 ||
- “ಪೋಗಲೀಯದಡಸಿ ತಾವಮೆಂದುಂ ಜೋದರೆಲ್ಲಂ” || 649 ||
- “ಓವಂಗೆ ಬರ್ಪಂಗನಾಕುಳಂ” || 650 ||

ಸೂತ್ರಂ. || ೨೪೨ ||

Besides, before the affix ಕೆ of the Imperative and before ಕುಂ they receive the forms ಪೋ, ಆಕ್. ಪರದೊಳ್ಳಿಧಿಯ ಕೆಕಾರಂ | ಬರೆ ಕುಂ ಬರೆ ಪೋಗೆನಿಪ್ಪ ಧಾತುವಿನಂತ್ಯಾ- || ಕ್ಷರಲೋಪಂ ಚರಮಂ ವಿ- | ಸ್ವರಮಾದ್ಯಂ ಪ್ರಸ್ವಮಕ್ಕುವಾಗೆಂಬುದಹೋಳ್. || ೨೪೪ ||

ಪದಚ್ಛೇದಂ. — ಪರದೊಳ್ ಎಧಿಯ ಕೆಕಾರಂ ಬರೆ, ಕುಂ ಬರೆ, ಪೋಗು ಎನಿಪ್ಪ ಧಾತು ವಿನ ಆಂತ್ಯಕ್ಷರ ಲೋಪಂ; ಚರಮಂ ವಿಸ್ವರಂ, ಆದ್ಯಂ ಪ್ರಸ್ವಂ ಆಕ್ಕುಂ ಆಗು ಎಂಬುದಹೋಳ್.

ಅನ್ವಯಂ. — ಆಗು ಎಂಬುದಹೋಳ್ ಚರಮಂ ವಿಸ್ವರಂ, ಆದ್ಯಂ ಪ್ರಸ್ವಂ ಆಕ್ಕುಂ ಎಂಬುದನ್ವಯಂ.

ಟೀಕು. — ಪರದೊಳ್ = ಪರದಲ್ಲೆ; ಎಧಿಯ = ವಿಧ್ಯರ್ಥನ; ಕೆಕಾರಂ = ಕೆಕಾರಂ; ಬರೆ = ಬರೆ; ಕುಂ = ಕುಂಕಾರಂ; ಬರೆ = ಬರೆ; ಪೋಗೆನಿಪ್ಪ ಧಾತುವಿನ = ಪೋಗು ಎಂಬ ಧಾತುವಿನ; ಆಂತ್ಯಕ್ಷರ ಲೋಪಂ = ಕಡೆಯಕ್ಷರದ ಲೋಪಂ ಆಗುವುದು; ಆಗು ಎಂಬುದಹೋಳ್ =

ಆಗು ಎಂಬ ಧಾತುಸನ್ನಿಹಿತಃ ಚರಮಂ = ಅಂತ್ಯಂ; ವಿಸ್ತರಂ = ವ್ಯಂಜನದ ಕಕಾರಂ; ಅದ್ಯಂ = ಮೊದಲಕ್ಷರಂ; ಪ್ರಸ್ತಂ = ಪ್ರಸ್ತಂ; ಅಕ್ಕಂ = ಆಗುವುದು.

ವ್ಯಕ್ತಿ. — ನಿಧಿಯ ಕೆಕಾರಮುಂ ಕುಂ ಎಂಬುದುಂ ಪರಮಾಗೆ, ಪೋಗಿಂಬ ಗಕಾರಕ್ಕೆ ಲೋಪಂ; ಆಗಂಬುದು ಕಡೆಯ ಸ್ವರಕ್ಕೆ ಲೋಪಮುಂ ಮೊದಲೆ ಪ್ರಸ್ತಮುಮಕ್ಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ. -- ಪೋಕೆ, ಪೋಕುಂ; ಅಕ್ಕೆ, ಅಕ್ಕುಂ.

“ಪೋಕೆ ಬರ್ಕೆ ಮುಳಿಸಿಲ್ಲೆ ಮಗಾತನೊಳಾವ ಪಾಂಗಿನಿಂ” || 651 ||

“ಪೋಕುವಾದೆ ಸಯ್ತೆ ಪೋಕುಮಾ ಪರಸೈಸ್ಯಂ” || 652 ||

“ವೇದದೊಳೊಂದಿದಾಯು ನಿನಗಕ್ಕೆ ಬೇಗಂ ಕಲಿಕಾಲಸೂದನಾ” || 653 ||

“ಪ್ರಾಯಂ ಕೂಸಾದೊಡಭಿ- |

ಪ್ರಾಯಂ ಕೂಸಕ್ಕುಮೆ. . . . .” || 654 ||

ಸೂತ್ರಂ. || ೨೪೩ ||

The root ಉಳ್ and the Suffix ಉದು become ಅಂಟು. — For the Negative the Suffixes ಉದು and ಅಪ್ಪ become ಆದು and ಆಪ್ಪ.

ಅವತರಿಸಿರ್ಕುಮದುಳ್ಧಾ- |
ತುವಿನ ಕೆಕಾರಕ್ಕೆ ಣತ್ವಮುದುಗೆ ಟುಕಾರಂ ||
ಪ್ರವಿಲೋಮಕ್ರಿಯೆಗದುವೆಂ- |
ದವೆಂದು ಬಂದಿರ್ಕುಮುದುಗಮುವುಗಂ ಪ್ರಚುರಂ. || ೨೪೩ ||

ಪದಚ್ಛೇದಂ. — ಅವತರಿಸಿ ಇರ್ಕುಂ ಆದು ಉಳ್ಧಾತುವಿನ ಕೆಕಾರಕ್ಕೆ ಣತ್ವಂ, ಉದುಗೆ ಟುಕಾರಂ. — ಪ್ರವಿಲೋಮಕ್ರಿಯೆಗೆ ಅದು ಎಂದು ಅಪ್ಪ ಎಂದು ಬಂದು ಇರ್ಕುಂ ಉದುಗಂ ಉತ್ಸುಗಂ ಪ್ರಚುರಂ.

ಅನ್ವಯಂ. — ಉಳ್ಧಾತುವಿನ ಕೆಕಾರಕ್ಕೆ ಣತ್ವಂ ಆದು, ಉದುಗೆ ಟುಕಾರಂ ಅವತರಿಸಿ ಇರ್ಕುಂ. — ಪ್ರವಿಲೋಮಕ್ರಿಯೆಗೆ ಉದುಗಂ ಅಪ್ಪಗಂ ಆದು ಎಂದು ಅಪ್ಪ ಎಂದು ಪ್ರಚುರಂ ಬಂದು ಇರ್ಕುಂ.

ಟೀಕು. — ಉಳ್ಧಾತುವಿನ = “ಉಳ್ ಸತ್ತಾಯಾಂ” ಎಂಬ ಸತ್ತಾರ್ಥದ ಧಾತುವಿನ; ಕೆಕಾರಕ್ಕೆ = ಅತ್ವಕ್ಕೆ; ಣತ್ವಂ = ಣಕಾರಂ; ಆದು = ಆದು; ಉದುಗೆ = ನಪಂಸಕ

ಲಿಂಗದ ಉದು ಎಂಬುದರ್ಕೆ; ಟುಕಾರಂ = ಟುತ್ವಂ; ಅವತರಿಸಿರ್ಕುಂ = ಹುಟ್ಟಿಪ್ಪುದು; ಪ್ರವಿಶೋಮುಕ್ತಿಯೆಗೆ = ಪ್ರತಿಷೇಧಕ್ತಿಯೆಗೆ; ಉದುಗಂ = ನಪುಂಸಕಲಿಂಗದ ಉದುನೆಂಬುದರ್ಕಂ; ಉವುಗಂ = ಉವು ಎಂಬುದರ್ಕಂ; ಅದುನೆಂದು = ಅದು ಎಂಬುದು; ಅವೆಂದು = ಅವು ಎಂಬುದು; ಪ್ರಚುರಂ = ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿ; ಬಂದಿರ್ಕುಂ = ಬಂದಿಷ್ಟರ್ಪ.

ವೃತ್ತಿ.— ಉಳ್ ಎಂಬ ಧಾತುವಿನ ಕಕಾರಕ್ಕೆ ಣತ್ವಮುಂ ಅಲ್ಲಿ ಪರದುದು ಎಂಗೆ ಟುಕಾರಾದೇಶಮುಮಕ್ಕುಂ.— ನಪುಂಸಕಲಿಂಗದ ಉದುಗಮುವುಗಂ ಪ್ರತಿಷೇಧಕ್ತಿಯೆಯೊಳದುಮೆಂದುಮುವುಸುಂದುಂ ಆದೇಶಮಕ್ಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ.— ಉಳ್ಳುದೆಂಬುದರ್ಕೆ — ಉಣ್ಣು.

“ಉಂಟು ಭುಜಬಲಂ ಸಿರಿದು ಚಾಗದಮೈ” || 655 ||

“ . . . ಸಿರಿಯುಂಟು ಮಾಡಿದಂ ಕುರುಬಲದೊಳ್ ” || 656 ||

ಪ್ರತಿಷೇಧಕ್ತಿಯೆಗೆ—

“ಉತ್ತಿಯದು ವಿಭವಂ ಜವ್ವನ- |

ಮುತ್ತಿಯದು ನವವಿಧರತೋಪಚಾರದಿನೆಂದುಂ ||

ಪುತ್ತಿಸದು ಬೇಟಂ. . . .” || 657 ||

“ವಿಪುಳಕಳಾಪ ಕೋಪ ಶಿಖಿ ಪುಟ್ಟದು” || 658 ||

ಸಲ್ಲವು; ಗೆಲ್ಲವು; ನಿಲ್ಲವು;

“ನೆತ್ತಿಯವು ಗಿರಿಯುಂ ಕರಿಯುಂ” || 659 ||

“ನಿಲ್ಲವು ವನಿಮುಖದಕೋಲ್ಲಿಮಾತನ ಬಾಲ್ಗಿಂ.” || 660 ||

ತುಕ್ಕುಗಳ ಮೆಯ್ಯಳ ರೋಮಂ ನೆತ್ತಿಯವು ದಲ್” || 661 ||

ಸೂತ್ರಂ || ೨೪೪ ||

Before ದ and ದವ the theme ಕೊಳ್ becomes ಕೊಣ್. — Excepting ಉಂಟು the root ಉಳ್ becomes ಒಳ್, and takes the personal affixes without inserting ದ or ದವ. Its Suffix for the Neuter Plural, though ಆವು, is affirmative. For ಉಂಟು, in the Negative, ಇಲ್ಲ is used.

ಣತ್ವಂ ಕೊಳ್‌ಧಾತ್ವಂತ್ಯೈ- |
 ಕ್ಕುತ್ವೈ ಕ್ಕುಳ್‌ಧಾತುಪೂರ್ವದೊಳ್ ನೆಗಿಕ್ಕುಂ ಹ್ರ- ||
 ಸ್ತೋತ್ವಂ ಪುರುಷತ್ರಯದೊಳ್
 ದತ್ತನಿಷೇಧಂ ಬಹುತ್ವದುವುಗವುಮಕ್ಕುಂ. || ೨೪೪ ||

ವದಷ್ಟೇದಂ. — ಇತ್ಯಂ ಕೋಳಾಧಾತ್ವಂತ್ಯಕ್ಕೆ. ಉತ್ಯಕ್ಕೆ ಉಳಾಧಾತುಪೂರ್ವದೋಳ ನೆಗ ಡ್ಲಿಂ ಹ್ರಸ್ವೋತ್ತಂ; ಪುರುಷತ್ರಯದೋಳ ದತ್ವನಿಷೇಧಂ; ಬಹುತ್ವದ ಉಪುಗೆ ಅವಂ ಆಕ್ಷಂ.

ಅನ್ವಯಂ. — ಕೋಳಾಧಾತ್ವಂತ್ಯಕ್ಕೆ ಇತ್ಯಂ ನೆಗಬ್ಲಿಂ. ಉಳಾಧಾತುಪೂರ್ವದೋಳ ಉತ್ಯಕ್ಕೆ ಹ್ರಸ್ವೋತ್ತಂ; ಪುರುಷತ್ರಯದೋಳ ದತ್ವನಿಷೇಧಂ; ಬಹುತ್ವದ ಉಪುಗೆ ಅವಂ ಆಕ್ಷಂ.

ಟೀಕು. — ದವಂಗಳ್ ವರಮಾದ ಎಂಬುದನು ವರ್ತನೆ. ಕೋಳಾಧಾತ್ವಂತ್ಯಕ್ಕೆ = ದ ದವಂಗಳ್ ವರಮಾದ ಕೋಳ್ಯಂ ಧಾತುವಿನಂತ್ಯಕ್ಕೆ; ಇತ್ಯಂ = ಇಕಾರಾದೇಶಂ; ನೆಗಬ್ಲಿಂ = ಪ್ರಸಿಧ್ಧಿ ವಹಿವುದು; ಉಳಾಧಾತುಪೂರ್ವದೋಳ ಸತ್ತಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಉಳ ಎಂಬ ಧಾತುವಿನ ಮೊದಲಲ್ಲಿ; ಉತ್ಯಕ್ಕೆ = ಉಕಾರಕ್ಕೆ; ಹ್ರಸ್ವೋತ್ತಂ = ಹ್ರಸ್ವದ ಒಕಾರಂ ಪ್ರಸಿಧ್ಧಿ ವಹಿವುದು; ಪುರುಷತ್ರಯ ದೋಳ ಪುರುಷತ್ರಯನಲ್ಲಿ; ದತ್ವನಿಷೇಧಂ = ಭೂತಕಾಲದ ದಕಾರಂ ಬಾರದು. ಬಹುತ್ವದ = ನಪುಂಸಕಲಿಂಗದ ಬಹುವಚನದ; ಉಪುಗೆ = ಉಪು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ; ಅವಂ = ಅವು ಎಂಬುದುಂ; ಆಕ್ಷಂ = ಆಗುವುದು.

ವಿವರಂ. (not found in Mdb. Ms.) - ದತ್ವನಿಷೇಧವೆಂದು, ಉಪುಕ್ಕೆ ಇವಾಗು ಉಳಾಧಾತುಗೆ ದ ದವ ವಕಾರಂಗಳ್ ಮೂವುಂ ನಿಷೇಧವೆಂಬುದರ್ಥಂ; ಭೂತಕಾಲವಾಗಿಯೆ ಸಲ್ಲದು.

ವೃತ್ತಿ. — ದಕಾರಂ ವರಮಾದ ಕೋಳಾಧಾತುವಿನ ಒಕಾರಕ್ಕೆ ಇತ್ಯಮಕ್ಕುಂ; ಪುರುಷತ್ರಯದೋಳ ಉಳಾಧಾತುವಿನ ಮೊದಲುಕಾರಕ್ಕೆ ಹ್ರಸ್ವೋತ್ತಮಕ್ಕುಂ; ನಪುಂಸಕಲಿಂಗದ ಬಹುವಚನದುವಿಂಗೆ ಅವು ಎಂದಕ್ಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ಕೋಳಾಧಾತುಗೆ — ಕೋಣ್ಣಂ, ಕೋಣ್ಣರ್.
 “ಭುವನತ್ರಿಣೇತ್ರರುಚಿಯಂ ಕೈಕೊಂಡನಾ ಪಾಂಡವಂ” || 662 ||
 “ತಮತಮಗೆ ಭಯಂಗೆಂಡರಾಶಂಕೆಗೆಂಡರ್” || 663 ||
 ಉಳಾಧಾತುಗೆ — ಒಳಂ, ಒಳರಾ; ಒಳಯ್. ಒಳಿರ್; ಒಳನ್, ಒಳವು.
 “ಪೇಲಿತಿನಿತರ್ಕಮೊಳಂ ಮುರಾಂತಕಂ” || 664 ||
 “ಒಳರನ್ನೆವರಂ ಮಾರ್ಬಲದೊಳಗಿತ್ತಿಯಲಾ ಮುತ್ತುಗುವತಿಧಿಬರ” || 665 ||

ನಪುಂಸಕಕ್ಕೆ — ಒಳವು.
 “ನೀನುಳ್ಳೊಡುಂಟು ರಾಜ್ಯಂ |
 ನೀನುಳ್ಳೊಡ ಪಟ್ಟಮುಂಟು ವೀರಗೈಯುಂಟು ||

ನೀನುಳ್ಳೊಡುಂಟು ಬೆಳ್ಳೊಡೆ |

ನೀನಿಲ್ಲದಿವೆಲ್ಲಮೊಳವೆ ಭಾನುತನೂಜಾ”

|| 666 ||

“ನುಂಗುವುವುಮೊಳವುದಧಿಯೊಳೆ ಮಹಾಮತ್ಸ್ಯಂಗಳ್” || 667 ||

ಉಂಟೆಂಬುದರ್ಕೆ ಎಲ್ಲವಹಂತೆ ಪ್ರತಿಷೇಧಮಾಗಿಲ್ಲೆಂದಾಯಿತು.

“ನೀಲಗ್ರೀವರುಮಾರ್ತರಲ್ಲ ಗೆಲಲಿನ್ನಾರಾರ್ಪರೆಂದಂ ಕೃಪಂ”

|| 668 ||

ಸೂತ್ರಂ. || ೨೪೫ ||

A form of the verb expressing the sense of the Locative (ಸತಿ ಸಪ್ತಮಿ) is formed by the suffix ಎ, instead

ಇನೆಗಮುದುಮನ್ನಮನ್ನೆಗ- |

ಮಿನಮಲೊಡಂ ಸೊನ್ನೆವರಸು ಸತ್ಯರ್ಥದೇಕಾ- ||

ರಸಿಜಸ್ಥಾನದೊಳಪ್ಪವಿ- |

ವನುಕೂಲಂ ಮುತ್ತೆಕಾರದಾದಿಯೊಳಲೊಡಂ. || ೨೫೬ ||

of which also the Suffixes ಇನೆಗಂ, ಉದುಂ, ಅನ್ನಂ, ಅನ್ನೆಗಂ, ಇನಂ, ಅಲೊಡಂ and ಅಲೊಡಂ + ಎ (ಅಲೊಡನೆ) are used.

ವದಚ್ಛೇದಂ. — ಇನೆಗಂ ಉದುಂ ಅನ್ನಂ ಅನ್ನೆಗಂ ಇನಂ ಅಲೊಡಂ ಸೊನ್ನೆವರಸು; ಸತ್ಯರ್ಥದ ಎಕಾರನಿಜಸ್ಥಾನದೊಳೆ ಅಪ್ಪವು ಇವು; ಅನುಕೂಲಂ ಮುತ್ತೆ ಎಕಾರದ ಆದಿಯೊಳೆ ಅಲೊಡಂ.

ಅನ್ವಯಂ. — ಸತ್ಯರ್ಥದ ಎಕಾರನಿಜಸ್ಥಾನದೊಳೆ ಇನೆಗಂ ಉದುಂ ಅನ್ನಂ ಅನ್ನೆಗಂ ಇನಂ ಅಲೊಡಂ ಇವು ಸೊನ್ನೆವರಸು ಅಪ್ಪವು; ಮುತ್ತೆ ಎಕಾರದ ಆದಿಯೊಳೆ ಅಲೊಡಂ ಅನುಕೂಲಂ.

ಟೀಕೆ. — ಸತ್ಯರ್ಥದ = ಸತಿ ಸಪ್ತಮಿಯರ್ಥದ; ಎಕಾರನಿಜಸ್ಥಾನದೊಳೆ = ಎಕಾರದ ನಿಜಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ; ಇನೆಗಂ = ಇನೆಗಂ ಎಂದು; ಉದುಂ = ಉದುಂ ಎಂದು; ಅನ್ನಂ = ಅನ್ನಂ ಎಂದು; ಅನ್ನೆಗಂ = ಅನ್ನೆಗಂ ಎಂದು; ಇನಂ = ಇನಂ ಎಂದು; ಅಲೊಡಂ = ಅಲೊಡಂ ಎಂದು; ಇವು = ಈ ರೂಪಂಗಳೆ; ಸೊನ್ನೆವರಸು = ಸೊನ್ನೆಗೂಡಿ; ಅಪ್ಪವು = ಅದೇರವಾಗುವು; ಮುತ್ತೆ = ಬಳಿಕ; ಎಕಾರದ = ಸತ್ಯರ್ಥದೇಕಾರದ; ಆದಿಯೊಳೆ = ಮೊದಲಲ್ಲಿ; ಅಲೊಡಂ = ಅಲೊಡಂ ಎಂದು; ಅನುಕೂಲಂ = ಹಿತವಪ್ಪದು.

ವ್ಯಕ್ತಿ. — ಇನೆಗಂ ಉದುಂ ಅನ್ನಂ ಅನ್ನೆಗಂ ಇನಂ ಅಲೊಡಂ ಎಂಬಿವು ಸೊನ್ನೆವರಸಲ್ಲದಿರವು; ಇವು ಸತಿ ಸಪ್ತಮಿಯ ಎಕಾರಕ್ಕಾದೇಶಮಾಗಿ

ಬಂದುವು; ಏಕಾರದ ಪೆಪಿಗೆ ಒಮ್ಮೆ ಅಲೊಡಮೆಂಬುದೊಂದಾಗಮಮಾಗಿಯುಂ ಬಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ.— ಸತಿಸಪ್ತಮಿಯ ಏಕಾರಕ್ಕೆ—ನುಡಿಯೆ; ಪೊದೆ; ನೆಲನದಿರೆ; ಮನಂಗೊರಗೆ.

“ನೋಟಕರ್ ಕಣ್ಣಲನೆ . . . . .” || 669 ||

ಏಕಾರದ ಆದೇಶಂಗಳೊಳ್ ಇನೆಗಮೆಂಬುದರ್ಕೆ—

“ಕಾಮಕರಂ ಕರಮಡಂಗಿ ನುರ್ಗಪ್ಪನೆಗಂ ಕಾಮದನಡಂಗೆಪ್ಪೆಯ್ಯಂ” || 670 ||

ಉದುಮೆಂಬುದರ್ಕೆ—

“ಬರವೇರಿತೆಂಬುದುಮಂಜನಾಚಲದವೊಲ್ ಕಣ್ಣೊಪ್ಪಿ ಬರ್ಪಂಬುಚೋದರನಂ . . . . .” || 671 ||

ಅನ್ನಮೆಂಬುದರ್ಕೆ—

“ಉದ್ದವರ್ಧಂ ನೆಗೆವನ್ನಂ ಪೊಯ್ಯಲೆಂದವ್ವಳಿಪುದು” | 672 |

ಅನ್ನೆಗಂ ಇನಮೆಂಬುದರ್ಕೆ—

“ಬಲೆಯೊಡನೆ ಮುತ್ತಂಗಳೊಳ್ ನರೆಬರ್ಪಂನೆಗಮಿರು” || 673 ||

“. . . . . ಗಂಗೆಯ |

ಮಡುಗಳನಡಹಡಿಸಿ ಪುಗುವಿನಂ ಭಯವಶವಿಂ” || 674 ||

ಒಡಮೆಂಬುದರ್ಕೆ—

“ಕುರುಕುಲಾಧಿಪಂ ನುಡಿಯಲೊಡಂ” || 675 |

ಏಕಾರದ ಪೆಪಿಗೆ ಅಲೊಡಮಾಗಮಕ್ಕೆ—

“ಬರಲೊಡನೆ ಕೊಟ್ಟಂ” || 676 |

ಸೂತ್ರಂ. || ೨೪೬ |

Of the above
Suffixes ಅನ್ನೆಗಂ,
ಅನ್ನಂ, ಇನೆಗಂ, ಇನಂ
are used for the
Present and
Future tenses:
ಉದುಂ, ಅಲೊಡಂ for the Past.

ನೆಗಲ್ಪಿಂ ಸಂಪ್ರತಿಗಂ ಭಾ- |
ವಿಗಮನ್ನೆಗಮನ್ನಮಿನೆಗಮಿನಮೆಂಜಿವು ಸೂ-
ರಿಗಳೆಂದುದುಮಲೊಡಂಗಳ್ |
ನೆಗಲ್ಪಿಂ ಭೂತಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸತಿಸಪ್ತಮಿಯೊಳ್. || ೨೪೭ ||

ಪದಚ್ಛೇದಂ.— ನೆಗಟ್ಟುಂ ಸಂಪ್ರತಿಗಂ ಭಾವಿಗಂ ಅನ್ನೆಗಂ ಅನ್ನಂ ಇನೆಗಂ ಇನಂ ಎಂಬಿ ಇವು ಸೂರಿಗಳೆಂದೆ, ಉದುಂ ಅಲೊಡಂಗಳ್ ನೆಗಟ್ಟುಂ ಭೂತಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸತಿ ಸಪ್ತಮಿಯೊಳ್.

ಅನ್ವಯಂ.— ಸೂರಿಗಳೆಂದೆ ಸತಿ ಸಪ್ತಮಿಯೊಳ್ ಸಂಪ್ರತಿಗಂ ಭಾವಿಗಂ ಅನ್ನೆಗಂ ಅನ್ನಂ ಇನೆಗಂ ಇನಂ ಎಂಬಿವು ನೆಗಟ್ಟುಂ, ಭೂತಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಉದುಂ ಅಲೊಡಂಗಳ್ ನೆಗಟ್ಟುಂ.

ಟೀಕು.— ಸೂರಿಗಳೆಂದೆ = ವಿದ್ವಾಂಸರಿಂದೆ; ಸತಿ ಸಪ್ತಮಿಯೊಳ್ = ಸತಿ ಸಪ್ತಮಿಯಲ್ಲ; ಸಂಪ್ರತಿಗಂ = ವರ್ತಮಾನಕಾಲಕ್ಕಂ; ಭಾವಿಗಂ = ಭವಿಷ್ಯತ್ಕಾಲಕ್ಕಂ; ಅನ್ನೆಗಂ = ಅನ್ನೆಗಂ ಎಂದು; ಅನ್ನಂ = ಅನ್ನಂ ಎಂದು; ಇನೆಗಂ = ಇನೆಗಂ ಎಂದು; ಇನಂ = ಇನಂ ಎಂದು; ಎಂಬಿವು = ಎಂಬೀ ರೂಪಂಗಳ್; ನೆಗಟ್ಟುಂ = ಬರ್ಪವು; ಭೂತಾರ್ಥದಲ್ಲಿ = ಭೂತಕಾಲದರ್ಥ ದಲ್ಲಿ; ಉದುಮಲೊಡಂಗಳ್ = ಉದುಂ ಅಲೊಡಂ ಎಂಬಿವು; ನೆಗಟ್ಟುಂ = ಬರ್ಪವು.

ವೃತ್ತಿ.— ಅನ್ನೆಗಂ, ಅನ್ನಂ, ಇನೆಗಂ, ಇನಂ ಎಂಬಿವು ವರ್ತಮಾನ ದೊಳಂ ಭವಿಷ್ಯಂತಿಯೊಳಂ ವರ್ತಿಪ್ಪವು; ಉದುಂ, ಅಲೊಡಂ ಎಂಬಿವು ಭೂತವತಿಯೊಳ್ ಸಲ್ಲುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ.— ಸಂಪ್ರತಿಗೆ— ನೆನೆವನ್ನೆಗಂ ಬಂದಂ; ಕೊಲ್ಪನ್ನಂ ಇಕ್ಕೆ ಕೊಂಡಂ; ಬಿನ್ನೈಸುವಿನೆಗಂ ಎದೆಗೊಂಡಂ; ಇದಿವರ್ಪಿನಂ ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡಂ.

ಭವಿಷ್ಯಂತಿಗೆ— ಈವನ್ನೆಗಮಿದಂ; ಬರಂಬಡೆವನ್ನಮಾರಾಧಿಸಿದಂ; ಅ ವಧಿ ಬರ್ಪಿನೆಗಂ ಸೈರಿಸಿದಂ; ಬೆಳಗಪ್ಪಿನಂ ಕೇಳಿಸಿದಂ.

ಭೂತವತಿಗೆ— ಓಲಗಂ ಪರವುದುಮಾಲೋಚನಕ್ಕೆ ಪೊಕ್ಕಂ; ಪಾವಸೆ ಕಿಡಲೊಡಂ ನಿರೀತಿಳಿದುದು.— ಇವು ಸತಿ ಸಪ್ತಮಿಯ ಪ್ರಯೋಗಂಗಳ್.

ಸೂತ್ರಂ. || ೨೪೭ ||

When ಅನ್ನೆಗಂ, ಅನ್ನೆಗಂ and ಅನ್ನೆಗಂ are followed by ವರಂ, or ವರೆಗಂ which denote boundary (ಸೀಮಾ, ಸೀಮೆ), their last syllable is dropped. Also ಮುಟ್ಟೆ denotes 'as far as.'	ಅನ್ನೆಗಮಿನ್ನೆಗಮೆನ್ನೆಗ- ಮೆನ್ನದೆ ಕಡೆಗುಂಟು ಲೋಪವಿದಿರೊಳ್ಳೀಮೋ- ತ್ಪನ್ನಂ ವರಂ ವರೆಗಮಿರೆ ಕೆನ್ನಂ ಪೆರ್ವರ್ಕೆ ಲೋಪವಿಧಿ ಮುಟ್ಟೆನೆಯುಂ. ೨೪೭
--	---

ಪದಚ್ಛೇದಂ.— ಅನ್ನಗಂ ಇನ್ನಗಂ ಎನ್ನೆಗಂ ಎನ್ನದೆ ಕಡೆಗೆ ಉಂಟು ಲೋಪಂ, ಇವ ರೋಗ್ ಸೀಮೋತ್ಪನ್ನಂ ಪರಂ ಪರೆಗಂ ಇರೆ; ಕೆನ್ನಂ ಪೆಪವರ್ಕೆ ಲೋಪವಿಧಿ; ಮುಟ್ಟೆ ಎನೆಯುಂ.

ಅನ್ವಯಂ.— ಇವಿರೋಗ್ ಸೀಮೋತ್ಪನ್ನಂ ಪರಂ ಪರೆಗಂ ಇರೆ, ಅನ್ನೆಗಂ ಇನ್ನೆಗಂ ಎನ್ನೆಗಂ ಎನ್ನದೆ ಕಡೆಗೆ ಲೋಪಂ ಉಂಟು; ಮುಟ್ಟೆನೆಯುಂ; ಕೆನ್ನಂ ಪೆಪವರ್ಕೆ ಲೋಪವಿಧಿ.

ಟೀಕು.— ಇವಿರೋಗ್ = ಪರದಲ್ಲ; ಸೀಮಾ = ಸೀಮೆಯಲ್ಲಿ; ಉತ್ಪನ್ನಂ = ಜುಟ್ಟಿದು ನಾಡ; ಪರಂ = ಪರಂ ಎಂದು; ಪರೆಗಂ = ಪರೆಗಂ ಎಂದು; ಇರೆ = ಇರ್ದೊಡೆ; ಅನ್ನೆಗಂ = ಅನ್ನೆಗಂ ಎಂದು; ಇನ್ನೆಗಂ = ಇನ್ನೆಗಂ ಎಂದು; ಎನ್ನೆಗಂ = ಎನ್ನೆಗಂ ಎಂದು; ಎನ್ನದೆ = ಎನ್ನದೆ; ಕಡೆಗೆ = ಅಂತ್ಯಕ್ಕೆ; ಲೋಪಂ = ಲೋಪಂ; ಉಂಟು = ಉಂಟಾಗುವುದು; ಮುಟ್ಟೆನೆಯುಂ = ಮುಟ್ಟೆ ಎನೆಯುಂ; ಕೆನ್ನಂ = ವೆಗ್ಗನಾಗಿ; ಪೆಪವರ್ಕೆ = ಅನ್ಯವಾದುವರ್ಕೆ; ಲೋಪವಿಧಿ = ಲೋಪದ ವಿಧಿ ಬರ್ಪುದು.

ಪೃತ್ತಿ.— ಪರಂ ಪರೆಗಮೆಂಬ ಸೀಮಾರ್ಥಶಬ್ದಂ ಪರದೊಳಿರೆ, ಅನ್ನೆಗಂ ಇನ್ನೆಗಂ ಎನ್ನೆಗಂ ಎಂಬವು ಗಕಾರಕ್ಕೆ ಲೋಪಂ; ಪರಂ ಪರೆಗಮೆಂಬವು ಪರದೊಳಿದೊಡಂ ಮಿಕ್ಕಲ್ಲಿ ಲೋಪಮಿಲ್ಲ; ಮುಟ್ಟೆ ಎಂದುಂ ಸೀಮಾರ್ಥಮಂ ಸೇಲ್ಪುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ.— ಪರಮೆಂಬುದಾಗಮಕ್ಕೆ—

“ಎನ್ನೆವರಂ ಸಿರಿ ತಮಗುಂ- |

ಟೆನ್ನೆವರಂ ಸೇವ್ಯರತ್ತಿ ಖಳರುಂ. . . .” || 677 ||

“ಇನ್ನೆವರಂ ಗುಹಿಯಾದುದಿಲ್ಲ ಕಾಮಕರವಿಮುಕ್ತಬಾಣಹತಿಗೆ”

|| 678 ||

ಮುಟ್ಟೆಂಬುದರ್ಕೆ — ದೆಸೆಮುಟ್ಟೆ; ವಾರ್ಧಿಮುಟ್ಟೆ; ಅಂತಮುಟ್ಟೆ.

“. . . . ಆಸಹಿಯೆನಾ ತಮ್ಮುಟ್ಟಿ ಸಂಗ್ರಾಮಮಂ.” || 679 ||

ಸೂತ್ರಂ. || ೨೪೮ ||

It is not advisable to use the Suffix ಆಲ್ instead of the ಎ of the Locative - Infinitive (S. 245). This last Infinitive form is used when another agent is expected (ಉಭಯಕರ್ತೃಕಂ).

ವಿದಿತೋಭಯಕರ್ತೃಕಮೆನಿ- |

ಸಿದ ಸತಿಸಪ್ತಮಿಗೇಕಾರಮಪ್ಪು ದದರ್ಕಂ- |

ಜದೆ ಕೆಲರಲ್ವಂ ಪೇಲ್ಪಿರೆ |

ಚದುರರದಂ ಮೆಚ್ಚೆ ರಲೊಡಮೆಂದೊಡೆ ಶುದ್ಧಂ.” || ೨೬೦ ||

ಪದಚ್ಛೇದಂ. — ವಿವಿಕ್ತೋಚಯಕರ್ತೃಕಂ ಎನಿಸಿದ ಸತಿಸಪ್ತಮಿಗೆ ಎಕಾರಂ ಅಪ್ಪುದು. ಅದರ್ಕೆ ಅಂಜದೆ ಕೆಲರ್ ಅಲ್ಪಂ ಪೇಲ್ವಿರ್; ಚದುರರ್ ಅದಂ ಮೆಚ್ಚರ್; ಅಲೊಡಂ ಎಂದೊಡೆ ರುದ್ಧಂ.

ಟೀಕು, ಯಥಾಸ್ವಯಂ. — ವಿವಿಕ್ತ = ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ; ಉಚಯಕರ್ತೃಕಂ = ಇವರ್ ಕರ್ತೃಗಳನುಳ್ಳುದು; ಎನಿಸಿದ ಸತಿಸಪ್ತಮಿಗೆ = ಎನಿಸಿದ ಸತಿಸಪ್ತಮಿಯ ಪ್ರಯೋಗಕ್ಕೆ; ಎಕಾರಂ = ಎತ್ತಂ; ಅಪ್ಪುದು = ಆಗುವುದು; ಅದರ್ಕೆ = ಆ ಎಕಾರಕ್ಕೆ; ಅಂಜದೆ = ಹೆದರದೆ; ಕೆಲರ್ = ಕೆಲಂಬರ್; ಅಲ್ಪಂ = ಅಲ್ಪ ಎಂಬುದಂ; ಪೇಲ್ವಿರ್ = ಹೇಲ್ವರ್; ಚದುರರ್ = ಬಲ್ಲವರ್; ಅದಂ = ಆ ಪ್ರಯೋಗಮಂ; ಮೆಚ್ಚರ್ = ಒಡಂಬಡರ್; ಅಲೊಡಂ = ಅಲೊಡಂ ಎಂದು; ಎಂದೊಡೆ = ಪೇಳ್ವೊಡೆ; ಶುದ್ಧಂ = ಶುದ್ಧವಪ್ಪುದು.

ಪೃತ್ತಿ. — ಇರ್ಬರ್ ಕರ್ತೃಗಳ್ಗೆ ನಿಮಿತ್ತಮಪ್ಪ ಸತಿಸಪ್ತಮಿಗೆ ಎಕಾರ ಮಕ್ಕುಂ; ಆ ಎಕಾರಕ್ಕೆ ಅಲುವಂ ಕೆಲರ್ ಅಂಜದೆ ಪೇಲ್ವಿರ್, ಅದುಮಾಗದು; ಅಲೊಡಮೆಂದೊಡೆ ಶುದ್ಧಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ಇರ್ಬರ್ ಕರ್ತೃಗಳ್ಳಪ್ಪ ಸತಿಸಪ್ತಮಿಗೆ — ಗಾಯಕಂ ಪಾಡೆ ದೇವಂ ಮೆಚ್ಚಿದಂ; ಪಾತ್ರವಾಡೆ ವಾದಕಂ ಬಾಚಿಸಿದಂ; ವಂದಿ ಪ್ರೋಗಪ್ಪಿ ಚಾಗಿ ಕೊಟ್ಟಂ.

ಅಲೆ —

“ಪಾದವದ್ಯಂಗಳಸೊತ್ತುತ್ತಿರಲ್ ಶೂದ್ರಕನ್ಯಪತಿ ಸುಖಾಸೀನನಾಗಿ ದರ್ನಾಗಳ್” || 680 ||

“ . . . . . ಬೈ - |

ಗಿನ ಕೆಂಜಿಸಿಲೆಳಸಲೆಸದುಪಾಶ್ರಮತರುಗಳ್” || 681 ||

ಎಂಬಿವಬದ್ಧಂಗಳ್.

ಅಲೊಡಮೆಂಬುದು ಶುದ್ಧಕ್ಕೆ — ವಸಂತಂ ಬರಲೊಡಂ ಕೋಗಿಲೆಯುಲಿ ಗುಂ; ಗಾಳಿ ಜೀಸಲೊಡನೆಲೆ ಕುಲುಪ್ಪು.

ಸೂತ್ರಂ. || ೨೪೯ ||

The Suffix ಒಡೆ which introduces the Subjunctive

ಪಿರಿದುಂ ವಕ್ಷಾಂತರಮಂ | ನಿರವಿಪೆಕಾರಂ ನಿಜಾಂತಮಾದೊಡೆಶಬ್ದಂ |

(ನಕ್ಷಾಂಕಂ), is used
for all genders,
all numbers, all
persons and all tenses.

ಪರಿಕಿಸೆ ಧಾತ್ವಂತ್ಯದೊಳಾ- |
ಪರಿಸಿರ್ಕುಂ ಲಿಂಗವಚನಪುರುಷಾಯತ್ತಂ. || ೨೬೧ ||

ಪದಕ್ಷೇಪದಂ. — ಪರಿಕಿಸೆ ಪಕ್ಷಾಂತರಮಂ ನಿರವಿಪ ಎಕಾರಂ ನಿಜಾಂತಂ ಆದ ಒಡೆ
ಪಟ್ಟಂ ಪರಿಕಿಸೆ, ಧಾತ್ವಂತ್ಯದೊಳೆ ಆವರಿಸಿ ಇರ್ಕುಂ, ಲಿಂಗವಚನಪುರುಷಾಯತ್ತಂ.

ಆನ್ವಯಂ. — ಲಿಂಗವಚನಪುರುಷಾಯತ್ತಂ ಆವರಿಸಿ ಇರ್ಕುಂ ಎಂಬುದನ್ವಯಂ.

ಟೀಕು. — ನಿರವಿಪಂ = ನಿಶೇಷವಾಗಿ; ಪಕ್ಷಾಂತರಮಂ = ಒಂದು ಪಕ್ಷಾಂತರಮಂ; ನಿರ
ವಿಪಕಾರಂ = ಪೇಳ್ವೆ ಎಕಾರಂ; ನಿಜಾಂತಂ = ತನ್ನಂತಂ; ಆದ = ಆದ; ಒಡೆಪಟ್ಟಂ = ಒಡೆ
ಪಟ್ಟಂ; ಪರಿಕಿಸೆ = ನಿಜಾರಿಸೆ; ಧಾತ್ವಂತ್ಯದೊಳೆ = ಧಾತುಗಳಂತ್ಯದಲ್ಲಿ; ಲಿಂಗ = ಲಿಂಗ
ತ್ರಯದಲ್ಲಿ; ವಚನ = ವಚನತ್ರಯದಲ್ಲಿ; ಪುರುಷ = ಪುರುಷತ್ರಯದಲ್ಲಿ; ಆನ್ವಯಂ = ಕೂಡಿ
ಬಂದಾಗಿ; ಆವರಿಸಿರ್ಕುಂ = ಪೂರ್ವಗೇಯಾಗಿರ್ಪುದು.

ವೃತ್ತಿ. — ನಕ್ಷಾಂಕಮಂ ಸೇವಿಸ್ವಿಕಾರಂ ಕಡೆಯಾಗುಳ್ಳೊಡೆಪಟ್ಟಂ ಲಿಂಗ
ತ್ರಯವಚನತ್ರಯ ಪುರುಷತ್ರಯಾನ್ವಿತಮಾಗಿ, ಧಾತುವಿನ ಕಡೆಯೊಳೆ
ನತ್ತುಗುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ಲಿಂಗತ್ರಯಕ್ಕೆ -- ನೋವಿಸ್ವಿಕಾರಂ ವಚನತ್ರಯಕ್ಕಿಂ
ನುಡಿಪೊಡವಂ ನಿರಿಯಂ; ತೀಡುಪೊಡಲ್ಲಿ ಕಮ್ಮಲತೀಡುಗುಂ.

ವಚನತ್ರಯಕ್ಕೆ -- ಕಾದುವೊಡೊರ್ಪನೆ ಬಲ್ಲಿದಂ; ಪೋಲಿಸುವೊಡೊರ್ಪ
ರುಂ ತಕ್ಕರ್; ನುಡಿಪೊಡೆಲ್ಲರುಂ ಮಾತೆಯರ್.

ಪುರುಷತ್ರಯಕ್ಕೆ -- ಪೂರ್ವಪೊಡವನೊಳ್ಳಿದಂ; ತೀಡುಪೊಡವರೊಳ್ಳಿದ
ರ್; ಜೀವಿಸ್ವಿಕಾರಂ ನೀನೊಳ್ಳಿದಯ್; ಈವೊಡೆ ನೀನೊಳ್ಳಿದಿರ್; ಭಾವಿಪೊಡಾ
ನೊಳ್ಳಿದೆಂ; ಸೇವಿಪೊಡಾವೊಳ್ಳಿದೆವು.

ನಿರವಿಪುದುಂ ಕಾಲತ್ರಯಕ್ಕೆ -- ಪುನಿದೊಡೆ ಬಿಟ್ಟಂ; ಪಳಂಕಿದಪೊಡೆ
ಕೊಂಡನಂ; ಚಿತ್ತಿಪೊಡೆ ತೊಳಿಕೆಯಂ ತರಿಸುಂ.

ಸೂತ್ರಂ. || ೨೫೦ ||

ಧಾತುಗಳವು ನಾನಾರ್ಥೋ- |

Roots and verbal
themes have vari-
ous meanings.

ಪೇತಂಗಳ್ ಲಕ್ಷ್ಯಸಿದ್ಧಿವಿಡಿದುವನಪಿದ- ||

ಸ್ವಿತರೆ ಕ್ರಿಯಾಸುಕೂಲಂ |

ಮಾತೇಂ ಪೂರಿಸುಗೆ ಮತ್ತಮುಪಿದುವನಿದಪಿದೋಳ್.

|| ೨೫೧ ||

ವದಕ್ಕೇದಂ.— ಧಾತುಗಳ್ ಅವು ನಾನಾರ್ಥೋಪೇತಂಗಳ್; ಲಕ್ಷ್ಯಸಿದ್ಧಿವಿಡಿದುವಂ ಆಪಿದು, ಅಸ್ವಿತರೆ ಕ್ರಿಯಾಸುಕೂಲಂ, ಮಾತೇಂ, ಪೂರಿಸುಗೆ ಮತ್ತಂ ಉಪಿದುವಂ ಇದಪಿದೋಳ್.

ಅನ್ವಯಂ.— ಮತ್ತಂ ಉಪಿದುವಂ ಇದಪಿದೋಳ್ ಪೂರಿಸುಗೆ ಉಪಿದವನ್ವಯಂ.

ಟೀಕು.— ಧಾತುಗಳ್ = ಧಾತುಗಳ್; ಅವು = ಅವು; ನಾನಾರ್ಥೋಪೇತಂಗಳ್ = ನಾನಾರ್ಥೋಪೇತನೆ ಕೂಡಲ್ಪಟ್ಟವು; ಲಕ್ಷ್ಯಸಿದ್ಧಿವಿಡಿದುವಂ = ಉದಾಹರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಿವಿಡಿದುವಂ; ಅಪಿದು = ತಿಳಿದು; ಅಸ್ವಿತರೆ = ಬಲ್ಲವರೆ; ಕ್ರಿಯಾಸುಕೂಲಂ = ಕ್ರಿಯೆಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗಿ; ಮಾತೇಂ = ಪೇಳುವೇಂ; ಮತ್ತಂ = ಇನ್ನು; ಉಪಿದುವಂ = ಉಳಿದ ಧಾತುಗಳಂ; ಇದಪಿದೋಳ್ = ಈ ಆಖ್ಯಾತಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ; ಪೂರಿಸುಗೆ = ಪೂರ್ಣವಂ ಮಾಡುಗೆ.

ವ್ಯತ್ಯಿ.— ಧಾತುಗಳ್ ಪಲವರ್ಥಂಗಳಂ ಸುಡಿಯಲ್ ಸಮರ್ಥಂಗಳಾಗಿ ಪೂವು; ಪ್ರಮಾಣಪುರುಷರ ಮಾಗೋದಾಹರಣಂಗಳ ಬಲಿವಿಡಿದು, ಮಾತ್ಯಾಸ್ವಯಸಿದ್ಧಿಯುಳ್ಳರ್ ಕ್ರಿಯಾಸುಕೂಲವಾಗಿ ಮತ್ತಂ ಈ ಆಖ್ಯಾತಪ್ರಕರಣದೊಳ್ ತಿಳಿದು ಪೂರಿಸುಗೆ.

ಅನುಕ್ತಸೂತ್ರಂ¹⁾. || ೨೫೦^೨ ||

If the verb ಪಡು
(with personal
Suffixes) is joined

ಕ್ರಿಯೆಯ ಪದಂ ತಾಂ ಕರ್ತೃ |
ಪ್ರಯುಕ್ತವಾಗೆಲ್ಲಿಯೇನದೆಂಜಿಚ್ಚೆಯನಾ-

¹⁾ This is not found in our best two Manuscripts, and does also not occur in the Mudabidaru Manuscript. It is, therefore, an interpolation (based on the ಶಬ್ದಾನುಶಾಸನ).

to verbs that have either the Suffix ಅಲ್ or ಎ and are transitive (ಸಕರ್ಮಕಂ), the so-called Passive is formed; when they are intransitive, the combination with ವಡು. does not alter their meaning.

ಪದಚ್ಛೇದಂ. — ಕ್ರಿಯೆಯ ವಡಂ ತಾಂ ಕರ್ತೃಪ್ರಯುಕ್ತಂ ಅಗಿ ಎಲ್ಲಿ ಏನ್ ಆದು ಎಂಬ ಗುಣಿಯು ಅಶ್ರಯಿಪುದು, ಸಕರ್ಮಕಂ ಆದು. ಅಲ್ಪಯುಕ್ತ ಪಡುಧಾತು ಸರ್ವಧಾತುಗೆ ಆಕ್ಕುಂ.

ಟೀಕು, ಯಥಾಸ್ವಯಂ. — ಕ್ರಿಯೆಯ ವಡಂ = ಕ್ರಿಯಾವಡಂ; ತಾಂ = ತಾಂ; ಕರ್ತೃಪ್ರಯುಕ್ತಂ = ಕರ್ತೃಪದದೊಡನೆ ಕೂಡಿದುದು; ಅಗಿ = ಅಗಿ; ಎಲ್ಲಿ = ಆವೆಡೆಯಲ್ಲಿ; ಆದು = ಆದು; ಏನ್ = ಏನೆಂದು; ಎಂಬಿಚ್ಛೆಯಂ = ಎಂಬಾವೇಚ್ಛೆಯಂ; ಅಶ್ರಯಿಪುದು = ಬಯಸುವುದು; ಆದು = ಆ ವಡಂ; ಸಕರ್ಮಕಂ = ಸಕರ್ಮಕಪ್ರಯೋಗಂ ಅಪ್ಪುದು; ಸರ್ವಧಾತುಗೆ = 'ಈ ಪ್ರವಾಸೇ' ಎಂಬುದಾದಿಯಾದ ಸಮಸ್ತ ಧಾತುಗಳೆ; ಅಲ್ಪಯುಕ್ತ ಪಡುಧಾತು = ಅಲ್ ಎಂಬುದೊಡನೆ ಕೂಡಿದ ವಡು ಎಂಬ ಧಾತು; ಆಕ್ಕುಂ = ಆಗುವುದು.

ಪೃತ್ತಿ. — ಕ್ರಿಯಾಪದಂ ಕರ್ತೃಪದದೊಡನೆ ಕೂಡಿದುದಾಗಿ ಎಲ್ಲಿ ಏನೆಂಬಾವೇಚ್ಛೆಯಂ ಬಯಸುವುದು, ಅದು ಸಕರ್ಮಕಮುಕ್ಕುಂ. ಅಲ್ಲಿ 'ಈ ಪ್ರವಾಸೇ' ಎಂಬುದಾದಿಯಾದ ಸಕಲಧಾತುಗಳೆ ಅಲ್ ಎಂಬುದೊಡನೆ ಕೂಡಿದ ಪಡುಧಾತುವುಕ್ಕುಂ; ಅಲ್ಲಿ ಮೊದಲೆಲ್ಲಿದ್ದ ತಾಂ ನೀನ್ ಆನೆಂಬ, ಪುರುಷತ್ರಯಕ್ಕೆ ಏಕಾಸೇಕವಚನದೊಳ್ ಅಮ್ ಆರ್ ಆಯ್ ಇರ್ ಎನ್ ಎವುಗಳೆಕ್ಕುಂ ಎಂಬುದನುವರ್ತಿಸ, ಪದಮುಕ್ಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ತಾಸಿರಲ್ಪಟ್ಟಂ, ತಾಮಿರಲ್ಪಟ್ಟಿರ್; ನೀನಿರಲ್ಪಟ್ಟಯಾ ನೀಮಿರಲ್ಪಟ್ಟಿರ್; ಆಸಿರಲ್ಪಟ್ಟಂ, ಆಮಿರಲ್ಪಟ್ಟಿವು ಎಂಬಂತೆ ಎಲ್ಲಕ್ಕಂ ತಿಳಿವುದು.

ಶಬ್ದಾನುಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಸೂತ್ರಂ (4. 2)¹⁾ || ಕರ್ಮಣಿ || ಅಸ್ಯದ್-ಯುಷ್ಮದ್-ಆಸ್ಮದ್-ಆರ್ಥೇಷು ಪ್ರತ್ಯೇಕಮ್ ಏಕತ್ವಾನೇಕತ್ವಯೋರ್ ಏವಕ್ರೇತಯೋರ್ ಯಥಾಕ್ರಮಂ ಧಾತೋಃ ಅಮ್ ಆರ್ ಆಯ್ ಇರ್ ಎನ್ ಎವು

¹⁾ The first S. is: ಧಾತೋರ್ ಏಕಾಸೇಕತ್ವೇ (the Personal suffixes are used). The instances given are: ತಾಸಿವರ್ತಂ, ತಾಮಿವರ್ತಂ, ನೀನಿವರ್ತಯ್, ನೀಮಿವರ್ತಂ; etc.

ಏತೇ ಪ್ರತ್ಯಯಾ ಭವಂತಿ ಕರ್ಮಣಿ ಚಾಭಿಧೇಯೇ || ಇಲ್ಲಿ ಕರ್ಮಣಿ ಎಂದು ಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ಎಂಬೀ ಸೂತ್ರಕ್ಕೆ ಅನುವರ್ತನೆ ಬಂದು, ತಾನೀನಾನೆಂಬರ್ಥಂಗಳಲ್ಲಿ ಬೇಡಲಿ ಬೇಡಲಿ ಏಕವಚನ ಬಹುವಚನಂಗಳ ವಿವಕ್ಷೆಯಾಗೆ ಯಥಾ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಧಾತುಗೆ ಅಮ್ ಆರ್ ಅಯ್ ಇರ್ ಎನ್ ಎವು ಎಂಬೀ ಪ್ರತ್ಯಯಂಗಳ ಕರ್ಮದೊಳಮಕ್ಕುಂ—ತಾನಿರಲ್ಪಟ್ಟಂ, ತಾಮಿರಲ್ಪಟ್ಟರ್, ನೀನಿರಲ್ಪಟ್ಟಯ್, (ಅದು ಇರೆ ಪಟ್ಟುದು) ಎಂಬಂತೆಲ್ಲಕ್ಕುಂ ಪತ್ತಿಸುಗುಂ. ಯೋಗ ವಿಭಾಗಮುತ್ತರಾರ್ಥಂ.

ಸೂತ್ರಂ (4, 3) || ಬೇಡ್ಲಾದೇರ್ ಅಪ್ರಧಾನೇ || ಅನ್ಯದರ್ಥವಿವಕ್ಷಾಯಾಂ ಬೇಡ್ಲಾ ಇತ್ಯೇವಮ್ ಆದಿಭ್ಯೋ ಧಾತುಭ್ಯಃ ಅಪ್ರಧಾನೇ ಕರ್ಮಣ್ಯಾ ಅಮ್-ಆದಯೋ ಭವಂತಿ || ಎಂದುದಾಗಿ (ಈ ಎಂಬ ಧಾತುವಿಗಲ್ಲದೆ) ಬೇಡ್ಲಾದಿಗ ಪ್ರಧಾನದಲ್ಲಿ ಎಂಬಾ ಸೂತ್ರಕ್ಕೆ ಅನ್ಯಾರ್ಥವಿವಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಬೇಡು ಎಂಬುದಾದಿಯಾದ ಧಾತುಗಳಿಗೆ ಅಪ್ರಧಾನವಾದಲ್ಲಿ ಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ಅವಾದಿಗಳಕ್ಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ.— ಪಾರ್ವತಿಸರಸಂ ಗ್ರಾಮಮಂ ಬೇಡಲ್ಪಟ್ಟಂ; ನೀಂ ಬೇಡಲ್ಪಟ್ಟಯ್; ಆಂ ಬೇಡಲ್ಪಟ್ಟಂ. ಇಂತು—ಗೋವಳನಿಂದೆ ಎರ್ಮೆ ಪಾಲಂ ಕಡಿಯಲ್ಪಟ್ಟುದು. ಉಪಾಧ್ಯಾಯಂ ಶಿಷ್ಯರಿಂ ತತ್ವಮಂ ಬಿಸಗೊಳಲ್ಪಟ್ಟಂ; ಬೇಡುಕಾರಿಸರಸನಿಂ ಸುದ್ಧಿಯಂ ಕೇಳಲ್ಪಟ್ಟಂ; ಪಟ್ಟಳ್, ಪಟ್ಟುದು ಎಂಬಂತೆ.

ಸೂತ್ರಂ (4, 89) || ಕರ್ಮಣ್ಯಾ ಅನುಪಡುಃ || ಧಾತೋಃ ಪಡು ಧಾತುರ್ ಅನುಪ್ರಯುಜ್ಯತೇ ಕರ್ಮಣಿ ವಿಹಿತೇತಿಪಿಪರೇ || ಎಂದುದಾಗಿ ಧಾತುಗೆ ಪಡುಧಾತುವನುಪ್ರಯುತ್ಯಮಾದವುದು ಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ವಿಹಿತವಾಗೆ, (ತಿಪಿ ಎಂಬ) ಅವಾದಿಗಳ್ಳರವಾಗೆ.

ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟುದು ಘಟಂ ಕುಂಬಲಿನಿಂ; ನೋಡಲ್ಪಟ್ಟನರಸನಂಗೆನೆಯಿಂ; ಬಯಸಲ್ಪಟ್ಟೆತ್ತರುಣಿ ರಮಣನಿಂ; ಮಾಡಲ್ಪಡುಗೆಮಗೆ ಸಂಪದಂ ಜಿನಪತಿಯಿಂ; ಕಡಿಸಲ್ಪಡುಗೆಮ್ಮ ದುಃಖಸಂತತಿ ಜಿನನಿಂ.

ಕರ್ಮಣಿಸ್ತ್ರಯೋಗಮಲ್ಲದಿರೆ—ನೋಡಿದಳರಸನ್ನಂಗೆನೆ; ರಮಣಂ ತರುಣಿಯಂ ಬಯಸಿದಂ; ಮಾಡಿದಂ ಪದಕಮನಕ್ಕಸಾಲೆ.

ಸೂತ್ರಂ (4, 91) || ತಸ್ಮಿನ್ನೈದಲ್ || ಧಾತೋರ್ ಏಕಾರಃ ಅಲ್ ಭವತಃ
 ವಡುಧಾತೌ ಪರೇ || ಎಂದುದಾಗಿ ಧಾತುಗೆ ಹ್ರಸ್ವದೇಕಾರಂ ಅಲ್ಲಂ ಅಷ್ಟುಪ್ಪು,
 ವಡುಧಾತು ಪರಮಾಗೆ—ಸೂಡೆ ಪಟ್ಟಂ, ಮಾಡಲ್ ಪಟ್ಟಂ; ನೋಡೆ ಪಟ್ಟಂ,
 ನೋಡಲ್ ಪಟ್ಟಂ; ಕಿಡಿಸೆ ಪಟ್ಟುದು, ಕಿಡಿಸಲ್ ಪಟ್ಟುದು ಎಂಬಂತೆಲ್ಲಕ್ಕಂ
 ವತ್ತಿಸುವುದು.

The author   ಕವಿತಾಪ್ರೌಢಿಯೊಳಬ್ಬ ಸಂಭವನೆ ಕರ್ತಾರಂ ಕ್ರಿಯಾಕೌಶಲಂ |
 Kēśava is   ಸ್ತವನೀಯಂ ತದಧೀನವಾದಬೆಳ ಶಾಸ್ತ್ರಾವ್ನಾಯಮಂ ಕೂಡೆ ಬ-||
 a second   ಲ್ಲವರಿಲ್ಲೆನ್ನದಿರೊರ್ವನಿಂದಭಿನವ ಬ್ರಹ್ಮಂ ಗಡೆಂಬಂತೆ ತೋ- |
 Brahma   ಲ್ಲವನಾತ್ಮೀಯ ವಚೋವಿಚಿತ್ರತರ ವಿದ್ಯಾವೇಶವಂ ಕೇಶವಂ.
 indeed!

ಟೀಕು. — ಕವಿತ್ವವ ಬಲ್ಲತನದಲ್ಲ ಬ್ರಹ್ಮನೆ ಕರ್ತೃ ಕ್ರಿಯಾಕೌಶಲ್ಯವುಳ್ಳವಂ ಸ್ತುತಿ ಮಾಡ
 ಲ್ತಕ್ಕವಂ; ಅವನಧೀನವಾದ ಸಮಸ್ತವಾದ ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಂಗಳಂ ಒಪನೆ ಆರಿತವರಾ ಇಲ್ಲವೆಂದು
 ಎನಲ್ ಬೇಡ; ಕವಿಕೇಶವಂ ಒರ್ವಂ ಇಂದು ಹೊಸಬನಾದ ಬ್ರಹ್ಮಂ ಗಡ! ಎಂಬ ಯಾಗೆ ತನ್ನ
 ಸಂಬಂಧವಾದ ವಾಕ್ಯಂಗಳ ಚೋದ್ಯತರವಾದ ವಿದ್ಯಂಗಳ ಆವೇಶವನ್ನು ಕಾಣಿಸುವಂ.

ಗದ್ಯಂ. — ಇದು ಸಮಸ್ತಶಾಸ್ತ್ರ ಕಜನಮನೋಜನಿತಶಬ್ದ ಸಂದೇಹಶಬ್ದಚಾರುಚುಂಬಕಾ
 ಯಮಾನಾನಾನುಕರ್ಷಣೆಕಲ್ಪಣೆ ಉತಿಕ್ವಾ ಚಾರ್ಯ ಸುಕವಿಕೇಶಿರಾಜವಿರಚಿತಮಸ್ವ ಶಬ್ದ ಮಣಿದರ್ಪ
 ಣದೊಳ್ ಆಖ್ಯಾತಸಾಕಲ್ಯಲಕ್ಷಣಮೆಂಬ ಪಂಚಮಸಂಧಿ ಸಂಪೂರ್ಣಂ.

ಭನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯಂ ಸಮಾಪ್ತಂ.

೬ ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯಂ. VI. CHAPTER.

ಧಾತುಪ್ರಕರಣಂ.

KANNADA VERBAL ROOTS AND THEMES.

(This list is not in the Mûḍabidaru Manuscript;
it is usually given separately.)

Kēśava's list of
Kannāḍa verbal
Roots (and themes)
is equal in value
to (the poet)
Bhīma's list of
Sāṃskṛita roots.

ವೇದಸಮನಾಗಿ ಭೀಮನಿ- |

ನಾದುದು ಸಂಸ್ಕೃತದ ಧಾತುವಾ ತೆಲಿದಿಂದಂ ||

ಯಾದವಕಟಕಾಚಾರ್ಯನಿ- |

ನಾದುದು ಕರ್ಣಾಟಧಾತು ಕವಿಕೇಶವನಿಂ. || ೨೬೪ ||

ಸೂತ್ರಂ. || ೨೫೦ ||

No Kannāḍa
Roots end in as-
pirated consonants
or in ಙ್, ಙ್, ಙ್, ಙ್,
ಙ್, ಙ್, or ಙ್.

ದೊರೆವಡೆದ ಮಹಾಪ್ರಾಣಾ- |

ಕ್ರಾಂತದಿಂ ಜಾಶಸಾಂತಹಾಂತಕ್ರಾಂತೋ- ||

ಧರಣಿದಿನ್ನುದ್ದವಿಸವು ಬ- |

ಲ್ಲರ ಮತದಿಂ ಧಾತು ತಿಳಿವುದಿವನೀಕ್ರಮದಿಂ. || ೨೬೫ ||

ಕ್ರಿಯಾರ್ಥೋ ಧಾತುಃ¹⁾

(A verbal root or theme expresses the meaning of a verb)

1. ಸ್ವರಧಾತುಗೆ.

2. ಕಾಂತಕ್ಕೆ.

1. ಕ. ಪ್ರಧಾನೇ (literally: in
giving), to give.

3. ಕಾ. ರಕ್ಷಣೇ, to guard.

4. ಕೀ. ರಕ್ತವಕ್ವೇ, to become pus.

5a. ಕೇ. ಶಯನೇ. to lie down, ನಿ

2. ಓ. ಸ್ನೇಹೇ, to love.

ಧುವನೇ ಚ, to lie with.

¹⁾ This sentence occurs in 1, 12 of the Śabdānuśāsana.

- 5b. ಕುಟಕು. ಗಾಢಪೂರಣೇ. to cram into.
6. ಮಿಸುಕು. ಸ್ವಂದನೇ, to move.
7. ಮುಸುಕು. ಆವರಣೇ, to cover, ಭಾವೇ ಚ, a covering.
8. ಕುಸುಕು, ಕುಸುಂಕು. ಘಾತನೇ, to strike.
9. ಪಿಸುಕು, ಪಿಸುಂಕು. ಅವಜ್ಞಾತಿಶಯೇ, to treat with great disrespect.
10. ಕುಱುಕು, ಕುಱುಂಕು. ಖಾದನೇ to eat, etc.
11. ಮುಱುಕು. ಮುಖವಿಕಾರೇ, to distort the face, etc.
12. ತುಱುಕು. ಗಾಢಪ್ರವೇಶೇ, to force into.
13. ನುಱುಕು. ವೃದ್ಧಿಹೀನೇ. to be or become deficient in growth.
14. ಇಱುಕು, ಇಱುಂಕು. ನಿಗ್ರಹಗ್ರಹಣೇ, to hold firmly, etc.
15. ಸುಕು. ರಕ್ಷಣೇ, to preserve, foster.
16. ಜರ್ಕು. ನಖಘಾತನೇ. to strike with the nails or claws.
17. ನೂಂಕು. ಪ್ರೇರಣೇ, to push on, etc.
18. ನೊಂಕು. ಸ್ಪರ್ಶನೇ. to touch, etc.
19. ಕೂಂಕು. ಉತ್ಸರ್ಪಣೇ. ಉತ್ಸರ್ಪಣಮೆಂದು ಗಮನಂ, to soar, etc.
20. ತೆಂಕು. ಪ್ಲವನೇ, to float, swim.
21. ಅವುಂಕು. ದೃಢಪೀಡನೇ, to press firmly, etc.
22. ಕಲಂಕು. ಆಲೋಡನೇ, to stir up, etc.
23. ಚಲುಕು, ಚಲುಂಕು. ಜಲೋತ್ಸರ್ಜನೇ, to pour out liquids.
24. ಚಲಕು, ಚಲಂಕು. ಕರವಿಮೋಚನೇ, to loosen from out of the hand, etc.
25. ಪೊಳಕು, ಪೊಳಂಕು. ಚರ್ವಣಕ್ರಿಯಾಯಾಂ, to chew.
- 26a. ಪಳಂಕು. ಗಾಢಸ್ಪರ್ಶನೇ, to touch strongly or forcibly, to push, etc.
- 26b. ಪಳುಂಕು, (ಪಟುಕು). ನೂಂಕು, to push, etc.
27. ಡಲಕು. ವೃಕ್ಷಾರೋಹಣೇ, to climb, as a tree, ಶರೀರಾಂಗಭೇದೇ ಚ. a certain member of the body.
28. ಉಲುಕು. ಶರೀರಸ್ಪರ್ಶನೇ, the body to shake, etc.
29. ಮುಲುಕು. ಪ್ರಸವನಕ್ರಿಯಾಯಾಂ, to be in labour.
30. ಕುಲುಕು. ಗಾಢಪೂರಣೇ, to fill with force, etc.
31. ತೊಡಕು, ತೊಡಂಕು. ವಿಪರ್ಯಾಯೇ. to oppose, etc.
32. 33. ಕೂಂಕು. ಬಂಕು. ಕೌಟಿಲ್ಯೇ, to get crooked, to bend.
34. ತುಡುಕು, ತುಡುಂಕು. ಸತ್ಪರಗ್ರಹಣೇ, to seize or grasp hastily, etc.
35. ಪುಡುಕು, ಪುಡುಂಕು. ಕರಾನ್ವೇಷಣೇ, to search for with the hands, etc.
36. ಮಿಡುಕು, ಮಿಡುಂಕು. ಚೈತನ್ಯೇ, to recover consciousness, etc.
37. ಇಡುಕು, ಇಡುಂಕು. ಗಾಢವಿಮೋಚನೇ, to unloose vehemently, etc.
38. ಆಡಕು. ಸ್ಥಾನಾಂತರಪ್ರಣೀತೇ, to put in another place, etc.

39. కుడుకు. చంచుఘాతనే, to peck, ధాన్యదిద్రవ్యే చ, corn and other things, food, aliment.
40. కడుకు, కడుకుంకు. లఘుచంచుఘాతనే, to peck lightly.
41. బడుకు, బడుకుంకు. జీవనార్థే, to live.
42. బిడుకు. అన్వేషణే, to search for.
43. కుడుకు. కుశ్యధావనే, to wash gently.
44. ముడుకు (ముడుకు). శరీరేషు పగడకనే, లుపగడకనమేందాలింగనం, to embrace the body.
45. మినుకు. అంతగతస్వనే, to speak in an indistinct tone, etc., కాంతౌ చ, to glitter.
46. కణకు. కదర్థనే; to irritate or provoke.
47. కణుకు. ముసలిక్రియాయాం, to pound, కిలే చ, to play (or కిలే చ, a plug).
48. కణుకు. మృగలంఘనే, to leap, as a wild beast.
49. తిణుకు (o. r. తిణుకు). అవానవాయౌ, to fart.
50. బిక్కు. లుఙ్ఘనే, to sigh, sob, మాంసభేదే చ, a kind of flesh.
51. ఒక్కు. బలకరణే, to work on the floor for treading out corn. శకునే చ, an omen.
52. ఱక్కు. త్యాగ — కననయోః, to deposit, etc. to beat, kill.
53. నక్కు, (o. r. నేక్కు). లేఙనే, to lick.
54. పిక్కు. వివరణే, to separate.
55. ఎక్కు. విభజనే, to divide, etc. ప్రవాహికాయాం చ, to purge.
56. తక్కు. తియక్కుండాలిలేఙనే, to lick the itch as beasts do.
57. కేక్కు. శోభిక్కుద్వనౌ, to shout in training cattle.
58. ముక్కు. ఖాదనవిశేషే, to eat in a certain manner.
59. నేక్కు. అంతలేఙనే, to be depressed, etc.
60. కుక్కు. వస్త్రస్పల్పఘాతనే, to beat a cloth to a small extent. పక్షిభేదే చ, a crane.
61. ముఱుకు. ముఱుంకు. జలనిమజ్జనే, to be immersed in water.
62. తుఱుకు, తుఱుంకు. సోఙనే, to sprinkle, etc.
63. బళ్కు. నమనే, to bend.
64. నిళ్కు. లుపరిస్త్రణనే, to stretch one's self, etc.
65. లుళ్కు. దివ్యౌ, to shine ద్రవ్యే చ, a meteor.
66. అళ్కు. భయే, to fear, అశక్తౌ చ, to be without strength.
67. తళ్కు. అనులేపనే, to anoint the body, తద్భావే చ, lustre, etc.
68. ఒఱుక్కు, ప్రవాహే, to flow.
69. అఱుక్కు. జీర్ణే, to be worn out, etc.
70. లుక్కు. బిద్ధత్యే, to be proud, etc. లోఙభేదే చ, steel.

71. ಸೊರ್ಕು. ಉನ್ನಾಡೇ, to grow proud.
72. ಸಿರ್ಕು, ಸಿಲ್ಕು. ಪ್ರತಿಬಂಧೇ, to be impeded, entangled.
73. ಸುರ್ಕು. ಸಂಕೋಚೇ, to contract, shrivel.
74. ಜಿರ್ಕು. ನಖಿಕ್ಷತೇ, to wound with the nails or claws.
75. ಸೆರ್ಕು. ವಸ್ತ್ರಾಂತರಪ್ರವೇಶೇ, to tuck into, etc.
76. ವೊರಕು (o. r. ವೊರ್ಕು). ದರ್ಪಘೋಷನೇ, to be in trembling oscillation from haughtiness.
77. ಕೋ. ಸೂತ್ರಪ್ರವೇಶೇ, to enter, as a thread into a needle; to be threaded; to thread.

3. ಗಾಂತಕ್ಕೆ.

78. ಉಗ. ಅರ್ಕುಷಣೇ, to draw towards, etc. ನಖಿಕ್ಷತೇ ಚ, to wound with the nails or claws.
79. ಮುಗ. ತ್ವಷ್ಟಸಂಕೋಚನೇ, to contract, as a flower, etc.
80. ಬಗ. ವಿಕ್ಲೇಷೇ, ವಿಕ್ಲೇಷವೆಂದು ಭಾಗಂ, to divide, separate, etc.
81. ಸುಗ. ಭಯೇ, to fear.
82. ಬಿಗ. ಬಂಧನೇ, to fasten, ಹಯಸರಿಕರೇ ಚ, a girth of horses, etc.
83. ಅಗ. ಸಂತ್ರಾಸ — ಹರ್ಷ — ಚರ್ವಣೇಷು, ಸಂತ್ರಾಸವೆಂದು ಭಯಂ (to tremble), to tremble or fear; to be glad; to chew.
84. ಚಿಗ. ಅಂಗುಲಿವಿಸರ್ಜನೇ, to let loose from the fingers; to

- discharge or propel with the fingers.
85. ಪುಗು. ಪ್ರವೇಶೇ, to enter.
86. ನಗು. ಹಸನೇ, to laugh
87. ಉಗು ವಿಸರ್ಜನೇ, to let loose, throw away.
88. ಮಿಗು. ಅತಿಕ್ರಮಣೇ, to exceed, etc.; ಅವಶಿಷ್ಟೇ ಚ, to remain.
89. ಮುಗ್ಗು. ಜೀರ್ಣಾವಗಂಧೇ, to get or have a corrupt, musty smell. ಗತಿಭಂಗೇ ಚ, to stumble.
90. ಉಗ್ಗು. ವಚನವಿರೋಧೇ, to stammer, etc.
91. ಘೋಗು. ಗಮನೇ, to go.
92. ಆಗು. ಪ್ರಾಧುರ್ಭಾವೇ, to become manifest, to become.
93. ಕೂಗು. ಉಚ್ಚೈರ್ಧ್ವನೌ, to cry aloud, shout.
94. ತೇಗು. ಉದಾಸವಾಯೌ, to belch; ವೃಕ್ಷಭೇದೇ ಚ, a teak-tree.
95. ಶಾಗು. ಸಂಘುಟ್ಟನೇ, to come into close contact.
96. ಬಾಗು. ನಮ್ರತ್ವೇ, to bend or bow.
97. ತೂಗು. ತುಲನೇ, to weigh.
98. ಬೇಗು. ಹರ್ಷಭಾವೇ, to be glad. ಸೌಥ್ಯೇ ಚ, to become bulky, to swell.
99. ಕೇಗು. ಮಯೂರಸ್ವನೇ, to cry, as a peacock.
100. ನೀಗು. ತ್ಯಜನೇ, to leave or quit.
101. ಹುದುಗು. ಸೋಪನೇ, to guard, conceal, etc.
102. ಸಿದುಗು. ಹಸ್ತಾನ್ವೇಷಣೇ, to search about or for with the hands.

103. ಪೊಂಟು. ಸ್ವಟನೇ, to burst, open, expand, etc.
104. ನುಂಟು. 7. ಲನೇ, to swallow.
105. ಕುನುಂಟು. ಸಂಕೋಚನೇ, to contract; to bend.
106. ಶಾಂಟು. ಧಾರಣ—ಸಂಘಟ್ಟನಯೋಃ, to support; to come into close contact.
107. ಜಿಜುಂಟು, ಜಿಜುಂಟು. ಅವ್ಯಕ್ತಧ್ವನಿ, to sound inarticulately, to mutter, to hum; ವರ್ಷಭೇದೇ ಚ. drizzling rain.
108. ಮಲಗು, ಮಲಂಟು. ಉಪಧಾನಾ ವಲಂಚೇ, to lie down, recline; ಉಪಧಾನೇ ಚ, a pillow, a cushion.
109. ತೆಲಂಟು. ಕರಮುಕ್ತೌ, to let go from the hand, etc.
110. ತೊಲಗು. ವಿವಿಕ್ತೇ, to move away, separate from.
111. ಪಿಂಟು. ಅಪಸರಣೇ, to go away, retreat.
112. ಮಿಸುಗು. ಕಾಂತೌ, to shine.
113. ಎಸಗು. ಉದ್ಯೋಗೇ, to undertake, commence.
114. ಮಸಗು. ವಿಜೃಂಭಣೇ, to open, extend, appear.
115. ಕರಗು. ವಿಲೀನೇ, to be dissolved, melt, etc.
116. ಕೊರಗು. ರಸವಿಹೀನೇ, to be deprived of juice, to shrivel, etc.
117. ಹರಗು. ಸಸ್ಯಕ್ರಿಯಾಯಾಂ, to work in a corn-field, etc.
118. ಮುಟುಗು. ಸಂತಾಪೇ, to burn, grieve.
119. ಎಟಗು. ಪ್ರಣತೇ, to stoop, to bow, etc.
120. ಮಿಟುಗು. ಚಕಚಕಾಯಮಾನೇ, to glitter.
121. ತುಟುಗು. ಸಂಚ್ಛನ್ನೇ, to be covered or enveloped, etc.
122. ಉಟುಗು. ವಕ್ರಭಾವೇ, to be crooked, bent.
123. ಜಟುಗು. ಸುಪ್ತೌ, to lie down? sleep.
124. ಕಟುಗು. ಕಾಪ್ಪೊರ್, ಕಾಪ್ಪೊರ್ ವೆಂದು ಕರ್ಪು, to turn black.
125. ಉಡುಗು. ಸಂಕೋಚನೇ, to inflect, contract, shrivel, etc.
126. ತೊಡಗು. ಪ್ರಾರಂಭೇ, to begin.
127. ಮಡಗು. ಸೋಪನೇ, to hide, conceal.
128. ನಡುಗು (o. r. ನಡುಗು). ಕಂಪನೇ, to tremble.
129. ಮಿಡುಗು. ಸಂಬಿನ್ನೇ, ಸಂಬಿನ್ನ ವೆಂದು ದುಃಖದಿಂದಾದ ಚಿಂತೆ, to grieve.
130. ಕಡಂಟು. ಔತ್ಸುಕ್ಯೇ, ಔತ್ಸುಕ್ಯ ವೆಂದು ಇಚ್ಛೆ, to desire.
131. ಆಡಂಟು. ಸೋಪನೇ. to hide (v. i.)
132. ಒಣಗು. ಲೋಪಣೇ, to become dry, etc.
- 133a. ಎಡೆಯುಡುಗು (ಎಡೆ-ಉಡುಗು). ವಿಚ್ಛೇದೇ, to leave room, etc.
- 133b. 133c. ತೊಳಗು. ಬೆಳಗು. ಕಾಂತೌ. to shine.
- 133d. ಮುಯುಗು. ನಿಮಗ್ನೇ, to submerge.
134. ಆಲುಗು. ಸಂಚಲನೇ, to shake.
135. 136. 137. ಆಟ, ಆಟು, ತಪ್ಪಿ, ಕ್ಷೀಣತ್ವೇ, to decay; to grow less.
138. ಮುಯ್ಯಿ. ಪತನೇ, to fall down.

139. ಬೊಡ್ಡು. ನಮನೇ, to bow (v. i.).
 140. ಅಡ್ಡು (see 136). ಲಯೇ, to dissolve (v. i.).
 141. ಪುಡ್ಡು. ದಹನಕ್ರಿಯಾಯಾಂ, to burn.
 142. ಉಡ್ಡು. ಸ್ನೇಹೇ, to love.
 143. ವೊಡ್ಡು. ವಾದನಕ್ರಿಯಾಯಾಂ, to sound, as musical instruments; ಸ್ತನಿತೇ ಚ, to thunder; ವೃಕ್ಷಭೇದೇ ಚ, a sort of tree.
 144. ಒಡ್ಡು. ಸಮ್ಮೇಳನೇ, to unite.
 145. ನುಡ್ಡು (ನುಳು). ಸಂಚೂರ್ಣೇ, to be ground.
 146. ಕುಡ್ಡು. ಆಕುಂಚನೇ, to bend together, contract.
 147. ಕಡ್ಡು. ಕಾಪ್ಪೇ, to turn black.
 148. ನೆಡ್ಡು. ಅಂತರ್ಲೀನೇ, to sink in, be depressed.
 149. ತೆಗೆ. ಆಕರ್ಷಣೇ, to take.
 150. ಒಗೆ. ಜನನ — ವಸ್ತ್ರಪುಕ್ಕಾಲನ ಯೋಃ, to be born; to wash clothes.
 151. ಬಗೆ. ಪರಿಭಾವೇ, to reflect; ಚಿತ್ತೇ ಚ, to think.
 152. ತೆಗೆ. ಸ್ತಂಭನೇ, to stop, etc.
 153. ಹೊಗೆ. ಧೂಪಧೂಮನಿರೋಧಕ್ರಿಯಾಯಾಂ, to hem in the smoke of incense and other materials, to smoke, ಧೂಮೇ ಚ, smoke.
 154. ನೆಗೆ. ಉತ್ಪವನೇ, to be purified, become clear.
 155. ವೊಗೆ. ಜಲಾಕರ್ಷಣೇ, to scoop water; ಭೂಭೇದೇ ಚ, (o. r. ಘಟಭೇದೇ ಚ), an earthen vessel.

4. ಚಾಂತಕ್ಕೆ.

156. ಮಿಂಚು. ದೀಪ್ತಾ, to shine; ಎದ್ದುತಿ ಚ, lightning.
 157. ಮುಂಚು. ಅಗ್ರಮನೇ, to go before.
 158. ಪಿಂಚು. ಪಶ್ಚಾತ್ತರ್ಥೇ, to be behind.
 159. ಹೊಂಚು. ಸಂಕೇತೋದ್ಯೋಗೇ, to exert one's self secretly, etc.
 160. ಪಳಂಚು. ಸಂಘುಟ್ಟನೇ, to come into close contact, etc.
 161. ಜಜುಚು. ಬಹುಭಾಷಾಯಾಂ, to chatter.
 162. ಅಜುಚು. ಉಚ್ಚೈರ್ವನೌ, to cry out aloud.
 163. ವೊಚು. ವೈಧವ್ಯೇ, to become a widow.
 164. ಕವಿಚು. ವಿಪರೀತವತನೇ, to be turned upside down.
 165. ವೆಚು. ವಿಸ್ತಾರೇ, to increase.
 166. ಮೆಚು. ಅತಿಪರಿಚಯೇ, to be greatly devoted to, etc.
 167. ಬೆಚು. ಸಂಶ್ರಾನೇ, to fear; ಕೃಣಪುರುಷೇ ಚ, a straw-puppet, scare-crow.
 168. ಕೆಚು. ಖಾದನೇ, to bite; ಪುಕ್ಕಾಲನೇ, to wash; ತಂದುಲ ಪುಕ್ಕಾಲಜಲೇ ಚ, water in which rice has been washed.
 169. ಬಾಚು. ಘಂಜೀಕರಣೇ, to heap.
 170. ತೀಚು. ನಿಷ್ಪತ್ತೌ, to finish.
 171. ಉಚು. ಆಕರ್ಷಣೇ, to draw towards one's self; ಮಲಭೇದನೇ ಚ, to purge or be purged.
 172. ಬಿಚು. ವಿಭಜನೇ, to divide, to loosen.

173. ಸರ್ಚು (o. r. ಅರ್ಚು). ಅವ್ಯಕ್ತ
ಧ್ಯನೌ, to whisper.
174. ಪೆಟ್ಟುವೆರ್ಚು (ಪೆಟ್ಟು + ವೆರ್ಚು).
ದರ್ಪೇ, to be very haughty
(o. r. ಬೆಟ್ಟುವೆರ್ಚು).
175. ಚುರ್ಚು. ದಾಹೇ, to burn.
176. ಚುರ್ಚು. ಶಿಖಿಸಂಧಾರಣೇ, to
burn.
177. ಮುಚ್ಚು. ಆಚ್ಛಾದನೇ, to cover.
178. ಮೆಚ್ಚು. ಅಭ್ಯುಪಗಮೇ, to
assent.
179. ನಚ್ಚು-ವಿಶ್ವಾಸೇ, to trust.
180. ಎಚ್ಚು. ಅಂಜನಕ್ರಿಯಾಯಾಂ, to
smear.
181. ಕೆಚ್ಚು. ತಂತುವಾಯಕ್ರಿಯಾಯಾಂ,
to do (a certain kind of)
weaving-business; ತರು
ಸಾರೇ ಚ, the core of a
tree.
182. ನಾಣ್ಚು. ಲಜ್ಜಾಯಾಂ, to be
ashamed.
183. ಕಡೆಗಣ್ಚು (ಕಡೆ-ಕಣ್ಚು). ಅವಜ್ಞಾ
ಯಾಂ, ಅವಜ್ಞೆಯೆಂದು ವಿಸಾಹ
ದುದು, to slight, contempt.
184. ನುಣ್ಚು. ಅಪಸರಣೇ, to move
off.
- ಧಾತೋರ ಇಸುಪ್ರತ್ಯಯಸ್ತು ಚಾದೇಶೇ
ಪುನರ್ಧಾತುತ್ವಂ.
- (Themes formed with ಚು, this being
a substitute of ಇಸು.)
185. ಅಲರ್ಚು. ವಿಕಸನೇ, to cause
to expand or open.
186. ಎಲರ್ಚು. ಚೇತನಕರಣೇ, to give
strength or animation,
to enliven.
187. ಉದಿರ್ಚು. ಅಧಃಪತನೇ, to cause
to fall down (from above).
188. ಸಾರ್ಚು. ಸವಿಾಪಾಗಮನೇ, to
make go or come near
or to, etc.
189. ಸೋರ್ಚು. ಗಲನೇ, to cause to
drop, etc.
190. ಒಡರ್ಚು. ಉದ್ಯಮೇ, to make
effort; to begin.
191. ತೊಡರ್ಚು. ಬಂಧನೇ, to bind,
etc.
192. ಬಿದಿರ್ಚು. ರಥವಿಮೋಚನೇ, to
unharness or unyoke, as
a coach.
193. ಆಮರ್ಚು. ಸಂಘುಟೀಕರಣೇ, to
put into close contact, to
join.
194. ಬೆಮರ್ಚು. ಸ್ವೇದಕರಣೇ, to
cause perspiration.
195. ನಿಮಿರ್ಚು. ಪ್ರಸಾರಣೇ, ಪ್ರಸಾರಣ
ವೆಂದು ನಿಸುಗಿಸುವುದು, to cause
to be stretched, etc.
196. ಪೋಣರ್ಚು. ಸಂಯುಗೇ, ಸಂಯುಗ
ವೆಂದು ಬೆರೆದುದು, to join, to
unite.
197. ತಳರ್ಚು. ಸ್ಥಾನಾಪಗಮನೇ, to
cause to go away from
a place.
198. ಸಡಿಲ್ಚು. ಶೈಥಿಲ್ಯೇ, to loosen.
199. 200. ಕೊರಲ್ಚು. ಷಯಲ್ಚು. ಆ
ಕ್ರೋಶಧ್ಯನೌ, to vociferate.
201. 202. ಮರಲ್ಚು (cf. 622). ಮ
ಗುಟ್ಟು. ಪರಾಜ್ಞುಖೀಕರಣೇ, to
avert the face, etc.
203. ನುಗುಳ್ಚು. ಸೂಕ್ಷ್ಮದ್ವಾರಪ್ರವೇಶೇ,
to cause to enter a small
opening, etc.
204. ಮುಗುಳ್ಚು. ಸಂಕೋಚಕರಣೇ, to
cause to contract, etc.

205. సురుళ్లు. సంకూలనా, to cause to contract.
206. తేరళ్లు. చలనా, to cause to move; చయనా చ, to amass.
207. వీరళ్లు. లుఠనా, to cause to welter, etc.
208. కేరళ్లు. ఆస్పృటినా, ఆస్పృటి నవేందు ప్రకటం, to make great noise by slapping or clapping the arms (one Ms. కూఘోద్రాకా, to enrage).
209. కురుళ్లు. శస్త్రసంఘాలనా, to shake a weapon.
210. లురుళ్లు. నిమ్నాగమనకరనా, to cause to roll down.
211. డరళ్లు. నేత్రవిరోధకరనా, to impede or trouble the eye.
212. ఎఱళ్లు. ఆలంబనా, to cause to hang down, etc.
213. కఱళ్లు. పృథక్కరనా, to separate.
214. బఱళ్లు. నిర్ణామనా, to deprive of motion, activity, etc.
215. బజ్జళ్లు. అధఃస్రవనా, to cause to fall down, etc.
216. అగుఱ్లు. జలారయమగ్నా, to cause to sink in a piece of water.
217. ఆఱళ్లు. దుఃఖాత్పాదనా, to make sorrowful.
218. కిముఱ్లు. ఘ్నమర్దనా, to crush with the hand.
219. నేగఱ్లు. విఖ్యాతా, to make famous; లుక్ష్మిగా, చ, to cause to engage in.

220. తగుఱ్లు (తగుళ్లు). లుక్ష్మిగా, to engage in; అగ్నిబాధనా చ, to set on fire.
5. బాంఠకృ.
221. ఆంజు. భయా, to fear.
222. పింజు. పృథక్కరనా, to separate.
223. నంజు. కుశల్లీకనా, to lick a little, etc. విషా చ, poison.
224. బేరంజు. చయనా, చయనవేం దోట్టగూడువుచు, to collect together.
225. మాంజు. అపలాపా, to conceal.
6. టాంఠకృ.
226. డాంఠు. లంఘనా, to jump over, cross.
227. దాంఠు. ఏకపాదగతా, to walk on one leg.
228. కాంఠు. వికృతగతా, to walk in a disfigured manner, to halt.
229. మింఠు. లుత్పాటనా, to pull out; లుత్పాద్రవ్యే చ, an instrument for pulling up.
230. కంఠు. పానా, to drink.
231. నాంఠు. అంతర్భేదా, to be pierced into.
232. తేంఠు. క్షుణ్ణకరనా, to winnow.
233. సింఠు. గుదసంమాజనా, to rub the anus, etc.
234. బేరంఠు (238). అంగులిక్రీ యాయాం, to make a certain performance with the fingers.
235. మురుంఠు. దహనకరనా, to cause to burn.

236. సురుంటు. సంకూలనా, to contract, to shrivel.
237. 238. కరంటు. బరంటు. నలు బననా, to dig with the nails or claws.
239. తరంటు. నివసనాద్వేషనా, నివసనాద్వేషనావేందు మదువేయ ముయ్యి సారే, to make a gift of raiment at a wedding.
240. లురుంటు. అతిక్రమనా, to be overbearing.
241. తాటు. సంఘట్టనా, to come into close contact.
242. బగటు. లురువిక్లషా, to disunite the legs.
243. పట్టు. లుత్పత్తా, to be born; దారుకస్తా, a wooden ladle.
244. కట్టు. బంధనా, to bind, to build; వక్షధాన్యరసా, a decoction of any kind of pulse.
245. కుట్టు. తాడనా, to strike; to pound.
246. డట్టు. గాఢప్రవేశా, to cause to enter firmly; పర్వతా, a mountain.
247. ముట్టు. స్పృశనా, to touch; లుపకరనా, utensils, implements.
248. కిట్టు. స్పృశనా, to touch.
249. 250. 251. అట్టు. అఙ్గియట్టు (అఙ్గి+అట్టు). ఎట్టిట్టు (ఎట్టి+అట్టు). అనుధావనా, to run after.
252. మేట్టు. పదవిన్యాసా, to place the foot, step; వాడత్రానా, a sandal.
253. తిట్టు. భర్షనా, to abuse; లున్నత భూమౌ, a high ground.
254. సుట్టు. అంగులిదర్శనా, to point at with the finger.
255. కిడుకుట్టు (కిడు+కుట్టు). సంఘట్టనా, to come into close contact,
256. సమకట్టు (సమ+కట్టు). విధానా, to arrange.
257. గుడికట్టు (గుడి+కట్టు). వర్ణపూరకావాయాం, వర్ణపూరకావాయోందు కుండలీకరణం, a ring or halo to form.
258. తట్టు. తాడనా, to strike; క్షుపణకాట్టా, a cloth of a Jaina mendicant.
259. ఎట్టు. లుధర్వగతవస్తుక్రమణా, to reach a thing placed on high.
260. ఒట్టు. ఏకక్రియాయాం, to make one, to put together.

7. దాంతకృ.

261. జడి. తజ్జనా, to menace; అల్పవృష్టా, fine small rain.
262. బడి. తాడనా, to strike; స్వల్పదండే, a short staff.
263. నుడి. వచనా, to speak.
264. పిడి. గ్రహణా, to seize; కరిణ్యాం, a female elephant.
265. సిడి. వికిరణా, to scatter; సూక్ష్మాత్వయస్ — దాహాంతగజక్రోధవస్తునా; సూక్ష్మవేందుకణ బారద హాంతగజభావం, the state of being small, etc. అయస్వేందు మస్తదు, an iron hook; దాహాంతదల్లియం (o. r.

- ದಾಹಂ—) ಗಜದಲ್ಲಿಯು
ಮುಂಟು.
266. ಕುಡಿ. ಪಾನೇ, to drink; ವಲ್ಲ್ಯ
ಸ್ತ್ರೇ ಚ, the point of a
creeper.
267. ಮಿಡಿ. ಅಂಗುಲಿಪ್ರಹರಣೇ, to
strike with the finger; ಶ
ಲಾಟುಫಲೇ ಚ, unripe fruit.
268. ಮುಡಿ. ಕೇಶಬಂಧನೇ, to tie
(or set in) the hair; ನಿರ್ವ
ಹಣೇ ಚ, to end.
269. ಉಡಿ. ಮೋಟನೇ, to break;
ರೋಗಭೇದೇ ಚ, a kind of
sickness.
270. ಕಡಿ. ಖಂಡನೇ, to cut; ಶಕಲೇ
ಚ, a piece, a potsherd.
271. ಮಡಿ. ಮರಣೇ, to die; ಧೌತ
ವಸ್ತ್ರೇ ಚ, a washed cloth.
272. ಗಿಡಿ. ಕಬಳಪ್ರವೇಶೇ, to enter
in, or make enter, by
mouthfuls.
273. ಇಡಿ. ಚೂರ್ಣೇ, to be powder-
ed; ಸಂಕೀರ್ಣೇ ಚ, to be
crowded.
274. ಅಡು. ಪಚನೇ, to cook.
275. ಸುಡು. ದಾಹೇ, to burn.
276. ತುಡು. ಶರಸಂಧಾನೇ, to fix the
arrow (to the bow); ಭೂ
ಷಣಾವರಣೇ ಚ, to put on,
as ornaments etc.
277. ಕುಡು. ಪ್ರದಾನೇ, to give; ವಕ್ರೇ
ಚ, crooked.
278. ಬಿಡು. ವಿಮೋಚನೇ, to let go, etc.
279. ಉಡು. ವಸ್ತ್ರಪ್ರವೇಷ್ಟನೇ, to enter
into clothes; ಮೃಗವಿಶೇಷೇ
ಚ, a large kind of lizard.
280. ನಡು. ಸಂಸ್ಥಾನೇ, to plant;
ಮಧ್ಯೇ ಚ, the middle, the
waist.
281. ಪಡು. ಮರಣೇ, to die, ಶಯನೇ
ಚ, to repose.
282. ಸೆಡು. ಸ್ಯೂತೇ, to be sewn,
stitched, united; to sew, etc.
283. ಇಡು. ಕರವಿಮೋಚನೇ, to let
go or send off from the
hand, etc.
284. ಕಿಡು. ವಿನಾಶೇ, to be ruined.
285. ಮಡು. ದೃಢಸಂಧಾನೇ, to put
firmly or close together;
ಅಗಾಧಜಲೇ ಚ, deep water.
286. ಆಡು. ನರ್ತನೇ, to dance, to
play; ಅಡೇ ಚ, a goat.
287. ವಾಡು. ಗಾನೇ, to sing.
288. ನೋಡು. ಪ್ರೇಕ್ಷಣೇ, to see.
289. ಕಾಡು. ಅವಹೇಲನೇ, to treat
disrespectfully, etc. ಆರ
ಣ್ಯೇ ಚ, a forest.
290. ತೋಡು. ನಿಷ್ಕ್ರಮಣೇ, to go
out, come forth; ಯುಗ್ಮೇ ಚ,
a pair.
291. ನೀಡು. ಪ್ರಸಾರಣೇ, to stretch out.
292. ಓಡು. ಸಲಾಯನೇ, to flee;
ಭಾಂಡಶಕಲೇ ಚ, a potsherd.
293. ಮಾಡು. ಕರಣೇ, to make, to
do; ಕುಡ್ಯವಿಶೇಷೇ ಚ, a niche
in a wall.
294. ತೀಡು. ವಾಯುಸ್ಪರ್ಶನೇ, to
touch, as sin or wind, etc.
295. ಸೂಡು. ಪುಷ್ಪಧಾರಣೇ, to dress
with flowers; ತೃಣಾದಿಘೋ
ಚ, a bundle, as of grass.
296. ಕೂಡು. ಸಂಮೇಲನೇ, to come
together.
297. ಊಡು. ಭೋಜನಕ್ರಿಯಾಯಾಂ,
to take food, etc., ಆಧಾರೇ
ಚ, a support, a prop.
298. ಮೂಡು. ಉತ್ಪತ್ತೌ, to be
born, to rise.

299. ಕೋಡು. ಶೈಶ್ಯೇ, to be cold; ಭಯೇ, to fear; ಕೃಂಗೇ ಚ, a horn.
300. ಬೇಡು. ಯಾಚ್ಛಾಯಾಂ, to beg; ಕಬರಸಮೂಹೇ ಚ, a company of Śabarās.
301. ಬಾಡು. ವ್ಯಾನ್ಯೇ, to fade; ಮಾಂಸೇ ಚ, flesh.
302. ಹೂಡು. ಯೋಜನೇ, to join, to harness.
303. ಆಹ್ವಾಡು (ಆಹ್ವು + ಆಡು). ನಿರವಶೇಷೇ, ನಿರವಶೇಷವೆಂದಿಲ್ಲವಾದುದು, to be consumed or finished.
304. ತಡಮಾಡು. ತಡಂಮಾಡು (ತಡಂ + ಮಾಡು). ವಿಪರ್ಯಾಸೇ, to delude, perplex, etc.
305. ಓಲಾಡು (ಓಲ್ + ಆಡು). ಜಲಬೀಲನೇ, to move to and fro in water, etc.
306. ಏಸಾಡು (ಏಸು + ಆಡು). ಶರಗತೌ, to shoot, as an arrow.
307. ಕಸಾಡು (ಕಸು + ಆಡು). ಜಲೋತ್ತರಣೇ, to cross water, to swim.
308. ಬೀಸಾಡು (ಬೀಸು + ಆಡು). ಕರವಿಮೋಚನೇ, to let go from the hand, to throw away.
309. ಹರಡು. ಅಂಗುಲಿಖನನೇ, to dig with the fingers, etc.; ಕರೀರಾಂಗಭೇದೇ ಚ, the ankle.
310. 311. ಕಡಡು. ಕಲಡು. ಕಲುಷ್ಠೇ, to become turbid.
312. ಮುಡುಡು. ಸಂಕೋಚನೇ, to contract, shrink, etc.
313. ಹೂರಡು. ಪರಿಲುಠನೇ, (ಪರಿಲುಠನವೆಂದು ಪೊರಕ್ಕೂಡು), to roll about, to welter, etc.
314. ಔಡು. ದಂತಚರ್ವಣೇ, to chew with the teeth.
- 315, 309. ಹರಡು. ಪ್ರಸಾರಣೇ, to spread; ಗುಲ್ಫೇ ಚ, the ankle.
316. ಅಲ್ಲಡು (ಅಲ್ಲು + ಆಡು). ಸಂಚಲನೇ, to shake.
317. ಕೊಂಡಾಡು (ಕೊಂಡು + ಆಡು). ಅತ್ಯಾಪರೇ, to show excessive regard, to praise.
318. ಆಸೆವಡು (ಆಸೆ + ವಡು). ಕುವ್ಯಾಯಾಂ, to desire.
319. ಪಡಲಿಡು (ಪಡಲ್ + ಇಡು). ವಿಕೀರ್ಣಪತನೇ, to fall scattered.
320. ಮುಂಬಿಡು (ಮುಂಬು + ಇಡು). ಪುರೋವಗಮನೇ, to go or place before (?).
321. ಹೂಲಬುಗಿಡು (ಹೂಲಬು + ಕಿಡು). ದಿಗ್ಭ್ರಮಣೇ, to become bewildered.
322. ಒಡಂಬಡು (ಒಡಂ + ಪಡು). ಅಭ್ಯುಕ್ತಗಮೇ, to agree.
323. ಮೂಗುವಡು (ಮೂಗು + ಪಡು). ಮೌನೇ, to become silent.
- 324 a. 324 b. 324 c. 324 d. ಬಿಸಾಡು (cf 308). ಬಿಸುಡು. ಹೋಗಾಡು (ಹೋಗು + ಆಡು). ಕುಡಾಡು (ಕುಡು + ಆಡು). ಪ್ರಮಾದತ್ಯಜನೇ, to throw away madly, etc.
325. ಅಕ್ಕಜಂಬಡು. ಅಸೂಯ್ಯೇ, to envy.
326. ಕರುವಿಡು (ಕರು + ಇಡು). ಲೇಪ್ಯಕರ್ಮಣೇ, to mould, etc.
327. ತಿಟ್ಟವಿಡು. (ತಿಟ್ಟು + ಇಡು). ಚಿತ್ರಪ್ರಾರಂಭೇ, to delineate, etc.
328. ಉಬ್ಬಿಸಂಬಡು (ಉಬ್ಬಿಸಂ + ಪಡು). ಉತ್ಸಾಹನಿಗ್ರಹೇ (o. r. ಉಚ್ಛ್ವಾಸನಿಗ್ರಹೇ), to become asthmatic.

329. ದಾಟು (ದಾಟಿ + ಇಡು). ದೂರ ಧಾವನೇ, to rush far, etc.
330. ಸೋಡು (ಸೋಡು + ಇಡು). ಆ ಕೋಶಧ್ವನಿ, to roar, to howl.
331. ಉಳು (ಉಳಿ + ಇಡು). ಜಂಬು ಕಸ್ತನಿ, to howl as a jackal.
332. ಮೆಚ್ಚು (ಮೆಚ್ಚು + ಬಿಡು). ನಿಶಂಕತಾಯಾಂ, to be without hesitation, be fearless.
333. ಕೂಗು (ಕೂಗು + ಇಡು). ಉಚ್ಚೈರ್ವನಿ, to cry aloud.
334. ಬಾಚ್ಚು (ಬಾಯ್ + ಬಿಡು). ದೈನ್ಯೆ, to grow low-spirited, etc.
335. ಬೆಕ್ಕಸಂಬು (ಬೆಕ್ಕಸಂ + ಪಡು). ವಿಸ್ಮಯೇ, to be surprised.
336. ಪೊಡವು (ಪೊಡ + ಮಡು). ನಮಸ್ಕರೇ, to make obeisance.
337. ತಲೆಮಡು (ತಲೆ + ಮಡು). ಶಿರಸ್ಸಂಧಾನೇ, to join heads, (o. r. ತಲೆವಡು).
338. ರೂಪಿಡು (ರೂಪು + ಇಡು). ಕೋಪನಿರ್ದೇಶೇ, to indicate anger or passion.
339. ಕಾಪಿಡು (ಕಾಪು + ಇಡು). ಸಂರಕ್ಷಣೇ, to protect.
340. ಬೇರ್ಪಡು (ಬೇರ್ + ಪಡು). ವಿವಿಕ್ತೈ, be separated; ವಿವರೇ ಚ, to be spread out, etc.
341. ಸೇರ್ಪಡು (ಸೇರಿ + ಪಡು). ಸಂಕ್ಷೇಪೇ, to be united, etc.
342. ಒಡ್ಡು. ಪ್ರತೀಕಾರೇ, to counteract, oppose; ವ್ಯೂಹೇ ಚ, a mass, etc.
343. ಹಿಂಡು. ಮುಸ್ಸಿವಿಷ್ಟೀಡನೇ, to squeeze out with the fist (o. r. ನಿಷ್ಟೀಡನೇ) ಗೋನಮೂಡೇ ಚ, a herd of cattle.
344. ಚೆವಡು, ನುಟ್ಟೇವೇ, to cut off with the nails.
345. ಕೈನಾಡು (ಕೈ + ಮಾಡು). ಶಸ್ತ್ರಸಂಚಾಲನೇ, to brandish a weapon; ವ್ಯವಹಾರಮೌಲ್ಯಸಂಕೇತನೇ ಚ, to fix the price in bargaining, etc.
346. ಬಾಯ್ಯಾಡು (ಬಾಯ್ + ಮಾಡು). ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಯಾಂ, to assert, etc.
347. ಕೊನುಟಾಡು (ಕೊನುಟು + ಅಡು). ಮನೋವಾದ್ವಾಟನವನೇ, to speak so as to reveal a secret, etc.
348. ಹೋಡಾಡು (ಹೋಡು + ಅಡು). ವಿಕೃತಾಂಗಾಪಹಸನೇ, to deride with grimaces, etc.
349. ಒಡೆ. ಸ್ಫೋಟನೇ, to break; ದ್ರವ್ಯೇ ಚ, a broken piece.
350. ಪೊಡೆ. ಪ್ರಹರಣೇ, to strike; ಕುಕ್ಕು ಚ, the belly.
351. ಸಡಿ. (o. r. ಸಿಡಿ). ಅನೌಲೈಯೇ, ಅನೌಲೈಯೆಂದು ವರ್ಧಿಸು, to increase; ರಸಧಾನ್ಯಾಕರ್ಷಣಮಾತ್ರೇ ಚ, a vessel for the reception of liquids and corn.
352. ಕೆಡಿ (o. r. ಕಿಡಿ). ಪತನೇ, to fall.
353. ಅಡಿ. ಅಂಗುಲಪ್ರಹರಣೇ, to strike or throw with the finger; ಪಂಡಿಕಾರುಕಕರ್ಮದಾಹು ಚ, a piece of wood used by artisans.
354. ಪಡಿ. ಉಪಾರ್ಜನೇ, to acquire; ಬಲೇ ಚ, an army.
355. ಕಡಿ. ಮಧನೇ, to churn; ಅವಸಾನೇ ಚ, end, termination.
356. ತಡಿ. ಕಾಲಕ್ಕೆವೇ, to delay.

357. ತೊಡೆ. ಸಂವಾರ್ಜನೇ, to wipe, etc.; ಅಂಗೇ ಚ, the thigh.
358. ನಡೆ. ಗಮನೇ, to walk.
359. ಕಟ್ಟುವಡೆ (ಕಟ್ಟು + ಪಡೆ). ಮನೋ ನಿರೋಧೇ. the mind to be fettered, etc.
360. ವೊಗಂಬಡೆ (ವೊಗಂ + ಪಡೆ). ಅನುನಯೇ, to be polite, etc.
361. ಜೊವಡೆ (ಜೊ + ಪಡೆ). ಸಿಂಜನಿಪ್ರಹರಣೇ. to twang a bow-string (o. r. ಜೊವೊಡೆ).

8. ಣಾಂತಕ್ಕೆ.

362. ಮಣೆ. ನಮನೇ. to bow; ಭಯ-ರತ್ನಯೋಃ, fear; a gem.
363. ಕುಣೆ. ನರ್ತನೇ. to dance.
364. ತಿಣೆ. ಸಂಕೀರ್ಣೇ, to be mixed together, etc.
365. ತಣೆ. ತೃಪ್ತೇ, to be satisfied.
366. ಅಣೆ. ಸ್ಪರ್ಶನೇ. to come in contact with (o. r. ಆಣೆ).
367. ಉಣೆ. ಭೋಜನೇ, to take a meal.
368. ಕಾಣೆ. ದರ್ಶನೇ, to see.
369. ವಾಣೆ. ನಿವಾರಣೇ, to cease, etc.
370. ಪ್ರಾಣೆ. ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಯಾಂ, to promise, to assent, etc.
371. ಪಣೆ (ಪಣ್ಣ). ಸಜ್ಜೀಕರಣೇ. to make ready; ಫಲೇ ಚ, a ripe fruit.
372. ಅಣೆ (cf. 366). ಅಂಗುಲಿಪ್ರಹರಣೇ, to strike or propel with the finger; ಜಲಪ್ರತಿಬಂಧನೇ ಚ. a water-dam.
373. ಸೊಣೆ. ಅಂಗುಲಿಪ್ರಹರಣೇ, to strike with the fingers, etc.

374. ವೆಣೆ. ಮಿಶ್ರಬಂಧನೇ, to unite miscellaneous things, twist, etc.; ಸಂಯೋಗೇ ಚ. to be joined together.
375. ಸೆಣೆ. ಕ್ರೋಧೇ. to be angry.
376. ನೊಣೆ. ಗಲನೇ, to swallow.
377. ಚೊಣೆ. ಶತಾರ್ಥೇ, to cheat, etc.

9. ತಾಂತಕ್ಕೆ.

378. ಒತ್ತು. ಆಕ್ರಮಣೇ, to press, etc. ನದಿತೀರೇ ಚ, the bank of a river.
379. ಸುತ್ತು. ವೇಷ್ಪನೇ, to surround.
380. ಮುತ್ತು. ನಿರೋಧಾವರಣೇ, to cover so as to obstruct, hem in; ಮೌಕ್ತಿಕೇ ಚ, a pearl.
381. ಕೆತ್ತು. ಸ್ಪಂದನೇ. to quiver.
382. ಕುತ್ತು. ಘಾತನೇ, to strike, beat.
383. ಕೆತ್ತು. ತನೂಕರಣೇ, to make thin, chip.
384. ತುತ್ತು. ಕಬಲನೇ, to take by mouthful.
385. ಪತ್ತು. ಸಂಕ್ಷೇಪನೇ, ಸಂಕ್ಷೇಪವೆಂದು ಪೊಂದುಗೆ, to be in contact; ಕಲಹ-ಸಂಖ್ಯಯೋಃ a fight; the number 10.
386. ಬತ್ತು. ನಿವ್ರವೇ, to lose wetness, dry up.
387. ಬಿತ್ತು. ಬೀಜಸ್ಥಾಪನೇ, to put seeds, sow; ಬೀಜೇ ಚ, a seed.
388. ಪೊತ್ತು. ಅಗ್ನಿಪಟೂಕರಣೇ, to be kindled, etc.; ಅತಿವಕ್ವಾಂನೇ ಚ, to be burnt, as rice etc.

389. తే. అవసరణే, to move off, go away, etc.

390. తోల. ఆర్ద్రవకరణే, to make wet; to be wet.

10. దాంతకృ.

391. డ. బననవివరణే, to uncover by digging, etc.

392. పు. ఆఙ్ఘాదనే, to be covered; ద్వారపార్శ్వే చ, the side of a door.

393. సు. వాదబంధనే, to tie the feet.

394. మి. ముసలక్రియాయాం, to work with the pestle, to pound; ఘాత-మర్దనయ్యే, to kill, to grind.

395. కు. సంఠావే, to boil, etc.

396. కా. యుద్ధే, to fight.

397. వే. తాడనే, to strike.

398. ఓ. వఠనే, to read.

399. ఊ. క్వాసప్రహరణే, to strike with the breath, to blow.

400. లు. సంనిఘ్నస్మే, to rub; మాషే చ, a kind of pulse.

401. గు. ముష్టితాడనే, to strike with the fist.

402. తి. ఋజూకరణే, to make straight or right.

403. బ. మరణే, to die.

404. ఫో. సమీపే, to be near.

405. ఆ. జలమగ్నే, to sink under water, dive (o. r. ఆబ్ది).

406. తా. ధారణే, to hold, etc.

407. మో. అతిక్రమణే, to transpass, to transgress.

408. తే. తేమళ్లు. చేయనే, to amass.

409. సే. జలనిష్క్రమణే, to draw up water.

410. నా. ద్రవీకరణే, to liquefy, etc.

411. జో. మరణే, to die.

412. సు. వ్యేథునే, to lie with; శయనే చ, to lie down.

413. నం. వినాశే, to perish; గతతేజసి చ, to lose one's splendour.

414. మా. ప్రతిషేధే, to stop, etc. (o. r. ప్రసీద్ధే).

415. ఒ. సంమేలనే, to be united: సంఖ్యాయాం చ, the number 1.

416. కం. గతకాంతౌ, to lose one's lustre; పేషణాశీ లాయాం చ, the top-stone in grinding.

417. కుం. క్షయే, to decrease; పశురోగే చ, a disease of cattle.

418. ముం. పురస్సరణే, to go before; ఆగ్రే చ, the front.

419. ఒ. పాదప్రహరణే, to strike with the foot.

420. జో. ఆఙ్ఘాదనే, to cover; శరకోశే చ, an arrow-hold, quiver.

421. త. తాడనే, to strike.

422. న. ఉషబ్జస్థానో, to crush a little or slightly, to squash.

423 a. వ. ఉవ్నాయాం, to desire.

423 b. ము. వృద్ధౌ, to grow old, etc.

423 c. ಮೊದೆ. ಮುಂಜುಶ್ಯಣೇ, the grass *Saccharum munja* (not in all Mss.).

11. ನಾಂತಕ್ಕೆ.

424. ಮುನಿ. ಕ್ರೋಧೇ, to be angry. ತಪಸ್ವಿನಿ ಚ, an ascetic.
425. ಕುನಿ. ಆಕುಂಚನೇ, to bend (v. i.); ವಕ್ರಭೂಮೌ ಚ, crooked or bent ground.
426. ಹನಿ. ಬಿಂದುವತನೇ, to fall in drops.
427. ನಾನ್. ಆರ್ಧಭಾವೇ, to become wet.
428. ಬಾನ್. ಕುಲಾಲಕರಣೇ. to do the work of a potter; ಆಕಾಶ-ಗೋಮಯಪಿಂಡಪುಂಜಯೋಃ, the sky; a heap of cakes of cowdung.
429. ಆನ್. ಧಾರಣೇ, to hold.
430. ನೋನ್. ವ್ರತಾಚರಣೇ, to perform a vow.
431. ಸೀನ್. ಕ್ಷುತಕರಣೇ, to sneeze.
432. ಕೂನ್. ಆನಮೇ, to bend.
433. ಪೇನ್ (o. r. ಹೇನ್). ಯೂಕಸ ಮೃದ್ಧೌ, lice to increase.
434. ಈನ್. ತೀರ್ಯಕ್ವಸವೇ, to bring forth, as cattle and other beasts.
435. ತಿನ್. ಖಾದನೇ, to eat.
436. ಎನ್. ಭಾಷಣೇ, to say.
437. ನನ. ಸ್ಮರಣೇ, to remember.
438. ನನಿ. ಅರ್ಪಭಾವೇ, to become wet; ಪುಷ್ಪಕುಟ್ಮಲೇ, ಚ, a flower-bud.
439. ತೊನ. ಆಂದೋಲನೇ, to swing backwards and forwards.
440. ಕೊನಿ. ಸ್ವೀಕೃತಾರ್ಥವರ್ಧನೇ, to

succeed in one's adopted cause; ಅಗ್ರೇ ಚ, point, top.

441. ಒನಿ. ಶೂರ್ವಕರಣೇ, to winnow.
442. ನೋ; ವ್ಯಥನೇ, to suffer pain.

12. ಪಾಂತಕ್ಕೆ.

443. ಘ. ಪುಷ್ಪಸಂಭವೇ, to bloom; ಪುಷ್ಪೇ ಚ, a flower.
444. ಪರೆಪ. ಪ್ರಸಾರೇ, to spread (o. r. ಪರಪ).
445. ನೆರೆಪ (o. r. ನೆರಪ). ಸಂಗ್ರಹೇ, to collect.
446. ತಿರುಪ. ಭ್ರಮಣೇ, to turn round.
447. ಉರಿಪ (o. r. ಉರುಪ). ಅಗ್ನಿ ಬಾಧೇ, to cause to burn or flame.
448. ಮುರಿಪ. ಮುಷ್ಟಿಭ್ರಮಣೇ, to whirl the fist.
449. ತನಪ. ತೃಪ್ತೌ, to satisfy.
450. ಪೋಪ. ಆಸನ್ನಗಮನೇ, ಆಸನ್ನಗ ಮನವೆಂದು ಗಮನೋದ್ಯುಕ್ತಂ, to be zealously active in going (cf. 91).
451. ಮಡಿಪ. ಮರಣಕರಣೇ, to kill.
452. ಕೆಡಪ. ಪತನೇ, to make fall (o. r. ಕೆಡೆಪ, ಕಿಡಪ).
453. ಕೊಡಪ. ಕರವಿಕೀರ್ಣೇ, to scatter about with the hand.
454. ನಲಪ. ರಕ್ಷಣೇ, to preserve, etc.
455. ಇಱಿಪ. ಅಧಃಸ್ಥಾನೇ, to cause to descend, to lower.
456. ಗಱಿಪ. ಬಹುಭಾಷಣೇ, to chatter.
457. ಕಳಿಪ. ಅನುಗಮನೇ, to send after.
458. ತಿಳಿಪ. ಕ್ರೋಧೋತ್ಸರ್ಜನೇ, to abandon one's anger.

459. ಅಜಿವು. ಲೋಪಕ್ಕೆ, to destroy.
 460. ಉಜಿವು. ಠೇಷಕರಣೇ, to let remain.
 461. ಅಪ್ಪು. ಅಲಿಂಗನೇ, to embrace; ಉದಕೇ ಚ, water.
 462. ಬಪ್ಪು. ಸೌಂದರ್ಯೇ, to be beautiful: ಅಂಗೀಕಾರೇ ಚ, to agree to, etc.
 463. ನೊಪ್ಪು. ನಿವಾರಣೇ, to keep off, etc.
 464. ತಪ್ಪು. ಸ್ಥಲನೇ, to slip, to err.
 465. ಪಿಪ್ಪು. ಪ್ರಹರಣೇ, to strike.
 466. ಕಪ್ಪು. ಖನನೇ, to dig.
 467. ಕುಪ್ಪು. ಪುಂಜೀಕರಣೇ, to heap together; ರೋಗಭೇದೇ ಚ, a kind of disease.

13. ಬಾಂತಕ್ಕೆ.

468. ಬೀ. ಅವಸಾನೇ, to end, perish.
 469. ನಂಬು. ವಿಶ್ವಾಸೇ, to trust.
 470. ತುಂಬು. ಪೂರಣೇ, to become full: ವೃಂಶ-ಜಲಪ್ರಣಾಲೋಕೇ, the foot-stalk of a flower, leaf or fruit: a flood-gate, etc.
 471. ತಿಂಬು. ಪೂರಣೇ, to fill.
 472. ಅಂಬು. ಶೋಷಣೇ, to dry; ಕರೇ ಚ, an arrow.
 473. ನಾಂಬು. ಅಲಸ್ಯೇ, to be idle.
 474. ಅಲಂಬು. ಜಲಕ್ಷಾಲನೇ, to wash with water.
 475. ತಪುಂಬು. ಗತಿವೃತ್ತಿ, to stop; ಶಿಲೋದ್ಭವನದಾರೌ ಚ, a wood for lifting stones, a lever.
 476. ಕಪುಂಬು. ಅನೂಯೇ, to envy.
 477. ಉಪುಂಬು. ಯುದ್ಧಕ್ರಮಣಗಮನೇ, to march, march against.

478. ಅಸುಂಬು. ಸಂಚಾಲನೇ, to shake.
 479. ಕಲುಂಬು. ಕಲುಷೀಕರಣೇ, to make turbid.
 480. 481. ನಿಗುಂಬು. ನಿಲುಂಬು. ಪುಂಜೀಕರಣೇ, to amass.
 482. ತುಬ್ಬು. ಚೋರಸೂಚನೇ, to inform against a thief; to be detected as a thief; ತಲ್ಲಂಚೇ ಚ, the state of being found out or detected.
 483. ಸೆರ್ಬು. ಮೈಥುನೇ, to have sexual intercourse.
 484. ಪರ್ಬು. ವಿಸ್ತಾರೇ, to spread.
 485. ಕೊರ್ಬು. ಸಮೃದ್ಧಿ, to increase, to fatten.
 486. ಉರ್ಬು. ಉತ್ಸಾಹೋದ್ವರ್ತನಯೋಃ, to become full of effort, etc.; to rise or swell.
 487. ಜರ್ಬು. ಅಕ್ರಮಣಧ್ಯನೌ, to scold, etc. (o. r. ಅಗ್ರಕಧ್ಯನೌ).
 488. ತರ್ಬು. ಅಶ್ಲೇಷೇ, ಅಶ್ಲೇಷವೆಂದು ಅಲಿಂಗನಂ. to embrace.
 489. ಎಬ್ಬು. ಉತ್ಸರ್ಜನೇ, to rise.
 490. ಬೀ. ದಾಹೇ, to be burnt up, etc.
 491. ಪಾ. ಶೋಭೇ, to swell.

14. ಮಾಂತಕ್ಕೆ.

492. ವಾ. ಸ್ನಾನೇ, to bathe.
 493. ಕೆಮ್ಮು (ಕಿಮ್ಮು). ಕಾಸೇ, to cough.
 494. ಕಮ್ಮು. ದಂತಸ್ವಾಸೇ, breath to be fragrant (o. rs. ದಂತಸ್ವಾಸೇ, ಗಂಧಸ್ವಾಸೇ).
 495. ಕುಮ್ಮು. ಮುಸಲಕ್ರಿಯಾಯಾಂ,

- to work with a pestle,
to pound.
496. ಒಮ್ಮು. ಅನುಮತನೇ, to
assent, etc.
497. ಚಿಮ್ಮು. ಯುಗಾಂಗುಲಿವಿವೇಚ
ನೇ, to discharge by means
of the fingers, etc.; ಕಸ್ತ
ಕ್ರಿಯಾಯಾಂ ಚ, to brandish
a weapon.
498. ಹಮ್ಮು. ರಜ್ಜುಕ್ರಿಯಾಯಾಂ, to
make or twist a rope.
499. ನೆಮ್ಮು. ಪೃಷ್ಠಸಾಧನೇ, to lean
on, etc.
500. ಅಣ್ಣು. ಪಾರುಷ್ಯೇ, to be
strong.
- 501 a. ಘೋಣ್ಣು. ಉದ್ಗಮನೇ, to rise,
appear.
- 501 b. ಉಣ್ಣು. ಉದ್ಗತೌ, to rise
etc.
502. ಕಯ್ಣು (ಕಯಿ + ಅಣ್ಣು). ಅತಿ
ಕ್ರಮಣೇ, to overstep, etc.
503. ಕರೆಗಣ್ಣು (ಕರೆಗಿ + ಅಣ್ಣು). ಕೂ
ಲಾತಿಕ್ರಮಣೇ, to overstep
the boundary.
504. ನಮಿ. ಸುರುಯಾಪ್ಯೇ, to be-
come insignificant in
bulk, etc.; ದಾರಿದ್ರೇ ಚ, to
become poor.
505. ಸಮಿ. ನಿರ್ವಹಣೇ. to be made
ready, etc. ನಿಶೇಷೇ ಚ, to
wear away, be consumed,
etc.
506. ಮೇ. ತಿಯಕ್ಶಾದನೇ, to eat as
beasts do, to graze.
15. ಯಾಂತಕ್ಕೆ.
507. ಘೋಯ್. ತಾದನೇ, to strike.
508. ಬಯ್. ನಿಕ್ಷೇಪೇ, (o. r. ವಿಕ್ಷೇ
ಪೇ), to put aside, etc.
509. ಗೆಯ್ (also ಕೆಯ್, as would
appear from the com-
pounds, 520, 521, 527,
528, 529). ಶಿಲ್ಪೇ, to per-
form manual or mechan-
ical art, etc.
510. ನೆಯ್. ವಸ್ತ್ರಕ್ರಿಯಾಯಾಂ, to
weave; ಘೃತೇಚ, clarified
butter, ghee.
511. ಕೂಯ್. ಲವನೇ, to cut, reap.
512. ಉಯ್. ನಿಯಾಮೇ, to restrain.
513. ಆರಯ್. ಅನ್ವೇಷಣೇ, to search.
514. ಸುಯ್. ಉಚ್ಛ್ವಾಸೇ, to
breathe, sigh.
515. ತೇಯ್ (o. r. ತುಯ್) ಸುದ್ರ
ತ್ವೇ, to become wet.
516. ಕಾಯ್. ಫಲೋತ್ಪತ್ತೌ, fruit
to grow; ಕೋಪೇ ಚ, to
grow angry.
517. ಆಯ್. ವಿರಲನಸ್ತ್ವಾಕರ್ಷಣೇ,
to pick up single things,
select, etc.; ಆಯುಷ್ಯೇ ಚ,
age.
518. ಪಾಯ್. ಲಂಘನೇ, to pass
over.
519. ಮನಂಜೋಯ್ (ಮನಂ + ಘೋಯ್).
ಸಮಗ್ರಚೇಷ್ಟಾಯಾಂ, ಸಮಗ್ರ
ಚೇಷ್ಟೆಯೆಂದು ಸಂಪೂರ್ಣಚೇಷ್ಟೇ,
to be replete with
activity, etc.
520. ಕಡು-ಕೆಯ್. ತೀವ್ರತ್ವೇ, to
hasten.
521. ಒಳ-ಕೆಯ್-ಅಂತಃಕ್ರಿಯಾಯಾಂ, to
do or to put inside, etc.
522. ತಳ್ಳಿಯ್ (ತಳ್ಳಿ + ಘೋಯ್). ಪ್ರತಿ
ಹತೇ, to be obstructed, to
hinder, etc.

523. ಕಯ್ಯಾಯ್ (ಕಯ್ + ಕಾಯ್).
ಸಂರಕ್ಷಣೇ, to protect.
524. 525. ತುಜ್ಜಿಶಿಯ್ (ತುಜ್ಜಿಶ್ + ಶಿಯ್).
ನಮಸ್ಕಾರೇ, to make obeisance.
526. ಕಯ್ಯಿಯ್ (ಕಯ್ + ಕೆಯ್). ಭೂ
ಪ್ರಸೇದ್ಯವನೇ, to trim, to adorn.
527. ಎಂಬು ಕೆಯ್. ಅನುಮತೇ, to assent.
528. ಇಂಬು ಕೆಯ್ ಸ್ಥಾನಸಂಕ್ರಮೇ,
to seize a place.
529. ಅಷ್ಟ ಕೆಯ್. ಅಂಗೀಕರಣೇ, to agree, consent.
530. ಕಯ್ಯಿಯ್ (ಕಯ್ + ಪೋಯ್).
ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಯಾಂ, to agree, assent; ತಾಡನೇ ಚ, to clap the hands.
16. ರಾಂತಕ್ಕೆ.
531. ಸರಿ. ವಲಾಯನೇ, to go back-wards, flee; ಸಾಮ್ಯೇ ಚ, equality, etc.
532. ಸುರಿ. ಗಲನೇ, to drop, etc.
533. ಬಿರಿ. ಸ್ಫುಟನೇ to burst, etc.
534. ಅರಿ. ಕೃಂತನೇ, to cut, cut off; ಕತ್ರೈ ಚ, an enemy.
535. ಕಿರಿ. ವಪನೇ, to shave; ತಂತು
ಕ್ರಂಥಿ-ವರಾಹಯೋಃ a knot in thread; a hog.
536. ಮುರಿ. ವಕ್ರಭಾವೇ, to be bent, grow crooked.
537. ಹರಿ (o. r. ಪರಿ). ಧಾವನೇ. to run, flow, etc.
538. ಉರಿ. ದಹನೇ, to burn; ತರು
ವಿಶೇಷೇ ಚ, a kind of tree.
539. ಕರಿ. ಅತಿಹಾಹೇ, to be burnt,

- to cinder, be charred; ಸಜೇ
ಚ, an elephant.
540. ಹುರಿ. ನಿರ್ದ್ರವಕರಣೇ, to make dry, parch, etc.
541. ಜರಿ. ತೀರಪತನೇ, to slide or slip down, as a bank.
542. ನಿಮಿರಿ. ಪ್ರಸಾರಣೇ, to extend, become straight.
543. ಅಮರಿ. ಗಾತ್ರಲ್ಲೇಷೇ, to be closely united, be linked to, etc.
544. ಚಮರಿ. ಸ್ವೇದಭಾವೇ, to be in perspiration.
545. ತಿಮಿರಿ. ತ್ವಜ್ಜುಲವಿವರ್ಜನೇ, to do away with filth or excretion of the skin.
546. ಆಡರಿ. ಆರೋಹಣೇ, to ascend, climb.
547. ತೊಡರಿ. ಬಂಧನೇ, to be bound, etc.; ಬಿರುದರ್ಮಂಬಲಾಯಾಂ ಚ, a chain of honour.
548. ಬಿದುರಿ. ಅಶ್ಯಂಬಲಾಯಾಂ, to unite
549. ಪೊಡರಿ. ಸ್ಫುರಣೇ, to tremble, etc.
550. ಅದರಿ. ಕಂಪನೇ, to tremble, etc.
551. ಬಿದರಿ. ವಿಕೀರ್ಣೇ, to be scattered, spread about, etc. ವೇಣೌ ಚ, a bamboo.
552. ಉದರಿ. ಪತನೇ, to fall down from above, etc.
553. ಅಲರಿ. ವಿಕಸನೇ, to open, blossom; ಪುಷ್ಪೇಚ a flower.
554. ಮಲರಿ. ಪರಾಜ್ಞುಪೇ, the face to be turned or averted; ಪುಷ್ಪೇ ಚ, a flower.
555. ಪೋರಿ. ಮಲ್ಲಯುಕ್ತೇ, to wrestle; ಬಿಲೇ ಚ, a hole.

556. ಸಾರ್. ಸಮೀಪಾಗಮನೈ, to come or go near.
557. ನೇರ್. ಕೃಂತನೈ. to cut, cut off.
558. ವಾರ್. ಸಮಯಾನೈಪ್ಪನೈ, to search for a time or occasion, look for, etc.
559. ಸೋರ್. ಜಾಲಕರನೈ, to catch with a net, fish.
560. ಸೇರ್. ಸಾನುಮತೈ, to agree with, etc.
561. ಕೂರ್. ಸ್ನೇಹೈ, to be attached to.
562. ಜಾರ್. ಚಮುವಲ್ಲಿಕರನೈ, to cut leather lengthwise or in straps; ದ್ರವಪ್ರಸ್ಥಾನಿ ಮುಗಕ್ರಾ, to set free a liquid, pour out.
563. ಸೋರ್. ಗಲನೈ, to drop, etc.; ಗವಹಿನನೈ ಚ, to become free from pride.
564. ಕಾರ್. ಖಾದನನೈ, to bite; ಜಲದಾಗಮನೈ ಚ, the coming of clouds, the rainy season.
565. ಹೀರ್ (o. r. ಪೀರ್). ರಸಸ್ಸಾದನನೈ, to suck a liquid; ಭೂಷನನೈ ಚ, an ornament.
566. ಆರ್. ಉಚ್ಚೈರ್ಧ್ವನನೈ, to cry aloud; ಹಲಿಸ್ತಿಸ್ತವೃಷಭಯುಗೈ, a pair of oxen yoked to a plough; ದಾರುಭೇದನೈ ಚ, a frame put on the neck of cattle when training them.
567. 568. 569. ಕೊನರ್. ಚಿಸುರ್. ತಳರ್. ಪಲ್ಲವೋತ್ಪತ್ತನೈ, to sprout.
570. ಕನರ್. ಅಪಕ್ವರನನೈ, the taste of something unripe to exist.
571. ಒಸರ್. ಸ್ರವನನೈ, to ooze, etc.
572. 573. ಕಿಸುರ್. ಅಸುರ್. ಅಸಹ್ಯಭಾವನೈ, to be of an intolerable nature or very disagreeable.
574. ಉಸಿರ್. ಭಾಷನನೈ, to speak.
575. ಕಸರ್. ಗಲಿಕಂಡೂತನೈ, to scratch the throat, to be astringent to the taste.
576. ವಸುರ್. ಹರಿತಭಾವನೈ, to be green.
577. ತಗರ್. ಗತಿಬಂಧನನೈ, to stop, etc.; ಅಜಭೇದನೈ ಚ, a he-goat.
- 578 a. ಬಿಸುರ್. ಭಯನೈ, to fear.
- 578 b. ಇರ್. ಸ್ಥಾಯಿಭಾವನೈ, to be, to stay.
579. ತರ್. ಅನಯನೈ, to bring.
580. ಬರ್. ಆಗಮನನೈ, to come.
581. 582. 583. ಎತ್ತಿರ್ (ಎಯ್ + ತರ್), ಎಯ್ತುರ್, (ಎಯ್ + ತರ್). ಸೂರ್ತರ್ (ಸೂರ್ + ತರ್). ಸಮೀಪಾಗಮನನೈ, to come near.
584. ಪೋರ್. ಪೋಷನನೈ, to nourish; ಉಪಸರ್ಗನೈ ಚ, nearness, etc.
585. ನೆಲೆ. ಸಂಯೋಗನೈ, to be united; ಪಾಶ್ವರ್ಯನೈ ಚ, proximity, neighbourhood.
586. ಅರೆ. ಪೇಷನನೈ, to grind; ಅರ್ಧನೈ ಚ, half.
587. ಬರೆ. ಕರ್ಷನನೈ, to draw.
588. ಕಲೆ. ಆಹ್ವಾನನನೈ, to call; ವಸ್ತ್ರದ ಕಾಪನಸೋಕುಲೇಷು, the border of a cloth; green black-pepper; a herd of kine (?).
589. ತೋರ್. ಸ್ತನೈ, milk to come to breast, etc.

590. ಕೂರೆ. ನಿದ್ರಾಂಗಧ್ವನೌ, to snore.
591. ಎರೆ. ಯಾಚ್ಛಾ ಯಾಂ, to beg; ಭೂವಿಶೇಷ — ತಿರ್ಯಗ್ನ್ಯ ಸಯೋಃ, a kind of black soil; food for animals.
592. ಸರೆ. ಪ್ರಸಾರಣೇ, to extend, etc.; ಕಾಲೈಃ ಚ, to dawn (cf. 444).
593. ಬರೆ. ವಲೇಖನೇ, to write.
594. ಮುರೆ. (o. r. ಮೊರೆ). ಭ್ರಮರಾದಿನವದೇ, to sound, as a black bee and other insects; ಕಿಸ್ನರಿಕ್ರಿಯಾಯಾಂ, to sound as a lute.
595. ಕೆರೆ. ನಖಕ್ರಿಯಾಯಾಂ, to scratch with the nails.
596. ಮಿಳಿರೆ. ಲುಠನೇ, to move about, etc.
597. ತಳಿರೆ. ಚಲನೇ, to move, etc.
- 598 a. ಅಳುವೆ. ಆವರಣೇ, to cover.
- 598 b. ತಳಿರೆ. ಪಲ್ಲವೋತ್ಪತ್ತೌ, to sprout.
599. ಕಿಳಿರೆ. ಹಯಧ್ವನೌ, to neigh.
600. ಬೆಳಿರೆ. ಧಾವಲೈಃ, to become white or bright.
601. ಕೆಳಿರೆ. ವಿಜೃಂಭಣೇ, to expand, yawn, etc.
602. ಮಿಳಿರೆ. ಸಮೃದ್ಧೌ, to increase.
603. ಕುಳಿರೆ. ಬುಜುಭೇದೇ, to bend, sit down; ಹೈಮೇ ಚ, to be cool or cold.

16. ಲಾಂತಕ್ಕೆ.

604. ಮಲೆ. ಔದ್ಧತ್ಯೇ, to be puffed up, etc.; ವನೇ ಚ, a forest.

605. ಕಲೆ. ಉತ್ಸಾಹಧ್ವನೌ, to shout with energy or for joy.
606. ಬಲೆ. ಅಂದೋಲನೇ, to be in a swinging motion; ಅಶ್ಮಂ ತಕೇ ಚ, a fire-place.
607. ಅಲೆ. ಪರಿಭಾವ — ಲೋಲನಯೋಃ, to slight, disgrace, etc.; to shake, be unsteady.
608. ಅಂಡಲೆ. ಆಸಂನಪೀಡನೇ, to oppress, harass, etc.
609. ಕಣ್ಣಲೆ (ಕಣ್ಣಂ + ಮಲೆ). ಚಿತ್ತಸ್ಪುರಣೇ, to flash on the mind, etc.
610. ಪೊಲೆ. ಸ್ಯೂತೇ, to sew.
611. ಕಿಚಿಕಿಲೆ. ಹೇಷಿತೇ, to neigh.
612. ಕುಕಿಲೆ. ಕೋಕಿಲಸ್ವನೇ, to sound as a cuckoo; ಪಕ್ಷಿಭೇದೇ ಚ, the cuckoo.
613. ಬಜಲೆ. ಸ್ನೇಹೇ, to love.
614. ನೆಜಲೆ. ನಿಶ್ಚೇಷ್ಟಾವಲಂಬನೇ, to hang down motionless or powerless; to faint.
615. ಕದಲೆ. ತನುತ್ಯೇ, to be thin, etc.; ತಕ್ರ — ಮಂಜೀರಯೋಃ, butter-milk mixed with water; a foot-ring, anklet.
616. ಅವಲೆ. ಮುಸಲಕ್ರಿಯಾಯಾಂ, to work with the pestle, to pound; ಚಿಪಿಟಕೇ ಚ, grain flattened after boiling.
617. ಬದಲೆ. ಪ್ರಾಂತೌ, to be weary.
618. ತೊದಲೆ. ಭ್ರಮಣೇ, to whirl round, to wander about, etc.

619. ಅಶಿಶ್. ದುಃಖೇ, to sorrow.
to grieve.
620. ಅಶಿಶ್. ಅಲಂಬನೇ, to hang
down, be pendent.
621. ಪಿಶಿಶ್. ಹಸ್ತೋನ್ಮುಕ್ತೌ, to let
loose from the hand, etc.
622. ಮರಶ್. ಪರಾಬ್ಜುಪೇ, the face
to be turned or averted,
to turn backwards; ಪುಷ್ಪೇ
ಚ, a flower.
623. ಆರಶ್. ವಿಕಾಸೇ, to open, blow;
ಪುಷ್ಪೇ ಚ, a flower.
624. ಕನಶ್. ಕ್ರೋಧೇ, to be angry.
625. ಬನಶ್. ಅಪಹಸನಕ್ರೋಧೇ, ಅಪ
ಹಸನಕ್ರೋಧವೆಂದು ನಗೆಯಿಲ್ಲದ
ಕ್ರೋಧಂ, to be in scornful
wrath, in a wrath which
knows no smile.
626. ನರಶ್. ವೇದನಚ್ಛನೌ, to groan,
moan.
627. ಮುಡಶ್. ವಲ್ಲಿವೃದ್ಧೌ, to spread
out or run as a creeper.
628. ಸಿಡಿಶ್. ವಿಕೀರ್ಣೇ, to be scat-
tered; ಮೇಘುವಹೌ ಚ, the
fire of clouds, a thunder-
bolt.
629. ತಳಶ್. ಶಾಖಾಮುಖೇ, to bud,
shoot as branches.
630. ಎಕ-ತಳಶ್. ಪಲ್ಲವಪ್ರಾಪ್ತೌ, to
get sprouts or shoots.
631. ಜೋಲ್. ಅಲಂಬನೇ, to hang
down, be suspended, etc.
632. ಕೋಲ್. ಹಿಂಸಾಯಾಂ, to kill.
633. ಸಲ್. ಸ್ಥಾನಪ್ರವೇಶೇ, to enter
a place, to enter: ಸವನಾ
ಖ್ಯಾತೌ ಚ, to be famous.
634. ನಿಲ್. ಗತಿಮುಕ್ತೌ, to cease
from walking, stand.
635. ಬಿಲ್. ವಿಕ್ರಯೇ, to sell; ಕೋ
ದಂಡೇ ಚ, a bow.
636. ಕಲ್. ಅಭ್ಯಾಸೇ, to learn; ಪಾ
ಷಾಣೇ ಚ, a stone.
637. 638. ಜಿಗಲ್. ಸ್ಥಿಲ್. ಸ್ಥಿಗ್ಧಂ --
ಸಂಕ್ಷೇಪಯೋಗೇ, to be sticky-
gummy, etc; to suffer
distress.
639. ತಜ್ಜಿ-ಸಲ್. ನಿಶ್ಚಯೇ, to be as-
certained, settled, etc.
640. ಬಹಿ-ಸಲ್. ಅನುಗಮನೇ, to
follow.
641. ಸೋಲ್. ಪರಾಜಯೇ, to lose,
be defeated.
642. ಸಾಲ್. ಋಣೇ, to get into
debt, etc.; ಸಸ್ಯಸಂಕ್ರೌ ಚ,
a corn-row, furrow.
643. ಪೋಲ್. ಸಾವ್ಯಕ್ಯೇ, to resemble
644. ನೂಲ್. ತಂತುಕರಣೇ, to make
thread; ತಂತುಮಾತ್ರೇ ಚ,
thread.
645. ನೇಲ್. ಅಲಂಬನೇ, to be sus-
pended, to hang, etc.
646. ಪೋಲ್. ಮಲವಿಸರ್ಜನೇ, to void
excrement; ಮಲೇ ಚ,
excrement.

18. ವಾಂಠಕ್ಕೆ.

647. ಅವಿ. ನಿಗೂಹನೇ (o. r. ಗೂಹ
ನೇ), to cover, hide.
648. ಕವಿ. ಅಚ್ಛಾದನೇ, to cover:
ಕವೌ ಚ, a poet.
649. ಸವಿ. ಪಾಪನಪರೀಕ್ಷಾಯಾಂ, to
test by eating, to taste.
650. ತಿವಿ. ಮುಷ್ಟಿಪ್ರಹರಣೇ, to strike
with the fist.

651. ತವು. ಕ್ಷಯಿಸೇ, to decrease, to waste away.
652. ಒದವು. ಸಮೃದ್ಧಿಸೇ, to thrive.
653. ಓವು. ಪಾಲನಿಸೇ, to guard, protect.
654. ಸೀವು. ಭೂಷಿಸೇ, to adorn.
655. ತೀವು. ಪೂರಿಸೇ, to fill; to become full.
656. ಎಬಿವು. ಅಪಮರ್ಜಿಸೇ. ಅಪಮರ್ಜನವೆಂದು ತೊಡೆವುದು. to remove by wiping or rubbing.
657. ಗರವು. ಸರ್ವಾಕರ್ಷಿಸೇ, to draw the whole towards one's self.
658. ತಡವು. ಹಸ್ತಾಸ್ಪೃಷಿಸೇ, to seek with the hands, grope; ಸ್ತಿಮಿತಭಾನಿಸೇ ಚ, to stop.
659. ಅಬ್ಬು. ದಹನಾತಿಕ್ರಮಿಸೇ, burning to go beyond the proper limit.
660. ತಳವು. ಕಾಲಕ್ಷೇಪಿಸೇ, to delay.
661. ಎಳವು. ವಿಧೀಕರಿಸೇ. to order, to arrange.

19. ಸಾಂತ್ರಕ್ಕೆ.

662. ಹುಸಿ. ಅನ್ಯತೇ, to be false; to lie.
663. ನಸಿ. ಜೀರ್ಣಿಸೇ, to decay, etc.: ನವ್ಯಜೀರ್ಣಿಯಾಂ ಚ, to have become motionless or insensible.
664. ಬಸಿ. ಗಲಿಸೇ, to drip; ಕಾಶದಂಡಮಧ್ಯಯೋಃ, to be sharpened, etc.; the middle or tongue of a balance.
665. ಕುಸಿ. ಕ್ಷೀಣತ್ವೇ, to sink, give

- way; ಕವಾಟಕಲಾಕಾಯಾಂ ಚ, the knob-like pin of a door.
666. ಹಸಿ. ಕ್ಷುಧಾಯಾಂ, to hunger; ದ್ರವದ್ರವ್ಯೇ ಚ, a green, fresh, moist substance.
667. ಕಿಸಿ. ವಿಕಸನಿಸೇ, to open, etc.
668. ಸಸಿ. ಸಸ್ಯಾದ್ಯುತ್ಪಾಟನಿಸೇ, to pull out as corn, etc.; ಸಸ್ಯೇ ಚ, corn, a young plant.
669. ಬೀಸು. ಆವರ್ತನಿಸೇ, to turn round, etc.
670. ವಾಸು. ಅಸ್ತರಣಕ್ರಿಯಾಯಾಂ, to lay, spread out; ತಲೈ ಚ, a bed.
671. ಸೂಸು. ವರಿತ್ಯಾಗೇ, to quit, let go, etc.
672. ಅಸು. ಉರ್ಧ್ವವಿಮೋಚನಿಸೇ, to release from above; ವೃಕ್ಷಭೇದೇ ಚ, the sâl tree.
673. ಮಾಸು. ಮಲೀಮನಿಸೇ, to become dirty; ಜರಾಯೌ ಚ, the after-birth.
674. ಹೇಸು. ಜುಗುಪ್ಸಾಯಾಂ, to feel aversion.
675. ಬಾಸು. ಪುರಿಷೋತ್ಸರ್ಗೇ, to void excrement.
676. ಕೀಸು. ಕೃಶೀಕರಿಸೇ, to make thin; ಕರ್ಣಪತ್ರೇ ಚ, ear-leaf.
677. ಮೂಸು. ಆಘ್ರಾಸೇ, to smell.
678. ಪಾಸು. ವಿಲೇಪನಿಸೇ, to besmear-plaster; ಅಪಾನವಾಯೌ ಚ, to fart.
679. ಕುಸು. ಜಲೋತ್ತರಿಸೇ, to cross water in swimming; ಶಕಟಾಂಗ — ದೋಹನಯೋಃ, a part (the shaft) of a cart; to yield, to permit.

680. ಹೂಸು. ಅಧೋವಾಯೌ, to break wind downwards, fart.
681. ಕಾಸು. ಡಾಹ್ನೇ. to make hot, to heat; ವಿವರೇ ಚ, detail (the smallest copper coin).
682. ಕೋಸು. ಸೂತ್ರಪ್ರವೇಶೇ, to cause to thread.
683. ಕಂಠ್ಯಾಸು (ಕಯ್ + ಬೀಸು). ರಣಾರಂಭ — ಹಸ್ತಸೂಚನಯೋಃ, to begin fighting by flourishing the hands; to give a sign with the hand.
684. ಅಪಿಸು. ಅನ್ವೇಷಣೇ, to search.
685. ಮುಹಿಸು. ಅಚ್ಛಾಡನೇ, to conceal, hide.
686. ತುಪಿಸು. ಕಂಡೂತಿಕರ್ಷಣೇ, to scratch what itches.
687. ವೇಗಸು. ಉವ್ಯೇಗಾರಂಭೇ, to begin to exert one self, etc.
688. ಉಬಿಸು. ಸಹನೇ, to bear, endure.
689. ಎಳಸು. ಇಚ್ಛಾಯಾಂ, to desire
690. ಬುಳಸು. ಭ್ರಮಣ — ಕಂಚುಕಾಂಗಯೋಃ, to go round; a coat-of-mail.
691. 692. ಬೆರಸು. ಕಲಸು. ಸಂಮಿಶ್ರೇ, to mix or be mixed.
693. ಅಡಸು. ಗಾಢಪ್ರವೇಶೇ, to enter closely or firmly.
694. ಅಲಸು. ಅಲಸ್ಯೇ, to become tired or fatigued, etc.
695. ಸೇನಸು. ಕರ್ಷಯಾಂ, to envy, etc.
696. ಬರಸು. ಘರ್ಷಣೇ, to rub, etc.
697. ಇಸು. ಕರವಿವೋಚನೇ, to shoot, as an arrow.
698. ಬಿಸು. ಲೋಹಸಂಧಾನೇ, to put metals together, solder.
699. ವಸು. ವಿಭಜನೇ, to divide; ಜೀವಧನೇ ಚ, living wealth, cattle, etc.
700. ಕೊನೆ. ನಿಧುವನಕರಣೇ, to have sexual intercourse; ವಾಹಾರೋಕಭೇವೇ ಚ, a sort of mounting or riding a horse.
701. ಫೋನೆ. ರಜ್ಜುಕ್ರಿಯಾಯಾಂ, to make rope, twist; ಮಂಥದಂಡೇ ಚ, churning-stick.
702. ಬಿಸೆ. ಗರ್ವೇ, to be proud; ಕಾರ್ಪಾಸಜಾವೇ ಚ, a bow for (dressing) cotton.
703. ನೆನೆ. ಉತ್ಪವನೇ, to be purified, etc.
704. ಮಸೆ. ಘರ್ಷಣೇ, to rub, whet; ಸ್ವಲ್ಪಕ್ಷತೇ ಚ, a slight wound.
705. ಎಸೆ. ಕೋಭಯಾಂ, to shine.
706. ಬಸೆ. ಪ್ರಸನ್ನೇ, to be delighted, etc.
- ಸಂಸ್ಕೃತಕೃದಂತೇ ಸ್ವಯಂಕರ್ತ೦ ಇಸು ಭವತಿ.
- Verbs formed from Samskrita noun (ಕೃತ್) by means of ಇಸು in which the Subject is doing or experiencing something itself.
707. ಚಿತ್ರಿಸು. ರೂಪಾದಿಲಿಖನೇ, to draw a picture, etc.
708. ಸೂತ್ರಿಸು. ಮಾನಸೂತ್ರಸ್ಥಾಪನೇ, to place a measuring line.
709. ಗರ್ಜಿಸು. ಭಯಂಕರಧ್ವನೌ, to roar.

710. ತರ್ಜಿಸು. ನಿವಾರಣೆ, to keep off, etc.
711. ಮುದ್ರಿಸು. ಅಂಗೀಕರಣೆ, to agree to, to assent, etc.
712. ಭದ್ರಿಸು. ಮುಂಡನಕ್ರಿಯಾಯಾಂ, to shave.
713. ವರ್ಣಿಸು. ಸ್ತೋತ್ರೇ, to praise.
714. ಘೂರ್ಣಿಸು. ವಿಜೃಂಭಣೆ, to gape, expand.
715. ಶಿಕ್ಷಿಸು. ನಿಯಾಮೆ, to restrain, subdue.
- 716a. 716b. ಪಾಳಿಸು. ಮೇಳಿಸು. ಸಂಯೋಗೇ, to be joined, etc.
717. ರಕ್ಷಿಸು. ಪಾಲನೆ, to protect, etc.
718. ರಾಜಿಸು. ಶೋಭಾಯಾಂ, to shine.
719. ಪೂಜಿಸು. ಅರ್ಚನವಧೌ, to worship, adore, etc.
720. ವರ್ತಿಸು. ವರ್ತನೇ, to be occupied, etc.
721. ಕೀರ್ತಿಸು. ವರ್ಣನೇ, to praise.
722. ನಿರಾಜಿಸು. ಆರಾತ್ರಿಕಕ್ರಿಯಾಯಾಂ, to wave lamps before a person or idol.
723. ಯೋಜಿಸು. ಅನುಮತೇ, to assent to, etc.
724. ಜೀಂಕರಿಸು. ಪ್ರಶಂಸಾಯಾಂ, ಪ್ರಶಂಸೆಯೆಂದು ಕೊಂಡಾಟಂ, to praise.
725. ಮಾಂಕರಿಸು (o. r. ಮಾಕರಿಸು). ಅವಜ್ಞಾಯಾಂ, ಅವಜ್ಞೆಯೆಂದು ಮೀಳಿದುದು, to surpass, etc.
726. ಶಾಸಿಸು. ಶಿಕ್ಷಾಯಾಂ, to teach, train.
727. ವಾಸಿಸು. ಆಘ್ರಾಣೆ, to smell.
728. ನಿಯಾಮಿಸು, ಆಜ್ಞಾಪನೇ, to command.

729. ಅಭಿನಯಿಸು. ಅನುಕರಣೆ, to imitate, represent.
730. ರಂಜಿಸು. ಶೋಭಾಯಾಂ, to shine, etc.
- 731a. ಪುಂಜಿಸು. ರಾಶೌ, to heap.
- 731b. ರಂಜಿಸು. ರಾಗೇ, to paint.
732. ಭಂಜಿಸು. ಅಪಮಾನೇ, to dishonour.
733. ಉದಾಹರಿಸು. ಕಥನೇ, to relate.
734. ಚರಯಿಸು (o. r. ಚರಿಯಿಸು). ಭ್ರಮಣೇ, to walk about, etc.
735. ವರಯಿಸು (o. r. ವರಿಯಿಸು). ಸ್ವೀಕಾರೇ, to adopt, make one's own, etc.
736. ಕೋಪಿಸು. ಅಮರ್ಷೇ, to become angry, etc.
737. ಸ್ಥಾಪಿಸು. ನ್ಯಾಸಕರಣೆ, to put down, place, etc.
738. ಸಂಚಿಸು. ಸಂಗ್ರಹೇ, to collect, etc.
739. ವಂಚಿಸು, ಅಪಲಾವೇ, to conceal, deny.
740. ರಮಿಸು. ಕ್ರೀಡಾಯಾಂ, to know carnally.
741. ಗಮಿಸು. ಗಮಕೃತೇ (o. r. ಗಮಕಶ್ಯೇ), to go.
ಕರ್ಣಾಟೀ ಸ್ವಯಂಕರ್ತೃಕ —
ವೇತುಕರ್ತೃಕಯೋರ್ ಅಪಿ ಇಸು ಭವತಿ.
Verbs formed from Canarese themes by means of ಇಸು in which the Subject is doing or experiencing something itself, or causes something to happen.
742. ಅಲಿಸು. ಆಕರ್ಣನೇ, to listen attentively.

743. ಮಾಲಿಸು. ಕಟಾಕ್ಷ್ಯೇ, to cast a side-glance, etc.; ದೀರ್ಘಕಾಲೇ ಚ, to behold for a long time.
744. ನಿಗುಂಬಿಸು. ಸಂಕೀರ್ಣರಾಕೌ, a heap to be formed of miscellaneous things, etc.
745. ನಂಬಿಸು. ಅನುವೋದನೇ, to cause to assent, etc.
746. ಸುಡಿಯಿಸು (o. r. ಸುಡಿಸು). ಪುಂಜೀಕರಣೇ, to make a heap, etc.
747. ಬಡಿಸು. ಓಲಗಕ್ರಿಯಾಯಾಂ (ವಾಲಗಕ್ರಿಯಾಯಾಂ), to serve up or out.
748. ನಿಟ್ಟಿಸು. ನಿರ್ಭರಾಲೋಕೇ, to look excessively, etc.
749. ತುಟ್ಟಿಸು. ರಕ್ತಿಕ್ಷಯೇ. strength to be diminished, etc.
750. ಓಸರಿಸು. ಅನಾಧಾನೇ, to remove, etc.
751. ಬೋಸರಿಸು. ಮಿಥ್ಯಾಪರೇ, to flatter, etc.
752. ಮುಕ್ಕುಳಿಸು. ಗಂಡೂವೇ, to rinse the mouth with water.
753. ಬಿಕ್ಕುಳಿಸು. ಉದ್ಧಾರೇ, to vomit, etc.
754. ಅಕ್ಕುಳಿಸು. ನಿನ್ನುಕುಕ್ಕಾ. to contract the belly; ಭಯೇ ಚ, to fear.
755. ನಿಕ್ಕುಳಿಸು. ವಿಲಾಸಾವನಮ್ರೇ, ವಿಲಾಸಾವನಮ್ರವೆಂದು ವಿಲಾಸದಿಂ ಬಾಗುವತನಂ, to bend one's self from coquetry, etc.
756. ಜಕ್ಕುಳಿಸು. ನರ್ಮಕರಣೇ, to jest at, etc.
757. ಕುಪ್ಪುಳಿಸು. ರಾಕೌ, to heap.
758. ಅಪ್ಪುಳಿಸು. ಅಸ್ಫಾಲನೇ, to flap, etc.
759. ಬಿತ್ತರಿಸು. ವಿಸ್ತಾರೇ, to spread.
760. ಒತ್ತರಿಸು. ಉದ್ವೃತ್ತಾಯಾಂ, to act haughtily, etc. (o. r. ಉದ್ವೃತ್ತೌ).
761. ಉಮ್ಮಳಿಸು. ಚಿಂತಾಯಾಂ, to grieve, etc.
762. ದೊಮ್ಮಳಿಸು. ತೀರ್ಯಕ್ಕಮೂಹಸಂಭ್ರಮೇ, to be agitated or alarmed etc., as a herd of cattle.
763. ಕೊಕ್ಕುಳಿಸು. ವಿಭತ್ಸರ್ಜನೇ, (o. r. ನಿಭತ್ಸರ್ಜನೇ), to threaten, etc.
764. ಚಿಕ್ಕುಳಿಸು (o. r. ಚಿಕ್ಕುರಿಸು). ಅಜಧ್ವನೌ, to bleat.
765. ಅಲಿಸು (cf. 742). ಪರಿಭಾವನೇ, to think about, etc.
766. ಸೋಲಿಸು. ಅನಜಯೇ, to defeat.
767. 768. ಸಂದಣಿಸು. ಸೊಂದಣಿಸು, ಸಮೂಹೇ, to crowd, etc.; ಬಾಹುಲ್ಯೇ ಚ, to become much or numerous.
769. ಬಿಚ್ಚುಳಿಸು. ವಿಸ್ತಾರೇ, to spread out, etc.
770. ಪುಚ್ಚುಳಿಸು. ಲಯೇ, to melt away, be destroyed.
771. ಬೆಚ್ಚುಳಿಸು. ವಿವೋಹೇ, to become bewildered or be beguiled.
772. ಟಿಬ್ಬರಿಸು. ಕುಂತೀಕರಣೇ, to make blunt, stupid, etc.
773. ಗಬ್ಬರಿಸು. ಖನನೇ, to dig, etc.
774. ಉಬ್ಬರಿಸು. ಪೂರಣೇ, to swell, etc.
775. ಕುರ್ಬಿಸು. ಸಂಕೋಚೇ, to cause to be bent, etc.
776. ಜಾನಿಸು. ಧ್ಯಾನೇ, to meditate.

777. ಜನಿಸು. ನವ್ಯಜೀಪ್ಪಾಯಾಂ, to be or make motionless.
778. ತದವರಿಸು. ಅನ್ವೇಷಣೇ, (o. rs. ಅಸೌವ್ಯನೇ, ಸೌವ್ಯನೇ), to grope, etc.
779. ಸುಡುಸುಡಿಸು (o. r. ಸುಡಿಸುಡಿಸು), ಕೋಪೋದ್ರೇಕೇ, to be excessively angry, etc.
780. ಚಮಿಚಮಿಸು. ಶಬ್ದೇ, to make a certain sound; ಲುಪನೇ ಚ, to roll about.
781. ಕದಕದಿಸು. ಸಂಚಲತ್ವೇ, to tremble, shake.
782. ಕಳವಳಿಸು. ಮನೋವೈಕಲ್ಯೇ, to be agitated in one's mind, etc.
783. ಕನವರಿಸು. ನಿದ್ರಾವಿಕಾರೇ, to talk in one's sleep.
784. ಸೈರಿಸು. ಸಹನೇ, (o. r. ಕ್ಷಮತ್ವೇ), to bear, forbear.
785. ಸೊಗಯಿಸು. ಕೋಭಾಯಾಂ, to shine.
786. ಮಂದಯಿಸು. ಸಾಂದ್ರತ್ವೇ, to thicken, etc.
787. ಸಂದಿಸು. ಸಂಧಾನೇ, to unite, join, etc.
788. ಚಾಳಿಸು. ಚಾಸಲ್ಯೇ, to be unsteady, etc.
789. ಕಡೆಗಣಿಸು. ಅವಜ್ಞಾಯಾಂ, to disrespect, etc.
790. ಸಮನಿಸು. ಪ್ರಾಪ್ತೌ, to be acquired, etc.
791. ತವಿಸು. ಕ್ಷಯೇ, to cause to decrease, etc.
792. ಅವಧರಿಸು. (o. r. ಅವಧ್ಧಾರಿಸು). ಸ್ಮರಣೇ, to consider, etc.
793. ಕಿನಿಸು. ಕೋಪೇ, to be angry.
794. ಹನಿಸು. ರಸದಾನೇ, to present a liquid, etc.

795. ಬಿನ್ನವಿಸು. ವಿಜ್ಞಾಪನೇ, to petition.
ಅಥ ಭಿನ್ನಕರ್ತೃಕವ್ರಯೋಗೇ.
Verbs formed of Canarese verbal themes by means of ಇಸು in which the agent causes something to be done or experienced by another.
796. ವೆರ್ಚಿಸು. ವರ್ಧನೇ, to cause to grow.
797. ಜೆರ್ಚಿಸು. ಭಯೇ, to cause to suffer fear.
798. ಮಾಡಿಸು. ನಿರ್ವಾಪಣೇ, to cause to perform.
799. ನೋಡಿಸು. ಲೋಚನಕ್ರಿಯಾಯಾಂ, to cause to see.
800. ಆಡಿಸು. ನರ್ತನವಿಧೌ, to cause to play.
801. ವಾಡಿಸು. ಗಾನೇ, to cause to sing.
802. ಓದಿಸು. ಶಾಸ್ತ್ರಶಿಕ್ಷಾಯಾಂ, to cause to read, as the śāstras.
803. ಕಾಡಿಸು. ಸಂಗರಕ್ರಿಯಾಯಾಂ, to cause to fight.
804. ಮುತ್ತಿಸು. ದುರ್ಗಸಂವೇಷ್ಯನೇ, to cause to encompass, as a fort.
805. ಎತ್ತಿಸು. ಉದ್ಧರಣೇ, to cause to lift up.
806. ತೊಡೆಯಿಸು. ಲೇಪ್ಯಕರಣೇ, to cause to smear, etc.
807. ಕಡಿಯಿಸು. ಖಂಡನೇ, to cause to cut.
808. ಆಡಿಯಿಸು. ಅಯೇ, to cause to be destroyed, etc.
809. ಮುಳಿಯಿಸು. ಕೋಪೇ, to cause to become angry.

810. కట్టెను. బంధనే, to cause to bind, etc.
811. ఒట్టిను. పుంజీకరణే, to cause to heap.
812. పోవేయును. ఆహ్లాదనే, to cause to cover.
813. పదేయును. కుష్ణాయాం, to cause to desire.
814. అగుఱిను. ఖననే, to cause to dig.
815. తేగఱిను. నిందాయాం, to cause to blame.
816. బరేయును. లేఖననే, to cause to write.
817. ఒరేయును. కర్షణే, to cause to draw.
20. టిరాంతక్కె.
818. మేఱి. విడంబే, to make manifest, to display, etc.
819. కఱి. దోణవనే, to milk; కళంకే చ, a spot, a stain.
820. మఱి. పోతకాయాం, the young of an animal to be born (?).
821. తేఱి. అనావరణోద్ఘాటనయ్యోణే, to be uncovered, to open; to make open, etc.; కరణే చ, tribute.
822. నేఱి. సమగ్రత్వే, to become entire, full grown, etc.
823. మఱి. విస్మరణే, to forget.
824. తేఱి. విసర్జననే, to put away; నద్భ్యాం చ, a river.
825. అఱి. జ్ఞాననే, to know.
826. కట్టిఱి. యుగలసంధాననే, to join a pair.
827. బొట్టిఱి (బొట్టి + ఱిఱి). మఱురవే, to give a loud sound, to bawl.
828. పఱి. విచ్ఛేదనై, to cut, tear, etc.
829. తఱి. లూననే, to clip or strip, off; ఖదరే చ, the Acacia Catechu tree.
830. ముఱి. మోటననే, to break, etc.; ఖండే చ, a fragment, a piece.
831. తఱి (cf. 829). ఛేదనే, to cut, etc.
832. నుఱి. సంబ్రూణే, to be powdered, etc.
833. పఱి (cf. 828). భూషణే, to decorate.
834. ఱిఱి. ఛాతననే, to strike, stab.
835. అల్లిఱి (అల్లి + ఱిఱి). స్పందననే, to tremble, shake.
836. కుడిఱి (కుడు + ఱిఱి). కృంక సంకర్షణే, to rub with the horns.
837. పాంకఱి (పాంగు + అఱి). సక్రమణే, to go in proper order, etc.
838. ఎడేఱి (ఎడే + ఱిఱి). సంభంసనే, to be covered, etc.
839. ఐఱి (o. r. ఏఱి). ఆరోహణనే, to ascend; క్షేదే చ, a wound.
840. విఱి (o. r. విఱి). ఆతిక్రమణే, to transgress, etc.
- 840a—840e. కేఱి. సూర్యకరణే, to winnow.—తేఱి. లు

దృష్టౌ, to rouse up.—
దూషు. ప్యూషాస్యే, to calu-
miate, etc.—తీషు. కబు
ళనే, to take mouth-
fuls.—సూషు. ఘోషాన్వే, to
proclaim; రసాద్వే, ఆ,
broth.

841. వాషు (o. r. వాషా). లుత్స్వ వ
నే to leap up, to jump;
వహిత్రభేదే ఆ, a kind of
boat.
842. తోషు (o. r. తోషా). దర్శనే,
to appear, etc.
843. శీషు (cf. 883, o. r. శీషా).
ఆగ్రశ-ప్రమాజనయోషి, to
rage; to rub off or
away.
844. మాషు. విక్రయే, to barter,
sell.
845. కాషు. వమనే, to vomit.
846. నాషు. దుగ్ధంభే, to smell;
ఆర్ద్రకరణే ఆ, to make
wet, moisten.
847. వేషు (o. r. వీషు). వికీర్ణయే,
వికీర్ణయవేందు ఆల్లదు, to
scatter.
848. తాషు. తోషాన్వే, to become
dry, etc.; dry up శకునే
ఆ, an omen.
849. లూషు. సత్వే, to be, exist,
etc.
850. కేదషు. వికీర్ణయే, to scatter,
dishevel, etc.
851. ఒషి. స్తవనే, to ooze, flow;
శస్త్రకూళే ఆ, the sheath
of a weapon.
852. బిదషు. వ్యస్తే, to be agitated,
alarmed, etc.

853. ఒదషు. ఆస్థోటినే, to make
noise by slapping or
clapping the arms.
854. గదషు. గజగనే, to roar, etc.
855. సనుషు. ఆరుకరణే, to make
beautiful, etc.
856. మునుషు. సంభంసే, to cover,
etc.
857. ఎదషు. వక్రధావే, to be crook-
ed; దారిద్రే ఆ, poverty.
858. 859. ఆళషు. వేళషు. భయే,
to fear.
860. ఒళషు. రావే, to sound.
861. శిళిషు. జయఘోషే, to
neigh as a horse. (cf.
599).
862. ఘోషమాషు. పలాయనే, to
flee.
863. వేషు. లుపలబ్ధి, to acquire;
ప్రసూతే ఆ, to beget, to
generate.
864. తేవ్షు. జీతనకరణే, to
animate.
865. తిషు. వినిమయే, to barter,
exchange.
866. శిషు. వ్యవధానే, to come,
between.
867. ఘోషు. శీరోధారణే, to bear
on the head. etc.
868. ఒషి. ద్రవద్రవ్యదానే, to pour
out liquids; పతిత్వే ఆ, the
state of being a master.
869. క్షోషి. ఖండనే, to cut; ధాన్య
భేదే ఆ, a sort of grain.
870. జషి. అవగ్రహే, to be im-
peded. (cf. 888).
871. ఆషి. స్వరూపభావే, to lose
one's form; శీలాయాం ఆ,
a rock, slab.

872. ಕಯ್ಯುಪ್ಪಿ (ಕಯ್ + ಮರೆ). ವಿಸ್ಮಯೇ, to be amazed, etc.
873. ತೆಸೆ-ನೆಪ್ಪಿ. ಆಕರ್ಷಣತೇ, to pull to its full extent, etc.
874. ಎದ್ದುಪ್ಪು. ಜಾಗರಣೇ, to awake (v. i.).
875. 876. ಬೇಸಪ್ಪು. ಆಸಪ್ಪು. ಅಲಸ್ಯೇ, to be weary or fatigued.
877. 878. ಅಳ್ಳಪ್ಪು ಚಳ್ಳಪ್ಪು (o. r. ದೆಬ್ಬಪ್ಪು). ಭಯೇ, to fear.
879. ಆದ್ಡುಪ್ಪು. ಪ್ರೇಮ್ನಿ, to love.
880. ಎದ್ದುಪ್ಪು. ನಿದ್ರಾಭಾವೇ, to be vigilant, etc. (cf. 874).
- 881 a. ಪೊಚ್ಚಪ್ಪು. ಸ್ಪರ್ಶಣೇ, to appear, etc.
- 881 b. ಆಪ್ಪು. ನಿರ್ವಣೇ, to dry up, become dry; ಸಮರ್ಥತ್ವೇ ಚ, to be able or strong, etc.
882. ಸೀಪ್ಪು. ದುಃಕುಲಜೇ, to be grieved, to grow enraged.
883. ಕೀಪ್ಪು (cf. 833). ಭಯಧ್ವನೌ, to cry out from fear, etc.
884. ಬೀಪ್ಪು. ಸ್ವೇಚ್ಛಾಪ್ರದಾನೇ, to give away according to one's inclination.
885. ಗೀಪ್ಪು. ಪರಿಭಾವಣೇ, to conceive, think, etc.
886. ಜಪ್ಪು. ಭಯೇ, to fear.
887. ಏಪ್ಪು. ಸಮಗ್ರತ್ವೇ, to be complete, etc.
888. ಜಪ್ಪಿ (cf. 870). ಆಕ್ರಮಣಾಲಾಪೇ, to speak assaultingly.
889. ಬೆಪ್ಪಿ. ಅಹಂಕಾರಭಾವೇ, to be arrogant, etc.
21. ಲಿಂಗಾಂತಕ್ಕೆ.
ಉತ್ತರಸ್ಥಿ ತಪದಿಧಾತವಃ
Verbs with final ಲಿಂಗ.
890. ಕುಟಿ. ಖನನೇ, to dig; ನಿಮ್ಮು ಭೂಮೌ ಚ, a hollow, etc.
891. ಇಟಿ. ನಿಮ್ಮಾವತರಣೇ, to come down, to descend.
892. ಉಟಿ. ಅವಶಿಷ್ಟೇ, to remain; ವಿಮೋಚನೇ ಚ, to remain alive; ಚೋರಪ್ರಸ್ತರೋಪಕರಣ ಸೋಪಣೇಷು ಕುಳಂ, but when meaning "a thief", or "a tool", or "to hide", it is written ಉಳಿ.
893. ಆಟಿ. ವಿನಾಶೇ, to be ruined; ಮಾನಕೇಷರಣೇ ಚ, the liquid which remains in the measure; ಭ್ರಮರಾರ್ಥೇ ಕ್ಷುಳಂ, but when meaning "the black bee" it is written ಅಳಿ.
894. ಕಟಿ. ನಿಧನಾತಿವೂರಯೋಃ, to end, to die, to go or be removed very far; ಸೌವೀರೇ ಚ, sour gruel.
895. ಬಟಿ. ಸಮಾರ್ಜನ-ಮಾರ್ಗ-ವಂಶೇಷು, to sweep, etc. road; race, lineage; ಅಹವ್ಯನಪುರುಷೇ ಚ, a man who calls or invites.
896. 897. ಕಯ್ಯುಪ್ಪಿ (ಕಯ್ + ಕದಿ). ಅಸ-ಕದಿ. ಅತಿಕ್ರಮಣೇ, to surpass, etc.
898. ಪಟಿ. ನಿಂದಾಯಾಂ, to rebuke; ವಸ್ತ್ರವಿಶೇಷೇ ಚ, a certain cloth.
899. ಸುಟಿ. ಭ್ರಮಣೇ (o. r. ಪರಿಭ್ರಮಣೇ), to turn round; ಜಲಾವರ್ತೇ ಚ, a whirlpool.

900. ತುಱಿ. ಪಾದನಂಘುಟ್ಟನೇ, to trample on.
901. ಹಿಱಿ. ನಿವ್ರವಕರಣೆ, to squeeze out, etc.; ದಲನಾರ್ಥೇ ಕುಳಂ, but when meaning "to burst" it is ಹಿಳಿ, for instance ಹಿಳ್ಳನೆ ಹಿಳಿದುದು.
902. ಕೊಯಿ. ಜೀರ್ಣೇ, to decay, to rot; ಕಾಯಮಲೇ ಚ, excretion of the body.
903. ಎಱಿ. ಆಕ್ರಮಣಾಕರ್ಷಣೇ, to draw with power, to pull; ತಂತುವಾತ್ರೇ ಚ, thread; ಭೂವಾಚಕೇ ಕ್ಷುಳಂ, but when meaning "earth" it is ಎಳೆ.
904. ಕೀಱಿ. ಉತ್ಪಾಟನೇ, to pull out, etc.
905. ಉಱಿ. ಕಲ ವಿಲೇಖನೇ, to make furrows, to plough.
906. ಆಱಿ. ರೋದನೇ, to weep.
907. ಆಗುಱಿ. ಉನನೇ, to dig.
908. ತೆಗಱಿ. ನಿಂದಾಯಾಂ, to rebuke, to blame.
909. ಜಗುಱಿ. ಆಪನರಣೇ, to go away, etc.
910. ಪೊಗಱಿ. ಸಂಸ್ತವನೇ, to praise.
911. ನೆಗಱಿ. ಉದ್ಯೋಗ-ಖ್ಯಾತಯಣೇ, to engage in, to be known or famous; ನಕ್ರೇ ಚ, an alligator.
912. ಮೆಗುಱಿ. ನಿವರ್ತನೇ, to return, etc.
913. ಪದ-ಮೆಗುಱಿ (o. r. ವಿಪರಮೆಗುಱಿ). ಪರಾಙ್ಮುಖೇ, to turn the face backward.
914. ಎಱಿ (cf. 903). ರೋಧಾಕರ್ಷಣೇ, to lay hold of and pull forcibly; to drag.

915. 916. ಆಱಿ. ಆಗುಱಿ. ಜಲನಿಮಜ್ಜನೇ, to dive into water, to sink in water; ಸೇವಕೇ ಕುಳಂ, but when meaning "servant", ಅಳೆ.
917. ಬಾಱಿ. ಜೀವನೇ, to live; ಬಿಡ್ಡೇ ಕುಳಂ, but when meaning "sword", ಬಾಳೆ.
918. ಪೋಡಿ. ವಿಧಾರಣೇ. to cleave asunder, split; ಬಿಂಡೇ ಚ, a piece or portion; ವಿರಚನಾರ್ಥೇ ಚ, arranging, etc.
919. ಪೂಱಿ. ಆಚ್ಛಾದನೇ, to cover, etc.
920. ಬೀಱಿ. ಪತನೇ, to fall; ಬಿಲಕ್ಷೇತ್ರೇ ಚ, uncultivated land, etc.
921. ಏಱಿ. ಉತ್ಥಾನೇ, to rise.
922. ಪಾಪೀಱಿ (ಪಾಪು + ಏಱಿ). ನಿರ್ಧಾವನೇ, to run away; ಅವಮಾನೇ ಚ, to become contemptuous.
923. ಜೀಪೀಱಿ (ಜೀಪು + ಏಱಿ). ಧ್ವನಿಕಾರೇ, to sound strangely, to scream, etc.

22. ಕಾಂತಕ್ಕೆ.

ತವನಂತರೇ ಕುಳಿ.

Now Verbs with final ಕೆ.

924. ಚೆಳೆ. ನಸ್ಯವೃದ್ಧಿ, to grow, as corn.
925. ಬಳೆ. ಪ್ರವೃದ್ಧಿ, to grow up, to prosper, ಕಾಚಭೂಷಣೇ ಚ, a glass-ring.
926. ತಳೆ. ಧಾರಣೇ. to obtain, etc.; ಅತಪತ್ರಭೇದೇ ಕುಟಿಂ, when meaning "parasol" it is ತಱಿ.

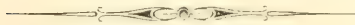
927. ವೊಳೆ. ಪ್ರರೋಹಕ್ರಿಯಾಯಾಂ,
to sprout, get shoots; ಅಂ
ಕುರೇ ಚ, a shoot, a sprout.
928. ನೆಳೆ. ಆಕರ್ಷಣೇ, to draw, etc.;
ಬಾಲಶಿಕ್ಷಾ ದಂಡೇ ಚ, a rod
for training boys.
929. ಅಳೆ. ಪರಿಮಾಣೇ, to measure;
ತಕ್ರೇ ಚ, buttermilk.
930. ತೊಳೆ. ಪ್ರಕ್ಷಾಲನೇ, to remove
by washing, wash; ಫಲ
ತೂಲಾಯಾಂ ಚ, a division
in fruits.
931. ಪೊಳೆ. ಲುಠನೇ, to roll about;
ನದ್ಯರ್ಥೇಣ ಒಡಂ, but when
meaning "river", ಪೊಡೆ.
932. ಕಳೆ. ವಿಸರ್ಜನೇ, to throw
away, etc.; ಕಳಾಯಾಂ ಕ್ಷ
ಳಂ, but when meaning
"lustre", the ಳೆ is kshala
933. ತಳೆ. ಸೇಚನೇ, to sprinkle; ಸತ್ರೇ
ಚ, a choultry for tra-
vellers; ಸ್ಥೂಲದಾರಾಂ ಒಡಂ,
but when meaning "a
thick piece of wood"
it is ತಡೆ.
934. ನಳೆ. ನಮನೇ, to bow.
935. ಚಳೆ. ವಿಗತಪ್ರಭಾವೇ (o. r. ವಿಗ
ತಭಾವ), to be deprived
of power; ಶೀತೇ ಚ, cold,
coolness, etc.
936. ಮುಳೆ. ಕೋಪೇ, to be angry.
- 937a. ತಿಳೆ. ನೈರ್ಮಲ್ಯೇ, to be or
become clean or clear;
ಜ್ಞಾನ-ಪ್ರಸನ್ನಭಾವಯೋಃ, to
be known, to know; to
be pleased, etc.; ಕಾಂಜಿಕೇ
ಚ, conjee water.
- 937b. ಕಳೆ. ಆಕರ್ಷಣ, to draw
towards one's self (only
in one Ms.).
938. ತೂಳೆ. ಅವನರ್ಪಣೇ, to retreat,
etc.
939. ತಾಳೆ. ಧಾರಣೇ, to bear; ವೃಕ್ಷೇ
ಒಡಂ, but when meaning
"the palmyra tree" it
is ತಾಬ್.
940. ಸೀಳೆ. ವಿಧಾರಣೇ, to cleave,
split, etc.; ಶಕಲೇ ಚ, a
piece.
941. ಬೇಳೆ. ಹವಿಪ್ರದಾನೇ, to offer
into fire; ನಿವೃದ್ಧಾ ಚ, to
be without growth.
942. ನೋಳೆ. ಆಗ್ರಮನೇ, to go
before.
943. ಓಳೆ. ನಿಘವನೇ, to have
sexual intercourse.
944. ಊಳೆ. ದೂರಾದಾಹ್ವಾನೇ, to
call from afar.
945. ನೀಳೆ. ಪ್ರಸಾರಣೇ, to extend,
etc.
946. ಕಳ್ಳೆ. ಸ್ತೇಯೇ, to steal; ಮದ್ಯೇ
ಚ, toddy.
947. ಕೊಳೆ. ಸ್ವಹಣೇ, to seize, take,
lay hold.
948. ಮುಳ್ಳೆ. ಕಂಟಕೇ, to be irri-
tated, etc.
949. ಮಸುಳ್ಳೆ. ವಿಗತಪ್ರಭಾಯಾಂ,
lustre to go away or
disappear, grow dim, etc.
950. 951. ನುಸುಳ್ಳೆ. ನುಸುಳ್ಳೆ. ದ್ವಾರ
ಪ್ರವೇಶೇ, to enter a door
or opening, etc.

952. ತಸುಳ್ಳೆ. ಅನುಧಾವನೇ, to run after. 953. ಬಸುಳ್ಳೆ. ಕುಕುರಧ್ವನೌ, to sound as a dog, to bark; ಸಾರಣೇ ಚ, to suffer from dysentery. 954. ಮುಸುಳ್ಳೆ. ನಿವಿಾಲನೇ, to shut the eyelids; ಕುಟ್ಟಲೇ ಚ, an opening bud. 955. ಸುರುಳ್ಳೆ. ಸಂಕೋಚನೇ, to contract, shrivel. 956. ಉರುಳ್ಳೆ. ನಿಮ್ಮಪತನೇ, to roll down, etc. 957. ಘೊರುಳ್ಳೆ. ಲುಠನೇ, to roll, etc. 958. ಸೂರುಳ್ಳೆ. ಠಪಥೇ, to swear. 959. ಕಣ್ಣಿಳ್ಳೆ (ಕಣ್ + ಕೊಳ್ಳೆ). ದರ್ಶನೀಯೇ, to appear. 960. ಕಯ್-ಕೊಳ್ಳೆ. ಸ್ವೀಕಾರೇ, to adopt, etc. 961. ಬೆಂ-ಗೊಳ್ಳೆ. ಅನುಧಾವನೇ, to run after.	962. ದೊರೆ-ಕೊಳ್ಳೆ. ಪ್ರಾಪ್ತೌ, to be obtained or gained. 963. ಮನಂ-ಗೊಳ್ಳೆ. ಚಿತ್ತವಿಮೋಹನೇ, the mind to be captured, etc. 964. ಅಸುಂ-ಗೊಳ್ಳೆ. ಪ್ರಾಣಾವಹರಣೇ, to take away life, to kill. 965. ಬಜಿ-ಕೊಳ್ಳೆ. ಕ್ರಮಸಂಧಾನೇ, to put together in regular order. 966. ನೆಜಿ-ಕೊಳ್ಳೆ. ಸರ್ವಸ್ವಪರಣೇ, to seize all, etc.; ವರ್ಮಭೇದೇ ಚ (o. r. ವರ್ಮಭೇದೇ ಚ), to pierce or penetrate the vitals, etc. 967. ಮಾಕೊಳ್ಳೆ (ಮಾಹಿ + ಕೊಳ್ಳೆ). ಸಂಮುಖೇ, to become opposite to, etc. 968. ಒಲವರಂ-ಗೊಳ್ಳೆ (ಒಲವರಂ + ಕೊಳ್ಳೆ). ಪಕ್ಷಸ್ವೀಕಾರೇ, to side with.

ಗದ್ಯಂ. — ಇದು ಸಮಸ್ತಶಾಬ್ದಿಕಜನಮನೋಜನಿತಶಬ್ದಸಂದೇಹಶಲ್ಯಚಾರುಚುಂಬಕಾಯಮಾನಾನಾನಕರ್ನಾಟಕಲಕ್ಷಣತಿಕ್ತಾಚಾರ್ಯಸುಕವಿಕೀತಿರಾಜವಿರಚಿತಮುಪ್ಪಶಬ್ದಮಣಿದರ್ಶನದೊಳೆ ಧಾತುನಿರ್ಣಯಮೆಂಬ ಪಪ್ಯಮುಪ್ಪ ಸಂಧಿ ಸಮಾಪ್ತಂ.

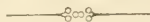
೬ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯಂ ಸಮಾಪ್ತಂ.

೭ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯಂ. VII. CHAPTER.

ಅಪಭ್ರಂಶಪ್ರಕರಣಂ.

ON WORDS CORRUPTED FROM THE SĀMSKRĪT.

ಸೂತ್ರಂ. || ೨೫೨ ||

There are (Apabhraṁśa or Tadbhava) words in use that are worth consideration also on the part of the learned.

ಈಕ್ಷಿಸಿ ತಿಕ್ವಾಸೂತ್ರದ |
 ಲಕ್ಷಣಮಂ ಲೋಕರೂಢಿ ಕೆಡದ ಮೊಲವೆವರ್ ||
 ಲಕ್ಷಿಪುದು ನುಡಿಗಳೊಳ್ ಬಹು- |
 ಕಾಕ್ಷೇಪಣಮಿಲ್ಲದಿರೆಯುಮೆಯದ ಕೆಲವಂ || ೨೫೨ ||

ಪದಚ್ಛೇದಂ.— ಈಕ್ಷಿಸಿ ತಿಕ್ವಾಸೂತ್ರದ ಲಕ್ಷಣಮಂ. ಲೋಕರೂಢಿ ಕೆಡದ ಮೊಲ್, ಆವೆವರ್ ಲಕ್ಷಪುದು, ನುಡಿಗಳೊಳ್ ಬಹುಕಾಕ್ಷೇಪಣಂ ಇಲ್ಲದೆ ಇರೆಯುಂ, ಆಪೆಯದ ಕೆಲವಂ.

ಅನ್ವಯಂ.— ತಿಕ್ವಾಸೂತ್ರದ ಲಕ್ಷಣಮಂ ಈಕ್ಷಿಸಿ, ಲೋಕರೂಢಿ ಕೆಡದ ಮೊಲ್, ಆವೆವರ್, ನುಡಿಗಳೊಳ್ ಬಹುಕಾಕ್ಷೇಪಣಂ ಇಲ್ಲದೆ ಇರೆಯುಂ, ಆಪೆಯದ ಕೆಲವಂ ಲಕ್ಷಪುದು.

ಟೀಕು.— ತಿಕ್ವಾಸೂತ್ರದ = ತಿಕ್ವಾಸೂತ್ರದ; ಲಕ್ಷಣಮಂ = ಲಕ್ಷಣವಂ; ಈಕ್ಷಿಸಿ = ನೋಡಿ; ಲೋಕರೂಢಿ = ಲೋಕಪ್ರಸಿದ್ಧಿ; ಕೆಡದ ಮೊಲ್ = ಕೆಡದ ಹಾಂಗೆ; ಆವೆವರ್ = ತಿಳಿವರ್; ನುಡಿಗಳೊಳ್ = ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ; ಬಹುಕಾಕ್ಷೇಪಣಂ = ಬಹುಳ ಸಮುಚ್ಚಯಂಗಳ್; ಇಲ್ಲದಿರೆಯುಂ = ಇಲ್ಲದಿರೋದಂ; ಆಪೆಯದ ಕೆಲವಂ = ತಿಳಿಯದ ಕೆಲವಂ; ಲಕ್ಷಪುದು = ಕುರುವುದುಪುದು.

1. Changes of Consonants in general.

ಸೂತ್ರಂ. || ೨೫೩ ||

In Tadbhava words ಳ್ and ಷ್ are changed into ಸ್.

ಸಕ್ಕದದ ತದ್ಭವಂಗಳ |
 ಲಕ್ಷಣಮಂ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಲಕ್ಷಿಸಿ ಪೇಪಿಪ್ಪಿಂ ||
 ಸಕ್ಕದದ ಶಷದ್ವಿತಯ- |
 ಕ್ಕಕ್ಕುಂ ಸತ್ತಂ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯಿಂದೆಲ್ಲೆಡೆಯೊಳ್ || ೨೫೩ ||

ಪದ್ಧೇದಂ.—ಸಕ್ಕದದ ತದ್ಭವಂಗಳ್ ಲಕ್ಷಣಮಂ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಲಕ್ಷಿಸಿ ಪೇಜ್ಜಿಂ. ಸಕ್ಕದದ ತಪ್ಪಿತಯಕ್ಕೆ ಆಕ್ಕುಂ ಸತ್ತಂ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯಿಂದೆ ಎಲ್ಲ ಎಡೆಯೊಳ್.

ಅನ್ವಯಂ.—ಸಕ್ಕದದ ತಪ್ಪಿತಯಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲೆಡೆಯೊಳ್ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯಿಂದೆ ಸತ್ತಂ ಆಕ್ಕುಂ ಎಂಬುದನ್ವಯಂ.

ಟೀಕು.—ಸಕ್ಕದದ = ಸಂಸ್ಕೃತದ; ತದ್ಭವಂಗಳ್ = ತದ್ಭವಶಬ್ದಂಗಳ್; ಲಕ್ಷಣಮಂ = ಲಕ್ಷಣವಂ; ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ = ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ; ಲಕ್ಷಿಸಿ = ಕುರುವಿಟ್ಟು; ಪೇಜ್ಜಿಂ = ಹೇಳಿಂ; ಸಕ್ಕದದ = ಸಂಸ್ಕೃತದ; ತಪ್ಪಿತಯಕ್ಕೆ = ಶಕಾರ ಸಕಾರವೆಂಬೆರಡಕ್ಕೆ; ಎಲ್ಲೆಡೆಯೊಳ್ = ಎಲ್ಲಾ ತಾವನಲ್ಲ; ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯಿಂದೆ = ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯಿಂದೆ; ಸತ್ತಂ = ಸಕಾರಂ; ಆಕ್ಕುಂ = ಆಗುವುದು.

ಪೃತ್ತಿ.—ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೆ ಪುಟ್ಟಿದ ಕನ್ನಡಮಂ ನಿರೂಪಿಸುವೆಂ. ಸಂಸ್ಕೃತದ ಶಬ್ದಂಗಳ್ ಸಕಾರಂ ಪ್ರಸಿದ್ಧಮಾಗೆಲ್ಲೆಡೆಯೊಳಮಕ್ಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ.—ಶಕಾರಕ್ಕೆ — ಶಶಿ = ಸಸಿ; ಶಂಕೆ = ಸಂಕೆ; ಶಾಂತಿ = ಸಾಂತಿ; ಶರಂ = ಸರಂ; ಶಂಬರಂ = ಸಂಬರಂ, ಶಂಬರಮೆಂದುದಕಂ; ಕಳಶಂ = ಕಳಸಂ; ತೂಲಂ = ಸೂಲಂ; ಗಿರಿಶಂ = ಗಿರಿಸಂ; ಶಿವಾ = ಸಿವೆ; ನಿಶ್ಯಂಕಂ = ನಿಸ್ಸಂಕಂ; ಆಶನಿ = ಅಸನಿ; ಶುಚಿ = ಸುಚಿ; ಪಾಶಂ = ಪಾಸಂ or ಹಾಸಂ; ಶರದಂ = ಸರದಂ; ಶಂಕು = ಸಂಕು. ಶಂಕುವೆಂದು ಕೊರಡುಂ ಗಿರ್ವಂದಿಯಮಕ್ಕುಂ; ಅಂಕುರಂ = ಅಂಕುಸಂ; ಶಾಲೆ = ಸಾಲೆ; ಶಕುನಂ = ಸಕುನಂ; ಶಾಪಂ = ಸಾಪಂ; ಶಂಬಕಂ = ಸಂಬಕಂ; ಆಕಾಶಂ = ಆಕಾಸಂ, ಆಗಸಂ; ಶಾಲಣಂ = ಸಾಲಣಂ; ಸಂಶಯಂ = ಸಂಸಯಂ; ಶೌರಿದಂ = ಸೌರಿದಂ; ಶಿರಂ = ಸಿರಂ; ದಶೆ = ದಸೆ; ರಾಶಿ = ರಾಸಿ; ಶಾಣಂ = ಸಾಣೆ; ಶೌರಿ = ಸೌರಿ; ಶಕುನಿ = ಸಕುನಿ; ಪರಶು = ಸರಸು; ಶುದ್ಧಿ = ಸುದ್ಧಿ; ಶುಂಠಿ = ಸುಂಠಿ; ಶೀತಂ = ಸೀತಂ; ಪಶು = ಪಸು; ನಿಶಾದಿ = ನಿಸಾದಿ; ಶಾರೀರಂ = ಸಾರೀರಂ.

ಪಕಾರಕ್ಕೆ — ಹರ್ಷಂ = ಹರುಸಂ; ಭಾಷೆ = ಬಾಸೆ; ವೇಷಂ = ವೇಸಂ; ವಿಷಯಂ = ವಿಸಯಂ; ಮೇಷಂ = ಮೇಸಂ; ಆಮಿಷಂ = ಆಮಿಸಂ; ನಿಪಾದಿ = ನಿಸಾದಿ, ನಿಸಾದಿಯೆಂದು ಮಾಪಂತಿಗಂ; ದೋಷಂ = ದೋಸಂ; ವಿಷಂ = ವಿಸಂ; ನಿಮಿಷಂ = ನಿಮಿಸಂ; ಪಾಪಾಣಂ = ಪಾಸಾಣಂ; ಔಷಧಂ = ಔಸದಂ; ರೋಷಂ = ರೋಸಂ; ದೂಷಣಂ = ದೂಸಣೆ; ಪಾಪಂಠಿ = ಪಾಸಂಠಿ; ಜೋಷಂ = ಜೋಸಂ; ಶೇಷಂ = ಸೇಸಂ; ಶೇಷೆ = ಸೇಸೆ; ಪೌರುಷಂ = ಪೌರುಸಂ; ಕಾಪಾಯಂ = ಕಾಸಾಯಂ; ಮುಷಿ = ಮುಸಿ.

ಸೂತ್ರಂ. || ೨೫೪ ||

Further, when a Double-consonant is disjoined, its first letter receives either ಅ, ಇ or ಉ, and a long vowel (preceded by ಅ or ಇ) is then shortened.

ವಿರಳಂ ಮಾಡಿದ ದಡ್ಡ- |
 ಕ್ಕರದ ಮೊದಲತ್ತಮಿತ್ತಮುತ್ತಮುಮಕ್ಕುಂ |
 ದೊರೆಕೊಳ್ಳು ಮತ್ತದಿತ್ತದ- |
 ಪರವರ್ಣಂ ದೀರ್ಘಮಾದ ಪಕ್ಷಂ ಹ್ರಸ್ವಂ || ೨೬೮ ||

ವದಚ್ಛೇದಂ. — ವಿರಳಂ ಮಾಡಿದ ದಡ್ಡಕ್ಕರದ ಮೊದಲೆ ಅತ್ತಂ ಇತ್ತಂ ಉತ್ತಮುಂ ಅಕ್ಕುಂ; ದೊರೆಕೊಳ್ಳುಂ ಅತ್ತದ ಇತ್ತದ ಪರವರ್ಣಂ ದೀರ್ಘಂ ಆದ ಪಕ್ಷಂ ಹ್ರಸ್ವಂ.

ಅಸ್ವಯಂ. — ಅತ್ತದ ಇತ್ತದ ಪರವರ್ಣಂ ದೀರ್ಘಮಾದ ಪಕ್ಷಂ ಹ್ರಸ್ವಂ ದೊರೆಕೊಳ್ಳುಂ ಎಂಬುದನ್ವಯಂ.

ಟೀಕು. — ವಿರಳಂ ಮಾಡಿದ ದಡ್ಡಕ್ಕರದ = ವಿರಳವಂ ಮಾಡಿದ ಒತ್ತಿನಕ್ಕರದ; ಮೊದಲೆ = ಮೊದಲಕ್ಕರಕ್ಕೆ; ಅತ್ತಂ = ಆಕಾರಂ; ಇತ್ತಂ = ಇಕಾರಂ; ಉತ್ತಮುಂ = ಉಕಾರಮುಂ; ಅಕ್ಕುಂ = ಅಗುತ್ತುದು; ಅತ್ತದ = ಆಕಾರದ; ಇತ್ತದ = ಇಕಾರದ; ಪರವರ್ಣಂ = ಮುಂದಣ ಕ್ಷರಂ; ದೀರ್ಘಂ = ದೀರ್ಘಾಕ್ಷರಂ; ಆದ ಪಕ್ಷಂ = ಆದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ; ಹ್ರಸ್ವಂ = ಹ್ರಸ್ವಂ; ದೊರೆಕೊಳ್ಳುಂ = ಬರ್ಪುಮು.

ಪೃತ್ತಿ. — ದೀರ್ಘಯ್ದ ದಡ್ಡಕ್ಕರದ ಪೂರ್ವವ್ಯಂಜನಕ್ಕೆ ಅಕಾರಮಿಕಾರ ಮುಕಾರಮುಕ್ಕುಂ; ಅಕಾರದಿಕಾರದ ಮುಂದಣ ದೀರ್ಘಕ್ಕೆ ಹ್ರಸ್ವಮುಕ್ಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ಅಕಾರಕ್ಕೆ — ಯತ್ನಂ = ಚತನಂ; ಇಂದ್ರಂ = ಇಂದರಂ; ಕೈಕಜಂ = ಕರಗಸಂ.

ಇಕಾರಕ್ಕೆ — ಶ್ರೀ = ಸಿರಿ; ಗಿರ್ಗಟಂ = ಗಿರಿಗಟಂ; ವರ್ಷಂ = ಬರಿಸಂ.

ಉಕಾರಕ್ಕೆ — ಲಕ್ಷ್ಮೀ = ಲಕುಮಿ; ಲಕ್ಷ್ಮಣಂ = ಲಕುಮಣಂ; ಸರ್ಷಪಂ = ಸರುಸಪಂ, ಸರ್ಷವಮೆಂದು ಸಾಸವೆ; ಹರ್ಷಂ = ಹರುಸಂ; ಅರ್ಹಂ = ಅರುಹಂ; ದರ್ಶನಂ = ದರುಸನಂ; ಆಕರ್ಷಣಂ = ಆಕರುಸನಂ; ಅಲ್ಪಂ = ಅಲುಪಂ; ಯುಗ್ಮಂ = ಜುಗುಮಂ; ಪದ್ಮಂ = ಪದುಮಂ; ಲಗ್ನಂ = ಲಗುನಂ; ಶಬ್ದಂ = ಸಬುದಂ; ಮಾತ್ರಂ = ಮಾತುರಂ; ತನ್ತ್ರಂ = ತನ್ತುರಂ; ಭಕ್ತಿ = ಭಕುತಿ; ಮುಕ್ತಿ = ಮುಕುತಿ; ರತ್ನಂ = ರತುನಂ; ಸೂಕ್ಷ್ಮಂ = ಸುಕುಮಂ.

ಅತ್ತದ ಮುಂದಣ ಹ್ರಸ್ವಕ್ಕೆ — ಪ್ರಾಯಂ = ಹರಯಂ; ಪ್ರಾಣಂ = ಹರಣಂ; ತ್ರಾಸಂ = ತರಸಂ; ತ್ರಾಣಂ = ತರಣಂ.

ಇತ್ಯದ ಮುಂದಣ ಹ್ರಸ್ವಕ್ಕೆ—ವ್ಯಾಧಿ=ಬಿಯದಿ; ವ್ಯಾಧಂ=ಬಿಯದಂ; ವ್ಯಾಳಂ=ಬಿಯಳಂ; ವ್ಯಾಸಂಗಂ=ಬಿಯಸಂಗಂ.

ಸೂತ್ರಂ. || ೨೫೫ ||

The letters ಕ, ಚ, ಟ, ತ become ಗ, ಜ, ಷ, ಡ; ಖ, ಘ, ಳ, ಘ become ಕ, ಚ, ಟ, ತ, ಪ; and ಘ, ಝ, ಞ, ಞ, ಞ become ಗ, ಜ, ಷ, ಡ, ಬ.

ವರ್ಗಪ್ರಥಮಂಗಳ್ತ- |
 ದ್ವರ್ಗತ್ಯತೀಯಂಗಳಪ್ಪು ವ್ರತಿಯೆ ಪವರ್ಗಂ ||
 ವರ್ಗದ್ವಿತೀಯವರ್ಣಂ |
 ವರ್ಗಪ್ರಥಮಂ ಚತುರ್ಥಮಹಿಗೇ ತ್ಯತೀಯಂ || ೨೫೫ ||

ವದಚ್ಛೇದಂ.— ವರ್ಗಪ್ರಥಮಂಗಳ್ ತದ್ವರ್ಗತ್ಯತೀಯಂಗಳ್ ಅಪ್ಪವ, ಉದಿಯೆ ವವರ್ಗಂ; ವರ್ಗದ್ವಿತೀಯವರ್ಣಂ ವರ್ಗಪ್ರಥಮಂ; ಚತುರ್ಥಂ; ಅಹಿಗೇ, ತ್ಯತೀಯಂ.

ಅನ್ವಯಂ.— ವವರ್ಗಂ ಉದಿಯೆ, ವರ್ಗಪ್ರಥಮಂಗಳ್ ತದ್ವರ್ಗತ್ಯತೀಯಂಗಳ್ ಅಪ್ಪವ; ವರ್ಗದ್ವಿತೀಯವರ್ಣಂ ವರ್ಗಪ್ರಥಮಂ; ಚತುರ್ಥಂ ತ್ಯತೀಯಂ; ಅಹಿಗೇ.

ಟೀಕು.— ವವರ್ಗಂ = ವವರ್ಗಂ; ಉದಿಯೆ = ಹೊರತಾಗೆ; ವರ್ಗಪ್ರಥಮಂಗಳ್ = ವರ್ಗದ ಮೊದಲಕ್ಷರಂಗಳ್; ತದ್ವರ್ಗತ್ಯತೀಯಂಗಳ್ = ಆ ವರ್ಗದ ಮೂರನೆಯಕ್ಷರಂಗಳ್; ಅಪ್ಪವ = ಅಗುವವು; ವರ್ಗದ್ವಿತೀಯವರ್ಣಂ = ವರ್ಗದ ಎರಡನೆಯಕ್ಷರಂಗಳ್; ವರ್ಗಪ್ರಥಮಂ = ವರ್ಗದ ಮೊದಲಕ್ಷರಂಗಳ್ ಅಗುವವು; ಚತುರ್ಥಂ = ವರ್ಗದ ನಾಲ್ಕನೆಯಕ್ಷರಂಗಳ್; ತ್ಯತೀಯಂ = ವರ್ಗದ ಮೂರನೆಯಕ್ಷರಂಗಳ್ ಅಗುವವು; ಅಹಿಗೇ = ತಿಳಿಗೇ.

ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿ.— ವವರ್ಗಮಂ ಕಳೆದುಹೋದ ವರ್ಗಂಗಳ ಮೊದಲ ಕ ಚ ಟ ತಂಗಳ ತಮ್ಮ ಮೂರನೆಯ ಗ ಜ ಷ ದಂಗಳಪ್ಪವು; ವರ್ಗದ ಎರಡನೆಯ ಖ ಘ ಳ ಥ ಘಂಗಳ ತಮ್ಮ ಮೊದಲ ಕ ಚ ಟ ತ ಸಂಗಳಪ್ಪವು; ವರ್ಗದ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಘ ಝ ಞ ಞಂಗಳ ತಮ್ಮ ಮೂರನೆಯ ಗ ಜ ಷ ದ ಬಂಗಳಪ್ಪವು.

ಪ್ರಯೋಗಂ.— 1) ಕಕಾರಕ್ಕೆ ಗಕಾರಂ— ಹಾರಿಕೆ = ಹಾರಿಗೇ; ಹೋರಿಕೆ = ಹೋರಿಗೇ; ವಾಸುಕಿ = ವಾಸುಗೇ; ಡಮರುಕಂ = ಡಮರುಗಂ; ಆಕರಂ = ಆಗರಂ; ಆಕಾಶಂ = ಆಗಸಂ; ಗಳಂತಿಕಾ = ಗಳಂತಿಗೇ, ಗಳಂತಿಯೆಂದಣ ದಿಗೇ; ಪೇಟಿಕೆ = ಪೆಟ್ಟಿಗೇ; ಮಲ್ಲಿಕೆ = ಮಲ್ಲಿಗೇ; ಪೂರಿಕೆ = ಪೂರಿಗೇ; ದೀಪಿಕೆ = ದೀಪಿಗೇ; ಮುಷ್ಟಿಕೆ = ಮುಷ್ಟಿಗೇ; ಜೀವಕಂ = ಜೀವಗಂ, ಜೀವಗಮೆಂದು ಹೊನ್ನೆಯ ಮರಂ; ಪಿಂಡಿಕೆ = ಪಿಂಡಿಗೇ; ಪೃತ್ಯಕಂ = ಹೈತಿಗೆ (0. 1. ಹೈತಿಗಂ); ಓಳಿಕೆ = ಓಳಿಗೇ.

ಚಕಾರಕ್ಕೆ ಜಕಾರಂ — ಸೂಚಿ = ಸೂಚಿ; ಕಾಚು = ಗಾಚು; ವಾಚನಾ = ಬಾಚನೆ; ವಚಾ = ಬಚಿ.

ಟಕಾರಕ್ಕೆ ಡಕಾರಂ — ಕೋಟಿ = ಕೋಡಿ; ಕಟಕಂ = ಕಡಗಂ; ಮಕುಟಂ = ಮಗುಡಂ; ಅಟವಿ = ಅಡವಿ; ಮಾಟಂ = ಮಾಡಂ; ಲಕುಟಂ = ಲಗುಡಂ, ಲಗುಡಮೆಂದು ಡಾಣಿ; ಕಟಂ = ಕಡಂ; ತಟಂ = ತಡಂ; ಪಟಲಕಂ = ಹಡಲಗೆ; ತಟಿ = ತಡಿ; ಕುಟಿ = ಗುಡಿ; ಕೋಟಿ = ಗೋಡೆ; ಕೂಟಂ = ಕೋಡು.

ತಕಾರಕ್ಕೆ ದಕಾರಂ — ಜಾತಿ = ಬಾದಿ; ವಸತಿ = ಬಸದಿ; ಚತುರಂ = ಚದುರಂ; ಭೂತಿ = ಬೂದಿ; ದೂತಿ = ದೂದಿ; ಕೈತವಂ = ಕೈದವಂ; ಪ್ರಾಕೃತಂ = ಪಾಗದಂ; ತಾತಂ = ತಂದೆ.

2) ಖಕಾರಕ್ಕೆ ಕಕಾರಂ — ಖದಿರಂ = ಕದಿರಂ; ಖಳಂ = ಕಳಂ; ಖಂಡಂ = ಕಂಡಂ; ಖಾಸಂ = ಕಾಸಂ; ಶಂಖಂ = ಸಂಕಂ; ನಖಂ = ನಕಂ; ಪರಿಖೆ = ಪರಿಕೆ; ಖಂಕರಿ = ಕಂಕರಿ; ಖಜಾಖಂ = ಕಜಾಕಂ (0. r. ಖಜಿಕಂ = ಕಜಿಕಂ); ಖರಂ = ಕರಂ; ಖುರಂ = ಕುರಂ; ಮುಖಂ = ಮುಕಂ.

ಛಕಾರಕ್ಕೆ ಚಕಾರಂ — ಛಂದಂ = ಚಂದಂ; ಛಿನ್ನಂ = ಚಿನ್ನಂ; ಛಾಂದಸಂ = ಚಾಂದಸಂ; ಛವಿ = ಚವಿ.

ಠಕಾರಕ್ಕೆ ಟಕಾರಂ — ಕಂಠಿಕಾ = ಕಂಠಿಕೆ; ಶುಂಠಿ = ಸುಂಠಿ; ಮಂಠಂ = ಮಂಟಂ; ಶಂಠಿ = ಸಂಠಿ; ಕಂಠಂ = ಕಂಟಂ; ವಂಠಂ = ವಂಟಂ (0. r. ಬಂಟಂ); ಕಂಠೋರಂ = ಕಂಠೋರಂ.

ಢಕಾರಕ್ಕೆ ತಕಾರಂ — ಕಥೆ = ಕತೆ; ಕಂಠಾ = ಕಂತೆ; ವೃಠಾ = ವಿತೆ, ವಿತೆಯೆಂದು ಪ್ರಯೋಜನವಲ್ಲದುದು; ಮಂಠಂ = ಮಂತಂ, ಮಂತಮೆಂದು ಕಡೆಗೋಲುಂ ಮೊಸರ ಮೇಲಣ ನಿಡಿಯುಸುಕ್ಕುಂ; ಸುಂಠನಿ = ಮಂತಣಿ, ಮಂತಣಿಯೆಂದು ಕಡೆವ ಮಡಕೆಯುಂ ಗುಡುವನಮಕ್ಕುಂ; ಮಿಥಿಳೆ = ಮಿತಿಳೆ; ವಠಂ = ಪತಂ; ಗ್ರಂಠಂ = ಗ್ರಂತಂ.

ಘಕಾರಕ್ಕೆ ಪಕಾರಂ — ಘಳಂ = ಪಳಂ; ಘಾಲಂ = ಪಾಲಂ; ಘಣಿ = ಪಣಿ; ಘಲಕಂ = ಹಲಗೆ; ಕಘಂ = ಕಪಂ; ಘಲ್ಲನಂ = ಪಲುಗುಣಂ; ಘೇನಂ = ಪೇನಂ; ಗುಂಘನಂ = ಗುಂಪನಂ; ಘಾಲ್ಲನಂ = ಪಾಲುಗುಣಂ.

3) ಘಕಾರಕ್ಕೆ ಗಕಾರಂ — ಘಂಟಾ = ಗಂಟೆ; ಘುಂಟಿಕಾ = ಗುಂಟೆಗೆ; ಜಘನಂ = ಜಗನಂ; ನಿಘಂಟು = ನಿಗಂಟು; ಘಟಕಂ = ಗಡಗೆ; ಘಟ = ಗಡ;

ಬಾಘಂ = ಬಾಗಂ; ಗರ್ಘರಂ = ಗರ್ಗರಂ; ಸಂಘಂ = ಸಂಗಂ; ಘೋಷಣಾ = ಗೋಷಣೆ; ಘೂಕಂ = ಗೂಗೆ; ಅಘಂ = ಅಗ್ಗಂ.

ಝಕಾರಕ್ಕೆ ಜಕಾರಂ — ಝಗಟಾ = ಜಗಳೆ; ಝಟಿತಿ = ಜಡಿತಿ, ಜಡಿತಿ ಎಂದು ಬೇಗಂ; ಝೂಂಟಿಗಂ = ಜೋಂಟಿಗಂ; ಝಂಕಾ = ಜಂಕೆ; ಝಂಪ = ಜಂಪ; ಝಂಝೂ = ಜಂಜು.

ಞಕಾರಕ್ಕೆ ಞಕಾರಂ — ಞಕ್ಕೆ = ಞಕ್ಕೆ; ರೂಞಿ = ರೂಡಿ; ಗಾಞಂ = ಗಾಡಂ; ಷಂಞಂ = ಸಂಞಂ; ಞಂಕೆ = ಡೆಂಕೆ.

ಢಕಾರಕ್ಕೆ ಢಕಾರಂ — ಢನಂ = ದನಂ; ಢೂವಂ = ದೂವಂ; ನಿಧಿ = ನಿಡಿ; ನಿಧಾನಂ = ನಿಧಾನಂ; ಸಾಢನಂ = ಸಾದನೆ; ಬಂಢಂ = ಬಂದಂ; ಢೂಸರಂ = ದೂಸರಂ, ದೂಸರಮೆಂದು ನನುಬಿಳಿದು; ಧಾರಾ = ದಾರೆ; ಬುಢಂ = ಬುದಂ; ಔಷಢಂ = ಔಸದಂ; ಢೂಳಿ = ದೂಳಿ; ಸಿಂಢುರಂ = ಸಿಂದುರಂ; ಶುದ್ಧಿ = ಸುದ್ಧಿ; ವಿಧಿ = ಬಿಡಿ; ಸೈಂಢವಂ = ಸೈಂದವಂ.

ಭಕಾರಕ್ಕೆ ಬಕಾರಂ — ಶುಂಞಂ = ಸುಂಬಂ; ಶುಞಂ = ಸುಬಂ; ಶಂಞು = ಸಂಬು; ಕುಸುಂಞಂ = ಕುಸುಂಬೆ; ಕುಂಞಂ = ಕುಂಬಂ; ರಂಞಾ = ರಂಬೆ; ಭೈರವಂ = ಬೈರವಂ; ಭೀರಿ = ಬೇರಿ; ಭೋಗಿ = ಬೋಗಿ; ಆರಂಞಂ = ಆರಂಬಂ; ಭೀಮಂ = ಬೀಮಂ; ಭೋಗಂ = ಬೋಗಂ; ಭವಿ = ಬವಿ; ಭಂಞಂ = ಬಂಞಂ; ಲೋಞಂ = ಲೋಬಂ.

ಸೂತ್ರಂ. || ೨೫೬ ||

Also ಖ becomes ಗ; ಷ್ಠ and ಘ್ನ become ಷ್ಠ; ಞ becomes also ಸ.

ಖತ್ವಕ್ಯಂ ಬಹುಳತೆಯಿಂ |

ಗತ್ವಂ ಛತ್ವಂ ದ್ವಿರುಕ್ತಿಯಿಂ ಕೂಡಿರೆ ಮೇಣ್ ||

ಯತ್ವಾಸ್ವಿತಮಿರೆ ಚತ್ವಂ |

ದ್ವಿತ್ವಂ ಛತ್ವಕ್ಕೆ ಸತ್ವಮುಂಟೆಯೆಡೆಯೊಳ್ || ೨೬೦ ||

ವದಚ್ಛೇದಂ. — ಖತ್ವಕ್ಯಂ ಬಹುಳತೆಯಿಂ ಗತ್ವಂ; ಛತ್ವಂ ದ್ವಿರುಕ್ತಿಯಿಂ ಕೂಡಿರೆ, ಮೇಣ್ ಯತ್ವಾಸ್ವಿತಂ ಇರೆ, ಚತ್ವಂ ದ್ವಿತ್ವಂ; ಛತ್ವಕ್ಕೆ ಸತ್ವಂ ಉಂಟು ಆರೆ ಎಡೆಯೊಳ್.

ಟೀಕು, ಯಥಾಸ್ವಯಂ. — ಖತ್ವಕ್ಯಂ = ಖಕಾರಕ್ಕೆಯುಂ; ಬಹುಳತೆಯಿಂ = ಬಹುಳವಿದೆ; ಗತ್ವಂ = ಗಕಾರಂ ಬರ್ಪದು; ಛತ್ವಂ = ಛಕಾರಂ; ದ್ವಿರುಕ್ತಿಯಿಂ = ದ್ವಿತ್ವವಿದೆ; ಕೂಡಿರೆ = ಪೂರ್ವಗೆಯಾಗಿರೆ; ಮೇಣ್ = ಅಡಲ್ಪದೆ; ಯತ್ವಾಸ್ವಿತಂ = ಯಕಾರನೂಪನೆ ಕೂಡಲ್ಪಟ್ಟುದಾಗಿ; ಇರೆ = ಇರ್ತೊಡೆ; ದ್ವಿತ್ವಂ = ದ್ವಿತ್ವನಾದ; ಚತ್ವಂ = ಚಕಾರಂ ಬರ್ಪದು;

ಭತ್ತಕ್ಕೆ = ಛಕಾರಕ್ಕೆ; ಅರೆಯೆಡೆಯೊಳ್ = ಕೆಲವೆಡೆಯೊಳ್; ಸತ್ತಂ = ಸಕಾರಂ; ಉಂಟು = ಉಂಟಾಗುವುದು.

ವೃತ್ತಿ. — ಖಕಾರಕ್ಕೆ ತಾನುಂ ಗಕಾರಮಕ್ಕುಂ; ಛಕಾರಂ ದಡ್ಡಕ್ಕರಮಾಗಿ ದೊಡಂ ಮೇಣ್ ಯಕಾರಂ ಬೆರಸಿದೊಡಂ ದ್ವಿತ್ವಮಪ್ಪ ಚಕಾರಮಕ್ಕುಂ; ಛಕಾರಕ್ಕೆ ಸಕಾರಮುಂ ಕೆಲವೆಡೆಯೊಳಕ್ಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ಖಕಾರಕ್ಕೆ ಗಕಾರಂ — ಮುಖಂ = ಮೊಗಂ; ಮೈಶಾಖಂ = ಮೈಶಾಗಂ ಅಂದರೆ ಬೇಸಗೆ.

ದ್ವಿತ್ವದ ಭತ್ತಕ್ಕೆ ದಡ್ಡಕ್ಕರದ ಚಕಾರಂ — ಇಚ್ಛಾ = ಇಚ್ಛೆ; ಮಚ್ಚರಂ = ಮಚ್ಚರಂ; ಚಿಕಿಚ್ಛೆ = ಚಿಕಿಚ್ಛೆ.

ಯತ್ತಂ ಬೆರಸಿದ ಭತ್ತಕ್ಕೆ ದ್ವಿತ್ವದ ಚಕಾರಂ — ಮುಛ್ಯಂ = ಮುಚ್ಚಂ; ತುಛ್ಯಂ = ತುಚ್ಚಂ; ಅಛ್ಯಂ = ಅಚ್ಚಂ; ವಿಛ್ಯಂದಂ = ಬಿಚ್ಚಂದಂ; ಲಾಂಛ್ಯನಂ = ಲಚ್ಚಣಂ.

ಛಕಾರಕ್ಕೆ ಸಕಾರಂ — ಛುರಿಕಾ = ಸುರಿಗೆ; ಛತ್ರಿಕಾ = ಸತ್ತಿಗೆ.

ಸೂತ್ರಂ. || ೨೫೭ ||

ಅರಮೆ ಠಕಾರಂ ಡಲಿದಿಂ |

ಠ becomes also ಡ
and ಡ; ಸ್ಠ becomes
ಠ; ಫ becomes also
ಠ, ಟ, and ಠ.

ಪರಿಣಮಿಕುಂ ಸತ್ತಮಿಶ್ರಮಪ್ಪ ಛಕಾರಂ ||

ಬರೆಯುಂ ತಕಾರಮಕ್ಕುಂ |

ಸ್ವರಾಸ್ವಿತಂ ಛತ್ತಮೊರ್ಮೆ ದಟಹಮುಮಕ್ಕುಂ || ೨೫೮ ||

ವದಚ್ಛೇದಂ. — ಅರಮೆ ಠಕಾರಂ ಡಲಿದಿಂ ಪರಿಣಮಿಕುಂ; ಸತ್ತಮಿಶ್ರಮಪ್ಪ ಛಕಾರಂ ಬರೆಯುಂ ತಕಾರಂ ಆಕ್ಕುಂ ಸ್ವರಾಸ್ವಿತಂ; ಛತ್ತಂ ಒರ್ಮೆ ದಟಹಮುಂ ಆಕ್ಕುಂ.

ಟೀಕು. ಯಥಾಸ್ವಯಂ. — ಅರಮೆ = ಕೆಲವೆಡೆಯೊಳ್; ಠಕಾರಂ = ತತ್ತಂ; ಡಲಿದಿಂ = ಡಕಾರ ಟಿಕಾರಂಗಳಿಂದೆ; ಪರಿಣಮಿಕುಂ = ಪರಿಣಮಿಸುವುದು; ಸತ್ತಮಿಶ್ರಂ = ಸಕಾರ ದೊಡನೆ ಮಿಶ್ರಂ; ಅಪ್ಪ ಛಕಾರಂ = ಅಡ ಛಕಾರಂ; ಬರೆಯುಂ = ಬಂದೊಡೆಯುಂ; ತಕಾರಂ = ತತ್ತಂ; ಆಕ್ಕುಂ = ಆಪ್ಪುದು; ಸ್ವರಾಸ್ವಿತಂ = ಸ್ವರದೊಡನೆ ಕೂಡಿದುದಾದ; ಛತ್ತಂ = ಛಕಾರಂ; ಒರ್ಮೆ = ಒಂದು ಬಾರಿ; ದಟಹಮುಂ = ದಕಾರ ಟಕಾರ ಹಕಾರಮುಂ; ಆಕ್ಕುಂ = ಆಪ್ಪುದು.

ವೃತ್ತಿ. — ಎತ್ತಾನುಂ ಕೆಲವು ಶಬ್ದಂಗಳ ಠಕಾರಂ ಡಲಿಕಾರಮಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಕುಂ; ಸಕಾರದೊಡನೆಬೆರಸಿದ ಛಕಾರಂ ಸ್ವರಾಸ್ವಿತಮಪ್ಪ ತಕಾರಮಕ್ಕುಂ; ಛಕಾರನೊರ್ಮೆ ದಕಾರಮುಂ ಟಕಾರಮುಂ ಹಕಾರಮುಂ ಆಕ್ಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ತಕಾರಕ್ಕೆ ಡಕಾರಂ — ಕುತಾರಂ = ಕೊಡಲಿ; ಮಠಂ = ಮಡಂ (O. R. ಮಂಠಂ = ಮಂಡಂ).

ತಕಾರಕ್ಕೆ ಲಿಕಾರಂ — ಮುಲಿಕೆ = ಮುಲಿಕೆ; ಪೀಲಿಕೆ = ಪೀಲಿಗೆ.

ಸಕಾರದೊಡನೆ ಕೂಡಿದ ಧಕಾರಕ್ಕೆ ತಕಾರಂ — ಅವಸ್ಥೆ = ಅವತೆ; ಸ್ಥೂಲಂ = ತೂಳಂ; ಸ್ಥಾನಂ = ತಾಣಂ; ಸಂಸ್ಥೆ = ಸಂತೆ; ಸ್ಥಾವನಂ = ತಾವಣೆ (O. R. ಸ್ಥಾವನೆ = ತಾವಣೆ).

ಧಕಾರಕ್ಕೆ ದತ್ವಂ — ವೀಧಿ = ಬೀದಿ.

ಧಕಾರಕ್ಕೆ ಟತ್ವಂ — ಗ್ರಂಥಿ = ಗಂಟು.

ಧಕಾರಕ್ಕೆ ಹತ್ವಂ — ಗಾಥೆ = ಗಾಹೆ.

ಸೂತ್ರಂ. || ೨೫೮ ||

v becomes ವ
and ಷ (cf. Ss. 67;
159; 232); ಷ
becomes ವ; ವ be-
comes ಷ.

ಅವತರಿಸಿರ್ಕುಂ ವತ್ವ- |

ಕ್ಕೆ ವತ್ವಹತ್ವವ್ಯವಸ್ಥೆ ಕೆಲಕೆಲವೆಡೆಯೊಳ್ ||

ಸವನಿಸುಗುಂ ಬತ್ವಕ್ಕೊ- |

ಮೆ ವತ್ವಮುಂ ವತ್ವದೆಡೆಗೆ ಬತ್ವಂ ಬಹುಳಂ || ೨೫೮ ||

ವದಚ್ಛೇದಂ. — ಅವತರಿಸಿ ಇರ್ಕುಂ ವತ್ವಕ್ಕೆ ವತ್ವಹತ್ವವ್ಯವಸ್ಥೆ ಕೆಲಕೆಲವೆಡೆಯೊಳ್; ಸವನಿಸುಗುಂ ಬತ್ವಕ್ಕೆ ಒಮೆ ವತ್ವಮುಂ; ವತ್ವದ ಎಡೆಗೆ ಬತ್ವಂ ಬಹುಳಂ.

ಅನ್ವಯಂ. — ಕೆಲಕೆಲವೆಡೆಯೊಳ್ ವತ್ವಕ್ಕೆ ವತ್ವಹತ್ವವ್ಯವಸ್ಥೆ ಅವತರಿಸಿ ಇರ್ಕುಂ; ಒಮೆ ಬತ್ವಕ್ಕೆ ವತ್ವಮುಂ. ವತ್ವದ ಎಡೆಗೆ ಬತ್ವಂ ಬಹುಳಂ ಸವನಿಸುಗುಂ.

ಟೀಕು. — ಕೆಲಕೆಲವೆಡೆಯೊಳ್ = ಕೆಲವು ಕೆಲವು ತಾವಿನಲ್ಲಿ; ವತ್ವಕ್ಕೆ = ವಕಾರಕ್ಕೆ; ವತ್ವಹತ್ವವ್ಯವಸ್ಥೆ = ವಕಾರದ ಹಕಾರದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ; ಅವತರಿಸಿರ್ಕುಂ = ಹುಟ್ಟಿರ್ಪುದು; ಒಮೆ = ಒಂದು ಬಾರಿ; ಬತ್ವಕ್ಕೆ = ಬಕಾರಕ್ಕೆ; ವತ್ವಮುಂ = ವಕಾರವುಂ; ವತ್ವದೆಡೆಗೆ = ವಕಾರದ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ; ಬತ್ವಂ = ಬಕಾರಂ; ಬಹುಳಂ = ಬಹುಳವಾಗಿ; ಸವನಿಸುಗುಂ = ಪ್ರಾಪ್ತಿಸುವುದು.

ವೃತ್ತಿ. — ವಕಾರಕ್ಕೆ ವಕಾರಮುಂ ಹಕಾರಮುಂ ಕೆಲಕೆಲವೆಡೆಯೊಳಕ್ಕೆ; ಬಕಾರಕ್ಕೊಮೆ ವಕಾರಮುಂ, ವಕಾರಕ್ಕೊಮೆ ಬಕಾರಮುಂ ಮಕ್ಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ಪತ್ಯಕ್ಕೆ ವತ್ಸಂ — ಸೂಪಂ = ಸೂವಂ; ವಾಪಿ = ಬಾವಿ; ಚಾಪಳಂ = ಚಾವಳಂ; ದೀಪಿಕೆ = ದೀವಿಗೆ; ಕಪಿಲೆ = ಕವಿಲೆ; ತ್ರಿವದೆ = ತಿವದೆ (0. 1. ತ್ರಿವದಿ = ತಿವದಿ); ಕೂಪಸ್ತಂಭಂ = ಕೂವಕಂಬಂ; ಕಪಿಂಜಳಂ = ಕವಿಂಜಳಂ.

ಪತ್ಯಕ್ಕೆ ಹತ್ವಂ — ಪಿಪ್ಪಲಿ = ಹಿಪ್ಪಲಿ; ಪಟ್ಟಿಕೆ = ಹಟ್ಟಿಕೆ; ಪಾದುಕಂ = ಹಾವುಗೆ; ಗೋಪುರಂ = ಗೋಪುರಂ; ಪರವಶಂ = ಹರವಶಂ; ಪಂಜರಂ = ಹಂಜರಂ; ಪಾಶಂ = ಹಾಶಂ; ಪಂಡಂ = ಹಂಡಂ; ಪಂಥಂ = ಹಂತಂ; ಪಿಸುನಂ = ಹಿಸುನಂ.

ಬತ್ಯಕ್ಕೆ ವತ್ಸಂ — ಕಬಳಂ = ಕವಳಂ; ತಿಜಿಕೆ = ಸಿವಿಗೆ; ಶಬಂ = ಸವಂ; ವಿಬಂದಂ = ವಿವಂದಂ.

ವತ್ಯಕ್ಕೆ ಬತ್ವಂ — ವಿಧಿ = ಬಿದಿ; ವಶೆ = ಬಸೆ, ಬಸೆಯೆಂದು ನೆಣಮುಂ ಹೆಣ್ಣಾನೆಯುಂ ಗೊಡ್ಡಾಕಳಮುಮಕ್ಕುಂ; ವೇಗಂ = ಬೇಗಂ; ವೇದನೆ = ಬೇದನೆ; ಪಂಚನೆ = ಬಂಚನೆ; ವಸಂತಂ = ಬಸಂತಂ; ವಾಸಂತಿ = ಬಾಸಂತಿ; ವೀಣೆ = ಬೀಣೆ; ವೀರಂ = ಬೀರಂ; ವಾಲಂ = ಬಾಳಂ (0. 1. ಬಾಲಂ); ವಲ್ಲಿ = ಬಳ್ಳಿ; ವಸತಿ = ಬಸದಿ (0. 1. ಬಸತಿ).

ಸೂತ್ರಂ. || ೨೫೯ ||

ಯ seldom be-
comes ಗ or ಸ.
often ಜ; ದ್ಯ be-
comes ಜ್.

ಘನಮಿಲ್ಲ ಯತ್ಯದೊಳ್ ಗ- |
ತ್ವನತ್ವವಿಧಿ ಪಿರಿದು ಜತ್ವವಿಧಿ ಮತ್ತಂ ದ- ||
ತ್ವನಿಯುಕ್ತಯತ್ಯಮುಂ ಜ- |
ತ್ವನಿಯತಮಂ ಕೆಲವು ಶಬ್ದದೊಳ್ತಾಳ್ವಿಕುಂ || ೨೫೯ ||

ವದಚ್ಛೇದಂ. — ಘನಂ ಇಲ್ಲ ಯತ್ಯದೊಳ್ ಗತ್ವನತ್ವವಿಧಿ; ಪಿರಿದು ಜತ್ವವಿಧಿ; ಮತ್ತಂ ದತ್ವನಿಯುಕ್ತಯತ್ಯಮುಂ ಜತ್ವನಿಯತಮಂ ಕೆಲವು ಶಬ್ದದೊಳ್ ತಾಳ್ವಿ ಇಕುಂ.

ಅನ್ವಯಂ. — ಯತ್ಯದೊಳ್ ಗತ್ವನತ್ವವಿಧಿ ಘನಮಿಲ್ಲ; ಪಿರಿದು ಜತ್ವವಿಧಿ ಮತ್ತಂ ಕೆಲವು ಶಬ್ದದೊಳ್ ದತ್ವನಿಯುಕ್ತಯತ್ಯಮುಂ ಜತ್ವನಿಯತಮಂ ತಾಳ್ವಿ ಇಕುಂ.

ಟೀಕು. — ಯತ್ಯದೊಳ್ = ಯಕಾರದಲ್ಲಿ; ಗತ್ವನತ್ವವಿಧಿ = ಗಕಾರದ ನಕಾರದ ವಿಧಿ; ಘನಮಿಲ್ಲ = ವೆಗ್ಗಳವಾಗಿ ಬಾರದೆಂಬುದರ್ಥಂ; ಪಿರಿದು = ವಿಶೇಷವಾಗಿ; ಜತ್ವವಿಧಿ = ಜಕಾರದ

ಸಫಿ ಬರ್ಪುಡು; ಮತ್ತಂ = ಬಳಿಕಂ; ಕೆಲವು ಶಬ್ದ ದೂಳ್ = ಕೆಲವು ಶಬ್ದಂಗಳಲ್ಲಿ; ದತ್ತನಿಯುಕ್ತ
ಯತ್ಪಮಂ = ದತ್ತಮೂಡನೆ ಕೂಡಿದ ಯತ್ಪವಂ; ಜತ್ತನಿಯತಮಂ = ಜಕಾರದ ನಿಯತಿಯಂ;
ತಾಳಿ ಕೂಂ = ಧರಿಸಿರ್ಪುಡು.

ವೃತ್ತಿ.— ಯಕಾರಕ್ಕೆ ಗಕಾರನಕಾರಾದೇಶಂ ಕಿಲಿದೇಡೆಯೊಳುಂಟು;
ಆ ಯಕಾರಕ್ಕೆ ಜಕಾರಾದೇಶಂ ವೀಡು; ದಕಾರದೊಳೊಡಿದ ಯಕಾರಕ್ಕಂ
ದ್ವಿತ್ವದ ಜಕಾರಮಕ್ಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ.— ಯಕಾರಕ್ಕೆ ಗಕಾರಂ— ದ್ವಿತೀಯೆ = ಜದಿಗೆ; ತೃತೀಯೆ =
ತದಿಗೆ; ಚರ್ಯೆ = ಚರಿಗೆ.

ಯತ್ಪಕ್ಕೆ ನತ್ವಂ— ಯುಗಂ = ನೊಗಂ.

ಯತ್ಪಕ್ಕೆ ಜತ್ವಂ— ಯವೆ = ಜವೆ; ಯಶಂ = ಜಸಂ; ಯೋಗಿ = ಜೋಗಿ;
ಯತಿ = ಜತಿ; ಯಾವನಂ = ಜವನಂ; ಯಂತ್ರಂ = ಜಂತ್ರಂ; ಯಾತ್ರೇ = ಜಾತ್ರೇ;
ಯುಗಂ = ಜುಗಂ; ಯುದ್ಧಂ = ಜುದ್ಧಂ; ದುರ್ಯೋಧನಂ = ದುಜ್ಜೋದನಂ;
ಯುಗ್ರಂ = ಜುಗುಮಂ; ಯಮುನೆ = ಜಗುನೆ; ಯಮಳಂ = ಜಮಳಂ; ಯವ
ನಿಕೆ = ಜವನಿಕೆ.

ದಕಾರದೊಳೆರಸಿದ ಯತ್ಪಕ್ಕೆ ದ್ವಿತ್ವಜಕಾರಂ— ವಿದ್ಯೆ = ಬಿಜ್ಜೆ; ವಿದ್ಯಾ
ಧರಂ = ಬಿಜ್ಜೋದರಂ; ವೈದ್ಯಂ = ಬಿಜ್ಜಂ; ಉದ್ಯೋಗಂ = ಉಜ್ಜುಗಂ.

ಸೂತ್ರಂ. || ೨೬೦ ||

ದ್ಯೂತಂ, ವಿಂಧ್ಯಂ, ವಂದ್ಯಂ, ಸಂಧ್ಯಂ, ಧ್ಯಾನಂ
become ಜೂಡು,
ಬಿಂಜಂ, ಬಂಜೆ, ಸಂಜೆ,
ಜಾನಂ.

ವ್ಯವಹರಿಕುಂ ಲೋಪಂ ದ್ಯೂ- |
ತವಿಂದ್ಯವಂಧ್ಯಾಪ್ರಶಸ್ತಸಂಧ್ಯಾಧ್ಯಾನ ||
ಪ್ರವಿದಿತದಧಕಾರಂ- |
ಳ್ಗವಶಿಷ್ಟಯಕಾರಮಂತೆ ಜತ್ವಮನಾಳ್ಕುಂ || ೨೬೪ ||

ವದಚ್ಛೇದಂ.— ವ್ಯವಹರಿಕುಂ ಲೋಪಂ ದ್ಯೂತವಿಂಧ್ಯವಂಧ್ಯಾಪ್ರಶಸ್ತಸಂಧ್ಯಾಧ್ಯಾನ
ಪ್ರವಿದಿತದಧಕಾರಂಗಳ್ಗೆ ಅವಶಿಷ್ಟಯಕಾರಂ ಅಂತೆ ಜತ್ವಮಂ ಆಳ್ಕುಂ.

ಅನ್ವಯಂ.— ದ್ಯೂತವಿಂಧ್ಯವಂಧ್ಯಾಪ್ರಶಸ್ತಸಂಧ್ಯಾಧ್ಯಾನಪ್ರವಿದಿತದಧಕಾರಂಗಳ್ಗೆ ಲೋ
ನಂ ವ್ಯವಹರಿಕುಂ, ಅವಶಿಷ್ಟಯಕಾರಂ ಅಂತೆ ಜತ್ವಮಂ ಆಳ್ಕುಂ.

ಟೀಕು.—ದ್ಯೂತ = ದ್ಯೂತ ಎಂಬ ಶಬ್ದದ; ವಿಂಧ್ಯ = ವಿಂಧ್ಯ ಎಂಬ ಶಬ್ದದ; ವಂಧ್ಯಾ = ವಂಧ್ಯಾ ಎಂಬ ಶಬ್ದದ; ಪ್ರಶಸ್ತ = ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ; ಸಂಧ್ಯಾ = ಸಂಧ್ಯಾ ಎಂಬ ಶಬ್ದದ; ಧ್ಯಾನ = ಧ್ಯಾನ ಎಂಬ ಶಬ್ದದ; ಪ್ರವಿವಿತ = ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ; ದಧಕಾರಂಗಳ್ಲಿ = ದಕಾರ ಧಕಾರಂಗಳ್ಲಿ; ಲೋಪಂ = ಅದರ್ಶನಂ; ವ್ಯವಹರಿಕುಂ = ವ್ಯವಹರಿಸುವುದು; ಅವತಿಷ್ಟಯಕಾರಂ = ಉಳಿದ ಯಕಾರಂ; ಅಂತೆ = ಮೊದಲ್ ಪೇಳಂತೆ; ಜತ್ವಮಂ = ಜಕಾರಮಂ; ಆಳ್ಕುಂ = ತಾಳ್ವದು.

ವೃತ್ತಿ.—ಮೇಲರ್ಧ ದಧಕಾರಂಗಳಂ ಲೋಪಿಸಿ, ನಿಂದ ಯಕಾರಕ್ಕೆ ಜತ್ವಮಕ್ಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ.—ದ್ಯೂತಂ = ಜೂದು (o. r. ಜೂಜು); ವಿಂಧ್ಯಂ = ಬಿಂಜಂ; ವಂಧ್ಯೆ = ಬಂಜೆ; ಸಂಧ್ಯೆ = ಸಂಜೆ; ಧ್ಯಾನಂ = ಚಾನಂ.

ಸೂತ್ರಂ. || ೨೬೧ ||

Répha after a double or single consonant (F) and under a consonant ( ) is elided; when under a consonant, it also takes the form of that consonant.

ನೆಗಬ್ಬಿಂ ದ್ವಿತ್ವಾಗ್ರದ ರೇ - |
 ಫೆಗೆ ಲೋಪಂ ವರ್ಣಮಿಶ್ರರೇಫಕ್ಕಂ ತಾಂ ||
 ನೆಗಬ್ಬಿಂ ಲೋಪಂ ಬಹುಳದೆ |
 ನೆಗಬ್ಬಿಂ ವೃತರೇಫಮಡಿಯೊಳಾ ವರ್ಣದ ಪೋಲ್ || ೨೬೫ ||

ವದಚ್ಛೇದಂ.—ನೆಗಬ್ಬಿಂ ದ್ವಿತ್ವಾಗ್ರದ ರೇಫೆಗೆ ಲೋಪಂ; ವರ್ಣಮಿಶ್ರರೇಫಕ್ಕಂ ತಾಂ ನೆಗಬ್ಬಿಂ ಲೋಪಂ ಬಹುಳದೆ; ನೆಗಬ್ಬಿಂ ವೃತರೇಫಂ ಅಡಿಯೊಳ್ ಆ ವರ್ಣದ ಪೋಲ್.

ಅನ್ವಯಂ.—ಬಹುಳದೆ ದ್ವಿತ್ವಾಗ್ರದ ರೇಫೆಗೆ ಲೋಪಂ ನೆಗಬ್ಬಿಂ; ವರ್ಣಮಿಶ್ರರೇಫಕ್ಕಂ ಲೋಪಂ ತಾಂ ನೆಗಬ್ಬಿಂ; ವೃತರೇಫಂ ಅಡಿಯೊಳ್ ಆ ವರ್ಣದ ಪೋಲ್ ನೆಗಬ್ಬಿಂ.

ಟೀಕು.—ಬಹುಳದೆ = ಬಹುಳವಿದೆ; ದ್ವಿತ್ವಾಗ್ರದ = ದ್ವಿತ್ವದ ಮೇಲಣ; ರೇಫೆಗೆ = ರೇಫಕ್ಕೆ; ಲೋಪಂ = ಅದರ್ಶನಂ; ನೆಗಬ್ಬಿಂ = ನೆಗಬ್ಬುದು, ಒಪ್ಪುದು; ವರ್ಣಮಿಶ್ರರೇಫಕ್ಕಂ = ಅಕ್ಷರದಲ್ಲಿ ಅವೃತವಾದ ರೇಫೆಗೆಂ; ಲೋಪಂ = ಅದರ್ಶನಂ; ತಾಂ = ತಾಂ; ನೆಗಬ್ಬಿಂ = ಒಪ್ಪುದು; ವೃತರೇಫಂ = ಆ ವೃತರೇಫಂ; ಅಡಿಯೊಳ್ = ಕೆಳಗೆ; ಆ ವರ್ಣದ ಪೋಲ್ = ಆ ಮೇಲರ್ಧ ವರ್ಣದ ಹಾಂಗೆ; ನೆಗಬ್ಬಿಂ = ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ವಡಿವುದು.

ವೃತ್ತಿ.—ದಷ್ಟಕ್ಕರದ ಮೇಲಣ ರೇಫಗೆ ಲೋಪಂ; ಬಳಸಿದ ರೇಫಗಂ ಬಹುಳದಿಂ ಲೋಪಂ; ಆ ಸುತ್ತಿದ ರೇಫ ತನ್ನೊಳಿದಕ್ಕರದಂತೆ ದ್ವಿಭಾವ ಮಂ ಕೆಲವೆಡೆಯೊಕ್ಕಳಿಗುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ.—ದ್ವಿತ್ವಾಗ್ರರೇಫಲೋಪಕ್ಕೆ—ಬಬ್ಬರಂ=ಬಬ್ಬರಂ, ಬಬ್ಬ ರಮೆಂದು ನಾಟುವ ಬೇಳೆಯುಂ ಬೊಬ್ಬಲಿಯುವೊಂದು ದೇಶಮುಮಕ್ಕುಂ; ಸಬ್ಬಂ=ಸಬ್ಬಂ; ನಿಬ್ಬುದ್ಧಿ=ನಿಬ್ಬುದ್ಧಿ; ಪುಗ್ಗಂ=ಪುಗ್ಗಿ (O. P. ಸುಗ್ಗಂ= ಸುಗ್ಗಿ); ಅಘ್ಘಂ=ಅಗ್ಗಂ; ಶೀರ್ಷಕಂ=ಸೀಸಕಂ, ಸೀಸಕಮೆಂದು ತಲೆಯ ಟಾಳಿ; ವರ್ತ್ತಿ=ಬತ್ತಿ; ಕತ್ತರಂ=ಕತ್ತರಿ; ಮಕ್ಕುಟಂ=ಮಕ್ಕುಡಂ; ದವ್ವಂ= ದವ್ವಂ; ಶಕ್ಕರೆ=ಸಕ್ಕರೆ; ವಗ್ಗಂ=ಬಗ್ಗಂ; ಅರ್ಚನೆ=ಅರ್ಚನೆ; ಕಕ್ಕುಶಂ= ಕಕ್ಕುಶಂ; ಅದ್ಧಂ=ಅದ್ಧಂ; ಧಮ್ಮಂ=ಧಮ್ಮಂ; ನಿಮ್ಮಂ=ನಿಮ್ಮಂ.

ಕಕ್ಕು ದದ್ಧುಗಳಿರಡದಿ ಮೇಲಣ ರೇಫಗೆ ತದ್ಭವಮಾದೊಡಂ ಬಹು ಳದಿಂ ಲೋಪಮಿಲ್ಲ—ಅಕ್ಕು=ಎಕ್ಕು; ದದ್ಧು=ತದ್ಧು. ಈ ತೆಕದಿಸಿ ಪುಫವ. ಅವರ್ಕೆ ಪ್ರಯೋಗಂ.—

ಬಕ್ಕುಡಿತಿ ನೀಗೆ ಪಹಿಪ-

ಟ್ಟಿಕ್ಕೆಯ ಪಣ್ಣಲಿಯ

|| 682 ||

ತದ್ಧುಗಳಿಗುಂ ಬಹಿಟಿಯೊ (O. P. ಬಿಹಿಟಿಯೊ)

ಳುದ್ಧು ನೆಲಾವರೆಯ ಬೀರನಾಮಳಕಮುಮಂ |

ಬದ್ಧಿಲಿಮಿಂಚಿಯ ರಸದೊಳ್

ನಿದ್ಧಿಯೆಯಿಂದೊರಸಿ ಪೂಸ ದಿನಪಂಚಕದೊಳ್.

|| 683 ||

ಪರಿವೃತರೇಫಲೋಪಕ್ಕೆ—ದ್ರೋಣಿ=ದೋಣಿ; ದ್ರೋಣಂ=ದೋಣಂ. ದೋಣಮೆಂದು ನಾಗಗೊಳಗಮುಂ ದ್ರೋಣಾಚಾರ್ಯನುಮಕ್ಕುಂ; ದ್ರೋ ಣಂ=ದೋಣಂ; ಕ್ರೋಣಿ=ಕೋಣಿ; ಭ್ರಮರಂ=ಬವರಂ; ಪ್ರಭಿ=ಹಬಿ; ಶ್ರೋ ಣಿ=ಸೋಣಿ; ಪ್ರಣಿತಿ=ಹಣಿತಿ; ಶ್ರವಣಂ=ಸವಣಂ; ಪ್ರಸರಂ=ಪಸರಂ; ಪತಿ ಪ್ರತಿ=ಹದಿಬತಿ; ಶ್ರೋಣಿ=ಸೋಣಿ; ಪ್ರಭು=ಹಬು; ಚಂದ್ರಂ=ಚಂದಂ.

ಸುತ್ತಿದ ರೇಫ ದಷ್ಟಕ್ಕರಮಾದುದರ್ಕೆ—ಪೇತ್ರಂ=ಜಿತ್ತಂ; ಸೇತ್ರಂ= ನೆತ್ತಂ; ಛತ್ರಿಕೆ=ಸತ್ತಿಗೆ; ಸೂತ್ರಿಕೆ=ಸುತ್ತಿಗೆ; ತೀಪ್ರಂ=ತಿಬ್ಬಂ; ಮುಪ್ರಿಕೆ=

ಮುದ್ದಿಗೆ; ಚಕ್ರಪಕ್ಷಿ = ಚಕ್ರವಕ್ಷಿ; ವ್ಯಾಘ್ರಂ = ಬಗ್ಗಂ; ನಿದ್ರೆ = ನಿದ್ರೆ; ಚಿತ್ರಾ
ಕಾರಂ = ಚಿತ್ರಾಗಾರಂ; ಪುತ್ರಿಕೆ = ಪುತ್ರಿಗೆ, ಬಹುಳದಿಂ ಪುತ್ರಳಿಯುಮಕ್ಕುಂ.

ಸೂತ್ರಂ. || ೨೬೨ ||

ಕ್ಷ becomes
either ಕ್ಷ, ಚ್ಚ, ಷ್ಷ,
ಸ, or ಕ; also ಕ್ಷಾ
becomes ಕ್ಷ.

ದ್ವಿತ್ವಂ ಬೆರಸಿದ ಕತ್ವಂ |
ಚತ್ವಂ ಖತ್ವಂ ಯಥಾವ್ರಯೋಗದಿನಕ್ಕುಂ ||
ಕ್ಷತ್ವಕ್ಕೆ ಬಹುಳದಿಂದಂ |
ಸತ್ವಂ ಕತ್ವಂ ದ್ವಿರುಕ್ತಿಯಿಲ್ಲ ರೆಯೆಡೆಯೊಳ್ || ೨೬೬ ||

ಪದಚ್ಛೇದಂ. — ದ್ವಿತ್ವಂ ಬೆರಸಿದ ಕತ್ವಂ, ಚತ್ವಂ, ಖತ್ವಂ ಯಥಾವ್ರಯೋಗದಿಂ ಆಕ್ಕುಂ
ಕ್ಷತ್ವಕ್ಕೆ ಬಹುಳದಿಂದಂ; ಸತ್ವಂ, ಕತ್ವಂ — ದ್ವಿರುಕ್ತಿ ಇಲ್ಲ — ಆರೆ ಎಡೆಯೊಳ್.

ಅನ್ವಯಂ. — ಕ್ಷತ್ವಕ್ಕೆ ಬಹುಳದಿಂದಂ ದ್ವಿತ್ವಂ ಬೆರಸಿದ ಕತ್ವಂ, ಚತ್ವಂ, ಖತ್ವಂ ಯಥಾ
ವ್ರಯೋಗದಿಂ ಆಕ್ಕುಂ; ಆರೆಯೆಡೆಯೊಳ್ ಸತ್ವಂ; ಕತ್ವಂ, ದ್ವಿರುಕ್ತಿಯಿಲ್ಲ.

ಟೀಕು. — ಕ್ಷತ್ವಕ್ಕೆ = ಕ್ಷಕಾರಕ್ಕೆ; ಬಹುಳದಿಂದ = ಬಹುಳದಿಂದೆ; ದ್ವಿತ್ವಂ ಬೆರಸಿದ
ಕತ್ವಂ = ದ್ವಿತ್ವವಂ ಬೆರಸಿದ ಕಕಾರಂ; ಚತ್ವಂ = ಚಕಾರಂ; ಖತ್ವಂ = ಖಕಾರಂ; ಯಥಾವ್ರಯೋ
ಗದಿಂ = ವ್ರಯೋಗಾನುಸಾರದಿಂದೆ; ಆಕ್ಕುಂ = ಆಗುವುದು; ಆರೆಯೆಡೆಯೊಳ್ = ಕೆಲವೆಡೆಯ
ಲ್ಲಿ; ಸತ್ವಂ = ಸಕಾರಂ; ಕತ್ವಂ = ಕಕಾರಂ; ದ್ವಿರುಕ್ತಿ = ದ್ವಿಭಾವಂ; ಇಲ್ಲ = ಛಾರದು.

ಪೃತ್ತಿ. — ಕ್ಷಕಾರಕ್ಕೆ ದ್ವಿತ್ವಂ ಬೆರಸಿದ ಕಕಾರಮುಂ ಚಕಾರಮುಂ ಖಕಾ
ರಮುಂ ವ್ರಯೋಗಾನುಸಾರಮಾಗಿ ಬಹುಳದಿನಕ್ಕುಂ; ಆ ಕ್ಷಕಾರಕ್ಕೆ ಸಕಾರ
ಮೊಮ್ಮೆ ಘಟಿಯಿಸುಗುಂ; ದ್ವಿತ್ವವಿಲ್ಲದ ಕಕಾರಮುಂ ಕ್ಷಕಾರಕ್ಕೆ ಕಿತ್ತದೆ
ತೆಯೊಳಕ್ಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ಕ್ಷಕಾರಕ್ಕೆ ದ್ವಿತ್ವದ ಕಕಾರಂ — ರಕ್ಷೆ = ರಕ್ಷೆ; ಪಕ್ಷಂ =
ಪಕ್ಷಂ; ಲಕ್ಷಂ = ಲಕ್ಷಂ; ಪ್ರೇಕ್ಷಣಂ = ಪ್ರೇಕ್ಷಣಂ; ಅಕ್ಷರಂ = ಅಕ್ಷರಂ; ಸಾಕ್ಷಿ =
ಸಾಕ್ಷಿ; ಭಿಕ್ಷೆ = ಬಿಕ್ಷೆ; ಲಕ್ಷಣಂ = ಲಕ್ಷಣಂ.

ದ್ವಿತ್ವದ ಚಕಾರಕ್ಕೆ — ಅಕ್ಷಿ = ಅಕ್ಷಿ; ಭಿಕ್ಷು = ಬಿಚ್ಚು; ಕಕ್ಷಂ = ಕಚ್ಚಂ;
ಅಕ್ಷಂ = ಅಚ್ಚು; ಮಕ್ಷಿ = ಮಚ್ಚು.

ದ್ವಿತ್ವದ ಖಕಾರಕ್ಕೆ — ಪ್ರಕ್ಷಾಲಂ = ವಖ್ಪಾಳಂ (O. r. ಪಖ್ಪಳಂ).
ಬಹುಳದಿಂ ಣಕಾರಮಿತ್ರಮಪ್ಪ ಕ್ಷಕಾರಕ್ಕಂ ದ್ವಿತ್ವದ ಕಕಾರಂ — ತೀಕ್ಷ್ಣಂ =
ತಿಕ್ಕಂ.

ಸಕಾರಕ್ಕೆ — ಕ್ಷೇಮಂ = ಸೇಮಂ; ಕ್ಷವಣಂ = ಸವಣಂ.

ಅದ್ವಿತ್ವದ ಕಕಾರಕ್ಕೆ — ಕ್ಷೇವಣಂ = ಕೇವಣಂ, ಕೇವಣಮೆಂದು ನೂಂಕು
ವುದು; ಭ್ಯಕ್ಷಂ = ಭೈಕಂ; ಪರಿಕ್ಷೆ = ಪರಿಕೆ; ಕ್ಷಾರಂ = ಕಾರಂ; ಕ್ಷೀರಂ = ಕೀರಂ;
ದೀಕ್ಷೆ = ದೀಕೆ.

ಸೂತ್ರಂ. || ೨೬೩ ||

ಮು becomes ವ; ಚ
becomes ಸ or ದ;
ಶ, ಷ, ಸ, ತ become
ಚ; ವ becomes ei-
ther ಯ, ಗ, or ಣ.

ಪಡೆಗುಂ ಮತ್ವಂ ವತ್ವಮು |

ನಡೆಸಿದ ಚತ್ವಕ್ಕೆ ಸತ್ವದತ್ವಂ ಶಷತಂ ||

ಪಡೆಗುಂ ಚಕಾರಮಂ ತಾಂ |

ಪಡೆಗುಂ ಬಹುಳದೇ ಹಕಾರದೇಡಿಯಂ ಯಗಣಂ || ೨೬೩ ||

ವದಚ್ಛೇದಂ. — ಪಡೆಗುಂ ಮತ್ವಂ ವತ್ವಮುಂ; ಅಡೆಸಿದ ಚತ್ವಕ್ಕೆ ಸತ್ವದತ್ವಂ; ಶಷತಂ ಚ
ಕಾರಮಂ ಪಡೆಗುಂ; ಬಹುಳದೇ ಹಕಾರದ ಎಡೆಯಂ ಯಗಣಂ.

ಅನ್ವಯಂ. — ಮತ್ವಂ ವತ್ವಮುಂ ಪಡೆಗುಂ; ಅಡೆಸಿದ ಚತ್ವಕ್ಕೆ ಸತ್ವದತ್ವಂ; ಶಷತಂ ಚ
ಕಾರಮಂ ಪಡೆಗುಂ; ಬಹುಳದೇ ಹಕಾರದ ಎಡೆಯಂ ಯಗಣಂ ತಾಂ ಪಡೆಗುಂ.

ಟೀಕು. — ಮತ್ವಂ = ಮಕಾರಂ; ವತ್ವಮುಂ = ವಕಾರಮಂ; ಪಡೆಗುಂ = ಪಡೆವುದು;
ಅಡೆಸಿದ ಚತ್ವಕ್ಕೆ = ಶಬ್ದಂಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಚಕಾರಕ್ಕೆ; ಸತ್ವದತ್ವಂ = ಸಕಾರ ದಕಾರಂಗಳ್ ಒಪ್ಪುವು;
ಶಷತಂ = ಶಕಾರ ವಕಾರ ತಕಾರಂ; ಚಕಾರಮಂ = ಚತ್ವಮುಂ; ಪಡೆಗುಂ = ಪಡೆವುದು; ಬಹು
ಳದೇ = ಬಹುಳದಿದು; ಹಕಾರದ = ಹತ್ವದ; ಎಡೆಯಂ = ಸ್ಥಾನಮಂ; ಯಗಣಂ = ಯಕಾರ
ಗಕಾರ ಣಕಾರಂ; ತಾಂ = ತಾಂ; ಪಡೆಗುಂ = ಪಡೆವುದು.

ವೃತ್ತಿ. — ಪರದೊಳಗಣ ಮಕಾರಂ ವಕಾರಮುಕ್ಕುಂ; ಚಕಾರಕ್ಕೆ ಸಕಾ
ರಮುಂ ದಕಾರಮುಮುಕ್ಕುಂ; ಶ ಷ ತಂಗಳೆ ಚಕಾರಮುಕ್ಕುಂ; ಹಕಾರಂ ಬಹು
ಳದಿಂ ಯಕಾರಮುಂ ಗಕಾರಮುಂ ಣಕಾರಮುಮುಕ್ಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ಮಕಾರಕ್ಕೆ ವಕಾರಂ — ಭೀಮಂ = ಬೀಮಂ; ಯಮುಳಂ =
ಜವಳಂ; ಗ್ರಾಮಂ = ಗಾವಂ; ಕುಂಕುಮಂ = ಕುಂಕುವಂ; ಹಿಮಂ = ಹಿಮಂ;
ರೋಮಂ = ರೋಮಂ; ಭೂಮಿ = ಭೂಮಿ; ಡಮರಕಂ (0. r. ಡಮರುಕಂ,
ಡಮರುಗಂ) = ಡಮರುಗಂ; ಶ್ರಮಂ = ಸಮಂ; ಚಾಮುಂಟಿ = ಚಾವುಂಟಿ;
ಕ್ರಮಂ = ಕಮಂ; ಜೀಮನಂ = ಜೀವಣಂ (ಜೀವಣಂ); ಸಂಗಮಂ = ಸಂಗಮಂ;
ಅಮರಿ = ಅವರಿ (0. r. ಅವರೆ = ಅವರೆ).

ಚಕಾರಕ್ಕೆ ಸಕಾರಂ — ಚರ್ಮಕಾರಂ = ಸಮ್ಮಗಾರಂ; ಚೂರ್ಣಂ = ಸುಣ್ಣಂ; ಮರಿಚಂ = ಮೆಳಸು (ಮೆಝೆಸು); ಚೇಲಂ = ಸೇಲೆ; ಚೀರಂ = ಸೀರೆ; ಕೃಕಚಂ = ಕರಗಸಂ.

ಚಕಾರಕ್ಕೆ ದತ್ತಂ — ಉಚ್ಚಂ = ಉದ್ದಂ.

ಶತ್ವಕ್ಕೆ ಚತ್ವಂ — ಶಿಲ್ಪಿಕಂ = ಚಿಪ್ಪಿಗಂ; ಶಷ್ಟುಲಂ = ಚಕ್ಕುಲಂ; ವಂಶಂ = ಬಂಜಂ; ಶಿಖರಿ = ಚಿಕರಿ; ನಿಶ್ಚಲಂ = ನಿಚ್ಚಲಂ; ನಿಶ್ಚಿಂತಂ = ನಿಚ್ಚಿಂತಂ.

ಷತ್ವಕ್ಕೆ ಚತ್ವಂ — ಷಷ್ಠಿ = ಚಟ್ಟಿ.

ಬಹುಳದಿಂ ಸತ್ವಕ್ಕೆ ಚತ್ವಂ — ಹಂಸ = ಅಂಚೆ; ತುಳಸಿ = ತೊಳಚೆ; ಕಾಂಸ್ಯಂ = ಕಂಚು; ಅಸ್ಪರಸಿ = ಅಚ್ಚರಸಿ.

ತಕಾರಕ್ಕೆ ಚತ್ವಂ — ನರ್ತ್ಯಕೆ = ನಚ್ಚಣೆ; ವತ್ಸಳೆ = ಬಚ್ಚಳೆ (0.1. ಬಚ್ಚಣೆ); ನಿತ್ಯಂ = ನಿಚ್ಚಂ.

ಹಕಾರಕ್ಕೆ ಯಕಾರಂ — ಕುಹಕಂ = ಕೊಯಕಂ.

ಹಕಾರಕ್ಕೆ ಗಕಾರಂ — ಹಡಹು (0.1. ವಡಹು) = ವಡಗು; ಸಿಂಹಂ = ಸಿಂಗಂ.

ಹಕಾರಕ್ಕೆ ಣಕಾರಂ — ಸನ್ಮಾಹಂ = ಸನ್ನಣಂ, ಸನ್ನಣವೆಂದು ದಗಲೆ.

ಸೂತ್ರಂ. || ೨೬೪ ||

ತಳೆಗುಂ ಮೇಲಣ ಕಸವಂ |

ತಳದ ತಕಾರಸ್ವರೂಪಮಂ ಮೇಗೆ ತಗು- ||

ಳೆಗಳಿಸಿದ ಹಕಾರಮುಂ ತಳ- |

ದೊಳಿದ ಮನಕಾರರೂಪಮಂ ಧರಿಯಿಸುಗುಂ ||೨೬೫||

ವದಕ್ಕೆ ಲಿದಂ. — ತಳೆಗುಂ ಮೇಲಣ ಕಸವಂ ತಳದ ತಕಾರಸ್ವರೂಪಮಂ; ಮೇಗೆ ತಗುಂ ಳೆಗಳಿಸಿದ ಹಕಾರಮುಂ ತಳದೊಳೆ ಇದ ಮನಕಾರರೂಪಮಂ ಧರಿಯಿಸುಗುಂ.

ಅನ್ವಯಂ. — ಮೇಲಣ ಕಸವಂ ತಳದ ತಕಾರಸ್ವರೂಪಮಂ ತಳೆಗುಂ; ಮೇಗೆ ತಗುಂ ಳೆಗಳಿಸಿದ ಹಕಾರಮುಂ ತಳದೊಳೆ ಇದ ಮನಕಾರರೂಪಮಂ ಧರಿಯಿಸುಗುಂ.

ಟೀಕು. — ಮೇಲಣ = ಅಗ್ರದ; ಕಸವಂ = ಕಕಾರ ಸಕಾರ ಪಕಾರಂ; ತಳದ = ಕೆಳಗಣ; ತಕಾರಸ್ವರೂಪಮಂ = ತಕಾರದ ರೂಪಮಂ; ತಳೆಗುಂ = ಧರಿಸುವುದು; ಮೇಗೆ = ಮೇಲೆ; ತಗುಂ ಳೆಗಳಿಸಿದ = ಕೂಡಿಕೊಂಡಿದ; ಹಕಾರಮುಂ = ಹಕಾರವು; ತಳದೊಳೆ = ಕೆಳಗೆ; ಇದ

ನುಸಕಾರರೂಪಮಂ = ಐದನ ನುಕಾರನಕಾರದ ಸ್ವರೂಪಮಂ; ಫರಿಯಿಸುಗುಂ = ಫರಿಯಿಸು ವುದು.

ವೃತ್ತಿ.—ಮೇಲಿದ್ ಕಸಪಾಕ್ಷರಂಗಳ್ ಕೆಳಗಣ ತಕಾರರೂಪಮಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುಗುಂ; ಮೇಲಣ ಹಕಾರಮುಂ ಕೆಳಗಣ ಮಕಾರನಕಾರಮಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುಗುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ.—ಮೇಲಣ ಕಕಾರಕ್ಕೆ ತಕಾರಂ—ಶುಕ್ತಿ = ಸುತ್ತಿ; ಯುಕ್ತಿ = ಬುತ್ತಿ, ಬುಗುತಿಯುಮಕ್ಕುಂ (0. 1. ಬುಕುತಿಯುಮಕ್ಕುಂ).

ಮೇಲಣ ಸಕಾರಕ್ಕೆ ತಕಾರಂ—ವಿಸ್ತಾರಂ = ಬೆತ್ತರಂ; ಕಸ್ತೂರಿ = ಕತ್ತೂರಿ; ಪುಸ್ತಕಂ = ಹೊತ್ತಗೆ; ಕುಸ್ತುಂಬುರು = ಕೊತ್ತುಂಬರಿ.

ಮೇಲಣ ಪಕಾರಕ್ಕೆ ತಕಾರಂ—ಸಪ್ತಮಿ = ಸತ್ತವಿ; ಗುಪ್ತಂ = ಗುತ್ತಂ.

ಮೇಲಣ ಹತ್ತಕ್ಕೆ ಮಕಾರಂ—ಬ್ರಹ್ಮಂ = ಬೊಮ್ಮಂ.

ಮೇಲಣ ಹತ್ತಕ್ಕೆ ನತ್ತಂ—ಚಿಹ್ನಂ = ಚಿನ್ನಂ.

ಸೂತ್ರಂ. || ೨೬೫ ||

ಷ್ಠ becomes ಮೃ;
ಷ್ಠ becomes ಕ್ಷ; ಷ್ಠ
becomes ಸ್ಠ; ಷ್ಠ be-
comes ಷ್ಠ; ಷ್ಠ be-
comes ಸ್ಠ; ಷ್ಠ be-
comes ಸ್ಠ; ಷ್ಠ be-
comes ಮೃ.

ತಳದ ಮಕಾಕ್ಷರರೂಪಂ |

ಗಡಿಯಿಪುದಗ್ರದ ಪಕಾರಮಗ್ರತಕಾರಂ ||

ತಳದ ಪಫನಮೆ ದಲಕ್ಕುಂ |

ತಳದ ನಮಾಕ್ಷರಮೆಯಕ್ಕುಮಗ್ರದ ನಣಮುಂ || ೨೬೫ ||

ಪದಕ್ಷೇಪದಂ.—ತಳದ ಮಕಾಕ್ಷರರೂಪಂ ಗಡಿಯಿಪುದು ಅಗ್ರದ ಪಕಾರಂ; ಅಗ್ರತಕಾರಂ ತಳದ ಪಫನಮೆದಲ್ ಅಕ್ಕುಂ; ತಳದ ನಮಾಕ್ಷರಮೆ ಅಕ್ಕುಂ ಅಗ್ರದ ನಣಮುಂ.

ಅನ್ವಯಂ.—ಅಗ್ರದ ಪಕಾರಂ ತಳದ ಮಕಾಕ್ಷರರೂಪಂ ಗಡಿಯಿಪುದು; ಅಗ್ರತಕಾರಂ ತಳದ ಪಫನಮೆದಲ್ ಅಕ್ಕುಂ; ಅಗ್ರದ ನಣಮುಂ ತಳದ ನಮಾಕ್ಷರಮೆ ಅಕ್ಕುಂ.

ಟೀಕು.—ಅಗ್ರದ = ಮೇಲಣ; ಪಕಾರಂ = ಪಪ್ತಂ; ತಳದ = ಕೆಳಗಣ; ಮಕಾಕ್ಷರ ರೂಪಂ = ಮಕಾರದ ಕಕಾರದ ರೂಪಂ; ಗಡಿಯಿಪುದು = ಗಡಿಯಿಸುವುದು; ಅಗ್ರತಕಾರಂ = ಮೇಲಣ ತಕಾರಂ; ತಳದ = ಕೆಳಗಣ; ಪಫನಮೆ = ಮಕಾರ ಫಕಾರ ನಕಾರಮೆ; ದಲ್ = ಸ್ವರ್ಮ ಯನಾಗಿ; ಅಕ್ಕುಂ = ಅಗುವುದು; ಅಗ್ರದ = ಮೇಲಣ; ನಣಮುಂ = ನಕಾರ ಣಕಾರವುಂ; ತಳ ದ = ಕೆಳಗಣ; ನಮಾಕ್ಷರಮೆ = ನಕಾರ ಮಕಾರಮೆ; ಅಕ್ಕುಂ = ಅಗುವುದು.

ವೃತ್ತಿ.—ಮೇಲಣ ಷತ್ವಂ ತಳದ ಮತ್ವ ಕತ್ವಂಗಳಕ್ಕುಂ; ಮೇಲಣ ತತ್ವಂ ಕೆಳಗಣ ಪ ಫ ನಂಗಳಕ್ಕುಂ; ಮೇಲಣ ಣಕಾರ ನಕಾರಂಗಳ್ ಕೆಳಗಣ ನತ್ವ ಮತ್ವಂಗಳಕ್ಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ.—ಮೇಲಣ ಷತ್ವಕ್ಕೆ ಮತ್ವಂ— ಉಷ್ಠೇ= ಉಮ್ಠಿ.

ಮೇಲಣ ಷತ್ವಕ್ಕೆ ಕತ್ವಂ— ವಿಷ್ಕಿರಂ=ವಿಕ್ಕಿರಂ, ವಿಕ್ಕಿರಮೆಂದು ಪಕ್ಕೆ; ಪುಷ್ಕರಣಿ=ಹೊಕ್ಕರಣಿ; ಮುಷ್ಕರಿ=ಮಕ್ಕರಿ.

ಮೇಲಣ ತತ್ವಕ್ಕೆ ಪತ್ವಂ— ಉತ್ಪಟಂ=ಉಪ್ಪಡಂ.

ಮೇಲಣ ತತ್ವಕ್ಕೆ ಫತ್ವಂ— ಸತ್ಫಲಂ=ಸಪ್ಪಳಂ=(0. r. ಸಪ್ಪಳಂ).

ಮೇಲಣ ತತ್ವಕ್ಕೆ ನತ್ವಂ— ರತ್ನಂ=ರನ್ನಂ.

ಮೇಲಣ ಣತ್ವಕ್ಕೆ ನತ್ವಂ— ಜೀರ್ಣಂ=ಜಿನ್ನಂ (0. r. ಜಿನ್ನಂ); ಕರ್ಣಂ=ಕನ್ನಂ; ಕರ್ಣಾಟಕಂ=ಕನ್ನಡಂ.

ಮೇಲಣ ನತ್ವಕ್ಕೆ ಮತ್ವಂ— ಉನ್ಮತ್ತಂ=ಉಮ್ಮತಂ.

ಸೂತ್ರಂ. || ೨೬೬ ||

Within words ಜ	ಜಲತದ ಕೆಳಗಣ ವತ್ವಂ
becomes ಜ್ಞ; ಲ್ಞ	ನಲತವಪಾಕ್ಷರದ ಕೆಳಗೆ ಕೂಡಿದ ಯತ್ವಂ
becomes ಲ್ಞ;	
ತ್ವ becomes ತ್ಞ; ಪ್ಞ	ಸಲಿ ಗತ್ವದ ಕೆಳ ಮೈಯೊಳ್
becomes ದ್ಞ; ಸ್ಯ be-	ನಲಿಸಿದ ನತ್ವಂ ತದಾಕೃತಿಯನಾಳ್ಳಿ ಕುಂ ೨೮೦
comes ಸ್ಞ; ಲ್ಯ be-	
comes ಲ್ಞ; ಕ್ಯ becomes ತ್ಞ; ಸ್ಯ becomes ಪ್ಞ; ಗ್ಞ becomes ಗ್ಞ.	

ವದಚ್ಛೇದಂ.— ಜಲತದ ಕೆಳಗಣ ವತ್ವಂ, ನಲತವಪಾಕ್ಷರದ ಕೆಳಗೆ ಕೂಡಿದ ಯತ್ವಂ, ಸಲಿ ಗತ್ವದ ಕೆಳ ಮೈಯೊಳ್ ನಲಿಸಿದ ನತ್ವಂ ತದಾಕೃತಿಯಂ ಆಳ್ವು ಇಕುಂ.

ಟೀಕು, ಯಥಾಸ್ವಯಂ.— ಜಲತನ = ಜಕಾರ ಲಕಾರ ತಕಾರಂಗಳ; ಕೆಳಗಣ = ಅಡಿಯಣ; ವತ್ವಂ = ವಕಾರಂ; ನಲತವಪಾಕ್ಷರದ = ನಕಾರ ಲಕಾರ ತಕಾರ ವಕಾರ ವಕಾರವೆಂ ಬಕ್ಷರದ; ಕೆಳಗೆ = ತಳದಲ್ಲಿ; ಕೂಡಿದ ಯತ್ವಂ = ಕೂಡಿದ ಯಕಾರಂ; ಸಲಿ = ಚನ್ನಾಗಿ; ಗತ್ವದ = ಗಕಾರದ; ಕೆಳಮೈಯೊಳ್ = ಕೆಳಗಣ ಮೈಯಲ್ಲಿ; ನಲಿಸಿದ ನತ್ವಂ = ನಲಿಗೊಂಡ ನಕಾರಂ; ತದಾಕೃತಿಯಂ = ಆ ಮೇಲಿದಕ್ಷರದಾಕಾರಮಂ; ಆಳ್ವು = ತಾಳ್ವು; ಇಕುಂ = ಇರ್ಪುವು.

ವೃತ್ತಿ.—ಪದಗಳೊಳ್ ಸೆಲಸಿದ ಜಕಾರ ಲಕಾರ ತಕಾರಂಗಳ ಕೆಳಗಿ ದ್ವ ವಕಾರಸುವಹಂತಕ್ಕುಂ; ಸಕಾರ ಲಕಾರ ತಕಾರ ವಕಾರ ಪಕಾರಂಗಳ ಕೆಳಗಿದ್ವ ಯಕಾರಸುವಹಂತಕ್ಕುಂ; ಗತ್ತದ ಕೆಳಗಣ ನತ್ತಂ ಗತ್ತಮೆಯಕ್ಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ.—ವತ್ತಕ್ಕೆ ಚತ್ತಂ—ಉಜ್ಜ್ವಲಂ=ಉಜ್ಜಳಂ; ಪ್ರಜ್ಜಲಂ=ಪಜ್ಜಳಂ.

ವತ್ತಕ್ಕೆ ಲತ್ತಂ—ಬಿಲ್ವಪತ್ರಂ=ಬಿಲ್ವವತ್ತಂ.

ವತ್ತಕ್ಕೆ ತತ್ತಂ—ಸತ್ತಕಂ=ಸತ್ತುಗಂ.

ಯತ್ತಕ್ಕೆ ನತ್ತಂ—ಮನ್ಯಾಳಿ=ಮನ್ನಳಿ; ಅನ್ಯಾಯಂ=ಅನ್ನೆಯಂ; ಕನ್ಯ ಕೆ=ಕನ್ನಿಕೆ.

ಯತ್ತಕ್ಕೆ ಲತ್ತಂ—ಪಲ್ಯಯನಂ=ಹಲ್ಲಣಂ.

ಯತ್ತಕ್ಕೆ ತತ್ತಂ—ಮೃತ್ಯು=ಮಿತ್ತು, ಮಿತ್ತುವೆಂದುಮುಂಟು.

ಯತ್ತಕ್ಕೆ ವತ್ತಂ—ಕಾವ್ಯಂ=ಕಬ್ಬಂ.

ಯತ್ತಕ್ಕೆ ಪತ್ತಂ—ಲೇಪ್ಯಂ=ಲೆಪ್ಪಂ.

ನತ್ತಕ್ಕೆ ಗತ್ತಂ—ಆಗ್ನಿ=ಅಗ್ನಿ; ಲಾಗ್ನಿಕಂ=ಅಗ್ನಿಕಂ (೦. ೧. ಅಗ್ನಿಗಂ). ವೃದ್ಧೀಕೆ ಮುದ್ದಿಗಿಯಾದಂತೆ ಕೆಳಗಣಕ್ಕರಮೆ ಮೇಲಣದಪ್ಪದರ್ಕೆ ಕೆಲವಂ ಪ್ರಯೋಗವಶದಿಸಹಿವುದು.

ಸೂತ್ರಂ. || ೨೬೭ ||

ವ becomes ವ, ರ, ಜ, ಯ. ತ. ವ. The first syllable of a word is lengthened occasionally.

ವರಜಯತಡವರ್ಣಮನಾ |
 ಚರಿಪುದು ತಾಂ ಬೇಪಿ ಬೇಪಿ ವದಚಯದೊಳ್ಳಂ- ||
 ಚರಿಪ ದಕಾರಕ್ಕಾದಂ |
 ದೊರೆಕೊಳ್ಳಂ ಕೆಲವು ಶಬ್ದದಾದಿಗೆ ದೀರ್ಘಂ || ೨೬೭ ||

ವದಚ್ಛೇದಂ.—ವರಜಯತಡವರ್ಣಮಂ ಅಚರಿಪುದು ತಾಂ ಬೇಪಿ ಬೇಪಿ ವದಚಯದೊಳ್ ಸಂಚರಿಸ ದಕಾರಕ್ಕೆ ಅದಂ; ದೊರೆಕೊಳ್ಳಂ ಕೆಲವು ಶಬ್ದದ ಅದಿಗೆ ದೀರ್ಘಂ.

ಅನ್ವಯಂ.—ವದಚಯದೊಳ್ ಸಂಚರಿಸ ದಕಾರಕ್ಕೆ ಅದಂ ಬೇಪಿ ಬೇಪಿ ವರಜಯತಡವರ್ಣಮಂ ತಾಂ ಅಚರಿಪುದು; ಕೆಲವು ಶಬ್ದದ ಅದಿಗೆ ದೀರ್ಘಂ ದೊರೆಕೊಳ್ಳಂ.

ಟೀಕು. — ಪದಚಯದೋಳ್ = ಪದಸಮೂಹದಲ್ಲಿ; ಸಂಚರಿಸ ದಕಾರಕ್ಕೆ = ಸಂಚರಿಸುವ ದಕಾರಕ್ಕೆ; ಆದಂ — ಆದಂ ಎಂಬ ವಿಶೇಷವೆಂದೆ; ಬೇಜಿ ಬೇಜಿ = ಬಂದೊಂದಾಗಿ; ಪರಜಯತದಪರ್ಣಮಂ = ಪಕಾರ ರೇಫ ಜಕಾರ ಯಕಾರ ತಕಾರ ದಕಾರವೆಂಬಕ್ಷರವಂ; ತಾಂ = ವಿಧ್ವಾಂಸರ್ ತಾಂ; ಆಚರಿಪುದು = ಹೇಳುದು; ಕೆಲವು ಶಬ್ದದ = ಕೆಲವು ಶಬ್ದಗಳ; ಆದಿಗೆ = ಹೊದಲಿಗೆ; ದೀರ್ಘಂ = ದೀರ್ಘಂ; ಹೊರೀಕೊಳ್ಳಂ = ಬರ್ಪುದು.

ವೃತ್ತಿ. — ಪದಂಗಳೊಳ್ಳಲಿಸಿದ ದತ್ತಕ್ಕೆ ವತ್ಸಮುಂ ರೇಫಯುಂ ಜತ್ವಮುಂ ಯತ್ವಮುಂ ತತ್ವಮುಂ ಡತ್ವಮುಮಾದೇಶಮಕ್ಕುಂ; ಕೆಲವು ಶಬ್ದಂಗಳಾದಿಗೆ ದೀರ್ಘಮಕ್ಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ದಕಾರಕ್ಕೆ ವತ್ವಂ — ಪಾದುಕಂ = ಹಾವುಗೆ.

ದಕಾರಕ್ಕೆ ರೇಫಂ — ಕದಂಬಂ = ಕರಂಬಂ, ಕರಂಬಮೆಂದು ಹಸುರ ಶಾಕದ ಕಾವು.

ದತ್ತಕ್ಕೆ ಜತ್ವಂ — ಗದೆ = ಗಜೆ; ದಂತಂ = ಜಂತಂ.

ದತ್ತಕ್ಕೆ ಯತ್ವಂ — ಮದನಂ = ಮಯಣಂ; ಪದಂ = ಪಯಂ; ಯಶೋ ದೆ = ಜಸೋಯೆ.

ದತ್ತಕ್ಕೆ ತತ್ವಂ — ದರ್ದು = ತರ್ದು.

ದತ್ತಕ್ಕೆ ಡತ್ವಂ — ವಿಡ್ಘಂಡಂ = ಜಿಡ್ಘಂಡಂ; ಪದದಕ್ಕೆ (0. r. ಪದಡಕ್ಕೆ) = ಪದಡಕ್ಕೆ (0. r. ಪಡಡಕ್ಕೆ).

ಪದದಾದಿಯ ದೀರ್ಘಕ್ಕೆ — ಗಹನಂ = ಗಾಹನಂ; ನವಮಿ = ನಾಮಿ; ದಂಷ್ಟ್ರಂ = ದಾಡೆ; ಕಹಳೆ = ಕಾಳೆ; ಅನುರೆ = ಆನುರೆ; ದ್ವಿಪಟ್ಟಿಕೆ = ದೂವಟ್ಟಿಗೆ; ದ್ವಿಹಸ್ತಿ = ದೂಹಸ್ತಿ.

2. Changes of Vowels and Consonants in the Beginning.

ಸೂತ್ರಂ. || ೨೬೮ ||

In the beginning ಉ becomes ರಿ, ಳ, ಎ, ಆ, and ಉ; in the middle ಆ and ಆರ್.

ಪದದಾದಿಯ ಋತ್ವಕ್ಕೆ - |
 ತ್ವದೆತ್ವದತ್ವದ ವಿಧಾನಮುತ್ವಂ ಬಹುಳಂ ||
 ಪುದಿದಿರ್ಕುಮನ್ಯುತಶಬ್ದಾಂ-
 ತದಲ್ಲಿಯುಂ ಬ್ರಹ್ಮಶಬ್ದದಂತಿರೆ ರೇಫಂ || ೨೬೯ ||

ವದ್ವೇದಂ.—ಪದದ ಅಡಿಯ ಋತ್ವಕ್ಕೆ ಇತ್ವದ ಎತ್ವದ ಆತ್ವದ ವಿಧಾನಂ, ಉತ್ತಂ ಬಹುಳಂ, ಪ್ವವಿದು ಇಕುಫಂ; ಅಮೃತಶಬ್ದಾಂತದಲ್ಲಿಯೂ, ಬ್ರಹ್ಮಶಬ್ದದಂತೆ ಇರೆ, ರೇಫಂ.

ಆಸ್ವಯಂ.—ಪದದ ಅಡಿಯ ಋತ್ವಕ್ಕೆ ಇತ್ವದ ಎತ್ವದ ಆತ್ವದ ವಿಧಾನಂ ಪ್ವವಿದು ಇಕುಫಂ, ಉತ್ತಂ ಬಹುಳಂ; ಅಮೃತಶಬ್ದಾಂತದಲ್ಲಿಯೂ, ಬ್ರಹ್ಮಶಬ್ದದಂತೆ ಇರೆ, ರೇಫಂ.

ಬೀಕು.—ಪದದ = ಪದಂಗಳ್; ಅಡಿಯ = ಮೊದಲ; ಋತ್ವಕ್ಕೆ = ಋಕಾರಕ್ಕೆ; ಇತ್ವದ = ಇಕಾರದ; ಎತ್ವದ = ಎಕಾರದ; ಆತ್ವದ = ಆಕಾರದ; ವಿಧಾನಂ = ವಿಧಾನಂ; ಪ್ವವಿದು ಇಕುಫಂ = ಪ್ರವೇಶವಾಗಿರ್ಪುದು; ಉತ್ತಂ = ಉಕಾರಂ; ಬಹುಳಂ = ಬಹುಳವಾಗಿ ಪ್ರವೇಶವಾಗಿರ್ಪುದು; ಅಮೃತಶಬ್ದಾಂತದಲ್ಲಿಯೂ = ಅಮೃತವೆಂಬ ಶಬ್ದದ ಕಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ; ಬ್ರಹ್ಮಶಬ್ದದಂತೆ = ಬ್ರಹ್ಮಶಬ್ದದ ಹಾಂಗೆ; ರೇಫಂ = ರೇಫೆ ಪ್ರವೇಶವಾಗಿರ್ಪುದು.

ವೃತ್ತಿ—ಪದದ ಮೊದಲ ಋತ್ವಕ್ಕೆ ಇತ್ವಮುಂ ಎತ್ವಮುಂ ಆತ್ವಮುಂ ಬಹುಳದಿಸುತ್ತಮುಮಕ್ಕುಂ; ಬ್ರಹ್ಮಶಬ್ದದಂತಮೃತಶಬ್ದದ ಕಡೆಗಂ ರೇಫಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ.—ಋತ್ವಕ್ಕಿತ್ತಂ—ಋತು = ರಿತು; ಋಷಿ = ರಿಸಿ; ಋಣಂ = ರಿಣಂ; ಪ್ಯುಗಂ = ಮಿಗಂ; ಶೃಂಗಿ = ಸಿಂಗಿ; ತ್ಯುಣಂ = ತಿಣಂ; ಧ್ಯುಗಂ = ಬಿಗಂ; ಬ್ಯುಂದಂ = ಬಿಂದಂ; ವೃದ್ಧಿ = ವಿದ್ಧಿ; ವೃತ್ತಿ = ವಿತ್ತಿ; ವೃಥೆ = ವಿತೆ; ಪ್ಯುತಂ = ಮಿತಂ; ಧ್ಯುಗಾರಂ = ಬಿಂಗಾರಂ; ಶೃಂಗಾರಂ = ಸಿಂಗಾರಂ; ಋಜು = ರಿಜು.

ಋತ್ವಕ್ಕಿತ್ತಂ—ಹೃಷ್ಯಂ = ಹೆಟ್ಟಂ; ಹೃದಯಂ = ಹೆದೆಯಂ.

ಋತ್ವಕ್ಕಿತ್ತಂ—ವೃಷಭಂ = ಬಸವಂ; ಶೃಂಖಲಂ = ಸಂಕಲೆ; ಕೃತಕಿ = ಗದಕಿ.

ಬಹುಳದಿಂ ಪದಮಧ್ಯದ ಋತ್ವಕ್ಕಮತ್ತಂ—ಪ್ರಾಕೃತಂ = ಪಾಗದಂ; ಅಮೃತಂ = ಅಮರ್ತು; ಸಂಸ್ಕೃತಂ = ಸಕ್ಕದಂ.

ಪದದಾದಿಯ ಋತ್ವಕ್ಕಿತ್ತಂ—ಮೃದ್ವೀಕೆ = ಮುದ್ದಿಗೆ.

ಬ್ರಹ್ಮಶಬ್ದದಂತಮೃತಶಬ್ದದ ಕಡೆಗಂ ರೇಫಂ—ಬ್ರಹ್ಮ = ಬರ್ಮ್; ಅಮೃತ = ಅಮರ್ತು.

ಸೂತ್ರಂ. || ೨೬೯ ||

In the beginning
ಆ becomes ಉ, ಳ,
or ಣ; after the
first syllable ಙ್ಗ
becomes ನ್ನ or ಣ್ನ.

ಆದಿಯೊಳಿದರ್ಪಕ್ಕು- |
ತ್ವಾದೇಶಮುಮಿತ್ವವೃತ್ತಿಯುಂ ಹತ್ವಮುಮಾ- ||
ಪಾದಿತಮಕ್ಕುಂ ಜ್ಞತ್ವ- |
ಕ್ವಾದಿಯನುಮಿದು ನ್ನನಕ್ಕುಮದು ಬಹುಳತೆಯಿಂ

|| ೨೬೯ ||

ಪದಚ್ಛೇದಂ. — ಆದಿಯೊಳೆ ಇದರ್ಪ ಅತ್ವಕ್ಕೆ ಉತ್ವಾದೇಶಮುಂ ಇತ್ವವೃತ್ತಿಯುಂ ಹತ್ವ
ಮುಂ ಆಪಾದಿತಂ ಆಕ್ಕುಂ, ಜ್ಞತ್ವಕ್ಕೆ ಆದಿಯಂ ಉಮಿದು ನ್ನಂ ಆಕ್ಕುಂ, ಅದು ಬಹುಳತೆಯಿಂ.

ಅನ್ವಯಂ. — ನ್ನಂ ಅದು ಬಹುಳತೆಯಿಂ ಆಕ್ಕುಂ ಎಂಬುದನ್ವಯಂ.

ಟೀಕು. — ಆದಿಯೊಳೆ = ವೊದಲಲ್ಲಿ; ಇದರ್ಪತ್ವಕ್ಕೆ = ಇದರ್ಪಕಾರಕ್ಕೆ; ಉತ್ವಾದೇಶ
ಮುಂ = ಉಕಾರದ ಆದೇಶಮುಂ; ಇತ್ವವೃತ್ತಿಯುಂ = ಇಕಾರದ ವರ್ತನೆಯುಂ; ಹತ್ವಮುಂ =
ಹಕಾರಮುಂ; ಆಪಾದಿತಂ = ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲ್ಪಡುವುದು; ಆಕ್ಕುಂ = ಆಗುವುದು; ಜ್ಞತ್ವಕ್ಕೆ =
ಜ್ಞಕಾರಕ್ಕೆ; ಆದಿಯಂ = ವೊದಲಂ; ಉಮಿದು = ಬಿಟ್ಟು; ನ್ನಂ = ದ್ವಿತ್ವದ ನಕಾರಂ; ಅದು =
ಅದು; ಬಹುಳತೆಯಿಂ = ಬಹುಳತ್ವದಿಂದೆ; ಆಕ್ಕುಂ = ಆಗುವುದು.

ವೃತ್ತಿ. — ಪದದಾದಿಯಕಾರಕ್ಕುಕಾರಮುಮಿಕಾರಮುಂ ಹಕಾರಮು
ಮಕ್ಕುಂ; ಆದಿಯಂ ಕಳಿದುಮಿದ ಜ್ಞತ್ವಕ್ಕೆ ದ್ವಿತ್ವದ ನಕಾರಂ ಬಹುಳದಿನಕ್ಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ಅತ್ವಕ್ಕುತ್ವಂ—ಅಂಗುಷ್ಠಂ = ಉಂಗುಟಂ; ತ್ವರಿತಂ = ತು
ರಿಹಂ.

ಅತ್ವಕ್ಕಿತ್ವಂ—ಜಳೂಕಂ = ಜಿಗುಳೆ; ಅಂಗಾರಂ = ಇಂಗಳಂ.

ಅತ್ವಕ್ಕೆ ಹತ್ವಂ—ಅಗ್ನಿ = ಹಗ್ಗಿ.

ಜ್ಞಕಾರಕ್ಕೆ ದ್ವಿತ್ವನಕಾರಂ—ವಿಜ್ಞಾನಂ = ಬಿನ್ನಣಂ; ವಿಜ್ಞಾಪನಂ = ಬಿನ್ನ
ಪಂ; ಸಂಜ್ಞೆ = ಸನ್ನೆ; ಯಜ್ಞಂ = ಜನ್ನಂ.

ಬಹುಳಮೆಂಬುದುಮಿದಾಜ್ಞೆಗೆ ಆಣೆಯೆಂದುಂಟು.

ಸೂತ್ರಂ. || ೨೭೦ ||

In the beginning
ಉ becomes ಒ or
ಓ; ಊ becomes ಓ;
ಔ becomes ಒ and
ಓ; ಅ becomes ಒ
and ಓ; the first
syllable, when long, becomes short.

ಪದದಾದಿಯುವರ್ಣಕ್ಕಾ- |
ತ್ವದತ್ವದೆಡೆಗೊತ್ತಮುಂ ಪೊದಲಿತ್ತೊತ್ತಮುಮು- ||
ಪ್ಪುದು ವೈಕಲ್ಪಿಕದಿಂ ಶ- |
ಬ್ದದಾದಿದೀರ್ಘಕ್ಕೆ ಪಿರಿದುಮಕ್ಕುಂ ಹ್ರಸ್ವಂ || ೨೭೪ ||

ಪದಚ್ಛೇದಂ.— ಪದದ ಆದಿಯ ಉವರ್ಣಕ್ಕೆ ಔತ್ವದ ಆತ್ವದ ಎಡೆಗೆ ಒತ್ತಮುಂ ಪೊದ ಓತ್ತಮುಂ ಅಪ್ಪುದು ವೈಕಲ್ಪಿಕದಿಂ; ಶಬ್ದದ ಆದಿದೀರ್ಘಕ್ಕೆ ಪಿರಿದುಂ ಅಕ್ಕುಂ ಹ್ರಸ್ವಂ.

ಅನ್ವಯಂ.— ಹ್ರಸ್ವಂ ಅಕ್ಕುಂ ಎಂಬುದನ್ವಯಂ.

ಟೀಕು.— ಪದದ = ಪದಂಗಳ; ಆದಿಯ = ಮೊದಲ; ಉವರ್ಣಕ್ಕೆ = ಉ ಊ ಎಂಬ ಸವರ್ಣಕ್ಕೆ; ಔತ್ವದ = ಔಕಾರದ; ಆತ್ವದ = ಆಕಾರದ; ಎಡೆಗೆ = ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಒತ್ತಮುಂ = ಹ್ರಸ್ವನಾದ ಒಕಾರವುಂ; ಪೊದಲಿತ್ತೊತ್ತಮುಂ = ಪ್ರಸಿದ್ಧಿವಡೆದ ಓಕಾರವುಂ; ವೈಕಲ್ಪಿಕದಿಂ = ವಿಕಲ್ಪವುಂ; ಅಪ್ಪುದು = ಅಗುವುದು; ಶಬ್ದದ = ಶಬ್ದಂಗಳ; ಆದಿದೀರ್ಘಕ್ಕೆ = ಮೊದಲ ದೀರ್ಘಕ್ಕೆ; ಪಿರಿದುಂ = ವಿಶೇಷವಾಗಿ; ಹ್ರಸ್ವಂ = ಹ್ರಸ್ವಂ; ಅಕ್ಕುಂ = ಅಗುವುದು.

ವೃತ್ತಿ.— ವಿಕಲ್ಪದಿಂ ಪದದಾದಿಯ ಉ ಊ ಎಂಬಿವರ್ಕಂ ಔಕಾರಕ್ಕಂ ಅಕಾರಕ್ಕಂ ಹ್ರಸ್ವೋತ್ತಮುಂ ದೀರ್ಘೋತ್ತಮುಂ ಅಕ್ಕುಂ; ಪದಂಗಳ ಮೊದಲ ದೀರ್ಘಕ್ಕೆ ಪಿರಿದುಂ ಹ್ರಸ್ವಮಕ್ಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ.— ಉಕಾರಕ್ಕೆ ಒತ್ತಂ— ಕುಂತಂ = ಕೊಂತಂ; ಕುಂಡಂ = ಕೊಂಡಂ; ತುವರಿ = ತೊವರಿ; ಸುಧೆ = ಸೊಧೆ; ಭುಜಂಗಂ = ಬೊಜಂಗಂ; ಸುಖಂ = ಸೊಕಂ (೦. ೧. ಸೊಗಂ); ಸುಭಗಂ = ಸೊಬಗಂ; ಮುಖಂ = ಮೊಗಂ; ಉಷ್ಪಂ = ಒಟ್ಟಿ (೦. ೧. ಒಂಟಿ); ಪುಸ್ತಕಂ = ಪೊತ್ತಗೆ; ತುಲಸಿ = ತೊಳಸಿ (೦. ೧. ತೊಳಚಿ).

ಉಕಾರಕ್ಕೆ ಒತ್ತಂ— ಸುವಾಸಿನಿ = ಸೋವಾಸಿನಿ (೦. ೧. ಸೋವಾಸಿನಿ); ಕುಕ್ಕುಟಂ = ಕೋಟಿ; ಕುರುಂಟಂ = ಗೋರಟಿ.

ಊಕಾರಕ್ಕೆ ಒತ್ತಂ— ಮೂಢಂ = ಮೋಡಂ; ಕೂಟಂ = ಕೋಡು.

ಔಕಾರಕ್ಕೆ ಒತ್ತಂ— ಸೌರಾಷ್ಟ್ರಂ = ಸೊರಟಂ; ಕ್ರೌಂಡಂ = ಕೊಂಡೆ.

ಔಕಾರಕ್ಕೆ ಓತ್ವಂ — ಕೌಪೀನಂ = ಕೋವಣಂ.

ಅಕಾರಕ್ಕೆ ಒತ್ವಂ — ಸ್ವರ್ಣಂ = ಸೊನ್ನೆ.

ಅಕಾರಕ್ಕೆ ಓತ್ವಂ — ಮಯೂರಂ = ಮೋರಂ.

ಆದೀರ್ಘಕ್ಕೆ ದ್ರಷ್ಟಂ — ಕಾರ್ಯಂ = ಕಜ್ಜಂ; ಸೂತ್ರೀಕೆ = ಸುತ್ತಿಗೆ; ರಾಕ್ಷಸಂ = ರಕ್ಕಸಂ; ಪೂರ್ವೆ = ಹುಬ್ಬೆ; ಗೂರ್ಜರಂ = ಗುಜ್ಜರಂ; ಸಾಕ್ಷಿ = ಸಕ್ಕಿ; ಪ್ರೀಕ್ಷಣಂ = ಪೆಕ್ಕಣಂ; ವ್ಯಾಘ್ರಂ = ಬಗ್ಗಂ; ಕಾಂಚಿ = ಕಂಚಿ; ಕಾಂಜಿ = ಗಂಜಿ; ಆರ್ಯಂ = ಅಜ್ಜಂ; ತಾತಂ = ತಂದೆ; ತೀಕ್ಷ್ಣಂ = ತಿಕ್ಕಂ; ಕಾಂಡಪಟಂ = ಕಂಡಪಟಂ; ಲಾಗ್ನಿಕಂ = ಲಗ್ನಿಕಂ (O. R. ಲಗ್ನಿಗಂ).

ಸೂತ್ರಂ. || ೨೭೧ ||

In the beginning it now and then happens that ಇ and ಅ become ಎ, and ಏ; also that ಐ becomes ಎ or ಏ; an initial ಹ is dropped, but its vowel is retained.

ಅಕ್ಕುಮೆವರ್ಣಂ ಭಾವಿಸೆ |

ತಕ್ಕಂತೆ ಪದಾದಿಯಿತ್ವದತ್ತದ ಸಂಸ್ಥಾ - ||

ನಕ್ಕಂ ಮತ್ತೈತ್ವಕ್ಕಂ |

ಮಿಕ್ಕಾದಿಹಕಾರಮಸ್ವರದೆ ಲೋಪಿಸುಗುಂ || ೨೮೫ ||

ಪದಚ್ಛೇದಂ. — ಅಕ್ಕುಂ ಎವರ್ಣಂ, ಭಾವಿಸೆ, ತಕ್ಕಂತೆ ಪದಾದಿಯ ಇತ್ವದ ಅತ್ವದ ಸಂಸ್ಥಾನಕ್ಕಂ ಮತ್ತೆ ಐತ್ವಕ್ಕಂ; ಮಿಕ್ಕ ಆದಿಹಕಾರಂ ಅಸ್ವರದೆ ಲೋಪಿಸುಗುಂ.

ಅನ್ವಯಂ. — ಪದಾದಿಯ ಇತ್ವದ ಅತ್ವದ ಸಂಸ್ಥಾನಕ್ಕಂ ಮತ್ತೆ ಐತ್ವಕ್ಕಂ ಎವರ್ಣಂ, ಭಾವಿಸೆ, ತಕ್ಕಂತೆ ಅಕ್ಕುಂ; ಮಿಕ್ಕಾದಿಹಕಾರಂ ಅಸ್ವರದೆ ಲೋಪಿಸುಗುಂ.

ಟೀಕು. — ಪದಾದಿಯ = ಪದಂಗಳ ಮೊದಲ; ಇತ್ವದ = ಇಕಾರದ; ಅತ್ವದ = ಅಕಾರದ; ಸಂಸ್ಥಾನಕ್ಕಂ = ಲೇಸಾದ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆಯುಂ; ಮತ್ತೆ = ಬಳಿಕ; ಐತ್ವಕ್ಕಂ = ಐಕಾರಕ್ಕೆಯುಂ; ಎವರ್ಣಂ = ಎ ಏ ಎಂಬ ಸವರ್ಣಂ; ಭಾವಿಸೆ = ವಿಚಾರಿಸೆ; ತಕ್ಕಂತೆ = ತಕ್ಕವಾಂಗೆ; ಅಕ್ಕುಂ = ಅಗುವುದು; ಮಿಕ್ಕ = ಉಳಿದ; ಆದಿಹಕಾರಂ = ಮೊದಲ ಹಕಾರಂ; ಅಸ್ವರದೆ = ವ್ಯಂಜನರೂಪದಿದೆ; ಲೋಪಿಸುಗುಂ = ಲೋಪಿಸಿ ಕೊಂಬುದು.

ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿ. — ಎ ಏ ಎಂಬಕ್ಕರಂಗಳ್ ಪದಾದಿಯ ಇಕಾರಕ್ಕುಮಕಾರಕ್ಕುಮೈಕಾರಕ್ಕುಮಕ್ಕುಂ; ಪದಾದಿಯ ಹಕಾರಂ ಸ್ವರರಹಿತವಾಗಿ ಲೋಪಮಕ್ಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ಇಕಾರಕ್ಕೆ ಎತ್ವಂ — ಇಳಿ = ಎಳೆ; ಸಿಂದೂರಂ = ಸೆಂದುರಂ;

ದಿವಸಂ=ದೆವಸಂ; ದಿಶಾ=ದೆಸೆ; ಬಿಲ್ವವತ್ತಂ=ಬೆಲ್ಲವತ್ತಂ; ವಿನಾಯಕಂ=ಬೆನಕಂ; ಶಿಲಾ=ಸೆಲೆ.

ಇಕಾರಕ್ಕೆ ಎತ್ತಂ—ನಿಯಮಂ=ನೇಮಂ.

ಅಕಾರಕ್ಕೆ ಎತ್ತಂ—ಜಟಾ=ಜೆಡೆ; ಶಯ್ಯಾ=ಸೆಜೆ; ವ್ಯಂಜನಂ=ಬೆಂಜನಂ; ವ್ಯತಿರೇಕಂ=ಬೆತಿರೇಕಂ (0. r. ವೆತಿರೇಕಂ); ವ್ಯಥಾ=ಬೆತೆ (0. r. ವೆತೆ).

ಅಕಾರಕ್ಕೆ ಎತ್ತಂ—ವ್ಯವಹಾರಂ=ಬೇಹಾರಂ (0. r. ಬೇಹರಂ).

ಏಕಾರಕ್ಕೆ ಎತ್ತಂ—ಸ್ಮಂಧವಂ=ಸಂದವಂ; ವೈದ್ಯಂ=ಬೆಜ್ಜಂ; ತೈಲಿಕಂ=ತೆಲ್ಲಿಗಂ.

ಐಕಾರಕ್ಕೆ ಎತ್ತಂ—ವೈಶಾಖಂ=ಬೇಸಗೆ; ವೈರಂ=ಬೇರಂ.

ತಕ್ಕಂತೆ ಎಂಬ ಪರಿಮಿತವಡನದಿಂದಿತ್ತಕ್ಕಮತ್ತಕ್ಕಮೈತ್ತಕ್ಕಂ ಎವರ್ಣಂ ಕೆಲವದಿಶೋಳಿಲ್ಲ; ಇತ್ತಕ್ಕೆ—ನಿಶಾ (0. r. ನಿಶಿ)=ನಿಸಿ; ವಿಷಂ=ಬೆಸಂ; ನಿಮಿಷಂ=ನಿಮಿಸಂ.

ಅತ್ತಕ್ಕಮಂತೆ—ಅಂಕುಶಂ=ಅಂಕುಸಂ; ಕಂಠಿಕಾ=ಕಂಠಿಕೆ (0. r. ಕಂಠಿ ಗೆ); ಖಂಖರಿ=ಕಂಕರಿ.

ಐತ್ತಕ್ಕಮಂತೆ—ಭೈರವಂ=ಬೈರವಂ; ಭೈಕ್ಷಂ=ಬೈಕಂ; ಶೈವಂ=ಸೈವಂ.

ಆಸ್ವರವಕಾರಲೋಪಕ್ಕೆ—ಹಂಸೆ=ಅಂಜೆ; ಹಿಂಗು=ಇಂಗು; ಹಿಂಗು ಲಿಕಂ=ಇಂಗುಲಿಕಂ.

ಸೂತ್ರಂ. || ೨೭೨ ||

ಸ್ವರ್ಗಂ, ಸ್ವಟಕಂ, ಸ್ವಿಕ್ತಂ, ಸ್ವೋಟಕಂ, ಸ್ವತಿ, ಸ್ವಿತುತಂ.	ಅಕ್ಕಂ ಸ್ವರ್ಗಸ್ಥಟಕ ಸ್ವಿಕ್ತಾಸ್ವೋಟಕದೊಳಂ ಸ್ವತಿಸ್ತಿಮಿತಸ್ತೋ- ಮುಕ್ತಿದರ್ಗ ಪದಾದಿಸಕಾ-
ಸ್ತೋಮಂ and ತೃಶಾ ನಂbecome ಪರಸಂ, ನಳಿಕು, ಹೆಕ್ಕಿ, ಹೋಳಿಗೆ, ತುತಿ, ತಿವಿತಂ, ತೋಮಂ and ಮಸಣಂ.	ರಕ್ಕಂ ಲೋಪಂ ಶ್ರುಶಾನದಾ ಶತ್ವಕ್ಕಂ. ೨೭೩

ವದಚ್ಛೇದಂ. — ಅಕ್ಕಂ ಸ್ವರ್ಗಸ್ಥಟಕಸ್ವಿಕ್ತಾಸ್ವೋಟಕದೊಳಂ ಸ್ವತಿಸ್ತಿಮಿತಸ್ತೋಮು ಕ್ಕೆ ಇದರ್ಗ ಪದಾದಿಸಕಾರಕ್ಕಂ ಲೋಪಂ, ಶ್ರುಶಾನದ ಆ ಶತ್ವಕ್ಕಂ.

ಅಸ್ವಯಂ. — ಸ್ವರ್ಗಸ್ಥಟಕಸ್ವಿಕ್ತಾಸ್ವೋಟಕದೊಳಂ ಸ್ವತಿಸ್ತಿಮಿತಸ್ತೋಮುಕ್ಕೆ ಇದರ್ಗ ಪದಾದಿಸಕಾರಕ್ಕಂ ಲೋಪಂ ಅಕ್ಕಂ, ಶ್ರುಶಾನದ ಆ ಶತ್ವಕ್ಕಂ.

ಬೀಕು. — ಸ್ವರ್ಗಸ್ಥಟಕಸ್ಥಿಕ್ವಾ ಸ್ಫೋಟಕದೊಳಂ = ಸ್ವರ್ಗವೆಂಬ ಸ್ಥಟಕವೆಂಬ ಸ್ಥಿಕ್ವೆಯೆಂಬ ಸ್ಫೋಟಕವೆಂಬ ಶಬ್ದಂಗಳಲ್ಲಿಯುಂ; ಸ್ತುತಿಸ್ತಮಿತಸ್ತೋಮಾಕ್ವ = ಸ್ತುತಿಯೆಂಬ ಸ್ತಮಿತವೆಂಬ ಸ್ತೋಮವೆಂಬ ಶಬ್ದಂಗಳಿಗೆ; ಇದರ್ಗ ಪದಾವಿಸಕಾರಕ್ವಂ = ಇದರ್ಗ ಪದಾವಿಸಕಾರಕ್ವೆಯುಂ; ಲೋಪಂ = ಅದರ್ಶನಂ; ಆಕ್ಕುಂ = ಆಗುವುದು; ಶ್ರುಶಾನದ = ಶ್ರುಶಾನವೆಂಬ ಶಬ್ದದ; ಆ ಶತ್ವಕ್ವಂ = ಆ ಶಕಾರಕ್ವೆಯುಂ ಅದರ್ಶನಂ ಆಗುವುದು.

ವೃತ್ತಿ. — ಈ ಪೇಱಿಲ್ಲಡೆದ ಶಬ್ದಂಗಳ ಸಕಾರಕ್ವಂ ಶ್ರುಶಾನಶಬ್ದದ ಶಕಾರಕ್ವಂ ಲೋಪಮಕ್ಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ಸ್ವರ್ಗಂ = ಪರುಸಂ; ಸ್ಥಟಿಕಂ = ಪಳಿಕು; ಸ್ಥಿಕ್ವೆ = ಹೆಕ್ವೆ (o. r. ಹಿಕ್ವೆ); ಸ್ಫೋಟಕಂ = ಹೋಳಿಗೆ; ಸ್ತುತಿ = ತುತಿ; ಸ್ತಮಿತಂ = ತಿಮಿತಂ; ಸ್ತೋಮಂ = ತೋಮಂ; ಶ್ರುಶಾನಂ = ಮಸಣಂ.

3. Changes of Vowels and Consonants in the Middle.

ಸೂತ್ರಂ. || ೨೭೩ ||

In the middle a long vowel is shortened; ಓ becomes ಉ; ಉ becomes ಊ or ಅ; and ಆ becomes ಋ.

ವದಮಧ್ಯದ ದೀರ್ಘಕ್ಕೆ - |
 ಪ್ಪದು ಪೀನಂ ಪ್ರಸ್ವವೋತ್ಪವಾದಂದುತ್ವಂ ||
 ಪುದಿದುತ್ವಕ್ಕಿತ್ವಮುಮ- |
 ತ್ವದ ಮೆಯ್ಯುವದತ್ವದಲ್ಲಿಗಿತ್ವಾದೇಶಂ. || ೨೭೩ ||

ವದಚ್ಛೇದಂ. — ವದಮಧ್ಯದ ದೀರ್ಘಕ್ಕೆ ಅಪ್ಪದು ಪೀನಂ ಪ್ರಸ್ವಂ; ಓತ್ವಂ ಅದ ಅಂದು ಉತ್ವಂ; ಪುದಿದ ಉತ್ವಕ್ಕೆ ಇತ್ವಮುಂ ಅತ್ವದ ಮೆಯ್ಯುಂ ಅದು; ಅತ್ವದ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಇತ್ವಾದೇಶಂ.

ಅಸ್ವಯಂ. — ವದಮಧ್ಯದ ದೀರ್ಘಕ್ಕೆ ಪೀನಂ ಪ್ರಸ್ವಂ ಅಪ್ಪದು; ಓತ್ವಂ ಅದಂದು ಉತ್ವಂ; ಪುದಿದುತ್ವಕ್ಕೆ ಇತ್ವಮುಂ ಅತ್ವದ ಮೆಯ್ಯುಂ ಅದು; ಅತ್ವದಲ್ಲಿಗೆ ಇತ್ವಾದೇಶಂ.

ಬೀಕು. — ವದಮಧ್ಯದ = ವದಂಗಳ ನಮವಣ; ದೀರ್ಘಕ್ಕೆ = ದೀರ್ಘಕ್ಕೆ; ಪೀನಂ = ವಿಶೇಷವಾಗಿ; ಪ್ರಸ್ವಂ = ಪ್ರಸ್ವಂ; ಅಪ್ಪದು = ಆಗುವುದು; ಓತ್ವಂ = ಓಕಾರಂ; ಅದಂದು = ಅದಲ್ಲಿ; ಉತ್ವಂ = ಉಕಾರಂ ಅಪ್ಪದು; ಪುದಿದ = ಪ್ರವೇಶವಾದ; ಉತ್ವಕ್ಕೆ = ಉಕಾರಕ್ಕೆ; ಇತ್ವಮುಂ = ಇಕಾರವುಂ; ಅತ್ವದ ಮೆಯ್ಯುಂ = ಆಕಾರದ ಸ್ವರೂಪವುಂ; ಅದು = ಅದು ಅಪ್ಪದು; ಅತ್ವದಲ್ಲಿಗೆ = ಆಕಾರದ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ; ಇತ್ವಾದೇಶಂ = ಇಕಾರವಾದೇಶಂ ಅಪ್ಪದು.

ವೃತ್ತಿ.— ಪದಮಧ್ಯದ ದೀರ್ಘಕ್ಕೆ ಪಿರಿದುಂ ಹ್ರಸ್ವಮಕ್ಕುಂ; ಪದಮಧ್ಯದೊಡ್ಡಕ್ಕುತ್ವಮಕ್ಕುಂ; ಪದಮಧ್ಯದುತ್ತಕ್ಕುತ್ವಮುಮತ್ವಮುಮಕ್ಕುಂ; ಪದಮಧ್ಯದತ್ತಕ್ಕುತ್ವಮಕ್ಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ.— ದೀರ್ಘಕ್ಕೆ ಹ್ರಸ್ವಂ— ಅಯೋಗ್ರಂ= ಅಯೋಗಂ; ದುಕೂಲಂ= ದುಗುಲಂ; ಆಕಾಶಂ= ಆಗಸಂ; ಸನ್ನಾಹಂ= ಸನ್ನಾಹಂ; ಶಲಾಕಾ= ಸಲಗೆ; ತಾಂಬೂಲಂ= ತಂಬುಲಂ; ಆರಾಮಂ= ಆರವೆ; ವಿಲಾಸಂ= ವಿಸಂ; ಬಂಧೂಕಂ= ಬಂದುಗೆ; ಗೋಧೂಮಂ= ಗೋಧುಮೆ; ಗೋಪಾಳಂ= ಗೋವಳಂ; ಬಬೂರಂ (0. 1. ಬಬೂಲಂ)= ಬೊಬ್ಬಲಿ (0. 1. ಬಬ್ಬಲಿ); ಕೂರ್ಪಾಸಂ= ಕುಪ್ಪಸಂ; ಶ್ರುತಾಸಂ= ಮಸಣಂ; ಪ್ರಯಾಣಂ= ಪಯಣಂ; ದ್ವಿತೀಯಾ= ಬಿದಿಗೆ; ತೃತೀಯಾ= ತದಿಗೆ.

ಓತ್ತಕ್ಕುತ್ವಂ— ಅಶೋಕೆ (0. 1. ಅಶೋಕಂ)= ಅಸುಗೆ; ಉದ್ಯೋಗಂ= ಉಜ್ಜುಗೆ; ಕಶೋರಂ= ಕಟುರಂ.

ಉತ್ತಕ್ಕುತ್ವಂ— ಆಯುಷ್ಯಂ= ಆಯಿಸಂ.

ಉತ್ತಕ್ಕುತ್ವಂ— ಕುರುಂಟಂ= ಗೋರಬೆ (0. 1. ಗೋರಬ್ಬೆ); ಮಾನುಷ್ಯಂ= ಮಾನಸಂ.

ಅತ್ತಕ್ಕುತ್ವಂ— ಕನ್ಯಕಾ= ಕನ್ಯಕೆ.

ಸೂತ್ರಂ. || ೨೭೪ ||

ಪದಮಧ್ಯದೇತ್ವದೊಳವಿಾ- |

In the middle ಏ
and ಈ become ಆ;
ಆ becomes ಉ; ಆ
becomes ಎ.

ತ್ವದೊಳಂ ತಾನತ್ತಮುತ್ವಮಿದ್‌ಫಂದುತ್ವಂ ||

ವಿದಿತಾತ್ವಕ್ಕುತ್ವಂ ಹ್ರ- |

ಸ್ವದತ್ತವಿಧಿ ಬಹುಳವೃತ್ತಿಯಿಂ ಕೆಲವೆಡೆಯೊಳ್. || ೨೭೪ ||

ಪದಚ್ಛೇದಂ.— ಪದಮಧ್ಯದ ಏತ್ವದೊಳಂ ಈತ್ವದೊಳಂ ತಾಂ ಅತ್ವಂ; ಅತ್ವಂ ಇದ್‌ಫಂದು ಉತ್ವಂ; ವಿದಿತಾತ್ವಕ್ಕೆ ಅಕ್ಕುಂ ಹ್ರಸ್ವದ ಏತ್ವವಿಧಿ ಬಹುಳವೃತ್ತಿಯಿಂ ಕೆಲವೆಡೆಯೊಳ್.

ಅನ್ವಯಂ.— ಪದಮಧ್ಯದ ಏತ್ವದೊಳಂ ಈತ್ವದೊಳಂ ಅತ್ವಂ ತಾಂ ಅಕ್ಕುಂ; ಅತ್ವಂ ಇದ್‌ಫಂದು ಉತ್ವಂ; ಕೆಲವೆಡೆಯೊಳ್ ಬಹುಳವೃತ್ತಿಯಿಂ ವಿದಿತಾತ್ವಕ್ಕೆ ಹ್ರಸ್ವದ ಏತ್ವವಿಧಿ.

ಬೀಕು. — ಪದಮಧ್ಯದ = ಪದಗಳ ನಡುವಣ; ಏತ್ಸದೊಳಂ = ಏಕಾರದಲ್ಲಿಯುಂ; ಈತ್ಸದೊಳಂ = ಈಕಾರದಲ್ಲಿಯುಂ; ಆತ್ಸಂ = ಆಕಾರಂ; ತಾಂ = ತಾಂ; ಆಕ್ಕುಂ = ಆಗುವುದು; ಆತ್ಸಂ = ಆಕಾರಂ; ಇದ್ಫಂದು = ಇದ್ಫಲ್ಲಿ; ಉತ್ಸಂ = ಉಕಾರಂ ಆಗುವುದು; ಕೆಲವೆಡೆಯೊಳ್ = ಕೆಲವೆಡೆಯಲ್ಲಿ; ಬಹುಳವೃತ್ತಿಯಿಂ = ಬಹುಳದ ವರ್ತನೆಯಿಂದೆ; ವಿಧಿತ್ಸಾತ್ಸಕ್ಕೆ = ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಚಾರಕ್ಕೆ; ಪ್ರಸ್ವದ = ಪ್ರಸ್ವದ; ಏತ್ಸವಿಧಿ = ಏಕಾರದ ವಿಧಿ ಆಗುವುದು.

ವೃತ್ತಿ. — ಪದಮಧ್ಯದೇಕಾರದೊಳಮೀಕಾರದೊಳಮತ್ಸಮಕ್ಕುಂ; ಪದಮಧ್ಯದತ್ಸಕ್ಕುತ್ಸಮಕ್ಕುಂ; ಪದಮಧ್ಯದಾತ್ಸಕ್ಕೆತ್ಸಂ ಬಹುಳದಿನಕ್ಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ಏತ್ಸಕತ್ಸಂ — ಆಲೇಖಂ = ಅಳಕಂ.

ಈಕಾರಕ್ಕೆ ಆತ್ಸಂ — ಕೌಪೀನಂ = ಕೋವಣಂ; ಮರೀಚಂ = ಮೆಳಸು (0. 1. ಮೆಲಿಸು).

ಅತ್ಸಕ್ಕುತ್ಸಂ — ಸತ್ಸಕಂ = ಸತ್ತುಗಂ.

ಆತ್ಸಕ್ಕೆತ್ಸಂ — ಅನ್ಯಾಯಂ = ಅನ್ನೆಯಂ.

ಬಹುಳದಿನೆಂಬದೊಂ — ರಸಾಯನಂ = ರಸೆಯನಂ.

ಸೂತ್ರಂ. || ೨೭೫ ||

In the middle Elision often takes place; in the beginning ಬ becomes ಷೈ, and ಆ becomes ಐ; also ಆ becomes ಐ.

ಅವತರಿಸಿರ್ಕುಂ ಪದಮ- | ಧ್ಯವರ್ಣದೊಳ್ ಲೋಪವೃತ್ತಿ ಬಹುಳತೆಯಿಂ ತ- | ಧ್ಯವನಾದಿಯ ಬತ್ಸಂ ಭೈ- | ತ್ಸವೈತ್ಸವಿಧಿಯತ್ಸದಾತ್ಸದೊಳ್ ದೊರೆಕೊಳ್ಳುಂ. || ೨೭೫ ||

ಪದಚ್ಛೇದಂ. — ಅವತರಿಸಿ ಇರ್ಕುಂ ಪದಮಧ್ಯವರ್ಣದೊಳ್ ಲೋಪವೃತ್ತಿ ಬಹುಳತೆಯಿಂ; ತದ್ಧವಂ ಆದಿಯ ಬತ್ಸಂ ಭೈತ್ಸಂ; ಐತ್ಸವಿಧಿ ಆತ್ಸದ ಆತ್ಸದೊಳ್ ದೊರೆಕೊಳ್ಳುಂ.

ಅನ್ವಯಂ. — ಪದಮಧ್ಯವರ್ಣದೊಳ್ ಲೋಪವೃತ್ತಿ ಬಹುಳತೆಯಿಂ ಅವತರಿಸಿರ್ಕುಂ; ಆದಿಯ ಬತ್ಸಂ ಭೈತ್ಸಂ ತದ್ಧವಂ; ಆತ್ಸದಾತ್ಸದೊಳ್ ಐತ್ಸವಿಧಿ ದೊರೆಕೊಳ್ಳುಂ.

ಟೀಕು. — ಪದಮಧ್ಯವರ್ಣದೊಳೆ = ಪದಗಳ ಸಡುವಣ ವರ್ಣದಲ್ಲಿ; ಲೋಪವೃತ್ತಿ = ಲೋಪದ ವರ್ತನೆ; ಬಹುಳತೆಯಿಂ = ಬಹುಳದಿಂದೆ; ಅವತರಿಸಿಕುಂ = ಸುಟ್ಟಿಪ್ಪುದು; ಆದಿಯ = ವಂದಲ; ಐತ್ಯಂ = ಐಕಾರಂ; ಭೈತ್ಯಂ = ಭೈಕಾರವಾಗಿ; ತತ್ = ಅದರಲ್ಲಿ; ಭವಂ = ಸುಟ್ಟಿದುಸಂ; ಅತ್ಪದಾತ್ಪದೋಳೆ = ಅಕಾರ ಅಕಾರದಲ್ಲಿ; ಐತ್ಯಂ = ಐಕಾರದ ಸುಟ್ಟಿ; ದೋರೇಕೋಳ್ಕುಂ = ಪ್ರಾಪ್ತಿಸುವುದು.

ವೃತ್ತಿ. — ಪದಮಧ್ಯದಕ್ಕರಕ್ಕೆ ಬಹುಳದಿಂದೆ ಲೋಪಮಕ್ಕುಂ; ಪದಾದಿಯ ಬಹುಳಕ್ಕೆ ಐತ್ಯಂ ಬೆರಸಿದ ಭಕಾರಮಕ್ಕುಂ; ಪದಾದಿಯತ್ಪಕ್ಕುಮಾತ್ಪಕ್ಕುಮೈತ್ಯಮಕ್ಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ಪದಮಧ್ಯಲೋಪಕ್ಕೆ — ನವಮಿ = ನಾಮಿ; ಸಾಹಸಂ = ಸಾಸಂ; ಗಹಸಂ = ಗಾನಂ; ಕುಕ್ಕುಟಂ = ಕೋಟಿ; ವಾಹಳಿ = ವಾಳಿ; ಮಯೂರಂ = ಮೋರಂ; ಕುಮಾರಂ = ಕೋರಂ (also ಕುವರಂ); ನಿಯಮಂ = ನೇಮಂ.

ಬತ್ತದ ಭೈಕಾರಕ್ಕೆ — ಬಹಿತ್ರಂ = ಭೈತ್ರಂ.

ಅತ್ಪಕ್ಕೈತ್ಯಂ — ಮಹಿಮೆ = ಮೈಮೆ; ಮಹಿಷಿ = ಮೈಸಿ.

ಅತ್ಪಕ್ಕೈತ್ಯಂ — ವಾಹ್ಯಾಳಿ = ವೈಹಾಳಿ (O. P. ವೈಹ್ಯಾಳಿ); ಬಹುಳದಿನಿಲ್ಲಿ ಪದಮಧ್ಯಲೋಪಮಿಲ್ಲ.

ಸೂತ್ರಂ. || ೨೭೬ ||

ಸಮನಿಸುಗುಂ ಗತ್ಯಂ ಶ- |

In the middle ಮ
and ಇ (೬) become
ಗ; ಕ becomes ಪ;
ಘ becomes ಢಿ.

ಬ್ಧಮಧ್ಯ ಮತ್ಪಕ್ಕುಮಂತೆ ಇತ್ಪಕ್ಕಂ ಕ- ||

ತ್ವಮದಿದೋಡೆ ವತ್ಯಂ ಯ- |

ತ್ವಮಿಶ್ರ ಧತ್ಪಕ್ಕು ದತ್ಪಮತ್ಪಕ್ಕುತ್ಯಂ.

|| ೨೭೭ ||

ಪದಚ್ಛೇದಂ. — ಸಮನಿಸುಗುಂ ಗತ್ಯಂ ಶಬ್ದಮಧ್ಯಮತ್ಪಕ್ಕಂ ಅಂತೆ ಇತ್ಪಕ್ಕಂ; ಕತ್ಯಂ ಅದು ಇದೋಡೆ ವತ್ಯಂ; ಯತ್ಪಮಿಶ್ರಧತ್ಪಕ್ಕು ವತ್ಯಂ, ಅತ್ಪಕ್ಕು ಇತ್ಯಂ.

ಅನ್ವಯಂ. — ಶಬ್ದಮಧ್ಯಮತ್ಪಕ್ಕಂ ಅಂತೆ ಇತ್ಪಕ್ಕಂ ಗತ್ಯಂ ಸಮನಿಸುಗುಂ; ಕತ್ಯಂ ಅದು ಇದೋಡೆ ವತ್ಯಂ; ಯತ್ಪಮಿಶ್ರಧತ್ಪಕ್ಕು ವತ್ಯಂ, ಅತ್ಪಕ್ಕು ಇತ್ಯಂ.

ಟೀಕು.— ಶಬ್ದಮಧ್ಯಮತ್ವಕ್ಕಂ = ಶಬ್ದಂಗಳ ನಡುವಣ ಮಕಾರಕ್ಕೆಯುಂ; ಅಂತೆ = ಪಾಂಗಿ; ಉತ್ಪಕ್ಕಂ = ಉತ್ಪಾದಕ್ಕೆಯುಂ; ಗತ್ವಂ = ಗಕಾರಂ; ಸಮನಿಸುಗುಂ = ಪ್ರಾಪ್ತಿಸುವುದು; ಕತ್ವಂ = ಕಕಾರಂ; ಆದು = ಆದು; ಇರ್ಜೋಡೆ = ಇರ್ಜೋಡೆ; ವತ್ವಂ = ವಕಾರಂ ಪ್ರಾಪ್ತಿಸುವುದು; ಯತ್ವಮಿಶ್ರಧತ್ವಕ್ಕೆ = ಯಕಾರದೊಡನೆ ಕೂಡಿದ ಧಕಾರಕ್ಕೆ; ದತ್ವಂ = ದಕಾರಂ; ಪಾಪ್ತಿಸುವುದು; ಅತ್ವಕ್ಕೆ = ಅಕಾರಕ್ಕೆ; ಇತ್ವಂ = ಇಕಾರಂ ಪ್ರಾಪ್ತಿಸುವುದು.

ವೃತ್ತಿ.— ಶಬ್ದಮಧ್ಯದ ಮಕಾರಕ್ಕಂ ಉತ್ಪಾದಕ್ಕೆ ಗಕಾರಮಕ್ಕುಂ; ಪದಮಧ್ಯಕಕಾರಕ್ಕೆ ವಕಾರಮಕ್ಕುಂ; ಯತ್ವಮಿಶ್ರಧಕಾರಕ್ಕೆ ದಕಾರಮಕ್ಕುಂ, ಅದಲಿತ್ವಕ್ಕಿತ್ತಮಕ್ಕುಂ.

- ಪ್ರಯೋಗಂ.— ಮಕಾರಕ್ಕೆ ಗಕಾರಂ—ಯಮುನಾ = ಜಗುನೆ.
- ಉತ್ಪಾದಕ್ಕೆ ಗಕಾರಂ—ಜಳೂಕಾ = ಜಿಗುಳೆ.
- ಕಕಾರಕ್ಕೆ ವತ್ವಂ—ಶೀಕರಂ = ಸೀವರಂ.
- ಯತ್ವಮಿಶ್ರಧಕಾರಕ್ಕಿತ್ತಂ ಬೆರಸಿದ ದಕಾರಂ—ಅಧ್ಯಕ್ಷಂ = ಅಧಿಕಂ.

ಸೂತ್ರಂ. || ೨೭೭ ||

ಪದಮಧ್ಯತಕಾರಕ್ಕ- |

In the middle ತ becomes ರ, ಟ, or ಗ; a final ತ becomes ಡ or ಘ.

ಪುದೋಮೇ ರೇಫಂ ಟಕಾರಮೋಮೇ ಗಕಾರಂ ||

ಪುದಿರ್ದಿರ್ಮೋಮೇ ತಾನಂ- |

ತ್ಯದೋಳೊಂದಿರೆ ಡತ್ವಮೋಮೇಯೋಮೇ ಹಕಾರಂ.

|| ೨೭೮ ||

ಪದಚ್ಛೇದಂ.— ಪದಮಧ್ಯತಕಾರಕ್ಕೆ ಅಷ್ಟದು ಒಮೇ ರೇಫಂ, ಟಕಾರಂ ಒಮೇ, ಗಕಾರಂ ಪುದಿದು ಇರ್ಕುಂ ಒಮೇ; ತಾಂ ಅಂತ್ಯದೊಳ್ ಒಂದಿ ಇರೆ, ಡತ್ವಂ ಒಮೇ, ಒಮೇ ಹಕಾರಂ.

ಅನ್ವಯಂ.— ಪದಮಧ್ಯತಕಾರಕ್ಕೆ ಒಮೇ ರೇಫಂ, ಒಮೇ ಟಕಾರಂ, ಒಮೇ ಗಕಾರಂ ಅಷ್ಟದು; ತಾಂ ಅಂತ್ಯದೊಳ್ ಒಂದಿ ಇರೆ, ಒಮೇ ಡತ್ವಂ, ಒಮೇ ಹಕಾರಂ ಪುದಿದು ಇರ್ಕುಂ.

ಟೀಕು.— ಪದಮಧ್ಯತಕಾರಕ್ಕೆ = ಪದಂಗಳ ನಡುವಣ ತಕಾರಕ್ಕೆ; ಒಮೇ = ಒಂದು ಬಾರಿ; ರೇಫಂ = ರೇಫಿ ಆಗುವುದು; ಒಮೇ = ಒಂದು ಬಾರಿ; ಟಕಾರಂ = ಟತ್ವಂ ಆಗುವುದು; ಒಮೇ = ಒಂದು ಬಾರಿ; ಗಕಾರಂ = ಗತ್ವಂ; ಅಷ್ಟದು = ಆಗುವುದು; ತಾಂ = ಅದು ತಾಂ; ಅಂತ್ಯದೊಳ್ = ಸವಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ; ಒಂದಿರೆ = ಕೂಡಿರೆ; ಒಮೇ = ಒಂದು ಬಾರಿ; ಡತ್ವಂ = ಡಕಾ

ರಂ ಪ್ರ ನೇಶವಾಗಿರ್ಪುದು; ಒರ್ಮೆ = ಒಂದು ಬಾರಿ; ಹಕಾರಂ = ಹತ್ತಂ; ಪುದಿದಿರ್ಕುಂ = ಪ್ರವೇಶವಾಗಿರ್ಪುದು.

ವೃತ್ತಿ. — ಪದಮಧ್ಯತಕಾರಕ್ಕೊರ್ಮೆ ರೇಫಮುಂ ಟಕಾರಮುಂ ಗಕಾರಮುಮಕ್ಕುಂ; ಪದಾಂತ್ಯತಕಾರಕ್ಕೆ ಡಕಾರಮುಂ ಹಕಾರಮುಮಕ್ಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ಪದಮಧ್ಯತಕಾರದ ರೇಫಗೆ—ಖಾತಿಕಾ = ಕಾರಿಗೆ (o. rs. ಖಾರಿಗೆ, ಗಾರಿಗೆ).

ತಕಾರಕ್ಕೆ ಟಕಾರಂ— ಪತ್ತನಂ = ಪಟ್ಟಣಂ.

ತಕಾರಕ್ಕೆ ಗಕಾರಂ— ಉತ್ತಟಂ = ಉಗ್ಗಟಂ; ಅತಸಿ = ಅಗಸೆ.

ಪದಾಂತತಕಾರದ ಡತ್ತಕ್ಕೆ— ಸಂಘಾತಂ = ಸಂಗಡಂ.

ತಕಾರಕ್ಕೆ ಹಕಾರಂ— ತ್ವರಿತಂ = ತುರಿಹಂ.

4. Changes of Vowels and Consonants in the End.

ಸೂತ್ರಂ. || ೨೭೮ ||

Final ನ, ಙ್ಗ, ಕ be-
come ಣ; ನ
becomes ಣ also
in the middle;
final ಃ becomes
ಃ, ಣ or ಉ.

ತಿಳಿ ಬಹುಳದೇ ಶಬ್ದಾಂತಂ- |

ಗಳ ನತ್ವಜ್ಜತ್ವಕತ್ವದೇಗೆ ಣಕಾರಂ ||

ತಳಿಗುಮದಂತವದಾಂತಂ- |

ಗಳಿತ್ತಮುಮನಿತ್ತವೃತ್ತಿಯುಮನುತ್ವಮುಮಂ. || ೨೯೨ ||

ಪದಕ್ಷೇಪಂ. — ತಿಳಿ! ಬಹುಳದೇ ಶಬ್ದಾಂತಂಗಳ ನತ್ವಜ್ಜತ್ವಕತ್ವದ ಎಡೆಗೆ ಣಕಾರಂ; ತಳಿಗುಂ ಅದಂತವದಾಂತಂಗಳ ಎತ್ತಮುಮಂ ಇತ್ತವೃತ್ತಿಯುಮಂ ಉತ್ತಮುಮಂ.

ಅನ್ವಯಂ. — ಬಹುಳದೇ ಶಬ್ದಾಂತಂಗಳ ನತ್ವಜ್ಜತ್ವಕತ್ವದ ಎಡೆಗೆ ಣಕಾರಂ; ಅದಂತವದಾಂತಂಗಳ ಎತ್ತಮುಮಂ ಇತ್ತವೃತ್ತಿಯುಮಂ ಉತ್ತಮುಮಂ ತಳಿಗುಂ; ತಿಳಿ!

ಟೀಕು. — ಬಹುಳದೇ = ಬಹುಳದಿಂದೆ; ಶಬ್ದಾಂತಂಗಳ = ಶಬ್ದಂಗಳಂತ್ಯದ; ನತ್ವಜ್ಜತ್ವಕತ್ವದ = ನಕಾರದ ಜ್ಜಕಾರದ ಕಕಾರದ; ಎಡೆಗೆ = ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ; ಣಕಾರಂ = ಣತ್ವಂ ಬರ್ಪುದು, ಆರಿ; ಅದಂತವದಾಂತಂಗಳ = ಅಕಾರಾಂತವಾದ ವದಾಂತಂಗಳ; ಎತ್ತಮುಮಂ = ಎಕಾರಮುಮಂ; ಇತ್ತವೃತ್ತಿಯುಮಂ = ಇಕಾರದ ವರ್ತನೆಯುಮಂ; ಉತ್ತಮುಮಂ = ಉಕಾರಮುಮಂ; ತಳಿಗುಂ = ತಳಿವು; ತಿಳಿ = ಆರಿ.

ವೃತ್ತಿ. — ಬಹುಳದಿಂದೆ ಶಬ್ದಂಗಳ ಕಡೆಯ ನಕಾರ ಜ್ಜಕಾರ ಕಕಾರಂಗಳಿಗೆ ಣತ್ವಮಕ್ಕುಂ; ಪದಾಂತ್ಯದಕಾರಂಗಳಿತ್ತಮುಮಿತ್ತಮುಮುತ್ವಮುಮಕ್ಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ನತ್ವಕ್ಕೆ ಣತ್ವಂ — ಬಿನಿ = ಕಣಿ; ಮಂಥನಿ = ಮಂತಣಿ; ಲಂ
ಬನಂ = ಲಂಬಣಂ; ಸ್ಥಾನಂ = ತಾಣಂ; ಪಿಶುನಂ = ಹಿಸುಣಂ; ವಿಚ್ಛಾನಂ =
ವಿನ್ನಣಂ; ವತ್ತನಂ = ಪಟ್ಟಣಂ; ಸುವಾಸಿನಿ = ಸೋವಾಸಿಣಿ; ಫಲ್ಗುನಂ = ಪ
ಲುಗುಣಂ; ಅಂಕನಂ (0. r. ಅಂಗನಂ) = ಅಂಗಣಂ, ಅಂಗಣವಾವಿಯೆಂದ
ಜ್ಞಗನ್ನಡದ ಸಮಾಸಮುಂಟು, ಮತ್ತಂ ಸಂಸ್ಕೃತದೊಳಮಂಗಣಮುಂಟು
ರಾಜಾಂಗಣಂ ಗೃಹಾಂಗಣಮೆಂದು.

ಜ್ಞತ್ವಕ್ಕೆ ಣತ್ವಂ — ಆಜ್ಞಿ = ಆಣಿ.

ಕಕಾರಕ್ಕೆ ಣತ್ವಂ — ನರ್ತಕಿ = ನಚ್ಚಣಿ.

ಬಹುಳದಿಂ ಪದಮಧ್ಯನಕಾರಕ್ಕೆ ಣತ್ವಂ — ಶುನಕಂ = ಸೋಣಗಂ.

ಆತ್ವಕ್ಕೆತ್ವಂ — ಶಾಣಂ = ಸಾಣಿ; ಪ್ರಹರಣಂ = ಪ್ರಹರಣಿ; ಕುಸುಂಭಂ =
ಕುಸುಂಭಿ; ಜೀರಕಂ = ಜೀರಿಗೆ (0. r. ಜೀರಗೆ); ಚೀರಂ = ಸೀರೆ; ಧೂಮಂ =
ದೂವೆ; ಅಂದುಕಂ = ಅಂದುಗೆ; ಕುರುಂಟಂ = ಗೋರಟಿ; ಕಳಮಂ = ಕಪಿವೆ;
ಘಟ್ಟಣಂ = ಘಟ್ಟಣಿ; ಸ್ಥಾಪನಂ = ತಾಪಣಿ; ಕೋಕಿಲಂ = ಕೋಗಿಲೆ; ಮಂ
ಡಕಂ = ಮಂಡಗೆ; ಪಾದುಕಂ = ಪಾವುಗೆ (0. r. ಹಾವುಗೆ); ಹಂಸಂ = ಅಂಚೆ;
ಅರ್ಕ್ಕಂ = ಎರ್ಕ್ಕೆ.

ಆತ್ವಕ್ಕೆತ್ವಂ — ಕಂಬಲಂ = ಕಂಬಳಿ; ಮಾಘಂ = ಮಾಗಿ; ಬರ್ಬುಲಂ =
ಬೊಬ್ಬಲಿ (0. r. ಬಬ್ಬಲಿ); ಭೃಂಗಾರಂ = ಬಿಂಗಾರಿ; ಪಾಟಳಂ = ಪಾದರಿ
(0. r. ಹಾದರಿ); ಕುಕ್ಕುಟಂ = ಕೋಪಿ; ಅರ್ಗಲಂ = ಅಗುಪಿ; ಕುದ್ದಾಲಂ =
ಗುದ್ದಲಿ; ಆಪಾಥಂ = ಆಪಡಿ (0. r. ಅಪಡಿ); ಸಸ್ಯಂ = ಸಸಿ.

ಆತ್ವಕ್ಕೆತ್ವಂ — ದಂಡಂ = ದಂಡು; ವಾಟಂ = ಬಾಡು; ವಾದಂ = ಬಾಡು;
ಸ್ಥಟಿಕಂ = ಸಳಿಕು; ರೂಪಂ = ರೂಪು, ರೂವೆಂದುಮುಂಟು; ಕೂಟಂ = ಕೋ
ಡು; ಸುಲ್ವಂ (ಶುಲ್ವಂ) = ಸುಲು, (0. r. ಸುಲೆಂದು, ಸುಲುವೆಂದು ಕಿಸು
ವೊನ್); ಕಾಚ = ಗಾಜು (0. r. ಕಾಜು); ಅಕ್ಷಂ = ಅಚ್ಚು; ಅಮೃತಂ = ಅ
ಮದು; ಧಾಪುಂ = ದಾವು; ಮುರೀಚಂ = ಮೆಳಸು (ಮೆಪಿಸು); ದ್ಯೂತಂ =
ಜೂದು (0. r. ಜೂಜು); ತರಂಗಂ = ತರಂಗು; ಪೇಟ್ಟಂ = ಪೆಟ್ಟು; ಪಿಷ್ಟಂ =
ಹಿಟ್ಟು.

ಸೂತ್ರಂ. || ೨೭೯ ||

Final ಉ becomes
ಱ; ಱ becomes
ಉ or ಏ; a final
vowel is also
elided.

ನೆಲೆಗೊಂಡುತ್ವಕ್ಕಿತ್ತಂ |
ಕೆಲವೆಡೆಯಿತ್ವಕ್ಕಮುತ್ವಮುಂ ಹ್ರಸ್ವತೆಯ- ||
ಗ್ಗಲಿಸಿದ್ವೆತ್ವಮುಮಂತ್ಯ |
ಸ್ಥಲಸ್ವರಕ್ಕೊರ್ಮೆ ಲೋಪಮುಂ ಸಂಭವಿಕುಂ. || ೨೯೩ ||

ಪದಚ್ಛೇದಂ.— ನೆಲೆಗೊಂಡ ಉತ್ವಕ್ಕೆ ಇತ್ವಂ, ಕೆಲ ಎಡೆಯ ಇತ್ವಕ್ಕಂ ಉತ್ವಮುಂ
ಹ್ರಸ್ವತೆ ಆಗ್ಗಲಿಸಿ ಇದ್ದ ಎತ್ವಮುಂ, ಅಂತ್ಯಸ್ಥಲಸ್ವರಕ್ಕೆ ಒರ್ಮೆ ಲೋಪಮುಂ ಸಂಭವಿಕುಂ.

ಬೇಕು, ಯಥಾಸ್ವಯಂ.— ನೆಲೆಗೊಂಡ = ಪದಾಂತಂಗಳಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಂಡ; ಉತ್ವ
ಕ್ಕೆ = ಉಕಾರಕ್ಕೆ; ಇತ್ವಂ = ಇಕಾರಂ ಬರ್ಪುದು; ಕೆಲವೆಡೆಯ = ಕೆಲವು ತಾವಿನ; ಇತ್ವಕ್ಕಂ =
ಇಕಾರಕ್ಕೆಯುಂ; ಉತ್ವಮುಂ = ಉಕಾರವುಂ; ಹ್ರಸ್ವತೆ = ಹ್ರಸ್ವತ್ವಂ; ಆಗ್ಗಲಿಸಿದ್ವೆತ್ವಮುಂ =
ನೆಗ್ಗಲಿಸಿದ್ವೆ ಎಕಾರವುಂ ಬರ್ಪುದು; ಅಂತ್ಯಸ್ಥಲಸ್ವರಕ್ಕೆ = ಕಡೆಯಣ ಸ್ವರಕ್ಕೆ; ಒರ್ಮೆ = ಒಂದು
ಬಾರಿ; ಲೋಪಮುಂ = ಅದರ್ಶನಮುಂ; ಸಂಭವಿಕುಂ = ಸಂಭವಿಸುವುದು.

ಪೃತ್ತಿ.— ಪದಾಂತ್ಯದುಕಾರಕ್ಕಿಕಾರಮಕ್ಕುಂ; ಕೆಲವೆಡೆಯಿಕಾರಕ್ಕುಕಾ
ರಮುಂ ಹ್ರಸ್ವಮಪ್ಪೆತ್ವಮುಮಕ್ಕುಂ; ಪದಾಂತ್ಯಸ್ವರಕ್ಕೊರ್ಮೆ ಲೋಪ
ಮಕ್ಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ.— ಉತ್ವಕ್ಕಿತ್ತಂ— ಖರ್ಜು = ಕಜ್ಜಿ; ಕುಸ್ತುಂಬುರು = ಕೊ
ತ್ತುಂಬರಿ.

ಇತ್ವಕ್ಕುತ್ವಂ— ಗ್ರಂಥಿ = ಗಂಟು; ಸಂಧಿ = ಸಂದು; ಮಕ್ಕಿ = ಮುಕ್ಕು;
ಮಂತ್ರಿ = ಮಂತು.

ಇತ್ವಕ್ಕಿತ್ತಂ— ಪಂಚಮಿ = ಪಂಚವೆ; ಸಪ್ತಮಿ = ಸತ್ತವೆ; ಅಷ್ಟಮಿ = ಅಟ್ಟ
ವೆ; ಪುಷ್ಕರಣಿ = ಹೊಕ್ಕರಣೆ; ಕುಕ್ಕಿ = ಕುಕ್ಕು; ತುಂಡಿ = ತೊಂಡೆ; ಅತಸಿ =
ಅಗಸೆ; ತುಲಸಿ = ತೊಳಚೆ.

ಅಂತ್ಯಸ್ವರಲೋಪಕ್ಕೆ— ಕೀಲಂ = ಕೀಲ್; ಶೀಲಂ = ಶೀಲ್; ಕೋಣಂ =
ಕೋಣ್; ಪ್ರಮಾಣಂ = ಪವಣ್; ವಿನಾಸಂ = ವಿನಾನ್; ನೀರಂ = ನೀರ್; ಮು
ಕುಳಂ = ಮುಗುಳ್.

ಸೂತ್ರಂ. || ೨೮೦ ||

ಆಶ್ಚರ್ಯಂ, ಪ್ರಗ್ರಹಂ,
ವಿಜ್ಞಾಪನಂ, ಕಪಿಂಜ
ಳಂ, ಅಂಗಿರಸಂ, ಗ್ರಹ
ಣಂ become ಆಚ್ಚರಿ,
ಹಗ್ಗಂ, ಬಿನ್ನಪಂ, ಕಪಿಂ
ಜು, ಅಂಗಿರಂ, ಗರಣಂ.

ಮಹಿ ಪೊಗವಿಶ್ವಾರ್ಯಪ್ರ- |
ಗ್ರಹವಿಜ್ಞಾಪನಕಪಿಂಜಳಾಂಗಿರಸಾಂತ್ಯ- ||
ಕ್ಕೆ ಹಿತಂ ಲೋಪವಿಧಾನಂ |
ಗ್ರಹಣಕ್ಕಂ ಗರಣಮಾಯ್ತು ಶಬ್ದಾದೇಶಂ. || ೨೮೦ ||

ಪದಚ್ಛೇದಂ. — ಮಹಿ ಪೊಗವಿಶ್ವ ಆಶ್ಚರ್ಯಪ್ರಗ್ರಹವಿಜ್ಞಾಪನಕಪಿಂಜಳಾಂಗಿರಸಾಂತ್ಯಕ್ಕೆ ಹಿತಂ ಲೋಪವಿಧಾನಂ; ಗ್ರಹಣಕ್ಕಂ ಗರಣಂ ಆಯ್ತು ಶಬ್ದಾದೇಶಂ.

ಟೀಕು, ಯಥಾನ್ವಯಂ. — ಮಹಿ = ಭೂಮಿ; ಪೊಗವಿಶ್ವ = ಕೊಂಡಾದುವ; ಆಶ್ಚರ್ಯ = ಆಶ್ಚರ್ಯವೆಂಬ ಶಬ್ದದ; ಪ್ರಗ್ರಹ = ಪ್ರಗ್ರಹವೆಂಬ ಶಬ್ದದ; ವಿಜ್ಞಾಪನ = ವಿಜ್ಞಾಪನವೆಂಬ ಶಬ್ದದ; ಕಪಿಂಜಳ = ಕಪಿಂಜಳವೆಂಬ ಶಬ್ದದ; ಅಂಗಿರಸ = ಅಂಗಿರಸವೆಂಬ ಶಬ್ದದ; ಅಂತ್ಯಕ್ಕೆ = ಕಡೆಗೆ; ಲೋಪವಿಧಾನಂ = ಅದರ್ಶನಂ; ಹಿತಂ = ಹಿತವಾಗುವುದು; ಗ್ರಹಣಕ್ಕಂ = ಗ್ರಹಣವೆಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕಿಯುಂ; ಗರಣಂ = ಗರಣವೆಂದು; ಶಬ್ದಾದೇಶಂ = ಶಬ್ದಕ್ಕಾದೇಶಂ; ಆಯ್ತು = ಆಯ್ತು.

ವೃತ್ತಿ. — ಈ ಶಬ್ದಗಳ ಕಡೆಯಕ್ಕರಕ್ಕೆ ಲೋಪಂ; ಗ್ರಹಣಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಗರಣ ಮೆಂದಾದೇಶಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ಆಶ್ಚರ್ಯಂ = ಆಚ್ಚರಿ; ಪ್ರಗ್ರಹಂ = ಹಗ್ಗಂ; ವಿಜ್ಞಾಪನಂ = ಬಿನ್ನಪಂ; ಕಪಿಂಜಳಂ = ಕಪಿಂಜು; ಅಂಗಿರಸಂ = ಅಂಗಿರಂ; ಗ್ರಹಣಂ = ಗರಣಂ.

ಸೂತ್ರಂ. || ೨೮೧ ||

ಕ್ರೂರಂ, ಪ್ರಾಕಾರಂ,
ಗ್ರಾಮಾಣಂ Lecome
ಕೂಟಿ, ಪಾಗಲ,
ಗಾವಿಲಂ.

ಕ್ರೂರಪ್ರಾಕಾರಂಗಳ |
ಮೇರಿಯ ರೇಫಕ್ಕೆ ತರದೆ ಒಬ್ಬಿಲತ್ವಂಗಳ್ ||
ಪೂರಿಪುವಸ್ವರವಿಧಿಯಿಂ
ಸಾರಂ ಗ್ರಾಮಾಣಣತ್ವದೆಡೆಗೆ ಲಕಾರಂ. || ೨೮೧ ||

ಪದಚ್ಛೇದಂ. — ಕ್ರೂರಪ್ರಾಕಾರಂಗಳ ಮೇರಿಯ ರೇಫಕ್ಕೆ ತರದೆ ಒಬ್ಬಿಲತ್ವಂಗಳ್ ಪೂರಿಪುವು ಆಸ್ವರವಿಧಿಯಿಂ; ಸಾರಂ ಗ್ರಾಮಾಣಣತ್ವದ ಎಡೆಗೆ ಲಕಾರಂ.

ಟೀಕು, ಯಥಾನ್ವಯಂ. — ಕ್ರೂರಪ್ರಾಕಾರಂಗಳ = ಕ್ರೂರವೆಂಬ ಪ್ರಾಕಾರವೆಂಬ ಶಬ್ದಂಗಳ; ಮೇರಿಯ = ಅಂತ್ಯದ; ರೇಫಕ್ಕೆ = ರೇಫೆಗೆ; ತರದೆ = ತರುವಾಯವೆಂದೆ; ಒಬ್ಬಿಲತ್ವಂಗಳ್ = ಒಬ್ಬಿ ಲಕಾರಂಗಳ್; ಆಸ್ವರವಿಧಿಯಿಂ = ವ್ಯಂಜನದ ವಿಧಿಯೆಂದೆ; ಪೂರಿಪುವು = ಪೂರೈಸು

ವೃತ್ತಃ; ಗ್ರಾಮಾಣಣತ್ವದ = ಗ್ರಾಮಾಣವೆಂಬ ಶಬ್ದದ ಣಕಾರದ; ಎದೆಗೆ = ತಾವಿಗೆ; ಲಕಾರಂ = ಲತ್ವಂ; ಸಾರಂ = ಶ್ರೇಷ್ಠವಾಗುವುದು.

ವೃತ್ತಿ.— ಕ್ರೂರ ಪ್ರಾಕಾರಂಗಳ ರೇಫೆಗೆ ಸುವಿಧಿಯಿಂ ಹಿಲಿಸುಂ ಲಕಾರಮುಂ ವ್ಯಂಜನರೂಪದಿನಕ್ಕುಂ; ಗ್ರಾಮಾಣಶಬ್ದದ ಣಕಾರಕ್ಕೆ ಲಕಾರಮುಕ್ಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ.— ಕ್ರೂರಂ = ಕೂಲಿ; ಪ್ರಾಕಾರಂ = ವಾಗಲ್; ಗ್ರಾಮಾಣಂ = ಗಾವಿಲಂ.

5. Further changes.

ಸೂತ್ರಂ. || ೨೮೨ ||

<p>ತ್ವ, ಸ್ವ, ವ್ಯ, ವ್ಯ, ಲ್ವ, ಷ್ವ, ಷ್ವ, ತ್ವ lose their ಷ; ಸ್ವ loses its ನ; ಷ್ವ, ಸ್ವ, ಕ್ವ, ನ್ಯ, ವ್ಯ, ಶ್ಯ, ಷ್ಯ lose their ಯ;— and then some other changes also happen.</p>	<p>ಶ ಸ ದ ಧ ಲ ಜ ಳ ತದಿಂ ಕೆಳ- ಗೆ ಸಲ್ಪ ವತ್ವಂ ಸ್ನುಕಾರನತ್ವಂ ಮತ್ತಂ ಜ ಸ ಕ ನ ವ ಶ ಷದ ಯತ್ವಂ ಪ್ರಸನ್ನಭಾವದೊಳೆ ತಳ್ತು ಲೋಪಮನಾಳ್ಕುಂ. ೨೮೬ </p>
---	--

ಪದಚ್ಛೇದಂ.— ಶಸದಧಲಜಳತದಿಂ ಕೆಳಗೆ ಸಲ್ಪ ವತ್ವಂ, ಸ್ನುಕಾರನತ್ವಂ, ಮತ್ತಂ ಜಸಕನವಶಷದ ಯತ್ವಂ ಪ್ರಸನ್ನಭಾವದೊಳೆ ತಳ್ತು ಲೋಪಮಂ ಆಳ್ಕುಂ.

ಟೀಕು, ಯಥಾನ್ವಯಂ.— ಶಸದಧಲಜಳತದಿಂ = ಶಕಾರ ಸಕಾರ ದಕಾರ ಧಕಾರ ಲಕಾರ ಜಕಾರ ಳಕಾರ ತಕಾರಂಗಳೆಂಬೆ; ಕೆಳಗೆ ಸಲ್ಪ ವತ್ವಂ = ಕೆಳಗೆ ಸಲ್ಪ ವಕಾರಂ; ಸ್ನುಕಾರನತ್ವಂ = ಸ್ನುಕಾರದ ನಕಾರಂ; ಮತ್ತಂ = ಬಳಿಕಂ; ಜಸಕನವಶಷದ = ಜಕಾರ ಸಕಾರ ಕಕಾರ ನಕಾರ ವಕಾರ ಶಕಾರ ಷಕಾರಂಗಳ; ಯತ್ವಂ = ಅಡಿಯಣ ಯಕಾರಂ; ಪ್ರಸನ್ನಭಾವದೊಳೆ = ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷದ ಭಾವದಲ್ಲಿಯೆ; ತಳ್ತು = ಕೂಡಿ; ಲೋಪಮಂ = ಅದರ್ಶನಮಂ; ಆಳ್ಕುಂ = ತಾಳ್ಕುವು.

ವೃತ್ತಿ.— ಶಕಾರ-ಸಕಾರ-ದಕಾರ-ಧಕಾರ-ಲಕಾರ-ಜಕಾರ-ಳಕಾರ-ತಕಾರದ ಕೆಳಗಣ ವತ್ವಕ್ಕೆ ಲೋಪಂ; ಸ್ನುಕಾರದ ನಕಾರಕ್ಕೆ ಲೋಪಂ; ಜಕಾರ-ಸಕಾರ-ಕಕಾರ-ನಕಾರ-ವಕಾರ-ಶಕಾರ-ಷಕಾರದ ಕೆಳಗಿದರ್ ಯತ್ವಕ್ಕೆ ಲೋಪಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ.— ವತ್ವಲೋಪಕ್ಕೆ— ಈಶ್ವರಂ = ಈಸರಂ; ಶಾಶ್ವತಂ = ಸಾಸತಂ; ಶ್ವಾನಂ = ಸಾನಂ; ಶ್ವೇತಂ = ಸೇತಂ;— ಸ್ವರ್ಗಂ = ಸಗ್ಗಂ; ಸ್ವಾಮಿ = ಸಾ

ಮಿ; ಸ್ವಯಂಭು = ಸಯಂಬು; ಸ್ವರಂ = ಸರಂ; ತಪಸ್ವಿ = ತಪಸಿ, ತವಸಿಯೆಂದು ಮುಂಟು; ಸ್ವರೂಪಂ = ಸರೂಪಂ; ಸ್ವಾತಿ = ಸಾತಿ; ಸರಸ್ವತಿ = ಸರಸತಿ; — ದ್ವೀಪಂ = ದೀಪಂ, ದೀವಿಯೆಂದು ಮುಂಟು; ದ್ವಾರವಟ್ಟಂ = ದಾರವಟ್ಟಂ; ದ್ವಿಗುಣಂ = ದುಗುಣಂ; — ಧ್ವನಿ = ದನಿ; — ಸುಲ್ವಂ (ಶುಲ್ವಂ) = ಸುಲು, ಸುಲ್ ಎಂದು ಮುಂಟು; — ಜ್ವಾಲಾ = ಜಾಳೆ; ಜ್ವರಂ = ಜರಂ; — ಬಿಕ್ಷಂ = ಕಿಲ್; 0. 1. ಬಿಕ್ಷ = ಬಿಳ್; — ತ್ವರಿತಂ = ತುರಿಹಂ.

ಸ್ನುಕಾರನತ್ವಲೋಪಕ್ಕೆ — ಸ್ನುಷಾ = ಸೊಸೆ.

ಯತ್ಪ್ರಲೋಪಕ್ಕೆ — ಜ್ಯೋತಿ = ಜೋತಿ; ಜ್ಯೋತಿಷಂ = ಜೋಯಿಸಂ; — ಸಸ್ಯಂ = ಸಸಿ; ಕಾಂಸ್ಯಂ = ಕಂಚು; ಆಲಸ್ಯಕಂ = ಆಲಸುಗೆ; ಅವಾವಾಸ್ಯಾ = ಅವಾಸೆ, ಅವಸೆಯೆಂದು ಮುಂಟು; — ಮಾಣಿಕ್ಯಂ = ಮಾಣಿಕಂ; — ನ್ಯೂನಂ = ಸೂನಂ; ನ್ಯಾಯಂ = ನೇಯಂ (0. 1. ನಾಯಂ); — ವ್ಯಥೆ = ಬೆತೆ (0. 1. ವೆತೆ); ವ್ಯಂಜನಂ = ಬೆಂಜನಂ; ವ್ಯವಹಾರಂ = ಬೇಹಾರಂ (0. 1. ವೆವಹಾರಂ); — ವಾಂಶ್ಯಂ = ವಾಸಂ; ಶ್ಯಾಮವರ್ಣಂ = ಸಾಮವರ್ಣಂ; — ಆಯುಷ್ಯಂ = ಆಯಿಸಂ (0. 1. ಆಯುಸಂ).

ಸೂತ್ರಂ. || ೨೮೩ ||

ಯತ್ಪದ ಸತ್ಪದ ಚತ್ಪದ |
 ಜ becomes ಯ, ಸ, ದತ್ಪದ ವಿಧಿ ಜತ್ಪದಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸಿಕುಂ ||
 ಚ, ದ; ಭ becomes ಭತ್ಪಕ್ಕೆ ಹ ವ ವಮಕ್ಕುಂ |
 ಘ, ಸ, ವ; ರ becomes ಲ or ಳ.
 ರತ್ಪಕ್ಕಂ ಲ ಳಮುಮಕ್ಕುಮೋರೊಂದೆಡೆಯೊಳ್. || ೨೮೩ ||

ವದಚ್ಛೇದಂ. — ಯತ್ಪದ ಸತ್ಪದ ಚತ್ಪದ ದತ್ಪದ ವಿಧಿ ಜತ್ಪದಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸಿ ಇಕುಂ; ಭತ್ಪಕ್ಕೆ ಹವವಂ ಆಕ್ಕುಂ; ರತ್ಪಕ್ಕಂ ಲಳಮುಂ ಆಕ್ಕುಂ ಓರ್ ಒಂದು ಎಡೆಯೊಳ್.

ಟೀಕು, ಯಥಾನ್ವಯಂ. — ಜತ್ಪದಲ್ಲಿ = ಜಕಾರದಲ್ಲಿ; ಯತ್ಪದ = ಯಕಾರದ; ಸತ್ಪದ = ಸಕಾರದ; ಚತ್ಪದ = ಚಕಾರದ; ದತ್ಪದ = ದಕಾರದ; ವಿಧಿ = ವಿಧಿ; ಸಂಭವಿಸಿಕುಂ = ಹುಟ್ಟುವುದು; ಭತ್ಪಕ್ಕೆ = ಭಕಾರಕ್ಕೆ; ಹವವಂ = ಹಕಾರಪಕಾರವಕಾರಂ; ಆಕ್ಕುಂ = ಆಗುವುದು; ಓರೊಂದೆಡೆಯೊಳ್ = ಒಂದೊಂದು ತಾವಿನಲ್ಲಿ; ರತ್ಪಕ್ಕಂ = ರೇಫಗಂ; ಲಳಮುಂ = ಲಕಾರಳಕಾರಮುಂ; ಆಕ್ಕುಂ ಆಗುವುದು.

ವೃತ್ತಿ. — ಯತ್ನಮುಂ ಸತ್ಯಮುಂ ದತ್ತಮುಂ ಚತ್ತಮುಂ ಬತ್ತಕ್ಕಾದೇಶ
ಮಕ್ಕುಂ; ಭತ್ತಕ್ಕೆ ಹತ್ತಮುಂ ಪತ್ತಮುಂ ವತ್ತಮುಮಕ್ಕುಂ; ರೇಫಗೆ ಲತ್ತಮುಂ
ಳತ್ತಮುಂ ಕಿರಿದೆಡೆಯೊಳಕ್ಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ಜತ್ತಕ್ಕೆ ಯತ್ನಂ — ರಾಜಂ = ರಾಯಂ.

ಜತ್ತಕ್ಕೆ ಸತ್ಯಂ — ಕುಟಜಕಂ = ಕೊಡಸಿಗೆ.

ಜತ್ತಕ್ಕೆ ದತ್ತಂ — ಮುಂಜಂ = ಮೊದೆ.

ಜತ್ತಕ್ಕೆ ಚತ್ತಂ — ಲಾಮಜ್ಜಂ = ಲಾಮಜ್ಜಂ (0. 1. ಲಾಮಜಂ).

ಭತ್ತಕ್ಕೆ ಹತ್ತಂ — ವಲ್ಲಭಂ = ಬಲ್ಲಹಂ.

ಭತ್ತಕ್ಕೆ ಪತ್ತಂ — ಭಂಡಿವಾಳಂ = ಪಿಂಡಿವಾಳಂ.

ಭತ್ತಕ್ಕೆ ವತ್ತಂ — ವೃಷಭಂ = ಬಸವಂ.

ರೇಫಗೆ ಲತ್ತಂ — ಕುಠಾರಂ = ಕೊಡಲಿ.

ರೇಫಗೆ ಳತ್ತಂ — ಮರೀಚಂ = ಮೆಳಸು, (ಮೆಲಿಸು).

ಸೂತ್ರಂ || ೨೮೪ ||

ಢ್ಢ becomes ಡ್ಡ, ಢ್ಢ,
or ಢ್ಢ್ಢ; ಢ becomes
ಞ; ಷ್ಢ becomes
ಢ್ಢ, ಷ್ಢ, or ಷ್ಢ;
ಷ್ಢ becomes ಷ್ಢ, or ಷ್ಢ.

ಡತ್ತಂ ಜತ್ತಂ ದ್ವಿತ್ವಾ- |
ದ್ವಿತ್ವ ಧಕಾರಕ್ಕೆ ಯೋಗವಾಹಮನಾಳ್ವಾ ||
ಷತ್ತಕ್ಕೆ ಡತ್ತಟತ್ತಂ
ದ್ವಿತ್ವದಿನಕ್ಕುಂ ಟಕಾರಮೊರ್ಮದ್ವಿತ್ವಂ. || ೨೮೪ ||

ವದಕ್ಕೇದಂ. — ಡತ್ತಂ ಜತ್ತಂ ದ್ವಿತ್ವಾದ್ವಿತ್ವ ಧಕಾರಕ್ಕೆ; ಯೋಗವಾಹಮಂ ಆಢ್ಢ ಆ
ಷತ್ತಕ್ಕೆ ಡತ್ತಟತ್ತಂ ದ್ವಿತ್ವದಿಂ ಆಕ್ಕುಂ; ಟಕಾರಂ ಒರ್ಮ ಅದ್ವಿತ್ವಂ.

ಅನ್ವಯಂ. — ದ್ವಿತ್ವಾದ್ವಿತ್ವ ಧಕಾರಕ್ಕೆ ಡತ್ತಂ ಜತ್ತಂ ಎಂಬುದನ್ವಯಂ.

ಟೀಕು. — ದ್ವಿತ್ವಾದ್ವಿತ್ವಧಕಾರಕ್ಕೆ = ದ್ವಿತ್ವದ (ಮತ್ತು) ಅದ್ವಿತ್ವದ ಧಕಾರಕ್ಕೆ; ಡತ್ತಂ =
ಡಕಾರಂ; ಜತ್ತಂ = ಜಕಾರಂ; ಆಕ್ಕುಂ = ಅದ್ವಿತ್ವವಾಗಿ ದ್ವಿತ್ವವಾಗಿ ಆಗುವುದು; ಯೋಗವಾಹ
ಮಂ = ಯೋಗವಾಹಮಂ; ಆಢ್ಢ ಷತ್ತಕ್ಕೆ = ತಾಢ್ಢ ಆ ಷಕಾರಕ್ಕೆ; ಡತ್ತಟತ್ತಂ = ಡಕಾರ
ಟಕಾರಂಗಳ್; ದ್ವಿತ್ವದಿಂ = ಒತ್ತಿಸೊಡನೆ ಆಗುವುದು; ಟತ್ತಂ = ಟಕಾರಂ; ಒರ್ಮ = ಒಂವು
ಬಾರಿ; ಅದ್ವಿತ್ವಂ = ಅದ್ವಿತ್ವವಿಲ್ಲದುದು ಆಗುವುದು.

ವೃತ್ತಿ-—ದ್ವಿತ್ವಮುಮದ್ವಿತ್ವಮುಮಸ್ವ ಧಕಾರಕ್ಕೆ ತದನುರೂಪಮಾಗಿ ಡಕಾರಮುಂ ಜಕಾರಮುಮಕ್ಕುಂ; ಆ ಯೋಗವಾಹದ ಷತ್ತಕ್ಕೆ ದ್ವಿತ್ವದ ಡಕಾರಮುಂ ಟಕಾರಮುಮಕ್ಕುಂ; ದ್ವಿತ್ವರಹಿತಮಸ್ವ ಟತ್ವಮೂರ್ಮಯಕ್ಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ.—ದ್ವಿತ್ವಧಕಾರಕ್ಕೆ ಡಕಾರಂ—ವರ್ಧಕಿ=ಬಡ್ಡಗಿ, ಬಡಗಿಯುಮಕ್ಕುಂ.

ದ್ವಿತ್ವಧಕಾರಕ್ಕೆ ಜಕಾರಂ—ಪದ್ಧತಿ=ವಜ್ಜಿ (0. r. ಹೆಜ್ಜೆ), ಪದ್ಧತಿಯೆಂಬ ಶಬ್ದದ ತಕಾರಕ್ಕೆ ಲೋಪಮುಂಟು.

ಅದ್ವಿತ್ವಧಕಾರಕ್ಕೆ ಜಕಾರಂ—ಧಾತು=ಜಾದು.

ಯೋಗವಾಹಷಕಾರಕ್ಕೆ ಡತ್ವಂ—ಕಾಷ್ಟಂ=ಕಡ್ಡಿ.

ಆ ಷಕಾರಕ್ಕೆ ಟತ್ವಂ—ನಿಷ್ಠಾ=ನಿಟ್ಟೆ; ನಿಷ್ಠಾರಂ=ನಿಟ್ಟುರಂ; ಗೋಷ್ಠೀ=ಗೋಟ್ಟೆ; ಷಷ್ಟೀ=ಷಟ್ಟೆ; ಮಂಜಿಷ್ಠಕಂ=ಮಂಜಿಟ್ಟಿಗೆ; ಅಂಗುಷ್ಠಂ=ಉಂಗುಟ್ಟಂ; (ಈ ಎರಡು ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ವಿಕಲ್ಪಂ ಮಂಜಿಟ್ಟಿಗೆ, ಉಂಗುಟ್ಟಂ;) ದುಷ್ಠಂ=ದುಟ್ಟಂ; ನಷ್ಟಿ=ನಟ್ಟೆ; ಸೃಷ್ಟಿ=ಸಿಟ್ಟೆ; ಕಷ್ಟಂ=ಕಟ್ಟಂ; ಪಿಷ್ಟಂ=ಪಿಟ್ಟು (0. r. ಪಿಟ್ಟು); ಮುಷ್ಟಿಕಾ=ಮುಟ್ಟಿಗೆ; ಇಷ್ಟಕಾ=ಇಟ್ಟಿಗೆ.

ಆ ಷಕಾರಕ್ಕೆ ಅದ್ವಿತ್ವಟಕಾರಂ—ಪ್ರತಿಷ್ಠಾ=ಹದಿಬೆ (0. r. ಪದಿತೆ); ಜ್ಯೇಷ್ಠಾ=ಜೇಟೆ; ಸಾರಾಷ್ಟ್ರಂ=ಸೊರಟಂ.

ಸೂತ್ರಂ. || ೨೮೫ ||

ವಿದಿತಂ ದಾಡಿಮಕೂಷ್ಮಾಂ- |

ವಾಡಿಮಂ, ಕೂಷ್ಮಾಂ
ಡಂ become ದಾಳಿಂ
ಬಂ, ಕುಂಬಳಂ.

ಡದ ಮತ್ಸಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಬತ್ವಂ ಕೂಷ್ಮಾಂ- ||

ಡದ ಷತ್ವಕ್ಕುಂ ಬಿಂದುಗ- |

ಮುದಯಿಸುಗುಂ ಲೋಪವೃತ್ತಿ ಲಕ್ಷಣವಿಧಿಯಿಂ.

|| ೨೮೬ ||

ವದಚ್ಛೇದಂ.—ವಿದಿತಂ ವಾಡಿಮಕೂಷ್ಮಾಂಡದ ಮತ್ಸಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಬತ್ವಂ; ಕೂಷ್ಮಾಂ ಪದ ಷತ್ವಕ್ಕುಂ ಬಿಂದುಗಂ ಉದಯಿಸುಗುಂ ಲೋಪವೃತ್ತಿ ಲಕ್ಷಣವಿಧಿಯಿಂ.

ಅನ್ವಯಂ.— ದಾಡಿಮಕೂಷ್ಮಾಂಡದ ಮತ್ಸಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಬತ್ತಂ ವಿಹಿತಂ; ಕೂಷ್ಮಾಂಡದ ವತ್ಸಕ್ಕೆಂ ಬಿಂದುಗಂ ಲಕ್ಷಣವಿಧಿಯಿಂ ಲೋಪವೃತ್ತಿ ಉದಯಿಸುಗುಂ.

ಟೀಕು.— ದಾಡಿಮಕೂಷ್ಮಾಂಡದ = ದಾಡಿಮವೆಂಬ ಕೂಷ್ಮಾಂಡವೆಂಬ ತಬ್ಬಂಗಳ್; ಮತ್ಸಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ = ಮಕಾರದ ತಾವಿನಲ್ಲಿ; ಬತ್ತಂ = ಬಕಾರಂ; ವಿಹಿತಂ = ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗುವುದು; ಕೂಷ್ಮಾಂಡದ = ಕೂಷ್ಮಾಂಡ ಶಬ್ದದ; ವತ್ಸಕ್ಕೆಂ = ವಕಾರಕ್ಕಿಯುಂ; ಬಿಂದುಗಂ = ಬಿಂದುವಿಂಗೆಯುಂ; ಲಕ್ಷಣವಿಧಿಯಿಂ = ಲಕ್ಷಣವಿಧಿಯಿಂ; ಲೋಪವೃತ್ತಿ = ಲೋಪದ ವರ್ತನೆ; ಉದಯಿಸುಗುಂ = ಹುಟ್ಟುವುದು.

ವೃತ್ತಿ.— ದಾಡಿಮಕೂಷ್ಮಾಂಡಂಗಳ ಮತ್ಸಕ್ಕೆ ಬತ್ತಂ; ಕೂಷ್ಮಾಂಡದ ವಕಾರಕ್ಕೆಂ ಬಿಂದುಗಂ ಲೋಪಮಕ್ಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ.— ದಾಡಿಮಂ = ದಾಳಿಂಬಂ; ಕೂಷ್ಮಾಂಡಂ = ಕುಂಬಳಂ.

ಸೂತ್ರಂ. || ೨೮೬ ||

First and second syllables receive the Bindu; a Bindu is sometimes dropped.

ಸಮನಿಸುಗುಮಾದಿವರ್ಣಾಂ- |
ತಿಮದೊಳಮೆರಡನೆಯ ವರ್ಣದಂತಿಮದೊಳಮಾ ||
ಸಮುಚಿತಬಿಂದುಸ್ಥಿತಿ ಬಿಂ- |
ದುಮಂತಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಬಿಂದುಲೋಪಂ ಬಹುಳಂ. || ೩೦೦ ||

ವದಚ್ಛೇದಂ.— ಸಮನಿಸುಗುಂ ಆದಿವರ್ಣಾಂತಿಮದೊಳಂ ಎರಡನೆಯ ವರ್ಣದ ಅಂತಿಮದೊಳಂ ಆ ಸಮುಚಿತಬಿಂದುಸ್ಥಿತಿ; ಬಿಂದುಮಂತ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಬಿಂದುಲೋಪಂ ಬಹುಳಂ.

ಟೀಕು, ಯಥಾನ್ವಯಂ.— ಆದಿವರ್ಣಾಂತಿಮದೊಳಂ = ಆದ್ಯಕ್ಷರದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿಯುಂ; ಎರಡನೆಯ ವರ್ಣದ = ಎರಡನೆಯಕ್ಷರದ; ಅಂತಿಮದೊಳಂ = ಕಡೆಯಲ್ಲಿಯುಂ; ಆ ಸಮುಚಿತಬಿಂದುಸ್ಥಿತಿ = ಆಯುಚಿತವಾದ ಬಿಂದುವಿನ ಸ್ಥಿತಿ; ಸಮನಿಸುಗುಂ = ಪ್ರಾಸ್ತಿಸುವುದು; ಬಿಂದುಮಂತಶಬ್ದಕ್ಕೆ = ಬಿಂದುವುಳ್ಳ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ; ಬಹುಳಂ = ಬಹುಳವಾಗಿ; ಬಿಂದುಲೋಪಂ = ಬಿಂದುವಿನ ಲೋಪಂ ಪ್ರಾಸ್ತಿಸುವುದು.

ವೃತ್ತಿ.— ಮೊದಲಕ್ಷರದ ಕಡೆಯೊಳಮೆರಡನೆಯಕ್ಷರದ ಕಡೆಯೊಳಮುಚಿತವಾಗಿ ಬಿಂದುವಕ್ಕುಂ; ಬಿಂದುಯುಕ್ತಶಬ್ದಂಗಳ್ಗೆ ಬಹುಳದಿಂ ಲೋಪಮಕ್ಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ.— ಆದ್ಯಕ್ಷರದ ಬಿಂದುವಿಗೆ—ಮೇರಿ (0. r. ಮೇರಿ) = ಮೇರಿ; ತಾತಂ = ತಂದೆ; ಕೂಪ್ಪಾಡಂ = ಕುಂಬಳಂ; ಮರ್ಕಟಂ = ಮರ್ಕಟಂ, ಮಕ್ಕಡಮೆಂದುಮುಂಟು.

ದ್ವಿತೀಯಾಕ್ಷರದ ಬಿಂದುವಿಗೆ—ಕ್ರಮುಕಂ = ಕ್ರಮುಗು; ದಾಡಿಮಂ = ದಾಡಿಮಂ.

ಬಿಂದುಲೋಪಕ್ಕೆ—ವಾಂಶ್ಯಂ = ವಾಸಂ; ಮುಂಚಂ = ಮೊದೆ; ಸಂಸ್ಕೃತಂ = ಸಂಸ್ಕೃತಂ; ಲಾಂಛನಂ (0. r. ಲಾಂಛನಂ) = ಲಕ್ಷಣಂ.

ಬಹುಳಮಾಗಿ ಲೋಪಮಿಲ್ಲ — ಮಂಥನಿ = ಮಂಥನಿ; ಸಂಘಾತಂ = ಸಂಘಾತಂ; ಅಂಕುಶಂ = ಅಂಕುಶಂ.

ಸೂತ್ರಂ. || ೨೮೭ ||

ಪದದೇರಡನೆಯಕ್ಷರದ - |

In the second syllable ಆ becomes ಎ; also ಆ becomes ಏ; ಊ becomes ಆ; and a long vowel is shortened. The last occurs also in the third syllable.

ತ್ವದೊಳೆತ್ತಂ ಪ್ರಸ್ವದೆತ್ತಮಾತ್ವಕ್ಕೂತ್ವ - ||

ಕ್ಕುದಯಿಕುಮತ್ವಸ್ಥಿತಿ ಬಹು- |

ಳದೆ ವೀರ್ಘಂ ಪ್ರಸ್ವಮಾ ತೃತೀಯಾಕ್ಷರಕಂ. || ೩೦೧ ||

ಪದಚ್ಛೇದಂ.— ಪದದ ಎರಡನೆಯ ಅಕ್ಷರದ ಅತ್ವದೊಳೆ ಎತ್ತಂ; ಪ್ರಸ್ವದ ಎತ್ತಂ ಅತ್ವಕ್ಕೆ; ಊತ್ವಕ್ಕೆ ಉದಯಿಕುಂ ಅತ್ವಸ್ಥಿತಿ; ಬಹುಳದೆ ವೀರ್ಘಂ ಪ್ರಸ್ವಂ, ಆ ತೃತೀಯಾಕ್ಷರಕಂ.

ಅನ್ವಯಂ.— ಪದದ ಎರಡನೆಯಕ್ಷರದ ಅತ್ವದೊಳೆ ಎತ್ತಂ; ಅತ್ವಕ್ಕೆ ಪ್ರಸ್ವದೆತ್ತಂ; ಊತ್ವಕ್ಕೆ ಅತ್ವಸ್ಥಿತಿ ಉದಯಿಕುಂ; ಬಹುಳದೆ, ಆ ತೃತೀಯಾಕ್ಷರಕಂ, ವೀರ್ಘಂ ಪ್ರಸ್ವಂ.

ಟೀಕು.— ಪದದ = ಪದಂಗಳ; ಎರಡನೆಯಕ್ಷರದ = ಎರಡನೆಯಕ್ಷರದ; ಅತ್ವದೊಳೆ = ಅಕ್ಷರದಲ್ಲಿ; ಎತ್ತಂ = ಎಕಾರಂ ಆಗುವುದು; ಅತ್ವಕ್ಕೆ = ಅಕ್ಷರಕ್ಕೆ; ಪ್ರಸ್ವದೆತ್ತಂ = ಪ್ರಸ್ವದ ಎಕಾರಂ ಬರ್ಪುದು; ಊತ್ವಕ್ಕೆ = ಊಕಾರಕ್ಕೆ; ಅತ್ವಸ್ಥಿತಿ = ಅಕ್ಷರದ ಸ್ಥಿತಿ; ಉದಯಿಕುಂ = ಹುಟ್ಟುವುದು; ಬಹುಳದೆ = ಬಹುಳದಿದೆ; ಆ ತೃತೀಯಾಕ್ಷರಕಂ = ಆ ಮೂರನೆಯಕ್ಷರಕ್ಕಂ; ವೀರ್ಘಂ = ವೀರ್ಘಂ; ಪ್ರಸ್ವಂ = ಪ್ರಸ್ವನಾಗುವುದು. ಬಹುಳನಮುಚ್ಚಯಗಳಿಂ ದ್ವಿತೀಯಾಕ್ಷರಕ್ಕಂ ಪ್ರಸ್ವಂ ಬರ್ಪುದು.

ಪೃತ್ತಿ. — ಪದದೇರಡನೆಯಕ್ಕರದತ್ವಕ್ಕೆತ್ತಮುಮಾಕಾರಕ್ಕೆ ಹ್ರಸ್ವೈತ್ತಮು
ಮೂಕಾರಕ್ಕೆತ್ತಮುಮಕ್ಕುಂ; ಆ ದ್ವಿತೀಯಾಕ್ಷರದೀರ್ಘಕ್ಕೆ ಹ್ರಸ್ವಮಕ್ಕುಂ;
ಆ ತೃತೀಯಾಕ್ಷರಕ್ಕಮಂತೆ.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ಅತ್ವಕ್ಕೆತ್ತಂ — ಉಜ್ಜಯನಿ = ಉಜ್ಜೇಣಿ.

ಆತ್ವಕ್ಕೆತ್ತಂ — ರಸಾಯನಂ = ರಸೆಯನಂ.

ಉಕಾರಕ್ಕೆತ್ತಂ — ನಿರೂಪಿಸಿದಂ = ನಿರವಿಸಿದಂ.

ದ್ವಿತೀಯಾಕ್ಷರದೀರ್ಘಕ್ಕೆ ಹ್ರಸ್ವಂ — ಹಿಂಗೂಲಕಂ = ಇಂಗುಲಿಕಂ; ಪ್ರ
ಸಾಧನಂ = ವಸದನಂ; ದ್ವಿತೀಯಾ = ಬಿದಿಗಿ; ತೃತೀಯಾ = ತದಿಗಿ; ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ =
ಅವಸೆ; ಉದ್ಯಾಪನಂ = ಉಜ್ಜವಣೆ; ವಿನಾಯಕಂ = ಬೆನಕಂ.

ತೃತೀಯಾಕ್ಷರದೀರ್ಘಕ್ಕೆ ಹ್ರಸ್ವಂ — ಉತ್ತರೀಯಕಂ = ಉತ್ತರಿಗಿ; ವರ್ಧ
ಮಾನಂ = ಬದ್ಧವಣಂ, ಬದ್ಧವಣಮೆಂದು ಔಡಲಂ.

ಸೂತ್ರಂ. || ೨೮೮ ||

ವ್ಯವಹರಿಸುಗುಮತ್ವಕ್ಕೆ - |

ತ್ವವಿಧಾನಂ ಹ್ರಸ್ವದೋತ್ಪಮುತ್ವಂ ಶಬ್ದ ||

ಪ್ರವಿಧಿತಮಾದುತ್ವಕ್ಕೆ - |

ತ್ವವೃತ್ತಿ ಮೂಱಿನೆಯ ವರ್ಣದೊಳ್ ನೆಲೆಗೊಳ್ಳುಂ

|| ೩೦೨ ||

ಪದಚ್ಛೇದಂ. — ವ್ಯವಹರಿಸುಗುಂ ಅತ್ವಕ್ಕೆ ಇತ್ಯವಿಧಾನಂ, ಹ್ರಸ್ವದ ಓತ್ವಂ, ಉತ್ವಂ;
ಶಬ್ದಪ್ರವಿಧಿತಂ ಆದ ಉತ್ವಕ್ಕೆ ಅತ್ವವೃತ್ತಿ — ಮೂಱಿನೆಯ ವರ್ಣದೊಳ್ — ನೆಲೆಗೊಳ್ಳುಂ.

ಟೀಕು. ಯಥಾನ್ವಯಂ. — ಮೂಱಿನೆಯ ವರ್ಣದೊಳ್ = ಮೂಱಿನೆಯಕ್ಷರದಲ್ಲಿ;
ಅತ್ವಕ್ಕೆ = ಅಕಾರಕ್ಕೆ; ಇತ್ಯವಿಧಾನಂ = ಇಕಾರದ ವಿಧಾನಂ; ಹ್ರಸ್ವದೋತ್ವಂ = ಹ್ರಸ್ವದ ಓಕಾ
ರಂ; ಉತ್ವಂ = ಉಕಾರಂ; ವ್ಯವಹರಿಸುಗುಂ = ವ್ಯವಹರಿಸುವುದು; ಶಬ್ದಪ್ರವಿಧಿತಂ = ಶಬ್ದಂ
ಗಳ್ ಪ್ರಸಿದ್ಧಂ; ಅದುತ್ವಕ್ಕೆ = ಆದ ಉಕಾರಕ್ಕೆ; ಅತ್ವವೃತ್ತಿ = ಅಕಾರದ ವರ್ತನೆ; ನೆಲೆಗೊ
ಳ್ಳುಂ = ನೆಲೆಗೊಂಬುದು.

ವೃತ್ತಿ. — ಶಬ್ದಗಳ ತೃತೀಯಾಕ್ಷರದತ್ವಕ್ಕಿತ್ಯಮುಂ ಪ್ರಸ್ತೋತ್ತಮುಂ ಉತ್ಪಮುಮಕ್ಕುಂ; ಉತ್ಪಕ್ಕುತ್ಪಮಕ್ಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ಅತ್ವದ ಇತ್ವಕ್ಕೆ — ಹಿಂಗೂಲಕಂ = ಇಂಗುಲಿಕಂ.

ಒತ್ವಕ್ಕೆ — ಸುರವರ್ಣಿ = ಸುರಹೊನ್ನೆ.

ಉತ್ವಕ್ಕೆ — ಅಲಸ್ಯಕಂ = ಅಲಸುಗೆ.

ಉತ್ಪದತ್ವಕ್ಕೆ — ಕುಸ್ತಂಬುರು = ಕೊತ್ತುಂಬರಿ.

ಸೂತ್ರಂ. || ೨೮೯ ||

In the fourth syllable ಅ becomes ಒ. A syllable of the second, third and fourth place suffers elision.

ದೊರೆಕೊಳ್ಳಂ ನಾಲ್ಕನೆಯ - |
 ಕ್ಕರದತ್ವಕ್ಕೊತ್ಪವೃತ್ತಿ ಶಬ್ದಗಳೊಳಿ - ||
 ದೆರಡನೆಯ ಮೂವನೆಯ ಸಂ - |
 ಚರಿಸುವ ನಾಲ್ಕನೆಯ ವರ್ಣಮಕ್ಕುಮಭಾವಂ

|| ೨೦೨ ||

ವದಜ್ಞೇದಂ. — ದೊರೆಕೊಳ್ಳಂ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಅಕ್ಷರದ ಅತ್ವಕ್ಕೆ ಒತ್ವವೃತ್ತಿ; ಶಬ್ದಗಳೊಳಿ ಇದ್ದ ಎರಡನೆಯ ಮೂವನೆಯ ಸಂಚರಿಸುವ ನಾಲ್ಕನೆಯ ವರ್ಣಂ ಅಕ್ಕುಂ ಅಭಾವಂ.

ಟೀಕು, ಯಥಾಸ್ವಯಂ. — ನಾಲ್ಕನೆಯಕ್ಷರದ = ನಾಲ್ಕನೆಯಕ್ಷರದ; ಅತ್ವಕ್ಕೆ = ಅಕಾರಕ್ಕೆ; ಒತ್ವವೃತ್ತಿ = ಒಕಾರದ ವರ್ತನೆ; ದೊರೆಕೊಳ್ಳಂ = ದೊರೆಕೊಯ್ದು; ಶಬ್ದಗಳೊಳಿ = ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ; ಇದೆರಡನೆಯ ಮೂವನೆಯ ಸಂಚರಿಸುವ ನಾಲ್ಕನೆಯ ವರ್ಣಂ = ಇದ್ದ ಎರಡನೆಯದಾದ ಮೂವನೆಯದಾದ ನಾಲ್ಕನೆಯದಾದ ಅಕ್ಷರಂ; ಅಭಾವಂ = ಲೋಪಂ; ಅಕ್ಕುಂ = ಆಗುವುದು.

ವೃತ್ತಿ. — ನಾಲ್ಕನೆಯಕ್ಷರದತ್ವಕ್ಕೊತ್ಪಮಕ್ಕುಂ; ಶಬ್ದಗಳೊಳಿದೆರಡನೆಯ ಮೂವನೆಯ ನಾಲ್ಕನೆಯಕ್ಷರಕ್ಕೆ ಲೋಪಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ಅಕಾರದೊತ್ವಕ್ಕೆ — ಆಟರೂಪಕಂ = ಆಡಸೊಗೆ.

ದ್ವಿತೀಯಾಕ್ಷರಕ್ಕೆ ಲೋಪಂ — ವ್ಯವಹಾರಂ = ಜೀವಾರಂ.

ತೃತೀಯಾಕ್ಷರಕ್ಕೆ ಲೋಪಂ — ಪಲ್ಯಯನಂ = ಹಲ್ಲಣಂ; ಅಮಾವಾ

ಸೈ = ಅವಸೆ; ವಿನಾಯಕಂ = ಬೆನಕಂ; ಮರುವಕಂ = ಮರುಗಂ (0. r. ಮರುಗಂ); ಉಜ್ಜಯನಿ = ಉಜ್ಜಿನಿ; ಆಟರೂಷಕಂ = ಆಡಸೊಗೆ.

ಚತುರ್ಥಾಕ್ಷರಕ್ಕೆ ಲೋಪಂ — ಉತ್ತರೀಯಕಂ = ಉತ್ತರಿಗೆ.

6. Compounds of Tadbhavas with Tadbhavas, and of Tadbhavas with unaltered Samskrit themes.

ಸಂಸ್ಕೃತಪದಕ್ಕಾದಪ್ರಂಶದಚ್ಚಗನ್ನಡದ ಸಮಾಸಮಂ ಪೇಚ್ಚಿಂ —

ಸೂತ್ರಂ. || ೨೯೦ ||

ಪದನೇರಡುಂ ತದ್ಭವದೊಳ್ |

ಪುದಿದಿರೆ ಮಾಯ್ಪುದು ಸಮಾಸಮಂ ಪದಯುಗದೊಳ್ ||

ಪದಮೊಂದೇಗೆಯ್ದುಂ ವಿಧಿ- |

ಗೊದವದೆ ನಿಲಿಯುಂ ಸಮಾಸಮುಂಟರೆಯೆಡೆಯೊಳ್.

|| ೨೯೦ ||

In forming compounds (ಸಮಾಸಂ) both words may be Tadbhavas. In some cases it is also allowed to

form compounds wherein either the first or second word is an unaltered Samskrit theme. It is, however, incorrect, if a word of which there exists a Tadbhava, is compounded in its Samskrita form with a Tadbhava.

ಪದಚ್ಛೇದಂ. — ಪದಂ ಎರಡುಂ ತದ್ಭವದೊಳ್ ಪುದಿದು ಇರೆ, ಮಾಯ್ಪುದು ಸಮಾಸಮಂ; ಪದಯುಗದೊಳ್ ಪದಂ ಒಂದು, ಎ ಗೆಯ್ದುಂ, ವಿಧಿಗೆ ಒದವದೆ ನಿಲಿಯುಂ ಸಮಾಸಂ ಉಂಟು ಆರೆ ಎಡೆಯೊಳ್.

ಅನ್ವಯಂ. — ಪದಂ ಎರಡುಂ ತದ್ಭವದೊಳ್ ಪುದಿದು ಇರೆ, ಸಮಾಸಮಂ ಮಾಯ್ಪುದುಂ; ಪದಯುಗದೊಳ್ ಒಂದು ಪದಂ, ಎ ಗೆಯ್ದುಂ, ವಿಧಿಗೆ ಒದವದೆ ನಿಲಿಯುಂ ಆರೆಯೆಡೆಯೊಳ್ ಸಮಾಸಂ ಉಂಟು.

ಟೀಕೆ. — ಪದನೇರಡುಂ = ಎರಡು ಪದಂಗಳುಂ; ತದ್ಭವದೊಳ್ = ತದ್ಭವದಲ್ಲಿ; ಪುದಿದಿರೆ = ಪೂರ್ವಗಿಯಾಗೆ; ಸಮಾಸಮಂ = ಸಮಾಸವಂ; ಮಾಯ್ಪುದು = ಮಾಡುವುದು; ಪದಯುಗದೊಳ್ = ಪದವೆರಡಲ್ಲ; ಪದಮೊಂದು = ಒಂದು ಪದಂ; ಎ ಗೆಯ್ದುಂ = ಎನ ಮಾಡಿಯುಂ; ವಿಧಿಗೆ = ತದ್ಭವದ ವಿಧಿಗೆ; ಒದವದೆ = ಪ್ರಾಪ್ತಿಸದೆ; ನಿಲಿಯುಂ = ನಿಂದೊಡೆಯುಂ; ಆರೆಯೆಡೆಯೊಳ್ = ಕಿರಿದೆಯಲ್ಲ; ಸಮಾಸಂ = ಸಮಾಸಂ; ಉಂಟು = ಪೂರ್ವಕವಿಗಳ ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿ ಉಂಟು.

ವ್ಯಕ್ತಿ. — ಎರಡು ಪದಂಗಳಪಭ್ರಂಶದೊಳ್ ನಿಲೆ, ಸಮಾಸಮಂ ಮಾಯ್ವಿದು; ಎರಡು ಪದಂಗಳೊಳೊಂದು ಪದನಪಭ್ರಂಶಲಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಬಾರದೆ ನಿಜದಿನಿರೆಯುಂ ನಿರ್ದೋಷವಾಗಿ ಕಿಪ್ಪಿಡೆಡೆಯೊಳ್ ಸಮಾಸಮುಂಟು.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — 1) ಎರಡು ಪದಂಗಳಪಭ್ರಂಶಕ್ಕೆ — ಸರ್ವಲಕ್ಷಣಂ = ಸಬ್ಬಲಕ್ಷಣಂ; ಸರ್ವಸನ್ನಾಹಂ = ಸಬ್ಬಸನ್ನಾಹಂ; ಸಮೋಘಸನ್ನಾಹಂ = ಸವಗಸನ್ನಾಹಂ; ಕರ್ಕಶಯಾವನಂ = ಕಕ್ಕಸಜವ್ವನಂ; ಅಂಕುಶಚಾರಣಂ = ಅಂಕುಸಸಾರಣೆ; ದಶಶಿರಂ = ದಸಸಿರಂ; ವರ್ಣಶರಂ = ಬಣ್ಣಸರಂ; ದೃಷ್ಟಿವಿಷಂ = ದಿಟ್ಟಿವಿಸಂ (0. 1. ದಿಟ್ಟಿವಿಸಂ); ಶಿಲ್ಪಿಕವಿದ್ಯಾ = ಚಿಪ್ಪಿಗಜಿಜ್ಜೆ; ರಕ್ತಾಶೃಂಖಲಂ = ರಕ್ಕಸಂಕಲೆ; ಯಮಪುರಂ = ಜವಹುರಂ; ಷಷ್ಠೀಗ್ರಹಣಂ = ಚೆಟ್ಟಿಗರಣಂ; ಸ್ಥಾನದೀಪಿಕಾ = ತಾಣದೀವಿಗೆ; ಸ್ಥಾನಧೃಷ್ಟಂ = ತಾಣಬಟ್ಟಂ; ಕ್ರೂರಕರ್ಮಿ = ಕೂಪ್ಪಿಮ್ಮಿ; ಶ್ರೀಖಂಡಂ = ಸಿರಿಕಂಡಂ; ವೀರಶ್ರೀ = ವೀರಸಿರಿ; ಅವನಜೇಮನಂ = ಅವಣಜವಣಂ; ಅಷ್ಟಸ್ಥಿತಿಕಂ = ಅಷ್ಟವಳಿಕು; ಸಂಭಾರಕಬಳಂ = ಸಂಬರಗವಳಂ; ಖರಶಾಣಂ = ಕರಸಾಣೆ; ಪ್ರತಿಚ್ಛಂದಂ = ವಡಿಚಂದಂ; ಆಂದೋಳಭಕ್ತಿಕಾ = ಅಂದಳಸತ್ತಿಗೆ.

2) ಮೊದಲ ಪದನಪಭ್ರಂಶಕ್ಕೆ ಬಾರದೆ, ಪರಪದಂ ತದ್ಭವಮಾದ ಸಮಾಸಕ್ಕೆ — ಮಂಗಳಪ್ರಸಾಧನಂ = ಮಂಗಳವಸದನಂ; ವಿಜಯಶೇಷಿ = ವಿಜಯಸೇಸಿ; ಪರಮಶ್ರೀ = ಪರಮಸಿರಿ; ಜಗವರ್ತಿ = ಜಗವತ್ತಿ; ಪಂಚಶರಂ = ಪಂಚಸರಂ; ಪಾದರಕ್ಷಾ = ಪಾದರಕ್ಕೆ; ಪರಬ್ರಹ್ಮಂ = ಪರಬೊಮ್ಮಂ; ಕರಣಶಾಲಾ = ಕರಣಸಾಲೆ; ಪಟ್ಟಶಾಲಾ = ಪಟ್ಟಸಾಲೆ; ದಾನಶಾಲಾ = ದಾನಸಾಲೆ; ಉತ್ತರದೇಶಂ = ಉತ್ತರದೇಸಂ; ಬಾಹುವಳಯಂ = ಬಾಹುಬಳೆ; ಪಾದಶೃಂಖಲಾ = ಪಾದಸಂಕಲೆ.

3) ಪೂರ್ವಪದಂ ತದ್ಭವಮಾದುದರ್ಕೆ — ತ್ರಿಪುರಾಂತಕಂ = ತಿವುರಾಂತಕಂ; ತ್ರಿಗುಣಂ = ತಿಗುಣಂ; ತ್ರಿವಳಿ = ತಿವಳಿ; ದ್ವಿಗುಣಂ = ದುಗುಣಂ; ಚತುರ್ದಂತಂ = ಚೌದಂತ; ಸ್ವರಕರಣಂ = ಸರಕರಣಂ; ಸ್ವರವಾದಿ = ಸರವಾದಿ; ಪದಗತಿ = ಪಯಗತಿ; ಯಮದಂಡಂ = ಜವದಂಡಂ; ಸಂಧಿವಾತಂ = ಸಂದುವಾತಂ; ಶನಿವಾರಂ = ಸಣಿವಾರಂ; ಗ್ರಾಮರಸಂ = ಗಾವರಸಂ; ಪಶುಪತಿ = ಪಸುಪತಿ; ದಿಶಾಬಲಿ = ದೆಸೆಬಲಿ; ಶೂಲಪಾಣಿ = ಸೂಳಪಾಣಿ.

4) ಎರಡು ಪದಮುಂ ತದ್ಭವನೆಯ್ದವಲ್ಲಿಯೊಂದು ಪದಮನುಂಟಾಸಿ
ತಪ್ಪಾದುದಕ್ಕೆ ಹಂಸರಾಜನ ಪ್ರಯೋಗಂ—

“ತರವೇಶ್ವರಾಣಿಕ್ಕೃಭಂಡಾರದ ಪುಟಿಕೆಗಳಂ” || 684 ||

ಇಲ್ಲಿ ಮಾಣಿಕ್ಕೃಶಬ್ದಮನುಂಟಾದು ಮಾಣಿಕಭಂಡಾರಮೆನೆ ಶುದ್ಧಂ.

ಸೂತ್ರಂ. || ೨೯೦ ||

In the beginning
of compounds ಏಕ,
ದ್ವಿ, ತ್ರಿ, ಚತುಃ be-
come ಎಕ್ಕ, ದು(ದು),
ತಿ, ಚೌ; and ದ್ವಿಕ,
ತ್ರಿಕ, ಚತುಷ್ಕ be-
come ದುಗ, ತಿಗ, ಚೌಕ.

ಏಕದ್ವಿತ್ರಿಚತುಃಶ-

ಬದ್ಧಾಕೃತಿಗೆಕ್ಕ ದು ತಿ ಚೌಗಳಾದೇಶಂಗಳ್ ||

ಸ್ವೀಕೃತಸಮಾಸಪೂರ್ವದೊ-

ಳಾಕರಿಸರ್ ಪ್ರತ್ಯಯಾಂತದೊಳವಿಾ ವಿಧಿಯಂ.

|| ೩೦೫ ||

ಪದಚ್ಛೇದಂ.— ಏಕ-ದ್ವಿ-ತ್ರಿ-ಚತುಃಶಬ್ದಾಕೃತಿಗೆ ಎಕ್ಕ ದು ತಿ ಚೌಗಳ್ ಆದೇಶಂಗಳ್
ಸ್ವೀಕೃತಸಮಾಸಪೂರ್ವದೊಳ್; ಆಕರಿಸರ್ ಪ್ರತ್ಯಯಾಂತದೊಳಂ ಈ ವಿಧಿಯಂ.

ಅನ್ವಯಂ.— ಸ್ವೀಕೃತಸಮಾಸಪೂರ್ವದೊಳ್ ಏಕದ್ವಿತ್ರಿಚತುಃಶಬ್ದಾಕೃತಿಗೆ ಎಕ್ಕ ದು ತಿ
ಚೌಗಳ್ ಆದೇಶಂಗಳ್; ಪ್ರತ್ಯಯಾಂತದೊಳಂ ಈ ವಿಧಿಯಂ ಆಕರಿಸರ್.

ಟೀಕು.— ಸ್ವೀಕೃತಸಮಾಸಪೂರ್ವದೊಳ್=ಅಂಗೀಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಸಮಾಸಪದಂಗಳ ಮೊ
ದಲಲ್ಲಿ; ಏಕದ್ವಿತ್ರಿಚತುಃಶಬ್ದಾಕೃತಿಗೆ=ಏಕ ಎಂಬ ದ್ವಿ ಎಂಬ ತ್ರಿ ಎಂಬ ಚತುಃ ಎಂಬ ಶಬ್ದಂ
ಗಳ ಆಕಾರಕ್ಕೆ; ಎಕ್ಕ ದು ತಿ ಚೌಗಳ್=ಎಕ್ಕ ಎಂಬ ದು ಎಂಬ ತಿ ಎಂಬ ಚೌ ಎಂಬ ಶಬ್ದಂ
ಗಳ್; ಆದೇಶಂಗಳ್=ಆದೇಶಂಗಳಪ್ಪುವು; ಪ್ರತ್ಯಯಾಂತದೊಳಂ = ದ್ವಿಕಂ ತ್ರಿಕಂ ಚತುಷ್ಕಂ
ಎಂಬ ಪ್ರತ್ಯಯಾಂತಶಬ್ದಂಗಳಲ್ಲಿಯುಂ; ಈ ವಿಧಿಯಂ=ಈ ಪೇಳ್ವ ವಿಧಿಯಂ; ಆಕರಿಸರ್ =
ಪೇಳ್ವರ್.

ವೃತ್ತಿ.—ಸಮಾಸದಾದಿಯೊಳಿದ್ ಏಕದ್ವಿತ್ರಿಚತುಃಶಬ್ದಂಗಳ್ಗೆ ಎಕ್ಕ ದು
ತಿ ಚೌ ಎಂಬಿನಾದೇಶಮಪ್ಪುವು; ದ್ವಿತ್ರಿಚತುಃಶಬ್ದಂಗಳ್ ಪ್ರತ್ಯಯಾಂತಮಾ
ದೊಡಂ ಈ ಲಕ್ಷಣಮೆ.

ಪ್ರಯೋಗಂ.— ಎಕ್ಕಕ್ಕೆ— ಏಕಶರಂ=ಎಕ್ಕಸರಂ; ಏಕಪತ್ರಂ=ಎಕ್ಕಪ
ತ್ರಿ; ಏಕಸ್ಥಲಂ=ಎಕ್ಕತಳಂ.

ದುಗೆ—ದ್ವಿಶರಂ=ದುಸರಂ; ದ್ವಿಗುಣಂ=ದುಗುಣಂ; ದ್ವಿಪಟ್ಟಿಕಾ=ದುಪಟ್ಟಿಗೆ; ದ್ವಿಹಸ್ತಂ=ದುಹಸ್ತಂ, ದೂವಟ್ಟಿಗೆ, ದೂಹಸ್ತಮೆಂದುಮುಂಟು.

ತಿಗೆ—ತ್ರಿಗುಣಂ=ತಿಗುಣಂ; ತ್ರಿಶರಂ=ತಿಸರಂ; ತ್ರಿಶೂಲಂ=ತಿಸುಳಂ; ತ್ರಿಪದಿ=ತಿವದಿ; ತ್ರಿವಳಿ=ತಿವಳಿ.

ಚೌಗೆ—ಚತುಃಪದಂ=ಚೌಪದಂ; ಚತುಃಪಟ್ಟಂ=ಚೌಪಟ್ಟಂ, ವಿಕಲ್ಪದಿಂ ಚೌಪಟಮೆಂದುಮುಂಟು; ಚತುಗ್ರಾಮಂ=ಚೌಗಾವೆ; ಚತುಃಖಂಡಂ=ಚೌಕಂಡಂ; ಚತುರ್ವೇದಿ=ಚೌವೇದಿ; ಚತುರ್ಧಂತಂ=ಚೌಜಂತಂ.

ಪ್ರತ್ಯಯಾಂತಕ್ಕೆ—ದ್ವಿಕಂ=ದುಗಂ; ತ್ರಿಕಂ=ತಿಗಂ; ಚತುಷ್ಕಂ=ಚೌಕಂ.

ಸೂತ್ರಂ. || ೨೯೨ ||

When, in compounds, ಸಹ and ಮಹತ್ precede a consonant, they may become ಸಾ and ಮಾ.

ಸಮಸಂದ ಸಹ ಮಹಚ್ಛ- |

ಬ್ಧಮೆ ಸಾಮಾದೇಶದಿಂ ಸಮಾಸಾದಿಯೊಳಂ ||

ತಮದಿರ್ಕುಂ ಪರಪದಪೂ- |

ರ್ವಮದುಂ ವ್ಯಂಜನದೊಳೊಂದೆ ಬಹುಳತೆಯಿಂದಂ.

|| ೩೦೬ ||

ವದಚ್ಛೇದಂ.— ಸಮಸಂದ ಸಹ ಮಹಚ್ಛಬ್ಧಮೆ ಸಾಮಾದೇಶದಿಂ ಸಮಾಸಾದಿಯೊಳಂ ಅಂತು ಅಮದುರ್ ಇರ್ಕುಂ, ಪರಪದಪೂರ್ವಂ ಅದುಂ ವ್ಯಂಜನದೊಳಂ ಒಂದೆ, ಬಹುಳತೆಯಿಂದಂ.

ಅನ್ವಯಂ.— ಪರಪದಪೂರ್ವಂ ಅದುಂ ವ್ಯಂಜನದೊಳಂ ಒಂದೆ, ಸಮಾಸಾದಿಯೊಳಂ ಸಮಸಂದ ಸಹ ಮಹಚ್ಛಬ್ಧಮೆ ಸಾಮಾದೇಶದಿಂ ಅಂತು ಬಹುಳತೆಯಿಂದಂ ಅಮದುರ್ ಇರ್ಕುಂ.

ಟೀಕು.— ಪರಪದಪೂರ್ವಂ = ಮುಂದಣ ವದದ ಮೊದಲ್; ಅದುಂ = ಅದುಂ; ವ್ಯಂಜನದೊಳಂ = ವ್ಯಂಜನಾಕ್ಷರದಲ್ಲಿ; ಒಂದೆ = ಕೂಡ; ಸಮಾಸಾದಿಯೊಳಂ = ಸಮಾಸದ ಮೊದಲಲ್ಲಿ; ಸಮಸಂದ ಸಹಮಹಚ್ಛಬ್ಧಮೆ = ಸಮಾನವಾಗಿ ಸಂದ ಸಹ ಎಂಬ ಮಹತ್ ಎಂಬ ಶಬ್ದಂಗಳೆ; ಸಾಮಾದೇಶದಿಂ = ಸಾ ಎಂಬ ಮಾ ಎಂಬಾದೇಶದಿಂ; ಅಂತು = ಹಾಗೆ; ಬಹುಳತೆಯಿಂದಂ = ಬಹುಳತ್ವದಿಂದೆ; ಅಮದುರ್ ಇರ್ಕುಂ = ಪೂರ್ವಗಿಯಾಗಿರ್ಪುದು.

ವೃತ್ತಿ.— ವ್ಯಂಜನಂ ಪರಮಾಗೆ, ಸಹ ಮಹಚ್ಛಬ್ಧಂಗಳೆ ಸಾ ಮಾ ಎಂಬಾದೇಶಂ ಬಹುಳದಿನಕ್ಕಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ.— ಸಾಗೆ—ಸಹದೇವಂ = ಸಾದೇವಂ; ಸಹವಾಸಿ = ಸಾವಾಸಿ.
 ಮಾಗೆ—ಮಹಾದೇವಂ = ಮಾದೇವಂ; ಮಹಾಕಾಳಿ = ಮಾಕಾಳಿ; ಮ
 ಹಾಜನಂ = ಮಾಜನಂ; ಮಹಾದಾಸಿ = ಮಾದಾಸಿ; ಮಹಾಸಾಮಂತಂ = ಮಾ
 ಸಾವಂತಂ; ಮಹಾಪಾತಕಂ = ಮಾಪಾತಕಂ; ಮಹಾಪಥಂ = ಮಾಪತಂ; ಮ
 ಹಂತಂ = ಮಾಂತಂ; ಮಹಾಪುರುಷಂ = ಮಾಪುರುಷಂ; ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿ = ಮಾ
 ಲಕ್ಷ್ಮಿ.

ಕೆಲವೆಡೆಯೊಳಿಲ್ಲ—ಸಹಜಾತಂ; ಸಹಧರ್ಮಿ; ಸಹಭೋಜಿ;— ಮಹಾ
 ಗಿರಿ; ಮಹಾಗಜಂ; ಮಹಾಸೈನ್ಯಂ.

ಸೂತ್ರಂ. || ೨೯೩ ||

When, in com-
 pounds, the first
 letter of the second
 word is ವ, ಬ, or
 ಮ, these are often
 changed into ವ; in
 such a case an ಊ
 of ವ is shortened, and the Répha (visarga) of a preceding ಅಂತರ್ (ಅಂತಃ) elided.

ಪರದೊಳ್ ಪಬಮಂಗಳ್ ನೆಲ- |

ಸಿರೆ ಪತ್ತಂ ಪೀನಮಾ ವಕಾರಮದೂತ್ತಂ ||

ಬೆರಸಿರೆ ತಾಂ ಪ್ರಸ್ವತೆಯಂ- |

ತರೆಂಬ ಶಬ್ದಾಂತರೇಫೆಗಕ್ಕುಂ ಲೋಪಂ. || ೩೦೭ ||

ವದಚ್ಛೇದಂ.— ಪರದೊಳ್ ಪ ಬ ಮಂಗಳ್ ನೆಲಸಿ ಇರೆ, ವತ್ತಂ; ಪೀನಂ ಆ ವಕಾ
 ರಂ ಆಮ ಊತ್ವಂ ಬೆರಸಿ ಇರೆ, ತಾಂ ಪ್ರಸ್ವತೆ; ಅಂತರ್ ಎಂಬ ಶಬ್ದಾಂತರೇಫೆಗೆ ಅಕ್ಕುಂ
 ಲೋಪಂ.

ಅನ್ವಯಂ.— ಪರದೊಳ್ ಪ ಬ ಮಂಗಳ್ ನೆಲಸಿರೆ, ವತ್ತಂ ಅಕ್ಕುಂ; ಏನಂ ಆ ವಕಾ
 ರಂ ಆಮ ಊತ್ವಂ ಬೆರಸಿರೆ, ಪ್ರಸ್ವತೆ ತಾಂ; ಅಂತರ್ ಎಂಬ ಶಬ್ದಾಂತರೇಫೆಗೆ ಲೋಪಂ.

ಟೀಕು.— ಪರದೊಳ್ = ಪರಪದವಾದಿಯಲ್ಲಿ; ಪ ಬ ಮಂಗಳ್ = ವಕಾರ ಬಕಾರ ಮ
 ಕಾರಂಗಳ್; ನೆಲಸಿರೆ = ನೆಲೆಗೊಂಡಿರೆ; ವತ್ತಂ = ವಕಾರಂ; ಅಕ್ಕುಂ = ಅಷ್ಟದು; ಪೀನಂ =
 ವಿಶೇಷವಾಗಿ; ಆ ವಕಾರಂ = ಆ ವತ್ತಂ; ಆಮ = ಅದು; ಊತ್ವಂ = ಊಕಾರಮಂ; ಬೆರಸಿರೆ =
 ಕೂಡಿರೆ; ಪ್ರಸ್ವತೆ = ಪ್ರಸ್ವತ್ತಂ; ತಾಂ = ತಾಂ ಆಗುವುದು; ಅಂತರೆಂಬ ಶಬ್ದಾಂತರೇಫೆಗೆ =
 ಅಂತರ್ ಎಂಬ ಶಬ್ದದ ಕಡೆಯಣ ರೇಫೆಗೆ; ಲೋಪಂ = ಅದರ್ಶನಂ ಆಗುವುದು.

ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿ.— ಪರಪದದ ಮೊದಲೊಳ್ ವಕಾರ ಬಕಾರ ಮಕಾರಂಗಳೆರೆ,
 ವತ್ತಮಕ್ಕುಂ, ಆ ವಕಾರದೂತ್ವಕ್ಕೆ ಪ್ರಸ್ವಮಷ್ಟುಕಾರಮಕ್ಕುಂ; ಅಂತರ್
 ಶಬ್ದದ ಕಡೆಯ ರೇಫೆಗೆ ಲೋಪಮಕ್ಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ.—ವಕಾರಕ್ಕೆ ವತ್ಸಂ—ಹಂಸಸಿಂಡಂ=ಅಂಚಿವಿಂಡು; ಪಂಜರವಕ್ಕೆ=ಹಂಜರವಕ್ಕೆ; ಪಾದಪಾಶಂ=ಪಾದವಾಸಂ; ಪಾದಪಟ್ಟಂ=ಪಾಯವಟ್ಟಂ; ರತ್ನಪಟ್ಟಿಕಾ=ರತ್ನವಟ್ಟಿಗೆ; ಯೋಗಪಾದುಕಾಂ=ಜೋಗವಾವುಗೆ; ಸಂಸ್ಥಾಪತ್ರನಂ=ಸಂತೆಪಟ್ಟಣಂ; ಮಾನುಷಪುಸ್ತಕಂ=ಮಾನಸಪೋತ್ತಗೆ; ಸಂಘಾತಪ್ರೇಕ್ಷಣಂ=ಸಂಗಡವೆಗ್ಗಣಂ (0. r. ಸಂಗಡವೆಕ್ಕಣಂ); ರಾಕ್ಷಸಪ್ರಕರಣಂ=ರಕ್ಷಸವಗರಣಂ; ಚಂದ್ರಪುರಂ=ಚಂದವುರಂ.

ಬಕಾರಕ್ಕೆ ವಕಾರಂ—ಶೃಂಖಲಾಬಂಧಂ=ಸಂಕಲೆವಂದಂ; ದಿಶಾಬಲಿ=ದಿಸೆವಲಿ; ಶರಬಂಧಂ=ಸರವಂದಂ.

ಮಕಾರಕ್ಕೆ ವತ್ಸಂ—ದೇವಮಾನುಷಂ=ದೇವವಾನಸಂ; ಯಮಳಮರ್ದಳಂ=ಜವಳವದ್ದಳೆ; ರತ್ನಮಣಿ=ರತ್ನವಣಿ.

ಆ ಪತ್ವದ ಉತ್ಪಕ್ವುತ್ವಂ—ವರ್ಣಪೂರಂ=ಬಣ್ಣವುರಂ; ಕರ್ಣಪೂರಂ=ಕನ್ನವುರಂ.

ರೇಫಲೋಪಕ್ಕೆ—ಅಂತಃಪುರಂ=ಅಂತವುರಂ.

ಪೀನಗ್ರಹಣದಿಂದೆ ಕೆಲವಜಿಶಿಷ್ಟತ್ವಮಿಲ್ಲ—ಕಾಂಡಪಟಂ=ಕಂಡಪಟಂ; ಗೂರ್ಜರವಟ್ಟಿ=ಗುಜ್ಜರವಟ್ಟಿ; ಶಂಕರಪ್ರಸಾದಿತಂ=ಸಂಕರವಸಾಯಿತಂ; ವತಿಪ್ರತಾ=ಹದಿಬದೆ (0. r. ಹದಿಬತೆ); ನಿರ್ಬಂಧಿಕಂ=ನಿಬ್ಬಂದಿಗಂ; ನಿರ್ಬಂಧಿ=ನಿಬುದ್ಧಿ; ಅಚ್ಚಮಲ್ಲಿಕಾ=ಅಚ್ಚಮಲ್ಲಿಗೆ; ವಲ್ಲಿಮಾಟಂ=ಬಳ್ಳಿಮಾಡಂ; ಅಕ್ಷರಮಾಲಾ=ಅಕ್ಷರಮಾಲೆ.

ಸೂತ್ರಂ. || ೨೯೪ ||

As according to S. 65 in sandhi thus also in Tadbhava compounds ಕ. ತ, ವ become ಗ. ದ, ಬ; further, when the first syllable of the second word suffers elision, the last letter of the first word is lengthened.

ಉದಯಿವುದು ತೃತೀಯತೆ ಪೂ- |
 ವರ್ಧ ಸೂತ್ರವಿಧಾನದಿಂದೆ ಕತಸಕ್ಕೆ ತಗು- ||
 ಳ್ವುದು ದೀರ್ಘಂ ಪೂರ್ವಪದಾಂ- |
 ತ್ಯದೊಳುತ್ತರವದದ ಮೊದಲೊಳೊದವರೆ ಲೋಪಂ. || ೨೦೮ ||

ಪದಚ್ಛೇದಂ.— ಉದಯಿವುದು ತೃತೀಯತೆ ಪೂರ್ವದ ಸೂತ್ರವಿಧಾನದಿಂದೆ ಕ-ತ-ಪಕ್ಕೆ; ತಗುಳ್ವುದು ದೀರ್ಘಂ ಪೂರ್ವಪದಾಂತ್ಯದೊಳ್ ಉತ್ತರವದದ ಮೊದಲೊಳ್ ಒದವಿ ಇರೆ ಲೋಪಂ.

ಅನ್ವಯಂ.— ಪೂರ್ವದ ಸೂತ್ರವಿಧಾನವಿಂದೆ ಕತಸಕ್ಕೆ ತೃತೀಯತೆ ಉದಯಿವುದು; ಉತ್ತರಪದದ ಮೊದಲೊಳ್ ಲೋಪಂ ಬದವಿರೆ ಪೂರ್ವಪದಾಂತ್ಯದೊಳ್ ವೀರ್ಘಂ ತಗುಳ್ವುದು.

ಟೀಕು.— ಪೂರ್ವದ = ಮೊದಲ ಸಂಧಿಪ್ರಕರಣದ; ಸೂತ್ರವಿಧಾನವಿಂದೆ = ಸೂತ್ರದ ವಿಧಿಯಿಂದೆ; ಕತಸಕ್ಕೆ = ಕಕಾರ ತಕಾರ ಪಕಾರಂಗಳ್; ತೃತೀಯತೆ = ಮೂರನೆಯಕ್ಷರದ ಛಾಪಂ; ಉದಯಿವುದು = ಜುಟ್ಟುವುದು; ಉತ್ತರಪದದ = ಮುಂದಣ ಪದದ; ಮೊದಲೊಳ್ = ಆಮಿಯಲ್ಲಿ; ಲೋಪಂ = ಅದಿಶ್-ನಂ; ಬದವಿರೆ = ಬಂದಿರೆ; ಪೂರ್ವಪದಾಂತ್ಯದೊಳ್ = ಮೊದಲ ಪದದ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ; ವೀರ್ಘಂ = ವೀರ್ಘಂ; ತಗುಳ್ವುದು = ಎಯ್ದುವುದು, ಬರ್ಪದೇಂಬುದರ್ಥಂ.

ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿ.— ಪೂರ್ವೋಕ್ತಸೂತ್ರದಿಂದೆ ಪರದ ಕತಸಕ್ಕೆ ತೃತೀಯತೆಯಕ್ಕುಂ; ಪೂರ್ವಪದಾಂತ್ಯಕ್ಕೆ ವೀರ್ಘಮುಮುತ್ತರಪದದಾದಿಗೆ ಲೋಪಮುಮುಕ್ಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ.— ಕಕಾರತೃತೀಯತೆಗೆ — ಮಾನುಷಕಾಪ್ಯಂ = ಮಾನಸ ಗಟ್ಟುಂ; ಕರ್ಪೂರಕರಂಡಕಂ = ಕಪ್ಪುರಗರಡಗೆ; ಸಂಭಾರಕಬಳಂ = ಸಂಬರಗ ಪಳಂ; ರತ್ನಕಂಬಳಂ = ರತ್ನಗಂಬಳಿ; ಕಾಶಾಕರ್ಪಟಂ = ಕಾಸಿಗಪ್ಪಡಂ (0. r. ಕಸೆಗಪ್ಪಡಂ).

ತಕಾರತೃತೀಯತೆಗೆ — ಖದಿರತಾಂಬೂಲಂ = ಕೈರದಂಬುಲಂ; ಮಾಲಾ ತೋರಣಂ = ಮಾಲೆದೋರಣಂ; ಕಾಕತುಂಡಿ = ಕಾಗೆದೊಂಡೆ; ಅಷ್ಟತುಪರಿ = ಅಷ್ಟದೊಪರಿ (0. r. ಅಷ್ಟದೊಗರಿ); ಸಂಘಾತತಾಳಂ = ಸಂಗಡದಾಳಂ.

ಪಕಾರತೃತೀಯತೆಯಂ ಪ್ರಯೋಗದೊಳ್ ನೋಡಿ ಕೊಳ್ಳುದು.

ಪೂರ್ವಪದಾಂತ್ಯಕ್ಕೆ ವೀರ್ಘಮುಂ ಉತ್ತರಪದದಾದಿಗೆ ಲೋಪಮುಮಾ ಗಿ — ಧರ್ಮಪಾನೀಯಕ್ಕೆ ದಮ್ಮಾಣಿ, ಕಾಂಸ್ಯತಾಳಕ್ಕೆ ಕಂಸಾಳಂ ಎಂ ದಾಯ್ತು.

ಸೂತ್ರಂ. || ೨೯೫ ||

Further, in compounds sometimes the first syllable of the second word suffers elision; sometimes the last syllable of the first word is elided.

ಪರಪದದಾದಿಗೆ ಲೋಪಂ |
 ದೊರೆಕೊಳ್ಳುಂ ಕೆಲವದಿಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಪದಾಂತ್ಯ- ||
 ಕೈರದಕ್ಕುಂ ಲೋಪಂ ವ್ಯವ- |
 ಹರಿಪ ಸಮಾಸಂಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಕೆಲವೆಡೆಯೊಳ್. || ೨೯೫ ||

ಪದಚ್ಛೇದಂ.— ಪರಪದದ ಆದಿಗೆ ಲೋಪಂ ದೊರೆಕೊಳ್ಳುಂ, ಕೆಲವಡಿಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವ ಪದಾಂತ್ಯಕ್ಕೆ ಇರದೆ ಅಕ್ಕುಂ ಲೋಪಂ, ವ್ಯವಹರಿಸ ಸಮಾಸಂಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲ ಕೆಲ ಎಡೆಯೊಳ್.

ಅನ್ವಯಂ.— ವ್ಯವಹರಿಸ ಸಮಾಸಂಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಕೆಲವೆಡೆಯೊಳ್ ಪರಪದದ ಆದಿಗೆ ಲೋಪಂ ದೊರೆಕೊಳ್ಳುಂ; ಕೆಲವಡಿಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಪದಾಂತ್ಯಕ್ಕೆ ಇರದೆ ಲೋಪಂ ಅಕ್ಕುಂ.

ಟೀಕು.— ವ್ಯವಹರಿಸ ಸಮಾಸಂಗಳಲ್ಲಿ = ವ್ಯವಹರಿಸುವ ಸಮಾಸವದಂಗಳಲ್ಲಿ; ಕೆಲ ಕೆಲವೆಡೆಯೊಳ್ = ಕೆಲವು ಕೆಲವು ಶಾವಿನಲ್ಲಿ; ಪರಪದದ = ಮುಂದಣ ಪದದ; ಆದಿಗೆ = ಮೊದಲಿಗೆ; ಲೋಪಂ = ಅದರ್ಶನಂ; ದೊರೆಕೊಳ್ಳುಂ = ಬರ್ಪುದು; ಕೆಲವಡಿಲ್ಲಿ = ಕೆಲವು ಸಮಾಸವದಂಗಳಲ್ಲಿ; ಪೂರ್ವಪದಾಂತ್ಯಕ್ಕೆ = ಮೊದಲ ಪದದ ಕಡೆಯಕ್ಷರಕ್ಕೆ; ಇರದೆ = ನಿಲ್ಲದೆ; ಲೋಪಂ = ಅದರ್ಶನಂ; ಅಕ್ಕುಂ = ಆಗುವುದು.

ವೃತ್ತಿ.— ಸಮಾಸದೊಳುತ್ತರಪದದಾದಿಗೆ ಕೆಲವೆಡೆಯೊಳ್ ಲೋಪಮುಕ್ಕುಂ; ಪೂರ್ವಪದಾಂತ್ಯಕ್ಕೆ ಕೆಲವೆಡೆಯೊಳ್ ಲೋಪಮುಕ್ಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ.— ಉತ್ತರಪದಾದಿಯ ಲೋಪಕ್ಕೆ—ಚರ್ಮಪಟ್ಟಿಕಾ = ಚಮ್ಮುಟ್ಟಿಗೆ, ಸಮಟಿಗೆಯೆನಲುಮುಕ್ಕುಂ.

ಪೂರ್ವಪದಾಂತ್ಯಲೋಪಕ್ಕೆ— ದೇವಕುಲಂ = ದೇಗುಲಂ; ದೇಶಶಾಖಾ = ದೇಸಾಕೆ; ಸೂಚಿಯಾನಂ = ಸೂಯಾಣಂ.

ಸೂತ್ರಂ. || ೨೯೬ ||

Where ಆಕಾರ and ಆಗಾರ form the second word of a compound, they often become ಅರ; and ಅವಳಿಕೆ become ಆಳಿಗೆ (or ಳಿಗೆ).	ಆವಗಮಾಕಾರಾಗಾ- ರಾವಳಿಕೆಗಳಿವು ಸಮಾಸದುತ್ತರಪದನಾ- ಗಾವರಿಸಿಕುಂ ಲೋಪಂ ಭಾವಿವೊಡೆರಡನೆಯ ವರ್ಣದೊಳಮಾದಿಯೊಳಂ ೩೧೦
--	---

ಪದಚ್ಛೇದಂ.— ಅವಗಂ ಆಕಾರಾಗಾರಾವಳಿಕೆಗಳ ಇವು ಸಮಾಸದ ಉತ್ತರಪದಂ ಆಗೆ, ಅವರಿಸಿ ಇರ್ಕುಂ ಲೋಪಂ, ಭಾವಿವೊಡೆ ಎರಡನೆಯ ವರ್ಣದೊಳಂ ಆದಿಯೊಳಂ.

ಟೀಕು, ಯಥಾಸ್ವಯಂ.— ಆವಗಂ = ಆವಾಗಳುಂ; ಅಕಾರಾಗಾರಾವಳಿಕೆಗಳ್ = ಅಕಾರವೆಂಬ ಅಗಾರವೆಂಬ ಅವಳಿಕೆಯೆಂಬ ಶಬ್ದಂಗಳ್; ಇಪ್ಪ = ಈ ಪದಂಗಳ್; ಸಮಾಸದ = ಸಮಾಸಪದದ; ಉತ್ತರಪದಂ = ಮುಂದಣಪದಂ; ಅಗಿ = ಅಗಿ; ಅವರಿಸಿಕ್ಕುಂ = ಅವರಿಸಿಪ್ಪು ವ್; ಫಾವಪೊಡೆ = ಫಾವಿಸುಪೊಡೆ; ಎರಡನೆಯ ವರ್ಣದೊಳಂ = ಎರಡನೆಯಕ್ಷರದಲ್ಲಿಯುಂ; ಆದಿಯೊಳಂ = ಆದಿಯಕ್ಷರದಲ್ಲಿಯುಂ; ಲೋಪಂ = ಅದರ್ಶನಂ ಬರ್ಪುದು.

ಸೃತ್ತಿ.— ಅಕಾರ ಅಗಾರ ಅವಳಿಕಾ ಶಬ್ದಂಗಳ್ ಪರಮಾಗಿ, ತಮ್ಮೆರಡನೆಯಕ್ಷರದೊಳಂ ಆದಿಯಕ್ಷರದೊಳಂ ಲೋಪಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ.— ಅಕಾರಕ್ಕೆ— ಚಿತ್ರಾಕಾರಂ = ಚಿತ್ತಾರಂ; ರೂಪಾಕಾರಂ = ರೂಪಾರಂ.

ಆಗಾರಕ್ಕೆ— ಕೋಪ್ರಾಗಾರಂ = ಕೊಟ್ಟಾರಂ; ಭಾಂಡಾಗಾರಂ = ಭಂಡಾರಂ; ಕ್ಷೀರಾಗಾರಂ = ಕೀರಾರಂ, ಕೀಲಾರಂ ಎಂದುಮುಂಟು; ದೇವಾಗಾರಂ = ದೇವಾರಂ; ಧವಳಾಗಾರಂ = ಧವಳಾರಂ; ಗೂಢಾಗಾರಂ = ಗೂಡಾರಂ.

ಅವಳಿಕೆಗೆ— ದೀಪಾವಳಿಕಾ = ದೀಪಾಳಿಗೆ; ಆದಿಯಕ್ಷರಂ ಲೋಪಮಾಗಿ ದೀವಳಿಗೆ ಎಂದಾಯ್ತು. ಸಿಂಹಾಗಾರಂ ಕಾರಾಗಾರಮೆಂಬ ಶಬ್ದಂಗಳ್ಗೆ ಬಹುಳದಿನೀ ಲಕ್ಷಣಮಿಲ್ಲ.

ಸೂತ್ರಂ. || ೨೯೭ ||

ದರ ದಾರ ಬಾರಮಕ್ಕುಂ |

ಪರದಾ ದ್ವಾರಕ್ಕೆ ಪೂರ್ವದೊಳ್ ತದ್ಭವಮಾ- ||

ಗಿರೆ ಸಿರಿಯ ವಂಕ ಪಾಣಿಯ- |

ಮಿರೆ ಕಂಟಿಯಮುಚಿತವಿಧಿ ವಿಕಲ್ಪವಿಧಾನಂ || ೩೧೧ ||

ವ್ವಾರಂ, when being the second word of a compound with the Tadbhavas ಸಿರಿಯ, ವಂಕ, ಪಾಣಿಯ, and ಕಂಟಿಯ, appears as ದರಂ, ದಾರಂ, or ಬಾರಂ.

ವದಚ್ಛೇದಂ.— ದರ-ದಾರ-ಬಾರಂ ಅಕ್ಕುಂ ಪರದ ಆ ದ್ವಾರಕ್ಕೆ, ಪೂರ್ವದೊಳ್ ತದ್ಭವಂ ಅಗಿ ಇರೆ ಸಿರಿಯ-ವಂಕ-ಪಾಣಿಯಂ, ಇರೆ ಕಂಟಿಯಂ; ಉಚಿತವಿಧಿ ವಿಕಲ್ಪವಿಧಾನಂ.

ಅಸ್ವಯಂ.— ಪೂರ್ವದೊಳ್ ತದ್ಭವಂ ಅಗಿ ಇರೆ ಸಿರಿಯವಂಕಪಾಣಿಯಂ, ಕಂಟಿಯಂ ಇರೆ-ವಿಕಲ್ಪವಿಧಾನಂ ಉಚಿತವಿಧಿ-ಪರದ ಆ ದ್ವಾರಕ್ಕೆ ದರದಾರಬಾರಂ ಅಕ್ಕುಂ.

ಟೀಕು. — ಪೂರ್ವದೋಳ್ = ಆದಿಯಲ್ಲಿ; ತದ್ಭವಂ = ತದ್ಭವಂ; ಆಗಿರೆ = ಆಗಿರೆ; ಸಿರಿಯವಂಕಪಾಣಿಯಂ = ಸಿರಿಯ ಎಂಬ ವಂಕ ಎಂಬ ಪಾಣಿ ಎಂಬ ಶಬ್ದಂಗಳ್; ಕಂಟಿಯಂ = ಕಂಟಿಯ ಎಂಬ ಶಬ್ದಂ; ಇರೆ = ಇರಲಾಗಿ; ವಿಕಲ್ಪವಿಧಾನಂ = ವಿಕಲ್ಪದ ವಿಧಾನಂ; ಉಚಿತವಿಧಿ = ಉಚಿತದ ವಿಧಿಯಾಗಿ; ಪರದ = ಮುಂದಣ; ಆ ದ್ವಾರಕ್ಕೆ = ಆ ದ್ವಾರ ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ; ದರದಾರಬಾರಂ — ದರ ಎಂಬ ದಾರ ಎಂಬ ಬಾರ ಎಂಬಾದೇಶಂ; ಆಕ್ಕುಂ = ಆಗುವುದು.

ವೃತ್ತಿ. — ಶ್ರೀವಕ್ರಪಾನೀಯಕಂಟಕಮೆಂಬಿವರ್ಕಾದ ಸಿರಿಯ ವಂಕ ಸಾಣಿಯ ಕಂಟಿಯಂಗಳ್ ಮೊದಲೊಳಿರೆ, ಪರದ ದ್ವಾರಶಬ್ದಕ್ಕೆ ದರಮೆಂದುಂ ದಾರಮೆಂದುಂ ಬಾರಮೆಂದುಮಕ್ಕುಂ; ಇವೆರಡೊಳ್ ವಿಕಲ್ಪಮನುಚಿತಮಾಗಲಿವುದು.

ಪ್ರಯೋಗಂ.— ಶ್ರೀದ್ವಾರಂ = ಸಿರಿಯದರಂ, ಸಿರಿಯದಾರಂ, ಸಿರಿಯಬಾರಂ.

ವಕ್ರದ್ವಾರಂ = ವಂಕದರಂ, ವಂಕದಾರಂ, ವಂಕಬಾರಂ.

ಪಾನೀಯದ್ವಾರಂ = ಸಾಣಿಯಬಾರಂ; ಕಂಟಕದ್ವಾರಂ = ಕಂಟಿಯಬಾರಂ. ಈ ಎರಡು ಸಮಾಸಪದಕ್ರಮುಚಿತವಿಧಿಯಿಂ ವಿಕಲ್ಪಮಿಲ್ಲ.

7. Tatsama words.

ಇಲ್ಲಿಂದಂ ಮೇಲೆ ತತ್ಸಮಕ್ಕೆ ಸೂತ್ರಂ.

ಸೂತ್ರಂ. || ೨೯೮ ||

There are 21
Tatsamas. Their
compounds with
Sanskṛita and
Karnāṭaka words.

ಮಣಿ ಮಂಚಂ ಪಟ್ಟಂ ತೋ- |

ರಣಮಟ್ಟಂ ಗೋಣಿ ಸಬಳಮಂಕಂ ಲತೆ ಕಂ- ||

ಕಣಮೆಸೆವ ಕೋಂಟಿ ಬಲಮಂ- |

ಗಣಂ ಬಿಲಂ ಬಂದಿ ಮಾಲೆ ಗಾಳಂ ಗಂಡಂ || ೨೯೯ ||

ಗಲ್ಲಂ ಮಲ್ಲಂ ತಳಮಿಂ- |

ತೆಲ್ಲಂ ತತ್ಸಮಮುಮಿವಯಿದಾಹರಣೆಗಳಂ ||

ಸೊಲ್ಲಿಸುವೆನೆರಡು ಮೆಯ್ಯಂ |

ಬಲ್ಲರ್ಗಳ್ ಮೆಚ್ಚುತಿರೆ ಸಮಾಸೋಕ್ತಿಗಳಿಂ || ೩೦೦ ||

ವದಚ್ಛೇದಂ.— ಮಣಿ, ಮಂಚಂ, ಪಟ್ಟಂ, ತೋರಣಂ, ಅಟ್ಟಂ, ಗೋಣಿ, ಸಬಳಂ, ಅಂಕಂ, ಲತೆ, ಕಂಕಣಂ, ಎನವ ಕೋಟಿ, ಬಲಂ, ಅಂಗಣಂ, ಬಿಲಂ, ಬಂದಿ, ಮಾಲೆ, ಗಾಳಂ, ಗಂಡಂ, ಗಲ್ಲಂ, ಮಲ್ಲಂ, ತಳಂ ಇಂತು ಎಲ್ಲಂ ತತ್ಸಮುಮುಂ; ಇವಡಿ ಉದಾಹರಣೆಗಳಂ ನೋಲ್ಲಿ ಸುವೆ ಎರಡು ಮೆಯ್ಯಂ, ಬಲ್ಲರ್ಗಳ್ ಮೆಚ್ಚುತಿರೆ, ಸಮಾಸೋಕ್ತಿಗಳಿಂ.

ಟೀಕು, ಯಥಾನ್ವಯಂ.— ಮಣಿಯೆಂದು, ಮಂಚವೆಂದು, ಪಟ್ಟವೆಂದು, ತೋರಣವೆಂದು, ಅಟ್ಟವೆಂದು, ಗೋಣಿಯೆಂದು, ಸಬಳವೆಂದು, ಅಂಕವೆಂದು, ಲತೆಯೆಂದು, ಕಂಕಣವೆಂದು, ಎನವ ಕೋಟಿಯೆಂದು, ಬಲವೆಂದು, ಅಂಗಣವೆಂದು, ಬಿಲವೆಂದು, ಬಂದಿಯೆಂದು, ಮಾಲೆಯೆಂದು, ಗಾಳವೆಂದು, ಗಂಡವೆಂದು, ಗಲ್ಲವೆಂದು, ಮಲ್ಲವೆಂದು, ತಳವೆಂದು; ಇಂತು = ಒಗ್ಗೆ; ಎಲ್ಲಂ = ಈ ಶಬ್ದಂಗಳೆಲ್ಲಂ; ತತ್ಸಮುಮುಂ = ತತ್ಸಮಂಗಳೆನಿಸುವುವು; ಇವಡಿ = ಈ ಶಬ್ದಂಗಳ; ಉದಾಹರಣೆಗಳಂ = ಉದಾಹರಣಂಗಳಂ; ಎರಡು ಮೆಯ್ಯಂ = ಸಂಸ್ಕೃತ ಕರ್ಣಾಟಕವೆಂಚೆರಡು ಸ್ವರೂಪಕ್ಕೆಯುಂ; ಬಲ್ಲರ್ಗಳ್ = ಬಲ್ಲ ಎದ್ವಾಂಸರ್; ಮೆಚ್ಚುತಿರೆ = ಅಂಗೀಕರಿಸುತ್ತಿರೆ; ಸಮಾಸೋಕ್ತಿಗಳಿಂ = ಸಮಾಸವಾಕ್ಯಂಗಳಿಂದೆ; ನೋಲ್ಲಿ ಸುವೆ = ಪೇಳ್ವೆಂ.

ವೃತ್ತಿ.— ಈ ಶಬ್ದಂಗಳ್ ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೆಂ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆಂ ಸರಿ; ಇವೆಡಿಯೆಂದಾಹರಣಂಗಳಂ ಸಮಾಸೋಕ್ತಿಯಿಂ ಸಂಸ್ಕೃತ ಕರ್ಣಾಟಕಂಗಳೊಳ್, ಬಲ್ಲರ್ ಮೆಚ್ಚಿ, ತೋರಿದಪೆಂ.

ವ್ರಯೋಗಂ.— ಮಣಿಗೆ— ಮಕುಟಮಣಿ; ದಿನಮಣಿ; ಕೆಲವಣಿ; ಉಡೆವಣಿ.

ಮಂಚಕ್ಕೆ— ಕಾಂಚನಮಂಚಂ; ರತ್ನಮಂಚಂ; ಸೆಳೆಮಂಚಂ; ತೂಗು ಮಂಚಂ.

ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ— ಪಟ್ಟವರ್ಧನಂ; ಪಟ್ಟಮಹಿಷಿ; ಪಟ್ಟಶರಂ; ಪಟ್ಟವಣಿ; ಪಟ್ಟಗೋಪತಿ (O. r. ಪಟ್ಟಗಾಪತಿ); ಪಟ್ಟಗರ್ದುಗೆ.

ತೋರಣಕ್ಕೆ— ಕಾಂಸ್ಯತೋರಣಂ; ಮಕರತೋರಣಂ; ಪಚ್ಚಿದೋರಣಂ; ತಳಿದೋರಣಂ.

ಅಟ್ಟಕ್ಕೆ— ಅಟ್ಟಹಾಸಂ; ಅಟ್ಟವಡಿ; ಅಟ್ಟಗವಲ್.

ಗೋಣಿಗೆ.— ಗೋಣಿಕಾಪುತ್ರಂ; ಕಿಝಿಗೋಣಿ; ಪೆಗೋಣಿ.

ಸಬಳಕ್ಕೆ— ಸಬಳತ್ರಿಣೇತ್ರಂ; ಸಬಳಸಹಸ್ರಬಾಹು; ಸಬಳಗದ್ಯಾಣಂ; ಸಬಳದೆಲಿ; ಸಬಳವಿನ್ನಣಿ.

ಅಂಕಕ್ಕೆ— ಮೃಗಾಂಕಂ; ವೃಷಾಂಕಂ; ಮಾಲಿಂಕಂ; ಕಟ್ಟಂಕಂ; ಅಂಕವಲಿ; ಅಂಕವಾತು.

ಲತೆಗೆ — ನವಲತೆ; ಎಳಲತೆ; ಲತೆವಳ್ಳಿ; ಲತೆವನೆ.

ಕಂಕಣಕ್ಕೆ — ಮಣಿಕಂಕಣಂ; ಹಸ್ತಕಂಕಣಂ; ಹಿಂಡುಗಂಕಣಂ; ಗುಬ್ಬಿಗಂಕಣಂ.

ಕೋಂಬೆಗೆ — ಧೂಳಿಕೋಂಬೆ; ಹೆಡೆಗೆಗೋಂಬೆ (0. rs. ಹೆಡಗೆಗೋಂಬೆ, ಹೆಡೆ —, ಹೆಡ —); ತಪ್ಪಿಗೋಂಬೆ; ಹತ್ತುಗೋಂಬೆ.

ಒಲಕ್ಕೆ — ಧೂಬಲಂ; ಧುಜಬಲಂ; ಆಳ್ವಲಂ (0. r. ಆಳ್ವಲಂ); ತೋಳ್ವಲಂ (0. r. ತೋಳ್ವಲಂ); ನೆಲವಲಂ; ಪೆರ್ವಲಂ; ಮಾರ್ವಲಂ.

ಅಂಗಣಕ್ಕೆ — ಅಂಗಣವಲಯಂ; ಅಂಗಣವಾವಿ; ಅಂಗಣವೆಟ್ಟು (0. r. ಅಂಗಣವೆಟ್ಟಿ); ಅಂಕಣಶಬ್ದಕ್ಕಂಗಣಮಾದುದಾಗಿ ತತ್ಸಮಮಾಗಲಾಪ್ಯದು.

ಬಿಲಕ್ಕೆ — ಬಿಲದ್ವಾರಂ; ಬಿಲಸರ್ಗಂ (0. r. ಬಿಲಸಗ್ಗ); ಪೆರ್ಬಿಲಂ.

ಬಂದಿಗೆ — ಬಂದಿಗ್ರಹಣಂ; ಬಲ್ಲಂದಿಕಾರಿಂ, ಬಲ್ಲಂದಿಕಾರಿನ ಪೋಲ್ ಹಿಂಡೊಡೆದೊಂದೆ (ಹಿಂಡೊಡೆದಂತೆ) ಪೋಯ್ತು.

“ . . . . . ಬಂದಿವಿಡಿದಂ ಬಿಂಬಾಧರಸ್ಥಾನಮಂ.” || 685 ||

ಮಾಲೆಗೆ — ವನಮಾಲೆ; ಕಂಠಮಾಲೆ; ಪೂಮಾಲೆ; ಪಚ್ಚಿಮಾಲೆ.

ಗಾಳಕ್ಕೆ — ಗಳಗಾಳಂ; ಸಣ್ಣಗಾಳಂ; ಎಡೆಗಾಳಂ.

ಗಂಡಕ್ಕೆ — ಗಂಡಗರ್ವಂ; ಗಂಡಗುಣಂ; ಗಂಡವರಿಜು; ಗಂಡಗಲಿ; ಗಂಡವಸದನಂ (0. r. ಗಂಡವಸನಂ); ಗಂಡಪೆಂಡಿರ್.

ಗಲ್ಲಕ್ಕೆ — ಗಲ್ಲಸ್ಥಳಂ; ಗಲ್ಲಗಿವಿ; ಗಲ್ಲಮುಗುರಿ; ಗಲ್ಲಗುಗ್ಗುರಿ; ತೆಳ್ಳಲ್ಲಂ.

ಮಲ್ಲ — ಮಲ್ಲಮುರಾಂತಕಂ; ಮಲ್ಲವಾತು; ಮಲ್ಲಗಾಳೆಗಂ (0. r. ಮಲ್ಲಗಾಳಗ).

ತಳಕ್ಕೆ — ಕರತಳಂ; ಧರಣೀತಳಂ; ಕೆಂದಳಂ; ತಟ್ಟತಳಂ; ತಳಹಗ್ಗಂ ಎಂಬಂತೆ.

ಸೂತ್ರಂ. || ೨೯೯ ||

Further, in forming compounds not only Tadbhava words, but also Tadbhava compounds and Tatsama compounds may be joined to pure Canarese words.

ಸಕ್ಕದಮಂ ಮಹಿತಿಗೊಳ್ಳದೆ |

ಜೊಕ್ಕಳಿಕೆಯಿನಚ್ಚಗನ್ನಡಂ ಬೇಲ್ವಿರ ಕ - ||

ಯ್ವೊಕ್ಕ ನಿಧಿಯೆನಿಸಪಭಂ - |

ಶಕ್ತಂ ದೇಶೀಯಪದಕಮುಂಟು ಸಮಾಸಂ. || ೩೧೪ ||

ಪದವ್ಯೇದಂ. — ಸಕ್ಕದಮಂ ಮಹಿಗೊಳ್ಳದೆ ಚೊಕ್ಕಳಿಕೆಯಿಂ ಅಚ್ಚಗನ್ನಡಂ ಬೇಟ್ಟಿರ ಕಯ್ಯೊಕ್ಕ ನಿಧಿ ಎನಿವ ಅವಭ್ರಂಶಕ್ಕಂ ದೇಶೀಯಪದಕಂ ಉಂಟು ಸಮಾಸಂ.

ಟೀಕು, ಯಥಾಸ್ವಯಂ. — ಸಕ್ಕದಮಂ = ಸಂಸ್ಕೃತಮಂ; ಮಹಿಗೊಳ್ಳದೆ = ಮಹಿ ಪೊಗದೆ; ಚೊಕ್ಕಳಿಕೆಯಿಂ = ಚೊಕ್ಕಟದಿಂದ; ಅಚ್ಚಗನ್ನಡಂ = ಅಚ್ಚ ಕನ್ನಡಂ; ಬೇಟ್ಟಿರ = ಬ ಯಸುವರ; ಕಯ್ಯೊಕ್ಕ ನಿಧಿ = ಕೈ ಸಾರ್ಧ ನಿಧಾನಂ; ಎನಿವವಭ್ರಂಶಕ್ಕಂ = ಎನಿಸುವ ಅವಭ್ರಂಶ ಶಬ್ದಕ್ಕೆಯುಂ; ದೇಶೀಯಪದಕಂ = ದೇಶೀಯಪದಕ್ಕೆಯುಂ; ಸಮಾಸಂ = ಸಮಾಸಂ; ಉಂಟು = ಉಂಟಾಗಿರ್ಪುದು.

ವೃತ್ತಿ. — ಸಂಸ್ಕೃತಮಂ ಮಹಿಗೊಳ್ಳದೆ ನೆಹಿವಣಿಯಿಂದಚ್ಚಗನ್ನಡ ಮಂ ಪೇಲ್ವಿರ್ಗೀಯಪಭ್ರಂಶಪದಮಂ ಇದಹಿ ಸಮಾಸಮುಂ ತತ್ಸಮದ ಸಮಾಸಮುಂ ಕಯ್ಯೊಕ್ಕನಿಧಾನಮಿದಹಿಡನೆ ಕನ್ನಡದ ದೇಶೀಯಪದಮುಂ ಸಮಾಸಿಸಲಪ್ಪುದು.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ಅವಭ್ರಂಶಕ್ಕಂ ದೇಶೀಯಪದಕ್ಕಂ ಸಮಾಸಂ — ಸೆಜ್ಜಿವ ನೆ; ಸಿಂಗವೇಟೆ; ರಾಯಗೋಟೆ.

ಅವಭ್ರಂಶಸಮಾಸಕ್ಕಂ ದೇಶೀಯಪದಕ್ಕಂ ಸಮಾಸಂ — ತಾಣದೀವಿಗೆ ವೆಳಗು; ಜವಳಿವದ್ದಳೆದೊಂಗಲ್; ಬೊನ್ನವಕ್ಕಿಗಣ್ಣಳ್.

ತತ್ಸಮಸಮಾಸಕ್ಕಂ ದೇಶೀಯಪದಕ್ಕಂ ಸಮಾಸಂ — ಸಬಳಗದ್ಯಾಣದೆ ಹಿ; ಕಟ್ಟಂಕದಲ್ಲಣಂ; ಪೂವಾಲೆದುಹಿಂಬು.

ಗದ್ಯಂ. — ಇದು ಸಮಸ್ತಶಾಬ್ದಿ ಕಜನಮನೋಜನಿತಶಬ್ದ ಸಂದೇಹಶಲ್ಯಚಾರುಚುಂಬ ಕಾಯನೊನಾನೂನಕರ್ತಾಂಟಕಲಕ್ಷಣತಿಕ್ಲಾಚಾರ್ಯ ಸುಕವಿಕೇಶಿರಾಜವಿರಚಿತಮುಷ್ಟ ಶಬ್ದಮಣಿ ಪಪಂಣದೊಳ್ ಅವಭ್ರಂಶಪ್ರಸಂಚಲಕ್ಷಣಮೆಂಬ ಸಪ್ತಮಮುಷ್ಟ ಸಂಧ ಸಮಾಪ್ತಂ.

ಶನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯಂ ಸಮಾಪ್ತಂ.

೮ ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯಂ. VIII. CHAPTER.

ಅವ್ಯಯಪ್ರಕರಣಂ.

ON PARTICLES.

ಸೂತ್ರಂ. || ೩೦೦ ||

Particles (Ad-
verbs ಅವ್ಯಯಂ)
include all Imita-
tive sounds and
many words formed
by the suffixes
ಆದು, ಆನೆ, ಆಗೆ.

ಅನುಕೃತಿಪದವೊದವೆಯುಮದು- |
ವನೆಯೆಂಬೆರಡುಂ ಪದಾಂತ್ಯದೊಳ್ ಬರೆಯುಂ ನೆ- ||
ಟ್ಟನೆ ತಾವವ್ಯಯಮವ್ವವು |
ವನೆಯ ನಕಾರಂ ವಿಕಲ್ಪದಿಂದೆ ಗಕಾರಂ || ೩೦೫ ||

ಪದಚ್ಛೇದಂ.— ಅನುಕೃತಿಪದಂ ಒದವೆಯುಂ ಅದು ಅನೆ ಎಂಬ ಎರಡುಂ ಪದಾಂತ್ಯದೊಳ್ ಬರೆಯುಂ ನೆಟ್ಟನೆ ತಾಂ ಅವ್ಯಯಂ ಅವ್ವವು; ಆನೆಯ ನಕಾರಂ ವಿಕಲ್ಪದಿಂದೆ ಗಕಾರಂ.

ಟೀಕು.— ಅನುಕೃತಿಪದಂ = ಅನುಕರಣಪದಂಗಳ್; ಒದವೆಯುಂ = ಬಂದೊಡೆಯುಂ; ಅದು = ಆದಂದು; ಅನೆ = ಅನೆ ಎಂದು; ಎಂಬೆರಡುಂ = ಎಂಬೆರಡು ರೂಪಂ; ಪದಾಂತ್ಯದೊಳ್ = ಪದದ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ; ಬರೆಯುಂ = ಬಂದೊಡಂ; ನೆಟ್ಟನೆ = ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿ; ತಾಂ = ಆ ಶಬ್ದಂಗಳ್ ತಾಂ; ಅವ್ಯಯಂ = ಅವ್ಯಯಂಗಳ್; ಅವ್ವವು = ಆಗುವವು; ಆನೆಯ = ಅನೆ ಎಂಬ ರೂಪಂ; ನಕಾರಂ = ನತ್ತಂ; ವಿಕಲ್ಪದಿಂದೆ = ವಿಕಲ್ಪದಿಂದೆ; ಗಕಾರಂ = ಗತ್ತವಾಗುವುದು.

ವೃತ್ತಿ.— ಧಿಗಿಲನೆ, ಭುಗಿಲನೆ, ಭೋರನೆ ಎಂಬನುಕರಣಪದಂಗಳ್ ಬರೆಯುಂ, ಅದು ಅನೆ ಎಂಬಿವು ಪದಾಂತ್ಯಂಗಳೊಳಿರೆಯುಂ, ಅವ್ಯಯಪದಂಗಳವು.

ಪ್ರಯೋಗಂ.— ಅದುಗೆ—ನೂಕದು (0. r. ನೂಕದು); ನೂಳದು; ತೆತ್ತದು (0. r. ತೆಕ್ಕದು), ತೆತ್ತದೆಂದು ತೀರದೆಂಬರ್ಥಂ.

ಅನೆಗೆ — ಕಮ್ಮನೆ; ಇಮ್ಮನೆ; ಸಿಯ್ಯನೆ; ಮೆಲ್ಲನೆ.

ನಕಾರಕ್ಕೆ ವಿಕ್ಲ್ಪದಿಂ ಗಕಾರಂ — ನೆಟ್ಟನೆ = ನೆಟ್ಟಗೆ; ಸುಮ್ಮನೆ = ಸುಮ್ಮಗೆ;
ಕಮ್ಮನೆ = ಕಮ್ಮಗೆ; ಬಿನ್ನನೆ = ಬಿನ್ನಗೆ.

ಸೂತ್ರಂ. || ೩೦೦ ||

ಸೊಲ್ಲೊಳ್ ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕಾವ್ಯಯ |

ಇಲ್ಲ, not; ಕೀಟಿದು
(ಕಿಟಿದು) crowdedly,
densely; ನಿರ್ನಿರಂ,
ನಿರ್ನಿರಂ, causelessly.

ಮಿಲ್ಲೆಂಬುದು ಕೀಟಿದೆಂಬುದಾಕೀರ್ಣಾರ್ಥಂ ||

ಬಲ್ಲಗೆ ನಿರ್ನಿಮಿತ್ತಾ - |

ಧೋರ್ಲಸಿತಂ ನಿರ್ನಿರೆಂಬುದು ನಿರ್ನಿರಮುಂ. || ೩೦೧ ||

ಪದಚ್ಛೇದಂ. — ಸೊಲ್ಲೊಳ್ ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕಾವ್ಯಯಂ ಇಲ್ಲ ಎಂಬುದು; ಕೀಟಿದು ಎಂಬುದು ಅಕೀರ್ಣಾರ್ಥಂ; ಬಲ್ಲಗೆ ನಿರ್ನಿಮಿತ್ತಾಧೋರ್ಲಸಿತಂ ನಿರ್ನಿರಂ ಎಂಬುದುಂ ನಿರ್ನಿರಮುಂ.

ಟೀಕು. — ಇಲ್ಲೆಂಬುದು = ಇಲ್ಲ ಎಂಬುದು; ಸೊಲ್ಲೊಳ್ = ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ; ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕಾವ್ಯಯಂ = ಕ್ರಿಯಾಸ್ವರೂಪವಾದವ್ಯಯಂ; ಕೀಟಿದೆಂಬುದು = ಕೀಟಿದೆಂಬುದು; ಅಕೀರ್ಣಾರ್ಥಂ = ತುಪುಗಿದರ್ಥಂ; ಬಲ್ಲಗೆ = ಬಲ್ಲವಗೆ; ನಿರ್ನಿರೆಂಬುದುಂ = ನಿರ್ನಿರಂ ಎಂಬುದುಂ; ನಿರ್ನಿರಮುಂ = ನಿರ್ನಿರಂ ಎಂಬುದುಂ; ನಿರ್ನಿಮಿತ್ತಾರ್ಥ = ಕಾರಣವಲ್ಲದ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ; ಉಲ್ಲಸಿತಂ = ಉನ್ನತವಾಗಿ ಬಪ್ಪದು.

ಸೂತ್ರಂ. || ೩೦೨ ||

ನೆಗಿಕ್ಕಿಂ ಮೌನಾರ್ಥಂ ಸು- |

ಸುಮ್ಮಗೆ, ಸುಮ್ಮನೆ,
ಉಸಿಕನೆ, silently;
ಗುಪುಗುಮ್ಮಗೆ,
ಬಿನ್ನಗೆ, ಬಿನ್ನನೆ,
inactively.

ಮ್ಮಗೆ ಸುಮ್ಮನೆಯುಸಿಕನೆಂದು ಸುಡಿವವ್ಯಯದೋಳ್ ||

ಪುಗುಗುಂ ಗುಪುಗುಮ್ಮಗೆ ಬಿ- |

ನ್ನಗೆ ಬಿನ್ನನೆಯೆನಲೊಡಂ ಕ್ರಿಯಾಶೂನ್ಯಾರ್ಥಂ.

|| ೩೦೨ ||

ಪದಚ್ಛೇದಂ. — ನೆಗಿಕ್ಕಿಂ ಮೌನಾರ್ಥಂ ಸುಮ್ಮಗೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಉಸಿಕನೆ ಎಂದು ಸುಡಿವ ಅವ್ಯಯದೋಳ್; ಪುಗುಗುಂ ಗುಪುಗುಮ್ಮಗೆ ಬಿನ್ನಗೆ ಬಿನ್ನನೆ ಎನಲೊಡಂ ಕ್ರಿಯಾಶೂನ್ಯಾರ್ಥಂ.

ಟೀಕು. — ಸುಮ್ಮಗೆ = ಸುಮ್ಮಗೆಯೆಂದು; ಸುಮ್ಮನೆ = ಸುಮ್ಮನೆಯೆಂದು; ಉಸಿಕನೆ = ಉಸಿಕನೆಯೆಂದು; ನುಡಿವವ್ಯಯದೊಳ್ = ಪೇಳ್ವ ಆವ್ಯಯದಲ್ಲಿ; ಮೌನಾರ್ಥಂ = ಮೌನಾರ್ಥಂ; ನೆಗುಂ = ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆವುದು; ಗುರುಗುಮ್ಮಗೆ = ಗುರುಗುಮ್ಮಗೆಯೆಂದು; ಬಿನ್ನಗೆ = ಬಿನ್ನಗೆಯೆಂದು; ಬಿನ್ನನೆ = ಬಿನ್ನನೆಯೆಂದು; ಎನಲೊಡಂ = ಎನಲೊಡನೆ; ಕ್ರಿಯಾಶೂನ್ಯಾರ್ಥಂ = ಕ್ರಿಯೆಯಿಲ್ಲದರ್ಥಂ; ಪುಗುಗುಂ = ಪ್ರವೇಶವಪ್ಪದು.

ಸೂತ್ರಂ. || ೩೦೩ ||

ಆನುಮೆನಿಪ್ಪವ್ಯಯಮಂ |

ಆನುಂ, soever, refers to place, direction, time and number; ಅಣಂ. ಅಣಂ, whatsoever.

ಸ್ಥಾನದಿಶಾಕಾಲಸಂಖ್ಯೆಗಳೊಳುಸಿವರ್ ಮು- ||

ತ್ತೇನುಮೆನಿಪ್ಪರ್ಥಮನಿರ- |

ದಾನಿವರಣಮಾಣಮೆಂದು ನುಡಿವವ್ಯಯದೊಳ್.

|| ೩೧೮ ||

ಪದಚ್ಛೇದಂ. — ಆನುಂ ಎನಿಪ್ಪ ಆವ್ಯಯಮಂ ಸ್ಥಾನದಿಶಾಕಾಲಸಂಖ್ಯೆಗಳೊಳ್ ಉಸಿವರ್ ಮು; ಮುತ್ತೆ ಏನುಂ ಎನಿಪ್ಪ ಅರ್ಥಮಂ ಇರದೆ ಆನಿವರ್ ಅಣಂ ಅಣಂ ಎಂದು ನುಡಿವ ಆವ್ಯಯದೊಳ್.

ಟೀಕು. — ಸ್ಥಾನದಿಶಾಕಾಲಸಂಖ್ಯೆಗಳೊಳ್ = ಸ್ಥಾನಂಗಳಲ್ಲಿ ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಲಂಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಖ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ; ಆನುಂ = ಆನುಂ ಎಂದು; ಎನಿಪ್ಪವ್ಯಯಮಂ = ಎನಿಸುವವ್ಯಯಮಂ; ಉಸಿವರ್ = ಪೇಳ್ವರ್; ಮುತ್ತೆ = ಬಳಕೆ; ಅಣಂ = ಅಣಂ ಎಂದು; ಅಣಂ = ಅಣಂ ಎಂದು; ನುಡಿವವ್ಯಯದೊಳ್ = ಪೇಳ್ವವ್ಯಯದಲ್ಲಿ; ಏನುಂ = ಏನುಂ ಎಂದು; ಎನಿಪ್ಪರ್ಥಮಂ = ಎನಿಸುವರ್ಥಮಂ; ಇರದೆ = ನಿಲ್ಲದೆ; ಆನಿವರ್ = ರಂಬಂಧಿಸುವರ್.

ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿ. — ಸ್ಥಾನ ದೆಸೆ ಕಾಲ ಸಂಖ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಆನುಂ ಎಂಬವ್ಯಯಮಂ ಪೇರಲಿಕ್ಕುಂ; ಏನುಮೆಂಬರ್ಥದೊಳ್ ಅಣಂ ಅಣಂ ಎಂಬವ್ಯಯಮಂ ಪೇರಲಿಕ್ಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ. — ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ — ಎಲ್ಲಿಯಾನುಂ.

ದೆಸೆಗೆ — ಎತ್ತಾನುಂ.

ಕಾಲಕ್ಕೆ — ಎಂದಾನುಂ.

ಸಂಖ್ಯೆಗೆ — ಒಂದಾನುಂ; ಎರಡಾನುಂ; ಪತ್ತಾನುಂ; ನೂರಾನುಂ.

ಅಣಕ್ಕೆ — ಕಾರ್ಯಮಣಮಿಲ್ಲ.

ಆಣಕ್ಕೆ — ಗುಣಮಾಣಮಿಲ್ಲ ಎನಲೊಡಮೇನುಮಿಲ್ಲೆಂಬರ್ಥಂ.

ಸೂತ್ರಂ¹⁾. || ೩೦೪ ||

ನಾಡೆ, ಎಡೆ, ಆವಗಂ, ನೆಜೆ, ನೀಡುಂ, ಕರಂ, ಆದಂ, ಎಯ್, ನೂಳ ದು, ಪಿರಿದುಂ, ನೀಡು, ಮಿಗೆ, ಕೆನ್ನಂ signify "much", "exceedingly", "more".

ನಾಡೆಯೆಡೆಯಾವಗಂ ನೆಜೆ |
ನೀಡುಂ ಕರವಾದಮೆಯ್ ನೂಳದು ಪಿರಿದುಂ ||
ನೀಡು ಮಿಗೆ ಕೆನ್ನಮೆಲ್ಲಂ |
ರೂಢಿಯನುಳ್ಳುದುಮಿವಪ್ಪಯದೊಳಧಿಕಾರ್ಥಂ.

|| ೩೦೪ ||

ವದಚ್ಚೇದಂ. — ನಾಡೆ, ಎಡೆ, ಆವಗಂ, ನೆಜೆ, ನೀಡುಂ, ಕರಂ, ಆದಂ, ಎಯ್, ನೂಳ ದು, ಪಿರಿದುಂ, ನೀಡು, ಮಿಗೆ, ಕೆನ್ನಂ, ಎಲ್ಲಂ, ರೂಢಿಯಂ ಉಳ್ಳುದು; ಇವು ಅವ್ಯಯದೊಳೆ ಅಧಿಕಾರ್ಥಂ.

ಟೀಕು. — ನಾಡೆ = ನಾಡೆ ಎಂದು; ಎಡೆ = ಎಡೆ ಎಂದು; ಆವಗಂ = ಆವಗಂ ಎಂದು; ನೆಜೆ = ನೆಜೆ ಎಂದು; ನೀಡುಂ = ನೀಡುಂ ಎಂದು; ಕರಂ = ಕರಂ ಎಂದು; ಆದಂ = ಆದಂ ಎಂದು; ಎಯ್ = ಎಯ್ ಎಂದು; ನೂಳದು = ನೂಳದು ಎಂದು; ಪಿರಿದುಂ = ಪಿರಿದುಂ ಎಂದು; ನೀಡು = ನೀಡು ಎಂದು; ಮಿಗೆ = ಮಿಗೆ ಎಂದು; ಕೆನ್ನಂ = ಕೆನ್ನಂ ಎಂದು; ಎಲ್ಲಂ = ಈ ಶಬ್ದಂಗಳೆಲ್ಲಂ; ರೂಢಿಯನುಳ್ಳುದು = ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯನುಳ್ಳುದು; ಇವು = ಈ ಶಬ್ದಂಗಳ್; ಅವ್ಯಯದೊಳೆ = ಅವ್ಯಯದಲ್ಲಿ; ಅಧಿಕಾರ್ಥಂ = ಅಧಿಕವಾದರ್ಥಂ.

ಸೂತ್ರಂ²⁾. || ೩೦೫ ||

ಭೋಂಕನೆ, ಚೆಕ್ಕನೆ, ಭೋಂಕಲೆ, ಚಡುಪುಡನೆ, ಗಿಟ್ಟಿತ್ತಿ ನೆ, ಕಡು, ಚೆಚ್ಚರಂ, ಚೆಚ್ಚರಂ signify "swiftly".

ಭೋಂಕನೆ ಚೆಕ್ಕನೆ ಭೋರನೆ |
ಭೋಂಕಲ್ ಚಡುಪುಡನೆ ಗಿಟ್ಟಿತ್ತಿನೆಯಂ ಮ- ||
ತ್ತಂ ಕಡು ಚೆಚ್ಚರ ಬೆಚ್ಚರ- |
ಮುಂ ಕೂಡಿರೆ ತಮೊಳೊದವಗುಂ ಶೀಘ್ರಾರ್ಥಂ.

|| ೩೦೫ ||

1) ಅದಮತ್ಯರ್ಥೇ || ಭಾ. ಭೂ. 242. ||

(ಆದಂ ಎಂಬುದು ಅತ್ಯರ್ಥದಲ್ಲಿ ವರ್ತಿಸುವ ಅವ್ಯಯವು.)

ಕೆನ್ನಂ ತತ್ಪ್ರಾಪ್ಯಾನೇ || ಭಾ. ಭೂ. 247. ||

(ಕೆನ್ನಂ ಎಂಬುದು ಯಥಾರ್ಥಕಥನದಲ್ಲಿ ವರ್ತಿಸುವ ಅವ್ಯಯವು.)

2) ಭೋಂಕಲ್ ತೊಟ್ಟನೆ ಸಹಸಾ || ಭಾ. ಭೂ. 248. ||

(ಭೋಂಕಲ್ ಮತ್ತು ತೊಟ್ಟನೆ ಎಂಬಿವೆರಡು ಸಹಸಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ವರ್ತಿಸುವುವು.)

ವದಚ್ಛೇದಂ. — ಭೋಂಕನೆ, ಚೆಕ್ಕನೆ, ಭೋರನೆ, ಭೋಂಕಲ್, ಚದುಪ್ಪಡನೆ, ಗಿಜ್ಜಿತ್ತಿಪ್ಪನೆಯುಂ, ಮುತ್ತಂ ಕಡು, ಚೆಚ್ಚರ, ಬೆಚ್ಚರಮುಂ ಕೂಡಿರೆ, ತಮ್ಮೊಳ್ ಒದವುಗುಂ ತೀಘ್ರಾರ್ಥಂ.

ಟೀಕು. — ಭೋಂಕನೆ ಎಂದು; ಚೆಕ್ಕನೆ ಎಂದು; ಭೋರನೆ ಎಂದು; ಭೋಂಕಲ್ ಎಂದು; ಚದುಪ್ಪಡನೆ ಎಂದು; ಗಿಜ್ಜಿತ್ತಿಪ್ಪನೆ ಎಂದು; ಮುತ್ತಂ = ಆ ಮೇಲೆ; ಕಡು ಚೆಚ್ಚರ ಬೆಚ್ಚರಮುಂ = ಕಡು ಚೆಚ್ಚರಂ ಬೆಚ್ಚರಂ ಎಂದು; ಕೂಡಿರೆ = ಪೂರ್ವಗೇಯಾಗಿರೆ; ತಮ್ಮೊಳ್ = ತಮ್ಮಲ್ಲಿ; ತೀಘ್ರಾರ್ಥಂ = ಬೇಗವೆಂಬರ್ಥಂ; ಒದವುಗುಂ = ಪ್ರಾಪ್ತಿಸುವದು.

ಸೂತ್ರಂ¹⁾. || ೨೦೬ ||

ಏಗಂ, ವಲಂ, ವೆಪಿಂ, ಏಗಂ ವಲಂ ವೆಪಿಂ ದಲ್ |
 ದಲ್ signify "most certainly"; ಮತ್ತಿನ means "other";
 ಬೇಪಿ ಬೇಪಿ "separately".
 ತಾಗುಗುಮತ್ತಿನಿಶ್ಚಯಾರ್ಥಮಂ ತಾನಿತರಾ- ||
 ಧಾರ್ಗತಮದು ಮತ್ತಿನನುಡಿ- |
 ಯೇಗೆಯ್ದುಂ ಬೇಪಿಬೇಪಿಯೆನೆ ಪೃಥಗರ್ಥಂ.
 || ೨೦೭ ||

ವದಚ್ಛೇದಂ. — ಏಗಂ ವಲಂ ವೆಪಿಂ ದಲ್ ತಾಗುಗುಂ ಅತ್ತಿನಿಶ್ಚಯಾರ್ಥಮಂ; ತಾಂ ಇತರಾರ್ಥಗತಂ ಅದು ಮತ್ತಿನನುಡಿ; ಏಗೆಯ್ದುಂ ಬೇಪಿಬೇಪಿ ಎನೆ ಪೃಥಗರ್ಥಂ.

ಟೀಕು. — ಏಗಂ = ಏಗಂ ಎಂದು; ವಲಂ = ವಲಂ ಎಂದು; ವೆಪಿಂ = ವೆಪಿಂ ಎಂದು; ದಲ್ = ದಲ್ ಎಂದು; ಅತ್ತಿನಿಶ್ಚಯಾರ್ಥಮಂ = ಅತ್ಯಂತನಿಶ್ಚಯಾರ್ಥಮಂ; ತಾಗುಗುಂ = ಎ ಯ್ದುವುಪ್ಪ; ಮತ್ತಿನನುಡಿ = ಮತ್ತಿನ ಎಂಬ ನುಡಿ; ಅದು ತಾಂ = ಅದು ತಾಂ; ಇತರಾರ್ಥಗತಂ = ಅನ್ಯಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬರ್ಪುದು; ಏಗೆಯ್ದುಂ = ಏನಂ ಮಾಡೆಯುಂ; ಬೇಪಿಬೇಪಿಯೆನೆ = ಬೇಪಿಬೇಪಿ ಎಂದೊಡಂ; ಪೃಥಗರ್ಥಂ = ಇಂಗಡೆಗಡವೆಂಬರ್ಥಂ.

1) ಏಗಂ ವಿನಿಶ್ಚಯೇ || ಭಾ. ಭೂ. 243. ||

ವೆಪಿಂ ವಲಂ ವಿಸ್ವಷ್ಟಾರ್ಥೇ || ಭಾ. ಭೂ. 251. ||

ದಲ್ ವಾಕ್ಯಾಲಂಕಾರಪಾದಪೂರಣವಿನಿಶ್ಚಯೇಷು || ಭಾ. ಭೂ. 257. ||

(ವಿನಿಶ್ಚಯಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಏಗಂ ಎಂಬುದೂ, ವಿಸ್ವಷ್ಟಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ವೆಪಿಂ ಮತ್ತು ವಲಂ ಎಂಬಿವೂ. ವಾಕ್ಯಾಲಂಕಾರ ಪಾದಪೂರಣ ವಿನಿಶ್ಚಯಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ದಲ್ ಎಂಬುದೂ ವರ್ತಿಸುವುವು.)

ಸೂತ್ರಂ¹⁾. || ೩೦೭ ||

ತಿಪ್ಪನೆ, ತಿಪ್ಪನೆ, ಬಟ್ಟನೆ
mean "whirling-
ly"; ಒಯ್ಯನೆ, ನೆಟ್ಟನೆ,
ನೆಟ್ಟಗೆ "exactly",
"nicely".

ಅನುತಿಪ್ಪಿನೆ ತಿಪ್ಪನೆ ಬ-

ಟ್ಟನೆಯೆಂಬಿವರೊಳ್ ಭ್ರಮಾರ್ಥವೊಯ್ಯನೆಯೆನೆ ನೆ-

ಟ್ಟನೆಯೆನೆ ನೆಟ್ಟಗೆಯೆನೆ ಬಂ-

ದು ನಿಲ್ಕುಮಿವರೊಳ್ ಪರಿಸ್ಪೃಟಾರ್ಥವಿಧಾನಂ.

|| ೩೦೭ ||

ವದಚ್ಛೇದಂ.— ಅನು ತಿಪ್ಪನೆ ತಿಪ್ಪನೆ ಬಟ್ಟನೆ ಎಂಬ ಇವರೊಳ್ ಭ್ರಮಾರ್ಥಂ; ಒಯ್ಯನೆ ಎನೆ, ನೆಟ್ಟನೆ ಎನೆ, ನೆಟ್ಟಗೆ ಎನೆ, ಬಂದು ನಿಲ್ಕುಂ ಇವರೊಳ್ ಪರಿಸ್ಪೃಟಾರ್ಥವಿಧಾನಂ.

ಟೀಕು.— ಅನು ತಿಪ್ಪನೆ = ಅನು ತಿಪ್ಪನೆಯೆಂದು; ತಿಪ್ಪನೆ = ತಿಪ್ಪನೆಯೆಂದು; ಬಟ್ಟನೆ = ಬಟ್ಟನೆಯೆಂದು; ಎಂಬಿವರೊಳ್ = ಎಂಬಿ; ಶಬ್ದಂಗಳಲ್ಲಿ; ಭ್ರಮಾರ್ಥಂ = ಭ್ರಮಾರ್ಥಂ; ಒಯ್ಯನೆಯೆನೆ = ಒಯ್ಯನೆಯೆಂದೊಡೆ; ನೆಟ್ಟನೆಯೆನೆ = ನೆಟ್ಟನೆಯೆಂದೊಡೆ; ನೆಟ್ಟಗೆಯೆನೆ = ನೆಟ್ಟಗೆಯೆಂದೊಡೆ; ಇವರೊಳ್ = ಈ ಶಬ್ದಂಗಳಲ್ಲಿ; ಪರಿಸ್ಪೃಟಾರ್ಥವಿಧಾನಂ = ವ್ಯಕ್ತವಾದರ್ಥವಿಧಾನಂ; ಬಂದು ನಿಲ್ಕುಂ = ಬಂದು ನಿಲ್ಕುದು.

ಸೂತ್ರಂ²⁾. || ೩೦೮ ||

ಅಹಹಂ is used in
pain; ಅಕ್ಕಟಾ in
grief and surprise;
ಆಯ್ಯೋ in grief and
compassion.

ವೇದನೆಯೊಳಹಹಮೆಂಬುದು |

ಬೇದದೊಳಚ್ಚರಿಯೊಳಕ್ಕಟಾ ಎಂಬುದು ತತ್ - |

ಬೇದವಿಡಂಬನಕರುಣಾ-

ನಾದದೊಳಯ್ಯೋ ಎಸಿಷ್ಟುದವತರಿಸಿಕುಂ. || ೩೦೮ ||

1) ನೆಟ್ಟನೆ ಪರಿಸ್ಪೃಟಾರ್ಥೇ || ಭಾ. ಭೂ. 256. ||

(ನೆಟ್ಟನೆ ಎಂಬ ಅವ್ಯಯವು ಪರಿಸ್ಪೃಟಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ವರ್ತಿಸುವುದು.)

2) ಅಕ್ಕಟೆ ವಿಪಾದೇ || ಭಾ. ಭೂ. 254. ||

ಅ ಆಃ ದುಃಖಸೂಚನೇ || ಭಾ. ಭೂ. 264. ||

ಆಯ್ಯೋ ವಿಪಾದಾನುಕಂಪಾವಹಾಸೇಷು || ಭಾ. ಭೂ. 266. ||

(ಅಕ್ಕಟೆ ಎಂಬುದು ವಿಪಾದಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ವರ್ತಿಸುವ ಅವ್ಯಯವು; ಅ ಆಃ ಎಂಬ ಸಿಹಾತವು ದುಃಖಸೂಚನದಲ್ಲಿಯೂ, ಆಯ್ಯೋ ಎಂಬ ಸಿಹಾತವು ವಿಪಾದ ಅನುಕಂಪ ಅವಹಾಸಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಬರುವುವು.)

ವದಚ್ಛೇದಂ. — ವೇದನೆಯೊಳ್ ಆಹಹಂ ಎಂಬುದು, ವೇದನೆಯೊಳ್ ಅಚ್ಚರಿಯೊಳ್ ಅಕ್ಕಟಾ ಎಂಬುದು, ತತ್ಪ್ರೇದವಿಡಂಬನಕರುಣಾನಾದದೊಳ್ ಆಯ್ಯೋ ಎನಿಪ್ಪುದು ಆವತರಿಸಿ ರೂಪಂ.

ಟೀಕು. — ವೇದನೆಯೊಳ್ = ಸೋವಿನಲ್ಲಿ; ಆಹಹಂ ಎಂಬುದು = ಆಹಹಂ ಎಂಬ ಶಬ್ದಂ; ವೇದನೆಯೊಳ್ = ದುಃಖದಲ್ಲಿ; ಅಚ್ಚರಿಯೊಳ್ = ಅಚ್ಚರಿಯಲ್ಲಿ; ಅಕ್ಕಟಾ ಎಂಬುದು = ಅಕ್ಕಟಾ ಎಂಬ ಶಬ್ದಂ; ತತ್ಪ್ರೇದವಿಡಂಬನಕರುಣಾನಾದದೊಳ್ = ಆ ದುಃಖದ ವಿಡಂಬನದ ಕರುಣದ ವ್ಯಸಿಯಲ್ಲಿ; ಆಯ್ಯೋ ಎನಿಪ್ಪುದು = ಆಯ್ಯೋ ಎಂಬ ಶಬ್ದಂ; ಆವತರಿಸಿ ರೂಪಂ = ಹುಟ್ಟಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ.

ಸೂತ್ರಂ¹⁾. || ೩೦೯ ||

ಓಹೋ, ಹೋ are used in stopping; ಒಡನೆ means "with" ಗಹಗಹಂ is used in laughing; ಸೋಡಂ ಬಾಡಂ mean "much", "more".
 ಸವನಿವುದೋಹೋ ಹೋ ಎನೆ |
 ನಿವಾರಣಾರ್ಥಂ ಸಹಾರ್ಥಮೊಡನೆನೆ ಹಸನ ||
 ವ್ಯವಹೃತಿ ಗಹಗಹಮೆನೆ ಪಿರಿ- |
 ದುವೆಂಬಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ಸೋಡಂಬಾಡಂ. || ೩೨೪ ||

ವದಚ್ಛೇದಂ. — ಸವನಿಪ್ಪುದು ಓಹೋ ಹೋ ಎನೆ ನಿವಾರಣಾರ್ಥಂ; ಸಹಾರ್ಥಂ ಒಡನೆ ಎನೆ; ಹಸನವ್ಯವಹೃತಿ ಗಹಗಹಂ ಎನೆ; ಪಿರಿದುಂ ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ಸೋಡಂಬಾಡಂ.

ಟೀಕು. — ಓಹೋ = ಓಹೋ ಎಂದು; ಹೋ = ಹೋ ಎಂದು; ಎನೆ = ಎಂದೊಡೆ; ನಿವಾರಣಾರ್ಥಂ = ನಿಲ್ಲಿಸುವರ್ಥಂ; ಸವನಿಪ್ಪುದು = ಪ್ರಾಪ್ತಿಸುವುದು; ಒಡನೆ = ಒಡನೆ ಎಂದೊಡೆ; ಸಹಾರ್ಥಂ = ಸಂಗಡವೆಂಬರ್ಥಂ; ಗಹಗಹಮೆನೆ = ಗಹಗಹಂ ಎಂದೊಡೆ; ಹಸನವ್ಯವಹೃತಿ = ಸಗುವ ವ್ಯವಹಾರಂ; ಪಿರಿದುವೆಂಬಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ = ಪಿರಿದು ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ; ಸೋಡಂ ಬಾಡಂ = ಸೋಡಂ ಬಾಡಮೆಂದಾಗುವುದು.

ಸೂತ್ರಂ.²⁾ || ೩೧೦ ||

ಆಃ, ಅಃ are used in showing surprise; ಪರಿವಿಡಿಯಿಂದಾಃ ಅಃ ಎಂ- |
 ಬಿರಡುಂ ವಿಸ್ಮಯ ವಿಡಂಬನಂ ವ್ಯಸನಸುಖ ||

1) ಓಹೋ ನಿವಾರಣೇ || ಭಾ. ಭೂ. 267. ||
 (ನಿವಾರಣಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಓಹೋ ಎಂಬ ನಿವಾತವು ವರ್ತಿಸುವುದು.)
 2) ಅಃ ಸಂಪ್ರಕಾರಾರ್ಥೋಭನಪ್ರೇದವಿಸ್ಮಯೇನು || ಭಾ. ಭೂ. 263. ||
 ಉಃ ಅವಿಷ್ಣಾಯಾಂ || ಭಾ. ಭೂ. 265. ||

ಉಃ expresses joy derived from a bad habit and disgust.

ಸ್ಫುರಿತಾರ್ಥದೊಳುಃ ಎಂಬುದು |
ಪಿರಿದುಮಸಹ್ಯಾರ್ಥದೊಳ್ ಪ್ರಯೋಗಿಸೆ ಪಡೆಗುಂ.

|| ೨೨೫ ||

ಪದಚ್ಛೇದಂ. — ಪರಿಪಡಿಯಿಂದೆ ಅಃ ಅಃ ಎಂಬ ಎರಡುಂ ವಸ್ತ್ರಯವಿವಂಬನಂ; ವ್ಯಸನ ಸುಖಸ್ಫುರಿತಾರ್ಥದೊಳುಃ ಉಃ ಎಂಬುದು. ಪಿರಿದುಂ ಅಸಹ್ಯಾರ್ಥದೊಳುಃ ಪ್ರಯೋಗಿಸೆ ಪಡೆಗುಂ.

ಟೀಕು. — ಪರಿಪಡಿಯಿಂದೆ = ತಪುವಾಯಿಂದೆ; ಅಃ ಅಃ ಎಂಬೆರಡುಂ = ಅಃ ಎಂಬ ಅಃ ಎಂಬ ಎರಡು ಶಬ್ದಂಗಳುಂ; ವಸ್ತ್ರಯವಿವಂಬನಂ = ಚೋದ್ಯವಿವಂಬನಂಗಳ್; ವ್ಯಸನ ಸುಖಸ್ಫುರಿತಾರ್ಥದೊಳುಃ = ವ್ಯಸನ ಸುಖಂ ಕಾಣಿಸಿದರ್ಥದಲ್ಲಿ; ಪಿರಿದುಂ = ವಿಶೇಷವಾಗಿ; ಅಸಹ್ಯಾರ್ಥದೊಳುಃ = ಅಸಹ್ಯಾರ್ಥದಲ್ಲಿ; ಉಃ ಎಂಬುದು = ಉಃ ಎಂಬ ಶಬ್ದಂ; ಪ್ರಯೋಗಿಸೆ ಪಡೆಗುಂ = ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುವುದು.

ಸೂತ್ರಂ¹⁾. || ೨೧೧ ||

ಎಲೆಲೆ, ಏ are used in calling to mind, in deliberation, and in addressing; ಎ, ಏ are used in emphasizing.

ಸ್ತರಣವಿಚಾರಾಮಂತ್ರಣ |
ಪರಿಗತವೆನಿಸಿವುರ್ವೆಲೆಲೆ ಏ ಎಂಬಿವು ಸಂ- ||
ಚರಿಸುವುದನುಮತದೊಳುಃ ಬ- |
ಛ್ರಿನೇಕಾರಮದೆಕಾರಮವಧಾರಣೆಯೊಳುಃ. || ೨೨೬ ||

ಪದಚ್ಛೇದಂ. — ಸ್ತರಣವಿಚಾರಾಮಂತ್ರಣವರಿಗತಂ ಎನಿಸಿ ಇವುರ್ವು ಎಲೆಲೆ ಏ ಎಂಬ ಇವುಃ ಸಂಚರಿಸುವುದು ಅನುಮತದೊಳುಃ ಬಲ್ಲರಿಂ ಏಕಾರಂ ಅದು ಏಕಾರಂ ಅವಧಾರಣೆಯೊಳುಃ.

(ಸಂಪ್ರದರ್ಶನ ಅಶೋಭನ ಪೇದ ವಿಸ್ಮಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಃ ಎಂಬ ನಿಪಾತವೂ ಅವಶ್ಯಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಉಃ ಎಂಬ ನಿಪಾತವೂ ಬರುವುವು.)

- 1) ಏ ಇತ್ಯಭ್ಯುವಗಮೇ || ಭಾ. ಭೂ. 259. ||
- ಲಘುಕ್ರಮೋನಿವಧಾರಣೇ || ಭಾ. ಭೂ. 260. ||
- ಎಲೇ ವಿತರ್ಕಭಾವನಾಮಂತ್ರಣೇಷು || ಭಾ. ಭೂ. 261. ||
- ಪ್ರಸ್ವಂತೋನಿಪಿ ಚ || ಭಾ. ಭೂ. 262. ||

(ಅಂಗೀಕಾರಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಏ ಎಂಬುದೂ, ಅವಧಾರಣೆಯಲ್ಲಿ ಏ ಎಂಬುದೂ, ವಿತರ್ಕಭಾವನೆ ಆಮಂತ್ರಣಗಳಲ್ಲಿ ಎಲೇ ಮತ್ತು ಎಲೆ ಎಂಬಿವೂ ವರ್ತಿಸುವುವು.)

ಟೀಕು. — ಎಲೆಲೆ = ಎಲೆಲೆ ಎಂದು; ಎ = ಎ ಎಂದು; ಎಂಬಿವು = ಎಂಬೀ ಶಬ್ದಂಗಳು; ಸ್ಮರಣವಿಚಾರಾವಂತ್ರಣವರಿಗತಂ = ನೆನೆವಲ್ಲಿ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಸಂಬಂಧಿಯಲ್ಲಿ ಎಯ್ದಲ್ಲಟ್ಟವು; ಎಸಿಸಿಪ್ಪವು = ಎಸಿಸಿಪ್ಪವು; ಅವಧಾರಣೆಯೋಳ್ = ನಿರ್ಧಾರಣದಲ್ಲಿ; ಬಲ್ಲರಿಂ = ಬಲ್ಲ ಎ ಎಂದೆ; ಅನುಮತದೋಳ್ = ಅನುಮತದಲ್ಲಿ; ಏಕಾರಂ = ಏಕಾರಂ; ಆದು = ಅದು; ಎಕಾರಂ = ಎಕಾರಂ; ಸಂಚರಿಸುವುದು = ಬರ್ಪುದು.

ಸೂತ್ರಂ.¹⁾ || ೩೧೨ ||

ಮತ್ತೆ means "again"; ಅರಮೆ, ಆರೆ mean "here and there", "to some extent"; ಬಿಲ್ಲಳಂ "unsteadily". "tremblingly".

ಮತ್ತೆಂಬುದು ಪುನರರ್ಥದೊ- |
 ಳೆತ್ತಾನುಮದೆಲ್ಲಿಯಾನುಮೆಂಬರ್ಥದೊಳಾ- ||
 ಯತ್ತಂಗಳರಮೆ ಅರೆಗಳ್ |
 ಸುತ್ತೇಂ ತರಲಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬಿಲ್ಲಳಮಕ್ಕುಂ. || ೩೧೨ ||

ವದಕ್ಕೇದಂ. — ಮತ್ತೆ ಎಂಬುದು ಪುನರರ್ಥದೊಳ್; ಳೆತ್ತಾನುಂ ಆದು ಎಲ್ಲಿಯಾನುಂ ಎಂಬ ಅರ್ಥದೊಳ್ ಆಯತ್ತಂಗಳ್ ಅರಮೆ ಅರೆಗಳ್; ಸುತ್ತೇಂ, ತರಲಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬಿಲ್ಲಳಂ ಅಕ್ಕುಂ.

ಟೀಕು. — ಪುನರರ್ಥದೋಳ್ = ಅಮೇಲೆಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ; ಮತ್ತೆ ಎಂಬುದು = ಮತ್ತೆ ಎಂಬ ಶಬ್ದಂ; ಅಕ್ಕುಂ = ಅಗುವುದು; ಎಲ್ಲಿಯಾನುಂ ಎಂಬರ್ಥದೋಳ್ = ಎಲ್ಲಿಯಾನುಂ ಎಂಬು ಪೇಳ್ವರ್ಥದಲ್ಲಿ; ಳೆತ್ತಾನುಂ = ಳೆತ್ತಾನುಂ; ಆದು = ಅದು ಎಂದಲ್ಲಿ; ಅರಮೆ ಅರೆಗಳ್ = ಅರಮೆ ಅರೆ ಎಂಬ ಶಬ್ದಂಗಳು; ಆಯತ್ತಂಗಳ್ = ಏಕಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಆಯತ್ತಂಗಳ್ ಅಪ್ಪವು; ಸುತ್ತೇಂ = ಪ್ರಮೇಯಂ; ತರಲಾರ್ಥದಲ್ಲಿ = ಎಳವೆಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ; ಬಿಲ್ಲಳಂ = ಬಿಲ್ಲಳಂ ಎಂಬುದು ಅಪ್ಪುದು.

1. ಮತ್ತೆ ಕಂಠಸಮಾಕೃತೌ ಭೂಯೋಽರ್ಥೇಽಪಿ || ಭಾ. ಭೂ. 246. ||

(ಕಂಠಸಮಾಕರಣದಲ್ಲಿಯೂ ಪುನಃ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿಯೂ ಮತ್ತೆ ಎಂಬ ಆವ್ಯಯವು ಬರುವುದು.)

ಅರೆ ಅರಮೆ ಕ್ವಚಿತ್ಕದಾಚಿದರ್ಥಯೋ || ಭಾ. ಭೂ. 268. ||

(ಕ್ವಚಿತ್ ಕದಾಚಿತ್ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಅರೆ ಅರಮೆ ಎಂಬ ನಿಪಾತಗಳು ವರ್ತಿಸುವುವು.)

ಸೂತ್ರಂ¹⁾. || ೩೦೩ ||

ಸಲೆ means "constantly", "essentially"; ಹುಂ and ಆಲೈಯಲೈ are used in asking and inferring.

ಸಲೆಯೆಂಬುದು ನಿತ್ಯಾರ್ಥಾ- |
 ವಲಂಬಿ ಹುಂಮೆನೆಯುಂ ಅಲೈಯಲೈಯೆನೆಯುಂ ||
 ಫಲಿಯಿಸುಗುಂ ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಥೋ- |
 ಜ್ಜ್ವಲಾನುಮಾನಾರ್ಥಯುಗಳಮವು ಶಾಬ್ದಿಕರಿಂ.
 || ೩೦೩ ||

ವದಚ್ಛೇದಂ. — ಸಲೆ ಎಂಬುದು ನಿತ್ಯಾರ್ಥವಲಂಬಿ; ಹುಂ ಎನೆಯುಂ ಅಲೈಯಲೈ ಎನೆಯುಂ ಫಲಿಯಿಸುಗುಂ ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಥೋಜ್ಜ್ವಲಾನುಮಾನಾರ್ಥಯುಗಳಂ ಅವು ಶಾಬ್ದಿಕರಿಂ.

ಟೀಕು. — ಸಲೆಯೆಂಬುದು = ಸಲೆ ಎಂಬ ಶಬ್ದಂ; ನಿತ್ಯಾರ್ಥವಲಂಬಿ = ನಿತ್ಯವಾದರ್ಥದಲ್ಲಿ ಅವಲಂಬಿಸುಳ್ಳುದು; ಹುಂ ಎನೆಯುಂ = ಹುಂ ಎಂದೊಡೆಯುಂ; ಅಲೈಯಲೈ ಎನೆಯುಂ = ಅಲೈ ಅಲೈ ಎಂದೊಡಂ; ಶಾಬ್ದಿಕರಿಂ = ಶಬ್ದಜ್ಞರಿಂದ; ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಥೋಜ್ಜ್ವಲಾನುಮಾನಾರ್ಥಯುಗಳಂ = ಪ್ರಶ್ನೆಯ ಅರ್ಥವೆಂಬ ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾದ ಅನುಮಾನದರ್ಥವೆಂಬ ಎರವರ್ಥಂ; ಅವು = ಅವು; ಫಲಿಯಿಸುಗುಂ = ಫಲಿತವಪ್ಪುವು.

ಸೂತ್ರಂ.²⁾ || ೩೦೪ ||

ಅಂ, ಉಂ mean "and", "also"; ಎ, ಏ, ಓ, ಓ joined to a word, express doubt, question and censure.

ಅಮುಮೆಂಬಿವೆರಡುಮಮಗುಂ |
 ಸಮುಚ್ಚಯಾರ್ಥದೊಳೆ ಎ ಓ ಓ ಎಂಬಿವು ಶ- ||
 ಬ್ಬಮನಪ್ಪಿ ವಿಶಂಕಾವು- |
 ಶ್ವಮಂಡಲಾಕ್ಷೇವಕಾರ್ಥದೊಳ್ ವರ್ತಿಸುಗುಂ.
 || ೩೦೪ ||

1) ಹುಂ ವೃತ್ತಿಯುಂ ವಿತರ್ಕಾವಧಾರಣನಿವಾರಣೇಷು ಚ || ಛಾ. ಭೂ. 244. || (ಪ್ರಶ್ನೆ, ವಿತರ್ಕ, ಅವಧಾರಣ, ನಿವಾರಣ ಎಂಬರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಹುಂ ಎಂಬ ಅವ್ಯಯವು ಬರುವುದು.)

ಆಲೈ ಸಂಪ್ರಶ್ನಾನುಮಾನಯೋಃ || ಛಾ. ಭೂ. 269. || (ಪ್ರಶ್ನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಅನುಮಾನದಲ್ಲಿಯೂ ಆಲೈ ಎಂಬ ನಿಪಾತವು ಬರುವುದು.)

2) ಅಮುಮ್ ಸಮುಚ್ಚಯೇ || ಛಾ. ಭೂ. 253. || (ಅಂ ಉಂ ಎಂಬಿವು ಸಮುಚ್ಚಯಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಅವ್ಯಯಗಳು.)

ವದಚ್ಛೇದಂ. — ಅಂ ಉಂ ಎಂಬ ಇವು ಎರಡುಂ ಅನುಗುಣಂ ಸಮುಚ್ಚ ಯಾರ್ಥದೊಳ್; ಎ ಏ ಒ ಓ ಎಂಬ ಇವು ಶಬ್ದಮಂ ಆಪ್ತಿ ವಿಶಂಕಾಪ್ರಶ್ನಮಂಡಲಾಕ್ಷೇಪಕಾರ್ಥದೊಳ್ ವರ್ತಿಸುಗುಂ.

ಟೀಕು. — ಅಂ = ಅಂ ಎಂದು; ಉಂ = ಉಂ ಎಂದು; ಎಂಬಿವೆರಡುಂ = ಎಂಬಿವೆರಡುಂ ರೂಪುಗಳುಂ; ಸಮುಚ್ಚ ಯಾರ್ಥದೊಳ್ = ಸಮುಚ್ಚಯದರ್ಥದಲ್ಲಿ; ಅನುಗುಣಂ = ಪೂರ್ವಗೆ ಯಪ್ಪವು; ಎ = ಎ ಎಂದು; ಏ = ಏ ಎಂದು; ಒ ಓ = ಒ ಓ ಎಂದು; ಎಂಬಿವು = ಎಂಬೀ ಶಬ್ದಂಗಳ್; ಶಬ್ದಮಂ = ಶಬ್ದವಂ; ಆಪ್ತಿ = ಕೂಡಿ; ವಿಶಂಕಾಪ್ರಶ್ನಮಂಡಲಾಕ್ಷೇಪಕಾರ್ಥದೊಳ್ = ವಿಶಂಕೆಯ (ಮತ್ತೆ) ಪ್ರಶ್ನೆಯ (ಮಂಡಲದ ಮತ್ತೆ) ಆಕ್ಷೇಪಕದ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ; ವರ್ತಿಸುಗುಂ = ವರ್ತಿಸುವುವು.

ಸೂತ್ರಂ¹⁾. || ೩೧೫ ||

ಬಯ್ಯಿಕ್ಕೆ, ಬಯ್ಯಿಕ್ಕಂ, ಬಯ್ಯಿಕ್ಕಂ, ಬಯ್ಯಿಕ್ಕೆ, ಬಯ್ಯಿಕ್ಕೆಯಂ mean "afterwards"; ಮೇಣ್ means "further".
"or".

ಬಯ್ಯಿಕ್ಕೆ ಬಯ್ಯಿಕ್ಕಂ ಬಯ್ಯಿಕ್ಕಂ |
ಬಯ್ಯಿಕ್ಕೆ ಬಯ್ಯಿಯಂ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಶ್ಚಾದರ್ಥಂ ||
ಘಯ್ಯಿಯಿಪುದು ವಿಕಲ್ಪಾರ್ಥಂ |
ಕಯ್ಯಿಲದೆ ಮೇಣೆಂಬ ಶಬ್ದದೊಳ್ ಶಾಬ್ದಿಕರಿಂ. || ೩೧೫ ||

ವದಚ್ಛೇದಂ. — ಬಯ್ಯಿಕ್ಕೆ ಬಯ್ಯಿಕ್ಕಂ ಬಯ್ಯಿಕ್ಕಂ ಬಯ್ಯಿಕ್ಕೆ ಬಯ್ಯಿಯಂ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಶ್ಚಾದರ್ಥಂ ಘಯ್ಯಿಯಿಪುದು, ವಿಕಲ್ಪಾರ್ಥಂ ಕಯ್ಯಿಲದೆ ಮೇಣ್ ಎಂಬ ಶಬ್ದದೊಳ್ ಶಾಬ್ದಿಕರಿಂ.

ಟೀಕು. — ಶಾಬ್ದಿಕರಿಂ = ರಬ್ಬಿಟ್ಟರಿಂದೆ; ಬಯ್ಯಿಕ್ಕೆ = ಬಯ್ಯಿಕ್ಕೆ ಎಂದು; ಬಯ್ಯಿಕ್ಕಂ = ಬಯ್ಯಿಕ್ಕಂ ಎಂದು; ಬಯ್ಯಿಕ್ಕಂ = ಬಯ್ಯಿಕ್ಕಂ ಎಂದು; ಬಯ್ಯಿಕ್ಕೆ = ಬಯ್ಯಿಕ್ಕೆ ಎಂದು; ಬಯ್ಯಿಯಂ = ಬಯ್ಯಿಯಂ ಎಂದು; ಪ್ರಸಿದ್ಧವಶ್ಚಾದರ್ಥಂ = ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಮತ್ತೆಂಬರ್ಥವಾಗಿ; ಘಯ್ಯಿಯಿಪುದು = ಬರ್ಪುದು; ಮೇಣೆಂಬ ಶಬ್ದದೊಳ್ = ಮೇಣೆಂಬ ರಬ್ಬದಲ್ಲಿ; ವಿಕಲ್ಪಾರ್ಥಂ = ವಿಕಲ್ಪವೆಂಬರ್ಥಂ; ಕಯ್ಯಿಲದೆ = ಕೆಡದೆ ಬರ್ಪುದು.

1) ಮೇಣ್ ವಿಕಲ್ಪೇ || ಭಾ. ಭೂ. 250. ||
(ವಿಕಲ್ಪಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಮೇಣ್ ಎಂಬ ಅವ್ಯಯವು ಬರುವುದು.)

ಸೂತ್ರಂ¹⁾. || ೩೧೬ ||

ಅಂತಿರೆ, ಅಂತೆ, ಅಂತೆ
ಪೋಲ್, ಪೋಲ್,
signify "as", "like
as"; ಗಳ and ಗಡ
are used in polite
communication.

ಉಪಮಾನಾರ್ಥದೊಳಿವು ವ- |
ತಿವು ವಂತಿರೆಯಂತೆ ನುಂತೆಪೋಲ್ ಪೋಲ್ಗಳ್ ರಂ- ||
ಜಿವುವು ಗಡ ಗಳಗಡಂಗಳ |
ವುಪಚಿತವಾರ್ತೆಯೊಳಮುಚಿತಸಂಭಾಷಣೆಯೊಳ್.

|| ೩೧೭ ||

ಪದಚ್ಛೇದಂ. — ಉಪಮಾನಾರ್ಥದೊಳಿ ಇವು ವರ್ತಿಪುವು ಅಂತಿರೆ ಅಂತೆ ಅಂತೆಪೋಲ್
ಪೋಲ್ಗಳ್; ರಂಜಿಪುವು, ಗಡ, ಗಳ ಗಡಂಗಳ್ ಅವು ಉಪಚಿತವಾರ್ತೆಯೊಳಂ ಉಚಿತಸಂಭಾಷಣೆ
ಯೊಳಂ.

ಟೀಕು. — ಅಂತಿರೆಯಂತೆಯಂತೆಪೋಲ್ ಪೋಲ್ಗಳ್ = ಅಂತಿರೆಯೆಂದು, ಅಂತೆಯೆಂದು,
ಅಂತೆಪೋಲ್ ಎಂದು, ಪೋಲ್ ಎಂದು, ಎಂಬೀ ಶಬ್ದಂಗಳ್; ಇವು = ಈ ಪೋಲ್ ಶಬ್ದಂಗಳ್;
ಉಪಮಾನಾರ್ಥದೊಳಿ = ಪೋಲಿಸುವರ್ಥದಲ್ಲಿ; ವರ್ತಿಪುವು = ವರ್ತಿಸುವುವು; ಗಳ ಗಡಂಗಳ್
= ಗಳ ಎಂಬ ಗಡ ಎಂಬ ಶಬ್ದಂಗಳ್; ಅವು = ಆ ಶಬ್ದಂಗಳ್; ಉಪಚಿತವಾರ್ತೆಯೊಳಂ =
ಉಪಚಾರವಾದ ವಾರ್ತೆಯಲ್ಲಿಯುಂ; ಉಚಿತಸಂಭಾಷಣೆಯೊಳಂ = ಉಚಿತವಾದ ಸಂಭಾಷಣೆ
ಯಲ್ಲಿ; ರಂಜಿಪುವು = ರಂಜಿಸುವುವು; ಗಡ = ಗಡ.

ಸೂತ್ರಂ. || ೩೧೭ ||

ಸುಮ್ಮನೆ, ಸುಮ್ಮಗೆ,
ಬಂದೆ, ಅಲ್ಲವಾ
mean "cause-
lessly". ಅನ್ವಯಂ is
used in the instru-
mental, but not with the suffix ಎ.

ಮೆಲಿಗುಂ ಸುಮ್ಮನೆ ಸುಮ್ಮಗೆ |
ಬಂದೆಲ್ಲವೆಂಬಿ ವಾರ್ತಕಾರಣದೊಳ್ ಪೊ- ||
ಚ್ಚೆಲಿಗುಂ ತೃತೀಯೆ ಬಂದಂ- |
ತಲಿಸೆಂಬ ಪದಕ್ಕವಾ ಎಕಾರಕ್ಕಿತರಂ. || ೩೧೮ ||

1) ಪೋಲಿವಾರ್ಥೇ || ಭಾ. ಭೂ. 249. ||

ಗಡಗಳ ವಾರ್ತಾಸಂಭಾಷಣೆಯೋಃ || ಭಾ. ಭೂ. 252. ||

(ಉಪಮಾನಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಪೋಲ್ ಎಂಬ ಅವ್ಯಯವೂ, ವಾರ್ತೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಸಂಭಾಷಣೆಯಲ್ಲಿ
ಯೂ ಗಡ ಗಳ ಎಂಬೀ ಅವ್ಯಯಗಳೂ ಬರುವುವು.)

ವದಚ್ಛೇದಂ.— ಸುಹಿಗುಂ ಸುಮ್ಮನೆ ಸುಮ್ಮಗೆ ಬಹಿದೆ ಅಲ್ಲವರ್ ಎಂಬ ಮಾತು ಆಕಾರಣದೊಳ್ ಪೊಚ್ಚುಮಗುಂ; ತೃತೀಯೆ ಬಂದು ಅಂತಹಿಂ ಎಂಬ ವದಕ್ಕಂ ಆ ಎಕಾರಕ್ಕೆ ಇತರಂ.

ಟೀಕು.— ಸುಮ್ಮನೆ = ಸುಮ್ಮನೆಯೆಂದು; ಸುಮ್ಮಗೆ = ಸುಮ್ಮಗೆಯೆಂದು; ಬಹಿದೆ = ಬಹಿದೆಯೆಂದು; ಅಲ್ಲವವ್ = ಅಲ್ಲವವೆಂದು; ಎಂಬ ಮಾತು = ಎಂಬ ವಾಕ್ಯಂ; ಆಕಾರಣದೊಳ್ = ಕಾರಣವಿಲ್ಲೆಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ; ಸುಹಿಗುಂ = ಸುಹಿವುದು; ಅಂತಹಿನೆಂಬ ವದಕ್ಕಂ = ಅಂತಹಿಂ ಎಂಬ ಅವ್ಯಯವದಕ್ಕೆಯುಂ; ಆ ಎಕಾರಕ್ಕಿತರಂ = ಆ ಎಕಾರಕ್ಕೆ ಅನ್ಯವಾದ; ತೃತೀಯೆ = ಇಂ, ಇಂದಂ, ಇಂದೆ ಎಂಬ ತೃತೀಯೆ; ಬಂದು = ಬಂದು; ಪೊಚ್ಚುಮಗುಂ = ಪೊದ್ದುಗೆ ಯಪ್ಪುದು.

ಸೂತ್ರಂ¹⁾. || ೩೧೮ ||

ಹೌವನೆ is uttered when something suddenly happens, or when one is seized with fear; ಅಂತು. ಇಂತು “thus” are used to complete a verse; ಚಿಃ and ಇಸ್ವಿ denote detestation.

ಹೌವನೆಯಾಕಸ್ಮಿಕಭಯ |
 ಭಾವಿತವಂತಿತುಗಳ್ ವದಾಪೂರಣದೊಳ್ ||
 ಕೋವುವು ಚಿಃ ಇಸ್ವೀಗಳ್ |
 ತಾವೊಗೆದು ಜುಗುವನಾರ್ಥದೊಳ್ ವರ್ತಿಸುಗುಂ.
 || ೩೩೩ ||

ವದಚ್ಛೇದಂ.— ಹೌವನೆ ಆಕಸ್ಮಿಕಭಯಭಾವಿತಂ; ಅಂತು ಇಂತುಗಳ್ ವದಾಪೂರಣದೊಳ್ ಕೋವುವು; ಚಿಃ ಇಸ್ವೀಗಳ್ ತಾಂ ಒಗೆದು ಜುಗುವನಾರ್ಥದೊಳ್ ವರ್ತಿಸುಗುಂ.

ಟೀಕು.— ಹೌವನೆ = ಹೌವನೆಯೆಂದು; ಆಕಸ್ಮಿಕಭಯಭಾವಿತಂ = ಆಕಸ್ಮಿಕಾರ್ಥವಂ ಭಯ ಭಾವಿತಾರ್ಥವಂ; ಅಂತಿತುಗಳ್ = ಅಂತು ಇಂತು ಎಂಬ ಶಬ್ದಂಗಳ್; ವದಾಪೂರಣದೊಳ್ = ವದದ ಅಪೂರಣದಲ್ಲಿ; ಕೋವುವು = ಪವಣಿಗೆಯಪ್ಪುವು; ಜುಗುವನಾರ್ಥದೊಳ್ = ಹೇ ಸಿಕೆಯರ್ಥದಲ್ಲಿ; ಚಿಃ ಇಸ್ವೀಗಳ್ = ಚಿಃ ಇಸ್ವಿ ಎಂಬಿವು; ತಾಂ = ತಾಂ; ಒಗೆದು = ಹುಟ್ಟಿ; ವರ್ತಿಸುಗುಂ = ವರ್ತಿಸುವುವು.

1) ಚಿಃ ಕುತ್ತನೇ || ಭಾ. ಭೂ. 245. ||

(ಚಿಃ ಎಂಬ ಅವ್ಯಯವು ಗರ್ಹಣಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬರುವುದು.)

ಸೂತ್ರಂ. || ೩೧೯ ||

ಬಲ್ಲೆ, ಬಹಿ mean
“further”, “and”;
ಅಂದು “then”, ಇಂ
ದು “now”, ಉಂ
ದು “now”, ಎಂದು
“when”.

ಮತ್ತೆಂಬರ್ಥದೊಳುಸಿರ್ವರ್ |
ಬಿತ್ತೆಗರಾ ಬಲ್ಲೆ ಬಹಿಗಳಂ ಕಾಲಾರ್ಥಂ ||
ಪತ್ತುವುದಂದಿದುದಂದೆ- |
ದೆತ್ತಂ ನುಡಿವವ್ಯಯಂಗಳೊಳ್ ವಾಗ್ಗಿದರಿಂ. || ೩೧೯ ||

ಪದಚ್ಛೇದಂ. — ಮತ್ತೆ ಎಂಬ ಅರ್ಥದೊಳ್ ಉಸಿರ್ವರ್ ಬಿತ್ತೆಗರ್ ಆ ಬಲ್ಲೆ ಬಹಿಗಳಂ;
ಕಾಲಾರ್ಥಂ ಪತ್ತುವುದು ಅಂದು ಇಂದು ಉಂದು ಎಂದು ಎತ್ತಂ ನುಡಿವ ಅವ್ಯಯಂಗಳೊಳ್
ವಾಗ್ಗಿದರಿಂ.

ಟೀಕು. — ಬಿತ್ತೆಗರ್ = ಬಲ್ಲ ವರ್; ಮತ್ತೆಂಬರ್ಥದೊಳು = ಮತ್ತೆ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ; ಆ
ಬಲ್ಲೆ ಬಹಿಗಳಂ = ಆ ಬಲ್ಲೆಯೆಂಬ ಬಹಿಯೆಂಬ ಶಬ್ದಂಗಳಂ; ಉಸಿರ್ವರ್ = ಪೇಳ್ವರ್; ವಾಗ್ಗಿ
ದರಿಂ = ವಾಕ್ಯವಂ ಬಲ್ಲವರಿಂದೆ; ಅಂದು = ಅಂದೆಂದು; ಇಂದು = ಇಂದೆಂದು; ಉಂದು = ಉಂ
ದೆಂದು; ಎಂದು = ಎಂದೆಂದು; ಎತ್ತಂ = ಆವೆಯಲ್ಲಿಯುಂ; ನುಡಿವವ್ಯಯಂಗಳೊಳ್ = ಪೇಳ್ವ
ವ್ಯಯಂಗಳಲ್ಲಿ; ಕಾಲಾರ್ಥಂ = ಕಾಲವರ್ಥಂ; ಪತ್ತುವುದು = ಪೈದರ್ಪಗಯಾಗುವುದು.

ಸೂತ್ರಂ. || ೩೨೦ ||

ಅಂತು “in that
manner”, ಇಂತು
“in this manner”.
ಉಂತು “in this
manner”, ಎಂತು
“how” refer to

ಭ್ರಾಂತಿಯನುಹಿದಂತಿತುಂ- |
ತೆಂತೆಂಜಿವು ತಾಂ ಪ್ರಕಾರಕಾಲಾರ್ಥಂಗಳ್ ||
ಮುಂತೆ ಚತುರ್ಥಿಪ್ರಕಾರಂ |
ಕಾಂತಂಗಳವೆಂದು ತಿಳಿಗೆ ಪೇಟ್ಟಿವ್ಯಯಮಂ. || ೩೨೦ ||

manifold ways. — Now follow Particles of time, which have a Genitive and
Dative.

ಪದಚ್ಛೇದಂ. — ಭ್ರಾಂತಿಯಂ ಉಹಿದು ಅಂತು ಇಂತು ಉಂತು ಎಂತು ಎಂಬ ಇವು
ತಾಂ ಪ್ರಕಾರಕಾಲಾರ್ಥಂಗಳ್. — ಮುಂತೆ, ಚತುರ್ಥಿಪ್ರಕಾರಂಗಳ್ ಆವು ಎಂದು, ತಿಳಿಗೆ
ಪೇಟ್ಟಿ ಅವ್ಯಯಮಂ.

ಅನ್ವಯಂ. — ಭ್ರಾಂತಿಯಂ ಉಹಿದು ಅಂತು ಇಂತು ಉಂತು ಎಂತು ಎಂಬಿವು ತಾಂ
ಪ್ರಕಾರಕಾಲಾರ್ಥಂಗಳ್. — ಮುಂತೆ ಪೇಟ್ಟಿವ್ಯಯಮಂ. ಚತುರ್ಥಿಪ್ರಕಾರಂಗಳ್ ಆವು
ಎಂದು, ತಿಳಿಗೆ.

ಟೀಕು. — ಧ್ರಾಂತಿಯಂ = ಧ್ರಮೆಯಂ; ಉಟಿದು = ಬಿಟ್ಟು; ಅಂತು = ಅಂತೆಂದು; ಇಂತು = ಇಂತೆಂದು; ಉಂತು = ಉಂತೆಂದು; ಎಂತು = ಎಂತೆಂದು; ಎಂಬಿವು = ಎಂಬೀ ಶಬ್ದಂಗಳ್; ತಂ = ತಾಂ; ಪ್ರಕಾರಕಾಲಾರ್ಥಂಗಳ್ = ಆ ಪ್ರಕಾರವಿಾ ಪ್ರಕಾರಮೆಂಬಂತೆ ಪ್ರಕಾರ ಕಾಲಾರ್ಥವಂ ಪೇಳ್ವವು; — ಮುಂತೆ = ಮುಂದೆ; ಪೇಳ್ವವ್ಯಯಮಂ = ಹೇಳ್ವವ್ಯಯಶಬ್ದಂಗಳಂ; ಚತುರ್ಥಿವಸ್ತುಕಾಂತಂಗಳ್ = ಚತುರ್ಥಿವಿಧಕ್ಕೆ ವಸ್ತುವಿಧಕ್ಕೆಯಿಂದೆ ಬೆಳಗುವವು; ಅವು = ಆ ಶಬ್ದಂಗಳ್; ಎಂದು = ಎಂದು; ತೆಳಗೆ = ಅರಿಗೆ.

ವೃತ್ತಿ. — ಕಾಲಧೇದಮನದಿವ ಮುಂದಣವ್ಯಯಂಗಳೊಳ್ ಚತುರ್ಥಿ ಷಷ್ಠಿಗಳ್ ಪರಿಣಮಿಸಿರ್ಪುವೆಂದದಿವುದು.

ಸೂತ್ರಂ. || ೩೨೧ ||

They all with the exception of ಸವಳದೆ receive the Bindu in being declined, and are: ಆಗಳ್. then. ಈಗಳ್. now, ಆಗಡು, then ಈಗಡು, now; ಸವಳದೆ. ಪೂಜ್ಞಿಡೆ, ಸವಳದೆ, early;—ನಾಡಿಡು, the day after to-morrow, ನಾಳೆ, to-morrow. ನಿನ್ನೆ yesterday. ಮೊನ್ನೆ, the day before yesterday. ಈವರೆ till now. ಮೊನ್ನೆಯೇಡು till then.

ತಳೆಗುಂ ಕಾಲಾರ್ಥಮನಾ- |
 ಗಳೇಗಳೆಂಬಾಗಡೀಗಡೆಂಬಿವು ಬಿಂದೂ- ||
 ಜ್ಜ್ವಳಮುಮಿವುದಯಮನುಸಿರ್ಪವು |
 ತಿಳಿ ಸವಳದೆ ಪೂಜ್ಞಿಡೆನ ಸವಳದೆಯೆನೆಯಂ. || ೩೨೧ ||
 ಸವಸಂದ ಕಾಲವಾಚಕ- |
 ಮಿವು ನಾಡಿಡು ನಾಳೆ ನಿನ್ನೆ ಮೊನ್ನೆಗಳಾದಂ ||
 ವಿವರಿವುಮಿವು ಮೊನ್ನೆಯೇ- |
 ಡವು ಕಿಂಚಿದ್ಧೂ ತಭೂತಕಾಲದ್ವಯದೊಳ್. || ೩೨೨ ||

ಪದಜ್ಞೇದಂ. — ತಳೆಗುಂ ಕಾಲಾರ್ಥಮಂ ಆಗಳ್ ಈಗಳ್ ಎಂಬ ಆಗಡು ಈಗಡು ಎಂಬ ಇವು. ಬಿಂದೂಜ್ಜ್ವಳಮುಂ ಇವು, ಉದಯಮಂ ಉಸಿರ್ಪವು, ತಿಳಿ, ಸವಳದೆ ಪೂಜ್ಞಿಡೆ ಎನೆ, ಸವಳದೆ ಎನೆಯುಂ. ಸವಸಂದ ಕಾಲವಾಚಕಂ ಇವು ನಾಡಿಡು ನಾಳೆ ನಿನ್ನೆ ಮೊನ್ನೆಗಳ್ ಆದಂ; ವಿವರಿವು ಈವರು ಮೊನ್ನೆಯೇಡು ಇವು ಕಿಂಚಿದ್ಧೂ ತಭೂತಕಾಲದ್ವಯದೊಳ್.

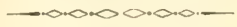
ಟೀಕು. — ಆಗಳ್ ಈಗಳ್ ಎಂಬ ಆಗಡು ಈಗಡು ಎಂಬಿವು = ಆಗಳೆಂಬ ಈಗಳೆಂಬ ಆಗಡೆಂಬ ಈಗಡೆಂಬ ಈ ಶಬ್ದಂಗಳ್; ಕಾಲಾರ್ಥವಂ = ಕಾಲಾರ್ಥವನ್ನು; ತಳೆಗುಂ = ತಳೆವು

ವು; ಸವಳವೆ ಸವಳವೆ ಎಂದು; ಪೊಟ್ಟಿದೆ = ಪೊಟ್ಟಿದೆ ಎಂದು; ಎನೆ = ಎನೆ; ಸವಳ್ಳದೆ = ಸವಳ್ಳದೆ ಎಂದು; ಎನೆಯುಂ = ಎಂದೊಡೆಯುಂ; ಬಿಂದುಜ್ಜಮುಂ = ಬಿಂದುವಿನೊಡನೆ ಗ್ರಹಾತಿಪ್ರವಾಗಿಯುಂ; ಇವು = ಈ ಶಬ್ದಂಗಳ್; ಉದಯಮಂ = ಉದಯಕಾಲಮಂ; ಉಪ್ಪಿವು = ಪೇಳ್ವುವು; ತಿಳಿ ಆರಿ; ನಾಡಿದು ನಾಳ್ ನಿನ್ನೆ ಮೊನ್ನೆಗಳ್ = ನಾಡಿದು ಎಂಬ ನಾಳ್ ಎಂಬ ನಿನ್ನೆ ಎಂಬ ಮೊನ್ನೆ ಎಂಬ ಶಬ್ದಂಗಳ್; ಇವು = ಇವು; ಆದಂ = ಆದಂ ಎಂಬ ಪೀನ ಗ್ರಹಣದಿಂದೆ; ಸವನಂದ ಕಾಲವಾಚಕಂ = ಸಮಾನವಾಗಿ ಸಂದ ಕಾಲವಾಚಕವಂ ಪೇಳ್ವು ಶಬ್ದಂಗಳ್; ಕಂಪದ್ಧ ತರ್ಹತಕಾಲವ್ಯಯಮ್ = ಸ್ವಲ್ಪಯತಕಾಲ ಭೂತಕಾಲವೆಂಬೆರಡಲ್ಲೆ; ಕವನು = ಕವನು ಎಂದು; ಮೊನೆಯೇಡು = ಮೊನೆಯೇಡು ಎಂದು; ಇವು = ಈ ಶಬ್ದಂಗಳ್; ವಿವರಿಪುವು = ವಿವರವಾಗುವುವು.

ವೃತ್ತಿ. — ಇವೆರಡೊಳ್ ಚತುರ್ಥಿ ಷಷ್ಠಿಗಳ್ ವತ್ತುವಂದಮಂ ಉದಾರ ರಿಸಂ. — ಆಗಳಿಗೆ. ಈಗಳಿಗೆ. ಆಗಡಿಗೆ, ಈಗಡಿಗೆ; ಆಗಳಿನ, ಈಗಳಿನ. ಆಗಡಿನ, ಈಗಡಿನ; ಸವಳ್ಳಡಿಗೆ. ಪೊಟ್ಟಡಿಗೆ, ಸವಳ್ಳಡಿನ, ಪೊಟ್ಟಡಿನ. ಸವಳವೆಗೆ ಆಗದು. — ನಾಳಿಗೆ. ನಾಡಿದಿಗೆ, ನಿನ್ನಿಗೆ, ಮೊನ್ನಿಗೆ; ನಾಳಿನ, ನಾಡಿದಿನ. ನಿನ್ನಿನ. ಮೊನ್ನಿನ; ಈವೆಂಗೆ. ಮೊನೆಯೇಡಿಗೆ; ಈವೆಂನ, ಮೊನೆಯೇಡಿನ. ಈವೆಂಬುದು ಈಷದ್ಭೂತಕಾಲಂ; ಮೊನೆಯೇಡೆಂದು ಭೂತ ಕಾಲಂ; ಇವು ವರ್ಷವಾಚಕಂಗಳಾಗಿ ಕಾಲೋಪಯುಕ್ತಂಗಳ್.

ಗೆದ್ದಂ. — ಇದು ಸಮಸ್ತಶಾಸ್ತ್ರೀಕವನಮನೋಜಸಿತಶಬ್ದ ಸಂದೇಹಶಲ್ಯಚಾರುಚುಂಬಕಾಯನಾನಾನಾನಕಾರಾಣಕಲಕ್ಷಣತಿಕ್ಷಾಚಾರ್ಯಸುಕವಿಕೀರಿರಾಜವಿರಚಿತಮವ್ವ ಶಬ್ದಮುಗಿದು ವರ್ಣದೊಳ್ ಅವ್ಯಯಾರ್ಥವಿವರಣಮೆಂಬ ಅಪ್ಪಮಮವ್ವ ಸಂಧಿ ಸಂಪೂರ್ಣಂ.

೧ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯಂ ಸಮಾಪ್ತಂ.

ಸಮಾಪ್ತಿಕವಾಕ್ಯಂಗಳ್

CONCLUSION.

ನಡೆದುದೆ ಮಾರ್ಗಂ ಪದವಿಡ- |
 ಲೊಡರಿಸಿದುದೆ ಬಂಗಿ ಕೇಶವಂಗಿದಿರುಂಟೇ |
 ತೊಡಗಿದ ಕೃತಿಗಳೊಳಾನೆಯ |
 ನಡು ಬಡವೆ ತಾನೆ ಲೋಕದೊಳ್ ಲಾಕ್ಷಣಿಕಂ. || ೩೩೮ ||

Kośava's Gram-
 mar's value is un-
 disputable.

Besides this work he has written a *òola-king-story*, the story of (Kri-shna's sister) Su-bhadra being carried off (by Arjuna), the book called "the Moon of Knowl-edge", and a Kirâta-story.

All learned men will highly esteem his beautiful and well-sounding *Śab-damañidarpana*.

Certainly the fame also of this work of Kêśava of *Ārya* race, who is a teacher to the *Yādavas*, will spread afar, and remain.

ದೊರೆವಡೆದ ಚೋರಿಪಾಲಕ |

ಚರಿತಂ ಶ್ರೀಚಿತ್ರಮಾಲೆಯಂತೆ ಸುಭದ್ರಾ- ||

ಹರಣಂ ಪ್ರಬೋಧಚಂದ್ರಂ |

ಕಿರಾತಮಿವು ಕೇಶಿರಾಜಕವಿಚಿಂತಂಗಳ್. || ೩೩೯ ||

ಸಿರಿಗೀಕ್ಷಿಪ ರಸಚಿತ್ರಂ |

ಸರಸತಿಗೆರಡನೆಯ ಬೀಣೆಯನೆ ಸೌಭಾಗ್ಯಂ ||

ಕರಮಾದುದೆಂದು ಬುಧರಾ- |

ದರಿಸರ್ ಮೆಚ್ಚಿದೆ ಶಬ್ದಮಣಿದರ್ಪಣಮಂ. || ೩೪೦ ||

ಆರ್ಯನ ಯಾದವಕಟಕಾ- |

ಚಾರ್ಯನ ಕೇಶವನ ಶಬ್ದಮಣಿದರ್ಪಣಮಂ ||

ಸೂರ್ಯೇಂದುಮೇರುವಾರಿಧಿ |

ಪರ್ಯಂತಂ ಪರೆದು ನಿಚ್ಚುನಾಕುಳದಿಂದಂ. || ೩೪೧ ||

ಚಂಪಕಮಾಲಾವೃತ್ತಂ.

ಗಮಕಸಮಾಸವಿಂ ಪುನಿಪುನಿ ಕ್ಷಳದಿಂ ಶ್ರುತಿಸಹ್ಯಸಂಧಿಯಿಂ
ಸಮುಚಿತಮಾಗಿ ಬರ್ಪ ಸತಿಸಸ್ತಮಿಯಿಂ ಸಮಸಂಸ್ಕೃತೋ

Recapitulation
of the chief
subjects.

ಕ್ರಿಯಿಂ |

ವಮಹಪಭೀದದಿಂ ವಿರಹಿತಾವ್ಯಯಸಂಸ್ಕೃತಲಿಂಗದಿಂ ಪು-
ದೋತ್ತಮತಿಥಿಲತ್ಪದಿಂ ಯತಿವಿಲಂಘನದಿಂದರಿದಲೈ

ಕನ್ನಡಂ.

|| ೩೪೨ ||

ಇದು ಸಮಸ್ತ ಶಾಸ್ತ್ರೀಕವನಮನೋಜನಿತಶಬ್ದ ಸಂದೇಹತಲ್ಯ ಚಾರುಚುಂಬಕಾಯಮಾನಾನೂ
ನಕರ್ಣಾಟಕಲಕ್ಷಣತೀಕ್ಷ್ಣ ಚಾರ್ಯ ಸುಕವಿಕೇಶಿರಾಜವಿರಚಿತಮಸ್ತ ಶಬ್ದಮಣಿದರ್ಪಣದೊಳ್ ಪ್ರ-
ಯೋಗಸಾರಂ ಶಬ್ದಾರ್ಥನಿರ್ಣಯಂ ಸಂಪೂರ್ಣಂ.

ಶಬ್ದಮಣಿದರ್ಪಣಂ ಸಂಪೂರ್ಣಂ.

ನನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯಂ. IX. CHAPTER.

ಪ್ರಯೋಗಸಾರಮೆಂಬ ಶಬ್ದಾರ್ಥನಿರ್ಣಯಂ.

MEANING OF SOME UNCOMMON WORDS.

ಅಪರಿಮಿತವಿದ್ಯರೆನಿಸಿ- |

ದರ್ ಪುರಾಣಕವೀಂದ್ರರಖೆಕಾವ್ಯಂಗಳ ಗೂ- ||

ಢಪದಪ್ರಯೋಗಮಂ ನೆರೆ- |

ಪಿ ಪದಾರ್ಥಂಗಳನಣಂ ಮನಂಬುಗೆ ಪೇರಿತ್ತೆಂ || ೩೪೩ ||

1. Version.

1. ಕಚ್ಚಡಿಯೆಂದು, ಬರಂದಿನ ಒಳೆ. 6	12. ಕಿರ್ನಿಯೆಂದು, ಒಟಪು. 37
2. ಪುಚ್ಚಡಿಯೆಂದು, ಕೇಡು. 11	13. ಸಲವೆಂದು, ಪ್ರಪೇರಂ. 38
3. ದಚ್ಚನಮೆಂದು, ಡೊಂಬವಹಿ. 17	14. ಗಾರಣಮೆಂದು, ದೂಟು. 39
4. ನರ್ವರಿಕೆಯೆಂದು, ಕರ್ಕಶತೆ. 18	15. ಕೊಟ್ಟಜವೆಂದು, ಕವ್ವಂ. 44
5. ಅಸ್ತಂಗೆಯೆಂದು, ಹೆಗ್ಗಟ್ಟವತ್ತಿ ಗೆ. 20	16. ತೇನತೇನಮೆಂದು, ನೋಲೆ ನೋಲೆ. 45
6. ವಂಚಮೆಂದು, ಅಪೂರ್ವಂ (o. r. ಪೂ ರ್ವಂ). 23	17. ಆಳನೆಂದು, ಸುರತಧ್ವನಿ. 54
7. ಉರ್ಗಿವಳದೆಣ್ಣೆಯೆಂದು, ಉರಿವೆಣ್ಣೆ (o. r. ಉಗ್ಗಿವಳದೆಣ್ಣೆಯೆಂದು, ಉರಿ ವೆಣ್ಣೆ). 28	18. ಪವಿತ್ರಮೆಂದು, ಒಂದು ಕಿವಿದುಡಿಗೆ. 57
8. ಸಿರಿವಂತಿಗೆಯೆಂದು, ಪುರಿಯೋಡು. 29	19. ಬರ್ದುಗೆಯೆಂದು, ನಾವು. 59
9. ನೋಡಬಲಿಯೆಂದು, ಮನನವಟ್ಟಿಗೆ. 30	20. ಆಹಿಲೆಂದು, ಎನಾನೆಂದು, ನಕ್ಷತ್ರಂ. 61
10. ಪೊಚ್ಚಮೆಂದು, ಪೊಡಿ. 32	21. ಮುಮ್ಮುರಿಯೆಂದು, ಕಾಸಿದ ಮರಲೆ (o. r. ಕಾಸಿದ ಮಳಲೆ). 62
11. ಅತ್ತವರಮೆಂದು, ಕಾಳೆಗವಲಗೆ. 34	22. ನೈವೆಂದು, ಪುಣ್ಯಂ. 65
	23. ಗುಂಡೆಂದು, ನೆರವಿ. 66
	24. ಬಂಡಣಮೆಂದು, ಕಾಳೆಗಂ. 67
	25. ನಿಕ್ಕುವಮೆಂದು, ನಿಕ್ಕಯಂ. 69
	26. ತಿಳಿಕೊಪಿಯೆಂದು, ಅಯ್ಯುಳೆ. 70

27. ನನಸೆಂದು, ದಿಟಂ (o. r. ನನಸೆಂದು) — || 71 ||
28. ಬಿಸವಂದಮೆಂದು, ಕೌತುಕಂ. || 75 ||
29. ಬರ್ಬೆಂದು, ಪ್ರಾಧಿ. || 84 ||
30. ನಿಗ್ಗವಮೆಂದು, ಗಜದಂತಂ. || 85 ||
31. ಸಲ್ಲಮಹಿಯೆಂದು, ಆನೆಯ ಮಹಿ. || 86 ||
32. ಮೊನೆಯೆಂದು, ಕಾಳೆಗಂ. || 88 ||
33. ರಾಜಾವರ್ತಮೆಂದು, ಎಳೆನೀಲಂ. || 89 ||
34. ನವಿರೆಂದು, ಕೂದಲ್. || 90 ||
35. ತೊದಳೆಂದು, ಪುಸಿ. || 93 ||
36. ನೌಸವಮೆಂದು, ಕಂಪು. || 97 ||
37. ಕೊಳವೇರೆಂದು, ಲಾಮಂಚಂ. || 102 ||
38. ಗೋಕೆಯೆಂದು, ಗೋಣ್. || 105 ||
39. ಮುನ್ನೀರೆಯೆಂದು, ಸಮುದ್ರಂ. || 107 ||
40. ತಳಮುಳಗೆಂದು, ಬೆರಗಾಗುಹಂ. || 110 ||
41. ಕಾಮಕರಮೆಂದು, ಗರ್ವಂ. || 124 ||
42. ಬೀಂಟಿಯೆಂದು, ಸರವಿ; ಮುಳಲ ಬೀಂಟಿಯಂ ಮಾಡಿದ ಪೋಲ್. || 125 ||
43. ಚಿನ್ನಪೊಂಗನೆಂದು, ಬೀರಂ. || 131 ||
44. ಪುಗ್ಗಾಯ್ಲನೆಂದು, ಗರ್ವಿತಂ. || 132 ||
45. ನೆಲಕಲನೆಂದು, ಲೋಭಿ. || 133 ||
46. ಬೆಳ್ಳಡಿಯೆಂದು, ಗೋರವಂ. || 135 ||
47. ಕಿತ್ತಡಿಯೆಂದು, ವ್ರತಿ. || 136 ||
48. ಬಿತ್ತೆಗನೆಂದು, ಪ್ರಾಧಂ. || 137 ||
49. ನೇರ್ದನೆಂದು, ಅರಿದಂ. || 141 ||
50. ಅಲ್ಲಣಿಗೆಯೆಂದು, ಸಬ್ಬವಮೆಂದು, ಮೋಳಂ. || 168 ||
51. ಪನಮೆಂದು, ಕೊಂಬೆಂದು, ಸಂಕೇತಸ್ಥಳಂ. || 170 ||
52. ಸೊಂಡಿಯೆಂದು, ಸಿತಗಂ. || 138 ||
53. ಗಾಳಿವಾತೆಂದು, ತಿಟ್ಟಿಯೆಂದು, ಬಿಯುಳ್. || 176 ||
54. ಪುಚ್ಚವಣಮೆಂದು, ಪರಿಕ್ಷೆಯುಮ್ ಆಣ್ಣುಮುಕ್ಕುಂ. || 179 ||
55. ಸುಸಿಲೆಂದು, ಸಂಭೋಗಮುಂ ಪ್ರಥಾತಕಾಲಮುಮುಕ್ಕುಂ. || 183 ||
- ಇವೆಲ್ಲಂ ಕವಿಮಾರ್ಗಮನೋಹರಂಗಳ್; ಇನ್ನುಮಿವು ಮೊದಲಾದುವಂ ನೋಡಿ ಕೊಳ್ಳುದು.

2. Version.

1. ಬದ್ಧವಣಮೆಂದು, ಮಂಗಳವಹಿ.
2. ಬೆಳ್ಳೆಂದು, ನಿರ್ವುಳಿಕೆ.
3. ಮೂಡಿಯೆಂದು, ಉದಯಂ.
4. ಅದುವದೆಂದು, ವಿಚಾರಿಸುಹಂ.
5. ಬೆಳ್ಳಳಮೆಂದು, ಸಂಚಳಂ.
6. ಕಚ್ಚಡಿಯೆಂದು, ಬಿರುದಿನ ಬಳೆ. || 1 ||
7. ಪನ್ನತಿಕೆಯೆಂದು, ಪರಾಕ್ರಮಂ.
8. ಸಲಂಡುಗೊಂಡುದೆಂದು, ಅಕ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡುದು.
9. ಕೆಲಚೆಂದು, ಸಹಾಯಂ.
10. ಪೊಪಿಮಾಪಿಂದು, ಬೆನ್ನೀಲಂ.
11. ಪುಚ್ಚಡಿಯೆಂದು, ಕೇಡು. || 2 ||
12. ಮೆಳ್ಳಡಿಯೆಂದು, ಮರುಕ್ತನಂ (o. r. ಮೆಳ್ಳಡಿಯೆಂದು —).
13. ಬದ್ಧಮೆಂದು, ಗಾಧಂ (o. r. ಗಾಡಂ).
14. ಪೊಪ್ಪಕಮೆಂದು, ಸೊಪ್ಪುಗುಟ್ಟುಹಂ (o. r. ಪಪ್ಪಕಮೆಂದು —).
15. ಅಡವಣಿಗೆಯೆಂದು, ಕೆಸಪ್ಪೊಳಾದ ಪಜ್ಜೆ.
16. ಬೆಜ್ಜೆಯೆಂದು, ಚಪ್ಪರಣೆ.
17. ದಡ್ಡಸಮೆಂದು, ಡೊಂಬವಹಿ. || 3 ||
18. ಸರ್ಪರಿಕೆಯೆಂದು, ಕರ್ಕಶತೆ. || 4 ||
19. ಪಿಪಿತ್ತಿನಿಯೆಂದು, ಮರುಳ್.
20. ಆಮ್ತಂಗೊಡಲಿಯೆಂದು, ಹೆಗ್ಗಟ್ಟವತ್ತಿಗೆ. || 5 ||
21. ತಡಗುಂಡಿಯೆಂದು, ಜಳಪ್ರತ್ಯಯಂ.

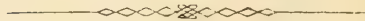
22. ಉಗ್ನಿಯೆಂದು, ಒಂದು ನೋಸಿ (o. r. ಉಗ್ನಿಯೆಂದು —).
23. ವಂಚಮೆಂದು, ಪೂರ್ವಂ. || 6 ||
24. ನಿಸ್ಸಂಕೆಯೆಂದು, ಅವಜ್ಞೆ.
25. ಮರಾಳಮೆಂದು, ಕುದುರೆಯಪಟ್ಟ (o. r. ಮಳಾರಮೆಂದು —).
26. ಒಳೆಂದು, ಕುದುರೆಯ ವಳೆಯಂ.
- 27a. ಇಪಿಸಿಲೆಂದು, ಮಿಗಮಂ ಕೆಡಪುವ ಗುಡಿ.
- 27b. ಕೊತ್ತಣಿಯೆಂದು, ಕಾಗೆಗಳ ಮೊತ್ತಂ.
28. ಉಗ್ನಿ ವಳದೆಣ್ಣೆಯೆಂದು, ಉರಿವೆಣ್ಣೆ. || 7 ||
29. ಸಿರಿವಂತಿಯೆಂದು, ಹುರಿಯೋಡು. || 8 ||
30. ಸೋಡಬಲಿಯೆಂದು, ಮಸಣವಟ್ಟಿಗೆ. || 9 ||
31. ಎವ್ವಡಿಯೆಂದು, ಎರೆಯೆಂದು, ಎಂಜಲವುಳು (o. r., instead of ಎರೆಯೆಂದು, ಸೀಮುಡಿಯೆಂದು).
32. ಪೊಚ್ಚಮೆಂದು, ಪೊಚ್ಚೆ. || 10 ||
33. ಆರ್ತುದೆಂದು, ಆಜಿತುದು.
34. ಆತ್ಮವರಮೆಂದು, ಕಾಳೆಗವಲಗೆ || 11 ||
35. ಬಳಮದೆಂದು, ಅಂಕದೊಪಧಂ (o. r. ಬಲಮದೆಂದು —).
36. ಮೆಚ್ಚವಣಿಯೆಂದು, ಮೆಚ್ಚನುಳ್ಳದೆಂಬ ಪೂರ್ವಂ.
37. ಕಿಟಿಯೆಂದು, ಒಜಿಪು (o. r. ಕಿರ್ಕಿಯೆಂದು —). || 12 ||
38. ಸಲಮೆಂದು, ಪ್ರವೇಶಂ. || 13 ||
39. ಗಾರಣಮೆಂದು, ದೂಡಿ. || 14 ||
40. ಬದಸಂದು, ಕೌಟಿಲ್ಯಂ (o. r. ಬದಗೆಂದು —).
41. ಕೌವರಿಯೆಂದು, ಸಂಪ್ರಮಂ.
42. ಹರಳಿಗನೆಂದು, ಜಾರಂ.
43. ಹೇರಿಗನೆಂದು, ಜೇಹಿನವಂ.
44. ಕೊಟ್ಟಿಜಮೆಂದು, ಕಪ್ಪಂ. || 15 ||
45. ತೇನತೇನಮೆಂದು, ಮೇಲೆ ಮೇಲೆ. || 16 ||
46. ತೆಂಗುಹಮೆಂದು, ಹಕ್ಕಿಯೆಣಿಗುಹಂ.
47. ತಿಪ್ಪುಡಿಯೆಂದು, ಗಪ್ಪೆ.
48. ಬಿಟ್ಟಲಬಿಟ್ಟಿಜಿಯೆಂದು, ಹಿರಿಯ ಬಿಟ್ಟಿಜಿಯು.
49. ಸಾರಿಯೆಂದುಂ ಬಿಸುಗೆಯೆಂದುಂ, ಡೆಂಜಿಯಂ (o. r. ಡೆಂಜಿಯಂ).
50. ಪೂಜಾಗಜಮೆಂದು, ಪಟ್ಟವರ್ಧನಂ.
51. ವಂಚವಲ್ಲವದ ವಾಜಿಗಳೆಂದು, ರಾಜವಾ ವಾಹನಂಗಳೆ.
52. ದೊಡ್ಡ ಮಾರ್ಗಮೆಂದು, ಅನೆ ಕುದುರೆಗಳೊಳಾದ ಕಿಟುಡೊಡೆಯ ಬಡ್ಡು (o. rs. ಜಡ್ಡು, ದಡ್ಡು).
53. ಇಪುವೆಂದು, ಸಂದಣಿ.
54. ಆಳನೆಂದು, ಸುರತಧ್ವನಿ. || 17 ||
55. ತೆರೆಪೊಡೆಯೆಂದು, ಮಡಿಲ್.
56. ಪೊಚ್ಚಿಯೆಂದು, ಹುಡುಕು (o. r. ರಣಜಿಯೆಂದು —).
57. ವನಿತುಮೆಂದು, ಒಂದು ಕಿವಿದುಡಿಗೆ. || 18 ||
58. ವಾಪಿಯೆಂದು, ಬಹಿತ್ರಭೇದಂ.
59. ಬದುರ್ಗಿಯೆಂದು, ಸಾವು. || 19 ||
60. ದಳಿಯೆಂದು, ಪತ್ರಂ.
61. ಅಪಿಲೆಂದುಂ ಮಿನಾಂಮಂ, ನಕ್ಷತ್ರಂ. || 20 ||
62. ಮುಮ್ಮುರಿಯೆಂದು, ಕಾಸಿದ ಮುಳಲ್. || 21 ||
63. ತಟ್ಟಿಮೆಡುಡಿದನೆಂದು, ತಟ್ಟಿವೆಣದಂ.
64. ನಾಗಹಮೆಂದು, ಗೋದಾವರಿಯೊಳೊಂದು ಮಡು.
65. ಸೈಮೆಂದು, ಪುಣ್ಯಂ. || 22 ||
66. ಗುಂಡೆಂದು, ನರವಿ. || 23 ||
67. ಬಂಡಣಮೆಂದು, ಕಾಳೆಗಂ. || 24 ||
68. ಉಗಿವದಮೆಂದು, ಸುಲಿಹಂ.
69. ನಿಕೃವಮೆಂದು, ನಿಶ್ಚಯಂ. || 25 ||
70. ತಿರಿಕೊಪಿಯೆಂದು, ಅಯ್ಯುಳಿ. || 26 ||
71. ನನಸೆಂದು, ದಿಟಂ. || 27 ||

72. ಕುಟಿಯೆಂದು, ಕುಪಿಪು (o. r. ಕು
ಪುಪು).
73. ಅಸುವೆಂದು, ತೀಪ್ರಂ.
74. ಅಸಿದನೆಂದುಂ ಚಲಂಕಿದನೆಂದುಂ, ಅಡಾ
ಡಿದಂ.
75. ಬಿಸವಂದಮೆಂದು, ಕೌತುಕಂ. || 28 ||
76. ಮುಕ್ತುಪಿಂದು, ಮುಸುರುಹಂ.
77. ಡಾಹಣಿಯೆಂದು, ರಕ್ತಸಿಯ ಕತ್ತಿಗೆ.
78. ಜರುಕೆಂದು, ವ್ಯರ್ಥಾಕಾಪಂ.
79. ಬೆಚ್ಚೆಂದು, ವೈದ್ಯಂ.
80. ಅಜ್ಜೆಂದು, ಸಾವಾಸಿ.
81. ಕಾದಲೆಯೆಂದು, ಸ್ನೇಹಂ.
82. ಅರ್ಬಿಯೆಂದು, ನಿರ್ಭುರಂ.
83. ತೋಪೆಯೆಂದು, ತೋರ್ಕೆ (o. r.
ತೋಪೆಂದು-).
84. ಬರ್ಪೆಂದು, ಪ್ರೌಢಿ. || 29 ||
85. ನಿಗ್ಗವನೆಂದು, ಗಜದಂತಂ. || 30 ||
86. ಎಲ್ಲ ಮನೆಯೆಂದು, ಅನೆಯ ಮನಿ.
|| 31 ||
87. ಕರಿಯೆಂದು, ಅನೆ.
88. ನೊನೆಯೆಂದು, ಕಾಳೆಗಂ. || 32 ||
89. ರಾಣಾವರ್ತಮೆಂದು, ಎಳೆನೀಲಂ.
|| 33 ||
90. ನವಿರೆಂದು, ಕೂದಲ್. || 34 ||
91. ವಾಳೆಯೆಂದು (o. r. ಲಾಳೆಂದು), ಲಿಂ
ಗವತ್ತಿಗೆ.
92. ಸುನ್ನಮೆಂದು, ತೂನ್ಯಂ.
93. ತೊದಳೆಂದು, ಪುಸಿಯ ಭೇದಂ.
|| 35 ||
94. ಅನಕಟಿಹಮೆಂದು, ಕೈಮಿಾಪುಹಂ.
95. ಎನನೆಂದು, ಎನ್ನವರ್ತನಂ.
96. ಅಪೆಯಾದೊಡಮೆಂದು, ಆರಾದೊಡ
ಮೆಂಬರ್ಥಂ.
97. ಸೌಸವಮೆಂದು, ಕಂಪು. || 36 ||
98. ಮಾಂದಡೆಯೆಂದು, ಮೂಗುರಂಬರ್ಥಂ
99. ನಿಷಿಗಮೆಂದು, ಒಂದು ಮಾವು.
100. ಗಪಿವುವೆಂದು, ಕೇದಗೆಯ ಪೂ.
101. ಕೋಳಮಳೆಯೆಂದು, ನೆಯ್ವಲ್ (o. r.
ನೆಯ್ವಿಲ್).
102. ಕೋಳವೇರೆಂದು, ಲಾಮಂಚ (o. r.
ಕೋಳರೆಂದು-). || 37 ||
103. ಕೆಕ್ಕೆಯೆಂದು, ಕೆನ್ನೆ.
104. ತೆಗಳೆಂದು, ಪೆಗಲ್.
- 105a. ಗೊಂಕೆಯೆಂದು, ಗೋರ್ಕ. || 38 ||
- 105b. ಬದ್ಧಿಸಮೆಂದು, ಅವುಂಕುಹಂ (o. r.
ಬದ್ಧಿಸಮೆಂದು-).
106. ತಪ್ಪಿಸಲಮೆಂದು, ನಿರ್ಣಯಂ.
107. ಮುನ್ನೀರೆಂದು, ಸಮುವ್ರಂ. || 39 ||
108. ಬೆದಂಡೆಯೆಂದು, ವೈದಂಜಿಕಂ.
109. ಚತ್ತಾಣಮೆಂದು, ಒಂದು ಕಾವ್ಯಂ.
110. ತಳಮುಳಗೆಂದು, ಬೆಟಿಗಾಗುಹಂ.
|| 40 ||
111. ಅಣಿಯರಂ, ಅಂಬುಡಿಗಂ (o. r. ಉ
ಬ್ಬರಿಗಂ); ಅಗುಂದಲೆ, ಉರ್ಬಿನಂ,
ಸೂಳಮು ಎಂಬಿವು ಸಿರಿದೆಂಬರ್ಥಂ.
112. ತಿಬ್ಬಮೆಂದು, ತೀವ್ರಂ.
113. ಪರಕಮೆಂದು, ಪರೋಕ್ಷಂ.
114. ಬವನೆಂದು, ವ್ಯವಸಾಯಂ.
115. ಬಾಗಳೆಂದು, ವ್ಯಾಕುಳಂ.
116. ಪಾಗಲಮೆಂದು, ಪ್ರಾಕಾರಂ.
117. ಅಳಕಮೆಂದು, ಅಲೇಖಂ.
118. ವಂಚಮೆಂದು, ವಂಶಂ.
119. ಕುಯಕಮೆಂದು, ಕುಹಕಂ.
120. ಕೈದವಮೆಂದು, ಕೈತವಂ.
121. ಸುತ್ತಿಯೆಂದು, ಶುಕ್ತಿ.
122. ಉಮ್ಮಳಿಸಿತೆಂದು, ಉಮ್ಮೆದೋಪಿ
ದುದು.
- 122a. ತೆಲ್ಲಂಟಿಯೆಂದು, ನಿಬ್ಬಣಂ.
- 122b. ತಮ್ಮಡಮೆಂದು, ತಡದುದು.
- 122c. ಡವಕೆಯೆಂದು, ಕಾಳಾಂಬಿ.
123. ನಿರ್ಸರೆಂದು, ನಿರ್ಸರಮೆಂದು (o. r.
ನಿರ್ಸರೆಂದು, ನಿರ್ಸರಮೆಂದು), ನಿ
ರ್ನಿಮಿತ್ತಂ.
- 123a. ಅಡಬಳನೆಂದು, ಬಾಣಿಸಿಗಂ.

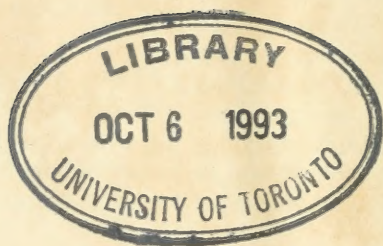
- 123b. ಹೇದೆಯೆಂದು, ಭೂತಂ.
 123c. ಹರಿಮೇಖಲೆಯೆಂದು, ಇಂದ್ರಚಾಲಂ.
 124. ಕಾಮಕರಮೆಂದು, ಗರ್ವಮಕ್ಕುಂ.
 ಪ್ರಯೋಗಂ — ತಾಮಸಗೆ ತಾಗಿದ
 ಸುರನ ಕಾಮಕರಂ ಕರಮಡಂಗಿ ನು
 ಗರ್ವಪ್ಪಿನೆಗಂ. || 41 ||
 125. ಬೇಂಟಿಯೆಂದು, ಸರವಿ; ಮಳಲ ಬೇಂ
 ಟಿಯಂ ಮಾಡಿದ ಪೋಲ್. || 42 ||
 126. ತಗದುರದೆಂದು, ತಗದುದೆಂಬರ್ಥಂ.
 127. ನಾಳಿಯೆಂದು, ಪಾಡಿಯೆಂಬರ್ಥಂ.
 128. ಏರ್ಪೂತುದೆಂದು, ತದಂಬೊಯ್ದದೆಂ
 ಬರ್ಥಂ.
 129. ಕಯ್ಯೋಲೆಂದು, ಕಡೆಗೋಲ್.
 130. ಚಣಕಮೆಂದು, ಚಲ್ಲಣಂ. ಚಲ್ಲಣಮೆಂ
 ದು, ಅದ್ವೈರಕಂ.
 131. ಚಿನ್ನಪೊಂಗನೆಂದು ಎರಂ. || 43 ||
 132. ಪುಗ್ಗಾಯ್ಲನೆಂದು (o. r. ಪುಗ್ಗಾಯಿಲ
 ನೆಂದು), ಗರ್ವಿತಂ. || 44 ||
 133. ನೆಲಕಲನೆಂದು, ಲೋಭಿ. || 45 ||
 134. ಪಚ್ಚಾಯ್ಲನೆಂದು, ಪಚ್ಚಗಾಪಂ.
 135. ಬೆಳ್ಳಡಿಯೆಂದು, ಗೋರವಂ. || 46 ||
 136. ಕಿತ್ತಡಿಯೆಂದು, ವ್ರತಿ. || 47 ||
 137. ಬಿತ್ತಗನೆಂದು ಪ್ರೌಢಂ. || 48 ||
 138. ಸೊಂದಿಯೆಂದು (o. r. ಸೊಂದೆ
 ಯೆಂದು ಪೊಲದಿಯೆಂದು), ಸಿತಗಂ.
 || 52 ||
 139. ಪೆಪಿನೆಂದು, ಎಡೆಯಂ (o. rs. ಸಡೆ
 ಯಂ, ಸೆಡೆಯಂ, ವಪಿಯಂ).
 140. ನೆಪ್ಪಿನೆಂದು, ಜೋಲ್ದಂ.
 141. ನೇರದನೆಂದು, ಅರಿದಂ. || 49 ||
 142. ನಿರದನೆಂದು, ಕೊಂದಂ.
 143. ನೋಳ್ವಿದನೆಂದು, ಇದರ್ಚಿ ನಡೆದಂ.
 144. ಬಿತ್ತಗನೆಂದು, ತುತ್ತಿವಂ.
 145. ಪಳುಂಕಿದನೆಂದು, ನೂಂಕಿದಂ.
 146. ತಡ ಮಾಡಿದನೆಂದು, ತಳ್ಳಂಕಗೊಳಿ
 ಸಿದಂ.

147. ಕಿಸುಗಣ್ಣಿದನೆಂದು, ಕೋಪಿಸಿದಂ.
 148. ಎಂಬುಕೆಯ್ದನೆಂದು, ಎಂದುದಂ ಮಾ
 ದಿದಂ.
 149. ಕರೆದನೆಂದು, ಅಡಂಗಿದಂ.
 150. ತೆರ್ಪತ್ತನೆಂದು, ಮೂರ್ಛಿತಳಿದಂ.
 151. ಮುಚ್ಚುತ್ತನೆಂದು, ಮೂರ್ಛಿಪೋದಂ.
 152. ಕುಂಗರೆಂದು, ಬೆಸದವರ್.
 153. ಬಾಂಬರೆಂದುಂ ಕೋವರೆಂದುಂ, ಕುಂಬ
 ಐರ್ (o. r. ಕುಮುಂಬರ್).
 154. ಕೆಸಪಿಂಕರೆಂದು, ಮಲ್ಲರ್.
 155. ಮಾಮರ್ರೆಂದು, ಮಲೆವರ್.
 156. ಚಲ್ಲಪೊತ್ತರೆಂದು, ನಂಬಿಸಿ ತಿಂಬುವರ್.
 157. ಸೈದರೆಂದು, ನೇರಿದರ್.
 158. ಪಾಣ್ಣೆಯೆಂದುಂ, ದಪ್ಪಂಚೆಯರೆಂ
 ದುಂ (o. r. ದಪ್ಪಂಚೆಯರೆಂದುಂ)
 ಸಿತಗೆಯರ್.
 159. ಪಚ್ಚವಡತಿಯೆಂದು, ಪಚ್ಚಡಿಸುವಾಕೆ.
 160. ಮಗಳ್ಳಾಯೆಂದುಂ ಮಾಳ್ಳುಕಿಯೆಂ
 ದುಂ, ಗಂಡನ ಪತ್ತಿ ಬಿಡದಾಕೆ.
 161. 162. ಜೋಡೆಯೆಂದು, ಸಿತಗೆಯರುಂ
 ಪಾಣ್ಣೆಯರುಂ ಆಕ್ಕುಂ [ಕ್ಕುಂ.
 163. ಜೋಡನೆಂದು, ಸಿತಗನುಂ ಪಾಣ್ಣನುಸು
 164. 165. ಒಪ್ಪಿನೆಂದುಂ ಮುಪ್ಪಿಗಿದನೆಂ
 ದುಂ ಉಪ್ಪಿಗಿದನೆಂದುಂ, ಕೂರ್ತಂ;
 ಆಕ್ಕುರ್ತನೆಂದುಂ ಗುಣಕಪುಗೊಂಡ
 ನೆಂದುಂ, ಪ್ರೀತಿವಟ್ಟಂ.
 166. ನಿಲುಂಬಿತೆಂದು (o. r. ನಿಗುಂಬಿತೆಂ
 ದು), ಕುವ್ವಳಿಸಿತ್ತು.
 167. ಕಣ್ಣಲದುದೆಂದುಂ (o. r. ಕಣ್ಣಲಿದು
 ದೆಂದುಂ) ಪೊಚ್ಚಪಿಸಿತೆಂದುಂ, ಪೊಡ
 ಕರಿಸಿತು.
 168. ಅಲ್ಲಣಿಗೆಯೆಂದುಂ ಸಬ್ಬವಮೆಂದುಂ,
 ಮೇಳಂ. || 50 ||
 169. ಕತ್ತಪಿನೆಂದುಂ ಪೆಪಿಕೆಂದುಂ, ಜಗ
 ಳಂ.

170. ವನಮೆಂದುಂ ಕೊಳಮೆಂದುಂ ಕೊಂಬೆ
ದುಂ, ಸಂಕೇತ ಸ್ಥಳಂ. || 51 ||
171. ಉಕ್ತವಮೆಂದುಂ (o. r. ಉಕ್ತವಮೆಂ
ದುಂ) ವಳವಮೆಂದುಂ, ತಕ್ಕು.
172. ಅಕ್ಕಿಂದುಂ ಬೆಗಡೆಂದುಂ ಭಯಂ.
173. ಅವತೆಯೆಂದುಂ (o. r. ಅವನೆಯೆಂ
ದುಂ) ಬೀವರಕ್ಕೆ ಯೆಂದುಂ, ಕವಚಂ.
174. ಬೊಂದಿಯೆಂದುಂ ನೊಡಂಬಿಯೆಂದುಂ,
ಶರೀರಂ.
175. ಕಸವರಮೆಂದುಂ ವಸುವೆಂದುಂ ಪೊನ್
(o. r. ಕಸವರಮೆಂದು, ಮಿಸುನಿ).
176. ಗಾಳವಾತೆಂದುಂ ತಿಟ್ಟೆಂದುಂ, ಬೈಗುಳ್.
|| 53 ||
177. ಮುಚ್ಚೆಂದು, ನೊಳಂ (o. r. ನೊಳವು).
178. ಪಾಟಿಯೆಂದುಂ ಕೇಟಿಯೆಂದು, ಪಂ
ಕ್ತಿ.
179. ಪಚ್ಚವಣಮೆಂದು (o. r. ಪುಚ್ಚವಣ
ಯೆಂದು), ಪರೀಕ್ಷೆಯುಮುಣ್ಣುಮು
ಕ್ಕುಂ || 54 ||
180. ಗರವಸಗೊಂಡುದೆಂದುಂ ಕೊಪ್ಪಿದುದೆಂ
ದುಂ, ಗರವಟಿಸಿಡುದುಮುಕ್ಕುಂ.
181. ನೋಡೆಂದಾಡಮೆಂದುಂ ಉಣ್ಣು ವಳಿಯೆ
ದೆಂದುಂ, ಪಿರಿದುಮುಕ್ಕುಂ.
182. ತುಟಿಲೆಂದು, ನೀರಮುಂ ಪೊಡವಡಿ
ಕೆಯುಮುಕ್ಕುಂ.
183. ಸುಸಿಲೆಂದು, ಸಂಭೋಗಮುಂ ಪ್ರಭಾತ
ಕಾಲಮುಮುಕ್ಕುಂ. || 55 ||
184. ಕಮ್ಮಂಗೆಣೆಯನೆಂದುಂ ಇಂಗೋಲ್ವಿಲ್ಲ
ನೆಂದುಂ, ಕಾಮಂ.
185. ಪಂಡಿತವಕ್ಕಿಯೆಂದುಂ ಕನ್ನಡವಕ್ಕಿ
ಯೆಂದುಂ, ಗಿಳಿ.
186. ವಡಿಯರವಕ್ಕಿಯೆಂದುಂ ಪೂರ್ಕುಳಿವ
ಕ್ಕಿಯೆಂದುಂ ಕೆಂಗಣಲವರ್ಕ್ಕಿಯೆಂ
ದುಂ, ಕೋಗಿಲೆ.
187. ಮುಯ್ಯಾರಡಿಮೆಂದುಂ ಅಪಿಡಿಯೆಂ
ದುಂ ಅಲವರ್ಕ್ಕಿಯೆಂದುಂ ಪಪಿಮೆ
ಯೆಂದುಂ ಮೇಳಂಟಮೆಂದುಂ, ತುಂಬಿ.
188. ಜೊನ್ನವಕ್ಕಿಯೆಂದು, ಚಕೋರಂ.
189. ತಾರಗೆವಟ್ಟಿಯೆಂದು, ಅಗಸಂ.
190. ಬಾನೆಂದು, ಗಗನಂ. [153.
191. ಬಾಂಬನೆಂದು, ಕುಟುಂಬಂ. cf No.
[ಇವೆಲ್ಲಂ ಕವಿವಾರ್ಗಮನೋಹರಂ
ಗಳೆ ನಿರ್ದುಷ್ಟಂಗಳಿನ್ನುಮಿವು ಮೊದಲಾದು
ವಂ ನೋಡಿ ಕೊಳ್ಳುದು.]

LIBRARY

OCT 6 1993

UNIVERSITY OF TORONTO

